MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL X.

's-GRAVENHAGE. — MOUTON & Co.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Staatsblad No. 418 bevat het Koninklijk besluit van 21 Augustus 1914 tot wijziging van artikel 1 van den algemeenen maatregel van bestuur, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 26sten Augustus 1913 (Staatsblad No. 361). houdende bepalingen betreffende het costuum van de militair-recliterlijke ambtenaren. van hunne plaatsvervangers, alsmede van de officieren-raadslieden in militair-rechtelijke zaken.

Bij Koninklijk besluit van 4 September 1914 No. 61 (Recueil Militair 1914, blz. 747) is bepaald dat met ingang van 1 Augustus 1914 aan gepensionneerde officieren die krachtens art. 131 der Regtspleging bij de Landmagt worden benoemd tot lid van een krijgsraad. over de dagen dat zij als zoorlanig zitting ncmcii, boven het hun toekomend pensioen eene toelage worrlt toegekend van zes gulden (*f* 6.—).

Koninklijk besluit van 12 Augustus 1914. No. 50.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods. Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau. enz.. enz., enz.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Justitie van 8 Augustus 1914, 1e Afd., No. 41 en van 11 Augustus 1914, 2e Afdeeling X, No. 598;

Gezien art. 243 der Regtspleging bij de Landmagt;

Hebben goedgevonden en verstaan:

op te dragen aan den Opperbevelhebber van de Land- en Zeemacht telkens wanneer het noodig mocht zijn en de dienst zulks gedoogt, een of meer Krijgsraden te velde te benoemen benevens een of meer Officieren-Commissarissen tot het hooren der beschuldigclen en het inwinnen der noodige informatiën, eveneens wanneer dit noodig mocht zijn en de dienst zulks gedoogt.

Onze Ministers van Oorlog en van Justitie zijn. ieder voor zooveel hem betreft. belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de overige Ministers. Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur.

's-GRAVENHAGE, den 12 Augustus 1914.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog,

BOSBOOM.

De Minister van Justitie.

R. ORT.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

In de Revue Maritime van Juli 1914, blz. 19—70 wordt onder den titel „Organisation de la justice militaire à l'étranper" een begin gemaakt niet eene beschrijving van de inrichting en de werking der militaire justitie in verschillende landen. Het merk van den auditeur J. GRAN. „Fonctionnement de la Justice militair? dans les différents Etats de l'Europe", in 1884/85 te Christiania verschenen, is in vele opzichten niet meer up to date. Wij meenen daarom goed te doen onzen lezers eene vertaling aan tc bieden van evengenoemd opstel iiit de Revue maritime. Zonder op bepaald wetenschappelijke waarde aanspraak te maken, lijkt ons de beschrijving wel geschikt oin een *algemeen* inzicht te krijgen in de samenstelling der militaire rechtbanken, in den omvang van hare bevoegdheden en in de wijze waarop in militaire strafzaken het onderzoeli wordt gevoerd.

Herziening van de militaire rechtspleging is ten onzent nog altijd een punt op de wetgevende agenda. Kennisneming van de op dit gebied in het buitenland geldende bepalingen kan nuttig zijn om ook in Nederland tot eene aan de eischen van het recht en niet minder aan de behoeften der krijgsmacht beantwoordende regeling te geraken.

De organisatie der militaire justitie in den vreemde. 1)

Militaire justitie in den vreemde.

Algemeene opmerkingen. De voorschriften betrekking hebbende op de volgende landen: Italië. Japan, Engeland, de Vereenigde Staten, Rusland, Oostenrijk, Duitschlancl. Spanje. België, doen blijken van belangrijke verschillen in de wijze waarop in die landen de militaire justitie is georganiseerd. In Duitschland, Oostenrijk> Japan, Spanje hebben de militaire rechtbanken kennis te nemen van alle strafbare feiten, begaan door militairen; dit is evenzoo het geval in Rusland en België, hier echter met deze beperking dat de gewone rechtsspraak moet worden ingeroepen bij deelneming van burgers: Engeland, Italië en de Vereenigde Staten eindelijk doen de militaire rechtbanken alleen oordeelen over militaire misdaden en wanbedrijven.

Dr militaire wetgeving staat beroep toe tegen de beslissingen van

1) Overgenomen en vertaald uit de Revue Maritime van Juli 1914.

de rechtbanken in eersten aanleg. In Engeland en in de Vereenigde Staten evenwel bestaat een ***hoogere*** rechtsspraak niet; in Engeland kan alleen de admiraliteit, in de Vereenigde Staten de autoriteit die de vervolging heeft gelast, een vonnis vernietigen of de tenuitvoerlegging tenietdoen of opschorten: het vonnis kan slechts éénmaal aan eene herziening onderworpen worden en de opgelegde straf kan dan niet worden verzwaard. De ***hoogere*** rechtsspraak. indien zij beroep toelaat, is in den regel beperkt tot eene herziening van het proces gevoerd voor de lagere rechtbank; in zekere gevallen (Oostenrijk, Duitschland) onderzoekt zij de zaak zelve opnieuw.

Zij doet gewoonlijk uitspraak in hoogste ressort. behalve in Duitschland, Oostenrijk en Italië. alwaar in zeer bizondere gevallen beroep op etn *opperste* geiechtsliof mogelijk is.

Met uitzondering van Rusland en België maar een burgerlijk lid in de militaire rechtbank is opgenomen. wordt de rechtsspraak ***in eersten aanleg*** uitsluitend uitgeoefend door militairen-rechters. Dit is evenzoo het geval bij de hoogere rechtbanken. behalve in Italië waar liet opperste gerechtshof gemengd is, onder voorzitterschap van een generaal en in België, waar de rechters officieren zijn, terwijl de president een burgerrechtsgeleerde is. 1)

Al deze landen bezitten een speciaal rechtsgeleerd korps dat, in den regel als burgerlijli beschouwd. in hierarchisch verband staat en ondergeschikt is aan de militaire ministers; de leden zijn de technische adviseurs zoowel van de commandanten als van de presidenten der militaire rechtbanken. zij zorgen voor de regelmatige functionneering van de militaire justitie. Gewoonlijk is dit personeel belast met de instructie der zaken en niet de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraken. In Duitschland en Oostenrijk worden uit het corps ook de rechters benoemd, terwijl in Spanje de leden van het corps die deel uitmaken van de rechtbank in eerste instantie. het recht hebben hun gevoelen kenbaar te maken. maar niet om mede te stemmen, slechts bij de hoogere rechtbanken hebben zij ook recht van stem.

De instructie. zooals die in Italië is geregeld. schijnt de meeste waarborgen te moeten geven; daarentegen heeft zij tengevolge een langen en buitengewoon ingewikkelden procesgang.

De samenstelling der gerechten is zeer verschillend: in Oostenrijk maken gewone soldaten deel ervan uit, waartegenover het onderzoek plaats vindt buiten tegenwoordigheid van den beschuldigde; in sommige landen worden rechters niet toegelaten van mindere ancieriniteit dan die van den beschuldigde. elders is het geoorloofd. dat de rechters een rang bekleeden onmiddellijk volgende op dien van den beklaagde.

---

1) Hirr had ook Duitschland wel mogen vermeld worden. nu daar immers de Kriegsgerichte zijn samengesteld uit 1 of 2 Kriegsgerichtsräten en 4 of 3 officieren. de Oberkriegsgerichte uit 2 Oberkriegsgerichtsräten en 5 officieren, terwijl ook het Reichsmilitärgericht uit burgerrechtsgeleerclen en officieren bestaat. Zie §§ 50, 51, 66 en 18 Militärstrafgerichtsordnung van 1 December 1898. Vert.

Organisatie der militaire justitie.

ITALIË.

Misdaden en wanbedrijven ter kennisneming van de militaire rechtbanken. Het Wetboek van Militair Strafrtcht geeft de straffen aan, gesteld op de militaire misdaden, d.w.z. misdaden begaan met schending van de militaire strafwet. Deze misdriiven eiiii: verraad, verspieding, verleiding tot desertie, misdaden tegen den dienst, ongehoorzaamheid, oproer, muiterij, insubordinatie, desertie, omkooping, daden van geweld naar aanleiding van een order, vrijwillige verminking, mishandeling tusschen militairen, valschheid, knevelarij en ontrouw, verkoop, verpanding, vervreemding van goederen, diefstal, bedrog, oiigeoorloofde toeëigening, brandstichting, beschadiging van gebouwen, van schepen en val1 rnilitaire goederen, onwettig dragen van uniformen of eereteekeiien.

In tijd van vrecle oordeelen de militaire rechtbanken alleen over militairen beschuldigd van misdaden, waartegen is voorzien in het Wetboek van Militair Strafrecht; elke andere misdaad wordt gestraft volgens de regelen van het gemeene recht en de militair die haar begaan heeft, wordt berecht door den gewonen rechter.

Indien de verdachte beschuldigd wordt van militaire en val1 gewone delicten, wordt hij geoordeeld door den burgerrechter; maar wanneer de straf gesteld op de gewone overtreding één jaar niet te boven kan gaan, terwijl de militaire straf niet minder dan drie jaren kan beloopen, wordt de schuldige eerst onderworpen aan de gewone, vervolgens aan de militaire rechtspraak. In geval van deelneming door burgers en militairen zijn de gewone rechtbanken bevoegd.

De militaire rechtbanken doen overigens alleen uitspraak over de strafactie, zij kunnen verbeurdverklaring of teruggave bevelen, maar de toekenning van schadevergoeding behoort tot de burgerlijke rechtbanken.

Tegen sommige misdaden of wanbedrijven is voorzien in de beide Wetboeken; in dat geval is de straf in het militaire Wetboek gesteld, zwaarder en wordt de beschuldigde overgelaten aan de militaire rechtbanken: diefstal, maximum 3 jaren Wetb. v. Strafr., 5 jaren, Wetb. v. Mil. Strafr.; bij bedrog, laster, mishandeling zonder doodelijk gevolg is in het algemeen de regeling van het gewone Wetb. v. Strafrecht in het Militair Wetboek gevolgd.

Straffen gesteld in het Wetboek van Militair Strafrecht. De schaal der straffen is:

1o. De dood;

2o. Levenslange gevangenisstraf met een zeker aantal jaren in afzondering (ergastule);

3o. Gevangenisstraf van 2 maanden tot 24 jaren;

4o. Militaire gevangenisstraf van 2 maanden tot 24 jaren;

5o. Ontslag uit den dienst, medebrengende onbekwaamheid tot het bekleeden van militaire of burgerlijke betrekkingen en verlies van

het recht op pensioen;

6o. Ontslag uit den dienst (voor officieren). medebrengende verlies van den rang en van eereteekenen en onbekwaamheid voor alle militaire diensten, echter met behoud van het recht op pensioen voor voorafgaanden dienst;

7o. Verlies van elken graad, terugstelling tot den stand van soldaat of matroos van de laagste klasse („rimozione");

De laatste drie straffen kunnen gepaard gaan met eene der vier eerstgenoemden.

Het Militair Wetboek is mild met het aannemen van verzachtende omstandigheden, met de voorwaardelijke veroordeeling en de voorwaardelijke invrijheidstelling.

Organisatie der rechtbanken. De militaire justitie in Italië omvat in eersten aanleg, voor liet leger, de territoriale militaire rechtbanken, de zetels en het rechtsgebied worden bepaald bij koninklijk besluit, en voor de marine, te land een militair-maritieme rechtbank ter hoofdplaats van het eerste maritieme departement en aan boord, de krijgsraden en de summiere raden.

Aan elke militaire rechtbank is verbonden een instructiedienst, aan het hoofd waarvan eene commissie van onderzoek is gesteld, waarvan de bevoegdheden overeenkomen met die van onze (n.l. de Fransche, Vert.) kamers van inbeschuldigingstelling. De rechters en de leden van den instructiedienst en van de commissie van onderzoek zijn militairen. maar het Openbaar Ministerie. geheel afhankelijk van de ministers van Oorlog en van Marine, wordt gevormd door burgerambtenaren. 1)

Het opperste gerechtshof voor Oorlog en Marine oordeelt in tweede instantie: het is de rechtbank van herziening voor alle militaire rechtbanken. Het zetelt te Rome. Het is gemengd, samengesteld uit burgers en militairen.

De beslissingen van het opperste gerechtshof kunnen onderworpen worden aan het oordeel van het hof van cassatie door zijn procureur-generaal en in het belang der wet, op last van de ministers van Oorlog of van Justitie. Het Hof doet uitspraak in verenigde zitting der afdeelingen.

Samenstelling der militaire rechtbanken. Samenstelling van een militaire rechtbank:

---

1) De vertegenwoordigers van het O. M. zijn burgerainbtenaren, maar niet het oog op hunne aanstelling speciaal voor den dienst der militaire justitie, waarbij zij hunne carrière maken, schijnt het meer logisch hen te beschouwen als militair-rechterlijke ambtenaren, zooals dat in de andere landen het geval is.

o. De eigenlijke rechtbank: Territoriaal:	Maritiem:
1 president: kolonel of luit.-kolonel.	kapitein t/z. of kap.-luitenant t/z.
5 rechters: *2* tenminste hoofdofficier, 3 tenminste kapitein.	2 hoofdofficieren. 3 luitenants ter zee 1e kl.
4 plaatsvervangers: hoofdofficieren, bij gebrek kapiteins.	hoofdofficieren of luitenants ter zee 1e lil.

1 president en 5 rechters gekozen uit de zeeofficieren *of uit de andere korpsen der marine* wanneer de beschuldigde niet is zeeofficier en liet tenlaste gelegde feit niet is van maritiemen aard (art. 320).

De leden worden volgens de ranglijst der aanwezige officieren voor twee iaren benoemd door den commandant der territoriale afdeeling of door dien van het maritieme departemeiit.

Indien een officier met den rang van kapitein of van hoogeren rang terechtstaat, wordt de rechtbank, bij loting, anders samengesteld eii wel in dier voege dat de president twee rangen. drie rechters één rang hooger zijn dan de beschuldigde en de andere rechters ouder zijn dan bij; of als hrt een opperofficier geldt, zoo noodig, met eeii rang onmiddellijk volgende op dien van den beklaagden generaal.

6. Instructie: 1)

1 officier-instructeur, kapitein, of luitenant ter zee der 1e lil.

1 of nieer adjunct-instructeurs, subalterne officieren.

c. Commissie van onderzoek: 1)

1 president, hoofdofficier;

2 leden, kapiteins of luitenants ter zee der 1e kl.;

2 plaatsvervangende leden, kapiteins of luitenants ter zee der 1e klasse.

cl. Openbaar Ministerie:

1 militaire advocaat (vertegenwoordiger der regeering);

1 of meer substituten:

1 secretaris;

1 of meer adjunct-secretarissen.

De samenstelling van de commissie van onderzoek om te beslissen of er aanleiding is om gevolg te geven aan de instructie en die van de rechtbank ter terechtzitting zijn als volgt:

Commissie van onderzoek: 1 president, 2 lerlrn. 1 secretaris van den militairen advocaat.

Rechtbank: 1 president, 5 leden. 1 militaire advocaat of substituut, 1 secretaris of adjunct-secretaris.

Zeekrijgsraden. Samenstelling van een Zeekrijgsraad: 1 presi-

1) Geen wijziging indien de beschuldigde officier is.

dent, kapitein ter zee; 5 rechters: 1 kapitein-luitenant ter zee of „capitaine de corvette". 2 luitenants ter zee der 1e klasse en 2 luitenants ter zee der 3e klasse. na loting onder de aanwezige officieren. benoemd door de autoriteit onder wier bevelen het schip zich bevindt (commandant van het eskader, van het departement, van het schip). Indien de beschuldigde luitenant ter zee der 1e klasse of van hoogeren rang is, moet de president twee rangen, drie rechters een rarig hooger zijn clan de beklaagde, terwijl de anderen denzelfden rang moeten bekleeden.

Rij gebreke van officieren die aan de gestelde eischen voldoen, zijn ook benoembaar andere zeeofficieren of officieren van ingescheepte troepen en eindelijk twee adjudant-onderofficieren. Maar wanneer de beschuldigde officier is, moet de president steeds van een hoogeren rang zijn en mogen in den raad ten hoogste twee officieren van een lageren rang zitting hebben. terwijl onderofficieren zijn uitgesloten.

Wanneer de vorming van den krijgsraad onmogelijk is. wordt de beschuldigde verwezen naar de militair-maritieme rechtbank.

Summiere raden. Samenstelling van een summieren raad aan boord:

1 president (commandant of eerste officier van het schip van den beschuldigde), 3 rechters. de hoogst in rang zijnde officieren aan boord. Bij gebreke van officieren kunnen 2 adjudant-onderofficieren van liet schip, 2 officieren vervangen. Indien het nog niet mogelijk den raad onder die voorwaarden samen te stellen, is de hoogere commandant vrij oni de leden te kiezen van anclere ter plaatse aanwezige schepen.

Opperste gerechtshof van oorlog en marine. Samenstelling van het opperste gerechtshof van oorlog en marine:

a. De eigenlijke rechtbank:

Thans. President: 1 divisiegeneraal; Rechters: 3 opperofficieren (actief of reserve) en 5 burgerleden. waarvan 2 staatsraden en 3 afdeelingsvoorzitters of raadsheeren in liet Hof van appel; plaatsvervangende rechters: 2 opperofficieren en 3 staatsraden of raadsheeren in het Hof van appèl.

Volgens het ontwerp van wet 1907. President: 1 luitenant-generaal of vice-admiraal (in actieven dienst) voor zijn dienst residerende te Rome; Rechters: 1 generaal. 1 admiraal (in actieven dienst, ter beschikking of gepensionneerd) en 4 raadsheeren in het Hof van Cassatie; plaatsvervangende rechters: 2 generaals, 1 admiraal en 4 raadsheeren in het Hof van Cassatie.

De militaire leden worden benoemd bij Koninklijk besluit op voordracht van de ministers van Oorlog en van Marine; hunne functie houdt op wanneer zij niet meer aan de vereischte voorwaarden voldoen. De burgerleden worden benoemd voor twee jaren. welke tijd

verlengd kan worden, bij Koninklijk besluit op voorstel van de Ministers van Oorlog en van Merine, ris overeenstemming met den Minister van Justitie.

b. Openbaar Ministerie:
1 militaire advocaat-generaal;
2 substituten;
2 secretarissen;
1 of meer adjunct-secretarissen;

Samenstelling ter terechtzitting. Ter terechtzitting is liet Hof samengesteld als volgt:

1 president en het boven aangegeven aantal rechters. zoo noodig aangevuld door plaatsvervangende rechters; de oudste rechter vervangt den president bij afwezigheid. Een der militaire rechters moet behooren tot liet deel der krijgsmacht van den beschuldigde.

Het openbaar ministerie wordt waargenomen door den militairen advocaat-generaal of een substituut, 1 secretaris of substituut.

Bevoegdheid van de verschillende militaire rechtbanken. Men heeft reeds gezien dat de militaire rechtbanken kennis nemen van alle mi-claden, waartegen is voorzien in het Wetboek van Militair Strafrecht en die begaan zijn door militairen.

Wat in het bijzonder der marine betreft:

De militair-maritieme rechtbanken hebben rechtsmacht over de personen behoorende tot de militaire korpsen van de marine. de werklieden en andere op de stamboeken der zeelieden ingeschrevenen, van het oogenblik dat zij worden geënrolleerd voor den dienst der marine, over de ter beschikking gestelde officieren en over de deserteurs.

Zij nemen kennis van de feiten waartegen is voorzien in het Wetb. v. Mil. Strafrecht. aan boord of aan den wal begaan door ieder die is ingescheept op een vaartuig der militaire marine of voor een specialen dienst is gedetacheerd aan boord. indien het vaartuig noch in dienst. noch in reserve is; van de strafbare feiten waarvan de berechting behoort tot de bevoegdheid der zeekrijgsraden of der summiere raden. wanneer die raden bij gebrek aan officieren niet kunnen worden samengesteld of wel de beschuldigde zijn schip heeft verlaten en dit is vertrokken of ook als het schip niet meer in dienst of in reserve is; eindelijk van de misdaden van ongehoorzaamheid. verraad. enz.

De *zeekrijgsraden* nemen kennis van alle militaire misdaden aan den wal of aan boord begaan door ieder die is ingeschreven op de rol van een schip van den Staat of aan boord is gedetacheerd voor een specialen dienst. wanneer dit schip in dienst of in reserve is; zij oordeelen over personen ingescheept op Italiaansche koopvaardijschepen in den vreemde. beschuldigcl van hulp te hebben geweigerd of van militairen te hebben aangezet tot verraad. tot desertie; over loodsen schuldig aan het veroorzaken van het verlies van een

schip van den Staat; over vreemdelingen verdacht van een militair delict, gepleegd op een schip van den Staat.

De *summiere raden* oordeelen over strafbare feiten begaan door alle personen ingeschreven op de rol van een oorlogsvaartuig in dienst of in reserve. of aan boord gedetacheerd, wanneer de op te leggen straf een jaar gevangenisstraf niet te boven kan gaan. Maar indien de verdachte officier is, moet hij terechtstaan voor den zeekrijgsraad.

Openbaar Ministerie.

Het Openbaar Ministerie is samengesteld uit militaire advocaten en secretarissen.

De substituten der advocaten worden gerecruteerd uit de doctoren in de rechtswetenschap, plaatsvervangende leden der gewone rechtbanken met 2 jaren dienst en advocaten met 5 jaren clienst. Zij worclen na afgelegd examen, indien zij 23 jaren oud zijn, bij Koninklijk besluit tot substituut benoemd.

De militaire advocaten worden verkregen uit de rechters en plaatsvervangende rechters van de gewone rechtbanken met twee jaren dienst en uit de advocaten met 5 jaren dienst. De substituten kunnen na twee jaren militaire advocaat worden.

De adjunct-secretarissen worden benoemd na een af te leggen examen.

De secretarissen worden gekozen uit de hulp-griffiers of de vice-kanielier5 van de burgerrechtbanken.

De ambtenaren van het O. M. mogen geen andere openbare of particuliere betrekkingen bekleeden noch een beroep uitoefenen of zich met handelszaken bezighouden.

De militaire advocaten mogen zich niet belasten niet de verdediging van zaken van particulieren.

De advocaat-generaal bij het opperste militaire gerecht-hof heeft het toezicht op alle ambtenaren van liet O. M. die, op zijn advies, kunnen worden berispt. bestraft of geschorst (van 15 dagen tot één jaar) door den Minister van Oorlog of van Marine.

De advocaat-generaal maakt over de handhaving der orde en de regelmaat bij den gang der strafrechtelijke justitie in alle commissies van onderzoek en bij de militaire rechtbanken van den Staat. Indien hij redenen van beklag heeft over een lid van de rechtbanken, van de commissies van onderzoek, van het O. M. enz.. richt hij zich tot het opperste gerechtshof dat. na den betrokkene te hebben gehoord. de noodig geoordeelde straf voorstelt aan den minister van Oorlog of van Marine.

Procesvorm.

1o. *Militaire rechtbanken.* Onder het gezag van den advocaat-generaal behoort het tot de taak van het O. M. bij elke militaire

rechtbank om de strafactie in te stellen en te vervolgen, om te waken dat de procesregelen worden in acht genomen, de zaken worden onderworpen aan het oordeel van den bevoegden rechter en spoedig worden afgedaan, dat de bevelen van de iiistructie en de vonnissen der rechtbanken worden tenuitvoergelegd.

Voorloopige informatiën. Zoodra eene misdaad te hunner kennis gekomen is. zijn de navolgende autoriteiten. in de aangegeven volgorde. verplicht onmiddellijk het onderzoeli te openen:

1o. De commandanten van liet korps of het detachement;

2o. De officieren der gendarmerie of de onderofficieren. detachementcommandant:

3o. De commissarissen van politie. burgemeesters, vrederechters. rechters van instructie.

De persoon die het onderzoek voert. ontvangt de aangifte of de klacht, verzamelt alle gegevens, in bizonderheden, ondervraagt den verdachte en. onder eede. de getuigen en deskundigen, neemt de voorwerpen in beslag en maakt van zijne verrichtingen een procesverbaal op. Hij is gerechtigd huiszoeking te doen bij den beschuldigde en in militaire inrichtingen, maar hij moet zich tot de bevoegde rechterlijke autoriteit wenden wanneer het geldt eene aanhouding, huiszoeking of schouwing bij particulieren of iii een burgerlijke inrichting.

De processen-verbaal en de in beslag genomen voorwerpen worden toegezonden aan het O. M. bij de bevoegde rechtbank.

De militaire advocaat kan steeds zelf zich met het onderzoek belasten.

Indien het feit stellig bewezen is, verwijst hij den verdachte onmiddellijk naar de rechtbank, onder overlegging, met het dossier. van een lijst, vermeldende de punten van beschuldiging, de getuigen en de deskundigen.

Indien hij van oordeel is dat er geen aanleiding tot vervolging bestaat. doet hij daarvan mededeeling aan de commissie van onderzoek onder toezending van de processtukken.

Indien hij eene gerechtelijke instructie noodig oordeelt vordert hij daartoe de tusschenkomst van den officier-instructeur.

Gerechtelijke instructie. Op de vordering tot liet instellen eener gerechtelijke instructie opent de officier-instructeur het proces, zelfs als de voorloopige informatiën nog gaande zijn. Hij ondervraagt den verdachte binnen 24 uien. verzamelt nieuwe aanwijzingen, roept getuigen en deskundigen op, doet. indien hij het noodig oordeelt en in overleg met liet O. M. den beschuldigde aanhouden. Het O. M. kan desgeraden kennis nemen van de instructie en zoo het dit noodig oorcleelt. ingrijpen. Verschil van meening tusschen den officier-instructeur en het O. M. wordt opgelost door de commissie van onderzoeli.

Commissie van onderzoek. Wanneer de instructie beëindigd is, doet de officier-instructeur daarvan onverwijld mededeeling aan den militairen advocaat opdat deze zijne vorderingen kan doen. De vordering waarin de beschuldiging is opgesteld, wordt medegedeeld aan den verdachte, wiens verdediger een tijd van 5 dagen heeft om kennis te nemen van de processtukken. Daarna dient de officier-instructeur, door tusschenkomst van het O. M., een rapport over de zaak in aan de commissie van oiiderzoek.

Indien deze commissie de zaak onvolledig onderzocht vindt, kan zij op door haar aan te wijzen punten eene aanvulling van de instructie gelasten.

Indien zij oordeelt dat liet strafbaar feit behoort tot de bevoegdheid van eene andere militaire of burgerrechtbank of van een zeekrijgsraad of summieren raad, zendt zij de stukken toe aan het O. M. bij die rechtbank of aan de marineautoriteit aan wie het recht toekomt om eeii raad samen te roepen.

Indien zij van oordeel is dat een strafbaar feit niet is gepleegd, dat de bewijzen onvoldoende zijn of dat verjaring is ingetreden, wijst zij de vordering af en doet den beschuldigde in vrijheid stellen, die dan ter zake van hetzelfde feit niet meer vervolgd kan worden, behalve bij de ontdekking van nieuwe feiten (getuigenissen of stukken), in welk geval de officier-instructeur, in overleg met liet O. M. eeii nieuw rapport opstelt, na kennisneming waarvan de commissie beslist of er aanleiding is om een nieuwe instructie te openen.

De militaire advocaat en de officier-instructeur wonen de beraadslagingen van de commissie van onderzoek niet bij. De uitspraak van de commissie is met redenen omkleed; zij bevat eeii overzicht van de feiten, omschrijft den aard van het delict waarop de beschuldiging berust, wijst verzwarende of verzachtende omstandigheden aan en somt de toepasselijke artikelen van het Wetboek op.

De militaire advocaat kan binnen 24 uren beroep doen op het opperste gerechtshof van eene door de commissie van onderzoek gegeven uitspraak waarbij de vordering tot verdere vervolging is afgewezen, wegens gebreken in den vorm of indien bij die uitspraak is aangenomen dat eeii strafbaar frit niet is gepleegd of de Ierjaring is ingetreden.

Hij kan eveneens in beroep komen bij gebreken in den vorm ingeval van verwijzing naar een zeekrijgsraad of eeii summieren raad.

HOOFDONDERZOEK EN VONNISWIJZING.

De secretaris van de rechtbank geeft den beklaagde afschrift hetzij van de rauwelijksche dagvaarding, hetzij van de beschikking der commissie van oiiderzoeli en noodigt hem uit een verdediger te kiezen, anders wijst de president hem er eeii ambtshalve aan.

De verdediger kan worden gekozen uit de officieren van land-

en zeemacht van lageren rang dan de president of uit de advocaten of procureurs ingeschreven bij de burgerrechtbanken of de hoven.

De verdediger heeft vijf dagen tijd om de processtukken te raadplegen die vervolgens in handen worden gesteld van den president. Deze bepaalt den dag der terechtzitting en doet de getuigen dagvaarden.

De president is geheel vrij in de leiding der debatten: de rechtbank kan behandeling met gesloten deuren bevelen.

Het O. M. draagt de beschuldiging voor.

De beschuldigde wordt ondervraagd, op straffe van nietigheid.

De getuigen blijven in de rechtzaal nadat zij hunne verklaring hebben afgelegd.

De militaire advocaat en de verdediger geven aan het einde der behandeling schriftelijk hunne conclusies met den tekst der wet, waarop zij betrekking hebben; de conclusies worden gevoegd bij het proces-verbaal der terechtzitting dat wordt geteekend door den president en den secretaris.

Nadat het onderzoek is gesloten verklaard, trekt de rechtbank zich met haar secretaris terug in raadkamer. Het O. M. woont de beraadslagingen niet bij.

Indien de rechtbank oordeelt dat het strafbaar feit niet tot hare bevoegdheid behoort doet zij ambtshalve het dossier, door de zorgen van het O. M., toekomen aan den bevoegden rechter.

De president stelt de volgende vragen:

1o. Is de beklaagde dader van of medeplichtige aan zeker feit?

2o. Zijn er verzwarende of verzachtende omstandigheden?

Is de schuldplichtigheid aangenomen, dan stemmen alle rechters over de op te leggen straf.

De *met redenen omkleede* stemmen worden opgenomen in omgekeerde orde van ancienniteit; de vragen worden bij meerderheid van stemmen beslist; bij staking heeft het voor den beklaagde meest gunstige oordeel de voorkeur.

De vrijgesprokene kan voor hetzelfde feit niet opnieuw worden vervolgd.

De op straffe van nietigheid met redenen te omkleeden uitspraak wordt ter openbare zitting voorgelezen.

De beklaagde en het O. M. hebben 24 uren tijd om zich te beroepen op het opperste gerechtshof. Indien zij van die bevoegdheid niet gebruik maken is het vonnis onmiddellijk uitvoerbaar door de zorgen van het O. M. bij de rechtbank, dat binnen drie dagen van het vonnis en van de tenuitvoerlegging mededeeling doet aan den commandant van het korps, van het schip of van de inrichting waartoe de veroordeelde behoort.

2o. *Zeekrijgsraden.* De voorloopige informatiën worden gehouden, zooals hiervoor reeds is gezegd, door een officier daartoe aangewezen door den commandant. Na inzage van dit onderzoek kan de commandant, indien hij bevoegd is een krijgsraad te benoemen, den beschuldigde voor dien raad doen terechtstaan, daarbij tevens aan-

wijzende den officier belast met het opstellen der bcscliulcliging en het voordragen daarvan in den raad, alsmede zijn secretaris; of indien hij. commandant, eene gerechtelijke instructie noodig oorcleelt, kan hij die doen plaats hebben, daarbij aanwijzende de officieren belast met de functie van instructeur en van openbaar ministerie en den secretaris. Indien hij een krijgsraad niet mag bijeenroepen, zendt hii de stukken met ziin advies toe aan de daartoe wel bevoegde autoriteit. die handelt zooals hiervoren vermeld.

De gerechtelijke instructie heeft plaats op gelijke wijze als aan den wal; wanneer zij is beëindigd, doet de officier-instructeur de processtukken met ziin advies toekomen aan den officier belast met het opstellen der beschuldiging die binnen 24 uren zijne conclusie voordraagt aan den hoogeren commandant. Indien deze laatste van oordeel is dat er iiiet voldoende bewijs is verkregen, doet hij de stukken toekomen aan de militair-rnaritieme rechtbank, en anders beveelt hij de inbeschuldigingstelling bij eene beschikking gelijk aan die van de commissie van onderzoek; hij wijst de leden van den raad aan en bepaalt den dag van samenkomst.

De 7-erdecliger wordt gekozen onder officieren. ingescheept of niet. of onder onderofficieren, of onder advocaten van Italiaansche nationaliteit, indien het vaartuig zich in een haven bevindt.

Er is geen beroep tegen de beslissing van de11 commandant, nadat deze heeft kennis genomen van het reiultaat der gerechtelijke instructie. 1)

Het onclerzoek heeft voor den Raad plaats op dezelfde wijze als voor de militaire rechtbanken. Het vonnis moet binnen 24 uren worden tenuitvoergelegd door de zorgen van den hoogeren commandant die binnen drie dagen aan den miniiter verslag doet van die tenuitvoerlegging of van de redenen waarom hij die lieeft doen opschorten.

3o. *Summiere raden aan boord.* Telkens wanneer een strafbaar feit, behoorencle tot de bevoegdheid van een summieren raad, aan boord gepleegd wordt, doet de commandant van liet schip, indien hij daartoe het recht heeft, den raad bijeenkomen of anders zendt hij de klacht en verdere stukken toe aan den daartoe bevoegden meerdere.

De president. de mededeeling van het bevel tot bijeenkoming ontvangen hebbende, geeft liet dossier aan een der rechters belast met het doen van verslag en met de oproeping. tegen een bepaalden dag. van den beschuldigde en de getuigen, zoowel h charge als à décharge. Op den bepaalden dag verschijnt de beschuldigde, zoo hij dat wenscht bijgestaan door een verdediger. gekozen aan boord der aanwezige schepen. Het onderzoek geschiedt mondeling en in het openbaar. De aangewezen rechter doet voorlezing van alle stukken, zonder conclusie te nemen. De ondervraging van den beschuldigde.

---

1) Dit is moeilijk te rijmen met hetgeen hierna onder „*Ingesteld beroep, enz.*" wordt gezegd. Vert.

het verhoor van de getuigen, de beraadslagingen hebben plaats als voor de krijgsraden. Maar de raad moet alvorens te beraadslagen, de bevoegdheidsvraag onderzoeken en zoo hij zich niet bevoegd acht de zaak verwijzen naar de bevoegde rechtbank of krijgsraad.

Beroep, herziening. Het opperste militaire gerecht-liof doet uitspraak in geval van beroep ingesteld door het O. M. tegen de beslissingen van de commissie van onderzoek, dat aanleiding tot verdere vervolging niet bestaat, op het beroep van het O. M. of den beschuldigde, aangeteekend tegen de vonnissen der militaire rechtbnnkcn en in jurisdictiegeschillen.

Ingesteld beroep, enz. Beroep ingesteld dcor het O. M. tegen de beslissing van eene commissie van onderzoek, dat aanleiding tot verdere vervolging niet bestaat en door liet O M. en den beschuldigde tegen de verwijzing naar een zeekrijgsraad of een summieren raad:

Schending of niet-nakoming van voorgeschreven vormen.

Het openbaar ministerie niet gehoord.

Niet-naleving van de wettelijke bepalingen betreffende de samenstelling van rle commissie, afwezigheid van een lid bij de zitting.

Btslissing dat aanleiding tot verdere vervolging niet bestaat omdat het frit geen ***strafbaar*** feit zou zijn of omdat het recht tot strafvervolging verjaard of vervallen is.

Beroep enz. Beroep tegen de vonnissen der militaire rechtbanken, ingesteld door den beschuldigde of zijn verdecliger:

Siet naleving van de wettelijke bepalingen betreffende de samenstelling en de bevoegdheid van de rechtbank of van eenige andere bepaling van het Wetboek.

Nalatigheid van de rechtbank om zich uit te spreken over eene vordering of een verzoek van de beschuldiging of van de verdediging.

Nalatigheid van de rechtbank om zich uit te spreken over een der punten van beschuldiging.

Ontslag van rechtsvervolging door onbekendheid met het bestaan van eene geldende wet.

Schending der wet bij de qualificatie van liet strafbaar feit of de toepassing der straf.

Tegenspraak in de overwegingen van het vonnis.

Overschrijding van rechtsmacht.

Ingeval van veroordeeling ter dood is de verdediger gehouden beroep in te stellen; bij gebreke daarvan doet de militaire advocaat de processtukken aan het opperste gerechtshof toekomen.

Het beroep wordt gericht tot den advocaat-generaal die, evenals de verdediger van den beschuldigde voor het opperste gerechtshof, een advocaat bij het hof van appèl of van cassatie, bevoegd is alle andere redenen tot nietigheid, die hij dienstig oordeelt in te voegen

Een der rechters, aangewezen door den president, brengt binnen 5 dagen verslag uit.

Het onderzoek geschiedt op gelijke wijze als voor de militaire rechtbank. Het opperste gerechtshof beraadslaagt cri dort recht bij meerderheid van stemmen, buiten tegenwoordigheid van den advocaat-grlieraal en den secretaris. Het met reden omkleede vonnis wordt ter openbare zitting voorgelezen.

De vernietiging wegens onbevoegdheid brengt mede verwijzing naar den bevoegden rechter.

Verwijzing vindt niet plaats als het feit niet strafbaar of verjaard is.

Vernietiging om andere redenen heeft tengevolge verwijzing naar de militaire rechtbank liet dichtst gelegen bij die welke het aan gevallen vonnis gewezen heeft.

Ingeval van verkeerde toepassing van de straf. doen de rechters uitspraak zonder opnieuw te beraadslagen over de feiten waaraan de veroordeelde is schuldig verklaard.

Bij vernietiging wegens vormverzuimen gedurende de instructie of vóór het onderzoek ter terechtzitting, wordt het proces hervat te beginnen met het stuk waarin de fout is begaan.

Het vonnis van liet opperste gerechtshof tot herziening wordt door den advocaat-generaal medegedeeld aan den Minister van Oorlog of van Marine, die last geeft om de zaak in herziening te behandelen. Het opperste gerechtshof wijst de rechtbank aan.

De advocaat-generaal heeft liet recht in het belang der wet, ten allen tijde bij het opperste gerechtshof aanhangig te maken elke beslissing van een militaire rechtbanli die is genomen met onmiskenbare schending van de met.

De beslissing van het Hof van Cassatie kan door zijn procureur-generaal, op verzoek van den Minister van Oorlog, van Marine of van Justitie. morden ingeroepen ten aanzien van vonnissen gewezen door liet opperste gerechtshof, zulks in het belang der wet.

Japan.

Misdaden en wanbedrijven ter kennisneming van de militaire rechtbanken. De misdaden. wanbedrijven en overtredingen begaan door militairen worden berecht door de krijgsraden.

In geval van een overtreding echter treedt de krijgsraad niet op dan wanneer liet feit bij een formeel vonnis zal worden beslist. Die feiten worden in werkelijkheid rechtstreeks afgedaan door de gendarmerie- of politiewachten, die eenvoudig de militaire autoriteit daarvan verwittigen. Tot een formeel vonnis komt het slechts wanneer de overtreder dit eischt, hetgeen zijn recht is.

Zoowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog hebben de krijgsraden dus te oordeelen over alle misdaden of wanbedrijven, van welken aard ook, begaan door militairen of schepelingen.

Straffen gesteld in het Wetboek van militair strafrecht. De militaire en maritieme wetboeken bepalen dat de militaire misdaden en wanbedrijven. evenals de gemeene misdaden, wanbedrijven en overtredingen, gestraft zullen worden overeenkomstig het gewone Wetboek, met vervanging van geldboete door gevangenisstraf en, ingeval van terdoodveroorclreling, van ophanging door den kogel.

Waar de militaire wetten geene bepalingen bevatten betreffende schade geleden door bizondere personen als gevolg van militaire misdaden of wanbedrijven, zooals gewapende opstand, daden van geweld, brandstichting, vernieling van militair materieel, oneerlijke handelingen niet betrekking tot de levensmiddelen. moord, mishandelingen, vergiftiging. heeft men zich te gedragen naar de voorschriften van liet gewone Wetboek van Strafrecht door het maximum der gestelde straf op te leggen.

Schaal der straffen in het gewone Wetboek van Strafrecht:

I. Hoofdstraffen: *a. Voor misdaden:*

1o. De doodstraf (door ophanging).
2o. Levenslange deportatie met dwangarbeid;
3o. Tijdelijke deportatie met dwangarbeid;
4o. Levenslange deportatie zonder dwangarbeid;
50. Tijdelijke deportatie zonder dwangarbeid;
6o. Gevangenisstraf voor langen duur met dwangarbeid. zware soort. 9 tot 11 jaren;
7o. Gevangenisstraf voor langen duur met dwangarbeid, lichte soort. 7 tot 9 iaren:
8o. Gevangenisstraf voor langen duur, zonder dwangarbeid. zware soort, van 9 tot 11 jaren;
9o. Gevangenisstraf voor langen duur, zonder dwangarbeid, lichte soort, van 7 tot 9 jaren;

li. Boor wanbedrijven:

1o. Gevangenisstraf voor korten duur, met dwangarbeid. zware soort. 11 dagen tot 5 jaren;
20. Gevangenisstraf voor korten duur. zonder dwangarbeid. lichte soort, 11 dagen tot 5 jaren;
3o. Geldboete van meer dan 2 yens;

c. Voor overtredingen:

1o. Detentie. 1 tot 10 dagen;
2o. Gelclboete. 0.05 yen tot 1.95 yens;

II. **Bijkomende straffen:**

1o. Ontzetting van burgerlijke en burgerschapsrechten;
2o. Schorsing in burgerlijke en burgerschapsrechten;
3o. Verbod tot het beheer van eigen goed;
4o. Toezicht van de politie;
5o. Geldboete:
6o. Verbeurdverklaring.

De militaire en maritieme Wetboeken bevatten dezelfde hoofdstraffen als het gewone Wetboek met de volgende verschillen:

De ophanging wordt vervangen door de doodstraf met den kogel. de geldboete door gevangenisstraf; daar de militaire wetboeken geen overtredingen kennen, bevatten zij ook niet de straffen correspondeerende met deze soort van strafbare feiten.

De bijkomende straffen van de militaire Wetboeken zijn:

1o. Ontzetting van burgerlijke en burgerschapsrechten (medebrengende verlies van rang en betrekking);

2o. Schorsing in rang en betrekking (geen openbare ontzetting);

3o. Schorsing in burgerlijke en burgerschapsrechten (voor denzelfden tijd medebrengende verlies van rang en betrekking);

4o. Verbod tot het beheer van eigen goed;

5o. Verbeurdverklaring.

Deze straffen zijn gelijk aan die van het gewone Wetboek met toevoeging van liet ontslag uit den dienst en met weglating van de geldboete.

De zwaarte der straffen in de militaire Wetboeken gesteld is verschillend naarmate de militaire misdaden, waartegen zij alleen voorzien, begaan worden vóór den vijand. in tijd van oorlog of in andere omstandigheden.

Organisatie der *militaire rechtbanken.* De militaire justitie in Japan omvat twee soorten van krijgsraden.

De hoogere krijgsraden, een vaste voor het leger. een tijdelijlie voor de marine. nemen rechtstreeks kennis van alle zaken waarin de beschuldigde den rang heeft van opperofficier, verder van alle gevallen van herziening, mellie ook de rang moge zijn van den beklaagde.

De gewone krijgsraden hebben recht te doen in zaken waarin de beschuldigde niet den rang van opperofficier bekleedt en kunnen ter beoorcleeling krijgen gevallen van vernietiging wegens verkeerde toepassing van det wet.

De baste raden van de marine zijn de vijf krijgsraden, te Tokio en in de vier admiraliteitsplaatsen.

De tijdelijke krijgsraden van de marine zijn:

De hoogere krijgsraad (Tokio);

De krijgsraden bij de afzonderlijke eskaders of divisiën;

De lirijgsraden in streeken onder militair gezag, hetzij op vijandelijk, in tijd van oorlog bezet gebied, hetzij in Japan ingeval van afkondiging van den staat van beleg in een gedeelte waar de opperbevelhebber een officier van de marine is

De krijgsraden (vast of tijdelijk) voor liet leger zijn:

De hoogere krijgsraad te Tokio;

Een of meer krijgsraden in elke divisie-district;

In tijd van oorlog, krijgsraden bij een legerkorps, hij een divisie, enz.

Elke krijgsraad bestaat uit vijf leden. waarvan één voorzitter. allen officiercn: voor streeken onder militair gezag kan dit getal worden teruggebracht tot clrie.

De rangen van de leden van den krijgsraad verschillen naar gelang man den rang van den beklaagde:

BESCHULDIGDE:	PRESIDENT:	RECHTERS:
Onderofficier of daar beneden	Hoofdofficier	4 snbalterne officieren
Adelborst 1e kl. of schipper	id.	2 luit. t/z., 2 adelb. 1e kl.
Luitenant t z. 2e kl.	id.	2 luit. t/z. 1e kl.. 2 luit. t/z. 2e kl.
id. 1e kl.	Kap.-luit. t/z. of kap. t/z.	2 cap de corv., 2 luit. t/z. 1e kl.
Capitaine de corvette	Kapitein ter zee	2 kap.-luit. t/z., 2 cap. de corvette
Kapitein-luiteriant t/z	Schout-bij.nacht	2 kapt. t z , 2 kapt.-luit. t/z.
Kapitein ter zee	Vice-admiraal	2 schouten-bij-nacht, 2 kapt. ter zee.
Schout-bij-nacht	id.	2 vice.admiraals, 2 schouten-bij-nacht
Vice-admiraal	Luitenant-admiraal	1 luit.-admiraal, 3 vice-admiraals
Luitenant-admiraal	id.	2 luit.-admiraal, 2 vice-admiraals

De krijgsraden zijn dus uitsluitend samengesteld uit militairen rechters; maar de vertegenwoordiger der regeering, mede belast met de instructie. genaamd „riji" bij het leger en „shuri" bij de marine, en zijn griffier (rokuji) behooren tot afzonderlijke korpsen. speciaal bestemd voor den rechterlijken dienst bij leger en vloot.

Aan booid vervult een subaltern officier de functie van shuri en een officitr van een der bijwapens of een onderofficier die van rokuji.

Wat betreft de krijgsraden in landstreeken onder militair gezag, heeft de opperbevelhebber de bevoegdheid als rechters, shuri. riji en rokuji aan te wijzen ter plaatse dienstdoende burgerlijke ambtenaren.

Bij de Japansche krijgsraden bestaat noch O. DI noch verdediger.

Benoeming van *de vertegenwoordigers* der *regeering en van* de griffiers. De ambtenaren belast met de instructie (shuri bij de marine, riji bij het leger) worden verkregen op dezelfde wijze als de gewone. burgerrechtelijke ambtenaren. De adspirant-shuri en riji (stagiaires) komen voort hetzij uit de gewone rechterlijke ambtenaren (stagiaires) hetzij van de rechtsscholen, na afgelegd examen voor eene commissie van het Ministerie van Oorlog of van Marine.

Na anderhalf tot clrie jaren krijgen zij hun titel en kunnen den rang ran opperofficier bereiken (directeur van justitie aan liet departement van Marine).

De griffiers moeten een examen doen overeenkomstig met dat van de burgergriffiers maar voor commissiën ingesteld aan het Ministerie van Oorlog of van Marine.

Prooesvorm.

1o. *Werking van de gerechtelijke politie.* Zoodra een misdaad of een wanbedrijf gepleegd door een militair of schepeling ter kennis komt van een chef van een korps of dienstvak, treedt deze zelf op als gerechtelijke politie of belast daarmede den officier van gerechtelijlie politie (kensatsu kwan), van te voren aangewezen uit de volgende personen:

Voor de marine: de eerste officieren van schepen, depôts, vaste of verplaatsbare verdedigingswerken; de chefr van groepen of algemeene opzichters bij de opleidingsscholen, de shuri.

Voor het leger: de officieren en onderofficieren der gendarmerie; de adjudanten der generaals. de chefs van bewakingsdetachementen.

Dc officier van gerechtelijke politie verzamelt de stukken van het voorbereidend onderzoek. klachten. processen-verbaal, verhooren, en neemt overtuigingsstukken in beslag; hij kan daartoe de hulp inroepen van de openbare macht.

Is dit vóóronderzoek afgeloopen en is de officier van gerechtelijke politie van oordeel dat er eene misdaad of een n-anbedrijf gepleegd is. dan brengt hij daarvan verslag uit aan zijn commandant; geldt het eene overtreding clan geeft hij kennis aan de bevoegde autoriteit; behoort de zaak bij een hongeren krijgsraad, clan brengt hij zijn verslag rechtstreeks uit aan den Minister van Oorlog of van Marine.

Indien de Minister of de commandant. op deze wijze met de zaak in kennis gesteld. van oordeel is dat de straf ten hoogste gevangenisstraf van korten duur zal zijn en dat het onnoodig is verdere informatiën in te winnen of dat het alleen gaat om een formeel vonnis te verkrijgen ter zake van esne overtreding. geeft hij order tot dadelijke behandeling. Maar meent hij dat te beloopen straf zwaarder zal zijn dan die gesteld op wanbedrijven, dan beveelt hij het nemen van informatiën of wel het nemen van informatiën èn het overgaan tot het hoofdonderzoek. De autoriteiten bevoegd tot het geven van die order. zijn: voor de marine, de bevelhebbers van de admiraliteiten en van eskaders, de onderbevelhebbers van eskaders. de commandanten van afzonderlijke divisies, en voor liet leger. in vredestijd, de commandanten van korpsen, divisies en brigades en. in tijd van oorlog. van de gemengde brigades en ran de landstreeken onder militair gezag.

2o. *Instructie.* Op het bevel tot het inwinnen van informatiën, gegeven door den Minister of een der hierboven genoemde autoriteiten, doet de officier van de gerechtelijke politie de processale stukken toekomen aan den ambtenaar belast met de instructie (shuri, riji of, aan boord, den daartoe aangewezen officier). Die ambtenaar voert de instructie. verleent tegen den beschuldigde een bevel tot verschijning, tot medebrenging, tot afzondering. neemt verhooren en confrontatieverhooren af. doet huiszoeking en inbeslagnemingen, benoemt deskundigen.

Als de instructie beëindigd is en er reeds is een bevel om over te gaan tot de hoofdbehandeling, doet hij het dossier rechtstreeks toekomen aan den president van den krijgsraad en roept de rechters tegen den bepaalden dag bijeen. tenzij hij mocht vermeenen dat de zaak behoort tot de bevoegdheid van een anderen rechter of dat aanleiding tot verdere vervolging niet bestaat: in die gevallen zendt hij de stukken. met zijn advies toe aan de autoriteit die bevel heeft gegeven tut het hoofdonderzoek. Indien hij alleen had ontvangen den last tot het inwinnen van informatiën. zendt hij de stukken. met zijn advies. terug aan den Minister of den commandant die, indien hij de beklaagde schuldig oordeelt. bevel geeft tot het hoofdonderzoek.

Hoofdonderzoek en vonniswijzing. De beschuldigde heeft geen verdediger voor den krijgsraad; liet O. M. in de gedaante van vertegenwoordiger der regeering, geeft toelichtingen, hij kan verzoeken om vragen aan den beklaagde en de getuigen te stellen en hij maakt van zijne bevoegdheid gebruik om den president bij te staan in de leiding van liet onderzoek.

Indien de beslissing van den raad niet overeenkomstig zijn advies is. kan hij hiervan hij geschrift melding maken en dit stuk bij liet vonnis voegen. Indien hij van oordeel is dat de wet verkeerd is toegepast geworden en dat er grond is voor vernietiging van liet vonnis, geeft hij daarvan rekenschap aan de autoriteit die den last tot het hoofdonderzoek heeft verstrekt. De tekst van liet vonnis, opgesteld door den shuri, moet bevatten:

1o. De motieven;

2o. Bij veroordeeling, de bewijsgronden en de artilcelen betreffende de toepassing der straf;

3o. Bij het niet aannemen van schuldplichtigheid, de beweegreden: overlijden van den beklaagde vóór de misdaad, dwaling in den persoon. onvoldoende bewijs;

40. Ingeval grond tot vervolging niet bestond. de beweegreden: verjaring, algemeene amnestie, vroegere onherroepelijke beslissing;

5o. Eene overweging c.q. betreffende de onbevoegdheid van den krijgsraad;

6o. Eene overweging c.q. met betrekking tot de burgerlijke rechtsvordering.

Het vonnis. geteekend door alle rechters. den shuri en den griffier. wordt, zonder aan den beschuldigde te zijn voorgelezen. met de stukken van het proces toegezonden aan de autoriteit die last heeft gegeven tot het hoofdonderzoek.

Die commandant moet. na ontvangst der stukken. het dossier met zijn advies toezenden aan den Minister, die het op zijn beurt. eveneens met zijn advies. weder doet toekomen aan den Keizer, n.l. in de volgende gevallen:

1o. Rij veroordeeling tot de doodstraf;

20. Bij schuldigverklaring aan een feit dat een misdaad of wanbedrijf oplevert. begaan door een opper- of hoofdofficier;

3o. Bij schuldigverklaring aan een feit dat een misdaad oplevert, begaan door een subaltern officier.

Indien de Keizer zijne goedkeuring verleent. geeft de Minister order om het vonnis aan den veroordeelde voor te lezen. Ten aanzien van alle andere vonnissen geeft, naar omstandigheden, de Commandant of de Minister dadelijk den last om tot die voorlezing over te gaan.

De voorlezing van het vonnis aan den veroordeelde geschiedt door den president in den vollen krijgsraad. *alleen uoor deze gelegenheid* in openbare zitting en clan nog worden alleen militairen of schepelingen toegelaten.

Herziening, beroep. Wanneer bij het vonnis de wet verlieercl is toegepast. hetgeen kan worden aangewezen door den shuri of geconstateerd door den commandant of den Minister, wordt last gegeven tot vernietiging, hetzij door den commandant, indien liet betreft een vonnis niet begrepen in die drie, hierboven genoemde. gewichtige gevallen. hetzij, indien dit wèl het geval is, door den Minister. zoo althans het vonnis nog niet de goedkeuring des Keizers heeft verkregen, want ware die verleend clan zou eene nieuwe bewilliging van den Keizer noodig zijn om tot de herziening te machtigen.

Het vonnis kan slechts worden vernietigd krachtens eene nieuwe uitspraak gegeven door eeii anderen krijgsraad. belast met de wederopvatting van de zaak.

De herziening wordt gelast: 1o. ambtshalve. door den Minister wegens oplegging van eene straf door de wet niet gesteld of zwaarder dan d~ in íle wet bedreigde. alsmede hij verklaring dat er geene termen tot vervolging waren of dat de schuldplichtigheid niet is gebleken; 2o. op verzoek van den veroordeelde. indien hij overleden is van de rechthebbenden, of van den shuri: ingeval van veroordeeling wegens doodslag en liet blijkt dat de quasi-verslageiie reeds overleden was vóór den datum van den veronderstelden aanslag of nog in leven is; indien eeri ander ter zake van hetzelfde feit veroordeeld is. zonderdat er deelneming bestond: indien het alibi van den verôordeelde kan worden bewezen; indien stukken van het proces erkend worden valsch of foutief te zijn; indien de liescl-luldiging valsch is.

Men ziet dus dat het eenige rechtsmiddel dat den veroordeelden openstaat, is een verzoek om herziening beperkt tot duidelijk bepaalde gevallen, omschreven in de wet.

(Wordt vervolgd.)

Tijd van oorlog en militair strafrecht.

Eenige moed behoort er toe om de begrippen .,oorlog" en ..recht" in 1914 in hetzelfde opschrift samen te koppelen en tragisch-bitter doet het thans aan wanneer men op liet titelblad van het werk van den kolonel Van Oordt „Oorlogsstaatkunde en Oorlogsregelen" tusschen haakjes toegevoegd leest: „(Zoogeiiaamd Oorlogsrecht)". Wij zullen dan ook in onderstaande regelen liet volkenrechtelijk terrein uit vrees daarin thans weg te zinken, zooveel mogelijli niijclen en ons beperken tot het nationaal Nederlandsch positief recht voor zoover dit verband houdt met ,.oorlog" of ,.tijd van oorlog" en in het bizonder dan op (militair) strafrechtelijk gebied. Alleen om eenigszins vast te stellen wanneer *in het algemeen* „oorlog" aanwezig is moet vooraf wel het Volkenrecht te hulp worden geroepen nu dat begrip toch in de allereerste plaats betrekking heeft op de internationale verhoudingen. Eene defenitie van .,oorlog" is hierbij niet zoo dringend noodig. Men kan ..oorlog" noemen den „toestand, waarin twee of meer volken verkeeren, zoodra besloten is een tusschen hen bestaand geschil door de wapenen te beslissen". 1) men kan het met den generaal den Beer Poortugael 2) omschrijven als „de handeling vaii een Staat tegenover eeii anderen Staat. om zich zelf met de wapenen recht te verschaffen", of men kan spreken van .,het uiterste middel (ultima ratio) door een Staat tegenover een anderen Staat. gebezigd, waarbij de eerstbedoelde Staat langs den weg van geweld van den laatstbedoelden Staat tracht te verkrijgen, wat hij langs anderen weg niet verkrijgen kan". 3) veel houvast heeft men aan dergelijke definities niet en in twijfelachtige gevallen — men denke hier bijv. aan gewapende opstanden — laten ze ons bovendien in den steek. In verreweg de meeste gevallen zal het practisch trouwens wel duidelijk zijn of een Staat in oorlog is. al moge dikwijls het *juiste* tijdstip, — niet alleen de dag maar zelfs het uur kan daarbij beteekenis hebben — niet zoo gemakkelijk zijn vast te stellen. Toch is die vaststelling, fixeering derhalve van het oogenblik dat voor den Staat tijd van oorlog is ingetreden, van het grootste belang: voor de oorlogvoerenden zelve, zoowel voor de rechtsverhoudingen in eigen land als tegenover elkander, in de eerste plaats, voor de neutrale Staten echter niet minder. Gaat nu aan een oorlog eene formeele oorlogsverklaring vooraf dan is het tijdstip dat de oorlogstijd is aangevangen in den regel met nauwkeurigheid vast te stellen.

Ook om dèze reden is liet derhalve van belang dat als volkenrechtelijk beginsel morde aangenomen (en ook nageleefd) dat aan een oorlogsdaad eene ondubbelzinnige oorlogsverklaring in een of anderen vorm voorafga. 4) De oude schrijvers zijn zeer verdeeld in

1) Pols. Het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, blz. 96.
2) Oorlogs- en Neutraliteitsrecht (1907) blz. 24.
3) H L. van Oordt „Oorlogsstaatkunde en Oorlogsregelen" I, blz. 87.
4) Volgens ons Staatsrecht komt in Nederland het recht van oorlogsverklaring toe aan den Koning. (art. 58 G. W.) Zie ook art. 44 Reg. Reglt. voor Nederl.-Indië.

hunne meeningen of dit wel noodig is. Tegenover mannen als Bijnlrershoek. Klüber. de Martens. Phillimore, Travers Twiss die eene oorlogsverklaring niet noodig oordeelen en de eerste vijandelijke *daad* als aanvangspunt willen beschouwen, kunnen andere niet minder klinkende namen. ik noem slechts de Groot, Puffendorf. Vattel, Calvo. Heffter. Geffcken. Rayneval, Sorel. Fiore. gesteld worden die allen eene aan de vijandelijkheclen voorafgaande verklaring noodig vinden. zij het dan ooli dat over den vorm nog weder verschil heerscht. Wat ervan zij. de praktijk der Tolken. ook van lateren tijd, toont talrijke voorbeelden dat een oorlog is begonnen zonder daaraan voorafgegane oorlogsverklaring. 1) Thans echter is de vraag, als gevolg der Tweede Vredesconferentie, in het conventioneele Vollienrecht beantwoord en wel in dezen zin dat de Mogendheden zich hebben verbonden vijandelijkheden niet te beginnen zonder voorafgaande waarschuwing.

Het derde ter Tweede vredesconferentie. in 1907, vastgestelde verdrag (nopens de opening der vijandelijkheden) bepaalt:

Art. 1. De verdragsluitende mogendheden erkennen, dat de vijandelijkheden tusschen haar niet moeten beginnen, zonder voorafgaande en ondubbelzinnige waarschuwing, die den vorm hetzij eener met redenen oinlileede oorlogsverklaring, hetzij van een ultimatum met voorwaardelijke oorlogsverklaring moet hebben.

Art. 2. De staat van oorlog moet onverwijld aan de onzijdige mogendheden worden bekend gemaalit en heeft te haren aanzien eerst gevolg na ontvangst eener kennisgeving, die zelfs langs telegrafischen weg kan worden gedaan. Evenwel kunnen de onzijdige mogendheden zich niet op het ontbreken der kennisgeving beroepen, als het ontwijfelbaar vaststaat, dat zij feitelijk van den staat van oorlog kennis dragen. 2)

Bestond de zekerheid dat deze volkenrechtelijke voorschriften steeds werden in acht genomen dan zou de vraag wanneer. althans in gewone gevallen. tijd van oorlog een aanvang neemt, zijn opgelost. Dat echter de zelfs bij verdrag geteekende regelingen, als belang of noodzaak daarmecle in strijd komen. vooral op oorlogsrechtelijk gebied. bij gebreke van eene hoogere, dwingende macht. soms weinig meer dan theoretische waarde hebben, heeft het jaar 1914 ons wel weder geleerd. En evenzeer als vroeger zal dan ooli in de toekomst een oorlog nog wel eens zonder voorafgaande „ondubbelzinnige" waarschuwing een aanvang nemen. In die gevallen zal dan nog de

1) Vooral in den zeeoorlog. Een Engelsch zeeofficier heeft 107 gevallen opgesomd van overrompelingen in vollen vredestijd. Maurice „Hostilities without declaration of war". Revue de droit international 1885, blz. 19—49.

2) Het verdrag is, evenals de andere ter Tweede Vredesconferentie gesloten en bij de wetten van 1 Juli 1909 (Stbl. No. 229—240) goedgekeurde verdragen, ook in Nederlandschen tekst, bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 22 Februari 1910 (Stbl. No. 93). Dit verdrag is bindende voor' Duitschland, de Vereenigde Staten van Amerika, Oostenrijk-Hongarije, België, China, Deneinarken, Frankrijk, G oot-Britannië, Guatemala, Mexico, Nederland, Nicaragua, Noorwegen, Portugal, Rusland, Siam, Zweden, Zwitserland, Bolivia, Salvador, Haïti.

oude opvatting dat de eerste vijandelijke *daad* als aanvangstijd moet gelden, hare waarde hebben.

Het hierboven gezegde heeft alleen beteekeuis wanneer oorlog is iiitgebroken tusschen twee of meer Staten. Daarnevens kan zich bovendien het geval voordoen dat oorlogstoestand — ook in volkenrechtelijken zin — is ingetreden als gevolg van gewapenden opstand binnen de grenzen ran den eigen staat. De moeilijke en hoogst belangrijke vraag is clan óf en zoo ja van welk tijdstip die opstandelingen als „oorlogvoerende partij" zullen worden erkend. De bestaande Regeering heeft er belang bij dat tijdstip zoo lang mogelijk te verschuiven. voor de opstandelingen is het daarentegen van het hoogste gewicht zoo spoedig mogelijk de voorcleelen die een oorlogvoerende geniet. cleelachtig te worden. Immers dàn kunnen zij om slechts dit te noemen, niet meer als oproerlingen worden gevonnist, maar hebben zij recht op behandeling als krijgsgevangenen, terwijl bovendien hunne verhouding tot andere, buiten de zaak staande Staten geheel van karakter verandert. Niet zoozeer de meening der revolutiepartij, noch die van neutrale Staten. 1) maar vooral de formeele verklaring of de feitelijke opvatting der tegenpartij zal. althans met betrekking tot liet strafrerht. in de eerste plaats in aanmerking komen. Aan bepaalde eischen zullen de opstandelingen in elk geval moeten voldoen. Een behoorlijk geregeld civiel en militair bestuur met een politiek doel, inachtnemiiig van de wetten en gebruiken van ilen oorlog zal zeker noodig zijn; sommige schrijvers stellen bovendien nog als voorwaarde dat zij een afgescheiden deel van het liet grondgebied ran den Staat in bezit moeten hebben. 2) De geschiedenis levert verscheidene voorbeelden dat een als op-tand begonnen strijcl in oorlog overging. Dit is ongetwijfeld het geval geweest niet onzen opstand tegen Spanje, met den Belgischen opstand in 1830, met de afscheiding der geconfedereerden van Noord-Amerika in 1861––1865 (Secessie-oorlog). met den Griekschen opstand in 1825.

Van belang, niet het minst voor Nederland, is nog de vraag hoe liet staat met de bestrijding van opgestane vollien in de Overzeesche bezittingen. Als algemeene regel zal die vraag wel beoordeeld en beantwoord moeten worden naar dezelfde beginselen als hierboven zijn uiteengezet. ook al zou dat niindcr beschaafde volk de moderne oorlogsgebruiken niet in alle deelen nakomen (vgl. ook den Beer Poortugael „Oorlogs- en Neutraliteitirecht 1907, blz. 255).

---

1) Ook deze hebben, hetzij dan uit sympathie of met het oog op handelsbelangen, soms neiging tot eene spoedige erkenning van de opstandelingen als oorlogsvoerende. Dit was o.a. een grief van Amerika tegen Engeland bij de behandeling van de bekende Alabamazaak.

2) Verg. art. IV, § 1 van het „Reglement omtrent de rechten en plichten van vreemde Mogendheden ingeval van opstand tegen een gevestigd en erkend Gouvernement, dat bezig is dien opstand te dempen", aangenomen door het Institut de Droit international, 8 September 1900, o.a. te vinden bij Nijland, Internationaal Zeerecht blz. 341.

Aan een gewapend conflict met toenmaals betrekkelijk onafhankelijke volksstammen in den Indischen archipel ging vroeger soms trn formeele oorlogsverklaring vooraf. 1) vaker nog een ultimatum in een of anderen vorm.

Thans, nu de verhouding van bijna alle vorsten in den archipel tot de Ned.-Indische Regeering is herzien en onafhankelijke Staten daar niet meer bestaan, zal eene oorlogsverklaring ook wel niet meer voorkomen.

Het einde van den oorlog zal gewoonlijk het gevolg zijn van een door de belligerenten gesloten vredesverdrag. Dit geval baart geen moeilijkheden: de in het verdrag genoemde datum wijst het tijdstip aan waarop tijd van oorlog heeft opgehouden te bestaan. Maar de oorlog en daarmede de tijd van oorlog. kan oolr eindigen — zonder verdrag — door het feitelijk algemeen staken der vijandelijkheden (bijv. Frankrijk en Mexico in 1867), al of niet gepaard met liet hervatten der oude betrekkingen. alsook door de onderwerping van de eene partij aan de andere. 2) Hiervoor zal dikwijls een bepaald tijdstip niet kunnen worden aangegeven omdat de toestand langzamerhand ontstaat. Eene regeeringsverklaring kan in zoo'n geval groote waarde hebben in liet bizonder voor de nationale verhoudinyen. Gedurende een wapenstilstand of wapenschorsing blijft de tijd van oorlog voortduren. 3)

Hebben wij getracht in bovenstaande regelen eenigermate vast te stellen wanneer er in de gewone beteekenis der woorden ..tijd van oorlog" aanwezig zal zijn, daarnevens heeft de Wetgever van de meeste landen ingezien, dat er tijden kunnen aanbreken waarin er wel nog niet van oorlog in strikten zin sprake kan zijn. maar die dan toch in elk geval daarmede veel overeenlíomst hebben, zoodat het belang van den Staat dringend eischt dat die tijden met oorlog+-tijd op ééne lijn worden gesteld. en het voor dien tijd exceptioneele, strengere of minder vormelijke recht toepassing vinden moet. De Staat is hierbij in eigen boezem vrij. maar die assimilatie heeft geene beteekenis voor de volkenrechtelijke verhoudingen, zij blijft beperkt tot de nationale rechtsbetrekkingen. Ook de Nederlandsche Wetgever heeft in verscheidene wetten van die vrijheid gebruik gemaakt, alleen op een juist hitr zeer belangrijk gebied n.l. op dat van het militair strafrecht is hij. wonderlijk genoeg, zooals mij hieronder nader zullen zien. schromelijk in gebreke gebleven.

Reeds de Grondwet geeft het voorbeeld. De eisch dat bij ont-

---

1) Dit geschiedde bijv. met het Rijk van Atjeh, aan den Sultan, van welk Rijk het Ned. Indische Gouvernement op 26 Maart 1873 den oorlog verklaarde.

2) Voorbeelden hiervan biedt de inlijving in 1866 van Hessen, Hannover, Nassau, Frankfort bij Pruisen; van de Boerenrepublieken bij Engeland in 1900.

3) Verg. de artt. 36—41 van het model-Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land.

eigening ten algemeenen nutte de verschuldigde schadeloosstelling vooraf betaald of verzekerd zij. geldt niet wanneer oorlog eene onverwijlde inbezitneming vordert. Maar naast oorlog wordt hier tevens in één adem genoemd „oorlogsgevaar" en „oproer" (art. 151). Het gebruik van eigendom tot het voorbereiden en het stellen van militaire inundatiën. wanneer dit wegens oorlog of *oorlogsgevaar.* wordt gevorderd. wordt bij de wet geregeld (art. 152, 2e lid).

Buitengewone oproeping van niet in werkelijken dienst zijnde dienstplichtigen kan door den Koning geschieden mede in geval van oorlogs-*gevaar* (art. 185).

De wet moet algemeene regels geven omtrent de inkwartieringen, het onderhoud van het krijgsvolk, enz., hetwelk slechts volgens die regels en tegen schadeloosstelling ten laste van een of meer inwoners of gemeenten kan worden gebracht. Uitzonderingen op die algemeene regels laat de G. W. weder toe voor het geval van oorlog, oorlogs-*gevaar* enz. (art. 186 2e en 3e lid).

Art. 186 G. W. bepaalt eindelijk nog dat de Koning beslist „of er oorlogsgevaar in den zin. waarin dat woord in 's Lands wetten voorkomt. aanwezig is".

In aansluiting aan of op het voorbeeld der G. W. vinden wij ook in verscheidene gewone wetten *gelijkstellingen* met oorlog of tijd van oorlog. Zie bijv. de wet van 28 Augustus 1851 (*Stbl.* No. 125) regelende de onteigening ten algemeenen nutte. zooals die op dit punt is gewijzigd bij de Wet van 29 Maart 1877 (*Stbl.* No. 52) en waarbij (art. 73) is bepaald: „Oorlog in den zin dezer wet, wordt geacht aanwezig te zijn. niet alleen bij uitgebroken krijg. maar ook zoodra de toestand zoo dreigend voor 's lands defensie is, dat de militie te land, hetzij geheel. hetzij ten deele. buitengewoon krachtens art. 184 (thans 185) der Grondwet door Ons is bijeengeroepen. en zoolang die als zoodanig onder de wapenen blijft". Art. 1 der Wet van 15 April 1896 (*Stbl.* No. 71), houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 152. 2e lid. der Grondwet, spreekt naast oorlog mede van „oorlogsgevaar". Dit is eveneens het geval in de Wet op de Inkwartieringen enz.. 1) in de Militiewet (artt. 84 (2), 101 (1)). in de Wet van 13 Mei 1899 (*Stbl.* No. 128) tot uitvoering van art. 187 der Grondwet. op den Staat van Oorlog en van Beleg (art. 1 1o.).

Begeven we ons op strafrechtelijk terrein dan ontmoeten we in art. 100. 1o. van het W. v. S. de uitdrukking „in geval van een oorlog" (waarin Nederland niet betrokken is) in art. 101: „in oorlog" of „in het vooruitzicht van een oorlog". in artt. 100. 2o.. 102. 104. 105. 136. 331 en 332 de woorden: „in tijd van oorlog", in art. 311. 2o. „oorlogsnood" (naast oproer en muiterij) en in art. 381, 1e lid „oorlogvoerende mogendheden". terwijl verder de artt. 203 en

---

1) Zie de artt. 31, 32 en 33 dier wet van 14 Sept. 1866 (St.bl. No. 138). Tekst opnieuw bekend gemaakt bij Kon. besl. van 27 Aug. 1892 (Stbl. No. 214).

 spreken van „in tijd van vrede" d. i. dus m. a. w. *niet* in tijd van oorlog.

De strafwetgever heeft echter terecht ingezien dat alle bovenstaande uitdrukkingswijzen in de normale beteekenis opgevat, veel te weinig omvattend zouden zijn en daarom heeft hij in Titel IX van het Eerstr Boek, art. 87, eene belangrijke uitbreiding gegeven in het bizonder aan het begrip „tijd van oorlog". Ook heeft hij bepaald dat onder „oorlog" burgeroorlog is begrepen, maar dit schijnt ons toe wel overbodig te zijn omdat, gelijk wij hierboven reeds zagen, ook volkenrechtelijk burger-oorlog, d. i. dus zoodra de opgestane burgers als oorlogvoerende partij erkend zijn, onder de *gewone* beteekenis van „oorlog" valt. Van belang is daarentegen het 3de lid van art. 87, luidende: „Onder tijd van oorlog wordt begrepen de tijd waarin oorlog dreigende is. Tijd van oorlog wordt mede geacht te bestaan, zoodra de militie te land, hetzij geheel, hetzij ten deele, door den Koning buitengewoon is bijeengeroepen en zoolang die buitengewoon onder de wapenen blijft."

Aanvankelijk ontbrak dit derde lid aan art. 87, terwijl toen alleen in artt. 105 en 100. 2o. naast „tijd van oorlog" „dreigend oorlogsgevaar" was gesteld. De Regeering oordeelde dat die gelijkstelling, zoowel ter wille der consequentie als in het belang der veiligheid van den Staat, ook in de andere artikelen (102, 104, 136), waarin over tijd van oorlog wordt gesproken gevorderd werd 1) „Het tijdstip van den aanvang van den oorlog — zegt zij — mag Strafrechtelijk niet afhankelijk worden gesteld van volkenrechtelijke vragen of formaliteiten". En verder: „Voor sommige onze onderwaterzettingen is meer tijd noodig dan waarover men beschikken zou, indien men, zelfs met de voorbereiding daartoe, wilde wachten tot het oogenblik waarop ons eene oorlogsverklaring zal zijn uitgereikt. Ook rerspieders zijn niet zelden het ijverigst werkzaam in de dagen, die aan den officieelen aanvang van den oorlog onmiddellijk voorafgaan."

De tweede zinsnede van het 3de lid van art. 87 is ontleend aan de hierboven reeds aangehaalde Onteigeningswet van 1877. De Regeering achtte het raadzaam daarnevens toch ook nog de uitdrukking „dreigende oorlog" te behouden. „Als ieder weet dat de Koning morgen het „te wapen" zal uitspreken, moet hij die heden desertie bevordert, zich niet op de zachtere strafbepaling van art. 203 kunnen beroepen. Ook vooral voor liet geval van het nieuwe tweede lid van art. 100 is de bijvoeging wenschelijk."

In het verslag der Eerste Kamer wordt nog gevraagd: „Valineer is oorlog dreigende?" Verwijzing naar art. 184 (185) der G. W. kan blijkens den verderen inhoud van art. 87, hierop niet het antwoord zijn. „Nooit — zegt de Regeering op deze vraag — heeft men 't begrip „dreigende" oorlog uit art. 184 C. W. verklaard. Dan ware iminers afzonderlijke vermelding overbodig. Dat oorlog dreigende

---

1) Zie Smidt I, **blz.** 538 vlgg.

kan zijn nog vóórdat de militie is opgeroepen, weet ieder die zich den 15den of den 16den Juli 1870 herinneren wil."

Uit liet vorenstaande blijkt duidelijk dat. voor het Wetboek van Strafrecht, „tijd van oorlog" en ..oorlog" allerminst samenvallen: de eerste uitdrukking is véél meer omvattencl.

T'olgens Iiet ontwerp tot herziening van het Wetboek van Strafrecht van den Minister van Justitie Cort van der Linden, zou ook het begrip .„oorlog" eene meer uitgebreide beteekenis hebben; het 2e lid van art. 87 zou dan n.l. komen te luiden:

„Met oorlog wordt gelijkgesteld burgeroorlog zoomede de oproerig beweging, t-oor zoover daarbij op vordering van het bevoegd gezag door de militaire macht geweld van wapenen wordt of kan worden aangewend."

Als reden van deze uitbreiding werd opgegeven, vooreerst dat liet feitelijk niet altijd mogelijk zal zijn te beslissen wanneer een oproerige beweging het karakter van burgeroorlog aanneemt, maar ten andere dat bij oproerige beweging, wanneer door het bevoegd gezag de hulp der militaire macht is ingeroepen, de mi-clrijveil. bij artt. 102 en 104 strafbaar gesteld, een even ernstig liarakter kunnen aannemen als in tijd van werkelijken oorlog.

In het Ontwerp van den minister Loeff is ecliter deze wijziging van art. 87 niet overgenomen.

Volgens art. 91 W. v. S. zijn de bepalingen der acht eerste Titels van liet Eerste boek van dat Wetboek ook toepasselijk op feiten waarop bij andere wetten of verordeningen straf' is gesteld. Art. 87 valt daaronder dus niet. En hoe wenschelijk het nu, zooals we hierouder nader zullen zien, moclit zijn dat de uitbreidende bepalingen van dat art. ook. met name voor het militair strafrecht zouden gelden, zoo mogen zij o. i. niet in de Crimiiieele Wetboeken worden overgeplant. Ook niet, voor zoover de landmacht betreft, met behulp van art. 17 C. W. L. en zeker niet waar het geldt een feit. bijv. desertie, dat ook reeds in tijd van vrede. zij het met eeii lichtere straf, strafbaar is. In dat geval kan men toch ongetwijfeld niet volhouden dat het eene misdaad betreft welke bij het C. W. niet is omschreven, gelijk art. 17 als eisch stelt. Terecht is dan ook o.i. door den krijgsraad te 's Hage, naar de dagbladen berichtten, eene poging om art. 87 W. v. S. iri het militair strafrecht over te brengen, verijdeld.

Intusschen verdient het toch vermelding dat Pols 1) in zijne algemeene aanteekening op den Titel „Van verraad" uitbreiding van

---

1) J-Iet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lancle, blz. 205.

Blok, De militaire wetten voor het Krijgsvolk te Water, blz. 15, wil, naar 't schijnt, zelf zonder hulp van een art. 17, art. 87 W. v S. tot het militaire strafrecht uitbreiden.

Collette en van Dijk „Militaire rechtspleging" blz. 72, zijn van oordeel dat de militaire rechter, zonder art. 87 te mogen toepassen, wel „zijne opinie kan vormen overeenkomstig den inhoud van dat artikel". Wij zouden willen vragen, wat is dat anders dan toepassing?

de voor tijd van oorlog in dien Titel omsclireven misdrijven, met behulp van art. 17 geoorloofd acht tot „tijden van burgeroorlog of *inwendige onlusten*", echter niet tot „tijden van volkomen rust en vrede". Voor burgeroorlog zou inroeping van art. 17 o. i. niet eens noodig zijn, het valt, gelijk hierboven werd betoogd. zeker onder oorlog. Bij inwendige onlusten is de al of niet geoorloofde toepassing van art. 17 twijfelachtig, maar zelfs al wilde men voor dat geval niet Pols medegaan, dan zou nog maar een klein deel der bestaande leemten zijn weggenomen. De tijden die liet 2e halfjaar van 1914 ons doet beleven, zouden er bijv. al niet onder vallen.

Dat de onvolledigheid der militaire strafwetgeving voor tijd van oorlog ook de aandacht in de Volksvertegenwoordiging trok, bleek reeds in 1870 bij de behandeling van het wetsontwerp tot afschaffing van de doodstraf in de Eerste Kamer. 1) De heer Van Nispen tot Pannerden merkte toen op: „De doodstraf bij de militaire wetten bedreigd, wordt afgeschaft in tijd van vrede, dat is dus totdat de oorlog verklaard is. Maar nu vraag ik of de laatste dagen die aan de oorlogsverklaring voorafgaan niet even gevaarlijk zijn als die daarop volgen en of dan geene misdaden gepleegd kunnen worden die voor de veiligheid van den Staat en de verdediging van den vaderlandschen grond even gevaarlijk zijn als na de oorlogsverklaring en die dus evenzeer met den dood moeten *kunnen* gestraft worden. Ik zal slechts op één voorbeeld wijzen: op de spionnen." De opmerking bleef onbeantwoord.

Bij de behandeling van art. 9 der Invoeringswet van liet Wetboek van Strafrecht in de Tweede Kamer 2) stelde de heer Rooseboom. het niet raadzaam achtende „dat in liet strafrecht het voor den burger eerder tijd van oorlog is dan voor den militair". een amendement voor om art. 87 W. v. S. uitdrukkelijk toepasselijk te verklaren op liet militair strafrecht. „In liet militaire recht worrlt onder oorlog altijd verstaan oorlog .... en niets meer", zeide de voorsteller o. a. nog. Het zeer juiste amendement werd op weinig overtuigende gronden bestreden. eerst namens de Commissie van Rapporteurs door haar lid. den heer Reelaerts van Blokland, daarna door den Minister van Justitie Du Tour van Bellinchave. met liet gevolg, dat de heer Rooseboom. jammer genoeg. zijn amendement maar weer introk.

Strenger recht in tijd van oorlog. Gelijkstelling met tijd van oorlog van andere even gevaarvolle tijdsomstandigheden. Deze beginselen heeft de Nederlandsche strafwetgever terecht voor den burger in het oog gevat en daarnaar zijne voorschriften vastgesteld. Voor den militair echter is het in de tweerle plaats genoemde beginsel absoluut verontachtzaamd. En men voelt het. juist voor hem zou die uitbreiding in de allereerste plaats noodig zijn; 3) 's Lands

1) Zie Handelingen 1869 70 blz. 578.
2) Zie Smidt, 2e druk, V blz. 144—146.
3) Verg. § 9 en § 164 Militärstrafgesetzbuch.

belang en veiligheid zijn in die buitengewone tijden veel nauwer verbonden met *zijne* handelingen en verzuimen dan met die van den gewonen burger; de tucht is bij een werkloos, in afmattende afwachting verkeerend leger veel moeilijker te handhaven dan bij een krijgsmacht op het oorlogspad; gehoorzaamheidsweigering zal veeleer volkomen bij beteugeling van binnenlandsche oproeren dan bij een volkenrechtelijken oorlog tegen eene vreemde natie.

Komen in het gewone W. v. S. slechts enkele, weinige artikelen voor die betrekking hebben op tijd van oorlog, in de militaire strafwetgeving zijn zij hij dozijnen te tellen. De wetgever van 1814 en 1815 besefte ter dege dat „tijd van oorlog" strenger recht eisclite. maar in zijn gewone slordigheid vergat hij zich rekenschap te geven van de beperkte beteekenis van dat begrip. een verzuim dat te onvergeeflijker is nu meerdere ontwerpen die zijn werk voorafgingen, geenszins in die fout waren vervallen. Ook reeds het Reglement van 1799 (Afd. II, Kap. 4. art. 2) bepaalde dat „het land in oorlog zal worden gerekend zoodra liet Uitvoerend bewind het besluit van liet vertegenwoordigend Ligchaam tot oorlog zal hebben kennelijli gemaakt. hetzij die oorlog te lande of te water worde gevoerd".

Ontwerp 1808 voor de Zeeinacht 1) zeide in art. 2 van Kapittel V, handelende over „De misdaad van desertie",.... „zullende liet Land worden gerekend in Oorlog te zijn, zoodra de Staat des Oorlogs van 's Konings wege aan de Schepelingen is bekend gemaakt. zonder onderscheid. of het Oorlog te Lande. of te Water gevoerd worde." In gelijken zin Ontwerp 1807 voor de Landmacht.

Opgemerkt inoet verder nog worden dat art. 25 Ontwerp Zeemacht 1810 naast tijd van Oorlog ook noemde het geval dat „ter zake van dien" een of meer oorlogsvaartuigen worden uitgerust. In het C. W. W. is clit niet overgenomen. Eene soortgelijke uitdrukking vinden we nog in art. 15 C. W. L.: „In tijd van oorlog of wanneer ter zake van dien een veldleger verzameld is.... en eveneens in art. 6 C. W. L. Pols 2) is van oordeel dat wanneer de onderscheiding eenigen zin heeft, men moet aannemen dat het artikel reed, toepasselijk is. zoodra met liet oog op een dreigenden oorlog een veldleger verzameld is. Voor de Zeemacht zou die uitbreiding zeker even wenschelijk zijn. maar nu zij in art. 13 C. W. W. niet is overgenomen — waarom de schrapping geschiedde blijkt niet — zal clit art. beperkter moeten worden opgevat dan het correspondeerende art. 15 C. W. L. en niet mogen worden toegepast voordat de tijd aan oorlog is aangebroken. Hier doet zich derhalve een verschil aoor. gelukkig practisch niet van groote beteekenis, tusschen de militaire wetboeken onderling.

De uitbreiding die art. 6 C. W. L. met de uitdrukking „of ter zake van dien, een veldleger verzameld is" zoo terecht aan het begrip „tijd van oorlog" wil geven. bestaat slechts in schijn. Het onderwerpt verschillende categoriën van personen, geëmployeerden,

1) Gepubliceerd door Mr. H. Van der Hoeren in Themis 1868.
2) 1. c. blz. 97. Evenzoo Collette en Van Dijk blz. 73.

legervolgelingen, spionnen enz. aan de militaire wetgeving. zoowel materieel als formeel. Maar de speciale militaire delicten waar het hier om gaat hebben alleen betrekking op oorlogstijd of op den vijand, kennen 'evengenoemde uitbreiding niet, kannen derhalve toepassing niet vinden. Bovendien schrijft wel art. 243 R. L. voor dat één of meer Krijgsraden te velde zullen worden *benoemd* ..wanneer troepen van den Staat zich te velde bevinden", maar volgens art. 253 van dat Wetboek *doen* zij slechts *recht* over de personen. welke ingevolge de 5e, Ge en 'ie Artikelen 1) van het Militair Wetboek (bedoelcl is het C. TT.) aan de militaire jurisdiclie onderworpen zijn ..wanneer zich ***in tijd van oorlog*** (derhalve *zonder* meergenoemde uitbreiding) een Veldleger in of buiten het grondgebied van den Staat bevindt". Om meer dan een reden mist alzoo de uitbreiding van art. 6 alle beteekenis, het artikel strooit ons slechts zand in de oogen.

In verscheidene artikelen van de Criinineele Wetboeken ontmoeten wij het woord „vijand". Allereerst zijn in tijd van oorlog de personen tegen wie de oorlog gevoerd wordt, te beschouwen als ..vijanden". Maar dit laatste woord omvat nog meer n.l. ook hen tegen mie de krijgsmacht van den Staat met wapengeweld optreedt, bijv. zeeroovers. wilde volken, opstandelingen 2), misschien in enkele gevallen ook kapers 3), al moge er in de hoven uiteengezette beteekenis tijd van oorlog niet zijn.

Die ruime opvatting van liet begrip ..vijand" is uitdrukkelijk geconstateerd bij 4) en neergelegd in art. 2, (gehandhaafd bij art. 3 der Invoeringswet) van de wet van 17 September 1870 (*Stbl.* No. 162) tot afschaffing der doodstraf en er is geen bezwaar om haar eveneens te aanvaarden voor de geheele Crimineele TTetboelien in die artikelen waar van vijand gesproken wordt zonder dat tevens tijd van oorlog wordt geëischt. Immers door die uitbreiding wordt aan de gewone beteekenis van het woord geen geweld gedaan te meer nu ook de onderscheiding tusschen ..oorlog" en „vijand" in het Tolkenrecht niet onbekend is. Soms hebben de Staten er n.l. belang bij hun optreden tegen een anclereii Staat niet als oorlog maar als „vijandelijkheid" te qualificeeren. 5) Of de Wetgever 1an 1814 aan het verschil gedacht heeft. schijnt twijfelachtig. Het opschrift

---

1) Oorspronkelijk stond hier „4e, 5e en 6e Artikelen". De fout werd hersteld bij de wet van 31 October 1912 (Stbl. No. 337). Een veel erger fout, dat n l. volgens art. 253 de krijgsraden te velde over de eigenlijke militairen die het leger vormen, rechtsmacht n i e t bezitten, liet de Wetgever echter voortbestaan.

2) Art. 87 W. v. S. zegt uitdrukkelijk, wellicht ten overvloede: „Onder vijand worden begrepen opstandelingen".

3) Als regel niet, want kaapvaart veronderstelt oorlogstoestand. Bovendien zijn verreweg de meeste Staten toegetreden tot de Declaratie van Parijs van 16 April 1856, waarbij de kaapvaart! werd afgeschaft

4) Mem. v. Toelichting op het Wetsontwerp. Bijlagen Handelingen, Tweede Kamer 1869'70 No. 80 Zie ook Sent: H. Rl. G. 11 Maart 1875 W. v. h. R. No. 3902 en Smidt I. 539.

5) Zoo Frankrijk tegen China in 1884 85. Zie Nijland 1, c. blz. 145.

van het 2e Hoofdstuk. De Titel: „Van *andere* desertie in tijd van oorlog". tegenover liet opschrift van het 1ste Hoofdstuk van dien Titel: „Van desertie naar den vijand" zou kunnen doen neigen tot de opvatting dat hij „vijand" en „oorlog" niet afscheidbaar oordeelde.

Dat men ook reeds bij *dreigenden oorlog* van vijand kan spreken schijnt mij toe noch uit de geschiedenis noch uit den tekst der wet van 1870 tr volgen en liet ligt evenmin in de taalkundige of volkenrechtelijke beteekenis van liet woord „vijand" opgesloten. Of de Regeering wèl van die opinie was toen zij hare opmerking neerschreef naar aanleiding van de wijziging van art. 87 W. v. S. 1), gelijk Mr. Noijon *2)* haar toedicht, is niet recht duidelijk, maar zeker is onjuist Mr. Noijon's bewering: „buiten de gevallen van dreigenden en van uitgebrokenen oorlog zal er toch wel geen vijand zijn". Immers uit de geschiedenis der wet van 1870 blijkt ongetwijfeld het tegendeel. In de Memorie van Toelichting (blz. 795) 3), waar de Regeering de handhaving van de doodstraf in het militair recht motiveert, lezen we o. a. het volgende: „De beginselen van dit ontwerp sluiten niet uit de erkenning van een regt van zelfverdediging van den Staat, van de maatschappij tegen een misdadiger, die beider bestaan aanrandt. Dat noodregt kan op militair strafrechtelijk gebied voor zeer ernstige misdrijven, in tijd van oorlog gepleegd, de doodstraf en hare onmiddellijke uitvoering eischen, 4) opdat niet de bewaring van den verrader of den oproerling op de plaats van zijn misdrijf, binnen de omgeving, waarin hij dit heeft gepleegd, de militaire magt en hen, die zij geroepen is te beschermen, in gevaar brenge. Hetzelfde geldt in het zeeregt *overal waar men staat tegenover ten vijand,* bijv. tegenover roovers of kapers, zonder dat er in volkenregtelijken zin een oorlog bestaat, en voor allen opstand en niniterij, ook in tijd van vrede en niet voor den vijand, aan boord van oorlogsschepen gepleegd in volle zee of in het algemeen buiten het bereik van de Nederlandsche souvereiniteit, zoodat overlevering van den oproerling aan liet Nederlandsch gezag, om hem aan wal in verzekerde bewaring te stellen, niet mogelijk is."

Een vijand is alzoo bestaanbaar zonder dat een oorlog is uitgebroken of dreigende is. Maar — wij zeiden liet reeds hierboven — anderzijds is de mogendheid met welke slechts een oorlog *dreigende* is, volstrekt nog niet als vijand te beschouwen. Voor deze opvatting vinden wij ook steun bij de Commissie, benoemd oni de ontwerpen van een Wetboek van Militair Strafrecht en daarmede samenhangende wetten uit een militair oogpunt te onderzoeken.

---

1) Smidt I, 539.

2) Het Wetboek van Strafrecht. Aant. 2 ad. art. Si.

3) Ook geciteerd bij Van der Hoeven, Militair Straf- en Tuchtrecht I, blz. 130.

4) Dit is ook thans nog even waar als in 1870, maar de Wetgever van 1912 verloor het geheel uit het oog met de opname van art. 206 R. L. en art. 205 R. Z., met dit mogelijke gevolg dat men, noodgedwongen, den verrader of oproerling nii niaar z o n d e r vorm van proces zal neerschieten.

Blijkens haar Verslag, 1) meende zij, bij de bespreking van de voorloopige regeling der rechtsmacht van den militairen rechter, eene leemte te ontdekken in art. 87 W. v. S. „Wel wordt — zegt liet Verslag — daarin de tijd van oorlog uitgebreid tot den tijd. waarin oorlog dreigende ia; doch er is dan nog geen vijand.

In art. 102 van het Wetboek van Strafrecht komt; dat woord herhaaldelijk voor. De hulp moet aan den „vijand" verleend zijn; de verspieder moet den „vijand" dienen: enz. Dat artikel kan dus geen toepassing vinden, tenzij er een „vijand" is en men meende, dat deze niet bestaat. alvorens de oorlog is uitgebroken."

De juistheid der opmerking werd blijkbaar door Mr. van der Hoeven gedeeld met liet gevolg, dat in art. 7 van zijn ontwerp. houdende „bepalingen regelende het in werking treden van het Wetboek van Militair Strafrecht enz.". werd voorgesteld om aan het eerste lid van art. 87 W. v. S. toe te voegen: „Onder vijand wordt mede begrepen de mogendheid of macht met 11-elke een oorlog dreigende is". De ontwerper lichtte dit als volgt toe: *2)* „Volgens het dercle lid van artikel 87 van het Wetboek van Strafrecht wordt onder tijd van oorlog begrepen de tijd waarin oorlog dreigende is. Deze bepaling heeft thans echter alleen gewicht voor die artikelen, waarin niet van vijand gesproken wordt, bijv. de artikelen 100 No. 2 en 105 van het Wetboek van Strafrechi en talrijke artikelen in het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht. Waar echter naast de uitdrukking tijd van oorlog ook vall vijand gewag gemaakt wordt, heeft de aan de eerste uitdrukking gegeven. meer uitgebreide beteekenis geen effect, omdat de wederpartij, met welke een oorlog nog slechts clreigende is, nog geen vijand genoemd kan worden, noch in volkenrechtelijken zin, noch in den zin van het eerste lid van artikel 87 van het Wetboek van Strafrecht. Met liet oog alzoo op de bepaling vall artikel 102 van dit laatste Wetboek. en vooral ook met het oog op de artikelen 64, 65 en 71 3) van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht. schijnt het zeer noodzakelijk, dat aan het woord vijand een ruimere en met de uitgebreide beteekenis van tijd vaa oorlog correspondeerende zin worde gegeven."

Wij meenen. na het bovenstaande, wel geen tegenspraak te zullen ontmoeten in onze bewering dat de oude — op 17 October van dit jaar juist honderdjarige — militaire strafwetgeving, evenals op zoovele andere punten ook ten aanzien van den omvang der woorden: „oorlog". „tijd van oorlog". „vijand" zelfs tegen de meest welwillende critiek niet bestand is. Het is natuurlijk dat de bekwame ontwerper van het nieuwe militaire strafwetboek — intusschen is het al weer ruim 28 jaren geleden dat hij zijn merk begon — niet in dezelfde fout zou vervallen. En zoo zijn dan ook werkelijk de

1) Uitgave Brill II, blz. 192.
2) Herziening van het Militair Strafrecht Uitgave Brill I, blz. 330.
3) Zie thans artt. 61, 62 en 68 van het Wetboek.

meeste der hierboven gesignaleerde leemten in het reeds sinds 27 April 1903 nog steeds voor parade in het *Staatsblad* prijkende Wetboek van Militair Strafrecht weggenomen.

Al cladelijli in art. 1 wordt ook de ***negende*** Titel van het W. v. S. op het W. v. M. S. van toepassing verklaard, hetgeen de Regeering in hare toelichting 1) o.a. juist „van groot belang" acht voor de uitdrukkingen vijand, oorlog. tijd van oorlog, enz. Dit was al een gewichtige stap in de goede richting, maar de militaire wetgever stelde er zicli. volkomen terecht. nog niet mede tevreden.

Ten bewijze hiervan mogen de artt. 55—58 van liet Wetboek hier worden afgeschreven:

Art. 55. Zoodra aan een gedeelte der krijgsmacht op de door Ons te bepalen wijze is bekend gemaakt, dat het door het militair gezag is aangewezen, hetzij ter deelneming aan eene militaire expeditie, hetzij ter bestrijding eener vijandelijke iiiacht, hetzij ter handhaving der onzijdigheid van den staat, hetzij ter 'voldoening aan eene vordering van het bevoegd gezag in geval van oproerige beweging, wordt ten aanzien van dat gedeelte, totdat die taak is geëindigd, tijd van oorlog aanwezig geacht, en worden, ten aanzien van datzelfde gedeelte, de personen tegenover wie het geweld der wapenen wordt of kan worden aangewend, gelijkgesteld met den vijand.

Art. 56. Waar gesproken wordt van een misdrijf, gepleegd in tijd van oorlog, wordt daaronder mede begrepen het geval, dat de schuldige het misdrijf pleegt met het oog op een door hem aanstaand geachten oorlog tegen Nederland.

Art. 57 Waar gesproken wordt van een misdrijf, gepleegd hij een gevecht met den vijand, wordt daaronder mede begrepen het geval. dat de schuldige het misdrijf pleegt met het oog op een door hem aanstaand geacht gevecht of bij een terugtocht uit een gevecht met den vijand.

Art. 58. Voor de toepassing der artikelen 132, 136 en 141—143 wordt de krijgsmacht geacht op voet van oorlog gebracht te zijn, zoodra in den zin van dit Wetboek tijd van oorlog bestaat, en wordt met eene op voet, van oorlog gebrachte krijgsmacht gelijkgesteld het oorlogsvaartuig, dat zich ergens bevindt waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is.

Voor de wordingsgeschiedenis van deze artikelen mag verwezen worden naar liet werk van Mr. van der Hoeven 2). De oorspronkelijke tekst is meeiclere malen gewijzigd en in het bizonder art. 55 gaf in de Tweede Kamer aanleiding tot zeer uitvoerige gedachtenwisseling. Ook in verschillende opstellen in militaire en rechtsgeleerde tijdschriften waren de artt. 55—58 onderwerp van bespreking. 3) En als liet nieuwe Wetboek — naar mij hopen — eerlang in werking zal treden, dan zal in gevaarlijke tijdsomstandigheden, waaraan wij Nederlanders wat ontwend waren. maar die het jaar 1914 ons weder in ruwe werkelijkheid in herinnering heeft gebracht. de tuclit onder de krijgsmacht en daarmede de algemeene rechtsorde belangrijk beter gewaarborgd zijn dan thans het geval is. Met zorg

---

1) Van der Hoeven, Militair Straf- en Tuchtrecht I, 85 noot 1).

2) Mliitair Straf- en Tuchtrecht. Deel I blz. 553—599.

3) Zie b.a. Paleis van Justitie 1889 No. 119. Mill. Spectator 1890, blz. 479. en 480, 1894 blz. 139. Tijdschrift v. Strafrecht IV. 313, VIII, 146, 166, XIX 361 Mil. Blad 1889 blz. 179. Marineblad 1889 90, blz. 368 en 567.

heeft de Wetgever de verschillende gevallen en omstandigheden, waarin strenger recht noodzakeliik is of althans kan ziin. in liet oog gevat en daarnaar zijne voorschriften vastgesteld. Toch meen ik nog een leemte te ontdekken en wèl in art. 56. De Redactie van dit artikel is, wonclerlijk genoeg. in dezelfde fout vervallen als de militaire commisie — zie hierboven — constateerde ten aanzien van art. 87 W. v. S. Art. 56 zal namelijk niet toepasselijk zijn voor die artikelen waarin naast „.tijd van oorlog" bovendien van „vijand" sprake is. Hij die een oorlog aanstaande acht en eene opneming doet betreffende eenige zaak van militair belang (art. 62, 3o) staat schuldig aan verspieding, maar hij die een oorlog aaiistaande acht en den in zijn oog toekomstigen vijand allerlei hulp verleent. gaat vrij uit. Immers art. 61 eischt dat de hulp wordt verleend aan ..den vijand" en die is er nog niet zoolang de oorlog niet is uitgebroken, hoe „aanstaande" de militaire verrader dien oorlog ook moge achten.

Hoewel met vorenstaande beschouwingen slechts in verwijderd verband staande, wenschen wij ten slotte nog een enkele opmerking te mijden aan art. 36 van de sedert de laatste maanden zoo algemeen bekend geworden met op den staat van oorlog en den staat van beleg. Het artikel bepaalt, dat op het grondgebied dat in staat van beleg is verklaard. het militair gezag bevoegd is. indien het belang der defensie zulks noodzakelijk doet zijn, niet-militairen op te roepen om deel uit te maken rail de militaire macht en als zoodanig hulp en medewerking te verleenen, hetzij tot bewaring der rust of tot deelneming aan de werkdadige verdediging, hetzij tot het verrichten van die militaire werkzaamheden, welke door hen kunnen geschieden. Als slotzin voegt het daaraan nog toe: ..Zij zijn alsdan aan de militaire rechtsmacht onclerworpen."

Het artikel is weinig duidelijk en zijn wordingsgeschiedenis daarbij vol controversen. Toch is het voor de betrokken personen van liet allerhoogste belang dat hun positie terdege vaststaat, het gaat voor hen, als zij in 's vijands handen vallen, om dood of leven. De tijd dien wij beleven, heeft wel overtuigend aangetoond hoe zeer de belligerenten geneigd zijn om een strijdenden vijand als franc-tireur te beschouwen en.... te behandelen.

Zijn nu de evengenoemde, gepreste burgers militair 'of niet? Men zou geneigd zijn die vraag, nu zij immers .,deel uitmaken van de militaire macht" bevestigend te beantwoorden. Maar dan is de bepaling dat zij aan de militaire rechtsmacht onderworpen zijn toch zeker overbodig. Dit was trouwens ook de meening der Regeering. In hare Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer 1) lezen wij: ..Uit het feit dat zij deel uitmaken van de militaire macht, volgt. ook zonder uitdrukkelijke bepaling dat zij onder de militaire wetten vallen. Ten einde evenwel alle onzeker-

1) Zie de verzameling „Wetgeving" onder redactie van Mr H van der Hoeven. Uitgave Brill, jaargang 1899, Eerste stuk, blz. 141.

heid op te heffen is aan het artikel de volgende zinsnede toegevoegd: „Zij zijn alsdan aan de militaire rechtsmacht onderworpen." Door deze toevoeging is echter juist *on*zekerheid in het leven geroepen want onderworpenheid aan de militaire rechtsmacht is volstrekt niet synoniem met militair zijn; als burger kan men in buitengewone omstandigheden (zie art." 40 der wet) evengoed aan die rechtsmacht onderworpen zijn. Laat ons echter als de bedoeling aannemen dat de toevoeging wil zeggen dat de geheele — ook materieele — militaire wetgeving op deze personen, als zijnde militair, van toepassing zou zijn. Dit blijkt ook wel uit de zooeven geciteerde toelichting waarin wordt gesproken over ..de militaire wetten", terwijl de Regeering even eerder nog had verklaard dat de opgeroepenen voorzien moeten worden van een distinctief 1) en dat ook overigens de noodige maatregelen moeten worden genomen waardoor wordt voorkomeii. dat zij door een buitenlandschen vijand als franc-tireur zouden worden beschouwd. Intusschen, hij de openbare beraadslagingen klinkt een htel andere toon en daaruit zou volgen dat evengenoemde opvatting toch weer niet juist is. De heer Verhey kwam n.l. op de zaak terug. Hij meende dat de aldus opgeroepenen *militair* zouden zijn. maar had tegen die regeling wel eenig bezwaar. omdat die personen ,,niet met den militairen dienst, noch met de militaire wetten bekend, wellicht niet voldoende geoefend en gedisciplineerd, onbewust zullen kunnen zondigen." Constatrerende dat het oiittverp-Wetboek van Militair Strafrecht 2) niet de hier getroffen bepaling niet in overeenstemming was, oordeelde hij liet beter de nadere regeling aan *dat* Wetboek over te laten eii dan in dien zin dat daarin zouden worden aangewezen welke artikelen op die opgeroepenen van toepassing zouden zijn. Hij wees er ten slotte nog op dat de tekst van het ontwerp niet klopte met de Memorie van Antwoord en stelde de juiste vraag wat er met zoo'n opgeroepene zal moeten gebeuren, die eens niet aan de oproeping voldoet. Is dan art. 49 der Wet op hem van toepassing of niaakt hij zich schuldig aan desertie in tijd van oorlog?

En wat antwoordde nu de Regeering, bij monde van den toenmaligen Minister van Juititie. Mr. Cort van der Linden? ,,Ik geloof, — zegt de Minister — dat hetgeen de geachte afgevaardigde heeft voorgesteld, ten eenenmale overbodig is. Van de personen, waarvan wij hier spreken. wordt alleen gezegd dat zij zijn onderworpen aan de militaire rechtsmacht. Voor welke feiten zij strafbaar zijn wordt hier niet vastgesteld: clit wordt gedaan in het Wetboek van Militair Strafrecht. Of wii dit nu nog uitdrukkeliik in de wet zetten of niet, verandert aan de zaak zelve niets hoegenaamd.

Zoo zegt art. 46 van het ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht. 3) dat onder de uitdrukking ..hij die" wordt verstaan ieder.

---

1) Verg. art. 1, 20 van het Reglement betreffende de wetten en *ge*bruiken van den oorlog te land.

2) En evenmin het Wetboek.

3) Zie art. 50 van het Wetboek.

die aan de militaire rechtsmaclit is onderworpen. Dit zijn nu betrekkelijk weinige feiten, o. a. spionnage. Bij d~ vaststelling van het Wetboek is wijziging mogelijk, doch de strafbaarheid gaat nooit verder dan voor zoover deze uitdrukkelijk is omschreven.

Wat betreft de Memorie van Toelichting. zij is niet zoo kwaad als zij lijkt. Daar wordt wel gezegd dat de hierbedoelde personen onder de militaire wetten vallen. Maar liet spreekt vanzelf dat dit alleen het geval kan zijn voor zoover deze op hen toepasselijk zijn. Daarenboven hebben wij niet met de Memorie van Toelichting te doen. maar met het artikel."

Men vergeve ons het lange citaat. maar het was noodig om duidelijk te doen uitschijnen dat, naar de opvatting der Regeering, de niet-militairen, volgens art. 36 van de wet op den staat van oorlog en den staat van beleg opgeroepen „om deel uit te maken van de militaire macht", *toch niet* zijn militairen. dat de talrijke artikelen in het Wetb. v. Militair Strafrecht, waarin gesproken wordt over „de militair", niet op hen van toepassing zijn. Daargelaten nu de tegenstrijdigheid in art. 36 zelf. zal die opvatting van den Minister, zoolang niet het Wetb. v. Mil. Strafrecht wordt aangevuld, ook o. i.. wel juist zijn. 1) 2)

Maar clan rijst de belangrijke vraag Of die toestand *wenschelijk* is. E r zijn natuurlijk bezwaren tegen. dat men de hier bedoelde burgers maar plotseling, met één slag militair maakt, maar veel grooter is toch het bezwaar dat zij. zoo men dat *niet* doet, de voorrechten van krijgsgevangenen c.q. niet deelachtig, maar ter plaatse gefusilleerd zullen worden. En men zou de vijandelijke militaire overheid daarvan met grond niet eens een rerwijt kunnen maken. want wat zouden wij moeteii antwoorden zoo zij vroeg: „Hoe kunt gij van mij verlangen. dat ik die menschen als militairen zal beschouwen, terwijl gij zelf, terwijl uw eigen militaire strafwetgeving dat niet eens doet?"

d. W.

---

1) Zie ook Van der Hoeven, Militair Straf- en Tuchtrecht 1, 71 en II, 106.

2) Hoe hunne rechtspositie zal zijn onder de thans nog geldende militaire strafwetgeving schijnt ons zeer dubiens; misschien zouden zij kunnen vallen onder „allen die in de formatie der onderscheidene korpsen der armee zijn begrepen". (art. 2 C. W. L.).

WETGEVING.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

ZITTING 1913—1914. — **52.**

Vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende de voorwaardelijke strafopschorting, de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling.

VOORLOOPIG VERSLAG.

No. **1.**

(De vroegere stukken zijn gedrukt oncler no. **304** *der* Zitting 1911—1912.) 1)

Het afdeelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

HOOFDSTUK I.

VOORWAARDELIJKE OPSCHORTING VAN STRAF.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Algemeen verklaarde men zich ingenomen niet de indiening van dit wetsontwerp, maar het beoogt ook ten onzent aan het instituut der voorwaardelijke strafopschorting een plaats te verzekeren in het strafrecht. Aan de nagedachtenis van den Minister REGOUT. dip het ontwerp bij de Staten-Geileraal aanhangig maakte, wenschte men te dezer zake gaarne een woord van hulde te brengen en dat te eer. wijl men van oordeel was, dat de Memorie van Toelicliting, die zijn onderteekening draagt. uitmuiit door vorin en inhoud. Ook sprak men zijn voldoening uit over de handhaving van liet wetsontwerp door het in Augustus j.l. opgetreden Kabiiiet.

1) Zie M. R. T. VIII, blz. 178 vlgg. Verg. ook de Ingekomen bijdrage M. K. T. Deel IX, blz. 88 vlgg. en het opstel van Mr. J. Slingenberg in Rechtsgeleerd Magazijn XXXIII. Aflevering 5. Red.

Aan deze woorden van hulde en ingenomenheid knoopten intusschen verscheidene leden de opmerking vast. dat het voor ons land een beschamende gedachte is, dat eerst thans de kans op invoering der „voorwaardelijke veroordeeling" eenigermate vasten vorm heeft gekregen. Bij alle naburige landen staan wij in dit opzicht ten achter en dat. terwijl liet aan aansporingen om dezen weg op te gaan. reeds jarenlang niet heeft ontbroken. Men bracht hierbij in herinnering, dat 23 jaar geleden de heer RINK reeds op invoering van het instituut aandrong en dat sedert de stemmen in dien geest niet zijn verstomd.

Terwijl in de Memorie van Toelichting aan de theoretische vraag, hoe het instituut der voorwaardelijke strafopschorting staat tegenover de beginselen, aan ons strafrecht ten grondslag liggende. slechts de opmerking wordt gemijd. dat, naar een allengs gevestigde communis opinio hier te lande. tusschen deze beide geen strijd bestaat. vinden ill dat stuk de practische gronden, die voor de invoering pleiten, een meer ampele bespreking. In de eerste plaats wordt daar de aandacht gevestigd op de algemeen gevoelde behoefte aan beperking van het steed~stijgend aantal kort durende vrijheidsstraffen. Voorts worclt opgemerkt. dat ten opzichte van personen. bij mie de bijzonder-preveiltiel-e werking, welke van een korte vrijheidsstraf wordt verwacht, niet behoeft te worden nagestreefd. de noodzalielijkheicl van uitvoering clier straf in vele gevallen moet worden betwijfeld. terwijl vervolgens als derde argument voor de invoering wordt aangevoerd. dat door voorwaardelijke strafopschortiiig bij den veroordeelde een prikkel tot zelfverbetering wordt geschapen. Eindelijk wordt een beroep gedaan op de ervaring, met liet instituut in liet buitenland opgedaan, een ervaring. die gunstig wordt geacht.

Vrij algemeen verklaarde men in te stemmen niet de zienswijze, dat bij de beoordeeling dezer zaak aan overwegingen van practischen aard in de eerste plaats gewicht moet worden toegekend ell met de aangevoerde gronden kon men zich eveneens vereenigen. Als bijkomstig voordeel werd door enkele leden nog genoemd, dat als gevolg van de voorwaardelijke strafopschorting de behandeling van strafzaken in eerste instantie waarschijnlijk heter tot haar recht zal komen en dat de appellen zullen verminderen. Intusschen wenschten eenige leden er toch op te wijzen. dat niet geheel duidelijk is. in hoeverre de aangevoerde beweegreden een richtsnoer bieden voor de toepassing van het nieuwe instituut. Men zou uit de woorden der Memorie van Toelichting licht kunnen afleiden. dat. naar de bedoeling van den steller. elke delinquent. te wiens aanzien niet een bijzonder-preventieve werking der straf behoeft te worden nagestreefd, voor toepassing van het instituut in aanmerking komt. Die opvatting kan echter. naar deze leden meenden, niet de juiste zijn. Er laten zich immers zeer wel gevallen denken. waarin. al bestaat aan straf. met het oog op hare bijzonder-preventieve wer-

king, geen behoefte. zij nochtans niet achterwege mag blijven, wijl de beleedigcle rechtsorde haar vordert. In zulke gevallen zal de recliter zeker geen voorwaardelijke strafopschorting mogen hevelen. Het wetsontwerp zelf tracht. door verschillende beperkende bepalingen, er tegen te waken, dat niet alleen tlieoretisch. maar ook in de practijk, de beginselen van ons strafrecht door de invoering der voorwaardelijke strafopschorting niet in het gedrang komen, maar in dit opzicht rust de voornaamste taak op den rechter, die in de toepassing groote vrijheid heeft. Hij belioort van die vrijheid een zoodanig gebruik te maken, dat geen strafopschortirig plaats vindt in gevallen, waarvoor dit instituut niet geacht kan worden bestemd te zijn.

Eenige der hier aan het woord ziinde ledeii betreurden het. dat in het wetsontwerp geen bepaling voorliomt, die den rechter eenigermate tot richtsnoer bij de toepassing der nieuwe bevoegdheid kan dienen. Zulk een bepaling zou uit den aard der zaak eenigszins vaag moeten zijn, maar zou daarom toch niet nutteloos wezen. In de ontwerpen van de Ministers CORT VAN DER LINDEN (no. **100,** Zitting 1900—1901) en LOEFF (no. 80, Zitting 1904—1905) vond de rechter althans eenige aanwijzingen. waarop hij hij de beoordeeling van de vraag. of er voor voorwaardelijke strafopschorting aanleiding bestond. zon hebben te letten. Hij inoest daartoe termen „inden in den persoon van den veroordeelde in verband met den aard xan liet feit en de omstandigheden, waaronder het werd gepleegd. Deze leden oordeelden liet wenschelijk, dat zulk een bepaling alsnog il1 dit wetsontwerp werd opgenomen.

Van andere zijde werd daarentegen betoogd. dat het aanbeveling xerdient den rechter bij de toepassing zijner bevoegdheid zoo min mogelijk te hinden. Met opneming van een bepaling. als 'in de beide genoemde vorige wetsontwerpen voorkwam, zon men zich daarom niet kunnen vereenigen.

Enkele ledeii bepleitten de wenschelijkheid van invoering der voorwaardelijke strafopschorting nog door er op te wijzen. dat geenszins alle strafbare feiten noodzakelijk, tot herstel xan de geschonden rechtsorde. moeten worden gestraft. Die strafbare feiten, zoo luidde hun betoog. die gericht zijn tegen de zedelijkheid en het door allen erkende recht. zooals moord. diefstal enz., behooren door de Overheid te worden gestraft, opdat degene, die het rerht schond. de kracht van liet recht ondervinde en tevens liet leed. dat hij veroorzaakte. in eigen persoon gevoele. Overtredingen daarentegen. dat zijn strafbare feiten gericht tegen de door de Overheid in het belang der maatschappij gestelde regelen, storingen van de door de Overheid gestelde orde, worden gestraft niet om de idee der gerechtigheid te handhaven, maar om aan liet bevel der Overheid liracht bij te zetten. Tusschen beide groepen liggen nu tal van strafbare feiten. die theoretisch tot de misdrijven behooren, maar feitelijk van zoo gering belang zijn, dat. wanneer men te dier zake den dader geen leed toevoegt, daaronder de heiligheid des rechts niet

lijdt. Zij zouden, zoricler dat het gevoel van rechtszekerheid daaronder zou lijden, onvervolgd kunnen blijven, mits maar vaststa, dat ze *kunnen* worden vervolgd. Zelfs nu reeds nemen de meesten aan, dat liet Openbaar Miriisttrie niet alle strafbare feiten vervolgen moet, maar met zekeren tact moet te werk gaan. Hoever liet daarbij moet gaan, is een moeilijke r rang, maar een goed officier van justitie zal niet steeds, wanneer een strafbaar feit is gepleegd. vervolgen. Een zelfde categorie van feiten, als hier bedoeld, heeft men bij de voorwaardelijke strafopschorting op het oog. Het rechtsgevoel eischt de straf niet: herhaling is niet te vreezen, dus verdient liet, ook om den Staat belangrijke kosten uit te sparen, aanbeveling de straf niet toe te passen.

Sommige leden uitten de vrees, dat de preventieve werking der straf en der strafbedreiging door de invoering der voorwaardelijke strafopschorting zonde worden verzwakt. De bijzonder-preventieve werking, die een opgelegde straf uitoefent, de afschrik, dien zij wekt en die een waarborg tegen herhaling oplevert, zullen minder sterk zijn, naarmate het aangedane leed geringer is. en dus zal een straf. voorwaardelijk opgeschort, niet wordt ondergaan, in dit opzicht weinig effect hebben. Intusschen. dit bezwaar heeft in zooverre minder heteekenis als. volgens de Memorie van Toelichting, toepassing van liet instituut alleen is gedacht in gevallen, waarin de bijzonder-preventieve werking rail de straf niet behoeft te worden nagestreefd, omdat, naar redelijkerwijs mag worden aangenomen, de ernstige waarschuwing, in de vervolging en veroordeeling gelegen, op zich zelve reeds van het plegen van nieuwe feiten vermag terug te houden. Maar anders staat het met de algemeen-preventieve werking. Wanneer niet langer vaststaat. dat op het plegen van een strafbnir feit steeds volgt een straf. d.i. een gevoelig leed, zal in het algemeen tegen het begaan van zulke strafbare handelingen minder worden opgezien. De zekerheid van straf als onvermijdelijke reactie op een strafbaar feit werkt thans in hooge mate preventief in algemeenen zin; vergeleken bij die zekerheid heeft zelfs de zwaarte van de straf een betreklielijk bijkomstige beteekenis. Men wachte zich daarom aan die zekerheid te tornen.

Verscheidene andere leden verklaarden intusschen geen verzwakking van de algemeen-preventieve werking als gevolg van de invoering der voorwaardelijke strafopschorting te duchten. Ongetwijfeld zal de wijze, waarop de nieuwe bepalingen door de rechterlijke macht worden toegepast. in dit opzicht grooten invloed hebben. maar indien die toepassing even bezadigd is als in het buitenland. behoeft hier evenmin als daar voor toeneming van het aantal delicten. die als eerste delicten worden gepleegd. te worden gevreesd.

Wat het beroep op het buitenland betref. verklaarden overigens sommige leden te betwijfelen of de in het buitenland opgedane ervaring wel onverdeeld voor het instituut pleit. Mrt name oordeelden zij de toepassing, die daaraan in België wordt gegeven, niet uitlokkend tot navolging. Van alle door de correctioiieele rechtbanken in

dat land uitgesproken veroordeelingen vormen de voorwaardelijke meer dan 30 percent en daaronder zijn er van personen, die terecht stonden ter zake van vergrijpen van zeer ernstigen aard. Het moge waar zijn, dat liet aantal herroepingen niet meer dan 12 of 13 percent van het aantal voorwaardelijke veroordeelingen uitmaakt. de hier aan liet woord zijnde leden oordeelden een zoo ruime toepassing als in België plaats vindt, niet zonder bedenking.

§ 2. De Minister REGOUT, die te kiezen had tusschen twee grondvormen van hei instituut, nl. het stelsel, waarin de strafoplegging, de veroordeeling, wordt uitgesteld, en dat, waarin de tenuitvoerlegging der straf wordt opgeschort, heeft voor het tweede gekozen.

Sommige leden betreurden dit; zij waren meer gestemd voor het Engelsch-Amerikaansche systeem van suspension of sentence, waarbij de veroordeeling zelve voorloopig achterwege blijft en de rechter in zijn uitspraak zich bepaalt tot een al- of niet-schuldigverklaring. Alleen op die wijze worden den overtreder der wet, die blijk geeft geen straf noodig te hebben, de gevolgen van een veroordeeling ten volle bespaard.

Anderen meenden daarentegen, dat, alleen reeds uit een beginselоogpunt, het liier bepleite stelsel moet worden verworpen. Huns inziens moet worden vastgehouden aan de opvatting, dat het gepleegde strafbare feit een veroordeeling tot straf medebrengt, maar dat, wanneer het ondergaan der straf niet noodzakelijk wordt geacht, de uitvoering, eerst voorloopig, later definitief, achterwege kan blijven. Bovendien zouden, gelijk in de Memorie van Toelichting op bladz. 14 duidelijk in het licht is gesteld, de practische bezwaren tegen liet stelsel van uitstel der veroordeeling overwegend zijn. Met de beginselen van onze strafvordering zou zulk een uitstel onvereenigbaar zijn.

Staande op het standpunt, dat tegen uitstel der veroordeeling inderdaad onoverkomelijke practische bezwaren bestaan, meenden verscheidene leden, dat toch een andere regeling boven de in het ontwerp neergelegde de voorkeur verdient, 11.1. eene, volgens welke de veroordeeling, wanneer de veroordeelde den proeftijd goed heeft doorstaan, wordt opgeheven, dus beschouwd wordt niet te hebben plaats gevonden. Dit is het stelsel der Belgische en der Fransche wet: la condamnation sera (considérée) comme non avenue. In de Memorie van Toelichting is, naar men optrierkte, aan dit punt weinig aandacht gewijd. Zelfs blijkt niet duidelijk, dat de steller zich rekenschap heeft gegeven van het verschil, dat ten deze tusschen het ontwerp en de Belgische en Fransche wetten bestaat. In het in het Wetboek van Strafrecht in te voegen art. 14 ***duodecies*** wordt bepaald, dat, wanneer de proeftijd is verstreken zonder dat last tot tenuitvoerlegging van de straf is gegeven, de straf geacht wordt te zijn ondergaan. Volgens de toelichting is de strekking van deze bepaling, raat te stellen, dat de opgeschorte hoofdstraf, ook wanneer zij niet meer ten uitvoer kan worden gelegd, in geval van recidieve grond tot

strafverzwaring kan opleveren, waarvoor. naar de toelichting zegt, alle aanleiding schijnt te bestaan. Aangenomen, dat dit laatste juist is. dat in het gestelde geval het vroeger gepleegde strafbare feil grond voor strafverzwaring behoort tc kunnen zijn, is het dan noodig daarvoor het stelsel van handharing der veroordeeling, ook voor de gevallen. waarin geen recidieve plaats vindt, in de wet neer te leggen? Als gevolg van de aanvaarding van dit stelsel brengt de veroordeeling tot een straf, die voorwaardelijk is opgeschort en nooit; is ondergaan. toch voorgoed mede de smet van de veroordeeling, een strafregister dat niet meer schoon is enz., ooli al pleegt de veroordeelcle nimmer weer eenig strafbaar feit. Dit wordt door den wensch, die veroordeeling te kunnen laten medetellen bij recidieve niet gevorderd, en dat de ontwerper der wetsvoordracht het om een andere reden wenschelijk achtte. blijkt niet. De hier aan liet woord zijnde leden pleitten daarom voor de aanvaarding van hei Belgisch-Fransche stelsel van non-avenu, zoo noodig met een afzonderlijke bepaling in de wet, dat bij nieuwe veroordeeling liet vroeger gepleegde strafbare feit grond oplevert voor strafverzwaring op den roet als in de wet in het algemeen bij recidieve is bepaalcl.

Echter verklaarden verscheidene van de leden. die uit een principieel oogpunt tegen het denkbeeld van opschorting van de veroordeeling bezwaar hadden. ook tegen het stelsel van opheffing der veroordeeling overwegende bedenkingen te koesteren. Ook op die wijze wordt huns inziens het doel vall het nieuwe instituut voorbijgestreefd. Dat doel is niet anders dan den veroordeelde, voor wien het ondergaan der opgelegde gevangenisstraf niet noodzakelijk is, die straf te besparen. ook met het oog op de ongewilde gevolgen, die liet ondergaan der straf voor hem en zijn naastbestaanden medebrengt. Maar evenmin als de schuldigverklaring aan het gepleegde strafbare feit. kan het feit dei veroordeeling ongedaan worden gemaakt. Is die al niet ten uitvoer gelegd, dat kan geen reden opleveren. waarom zij op zeker oogenblik als niet bestaande zou worden aangemerkt. En in elk geval moet zij bij de beoordeeling van een nieuw misdrijf. door denzelfden persoon gepleegd. in aanmerking kunnen worden gebracht.

In dit verband wordt in de Memorie van Toelichting de vraag besproken. welke naam aan liet nieuwe instituut behoort te worden gegeven. De steller van dat stuk, die de benaming „voorwaardelijke veroordeeling" verwerpt, wijl volgens het wetsontwerp de veroordeeling zelve niet room-aardelijk is, stelt voor liet instituut te betitelen: „voorwaardelijke opschorting van straf."

Terwijl verschillende leden verklaarden met deze benaming te kunnen medegaan, werd door andere daartegen het bezwaar aangevoerd. dat naar de bedoeling rail den rechter. die het vonnis wijst, en ook naar de bedoeling van den \vetge\-er, die aan het Instituut het aanzien schenkt, de toepassing van de straf juist niet zal worden opgeschort. maar geheel achterwege zal blijven. De straf wordt niet uitgestelcl totdat zekere gebeurtenis plaats vindt,

maar zij wordt niet. d.i. nimmer ondergaan, tenzij zich in de toekomst omstandigheden mochten voordoen. die den rechter aanleiding geven de toepassing nader te bevelen.

Bovendien werd er door eenige leden op gewezen, dat indien de proeftijd is verstreken zonder last tot tenuitvoerlegging, de straf fictione legis geacht wordt juist wel teil uitvoer te zijn gebracht.

Voorts verklaarden verscheidene leden de door de Regeering geopperde bedenkingen tegen de benaming .,voorwaardelijke niet-ten-uitvoer-legging van straf" te deeleii, bedenkingen, die nog waren te vermeerderen met deze, dat men eigenlijli niet spreken kan van ten uitvoer leggen en niet teil-uitvoer leggen van straf, maar eer van ten uitvoer leggen en niet-ten-uitvoer leg-gen van een vonnis. Andere leden oordeelden daarentegen deze benaming van het instituut een bij uitstek gelukkige.

Bij enkele leden was het denkbeeld gerezen het nieuwe instituut „voorwaardelijke strafkwijting" te betitelen, een denkbeeld dat echter vrij algemeen bedenking oiitinoette. Kwijting, zoo merlite men op, lieeft tweeërlei beteekenis: in de eerste plaats afdoening eener schuld. wat ten opzichte van een veroordeelde, die zijn straf niet ondergaat. niet plaats vindt. en in de tweede plaats vrijstelling van een verplichting, in welken zin het woord o.a. in art. 1418 B.W. wordt gebruikt, maar welke beteekenis hier buiten aanmerking blijft.

Ook waren er leden, die gestemd waren voor de uitdrukking „voorwaardelijke opschorting der straftoepassing" of .,voorwaardeliike straftoepassing".

In aanmerking nemende, dat elke reeds voorgestelde benaming aan min of meer gegronde critiek bloot staat. verklaarden vele leden van oordeel te zijn, dat de naam „voorwaardelijke veroordeeling", waaronder het instituut zeker het meest bekend is. boven alle andere de voorkeur verdient. Het is ongetwijfeld waar, dat in liet stelsel van het wetsontwerp de veroorcleeling. d.i. de straf-oplegging, de schuldigverklaring op den voet volgt en dat de voorwaarde van goed gedrag, enz. alleen íle *toepassing* van de straf betreft. Maar voorwaardelijke veroorcleeling, d.i. voorwaardelijke veroordeeling tot straf, is een samentrekking vaii liet begrip: veroordeeling waarbij de straf voorwaardelijk wordt opgelegd. Houdt men dit in het oog, dan kan ook theoretisch tegen deze benaming geen overwegend bezwaar bestaan. terwijl zij uit een practisch oogpunt, waar zij — zeker een niet te miskennen voordeel — zich aansluit aan het spraakgebruik, ongetwijfeld aanbeveling verdient. De omstandigheid, dat de benaming aanleiding zou kunnen geven tot de misvatting, dat de veroordeeling zelve voorwaardelijk is, is hier van weinig belang, aangezien de bepalingen van het wetsontwerp tegen die misvattiiig voldoende schijnen te waken.

§ 3. Een vaI1 de beginselen van het wetsontwerp is. dat de opschorting van de straf plaats vindt krachtens vonnis van den

rechter en niet krachtens bevel van een administratieve autoriteit.

Sommige leden hadden tegen dit stelsel bezwaar en verklaarden, zoowel om principieele als om practisclze redenen de voorkeur te geven aan een regeling, waarbij de beslissing over de vraag. of er voor voorwaardelijke strafopschorting aanleiding bestaat, in de eerste plaats aan het Openbaar Ministerie wordt opgedragen, In de Memorie van Toelichting. zoo merkte men op. wordt aan dit punt weinig aanclacht gewijd. Slechts wordt dienaangaande met enkele woorden betoogd. dat van overneming van het instituut van voorwaardelijke gratie. dat in Duit-chland bestaat, geen sprake kan zijn, maar over het hierboven genoemde denkbeeld wordt gezwegen.

De taak van den rechter ten aanzien van een gepleegd strafbaar feit. zoo hetoogclen deze leden. is te beslissen of de verdachte, dit. vóór hem is gebracht. zich aan dat feit heeft schuldig gemaakt en. zoo die beslissing in bevestigenden zin valt. te bepalen welk leed, ter bocting van zijn daad. den schuldig verklaarde zal worden opgelegd. De beoordeeling vervolgens van de vraag, of er, in het algemeen belang. aanleiding bestaat de uitvoering van de opgelegde straf achterwege te laten. althans voorloopig niet te doen plaats hebben, behoort niet bij den rechter. maar bij de autoriteit, welke in het algemeen met de uitvoering van opgelegde straffen is belast. d.i. het Openbaar Ministerie. Thans reeds bepaalt dit het tijdstip. waarop de straf zal worden ondergaan. Daaraan zou zich geheel aansluiten de bevoegdheid om ook te bepalen, dat voorloopig de straf niet zal worden ondergaan. Practisch is het Openbaar Ministerie voor een beslissing van dezen aard ook veel meer aangewezen dan de rechter. Het beschikt daartoe over de noodige gegevens betreffende den persoon en de omstandigheden van den veroordeelde. zijn verleden. enz.; trouwens in het algemeen komt het Openbaar Ministerie veel meer in aanraking met de maatschappij dan de recliter.

De rechter. zoo drukten eenige leden zich uit, straft niet, dat doet de Overheid. De rechter bepaalt slechts of de Overheid mag straffen en tot hoever zij mag gaan. Hij staat als middelaar tusschen de Overheid en den beklaagde. Na de veroorcleeling treedt weer de Overheid op. Zij executeert, verleent gratie, matigt de straf of stelt in vrijheicl vóór den afloop daarvan. Den rechter raakt dit alles niet.

In dezen gedachtengang kan. naar de hier aan het woord zijnde leden betoogden, aan den rechter hoogstens contrôle worden opgedragen op de wijze. waarop het Openbaar Ministerie zijn taali verricht. Sommigen wilden aan den rechter de taal opdragen om, wanneer het Openbaar Ministerie tot strafopschorting wenscht over te gaan, daartoe al of niet machtiging te verleeiieii. Andere leden wenschten aan den rechter de bevoegdheid te zien toegekend de opschorting aan te bevelen aan het Openbaar Ministerie, dat dan zelfstandig zou hebben te beslissen.

Dat in het ontwerp in plaats van het Openbaar Ministerie de rechter wordt belast met de beslissing of er voor opschorting van de straf aanleiding bestaat. schreven enkele leden toe aan het onjuiste denkbeeld, dat den ontwerper voor oogen zou hebben gestaan. als zoude de strafopschorting strekken tot verbetering van den xeroorcleelde. Zij noemden dat denkbeeld onjuist, wijl huns inziens de opschorting haar reden en doel alleen vindt in het feit, dat de straftoepassing niet volstrekt noodig is en daarom niet wenschelijk.

Tegen een en ander werd aangevoerd, dat de voorstelling, als zoude de beslissing van den rechter omtrent de strafmaat geheel los zijn van de vraag, of en hoe de straf zal worclen toegepast, bezwaarlijk is vol te houden. Zijn vonnis mijzende, kàn de rechter de vraag der uitvoering niet uit het oog verliezen en een uitbreiding van zijn bevoegdheid ten opzichte van de uitvoering part daarom geheel bij zijn tegenwoordige taak. Straffen is: het toepassen op iemand, die een delict heeft gepleegd, van die maatregelen, welke noodig zijn in het belang der rechtszekerheid. met inachtneming, voor zoover niogelijli. van de belangen vaii den delinquent. De uitvoering der straf gaat den rechter wel degelijk aan. En moge het verleenen van gratie buiten den rechter om geschieden — die intusschen daarbij steeds nog een adviseerende bevoegdheid heeft — dit is geen reden, waarom liet instituut der voorwaardelijke strafopschorting niet zou worden getrokken binnen den li-ring der bemoeiingen, die op den rechter, in het belang van een goede uitvoering van zijn taak. d. i. liet straffen, rusten.

Overigens werd ook de hierboven voorkomende tegenstelling tusschen Overheid en recliter min juist geoordeeld. Immers, zoo merkte men op. de rechter treedt op als orgaan der Overheid, evengoed als het Openbaar Ministerie dat is.

Tegenover de bewering, dat de voorwaardelijke strafopschorting niet i:, gericht op verbetering van den delinquent, werd betoogd. dat van liet geheele strafrecht verbetering van den pleger, zoowel in zijn eigen belang als in dat der maatschappij, een der voornaamste doeleinden is en dat in het bijzonder de voorwaardelijke strafopschorting, waardoor de dader tot zelfverbetering wordt aangespoord, in Uit opzicht veel vermag.

Een regeling, waarbij aan den rechter de bevoegdheid wordt toegekend de strafopschorting aan te bevelen en aan het Openbaar Ministerie de beslissing mordt opgedragen. zou. naar eenige leden aanvoerden. kwalijk passen in het stelsel, dat ten onzent de Terhouding van rechter en Openbaar Ministerie in het algemeen beheersclit. en daarom vermoedelijk tot moeilijkheden voeren.

Naar de meening van vele leden zou het instituut veel van zijn waarde verliezen, indien de rechter niet met de toepassing daarvan werd belast. Het is ook niet in te zien. waarom de iechter uit een practisch oogpunt daarvoor minder geschikt is dun het Openbaar Ministerie. De wetgever, den rechter bij zijn uitspraak slechts bin-

dende aan een algemeen strafminimum. heeft daarmede blijk gegeven allerminst van oordeel ie zijn, dat de rechter niet in staat is met de persoonlijke omstandigheden van den delinquent rekening te houden. Bij de voorwaardelijke strafopschorsing kan de wetgever hetzelfde standpunt innemen. De rechter zal zich kunnen laten voorlichten zoowel door de verdediging als door liet Openbaar Ministerie, maar ook zelfstandig de noodige inlichtingen kunnen inwinnen. En hoogstwaarschijnlijk zal hij dan tot een objectiever oordeel komen dan het 'Openbaar Ministerie, dat de vervolging op touw zette en de veroordeeling uitlokte en door een en ander noodwendig een min of meer eenzijdig standpunt inneemt. Het is moeilijk te begrijpen, waarom het Openbaar Ministerie. dat de straf heeft geëischt, na le uitspraak eensklaps bij uitstek zou zijn aangewezen om te beoordeelen, of de straf al dan niet behoort te worden ondergaan.

Ook werd er op gewezen. dat, indien het Openbaar Ministerie de voorwaardelijke strafopschorting heeft te bevelen, de toepassing van liet instituut ten volle zal vallen onder de contrôle van het parlement, wat minder wenschelijk schijnt.

Eindelijk werd nog betoogcl. dat zelfs indien in liet algemeen hrt Openbaar Ministerie als het geschikte orgaan moest worden beschouwd om over al of niet uitvoering van de straf te beslisseii. in de bij dit wetsontwerp voorgestelde regeling zulk een opdracht bijzondere bezwaren zoude medebrengen. Daartoe laat het wetsontwerp ic veel speelruimte. wat betreft den duur van den proeftijd, het stellen van voorwaarden, waaraan de veroordeelde moet voldoen, de beoordeeling van de vraag. of hij inderdaad aan die voorwaarden voldoet, enz. Ten aanzien van al deze punten een beslissenden invloed toe te kennen aan de inzichten van het Openbaar Ministerie zou zeker te ver gaan. In de handen van den rechter is de aer reikende macht, die het ontwerp toekent. reeds niet zonder bedenking, maar bij den rechter heeft men althans nog meer waarborgen voor juiste beslissingen clan ten deze het Openbaar Ministerie biedt.

§ 4. Dat het wetsontwerp van de vrijheidsstraffen alleen die van betrekkelijk buiten duur, n.l. tot een maximum van zes maanden, voor toepassing der voorwaardelijke opschorting in aanmerking doel komen. werd door verscheidene leden betreurd. Uit de woorden, waarmede zij in de Memorie van Toelichting wordt toegeliclit. meende men te mogen opmaken, dat de steller zelf het weinig rationeele van deze beperking heeft gevoeld. Zij wordt daar „althans in den aanrang" noodzakelijk genoemd, onder opmerking, dat indien de proef. thans genomen, goed slaagt. zij te allen tijde voor uitbreiding vatbaar zal zijn. Als argument wordt voorts de omstandigheid genoemd, dat het zou indruischen tegen het rechtsgevoel, indien de mogelijkheid van voorwaardelijke opschorting ook voor vrijheidsstraffen boren genoemde grens werd geopend. Is dit argument echter juist? Zullen niet vele straffen van langeren duur clan zes maanden in de oogen van het publiek precies hetzelfde karakter hebben als die van kor-

teren duur? Nu toch, gelijk in de Memorie van Toelichtiiig wordt gezegd, voor 80 procent der vrijheidsstraffen de toepassing van de nieuwe bepalingen zal openstaan. eischt het rechtsgevoel veeleer in het geheel geen grens te stellen.

Eenige leden merkten op, dat de ratio. die aan de invoering van de voorwaardelijke strafopschorting ten grondslag ligt. er toe moet ltiden. dit instituut even goed bij langeren als bij korteren vrijheidsstraffen toepasselijk te verklaren. Ook bij zwaardere vergrijpen tegen de wet kan het voorkomen, dat liet algemeen belang de uitroering van de straf niet vordert. met name waar het delicten geldt. waarvan herhaling door hem. die ze pleegde, niet is te verwachten, hetzij wegens de buitengewone omstandigheden, waaronder zij werden begaan, hetzij om redenen, aan de persoonlijliheid van den dader ontleend. Vooral in die gevallen. waarin een buitenlandsche jury de schuldvraag raak ontkennend beantwoordt, zou. naar de meening van deze leden. de voorwaardelijke opschorting hier te lande goede diensten kunnen bewiizen.

Tegen de eventueele opmerking, dat de rechter ten onzent hij elke veroordeeling arijheid heeft tot het algemeen strafminimum te dalen cri dus liet in zijn macht heeft te beslissen, of het instituut ten aanzien van zekeren delinquent toepasselijk zal zijn. wenschten de hier aan het moord zijnde leden reeds dadelijk aan te voeren, dat men den rechter juist de verleiding moet besparen lager te straffen dan naar zijn overtuiging billijk zoude zijn. alleen om een voorwaardelijke opschorting van de straf te kunnen uitspreken. In het stelsel onzer strafwet, waarin de rechter tot het algemeen minimum kan gaan voor wat de straf betreft. behoort hij ook tot het mindere be-oegd te zijn, in dien zin, dat hij. bij een hoogere straf blijvende. alleen de uitvoering daarvan opschort. Men drong er op aan, dat door wijziging van het ontwerp de voorwaardelijke opschorting evenals in Engeland en in Frankrijk voor alle vrijheidsstraffen mogelijk zou worden gemaakt.

Andere leden verklaarden zich in het algemeen voor het stellen van een grens; zij meenden, dat inderdaad het rechtsgevoel niet toelaat. dat veroordeelden tot zware straffen die straffen niet ook inderdaad ondergaan. Van deze leden waren intusschen verscheidene van oordeel, dat de voorgestelde termijn van zes maanden te kort moet worden geacht. Zij zouden dien veranderd willen zien in een van drie jaar. Bij zulk een termijn zouden zeker allen, voor wie het instituut bestemr is te werken. daarvan kunnen profitecren. Men wees er hierbij op, dat het bestaan van omstandigheden, die tot eventueele toepassing aanleiding geaen. in vele gevallen ongetwijfeld ook bij de bepaling van de strafmaat gunstigen invloed zal uitoefenen.

Tegenoaer de laatst aan het moord zijnde leden stonden anderen. die ongeneigd waren verder te gaan dan in het wetsontwerp wordt voorgesteld. Zij wenschten. met het oog op de boven aangehaald? woorden, voorkomende up bladz. 15 van de Memorie van Toelichting. reeds nu te verklaren. dat huns inziens het rechtsgevoel uitbreiding aan den tcrmijri van zes maanden niet toelaat.

Voorts wenschten verscheidene leden ook uitbreiding van liet nieuwe instituut tot geldboeten, waarbij men zich wederom op het Fransche voorbeeld beriep. Uit de woorden, aan dit punt gewijd in de rede van den Minister van Justitie Lij de algemeene beschouwingen over hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1914. meenden zij te mogen afleiden, dat deze Minister tegenover dit denkbeeld niet ongunstig is gestemd. Waarom ten deze een verschil zou moeten worden gemaakt tusschen vrijheidsstraffen en geldboeten was aan deze leden niet cluidelijk. Wijst men er op. dat bij geldboeten de nevenwerking ontbreekt. die aan elke vrijheidsstraf zulk een ongewild ernstig karakter geeft, dan ziet men voorbij, dat als liet ware achter elke geldboete de subsidiaire hechtenis staat, waardoor het verschil tusschen beicle strafsoorten voor een belangrijk deel wordt opgeheven. Tegen uitsluiting van geldboeten geldt in zekeren zin hetzelfde bezwaar, dat hierboven werd aangevoerd tegen uitsluiting van langere vrijheidsstraffen dan zes maanden; men dwingt op deze wijze den rechter andere uitspraken te geven dan hii anders zou doen. in dit geval wel niet in de richting van een lichtere. maar in die van een zwaardere straf. Om de voorwaardelijke strafopschorting te kunnen toepassen zal de rechter allicht tot vrijheidsstraf veroordeelen in gevallen, waarin, naar zijn overtuiging, het gepleegde feit niet meer dan een geldboete verdiende. Daarbij komt, dat deze beperking feitelijk neerkomt op een bevoordeeling van de gegoeden boten de mingegoeden; de eersten zullen immers. tot boeten veroordeeld. aan voorwaardelijke strafopschorting geen behoefte hebben, wijl de voldoening der boete voor hen geen bezwaar oplevert. maar de minvermogenden zullen ten gevolge van de uitsluiting subsidiaire hechtenis moeten ondergaan. Het maakt wel een vreemden indruk, dat, terwijl het wetsontwerp er toe strekt den tot vrijheidsstraf veroordeelen die straf te besparen, aan de tot geldboeten veroordeelclen, die onvermogend zijri en voor wie dus de geldboete practisch neerkomt op vervangende hechtenis. geen kans tot vrijkoming van die hechtenis strai wordt gegeven. Het verschil tusschen principale vrijheidsstraf en vervangende hechtenis kan niet tot verklaring dienen. want. al moge de laatste nooit in een gevangenis, maar steeds in een huis van bewaring worden ondergaan, in de oogen van het publiek bestaat tusschen een en ander geen verschil en rust de smet van het „gezeten hebben" evengoed op dengene, die subsidiaire hechtenis onderging als op hem. die tot gevangenisstraf of hechtenis, als principale straf, werd veroordeeld.

Toepassing van de voorwaardelijke strafopschorting op subsidiaire hechtenis op zich zelf. d.w.z. terwijl toepassing op geldboeten is uitgesloten, brengt ongetwijfeld grootc practische moeilijkheden mecle, maar dan is het juist van te grooter belang de principale straf der geldboete onuitgevoerd te kunnen laten, zoodat subsidiaire hechtenis niet behoeft te worden toegepast.

Andere leden achtten daarentegen uitbreiding van het instituut tot geldstraffen niet noodig, wijl, gelijk ook in de Memorie van

Toelichting is opgemerkt, bij liet opleggen van geldboeten in hooge mate rekening kan worden gehouden met de omstandigheden van den dader. Dat de rechter ooit vrijheidistraf zal opleggen alléén om in de gelegenheid te zijn voorwaardelijke strafopschorting uit te spreken, schijnt bij zijne bevoegdheid om tot het algemeen minimum der boete. d. i. 50 cents te dalen, ondenkbaar. Alleen in enkele gevallen van ontduiking van fiscale wetten heeft de rechter geiioemcle bevoegdheicl niet. Dit kan een reden zijn om op dit punt een wetswijziging tot stand te brengen. zoodat de rechter ook bij zulke delicten steeds tot het minimum kan gaan. Maar inet het oog daarop de toepassing van het instituut der voorwaardelijke strafopschorting tot geldboeten uit te breiclen, verdient geen aanbeveling.

Tegenover de beide hier beplcitr denkbeelden in de richting van uitbreiding der toepas-elijklieid van het nieuwe instituut, stond een ander, dat strekte oni die toepasselijkheid in één opzicht te beperken. Sommige leden konden zich namelijk niet vereenigen met het in het wetsontwerp neergelegde beginsel, dat ook recidievisten voor voormaardelijlie strafopschorting in aanmerking kunnen komen. Zij waren van oordeel, dat dezen in liet algemeen deze gunst onwaardig moeten morden geacht en dat het doel, met de voorwaardelijke strafopschorting beoogd, bij recidievisten toch niet kan morden bereikt. Daarom drongen zij in dit opzicht alsnog op wijziging van liet wetsontwerp in den zin van de Belgische en Fransche wetten aan.

§ 5. Het wetsontwerp bepaalt, dat de rechter. bevelende dat de straf niet zal worden ten uitvoer gelegd tenzij hij zulks nader mocht gelasten. voorwaarden stelt, waaraan de veroordeelde geclurencle den proeftijd zal moeten voldoen. Een dier voormaarclen is steeds: dat hij geen strafbaar feit plege; een tweede: dat hij zich niet op andere wijze misdrage. Andere 1-oorwaarden ***kunnen*** worden gesteld en bepaaldelijk kan ook n-orden bepaald, dat de veroordeelde aan een bijzonder toezicht op de naleving der gestelde voorwaarden zal zijn onderworpen. Blijkbaar is liet de bedoeling. dat als regel zulk een bijzonder toezicht worclt ingesteld, een toezicht, dat worclt uitgeoefend door vereenigingen of door bijzondere ambtenaren.

Dit stelsel van voorwaarden. den veroordeelde voor den duur van den proeftijcl met betrelilring tot zijn gedrag op te leggen, en speciaal het bijzonder toezicht op de naleving daarvan, ontmoette bij vele leden ernstige bezwaren. De Minister, die liet wetsontwerp indiende. hechtte, blijkens de Memorie van Toelichting. aan dit onderdeel van zijn voorstel groote beteekenis en zag daarin een element. dat op het welslagen van het nieuwe instituut grooten invloed zou oefenen. Blijkbaar was hij daarbij onder den indruk rail de ondervinding, niet de zoogenaamde „probation" in Engeland en Amerika opgedaan. Men meende echter. dat een beroep op de in Engeland opgedane ervaring kwalijk opgaat, wijl het stelsel daar nauw

samenhangt met de bevoegdheid van den rechter om de strafoplegging zelve afhankelijk te stellen van het nader gedrag van den veroordeelde. welke bevoegdheid op zich zelf weder een uiting is van de discretionaire niacht. die den Engelschen rechter in het algemeen tegenover de delinquenten toekomt en die teil zeerste verschilt van de taali, ten onzent op den strafrechter rustende. Indien dc probation in Engeland succes heeft. zou dit nog geenszins bewijzen, dat het instituut voor overneming hier te lande geschikt is. In andere landen op het vasteland van Europa heeft zulk een overneming nergens plaats gevonden. De Strafrechtskommission, die het ontwerp va11 een nieuw strafwetboek voor Duitschlancl nader bewerkte. heeft het denkbeeld van een Schutzaufsicht gedurende den proeftijd verworpen en in het aanhangige ontwerp van een nieuw strafwetboek voor Oostenrijk komt zulk een Schutzaufsicht alleen voor jeugdige personen voor. Overigens werd. op grond van hetgeen wordt medegedeeld in een ingezonden bijdrage van Jhr. Mr. D. O. ENGELEN in het*Weekblad van het Recht* no. 9530, betwijfeld. of in Engeland het instituut der probation wel in die mate voldoet als men het dikwijls doet voorkomen en ook in de Memorie van Toelichting wordt aangenomen.

Sommige leden meenden, dat het in strijd met het beginsel der voorwaardelijlie strafopschorting moet worden geacht, den veroordeelde, dien men de gelegenheicl wil geven te toonen, dat hij geen straf noodig heeft. aan strenge voorwaarden en toezicht te binden. Zulk een veroordeelde moet immers het bewijs leveren. dat hij, zich in vrijheid bewegende, niet weder tot misdrijf vervalt; dat ver olging en veroordeeling op hem voldoenden indruk hebben gemaakt om hem van nieuwe stappen terug te houden. Maar men make zijn bewegingsvrijheid clan ook niet tot een schijnvrijheid. Voortdurend staande onder nauwlettend toezicht van ambtenaren en bestuursleden eener vereeniging, zal het hem misschien gemakkelijker zijn den rechten weg te houden. Maar hij zal. na het afloopen van den ,proeftijd. niet gelijke waarborgen bieden voor voldoende zedelijke kracht. als het geval zou zijn, indien hij dien proeftijd als waarlijk vrij man was doorgekomeii.

Door verscheidene leden werd de vrees uitgesproken, dat door het opleggen aan den veroordeelde van bepaalde voorwaarden voor zijn gedrag e11 het instellen van een bijzonder toezicht op de naleving dier voorwaarden, soms verhoudingen zullen worden in het leven geroepen, die zeer ongewenscht zijn en liet doel, dat de samensteller van het ontwerp met een en ancler beoogde. ongetwijfeld ook ver voorbijstreven. Door de voorwaarden en dat toezicht kan de veroordeelde, tegen alle recht en reden in, in zijn bewegingsvrijheid worden geliortmiekt en voor liem een toestand worden geschapen. lie. vooral wanneer hij iemand is. die in geen enkel opzicht als zedelijk minderwaardig mag worden beschouwd — men denke aan de plegers van politieke misdrijven — uiterst pijnlijk en veriederead, ja onduldbaar is. Reeds de voorwaarde. dat hij zich

tijdens drn proeftijd niet misdrage. welke voorwaarde *moet* worden gesteld. kan tot ongerechtvaardigden dwang leiden. n-ant hoe ver kunnen de opvattingen omtrent de vraag, of iemand zich misclraagt. niet uiteenloopen? Het is geenszins ondenkbaar, dat bij voorbeeld een krachtig optreden van den veroordeelde bij politieke of economische conflicten. ook al overschrijdt het geenszins de perken, door de Strafwet gesteld. door de toeziclit houdende ambtenaren als een misdraging wordt beschouwd. terwijl het in de oogen van vele anderen. aan n-ier oordeel volstrekt niet minder waarde moet worden toegekend, eerder loffelijk dan afkeurenswaardig is. Omtrent de voorwaarden. die niet moeten. maar *kunnen* worden opgelegd, wordt in de Memorie van Toelichting verklaard. dat die van den meest verschillenden aard kunnen zijn, terwijl daar als voorbeelden worden genoemd: verplichting tot vergoeding van schade. onthouding van herbergbezoek, van alcoholgebruik, van verkeer op bepaalde plaatsen of met bepaalde personen. De groote vrijheid, die de rechter teil aanzien van clit punt heeft. maakt het mogelijk, dat de veroordeelde beperkt wordt in zijn politieke rechten. waarbij wederom in de eerste plaats tc denken is aan zijn vrijheid van spreken in politielie vergaderingen. enz. Den rechter kan, naar men meende, zulk een ver reikende macht niet worden toegekend.

Van verschillende zijden werd betoogd. dat. wanneer liet voorgedragen stelsel wet wordt. de veroordeelde, naar zich laat voorzien. soms liever de straf eenvoudig zal ondergaan clan twee of drie jaar lang zich in zijn vrijheid geknot te zien door hatelijke voorschriften omtrent zijn doen en laten en een hem steeds vervolgend, misschien spionneerend, toeziclit. Men bedenke hierbij ook. dat de overtreder, der strafwet niet allen dronkaards zijn of personen, die zich kenmerken door algemeene ontaarding cn zwakheid van wil, maar dat er verscheidene onder zijn, die juist door hunne sterke persoonlijkheid tot het misdrijf zijn gekomen; dezen zullen de belemmering in hun vrijheid van beweging, die uit het toezicht volgt, nog minder kunnen verdragen dan gewone individuen en daardoor juist tot tegenstand worden geprikkeld. Daarom belioort den veroordeelde in elk geval de keuze te worden gelaten van de voorwaardelijke strafopschorting gebruik te maken. dan wel de straf te ondergaan.

Onder verwijzing naar het reeds aangehaalde artikel van den heer ENGELEN werd er voorts door verscheidene leden de nadruk op gelegd, dat van de bijzondere vereenigingen en instellingen. die zich ten onzent met onderwerpen van penitentiairen aard bemoeien, reeds zooveel wordt gevraagd — men denke aan de uitvoering der Kinderwetten en aan de reclasseering — dat het haar onmogelijk zal zijn ook nog in belangrijke mate deel te nemen aan het probationwerk. Daartoe ontbreekt liet ook te veel aan geschikte personen. De ervaring leert — het genootschap tot zedelijke verbetering van ontslagen gevangenen kan clit o. a. op grond van langdurige ondervinding getuigen — dat er slechts betrekkelijk weinig personen zijn te vinden, die den tijd en de tact hebben, noodig om zich met vrucht

aan genoemd werk tc wijden. En indien de particuliere instellingen niet bij machte zijn zich voor een goed deel met deze nieuwe taak te belasten. zal zij hoofdzakelijk moeten worden overgelaten aan ambtenaren. de in art. 14 *sexies* genoemde „bijzondere ambtenaren". Men mag echter betmijfelrri. of men nel een voldoend aantal alleszins geschikte personen zal kunnen vinden om tot .,bijzonder ambtenaar" te worden aangesteld. Er zullen er ongetwijfeld verscheiclene noodig zijn. over het geheele land verspreid. En worden aan dit ambt salarissen verbonden, evenredig aan de hooge eischen. welke men aan de probation-officer heeft te stellen. dan zullen de kosten van dezen tak van dienst zeker spoedig zeer belangrijk worden.

Ten slotte werd er nog op gewezen, dat het stellen van den veroordeelde onder toezicht in liet geval van voorwaardelijke invrijheidstelling, geenszins is gelijk te stellen met een dergelijken maatregel in geval van voorwaardelijke strafopschorting. Bij voorwaardelijke invrijheidstelling heeft de veroordeelde. die zich meer een geheel nieuwe plaats in de maatschappij moet verwerven en daarbij uit den aard der zaak vaak op groote moeilijlheden stuit. hchorfte aan een steun, in den vorm van een toezicht houdend persoon. Maar de veroordeeldc. wiens straf voorwaardelijk is opgeschort, is nooit uit de vrije maatschappij weg geweest; het kan aan hem zelf worden overgelaten de plaats. die hij in de maatschappij inneemt. te behouden.

Met klem drongen dan ook de vele leden. die deze verschillende bedenkingen opperden. aan op terugneming van die bepalingen uit liet wetsontwerp. welke op het stellen van voorwaarden el1 bet scheppen van een bijzonder toezicht betrekking hebben. X1 waren %ijniet blind voor de goede werking, die een zorgvuldig geregeld patronaatswezen *kan* hebben. de gevaren, daaraan verbonden. wogen bij hen zwaarder. De eenige voorwaarde, die toelaatbaar is -— en ook vanzelf spreekt — is, dat de ı-eroordeelcle niet opnieuw tot misdrijf vervalt. Door zich tot deze voorwaarde te bepalen, roept men een regeling in het leven, die overeenstemt met de in België en Frankrijk geldende. In die landen is gebleken — gelijk in de Memorie van Toelichting wordt aangetoond — dat. ook zonder daaraan verbonden .,probation", liet instituut der voorwaardelijke strafopschorting teil volle doel kan treffen. Ook uit een oogpunt van verbetering van den veroordeelde schijnt de .,probation" onnoodig; imniers in Frankrijk is. ondanks het ontbreken dezer instelling, de recidieve sinds de invoering der voorwaardelijke strafopschorting zeer belangrijk gedaald.

Andere leden hadden tegen het opleggen van voorwaarden aan den veroordeelde en het in liet leven roepen van een bijzonder toezicht minder bezwaar. Het is. zoo merkten zij op. zeker niet moeilijk zich voorwaarden te denken, zóó ondoelmatig gekozen, dat de goede werking daarvan gelijk nihil is en zij slechts verbittering van den veroordeelde ten gevolge hebben. Naar liet is even waar, dat zorg-

vuldig vastgestelde voorwaarden, die den veroordeelde niet meer in zijn vrijheid beperken, dan met het oog op het door hem gepleegde feite gerechtvaardigd is, en waarvan de naleving wordt vergemakkelijk door een tactvol, welmeenend toezicht, den veroordeelde tot grooten steun kunnen wezen in zijn strijd om niet weer te struikelen. Met name werd door enkele leden gewezen op het belang van een verbod aan wegens dronkenschap veroordeelden, om gedurende den proeftijd herbergen te bezoeken. Het meerendeel der veroordeelden behoort geenszins tot het bijzonder energieke deel der bevolking, maar bestaat uit zwakkelingen in moreel opzicht, die niet ongevoelig zijn voor het dreigement, dat in voor hen geldende verbodsbepalingen is gelegen en zulk een dreigement als steun zullen gevoelen.

Enkele leden, ofschoon voor het beginsel der probation niet warm gestemd, verklaarden dit toch mede te willen aanvaarden, indien dit noodig is om het instituut der voorwaardelijke strafopschorting eindelijk in ons strafrecht een plaats te verschaffen.

§ 6. Door sommige leden werd de wenschelijkheid betoogd om in het Wetboek van Strafrecht een regeling op te nemen in den geest van die bepalingen van het Engelsche recht en van het Duitsche Vorentwurf van 1909 (§ 83) krachtens welke de rechter de bevoegdheid heeft om, zij het alleen bij bepaald aangewezen misdrijven (Duitsche Vorentwurf, §§ 227, mishandeling; 259, beleediging; 296, Fischwilderei) in bijzonder lichte gevallen geheel en al van strafoplegging af te zien. Zoodanige bepaling zou, naar deze leden meenden, bij deze gelegenheid in ons strafrecht kunnen worden ingevoerd. Het denkbeeld ligt toch materieel niet buiten de lijn van dit wetsontwerp. Voor dit onderwerp werd overigens verwezen naar het proefschrift van den heer L. G. Kortenhorst „Bevoegdheid van den rechter om ongestraft te laten (Amsterdam 1913), bepaaldelijk naar bladz. 136 en, voor wat het Engelsche recht betreft, naar bladz. 192.

Artikelen.

Ten aanzien van de artikelen, die in hoofdstuk I van het wetsontwerp worden voorgesteld na art. 14 in het Wetboek van Strafrecht in te voegen, werd in de eerste plaats de wensch geuit, dat de Latijnsche nummering dier artikelen moge worden vervangen door een Hollandsche, zoodat de artikelen worden aangeduid als art. 14*a*, 14*b*, enz. Nu men ten gevolge van het groot aantal in te voegen artikelen moet vervallen tot weinig gebruikelijke Latijnsche aanduidingen, die het groote publiek niet verstaat, schijnt het wenschelijk van het gebruik van de Latijnsche taal ten deze af te zien, te eer wijl dit gebruik toch op zich zelf weinig rationeel moet heeten.

Andere leden maakten intusschen de opmerking, dat waar eenmaal de Latijnsche nummering in het Wetboek van Strafrecht reeds

is ingevoerd — er zijn immers reeds verscheidene bis-artikelen — het eenig bezwaar heeft thans eeii andere niethocle te volgen.

Voorts gaven de in tr voegen artikelen, afgezien van hetgeen hierboven reeds werd medegedeeld, aanleiding tot cle volgende opmerkingen.

Art. 14*bis*. In het eerste lid zouden eenige leden de weinig fraaie uitdrukking „andere dan vervangende hechtenis" willen zieii vervangen door „principale hechtenis", terwijl in plaats van de woorden „nader mocht gelasten" die leden zouden willen lezen: „later mocht gelasten".

In het tweede lid wordt den rechter imperatief opgedragen voorwaarden te stellen, terwijl vervolgens in art. 14 ***quinquies*** wordt bepaald mat de voorwaarden ***steeds*** moeten inhouden. Sommige leden meenden, dat het aanbeveling verdiende de voorwaarden, die nimmer mogen ontbreken, bij cle wet zelve aan alle veroordeelden, wier straf voorwaardelijk wordt opgeschort, op te leggen en dan in het tweede lid van dit artikel den rechter facultatief voor te schrijven zijnerzijds nog andere voorwaarden te stellen.

Blijkens het derde lid zal liet kunnen voorkomen, dat de nakoming van een gestelde voorwaarde afhankelijk is van de medewerking van een derde. Verscheidene leden verklaarden, dat hun niet duidelijk was, wat hiermede eigenlijk wordt bedoeld, en vroegen nadere inlichtingen. Indien door zulk een voorwaarde liet lot van rail den veroordeelde geheel in handen van een derde kan morden gelegd, zonden zij zich daarmede niet kunnen vereenigen. De veroordeelde moet het zelf in zijn niarht hebben er voor te zorgen, dat de gestelde voorwaarden worden nageleefd; zulks van liet doen of laten van een ander afhankelijk te stellen, ware tegenover den veroordeelde zeer onbillijk.

Toorts zal volgen.: dit lid de beteekening van de uitspraak van den rechter geschieden op de wijze, voorgeschreven voor de beteekening vaii de dagvaarding ter terechtzitting in strafzaken. Enkele leden konden zich met clit voorschrift niet vereenigen en zouden de voorkeur geven aan een aanzegging in eenvoudige bewoordingen, zooals in Engelancl pleegt plaats te vinden.

In liet vierde lid bepleiten enkele leden de vervanging van de woorden „voor zoover de rechter zulks bepaalt" door deze andere: „tenzij de rechter anders bepaalt".

Art. 14*ter*. In de eerste plaats werd gevraagd naar het verband tusschen de voorwaarden, in art. 14*bis* bedoeld, in het bijzonder de voorwaarden, waarvan de nakoming van een derde afhangt, en de zekerheidstelling, waarvan in dit artikel sprake is. In de Memorie van Toelichting treedt dat verband niet duidelijk aan het licht. Moet, zoo vroegen eenige leden, de cautiestelling worden aangemerkt als ern voorwaarde, in art. 14*bis* bedoeld?

Sommige leden oordeelden ern stelsel, waarin de strafopschorting van een zelierheidstelling. vanwege den 1-eroordeelde of vanwege een derde, afhankelijk kan norden gesteld. weinig aanbevelenswaardig. Zij zagen niet in, dat zulk een cautiestelling hier thuis behoort; de in de Memorie van Toelichting voorkomende overweging, dat men op die wijze den veroordeelde en anderen den ernst der zaak en het groote belang bij de nakoming der voorwaarden betrokken. met liracht doet gevoelen, vermocht op deze leden weinig indruk te maken. Toorts vreesde men, dat door den eisch van zekerheidsstelling toepassing der nieuwe bepalingen ten opzichte van minvermogenden moeilijker zal zijn te verlirijgen dan voor anderen. die zonder bezwaar een som als onderpand kunnen storten. Men zoude het betreuren. indien in dit opzicht een — zij het ook niet bedoeld — verschil werd in het leven geroepen.

Eenige leden oordeelden deze bepaling zelfs in strijd niet liet beginsel van gelijkheid van alle veroordeelden er, meenden. dat zij in zekeren zin de gelegenheid tot afkoop der straf opent.

Gevraagd werd. waar de storting van geldswaarde door den veroordeelde of een derde zal plaats hebben. In de consignatiekas of op eenige andere plaats?

De „verbintenis van een derde". waarvan in het tweede lid gesproken wordt. bestaat blijkens art. 14*undecies*, eerste lid. in ile verplichting om bij niet-nakomen van de voorwaarden ren som te betalen aan den Staat. Enkele leden meenden, dat dit in art. 14*ter* duidelijker behoorde uit te komen; dit artikel lezende, blijft men in het oiizeliere omtrent hetgeen met de verbintenis van een derde is bedoeld.

In het vijfde lid behoorde, naar eenige leden meenden, naast het geval. dat last tot tenuitvoerlegging van de straf ia gegeven, ook genoemd te worden liet geval, dat de proeftijd is verstreken. Overigens zouden sommige leden omtrent de gestorte geldswaarden willen zien bepaald, dat deze. evenmin als zij, volgen- liet artikel. voor beslag vatbaar zullen zijn, zullen vallen in het faillissement van den veroordeelde.

Art. 14*quater*. De in dit artikel gestelde maxima voor den proeftijd. drie jaar bij misdrijven en bij bedelarij en landlooperij en twee jaar bij de overige overtredingen, oordeelden eenige leden te hoog en zouden zij willen zien ingeliort tot respectievelijli één jaar en zes maanden. Bij verscheidene anderen ontmoette dit echter bedenking, waarbij er op werd gewezen, dat de rechter. zoo noodig. beneden de gestelde maxima kan blijven en dat in het algemeen naar mate de proeftijd langer is, de veroordeelde er langer belang hij heeft zich goed te gedragen.

Toorts waren er leden, die meenden, dat aan den rechter niet behoort te worden overgelaten. den duur van den proeftijd, behoudens dan de maxima, te bepalen. Zij wenschten. dat de wet den rechter op dit punt meer zoude binden.

Art. 14*quinquies*. In het algemeen gedeelte van dit verslag werd reeds medegedeeld, dat vele leden tegen het opleggen van voorwaarden aan den veroordeelde en het instellen van een bijzonder toezicht ernstig bezwaar hadden en dat aan deze leden alleen de voorwaarde, dat de veroordeelde tijdens den proeftijd niet weder tot misdrijf vervalle, toelaatbaar voorkwam. Intusschen is ook deze voorwaarde in het wetsontwerp geformuleerd op een wijze, die ernstige bedenking wekte. De veroordeelde zal tijdens den proeftijd geen strafbaar feit mogen plegen. Daaronder valt elke overtreding, ook die van de onbeduidenste politieverordening. Men meende, dat dit reeds te ver ging en alleen aan het plegen van een strafbaar feit, dat minstens even ernstig is als dat, waarvoor de veroordeeling plaats had, het gevolg mag worden verbonden, dat de opschorting herroepen wordt. In het ontwerp van den Minister CORT VAN DER LINDEN (art. 14*quater*) luidde de overeenkomstige bepaling dan ook „opnieuw wegens een gelijksoortig strafbaar feit onherroepelijk is veroordeeld", welke redactie in het ontwerp-LOEFF (art. 14*bis*) is overgenomen. Men zou wenschen, dat tot deze redactie werd teruggekeerd. In elk geval zal in de voorwaarden niet moeten worden gesproken van het „plegen" van het strafbare feit, maar van het onherroepelijk veroordeeld zijn wegens zulk een feit.

Wat betreft de voorwaarde, dat de veroordeelde „zich niet op andere wijze misdrage", deze is overgenomen uit het ontwerp-LOEFF, waar vrijwel dezelfde woorden voorkwamen. Maar dat ontwerp week in dit opzicht belangrijk af van het ontwerp-CORT VAN DER LINDEN, sprekende, naast het evengenoemde geval van recidieve, van het geval, dat „de voorwaardelijk veroordeelde zich zoodanig gedraagt, dat gevaar bestaat voor herhaling van een gelijksoortig strafbaar feit". In deze formule was het juiste standpunt ingenomen, dat er, zal het gedrag van den veroordeelde de strafopschorting te niet doen, steeds eenige betrekking moet bestaan tusschen dat gedrag en het oorspronkelijke feit, dat tot de veroordeeling heeft geleid. Men drong er op aan, dat, indien de Regeering de voorwaarde van goed gedrag in het algemeen niet wenscht prijs te geven, althans een redactie worde gekozen in den geest van de aangehaalde woorden uit het ontwerp-CORT VAN DER LINDEN. De redactie van het onderhavige ontwerp achtten de hier aan het woord zijnde leden veel te algemeen en ruimte latende voor rechtsonzekerheid en willekeur.

Enkele leden meenden, dat boven de uitdrukking „zich misdrage" de voorkeur verdient „een bekend slecht levensgedrag leide", welke woorden voorkomen in art. 437, 2o., van het Burgerlijk Wetboek en waarvan dientengevolge de beteekenis vaststaat.

Ten aanzien van de voorwaarden, die *kunnen* worden opgelegd, werd, in verband ook met de hierboven gemaakte opmerkingen betreffende het gevaar van ondoelmatigheid dier voorwaarden, door eenige leden de wensch geuit, dat de rechter althans eenigermate door de wet worde gebonden.

Het tweede lid gaf eenigen leden aanleiding tot de opmerliing, dat de voorwaarde van vergoeding der door het strafbare feit veroorzaakte schade. er een is. die steeds behoort te worden opgelegd; het rechtshemustzijn van het volk laat niet toe. dat in eenig geval dc straf niet wordt ondergaan, zonder dat zelfs de schade wordt vergoed. Andere leden verklaarden echter deze opvatting niet te deelen. De rechter behoort huns inziens ten aanzien van dit punt niet meer dan een bevoegdheid te hebben. Moet deze voorwaarde steeds door den rechter worden opgelegd. dan zou in vele gevallen voor onvermogenden de toepassing van het nieuwe instituut onmogelijk zijn.

Uit een taalkundig oogpunt hadden enkele leden bezwaar tegen de uitdrukking, dat de voorwaarden strekken tot het in het leven roepen van een toezicht. Zij meenden. dat niet de voorwaarden. maar de met dat toezicht in liet leven roept en dat daarom een andere redactie de voorkeur zonde verdienen.

Art. 14*sexies*. In dit artikel is het bijzonder toezicht, waarvan in liet laatste lid van art. 14*quinqies* zprake ie. eenigszins nader omschreven. Intusschen wordt de regeling van dit onderwerp voor het allergrootste deel opgedragen aan de Krooii, die daaromtrent bij algemeenen maatregel van bestuur voorschriften zal vaststellen. Eenige leclen maakten de opmerking. dat een zoo belangrijke zaak als cleze meer in de wet zelve behoorde te worden uitgewerkt.

Dat, naar de rneening van vele leden. aan dit bijzonder toezicht groote gevaren verbonden zijn, bleek hierboven reeds. Van de werkzaamheid van particuliere vereenigingen op dit gebied kunnen ongewenschte verhoudingen het gevolg zijn. Ook is te duchten. dat het beginsel van scheiding naar politieke en godsdienstige overtuigingen, dat ten onzent reed.: zoo diep heeft ingevreten in de volkseenheid. ook op particuliere probation-bemoeiingen zijn invloed zal doen gelden en dat daardoor die bemoeiingen van stonde af aan een ongewenscht stempel zullen verkrijgen.

Art. 14*septies*. De leden. die zich hierboven deden kennen als voorstanders van een stelsel, waarin niet de rechter. maar het Openbaar Ministerie met de toepassing der nieuwe bepalingen *is* belast. maakten de opmerking. dat de rechter, van wien hier wordt bepaald. dat hij ook .,ambtshalve" in de gestelde voorwaarden wijziging kan brengen enz., de organen mist om de gegevens te bekomen. die voor zulk een beslissing „ambtshalve" den grondslag zouden moeten leveren. In art. 14*octies*. eerste en tweede lid, wordt voor elk geval een voorafgaande bemoeiing van het Openbaar Ministerie gevorderel. Waarom niet ook in dit artikel?

Voorts meenden eenige leden, dat dit artikel de rechtszekerheid voor den veroordeelde te veel op losse schroeven zet.

Art. 14*octies*. Uit een taalkundig oogpunt kwam de redactie

„Indien de voorwaarden niet worden nageleefd" en. in het tweede lid, „dat de veroordeelde de voorwaarden niet heeft nageleefd" aan cenige leden minder juist voor. Immers het betreft hier de gevallen, waarin het Openbaar Ministerie, of de rechter. *meent* dat de voorwaarden niet worden nageleefd, maar waarin daaromtrent nog niets vaststaat.

In het tweecle lid wordt het geval gesteld, dat de rechter langs anderen weg clan door middel van het Openbaar Ministerie kennis heeft gekregen, dat de veroordeelde de voorwaarden niet heeft nageleefd. Men kon zich zulk een geval moeilijk anders voorstellen dan in dezen zin, dat de tocziclit houdende instelling of ambtenaar den rechter dienaangaande heeft ingelicht. Volgens hetgeen voorkomt op bladz. 22, bovenaan. der Memorie van Toelichting zal echter zulk een instelling of ambtenaar zich niet rechtstreeks tot den rechter kunnen wenden. Daarom zou men gaarne aangaande het gestelde geval nadere inlichtingen ontvangen. In elk geval moet spionnage door buitenstaanden, die den rechter van hunne bevindingen kennis geven, niet worden aangemoedigd.

Wijzende op de taak. in het ontwerp-LOEFF in art. 14*ter* opgedragen aan ilen officier van justitie van het arrondissement, waarin de voorwaardelijk veroordeelde zicli bevindt, stelden eenige leden de vraag. of zulk een bepaling niet ook in dit ontwerp dient te worden opgenomen.

Art. 14*novies*. Vrij algemeen was men van meening, dat het niet van den rechter moet afhangen of door of vanwege dengeen, die met het hijzoncler toezicht is belast, bij het in dit artikel bedoelde verhoor inlichtingen zullen worden gegeven. Wanneer de veroordeelde (of zijn raadsman) zulks wenscht. behoort de rechter verplicht te zijn den persoon, die liet toezicht daadwerkelijk uitoefent, op te roepen.

Gevraagd werd. of de eerste zin van liet tweecle lid al dan niet eenige wijziging bedoelt te brengen in de bepalingen. waarnaar de tweede zin verwijst. Indien dit niet liet geval is. hetgeen men veronderstelde. ware liet beter dien eeisten zin weg te laten.

Overigens werd niet betrekking tot de toepasselijkheid van het Wetboek van Strafvordering nog de opmerking gemaakt. dat ten onrechte art. 146 niet toepasselijk is verklaard. zoodat de vraag zou kunnen rijzen of de veroordeelde het recht heeft zijnerzijds getuigen te dagvaarden of te doen dagvaarden. Art. 154 veronderstelt deze bevoegdheid wel, maar geeft haar niet.

Omtrent de wenschelijkheid van uitsluiting van hooger beroep. zooals in het vierde lid wordt voorgesteld, verschilden de meeningen. Tegenover enkele leden. die de uitsluiting afkeurden, stonden aricleren. die haar toejuicliteii. in het belang van een goecle werking der wet en van hare populariteit. die door overmatige toepassing van het recht van beroep slecht. zoude lijden.

Uitspraak met open deuren, voor alle gevallen voorgeschreven,

oordeelden sommige leden alleen dan gewensclit, wanneer die uitspraak den last tot tenuitvoerlegging van het vonnis inhoudt.

Eindelijk werd nog in overweging gegel-en. om, ter vereenvouding \an de redactie. den aanhef \an het artikel ie lezen: „De rechter is bevoegd, na ontvangst der vordering van het Openbaar Ministerie", enz. en. in het belang van een juiste woordenkeus de woorden „binnen liet Rijk de praktijk uitoefeiieiicle" te vervangen door: „binnen het Rijk ingeschreven".

Art. 14*decies*. Eenige lcclen hadden bezwaar tegen de hier aan den rechter gegeven bevoegdheid om de voorloopige aanhouding van den veroordeelde te bevelen. Diens rechtspositie wordt daardoor al te onzeker, meenden zij.

Daarentegen oordeelclen verscheidene anderen de bevoegdheid tot voorloopige aanhouding ontontbeerlijk en ook alleszins rationeel. waar het een persoon geldt, wiens straf voorwaardelijk is opgeschort. Blijkt zulk een persoon de opschorting onwaardig, dan is het gerechtvaardigd, dat hij voorloopig, in afwachting van de procedure, in art. 14*octies* bedoeld, in voorloopige bewaring wordt gesteld. Hierbij zie men niet voorbij, dat tot de aanhouding alleen mag worden overgegaan, wanneer de veroordeelde vermoed wordt in strijd inet de gestelde voorwaarden te hebben gehandeld, en dan nog slechts „indien het belang der openbare orde zulks vordert". De waarborgen tegen willekeur waren misschien nog te versterken door iii plaats van „vermoed" te lezen: „verdacht".

Eenige leden meenden. dat alleen in geval de veroordeelde een strafbaar feit heeft gepleegd. aanhouding moet kunnen plaats vinden, welke opmerking aanleiding gaf tot deze andere. dat men in dien gedachtengang zich moet bepalen tot strafbare feiten, die in het algemeen den recliter vrijheid geven den pleger voorloopig aan te houden. Maar gaat men zoover. dan is de gelieele bepaling \rijwel overbodig.

In het derde lid komt, naar men opmerkte, de in de Memorie \an Toelichting \eroordeelde uitdrukking „voorwaardelijke niettenuitvoerlegging der straf" voor. Men vermoedde, dat dit het ge\olg was \an een abuis.

Eindelijk wezen erikelr leden er op. dat in art. 14*sexies*. alinea 1, van de ontwerpen-Cort \an der Linden en Loeff in geval van aanhouding, roor de te nemen beslissing, of de voorwaardelijke veroordeeliiig ten uit\oer zal worden gelegd, een termijn van acht dagen is gesteld. hetgeen hun voorkwam de voorkeur te verdienen boven het weglaten van elken termijn in het uoorgestelde artikel.

Art. 14*undecies*. Door enkele leden werd de wenschelijkheid hetoogd de in het eerste lid gegeven bevoegdheid tot gijzeling te laten vervallen. wijl, naar zij vreesden, wegens het gevaar van toepassing va11 den lijfsdwang, het den veroordeelde misschien moeilijk zal vallen eeii persoon te vinden, die borg voor hem zal willen

zijn. Anderzijds werd echter opgemerkt. dat als een borg voldoende gegoed is. hij geen lijfsdwang heeft te vreezen en dat het in het algerneen zeker weinig doelmatig kan heeten borgen te stellen, op mie geen verhaal is.

Art. 14*duodecies*. Enkele leden hadden bezwaar tegen het eerste lid. voor zoover daarin wordt bepaald. dat. indien een veroordeelde vóór den afloop van den proeftijd wordt vervolgcl ter zake van een ander strafbaar feit. de last tot tenuitvoerlegging van de vroegere opgelegde straf alsnog kan worden gegeven. Anderen deelden dit bezwaar niet en zagen in deze bepaling de consequentie van hetgeen wordt voorgesteld in den aanhef van art. 14*quinquies*. Intusschen oordeelden zii liet onbilliik. dat elk strafbaar feit. hoe onbeteekenend ook. de hier bedoelde ernstige gevolgen zal kunnen hebben; evenals in art. 14*quinquies* wenschten zij in clit artikel een beperking.

Voorts werd er op gewezen, dat volgens het ontwerp ten onrechte liet tijdstip van de vervolging beslissend is. Het komt er niet op aan of de *vervolging* plaats vindt vóór den afloop van den proeftijd (die vervolging kan ook een feit betreffen, dat reeds is begaan vóór het feit. ter zake waarvan de voorwaardelijke strafopschorsing werd uitgesproken). maar of het tweede feit vóór den afloop van den proeftijd werd *gepleegd*.

Ingevolge het bepaalde in het tweede lid zal de opgeschorte hoofdstraf, ook indien zij niet ten uitvoer wordt gelegd. later bij recidieve grond tot strafverzwaring kunnen opleveren. In geval van recidieve tijdens den proeftijd zal de eerste straf echter zulk een gevolg niet hebben. Eenige leden oordeelden dit weinig rationeel. Zij meenden, dat in het tweede geval er eerder aanleiding bestond aan de eerste straf invloed op de strafmaat toe te kennen daii in het eerste.

Met betrekking tot het derde lid werd de opmerking gemaakt, dat omtrent den vorm en de tenuit\-oerlegging van het bevel tot teruggal-e van de ge-torte gelden en de opheffing van de verbintenis, waarvan aldaar sprake is. nadere bepalingen onmisbaar schijnen.

HOOFDSTUK II.

Bevordering der betaling van geldboeten.

De strekking van de aanvullingen en wijzigingen, bij dit hoofdstuk voorgesteld, vond vrij algemeen waardeering.

Ten aanzien van de belangrijke wijziging van het derde lid van art. 23 van het Wetboek van Strafrecht, beoogende den rechter, voor wat betreft den duur der vervangende hechtenis, aan geen andere grenzen te binden dan een minimum van één dag en een maximum van zei- maanden, — slechts enkele leden verklaarden

zich daarmede niet te kunnen vereenigen. Zij merkten daarbij op, dat de rechter in het algemeen niet in staat moet worden geacht met juistheid te beoordeelen. welke boete in overeenstemming is met de gegoedheid van den delinquent; daartoe ontbreken liem de gegevens te zeer. Diensvolgens behoort de recliter — om den prikkel tut betaling der boete te versterken — niet de macht te hebben om als subsidiaire straf hechtenis van betrekkelijk langer duur op te leggen. Het is wenschelijk, dat de wet voor elke boete een evenredig maximum voor de vervangende hechtenis bepale.

Vele andere lecleri juichten daarentegen deze wijziging toe. Intusschen werd er door sommigen dezer de nadruk op gelegd. dat — gelijk trouwens ook in de Memorie van Toelichting. bladz. 24 bovenaan, als de meening aan den voorsteller aan het licht treedt — liet nieuwe stelsel alleen dan doelmatig kan werken indien men mag vertrouwen. dat íle rechter bij de bepaling van het bedrag der boete met de geldelijke omstandigheden van den veroordeelde voldoende rekening houdt. Dat dit thans het geval is meenden zij den steller der Memorie van Toelichting, bladz. 23 onderaan. niet te kunnen toestemmen. Al te zeer wordt. naar zii meenden. volgens een vast tarief beboet en verzuimd de economische en financieele omstandigheden van den delinquent nauwkeurig na te sporen en bij de boetebepaling te laten wegen. De recliter beschikt echter over voldoende middelen om een nasporing als hier bedoeld te doen plaats hebben.

Ten aanzien van de voorgestelde aanvulling van art. 341 van het Wetboek van Strafvordering werd door enkele leden de meeniiig uitgesproken, dat de hier aan liet Openbaar Ministerie toegekende macht al te ver gaat. Men mag huns inziens aan het Openbaar Ministerie niet de bevoegdheid geren te bepalen, dat een boete. ook als die zeer hoog is. — men dacht hierbij o. a. aan een veroordeeling tot vierlionderd gulden boete wegens beleediging van een offirier — dadelijk moet worden lietaalcl. bij gebreke waarvan de subsidiaire hechtenis zal worden toegepast. De bepaling van een minimum-termijn. dien het Openbaar Ministerie in acht heeft te riemen, kwam aan deze leclen wenschelijk voor en zonder bezwaar.

Van andere zijde werd daarentegen de vrees uitgesproken, dat de gelegenheid om verlenging te verkrijgen aan den termijn, door liet Openbaar Ministerie voor de voldoening der boete bepaald, aan het spoedig betalen der boete niet bevorderlijk zal zijn. De hier aan het woord zijnde leden meenden zelfs, dat de evenbedoelde bepaling het resultaat van de overige in dit hoofdstuk voorgestelde aanvullingen en wijzigingen der wet, te zamen genomen, onzeker zoude maken. Zij bevalen het Engelsche stelsel aan, volgens hetwelk dadelijk na de uitspraak de boete moet worden betaalcl. Bij vele andere leden vonden deze opmerkingen geen weerklank: de gelegenheid om uitstel te verkrijgen is, naar zij opmerkten, in het belang van beperking der toepassing van subsidiaire hechtenis zeer gewenscht.

Uit een taalkundig oogpunt werd door enkele leden bezwaar gemaakt tegen de uitdrukking „bedreigde geldboete" in het nieuwe vijfde lid van art. 23 van het Wetboek van Strafrecht. Deze uitdrukking is. strikt genomen, niet goed Nederlandsch en in strijd met de terminologie van het Wetboek. Het woord „bedreigd" kan bovendien zonder bezwaar worden gemist.

HOOFDSTUK III.

UITBREIDING DER VOORWAARDELIJKE INVRIJHEIDSSTELLING.

Ook de voorstellen. in dat onderdeel van het wetsontwerp gedaan, vonden in beginsel algemeen instemming. Dat er behoefte wordt gevoeld aan uitbreiding van de toepasselijkheid der bepalingen betreffende de voorwaardelijke invrijheidsstelling schijnt niet twijfelachtig; de reactie op de vroeger bestaande overschatting van de voordeelen van het cellulaire stelsel speelt hierbij, naar eenige leden opmerkten. een groote rol. Men juichte het voorts voor-al toe, dat. volgens dit wetsontwerp, de goede werking van het instituut der voormaardelijlie invrijheidsstelling zal worden bevorderd door van Staatswege ondernomen of gesteunde reclasseeringsbemoeiingen, waardoor het beginsel van geleidelijken terugkeer in de vrije maatschappij ill toepassing zal worden gebracht.

In verschillende opzichten werd echter gepleit voor wetswijzigin&, die nog verder gaan in de richting. door het ontwerp aangegeven.

Enkele leden opperden het denkbeeld, dat de wet voorwaardelijke invrijheidsstelling als regel zou stellen. d. w. z. haar imperatief zou voorschrijven. met bepaling. dat indien zij ten opzichte van zekere gevangenen niet plaats vindt. daaraan steeds een uitdrukkelijke rechterlijke uitspraak ten grondslag moet liggen. Vele anderen verklaarden zich tegen dit denkbeeld. Kwam het tot dit systeem, dan zou huns inziens de rechter bij het bepalen van de strafmaat reeds te voren rekening houden met de voorwaardelijke invrijheidsstelling, die na zekeren tijd zou moeten plaats vinden en zoodoende de werking van liet stelsel geheel verijdelen. Overigens meende men, dat het tijdstip om dit punt in nadere beschouwing te nemen, zal zijn gekomen wanneer de algemeene herziening van het Wetboek van Strafrecht aan de orde is.

Een wijziging van minder verre strekking, die door eenige leden werd aanbevolen, strekte er toe in hrt voorgestelde nieuwe art. 15. eerste lid. in plaats van ..drie vierden van den tijd" te lezen: „de helft van den tiid".

Weer andere leden zouden de beperking. gelegen in de woorden ..en tevens ten minste negen maanden". willen doen vervallen. In verband met den eisch. dat drie vierde van den straftijd in de gevangenis moet zijn doorgebracht. heteekent de voorwaarde van ten minste negen maanden. dat de voorwaardelijke invrijheidsstelling

slechts toepassing zal kunnen vinden bij gevangenisstraffen van ten minste één jaar. Bedenkt men nu, dat. volgens een elders in de Memorie van Toelichting voorkomende opmerking (bladz. 15 onderaan). meer dan 80 pCt. van alle opgelegde gevangenisstraffen beneden de zes maanden blijven, dan is het duidelijk, dat bij de voorgestelde bepalingen de \\-erkiiig van het instituut der voorwaardelijke invrijheidsstelling tot een uiterst klein terrein beperkt zal blijven. Men betreurde clit en betoogde. dat de waarborgen, wellie de wet zal bevatten voor eeii voorzichtige en doelmatige toepassing van het instituut, groot genoeg zijn om den rechter die toepassing over een grooter gebied toe te vertrouwen. Intussclirn vond het hier geopperde denkbeeld geenszins algemeene instemming. Verschillende leden verklaarden ten cleze op hetzelfde standpunt te staan als de ontwerper van het wetsvoorstel; vooral als de voorwaardelijke strafopschorting wordt ingevoerd, zal men aan verdere uitbreiding van het instituut der voorwaardelijke invrijheidsstelling geen behoefte hebben.

Door enkele leden werd bezwaar gemaakt tegen de bepaling van art. 15, derde lid. dat de proeftijcl voor een voorwaardelijk ill vrijheid gestelde ten minste één jaar is. Indien eeii veroordeelde nog clrie maanden gevangenisstraf heeft te ondergaan, is het geenszins ondenkbaar. dat hij liever die straf gewoon zal willen „uitzitten" dan een jaar lang aan eeii streng toezicht buiten de gevangenis te zijn onderworpen.

Uit eeii taalkundig oogpunt zouden eenige leden de hierbedoelde bepaling willen lezen: „ . . . . . door te brengen, doch cluurt ten minste een jaar".

Ten aanzien van de voorgestelde artikelen 15 en 15*bis* werd door enkele leden de vraag gedaan. of de voorwaarden, ingevolge het vierde lid van eerstgenoemd artikel gesteld, dezelfde zullen zijn als de „in den verlofpas uitgedrukte". Men vermoeclde dat het antwoord bevestigend moet luiden. maar meende, dat liet clan aanbeveling verdiende in artikel 15*bis* te spreken van „de bij het besluit tot invrijheidsstelling gestelde voorwaarden". desnoods met de bijvoeging „die in den verlofpas zullen worden opgenomen".

In het onderdeel van dit hoofdstuk. dat betrekking heeft op artikel 32 van het Wetboek x-an Strafrecht. is verzuimd ria de woorden „tweede lid" op te nemen de woorden „van het Wetboek van Strafrecht".

Ten slotte werd nog de opmerking gemaakt. dat het aanbeveling verdient de verschillende voorstellen. in dit wetsontwerp vervat, aan te duiden met artilrelen. voor elk hoofdstuk een nieuwe reeks.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den lsten Mei 1914.

VAN RAALTE.
VAN SASSE VAN IJSSELT.
FOCK.
RINK.
TROELSTRA.

Bij Koninklijke Boodschap van 7 Juli 1914 is het navolgende Wetsontwerp aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter overweging aangeboden. (Bijlagen Handelingen 2e Kamer 1913—1914 No. **338).**

ONTWERP VAN WET. 1)

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salat! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben. dat het eedsvraagstuk nadere regeling behoeft;

Zoo is het, dat Wij. den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In elk geval waarin een wettelijk voorschrift liet afleggen hetzij van een eecl. hetzij naar de wijze der godsdienstige gezindheid van eep eecl of eene belofte of bevestiging vordert of daaraan rechtsgevolgen verbindt, wordt door een ieder, ook indien hij niet tot eene godsdienstige gezindheid behoort, de eed afgelegd, behalve in de gevallen bij de volgende artikelen voorzien.

Artikel 2.

Eene belofte of bevestiging wordt afgelegd:

a. indien het wettelijk voorschrift betrekking heeft op de aanvaarding van eenig openbaar ambt, van eenige openbare betrekking, waardigheid of bediening, van eenig beroep of van eenigen meer duurzamen werkkring. als dien van voogden of curators;

b. indien de godsdienstige gezindheid van den te beëedigen persoon hem het afleggen van een eed verbiedt. of indien het met rechtspraak belaste college of de rechterlijke of consulaire ambtenaar bij de beëediging. op de opgave van den te beëedigen persoon, oordeelt dat deze oprecht meent gewichtige gewetensbezwaren tegen liet afleggen van een eed te gevoelen.

Artikel **3.**

In geval de te beëedigen persoon tegen het afleggen van den eed bezwaren gevoelt en de eed in handen van een ander dan van een

1) Vergelijk het Hoofdartikel in het W. v. **h.** R. No. 9650. Red.

rechterlijken of consulairen ambtenaar: zou moeteii worden afgelegd, zal hij vooraf mondeling of schriftelijk die bezwaren kunnen opgeven aan den rechter van het kanton waarbinnen de beëediging moet geschiedeiz. met verzoek tot de belofte of bevestiging te worden toegelaten.

Indien de kantonrechter, na zoo noodig rlen verzoelier te hebben gehoord, oordeelt dat deze oprecht meent gewichtige gewetensbezwaren tegen het afleggen van eeii eecl te gevoelen. zal eveneens de belofte of bevestiging worden afgelegd.

Tegen de beslissing van den kantonrechter staat geenerlei beroep open; liet verzoekschrift is vrij van zegel; de beschikking is vrij van zegel en van de formaliteit van registratie en wordt den ie beeedigen persoon aanstonds zonder eenige kosten uitgereikt.

Artikel 4.

In elk geval waarin een wettelijk voorschrift de vrije keuze laai tusschen den eecl en de belofte of bevestiging. wordt. behoudens de bepalingen der Grondwet, steeds de belofte of bevestiging afgelegd.

Artikel 5.

Elke belofte of bevestiging. krachtens deze wet afgelegd. treedt voor den eed in de plaats en geldt rechtens als zoodanig.

Lasten en bevelen. dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen. Autoriteiten. Colleges en Ambtenaren. wie zulks aangaat. aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

De Minister van Marine,

De Minister van Financiën,

De Minister van Oorlog,

De Minister van Waterstaat,

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,

De Minister van Koloniën.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Algemeene beschouwingen.

Bij arrest van 29 December 1913 1) heeft de Hooge Raad der Nederlanden beslist, dat ..een met bedreiging van straf af' te dwingen verplichting tot eedsaflegging" niet aanwezig is voor den getuige in strafzaken, die niet tot een kerkgenootschap behoort. Wat menigeen nà het bekende arrest van den Hoogen Raad van 23 Mei 1910 *(Weekblad van het Recht,* n°. 9000) reeds waarschijnlijk achtte en ook de vorige Minister van Justitie REGOUT niet uitgesloten oordeelde, was hierdoor een vaststaand feit geworden: de niet tot een kerkgenootschap behoorende getuige, van wien tot dusverre op grond van de constante jurisprudentie van den Hoogen Raad een eed wercl gevergd. is hiertoe niet verplicht.

Na dit arrest ree-; de vraag. of, zooals o.a. door den vroegeren Amsterdamschen hoogleeranr. thans Staatsraad STRUYCKEN 2) en verschillende artikelen in de pers geleerd weid. de consequentie van het arrest van den Hoogen Raacl deze was.. dat niet tot een kerkgenootschap behoorende getuigen ook niet tot een belofte mogen morden toegelaten en slechts buiten eede kunnen morden gehoord dan wel het gevolg van dit arrest alléén zou zijn. dat de niet tot een kerkgenootschap behoorende getuige voortaan in de plaats van een eed een belofte moet afleggen. **3)** Bij arrest van 29 Juni 1914 *) heeft de Hooge Raad deze vraag thans in eerstgemelden sin beslist. In afwijking van het gevoelen van het gerechtshof te Amsterdam heeft de Hooge Raad bij dit arrest beslist, dat een belofte, afgelegd door ren niet tot een kerkgenootschap behoorenden getuige. niet de kracht heeft van een beëedigde getuigenverklaring en dat ,.aan een verklaarbaar verzuim van den wetgever is toe te schrijven", ..dat verklaringen van personen, die niet tot een kerkgenootschap behooren, niet als verklaringen van getuigen kunnen gelden.

Het komt den ondergeteekenden niet twijfelachtig voor. dat dit thans door den Hoogen Raad na bijna een eeuw geconstateerde verzuim van den wetgever zoo spoedig mogelijk moet worden hersteld. Zooals het arrest van 23 Mei 1910 eene wetswijziging omtrent den *vorm* der beëediging onontbeerlijk maakte, is thans wetswijziging ten aanzien van de *verplichting* omtrent liet afleggen van een eed of belofte noodzalrelijk geworden. De nu in liet leven getreden toestand. dien het Kamerlid TROELSTRA reeds bij de behandeling der

---

1) Opgenomen in het *Weekblad van het Recht,* n°. **9574,** besproken in n°. **9575.**

2) In *Van onzen Tijd* van 10 Januari 1914.

3) Een derde opvatting werd nog gehuldigd door het *Weekblad van het Recht,* n°. 9575, dat betoogde, dat deze personen wèl een belofte zouden mogen afleggen, doch dat zij nimmer onder artikel **207** Wetboek van Strafrecht zouden t-allen.

*) Zie hierna blz. **164.** Red.

Eedswet-Regout voorzag, dat de rechter aan de verklaringen van niet tot een kerkgenootschap behoorende getuigen niet dezelfde waarde zou mogen toekennen als aan die van wel tot een kerkgenootschap behoorenden, mag zeker niet bestendigd blijven.

Waar dit vaststaat en niet minder buiten twijfel is, dat de bestaande uiteenloopende voorschriften omtrent de eedsverplichting, zooals deze in verschillende wetten zijn neergelegd, wel bij niemand verdediging vinden, meenen de onclergeteelienclen goecl te doen, door de herziening der eedsverplichting niet te beperken tot een wijziging uitsluitend ten opzichte van den getuigeneed in strafzaken en den daarmede noodzakelijk verband houdenden getuigeneed in burgerlijke zaken, doch aan cleze herziening een zoodanig algemeen karakter te geven, dat deze althans voorloopig — welke wijzigingen de toekomst wellicht noodzakelijk zal maken, kan hier buiten beschouwing blijven — als een oplossing van het reeds zoo langen tijd de gemoederen verdeeld houdende eedsvraagstuk zal kunnen worden aangemerkt.

Tweeërlei moet bij deze algemeene herziening op den voorgrond staan: 1o. er moet meer eenheid en zekerheid komen ten aanzien van de thans in tal van afzonderlijke R-ettelijke voorschriften omtrent de beëediging voorkomende bepalingen; 2o. aan deze nieuwe regeling zal het beginsel moeten ten grondslag liggen, dat de eed slecht, in die gevallen gehandhaafd blijft, waar deze inderdaad onmisbaar moet worden geacht, en ten aanzien van die personen, van wie de eed kan worden gevorderd zonder hun geweten geweld aan te doen.

Het eerste punt vereischt slechts een korte nadere toelichting.

In het bijzonder ten aanzien van de ambtseeden bestaat een verscheidenheid van voorschriften, waarbij nu eens de eed alléén 1), dan weer de eed of belofte naar vrije keuze 2), dan wel de eed of belofte naar de wijze der godsdienstige gezindheid 3), eindelijk ook de belofte alléén 4) wordt geëischt, zonder dat menigmaal een aannemelijke reden bestaat, waarom het ééne geval zóó, liet andere anders geregeld is. Ook is vaak wanneer de „eed" zonder méér wordt vereischt, de juiste beteekenis van dit voorschrift twijfelachtig 5).

W

---

1) Bijv. de makelaars volgens artikel 62 Wetboek van Koophandel; ook de voogden leggen bij de aanvaarding hunner functie volgens art. 419 burgerlijk Wetboek alléén den „eed" af.

2) Bijv. de inspecteurs van het lager onderwijs volgens art. 94 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127), de leden van den Centralen Raad van Beroep volgens art. 51 der Beroeps et.

3) Bijv. de burgemeester volgens art. 65 der Gemeentewet, de leden der rechterlijke macht volgens art. 29 Rechterlijke Organisatie.

4) De ambtenaren van het Staatstoezicht op de volksgezondheid volgens art. 3 der Gezondheidswet, de leden van den Octrooiraad volgens art. 14 der Octrooiw-et 1910.

5) Is de eed dan voor een ieder verplichtend, ook voor de Doopsgezinden? Of moet men het voorschrift lezen, alsof er stond: „eed of belofte naar de wijze der godsdienstige gezindheid"?

Grootere eenheid en duidelijker regeling zijn derhalve alleszins gewenscht.

Ook het tweede punt behoeft, na de uitgebreide bespreking van liet eedsvraagstuk in literatuur en parlement — laat-telijli weder naar aanleiding van de wet van 17 Juli 1911 (*Staatsblad* no. 215) — weinig toelichting.

De ondergeteekenden zijn overtuigd, dat voor menigeen de eed in zoodanige mate liet verantwoordelijkheidsgevoel verhoogt, dat zijn onder eede afgelegde verklaring een grooter waarborg biedt, dat hij inderdaad de gclieelr waarheid mededeelt. Tegenover de groote algemeene en individueele belangen, die de Staat te behartigen heeft en waardoor hei. voorkomen van onwaarachtige verklaringen van zoo groote beteekenis is. heeft de Staat liet recht niet van den waarborg. in den eed gelegen, geheel afstand t~ doen. Bovendien zouden ongetwijfeld tegen het doen verdwijnen van den eed uit ons staatsrerht en openbaar leven bezwaren worden geopperd. Een algemeen geldende geheel vrije keuze tusschen eed of belofte of een algeheele afschaffing van den eed kunnen de ondergeteekenden derhalve niet bevorderen.

Daarentegen is evenmin bevredigend de uit tal van wettelijke voorschriften voortvloeiende en ook door het arrest van den Hoogen Raad van 29 December 1913 niet gewijzigde toestand, dat allen, die tot een kerkgenootschap behooren dat liet afleggen van dei: eed niet bepaaldelijli verbiedt, verplicht zijn den eed af te leggen, ook al hebben zij persoonlijk de meest ernstige gewetensbezwaren tegen het afleggen van den eed. Dezen eedsdwang nog langer te handhaven ware in strijd met den geest van art. 167 der Grondwet, welk artikel ieders persoonlijke godsdienstige gevoelens zooveel mogelijk wil geëerbiedigd zien.

De regeling, die de Minister Regout bij de openbare beraadslagingen in de Tweede Kamer betreffende de noodwet van 1911 in uitzicht stelde voor de definitiere oplossing van liet eedsvraagstuk, schijnt ook naar de meening van de ondergeteekenden de meest gewenschte. Gelijk bekend, kwam dit clenkbeeld van Minister Regout hierop neer, dat tot de belofte zouden worden toegelaten allen, bij wie ernstige gewetensbezwaren tegen het afleggen van den eed bestaan, onder bevoegdheid voor den rechter, om. indien deze niet aanneemt dat de gewetensbezwaren oprecht gemeend zijn, toch den eed op te leggen. Deze regeling voldoet alleszins aan het vereischte: behoud van den waarborg van den eed onder eerbiediging echter rail gewetensbezwaren.

Bleek tijdens de schriftelijke behandeling van de wet betreffende den *vorm* der beëediging naar de meening van den toenmaligen Minister van Justitie nog te veel verschil van gevoelen te bestaan omtrent de oplossing van het vraagstuk van de eeds*verplichting*, dan dat deze toen het lot van de den vorm regelende nood\\-ct. welker onmiddellijke totstandkoming dringend geboden scheen, aan een voorstel betreffende den eedsplicht zelf meende te mogen blijven

verbinden. bij de mondelinge beraadslaging verwierf bovenomschreven denkbeeld van verschillende zijden instemming. Sedert heeft ook de staatscommissie voor de herziening van het Wetboek van Strafvordering in art. 126 van haar ontwerp van wet een zelfde regeling voorgesteld.

Iiitusschen. niet in alle gevallen. waarin volgens een wettelijk voorschrift een beëediging moet plaats vinden, kan deze regeling geldig worden verklaard. Hoezeer de ondergeteekenden overtuigd zijn van de wenschelijkheid, dat op liet gebied der beëediging grootere eenheid tot stand komt. meenen zij toch naast de algemeene regeling: eedsverplichting zonder gewetensdwang, voor een aantal andere gevallen een afwijkende regeling te moeten voorstellen.

Tal van wettelijke voorschriften geven de vriie keuze tusschen den eed en de belofte 1). Hierin in zooverre wijziging te brengen, dat in plaats van deze vrijheid van keuze een eecliverplichting, zij het ook in den nieuwen vorm waarin gewetensdwang uitgesloten is, wordt opgelegd, mare stellig ondenkbaar en in strijd met het rechtsbewustzijn van dezen tijd.

Integendeel. in tweeërlei zin behoort aan deze voorschriften. die een vermindering van het aantal afgelegde eeden ten gevolge hebben. uitbreiding te morden gegeven.

Tot de wettelijke voorschriften, die tot dusverre vrijheid van keuze tusschen eed of belofte gei-en. behooren tal van bepalingen omtrent den ambtseed. En inderdaad kan de wetgever geprezen worden. die voor den ambtseed geen eedsverjlicliting heeft opgelegd. Het is toch niet wel clenlibaar. dat personen van handelingen in strijd met huil ambtsplicht zouden weerhouden morden door de omstandigheid, dat zij wellicht tientallen van jaren geleden onder eede beloofd hebben hunne verplichtingen te zullen nakomen. waarneer de belofte als zoodanig — bovendien van strafrechtelijke sanctie voorzien. wanneer het geldt processen-verbaal op ambtsbelofte opgemaakt — en hun algemeen verantwoordelijkheidsgevoel als ambtenaar. deze kracht ten goede niet zouden bezitten. De ondergeteekenden vertrouwen. dat deze meening ongetwijfeld door de Staten-Geiieraal zal worden gedeeld en dat hun i-oorstel, om. in navolging van de meeste voorschriften betreffende dell ambtseed uit den lateren tiicl. ook voor alle andere ambtseeden de eedsverplichting op te heffen, instemming zal vinden.

Hiermede mag echter niet worden volstaan. Het komt den ondergeteekenden toch voor, dat iii al deze gevallen de eed geheel kan worden afgeschaft en een belofte alleszins voldoende Ban worden geacht.

Het onnoodig afleggen i-an eeclen is herhaaldelijk door gezag-

---

1) De meeste dezer wettelijke voorschriften betreffen ambtseeden. Doch ook wel in andere gevallen heeft de wetgever deze vrijheid verleend, bijv. in art. 61 der Beroepswet aan de getuigen en deskundigen in rechtszaken betreffende de Ongevallenwet en in art. 18 der Octrooiwet 1910 aan getuigen voor den Octrooiraad.

hebbende personen scherp veroorrleeld. Hierdoor wordt het gewicht van den eed in het algemeen verzwakt en de ernst van de plechtige godsclienstige handeling in het algemeen miskend. Vermindering van het aantal eeden zal de beteekenis van den eed, in de gevallen waarin deze wel gevorderd blijft. ongetwijfeld verhoogen.

De ondergeteekenden zijn daarom van oordeel. dat teil aanzien van alle ambtseeden en soortgelijke eeden, alsmede in alle gevallen, waarin thans reeds het wettelijk voorschrift rolledige vrijheid van keuze geeft tusschen eed of belofte en waarin derhalve het afleggen van den eed door den wetgever niet dringend noodzakelijk is geoordeeld, de eed zal dienen te vervallen en voortaan alléén een belofte behoort te worden afgelegd.

Artikel 1.

Uit de arresten van den Hoogen Raad van 29 December 1913, en van 29 Juni 1914 volgt. dat personen, die niet tot ecii kerkgenootschap behooren, niet anders dan een onbeëedigde verklaring - - d.w.z. een noch door den eed. noch door de belofte versterkte verklaring — mogeii afleggen in al die gevallen waarin tusschen de eedsverplichting en de godsdienstige gezindheid (kerkgenootschap) van den te beëedigen persoon. hetzij uitdrukkelijk verband is gelegd. hetzij dit stilzwijgend moet worden aangenomen; aldus in al die gevallen van heëecliging, waarin noch de vrije keuze is gelaten noch enkel de belofte is voorgeschreven. Artikel **1** heeft nu in de eerste plaats de strekking buiten twijfel te stellen, dat ten aanzien van al cleze wettelijke voorschriften de personen. die niet. en zij. die wèl tot een kerkgenootschap behooren voortaan gelijk staan. En in de tweede plaats bepaalt het artikel. dat voor hen allen, zonder onderscheicl van godsdienstige gezindheid. in alle hier genoemde gevallen de eed regel zal zijn. De in artt. 2 en **3** neergelegde ruime omschrijving van de uitzonderingen op dezen regel toont echter aan. dat deze vooropstelling van den eecl allerminst beoogt een reactie tegen de thans bestaande vrijheid, om onder bepaalde omstandigheden de belofte af te leggen. Integendeel. Zooals in het algemeen gedeelte dezer toelichting is uiteengezet. wordt juist het aantal gevallen van eedsverplichting in hooge mate bij dit wetsontwerp verminderd.

De uitdrukking „wettelijk voorschrift", ook voorkomende in de wet van 17 Juli 1911 (***Staatsblad*** no. 213). is hier overgenomen, met de uitdrukkelijke bedoeling dat de bepalingen dezer wet óók zullen gelden voor voorschriften omtrent de beëediging, welke van andere Staatsorganen dan die van het eigenlijk wetgevend gezag uitgaan.

Artikel 2

Artikel 2 bepaalt, wannéér. ten aanzien van de wettelijke voor-

schriften die alleen een eed of naar de wijze der godsdienstige gezindheid een eed of belofte eischen, in plaats van den in artikel 1 voorgeschreven eed de belofte zal moeten worden afgelegd.

In de eerste plaats zal dit het geval zijn, wanneer het betreft een ambtseed of soortgelijken eed. Art. 2, n. is zóó ruim geredigeerd, dat hieronder vallen al die beëedigde verklaringen, die niet betrekking hebben op één bepaalde en te voren vaststaande gebeurtenis uit het naaste verleden of de naaste toekomst. maar die gegeven worden met liet nog op een doorloopende reeks van toekomstige of vroegere, zoowel publiek- als privaatrechtelijke gedragingen. De voogd bijv., die volgens art. 444 Burgerlijk Wetboek de deugdelijkheid der boedelbeschrijving moet bevestigen, zal den eed moeten doen, tenzij hij zich op artikel 2, b, wil beroepen; daarentegen zal hij voortaan bij het begin der voogdij (artikel 419 Burgerlijk Wetboek) moeten *beloven,* in plaats van onder eede 7-erklaren. dat hij de voogdij naar beliooren en getrouwelijk zal waarnemen.

Dat ook de zoogenaamde „zuiveringseeden" oncler art. 2, n. vallen. worde hier nog uitdrukkelijk vermeld, al sluit de redactie zeker iederen twijfel hierover reeds uit.

Voor alle volgens artikel 1 af te leggen eeden, niet onder art. 2. n, vallende. gelden de uitzonderingsbepalingen van art. 2. b.

Zij, die tot een kerkgenootschap behooren. dat den eed bepaald verbiedt. zullen een belofte moeten afleggen. Alle andere personen, onverschillig of zij al of niet tot een kerkgenootschap behooren, zullen, wanneer zij tegen het afleggen van een eed gewichtige gewetensbezwaren hebben. dit den persoon, die de beëediging doet. kunnen mededeelen. Teneinde te voorkomen, dat personen, die inderdaad geen gewetensbezwaren hebben. clit echter voorgeven, om aldus een verklaring in strijd met de waarheid te kunnen afleggen zonder nochtans zich te bezwaren met een meineed onder aanroeping van Gods Naam, wordt liet toetsingsrecht tevens in de wet neergelegd. De gekozen redactie geeft duidelijk weder. dat bij de uitoefening dezer toetsingsbevoegdheid niet onderzocht mag worden. of de opgegeven gewetensbezwaren, redelijli of verstandig zijn. dorh slechts van belang is ..de waarachtigheid", ..de overtuigingswaarde", van de opgave van de aanwezigheid van gewichtige gewetensbezwaren, zooals de Toelichting op art. 126 van het door de staatscommissie voor de herziening van het Wetboek van Strafvordering voorgestelde ontwerp volkomen terecht leert.

Het heeft bij de ondergeteekenden nog een ernstig punt van overweging uitgemaakt, of met betrekking tot den beslissenden eed uit het Burgerlijk Wetboek een bijzondere regeling behoorde te worden getroffen.

Het spreekt wel van zelf dat degene, aan wien een beslissende eed wordt opgedragen, evenmin als andere personen, die tot een beëedigde verlilaring verplicht zijn of met het oog op de daaraan verbonden rechtsgevolgen bij het afleggen daarvan belang hebben, tot

den eed moet worden gedwongen, indien gewichtige gewetensbezmaren bij hem tegen een afleggen van den eed bestaan. Voor hrrn. aan wien de hesli-sende eed wordt opgedragen, zal ongetwijfeld dezelfde regeling moeten gelden als voor alle anderen: hij moet, onder opgave zijner gewetensbezwaren aan den rechter kunnen verzoeken, tot het afleggen eener belofte te worden toegelaten. En deze belofte, eenmaal met toestemming van den rechter afgelegd, zal clezelfde rechtsgevolgen nioeten hebben, zoowel uit strafrechtelijk oogpunt als teil opzicht van het bewijsrecht, als de eed.

Terwijl derhalve de te treffen regeling ten aanzien van dengene, aan wien de eed wordt opgedragen, genoegzaam vaststaat, was moeilijker de beslissing van de vraag, hor te handelen met betrekking tot de rechten van den persoon, die den eed opgedragen heeft. De ondergeteekenden ontkennen niet, dat er redenen bestaan, die er voor pleiten, dat aan dezen persoon, in navolging van hetgeen de staatscommissie voor de herziening van het bewijsrecht en het daarop volgende gewijzigde ontwerp van wet van den Minister van Justitie VAN RAALTE voorstelde, de bevoegdheid worde gegeven de opdracht van den beslissenden eed in te trekken, wanneer de persoon, aan wien de eed wordt opgedragen, in plaats van den eed de belofte zal afleggen. Het is toch zeer wel denkbaar, dat de eedsopdrager aan den eed vall zijn wederpartij wèl, maar aan zijn belofte niet geneigd is vertrouwen te schenken.

Bij een regeling in dezen geest zcu dan bepaald kunnen morden, dat de persoon aan wien de beslissende eed is opgedragen of teruggewezen, terstond tegelijli rnet zijn antwoord zijn gewichtige gewetensbezwaren tegen een eed aan de wederpartij zou moeten kenbaar maken, dat de wederpartij dan een onmiddellijke beslissing van den rechter zon kunnen vragen of hij de belofte in plaats van den red zal toelaten, en dat hii, indien de rechter de belofte toe laat, bevoegd is de opdracht of terugwijzing van den eed in te trekken.

Na ernstige overweging ook van ile voordeelen, die ontegenzeggelijk aan een zoodanige regeling verbonden zouden zijn, meenden de ondergeteekenden echter, dat een bijzondere regeling niet dringend noodzakelijk is en dus, waar bij dit wetsontwerp het streven voorzit naar een zoo eenvoudig mogelijke oplossing van het eedsvraagstuk, niet wenschelijk. Ook naar de meening van de ondergeteekenden mocht in het genoemde voorstel dei. staatscommissie voor het bewijsrecht de bepaling niet ontbreken omtrent de bevoegdheid de eedsopdracht in te trekken, omdat het dáár geheel afhing van den vrijen wil van de wederpartij, of deze den eed dan wel de belofte zou afleggen. Volgens dit ontwerp van wet daarentegen zal de persoon, aan wien de beslissende eed is opgedragen, slechts met goed?-inden van den rechter de belofte mogen afleggen en zal de rechter krachtens zijn toetsingsrecht kunnen onderzoeken, of de grnoemde gewetensbezwaren tegen den eed inderdaad oprecht gemeend zijn.

Dat in plaats van den eed de belofte wordt afgelegd, die dezelfde beslissende Bracht heeft als de eed. is bovendien niet iets geheel nieuws. Reeds thans leggen zij. die tot een kerkgenootschap behooren dat den eed verbiedt. de beslissencle belofte af. zondtr dat de partij. die den eed opdroeg, op grond hiervan bevoegd i- zijn eedsopdracht in te trekken. Het vermoeden van waarachtigheid der belofte door Doopsgezinden afgelegd. dat aan de bestaande wetgevende practijk ten grondslag legt, zal zeker in nitt mindere mate mogen gelden vooi die personen, die evenzeer hun gewetensbezwaren hebben geopperd en wier bedenking na ondeizoeli door den rechter gegrond is bevonden.

Artikel 3.

Het toetsingsracht wordt alleen gegeven aan rechterlijke of consulaire ambtenaren. Van hen staat allereerst vast. dat zij herhaaldelijk de voorschriften omtrent de eedsaflegging zullen hebben toe te passen, zoodat een juiste engematigde opvatting omtrent den omvang van liet toetsingsrecht bij hen mag worden aanwezig geacht. Maar vooral brengt hun ambt mede dat zij voortdurend zich afvragen, of een voor hen verschijnend persoon al dan niet de waarheid spreekt.

Indien de beëediging door een ander persoon moet plaats vinden, zal de rechter van het kanton, waarbinnen de beëediging moet geschieden. in íleze aangelegenheid gemengd moeten worden. De procedure, om van den kantonrechter de machtiging te ontvangen om een belofte af te leggen. is zoo eenvoudig mogelijk geregeld en waarborgt. dat deze rechterlijke tusschenkomst niet bezwarend zal zijn, nòch uit hoofde van liet hiermede gepaard gaande tijdsverloop, nòch uit Hoofde van de veroorzaakte kosten.

Artikel 4.

Terwijl de artikelen 1—3 de eedsverplichting regelen met betrekking tot die wettelijke voorschriften, waarin sprake is hetzij alleen van een eed. hetzij van een eed of belofte in verband met rle godsdienstige gezinclheicl, geeft artikel 4 een noodzakelijke aanvulling dezer bepaling ten aanzien van die wettelijke voorschriften. waarin de godsdienstige gezindheid van den te beëedigen persoon aan geen belang is geacht en een ieder reeds de vrijheid van keuze tusschen eed en belofte heeft. Tfoor al deze voorschriften wordt volgcns clit artikel de eed geheel afgeschaft en zal alleen de belofte moeten worden afgelegd.

Bij de algemeene beschouwingen over dit ontwerp van wet hebben de ondergeteekenden reeds uiteengezet, waarom zij afschaffing van het aantal onnoodige eeden meenen te moeten bevorderen.

Dit artikel heeft niet alleen betrekking op alle ambtseeden of soortgelijke eeden, die niet vallen onder de bepaling van art. 2,

a, j°. art. 1, — voor alle ambtseeden, enz. zal dus voortaan één regel gelden: uitsluiteiid de belofte — maar ook op alle andere beëedigde verklaringen, 1%-aar\-oor reecls thans vrijheid ra11 keuze bestaat, zooals b.v. de getuigenverklaringen volgens de Beroepswet en de Octrooiwet.

Het behoeft voorts gten nader betoog, dat deze wet geen wijziging mag brengen in de bepalingen der Grondwet, die voor de daar geregelde ambtseeden vrijheid van keuze tusschen eed en belofte geven. Zekerheidshalve is dit nog uitdrukkelijk in het artikel bepaald. Voor deze beëedigde verklaringen zal derhalve naast de belofte de eed wel moeten blijven bestaan.

Artikel 5.

Dat aan het opzettelijk afleggen van een valsche verklaring onder belofte of bevestiging in plaat, van onder eede, dezelfde strafrechtelijke gevolgen verbonden zijn als aan meineed, volgt reecls uit artikel 207 Wetboek van Strafrecht. Deze gelijkstelling is echter niet voldoende. Zonder ten bepaling als in dit artikel voorgesteld, zou het b.v. niet vaststaan. dat aan een proces-verbaal, opgemaakt op de ambtsbeloften, dezelfde bewijskracht toekomt, die artikel 401 Wetboek van Strafvordering verleent aan een op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal. De nieuwe belofte is, wat haar beteekenis op elk gebied van rechten betreft, inderdaad ern eed, el1 haar gevolgen zijn geen andere dan die van den eed zelven.

De Minister van Justitie,
R. ORT.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT P. D. LINDEN.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën,
BERTLING.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

Be Minister van Waterstaat,
C. LELT.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,
TREUB.

De Minister van Koloniën,
TH. B. PLETTE.

Bij Koninklijke Boodschap van 6 Augustus 1914 ia liet navolgende ontwerp van Wet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter overweging aangeboden.
(Handelingen 2e Kamer 1913/14. Bijlagen no. **360**).

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden liet wenschelijk maken om overeenkomstig artikel 68, derde lid, der Grondwet. amnestie te verleenen aan personen, die zich schuldig hebben gemaakt aan desertie;

Zoo is het. dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en ver-taan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Amnestie wordt verleend aan al degenen, die hetzij als dienstplichtige, hetzij al:: vrijwilliger, hetzij in eene andere hoedanigheid hij de Nederlandsche krijgsmacht in of buiten Europa zich vóór 1 Augustus 1914 hebben schuldig gemaakt aan desertie, indien zij zich bij de gemobiliseerde Nederlandsche strijdmacht hebben aangemeld of zich alsnog vóór 1 November 1914 daarbij aanmelden en liet eenigermate aannemelijk kan worden geacht. dat zij zich met bekwamen spoed na de mobilisatie van genoemde strijdmacht daarheen hebben begeven.

Artikel 3.

Deze wet treedt in werking op den dag van hare plaatsing in het *Staatsblad.*

Lasten en bevelen. dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst. en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten. Colleges, en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, den Augustus 1914.

De Minister van Oorlog,

De Minister van Marine,

De Minister van Koloniën,

De Minister van Justitie,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De eenheid van het Nederlandsche volk brengt de wenschelijkheid met zich om onder de heerschende omstandigheden hen, die ter zake van hunne verhouding tot onze krijgsmacht moeilijkheden zouden kunnen ondervinden bij hun terugkeer bij leger of vloot, dien terugkeer gemakkelijk te maken.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Koloniën,
TH. B. PLEYTE.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

Verslag 1) over het wetsontwerp betreffende amnestie (360).

Naar aanleiding van het wetsontwerp werd der Regeering gevraagd, of de amnestie zal doen vervallen *alle* gevolgen van de desertie, bepaaldelijk die, welke de Militiewet bedreigt tegen nietnakoming van de militieverplichtingen.

Tertrouwende, dat de Regeering bereid zal zijn deze vraag mondeling te beantwoorden, acht de Commissie van Rapporteurs de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende voorbereid.

Aldus vastgesteld 6 Augustus 1914.

PATIJN.
DE SAVORNIN LOHMAN.
DE MEESTER.
VAN DE VELDE.
VAN DOORN.

Openbare beraadslagingen (6 Augustus 1914). 1)

Aan de orde is de behandeling van

I. . . . . enz.
I. het wetsontwerp betreffende **amnestie (360).**

De algemeene beraadslaging wordt geopend

1) Handelingen 2e Kamer blz. 2594.

De heer **Bosboorn,** Minister van Oorlog: Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de vraag in het Eindverslag van de Conimissie van Rapporteurs gedaan, wensch ik de Kamer mede te deelcn, dat onder amnestie te begrijpen is de kwijtschelding van alle gevolgen welke aan het misdrijf van desertie zijn verbonden.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

De artt. 1 en 2. alsmede de beweegreden, worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het wetsontwerp wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Eerste Kamer der Staten-Generaal.

EINDVERSLAG VAN COMMISSIE DER RAPPORTEURS
over de ontwerpen van wet:

1°. ..... enz.
2". betreffende aninestie **(360).**
Tegen deze wetsontwerpen bestond geen bezwaar

Vastgesteld den 6den Augustus 1914.

VAN DEN BERG.
WOLTJER.
VAN DER FELTZ.
'T HOOFT.
DE VOS VAN STEENWIJK.

In de openbare vergadering der Eerste Kamer van 6 Augustus 1914 is bovenbedoeld wetsontwerp zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

(Handelingen 1e Kamer 1913/14 blz. 567).

Het ontwerp is als Wet van 6 Augustus 1914 opgenomen in Staatsblad No. 376.

(Uitgegeven 6 Augustus 1914).

Voor de landmacht, ook die in Oost- en in Prest-Indië. is aan bovengenoemcle Wet uitbreiding gegeven bij de Wet van 4 September 1914 (*Stbl.* No. 443). Deze wet luidt als volgt:

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen. salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden het wenschelijk maken om alsnog eenige uitbreiding te geven aan de bij de wet van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* no. 376), verleende amnestie ten behoeve van personen, die zich schulclig hebbeii gemaakt aan desertie;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal. hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Amnestie wordt verleend aan al degenen:

a. die als behoorende tot het Nederlandsch-Indische leger of tot de landmacht in de kolonie Suriname, clan wel tot die in de kolonie Curaçao. zich vóór 1 Augustus 1914 hebben schuldig gemaakt aan clesertie. indien zij zich hetzij bij de gemobiliseerde Neílerlandsche landmacht, hetzij bij het Neclerlandsch-Indische leger. hetzij bij een der landmachten in West-Indië hebben aangemelcl, of zich alsnog vóór 1 November 1914 daarbij aanmelden en het eenigerinate aannemelijk kan worden geacht dat zij zich met bekwamen spoed, nadat de inhoud dezer wet hun bekend was geworden, daarheen hebben begeven;

b. die hetzij als dienstplichtige. hetzij als vrijwilliger, hetzij in eene andere hoedanigheid bij de Nederlandsche landmacht. zich vóór 1 Augustus 1914 hebbeii schuldig gemaakt aan desertie, indien zij zich hetzij bij het Nederlandsch-Indische leger. hetzij bij de landmacht in de kolonie Suriname of hij die in de kolonie Curaçao hebben aangemeld of zich alsnog vóór 1 November 1914 daarbij aanmelden ell het eenigermate aannemelijk kan worden geacht. dat zij zich met bekwamen spoed, nadat de inhoud dezer met hun bekend was geworden, daarheen hebben begeven.

Artikel 2.

Deze wet treedt in werking op den dag van hare plaatsing in het *Staatsólad*. Zij is ook verbindend voor de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen en treeclt onderscheidenlijk in Nederlaridsch-Indië. in Suriname en in Curaçao in werking op den dag van hare afkondiging aldaar.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden ge-

plaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegegeven te 's-Gravenhage, den 4den September 1914.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën,
TH. B. PLETTE.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Justitie,
B. OET.

Uitgegeven den *zesden* September 1914.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

Bij Koninklijke Boodschap van 3 Octuber 1913 is aan de Tweede Kamer der Stateil-Generaal het navolgende wetsontwerp ter overweging aangeboden: 1)

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE Gons. KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is, betreffende de militaire rechtsmacht in gedeelten van het grondgebied des Rijks, welke in staat van beleg zijn verklaard, eene tijdelijke nadere regeling te treffen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gelioord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden er? verstaan bij deze:

Artikel 1.

Zoolang het thans verklaarde oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's Lands wetten voorkomt, aanwezig blijft en de oorlog niet is uitgebroken, wordt artikel 40, eerste lid, der wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* No. 128) buiten werking gesteld.

1) Handelingen Tweede Kamer 1314 '15, Bijlagen No. 187.

Artikel 2.

De reeds bestaande temporaire krijgsraden zijn opgeheven.

Artikel 3.

Deze wet geldt niet voor mat betreft de reeds bij een temporairen krijgsraad aanhangige procedures.

Artikel 4.

Deze wet treedt in werking op den clag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst. en dat alle Ministerieelc Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat. aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te , den

De Minister van Justitie.

De Minister van Oorlog,

***De** Minister van Marine,*

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

De Minister van Waterstaat.

MEMORIE **VAN** TOELICHTING.

De tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben er toe geleid, dat achtereenvolgens zeer vele gedeelten van het grondgebied les Rijks in staat van beleg moesten worden verklaard. Als een gevolg daarvan stuit artikel 40, eerste lid, der wet van 23 Mei 1899 *Staatsblad* No. *128)* in zijne uitvoering practisch op groote bezwaren. Immers, naar het gebiedend voorschrift van genoemd lid, betaan in elk der in staat van beleg verklaarde gedeelten van het grondgebied des Rijks een of meer temporaire krijgsraden, welke krijgsraden volgens den toepasselijk verklaarden vierden titel van de Regtspleging bij de Landmagt moeten zijn samengesteld uit drie officieren met een officier-comlnissaris en een officier-secretaris en een, zoo mogelijk, rechtsgeleerden auditeur-militair. In elk van die zeer talrijke gedeelten zouden m. a. m. ten minrte drie, meer regelmatig zelfs vijf. officieren voor de temporaire rechtspraak moeten worden aangewezen en in zoover aan hun gewonen dienst onttrokken; voor elken temporairen krijgsraad zou een geschikte audi-

tear-militair moeten worden gevonden — het aantal juristen, dot zich hier te lande op het militaire strafrecht toelegt. is slechts klein — alsmede, zoo mogelijk. een voldoencl aantal advocaten en officieren. bereid zich eene toevoeging als raadsman looi dien krijgsraad te laten welgevallen (men zie artikel 264 R. L. *juncto* artikel 116 dier Regtspleging). Dit laatste zou. gelet op den afstand tusschen rle zetelplaatsen der temporaire krijgsraden en de steden, waar balies gevestigd zijn, bijna onoverkomelijke moeilijkheden opleveren en groote kosten voor den Staat medebrengen. Bij de enkele temporaire krijgsraden, die reeds werden ingesteld, deden zich de bedoelde bezwaren reeds aanstonds voor.

Daarbij komt nog liet volgende. De wetgever van 1899 is bij de vaststelling van genoemd artikel 40 zeker wel van de onderstelling uitgegaan. dat in de gedeelten van het grondgebied des Rijks, welke in staat van beleg zonden zijn verklaard, de omstandigheden van dien aard zouden zijn. dat de berechting door de gewone en aan eene vaste zetelplaats gebonden krijgsraden bij de landmacht aldaar niet zou kunnen worden gehandhaafd. Die onderstelling echter — zij moge clan al in het algemeen juist zijn — gaat voor de tegenwoordige buitengewone omstandigheden niet op. Immers de gewone krijgsraden bij de landmacht zouden nog zeer wel van in bedoelde gedeelten gepleegde strafbare feiten kennis kunnen blijven nemen.

Onder cleze omstandigheden komt het den ondergeteekenden gewenscht voor. dat artikel 40, eerste lid, der wet van 1899 voorloopig, d. w. z. zoolang het bestaande oorlogsgevaar aanwezig blijft en de oorlog niet is uitgebroken. buiten werking zal worden gestelcl. Artikel 1 van het wetsontwerp strekt daartoe.

Artikel 2 bepaalt vervolgens, dat de reeds bestaande temporaire krijgsraden zijn opgeheven.

Voor wat betreft de enkele, mogelijk reeds bij de temporaire krijgsraden aanhangige procedures zal nochtans de ontworpen wettelijke regeling niet gelden (artikel 3), zoodat die procedures nog door genoemde colleges volgens de bepalingen van den in artikel 40. eerste lid, der wet van 1899 toepasselijk verklaarden vierden titel der Regtspleging hij de Landmagt zullen worden afgedaan.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

Dc Minister van Binnenlandsche Zaken
CORT T. D. LINDEN.

De Minister van Waterstaat.
C. LELT.

VERSLAG.

Eenige leden wenschten in art. 1 de woorden „en de oorlog niet is uitgebroken" te doen vervallen. Zij geven, naar men meende, den indruk, alsof uitgegaan werd van de gedachte. dat de oorlog zal uitbreken. Vervallen de genoemde woorden. dan zou na het woord „wordt[v] zijn in te voegen: „tenzij het land in oorlog geraakt".

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel. dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende is voorbereid.

Aldus vastgesteld 8 October 1914.

ANKERMAN.
TER SPILL.
VAN VEEN.
VAN HAMEL
SXNNES.

Openbare beraadslagingen in de Tweede Kamer.

9 October 1914 (Handelingen blz. 53).

a

Over dit wetsoiitwerp wordt geen algemeene beraadslaging gevoerd.

Beraadslaging over art. 1, luidende:

„Zoolang het thans verklaarde oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's Lands wetten voorkomt. aanwezig blijft en de oorlog niet is uitgebroken, wordt artikel 10. eerste lid. der wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* No. 128) buiten werking gesteld."

De heer Ort, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! In liet Eindverslag lees ik:

„Eenige leden wenschten in art. 1 de woorden ..en de oorlog niet is uitgebroken" te doen vervallen. Zij geven. naar men meende, den indruk. alsof uitgegaan werd van de gedachte, dat de oorlog zal uitbreken. Tervallen de genoemde woorden, clan zou na het woord „.wordt[n] zijn in te voegen: .„tenzij het land in oorlog gerankt"."

Ik moet bezwaar maken om deze wijziging aan te brengen. want dan zou een ontbindende voorwaarcle in het artikel worden gebracht. waaruit wellicht zou kunnen worden afgeleid. dat de regeling alleen mott geacht worden te hebben bestaan, als er geen oorlog uitbreekt.

Het gevolg zou kunnen zijn, dat later zou kunnen worden beweerd, dat de vonnissen en beslissingen door de gewone krijgsraden gegeven. door een onbevoegden rechter waren gegeven. Intusschen ben ik bereid om te gemoet te komen aan hetgeen door eenige leden is gevraagd en wensch ik dus deze wijziging in bet artikel aan te brengen. dat in plaats vall de woorden: „en de oorlog niet is uitgebroken" te lezen: „en het land niet in oorlog geraakt".

De Voorzitter: Mag ik de Commissie van Rapporteurs verzoeken haar meening te willen mededeelen over de door de Regeering aangebrachte wijziging?

De heer van Hamel. voorzitter van de Commissie van Rapporteurs: Mijnheer de Toorzitter! De wijziging brengt geen verandering in den zin van het artikel en dus heeft de Commissie daartegen geen bezwaar.

Het gewijzigde art. 1, alsnu luidende:
„Zoolang liet thans verklaarde oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's Lands wetten voorkomt. aanwezig blijft en het land niet in oorlog geraakt. wordt artikel 40. eerste lid, der wet van *23* Mei 1899 (*Staatsblad* No. 128) buiten werking gesteld.",
wordt zonder lioofdelijke stemming aangenomen.
De artt. 2, **3** en 4 en de beweegreden worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het wetsontwerp worclt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Eerste Kamer der Staten-Generaal.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over de ontwerpen van wet betreffende:

1o. enz. .....

6o. tijdelijke nadere regeling betreffende de militaire rechtsmacht in gedeelten van het grondgebied des Rijks. welke in staat van beleg zijn verklaard (**187**).

Tegen deze wetsontwerpen bestond geen bezwaar.

's Gravenhage, 14 October 1914.

'T HOOFT.
COLIJN.
VAN LANSCHOT.
BERGSMA.
DRUCKER.

In de openbare Vergadering der Eerste Kamer van 15 October 1914 (Handelingen blz. 21) is het Wetsontwerp zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het ontwerp is als Wet van 16 October 1914 opgenomen in *Staatsblad* No. 490. (Uitgegeven 17 October 1914).

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 April 1913.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. Tlr. C. h. Scholten. C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst Trenité.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. h. J. van Sasse aan IJsselt.

Raadsman: Mr. J. F. E. Claringbould.

Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch.

Vonnis 26 Februari 1913.

President: Majoor De Bruijn.

Leden: kapiteins: Vethake, Baron van Haersolte van den Doorn, Sluijs, de Koning, van der Pol en van Romondt.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Het, per rijwiel, berijden van het voetpad aan den Academie-, singel te Breda, ook aan den waterkant buiten de daar aanwezige rij boomen, is verboden. Anders Krijgsraad te 's-Hertogenbosch. Het plaatsen van waarschuwingsborden is bij de Motor- en Rijwiel-wet niet als vereischte gesteld voor het verbod om met een rijwiel te rijden op voetpaden tot de rijwegen behoorende, daarvan een deel uitmakende.

T'ONNIS.

DE KRIJGSHAAD IN HET TWEEDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, STANDPLAATS 's-HERTOGENBOSCH.

Gezien en geëxamineerd hebbende de processale stukken, door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijlien inventaris overgelegd;

Overwegende ..... enz.

Overwegende dat den beklaagde is te last gelegd:

dat hij op den 3en Januari 1913. des 1-oormiddag* te ongeveer 10¾ ure. te Breda, als bestuurder heeft gereden met een rijwiel op liet voetpad langs den Academiesingel, terwijl zulks hij gemeenteverordening is verboden, welk verbod is aangeduid door waarschu-

wingsborden van het model vastgesteld door den Minister van Waterstaat;

Overwegende. dat de beklaagde heeft ontkend zich aan liet hem te last gelegde te hebben schuldig gemaakt. onder opgave dat hij wel op tijd en plaats als is te laste gelegd, op een rijwiel heeft gereden op den Academiesingel te Breda. doch niet op het voetpad. rnaar op een paadje daaraan evenwijdig dl daarvan afgescheiden loopende; dat hij de boomen staande aan de zijde van liet water, beschouwt als eene afscheiding tusschen het voetpad en dat smalle paadje. evenals dat voetpad aan de andere zijde wordt begrensd door den grasrand;

Overwegende dat in hel ambtseedig proces-verbaal, opgemaakt door den agent van politie en onbezoldigd rijksveldwachter C. J. G.. onder n°. 7 is gerelateerd:

dat hij op 3 Januari 1913, dei voormicldags omstreeks 10¾ uur. lieeft bevonden dat de beklaagde reed als bestuurder op een rijwiel over het voetpad van den voor het openbaar verkeer openstaanden rijweg. de Academiesingel, te Breda. niettegenstaande dit is verboden en dat verbod is aangeduid door waarschuwingsborden volgens model vastgesteld bij beschikking van den betrokken Minister. en geplaatst aan elk der uiteinden van bedoeld voetpad;

Overwegende dat de agent van politie bovengenoemd als getuige onder eede gelioord, nader heeft verklaard:

dat de beklaagde wel lieeft gereden achter de boomen, zooals hij te zijner verdediging opgeeft. doch dat. wat beklaagde noemt een afzonderlijk paadje. zulks niet is. doch een deel van het voetpad; dat achter langs de boomen zooveel weg is dat daarop wel drie personen naast elkaar kunnen loopen; dat binnen en buiten de boomen de grond gelijkelijk is begrint;

Overwegende dat noch wettig, noch overtuigend is bewezen dat de grond bereden door beklaagde behoort tot het voetpad van den Academiesingel, waarop het is verboden met rijwielen te rijden en de beklaagde ten onrechte I) de rij boomen geplaatst langs den Academiesingel aan den waterkant heeft beschouwd als de grens van meergenoemd voetpacl;

Overwegende dat derhalve noch wettig, noch overtuigend is bewezen dat beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen hem is te last gelegd. zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken:

Gezien artikel 181 van de Rechtspleging bij de Landmacht:

Rechtdoende in naam der Koningin!

Spreekt den beklaagde vrij van het hem telastgelegde.

De kosten ten laste van den Staat!

---

1) In den geclachtengang van het vonnis schijnt hier te moeten worden gelezen: „terecht". Dit woord heeft aanvankelijk ook in het vonnis gestaan, maar is bij renvooi gewijzigd in „ten onrechte". Naar ons voorkomt ten onrechte. Red.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 7en Maart 1913 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch den 26en Februari 1913 gewezen in de zaak tegen K.. oud 39 jaar, geboren te Benschop, eerste-Luiteriant bij het 6e Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis. met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschulcliging als zoude hij op den 3en Januari 1913. des voormiddags te ongeveer 10¾ uur, te Breda. al.: bestuurder hebben gereden met een rijwiel op het voetpad langs den Academiesingel, terwijl zulks bij gemeente-verordening is verboden. welk verbod is aangeduid door waarschuwingsborden van het model vastgesteld door den Minister van Waterstaat. met verwijzing van den Staat in de kosten;

Welke Advocaat-Fiskaal bij Resolutie van den 14en Maart 1913 verkregen hebbende 's Hof's mandament van appèl ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoeniiig van het vonnis en dat de gedaagde alsnog. bij Sententie van den Hove. met aanhaling der artikelen 2 en 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191) 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 36, eerste lid en 44 der Algemeene Politieverordening voor de gemeente Breda, den 30en Januari 1909 opnieuw door den Raad dier gemeente vastgesteld, afgekondigd den 29en Maart 1909. 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtpleging bij de Landmacht. zal worden schuldig verklaard aan:

..in de gemeente Breda met een rijwiel rijden op het voetpad. langs den Academiesingel", en deswege veroordeeld tot eene geldboete van één gulden, bij gebreke van betaling hiiinen twee maanden na den dag waarop 's Hofs uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van één dag, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en in die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te oehooren, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden K.. gedaagde in voorgeschrecen cas. ter andere zijde;

HET HOF,

Gelet op de verklaring door den gedaagde ter rolle gedaan, dat

hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstancl doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtuliken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake:

dat hij op den derden Januari 1913 des voormidclags te ongeveer kwart voor elf ure te Breda als bestuurder heeft gereden met een rijwiel op het voetpad langs den Academiesingel, terwijl zulks bij gemeente-verordening is verboden, welk verbod is aangeduid door waarschuwingsborden van het model vastgesteld door den Minister van Waterstaat:

Overwcgende dat ten processe zijn overgelegd en aan beklaagde voorgehouden:

een uittreksel uit het stamboek van Heeren Officieren van het 6e Regiment Infanterie overeenkomstig het oorspronkelijk afgegeven laatstelijk door den Secretaris der Hoofdadministratie van dat Regiment den 16en Januari 1913 (geteekend) Chivat, waaruit blijkt dat beklaagde op 22 September 1902 is benoemd tot Eerste-Luitenant bij Koninklijk Besluit van dien dag No. 20;

een door den Kolonel, Commandant van het 5e Regiment Infanterie voor eensluidend afschrift geteekend proces-verbaal van 17 October 1896, waaruit blijkt dat beklaagde op dien dag heeft afgelegd den eed als officier;

Overwegende dat beklaagde heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan het hem telastgelegde en heeft opgegeven niet te hebben gereden op liet voetpad maar op de ruimte tusschen de buitenste rij boomen en den oeverrand van den singel, welke ruimte steeds door wielrijders gebruikt wordt omdat de Singel zelf onberijdbaar is voor een wielrijder en dat de bedoelde ruimte niet door waarschuwingsborden is afgesloten, wordende door hem die ruimtc beschouwd door de rij boomen te zijn afgescheiden van het voetpad evenals dat aan de andere zijde is begrensd door een grasrand;

Overwegende dat in het aan beklaagde roorgehouden procesverbaal den 3en Januari 1913 opgemaakt op den eed door hem bij den aanvang zijner bediening afgelegd door C. J. G., agent van politie en onbezoldigd rijksveldwachter, is verlilaard. dat hij op dien dag des voormiddags te tien en clrie vierde uur heeft bevonden dat beklaagde als bestuurder op een rijwiel reed over het voetpad van den voor het openbaar verkeer openstaanden rijweg, de Academiesingel te Breda; dat het berijden daarvan met rijwielen is verboden en dat dit verbod is aangeduid door waarschuwingsborden volgens het model vastgesteld bij beschikking van den Minister van Waterstaat, welke borden geplaatst zijn aan elk der uiteinden van genoemd voetpad;

dat genoemde politie-beambte als getuige oiider eede gehoord den inhoud van dat proces-verbaal heeft bevestigd en verder heeft verklaard: dat beklaagde reed achter de boomen langs den water-

kant op grond die niet een afzonderlijk paadje is, maar één geheel uitinaakt met het voetpacl, en dat de grond aan de binnen- en aan de buitenzijde der boomen gelijkelijk is begrind;

Overwegende dat bij artikel 36 der Algemeene Politie-verordening voor de gemeente Breda, vastgesteld door den Raacl dier gemeente den 30en Juni 1909 en. na mededeeling aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, afgekondigd den 29en Maart 1909, is verboden met motorrijtuigen en rijwielen te rijden op de voetpaden langs den Wilhelmina-, Chassé-, Nassau-, Mark-. Academie-. Seelig-, Delprat-, Oranje- en Mauritssingel;

dat dit verbod is algemeen en niet onderscheidt tusschen eenig gedeelte van een der genoemde voetpaden gelegen aan de eene en een gedeelte gelegen aan de andere zijde van zich in dat voetpad bevindende boomen, zoodat de strook tusschen de boomen en den waterkant. op welke strook beklaagde heeft gereden niet kan worden geacht een voetpad te vormen dat niet langs den Academiesingel is gelegen;

dat beklaagdes beweren: als zouden de waarschuwingsborden aan de uiteinden van het voetpad geplaatst, niet duiden op dat buitenpaadje. door geene verklaring of eenig bewijsmiddel is aannemelijk gemaakt, maar dat daaraan ook geen gewicht kan worden gehecht, vermits de plaatsing van waarschuwingsborden wel bij artikel 8 der Motor- en Rijwielwet tot voorwaarde is gesteld voor het bij plaatselijks verordening gesloten verklaren van rijwegen, maar dit vereischte niet gesteld is aan liet verbod om mrt een rijwiel te rijden op voetpaden tot de rijwegen behoorende, daarvan een deel uitmakende, zoodat de Gemeenteraad van Breda bij het vierde lid van gezegd artikel bepalende. dat waarschuwingsborden geplaatst moetrn worden tot aanduiding van het verbod in Liet eerste lid vervat, niet anders deed dan ten overvloede het aan wielrijders gemakkelijk maken oin te neten waaraan zij zich te houden hebben;

Overwegende dat derhalve door gemeld proces-verbaal en de verklaring van den gttuige. grootendeels in overeenstemming met belilaagdes eigen opgaven, wettig en overtuigend is bewezen wat den beklaagde was te last gelegd alsmede zijne schuld daaraan, weshalve beklaagde ten onrechte daarvan bij vonnis is vrijgesproken;

Gezien de artikelen 2 en 13 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsboek te Lande, 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 36, eerste lid en 44 der Algemeene Politieverordening voor de gemeente Ereda. den 30en Januari 1909 opnieuw door den Raad dier remeente vastgesteld en afgekondigd den 29en Maart 1909. 7 der Motor- en Rijwielwet, 23 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Reclitdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 26en Febrari 1913 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's-Hertogenbosch, tegen beklaagde gewezen.

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat K. op 3 Januari 1913, des voormiddags te ongeveer kwart voor elf ure te Breda. als bestuurder heeft gereden met een rijwiel op liet voetpad langs den Academiesingel;

Verklaart hem schuldig aan het in de gemeente Breda mrt een rijwiel rijden op het voetpad langs den Academiesingel;

Veroordeelt hem te dier zake tot betaling eener geldboete van drie gulden;

Bepaalt dat die boete bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze uitspraak lian worden ten uitvoer P-legd. wordt vervangen door hechtenis lan één (lag.

Verwijst den veroordrelde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 Juni 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité. Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. h. Quack en P. P. T. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. F. A. van Engen.

Nu ten aanzien der geweren, waarmede de appellanten een ander hebben geslagen, enkel is gebleken dat het Rijksgeweren waren, den 13den Januari 1.914 (datum van hef misdrijf) op de soldatenkamer No. 82 der Infanteriekazerne op het geween-eh geplaatst, alzoo onder het onmiddellijk bereik der manschappen, behoort de qualificatie niet te luiden, mishandeling door een ambtenaar met gebruikmaking van een m i d d e l hem door zijn ambt geschonken — gelijk de krijgsraad besliste — maar met gebruikmaking van g e l e g e n h e i d, hem door zijn ambt geschonken.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

1o. K., oud 21 jaar. geboren te Mill en Sint Hubert;
2o. L.. oud 21 jaar. geboren te Oss;
3o. H., oud 21 jaar. geboren te Oss;

allen milicien-soldaat bij het 11de Regiment Infanterie. die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, gewezen den 9den April 1914 niet

aanhaling der artilrelen 74 der Militiewet. 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad No. 191). 10, 11, 44, 84. 300 en 422 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad So.* 64) en 193. 197 d1 198 der Rechtspleging bij de Landmacht. zijn schuldig verklaard aan — wat den eersten en den tweeden beklaagde aangaat: „mishandeling, gepleegd door een ambtenaar tot de ge-..wapende macht belioorend persoon. die bij het begaan van het feit „heeft gebruik gemaakt rail een middel hem door zijn ambt ge-..schonken".

wat den derden beklaagde aangaat:

„mishandeling, terwijl tijdens het plegen daarvan nog geen vijf „jaren zijn verloopen. sedert de schuldige eene tegen liem wegens „mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan".

en deswege veroordeeld de beide eerste beklaagden ieder tot eene gevangenisstraf van eene maand en de derde beklaagde tot eene gevangenisstraf van twee maanden, met bevel, dat het stukgeslagen geweer en de bezemsteel. welke als stukken van overtuiging gediend hebben. zullen worden teruggegeven aan den Staat der Nederlanden, met vrijspraak, wat den beklaagde L. betreft, van hetgeen dezen meer te laste is gelegd. dan als bewezeii is aangenomen, als zijnde dit niet rechtsgeldig bewezen;

van welk vonnis beklaagden zich beroepen hebben op het Hof, alzoo impetranten van mandament van appèl en eischers ten eenre, voor wie hij schrifture ter rolle is te kennen gegeven, dat zij zich voor eisch en conclusie wenschen te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de te laste gelegde feiten en de qnalificatie daaraan te geven, als den aard en duur der op te leggen straffen

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 24sten April 1913 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch te vervolgen, mitsdien pedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, door wien, voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd. dat de eischers, hij Sententie van den Hove, — met inachtneming van de aangegeven verbetering — zullen worden verklaard bij vonnis van den Krijgsraad niet te zijn Bezwaard;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door appellanten. bij hun verhoor voor het Hof, is in het midden gebracht en op de verklaringen door de onder eede gehoorde getuigen ter terechtzitting van het Hof afgelegd;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellanten voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, hebben terechtgestaan ter zake dat zij op 13 Januari 1914 des namiddags te ongeveer 7 uur te Nijmegen in de Infanteriekazerne No. 2 te zamen den milicien-soldaat G., opzettelijk hebben mishandeld, de eerste en de tweede door hem ieder met een geweer op het lichaam te slaan, waardoor G. pijnlijk werd aangedaan, de derde door hem niet een stok met zoodanig geweld op het hoofd te slaan, dat G. daardoor aan dat lichaamsdeel bloedend verwond werd, zulks ten aanzien van den beklaagde L., terwijl nog geen vijf jaren waren verloopen, sedert hij eene tegen hem bij vonnis der Xrrondissements-Rechtbank te 's-Hertagenbosch van 11 October 1910 wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf van veertien dagen geheel had ondergaan;

Overwegende dat de Krijgsraad. bij op 9 April 1914 gewezen vonnis. dit aan appellanten te laste gelegde en hunne schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op de gronden in liet vonnis genoemd met uitzondering, wat appellant L. betreft. van het deel der telastlegging in het vonnis genoemd. waarvan, als niet wettig en overtuigend bewezen. deze appellant is vrijgesproken en onder toevoeging. wat appellant H. betreft, van de in het vonnis omschreven verzwarende omstandigheid van herhaling van misdrijf. waarop de Auditeur-Militair bij de behandeling der zaak op de openbare terechtzitting den Krijgsraad mondeling opmerkzaam heeft gemaakt; het bewezen verklaarde met betrekking tot ieder der appellanten heeft gequalificeerd als:

wat de appellanten K. en L. aangaat: mishandeling, gepleegd door een ambtenaar tot de gewapende macht behoorend persoon. die bij het begaan van het feit heeft gebruik gemaakt van een middel hem dooi- zijn ambt geschonken;

wat den appellant H. aangaat: mishandeling. terwijl tijdens bet plegen daarvrn nog geen vijf jaren zijn verloopen sedert de schuldige eene tegen hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan;

en te dier zake appellanten heeft veroordeeld: de eerste beiden ieder tot eene gevangenisstraf van eene maand en den derde tot eene gevangenisstraf van twee maanden, niet bevel dat het bovenvermelde stukgeslagen geweer en de bovenvermelde bezemsteel, welke als stukken van overtuiging gediend hebben, zullen worden teruggegeven aan den Staat der Nederlanden; en met vrijspraak van appellant L. van hetgeen dezen meer te laste is gelegd dan als bewezen is aangenomen. als zijnde dit niet rechtsgeldig bewezen;

Overwegende dat de behandeling der zaak in hooger beroep het Hof niet heeft geleid tot andere beschouwingen of opvattingen dan die des Krijgsraads voor zooveel betreft de bewezen- en schuldigverklaring en de opgelegde straffen en dus het vonnis wat deze

punten betreft in stand behoort te blijven, zijnde appellanten daarmede niet bezwaard;

Overwegende dat de qualificatie in het vonnis gegeven aan de ten laste van appellanten K. en L. bewezen verklaarde feiten is niet geheel juist; dat immers aangaande de geweren, waarmede deze appellanten den milicien-soldaat G. hebben geslagen, enkel is gebleken, dat het Rijksgeweren waren. den 13en Januari 1914 op de soldatenkamer No. 82 der Infanterie-kazerne No. 2 aan de Geldersche Laan te Nijmegen op het geweerrek geplaatst. alzoo onder het onmiddellijk bereik der manschappen; dat daarom de qualificatie, wat deze appellaiiten betreft, behoort te luiden: ..mis-„handeling, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht ..behoorend persoon, die bij het begaan van dit strafbaar feit, ge-„bruik heeft gemaakt van *gelegenheid* hem door zijn ambt ge-„schonken"; 1)

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis des Krijgsraads genoemd, artikelen 209 en volgende van de Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Prorisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement. hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 9 April 1914 ten laste van appellanten gewezen voor zooveel betreft de qualificatie daarbij gegeven aan de ten laste van appellanten K. en L. bewezen verklaarde feiten;

Houdt dat vonnis voor al het overige in stand;

Qualificeert de feiten, ten laste van appellanten K. en L. bewezen verklaard. voor elk van beiden als: ..mishandeling, gepleegd ..door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon. ..die. bij het begaan van dit strafbaar feit. gebruik heeft gemaakt „van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken";

---

1) De vraag schijnt gewettigd of niet het oog op het ten laste gelegde, toepassing van art. 44 W. v. S. geoorloofd was, nu die telastlegging alléén inhoudt, dat de mishandeling gepleegd is ,,met een geweer". Wèl wordt ook beraadslaagd naar aanleiding van het onderzoek ter terechtzitting, maar het daar geblekene kan toch nooit dienen ter *aanvulling* van de telastlegging, waar deze niet alle elementen van het misdrijf of van eene verzwarende omstandigheid, c.q. niet toepassing van art. 167 R. L., in zich bevat. Red.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 4 November 1913.

(Geapprobeerd bij Resolutie van het H. M. G. van 11 Nov. 1913).

President: majoor V. F. Ruempol.

Leden: de kapiteins Jhr. H. van Panhuijs en E. X. Vrolijk en de luitenants H. R. X. v. d. Wall Bake. Mr. Dr. J. S. Barbas, G. Land en K. R. Lankenau.

Auditeur-Militair Mr. W. F. van Meurs.

Het als bestuurder van een motorrijtuig niet op de eerste vordering vertoonen van de in het eerste lid, sub 2o en 3o van art. 9 der Motor- en Rijwielwet bedoelde nummer- en rijbewijzen levert op twee overtredingen. 1)

De Krijgsraad in liet Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem;

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat G.. oud 25 jaar. geboren te Amersfoort, milicien soldaat bij de 4de compagnie Wielrijders, gedetacheerd bij het 5de regiment Infanterie. in garnizoen te Amersfoort, gerequireerde in persoon, voor den Krijg-raad is gesteld ter zake:

dat hij te Soesterberg, gemeente Soest op 7 September 1913 als bestuurder van een motorrijtuig rijdende over den x-oor het openbaar verkeer openstaanden rijweg, Amerfoortschen straatweg, niet op de eerste vordering van den rijksveldwachter brigadier-titulair J. S. de in art. 9 eerste lid sub 2o en 30 der Motor- en Rijmielwet bedoelde nummer- en rijbewijzen vertoond heeft.

Overwegende dat blijkens ten processe aanwezig, aan beklaagde voorgehouden. uittreksel uit het Stamboek van de onderofficieren en minderen van de 4e compagnie Wielrijders. beklaagde op 17 Mei 1907 is ingedeeld als loteling bij het 5e regiment Infanterie, op 1 April 1909 is overgeplaatst bij de 4e compagnie Wielrijders en dat blijkens beklaagdes erkentenis bevestigd door een akte den 17en Mei 1907 geteekend door beklaagde. door den Tweede-Luitenant P. N. v. B. en den sergeant-majoor F. de B.. welke akte hem is voorgehouden, aan hern op dien dag de krijgsartikelen zijn voorgelezen, door welke voorlezing hem is bekend gemaakt. dat hij onder de militaire tucht staat:

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven:

1) Verg. hierna Sententie 9 Juni 1914, blz. 97. Red.

Ik beken mij aan het telastgelegde te hebben schuldig gemaakt. Ik wist niet dat een en ander noodig was; ik had het motorrijwiel van mijn zwager geleend;

Overwegende dat J. S., rijksoeldwachter brigadier-titulair te Soesterberg bij ambtseedig procesverbaal heeft verklaard:

Op 7 September 1913 mij op surveillance bevindende op den openbaren weg, Amersfoortschen straatweg te Soesterberg, onder de gemeente Soest, zag ik aldaar een motorrijtuig op twee wielen komende van de richting Amersfoort door mechanische kracht voortbewogen en door een mij onbekenden militair bestuurd wordende. Ik vroeg den bestuurder mij zijn rij- en nummerbewijs te toonen, waarop hij mij antwoordde dat hij geen rij- en nummerbewijs in zijn bezit had. Desgevraagd gaf hij mij op genaamd te zijn G., soldaat-wielrijder in garnizoen te Amersfoort.

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door den inhoud van het ambtsecdige procesverbaal. wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is telastgelegd, zoomede zijn schuld daaraan;

Gezien de artt. 16 en 18 der Motor- en Rijwielwet; 23. 57. 62 en 91 Wetboek van Strafrecht: 1 en 3 wet 14 November 1879 *(Stbl.* No. 191); 9 wet 15 April 1886 *(Stbl.* No. 64); 13 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 74 Militiewet en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Terklaart het aan beklaagde telastgelegde wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als: als bestuurcler van een motorrijtuig niet op de eerste vordering van een in artikel 21 der Motor- en Rijwielwet genoemden beambte de in artikel 9. eerste lid, sub 2o en 3o dier wet bedoelde nummer- en rijbewijzen vertoonen;

Terklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem voor het niet-vertoonen van het nummerbewijs tot een geldboete van drie gulden en voor het niet-vertoonen van het rijbewijs tot een geldboete van vijf gulden;

Bepaalt dat die boeten hij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd zullen morden vervangen door respectievelijk drie en vijf dagen hechtenis.

Verwijst hem in de proceskosten.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 Juni 1.914. 1)

President Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sanrlick. J. C. H. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal Jhr. Mr. C. X. J. v. Sasse v. IJsselt.

Het niet vertoonen onder de omstandigheden in de Wet omschreven, van de nummer- en rijbewijzen in art. 9, eerste lid sub 20 en 3o der Motor- en Rijwielwet genoemd, vormt slechts é é n strafbaar feit, zijnde de Wetgever bij de bepaling van art. 16 dier Wet blijkbaar hiervan uitgegaan dat beide legitimatiebewijzen elkander aanzullen, bij elkander behooren en daarom fe zamen, nis gold het één bewijsstuk, moeten worden vertoond aan de ambtenaren met de opsporing van de overtredingen der Wet belast. Anders Krijgsraad, Verbetering der qualificatie van het bewezen feit.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 1en Blei 1914 geautoriseerd aan den Hove te provocteren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 13en Maart 1914 gewezen in de zaak tegen H.. oud 26 jaar, geboren te Roermond, tijdens het plegen van het feit: milicien-soldaat bij het regiment Grenadiers, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 16. 18 juncto artikel 9 der Motor- en Rijwielwet, 10. 23, 62 en 91 van het Wetboek van Strafrecht. 13 van het Crimineel Wethoek voor het krijgsvolk te Lande; 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191); 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* So. 64) en 74 der Militiewet. is schuldig verklaard aan:

als bestuurder van een motorrijtuig waarmede over een weg gereden wordt niet op de eerste vordering van de in artikel 21 der Motor- en Rijwielwet genoemde ambtenaren, de in artikel 9 eerste lid sub 2o en 3o bedoelde nummer- en rijbewijzen vertoonen;

en deswege veroordeeld tot twee geldboeten. ieder rail twee gulden vijftig cent onder bepaling dat de boeten bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zullen worden vervangen door hechtenis van twee dagen voor iedere boete;

Welke Advocaat-Fisknal, bij Resolutie van den 19en Mei 1913 verkregen liebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in

1) Verg. hiervóór het *geapprobeerde* vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 4 November 1913, blz. 95. Red.

rechten beteekend, ter rolle van den Hove lieeft eisch gedaan en gecoiiclndeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad wat de qualificatie betreft, dl1 dat de gedaagde alsnog. bij Sententie van den Hove. met weglating van artikel 10 van Eiet Wetboek van Strafrecht. zal worden schuldig verklaard aan: .,als bestuurder ..van een motorrijtuig, daarmede over een weg rijdende. niet op de ..eerste vordering van een ambtenaar van Rijks- en gemeentepolitie ..vertoonen van 1o een nummerbewijs, in artikel 9. 2o der Motor- en ,.Rijwielwet vermeld, 2o een rijbewijs, in artikel 9, 3o dier Wet genoemd", met instandhouding overigens vaii het beroepen vonnis — alzoo impetraiit vaii mandament van appèl en eischer ambtshal e, ter eenre,

en

genoemden H.. gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde:

HET HOF.

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan. dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring. door den eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van liet geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Xrrondissenient. hoofdplaats Arnhem. heeft terechtgestaan ter zake dat hij in uniform gekleed op 11 September 1913 tc Oud-Loosdrecht. gemeente Loosdrecht, als bestuurder van een motorrijwiel rijdende over den voor het openbaar verkeer openstaanden rijweg. niet op de eerste vordering aan den gemeenteveldwachter P. N. tevens onbezoldigd rijksveldwachter, de in artikel 9 eerste lid sub 2o en 30 der Motor- en Rijwielwet bedoelde nummer- en rijbewijzeii vertoond heeft;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 13 Blaart 1914 gewezen voniiis het feit. gedaagde telaitegelegcl, en zijne schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verlilaard op grond van de bewijsmiddelen. in het ronnis genoemd; dat feit heeft gequalificeerd als .,bestuurder van een motorrijtuig, waarmede over een ..weg gereden wordt, niet op de eerste vordering van de in artikel 21 .,der Motor- en Rijmielmet genoemde ambtenaren. de in artikel 9 ,.eerste lid sub 2o en 30 bedoelde nummer- en rijbewijzen vertoo-,,nen" en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot twee geldboeten. ieder van twee gulden vijftig cent, met bepaling dat de boeten bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zullen worden vervangen door hechtenis van twee dagen voor iedere boete;

Overwegende dat het op den ambtseed opgemaakt procesverbaal van P. N.. gemeente- tevens onbezoldigd rijksveldwachter te Loosdrecht, behalve hetgeen als inhoud daarvan in het vonnis wordt

vermeld. nog bovendien inhoudt, dat de persoon, die hem opgaf genaamd te zijn H., iii uniform gekleed was;

Overwegende dat de Krijgsraad dus terecht op groncl van dit procesverbaal het feit. gedaagde telastrgelegcl. zoomede zijne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen kon verklaren en het vonnis derhalve in zooverre in stand behoort te blijven;

Overwegende dat de qualificatie. door dcii Krijgsraad aan liet bewezen verlilaarde feit gegeven, is niet geheel juist en die qualificatie moet luiden: .,het als bestuurder van eeii motorrijtuig niet .,op de eerste vordering van eeii der in artikel 21 der Motor- en „Rijwielwet genoemde ambtenaren en beambten de in artikel 9 „eerste lid sub 2o en 3o dier Wet bedoelde nummer- en rijbewijzen vertoonen";

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte aan gedaagde ter zake van het te zijnen laste bewezen verklaarde twee geldboeten heeft opgelegd; dat het immers hier niet betreft twee strafbare feiten maar slechts een. n.l. het niet vertoonen onder de omstandigheden in de Wet omschreven. van de nummer- en rijbewijzen in artikel 9, eerste lid sub 20 en 30 der Wet genoemd, zijnde de Wetgever bij de bepaling van artikel 16 der Motor- en Rijwielwet blijkbaar hiervan uitgegaan, dat beide legitimatiebewijzen elkander aanvullen, bij elkander behooren en daarom te zamen. als gold het één bewijsstuk. moeten worden vertoond aan de ambtenaren en beambten met de opsporing van de overtredingen der Wet belast;

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis van den Krijgsraad aangehaald artikel 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Rechtcloende in hoogcr beroep in naam der Koningin!

Doel te niet het vonnis door drn Krijgsraad in liet Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, ten laste van gedaagde gewezen, voor zooveel betreft de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie en de aan gedaagde opgelegde straffen;

Qualificeert het bemrzen verklaarde feit als: „het als bestuurder .,van een motorrijtuig niet op de eerste vordering van een der in artikel 21 der Motor- en Rijwielwet genoeinde ambtenaren en be-„ambten de in artikel 9, eerste lid, sub 2o en 3o clier Wet bedoelde „nummer- en rijbewijzen vertoonen";

Teroordeelt gedaagde te dier zake tot eene geldboete van twee gulden vijftig cent;

Bepaalt, dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van twee dagen;

Houdt het vonnis voor al liet overige in stand;

Ontzegt allen anderen eisch;

Een rechterlijk ambtenaar schrijft ons naar aanleiding van bovenstaande sententie:

Ik kan mij daarmede volstrekt niet vereenigen. Het Hof verklaart wel dat de wetgever van het standpunt is uitgegaan. dat de beide bewijzen bij elkander hooren. elkander aanvullen en dus het niet vertoonen der beide bewijzen één overtreding uitmaakt. Waar blijkt dit echter uit? Het Hof had dat eens nader moeten uiteenzetten. Het eenige argument hetwelk ik voor den gedachtengang van liet Hof xou kunnen vinden is. dat artikel 16 in een aclrrn noemt „nummer en rijbewijzen". Hoe dan echter wanneer de beklaagde een van die bewijzen wel. het andere niet heeft? Pleegt hij daii een halve overtreding of in het geheel geen? Of moet men aannemen dat a en b een overtreding is. a en b ieder ecliter ook een volledige overtreding opleveren?

In liet systeem van liet Hof komt men bij andere wetten tot zonderlinge consequenties. B.v. bij de Trekhondenwet. Het K. H. van 6 Februari 1911 Stbl. iio. 45 tot uitvoering daarvan bepaalt b.v. in art. 3 de kar moet voorzien zijn van steunsels die ..... en van een drinkbak. Vullen die twee elkander aan?

In mijn ressort worden in het geval in quaestie steeds twee straffen opgelegd. Red.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 Juni 1914. 1)

President Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst-Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. X. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Nr. C. X. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. Winkel Jr.

De getuigenverklaring: „Beklaagde heeft mij moeten zien. daar ik midden op den weg stond en hem luide toegeroepen heb. „afstappen. politie". en hem nog hard nageroepen heb", had, als bevattende eene gissing of meening, in dien vorm niet tot het bewijs mogen medewerken.

Het. 's avonds omstreeks 9.50. nis bestuurder can een rijwiel rijden zonder licht is één feit en blijft dit, ook wanneer het, als in dit geval wordt geconstateerd door twee politiebeambten vrijwel onmiddellijk na elkander. Anders Krijgsraad te Arnhem.

Verbetering verder der qualificatie van 's Krijgsraads vonnis.

---

1) Te vergelijken met Arresten H. R. ran 30 Maart 1914, W. v. h. R. No. 9641[2] en van 27 April 1914, W. v. h. R. No. 9651'. Red.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof.

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 12en Mei 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 3en April 1914 gewezen in de zaak tegen L., oud 21 jaar, geboren te Amsterdam, huzaar bij het 1e Regiment, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 20, 22, 29 jct: artikel 1 van het Motorrijwielreglement, 16, 18 en 2 der Motor- en Rijwielwet, 13 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 23, 57, 62 en 91 van het Wetboek van Stralrecht, is schuldig verklaard aan:

..1e als bestuurder van een rijwiel niet voorzien van minstens ..één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalt, tus..schen een half uur na zonsondergang en een half uur vóór zons..opgang, daarmede over een weg rijden, tweemaal gepleegd;

2e ..als bestuurder van een rijwiel niet op de eerste vordering van ..een ambtenaar van politie het rijwiel doen stilhouden";

en deswege veroordeeld tot 1e eene gelclhocte van één gulden, 2e eene geldboete van twee gulden, 3e eene geldboete van drie gulden, met bepaling, dat die boeten bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zullen worden vervangen: voor liet feit sub 1o door hechtenis van één dag; voor het feit sub 2o door hechtenis van twee dagen, en voor het feit sub 3o door hechtenis van drie dagen;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 26en Mei 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hole lieeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, met aanhaling der artikelen 20, 22, 29 jct: 1 van het Motor- en Rijwielreglement, 16, 18, 21 jct: 2 der Motor- en Rijwielwet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet uan 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 23, 62 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 172 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: 1e ..als bestuurder van een rijwiel, hetwelk ,,niet voorzien is van minstens één lantaarn, die voorwaarts een ..helder wit licht uitstraalt, daarmede, tusschen een half uur na ,,zonsondergang en een half uur vóór zonsopgang, over een weg ,,rijden;

2e ..als bestuurder van een rijwiel, niet op de eerste vordering van ,,een ambtenaar van Rijkspolitie het rijwiel doen stilhouden";

en deswege veroordeeld tot twee geldboeten, elk van drie gulden, hij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag

waarop 's Hofs uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, te vervangen door drie dagen hechtenis voor elke boete. met vrijspraak van hetgeen hem meer is telastgelegd clan als bewezen wordt aangenomen, alzoo irnpetrant van mandament van appèl, en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden L., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, vanwege den geclaagcle ter rolle gedaan. dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand cloet van pleidooi;

Gezien de sutliken van het geding;

Overwegende rlat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement. hoofdplaat? Arnhem, heeft terecht gestaan ter zake dat hij te Ecle. op 16 Februari 1914, 1o des namiddags omstreeks 9.50 uur over cltn openbaren weg, grintweg van Bennekom naar Ede, als bestuurder van een rijwiel daarmede heeft gereden, zonder dat het rijwiel voorzien was van minstens één lantaarn. die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde; 2o. niet op de eerste vordering van den rijksveldwachter W. het rijwiel heeft doen stilhouden. en 3o. over den openbaren weg van Bennekom naar Ede als bestuurcler van een rijwiel heeft gereden. zonder dat het rijwiel voorzien was van minstens één lantaarn. die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde;

Overwegende, dat de Krijgsraad, bij op 3 April 1914 gewezen vonnis, de feiten aan gedaagde te laste gelegd alsmede zijne schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; die feiten heeft gequalificeerd al-: 1o. als bestuurder van een rijwiel. niet voorzien van minstens één lantaarn. die voorwaarts een helder wit licht uitstraalt. tusschen een half uur na zonsondergang en een half uur vóór zonsopgang, daarmede over een weg rijden. tweemaal gepleegd;

2o. als bestuurder van een rijwiel niet op de eerste vordering van een ambtenaar van politie het rijwiel doen stilhouden; en te dier zake gerlaagde heeft veroordeeld voor het feit sub 1o. tot eene geldboete van een gulden, voor het feit sub 20. tot eene geldboete van twee gulden, voor het feit 3o. tot eene geldboete van drie gulden. met bepaling dat die boeten. bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, zullen worden vervangen. voor het feit sub 1o. door hechtenis van één dag. voor het feit sub 2o. door hechtenis van twee dagen, voor het feit sub 3o. door hechtenis van drie dagen;

Overwegende rlat. wanneer buiten beschouwing wordt gelaten de verklaring van den getuige W.: ..Beklaagde heeft mij moeten

„zien, daar ik midden op den weg stond en hem luide toegeroepen „heb ..afstappen, politie", en hem nog hard nageroepen heb". welke verklaring eene gissing of meening bevat en dus in dien vorm tot het bewijs niet had mogen medewerken en wanneer van deze verklaring enkel liet feitelijk deel: „ik stond midden op den weg ..en heb beklaagde luide toegeroepen: „afstappen, politie" en hem nog hard „nageroepen" ten bezware van gedaagde wordt gebezigd, alsdan door de aanwijzingen uit deze verklaring voortvloeiende en door de overige in liet vonnis genoemde bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen is. met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd:

Overwegende dat dus de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis terecht is geschied en dit deel van het vonnis in stand kan blijven;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte het in den aanhef en onder 1o. en 3o. te laste gelegde heeft gequalificeerd als hadde gedaagde tweemaal de in het vonnis omschreven overtreding gepleegd: dat immers het rijden omstreeks 9.50 des namiddags over den openbaren weg van Bennekom naar Ede als bestuurder van een rijwiel zonder licht is één feit en dit blijft, ook wanneer liet, als in dit geval wordt geconstateerd door twee politie beambten vrijwel onmiddellijk na elkander;

Overwegende dat de qualificatie in het vonnis aan het in den aanhef en onder 2o telastegelegde gegeven is onjuist en moet luiden: als bestuurder van een rijwiel niet op de eerste vordering van een der in artikel 21 rail de Motor- en Rijwielwet genoemde ambtenaren en beambten het rijwiel doen stilhouden;

Overwegende dat dus aan gedaagde voor liet in den aanhef en onder 1o en 3o telastegelegde slechts ééne straf had behooren te zijn opgelegd;

Gezien. behalve de mets-artikelen in het vonnis genoemd. de artikelen 55. 62 en 64 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Rechtsdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement. te Arnhem. op 3 April 1914 ten laste van gedaagde gewezen voor zooverre betreft de yualificatie aan de ten laste van gedaagde bewezen verklaarde feiten gegeven en de hem opgelegde straffen;

Houdt dat vonnis voor al het overige in stand:

Qualificeert de bewezen verklaarde feiten als:

1o. als bestuurder van een rijwiel, hetwelk niet voorzien is van minstens één lantaarn. die voorwaarts een helder wit licht uitstraalt. daarmede tusschen een half uur na zonsondergang en een half uur vóór zonsopgang. over een weg te rijden;

2o. als bestuurder van een rijn-iel niet op de eerste vordering van een der in artikel 21 van de Motor- en Rijwielwet genoemde ambtenaren en beambten liet rijwiel doen stilhouden:

Veroordeelt gedaagde te dier zake voor het feit onder 1o tot eene

geldboete van één gulden en voor dat onder 20 tot eene geldboete van twee gulden;

Bepaalt, dat die geldboeten bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop de uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zullen worden vervangen: de boete van één gulden door hechtenis van één dag en de boete van twee gulden door hechtenis van twee dagen;

Ontzegt allen anderen eiscli.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 Juni 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. J. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. X. Quack en P. P. C. Colletie.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. R. van Woelderen.

De krijgsraad heeft ten onrechte geoordeeld, dat het ten laste gelegde en bewezen feit niet strafbaar was omdat de telastlegging niet zou inhouden dat het feit gepleegd is „binnen de kom der gemeente", zinde volgens de Politieverordening rat~Hilversum. element der overtreding. Waar echter in de telastlegging als plaats der overtreding is aangewezen het vrrl2aj.de verhoogde voetpad, gelegen langs de Oostzijde van den bestraten openbaren rijweg, de Groest, fc Hilversum, had naar aanleiding hiervan en van het onderzoek ter terechtzitting moeten worden beraadslaagd en beslist en daarbij nok over de vraag of die plaats al dan niet ligt binnen de kom der gemeente Hilversum. Nu uit het proces-verbaal van S. blijkt dat „de Groest" is gelegen binnen de bebouwde kom der gemeente Hilversum staat daarmede vast dat de telastlegging wèl inhoudt, dat het feit binnen die kom is gepleegd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 12den Mei 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in liet Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem. den 3den April 1914 gewezen in de zaak tegen S., oud 21 jaar. geboren te Bunschoten, sergeant bij het 16de Regiment Infanterie. die bij gemeld vonnis. met aanhaling der artikelen 193 der Rechtspleging

bij de Landmacht, 71. 73 en 74 der Algemeene Politieverordening van Hilversum. laatstelijk gewijzigd 27 Blei 1913, afgekondigd 15 Augustus 1913. is vrijgesproken van hetgeen hem bij dit vonnis is te laste gelegd;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 26en Mei 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, met aanhaling der artikelen 13 van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te lande, 1 en 3 clcr Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 191). 23 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht. 71 en 74 der Algemeene Politieverordeiiing van Hilversum van 30 November 1909, afgekondigd den 27en December 1909, gewijzigd bij verordening van 27 Mei 1913. afgekondigd den 15en Augustus 1913, zal worden schuldig verlilaard aan:

„binnen de kom der gemeente Hilversum, op openbaar terrein. „op een rijwiel rijden op het langs den bestraten rijweg gelegen „verharde voetpad. hetwelk, door wijze van aanleg. als zoodanig „kenbaar is en niet bij nadere verordening geheel of gedeeltelijk, „hetzij gedurende het geheele jaar, hetzij gedurende een bepaald „deel van liet jaar, voor het rijwielverkeer is opengesteld";

en deswege veroordeeld tot eene geldboete van een gulden en vijftig centen, hij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop 's Hofs uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, te vervangen door clrie dagen hechtenis, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden S., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien, bij schrifture ter rolle. is geconcludeerd. dat het den Hove behage, het door den Krijgsraad in deze gewezen vonnis. eventueel op andere gronden, te bevestigen;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door heide partijen ter rollc gedaan. dal zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van liet geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement. hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Hilversum op 10 Februari 1914 op openbaar terrein op een rijwiel heeft gereden over het verharde verhoogde voetpad, gelegen laiigs de Oostzijde van den bestraten openbaren rijm-eg. de Groest, welk voetpad door wijze van aanleg als zoodanig kenbaar is eii niet bij nadere verordening voor dat deel of geheel. hetzij gedurende het geheele jaar, hetzij gedurende een bepaald deel van het jaar. voor liet rijwielverkeer is opengesteld;

Oterwegende dat de Krijgsraad, bij op 3 April 1914 gewezen vonnis, heeft overwogen, maar niet beslist, dat het aan gedaagde te laste gelegde. alsmede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen is op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, en verder. van meening, dat het alclus bewezene niet strafbaar is. den gedaagde te dier zake heeft vrijgesproken;

Overwegende, dat de overwegingen met betrekking tot de bewezen- en schuldigverklaring juist zijn en liet vonnis dus in zooveirit in stand kan blijven;

Overwegende dat de opvatting, dat het te laste gelegde feit niet strafbaar is, blijkens liet vonnis daarop berust. dat de telastlegging niet zoiide inhouden, dat het feit zonde zijn gepleegd „binnen de kom der gemeente". hetgeen volgens artikel 73 der Algemeene Politie-verordening van Hilversum bestanddeel der overtreding van dat artikel uitmaakt;

Overwegende dat dit laatste is juist maar de juistheid van liet eerste hiervan afhangt of het verharde verhoogde voetpad, gelegen langs de Oostzijde van den bestraten openbaren rijweg. dc Groest, te Hilversum, zijnde dit de in de telastlegging aangewezen plaats. waar liet feit zoude zijn gepleegd, al dan niet ligt binnen de hum der gemeente Hilversum;

Overwegende. dat de Krijgsraad hiernaar geen onderzoek heeft ingesteld maar ten onrechte, omdat hij had te beraadslagen en te beslissen naar aanleiding van het aan den voet van liet bevel tot bijeenkoming ten laste gelegde en van het onderzoek ter terechtzitting en dus had inoetcri beraadslagen en beslissen ook over deze vraag, waartoe liet te laste gelegde aanleiding gaf;

Overwegende dat, nu uit den in het vonnis vermelden inhoud van het proces-verbaal van S. blijkt, dat ..de Groest" is gelegen binnen de bebouwde kom der gemeeiite Hilversum, daarmede vaststaat. dut dc telastlegging wèl inhouclt. dat liet feit binnen de kom der gemeeiite Hilversum is gepleegd;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek vuor liet Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64); 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht; 71, 73 en \$4 der Algemeene Politie-verordening van Hilversum vall 30 November 1909, afgekondigd 27 December 1909. gewijzigd bij verordening van 27 Mei 1913. afgekondigd 15 Augustus 1913; 53 en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement. hoofdplaats Arnhem, op 3 April 1914 in deze zaak gewezen voor zooverre daarbij het bewezen verklaarde feit niet strafbaar is geoordeeld en gedaagde is vrijgesproken;

Houdt dit vonnis voor al het overige in stand:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan gedaagde

aan den voet van het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad is te laste gelegd;

Verklaart gedaagde daaraan schuldig;

Qualificeert het ten laste van gedaagde bewezen verklaarde feit als: ..binnen de kom der gemeente Hilversum, op openbaar terrein, „op een rijwiel rijden op een langs een bestraten rijweg gelegen ver„hard voetpad, dat. door wijze van aanleg, als zoodanig kenbaar ..is en niet bij nadere verordening geheel of gedeeltelijk, hetzij ge„durende het geheele jaar. hetzij gedurende een bepaald deel van het jaar. voor liet rijwielverkeer is opengesteld";

Veroordeelt hem te dier zake tot eene geldboete van vijftig cents;

Bepaalt dat die boete. bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop de uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis van één dag;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. X. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. R, van Woelderen.

De Krijgsraad veroordeelt wegens **tweede** *desertie een milicienhuzaar die niet had voldaan aan eene oproeping voor den werkelijken dienst en tevoren, tijdens eene door hem aangegane vrijwillige verbintenis als huzaar, wegens eerste desertie was gestraft.*

Het H. M. G. veroordeelt wegens **eerste** *clesertie. overwegende ..dat (nu) alle dienstverbintenis is te beschouwen ais op zich zelve staande en vormende een geheel, dal na afloop van den tijd met zijne uit de verbintenis voortvloeiende gevolgen en verplichtingen verdwijnt; dat dus de feiten onder eert vorige dienstverbintenis gepleegd, niet kunnen strekken om die, onder een lateren dienst begaan, te verzwaren en dit vooral geldt van desertie, een misdrijf tegen de dienstverbintenis zelve".*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor tie Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 16en Juni 1914 geautoriseerd aan den

Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement. hoofdplaats Arnhem. den 24en April 1914 gewezen in de zaak tegen K.. oud 24 jaar, geboren te Assen. milipien-huzaar bij het 4e Regiment, die bij gemeld vonnis. met aanhaling der artikelen 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad So. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64). 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht. 74 en 98 der Militiewet en het eenig artikel der Wet van 1i Februari 1887 (*Staatsblad* No. 35) is schuldig verlilaard aan:

..tweede desertie in tijd van vrede. door eeii soldaat. door als „verlofganger der Militie niet te voldoen aan eene oproeping voor ..den werkeliiken dienst. gevolgd door arrestatie, na vroegere be-„straffing wegens eerste desertie";

en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van eene maand. oncler bepaling dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. hij de uitvoering van de hem opgelrgde straf geheel in mindering zal worden gebracht, sedert 26 Maart 1914:

Welke Advocaat-Fiskaal. hij Resolutie van 30 Juni 1914. verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl. ten dage in rechten beteekend. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hole, met aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging hij de Landmacht. zal worden vrijgesproken. alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve. ter eenrr

en

genoemden K.. gedaagde in voorschreven cas. ter andere zijde;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan. dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleiclooi;

Gelet op de verklaring. door den eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem lieeft terechtgestaan ter zake dat hij. verlofganger zijnde van de militie niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping van den burgemeester van Deventer van 22 December 1913 om zich op 5 Januari 1914 hij zijn korps, het 4e Regiment Huzaren te Deventer aan te melden. wegens overtreding van artikel 89 der Militiewet uit liracht van artikel 91 dier Wet. ten einde in werkelijken dienst te worden gesteld en daarill twee weken te worden gehouden, voortdurend afwezig is geble-

ven en te Assen op 26 Maart 1914 door de politie is gearresteerd, na op 16 September 1910 met provooststraf te zijn gestraft wegens eerste desertie;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 24 April 1914 gewezen vonnis, dit aan gedaagde te laste gelegde, alsmede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen, in liet vonnis genoemd; liet aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „tweede desertie in tijd van vrede „door een soldaat, door als verlofganger der Militie niet te voldoen „aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, gevolgd door „arrestatie, na vroegere bestraffing wegens eerste desertie", en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van ééne maand met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf geheel in mindering zal worden gebracht sedert 26 Maart 1914;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied; dat echter de qualificatie in het vonnis aan het bewezen verklaarde feit gegeven, is onjuist en dientengevolge de aan gedaagde opgelegde straf is niet overeenkomstig de Wet;

Overwegende dat toch, zooals blijkt uit het uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het 4e Regiment Huzaren en uit het uittreksel uit de straflijst van gedaagde, deze, toen hij ter zake van eerste desertie werd gestraft, diende ingevolge eene door hem aangegane vrijwillige verbintenis als huzaar, terwijl bij vóór het begaan van het strafbaar feit, dat thans te zijnen laste bewezen is verklaard, bij liet einde van zijne verbintenis als vrijwilliger was afgevoerd en tot de positie van milicien-huzaar was teruggebracht; dat nu alle dienstverbintenis is te beschouwen als op zich zelve staande en vormende een geheel, dat na afloop van den tijd niet zijne uit de verbintenis voortvloeiende gevolgen en verplichtingen verdwijnt; dat dus de feiten, onder een vorige dienstverbintenis gepleegd, niet kunnen strekken om die, onder een lateren dienst begaan, te verzwaren en dit vooral geldt van desertie, een misdrijf tegen de dienstverbintenis zelve; dat dus in dit geval bij de qualificatie van — en strafoplegging ter zake van liet ten laste van gedaagde bewezen verklaarde feit met diens reeds gestraft zijn ter zake van eerste desertie geene rekening had mogen zijn gehouden en, nu dit ten onrechte wel is geschied, de daarop betrekking hebbende gedeelten van het vonnis niet in stand kunnen blijven;

Gezien, behalve de wetsartilielen in het vonnis genoemd, artikel 134 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande, en artikel 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 24 April 1914 ten laste van gedaagde gewezen, voor zooverre betreft de qualificatie aan liet wet-

tig en overtuigend bewezen verklaarde feit gegeven en de aan gedaagde opgelegde straf:

Houdt liet vonnis voor al het overige in stand;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde feit als: „eerste desertie in tijd van vrede. gepleegd door een soldaat. door „als verlofganger der Militie niet te voldoen aan eene oproeping „voor den werkelijken dienst. opgevolgd door arrestatie";

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene militaire detentie van ééne maand;

Bepaalt. dat de tijd. door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. bij de uitvoering der straf geheel in mindering zal worden gebracht seclert 26 Maart 1914;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 September 1914

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. ran Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

Uit de telastlegging dat beklaagde „op een rijwiel gezeten heeft bereden" zekeren openbaren weg, m. a. w. dat hij met een rijwiel dien weg heeft bereden, blijkt niet dat hij dien weg heeft bereden als bestuurder van dut rijwiel, hetgeen bij art. **153** *der Algemeene Politieverordening van Amsterdam als vereischte is gesteld.*

Vrijspraak. Anders krijgsraad te 's Gravenhage. 1)

In de zaak aanhangig voor het Hoop Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 23 Juni 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 5 Mei 1914 gewezen in de zaal: tegen G.. oud 21 jaar. geboren te Amsterdam, milicien-soldaat bij het 7e Regiment Infanterie. die bij gemeld vonnis. met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande, **1** en **3**

---

1) *Verg. Sententie 22* Mei *1914 M. R.* T. IX, 497. Red.

der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* So. 64), *74* der Militiewet, 8 der Motor- en Rijwielwet, 153 en 156 der Algemeene Politieverordening van Amsterdam. en het gemeenteblad van 1913 afdeeling **3,** .olgnummer 174. 23 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht en 193 der Rechtspleging hij de Landmacht. is schuldig verklaard aan:

liet te Amsterdam. als bestuurder van een rijwiel. daarmede berijden van een weg. de Korte Stormsteeg, die door Burgemeester en Wethouders dier gemeente. blijkens openbare kennisgeving en blijkens waarschuwingsborden bedoeld bij artikel S onder 2e. der Motor- en Rijwielwet, van het verkeer met rijwielen is uitgesloten;

en deswege veroordeeld tot eene geldboete van één gulden onder bepaling dat bij gebreke van betaling dier boete binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd. zij zal worden vervangen door eene hechtenis van één dag;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 14 Juli verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij liet Hof om te dagvaarden den voornoemden G.. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog. bij Sententie van den Ho-\-e. met aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht. zal worden vrijgesproken, — alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre

en

genoemden G., gedaagde in hooger beroep. ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard. zich ten cleze te willen gedragen naar liet oordeel van liet Hof;

HET HOF.

Gelet op de verklaring. door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van het gecling;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage. heeft terechtgestaan ter zake. dat hij te Amsterdam op den 7en Maart 1914 omstreeks 11 uur voormiddag op een rijwiel gezeten daarmede heeft bereden den openbaren weg, de Korte Stormsteeg;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 5 Mei 1914 gewezen vonnis het aan gedaagde te laste gelegde, zoomede zijn schuld daaraan. op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificered als: ..het te Amsterdam, als bestuurder van een ..rijwiel, daarmede berijden van een weg. de Korte Stormsteeg, die ..door Burgernee-ter en Wethouders dier gemeente blijkens open-..bare kennisgeving en blijkens de waarschuwingsborden, becloeld ,.bij artikel 8 onder 2e. der Motor- en Rijwielwet van liet verkeer

„met rijwielen is uitgesloten". en te dier zake gedaagde heeft veroordeelcl tot eene geldboete van één gulden, onder bepaling dat. bij gebreke van betaling dier boete binnen twee maanden na den dag waarop liet vonnis kan worclen tenuitvoergelegd, zij zal worden vervangen door hechtenis van één dag;

Overwegende dat in liet vonnis de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied. maar het aldus bewezen verklaarde ten onrechte is gequalificeerd en daarop straf is gesteld als boven is aangegeven;

Overwegende dat toch bij artikel 133 van de Algemeene Politieverordening van Amsterdam niet in het algemeen is verboden met rijwielen te berijden de daar bedoelde wegen of gedeelten van wegen, maar dit verbod is gesteld enkel voor bestuurders van rijwielen;

dat. zal dus dit verbod van toepassing zijn, uit de telastlegging zal moeten blijken. dat degene. die met een rijwiel een weg, als boven bedoeld. heeft bereden, dit heeft gedaan als bestuurder rail dat rijwiel;

dat echter uit hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd zulks niet blijkt, immers de telastlegging niet anders inhoudt dan dat gedaagde op het tijdstip, daar nader omschreven, op een rijwiel gezeten 1) heeft bereden den openbaren weg de Korte Stormsteeg te Amsterdam, m. n. w.: dat hij inet een rijwiel den genoemden weg heeft bereden;

Overwegende dat het ten laste van gedaagde bewezen verklaarde dus niet valt onder de voornoemde verbodsbepaling en aan het Hof ook geen andere door straf te handhaven verbodsbepaling bekend is, waaronder het wèl zoude vallen;

Overwegende dat daarom het vonnis van den Krijgsraad voor zooverre de qualificatie en de strafoplegging betreft niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht? en 62 van 's Hofs Provisioiieele-Iristructie;

Rechtdoencle in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in hrt Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, op 5 Mei 1914 ten laste van gedaagde gewezen voor zooveel betreft de qualificatie van liet ten laste van gedaagde bewezen verklaarde en de hem opgelegde straf;

Houdt het vonnis voor al liet overige in stand;

Verklaart het feit. ten laste van gedaagde bewezen, niet strafbaar. en

Spreekt den gedaagde vrij.

---

1) Bij vergelijking met cle telastlegging is hier liet woordje „daarmede" vergeten. Red.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF'.

Beschikking van 11 Maart 1.913.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten. C. J. G. de Booy, H. N. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst Trenité.

Klager, als chef van de wacht dienstdoende in de kombuis, zich eenige oogenblikken daaruit verwijderende om naar het galjoen te gaan, kon niet aansprakelijk worden gesteld voor alles wat er. tijdens die afwezigheid, in de kombuis voorviel, nu klager aan eert ander ter zake kundig, in de kombuis werkzaam schepeling van zijn tijdelijke afwezigheid had kennis gegeven en op dezen dus. gedurende dien tijd, de verantwoordelijkheid overging.

Klacht wettig verklaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de klacht den 21sten Januari 1913 ingediend door M., iíorpornal-kok aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord over de reden der straf van vier dagen scheepsarrest hem den 20sten Januari 1913 opgelegd door den Commandant van dien bodem, Kapitein-Luitenant ter zee H., om de daarbij aangegeven strafreden:

Als chef van de wacht onvoldoende toezicht uitgeoefend. waar-..door de tent, tengevolge van vonken uit de kombuis, verbrand is";

Gezien de toelichtingen door klager van zijne klacht en door straffer ten aanzien van de door hem opgelegde straf schriftelijk gegeven;

Gezien de processen-\-erbaal van het onderzoek ingesteld door de Commissie benoemd door den Vice-Admiraal, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord op uitnoodiging van het Hof, cn de verklaringen der door die Commissie onder eecle gehoorde getuigen;

Gelet op de nadere verklaringen van klager en van stiaffer te dier zake;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. strekkende tot wettig verklaren der klacht;

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat klager van 18 op 19 Januari 1913 als chef de wacht heeft gehad in de kombuis aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, en des morgens om halfnegen op den 19den Januari is afgelost; dat omstreeks acht uur van dien morgen aan boord van Hr. Ms. „Evertsen" is gezien. dat er iets brandde van de tent van liet Wachtschip en dat kort daarna is bevonden dat in die tent gaten gebrand waren ter hoogte van den schoorsteen van liet middenvuur van de kombuis;

dat klager zich dien morgen omstreeks acht ure uit de kombuis heeft begeven naar het galjoen en dat, tijdens zijne afwezigheid, door een der in de kombuis werkzame matrozen een schop vuur uit liet middenvuur is genomen om daarmede de officiers-kombuis aan te maken;

dat in den schoorsteenoploop van dat vuur der scheepskombuis zich bevond eene klep, rloor welke te sluiten men het doorlaten van vonken uit het vuur lion beletten, terwijl hij het uitscheppen van vuur uit de fel brandende kombuis er lichtelijk vonken door den schoorsteen konden ontsnappen en op de tent nedervallende, brand veroorzaken;

Overwegende. dat omtrent het branden der tent of de daaraan toegebrachte schade op 19 Januari 1913 geen nadere bijzonderheden zijn aangevoerd, maar als vaststaande kan worden aangenomen, dat in den morgen van dien dag een gedeelte van die tent is verbrand en beschadigd door vonken, welke uit den schoor-teen van het middenvuur in de scheepskombuis zijn ontsnapt en op die tent zijn neergekomen;

dat zulks is geschied tengevolge van het scheppen van vuur uit de scheepskombuis om daarmede de officierenkombuis aan te maken en dat dit is gedaan rloor den lichtmatroos van S., zonder dat deze vooraf de schuif in den schoorsteen der scheepskombuis gesloten had, ell wel gedurende den korten tijd dat klager de kombuis had verlaten om zich te begeven naar het galjoen. terwijl niet is gebleken dat deze tijdelijke verwijdering van klager onnoodig dus ongeoorloofd was;

dat klager bij het verlaten der kombuis aan den matroos 3e klasse R. heeft gezegd even naar het galjoeii te gaan, maar aan dezen geen orders heeft gegeven omtrent het sluiten der schuif;

Oerwegende, dat klager al- chef der wacht in de kombuis aansprakelijk was voor hetgeen daar geschiedde en in 't bijzonder had te zorgen. dat bij liet behandelen der vuren alle maatregelen van voorzorg tegen brandgevaar werden in acht genomen;

dat ecliter voor den korten tijd, dat hij zich om een geoorloofde oorzaak uit de kombuis verwijderd hield. die verantwoordelijkheid overging op den matroos 3de klasse R. aan wien klager van zijn verwijdering kennis had gegeven en die, blijkens de verklaring van den sergeant-kok J. S. lang genoeg aan boord was om de eigenaardigheden der kombuis ell het brandgevaar, uit slechte behandeling ontstaande. te kennen en een voldoende bekwaam kok is;

dat daarbij niet geëischt kan worden dat klager, alvorens de leiding aan R. over te dragen, dezen wees op alle verriclitingen, die gedurende zijne afwezigheid konden plaats vinden en op de bijzondere voorzorgen daarbij in acht te nemen, vermits klager. een ter zake kundig vervanger achterlatende, van dezen het aanwenden der vereischte zorg kon verwachten zonder voor diens mogelijke verzuimen aan-prtikelijli te kunnen worden gesteld;

Overwegende, dat mitsdien klagers bezwaai tegen de reden der

opgelegcle straf gegrond is en dat, met het wegvallen dier reden. de opgelegde straf niet kan stand houden.

Krachtens de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht, in verband met artikel 50 van 's Hof-. Provisioneele Instructie, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart die wettig;

Gelast dat de aan klager opgelegde straf hiervoren aangeduid met de daarvoor aangegeven reden in klagers concluite-hoelrje zullen worden doorgehaald;

Bepaalt dat uittreksel dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager en dat een afschrift daarvan zal worden uitgereikt aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 17 Juni 1913.

President Mr. C. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspyck, Mr. W. C. X. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijsseiis en S. T. Solst-Treiiité.

Aangenomen is dat klager, die zich met zijn beklag eerst had gewend tot den Minister valt Marine, omtrent de juiste wijze val.&het doen van beklag in dwaling verkeerde; daarom de klacht, hoezeer later dan drie dagen na het ondergaan der straf ingediend, foch ontvankelijk verklaard.

Het bij herhaling indienen van een verzoek tot wijziging van de passagiersregeling, terwijl aan klager de meening van zijn commandant hieromtrent bekend was, is ongepast.

Een mindere heeft te berusten in de hem duidelijk medegedeelde toepassing, die zijn commandant oordeelt te moeten geven aan de voorschriften van het marinebestuur.

Klacht kan niet anders worden toegeschreven dan aan eene cel-regaande oneerbiedigheid. Bestraffing deswege.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring van 17 Mei 1913 van den sergeant-monteur M., dienende aan boord van Hr. Ms. „Gelderland", houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de straf van één dag hut-arrest zonder waarneming van dienst, hem op 24 April te voren opgelegd door zijn Commandant, den Kapitein ter Zee G., wegens: „Een „ongepast verzoek ingebracht door wederom te vragen om een ge„wijzigde passagiersregeling in het buitenland, terwijl hem de mee„ning van den Commandant hieromtrent bekend u-as en dit ver„zoek met ongepaste argumenten toegelicht;"

Gelezen de bij deze klacht behooreiide bescheiden;

Gelet op liet advies van den Advocaat-Piskaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrond- en lichtvaardigverklaring der gedane klacht;

Overwegende dat, blijkens mededeeling van den straffer, klager zich eerst met zijn beklag heeft gemend tot Zijne Excellentie den Minister van Marine en deze de klacht aan den Commandant heeft teruggezonden, zoodat kan worden aangenomen dat klager omtrent de juiste wijze van het doen van zijn beklag en dwaling heeft verkeerd en clientengevolge de klacht, hoezeer later dan drie dagen na het ondergaan der straf ingediend, kan worden ontvangen; 1)

Overwegende dat uit liet onderzoek is gebleken:

dat klager den 24en April 1913 aan zijn Commandant het \-erzoek inbracht om invoering van een ruimer passagier-regeling dan de toen geldende aan boord van de „Gelderland", liggende te Constantinopel, krachtens welke regeling de onderofficieren tot 8 uur 's avonds mochten uitblijven. terwijl in beperkte mate individueele verzoeken om tot middernacht aan wal te mogen bliiven door den Commandant werden toegestaan, wanneer het gedrag van den verzoeker hem voldoenden waarborg gaf dat geen verwikkelingen zouden ontstaan uit die vergunning, welke bovendien slechts aan een zeer beperkt aantal schepelingen tegelijk werd verleend, met het oog op een mogelijk plotseling debarkement van de landings-divisie, in geval van noodzaak in verband rnet den destijds bestaanden oorlogstoestand;

dat de Commandant herhaaldelijk zijn meening omtrent het passagieren te Constantinopel, hierop neerkomend dat de beschreven regeling niet zou worden veranderd. had kenbaar gemaakt. o. a. aan eenige onderofficieren. na een algemeen verzoek om daarin wijziging te brengen. aan klager persoonlijk, na een schriftelijk verzoek zijnerzijds van dezelfde strekking en — door bemiddeling van den eersten-officier — aan de in het logies verzamelde onderofficieren, onder mie ook klager zich bevond;

dat klager bij de toelichting van zijn verzoek. zich weder beriep op de meerdere vrijheid aan de machinisten gegeven. terwijl de Commandant hem bij de vorige gelegenheid reeds had uitgelegd dat — volgens de bepalingen — de machinisten met eenige onderscheiding ten opzichte van de overige onderofticieren nioeten behandeld worden. hij welke toelichting klager zich tegenover zijn commandant de opmerking veroorloofde: „dat de bepalingen ook door hem werden gelezen";

---

1) Scherp komt hier het verschil uit tusschen de in Nederland gehuldigde opvattingen en de in Duitschland geldende bepalingen. Niet alleen zou dáár in een geval als dit de klacht niet ontvankelijk zijn verklaard, niaar volgens § 152 van het Militarstrafgesetzbuch zou deze reclamant bovendien strafrechtelijk vervolgd zijn geworden, omdat hij zijn beklag heeft ingebracht „unter Abweichung von dem vorgeschriebenen Dienstwege." Disciplinaire afdoening zou zelfs verboden zijn, nu § 152 niet is genoemd in § 3 van de Invoeringswet. Red.

Overwegende dat klager — in hoofclzaak toegevend de hier gegeven uiteenzetting ran het voorgevallene — beweert:

I. dat het wederom vragen om een gewijzigde passagier-regeling niet ongepast was. nu zijn eerste verzoek reeds vijf maanden geleden was ingediend en bovendien de omstandigheden seclert dat verzoek gewijzigd maren;

II. dat de meening van den Commandant in zake de uitbreiding van de vergunning om te passagieren hem absoluut onbekend was tijdens de indiening van zijn laatste verzoek, denkende hij integendeel dat zijn verzoek geen bezwaren ontmoeten zou. zulks op grond o.a. van de veelvuldig toegestane permissiën tot middernacht;

III. dat hij zijn verzoek niet met ongepaste argumenten heeft togeliclit, vindende hij in liet wijzen up de verhouding van onderofficieren tot machinisten in zake passagierbepalingei niets ongepast;

Overwegende ten aanzien van dit verweer:

1o. dat de Commandant sedert klagers eerste xrrzoek ook nog herliaalclelijk van zijn meening heeft doen blijken, ook nà de gewijzigde omstandigheden waarop klager zich beroept;

2o. dat het toestaan van extra-permissiëii, wat volgens de verklaring van den Commanclaiit minder vaak voorkwam clan klager mil doen gelooven — niet wijst op neiging tot uitbreiding der geheele passagier-regeling. doch veeleer op het streven orn — met handhaving dier regeling, zooveel mogelijk tegemoet te komen aan den minder aangenamen toestand. waarin de opvarenden van de „Gelderland" zich nu eenmaal noodzakelijkerwijs bevonclen, terwijl overigens de door klager beweerde onbekendheid met 's Commandants inzichten geheel onaannemelijk is. gezien de uit het onderzoek gebleken. in de tweede overweging hierboven geschetste omstandigheden:

3o. dat het terugkomen op reeds door den Commandant weerlegde argumenten, vooral onder toevoeging van het boven aangehaalde, door klager gebezigde gezegde, wel ter dege ongepast was. wat nog te meer klemt nu gebleken is dat klager de door hem bedoelde bepalingcn verkeerd gelezen heeft;

Overwegende te dezen aanzien. dat klager n.l. — mede te zijner ontlasting — heeft aangevoerd dat. ook al maren de inzichten van den Commandant ter zake hem bekend geweest, hij toch het recht nieent te hebben zich over de door zijn Commandant gegeven voorschriften te beklagen, althans te verzoeken, die te wijzigen, nu zijn opvatting zicli grondt op de algemeene regelen voor het passagieren. neergelegd in artikel 184 van hoofdstuk IV cleel II der Verordeningen voor de Koninlilijke Marine. maar — volgens zijn lezing — de onderofficieren met de machinisten in één adem genoemd en onderscheiden worden van de mindere schepelingen, waaruit hij de gevolgtrekking maakt dat de beide eerstgenoemde categoriën onge\-eer dezelfde vrijheid van bewegen hebben. terwijl aan boord van de „Gelderland" de machinisten wèl, doch de onclerofficieren geen

doorloopende nacht-permissie genoten. maar dat klager hierbij over het hoofd ziet. dat in het aangehaalde artikel. na de wijziging daarin gebracht bij Koninklijk Besluit van 26 Mei 1909 No. 9, geen sprake meer is van machinisten. noch van oriderofficieren. waardoor klagers verweer dus van zelf vervalt; en dat — al ware dit anders — de mindere heeft te berusten in de hem duidelijk medegedeelde toepassing. die zijn Commandant oordeelt te moeten geven aan de voorschriften van het Marinebestuur. zulks in verband met de plaats waar en de omstandigheden waarin schip en equipage zich bevinden;

Overwegende dat klager alzoo terecht is gestraft voor zijn gedragingen. als zijnde deze onbestaanbaar met de instandhouding eener goede krijgstucht in den dienst ter zee; dat de straf niet zwaar is in verhouding tot de gepleegde overtreding, welke door de strafreden in juiste termen wordt uitgedrukt;

Overwegende dat. nu niets de indiening der klacht rechtvaardigt, deze niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht, 50 van 's Hofs Provisioneele-Instructie en 2 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 194);

Beschikkende op voormelde klacht;

Handhaaft de straf met de strafreden waarover beklag;

Verklaart de gedane klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Legt klager deswege een straf op van twee dagen hutarrest. zonder waarneming van dienst:

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt eey afschrift aan klager. aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 14 November 1913.

President: Mr. G. H. Bolhuis.

Leden: R. T Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Rooi-, H. S. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst Trenité.

Een onderofficier had zich bij den Minister van Marine beklaagd over eene door hem van zijne commandant ondervonden bejegening, omdat deze hem n.l. had toegevoegd, dat eene door hem. klager, gedane mededeeling een leugen was, en aan het slot van dit beklag neergeschreven, dat de commandant. toen hij klager die woorden toevoegde, wist dat die mededeeling g e e n onwaarheid bevatte,

De klacht was ongegrond. Evengenoemde bewering is door klager in geen enkel opzicht waar gemaakt. De onwaar gebleken beschuldiging tegen zijn commandant ingebracht, is door niets gerechtvaardigd en onbestaanbaar met de instandhouding eener goede krijgstucht.

De naar aanleiding hiervan opgelegde disciplinaire straf, waarover beklag bij het Hoog Militair Gerechtshof, door het Hof gehandhaafd.

WET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de klacht van M., geboren F Januari 1887, dienende als sergeant-monteur aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord. den 11den Augustus 1913 ingediend over de hem den 9den Augustus 1913 door den Commandant ra11 Hr. Ms. „Gelderland", opgelegde straf van tien dagen hutarrest zonder waarneming van dienst wegens:

„het inbrengen van eer; klacht over vermeende onbillijke be-
„handeling, welke klacht door de bevoegde autoriteit (M. v.
„Marine) ongegrond is bevonden en zóódanig lichtvaardig, dat deze
„niet anders clan aan verregaande oneerbiedigheid is toe te schrijven":

Gezien de door klager en straffer ingediende memoriën;

Gelet op het voor het Hof verklaarde door den als getuige gehoorden kapitein-luitenant ter zee D. K.;

Gelet op hetgeen klager bij zijn verhoor voor hrt Hof heeft in liet midden gebracht;

Gelet op liet advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrond verklaren der klacht;

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat klager, dienende aan boord van Hr. Ms. „Gelderland", destijds verblijf houdende te Constantinopel, aan den Minister (van Oorlog ad interim Minister) van Marine rechtstreeks heeft gezonden ren door hem, onder dagteekening van 28 April 1918 geteekend verzoekschrift of klacht met memorie van toelichting, aan het slot van welke laatste klager mededeelde: „dat de machinisten, zoolang
„Hr. Ms. „Gelderland" te Constantinopel vertoeft, passagieren tot
„den volgenden morgen of het recht hebben daartoe";

dat de Commandant van dien bodem krachten-: beschikking van den Minister van dat stuk kennis genomen hebbende, op 15 Mei 1913 aan klager heeft gevraagd waarop die mededeeling berustte, deze heeft geantwoord, dat hij zulks wist door mededeeling van een machinist, waarop de Commandant hem zeide, dat het medegedeelde een leugen was;

dat daarop bij onderzoek, op last van den Commandant ingesteld, is gebleken, dat drie machinisten zich tegen klager hadden uitgelaten, dat zij vergunning hadden om naar den wal te gaan gelijk aan die der officieren, maar dat de Commandant liever niet zag

dat zij na twaalf uur aan boord kwamen. terwijl tevens is gebleken dat de order. door den Cominaiideerenden officier over het naar den wal gaan der officieren aan den eersten officier gegeven, door dezen niet juist was begrepen en ten onrechte ook op de machinisten was toegepast;

dat daarop de eerste officier, de kapitein-luitenant ter zee Y. K.. op last van den Commandant aan klager heeft medegedeelcl. dat de Commandant zich vergist had en dat klager geen onwaarheid had gesprolien door zich te beroepen op de verklaringen der machinisten, zoodat den klager geen schuld trof;

dat klager vervolgens heeft ingediend een door hern onderteekend tot den Minister voornoemd gericht geschrift. gedagteekend Konstantinopel, 16 Mei 1913. waarbij hij zich bij eene hoogere militaire autoriteit beklaagt, „over een hem door den Commandeerenden „Officier van Hr. Ms. „Gelderland" op 15 Mei 1913 aangedane be„handeling ter zake van het feit. dat den 15den Mei j.l. de com„mandeerende officier hem verweet een leugen gebruikt te hebben „in een aan Zijne Excellentie den Minister van Oorlog a. i. Minister „van Marine gerichte klacht d.d. 28 April 1913";

van melk geschrift van 16 Mei 1913 het slot luidt:

„het door den Commandant als leugen bestempelde luidt:

„dat de machinisten zoolang Hr.. Ms. „Gelderland" te Konstantinopel vertoeft, passagieren tot den volgenden morgen of liet recht „hebben daartoe". en de Commandant wist. dat cleze aanhaling geen „onwaarheid bevatte",

dat de Commandant. naar aanleiding van dat stuk. klager op parade daarover heeft onderhouden en hem gevraagd op hij de strekking begreep van hetgeen door hem was neergeschreven; dat die beweerde leugen althans van zijn kant was vervallen, hetgeen de eerste officier liein immers had medegedeeld en dat aan het slot van liet stuk eene beschuldiging tegen Iiem Commanclaiit. werd Teuit; dat klager daarop heeft gezegd, dat hij alles heel goed begreep en zich volkomen verantwoordelijk stelde voor hetgeen hij had neergeschreven;

Overwegende, dat dc Minister van (Oorlog a. i. Minister van) Marine, na een opnieuw ingesteld nauwkeurig onderzoek. heeft geoordeeld, dat de redenen, door klager bij de toelicliting zijner klacht aangevoerd. die klacht niet konden rechtvaardigen, zoodat die klacht als niet voldoende gestaafd. lichtvaardig en. uit een militair oogpunt. als eene verregaande oneerbiedigheid van klager tegen zijn Commandant is te beschouwen, omdat klager daarin zijn Commandant beschuldigt dat deze. tegen beter weten in, het door klager aangevoerde een leugen heeft genoemd: op grond van welk een en ander de Minister des klagers klacht ongegrond heeft gcoordeeld en zóó lichtvaarrlig. dat zij niet anders dan aan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, daarbij aan den Commandant van Hr. Ms. „Gelderland" overlatende te beoordeelen de

slrnfbaarheid van klager wegens het indienen der klacht uit een krijgstuchtelijk oogpunt;

Overwegende dat klager daarop door dien Commandant is gestraft met de straf en om de reden hierboven opgegeven;

Overwegende dat klagers bezwaren tegen tie hem opgelegde straf in hoofdzaak neerkomen op het volgende:

dut de Commandant heeft kunnen en moeten weten hoe de door hem omtrent het passagieren der macliiiiisten getroffen regeling werd uitgevoerd; dat de Commandant daarvoor aansprakelijk is en zich niet kan beroepen op onwetendheid van hetgeen door de aan Eiem ondergeschikte officieren ter uitvoering zijner bevelen werd gedaan, en dat tijdens het verblijf van Hr. Ms. „Gelderland" te Konstantinopel, herhaaldelijk door de onderofficieren klachten en aanvragen tot den Commandant zijn gericht over het passagieren cn daarbij gewezen is op liet verschil dat tusschen hen en de machinisten gemaakt werd: dat daaruit moet worden aangenomen, dat de Commandant op 28 April 1913 heeft geweten. dat klagers opmerkingen over het passagieren der machinisten overeenkomstig de waarheid waren. zoodat de Commandant. door die te stemprlen tot „een leugen", hem klager heeft beleedigd en die beleediging niet lieeft uitgewischt door de later hem gedane mededeeling ran den eersten officier;

Ovewegende dat wel uit het op last van den Minister ingesteld onderzoek is gebleken dat tijdens het verblijf van Hr. Ms. „Gelderland" te Konstantinopel sommige machinisten niet altijd juist op het uur van middernacht van passagieren aan boord terug plachten te zijn. maar tevens: dat zulks, door degenen die geroepen waren liet uur van terugkomst waar te nemen, oogluikend werd voorbijgezien althans niet gerapporteerd, zoodat het geen verwondering kan baren dat de Commandant op 15 Mei, vernemende. dat als regel zou gelden: dat de machinisten tot den volgenden morgen passagierden of het recht daartoe hadden, die bewering roor onwaar hield en zelfs als leugen qualificeerde;

dat echter door klager in geen enkel opzicht is waar gemaakt zijn beweren dat de Commandant op dat oogenblik zou geweten hebben dat zoodanige regeling in strijd met de door hem uitgevaardigde bevelen feitelijk bestond;

dat de ongegrondheid van dat beweren reeds volgt uit de honding van den Commandant bij liet vernemen van klagers beweren, daar het ten eenenmale onaannemelijli is dat de Commandant, indien hij gemeten had hetgeen geschiedde met liet passagieren der macliiiiisten, de bewering van klager in diens bijzijn een lengen zou hebben genoemcl. maar dat ook het terstond daarna op last van den Commandant instellen van onderzoek er op wijst dat deze onkundig was van de gevolgde praktijk;

dat toch, indien de Commandant een en ander had geweten. hij tegenover iemand als klager. die zich herhaaldelijk over de regeling van het passagieren der onderofficieren had beklaagd, zich niet

met zoo groote zekerheid zou hebben uitgelaten over het naar zijne meening onware van klagers bewering, veelmin terstond een onderzoek zou hebben gelast. waarvan het resultaat — naar 't geen hem. Commandant — dan bekend zou zijn geweest, niet anders dan bevestigen moest de juistheid van klagers beweren;

Overwegende dat alles wat klager aanvoert om aannemelijk te maken dat de Commandant wel heeft geweten wat deze heeft verklaard en getoond niet te weten, misschien zou kunnen strelclieri om met eenigen grond te vermoeden of te gissen dat de praktijk van het passagieren der machinisten aan den Commandant niet onbekend was, maar dat die gissingen en vermoedens moeten wijken voor de duidelijke verklaring van liet tegendeel door den Commandant en de met die verklaring geheel oaereenstemmende handelingen van dezen;

Overwegende dat klager, toen de Commanclarit hem had laten weten zich te hebben vergist, omdat het ingesteld onderzoek had aangetoond dat klagers beweren niet was een leugen, zich daarbij had behooren neer te leggen en voor hem geen reden bestond om nu zijn Commandant te gaan betichten van het opzettelijk tegen beter meten in hem beschuldigen van onwaarheid te spreken;

Overwegende dat. al is de wijze, waarop de Commandant aan klager heeft doen mededeelen het resultaat van het ingestelde onderzoele, niet in allen deele naar klagers genoegen, zulks zijn schrijven aan den Minister niet rechtvaardigt, vermits de Commandant den klager duidelijk deed kennen dat hij klager onthief van de door hem tegen dezen geuite verdenking: „als zou hij zich aan een leugen ..hebben schuldig gemaakt";

Overwegende dat derhalve door niets 'is gerechtvaardigd des klagers handeling daarin bestaande dat hij, in een schrijven aan den Minister zijn Commandant beschuldigt tegen beter weten in tegen hem te hebben volgehouden dat klagers beweren met de waarheid in strijd was;

Overwegende dat deze handeling onbestaanbaar is met de instandhouding eener goede krijgstucht in den dienst ter zee en, krachtens artikel 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te water moet worden gestraft. zoodat de straf terecht is opgelegd en in verband met den ernst van liet feit. niet te zwaar is;

dat echter de reden dier straf minder juist is geformuleerd overeenkomstig hetgeen bij artikel 12 der Rechtspleging bij de Zeemacht aan den Krijgsraad in het daar genoemde geval is voorgeschreven. vermits het hier niet gold het inbrengen eener lichtvaardige en daardoor oneerbiedige klacht bij den Krijgsraad. maar liet indienen eener ongegronde klacht tegen zijn meerdere bij de hoogere militaire autoriteit en het daarbij beschuldigen van zijn Commandant van minst genomen zeer afkeuringswaardige handelingen;

Krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneelc Instructie, in verband met de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart die ongegrond;
Handhaaft de opgelegde straf;
Bepaalt dat de reden daarvan, in stede van de borenvermelde. zal luiden:
„het inbrengen van eene ongegronde klacht tegen zijn nieerclere ..en het daarin opnemen van eene ernstige beschulcligiiig tegen dien ..meerdere welke onwaar is geblelien";
Bepaalt dat deze reden in de plaats van de bovengenoemde in klagers conduiteboekje zal worden ingeschreven;
Bepaalt dat van cleze beschikking zal worden uitgereikt afschrift aan klager. aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 31 October 1913.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. h. Scholten, C. J. G. de Booy, H. N. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst Trenité.

Ongeoorloofd vertoeven in den commandotoren van een oorlogsschip met een sigaar in de hand. Dit laatste, door klager ontkend, aangenomen op de verklaring van een meerdere, welke .rel-klaring door die ontkentenis niet ontzenuwd wordt.

Niets rechtvaardigt hef indienen der klacht; dit moet dus aan verregaande oneerbiedigheid worden toegeschreven. Bestraffing deswege.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring van den matroos 2de klasse P.. dienende aan boord van Hr. Ms. pantserdekschip ..Gelderland". van 15 September 1913, houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over de reden van de straf van één dag provoost met vermindering van kost, hem 12 September 1913 opgelegd door zijn Commandant, den kapitein ter zee G., wegens: ..Als hulpseiner tot tweemaal toe lezende bevonden in den comman..dotoren, waarmede hij belast was en op parade hardnekkig volge..houden dat hij geen sigaar in de hand had. terwijl dit dooi den ..officier van de wacht duidelijk is gezien (wegens z.g. gedrag licht gestraft)";
Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden;
Gelet op het verhoor van klager en van den Luitenant ter Zee 2de klasse van L. voor het Hof op 14 October 1913:
Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrond en lichtvaardig-verklaring

der klacht. met wijziging der strafreden en bestraffing van klager wegens het indienen der klacht;

Overwegende, dat de straf aan klager op 12 September 1913 is opgelegd, wat liet eerste gedeelte der strafreden betreft, naar aanleiding van een rapport over hem uitgebracht door den Luitenant ter Zte 2de klasse van L. en. wat liet tweede gedeelte daarvan betreft. ten gevolge van hetgeen door straffer bij de behandeling van het rapport werd ondervonden;

Overwegende, dat klager in de toelichting op zijne klacht en hij zijn verhoor voor het Hof heeft verklaard. dat hij op den 11den September 1913 in den commando-toren zat te studeeren. hetgeen hij steeds deed als hij aan het leeren was, omdat er in het logies daarvoor geen plaats is; dat hij dien dag daar een korten tijd gezeten had. toen de officier van de wacht. luitenant ter zie 2de klasse van L. er binnenkwam en zeide: „je bent er natuurlijk bij". dat hij uit die woorden niet afleidde. dat hij zich moest verwijderen; dat kort daarna. te ongeveer 12 u. 45 m. de officier der wacht weder kwam en hem naar zijn naam vroeg; dat het hem toen duidelijk werd dat hij weg moest gaan en hij dit dan ook dadelijk daarop deed; dat de chefseiner van de wacht toen de deur van de toren kwam sluiten; dat hem den volgenden morgen op voorparade het rapport werd voorgelezen luidende: „Rookende en lezende be „vonden in den commando-toren";

dat hij bij het onde zoek door den officier zijner divisie ontkende te hebben gerookt, waarop hij dit, in tegenwoordigheid van den luitenant ter zee van L., moest herhalen, die, toen hij die ontkentenis volhield. zeide dat hij toch een sigaar in de hand had gehad; dat hij dit toen evenzeer ontkende; dat hij te 8 uur. bij liet onderzoek door den Commandant, herhaalde dat hij niet gerookt had. waarop desgevraagd door den luitenant ter zee van L. aan den Commandant gezegd werd niet gezien te hebben, dat hij rookte. doch wel dat hij een sigaar in de hand had; dat hij meermalen gedurende den rusttijd in den commando-toren heeft vertoefd. zonder daarvoor cene aanmerking te lirijgen; dat hij niet wist dat hij daar in den rusttijd niet mocht zijn; dat hij zeker weet niet te hebbrn gerookt en dat hij evenmin een sigaar in zijn handen heeft gehouden; dat hij niets dan een bock in zijn handen hnd; dat indien hij alleen voor het lezen in den commando-toren onder rusttijcl. ware gestraft. hij in de straf zoude hebben berust;

Overwegende dat hij het verhoor voor het Hof onder eede door den Luitenant ter zee 2de klasse van L. is verklaard dat klager, toen hij dezen op 11 September 1913. lezende. in den commandotoren aantrof, een sigaar in de hand had. doch dat hij niet heeft gezien of die nog brandde en of klager rookte; dat dit. naar hij meent. wat; toen hij den tweeden keer in den toren kwam; dat klager belast i- met liet onderhoud van den toren. doch daar in rusttijd zonder bijzondere vergunning niet mag vertoeven;

Overwegende, dat door stiaffer in zijne memorie aan liet Hof is

verklaard dat hij, bij het onderzoek van het rapport. voor twee elkaar pertinent tegensprekende verklaringen van een officier en ren matroos staande, den Luitenant ter Zee van L. later nog eens in de kajuit bij zich riep en hem afvroeg of er geen vergissing mogelijk was, daar klager hem tot nog toe geen reden tot klachten gegeven had; dat deze officier toen zijne verklaring nog nader bevtstigde en zeide dat vergissing absoluut uitgesloten was; dat hij (straffer) toen een zwaarder straf oplegde dan hij anders voor het lichte vergrijp zoude hebben gedaan, daar liet zwaartepunt van liet ftit nu kwam in de ontkenning en de overtreding claardoor een geheel ander karakter kreeg; dat hij zonder die ontkenning, de lichte overtreding. begaan door een schepeling van zeer goed gedrag, waarschijnlijk met een reprimande had laten afloopen; dat de voorgewende onwetendheid tan klager omtrent het geoorloofde van het zijn in de commando-toren onder rusttijd niet voor hem pleit, daar die toren steeds gesloten moet zijn, als er geen dienstreden is om hem open te houden en dat dit aan klager al.: hulpseiner natuurlijk bekend is;

Overwegende dat klager zich op geenerlei feiten, omstandigheden of getuigen heeft berorpen die zijne ontkentenis kunnen aannemelijk maken en dat de beëedigde verklaring van den Luitenant ter Zee 2e klasse van L. niet wordt ontzenuwd door die ontkentenis;

Overwegende dat uit het boven-taande blijkt, dat klager zicli heeft schuldig gemaakt aan de in de strafreden genoemde feiten en dat die strafbaar zijn ingevolge artikel 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat derhalve klager op 12 September 1913 te recht is gestraft; dat de straf niet te zwaar is voor de gepleegde overtredingen en dat de strafreden juist is gesteld, daar toch „de „commando-toren, waarmede hij belast was" eene verkorting is van ..met het onderhoud waarvan hij belast was";

Overwegende dat niets het indienen der klacht rechtvaardigt in dit dus aan verregaande oneerbiedigheid moet worden toegeschreven;

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht, 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie en 2 der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 194);

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die zoodanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met twee dagen provoost.

Bepaalt dat van deze beschikking zullen morden uitgereikt een afschrift aan straffer, aan klager en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 5 December 1913.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. N. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst Trenité.

Het zonder de noodige toestemming in een tijdschrift publiceeren van een verslag over een door den Minister van Oorlog bevolen proef door een officier die bij het nemen van die proef was werkzaam gestelcl, is in casu terecht krijgstuchtelijk gestraft.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de klacht onder dagteekening van 5 Augustus 1913 ingediend door een Eerste-Luitenant, over de straf van vier dagen kamerarrest niet accès, hem den 3en Juli 1913 opgelegd door zijn Regiments-commandant, ter zake:

„Toegevoegd aan den kapitein, leider van een door den Minister „van Oorlog bevolen proefneming met honden in zake mitrailleur-„tractie, hangende het daarover door den kapitein uitgebracht rap-„port. in een militair tijdschrift een met zijn naam onderteekend „artikel openbaar gemaakt. waarin omtrent de aangekochte honden, „critiek is geoefend op de leiding van de proef en dat feitelijk een „zelfstandig rapport van de gehouden proefneming bevat";

over welke straf klager zijn bezwaren achtereenvolgens heeft ingebracht bij den brigade-Commandant en den divisie-(:ommandant, van welken laatste hij den 2en Augustus 1913 vernam de beslissing dat die hoogere militaire autoriteit geene termen vond om verandering te brengen in de opgelegde straf of strafreden, zulks nadat de brigade-Commandant reeds op klagers bezwaar van 4 Juli 1913 had verklaard peene verandering te brengen in de opgelegde straf: 1)

Gezien de door klager en door straffer ingediende memoriën;

Gelet op de verklaringen der gehoorde getuigen, den kapitein A. en den Kolonel B., alsmede op hetgeen nader door klager en straffer is in het midden gebracht bij hun verhoor voor het Hof;

Gelet op liet advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. strekkende tot verlichting der opgelegde straf en wijziging der strafreden;

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat in het najaar van 1912 aan den kapitein A. door den Minister van Oorlog is opgedragen eene proef te nemen met honden als

---

1) Hier schijnt dus een t w e e v o u d i g beklag bij de hoogere militaire autoriteit te zijn ingediend, voordat de zaak aan het oordeel van den rechter is onderworpen. Red.

trekkracht voor mitrailleurs; dat door den regiments-commandant aan hem, tot het houden van de tot die proef noodige oefeningen, is toegevoegd de Luitenant R. en dat. na detacheering van dezen bij het Ministerie van Oorlog. de klager, den 11en November 1912 bij de mitrailleur-sectiën van het regiment is werkzaam gesteld; dat die kapitein aan lrlager. vóór dat deze aan de oefeningen begon, verschillende mededeelingen daaromtrent heeft gedaan; dat zoowel die kapitein als genoemde Luitenant R. over de door hen geleide oefeningen een rapport hebben ingediend welke beide rapporten aan den Minister van Oorlog zijn gezonden, waarna deze den 13en Juni 1913 aan dien kapitein heeft bevolen de proeven voort te zetten en uit te breiden. welk bevel eerst na 28 Juni 1913 ter kennis vall den kapitein is gekomen; dat klager in April of Mei 1913 een stuk heeft geschreven niet opschrift: ..Proef met honden als trek-„kracht voor mitrailleurs. door .... (klagers naam) Eerste Luite-„nant", en dat stuk heeft afgestaan aan de redactie van het tijdschrift ..de Militaire Spectator". waarna het in de Juni-aflevering van 1913 van dat tijdschrift is afgedrulrt; dat dit stuk bevat een omstandig verslag van de genomen proeven. over de daarbij gebezigde voertuigen. over het aanxchaffen der honden en over hetgeen bij het gebruik dier dieren als trekkracht was gebleken, en dat omtrent een en ander mededeeling wordt gedaan van feiten en omstandigheden die den klager niet bekend hadden kunnen zijn indien hij niet bij de proefneming ware werkzaam geweest;

Overwegende dat straffer heeft verklaard. bij liet door hem ingesteld onderzoek. er den klager op te hebben gewezen, dat het door den kapitein **h.,** als leider der proefneming, aan den Minister van Oorlog ingezonden rapport. nog niet was afgedaan toen klager zijn stuk deed plaatsen, 't geen bleek uit het eerst in Juni door den Minister gegeven bevel tot voortzetten der proefneming; dat, naar zijn oordeel. lrlager zich. in dien stand der zaak had behooren te onthouden van het openbaar maken zijnerzijds van een verslag, 't geen vooral tegenover den leider der proef, als zijnde klagers meerdere, onkrijgstuchtelijk is te achten; dat klager daarop als zijne meening te kennen gaf het ongepaste van zijn geschrift niet te kunnen inzien en hij — straffer — daarom aan klager de straf heeft opgelegd, waartegen het beklag is gericht;

Overwegende dat klagers bezwaren tegen die straf in hoofdzaak hierop neerkomen:

1o. dat hij aan den kapitein-leider der proefneming niet is toegevoegd maar alleen onder diens bevelen is werkzaam gesteld:

2o. dat. toen hij zijn geschrift publiceerde. het rapport der proefneming naar zijn meening was afgedaan;

3o. dat hij geen critiek heeft geoefend op de leiding der proef maar alleen heeft gewezen op de moeilijkheid zelfs voor deskiindigen, om, tegen bereikbare prijzen, goede honden te verkrijgen;

4o. dat het bedoelde artikel niet bevat een zelfstandig rapport van de gehouden proefneming;

Overwegende dat een officier. door zijn meerdere aangewezen om werkzaam te zijn bij eene door het legerbestuur bevolen proefneming, alles wat bij het vervullen dier werlizaamhcid te dien aanzien te zijner kennis komt verneemt in zijne betrekking van officier, d. i. als ambtenaar door de Regeering aangesteld om in 's Lands belang werkzaam te zijn, eil hij derhalve de hem bekend wordende feiten en omstandigheden niet kan beschouwen als zaken waaromtrent hij, naar zijn goedvinden, mededeelingen kan doen en waaraan hij, door publicatie in een tijdschrift, openbaarheid kan geven zonder toestemming van den meerdere die hem de opdracht verstrekte;

dat deze beperking van de vrijheid om zijne gedachten en gevoelens te openbaren haren grond vindt in de betrekking. waarin de officier als ambtenaar is geplaatst tengevolge waarvan de proefnemingen, waarbij hij werkzaam is. niet zijn zijne proefnemingen, maar die van het boven hem gesteld gezag. hetwelk met het leiden der werkzaamheden kan belasten, wien het daartoe uitkiest en het uitbrengen van verslag kan opdragen aan wien het gewenscht acht;

dat dus reeds in 't algemeen de betrekking van den officier als ambtenaar het publiceeren van een verslag als door klager is gedaan niet toelaat. maar de ondergeschiktheid van den militair aan de boven hem gestelden nog in 't bijzonder zijne vrijheid te dien aanzien beperkt. krachtens welke ondergeschiktheid hij zijn waarnemingen in de eerste plaats heeft mede te deelen aan den onmiddellijk boven hem gestelde. hier den leider der oefening;

dat, indien de ondergeschikte grond heeft om te veronderstellen dat het hooger bestuur door den boven hem gestelde eenzijdig of verkeercl wordt ingelicht. hij zich zedelijk gedrongen kan vinden om zijne bevindingen zelfstandig aan dat hooger bestuur kenbaar te maken, zoo dat hij zijn plicht als ondergeschikte moet verzaken om een hoogeren plicht te vervullen, maar zelfs in dat geval openbaarmaking niet vereischt wordt en eerst gerechtvaardigd zou kunnen zijn indien hij ook bij het hooger gezag voor zijne mededeelingen geen gehoor kon vinden en het Landsbelang openbaarmaking eischte;

Overwegende dat het er dus niet toe doet of klager tot het doen der proefnemingen aan den kapitein-leider der oefeningen was toegevoegd of enkel daarbij was werkzaam gesteld en evenmin of zijne conclusiën over de genomen proef afweken van liet oordeel van zijn meerclere. terwijl hij. wegens te kort komen in den eerbied aan zijn meerdere verschuldigcl, eerst krijgstuchtelijk strafbaar zou zijn wanneer hij zich in zijn geschrift op onbetamelijke wijze over dien meerdere uitliet:

dat clit laatste hier niet kan worden aangenomen nu klager uitdrukkelijk verklaard heeft door zijn mededeelingen niet beoogd te hebben den kapitein X. onaangenaam te zijn, en de zinsneden in het geschrift voorkomende, die als minder aangenaam voor dien

kapitein kunnen worden opgevat, ooli kunnen worden geweten aan minder tactvolle wijze van mededeeling door den klager;

Overwegende dat klager derhalve te recht is gestraft maar dat de voor de straf aangegeven reden moet worden gewijzigd:

Overwegende dat klager, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft opgegeven, dat hij het stuk in „de Militaire Sprctator" heeft geschreven op verzoek van den hooiclredacteur van dat tijdschrift, den Kolonel B., die het niet noodig achtte. dat klager den kapitein A. over het publiceeren van (lat stuk raadpleegde.

dat genoemde Kolonel. als getuige gehoord. heeft verklaard dat hij den klager heeft aangezocht om zijne bevindingen bij de oefening niet de honden-trnctit. bij de mitrailleur-afdeeling, bekend te maken opdat de andere officieren daarvan zouden kunnen kennis nemen; dat hij er geen bezwaar in heeft gezien. dat klager het stuk plaatste omdat klager enkel mededeelingen deed en geen geheimen openbaarde en ook geen bezwaar er in zag dat klager het stuk publiceerde zonder zijn chefs daarover te raadplegen; dat op het oogenblik toen klager door hem werd aangezocht om een stuk over die oefeningen in „de Militaire Spectator" te schrijven, hem niet officieel bekend was gemnalit. dat kapitein X. daaroter een rappcrt zou indienen. maar dat hij zulks zeer aannemelijk achtte;

dat hij toen niet wist dat het rapport al was ingediend; dat hij tegen het plaatsen van het stuk zonder raadpleging van den kapitein h. geen enkel bezwaar heeft gezien, maar zich niet kan herinneren aan klager te hebben gezegd zulks niet noodig te acliten;

Overwegende, dat derhalve kan worden aangenomen. dat de uitnoodiging door den getuige Kolonel B., niet vergezeld van den raad om den kapitein, leider der oefening over de plaatsing te raadplegen, den klager het verkeerde zijner handelwijze niet ten volle heeft doen inzien en de straf derhalve moet worden verminderd;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 15—17 der Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande. beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart dat klager te recht is gestraft.

Vermindert de hem opgelegde straf tot één dag kamerarrest met accès;

Bepaalt dat als reden. van die aldus verminderde straf. in klagers straflijst vermeld zal worden:

„Werkzaam gesteld zijnde bij tene door den Minister van Oorlog „bevolen proefneming met honden als trekkracht voor mitrail„leurs, een daarover door hem ge-telil omstandig verslag doen op„nemen in een tijdschrift zonder daartoe de noodige toestemming „te hebben verkregen, onder verzachtende omstandigheden";

Bepaalt, dat van deze beschikking zal worden uitgereikt afschrift aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 14 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijsseiis, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Art. 24 Motor- en Rijwielwet.

De Motor- en Rijwielwet is op in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard grondgebied, ook wat betreft motorrijtuigen en rijwielen **met militaire bestuurders,** *alleen dán vliet van toepassing, wanneer bedoelde rijtuigen of rijwielen worden gebezigd ten behoeve van 's Rijks dienst. Hiervan is in casu niet gebleken.*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen op heden 14 October 1914 een schrijven d.d.: 29 September 1914 van den Luitenant-Kolonel Commandant van liet 17e Regiment Infanterie, daarbij. overeenkonistig het bepaalde bij artikel 15 van den Rechtspleging hij de Landmacht, aan het Hof inzendende de bescheiden betreffende eeiie rijwiel-overtreding. waarvan wordt verdacht de milicien-soldaat R. van liet Regiment onder zijn bevel;

Gelet op het advies d.d.: 1 October 1914 van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat de Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement te 'a Hertogenbosch, bij schrijven van 12 September 1914 aan den Garnizoens-Commandant te Eindhoven heeft verzocht R., milicien-soldaat bij de 2e compagiiie. 3e bataljon, 17e Regiment Infanterie. in garnizoen te Eindhoven, naar den Krijgsraad te verwijzen ter zake dat hij op 6 September 1914, des namiddags te omstreeks 10 uur, te Bergeijk als bestuurder heeft gereden op den openbaren rijweg, provincialen kunstweg, op een rijwiel, dat niet was voorzien van eene lichtgevende lantaarn;

Overwegende dat. bij schrijven van 23 September 1914, de Luitenant-Kolonel Commandant van het 17e Regiment Infanterie, aaii bedoelden Auditeur-Militair lieeft bericht. dat op 6 September 1914 te Eindhoven reeds „de staat van oorlog en beleg" was afgekondigd, waarcloor overeenkomstig artikel 24 van de Motor- en Rijwielwet, deze wet buiten werking was gesteld en de milicien R. alzoo niet voor den Krijgsraad terechtgesteld behoefde te worden;

Overwegende dat de Auditeur-Militair, bij schrijven van 24 September 1914. bij zijn bereids uitgebracht advies is blijven volharden. aanvoerende. dat artikel 24 der Motor- en Rijwielwet alleen van toepassing is wanneer de rijwielen en rijtuigen. in dat artikel bedoeld, worden gebruikt ten behoeve van 's Rijks dienst. terwijl ten opziclite van den verdachte niet blijkt. dat hij op het oogenblik van het verbaliseeren zijn rijwiel gebruikte in 's Rijks dienst;

Overwegende dat, blijkens schrijven respectievelijk van 22 en van 26 September 1914, de Luitenant-Kolonel Regimentscommandant en den Auditeur-Militair ieder bij zijn gevoelen zijn blijven volharden, terwijl laatstbedoelde de toepassing heeft verzocht van artikel 15 van de Rechtspleging bij de Landmacht, daar hij het in liet belang acht van de Justitie dat, waar een zoo groot aantal overtredingen van de Motor- en Rijn-iel et ter vervolging wordt aangebracht, daarin uniform recht worcle gedaan, en eerstbedoelde aan dit verzoek heeft voldaan bij zijn boven in de eerste plaats vermeld schrijven;

Overwegende dat, ingevolge artikel 24 van de Motor- en Rijwielwet, ingeval van staat van oorlog of staat van beleg en bijaldien door de Koningin wordt verklaard, dat een toestand aanwezig is, als bedoeld bij artikel 1, sub 1e en 2e der Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* No. 128), deze wet niet van toepassing is op motorrijtuigen en rijwielen met militaire bestuurders en op motorrijtuigen en rijwielen bestuurd door niet-militaire bestuurders, voor zooveel bedoelde rijtuigen of rijwielen worden gebezigd ten behoeve van 's Rijks dienst;

Overwegende dat, maar motorrijtuigeii en rijwielen met militaire bestuurders kunnen worden gebezigd ook anders dan ten behoeve van 's Rijks dienst, de zinsbouw en woordenkeus van dit artikel dwingen tot de uitlegging, dat „bedoelde rijtuigen of rijwielen" terugslaat op alle in de bepaling eerder omschreven motorrijtuigen en rijwielen, dus op zoowel die met militairen als die met niet-militaire bestuurders;

Overwegende dat deze uitlegging is in oveieenstemming met de bedoeling, die de Wetgever mrt de bepaliiig van artikel 24 voornoemd moet hebben gehad en welke niet kan zijn geweest, aan alle niilitaireii een vrijbrief te geven om tijdens den buitengewonen toestand, in de bepaling omschreven, ongestraft te doen wat in gewone tijden verboden en strafbaar is, maar wel om te voorkomen, dat de dienst des Rijks schacle lijdt door het in buitengewone omstandigheden voor alle gevallen blijven voortbestaan van wetsbepalingen waarbij met de eischen van deze buitengewone omstandigheden geene rekening is gehouden; dat juist met het oog daarop, niet-militaire bestuurders aan militairen zullen zijn gelijkgesteld, omdat het in deze niet van gewicht kon zijn of men militair dan wel niet-militair is maar enkel of men een motorrijtuig of rijwiel bestuurt dat wordt gebezigd ten behoeve van 's Rijks dienst;

Overwegende dat de juistheid van deze uitlegging bevestiging vindt ook in de geschiedenis van de tot stand koming der bepaling van artikel 24 voornoemd; dat in liet oorspronkelijk, bij Koninklijke boodschap van 26 Februari 1903 ingediend ontwerp van wet deze bepaling luidde:

„In geval van staat van oorlog of staat van beleg, alsmede bijal-
„dien naar Ons oordeel een toestand aanwezig is als becloelcl bij arti-
„kel 1 sub 1e en 2e der Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* Ko. 128),

„worden de bepalingen dezer wet buiten werking gesteld zoowel „ten aanzien van motorrijtuigen met militaire bestuurders als ten „aanzien van motorrijtuigen bestuurd door niet-militairen, voor zoo„ver bedoelde rijtuigen gebezigd worden ten bate der landsverde„diging"; dat. naar aanleiding van eene opmerking in het voorloopig verslag der Tweede Kamer. dat de uitdrukking „ten bate der landsverdediging" het gebruik van deze rijtuigen ten dienste van de brievenposterij niet zou omvatten. die uitdrukking is vervangen door „ten behoeve van 's Rijks dienst". terwijl daarna de redactie eenige wijziging heeft onclergaan en de rijwielen die eerst onder de wettelijke regeling niet zouden zijn begrepen, daarin zijn opgenomen: dat uit een cri ander bliikt. dat men van den aanvang af voor de motorrijtuigen (en rijwielen) met niet-militaire bestuurders en die met militaire bestuurders één lijn heeft willen trekken en dat enkel de eischen van 's Rijks dienst de grond zouden zijn voor het buiten toepassing houden van de bepaling der wet;

Overwegende dat, waar ten opzichte van den verdachte niet blijkt. dat hij op het oogenblik van het verbaliseeren zijn rijwiel gebruikte ten behoeve van 's Rijks dienst, hij, ter zake als in het schrijven d.d. 12 September 1914 van den Auditeur-Militair omschreven. naar den militairen Rechter moet 1%-ordenverwezen:

Gezien. behalve artikel 24 van de Motor- en Rijwielwet. artikel 15 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Bepaalt de verwijzing naar den militairen Rechter van R., milicien-solilaat bij de 2e compagnie, 3e Bataljon, 17e Regiment Infanterie. in garnizoen te Eindhoven. ter zake als omschreven in het schrijven van den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement te 's Hertogenbosch, d.d. 12 September 1914:

Bepaalt, dat afschrift van deze Resolutie zal worden gezonden aan den Luitenant-Kolonel. Commandant van liet 17e Regimeiit Infanterie en aan den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement te 's Hertogenbosch.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissenient. hoofdplaats Arnhern.

Vonnis d.d. 15 Juli 1913

(geapprobeerd door het H. M. G. bij Resolutie van 31 Juli 1913).

President: majoor W. F. Ruernpol.

Leden: de kapiteins J. Suermondt en E. J. Beuverij en de luitenants H. R. A. van der Wall Bake. Mr. Dr. ;J. S. Barbas. R. K. Lankenau en H. J. Phaff.

Auditeur-Militair: Mr. Dr. G. L. v. Oosten Slingeland p.v.

Het op eene voor het publiek toegankelijke plaats een wapen bij zich hebben, bij herhaling.

Onderzoek naar beklaagde's verstandelijke vermogens.
Rapport van deskundigen.

De Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem;

Gezien de stukken van den processe;

Gehoorrl de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd:

Overwegende dat S. T. J.. oud 26 jaar, geboren te Grosz—Glogau (Duitschland), soldaat bij liet 5de regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort, gerequireerde in persoon voor den Krijgsraad is gesteld ter zake:

dat hij te Utrecht op 14 Maart 1913 iii de gang van het gebouw van het Hoog Militair Gerechtshof, op een voor liet publiek toegankelijke plaats, een revolver niet tot zijn uitrusting behoorende bij zich heeft gehad, nadat hij bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 14 Maart 1913 wegens gelijke overtreding onherroepelijk was veroordeeld:

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven:

Ik beken mij aan liet te last gelegde te hebben schuldig gemaakt, zoomede dat ik bij Sententie van liet Hoog Militair Gerechtshof van 14 Maart 1913. wegens liet op clcn openbaren weg een wapen bij mij hebben. ben veroordeeld tot een geldboete van tien gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijkc uitspraak kan worden tenuitvoergelegd te vervangen door hechtenis van tien dagen. Zoodra mij de eerste revolver was afgenomen, kocht ik een nieuwe, omdat mijn omgeving in- en buiten de kazerne mij niet beviel. Ik heb de overtuiging den een of anderen dag aangevallen te zullen worden; in de kazerne omdat ik goed mijn dienst doe. daarbuiten omdat ze mij houden voor een veldwachter of politie-?geiit. Ik heb in de omstreken van Soest en Baarn in den avond daarvan meermalen hinder gehad. Ik was in de meening, dat bij de uitspraak van het vonnis de getuigen aanwezig zouden zijn en tevens dat wij allen weer naar Amersfoort terug zouden gaan. Ik stak de revolver bij mij, omdat ik bang was dat de getuigen, die misschien wat zouden hebben gedronken, mij het op den terugweg lastig zouden maken;

Overwegende, dat blijkens ten processe overgelegd. aan beklaagde voorgehouden uittreksel, hij bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 14 Maart 1913 uitgesproken terzelfder dag, i,- schuldig verklaard aan het op den openbaren weg een wapen bij zich hebben en deswege veroordeeld tot een geldboete van tien gulden, subsidiair tien dagen hechtenis; dat de Auditeur-Militair te Arnhem op den ambtseed op dat uittreksel heeft verklaard, dat die Sententie op 14 Maart 1913 onherroepelijk is geworden;

Overwegende dat M. J. C. de Liefde. sergeant bij liet 20ste

regiment Infanterie in garnizoen te Utrecht. als getuige onder eede heeft verklaard:

Op 13 Maart 1913 te ongeveer 11½ uur v.m. was ik als sergeant-planton in de bodenkamer van liet Hoog Militair Gerechtshof te Utreclit. Beklaagde kwam iia de uitspraak in zijn zaak in de bodenkamer. Hij haalde toen een revolver uit zijn zak. geladen met ze.: scherpe patronen en vroeg mij die voor hem te bewaren. De mij in rechte getoonde revolver is die welke beklaagde mij, geladen met zes scherpe patronen, ter hand stelde. Beklaagde \(-rtelde mij dat hij, tengevolge van de vroegere gehouden vechtpartijen bang was dat eenige getuigen hem te lijf zouden willen gaan en hij daarom de revolver bij zich droeg.

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de beëedigde verklaring des getuigen wettig en overtuigend is bewezen. hetgeen aan beklaagde is te last gelegd. zoomede zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat ter terechtzitting van 18 April 1913 door den Krijg-rand als deskundigen, ten einde een onderzoek in te stellen naar beklaagdes verstandelijke vermogens, benoemd zijn dr. Th. J. H. Snijders. dirigeerend officier van gezondheid 2de klasse en H. S. van der Stenipel. officier van gezondheid 1ste klasse. beiden te Arnhem; dat deze na in handen van den President des Krijgsraads den eed te hebben afgelegd. dat zij verslag naar hun geweten zullen geven en ria kennis te hebben genomen van de processtukken een rapport hebben uitgebracht. waarbij zij tot de slotsom komen. dat bij het door hen ingesteld onderzoek niets is aan het licht geliomen. wat aanleiding geeft aan te nemen. dat beklaagde bij het begaan van het hem te last gelegde feit lijdende zou zijn gen-pest aan ziekelijke storing of gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens; beklaagde is vreemdeling, ouder dan de meeste zijner kameraden. vrijwilliger. omstandigheden die hem eenigszins van de anderen afzonderden. Dergelijke personen worden in de omgeving van jongelui gemakkelijk het mikpunt van meer of minder onschuldige plagerijen. Beklaagde had grooten ijver voor den dienst; verscheidene in zijne omgeving niet. Beklaagde weid nog al eens geplaagd en er werd om hem gelachen, ook wel zonder onaangename bedoeling. Door beklaagde werd dit echter ernstig opgevat; hij gevoelde zich geisoleerd en miskend en daar hij achterdochtig van aard is. kon het denkbeeld bij hem ingang vinden. dat men hem vijandig gezind was. Rij ons onderzoek is gebleken, dat wij geen aanleiding hebben als motief van zijn strafbare handeling een ziekelijke afwijking op psychisch gebied aan te nemen. Er werden geen verschijnselen geconstateerd, die zouden wijzen op een bestaande psychose met name aanwezigheid van hallucinaties, terwijl dwangvoor-tellingen en waandenkbeelden konden worden uitgesloten;

Overwegende, dat de deskundigen nader in rechte gehoord, ieder voor zich bij het rapport hebben volhard;

Overwegende, op grond van het deskundig rapport dit overnemende en tot het zijne makend. dat niet gebleken is van gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing van beklaagdes verstandelijke vermogens op grond waarvan het gepleegde feit aan beklaagde niet zou kunnen worden toegerelienel:

Gezien de art. 1. 2 en 3 der wet van 9 Mei 1800 (*Staatsblad* No. 81); 23 33 en 91 Wetboek van Strafrecht; 1 en 3 wet 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191); 9 wet 15 April 1886 (*Staatsblad No.* 64); 13 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht:

Verklaart het aan beklaagde te last gelegde wettig en overtuigend is bewezen:

Kwalificeert het als: het op eenige voor het publiek toegankelijke plaat. een wapen bij zich hebben. terwijl tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verloopen, sedert een vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot eene geldboete van vijf gulden;

Bepaalt dat die boete bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag. waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zal worden verrangen door hechtenis van tien dagen;

Verklaart de revolver verbeurd;

Verwijst hem in de proceskosten.

In opdracht van den Krijgsraad te Arnhem in zake S. T. J. soldaat-vrijwilliger bij het 5e regiment Infanterie, thans ter observatie opgenomen in liet Militair Hospitaal te Arnhem. hebben wij ondergeteekende Dr. Th. J. H. Snijders. dirigeerend-officier van gezondheid der 2e klasse en H. S. van der Stempel officier van gezondheid 1e klasse, beiden te Arnhem, na in handen van den President den bij de Wet gevorderden eed te hebben afgelegd. een onderzoek ingesteld naar den toestand der geestvermogens van genoemden soldaat, beschuldigd van hrt bij zich dragen van een met scherpe patronen geladen revolver, terwijl hij zich op een voor liet publiek toegankelijke plaats bevond.

Zij hebben daartoe kennis genomen van de gerechtelijke stukken. op het gepleegde feit en op een ander feit. wegens hetwelk hij werd 7-eroordeelcl. betrekking hebbende, kennis genomen van een aantal getuigschriften in het bezit van beklaagde en betrekking hebbende op zijn militairen diensttijd in Duitschland en verschillende betrekkingen waarin hij is werkzaam geweest en hebben zij herhaaldelijk met hem gesproken en hem aan een lichamelijk en psychisch onderzoek onderworpen. Hnnne bevindingen hebben zij medegedeeld in het volgende

RAPPORT

Gerechtelijke stukken. Aan S. T. J.. soldaat bij de 1e compagnie, 1e bataljon, 5e regiment Infanterie wordt te laste gelegd dat hij zich zou hebben schuldig gemaakt aan het volgende feit: „dat hij

„op 14 Maart 1913 in de gang van het gebouw van het Hoog Mili-
..tair Gerechtshof te Utrecht, een voor het publiek toegankelijke
..plaats, bij zich had een revolver, geladen met zes scherpe patronen";

Uit de gerechtelijke stukken blijkt, dat beklaagde op 14 Maart 1913 voor het Hoog Militair Gerechtshof moest verschijnen, oni de uitspraak van dat College te vernemen in een vorige strafzaak. Na afloop daarvan werd hij geleid naar de bodenkamer, waarheen ook de sergeant de L. zich begaf. die beklaagde moest overbrengen naar de gevangenis. Beklaagde haalde toen een geladen revolver uit den zak en vroeg aan dien sergeant, om die voor hem te bewaren tot na zijn ontslag uit de gevangenis. De sergeant heeft de revolver aangenomen en later van liet voorgevallene kennisgegeven.

Bij zijn verhooren door Officieren-Commissarissen te Amersfoort bekende belilaagde. zich aan liet hem te laste gelegde feit te hebben schuldig gemaalit. Als motief gaf hij op. dat hij de overtuiging had, den een of anderen dag aangevallen te zullen worden in de kazerne, omdat hij goed zijn dienst deed en wel eens rapport van kameraden maakte daarbuiten. omdat hij ondervonden had. dat men hem wel eens voor eeii veldwachter of politieagent aanzag. In den morgen van 1-2 Maart 1913 had hij de geladen revolver bij zich, omdat hij meende. dat de getuigen in zijn zaak aanwezig zouden zijn, die misschien wat gedronken zouden hebben en het hem dan lastig zouden maken. De revolver droeg hij buiten de kazerna bijna altijd bij zich. Reeds toen hij 14 dagen in dienst was, kreeg hij den indruk, dat men het liem lastig maakte en hij schrijft de minder goede verhoudnig voor een deel toe aan het feit, dat men hem den dienst van escouade-commandant liet doen. terwijl hij niet van corveeën werd vrijgesteld, waardoor de andere manschappen hem niet gehoorzaamden. Hij wandelde steeds alleen en was altijd bang, aangevallen te zullen worden. Daarom had hij ook. na voor den krijgsraad te zijn geweest, overplaatsing naar Harderwijk gevraagd.

Beklaagde is 10 Juni 1886 te Grosz-Glogau in Silezië geboren, heeft zich op 9 Mei 1912 vrijwillig verbonden als soldaat bij het 5e regiment Infanterie, was tevoren in Pruissischen Dienst geweest (1e Matrozen-Divisie) van 6 Januari 1905 tot 18 September 1908. Volgens zijn straflijst is hij gestraft met 2 dagen kwartierarrest wegens het, als geleider van manschappen, onvoldoende handhaven der orde en op 14 Maart 1913. door het Hoog Militair Gerechtshof tot een geldboete van *f* 10. subsidiair 10 dagen hechtenis wegens het op den openbaren weg bij zich hebben van een wapen en tot 20 dagen gevangenisstraf wegens mishandeling.

Bij het dossier bevinden zich de gerechtelijke stukken, betrekking hebbende op de zaak, waarin op 14 Maart 1913 door het Hoog Militair. Gerechtshof uitspraak werd gedaan. Omtrent die zaak lezen wij hrt volgende:

In den avond van 11 December 1912, omstreeks 9 uur 40 minuten, loste soldaat J. uit een met 6 scherpe patronen geladen revolver van klein kaliber 2 schoten op den milicien M., toen deze met den

milicien S. de hoofdpoort x-an de kazerne te Amersfoort binnenkwam. Een kogel. die n-e1 het laken. doch niet de voering van de jas van den getroffene had doorboord. veroorzaakte een oppervlakkig huidwondje aan de rechter borsthelft; de andere die ook liet laken niet had doorboord, een lichte oiituelling onder de liam van het schouderblad. De dader verkeerde niet onder den invloed van sterken drank. Bij zijn verschillende verhooren, bekent belilaafi.de zich aan liet hern te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt. Hij deelt verder mede. de revolver gekocht te hebben omdat een zekere milicien R.. niet wien hij dikwijls ruzie had, hem had gedreigcl. Hij kocht een revolver van klein kaliber. omdat hij claarmede R. zoo noodig schrik wilde aanjagen. wel wetende, liem daarmede niet te kunnen dooden. Nadat milicien R. niet groot verlof was gegaan, kwamen de miliciens van liet blijvend gedeelte onder de wapenen (2 December), waaronder eenige. die in den voorafgaanden zomer tegelijk met hem geoefend waren. Daaronder waren sommigen, die slecht hun dienst deden en die altijd ruzie met hem trachtten te maken. omdat hij vrijwilliger was en zijn best deed. om zijn dienst naar behooren te doen en zijn kleeding en uitrusting goed in orde hield. Zij scholden hem uit, plaagden hrm ,door hem aan zijn jas te trekken, zijn muts af te nemen eii derg. Daarmede begonnen zij ook nu weer, hoewel belilaagde zich zooveel mogelijk van hen afhield en steeds bereid was hen te helpen. Toen een van hen zich eens onbehoorlijk tegenover een korporaal had gedragen, werd beklaagde als getuige opgeroepen en getuigde de s\-aarheid, hetgeen hem, blijkens uitlatingen van sommigen, kwalijk werd genomen. De milicien M. uitte zelfs naar aanleiding daarvan een bedreiging tegen hem, die bij een ander instemming vond. Daarna droeg beklaagde de re\olver weer bij zich. Op 11 December hoorde belilaagde hen aan tafel zeggen, dat zij hem van kant wilden maken, hetgeen hem dien dag steeds door het hoofd maalde. Na het eten ging hij uit ell wat roncllooperi. dronk hier en daar een glas bier en 2 of 3 borrels eri ging weer vroeg naar de kazerne terug. Vóór de compagnie bedacht hij zich, wilde gebruik maken van de liem verleende avondpermissie en ging weer uit. Bij de hoofdpoort gekomen, hoorde hij stemmen, waaronder die van milicien M.. dien hij alleen den hoek van de poort om zag komen. terwijl anderen hem volgden. Toen M. hem zag. hief hij den rechterarm op; in de rechterhand had hij een nies. Hij liep op beklaagde toe. uitroepende: ..Hallo, heb ik je eindelijk!" Toen nam beklaagde de revolver uit den zak. schoot op hem, om hem terug te drijven. Toen M. tocli op liem aan bleef komen. schoot hij een tweede keer. waarop M. terugging. Toen ging beklaagde naar de wacht, oiitnioette eerst den élève-muzikant B. en daarna sergeant X.. aan wien hij mededeelde, dat 12. liem had willen aanvallen en beklaagde hem had weggeschoten. Deze laatste bracht liem naar de wacht, waar hij in arrest werd gesteld.

De milicien M.. de getroffene, verklaart, dat. toen hij inet milicien S. de hoofdpoort binnenkwam ell hij uan dezen afscheid had

genomen, beklaagde zonder aanleiding op hem heeft geschoten. M. ontkent niet een mes op beklaagde te zijn afgekomen of tot hem te hebben gezegd: ..Hallo heb ik je eiridelijlr!" Hij had zelfs geen nies bij zich. Ook ontkent hij, dat door hem en anderen dien middag een afspraak zou zijn gemaakt, J. van kant te maken of een pak slaag ie geven. De milicien S. en de élève-muzikant B., die even achter het tweetal de kazerne binnenkwamen, bevestigen de verklaringen van M. Bij fouilleering bleek, dat M. geen. S. wel een mes bij zich had. Verschillende miliciens van de 1e compagnie, 1e bataljon, behoorende tot degenen, die volgens verklaring van beklaagde. hem vijandig gezind maren, ontkennen, dat er een afspraak was gemaakt. om J. van Bant te inaken. Zij deelen verder mede. dat beklaagde stil en in zichzelf gekeerd was, zich weinig met de anderen bemoeide. hoewel hij steeds bereid was, anderen te helpen. Hij werd uit gekheid wel eens geplaagd. om dat hij vrijwilliger was. en soms ..Sik" of „Engelsche geit" genoemd, waarover hij nooit boos werd. Sommigen voegen er aan toe, dat beklaagde zeer aanhalig en handtastelijk was en gemeene grepen deed. Als zoodanige feiten worden inedegedeeld, dat hij eens den milicien L., toen deze te bed lag. boven de dekens bij een voet en dij heeft gegrepen. een andere maal den milicien R. bij een dij heeft gegrepen en hem heeft toegevoegd, dat hij een aardige jongen was en mooie tanden had. Daarentegen verklaren de milicien A. en de élève-muzikant B. nooits iets van aanhaligheid door beklaagde te hebben ondervonden of gezien; de laatste voegt er bij, dat hij alle verhalen daaromtrent eerst na het gebeurde van 11 December heeft vernomen en er tevoren nooit iets over heeft hooren zeggen of klagen. De milicien V. heeft alleen het bovenvermelde voorval met L. bijgewoond en verder niets van handtastelijkheid van de zijde van beklaagde gezien. De élève-muzikant B. noemt beklaagde wantrouwend; hij was altijd in de meening, dat men hem wilde beetnemen of iets van hem weghalen. De korporaal v. S. verklaart dat beklaagde hem onmiddellijk na het voorval heeft medegedeeld. dat hij erop ingeschoten had. omdat de miliciens van de 1e compagnie hem altijd plaagden en sarden, liem uitscholden voor .,sik[n] en met brood gooiden en nu afgesproken hadden hem af te maken. De sergeant T., die dikwijls met beklaagde in aanraking is geweest, heeft hem leeren kennen als iemand, die trachtte zijn dienst in de puntjes te verrichten en in alle opzichten een goed soldaat te zijn. T. heeft bemerkt, dat dit niet in den smaak viel van de miliciens, met wie hij tegelijkertijd werd geoefend. dat zij hem plaagden met zijn strenge dienstopvatting. Dezelfde miliciens zijn op 2 December onder de wapenen gekomen, «. a. de milicien M.. die behoort tot een clubje manschappen. die niet van het beste slag zijn als soldaat. Niemand van hen heeft zich ooit beklaagd over het optrrcleii of over handelingen van beklaagde. Wel heeft deze zich eens beklaagd. dat als hij nu en dan met eenig gezag werd bekleed over miliciens. het hem onmogelijk was. de discipline te handhaven.

Beklaagde, gehoord over de ingebrachte klachten over door hem betoonde handtastelijkheden, verklaart. dat daarvan wel wat waar was, maar hij dit deed, om van hen af te komen en steeds, terwijl iedereen er bij was. Hij pakte er eeii bij de beenen omdat men hem de muts van liet hoofd sloeg of hem bij zijn jas greep. Het gezegde tegen R. omtrent zijn mooie tariden ontkent beklaagde niet. maar hij heeft dit zonder eenige bijbedoeling gezegd.

Anamnese. Ter beoordeeling van beklaagde's verleden vóór zijn indiensttreding bij het 5e regiment Infanterie beschikken wij slechts over eeii aantal getuigschriften en verklaringen, die hij ons ter inzage heeft gegeven. Een getuigschrift, afgegeven door liet Hoofd van een Privat-Real-und Handelsschule te Rastatt vermeldt, dat zijn gedrag, ijver en opmerkzaamheid aldaar goed zijn geweest en zijn vorderingen in de verschillende vakken zeer goed. Op 28 Februari 1903 verliet hij die school. Van 15 Maart tot 30 September 1904 diende hij aan boord van een Engelsch schip als matroos en zijn gedrag en bekwaamheid waren daar. blijkens een getuigschrift, zeer goed. Op 6 Januari 1905 trad hij in dienst bij de eerste Duitsche Matrozendivisie. om zijn militairen dienittijd te vervullen. Op 18 September 1908 werd hij, zooals zijn „Militärpass" vermeldt. na beëindigden diensttijd ontslagen. Als matroos maakte hij van 13 Mei 1906 tot 20 Juli 1907 eeii reis mede naar Ooit-Azië. Blijkens zijn „Führungszeugniss" is zijn gedrag in clienst ..slecht" geweest. Het vermeldt twee gerechtelijke straffen. n.l. 4 weken streng arrest wegens „militaire cliefital". en 3 weken streng arrest wegens „insubordinatie door bedreiging"; verder 9 disciplinaire straffen. uiteenloopende van 3 tot 14 dagen, streng arrest wegens dronkenschap in of buiten dienst. insubordinatie, niet uitvoeren van een gegeven bevel, mankeeren, nalatigheid als schildwacht, enz. Een 6-tal getuigschriften van patroons in verschillende plaatsen in Duitschland, bij wie hij in den tuinbouw is werkzaam gewee-t tusschen September 1908 en September 1910 luiden algemeen zeer gunstig. Hij wordt als trouw, eerlijk. goed van gedrag. vlijtig, belangstellend in zijn werk, „gewissenhaft" punctueel en ordelievend geschilderd. Sommige bevatten goede wenschen voor zijn toekomst of aanbevelingen aan anderen. Vier getuigschriften van bloemkweekers in Nederland, bij wie beklaagde heeft gewerkt, leggen een gunstige getuigenis af omtrent zijn ijver, gedrag en werkzaamheid. Eindelijk is beklaagde nog in liet bezit van een bewijs van goed gedrag. in Duitschland afgegeven en ?, clergelijke bewijzen, geteekend resp. door de burg-emeesters van Loosduinen, Naaldwijk en de Bilt. welke laatste zijn afgegeven na ontvangen inlichtingen van den Chef der 3e Afdeeling van het Departement van Justitie.

Inlichtingen van beklaagde zelf. Beklaagde is 10 Juni 1886 geboren te Grosz-Glogau in Silezië. Zijn vader was garnizoens-bouwirieester, is 10 jaar geleden op 62-jarigen leeftijd overleden; aan welke ziekte is beklaagde onbekend. Hij was een gewone man, niet zenuwachtig of driftig, maakte geen misbruik, zelfs weinig gebruik, van

sterken drank of bier. Beklaagdes moeder is 62 jaar oud, gezond, niet zenuwachtig; zij heeft nooit aan toevallen geleden. Zij heeft 2 kinderen gehad. beiden nog in leven. De oudste is een dochter. die bij haar moeder thuis is; zij is ongehuwd, zwak maar ,niet zenuwachtig, lijdt iiiet aan toevallen. In de familie der ouders zijn, voor zoover beklaagde weet, geen lijders aan krankzinnigheid of zenuwziekten voorgekomen.

Beklaagde was als kind gezond; hij heeft niet aan stuipen of toevallen geleden. Hij was een gewone jongen, wel wat stil van aard, doch niet eenzelvig, niet driftig, niet achterdochtig. Met zijn kameraden kon hij steeds goed overweg. Reeds als jongen dacht hij er over, veel te gaan reizen in vreemde landen en andere werelddeelen. Daar zijn vader voor zijn werk clan hier dan daar woonde, heeft beklaagde op verschillende plaatsen de lagere school bezocht. Hij kon vrij goed leeren, hoewel hij niet bijzonder uitblonk, ging geregeld in hoogere klasse over en heeft de school geheel afgeloopen. Daarna heeft hij nog een Realschule bezocht. waar hij o. a. wat Fransch en Engelsch heeft geleerd. Op de scholen gedroeg hij zich goed. had nooit moeilijkheden met onderwijzers of kameraden. Op zijn 15e jaar ging hij in dienst op een zeilschip van de koopvaardij; hij had daarin veel lust, omdat hij mat van de wereld wilde zien.

Op zijn 18e jaar werd hij vrij illiger-matroos bij de Marine, waarbij hij 4 jaar heeft gediend. In dien tijd heeft hij nog al eens straf gehad wegens dronkenschap, niet-uitvoeren van een gegeven bevel. enz. Die dronkenschap was zoo rrg niet: had men hem een glas bier zien drinken, dan was het minste verzuim voldoende, om hem straf te bezorgen. Met zijn kameraden had hij wel eens ruzie. maar in het algemeen Iron hij goed met hen opschieten. De dienst beviel hem vrij goed. doch wegens zijn straffen kon hij niet bijteekenen. Bij de Duitsche Marine is men zeer itreng; als iemand aan zijn meerdere niet bevalt, weet men hem wel te vinden en protesteeren en reclameeren helpt niets. Op ruim 22 jarigen leeftijcl was zijn dienstplicht voorbij; hij had o. a. een reis naar China meegemaalit. Daarna heeft hij nog ½ jaar op een koopvaardijschip gediend, waarmede hij schipbreuk leed. en heeft vervolgens een tijdlang in Duitschland bij den tuinbouw gewerkt. Doch dit beviel hem niet en hij milde in Holland werk zoeken. Hij had in zijn dienst bij de koopvaardij in verschillende landen gezien. dat de Duitschers hun ondergeschikten veel slechter behandelen dan andere naties en daarom wilde hij in een ander land gaan dienen. Om hier militair te kunnen worden, moest hij zijn verband niet Duitschland geheel verbreken en toen hij naar Holland ging, was hij dan ook geen Duitsch onderdaan meer.

In Nederland heeft hij eerst 18 maanden als opperman en tuinmansknecht gewerkt. Voor het laatste werk had hij geen voldoende bekwaamheid, omdat hij er niet van jongsaf in was opgegroeid, zoodat hij slechts uurwerk kon doen. Hierdoor moest hij. hoemel zijn patroons over liem tevreden waren. nogal eens van baas verwisselen. Ongeveer een jaar geleden nam hij clienst bij het 5e regiment

Infanterie te Amersfoort. Hij deed zijn Best, om zijn dienst zoo goed mogelijk te doen en heeft maar ééns straf gehad, n.l. 2 dagen kwartierarrest, waarover later. Onder de miliciens. met wie hij geoefend werd. waren er eenigeii, die slecht hun dienst deden; zij waren onbeschaafd en gaven steed. op den dienst af. Dikwijls werden beklaagde onaangenaamheden gezegd. omdat hij vrijwilliger was en omdat hij zich inspande om zijn plicht te doen. Toch hielp hij hen in alles. waarin hij hen kon helpen. Dikwijls werd hij met den dienst van escouadecommandant belast. doch de miliciens trokken zich niet veel aan van hetgeen hij tot hen zeide. en als hij rapport van hen maakte, werd hem dikwijls niet de hand boven het hoofd gehouden, waarover dan een groot gejuich opging. Zijn straf heeft hij aan liet feit te danken. dat zij hem maar lieten praten; als geleicler vaii eenige manschappen had hij de orde slecht gehandhaafd, waarvan de reden was. dat zij zich aan zijn orders niet stoorden. Hun vijandige gezindheid nam nog toe. toen hij. bij een overtreding door een hunner, als getuige de waarheid had gesproken, die ongunstig was voor den overtreder. Daarom clreigde een van hen hem met een pak slaag. Zij plaagden hem, trokken hem 's avonds van achteren aan zijn jas of wierpen hem de muts van liet hoofd. zonder dat hij kon zien, wie het deed. Dan gebeurde het wel. dat hij een van hen beetpakte, hetgeen later door hèn als het doen van gemecne grepen werd uitgelegd. Dc revolver heeft beklaagde gekocht. toen een zekere milicien R. hem had bedreigd. Deze ging echter met groot verlof. zonder iets tegen hem te hebben ondernomen. Toen sommige der minder goede miliciens bovenbedoeld. voor het blijvend gedeelte onder de wapenen kwamen. nam hij zich voor. geen onaangenaamheden uit te lokken. maar op zijn hoede te zijn. Op den 11en December 1912 hoorde hij. toen hij op de kamer kwam, eenige miliciens achter een scherm spreken. Hij ving van dat gesprek op, dat zij. w. o. ook milicien M., afspraken, hem een pak slaag te geven: de juiste Bewoordingen kon hij niet weergeven. Toen hij 's avonds uitging. nam hij zijn revolver mede. Hij kwam vroeg weer in de kazerne terug. maar bedacht zich en besloot, daar hij toch avondpermissie had, weer uit te gaan. Bij de hoofdpoort gekomen hoorde hij stemmen van verscheidene personen, doch herkende. daar het donker was. alleen M., die met een mes dreigend op hem afkwam. Om hem toen door vrees aan te jagen van zich af te houden. heeft hij de schoten op hem gelost. Hij wist zeer goed. dat hij hem geen ernstige wond kon toebrengen; daarvoor was het wapen van veel te lilein kaliber, en hij heeft in zijn diensttijd wel geleerd, dat men met zoo'n wapen iemand niet ernstig kan treffen. veel minder nog doodschieten. Het is dan ook nite waar. dat hij, toen hij zich naar de wacht begaf, zou gezegd hebben dat hij M. had doodgeschoten; hij zeide. dat hij hem had weggeqchoten. d. w. z. door schieten had weggejaagd.

De reden. dat hij zijn revolver meenam. als hij uitging. was, dat hij dikwijls in zijn vrijen tijd, b.v. Zondags, alleen groote wandelingen maakte en dan soms onderweg in een kleine herberg een glas

bier dronk. Hij had wel eens opgemerlit. dat men hem voor een politieman aanzag en dat men dergelijlie personen minder goed gezind was. Ook op straat werd hij soms nageroepen wegens zijn puntbaard. waaraan men zich in Holland gemakkelijk schijnt te ergeren, of omdat hij ouder was dan de anderen. Overigens ontkent hij. dat hij in de meening verkeerde, dat men persoonlijk iets tegen hem had; ook met de manschappen heeft hij. nadat de bewuste slechte elementen op 31 Januari j.l. met groot verlof vertrokken waren, nooit andere moeilijkheden gehad dan die welke voortvloeiden uit het feit. dat hij. hoewel geen korporaal zijnde, toch met den dienst van escouade-commandant werd belast.

Nadat hij op milicien M. had geschoten, heeft hij zijn revolver en patronen afgegeven. Toen hij voor het Hoog Militair Gerechtshof moest verschijnen, achtte hij het mogelijk. dat de getuigen in zijn zaak ook daar zouden verschijnen en vond hij het geraden, om tegen een mogelijken aanval gewapend te zijn. zich weer van een revolver te voorzien en die bij zich te hebben.

Status praesens.

Algemeene indruk. Soldaat J. maakte op ons bij onze gesprekken met hem den indruk van een correct soldaat. Hij is stipt in het in acht nemen der militaire vormen. antwoordt op onze vragen eenigszins kortaf. zooals men dat van een Duitsch militair kan verwachten. In zijn doen en laten is niets opvallends.

Bij onze gesprekken kwamen geen stoornissen der opmerkzaamheid voor den dag; hij is niet afgetrokken of in zichzelf gekeerd, antwoordt vlot op hem gedane vragen, vertoont geen verschijnselen van psychische of motorische remming. Ook zijn opvattingsvermogen vertoont geen afwijkingen; hij begrijpt. wat men met hem bespreekt. volbrengt zonder fout. wat men hem opdraagt.

Over zijn verleden kan hij volledig verslag geven en het blijkt daarbij, dat zijn herinneringsvermogen, zoowel voor langer geleden gebeurtenissen als voor die uit den laatsten tijd ongestoord is. Tevens blijkt daarbij. dat hij een goed oordeel heeft, dat hij vrij intelligent is en in zijn zeer wisselende levensomstandigheden goed heeft rondgekeken.

Zijn stemming is in het algemeen ernstig, doch niet gedeprimeerd; wanneer daartoe aanleiding is, is hij zeer wel vatbaar voor vroolijkheid. Hij bemoeit zich weinig niet zijn medeverpleegden, die alle veel jonger zijn dan hij, doch liet Ball niet gezegd worden, dat hij hen bepaald vermijdt.

Gaat men wat dieper in op de motieven, die hem tot zijn beide delicten (het eerste. waarvoor hij reeds veroordeeld is, en het tweede, dat hem thans te laste is gelegd), dan komen nog eeii paar psychische eigenaardigheden voor den dag. In de eerste plaats blijkt het, dat hij nogal met zichzelf is ingenomen. zijn kennis en inzicht verkregen door zijn reizen en trekken en vroegeren diensttijd, zijn kennis

van onze taal enz. nogal hoog stelt. zonder dat men van een ziekelijke zelfoverschatting zou mogen spreken. Daarvoor geeft hij weer te grif toe. dat zijn bekwaamheden. b.v. in het tuinbouwvak. te gering waren om vooruit te komen. eii dat in sommige gevallen zijn kennis van het Nederlandsch tekort schoot.

In de tweede plaats schijnt hij ons zeer achterdochtig en wantrouwend toe; hij is spoedig van meening, dat hij, wanneer hij hier of daar door zijn uiterlijk of leeftijd opvalt. het zaak is voor hem, op zijn hoede te zijn; onschuldige plagerijen. een bedreiging, waarschijnlijk niet kwaad gemeend. worden door hem ernstig opgevat. Later hopen wij in liet licht te stellen. hoe deze karaktereigenschap van invloed is geweest op het ontstaan der opvattingen. die tot zijn strafbare handelingen hebben aanleiding gegeven. Ten slotte zij nog vermeld, dat van het bestaan van hallucinaties. dwangvoorstellingen, psychomotorische stoornissen enz. bij den onderzochte niets is gebleken.

Psychisch onderzoek. Ten einde inzicht te verkrijgen in den stand zijner kennis, werden aan beklaagde een reeks vragen gesteld. In de eerste plaats hadden die betrekking op het rekenen uit het hoofd. Vraag. Hoeveel is 12 × 13? Antwoord 156. Vr. 19 × 17? **h.** 238. Vr. 25—9? X. 16. — Vr. 58—23? X. 35. — Vr. 12 + 23 + 41? A. 89, later 78. — Al deze antwoorden worden vlot en zonder veel moeite gegeven.

Vr. Wat is de hoofclstad van Hessen? X. Darmstadt. — Vr. Van Waldeck? A. Pyrmont. — Vr. Waar loopt de Moezel in den Rijn? A. bij Coblenz. — Vr. De Main in den Rijn? **h.** bij Mainz. — Vr. Wat is de hoofdstad van Rusland? **h.** Moskou en St. Petersburg. — Vr. Van Montenegro? **h.** Cettinje. — Vr. Van Roemenië? X. Boekarest. — Vr. Van Bulgarije? **h.** Sofia. — Omtrent de geschiedenis van Duitschland worden hem geen vragen gesteld, omdat hij verklaart. daarvan niet veel te hebben onthouden. Vr. Hoe heet onze Koningin? **h.** Wilhelmina. — Vr. Wanneer is zij jarig? A. 31 Augustus. — Vr. Wanneer is keizer Wilhelm jarig? A. 28 Januari.

In het algemeen blijkt liet. dat beklaagde's school- en algemeene kennis eerder hooger dan lager staat, clan die van de meeste zijner ranggenooten.

Ten einde zijn inprentingsvermogen na te gaan, werd beklaagde verzocht, eenige reeksen van cijfers na te zeggen. Vraag: zeg na 4, 3, 8, 7? A. 4, 3, 8, 7. — Vr. 5, 2, 9, 1, 6? A. 5, 2, 9, 1, 6. — Vr. 4, 8, 7, 3, 2? A. 4, 8, 7, 3, 2. — Vr. 7, 9, 1, 4, 6, 8? A. 7, 9, 1, 4, 6, 8. — Ook deze antwoorden volgden vlug en zonder inspanning op de gedane vragen, zoodat wij mogen besluiten, dat zijn inprentingsvermogen geheel oiigestoord is.

Vervolgens werden aan beklaagde eenige reeksen van prentjes volgen:. Prof. Heilbronner voorgelegd. De nummers van elke reeks stelleii allen hetzelfde eenvoudige voorwerp voor, het eerste prentje geeft slechts den omtrek daarvan weer. het tweede is iets vollediger

enz., op liet laatste is het voorwerp volledig geteekend. Er werden 8 reeksen van prentjes vertoond en aan den onderzochte gevraagd. welk voorwerp er door werd voorgesteld. de reeksen bestonden uit een verschillend aantal nummers. Door de plaatjes te nummeren in omgekeerde volgorde, waarin zij worden vertoond. is men in staat de geleverde prestaties in getallen uit te drukken. Zou zou b.v. degene, die alle reeksen reeds bij het 1e plaatje herkende, het cijfer 43 verkrijgen; degene, die liet voorgestelde voorwerp eerst op het laatste plaatje van elke reeks herkende, het cijfer 8; degene. die het voorgestelde voorwerp ook nog niet herkende op het laatste plaatje van elke reeks. het cijfer 0. — Beklaagde herkende het voorwerp van reeks I (lamp, 4 nummers) bij No. 1, van reeks II (kerk, 8 nummers) bij No. 1. van reeks III (boom. 3 nummers) bij No. 2, van reeks IV (kanon, 3 nummers) bij No. 1, van reeks V (kruiwagen, 5 nummers) bij No. 1, van reeks VI (boot 6, nummers) bij No. 1. van reeks VII (molen, 8 nummers) bij So. 2. en van reeks VIII (visch, 6 nummers) bij No. 1. Wij verkrijgen door hem dus het cijfer 41, zijnde bijna het hoogste te verkrijgen cijfer. waarbij nog in aanmerking moet worden genomen, dat de prentjes van reeks III liet minst goed zijn geslaagd en dat de eerste nummers van reeks VII zeer zelden worden lierkrnd. Cit dit onderzoek mogen wij besluiten, dat beklaagde's opvattingsvermogen niet alleen ongestoord, maar zelfs zeer goed kan worden genoemd.

Eindelijk werd met beklaagde nog een associatie-proef genomen in den vorm der vrije woord-associatie. Achtereenvolgens werden hem 50 woorden toegeroepen met verzoek, na elk woord („prikkelwoord") het eerste hem invalende moord te noemen. Van de 50 reactie-woorden behoorden 48 tot de associaties, waarbij de beteekenis van het prilikelwoord van invloed blijkt te zijn geweest en hiervan weer 43 tot de inwendige en 15 tot de uitwendige associaties. Slechts 2 reactie-woorden wezen op een associatie. waarbij de beteekenis van het prikkelwoord niet van invloed was geweest eii wel tot de woordaanvullingen. Daar de inwendinge associaties als van hoogere waarde dan de uit\\-endige worden opgevat. wordt door deze proef bevestigd, dat beklaagde tot de meer intelligente personen behoort. Reacties. zooals men veelvuldig bij zwakzinnigen vindt kwamen dan ook bij beklaagde geen enkele maal voor.

Meermalen werden met beklaagde gesprekken gevoerd over de motieven, die hem tot zijn strafbare handelingen hebben geleid. ten einde uit te maken. of aan die handelingen ziekelijke voorstellingen, waandenkbeelden of dwangvoorstellingen ten grondslag hebben gelegen. Sommige zijner uitlatingen en verklaringen. zoo geheel in tegenspraak met de mededeelingen der getuigen, zouden het vermoeden kunnen wekken, dat bij belilaagcle waandenkbeelden bestonden; vooral zijn mededeeling. dat hij een afspraak had afgeluisterd, om hem een pak slaag. te geven en zijn verklaring, dat hij op milicien M. geschoten heeft. omdat deze hem met een mes in de hand tegemoet kwam in gezelschap van verscheidene personen, doen in die

richting denken. Nu is nog niet elke vergissing of elke onjuiste opvatting of verkeerde voorstelling van gebeurtenissen of toestanden op te vatten als een waandenkbeeld. Daartoe behoort in de eerste plaats, dat de lijder onvatbaar blijkt voor overtuiging. dat hij dus, mat men er ook tegen inbrengt. aan zijn voorstelling blijft vasthouden, en in de tweede plaats. dat het waandenkbeeld \-oortdurend aangroeit, d. i. steun vindt in tal van onbeteekenende gebeurtenissen. uitlatingen en handelingen van anderen. die alle in den zin van het waaiideiikbeeld worden verklaard. Passen wij dit criterium toe op de voorstelling die beklaagde zich van het gebeurde op 11 December 1912 heeft gemaakt, dan wordt het ons duidelijk, dat beklaagde eenvoudig die gebeurtenissen onjuist heeft opgevat, doch dat wij geen reden hebben. het bestaan van waandenkbeelden bij Iiem aan te nemen. Hij geeft toe, dat hij zich vergist kan hebben omtrent hetgeen in het afgeluisterd gesprek is gezegd. dat het donker was bij de hoofclpoort der kazerne en hij toen *meende* te zien, dat milicien M. met een mes op hem afkwam, en uit de toen gehoorde stemmen heeft afgeleid. dat er meerclere personen bij hem waren. Verder wordt de onjuiste voorstelling niet op anderen uitgebreid. zij beperkt zich tot de punten. waarin hij verkeerd heeft waargenomen. tot de personen. die hij over hem heeft hooren spreken en tot den dag, waarop de vermeende aanslag op hem zou hebben moeten plaats grijpen. Wij komen dus tot liet besluit dat er geen aanleiding bestaat. de door hem afgelegde verklaringen te beschouwen als te zijn gegrond op een bij hem bestaande vervolgingswaandenkbeeld.

Lichamelijk onderzoek. Soldaat J. is een matig krachtig gebouwde persoon met vrij goed ontwikkeld spierstelsel, matige onderhuidsche vetlaag, eenigszins hoogroode gelaatskleur en normaal gekleurde slijmvliezen. Gelaat en schedel zijn symmetrisch gevormd; het voorhoofd is hoog. Be bewegingen der gelaatsipieren, oogspieren, van de spieren van romp en ledeinaten geschieden alle ongestoord. De grove kracht der handen is normaal. beiderzijds gelijk. De bovenste oogleden vertoonen bij het sluiten der oogen lichte trillingen. De pupillen zijn gelijk, midclelwijd en reageeren normaal op licht en convergentie. De gezichtsscherpte is beiderzijds normaal. De pharynx-reflex is aanwezig. De gehoorscherpte is op beide oorgen normaal. Het tastgevoel, pijngevoel en localisatie-vermogen zijn over het geheele lichaam ongestoord. Coördinatiestoornissen en symptoom van Romberg (het wankelen bij htt staan met gesloten oogen en aaneengesloten voeten) wordt niet waargenomen. De huidvaatreflex is eenigszins verhoogd. De handen vertoonen bij het uitsteken geen beven. De pees- en perioit-reflexen aan de armen zijn levendig, de knie- en Achillespees-reflexen hoog, de buikreflexen hoog, de cremasterreflexen en voetzool-reflexen zwak. Verschil tusschen de reflexen van beide zijden wordt niet waargenomen.

In de longen, het hart en de buikorganen werden geen afwijkingen

geconstateerd. De pols is regelmatig, matig groot, matig frequent. (60 slagen per minuut). De urine bevat geen abnormale bestanddeelen. Gang en spraak zijn zonder afwijkingen.

Samenvatting. Resumeeren wij hetgeen uit de verkregen inlichtingen en ons onderzoek omtrent beklaagde is bekend ges%-orden,dan zien wij in hem iemand, die. voordat hij op 9 Mei 1912 als vrijwilliger bij liet Nederlandsche Leger in dienst trad. reeds een zeer afwisselend leven achter den rug had. In Silezië geboren, bezocht hij aldaar een lagere school en een Duitsche Realschule en kon, blijkens de overgeleg.de getuigschriften goed leeren. Daarna diende hij als scheepsjongen en matroos op Duitsche en Engelsche koopvaardijschepen. gedreven door zijn verlangen om te reizen en wat van de wereld te zien. Een getuigschrift van één dier schepen bevat een gunstige verklaring omtrent zijn gedrag en bekwaamheden. Minder goed lieeft hij het gemaakt bij de Duitsche Marine, waarbij hij zijn diensttijd volbracht. Zijii paspoort noemt zijn gedrag daarbij slecht en vermeldt verschillende door hem ondergane straffen. Beklaagde verklaart dit daarmede, dat de discipline op de Duitsche oorlogschepen buitengewoon streng, de behandeling der minderen slecht is en, wanneer men eenmaal straf heeft gehad, liet moeilijk is. herhaling te vermijden. In dien diensttijd maalite Iiij een reis naar Oost-Azië en bezocht daar verschillende Oostersche landen. Op 18 September 1908 werd hij wegens beëindigden diensttijd uit den militairen dienst ontslagen. Moeilijkheden met kameraden had hij nooit gehad. Na zijn ontslag werkte hij in Duitschland bij verschillende bloemkweekers en tuiniers. mier getuigenissen eenparig gunstig luiden en waarvan sommige in zeer waardeerende bewoordingen zijn gesteld. Toch wisselde hij nogal eens van patroon. naar hij mededeelt, omdat zijn bekwaamheden voor het vak niet voldoende waren. om een blijvende betrekking met vooruitzicht op een goede toekomst te erlangen. Zijn ervaringen, opgedaan bij de Duitsche Marine en op Duitsche koopvaardijschepen waren van dien aard. dat hij er de voorkeur aangaf. ziin nationaliteit op tr geven en in het buitenland merk te zoeken.

Hier in Holland kreeg hij merk bij verschillende tuiniers en bloemkwekers en ook deze gaven hem tevredenheid over zijn gedrag en ijver te kennen. doch ook hier vond hij geen betrekking met voldoende vooruitzicht n. Daarom trad hij on 9 Mei 1912 in militairen dienst hij Iiet 5e regiment Infanterie te Amersfoort.

Naar het ons voorkomt is voor de psychologische verklaring van zijn heide delicten (die wij in ons rapport beiden in beschouwing hebben genomen, omdat zij bij elkander behooreri, het ééne een gevolg is van het andere) het volgende van belang. In de eerste plaats was beklaagde vreemdeling, daarbij ouder dan de meeste zijner kameraden. urijwilliger, alle omstandigheden, die hem eenigszins afzonderden van de anileren. Nu is het bekend. dat dergelijlie personen in een omgeving van jongelieden gemakkelijk het mikpunt worden van meer of minder onschuldige plagerijen. Het hangt dan

ran het karaliter van den man af. hoe hij deze opneemt. Hier kwam nog bij, dat, term-ijl beklaagde grooten ijver had voor den dienst. er in zijn omgeving verscheidene waren. die in den dienst weinig belangstelden en bovendien. dat beklaagde reeds eenige ervaring had opgeclaan en daarom nu en dan werd belast met den dienst van escouade-commandant, hoewel hij nog geen graad bezat. Hierdoor is het begrijpelijk, dat beklaagde nogal eens geplaagd werd, dat; er om hem gelachen werd, ook al geschiedde dit niet altijd niet een onaangename bedoeling. Door beklaagde werd dit echter ernstig opgevat; hij gevoelde zich geisoleerd en miskend, en, daar hij achterdochtig van aard is, kon het deiikbeeld hij hem ingang rinden, dat men hem vijandig gezind was en men een gelegenheid zocht, hem een of ander letsel toe te brengen. Siet voldoende kennis der taal om steeds de gesprekken van anderen te kunnen volgen. kan tot de verdere ontwikkeling van dit denkbeeld hebben bijgedragen.

Inderdaad is dan ook bij ons onderzoek gebleken, dat wij geen aanleiding hebben, als motief van zijn strafbare handelingen een ziekelijke afwijking op psychisch gebied aan te riemen. Ons onderzoek deed hem ons kennen als een tamelijk intelligent, vrij goed ontwikkeld persoon met normale opmerkzaanilieid en opvatting, ongestoord geheugen, normaal inprentingsvermogen, terwijl bij langclurige obi-ervatie geen verschijnselen konden worden geconstateerd, die zouden wijzen op een bij hem bestaande psychose, met name de aanwezigheid van hallucinaties. dwangvoorstellingen en waandenkbeelden kon worden uitgesloten.

Ook op lichamelijk gebied kwamen geen belangrijke afwijkingen voor den dag; het bestaan van enkele verschijnselen van verhoogde nerveuze prikkelbaarheid, b.v. verhoogde pees-reflexen, verhoogde vaatreflex enz. is verklaarbaar uit de minder gunstige levensomstandigheden, waarin beklaagde in den laatsten tijd heeft verkeerd.

Eén puilt eischt nog bespreking. Door sommige getuigen wordt n.l. gezinspeeld op de neiging van beklaagde tot het aanhalen en aangrijpen ran zijn kameraden op een wijze, die het aermoeden zoude kunnen wekken op het bestaan van homosexueele gevoelens. De verklaringen, hier bedoeld, zijn in het algemeen zeer vaag, terwijl aan andere getuigen van dergelijke handelingen niets is gebleken en door één van hen zelfs wordt beweerd, dat de verhalen daaromtrent eerst zijn ontstaan na het begaan van zijn eerste delict. Gaan wij de verklaringen nauwkeurig na, dan worden eigenlijk slechts twee bepaalde feiten genoemd, die echter. naar onze meening als zeer weinig ten gunste van de genoemde aerclaclitmaking spreken. Bij ons onderzoek zijn wij met beklaagde ook op dit onderwerp ingegaan en zijn wij tot de overtuiging gekomen, dat er niet de minste grond bestaat. bij hem liet bestaan van homosexueele neigingen aan te nemen en dat de door hem van de bedoelde feiten gegeven verklaring als zeer plausibel is te beschouwen.

Conclusie. Op grond van het bovenstaande komen wij onderge-

leekenden derhalve tot het besluit. dat bij het door ons ingestelde onderzoek van den soldaat S. T. J. niets is aan het licht gekomen. wat ons aanleiding geeft. om aan te nemen dat deze beklaagde bij liet begaan van het hem te laste gelegde feit lijdende zou zijn geweest aan ziekelijke storing of gebrekkige ontwikkeling van zijn verstandelijke vermogens.

Arnhem, 5 Juli 1913.

(w.g.) DR. TH. J. H. SNIJDERS.

(w.g.) H. S. v. n. STEMPEL.

Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 10 ***Juli*** *1914*

(geapprobeerd door het H. M. G. bij resolutie van 18 September 1.914)

President: Mr. Th. Evekink.

Leden: de kapiteins J. h. Snijders en X. Kaptein en de luitenants h . Fabius en Mr. Dr. J. S. Barbas.

Auditeur-Militair: Mr. Dr. G. L. v. Oosten Slingeland (plv.).

Veroordeeling wegens **tweede** *desertie van een beklaagde die zich op 30 Mei 1914 van zijn korps heeft verwijderd, nadat hij bij vonnis van 24 April 1914 wegens eerste desertie was veroordeeld welk laatste vonnis echter eerst op 6 Augustus 1914 door het H. M. G. werd geapprobeerd en op 4 September d. a. v. geëxecuteerd.*

In Naam der Koningin!

Vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem in zake:

De Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem, ambtshalve eischer tegen:

D. C. van der L.. oud 20 jaar. geboren te Rotterdarn. 17 Mei 1894, milicien-soldaat bij het 16e regiment Infanterie te Amersfoort, beklaagde gedetineerd;

De Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissemeiit te Arnhem;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Garnizoens-Commandant te Amersfoort d.d. 20 Juni 1914 waarvan afschrift is gelaten aan beklaagde;

Gezien liet bevelschrift tot liet bijeenkomen van den Krijgsraad van den Commandeerende Officier van het garnizoen der Hoofd-

plaats van het 2e Militaire Arrondissement d.d. 29 Juni 1914 met de aan den voet daarvan gestelde telastlegging van den Auditeur-Militair, welk stuk onder overgifte van een door den Secretaris bij bovengenoemden Krijgsraad geteekend afschrift, aan beklaagde is beteekend op 1 Juli 1914.

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gezien een voorgelezen procesverbaal op ambtseed tegen beklaagde opgemaalit door P. T.. agent van politie 1e klasse te Rotterdam en onbezoldigd rijksveldwachter den 11en Juni 1914 tegen beklaagde opgemaakt;

Gezien een uittreksel vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem van 24 April 1914 afgegeven den 2 Juli 1914 en geteekend door den Secretaris bij den Krijgsraad;

Gezien de door den Auditeur-Militair ingediende schriftuur van eisch strekkende tot veroordeeling;

Gehoord den beklaagde;

Na overeenkomstig artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht te hebben beraadslaagd;

Overwegende dat beklaagde voor dezen Krijgsraad, gehouden den i Juli 1914 heeft terechtgestaan ter zake:

dat hij te Amersfoort op 30 Mei 1914 zonder verlof zijn korps, het 16e regiment Infanterie, heeft verlaten, voortdurend afwezig is gebleven en te Rotterdam op 11 Juni 1914 door de politie is gearresteerd. na bij vonnis van den Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement van 24 April 1914 met militaire detentie te zijn gestraft, wegens eerste desertie;

Overwegende dat het aan beklaagde vertoonde en voorgehouden uittreksel uit het Stamboek van de onderofficieren en minderen van het 16e regiment Infanterie inhoudt dat beklaagde den 16 Januari 1914 is ingelijfcl als loteling van de lichting van 1914 uit de gemeente Rotterdam onder No. 383. 14 Maart 1914 voor den Krijgsraad. Op dato in preventieve hechtenis. 1 Mei 1914 onder handlasting ontslagen.

Overwegende dat het aan beklaagde vertoonde en voorgehouden uittreksel Krijgswettenblad No. 4250 geteekend in het garnizoen Amersfoort den 1 Mei 1914. door den tweeden Luitenant W. B., den sergeant-majoor-administrateur D. en den milicien-soldaat D. C. van der L. inhoudt. dat op gemelden datum in tegenwoordigheid van eerstgenoemde door den tweeden genoemde aan den milicien-soldaat D. C. van der L.. de krijgsartikelen, voor het Krijgsvolk te Lande vastgesteld. duidelijk zijn voorgelezen;

Overwegende dat uit een en ander blijkt. dat aan beklaagde bekend is gemaakt dat hij onder de militaire tucht staat;

Overwegende, dat voormeld proces-verbaal van Z V. inhoudt, dat relatant op 11 Juni 1914 te Rotterdam lieklaagde heeft aangehouden en overgebracht ter beschikking van den Commissaris van Politie aldaar;

Overwegende, dat voormeld uittreksel vonnis inhoudt. dat beklaagde den 24 April 1914 door den Krijgsraad in liet 2e Militaire

Arrondissement is veroordeeld tot een militaire detentie van zes weken, met toerekening van den tijd voor de tenuitvoerlegging van de uitspraak in verzekerde bewaring cloorgebracht sedert 21 Maart 1914; dat beklaagde den 1en Mei 1914 uit zijn arrest is ontslagen door den Auditeur-Militair, ingevolge machtiging van den Krijgsraad te Arnhem;

overwegende dat beklaagde heeft bekend zich aan liet ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt. opgevende: Ik ben gedeserteerd, omdat mijn moeder gebrek leed en ik voor haar wilde werken. Ik ben weggegaan den 30en Mei 1914. maar kon eerst werk krijgen op 8 Juni 1914. Op 2 Juni 1914 wilde ik terugkeeren en kreeg daarvoor van den Garnizoens-Commandant te Rotterdam een gulden. die heb ik aan mijne moeder gegeven;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1o. Th. H. D., sergeant-majoor-administrateur bij liet 16e regiment Infanterie te Amersfoort:

Van 30 Mei tot 11 Juni 1914 is beklaagde voortdurend van zijn korps afwezig gebleven. Op 11 Juni 1914 is hij bij zijn korps teruggebracht. Ik herken in den mij vertoonden beklaagde D. C. van der L. van het 16e regiment Infanterie te Amersfoort;

2o. H. J. V., sergeant hij liet 16e regiment Iiifanterie te Amersfoort;

Ik was op 30 Mei 1914 sergeant van de week bij het 2e bataljon in de Infanteriekazerne No. 4 te Amersfoort. Op dien datum mankeerde beklaagde op het 2e en 3e appèl en eveneens op het 1e appèl van 31 Mei 1914. Ik heb beklaagde niet eerder teruggezien voor hij in arrest zat.

Overwegende. dat beklaagde in geen enkel opzicht de reden van zijn afwezigheid ten genoegen der rechters heeft bewezen of ook maar aannemelijk gemaakt:

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaringen van de gehoorde getuigen, zoomede door den inhoud van voormeld uittrekselvonnis met de daarop gestelde ambtseedige verklaring van den Auditeur-Militair. en door den inhoud van het ambtseedig procesverbaal wettig en overtuigend is bewezen. het aan beklaagde ten laste gelegde feit alsmede diens schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezen verklaarde feit behoort te worden gekwalificeerd als:

Tweede clesertie in tijd van vrede door een soldaat door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, gevolgd door arrestatie, na vroegere bestraffing wegens eerste desertie;

Gezien de artikelen 136 en 159 Criniineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 7 en 19 wet 14 November 1879 *(Stbl.* No. 191); 9 wet 15 April 1886 (*Stbl.* No. 64); 27 en 91 Wetboek van Straf-

recht; 74 Militiewet en eenig artikel wet 14 Februari 1887 (*Stbl.* No. 35);

Rechtsprekende in Naam der Koningin;

Verklaart den beklaagde schuldig aan liet hem ten laste gelegde feit. bewezen en gekwalificeerd zooals opgemeld;

Veroordeelt hem te dier zake tot een militaire gevangenisstraf van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht van af 11 Juni 1914.

Is juist dat beklaagde is gestraft wegens tweede desertie? Toen hij op 30 Mei 1914 zonder verlof zijn korps verliet, was hij weliswaar reeds bij vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 24 April 1914 wegens eerste desertie in tijd van vrede veroordeeld tot 6 werken militaire detentie. terwijl hij op 1 Mei 1914 op last van den Krijgsraad te Arnhem onder handtasting is ontslagen. Maar dit vonnis is eerst goedgekeurd door het Hoog Militair Gerechtshof op 6 Augustus 1914 en daarna overeenkomstig art. 206 R. L. ten uitvoergelegd op 4 September 1914. Bij het wijzen van het vonnis van 10 Juli 1914 was de mogelijkheid geenszins uitgesloten, dat alsnog van het vonnis van 24 April 1914 appèl zou worden aangeteekend en misschien vrijspraak zou volgen van de eerste desertie.

•

Noot van den inzender.

De opmerking van den geachten inzender lijkt ook ons volkomen juist toe. De beslissing is moeilijk te begrijpen en ook geheel in strijd met de vroegere jurisprudentie van liet H. M. G. (Vergelijk Pols blz. 425. Koolemans Beijnen, 1898 blz. 272 en Mil. Jur. IT. No. 37). Hoe nij de zaak ook beschouwen. er blijft slechts over oin te denken aan eene rechterlijke vergissing van den Arnhemschen Krijgsraad, welke vergissing dan door liet H. M. G. bij het onderzoek ter approbatie moet zijn over het hoofd gezien, dit laatste wellicht als gevolg der groote drukte door liet zich opstapelende aantal vonnissen dat tengevolge van liet bekende notulenconflict, waarbij de Krijgsraden den regelmatigen gang der militaire justitie verstoorden, op approbatie wachtte.

Red.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „Tromp".

Vonnis d.d. **23** *April 1914.*

Fiat-executie verleend den 26en April 1914 door den Kapitein ter Zee, Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost Indië.

President W. J. G. Umbgrove, Kapt. ter Zee.

Leden: C. Kruys, Kapt. Luitnt. ter Zee. h. H. Bakker, Kapt. der Mariniers en de Luitenants ter Zee der 1e klasse P. E. K. Ebbinge Wubben, J. H. Commijs, P. A. van Rees en A. ten Broecke Hoekstra.

Fiskaal: W. L. G. J. F. Cramer von Baumgartem, Off. van Adm. 1e kl.

Secretaris: D. B. A. Franken, adjunct-administrateur.

Raadsman: H. Riein. Off. v. Adm. 1e kl.

Art. 169 W. v. S. Aanvaring van een prauw met het gevolg dat dit vaartuig onbruikbaar gemaakt en daardoor levensgevaar voor de bemanning ontstaan is.

Uit de handelingen van beklaagde (officier der wacht aan boord van een oorlogsvaartuig) en uit de toedracht der zaak is niet gebleken van zoodanig gebrek aan overleg en zeemanschap dat het in den zin der strafwet kan worden aangenomen als schuld aan de zijde van beklaagde aan het veroorzaken der aanvaring.

Vrijspraak.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. PANTSERSCHIP „TROMPn.

. . . . . .

Gezien de voordracht van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processtukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Gelet op de memorie van verdediging door den raadsman van beklaagde gevoerd;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken dat de beklaagde T.. oud naar zijn opgave 27 jaar. geboren te Franeker, laatstelijk dienende als Luitenant ter Zee 2e klasse, aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „De Zeven Provinciën", den 16en September 1906 benoemd tot adelborst 1e klasse en door hem in October 1906 de eed als officier is afgelegd;

Overwegende dat beklaagde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van:

„dat hij op de D. W. van 19 December 1913 tusschen 4 uur en 4 uur 30 min. des v.m. in straat Madoera als Officier van de wacht dienstdoende aan boord van Br. Ms. Pantserschip ..De Zeven Provinciën" met dat schip ongeveer 11 mijl stoomende, tengevolge van achteloosheid en onvoorzichtigheid een zeilvaartuig. bemand niet Inlanders onder den gezagvoercler Raas, heeft aangevaren en overstroomd niet dat gevolg dat dit vaartuig vernield, althans onbruikbaar gemaakt. althans beschadigd werd. één der bemanning van dat vaartuig om het leven kwam, althans voor de bemanning van lat vaartuig levensgevaar ontstond, zijnde derhalve aan de schuld van dien Officier te wijten, dat op tijd en plaats voorschreven, gezegd vaartuig, vernield, althans onbruikbaar gemaakt, althans beschadigd werd, daardoor een der bemanning van dat vaartuig dool verdrinking oni het leven kwam, althans voor de bemanning van dat vaartuig levensgevaar ontstond;

Overwegende dat beklaagde ontkent dat het hern ten laste gelegde te wijten is aan zijn achteloosheid of onvoorzichtigheid en in elk geval meent daaraan geen schuld te hebben;

Ovewegende dat de navolgende getuigen ten processe onder eede hebben verklaard:

1o. Pa Raas alias Boekasar. oud naar aanzien 50 jaar. wonende Kampong Talang. afdeeling Pamekasan, residentie Madoera, van beroep prauwvoerder:

dat hij op 18 December 1913 ongeveer 5 uur v.m. met zijn prauw een *z.g. majang* (een prauw 1-oor vervoer van passagiers en handelsgoederen) voerende 2 masten en 2 zeilen. waarin 28 personen benevens handelsgoederen, de bemanning bestond behalve hem uit nog 3 personen t. w. Pa Moenati. Sadrino en Pa Marso. met een flinken W. wind van Talang naar Panaroekan vertrok, koersende alzoo om den Z. O., te middernacht de wind is gaan liggen en de prauw, doordat er veel stroom stond. in N. O. richting is afgedreven, terwijl haar kop naar het N. draaide;

dat de zeilen over B.B. zijn blijven staan, dat na eenige uren een schip komende uit het Z. O. in 't zicht kwam. waarop hij Pa Marso gelastte met een brandende lamp op het dak van de koliop der prauw te gaan staan en er mecle te gaan zwaaien, waaraan deze gevolg gaf, staande op de kokop en zich vasthoudende aan den achtermast;

dat hij zelf bij liet roer staande ook met een lamp heeft gezwaaid, maar dat toen Pa Marso en hij met de lampen, muurlampjes zonder lampeglas in een glazen lantaarn. zwaaiden, het schip dat hem later bleek een oorlogsschip te zijn, al heel dichtbij was;

dat de passagiers en de bemanning schreeuwden, maar het schip op hem aan bleef houden en de prauw midden aan S.B. zijde aanvoer. waardoor een groot gat ontstond, met dat gevolg dat de pauw geheel 01-er S.B. zijde lag en zij na naar Panaroekan gesleept te zijn, daar uit elkaar is gevallen;

dat iia de aanvaring gevaar voor verdrinking voor de opvarenden bestond;

dat nadat door het oorlogsschip alle opvarenden der prauw maren gered. waarmede wel een ½ uur is verloopen, naar zijn schatting, hij Pa Marso miste. echter niemand over boord heeft zien rallen, noch zien drijven, noch zien zwemmen en niet met zekerheid kan opgeven of Pa Marso is verdronken, maar wel dat hij hem niet meer heeft teruggezien;

dat het oorlogsschip nog geruimen tijd met het zoeklicht over de plaats des onheils heeft geschenen en met een stoomsloep naar Pa Marso is gezocht;

dat de prauw op het momeiit der aanvaring en daarvoor geen vaart had, maar alleen door den stroom naar het N.O. werd afgedreven en zij nadat liet stoomsrhip in het zicht was gekomen, niet van koers is veranderd; dat er in de prauw wel nog geroeid ib. maar toch niet meer toen het roode en groene licht zichtbaar waren;

dat hij het stoomschip niet heeft zien clraaien. er geen deining was en liet zicht lielcler. hoewel een beetje nevelig;

2o. Pa Moenati alias Raksin, oud naar aanzien 45 jaar, wonende Kampong Talang, afdeeling Pamekasan, residentie Madoera, van beroep zeeman:

dat hij op een Donderdag in December 1913 als roerganger met eeii prauw (majang) onder commando van Pa Raas met eeii flinken W.-wind van Talang naar Panaroekan vertrolc. zeilende om de Z.O., de bemanning verder bestond uit Pa Marso en Sadrimo. terwijl overgevoerd werden + 20 passagiers en eenige koopwaren;

dat ongeveer middernacht de wind is gaan liggen de prauw bleef dobberen en de kop der prauw langzamerhand naar het N. is gedraaid en zij zoo is blijven liggen;

dat ongeveer 3 uur 's nachts hij in liet O. eeii wit licht zag, komende op hem af, waarop Pa Raai die bij hem aan het roer stond, Pa Marso gelastte een licht te toonen, waarop deze een muurlampje zonder lampeglas aanstak en daarmede, staande op de kokop en zich met eeii hand, aan den achtermast vasthoudende, voortdurend heeft gezwaaid, nadat liet roode en witte licht van het aankomend schip zichtbaar waren geworden;

dat de lichten snel naderden en op de prauw afkwamen en hij niet weet of er nog iemand anders dan Pa Marso met een licht heeft gezwaaid;

dat toeii liet stoomschip, het bleek hem later een oorlogsschip te zijn, vlak bij de prauw was gekomen er nog op de prauw is geschreeuwd, maar even daarop bet schip de prauw midscheeps aan S.B. zijde aanvoer. waarop eeii groot gat ontstond en liet water de prauw binnenliep, zoodat ze niet meer te repareeren was en te Panaroekan uit elkaar is gevallen;

dat hij even vóór de aanvaring Pa Marso nog op de kokop heeft zien staan, hem niet in het water heeft zien vallen en hem niet heeft

zien zwemmen of drijven, maar hem na dien tijd niet meer heeft teruggezien;

dat er wel in de prauw is geroeid, maar daarmede al is opgehouden even nadat het witte licht zichtbaar was geworden en voordat Pa Marso het licht zwaaide;

dat de zeilen, hoewel de wind was gaan liggen, geruimen tijd voor de aanvaring over B.K. stonden, de prauw geen vaart had en nadat het stoomschip in 't zicht was gekomen hij niet van koers is veranderd;

dat er z.i. na de aanvaring gevaar voor verdrinking bestond en dat er, terwijl tevens het zoeklicht scheen, nog een heelen tijd met een stoomsloep naar Pa Marso is gezocht maar tevergeefs;

dat er een beetje deining stond en het een beetje nevelig was;

3o. Sadrimo, oud naar aanzien 22 jaar, wonende als getuige sub 2, van beroep zeeman:

dat op een Donderdag iii de maand December 1913 hij als matroos met een prauw met Pa Raas als gezagvoerder, van Talang naar Panaroekan in Z.O. richting met eeii goeden westenwind vertrok, terwijl de zeilen over B.B. stonden;

dat de prauw door een oorlogsschip is aangevaren en hij later gezien heeft, dat zij eeii groot gat midscheeps aan S.B. had, terwijl de prauw door de windstilte welke ruim middernacht intrad, zoowel vóór als bij de aanvaring geen vaart bad;

dat hij na de windstilte op last van Pa Moenati met Pa Marso is gaan roeien, maar na een poosje omdat hrt toch niets gaf er mede is uitgescheden, iri de kokop is gegaan om water te hoozen en daar werkzaam zijnde Pa Moenati hoorde zeggen, dat er een schip uit het Z.O. aankwam:

dat door het roeien de kop der prauw, die op liet Noorden lag, meer naar het Z.O. is geclraaicl, maar dat hij niet weet hoe de kop der prauw lag kort vóór en tijdens de aanvaring;

dat hij Pa Marso niet in het water heeft zien vallen en Iiem ook daarin niet heeft gezien, maar wel, dat nadat de opvarenden der prauw aan boord van het schip waren gebracht, Pa Marso gemi-t werd, hetgeen werd gerapporteerd, waarop naar dezen is gezocht rnet een stoomsloep eli een helder wit licht;

dat er een beetje deining stond, het nevelig was en de maan niet helder scheen;

40. Astra, oud naar aanzien 25 jaar, wonende als voren, van beroep sirih-handelaar:

dat hij op Donderdag 18 December 1913 des namidaggs 5 uur niet eeii prauw onder commando van Pa Raas met een flinken W.-wind van Talang naar Panaroekan vertrok, koersende om de Z.O., de zeilen over B.B. staande;

dat ongeveer middernacht de wind is gaan liggen, de prauw eeii heele poos bleef dobberen en terwijl hij zich met Pa Sawija in de kokop der prauw bevond, hij Pa Raas, die bij den roerganger Pa Moenati stond, hoorde zeggen, dat er een schip uit het Z.O. kwam,

waarop hij met Pu Sawija op de kokop is gaan zitten en in Z.O. richting kijkende een wit. rood en groen licht zag. welke recht op de prauw afkwamen;

dat even later Pa Raas. den matroos Pa Marso toeriep een lamp aan te steken, waaraan deze gevolg gaf door een muurlampje zonder lampeglas aan te steken en dit in een lantaarn zette en hoven op de kokop met dit lichtje is gaan staan zwaaien. zich vasthoudende met een arm aan den achtermast;

dat hij even later Pa Raas ook met een licht, wat voor soort weet hij niet, heeft zien zwaaien;

dat de praauw geen vaart had en hij even later. den romp van eeii stoomschip zag. terwijl de kop der prauw naar het Noorden gericht was;

dat Pa Raas en verscheidene passagiers schreeuwden, maar even daarop het stoomschip de prauw midden aan S.B. aanvoer;

dat het stoomschip, het bleek hem een oorlogsschip te zijn. toen hij zich daar aan dek bevond. achteruitsloeg.

dat kort vóór de aanvaring de prauw met den kop van het Oosten naar het Noorden is gedraaid. hij niet weet of er in de prauw is geroeid, maar wel dat Pa Raas hem en Pa Sawija, toen het naderende schip al vrij dicht bij de prauw was, verzocht heeft te roeien. aan welk verzoek hij geen gevolg heeft gegeven, omdat het schip al heel dicht bij was;

dat toen de opvarenden der prauw aan boord van het schip waren gebracht. bleek, dat Pa Marso werd vermist. maar hij hem niet heeft zien over boord vallen, drijven of zwemmen en er na de aanvaring, toen het vermissen van Pa Marso was gerapporteerd. door een stoomsloep en een zoeklicht naar dezen is gezocht;

dat de prauw door de aanvaring een groot gat aan S.B. zijde vertoonde en er gevaar voor verdrinking der opvarenden bestond;

5o. Pa Sawija alias Doelpani. oud naar aanzien 28 jaar. wonende als voren. van beroep landbouwer tevens visscher:

dat hij gezien heeft dat Pa Marso met een muurlampje zonder lampeglas in een lantaarn. staande op de kokop der prauw heeft gezwaaid, toen hij nog alleen het witte licht zag, terwijl nadat het roode en groene licht zichtbaar waren, ook Pa Raas, zich bevindende hij het stuur met een dergelijk licht heeft gezwaaid;

dat er voor de aanvaring bij den voorsteven in de prauw nog geroeid is en dat Pa Raas, toen het stoomschip naderbij kwam hem en Astra verzocht heeft te roeien. hetgeen zij geweigerd hebben. om dat liet schip al heel dicht bij was;

dat de prauw bij de aanvaring met den Irop naar het N. lag eri het water door het hij de aanvaring ontstane gat de prauw binnenliep:

dat hij Pa Marso niet over boord heeft zien vallen, zwemmen of drijven. maar hem niet meer heeft teruggezien;

6o. P. K. van W.. oud 23 jaar, dienende als adelborst 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën":

dat hij op een Vrijdagmorgen, ongeveer 6 weken voor 3 Februari 1914 (datum van zijn verhoor) nadat hij de wacht had overgenomen van den adelborst der H. W., H., ook dienende aan boord Hr. Ms. .,De Zeven Provinciën", zijnde getuige als adelborst toegevoegd aan den Luitenant ter Zee T.. officier van de D. W., met de mededeeling, dat er niets in zicht was. toch zelf nog de kim zoowel aan S.B. als aan B.B. heeft afgezocht en ook niets heeft ontdekt;

dat nadat hij de wacht had overgenomen, cladelijk daarna op order van beklaagde bij het rollezen aan B.B. is gegaan en van daar regelrecht naar het stanrlaardkompas om den koers te controleeren, welke westelijk was; dat het schip maar een paar graden uit den koers lag en nadat hij gefloten had, liet schip reclit voor lag, waarna hij clriemaal belcle of floot;

dat hij op het standaarclkompas zijnde niets van een prauw of licht lieeft gezien en ook niet heeft hooren praaien;

dat hij vandaar regelrecht over B.B.'s tentdek iiaar den brug ging, orer welke afstand hij zeker niet langer dan één minuut heeft gedaan, daar hij zich onderweg niet ophield;

dat hij toen hij op de onderste trede van den brug was een geschreeu hoorde, zoo vlug mogelijk naar boven liep en toen aan B.B. van de geusstok een paar masten en zeilen zag zwiepen, welke direct daarna naar S.B. afzakten. zij bleken hem van een inlandsclien prauw te zijn, en tevens vooruit hoorde praaien ..man over boord";

dat hij op order van beklaagde de reddingboot gereed liet maken, om gestreken te worden, waarmede ongeveer ½ minuut verliep en vervolgens naar den Commandant en Eersten Officier werd gezonden om de aanvaring te rapporteeren;

dat de aanvaring gebeurd moet zijn ongeveer 6 minuten nadat hij de wacht had overgekregen;

dat de prauw — getuige zag het toen ze op sleeper werd genomen — een groot gat aan S.B. vertoonde en bijna geheel vol water stond;

7o. P. D. C. L., oud 22 jaar, dienende als matroos 1e klasse aan boord voornoemd:

dat hij ongeveer 2 maanden voor den datum van zijn verhoor op 3 Februari 1914. ongeveer 5 minuten nadat hij als roerganger op de D. W. van 4–5 uur a/b Hr. Ms. ,,De Zeven Provinciën", welk schip ongeveer 10 mijl liep. maar den koers niet meer weet, op post was gekomen, door den uitkijk op het lichtdek boven het stuurhuis hoorde praaien: licht aan S.B. op 4 streken en getuige het licht gedurende geruimen tijd af en toe duidelijk zag. terwijl het net was of het licht schommelde. maar niet kan opgeven op welken afstand het licht zich bevond;

dat hij niet gehoord heeft of beklaagde, de officier van den wacht, die zich nu eens aan S.B. dan weer aan B.B. van de brug bevond, op het praaien van den uitkijk antwoorcl gegeven heeft;

dat op een gegeven moment beklaagde naar S.B. zijde der brug kwam en met zijn binocle naar den kant waar liet licht zich bevond, keek, terwijl het liclit onderwijl steeds meer naar voren op minder

streken te zien kwam, waarop het gieren van het schip geen invloed kon hebben gehad;

dat beklaagde naar hem toekwam, commandeerde „stuurboord", waarna getuige het roer ongeveer 15° S.B. gaf, weer naar S.B. zijde der brug ging en dadelijk daarop commandeerde „stuurboord aan boord", waarop getuige het roer aan boord lag en terugpraaide: „aan boord";

dat het schip daarop S.B. uitliep en hij een prauw, welke hem nu bleek een zeilvaartuig te zijn, want hij kon de masten en zeilen goed zien, op een gegeven moment voorover zag gaan, maar hij niet kan opgeven op welken afstand liet vaartuig zich van zijn schip bevond, en die ook niet door hem is gesclint, ofschoon liet zicht dien nacht vrij helder was;

dat hij zeker weet, dat de prauw aan B.B. kwam, doordat het schip nog steeds naar S.B. uitdraaide;

dat hij de zeilen der prauw bol heeft zien staan maar niet meet over welken boeg en of de prauw hard liep of niet;

dat hij op het moment, dat hij de prauw aan B.B. zag, deze zag draaien met haar voorsteven naar zijn schip toe en de zeilen daarna zag klapperen;

dat hij dadelijk daarop de prauw aan S.B. zijde vooruit zag komen en „de Zeven Provinciën" tegen de prauw opliep, gekraak van het hout hoorde en de prauw lang. S.B. zijde zag afzakken;

dat hij den uitkijk maar éénmaal het licht heeft hooren praaien, liet voorraam van het stuurhuis openstond, hetgeen als er flinke bries staat niet kan geschieden;

8o. K. A. S., oud 19 jaar, matroos 2e klasse, dienende aan boord voornoemd;

dat hij ongeveer 2 maanden voor den datum van zijn verhoor (4 Februari 1914) op de D. W. van 4—5 uur geplaatst was als uitkijk op het voorlichtdek a/b Hr. X-. „De Zeven Provinciën" en van zijn voorganger eenige gepasseerde reeds bekende kunstlichten, die achterlijker dan dwars van het schip waren, had overgekregen en vóór vieren op post was gekomen;

dat er vooruit niets in zicht was, liet vrij donker en niet nevelig was en hij de maan niet heeft gezien;

dat hij na ongeveer 10 minuten gestaan te hebben aan S.B. op ongeveer 4 streken een gewoon wit licht zag, dat hij praaide met: „licht aan S.B. op 4 streken" maar hierop geen antwoord heeft gekregen en liet voor de tweede keer niet praaide omdat hij het daarna niet meer zag en geen bijzondere opmerkzaamheid heeft geschonken aan de plaats, maar liet licht zich vertoond had;

dat hij eenige tijd daarna, volgens zijn idee is het geen kwartier geweest, plotseling een zeilende prauw zonder licht voor het schip zag, naar zijn schatting op nog geen 100 Meter afstand van het schip;

dat hij niet weet over welke boeg de prauw zeilde, haar koers den koers van „de Zeven Provinciën" kruiste en dit uitinaakte uit den stand der masten;

dat hij de prauw voorlijker dan dwars inzag eri haar duidelijk naar B.B. zag uitdraaien en even voor de aanvaring de kop der prauw naar S.B. wees en na de aanvaring de prauw langs S.B. afzakte;

dat hij heeft gezien, dat dadelijk na de aanvaring iemand te water lag. die hem eerder voorbij dreef dan de prauw en dat „man over boord" al op den bak was gepraaicl. maar hij den drenkeling niet verder heeft gezien. niettegenstaande twee zoeklichten. geplaatst bij de plaats maar hij als uitkijk stond. een tijdje na de aanvaring zijn gaan schijnen en deze gericht waren op de prauw. welke in zinkenden toestand verkeerde. doordat zij een gat aan S.B. had; dat hij niet gezien heeft of er in de prauw is geroeid en niet weet of „de Zeven Provinciën" van koers is veranderd;

9o. K. de J.. oud 28 jaar. dienende als kwartiermeester aan boord voornoemd:

dat hij op de D. W. even na rollezen op den dag van de aanvaring van „de Zeven Provinciën" met een inlandsche prauw, onderofficier van de reddingsloep zijnde, met de werksloep naar die prauw is geroeicl. welke over S.B. op zijn kant lag. wel een paar honderd meter van het schip verwijderd;

dat de opvarenden dier prauw zich allen op B.B. boord bevonden, en hij hen allen in de sloep nam en naar boord bracht;

dat hij niemand te water heeft zien liggen ofschoon hij bijzondere aandacht aan de hem omringende watervlakte heeft geschonken, omdat hij, toen hij in S.B.'s reddingboot zat, had hooren praaien „man oter boord" en diit het zicht helder was en er een weinig deining stond;

dat er z.i. wel degelijk levensgevaar voor de opvarenden der prauw bestaan heeft;

10o. J. H.. oud 22 jaar, dienende als adelborst der 1e klasse aan boord voornoemd:

dat hij als aclelborst der H. TV. op den nacht der aanvaring ongeveer half December 1913 bij het overgeven der wacht aan den adelborst der D. TT. van TV.. heeft medegedeeld. dat er niets in zicht was, hebbende hij, voordat hij werd afgelost met een binocle de geEieele hem omringende wateroppervlakte afgezocht;

11o. H. P. de L.. oud 43 jaar. dienende als officier-niachiiiist der 2e klasse a/b voornoemd:

dnt hij de D. W. hebbende op 19 Drcember 1913 in de machinekamer van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën" op de klok in stuurboordsmachinekamer lieeft gekeken toen de beide machines „stop" werden gezet en het toen 7 minuten over vieren was;

dat hij niet weet of de klok gelijk met de scheepsklok ging. maar liet stopzetten gebeurde. nadat hij pas de wacht had overgenomen;

dat de machines daarna niet hebben achteruitgeslagen;

Overwegende. dat beklaagde opgeeft dat hij op Trijdagmorgen, 19 December 1913. als officier der wacht op de D. W. aan boord

van Hr. Ms. ..De Zeven Provinciën". stoomende in de straat Madoera en voerende de wettelijk voorgeschreven lichten. was gekomen en de macht had overgenomen van den Luitenant ter Zee 1ste klasse van R., met de mededeeling. dat er niets in zicht was, terwijl het een beetje heiig was. met een weinig motregen, maar toch behoorlijk zicht was:

dat naar schatting ongeveer 5 minuteii over vieren er aan S.B. op ongeveer 3 a 4 streken voorin plotseling een licht, zooals visschende prauwen bij de nadering van schepen aansteken en toonen, in 't zicht kwam. hetwelk hij niet door den uitkijk had hooren praaien;

dat hij het licht. dat hij aanzag als dat van een visschende prauw, niet direct op liet kompas heeft gepeild. omdat hij meende er ruim vrij van te zullen stoomen. maar zich heeft bezig gehouden in het stuurhuis met liet verifieeren van den koers, waarmede naar schatting een ½ minuut is verloopen;

dat Iiij daarop dadelijk naar S.B. zijde der brug is gegaan om naar het licht te zien, en omdat het liem voorkwam, dat liet licht niet doorzette. het licht langs de in het stuurhuis geschilderde streken heeft gepeild; en vóór die peiling het zich nog steeds op dezelfde plaats cl. i. 3 à 4 streken aan S.B. vooruit bevond;

dat hij dadelijk daarop niet zijn binocle naar het licht heeft geheken en dat het hem bleek een zeilvaartuig te zijn, zeilende over B.B., hij meent met een koers loodrecht op dien van .,de Zeven Provinciën". den afstand op ± 300 M. geschat heeft, de prauw 2 masten had. en liet achterste deel door een rieten afdakje was gedekt;

dat hij daar hij achter de prauw om wilde gaan, daarop den roerganger order gaf: „S.B. roer" en daarna „stuurboord aan boord", waarop „de Zeven Prolinciën" nog steeds 11 mijl loopende onmiddellijk reageerde;

dat de prauw hoe langer hoe meer vooruitkwam tot op een gegeven moment zij bijna recht vooruit zijnde, het hem leek zij zich ten opzichte der „Zeven Provinciën" minder snel verplaatste. waarop hij den roerganger vroeg of zijn roer nog steeds aan boord lag en naar diens linkerzijde liep om op den axiometer te kijken, welke aanwees, dat het roer S.B. lag en wel aan boord;

dat hij daarop ziende. dat de aanvaring onvermijdelijk was, de prauw lag nagenoeg tegen het schip in, met slaphangende zeilen, de machines stop zette en niet achteruit heeft laten slaan, omdat hij bang was, dat dan de naar S.B. draaiende beweging van het schip vertraagd zou worden. zijnde de vaart door het snel aan boord leggen van het roer reeds veel verminderd;

dat onmiddellijk daarop de prauw S.B. midscheeps werd aangevaren. waardoor naar hij later bemerkte. toen de prauw langs zij was gebracht, een gat ontstond en als gevolg daarvan water binnenliep;

dat het geheele voorval zich in eenige minuten rnoet hebben afge-

speeld en op het moment der aanvaring de adelborst der wacht van W. op de brug kwam, die onmiddellijk zijn orders „reddingboot bemannen" heeft doen uitvoeren;

dat vervolgens op orcler rail den Eskader-Commandant. die de manoeuvre verder leidde de roeiers uit de aan S.B. hangende reddingboot zijn overgegaan naar de als reddingboot uitgeruste werksloep aan B.B. en deze is gestreken om de opvarenden van de prauw af te halen:

dat nadat die opvarenden aan boord waren gebracht, na telling bleek. dat een persoon werd vermist, waarop de motorboot werd te water gelaten. welke ongeveer een uur rondgekruist heeft zonder resultaat. terwijl tevens een der zoeklichten over de wateroppervlakte heeft geschenen;

dat de prauw op sleeper is genomen en vervolgens naar Panaroekan is gebracht;

dat op het moment der aanvaring de wind welke westelijk was, kracht 2 naar den schaal van Beaufort had en nagenoeg recht voorinkwam en de zee kalm was;

dat hij niet weet of kort voor de aanvaring de prauw met den kop naar de .„Zeven Provinciën" of met den achtersteven naar haar toegekeerd lag. maar zeker weet. dat hij naait den roerganger staande de zeilen der prauw aan B.B. van de geusstok der „Zeven Provinciën" gezien heeft. echter den romp der prauw niet, omdat het gezichtveld over de watervlakte vóór liet schip ten deele wa· ingenomen door de bakstent;

dat voor zoover hij op de axiometer kon zien liet roer aan boord lag. hij niet schatten kan hoe kort dat voor de aanvaring geschiedde wel weet dat het vlak voor de aanvaring was;

dat hij zich niet speciaal overtuigd heeft. dat het schip tengevolge van het voorleggen niet gierde, doch dat hij kan verklaren, dat dit met een roerganger als L. hoogstens een enkele graad aan weerszijden van de koers kan zijn geweest;

dat hij zich niet meer herinnert of hij de geschilderde streken gezien heeft. maar het licht gepeild lieeft langs een van de sponningen van de raampjes. hij toen ter tijd de ligging van de streken ten opzichte van de verschillende sponningen der raampjes wist. hij zich niet in een sponning vergist kan hebben. omdat liet licht vlak bij den hoek van het stuurhuis werd gepeilcl. dat de geschilclerde streken hoven de raampjes in verticale richting staan, met cijfers er naast. hij zich de kleur niet meer herinnert;

dat hij niet kan opgeven. dat de prauw waarvan hij hst licht op 3 à 4 streken aan S.B. lieeft gezien en de prauw welke overstoomd is één en dezelfde zijn:

Overwegende, dat blijkens liet behoorlijk gewaarmerkt afschrift van liet nachtorderboekje van den Commandant ra11 Hr. Ms. „De Zeven Provinciën" de vaart van het schip dien nacht bepaald was op 11 mijl;

Overmegende. dat mitsdien door de opgaven van beklaagde, be-

vestigd door de hier\-oren aangehaalde verklaringen der getuigen in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde als Officier van de wacht van Hr. Ms. „de Zeven Provinciën" kort nadat hii de D. W. had overgenomen, eenige minuten na vieren in straat Madoera met dat schip stoomende 11 mijl. een zeilvaartuig onder den gezagvoerder Pa Raas heeft aangevaren met dat gevolg dat dit vaartuig onbruikbaar gemaakt is en voor de bemanning van dat vaartuig levensgevaar is ontstaan;

dat niet wettig en overtuigend bewezen is, dat Pa Marso tengevolge dier aanvaring door verdrinking om het leven is gekomen, daar wel is geconstateerd dooi de getuigen Pa Raas, Pa Moenati, Saclrimo en Astra, dat hij nadat alle opvarenden der prauw aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën" waren opgenomen, werd vermist en zij hem ook niet meer hebben teruggezien en door getuige Seuman, dat deze iemand in het water lieeft zien liggen na de aanvaring, maar blijkens behoorlijli geteekend schrijven van den Resident van Aladoera, d.d. 13 Februari 1914 No. 1807/20 aan den Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië, het lijk van Pa Marso nergens op de kusten is aangespoeld, weshalve wel het vermoeden is ontstaan dat Pa Marso verdronken is, maar rechtszekerheid te dien opzichte niet bestaat;

Overwegende nu ten aanzien der vraag of de aanvaring en haai gevolgen te wijten zijn aan de schuld van beklaagde:

dat in de eerste plaats vait op te merken, dat het geheele voor\-al zich in een kort tijdsverloop moet hebben afgespeeld, hetgeen blijkt uit:

1o. de verklaring van getuige de L.. dat liet op de klok aan S.B. machinekamer 7 minuten over vieren was, toen de machines werden stopgezet;

2o. de verklaringen der getuigen 13. en van W. dat bij liet overgeven en overnemen der wacht om 4 uur niets in 't zicht was;

3o. de opgave van beklaagde, die schatte, dat het licht ongeveer 5 minuten over vieren in 't zicht kwam, zich daarna lieeft beziggehouden niet het verifieeren van den koers, wat ± ½ minuut duurde en dadelijk daarna maatregelen heeft genomen om achter de prauw om te stoomen;

4o. de rerlilaring van getuige van W., die na bij rollezen te zijn geweest, hetgeen cladelijk na het overnemen der wacht geschiedt en na het vcrifierreii van den koers, rechtstreeks over B.B. tentdek naar de brug ging en bij de onderste trede van de trap naar de brug gekomen, geschreeuw hoorde, naar de brug liep en de aanvaring dadelijk daarna plaats had;

5o. de verlilaring van getuige L.. dat hij vijf minuten nadat hij als roerganger op post was gekomen van 4—5 uur op de D. W. den uitkijk liet licht hoorde praaien, waarna de aanvaring spoedig daarop plaat, had;

Overwegende, dat nu wel de verklaringen der getuigen Pa Raas, Pa Moenati, Astra en Pa Sawija den indruk gaven dat „de Zeven

Provinciën". door hen geruimen tijd voor de aanvaring is gezien, maar uitgeschakeld moeteii worden hun verklaringen, dat ze een wit, een rood en een groen licht zagen, zijnde cleze onnauwkeurig, daar .,de Zeven Provinciën" de wettelijk voorgeschreven lichten voerde o. m. twee toplichten en men dus met cleze verklaringen, te goeder trouw met overtuiging en beslistheid uitgesproken, voorzichtig moet zijn;

Overwegende dat aangaande den stand der prauw, waarover de meeningen nog al uiteeiiloopen valt op te merken:

a. dat alle getuigen en beklaagde zelf eenstemmig verklaren. dat de prauw midscheeps aan S.B. is aangevaren en zij daarna naar S.B. afzakte;

b. dat de getuige Pa Raas. Pa Moenati en Pa Sawija verklaren dat de kop der prauw even vóór de aanvaring naar het N. wees; Sadrimo verklaart. dat door zijn roeien met Pa Marso. de kop van het N. naar het Z.O. is gedraaid. waarna hij in de kokop is gaan water hoozen en daarmede bezig zijnde hoorde zeggen, dat er eeii schip aankwam, terwijl Astra opgeeft niet te weten, of er in de prauw geroeid is, maar de prauw, kort voor de aanvaring van het O. naar het N. is gedraaid;

c. dat de zeilen der prauw vlak voor de aanvaring aan B.B. van den geusstok zijn gezien, door belilaagde. L.. en van TV., terwijl getuigen L.. eil N. de prauw duidelijk B.B. uit hebben zien draaien;

dat dus uit de tegenstrijdige getuigenissen der getuigen Pa Raas, Pa Moenati en Pa Sawija en die van L., en K.. niet met zekerlieicl is op te maken:

1o. of de prauw met den kop in S^e. of Z^e. richting lag;

2o. of de prauw al clan niet mrt eenige vaart liep:

30. of de prauw op het laatste oogenblik heeft gemanoeuvreerd en daardoor de aanvaring heeft veroorzaakt;

Overwegende dat de tijd, welke de Officier van de wacht had om zich van den toestand voldoende rekenschap te geven kort was;

Overwegende dat uit de handelingen van beklaagde en uit de toedracht der zaak niet is gebleken van zoodanig gebrek aan overleg en zeemanschap, dat het in den zin der strafwet kan worden aangenomen als schuld aan de zijde van beklaagde aan het veroorzaken der aanvaring;

Overwegende dat mitsdien uit de toedracht der zaak niet is gebleken van zoodanig verzuim weshalve hij behoort te worden vrijgesproken van het hem ten laste gelegde;

Gezien artikel 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. pantserschip ,.Tromp".

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd:

Spreekt hem daarvan vrij.

Bepaalt dat de kosten van het proces zullen worden gedragen door den Staat.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 29sten Juni 1914. *)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raadsheeren: Mrs. A. Fentener van Vlissingen, H. Hesse, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

Onbeëedigde verklaringen kunnen niet gerangschikt worden onder het bewijsmiddel „bewijs door getuigen" ex hebben geene wettige bewijskracht.

Daarin wordt geene wijziging gebracht doordat art. 161 Strafv. alleen eene regeling geeft passende voor als getuigen te hooren personen, die tot een Kerkgenootschap behooren, uit welk verklaarbaar verzuim alleen volgt, dat verklaringen van personen, die niet tot een kerkgenootschap behooren, niet als verklaringen van getuigen kunnen gelden.

De bij de wet van 17 Juli 1911 voorgeschreven vorm kan alleen in aanmerking komen, wanneer ter uitvoering van art. 161 Strafv. een eed of belofte moest worden afgelegd.

De Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Amsterdam, is requirant van cassatie tegen een arrest van gemeld Hof van 16 April 1914. 1) waarbij in hooger beroep, — niet ambtshalve bevel tot iiivrijheidstelling van den gerequireerde — is bevestigd een vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Alkmaar van 20 Jan. 1914. bij hetwelk P. v. d. L., 24 jaar. arbeider, geboren en wonende te Medemblik, is schuldig verklaard aan het misdrijf van „verduistering", en, met toepassing van art. 321 Strafr., veroordeeld tot vijf maanden gevangenisstraf met bevel tot teruggave van de overtuigingstukken als nader in dat vonnis is omschreven.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer Savelberg, heeft de ad\.-gen. Tak de volgende conclusie genomen:

*) Overgenomen uit het W v h. Recht No. 9648. Red. M. R. T.
1) Opgenomen in TV. 9608. Red.

***Edele** Hoog Achtbare Heeren!*

Bij vonnis der Arrond.-Rechtbank te Alkmaar van 20 Jan. j.l. werd ten aanzien van gerequireerde als wettig en overtuigend bewezeil aangenomen: „dat hij. destijds wonende te Medemblik. in de eerste dagen van Dec. 1913, te Purmerend. opzettelijk een rijwiel, hetwelk hij van K. de R. had gehuurd, en welk rijwiel aan genoemden de R. toebehoorde. en hetwelk hij uit dien hoofde onder zich had. wederrechtelijk zich heeft toegeëigend", waarna vervolgens dit bewezene werd gequalificeerd als „verduistering" en deswege veroordeeling werd uitgesproken tot een gevangenisstraf van vijf maanden.

Blijkens de vierde overweging steunt de uitspraak o. a. op de aanwijzingen, voortvloeiende uit de in het vonnis opgenomen verklaring van den getuige C. D. v. d. H.. van wien uit het proces-verbaal der terechtzitting blijkt, dat hij, ofschoon *in het algemeen* tot het geven van getuigenis *bevoegd*, niet naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid den eed of de belofte heeft afgelegd in art. 161 al. 2 Strafv. voor getuigen voorgeschreven, daar ten zijnen aanzien werd aangenomen en mitsdien feitelijk vaststaat, dat hij niet behoort tot een kerkgenootschap en derhalve. naar luid van Uw arrest van P9 Dec. jl.. W. 3574. ontheven is van de verplichting, die in genoemd artikel aan hen, die wel daartoe gerekend moeten worden, is opgelegd. Wel echter deed die getuige de *belofte* — die later voor het Gerechtshof te Amsterdam werd herhaald — van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, doch zij steunde niet op eenige godsdienstige gezindheid en geschiedde eenvoudig overeenkomstig de wijze, als bij art. 1 Wet van 17 Juli 1911, Stbl. 215, is voorgeschreven. Na aangetekend hooger beroep vereenigde het Gerechtshof te Amsterclam zich op 16 April j.l. — W. 9608 — met de opvatting der Arrond.-Rechtbank, wier vonnis bevestigd werd, terwijl bovendien nader werd gemotiveerd, waarom de meening der Rechtbank ten aanzien van het gebezigd bewijs juist moest worden geaclit.

Tegen genoemd arrest nu heeft de Heer Procureiir-Generaal zich van cassatie voorzien, bij tijdig ingediende Memorie als eenig middel stellende: „Schending van art. 407 No. 1 Strafv. j". art. 161 al. 2, art. 239 en art. 247 Strafv., door het ten laste gelegde misdrijf als wettig bewezen te verklaren. terwijl de getuige C. D. v. d. H. heeft afgelegd de belofte van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen. en op diens getuigenis is recht gedaan."

Uw Raad wordt daardoor geplaatst voor de beantwoording van deze belangrijke vraag, of recht mag worden gedaan op eene belofte afgelegd, overeenkomstig de wijze voorgeschreven bij art. 1 der Wet van 17 Juli 1911, Stbl. 215. door een getuige, doch overigens niet steunende op diens godsdienstige gezindheid.

Nadat in het beroepen arrest vooraf feitelijk wordt beslist, dat meergenoemde getuige niet behoort tot een kerkgenootschap en mits-

dien niet in staat is den eed of de belofte af te leggen. zooals die in art. 161 al. 2 Strafv. is voorgeschreven, stelt het Hof vervolgens vast. dat zij, die niet tot een kerkgenootschap behooren en op wie de artt. 162. 164 en 165 niet van toepassing zijn, desniettemin tot het geven van getuigenis bevoegd zijn, overeenkomstig het bepaalde in art. 396 van gemeld Wetboek, waarna hierop de conclusie wordt gebouwd. dat nu ook zonder bezwaar — waar art. 161 al. 2 Strafv. alleen eene regeling inhoudt passende voor hen, die tot een kerkgenootschap behooren — de getuigenis van hen, die niet daartoe gerekend moeten worden en overigens aan de voor getuigen gestelde eischen voldoen, zonder voorafgaanden eed of belofte als wettig bewijsmiddel en bron van aanwijzingen mag gelden. Bij voorbaat reeds tracht het Hof een tweetal argumenten, die wellicht tegen zijn leer zouden kannen worden aangevoerd. uit handen te slaan.

Eerstens wordt afgerekend met het bepaalde in art. 409 Strafv., handelende over de getuigenis van *onbevoegden*, wier verklaring alleen als toelichting mag dienen en zocht het Hof de achterstelling daarvan als bewijsmiddel niet zoozeer in het feit, dat zij niet gedekt worden door een eed of belofte. doch meer hierin. dat zij wegens persoonlijke omstandigheden, of negens de nauwe betrekking taschen den getuige en den beklaagde. minder betrouwbaar moeten worden geacht.

Vervolgens — doch alleen voor het geval met het oog op de geschiedenis der Wet (Voorduin, Strafv. VII, blz. 636) zou worden aai-~genomendat een eed of belofte client vooraf te gaan aan eene als bewijsmiddel gebezigde getuigeverklaring, betoogt het Hof nader, dat aan dien eisch in beide instanties voldaan is. omdat in ieder geval de belofte is afgelegd. die in art. 1 der Wet van 17 Juli 1911, Stbl. 215. is voorgeschreven.

Eindelijk nog volgt een utiliteitsargument, waarin gewezen wordt op de bedenkelijke gevolgen der tegenovergestelde opvatting voor liet algemeen belang, omdat daardoor de verklaringen van overigens volkomen betrouwbare personen. die wellicht belangrijk bewijsmateriaal bevatten, ongebruikt zoudeii moeten blijven.

Het Hof staat in zijne opvatting niet alleen. Reeds vóórdien verdedigde de Redactie van liet Weekblad van het Recht in No. 9575 in een hoofdartikel eene zelfde meening, waarin de in het arrest aangevoerde gronden \rijm-el gelijkluidend morden teruggeronden. met uitzondering van het utiliteitsargument.

Inderdaad mag dan ooli dit laatste geen gewicht in de schaal leggen, want daartegenover kan men andere plaatsen, wier beteelienis niet geringer is en die even sterk voor de tegengestelde opvatting pleiten. Prof. Simons — W. 9375 — herinnert reeds aan dit ééne. dat de niet tot een kerkgenootschap brhoorende getuige aldus geplaatst wordt boren de strafbepaling wegens meineed. terwijl vervolgens ook Mr.% J. Fokker in TV. 9615. zonder overigens critische beschouwingen oxer het beroepen arrest te geven. enkele andere op-

somt. wier gewicht niet kan worden ontkend en waarmede rekening client gehouden.

Alvorens nu de vraag te bespreken, of inderdaad de parlementaire geschiedenis van het Wetboek van Strafvordering steun biedt voor 's Hofs gevoelen, zij het mij gegund mijne opvatting mede te deelen omtrent liet bepaalde in art. 396 Strafv. en van de verhouding der Wet van 17 Juli 1911 tot genoemd Wetboek, meer speciaal tot het daarin geregeld eedsvraagstuk.

Ik zie in die bepaling slechts een abstracten regel en dus de erkenning eener algemeene bevoegdheid of plicht. terwijl voor de uitoefening dier bevoegdheid en de vervulling van die plicht overigens in ieder concreet geval bepaalde voorwaarden kunnen worden gesteld. En zoo meen ik ook dat. indien inderdaad historisch kan worden aangetoond, dat in het Wetboek van Strafvordering als systeem voor het getuigenbewijs is aangenomen voorafgaande aflegging van een eed of belofte overeenkomstig de godsdienstige gezindheid, die aflegging eene der voorwaarden is, waaronder eene verklaring van een ooli overigens bevoegden getuige als bewijsmateriaal kan worden gebezigd. Deze opvatting wordt — voorloopig althans — geenszins te niet gedaan door de bepalingen der Wet van 17 Juli 1911, Stbl. 215, omdat de Wetgever daarin slechts eene regeling geeft van het aan den eed of de belofte verbonden sacrament. doch overigens ongedeerd laat, indien elders wellicht als beginsel zou zijn aangenomen, dat de af te leggen eed of belofte op eenige godsdienstige gezindheid moet steunen tot bereiking van eventueele rechtsgevolgen. In dien zin heeft dus een beroep op gemelde Wet alleen dan waarde, indien kan worden aangetoond. dat in liet Wetboek van Strafvordering de bevoegdheid tot liet afleggen van getuigenis in ieder bijzonder geval niet aan de nadere voorwaarde van eedsaflegging of het afleggen eener belofte gebonden is.

Ik meen te kunnen aantoonen. dat naar geldend recht de opvatting van Prof. Simons en van liet arrest onhoudbaar is en dat de parlementaire geschiedenis juist liet tegendeel leert. Ik zie daarbij Staatsraad Prof. Struycken aan mijne zijde, die onder den titel ..Het Eedsvraagstuk" (Van onzen Tijd. Jaargang XIV. No. 14) 's Raads arrest van 30 Dec. j.l. W. 9574. eenigszins critisch bespreekt en daaraan dit verstrekkend — wellicht *te* verstrekkend — gevolg verbindt, ..dat allen, die niet tot eenig kerkgenootschap behooren, niet als getuigen kunnen worden gehoord. ook al zouden zij genegen zijn. den eed af te leggen." Nu lijkt mij deze consequentie niet van eenige ovedrijving vrij. doch zij bevat tevens implicite de erkenning van *dit* beginsel. hetwelk ik onverdeeld onderschrijf, dat nietigheid verbonden is aan het bezigen als direct of indirect bewijs van eene getuigeverklaring, die niet door eed of belofte. overeenkomstig godsdien-tige gezindheid afgelegd. is gedekt.

Ik herinner eraan — zooals zoo juist is gezegd in Uw meergenoemd arrest — dat de opbouw en de voltooiing van het Wetboek van Straf\-ordering geleefd heeft in eene periode van reactie tegen

de beginselen en de uitwassen der Fransche revolutie, waardoor het verklaarbaar wordt. dat de gehoudenheid tot eedsaflegging of tot het doen eener belofte werd vastgeknoopt aan het lidmaatschap van een kerkgenootschap, onidat de ongeloovigen slechts sporadisch voorkwamen, waaruit kan worden afgeleid. dat het afleggen van den eed of de belofte verplichtend is ter bereiking van rechtsgevolgen. Deze gedachtengang beheerscht het gansche systeem van een processueel Strafrecht en werpt zijn schijn op menige duistere bepaling daarvan.

Daarnaast staat evenwel mijn beroep op de geschiedenis. die mijne zooeven ontvouwde stelling volkomen bevestigt. Ik vraag daartoe allereerst 's Raads aandacht voor art. 62 Strafv. oud — thans art. 63 — waarin bepaald is — en zulks in tegenstelling met art. 183 oud — thans art. 161 — dat de door den rechter-commissaris te hooren getuigen kunnen volstaan met te beloven de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen. Bij de behandeling in de Afdeelingen van het Ontwerp 1828 (Voorduin, Strafvordering, VI, blz. 315 vlg.) droiig men er op aan, dat de uitdrukking „promesse" zou worden vervangen door „serment". „La section pense — zeide de 6e Afdeeling — qu'une *simple promesse* ne suffit pas. mais qu'il convient de faire prêter au témoin *un serment solennel*, dans la forme et suivant le rite du culte auquel il appartient, puisqu'il est essentiel d'employer dans une matiere si grave, tous les moyens possibles pour découvrir toute et l'exacte vérité." In de andere Afdeelingen sprak men in gelijken geest. „Beaucoup de témoins — teekent b.v. Voorduin (l. c., blz. 315) aan omtrent het verhandelde in de 7e Afdeeling — qui n'auront fait qu'une *promesse* ne se croiront pas obligés de dire la vérité. Leerzaam is vooral de Memorie van Toelichting van 1829 op art. 8. dat bijna gelijkluidend was aan art. 12 van het Ontwerp 1828. „Men heeft — zeide de Regeering — wel voorgeschreven dat de getuigen zullen moeten *beloven* de waarheid en niets dan de waarheid te zeggen. doch de verpligting tot het afleggen van *den eed.* is voorbedachtelijk weggelaten, omdat de ondervinding maar al te zeer geleerd heeft, hoe huiverig en vreesachtig de getuigen bij de definitieve teregtstelling zijn, om van hunne aanvankelijk afgelegde verklaringen terug te komen. uit vrees van als valsche getuigen te worden aangemerkt; terwijl, naar aanleiding van liet stelsel des ontwerps, dit eerste getuigenis voor den regter-commissaris af te leggen. alleen strekt *om den regter op het spoor der waarheid te brengen,* zonder aan die verklaringen de kracht en de waarde te geren. welke alleen aan een *beëedigd* getuigenis. *in tegenwoordigheid van den beschuldigde afgelegd,* mag gehecht worden". (Voorduin, l. c. blz. 318). Ook bij de behandeling der later voorgestelde wijzigingen droiig men steeds aan op xervanging van „*la promesse à faire par les témoins*" door „*la prestation du serment* usitée jusqu'à re jour" (Voorduin, l. c. blz. 319). doch het inwilligen van dien wensch is niet afgestuit op de overweging, dat eene belofte evengroote waarborgen bood, maar uitsluitend hierop, „dat — zooals

de Regeering zeide — bij de openbare teregtstelling de getuige geheel vrij moet zijn, *en onder eede* alles opgeven, hetwelk tot bezwaar of tot verschooning van den beklaagde of beschuldigde aan hem bewust is." (Voorduin, l. c.. blz. 329). Nog bij liet mondeling debat kwamen verschillende leden anclermaal op dit onderwerp terug, met geen ander gevolg evenwel, dan dat de Regeering het stelsel der Ontwerpen handhaafde, ,.omdat het Wetboek van Strafvordering gegrond is — zooals de Minister van Justitie argumenteerde — op het door velen zoozeer verlangde. door mij. indien ik het met bescheidenheid zeggen mag. niet zoo geheel geliefkoosde systema van *orale* en *openbare debatterr,* tengevolge waarvan eigenlijk de *dingpligtige instructie* der zaak op de openbare teregtzitting plaats heeft, en de nuttelooshcid, ja de schadelijkheid van vroegere beëecligiug der getuigen is daaruit. naar mijne geclachten, klaarblijkelijli". (Voorduin, l. c. blz. 340).

Een tweede steunpunt meende ik te vinden in art. 445 oud — thans art. 409 — en in het daarboven geplaatst opschrift. dat in zijne algemeenheid het beginsel bevat van het in de zesde afdeeling van Titel XXI voorkomend eenig artikel. Kaar aanleiding van verschillende in de Afdeelingen gedane vragen omtrent de beteekenis dier bepaling, antwoordde de Regeering (Voorduin, VII. blz. 682). ..Wanneer *onbeëedigde* verklaringen van *onbevoegde* personen, als *getuigenissen* konden gelden, — of, hetgeen op hetzelfde nederkomt, *de regter aan dergelijke verklaringen, als dingpligtig getuigenis, zoude mogen geloofslaan,* en *zijne overtuiging daarnaar regelen,* — dan vervalt het stelsel van het *wettelijk* bewijs, en clan uil men wel gevraagd hebben. waartoe zouden dienen alle voorschriften opzigtelijk de bekwaamheid der getuigen, hunne jaren, hunne beëediging, indien de verklaringen van onbekwame jonge en *niet beëedigde* personen, *hetzelfde* effect zouden kunnen teweegbrengen?" Uit de resumptie der „niet-dingpligtige getuigenisseri". waarbij de onbeëedigcle gelijkgesteld worden met die van onbekwame of te jeugdige personen. blijkt dus ook, dat men alleen aan beëedigde. op godsdienstige gezinclheid steunende verklaringen bewijskracht wenschte toe te kennen. waarmede dan de belofte der Doopsgezinden, gelijk in Uw arrest van 23 Mei 1910. W. 9000, wordt aangenomen. gelijkgesteld is.

Het sterkst argument bracht mij echter het Regeeringsantwoord op art. 175 oud — thans art. 167 —. In de 3e Afdeeling. bij de beiaadslagingen in 1829 gehouden, werd gevraagd: (Voorduin, VII, blz. 48) „Quelle preuve ou quel emploi on fera 1o. de la déclaration faite penclant l'instruction, par un témoin qui est clécédé avant les débats à la Cour: 2o. clu proces- erb bal d'un expert qui serait mort clans la même intervnllc?" Het Regeeringsantwoord hierop is ondubbelzinnig en teekent ons levendig liet beginsel, waarvan de Wetgever is uitgegaan. ..Dat eene verklaring door een' getuige in de voorloopige instructie afgelegd. — zeide Zij — als *niet gedaan* moet worden beschouwd, inclien de getuige komt te overlijden vóór dat hij

in den gerigte kan verschijnen, en zulks op grond dat de voorloopige instructie alleen strekt. *om op het spoor der waarheid te geraken:* en dat bij den 20sten (nu 22sten) Titel. in verband met de 5e, 6e en Se Titels, de regelen zijn voorgeschreven, volgens welke een afgelegd getuigenis *geloof* verdient, dat is, door de *mondelinge* aflegging van het getuigenis, ***nadat*** de getuige den *eed* in tegenwoordigheid des regters en van den beklaagde zal hebben gedaan." Dit antwoord, waarvan de kracht en de waarde implicite wordt erkend in de Memorie van Toelichting vaii 1836, is voor mij beslissend. omdat de beteekenis van art. 161 al. 2 Strafv.. daaraan getoetst. duideliik wordt en daaronder slechts mag worclen verstaan, dat aan eene getuigenis alleen dan de gebruikelijke processueele waarde mag worden toegekend, indien zij is gedaan na aflegging van den eed of d~ belofte, overeenkomstig de godsdienstige gezindheid.

Ten slotte vestig ili nog 's Raads aandacht op de conclusie van Mr. Ledeboer. voorafgaande aan Uw arrest van 29 Dec. 1913. W. 9574, waaruit belangrijke gegevens ten voordeele mijner rneening kunnen worden geput. welke gegevens in de ingediende Memorie worden teruggevonden en die ik hier dus niet meer behoef te herhalen.

Trouwens van mijn standpunt kan ook art. 161 Strafv. geen verwijt treffen van „ongelukkige redactie". zooals Prof. Simons betoogt, die blijkbaar toch met de woorden van het artikel eenigszins verlegen zit. eli wordt liet duidelijli, dat dit verwijt meer pasklaar is gemaakt ter verdediging van een praetorisch recht, dat noch in de bewoordingen der Wet, noch in hare geschiedenis steun vindt en van de aanvaarding waarvan ik — hoe verleidelijk ook overigens — in het belang der rechtszekerheid nog altijd wat huiverig ben.

Ik acht dus het middel gegrond en door 's Hofs uitspraak de daarin reeds aangehaalde artikelen geschonden, waaraan ik art. 409 Strafv. nog zou wenschen toegevoegd te zien.

Ik concludeer mitsdien tot vernietiging van het beroepen arrest en verwijzing der zaak naar een aangrenzend Gerechtshof, ten einde op het bestaande appèl opnieuw te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad enz.:

Gelet op liet middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: zie conclusie adv.-gen.;

Overwegende, dat bij het bevestigde vonnis in aansluiting aan de inleidende dagvaarding wettig en overtuigend bewezen is verklaard. met gerequireerdes schuld daaraan, en met qualificatie en strafoplegging als aan het hoofd van dit arrest is vermeld;

dat de gerequireerde in de eerste dagen van Dec. 1913 te Purmerend opzettelijk een rijwiel. hetwelk hij van K. de R., had gehuurd en aan dezen toebelioorde en hetwelk hij uit dien hoofde onder zich Iiad. wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

dat deze bewezenverlilaring steunt op de in onderling verband en

samenhang beschouwde aanwijzingen gelegen o. m. in een getuigenverklaring van C. D. t. d. H.. welke in het vonnis is opgenomen;

dat het proces-verbaal der terechtzitting in eersten aanleg inhoudt. dat van den H.. alvorens zijne voormelde verklaring af te leggen, heeft verklaard tot geen kerkgenootschap en gezindheid te behooren en vervolgens heeft beloofd de geheele waarheid en niets dan de waarheicl te zullen zeggen;

dat voorts liet Hof. als feitelijk vaststaande aannemende. dat v. d. H., niet behoort tot een kerkgenootschap. hem deswege wel niet in staat heeft geacht den eed of de belofte. zooals art. 161 al. 2 Strafv. voorschrijft, af te leggen. doch desniettemin niet onbevoegd om. ook zonder dien eed of die belofte. en in ieder geval na aflegging der belofte volgens de wet van 17 Juli 1911 (S. 213). getuigenis in strafzaken te geven, waarna het Hof het vonnis der Rechtbank heeft bevestigd;

dat deze beslissing van het Hof in hoofdzaak hierop steunt. dat bij art. 396 Strafv., enkel de personen genoemd in de artt. 162. 164 en 165 van gemeld Wetboek van het geven van getuigenis zijn uitgesloten en dus niet de personen, die niet tot een kerkgenootschap behooren;

dat uit de omstandigheid, dat art. 161 al. 2 Strafv. voor deze personen geen regeling inhoudt, gelijk voor de leden van een kerkgenoot-schap. volgt. dat hun getuigenis ook zonder voorafgaanden eed of belofte als wettig bewijs mag gelden;

dat uit art. 409 Strafv. het tegendeel niet mag worden afgeleid, daar dit enkel slaat op onbeëedigde verklaringen van getuigen. die onbevoegd zijn. welke onbevoegdheid steunt op hun onbetrouwbaarheid uit hoofde van persoonlijke omstandigheden of wegens hun betrekking tot den beklaagde, buiten verband met eed of belofte;

O. dat tegen de juistheid dezer beslissing van het Hof hij het middel van cassatie wordt opgekomen;

O. daaromtrent:

dat vermits naar luid van art. 391 Strafv. niemand wegens misdrijf of overtreding veroordeeld mag worden dan op grond van wettige bewijsmiddelen en de ben-ijsmidclelen. welke alleen als wettig u-orden erkend in art. 392 Strafv. zijn omschreven. — de rechtsgeldigheid van 's Hol's arrest hiervan afhankelijk is. of de *onbeëedigde* verklaringen. welke tot bewijs van aanwijzingen hebben gestrekt. kunnen gerangschikt worden onder het bewijsmiddel „bewijs door getuigen", het eenige, waarvan ten deze de rede kan zijn;

O. dat ter beantwoording dier vraag het van belang is na te gaan of en welk gewicht door den Wetgever aan het beëedigen door de getuigen van hun verklaringen is toegekend;

dat nu vooreerst erop dient te worden gewezen, dat in den Code d'Instruction Criminelle. het afleggen van een eed aan alle getuigen in alle strafzaken ter openbare terechtzitting was voorgeschreven (de artt. 155. 130 en 317). terwijl zelfs in de instructie de getuigen onder eede moesten worden gehoord (art. 75);

dat in gemelden Code zooveel gewicht aan bedoelde eedsaflegging ter openbare zitting werd gehecht. dat zij op straffe van nietigheid moest plaats vinden;

dat de geschiedenis van het Wetboek van Strafvordering aantoont, dat de samenstellers daarvan even hooge waarde aan den eed of eene daarmede gelijk gestelde belofte bleven liechten;

dat zulks ten duidelijkste is gebleken. onder meer. hij de behandeling der voorschriften in den IIden en den IVden Titel gegeven omtrent de wijze waarop de getuigen voor den Rechter-Commissaris en op de terechtzitting zullen worden gehoord. terwijl in verband daarmede de geschiedenis van art. 396. voorkomende in den XXIsten Titel. liandeleiid „Van het bewiis der strafbare feiten". en wel in de 2de Afdeeling daarvan: „Van bewijs door *getuigen*", en de bepaling van art. 409. voorkomende in de 6de Afdeeling van dien titel onder liet opschrift: „Van de kracht van onbeëdigde verklaringen", benevens de inhoud van meerdere andere wetsbepalingen, bewijzen dat de wetgever bij de regeling der ***bewijskracht***, aan getuigenverklaringen toekomende deze alleen aan *beëedigde* verklaringen heeft toegekend;

dat toch de Kamer iiiet dan na ernstig rn langdurig debat zich heeft vereenigd met het voorstel der Regeering, om, in afwijking van art. 75 van den Code d'Instruction Criminelle, de getuigen bij de voorloopige informatiën en de instructie *niet* onder eede te doen hooren. terwiil ren der motieven. dit. haar tot clit voorstel leidde dit was. dat „de ondervinding geleerd heeft hoe huiverig eli vreesachtig de getuigen hij de definitieve terechtstelling zijn om van hunne aanvankelijk afgelegde verklaringen terug te komen, uit vrees van als valsche getuigen te worden aangemerkt; terwijl naar het stelsel des Ontwerps clit eer-te getuigenis voor den Rechter-Commissaris af te leggen enkel strekt om den rechter op liet spoor der waarheid te brengen, zonder aan die verklaringen de bracht en waarde te geven welke *alleen* aan een *beëedigd* getuigenis, in tegenwoordigheid van den beschuldigde afgelegd. mag gehecht morden". (Voorduin **TI,** p. 317). — terwijl de Regeering. toen in 1836 hij de herziening rail het Wetboek op de zaak werd teruggekomen. nog een- uitdrukkelijk verklaarde: „Bij de openbare teregtstelling moet de getuige geheel vrij zijn *en onder eede* alles opgeven" enz. (Voorduin VI. p. 329). en de Minister van Justitie bij de daarop gevolgde openbare beraadslagingen in de 2e Kamer nog uitdrukkelijk te kennen gaf, dat het Wetboek was gegrond „op het systema van orale en openbare debatten tengevolge waarvan eigenlijk de dingpligtige instructie der zaak op de openbare teregtzitting plaats heeft" en vervolgens: „de *beëediging* der getuigen niet vroeger dan op de openbare teregtzitting is een gevolg van het aangenomen systema". (Voorduin **TI.** p. 339 v.);

dat alzoo niet in het minst kan worden betwijfeld, dat de wetgever zich voorstelde, dat alle getuigen in het vooronderzoek buiten

eede, doch ter terechtzitting na voorafgaanden eed — of in art. 161 Strafv. daarmede gelijkgestelde belofte — zullen worden gehoord;

dat immers een 2de alinea, toegevoegd aan art. 330 van het Wetboek van 1830, thans art. 396 (oud 432) luidende: „*Elk* getuigenis moet *met eede* gesterkt en afgelegd zijn, overeenkomstig de vormen bij dit Wetboek voorgeschreven", bewijst, dat men het voorschrift tot eedsaflegging en de verdere vormen bij art. 183 (oud) bepaald als voor alle getuigen geldend beschouwde; dat nu weliswaar die alinea bij de nieuwe redactie in 1836 is geschrapt, doch van de reden daarvan niets anders blijkt, dan dat de vraag geopperd was, of men wel gedacht had „aan de getuigenis voor den Rechter-Commissaris, indien die toch onbeëedigd moet blijven". (Voorduin VII, p. 636);

dat wijders de omstandigheid, dat oncler liet opschrift „Van de kracht van onbeëedigde verklaringen" in Titel XXI, handelende „Van het bewijs der strafbare feiten" aan de bewijskracht dier verklaringen een afzonderlijke, de 6de, afdeeling is gewijd, bewijst, dat de wet onbeëedigde verklaringen als iets *anders* beschouwt clan getuigenverklaringeii, waarop de 2de Afdeeling tot opschrift liebbende „Van bewijs door getuigen", betrekking heeft;

dat nu wel hij art. 409, het eenige van de fde Afd., alleen voorzien zijn, en dus alleen een regeling is gegeven voor „de gevallen waarin de wet toelaat personen te hooren, die *onbevoegd* zijn om als getuige op te treíleii", doch dat, ook in verband met de algemeenheid van het opschrift, hieruit enkel volgt, dat de Wetgever zich geen andere gevallen, waarin onbeëedigde verklaringen zonden voorkomen, heeft voorgesteld;

dat derhalve wel degelijk, in strijd met 's Hofs meening, uit art. 409 Strafv. is af te leiden, dat de wet geen onbeëedigde verklaringen met wettige bewijskraclit kent;

dat ook uit de bepaling van art. 162 Strafv. blijkt, dat de wet onbeëedigde verklaringen niet als getuigenverklaringen beschouwt:

dat immers daarin eerst bepaald wordt, dat de daarin aangeduide personen niet als *getuigen* zullen mogen worden gehoorcl, vervolgens dat zij met zekere toestemming wel *getuigenis* mogen afleggen en eindelijk rlat zij zelfs zonder die toestemming kunnen worden toegelaten om *zonder eedsaflegging inlichtingen* te geven;

dat diezelfde tegenstelling tusschen liet geven van *getuigenis* en het afleggen van onbeëedigde verklaringen ook door de wet in art. 163 Strafv. wordt gemaakt; dat de bepalingen van de artt'. 166 en 167 Strafv. eveneens aantoonen het bijzonder gewicht, dat door den wetgever aan de eedsaflegging, in verband niet de bewijskracht, wordt gehecht;

dat uit het vorenstaande voortvloeit, dat in art. 392 Straf?. onder bewijs door getuigen — hetgeen ook beslissend is voor de uitlegging van art. 407 Strafv. enkel verstaan kan worden: bewijs door *beëedigde* getuigen:

dat onbeëedigde verklaringen dan ook in art. 302 Strafv. niet onder de bewijsmiddelen worden vermeld en niet alleen in de ge-

schiedenis van het Wetboek met geen enkel woord van het bestaan van zoodanige bevijskrachtige onbeëdigde verklaringen wordt gerept. doch daaruit integendeel, zooals is aangetoond, blijkt. dat de wet enkel beëdigde getuigenverklaringen als bewijsmiddelen kent;

dat hierin geen verandering wordt gebracht. doordat bij art. 161 Strafv. een regeling is getroffen enkel passende voor als getuigen te hooren personen. die tot een kerkgenootschap behooren. daar zulks aan een verklaarbaar verzuim van den wetgever i- toe te schrijven, dat enkel tengevolge heeft. dat verklaringen van personen. die *niet* tot een kerkgenootschap behooren. niet als verklaringen van getuigen kunnen gelden;

dat het tegendeel niet uit art. 396 Strafv. kan worden afgeleid. tiaar. al moge die bepaling laatstbedoelde personen niet tot het geven van getuigenis uitsluiten. zij toch ook zeker niet de kracht noch de beteekenis heeft een uitzondering te scheppen op den regel, dat alleen beëdigde verklaringen als bewijs door getuigen in den zin van art. 392 Strafv. in aanmerking komen;

dat ook -Hofs beroep op de omstandigheid, dat van den H. de belofte volgens de wet van 1911 heeft afgelegd niet ter zake dienende i-. daar de bij die wet voorgeschreven vorm enkel in aanmerking kan komen. wanneer ter uitvoering van art. 161 Strafv. een eed of belofte moest worden afgelegd, terwijl dit artikel juist te dien aanzien voor van den H. *geen* regeling bevat;

O. dat alzoo bij het cassatiemiddel terecht er tegen wordt opgekomen. dat uit van den H.'s onbeëdigde verklaring aanwijzingen zijn geput tot bewijs van het tenlast gelegde;

dat immers de Rechtbank daardoor in strijd heeft gehandeld met art. 407 in verband niet de artt. 392 en 391 Strafv. hetgeen in verband met dit laatste artikel nietigheid tengevolge heeft;

dat het Hoi door desniettemin het vonnis der Rechtbank te bevestigen, dezelfde bepalingen in verband met de artikelen 239 en 247 Strafv. heeft geschonden, zoodat liet cassatiemiddel is gegrond en het bestreden arrest behoort te worden vernietigd;

Vernietigt het arrest door liet Gerechtshof te Amsterdam den 16 April 1914 in deze zaak gewezen;

Recht doende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar liet Gerechtshof te 's-Gravenhage oin op het bestaande hooger beroep op nieuw te worden berecht dl afgedaan.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Toelichting op art. 12 der Regtspleging bij de Landmagt (Recueil militair 1914 blz. 889).

's Gravenhage 'i November 1914.

1e Afd., No. 193.

Aan

de Autoriteiten bij de Landmacht.

Gezagsvraag. Het is mij gebleken, dat er ongelijkheid bestaat ten aanzien van de beantwoording der vraag hoe moet worden gehandeld door den Garnizoens-Commandant bij toepassing van art. 12 van de Regtspleging bij de Landmacht.

Kaar aanleiding daarvan heb ik de eer oncler Uwe aandacht te brengen, dat in geval door eenig militair in een garnizoen eene overtreding wordt begaan welke den garnizoensdienst betreft, de Garnizoens-Commandant op grond van art. 12 ***verplicht*** is de straf aan die militair daarvoor op te leggen, ***zelf*** te bepalen, en dat hij de verantwoordelijkheid voor het opleggen van die straf niet aan anderen — met name niet aan den regiments-commandant van den betrokken militair — mag overdragen.

Het behoeft geen betoog dat de Garnizoens-Commandant bevoegd is, en dat zelf-; aanbeveling verdient. omtrent de op te leggen straf met bedoelden regimentscommandant overleg te plegen. maar dit doet niets af aan zijne verplichting om die straf ***zelf*** op te leggen.

Betreft de begane overtreding den regimeiitsclienst. dan is de Garnizoens-Commandant verplicht liet bepalen der straf over te laten aan den regimentscommandant van den betrokken militair. in welk geval die straf daii ook geheel voor de verantwoording van laatstgenoemden commandant blijft.

De *Minister van* Oorlog.
BOSBOOM.

Bij Koninklijk besluit van 2 November 1914 So. G9 (Recueil Militair 1914, blz. 895) is bepaald dat aan gewezen officieren, die worden benoemd tot plaatsvervangend Secretaris bij een Krijgsraad, over de dagen, dat zij als zoodanig werkzaam zijn, eene toelage wordt toegekend van zes gulden (*f* 6.—).

Dit he-luit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 Augustus 1914.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

..Het aantal juristen, dat zich hier te lande op het militaire strafreclit toelegt. is slechts klein." Deze woorden van de Regeering, voorkomende in de Memorie van Toelichting 1) behoorende bij liet wetsontwerp betreffende de militaire rechtsmacht in gedeelten van ons grondgebied, welke in staat van beleg zijn verklaarcl, wenschen wij hier nog eens te onderstreepen. Het militair recht ia het stiefkind der rechtswetenschap. Hrt is altijd zoo geweest en de teekenen wijzen er niet op dat er spoedig verandering zal komen. Reed- Pols klaagt in zijne Toelichting 2) dat de militaire wetgeving buiten den kring der militaire rechtspraak weinig gekend is en bij de rechtsgeleerde wereld weinig belangstelling geniet, dat cle litteratuur zoo „buitengewoon schraal" is. De in 1887 begonnen herziening van liet materieel rnilitair recht ell de in 1904 door de Regeering aanhangig gemaakte voorstellen tot verbetering dei. rechtspleging waren wel aanleiding tot enkele min of meer belangrijke opstellen van rechtsgeleerde hand — zelfs een paar academische proefschriften bewogen zicli op militairrechtelijk terrein — maar deze belangstelling schijnt thans wel weder te zijn gedoofd. En dit mag te meer Terwondering nekken nu sedert het inwerkingtreden van de gewijzigde rechtsplegingen aan het juridisch element eene zooveel belangrijker plaats dan voorheen is ingeruimd. Niet alleen dat de krijgsraden een rechtsgeleerde tot voorzitter kregen ook de advocaat-verdediger deed zijne wettelijke intrede in het militair strafproces. Studie van en belangstelling in liet militair recht hadden dus niet meer zuiver theoretische beteekenis, zij kregen ook practische waarde. Wie echter gehoopt had dat nu hiervan ook naar buiten, in de litteratuur, zou blijken, heeft zich tot dusverre in die verwachting teleurgesteld gr i e n. Wij wagen liet niet de vraag te beantwoorden wat de reden van dezen onze. inziens weinig gewenschten toestand mag zijn, wij constateeren alleen eri zullen daarbij wel niet op tegenspraak stuiten.

Dat een in Eet bijzonder aan het militair recht gewijd tijdschrift den terugslag van het hierboven gesignaleerde gebrek aan belangstelling in dit onderdeel der rechtswetenschap moet ondervinden, ligt voor de hand. Het Militair Rechtelijk Tijdschrift is onlangs zijn tienden jaargang ingegaan maar nooit nog werd van rechtsgeleerde zijde eene bijdrage ter plaatsing aangeboden. De wensch door de Redactie hij de geboorte van het Tijdschrift in haar voorwoord geuit ílat velen, .. in of buiten onze Weermacht", hun stcentie zouden bijdragen is slechts voor een zeer klein deel in vervulling gegaan; alleen van militaire zijde ontvingen wij — het zij niet dankbaarheid erkend — van tijd tot tijd een schriftelijk blijk van belangstelling. Een enkele jurist die zich op militair-rechtelijk terrein bewoog, gaf ei nog de voorkeur aan zijn licht te doen schijnen in de gewone

1) Zie hiervóór blz. 82.
2) Het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Landr, *2e* druk, blz.

rechtsgeleerde periodieken. Het deecl ons leed dat zelfs bij de militaire rechtspraak zeer nauw betrokken magistraten als Mrs. Zaaijer, Schepel en Van Sandick. aan mie torh liet bestaan van het Tiidschrift niet onbekend zal zijn. niet oordeelden dat hunne, die rechtspraak rakende opmerkingen en besprekingen in het bijzonder en in de eerste plaats in dit Tijdschrift opname verdienden.

Of het M. R. S. onder deze omstandigheden voldoet aan de \-erwachtingen die vooral bij de oprichting gekoesterd werden, is op zijn zachtst uitgeclrukt, twijfelachtig. Niemand kan dit meer betreuren dan de Reclactie zelve en tot haar leedwezen moet zij de juistheid erkennen van de eenigszins als een verwijt gevoelde opmerking. meermalen in de aankondiging \an een nieuw verschenen aflevering door het Weekblad van het Reclit 1) gemaakt: „Deze aflevering bevat als altijd in hoofclzaak militaire rechtspraak". Hoe gaarne zouden mij ook aan ingekomen bijdragen, opstellen. besprekingen, verhandelingen van juristen eene plaats inruimen of zelfs maar de steeds ongebruikt blijvende rubriek „Vragenbus" eens willen opnemen in eene aflevering tot bespreking van een verzoek om inlichting aangaande eenig belangrijk punt van militair-rechtelijken aard. ten einde liet antwoord daarop zoo mogelijlr zelf te geven of dit anders aan meer bevoegden over te laten. Maar dnze herhaaicle \erzoeken met die strekking vinden althans buiten militaire kringen, geen weerklank. De Reclactie tracht het hare te doen om het Tijdschrift nog iets méér dan rechtspraak te doen bevatten 2), maar zonder hulp van buiten zijn hare beperkte krachten — beperkt voornamelijk door de toch reeds veel tijd en inspanning eischende ambtsbezigheden — niet in evenredigheid met hare wenschen.

Wij hebben gemeend bovenstaande opmerkingen aan de aandacht van onze lezers te mogen onderwerpen. Zij zijn bedoeld als een hernieuwde poging om eenige belangstelling in het militair recht in het algemeen. in het daaraan gewijde tijdschrift in het bijzonder. op te mekken.

Wellicht zou ook de rechtsgeleerde Redactie van het Weekblad van liet Recht, die ongetwijfeld wel de eerste zal zijn om te erkennen, dat liet redigeeren van een tijdschrift waarin belangstelling niet wordt getoond en waarvoor bijna uitsluitend de Redactie zelve de stof moet leveren, een weinig ambitionneerend en tamelijk ondankbaar werk is, haar niet rechtsgeleerden collega van het Mil. Recht. tijdschrift willen steunen door te gelegener tijd ook in haar blad eene opwekking in bovenbedoelden zin tot haar lezerskring te richten. Waar zij steeds blijk gegeven heeft vooraan te staan in de rijen van hen die verbetering van de militaire rechtspraak, van liet militaire strafrecht in liet algemeen bepleiten, zal zij zeker met ons instemmen waar wij van oordeel zijn dat het M. R. T. en eene ruime

---

1) Zie o.a. W. No. 9684'.
2) Zie de mededeeling Deel VII, blz. 209.

verspreiding daarvan in de militaire wereld. de bereiking van dat doel kunnen bevorderen. vooral indien de juristen daaraan hunne medewerking niet onthouden.

Geknipt uit ..De Nieuwe Courant" van 29 October 1914.

De verdediging in het militaire strafproces.

Een onzer lezers deelt ons mede. dat hij op 16 October j.l. als getuige voor den krijgsraad te Arnhem. waar een jong sergeant terechtstond. zeer verwonderd was den advocaat. die aan den beklaagde was toegevoegd. hem op den jongen man wijzende, te hooien vragen: ..Is dat de beklaagde?" en. na bevestigend antwoord te hooren zeggen: ..Dan zal ik eens naar hem toegaan!"

Onze lezer werd door deze woorden alleronaangenaamst getroffen, wijl daaruit bleek. dat de persoon. die aangewezen was voor de verdediging van den beklaagde. in een zaak waarbij voor dezen een levensbelang op het spel stond. niet tóór de terechtzitting met dezen in eenige aanraking was geweest. Hij vraagt ons. of op *deze* wijze de algemeen toegejuichte invoering van de verdediging in het militaire strafproces niet tot een bespotting wordt gemaakt en de waarde daarvan tot een minimum teruggebracht.

Wij achten deze vraag volkomen van pas en wij durven zeggen dat het gebeurde een ergerlijke uitzondering is. die gesignaleerd behoort te worden. Bij den Haagschen krijgsraad althans. waar met het Consultatiebureau valt de advocaten een bijzondere regeling voor de kostelooze verdediging in militaire strafzaken is getroffen. zou iets dergelijks niet voorkomen.

De advocaat die. hela-t met de verdediging in een niet onbelangrijke zaak als het in liet ons medegedeelde geval gold. nalaat zich de moeite te geven van met zijn cliënt in eenige betrekking te treden, verzuimt een zijner eerste plichten.

Met de Redactie van de N. C. hopen wij dat bij den Haagschen krijgsraad iets dergelijks niet voorkomt. Wij zijn daarvan echter nog niet zoo geheel zeker. te meer daar ons wel eens ter oore kwam dat ook de raadsman belast met de verdediging van een voor den *burgerlijken* strafrechter terechtstaanden beklaagde eerst op de terechtzitting niet zijn cliënt kennis maakte.

Voor den Haagschen krijgsraad deed zich kort geleden intusschen een ander geval voor in verband met de verdediging, dat misschien. van het standpunt van den beklaagde, nog wel zoo erg is. Wij lezen in het W. v. h. R. No. 9701 van 25 November 1914 onder de ..Berichten en Mededeelingen":

Verdediging?

Volgens art. 116 van de Regtspleging bij de Landmagt kan een naar den krijgsraad verwezen militair op zijn verzoek een raadsman worden toegevoegd. Voor die toevoeging komt bij voorkeur een advocaat, eerst als die niet beschikbaar is een officier in aanmerking. Krachtens deze bepaling trad dezer dagen een advocaat als toegevoegd raadsman voor den Krijgsraad te 's-Gravenhage op. De raadsman verklaarde niet in staat te zijn clementie te pleiten; z.i. had de beklaagde eene strenge straf verdiend en was zoodanige straf hier zeer gepast.

Ook naar ons oordeel heeft deze raadsman zich niet naar behooren van zijne taak gekweten. Of er ook niet voor zijn client iets zou zijn te zeggen geweest, laten wij ter zijde; dikwijls ligt liet niet-vinden van omstandigheden, die strafbare feiten zooal niet eenigermate verontschuldigen, dan toch verklaren, in liet slechte zoeken. Doch wij nemen aan dat de raadsman hier ernstig gezocht heeft en toch niets heeft kunnen vinden. Hij had er zich dan toe moeten bepalen, zich zonder meer te refereeren aan het oordeel van den rechter. Doch het is zijne taak niet zich tegen den beklaagde en vóór het opleggen van eene strenge straf uit te spreken. Dan wordt wat ten gunste van den beklaagde bedoeld is voor dezen een ernstig nadeel. Dan wordt niet alleen aan den rechter eene voorlichting onthouden, welke hem de zaak van twee kanten doet bezien, doch de in den regel naar eene zijde voerende toelichting van de vervolgende partij wordt in haar eenzijdigheid verstrekt. (versterkt?) Dan wordt het optreden van den raadsman een gevaar in liet strafproces, zeer zeker in strijd met wat de wetgever heeft bedoeld. Wij hebben ons reeds jaren geleden in denzelfden zin uitgesproken en betreuren het zeer, dat thans eene zelfde opmerking noodig schijnt. Wat de Haagsche advocaat deed geeft een slecht voorbeeld.

Tot zoover de Red. van het TT. v. h. R. Wij hebben vóór de herziening der militaire rechtspleging dikwijls bijgewoond dat een officier als raadsman voor een voor den krijgsraad terechtstaanden beklaagde optrad, maar nog nimmer zagen wij dat die raadsman eene opvatting van zijne taak had die zelfs maar te vergelijken zou zijn met die waarvan de hierboven bedoelde Arnhemsche en Haagsche advocaten blijk gaven. Wèl had de beklaagde militair toen nog niet een *wettelijk recht* op verdediging, maar had wellicht die verdediging zelve toch meer waarde voor hem. Onwillekeurig kwam ons bij de lezing van het bovenstaande ook weder in de gedachte:

Wie wenig fiir und wider Menschennot
Vermag Gesetz und Königlich Gebot.

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

Geschiedenis der lijfstraffen bij het Nederlandsche leger.

Het militair strafrecht in ruimen zin heeft hij den thans gepensionneerden generaal F. H. h. Sabron steeds belangstelling mogen xiiiclen. 1) Zeer verklaarbaar, om het nauw verband tusschen een behoorlijk georganiseerde krijgsmacht en een goed geregeld strafrecht dat die militaire maatschappij beheerscht. Ook na zijn terugtreden uit het volle militaire leven is die belangstelling bij den Heer Sabron levendig gebleven. In ..De Navorscher" van 1914 2) vonden mij van zijne hand eene lezenswaardige ,bijdrage over de ..Geschiedenis der lijfstraffen bij het Nederlandsche leger". 3) De schrijver doet die geschiedenis in overzichtelijken vorm loopen van 1590. n.l. ..vanaf de eerste reglementair voorgeschreven toepassing", tot 1879. het jaar der algeheele afschaffing, en verdeelt dat tijdperk dan meer in twee hoofddeelen. waartusschen de val der Republiek in 1795 de scheiding vormt. Volledig is daarmede de geschiedenis niet, want ook vóór 1590 bestond er zeker wel een Nederlandsch leger en eren zeker waren daarbij lijfstraffen in gebruik. De oudste, daarop betrekking hebbende. in geschrifte tot ons gekomen bepalingen schijnen >oor te komen in een ordonnantie van Karel den Stoute van 1471. Git den aanvang der zestiende eeuw dateeren twee artikelbrieven van Karel van Gelre. van 1521 een Hollandsche verordening uit van 1547 een placaat tot oprichting van 3000 man ruitenbenden, waarin ook strenge straffbepalingen opgenomen waren tot handhaving der krijgstucht en. wat in dien tijd zeer noodig was. tot bescherming der ingezetenen tegen excessen van militairen. 4) Deze voorschriften hadden intusschen geen algemeene werkingssfeer, zij waren beperkt tot bepaalde landstreeken of legerafdeelingen. Anders stond dit met den z.g. ..Bestaltbrief" in Februari 1579 gearresteerd bij de Unie van Ctrrcht. Dit eerste Nederlandsche militaire strafwetboek gold voor het geheele gebied der Zeven Provinciën en was de bron voor den ..artvkulbrief ofte ordonnantie

1) Men zie, wat het Mil. Recht Tijdschrift betreft, zijne Mernorie in Deel I blz. 62 en de bijdrage „Eene principieele kwestie" in Deel VIII, blz. 126

2) 6de en 7 8ste aflevering.

3) Ook afzonderlijk verkrijgbaar bij Engelhard, van Embden & Co. te Amsterdam.

4) Zie het werk van den Leidschen predikant F. A. Van der Kemp ,,Magazijn van stukken tot de militaire jurisdictie betreklrelijk" Deel I blz. 12.

op de Dicipline Militaire" van 13 Augustus 1590, waarmede generaal Sabron zijn historisch overzicht aanvangt. 1)

Dat doodstraf of lijfstraf daarbij schering en inslag waren zal niemand verwonderen, die enigszins bekend is met de wijze waarop men tijdens de Republiek, ook in de burgermaatschappij de rechtsorde handhaafde. Slechts in 4 gevallen (godslastering, spotten met den bijbel of de kerkedienaren, slaan van den kwartiergever, mankeeren op het appèl voor de wacht, zoo die feiten voor de eerste maal begaan werden), werd gevangenisstraf — hoogstens voor drie dagen op water en brood — gesteld. Overigens werd, in verschillende vormen, de doodstraf toegepast, terwijl lijfstraffen verder regel waren, een enkele maal nader omschreven, bijv. het doorsteken van de tong met een gloeiend ijzer, het afhouwen van de hand. Naast den geest der tijden golden ook practische overwegingen om gevangenisstraf zooveel mogelijk te vermijden. „In de tweede plaats — aldus de schrijver — kocht of huurde men de soldaten om hen dienst te laten doen; in de gevangenis verblijvende, deden zij geen dienst en had men hen te onderhouden zonder dat zij iets presteerden. Daarbij kwam nog dat, in die tijden, de militairen een groot deel van het jaar te velde of in den krijg waren, en men weinig of geen gelegenheid had om gevangenisstraffen op hen toe te passen."

Afschrikking was naar de toen geldende opvattingen hoofdzaak, verbetering bijzaak. Aanvankelijk mochten de in den Artykulbrief genoemde straffen, volgens art. 65, slechts worden opgelegd door een krijgsraad, in een veldleger, waarschijnlijk ter vereenvoudiging en ter besparing van kosten, in 1687 onder Stadhouder Willem III wijziging gebracht. Krachtens het toen vastgestelde „Reglement over de proceduren in zaken van geringe importantie", 2) kregen de commandeerende officieren de bevoegdheid om zelf eenige bij name genoemde correctiemiddelen van minder beteekenis — wij zouden thans zeggen — langs disciplinairen weg aan te doen. „Daarmede werd derhalve de scheiding ingevoerd tusschen het strafrecht en het tuchtrecht, zooals ook nu in onze militaire straf- en tuchtwetgeving voorkomt" 3).

Enkele straffen welke volgens evengenoemd Reglement den commandeerenden officieren ter beschikking stonden, worden niet name genoemd zooals — om bij de lijfstraffen te blijven — de spitsroeden, het houte paard, het dragen van musquetten of zadels.

Generaal Sabron deelt ons mede waarin die straffen bestonden „Bij de straf van spitsroeden loopen, deed men den te straffen militair, met naakt bovenlijf, gaan tusschen twee rijen, elk van twee gelederen, manschappen, die van taaie stokjes waren voorzien, en die hem tijdens hij voorbijging, daarmede over den rug striemden,

1) Voor de geschiedenis van het Militair Strafrecht bij de Landmacht zie men de artikelen van Mr Pols in Themis 1863 en 1864.

2) Zie Van der Kemp II, 188. Groot Placcaatboek IV, 166

3) Iets principieels lag hieraan absoluut niet ten grondslag.

terwijl een te snel loopen den delinquent werd belet door een voor hem uitgaand onderofficier. die front maakte naar den gestraft wordende en dezen de punt van een hellebaard voor de borst hield." „In plaats van deze stokjes werden ook gebezigd: bij de infanterie „cardons", d. z. geweerriemen. bij de cavalerie stijgriemen, bij de artillerie lonten (koorden)."

„Bij de straf op het houten paard moest de gestrafte gaan zitten op een driekanten balk, waarvan de doorsnede een scherpen tophoek had, met den scherpen kant naar boven zoo hoog boven den grond geplaatst, dat zijne aan weerszijden afhangende beenen geen steun vonden". Naar omstandigheden werden de voeten nog bezwaard met gewichten.

„Bij de straf aan den paal werd de man gedeeltelijk vastgebonden, zoo, dat hij niet in elkaar kon zakken, en dan soms nog met gewichten, geweren, zadels, sabels en dergelijke voorwerpen bezwaard; of men liet hem niet ongeschoeide voeten staan op houten pinnen."

Dat de groote revolutie ook op het gebied van het militair strafrecht haar invloed zou doen gelden ligt voor de hand. In 1789 werden bij het Fransche leger alle lijfstraffen afgeschaft. Zóó radicaal was men nix ten onzent wel niet. maar de omwenteling van 1795 bracht toch ook hier belangrijke verzachting, evenals op zooveel ander gebied later weer gevolgd door een zekere reactie. Den *stok* zouden de Nederlandsche krijgslieden al dadelijk niet meer gevoelen. Maar nu wijst de heer Sabron terecht op het vreemde feit, dat het bekende Reglement van krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat van 26 Juni 1799 1) eenerzijds, bij de handhaving van de slagen met de kling of op eenige andere wijze, het geren van *stok*slagen verbiedt, maar toch anderzijds in het kapittel handelende over misdaden tegen de discipline de keuze laat tusschen *stok*slagen en gevangenisstraf. Wat ervan zij, met name de *kling*slagen bleven in elk geval nog gehandhaafd; intusschen werden ook deze reeds spoedig (in 1801) afgeschaft en vervangen door slagen met „taaie rieten ter dikte van een gewone mans pink". De executie geschiedde binnensmuurs, maar zoo de straf gepaard ging met wegjaging, in het openbaar.

Ook hier weer een groote inconsequentie. Terwijl de klingslagen op formeele wijze opgelegd. werden afgeschaft, werden zij — nog wel bij hetzelfde besluit — op een zéér bedenkelijke wijze toch weer toegelaten. Elk officier en onderofficier kreeg n.l. de bevoegdheid om, bij kleine verzuimen van zijne ondergeschikten, van de kling gebruik te maken. Op één dag mochten aan denzelfden persoon wel niet meer dan drie maal drie slagen worden toegediend en bovendien moest hierbij, met het oog op de gezondheid van den patiënt, de noodige omzichtigheid worden in acht genomen, maar het is duide-

1) Samengesteld door den Frieschen rechtsgeleerde Petrus Wierdsma Zie Van der Poll, Verzameling van Nederlandsche wetten, blz. 114 vlgg.

lijk, dat op deze wijze de deur voor groote willekeur wagewijd werd opengezet. De minderen waren vrijwel à la merci van hunne superieuren. En dat men er zelfs als de voorschriften *duidelijk* waren, en *geen* ruimte lieten voor persoonlijke opvattingen, in dien tijd in het leger niet al te zeer tegen opzag daarvan af te wijken, bleek uit het misbruik dat men van de rietslagen maakte. Blijkbaar hield men zich niet aan de voorgeschreven dikte en lengte der rietstokjes en werd daaraan nog wel eens iets „toegevoegd", zoodat „de gezondheid van den soldaat daardoor meer dan ooit werd benadeeld", gelijk liet heet in eene aanschrijving van den Raad van Oorlog van 31 Augustus 1802, waarbij liet noodig werd geoordeeld den plicht tot naleving van de bestaande order* op dit punt nog eens uitdrukkelijk in herinnering te brengen. En op gelijke wijze inoet die Raad een paar maanden later tusschen beide komen om te beletten, dat de militairen nog steeds werden onderworpen aan het bekende „scherper examen" of althans aan „geweldige middelen" tot liet verkrijgen eener bekentenis, zulks, ofschoon reeds bij de Staatsregeling van 1798. (art. 36) was bepaald: „De pijnbank wordt afgeschaft door de gantsche Republiek". Nu moet men zich daarover weer niet al te zeer verwonderen, want ook in de gewone strafrechtspleging viel een soortgelijken toestand te constateeren. De afschaffing van de pijnbank stuitte met name in de provincie Holland op grooten tegenstand 1) en hoewel meerdere pogingen om haar in stand te houden wel mislukten, zoo maakte men toch gebruik van middelen die in wezen niet veel van de pijnbank verschilden. Een provisioneel Reglement van 10 October 1798 hetv-elli tot 1810 in Holland heeft gegolden, gaf den rechter de bevoegdheid om door zoodanige middelen, als hij gepast zoude oordeelen, den beklaagde tot antwoorden te noodzaken. En op welke wijze de rechter van die bevoegdheid gebruik maakte leert ons o.a. liet geval met zekeren Jansen, die in 1802 met bullepeesslagen tot bekentenis werd gebracht 1). Dat de *militaire* rechters niet zachter gestemd waren en dus ook nog wel eens tof het oude middel hun toevlucht namen, was te verwachten.

Koning Lodewijk Napoleon was een overtuigd tegenstander van alle lijfstraffen. Nog steeds voorkomende misbruiken, toediening van stokslagen, werden met kracht door hem tegengegaan en in het op 1 Januari 1807 bekrachtigde „Reglement op den inwendigen dienst, de politie en de Krijgstucht van de Infanterie" kwam geen enkele lijfstraf meer voor. Daarnaast gold nog wel het Reglement-Wierdsma, maar ook dit wilde de Vorst door een mildere regeling vervangen; op dit punt heeft hij echter zijne goede, menschlievende voornemens niet verwezenlijkt mogen zien.

---

1) Dit stond weder in verband hiermede dat men in Holland gewoon was vooral te veroordeelen op confessie.

1) M C. van Hall, Regtsgeleerde Verhandelingen, blz. 103.

Van 1810—1813 golden ten onzent de Fransche militaire wetten en konden dus lijfstraffen niet worden opgelegd. Na het vertrek der Franschen volgde reactie, eer-t door de wederinvoering van het Reglement van 1799, op 17 April 1815 gevolgd door liet in werking treden van het Crimineel Wetboek en het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te lande.

Met gebruikmaking van het bekende werk van den hoogleeraar Mr. H. van der Hoeven, „Onze militaire Strafwetgeving" deelt generaal Sabron ons nog eens de vóórgeschiedenis mede van deze wetboeken. In heide werden weder, onder serschillende invloeden, zelfs met kwistige hand lijfstraffen opgenomen. Ook de reeds in 1795 zoo veroordeelde *stok*slagen deden weder hunne intrede. Men meende in de straf van slagen „eenige distinctie te mocten etablisseeren" en zoo vormden de stokslagen „eene deshonorante straf", in tegenstelling niet de riet- en klingslagen, n-elke ook „in de publieke opinie voor de honorabelste gehouden" werden. Die honorabele klingslagen veroorzaakten intusschen dikwijls bloedspuwingen!

Gelijk bekend is bleek de nieuwe militaire netgeving al zeer spoedig na hare invoering in hooge mate ondoelmatig te zijn, daar nevens vonden ook de lijfstraffen hoe langer hoe meer afkeuring. De heer Sabron meent als zeker te mogen aannemen, dat liet slaan als disciplinaire straf ook uitermate nadeelig was voor de werving. Diezelfde bewering vinden we ook in de Memorie van Toelichting op het ontwerp van wet tot afschaffing van het kielhalen en ravallen bij de zeemacht (wet van 28 Juni 1854 Stbl. No. 96) uitgesproken en mede later bij de behandeling der wetsontwerpen die in 1879 leidden tot finale afschaffing van alle lijfstraffen bij leger en vloot. Toch schijnt ze ons sujet à caution. Na die afschaffing is de lust tot dienstneming noch bij de landmacht, noch bij de zeemacht gestegen en zij is thans, hoen-el zelfs de herinnering aan het bestaan van lijfstraffen langzamerhand is verdwenen, geringer dan ooit.

Waar eene wetsherziening in Nederland zoo ontzaglijk moeilijk is, tot stand te brengen was het te verwachten dat men naar andere middelen zocht om, bij den zich steeds meer ontwikkelenden tegenzin in de toepassing van slagen, aan de wetsvoorschriften te ontkomen. Zooals dan meestal liet geval is, konden die middelen ook hier moeilijk door den beugel. Maar we leefden in den tijd der besluitenregeering, de demarcatielijn tusschen Kroon en Wetgever werd al zeer slecht in het oog gehouden en de bedoeling was in elk geval goed, toen de Koning bij besluit van 27 Januari 1831 eenvoudig bepaalde dat „de straf van slagen bij het mobiele leger, de bezettingen in de vestingen en de mobiele schutterij van den eersten ban afgeschaft" waren. Om althans den schijn te redden werd in den considerans een beroep gedaan op art. 15 van liet Crim. Wetboek!

In 1839 na de totstandkoming van den vrede met België kwam het besluit te vervallen. Nu werden de auditeurs-militair in den arm genomen met de opdracht om bij het eischen der straf zoo veel mogelijk gebruik te maken van de artt. 53 en 54 van het C. W. L.

en door liet aannemen van verzachtende omstandigheden de slagen te vervangen door detentie. Was dat niet mogelijk dan koii nieii den veroordeelde een request om gratie laten indienen.

De slagen als gevolg van een rechterlijk vonnis raakten alzoc practisch langzamerhand iii onbruik. Daarentegen werden zij nog langen tijd als disciplinaire straf toegepast op de soldaten aan eene strengere krijgstucht onderworpen. Afwisselend ondergingen deze z.g. klassianen hunne straf nu eens bij de verschillende korpsen dan weer bij een afzonderlijk depôt van discipline. 1) Hij die voor de tweede maal bij de klasse geplaatst werd, ontving bij zijn entrée 25 en wanneer htt de derde maal was, zelfs 50 rietslagen; dat was liet maximum. Intusschen ook bij lret depôt werd de straf van .lagen van lieverlede meer en meer beperkt. In 1868 begon de Regeering hare pogingen om aanvankelijk tot gedeeltelijke, later tot geheele ***wettelijke*** afschaffing der lijfstraffen te geraken. Dooi. verschillende oorzaken, onwil der Tweede Kamer, herhaalde wisseling van ministers, duurde het echter nog tot 1879 voordat de telkens weder opnieuw aanhangig gemaakte ontwerpen wet werden. In Staatsbladen van 14 November van dat jaar, Nos. 191—194, zijn de wetten opgenomen, waardoor alle lijfstraffen in de militaire rechtspleging bij de Nederlandsche krijgsmacht zoowel te land als te nater. tot het verledene zouden behooren.

Verschillend werd de vraag beantwoord of door die afschaffing de discipline niet geleden heeft. Generaal Sabron beantwoordt <l-vraag ontkennend ten bewijm waarvan hij een staatje heeft samengesteld van Litt aantal militairen dat acht jaren vóór en acht jaren nà de afschaffing bij het depôt vall discipline gedetacheerd werd en van hen die in die jaren met een briefje van ontslag werden weggezonden. Die cijfers zijn gunstiger nà 1879 dan vóór dien tijd.

In hoever de daaruit gemaakte gevolgtrekking juist is wagen wij niet tr beoordeelen. De laatste jaren vóór de opheffing van het Vlissingsche depôt was het aantal daar geplaatste militairen tot een minimum gedaald. Of nu echter daaruit mag worden geconcludeerd dat in gelijke reden de tucht in liet leger is verbeterd, zie. dit meenen wij te mogen betwijfelen.

Niet minder belangwekkend dan eene beschrijving van de ge-

---

1) Vóór 1822 bij de korpsen.
1821—1823 bij 2 strafdivisien } Brielle, Vlissingen,
1823—1826 i 3 id. { Harderwijk, Hoorn
1826—1843 bij 2 id. } en Hellevoetsluis.
1843—1850 bij de korpsen.
1850—1859 Depôt te Medemblik.
1859—1861 id. te 's Bosch.
1861—1879 id. te Naarden.
1879—1912 id. te Vlissingen.
1912 bij de korpsen.

schiedenis der lijfstraffen bij het Nederlandsche leger. zou die beschrijving zijn met betrekking tot de zeemacht. Misschien voelt een onzer lezers na de kennisneming van de verhandeling van den heer Sabron. zich hiertoe aangetrokken. Het merk zou de moeite loonen en gaarne bevelen wij ons Tijdschrift aan om de vruchten van dien arbeid te publiceeren. d. W.

WETGEVING.

ZITTING 1914—1915. — **223.**

Voorzieningen betreffende den rechtstoestand van hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid.

Rij Koninklijke Boodschap van 10 November 1913 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal liet navolgende wetsontwerp ter overweging aangeboden:

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat voorzieningen betreffende den rechtstoestand van hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid wenschelijk zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid worden, met toepassing van de militaire wetten en inachtneming van den door heil bekleeden rang, gelijkgesteld met Nederlandsche militairen:

a. ten aanzien van door hen begane feiten waartegen is voorzien bij het gemeene recht;

b. ten aanzien van door hen begane feiten waartegen is voorzien bij de artikelen 84—86, 88—92 en 97—101 van den Vijfden Titel van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, of bij de artilielen 80—82, 85—89, 95 en 99—103 van den Vijfden Titel van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande.

c. ten aanzien van door hen begane feiten waartegen is voorzien bij de Reglementen van Krijgstucht, met dien verstande dat voor militairen beneden den rang van officier de straffen van kwartierarrest, stadsarrest of scheepsarrest kunnen worden vervangen door de straf van geheele of gedeeltelijke inhouding van belooning of soldij gedurende een tijdvak van ten hoogste twee maanden en dat laatstbedoelde straf ook nevens andere kan worden opgelegd;

d. ten aanzien van de feiten waartegen is voorzien bij artikel **3.**

Naar gelang van de krijgsmacht bij welke of onder welker bewaring zij zich bevinden, worden zij geacht tot de zee- of tot de landmacht te behooren.

Door Ons of van Onzentwege door Onze Ministers van Marine en van Oorlog wordt de onderlinge verhouding van Nederlandsche en vreemde militaire rangen bepaald; het militair gezag kan echter voor bepaalde gevallen, onafhankelijk van die verhouding, meerderheid van rang vestigen.

Artikel *2.*

Voor de toepassing van deze wet worden de commandanten van interneerings-depots of de door hen aangewezen officieren als de commandeerende officieren van een korps of van een oorlogsvaartuig aangemerkt.

De commandant van een interneerings-depot der landmacht bepaalt, welke officieren voor de toepassing van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te lande als de commandeerende officieren eener compagnie, welke als de hoogere officieren van het korps zullen worden aangemerkt.

Artikel 3.

De hier te lande geïnterneerde militair van eene buitenlandsche mogendheid, die opzettelijk in strijd met eene door hem gegeven belofte zich verwijdert of eene door hem gegeven belofte of aangenomen voorwaarde waaronder hem verlof is verleend om zich tijdelijk of voorgoed te verwijderen, schendt, of die daartoe samenspant, wordt gestraft met militaire gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Artikel 80 van het Wetboek van Strafrecht is van toepassing.

Artikel 4.

Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het ***Staatsblad*** zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Col-

leges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te , den .

De Minister van Justitie,

De Minister van Marine,

De Minister van Oorlog,

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

MEMORIE TOELICHTING.

De rechtstoestand van hier te lande geïnterneerde militairen van een buitenlandsche mogendheid eischt zoowel uit strafrechtelijk als uit tuchtrechtelijk oogpunt eenige nadere regeling. En dat allereerst met het oog op de belangen der geïnterneerden zelf, tegenover wie de Staat thans eene wettelijk niet begrensde bevoegdheid tot individueel verschillende behandeling bezit, zoodat practisch een evenzeer ongelimiteerd stelsel van huishoudelijke straffen en maatregelen op hen bij eventueel misgedrag zou kunnen worden toegepast. Daarnaast vorderen de belangen der gemeenschap, dat de noodige gelegenheid bestaa om onder de zoo talrijke geïnterneerden voldoende orde en tucht te blijven handhaven en dat dezen daartoe, gelijk mede in het belang der handhaving van onze neutraliteit, zekere onder straf en tuchtrechtelijke sanctie te stellen, bijzondere verplichtingen worden opgelegd. Met betrekking tot de geïnterneerden behoort m. a. w. een bijzonder recht in liet leven te worden geroepen.

De vraag, van welken aard dat recht moet zijn en welken inhoud het moet bezitten, is voor ons recht in beginsel reeds beantwoord bij het Wetboek van Militair Strafrecht (artikelen 49 en 64) en de Wet op de Krijgstucht (artikel 72, tweede lid). Het hier bedoelde bijzondere recht moet zijn het militaire recht. Artikel 49, eerste lid, van liet Wetboek van Militair Strafrecht bepaalt, dat krijgsgevangenen en de in geval van een oorlog, waarin Nederland niet betrokken is, hier te lande toegelaten militairen van eene der oorlogvoerende mogendheden ten aanzien van door hen begane strafbare feiten, waartegen is voorzien bij het gemeene recht of bij de Titels IV—VI van het Tweede Boek van dat Wetboek, met inachtneming van den door hen bekleeden rang worden gelijkgesteld met Nederlandsche militairen. Naar gelang van de krijgsmacht, bij welke of onder welker bewaring zij zich bevinden, zoo luidt het tweede lid van artikel 49, worden zij geacht tot de zee- of tot de landmacht te behooren. Uit deze bepalingen vloeit in het systeem van het Wetboek van Militair Strafrecht mede de toepasselijkheid op „geïnterneerden" — dit woord hier genomen in den ruimen zin, waarin het t. q.

ook krijgsgevangenen 1). ontvluchte krijgsgerangerien 2) zoomede buitenlandsche militairen. die het onzijdige grondgebied zonder verlof niet mogen verlaten 3) omvat — van de regelen betreffende de militaire rechtsmacht en rechtspleging voort, terwijl artikel 72. tweede lid. van de Wet op de Krijgstucht hen ook voor de toepassing van die wet als Nederlandsche militairen aanmerkt, voor het geval, dat zij zich schuldig maken aan zuivere of aan bepaald genoemde oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen. De artikelen 63 en 64 van het Wetboek van Militair Strafrecht stellen ten slotte nog strafbaar de ontvluchting van geïnterneerden in strijd met gegeven beloften. de schending door hen van bepaalde gegeven beloften of aangenomen voorwaarden alsmede hunne samenspanning tot een der genoemde feiten. De ondergeteekenden hebben nu gemeend. dat, in afwachting van de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht, op den grondslag der genoemde wetsbepalingen een daarmede zooveel mogelijk overeenkomend bijzonder recht voor geïnterneerden behoort te worden in het leven geroepen. De strekking van het hiernevens gaand& wetsontwerp — in vóórontwerp door de Commissie voor de invoering der genoemde wetboeken samengesteld — schijnt hiermede voldoende te zijn toegelicht.

Tot toelichting van de artikelen dezer wetsvoordracht moge thans nog liet volgende worden opgemerkt.

Art. **1** heeft eene strekking. in hoofdzaak overeenkomende met die van de artikelen 49 van liet Wetboek van Militair Strafrecht en 72, tweede lid. ran de Wet op de Krijgstucht. De geïnterneerde militairen worden ten aanzien van *door hen* begane, onder *a*, b 4), c en d nader aangeduide feiten met Nederlandsche militairen gelijkgesteld Voor zoover die feiten schending van militaire verplichtingen opleveren, zullen derhalve de geïnterneerden op geheel denzelfden voet als Nederlandsche militairen ook aan die verplichtingen onderworpen zijn. Teri aanzien van *tegen hen* begane feiten worde bedacht, (lat bij de handhaving der militaire verhoudingen tusschen geïnterneerden als zoodanig onderling geen Nederlandsch belang betrokken is Vermits de straften van kwartierarrest, stadsarrest en scheeps-

1) Men zie de artikelen 4 e.v. van het Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land, gevoegd bij het desbetreffend Verdrag, onder dagteekening van 18 October 1907 ter t eede Vredesconferentie gesloten.

2) Men vergelijke artikel 13, eerste lid, tweeden zin, van het Verdrag nopens de rechten en verplichtingen dei' onzijdige Mogendheden en personen in geval van oorlog te land.

3) Men zie artikel 11, laatste lid, van het in de vorige noot bedoelde verdrag.

4) De onder b genoemde artikelen zijn: A., wat het Crimineel Wetboek voor liet krijgsvolk te water betreft, 84 (subordinatie-plicht), 85 (oproer of algemeene opstand), 86 (als voren door officieren), 88 (samenrotting), 89 (verzet tegen superieuren bij demping van een oproer en volharding in sa-

arrest ten opzichte van geïnterneerde militairen uiteraarcl vaak weinig effect zullen kunnen hebben en ook niet steeds voldoende gelegenheid voor afzondering gedurende geruimen tijd zal bestaan, is onder c dc mogelijkheid geopend van krijgstuchtelijke bestraffing door inhouding van arbeidsbelooning of soldij, hetzij ter vervanging van genoemd arrest. hetzij nevens disciplinaire straffen.

Het artikel bepaalt voorts, dat dc hier bedoelde gelijkstelling van geïnterneerden met Nederlandsche militairen plaats vindt ,,met toepassing van de militaire wetten en inachtneming van den door htn bekleeden rang". Met toepassing van de militaire wetten": buiten allen twijfel zullen dus voor de geïnterneerden, voor zoover zij met Nederlandsche militairen zijn gelijkgesteld, de *militaire* wetten moeten gelden, zoo met name de bepalingen betreffende de militaire rechtsmacht en rechtspleging, ook wat commune delicten betreft, omtrent de reclame tegen krijgstuchtelijke straffen. enz. ..Met inachtneming van den door hen bekleeden rang": zonder deze bepaling zouden de geïnterneerden bij de voormelde toepassing der militaire wetten wellicht als militairen zonder rang — immers zonder Nederlandschen rang — worden aangemerkt. De bepaling is zoowel voor het materieele recht al:, voor de rechtspleging en de rechtsmacht van belang. Immers, ten eerste, subordineert zij b.v. geïnterneerden in het algemeen alleen aan Nederlandsche militairen *van hoogeren rang*. Men vergelijke hierbij het *laatste lid*. volgens hetwelk de onderlinge verhouding van Nederlandsche en vreemde rangen door de Kroon of vanwege de Kroon door de Ministers van Marine en van Oorlog wordt vastgesteld, en dat uitdrulikelijk bepaalt, dat ook de beslissing van het militair gezag mecrclerheid van rang kan geven. de verhouding van meerdere en mindere in het leven Iran roepen. In alle gevallen m. a. w.. waarin de qualiteit van ..boren gestelde", ,,superieur" of ..meerdere in rang" voor de beoordeeling van het begane feit van belang i ~kan deze. los van den in het algemeen bekleeden of gelijken rang, door zoodanige beslissing in het leven worden geroepen (vgl. b.v. de artikrlen 80. 95. 99—101 Cr. Wetb. Landmacht. 84. 85. 88—89 Cr. Wetb. Zeemacht. 3 Regl. Kr. Landmacht en 6 Regl. Kr. Zeemacht). Geïnterneerde officieren zullen voorts

---

menrotting of opstand), 90 (deelneming aan samenrotting door officieren), 91 (non-revelatie van muiterij of samenzwering), 92 (strafvermindering bij revelatie), 97 (dienst%-eigering door officieren), 98 (als voren door onderofficieren of minderen), 99 (mondelinge of feitelijke insubordinatie), 100 (als voren door officieren) en 101 (gewelddadige aanranding van schildwacht op post); en B., wat het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande aangaat, 80 (subordinatie-plicht), E l (oproer of algemeene opstand), 82 (als voren door officieren), 85 (samenrotting). 86 (verzet tegen superieuren bij demping van een oproer en volharding in sanienrotting of opstand), 87 (deelneming aan samenrotting door officieren), 88 (non-revelatie van muiterij, samenzwering of complot), 89 (strafvermindering bij revelatie), 95 (dienstweigering), 99 (mondelinge insubordinatie), 100 (feitelijke insubordinatie), 101 (insubordinatie door officieren), 102 (beleediging of bedreiging van schildwacht op post) en 103 gewelddadige aanranding van schildwacht op post).

b.v. bij de toepassing van de Crimineele Wetboeken en de Reglementen van Krijgstucht als „officieren" worden aangemerkt en gestraft. Voor de rechtspleging heeft de hier bedoelde bepaling beteekenis in verband b.v. niet de artikelen 38 X. L. en 35 R. Z., volgen, welke de officier-commissaris hoogeren rang. althans hoogeren ouderdom in dienst. moet bezitten dan de beklaagde. En voor de rechtsmacht is zij van belang, in zoover zij b.v. medebrengt, dat geïnterneerde officieren van zekeren rang c. y. aanstonds voor liet Hoog Militair Gerechtshof zullen moeten terechtstaan, in stede van voor den krijgsraad.

Art. 2, eerste lid, strekt om aan te wijzen. welke officieren ten aanzien van de geïnterneerde militairen c.q. als de commandeerende officier van het corps of van het oorlogsvaartuig — autoritciten. aan welke bij de Regtsplegingen en de Reglementen van Krijgstucht eene belangrijke rechtspositie is ingeruimd — zullen worden aangemerkt. Garnizoenscommandanten of commandanten van de directiën der marine zijn met betrekking tot de geïnterneerden uiteraard die officieren. welke aan het hoofd staan van garnizoenen of directiën. waaronder interneerings-depots ressorteeren.

Het *tweede lid* behelst de aanwijzing van de officieren, die met betrekking tot de geïnterneerden voor de toepassing van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te lande onderscheidenlijk als de commandeerende officieren eener compagnie en als de hoogere officieren van het korps zullen worden beschouwd.

Art. 3, eerste lid. vat naar hare strekking in hoofdzaak samen de bepalingen der artikelen 63 en 64 van liet Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 4. Door de militaire Departementen zal worden zorg gedragen. dat de geïnterneerden tijdig met inhoud en strekking der ontworpen wettelijke regeling zullen worden bekend gemaakt.

De Minister van Justitie,
R. ORT.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

Do Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

ZITTING 1914—1915. — 227.

Afschaffing der approbatie van vonnissen en dispositiën door krijgsraden gewezen, en. in verband daarmede, toekenning van hooger beroep aan de auditeurs-militair en aan de fiscaals.

Bij Koninklijke Boodschap van 12 November 1914 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het navolgende wetsont erp ter overweging aangeboden:

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen. die deze zullen zien of hooren lezen. salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat liet gewenscht is om de approbatie van vonnissen en dispositiën door krijgsraden gewezen. af te schaffen. en. in verband daarmede. hooger beroep toe te kennen aan de auditeurs-militair en aan de fiscaals;

Zoo is liet. dat Wij. den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal. hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In de Regtspleging bij de Lanclniagt worden de navolgende wijzigingen aangebracht:

1o. In artikel 198. eerste lid. wordt, in plaats van de woorden: „nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd", gelezen: „nadat het vonnis in kragt van gewijsde zal zijn gegaan".

2o. De artikelen 203 en 204 vervallen.

3o. In artikel 205 wordt. in plaats van het woord „gecondemneerden", gelezen: „beklaagden" en. in plaat? van het woord „gecondemneerïle". „beklaagde".

Aan het slot van den eersten zin van het tweede lid van dat artikel wordt. in plaat- van de punt, gelezen: „en wordt hem. indien hij daarbij niet tegenwoordig is. de slotsom van het vonnis door den Secretaris onverwijld gecommuniceerd".

De laatste zin van dat artikel wordt gelezen als volgt: „Artikel 157 is alsdan niet van toepassing."

4o. De aanhef van liet eerste lid van artikel 206 tot de woorden „ten ware" wordt gelezen als volgt:

.,De vonnissen zullen, zoo spoedig mogelijk. nadat dezelve in kragt van gewijsde zijn gegaan. worden geëxecuteerd,".

In het tweede lid van genoemd artikel wordt in plaats van liet woord: „gepronuntieerd", gelezen: ..in kragt van gewijsde gegaan".

5o. Artikel 209 wordt gelezen als volgt:

.,De Auditeurs-Militair en de beklaagden zullen liet regt van appel of hooger beroep hebben aan liet Hoog Militair Geregtshof van de vonnissen, bij de Krijgsraden gewezen."

6o. Artikel 211 wordt gelezen als volgt:

..Aan den Auditeur-Militair en aan den beklaagden zal worden toegestaan de tijd van acht dagen. na den dag der uitspraak. om te appelleren. Zoodra echter een hunner binnen dien lijd aan den Secretaris moclit hebben verlilaarcl. ill het vonnis te willen berusten, verstrijkt voor hem de termijn van appel.

De Auditeur-Militair, opdragt van den Advocaat-Fiscaal, door liet Hoog Militair Geregtshof daartoe geautoriseerd, ontvangen hebbende om te appelleren, zal zulks niet later kunnen doen, dan op den achtsten dag na dien, waarop zoowel voor hem als voor den beklaagden de termijn van appel, bedoeld in het voorgaande lid, is verstreken. Zoodra hij echter. in opdragt als voren, eerder aan den Secretaris mocht hebben verklaard, dat voor liet doen instellen van hooger beroep door liet Hoog Militair Geregtshof geen termen zijn gevonden, verstrijkt de bij dit lid bepaalde termijn van appel.

Aan dengenen, dien de beklaagde, ook ingevalle hij in hechtenis buiten acces geplaatst is, zal vermeenen noodig te hebben, om over liet al dan niet instellen van appel met liem te spreken. zal daartoe gelegenheid gegeven worden."

7o. De artikelen 212 tot en met 215 vervallen en worden vervangen door de navolgende artikelen:

„Artikel 212.

Het appel wordt ingesteld door eene verklaring, af te leggen door dengene, die van dat middel gebruik maakt. bij den Secretaris van den Krijgsraad.

De verklaring van den beklaagden kan ook namens hem geschieden, door zijn raadsman, of door een bijzonder daartoe schriftelijk gevolmagtigde.

Artikel 213.

Van de verklaringen, in de artikelen 211 en 212 vermeld, wordt door den Secretaris eene akte opgemaakt, die door hem met dm-geile. die de verklaring aflegt, wordt geteekend. Indien deze niet kan teekenen, wordt de oorzaak van het beletsel in de akte vermeld.

De schriftelijke volmagt, in liet tweede lid van artikel 212 be-

doeld, of zoo zij voor een notaris in minuut is verleden, een authentiek afschrift daarvan, wordt aan dr alite gehecht.

De akte wordt bij de stukken van liet proces gevoegd.

Van liet appel wordt door den Secretaris aanteekening gedaan in een daartoe bestemd register.

Artikel 214.

Indien het appel is ingesteld door den Auditeur-Militair, geeft de Secretaris den beklaagden hiervan onverwijld schriftelijk kennis. Is liet beroep ingesteld door den beklaagden, clan geschiedt gelijke kennisgeving aan den Auditeur-Militair.

Artikel 215.

Tenzij de beklaagde reeds appel heeft ingesteld of heeft verklaard in liet voniiis te willen berusten, zal de Secretaris zich, alvorens de tijd van acht dagen, bedoeld bij artikrl 211. eerste lid. zal zijn verloopen, bij hem vervoegen, indien hij in arrest is. en hem afvragen, of hij van het vonnis, ten zijnen aanzien gewezen, begeert te appelleren aan het Hoog Militair Geregtshof.

Artikel 215*a*.

Zoodra zoowel voor den Auditeur-Militair als voor den beklaagden de termijn van appel, bedoeld bij artikel 211. eerste lid, zal zijn verstreken, zal de Secretaris liet vonnis met alle de stukken van het proces onverwijld inzenden aan het Hoog Militair Geregtshof, ten einde te beoordeelen, of van liet vonnis al dan niet behoort te worden geprovoceerd aan den Hove."

8o. In artikel 216 wordt telkens in plaats van liet woord „geconclemneerden" gelezen: „beklaagden".

9o. Artikel 217 wordt gelezen als volgt:

„De Secretaris zal gehouden zijn, om. zoo spoedig mogelijk, het vonnis, met de volmagt rail den beklaagden, alsmede alle de stukken van het proces en verdere noodige informatiën voor den Advocaat-Fiscaal, in te zenden aan het Hoog Militair Geregtshof."

10o. In de artikelen 218 en 219 wordt, in plaats van het woord „gecondemneerde", gelezen: „beklaagde": iii laatstgenoemd artikel wordt tevens in plaats van het moord „gecondemneerden", gelezen: „beklaagden".

11o. In artikel 224 wordt, in plaats van de moorden: „zal zij eene dispositie nemen", gelezen: „zal hij vonnis wijzen".

12o. De artikelen 225, 226 en 227 vervallen.

13o. In artikel 235 vervallen de woorden „door den beklaagden" en wordt, in plaats van „heelt de belilaagde den tijd van drie dagen", gelezen: „hebben de Auditeur-Militair en de beklaagde den tijd van acht dagen".

14o. De aanhef van artikel 238 tot en met het woord „verloopen" wordt gelezen als volgt:
„Bijaldien de Auditeur-Militair en de beklaagde den termijn tot het appel hebben laten verloopen".

15o. Artikel 239 vervalt.

16o. In artikel 240 vervallen de woorden „dispositie, of".

17o. In artikel 242 vervalt het cijfer „239".

18o. In artikel 257 wordt de zinsnede. volgende op de kommapunt. gelezen als volgt: „zonder dat, van dezelve vonnissen. eenigerlei provocatie zal worden toegelaten.".

19o. Aan het slot van artikel 270 wordt. in plaats van de punt, gelezen: „zonder dat, buiten het geval, bedoeld in artikel 273, rail dezelve vonnissen. eenigerlei provocatie zal morden toegelaten."

20o. Artikel 273 wordt gelezen als volgt:
„De stad of plaats nog niet dadelijli belegerd en berend, doch in staat van beleg zijnde ge-telcl. zullen de vonnissen. door den temporairen Krijgsraad gewezen. aan het Hoog Militair Geregtshof appellabel zijn. in voegen als zulks, ten aanzien der vonnissen van de ordinaire Krijgsraden in de militaire Arrondissementen of Districten is bepaald."

21o. Aan artikel 276 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:
„Zij zullen verpligt zijn de bevelen naar te komen. welke hun. in hunne ambtsbetrekking, door Onzen Minister van Justitie, het zij regtstreeks, het zij door tusschenkomst van den Advocaat-Fiscaal, of door laatstgenoemden zullen worden gegeven."

22o. Artikel 301 wordt gelezen als volgt:
„Geene extracten. afschriften of minuten van het verhandelde in den Krijgsraad. waardoor. van de uitgebragte adviezen en stemmen van den President en van de Leden van den Krijgsraad zoude blijken, zullen bij de stukken van het proces worden gevoegd."

Artikel 2.

In de Regtspleging bij de Zeemagt worden de navolgende wijzigingen aangebracht:

1o. In artikel 100. eerste lid, wordt in plaats van de woorden: ..nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd", gelezen: „nadat het vonnis in kragt van gewijsde zal zijn gegaan".

2o. De artikelen 195 en 196 vervallen.

3o. In artikel 197 vervalt het woord ..alzoo"

4o. In artikel 204 wordt, in plaats van het woord „gecondemneerden", gelezen: .,beklaagden en, in plaats van liet woord „gecondemneerde", .,beklaagde".

Aan het slot van den eersten zin van het tweede lid van dat artikel wordt. in plaats van de punt. gelezen: ..en wordt hem. indien hij daarbij niet tegenwoordig is. de slotsom van het vonnis door den Secretaris onverwijld gecommuniceerd".

De laatste zin van dat artikel wordt gelezen als volgt: ..Artikel 162 is alsdan niet van toepassing."

5o. De aanhef van het eerste lid van artikel 205 tot de woorden ..ten ware" wordt gelezen als volgt:

..De vonnissen zullen. zoo spoedig mogelijk. nadat dezelve in kragt van gewijsde zijn gegaan, worden geëxecuteerd,".

In het tweede lid van genoemd artikel wordt in plaats van het woord „gepronuntieerd" gelezen: ..in kragt van gewijsde gegaan".

6o. Artikel 209 wordt gelezen als volgt:

..De Fiscaals en de beklaagden zullen liet regt van appel of hooger beroep aan het Hoog Militair Gerechtshof hebben van alle vonnissen. bij de Krijgsraden binnen het Rijk in Europa gewezen."

7o. Artikel 210 wordt gelezen als volgt:

..Aan den Fiscaal en aan den beklaagden zal worden toegestaan de tijd van acht dagen, na den dag der uitspraak, om te appelleren. Zoodra een hunner binnen dien tijd aan den Secretaris mocht hebben verklaarcl. in het vonnis te willen berusten, verstrijkt voor hem de termijn van appel.

De Fiscaal. opdragt van den Advocaat-Fiscaal. door het Hoog Militair Geregtshof daartoe geautoriseerd, ontvangen hebbende om te appelleren, zal zulks niet later kunnen doen dan op den achtsten dag na dien. waarop zoowel voor hem als voor den beklaagden de termijn van appèl, bedoeld bij het voorgaande lid. is verstreken. Zoodra hij echter. in opdragt als voren, aan den Secretaris mocht hebben verklaard. dat voor het doen instellen van hooger beroep door

het Hoog Militair Gerechtshof geen termen zijn gevonden, verstrijkt de bij dit lid bepaalde termijn van appel.

Aan dengenen, dien de beklaagde, ooli ingevalle hij in hechtenis buiten acces geplaatst is. zal vermeenen noodig te hebben, om over het al dan niet instellen van appel met hem te spreken, zal daartoe gelegenheid worden verleend."

8o. De artikelen 211 tot en met 214 ver\-allen en worden ver\angen door de navolgende artikelen:

„Artikel 211.

Het appel wordt ingesteld door eeiie verklaring, af te leggen door dengene, die van dat middel gebruik maakt. bij den Secretaris van den Krijgsraad.

De verklaring van den beklaagden kan ook namens hem geschieden. door zijn raadsman. of door een bijzonder daartoe schriftelijk gevolmagtigde.

Artikel 212.

T'an de verklaringen, in de artikelen 210 en 211 vermeld, wordt door den Secretaris eene akte opgemaakt, die door hem niet dengene, die de verklaring aflegt. wordt geteekend. Indien deze niet kan teekenen, wordt de oorzaak van het beletsel in de akte vermeld.

De schriftelijke volmagt, in liet tweede lid van artikel 211 bedoeld, of. zoo zij voor een notaris in minuut is verleden, een authentiek afschrift daarvan, wordt aan de alite gehecht.

De akte wordt bij de stukken van heb proces gevoegcl.

Van het appel wordt door den Secretaris aanteekening gedaan in een daartoe bestemd register.

Artikel 213.

Iiiclien liet appel is ingesteld door den Fiscaal, geeft de Secretaris den beklaagden hiervan onverwijld schriftelijk kennis. Is het beroep ingesteld dooi den beklaagden, dan geschiedt gelijke kennisgeving aan den Fiscaal.

Artikel 214.

Tenzij de beklaagde reed. appel heeft ingesteld of heeft verklaard in het vonnis te willen berusten. zal de Secretaris zich. alvorens de tijd van acht dagen. bedoeld bij artikel 210. eerste lid. zal zijn verloopen, bij hem vervoegen, indien hij in arrest is. en hem afvragen. of hij van het vonnis, ten zijnen aanzien gewezen. begeert te appelleren aan het Hoog Militair Geregtshof.

Artikel 214*a*.

Zoodra zoowel voor den Fiscaal als voor den beklaagden de termijn van appel, bedoeld bij artikel 210, eerste lid, zal zijn verstreken, zal de Secretaris het vonnis met alle de stukken van het proces onverwijld inzenden aan het Hoog Militair Geregtshof, ten einde te beoordeelen, of van het vonnis al dan niet behoort te worden geprovoceerd aan den Hove."

90. In artikel 215 wordt telkens in plaats van het woord „gecondemneerden" gelezen: „beklaagden".

10o. Artikel 216 wordt gelezen als volgt:
„De Secretaris zal gehouden zijn, om zoo spoedig mogelijk, het vonnis, met de volmagt van den beklaagden, alsmede alle de stukken van het proces en verdere noodige informatiën voor den Advocaat-Fiscaal, in te zenden aan het Hoog Militair Geregtshof.".

11o. In de artikelen 217 en 218 wordt in de plaats van het woord „gecondemneerde", gelezen: beklaagde"; in laatstgenoemd artikel wordt tevens in plaats van het woord „gecondemneerden", gelezen: „beklaagden".

12o. In artikel 223 wordt, in plaats van de woorden „zal zij eene dispositie nemen", gelezen: „zal hij vonnis wijzen".

13o. De artikelen 224, 225 en 226 vervallen.

14o. In artikel 234 vervallen de woorden „door den beklaagden" en wordt, in plaats van „heeft de beklaagde den tijd van drie dagen", gelezen: „hebben de Fiscaal en de beklaagde den tijd van acht dagen".

15o. Artikel 237 wordt gelezen als volgt:
„Bijaldien de Fiscaal en de beklaagde den termijn tot het appel hebben laten verloopen, zonder daarvan gebruik te maken, worden de informatiën weder voortgezet en de zaak vervolgd volgens de wet."

16o. Artikel 238 vervalt.

17o. In artikel 239 vervallen de woorden „dispositie of".

18o. In artikel 241 vervalt het cijfer: „238.".

19o. Aan artikel 246 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:
„De Fiscaals bij de Krijgsraden binnen het Rijk in Europa zullen verpligt zijn de bevelen naar te komen, welke hun, in hunne

ambtsbetrekking, door Onzen Minister van Justitie, het zij rechtstreeks, liet zii door tusschenkomst van den Advocaat-Fiscaal, of door laatstgenoemden zulleii worden gegeven."

20o. Artikel 260 wordt gelezen als volgt:

„Geene extracten, afschriften of minuten van het verhandelde in den Krijgsraad, waardoor, van de uitgebragte adviesen en stemmen van den President en van de leden van den Krijgsraad zoud blijken, zuilen bij de stukken van liet proces worden gevoegd."

Artikel 3.

In de Provisioneele Instructie voor liet Hoog Militair Geregtshof worden de navolgende wijzigingen aangebracht:

1o. De tweede zin van artikel 46 wordt gelezen als volgt: „En zullen de gemelde Leden gehouden zijn, gedurende denzelven tijd, liet onderzoek, bedoeld bij artikel 56, te verrichten en daarop te disponeren, teil einde geene vertraging in den loop der zaken te biengen."

2o. Aan artikel 55 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende als volgt:

„De vonnissen, welke in hooger beroep worden ingezonden, zullen door het Hof, met de stukken van het proces, in handen van den Advocaat-Fiscaal worden gesteld, ten einde het appel voor den Auditeur-Militair of voor den Fiscaal te vervolgen."

3o. De artikelen 56 tot en met 64 vervallen en worden vervangen door de navolgende artikelen:

„Artikel 56.

Het Hof onderzoekt de-gelijk.. of rail de in liet voorgaande artibel bedoelde gewijsdens, waarvan geen hooger beroep is ingesteld, alsnog behoort te worden geprovoceerd aan den Hove.

Inrlien het Hof oordeelt, dat liet bedenkelijk is, of wel van liet aanwezen van het bewezen verklaarde feit consteert, en of door de beslissing omtrent toepassing van straf of maatregel de belangen ran den beklaagden niet zijn verkort, zal liet den Advocaat-Fiscaal autoriseren, om van het vonnis alsnog hooger beroep te doen instellen.

Indien het Hof voor het doen instellen van hooger beroep geen termen vindt, geeft het daarvan onverwijld kennis aan den Advohaat-Fiscaal.

Artikel 57

Indien liet Hof, bij wege van hooger beroep oordeelende, be-

vindt, dat de hoofdzaak niet door den Krijgsraad is beslist en dat het onderzoek daarvan alsnog nioet geschieden, wijst het daartoe de zaak naar den Krijgsraad terug, tenzij door den Advokaat-Fiscaal en den beklaagde de beslissing der hoofdzaak door liet Hof is verlangd. Ingevalle rail terugwijzing doet de Krijgsraad regt met inachtneming van 's Hofs sententie

Artikel 58.

Indien alleen de beklaagde in hooger beroep is gekomen of indien het hooger beroep is ingesteld ingevolge autorisatie van het Hof, kan hij tot geene zwaardere straf worden veroordeeld dan hem bij het vonnis van den Krijgsraad is opgelegd."

4o. Aan artikel 84 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:
„Hij zal verpligt zijn de bevelen naar te komen, welke hem, in zijne ambtsbetrekking, door den Minister van Justitie worden gegeven.".

5o. In artikel 85 wordt onmiddellijk na het woord „Auditeurs-Militair" ingevoegd: „en Fiscaals".

Artikel 4.

De wijzigingen, bij deze wet aangebracht in de Regtspleging bij de Zeemacht en in de Provisioneele In-tructie voor het Hoog Militair geregtshof gelden voor de toepassing dier wetboeken in Nederlandsch-Indië niet.

Artikel 5.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip, met dien verstande dat zij niet geldt voor zaken, welke reeds vóór dat tijdstip bij den militairen rechter aanhangig zijn.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ..... den 19

De Minister van Justitie,

De Minister van Marine,

De Minister voor Oorlog,

De Minister van Koloniën,

MEMORIE VAN TOELICHTING

Hei bekende conflict iii de militair-rechterlijke macht, dat lieeft geleid tot de indiening van het ontwerp tot de „noodwet" van 13 Juli 1914 (*Staatsblad* No. 316), houdende nadere regeling aangaande de overlegging aan liet Hoog Militair Gerechtshof van de notulen van liet verhandelde door de krijgsraden in raadkamer, bracht de ondergeteekenden opnieuw tot de overweging van de vraag, of en in hoever het instituut der approbatie zon kunnen vervallen, eene vraag, welke zij voor zich reeds vóór dat conflict in dien zin hadden beantwoord, dat na de verbeteringen, door de herzieningswet van 31 October 1912 (*Staatsblad* No. 337) in het militaire strafproces en, in het bijzonder, in de samenstelling der krijgsraden aangebracht, voor eene handhaving van voormeld instituut niet langer voldoende grond aanwezig is te achten. Indien aan de oplossing van bedoeld conflict niet allereerst de eischen van eenvoudigheid en spoed hadden moeten worden gesteld, zouden de ondergeteekenden die oplossing dan ook ongetwijfeld aanstonds in de algeheele afschaffing der approbatie hebben willen vinden. Eene 11-etsvoordracht van de strekking der hiernevens gaande scheen echter èn in de voorbereiding èn in de behandeling te langen tijd te behoeven oni eene aan de genoemde eischen beantwoordende oplossing te kunnen geven, terwijl voorts de hierboven gestelde vraag, of en in hoever de approbatie zou kunnen vervallen, in hare verschillende onderdeelen te veel innerlijken samenhang vertoont om slechts één dier onderdeelen hij wege van eene voorgestelde „noodwet" aan liet oordeel van de wetgevende macht te onderwerpen. Daarom is ook moeten worden afgezien van het denkbeeld om meergenoemde oplossing in eene ***gedeeltelijke*** afschaffing der approbatie, gelijk zij eene eeuw lang practisch i- toegepast, in eene afschaffing 11.1. alleen voor zoover de handelingen der krijgsraden iii raadkamer betreft, te zoeken. Tn verband niet een en ander hebben de ondergeteekenden hij het in den aanhef genoemde wetsontwerp voorgesteld het instituut der approbatie aanvankelijk in zijn vollen omvang te handhaven en aldus, gelijk ook is geschied, de militaire justitie op snelle en eenvoudige n-ijze weder op gang te brengen, doch toen teven, besloten — van welk besluit door hen hii de behandeling van dat wetsontwerp melding is gemaakt — de vraag van behoud of afschaffing der approbatie reeds thans ter beslissing aan de wetgevende macht voor te leggen. De hiernevens gaande wetsvoordracht strekt daartoe.

Omtrent de gronden, welke den ondergeteekenden eene afschaffing der approbatie gewenscht doen voorkomen, moge thans het volgende worden medegedeeld. Gelijk als bekend mag worden verondersteld, is de approbatie geen rechtsmiddel, maar eene voorwaarde voor de uitvoerbaarheid der daaraan onderworpen beslissingen. Het onderzoek in approbatie lieeft intusschen geenszins enkel be-

trekking op den inhoud van zoodanige beslissingen, doch strekt zich tot de geheele, daaraan voorafgegane procedure uit. Het Hoog Militair Gerechtshof onderzoekt ten aanzien van de ter approbatie opgezonden vonnissen of dispositiën allereerst, „of in de zaak behoorlijk is geprocedeerd geworden" (art. 57 der Provisioneele Instructie). „Mocht dit niet het geval zijn, zoo wordt liet vonnis met de stukken aan den krijgsraad teruggezonden, met bevel tot verbetering (art. 58 P. I.). Indien het abuis, liet verzuim of de informaliteit van ernstigen aard is, zal het Hoi de vernietiging van het stuk, waarin de fout voorkomt, gelasten, en er zal opnieuw recht worden gedaan, „te beginnen met de oudste akte in welke de nietigheid begaan is" (vergelijk art. 106 R. O." 1). Het instituut der approbatie is clerhalve practisch een, om zoo te zeggen, automatisch, zoowel repressies als preventief werkend, contrôlemiddel op alle handelingen der krijgsraden, een middel, dat in de vroegere gebreken der militaire rechtspleging voldoende bestaansreden vond.

Alvorens dit te betoogen, zij het den ondergeteekenden vergunt uiteen te zetten, dat en waarom eene controle in den zin der approbatie op de handelingen van lagere rechters *in het algemeen* onwenschelijk moet worden geacht. Men stelle zich de vraag, waarom aan invoering van zoodanige contrôle op het gebied onzer burgerlijke rechtspleging niet zou kunnen worden gedacht. Uiteraard zou, werd b.v. onze kantonnale rechtspleging aan approbatie onderworpen, de daarmede belaste hoogere recliter de handelingen der kantonrechters, niet name van de nog minder ervarene onder hen, niet geheel vrij van „abuizen, verzuimen en informaliteiten" bevinden; reeds de groote verscheidenheid van meeningen op rechtskundig gebied brengt dit mede. Toch zou eene invoering der approbatie op het gebied van de burgerlijke rechtspleging ten zeerste afkeuring verdienen. En waarom? *In de eerste plaats* omdat de samenstelling der lagere burgerlijke gerechten voldoenden waarborg geeft voor in het algemeen juiste beslissingen, tein-ijl tegen de minder juiste den belanghebbenden verschillende rechtsmiddelen openstaan. Het instituut der approbatie kan bij eene deugdelijke organisatie der rechtspleging worden gemist. *Vervolgens*, omdat de approbatie ettelijke gevaren in het leven roept, omdat zij met name liet verantwoordelijkheidsgevoel, de zelfstandigheid en liet gezag en aanzien der lagere gerechten dreigt te doen verminderen. Het verantwoordelijkheidsgevoel: immers de approbatie draagt de verantwoordelijkheid voor de door den lageren rechter genomen beslissingen en voor al voor diens procesvoering op den hoogeren over. De zelfstandigheid: bij den gecontroleerden recliter zal toch op den duur allicht de geneigdheid ontstaan om bij zijne beslissingen allereerst te steunen op aanschrijvingen, door den approbeerenden recliter ook in andere zaken gegeven, in stede van op de wet. Gezag en aanzien: immers de eisch van voorafgaande approbatie zou het vertrouwen van het publiek

1) Collette en van Dijk, Militaire Rechtspleging, bladz. 210.

in de beslissingen der lagere gerechten doen dalen en zoodoende de aan die besli-singen toegekende waarde verminderen. En *ten slotte,* omdat de approbatie. gelijk die althans in militaire strafzaken geregeld i*.in liet leven zou roepen een voor partijen tot zekere hoogte geheim proces, geheim. mat de door den lageren rechter toe te passen voorschriften betreft. Immers. onder die voorschriften zouden allerlei aanschrijvingen van den hoogeren rechter zijn begrepen, welke. door dezen in raadkamer gegeven, uiteraard aan partijen niet bekend behoeven te zijn.

Is derhalve de approbatie op bovenstaande gronden in het algemeen een niet aanbevelenswaardig rechtsinstituut te achten, zoo dient thans te worden onderzocht. of met betrekking tot het militaire strafproces bijzondere omstandigheden eene andere opvatting wettigen. Vóór de inwerkingtreding der herzieningswct van 31 October 1912 *(Staatsblad* No. 337) was zulks zeer zeker het geval. Met het oog op de bekende gebreken zoo van de algemeene organisatie der militaire strafrechtspleging als van dr samenstelling der krijgsraden scheen toen de contrôle der approbatie niet te künnen worden ontbeerd. Die gebreken zijn echter voor een niet-onbelnrigrijlc deel weggenomen door de genoemde herzieningswet, waarbij o.a. aan de verdediging de haar toekomende plaats in het niilitairr strafproces is ingeruimd. waarbij voorts de krijgsraden binnen het Rijk in Europa — en het instituut der approbatie werkt op dit oogenblik alleen binnen de grenzen van liet Rijk — onder het voorzitterschap van burger-rechtsgeleerden zijn gestelcl. en waarbij tevens aan de samenstelling dier colleges een meer permanent karakter is getracht te geven. Sedert de inwerkingtreding dier wet bestaat dan ook, naar het oordeel der ondergeteekenden, voor het in het voormeld instituut belichaamd wantrouwen in de deiigdelijkheid der berechting door krijgsraden geen voldoende reden meer. De beklaagde kan zich thans doen bijstaan door een raadsman, hetzij door een gekozen, hetzij door een. dit. hem op zijn verzoek moet worden toegevoegd. De samenstelling der krijgsraden bieclt thans grooteren waarborg voor deskundigheid, voor in liet algemeen juiste beslissingen. Langs den weg der toepassing van liet rechtsmiddel van hooger beroep zouden belanghebbenden zich tegen minder juiste beslissingen kunnen voorzien. Kortom. de hierboven opgesomde argumenten, welke zich tegen eene invoering der approbatie op het gebied der burgerlijke rechtspleging zouden verzetten, keeren zich thans eveneens tegen de handhaving van dat instituut op het gebied van liet militaire strafproces. Dat instituut, in het algemt.cn minder aanbevelenswaardig te achten, komt thans ook op liet terrein der militaire strafrechtspleging èn overbodig En ongewenscht voor.

Men hedenke hierbij. dat uiteraard met de afschaffing der approbatie gepaard dient te gaan eene nadere regeling van het appèl. Thans is. gelijk men weet. in militaire strafzaken hrt appèl van de zijde van liet vervolgend Staatsorgaan aan eene ter gelegenheid van het onderzoek in approbatie c. q. te verleenen autorisatie van het

Hoog Militair Gerechtshof verknocht (artt. 62 en 64 van de Provisioneele Instructie). En in clit verband moge aanstonds worden uiteengezet, in welken zin de ondergeteekenden die nadere regeling hebben opgezet. Twee vragen doen zich voor. Behoort aan de auditeurs-militair en aan de fiscaals een *zelfstandig* recht van hooger beroep te worden verleend? Zoo ja. behoort dan de bevoegdheid van het Hoog Militair Gerechtshof tot het uitlokken van hooger beroep te vervallen? De eerste vraag kan wel niet anders dan bevestigend worden beantwoord. Zulks reeds op grond van de overweging, dat de eisch van voorafgaande autorisatie van het Hoog Militair Gerechtshof miskent het bij de verdere vervolging vall den in eerste instantie berechten beklaagde betrokken Staatsbelang, lietwelli, los van zijne waardeering door het Hof, practisch tot gelding behoort te kunnen komen. Moeilijker is daarentegen de oplossing der tweede vraag. eene oplossing, welker voorbereiding i-oor de ondergeteekenden nog werd verzwaard, nu zij. aanvankelijk van oordeel. dat met de approbatie ook de hier bedoelde autorisatiebevoegdheid zou kunnen vervallen. hij de door hen vroeger gedane toezeggingen tot afschaffing van eerstgemeld instituut met betrekking tot die autorisatie-bevoegdheid geenerlei voorbehoud hebben gemaakt en daardoor wellicht hij dezen of genen de verwachting hebben opgewekt. dat ooli de afschaffing van laatstbedoeld instituut hij clit wetsontwerp zou worden voorgesteld. Streng genomen zijn intusschen approbatie en autorisatie-bevoegdheid twee afzonderlijke instituten. die. hoezeer in de bestaande wet aaneengekoppeld in dien zin. dat het eerste de inogelijkheirl opent tot toepassing van het tweede. niettemin geheel los van elkancler kunnen worden gedacht. Hieruit volgt, dat bedoelde toezeggingen met betrekking tot de afschaffing der approbatie den ondergeteekenden dus geenszins verplichten tot een voorstel om nu ook de autorisatie-bevoegdheid te laten vervallen. Se minder. waar. gelijk hieronder zal worden betoogd, de bezwaren, welke tegen de approbatie bestaan, geenszins. altliaiis in zeer veel mindere mate. tegen de ;intorisatie-bevoegdheid kunnen worden aangel-oercl. Siettemin zouden de ondergeteekenden uiteraard gaarne hunne hierboven bedoelde toezeggingen in den uitgebreiden zin. welke daaraan allicht kon worden gehecht, hebben ten uitvoer gelegd, ware het niet. dat aandachtige overweging hen had overtuigd van het bepaald ongewenschte, om ook het instituut der autorisatie-bevoegdheid bij deze gelegenheid te doen vervallen. Nu immers de autorisatie voor een belangrijk deel bescherming van den beklaagde ten doel en ten gevolge heeft, konden zij voor zich geene vrijheid vinden te bevorderen. dat deze voortaan van dit voordeel zal zijn verstoken. Zij zijn n.l. tot de overtuiging gekomen, dat in militaire strafzaken veel grooter dan in burgerlijke is de kans. dat de beklaagde van het instellen van appèl zal afzien, ook in gevallen, waarin zijn merkelijk belang zou medebrengen te appelleeren. In de eerste plaat:: leiden de eischen van het militaire milieu er met noodzakelijkheid toe. dat de militaire he-

klaagde betrekkelijk veel vaker in voorloopige hechtenis zich bevindt dan de burger-beklaagde. Wijst dan eindelijk de krijgsraad vonnis en wordt daarbij. zooals regel is, de ondergane voorloopige hechtenis in mindering gebracht, dan zal de veroordeelde veelal de hem opgelegde straf reeds geheel of grootendeels hebben geboet en op grond daarvan van oordeel zijn, dat zijn (in verband niet de gevolgen der straf soms tastbaar) belang om in hooger beroep te gaan, niet groot meer is. Daarbij komt. dat de militaire beklaagden, anders clan de de burger-beklaagden, bijna zonder uitzondering zijn jonge lieden. die eenerzijds hun eigen werkelijk belang nog niet zoo overzien en anderzijds nog te veel geneigd zijn een oogenblikkelijk voordeel zwaarder te doen wegen dan veel grootere. doch toekomstige, nadeelen. In verband niet een en ander komen zij. naar liet oordeel van ter. zake tot oordeelen bevoegden, er betrekkelijk gemakkelijk toe. in liet vonnis maar te berusten en hun reputatie en strafregister bezwaard te laten met de tegen hen uitgesproken veroordeeling. en dit te meer. omdat bij de betrekkelijk geringere bekendheid met het militaire strafrecht de beklaagde in eigen rechtsbewustzijn niet zoo gemakkelijk een steunpunt voor hooger beroep vindt als bij eene veroordeeling naar liet gemeene recht. Kortom. in militaire strafzaken bestaat. in vergelijking met burgerlijke, betrekkelijk minder waarborg, dat de beklaagden de hun openstaande rechtsmiddel n ook inderdaad zullen aanwenden. indien huil belang zulks medebrengt. en de practijli der gevallen van door het Hoi'. dus zonder beroep van den beklaagde, iii diens belang bevolen appèl bevestigt dit geheel. De omstandigheid, dat sedert de herzieningswet van 1912 ook de militaire beklaagde zich door ten raadsman kan doen bijstaan. kan ten deze geen voldoende correctief opleveren. En voorziening op dit stuk is te meer noodig. nu immers liet instituut der revisie in militaire strafzaken niet bestaat.

Die voorziening schijnt liet meest doelmatig te kunnen worden getroffen, door de autorisatie-bevoegdheid van het Hoog Militair Gerechtshof als afzonderlijk en niet langer in haie toepassing aan de, immers af te schaffen. approbatie samengekoppeld instituut te handhaven. Dit is derhalve bij liet wetsontwerp voorgesteld. Voorgesteld wordt aan het Hoog Militair Grrechtsliof te geven een termijn van acht dagen nadat de gewone appèltermijn voor auditeur-militair (fiscaal) en beklaagde is verstreken. waarbinnen het. na onderzoek der stukken. op grond, ..dat het bedenkelijk is. of wel van het aanwezen van het bewezen verklaarde feit coli-teert. en of door de beslissing omtrent toepassing van straf of maatregel de belangen van den beklaagde niet zijn verkort." alsnog hooger beroep kan doen instellen. Waar in geval van zoodanig appèl. gelijk mede in het wetsontwerp is uitgedrukt, geen zwaardere straf mag worden opgelegd, zal het aldus gehandhaafde instituut practisch den verlangden grooteren waarborg ill het belang van in eerste instantie berechte militairen kunnen geven.

Verschillende punten verdienen hierbij nog de aandacht. Aller-

eerst zou de vraag kunnen rijzen, of niet het ontworpen zelfstandig appèl-recht van auditeurs-militair en fiscaals bedoelden waarborg zou kunnen verschaffen. De ondergeteekenden beantwoorden die vraag ontkennend. Wel is waar behooren die Staatsorganen *ook* appèl aan te teekenen tegen beslissingen, waarbij naar hun oordeel de belangen van den beklaagde zijn verkort, doch het spreekt van zelf, dat auditeur>-militair en fiscaals, als partijen in het geding. de belangen van den beklaagde niet zelden anders zullen waardeeren dan Een geheel op neutraal itandpunt staand rechterlijk college als het Hoog Militair Gerechtshof, dit zal doen. Aan die neutraliteit kan voorts wel moeilijk worden getwijfeld. Immers het Hof geeft door het uitlokken van hooger beroep enkel te kennen, dat het aanvankelijk aangaande de deugdelijkheicl der bij het vonnis gegeven beslissing twijfel gevoelt. doch staat daarna. gelijk ook de practijk van het instituut der autorisatie-bevoegdheid tot dus\-er leert, weder voldoende objectief tegenover de zaak. bereid zoowel om naar aanleiding van hot onderzoek in hooger beroep den gerezen twijfel te laten varen als om op grond van dat onclerxoek de beslissing van den krijgsraad te verbeteren. En ten slotte bewere men niet, dat door de handhaving der autorisatie-bevoegdheid practisch ook de approbatie ten deele gehandhaafd zal blijven. Integendeel, de approbatie. medebrengende de beoordeeling, of in de zaak behoorlijli is grprocecleerd geworden, met recht tot het doen verbeteren van abuizen, verzuimen en informaliteiten en c.q. tot het vernietigen van akten van procedure in eersten aanleg. zal vervallen. Buiten de aanvankelijke afkeuring van het eerste vonnis. die in de autorisatie Ban liggen. zal het Hof dus geen meerdere mogelijkheid tot critiek op de vonnissen en handelingen van den lageren rechter bezitten dan dit bij de burgerlijke rechtspraak liet geval is. Wat gehandhaafd zal blijven — de autorisatie-bevoegdheid — maakt ook thans geen deel der approbatie uit. komt tot aanwending wanneer dat instituut juist *niet* wordt toegepast en is niet, althans in veel mindere mate onderhevig aan de daartegen aangevoerde bezwaren. Wel kan niet worden ontkend. dat ook de uitoefening der autorisatie-bevoegdheid practisch eenige contrôle op de handelingen der krijgsraden medebrengt. doch die contrôle is in het stelsel van het wetsontwerp — waarin bedoelde bevoegdheid geheel is opgezet al:: een waarborg voor den beklaagde, dat het rechtsmiddel van hooger beroep aan zijne bestemming zal beantwoorden — niet doel. maar gevolg. Voorts is die contrôle niet — als bij de approbatie — aan het oefenen van gezag over de krijgsraden verknocht en betreft zij niet. als het in ile approbatie gelegen toezicht, alle handelingen der krijgsraden zonder onderscheid. doch enkel de deugdelijkheid der bij het vonnis van den krijgsraad gegeven beslissing. uit het oogpunt dei belangen van den beklaagde. Bovendien leert de practijk, dat het Hoog Militair Gerechtshof zijne bevoegdheid tot het uitlokken van hooger beroep slechts in een klein gedeelte der door de krijgsraden behandelde strafzaken uitoefent, een gedeelte. dat in de toekomst nog zal af-

nemen, nu immers het Hof c. y. die bevoegdheid niet langer zal uitoefenen ..ter handhaving van het regt van den Souvereinen Vorst" en aan auditeurs-militair en fiscaals een zelfstandig recht van appèl zal worden toegekend. Kortom, de autorisatie-bevoegdheid van liet Hoog Militair Gerechtshof zal zonder schade i oor verantwoordelijkheidsgevoel, zelfstandigheid en gezag en aanzien der krijgsraden -- tot verhooging waarvan de afschaffing der approbatie zal strekken— kunnen worden gehandhaafd.

Thans nog een enkel woord over de vraag, of het behoud der approbatie wellicht dooi het belang der rechtseenheid in militaire strafzaken zou worden gevorderd. Toegegeven kan worden, dat die rechtseenheid onder de werking der approbatie ten zeerste verzekerd is. Ook moet worden bedacht, dat in liet militaire strafproces de contrôle der cassatie ontbreekt, zoodat de noodige uniformiteit in de rechtstoepassing in dat proces langs anderen weg moet worden bereikt. Men bedenke echter tevens, dat de militaire strafzaken — in tegenstelling met burgerlijke — in hooger beroep steeds door *hetzelfde* college — liet Hoog Militair Gerechtshof — rnoeten worden berecht, hetwelk derhalve, reeds als een gevolg van die omstandigheid ui van de voorgestelde handhaving der autoribatie-bevoegdheid, in ruime mate de gelegenheid kan erlangen oin de gewenschte éénheid, ook wat de strafmaat betreft, te bevorderen. Moge al de aldus bereikbare mate van uniformiteit in de wijze van berechting door de krijgsraden ietwat geringer zijn dan onder vigueur van het instituut der approbatie kan worden verkregen, zoo weegt toch dit mogelijlr nadeel, naar liet oordeel der ondergeteekenden, veel minder zwaar dan de aan de afschaffing van dat instituut verbonden voordeelen, welke, voor zoover zij bestaan in een verhoogd gevoel tan zelfstandigheid en verantwoordelijkheid der krijgsraden, ook den militairen justitiabelen ten goede zullen komen.

Ten slotte willen de ondergeteekenden nog verklaren, dat het dilemma, voor hetwelk de wetgever zich in zake de approbatie gesteld ziet, niet bestaat in afschaffing of behoud zonder meer, maar in afschaffing of nadere regeling van dat instituut. Immers liet verzet, hetwelk zich onder de krijgsraden tegen de approbatie, gelijk die in de practijk wordt toegepast, heeft geopenbaard, is zoo krachtig, dat, bij behoud van het instituut, waarborgen dienen te worden geschapen, opdat liet niet telkens weder tot verstoring van inwendige verhoudingen in de militair-rechtelijke macht, tot min of meer ernstige verwikkelingeii van den aard van het bekende conflict aanleiding zal geven.

Tot toelichting van de artikelen van het wetsontwerp moge thans het volgende dienen.

Artikel 1.

(Voorgestelde wijzigingen in de Regtspleging bij de Landmagt.)

1o. Art. 198.

De voorgestelde wijziging schijnt geen toelichting te behoeven.

20. Artt. 203 en 204.
hls voren.

3o. Art. 205.

De vervanging van de woorden „gecondemneerden" en „gecondemneerde" door resp. „beklaagden" en „beklaagde" komt gewenscht voor. nu de communicatie van artikel 211 (art. 210 R. Z.) zal vervallen — men zie onder fo — terwijl de ontworpen aanvulling van den eersten zin van liet tweede lid strekt om den beklaagde, die hij wijze van uitzondering niet hij de uitspraak of uitlezing van liet vonnis tegenwoordig was, met de slotsom van de beslissing van den krijgsraad bekend te doen zijn.

De voorgestelde wijziging van den tweeden zin van het tweede lid houdt verband met de onder ío voorgestelde sclirapping van liet bestaande artikel 212.

4o. Art. 206, eerste en tweede lid.

De voorgestelde wijzigingen zullen bij enkele lezing duidelijk zijii.

5o. Art. 209.

Dit artikel kent den auditeur-militair een zelfstandig recht van hooger beroep toe vall alle vonnissen, door den krijgsraad gewezen. Het kwam voorts gewenscht voor om liet recht van appèl van den beklaagde niet langer tot veroordeelende vonnissen en vonnissen tot bevoegdheid te beperken, waar immers liet begrip „vrijspraak[n] in militaire strafzaken ook ontslag van rechtsvervolging en niet-ontvankelijkheid van liet vervolgingsofficie omvat.

Go. Art. 211.

De communicatie van het vonnis volgens liet bestaande art. 211 (men vergelijke art. 210 R. Z.). welke communicatie aan de uitspraak van het vonnis voorafgaat, dient thans te vervallen. Onder de bestaande wet is zoodanige communicatie noodzakelijk, omdat het vonnis eerst wordt uitgesproken nadat de beklaagde verklaard heeft te willen appelleeren of. indien hij van zijn appèlrecht geen gebruik maakt, nadat de approbatie is verkregen. Bij afschaffing der approbatie kan het gewezen vonnis aanstonds worden uitgesprolien. Eene communicatie van het vonnis aan den beklaagde is dan in liet algemeen overbodig, aangezien deze immers als regel bij de uitspraak van het vonnis tegenwoordig is en anders met de slotsom van het vonnis onverwijld bekend zal worden gemaakt (men zie de artt. 205 R. L. en 204 R. Z.. gelijk deze wetsvoordracht die artikelen wil lezen).

Het nieuwe tweede lid van het artikel heeft betrekking op het appèl, ingesteld ingevolge autorisatie van het Hoog Militair Grrechtshof.

Zoowel het eer-te als het tweede lid erkennen thans uitdrukkelijk het recht van auditeur-militair en beklaagde om binnen den appèl-

termijn bij verklaring aan den secretaris dien termijn te doen eindigen, elk wat hem zelf aangaat.

7o. Artt. 212—215.

De voorgestelde wijzigingen zullen bij enkele lezing en vergelijking met de bestaande artikelen duidelijk zijn. Het woord „gecondemneerde" is vervangen door „beklaagden", omdat ook nietgeconclenineercle, bijv. ter beschikking van de Regeering gestelde beklaagden. appel zullen hebben. Het nieuw voorgestelde artikel 215*a* regelt de opzending der stukken aan liet Hoog Militair Gerechtshof in verband met de bevoegdheid van dat college tot het uitlokken van appèl.

8o. Art. 216.

De voorgestelde wijzigingen vinden ieeds in het voorafgaande hare toelicliting.

9o. Art. 217.

De tneede zin van het bestaande artikel kan in verband met het nieuw voorgestelde tweede lid van art 55 der Provisioneele Instructie vervallen. De eerste zin is, onder de noodige vereenvoudiging. behouden.

10o. Artt. 218 en 219.

De voorgestelde wijzigingen vinden reeds in het voorafgaande hare toelichting.

11o.—17o. Artt. 224, 225, 226, 227, 235, 238. 230, 240 en 242.

Het instituut der approbatie kan dienstbaar worden gemaakt om geschillen over rechtsmacht, hetzij tusschen het Hoog Militair Gerechtshof en een of meer krijgsraden, hetzij tusschen krijgsraden onderling gerezen, te beslechten. Toch is in de voorgestelde regeling tot afschaffing van de approbatie de opneming van eene bijondere voorziening betreffende die jurisdictiegeschillen niet noodzakelijk geacht. Positieve geschillen over rtchtsmaclit zullen door middel van appèl, hetzij van het yonnis van bevoegdheid, hetzij van het vonnis over de zaal; zelf. aan de beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof kunnen worden onderworpen, terwijl voor de negatieve artikel 241 (men vergelijke art. 240 R. Z.) de noodige regeling geeft.

De voorgestelde wijzigingen strekken om ook uit het .,proces bij vermeende onbevoegdheid dec: Regters" het instituut der approbatie te doen vervallen. Daarnevens is het in dit proces thans geniaakte onderscheid tusschen „vonnissen" en „dispositiën" geschrapt, opdat ook tegen dispositiën tot bevoegdheid voortaan appèl zal openslaan (men vergelijke artikel 209).

18o. Art. 257.

De ontworpen wijziging zal bij enkele lezing en vergelijking met liet bestaande artikel duidelijk zijn.

19o. Art. 270.
De nieuw voorgestelde zinsnede strekt om te doen uitkomen, dat van de vonnissen der temporaire krijgsraden in belegerde of berende plaatsen in het algemeen geen hooger beroep valt. In het stelsel der bestaande wet vloeide dit reeds uit de onmiddellijke pronuntiatie van zoodanige vonnissen voort.

20o. Art. 273.
Mede met het oog op de samenstelling der temporaire krijgsraden in belegerde of berende plaatsen schijnt het gewenscht, de bij dit artikel geopende mogelijkheid om de zaak aan de approbatie van het Hoog Militair Gerechtshof te onderwerpen, niet zorider meer te schrappen, doch daarvoor eene gelegenheid tot appèl in de plaats te stellen. Zulks is te meer van belang met het oog op artikel 40, eerste lid, der wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128), houdende bepalingen ter uitvoering van art. 187 der Grondwet.

21o. Art. 276, tweede lid *(nieuw)*.
Het nieuwe tweede lid schijnt gewenscht, opdat ook de bevoegdheid van Minister van Justitie en Advocaat-Fiscaal om appèl te doen instellen, zal vaststaan. Men vergelijke hierbij de voorgestelde aanvulling van art. 84 der Provisioneele Instructie.

22o. Art. 301.
De voorgestelde wijziging strekt allereerst om uit het artikel te schrappen de zonderlinge zinsnede, volgens welke de raadkamernotulen in appèl „althans niet op den inventaris worden gebragt." In de tweede plaats zullen ten gevolge van die wijziging voortaan ook bij de opzending van stukken voor het bekomen van het fiat executie de raadkamer-notulen niet medegaan.

Artikel 2.

(Voorgestelde wijzigingen in de Regtspleging bij de Zeemagt.)

1o.—2o. Artt. 190, 195 en 196.
De voorgestelde wijzigingen zullen bij enkele lezing duidelijk zijn.

3o. Art. 197.
Het woord „alzoo" in den aanhef van dit artikel slaat terug op artikel 196, welk artikel de ondergeteekenden zouden willen doen vervallen (men zie onder 20.).

4o.—18o.
Men vergelijke ten aanzien van elk dezer nummers de toelichting tot de overeenkomstige nummers 3o.—17o. van artikel 1.

19o.—20o.
Men vergelijke de toelichting op de nummers 21o. en 22o. van artikel 1.

Artikel 3.

(Voorgestelde wijzigingen in de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.)

1o. Art. 46.
De ontwerpeii wijziging houdt onmiddellijk verband met de afschaffing der approbatie eenerzijds, het belioud der autorisatie-bevoegdheid anderzijds.

2o. Art. 55, tweede lid. *(nieuw)*.
Hetzij de auditeur-militair of fiscaal appellant zij of geappelleerde, in beide gevallen dient het appèl in den „stijl van praktijk, hij den Hove van Holland. tot in den jare 1810 in gebruik geweest zijnde" (art. 75 P. T.). voor hem te worden vervolgd door cleii advocaat-fiscaal. Het nieuw voorgestelde tweede lid vervangt derhalve. aangevuld met liet oog op de thans in het leven geroepen mogelijkheid, dat cle auditeur-militair of cle fiscaal appellant is. de tweede zinsnede zoo van art. 217 R. L. als van art. 216 R. Z.

3o. Artt. 56—64.
Deze artikelen regelen thans het onderzoek in approbatie en dienen derhalve te worden geschrapt. Het nieuw ontworpen artikel 56 betreft en regelt 's Hofs bevoegdheid tot liet uitlokken van hooger beroep. Het Hot zal daartoe, ten deele in afwijking van het geldende artikel 62. enkel mogen overgaan, indien het òf de bewezenverklaring in het vonnis van den krijgsraad ongegroncl acht. Of oordeelt. dat door de daarbij plaats gevonden toepassing van straf of maatregel de belangen van den beklaagde zijn verkort. Vindt het Hof' voor het doen instellen van appèl geen reden, dan geeft het daarvan onverwijld kennis aan den Advocaat-Fiscaal, die daarop aan auditeur-militair of fiscaal kan opclragen. de verklaringen te doen, hedoeld hij artikel 211. tweede lid (*nieuw*). R. L. en bij artikel 210. tweede lid (*nieuw*), R. Z. De nieuw voorgestelde artikelen 57 en 58 hebben betrekking op de berechting door het Hoog Militair Gerechtshof in hooger beroep en zijn in hoofdzaak aan het Wetboek van Strafvordering ontleend (men zie de artikelen 247. tweede lid. en 248 van dat wetboek).

4o. Art. 84. tweede lid. (*nieuw*).
Het ontworpen tweede lid brengt thans uitdrukkelijk den Advocaat-Fiscaal rechtstreeks onder de hevelen van den Minister van Justitie. Men vergelijke No. 21 van art. 1 en No. 19 van art. 2 van dit wetsontwerp.

5o. Art. 85.

De ontworpen wijziging is in liet bij deze wetsvoordracht nader bevestigde hiërarchische verband tusschen Minister van Justitie. Advocaat-Fiscaal, auditeurs-militair en fiscaals gewenscht.

Artikel 4.

Volgens artikel III der Slotbepalingen, welke de wet van 15 Mei 1914 (*Staatsblad* No. 206) tot openstelling vaii hooger beroep van vonnissen. in Nederlandsch-Indië door Krijgsraden bij de Zeemacht gewezen, en tot uitbreiding, in verband daarmede. der rechtsmacht van het Hoog Militair Gerechtsliof van Nederlandsch-Indië. aan de Regtspleging bij de Zeemagt zal toevoegen, zal die Regtspleging ook verbindend zijn voor de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen, terwijl volgens artikel TI dier Slotbepalingen dat Hoog Militair Gerechtshof zich bij de uitoefening van rechtsmacht over justitiabelen van de zeemacht naar de Provisioneele Instructie voor het Nederlandsche Hof zal geclragen. Het komt echter gewenscht voor de wijzigingen, welke nevensgaande wetsvoordracht zoo in de Regtspleging bij de Zeemagt als in de Provisioneele Instructie wil aanbrengen, van gelding en toepassing in Nederlandsch-Indië uit te sluiten. Ten gevolge daarvan zal. bij de inwerkingtreding der genoemde wet, niet betrekking tot approliatie en appèl in Nederlandsch-Indië de toestand intreden. gelijk die thans hier te lande bestaat. In verband niet de samenstelling der krijgsraden bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië bestaat aldaar voor liet doen vervallen van den eisch van approbatie hunner vonnissen door het Hoog Militair Gerechtshof geen volíloende reden.

Artikel 5.

Voor zaken. welke reeds vóór de inwerkingtreding der wet bij den militairen rechter aanhangig zijn, schijnt liet beter de geldende regeling te handhaven.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Koloniën,
Sh. B. PLEYTE.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1914 — 1915 — 77.

Nadere regeling van het eedsvraagstuk.

VOORLOOPIG VERSLAG.

No. 1.

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder No. **338** dei Zitting 1913—1914.) 1)

Het afdeelingsonderzoelr heeft aanleiding gegeven tot de rolgende beschouwingen en opmerkingen.

Algemeene beschouwingen.

Rij arrest van 29 Juni 1914 heeft de Hooge Raacl uitgemaakt, dat art. 161, 2de lid, van het Wetboek van Strafvordering eeiie leemte bevat, omdat daarin eene regeling is getroffen, enkel passende voor als getuigen te hooren personen, die tot een kerkgenootschap behooren, waaruit volgt dat verklaringen van personen, die niet tot een kerkgenootschap behoorèn, niet als verklaringen van getuigen kunnen gelden; dat de wet van 17 Juli 1911 (*Staatsblad* So. 215) niet strekt tot herstel van dat verzuim, daar de bij die wet voorgeschreven vormen enkel in aanmerking kunnen komen, wanneer ter uitvoering van art. 161 Strafvordering een eed of belofte moet worden afgelegd, terwijl dat artikel te dien aanzien juist voor hen, die niet tot een kerkgenootschap behooren, geen regeling bevat.

Hoewel er leden waren, die de juistheid van deze beslissing betwijfelden, was men het er algemeen over eens, dat het noodzakelijk is in de volgens het arrest bestaande leemte te voorzien en het verzuim van den wetgever te herstellen, dat — gelijk in de Memorie van Toelichting wordt opgemerkt — ongeveer eeiie eeuw, nadat het begaan werd, door den Hoogen Raad is ontdekt. Het gevolg van het arrest is toch, dat personen, die niet tot een kerkgenootschap behooren, niet alleen in strafzaken, maar, wegens de redactie van art. 1948 van liet Burgerlijk Wetboek, ook in burgerlijke zaken, niet als getuigen kunnen worden gehoord en dat, wegens de redactie van art. 28 der Successiewet, deze personen de door hen ingediende successieaangiften niet meer overeenkomstig de wet kunnen bevestigen, om van andere practische gevolgen te zwijgen. Men waardeerde het dan ook, dat de Regeering onverwijld de zaak heeft ter hand genomen en zich door de moeilijkheden, welke zij biedt, niet heeft laten afschrikken.

1) Zie hiervoor blz. 65 vlgg.

Intusschen waren er leden, die het betreurden, dat de Regeering zich niet hrpaald heeft tot het doen van die voorstellen, welke ten gevolge van het arrest van den Hoogen Raad noodig zijn geworden, maar het geheele eedsvraagstuk aan de orde heeft gesteld.

Sommigen keurden dit af, omdat daardoor eene spoedige voorziening in de door liet arrest ontstane bezwaren bemoeilijkt is. Zij meenden, dat de Regeering te eer van een streven naar eene oplossing van het eedsvraagstuk had behooren af te zien, omdat blijkens de Memorie van Toelichting de regeling, die zij voorstelt, naar haar eigen meeniiig slechts voorloopig als eene oplossing is te beschouwen.

Anderen merkten op, dat, terwijl zoom-el in de ons omriiigencle landen als ten ontzeilt eene herleving van den godsdienstzin valt waar te nemen, liet ingediende wetsontwerp eene regeling aan de orde stelt, die eene reglementeering van de Godloochening bevat. Zij erkenden wel, dat dit noodzakelijk is geworden, maar betreurden toch, dat zoo iets juist in de bestaande tijdsomstandigheden zou plaats vinden. Zij wenschten, dat de Regeering aan dit bezwaar zou tegemoetkomen door beperking van hrt wetsontwerp tot die voorzieningen, welke ten gevolge vall het arrest van den Hoogen Raad zonder verwijl genomen behooren te worden.

Verscheidene leden hadden bezwaar tegen het hetreklien van ambtseeden in de voorgestelde regeling. Zij zagen niet in, waarom het noodig is daaromtrent bij deze gelegenheid nieuwe bepalingen vast te stellen.

Andere leden meenclrii, dat er voldoende overeenstemming van gevoelen omtrent de wettelijke regeling van het eedsvraagstuk bestaat om tot eene oplossing in den geest van het wetsontwerp te geraken. Sommige dezer leden beschouwden liet ontwerp als een stap in de goede richting cn zouden liet daarom niet afwijzen, maar ineenden, dat eene logische eindoplossing alleen te verkrijgen is door geheele afschaffing van den eed en vervanging daarvan door eeiie plechtige verklaring, belofte of bevestiging.

§ 2. De in het wetsontwerp vervatte regeling gaf tot beschouwingen van uiteenloopenden aard aanleiding.

Algemeene eedsdwang, behalve voor Doopsgezinden, werd verdedigd zoowel door leden, die in den eed in de eerste plaats zien eene erkenning van God op staatkundig gebied als door leden, die, zonder zelven veel aan den eed te hechten, dien wilden handhaven, omdat daaraan onder het volk veel wordt gelieclit. Dit gevoelen vond weinig bijval. Velen waren tegen algemeenen eedsdwang gekant, omdat naar hun gevoelen het afleggen van een eed door iemand, die niet in een persoonlijken God gelooft en dus de eedsformule als zinledig beschouwt, geenerlei waarborg voor de waarheid zijner verklaringen oplevert en uit religieus oogpunt als eene profanatie is te beschouwen. Met dit gevoelen kwam tot op zekere hoogte overeen de merning van een aantal leden, die verklaarden, dat, al is liet niet alleen voor de personen zelven, maar ook voor de

gemeenschap te betreuren, dat velen het geloof verloren hebben, gerekend nioet worden met liet feit, dat deze personen niet in staat zijn door het verrichten van eene godsdienstige handeling den in den eed liggenden waarborg voor de waarheid hunner verklaringen te verstrekken. Men merkte verder op, dat het niet aangaat den eedsdwang te handhaven, omdat de eed eene godsdienstige handeling is, maar dat die dwang alleen geooiloofcl kan zijn in gevallen, waarin het vergen van den eed ter bevordering van het verkrijgen van ware en oprechte verklaringen noodig is. Dit was ook de meening van leden, die liet al- een bijkomstig voordeel van den eccl beschouwden, dat daardoor een godsdienstig element in liet publieke leven wordt gehandhaafd en die verklaarden zich tegen eene bestrijding van den eed, gegrond op het godsdienstig karakter daarvan, met kracht te zullen verzetten. Verder werd door sommigen aangevoerd, dat, gelijk in de Memorie van Toelichting is betoogd, eeii algemeene eedsdwang niet is overeen te brengen met den geest van art. 167 der Grondwet, welk artikel voor iedereen het belijden zijner godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid waarborgt. T'roeger kon aangenomen worden, dat nagenoeg iedereen tot een kerkgenootschap behoorde en de leer of gebruiken van zijne kerk omtrent het afleggen van den eed deelde. Toen kon het geen groot bezwaar opleveren in de wet te bepalen, dat de eed moe-t worden afgelegd naar de wijze der godsdienstige gezindheid. Thans zijn echter de toestanden veranderd en moeten de woorden van het Grondwetsartikel: „godsdienstige meeningen" toegepa-t worden al- beteekenende „overtuigingen op godsdienstig gebied".

Onder de tegenstanders van een algemeenen eedsdwang waren er velen, die meenden, dat aan de vrije keuze van clengene, van wien een getuigenis of verklaring wordt gevergd, behoort overgelaten te worden, of hij een red dan wel eenc belofte zal afleggen. Deze leden ontkenden, rlat van die vrije keuze zou moeten worden afgezien, omdat de eed grooteren waarborg geeft voor de waarheid der af te leggen verklaring dan de belofte. Die grootere waarborg bestaat immers alleen dan, indien de persoon, wien het geldt, eene wereldbeschouwing heeft, die aan den eecl beteekenis geeft. Maar of zulk een innerlijke overtuiging bestaat, kan onmogelijk worden vastgesteld. Daarom gaat liet niet aan meer waarheidsliefde aan te nemen bij iemand, die willig de eedsformule naprevelt, dan bij iemand, die bezwaar maakt tegen het uitspreken van die, voor hem zinledige, formule. Behandelt men, zooals het wetsontwerp doet, de belofte als eene min of meer bedenkelijke uitzondering, dan geeft men aan menschen, die weinig waarheidlievend zijn, aanleiding den red af te leggen in de meening, rlat zij dan gemakkelijker hunne pasklaar gemaakte verklaringen aangenomen zullen zien. Dat de onder eede afgelegde verklaringen niet alle met de waarheid overeenstemmen, al worden zij niet als meineed achterhaald, zal wel niemand ontkennen, en juist zij, rlie tegen leugens niet opzien, zullen tegen liet afleggen van eed eed geen bezwaar maken. Hoe weinig

vertrouwen de wetgever in den eed stelt. blijkt, naar men meende, ook uit art. 1945 Burgerlijk Wetboek en art. 399 Wetboek van Strafvoordering. In de decisoiren eed wordt zeer weinig vertrouwen gesteld. De administratiefrechterlijke procedure loopt daarenlegen zeer goed, al zijn volgens de Beroepswet de getuigen niet verplicht den eed af te leggen. In den tegenwoordigen tijd is volgens het gevoelen deze i den de voornaamste waarborg tegen het afleggen van onwaie verklaringen gelegen in de, ook de belofte treffende. straf op meineed. Laat men de keuze tusschen eed en belofte volkomen vrij. dan zal daardoor boxendien tegengegaan worden de meening, dat men het buiten eede niet zoo nauw met de waarheid behoeft te nemen. De vrije keuze zal. naar men meende. opvoedend werken en bovorderen. dat men ook zonder eed de waarheid leert spreken.

Het wetsontwerp doet eene groote stap in de richting der vrije keuze. Of men verplicht zal zijn een eed al' te leggen, zal niet langer afhankelijk zijn van liet feit. dat men tot een kerkgenootschap behoort. hetwelk den eed niet verbiedt. Evenwel wordt in art. 2*b* de toelating tot de belofte afhankelijk gesteld van het oordeel des rechters. Hij, die op grond rail gewetensbezwaren in plaats van een trd eene belofte wenscht af te leggen. zal dit alleen mogen doen. indien de rechter of de consulaire ambtenaar. ten overstaan van wien hij eene verklaring heeft af te leggen. oordeelt. dat hij oprecht meent gewichtige gewetensbezwaren tegen liet afleggen van den eed te gevoelen. Tegen deze regeling hadden niet alleen de voorstanders der vrije keuze maar ook anderen bezwaar. Men achtte het onmogelijk uit te maken, of iemand, die zegt gewetensbezwaren te gevoelen. dit oprecht meent. De vaardigheid om iii juist gekozen bewoordingen eene meening te demonstreeren is vol-trekt niet evenredig aan de oprechtheid dier meening. Niet licht zal een rechter er toe overgaan op iemand openlijk den blaam van onoprechtheid te leggen en denkelijk zal dus in de practijk de toelating tot de belofte zelden geweigerd worden. maar dan zal met deze bepaling niet datgene bereikt worden. wat de Regeering daarvan verwacht. Waagt de rechter zich rechter aan eene beoordeeling der oprechtheid. dan is te vreezen. dat zijn eigen inzichten op godsdienstig gebied bii de beoordeeling van de daarvan afwijkende gevoelens van den persoon. wien het geldt. niet geheel buiten spel zullen blijven. Voorts wees men op de zonderlinge gevolgen. die de bepaling in de practijk kan hebben. Het zou kunnen voorkomen. dat de eene rechter iemand tot de belofte toelaat. terwijl die toelating aan denzelfden persoon door een anderen rechter wordt geweigerd; zelfs ware het inogelijlr. dat in dezelfde zaak ten aanzien van denzelfden persoon in eerste en in tweede instantie tegenstrijdige beslissingen worden genomen. Eindelijk werd aangevoerd. dat het de waarde van den eed zal verlagen, indien de wet hem. die zich niet op gewetensbezwaren beroept, maar verklaart den eed als eene zinledige formaliteit te beschouwen. toch verplicht zich aan beëediging te onderwerpen. De

voorgestelde regeling zou, naar men meende, in eenvoud, kracht en duurzaamheid winnen, indien daarbij op het voetspoor van andere wetten, over welker werking nimmer plachten zijn gerezen, de vrije keuze tusschen eed en belofte werd aangenomen. De aandacht der Ministers werd verder gevestigd op de bezwaren tegen de voorgestelde regeling ingebracht in het *Weekblad van het Recht*, nos. 9650, 9657 en 9685.

De meening, dat in den tegenwoordigen tijd in den eed geen grootere waarborg voor waarheid zou zijn gelegen dan in de belofte, werd echter door velen niet gedeeld. Door sommige dezer leden werd aangevoerd, dat een groot deel van het volk nog wel in die mate geloovig is om aan den eed bijzondere beteekenis te hechten. De ervaring leert, gelijk met vele voorbeelden uit de practijk werd gestaafd, dat velen, hier waarheidsliefde niet groot genoeg is om altijd de waarheid te zeggen, er voor terugschrikken een ernstig misschrijf tegenover den Hemelschen Rechter te begaan door een leugen met aanroeping van Gods naam te dekken. Door anderen werd opgemerkt, dat, wordt degenen, die gelooft in een persoonlijken God reeds daarvoor teruggehouden van het overtreden van Gods geboden door het spreken van onwaarheid, zulks in veel sterker mate het geval zal zijn, wanneer hij op geheel bijzondere wijze den Almachtigen God inroept tot getuige van hetgeen hij zeggen gaat. Aan den successie-eed wordt door belasting-ambtenaren groote waarde gehecht. Men wees er verder op, dat getuigen in strafzaken op de openbare zitting beter de waarheid spreken dan bij den rechter-commissaris. Wel werd hiertegen opgemerkt, dat dit het gevolg is van de omstandigheid, dat de straf op meineed niet geldt ten aanzien van verklaringen, voor den rechter-commissaris afgelegd, en dat het eenig-zins een volksgeloof is, dat men bij den rechter-commissaris niet de waarheid behoeft te zeggen, maar men antwoordde, dat dit volksgeloof juist wijst op het gewicht, dat aan het afleggen van een eed wordt gehecht, en dat de strafbedreiging tegen meineed niet voldoende is om ware getuigenissen te verkrijgen, omdat het onzeker is, of de onwaarheid ontdekt zal worden. Wordt aan den decisoiren eed weinig waarde gehecht, men bedenke dat hier de betichting van meineed vaak komt van ile teleurgestelde tegenpartij, en dat de gebrekkige formuleering van de te beëedigen feiten niet zelden den niet al te scrupuleusen gelegenheid geeft den eed af te leggen zonder zich daardoor aan onwaarheid schuldig te maken, al weet hij zelf wel, dat hij het proces behoorte te verliezen. Overigens is het begrijpelijk, dat de decisoire eed, waarbij voor den aflegger groote belangen zijn gemoeid, eerder tot meineed aanleiding geeft dan de getuigeneed.

De leden, die in het eedsinstituut een waarborg voor waarheid zagen, verdedigden het recht van de Overheid om ten behoeve der rechtspleging dien waarborg van getuigen te eischen. Tegen het geven van vrije keuze tusschen eed en belofte bestond bij hen overwegend bezwaar. Wanneer de getuigeneed geheel of facultatief

werd gesteld. zou hij zijn reden van bestaan verloren hebben. In het oog dezer leden zou eene regeling, die daartoe leidde, niet aannemelijk zijn.

Verscheidene dezer lecleii wilden in de regeling van den getuigeneed, welke het wetsontwerp geeft. geenszins eeiie stap zien in de richting der vrije keuze. Zij achtten die regeling alleen aannemelijk als een noodniatregel met het oog op de personen, die feitelijk buiten staat zijn om den waarborg van den eed te geven.

Verscheidene anderen van hen, die de waarde en de beteekenis van het eedsinstituut verdedigden, brachten tegen de voorgestelde regeling bezwaren in. In de eer-te plaats voerden zij aan. dat zij tot ongerechtvaardigde ongelijke behandeling leidt: ten aanzien van niet-geloovigen zal met hun woord genoegen worden genomen, maar ttn aanzien van geloovigen zal aflegging van verklaringen onder eede worden gevergd, althans indien de rechter van de oprechtheid van door heil geopperde gewetensbezwaren niet overtuigd is. Voorts werd der Regeering door dezr leden inconsequentie verweten, in zooverre zij in de Memorie van Toelichting aan den eed hoogere waarde toekent dan aan de belofte en daarentegen in liet wetsontwerp de belofte met den eecl gelijkstelt. Volgens de toelichting verhoogt voor menigeen de eed in zoodanige mate het verantwoordelijkheidsgevoel, dat zijne onder eede afgelegde verklaring een grooteren waarborg biedt, dat hij inderdaad de geheele waarheid mededeelt. Het is onjuist te zeggen, dat n (verklaring) + b (eed) = n is. tenzij b = nul is en als men in de beëedigde verklaring een grooteren waarborg voor waarheid ziet dan in de simpele belofte. gaat het dus niet aan de belofte met den eed gelijk te stellen. Men kan zich voor die gelijkstelling niet beroepen op de ook de onbeeedigde verklaring treffende strafbepaling.. aangezien meineed moeilijk te bewijzen is en bovendien de waarborg, die in den eecl gelegen is, allerminst bestaat in vrees voor de strafwet. Stelt men den eecl boven de belofte. dan dient daarentegen aan de onder eede afgelegde getuigenis eene grootere waarde toegekend te morden dan aan eene onbeëedigde verklaring. Verklaart de wetgever. dat eene belofte gelijke beteekenis heeft als een eed, dan zullen zij. die naar hunne godsdienstige overtuiging niet mogen zweren zonder wettige redenen, voortaan in tal van gevallen aan liet afleggen van eene belofte de voorkeur geven. Sommige dezer lecleii erkenden. dat. wil de Staat zijn neutraal standpunt handhaven, de eenige logische oplossing van het eedsvraagstuk is de geheele afschaffing van den eed.

Intusschen werd opgemerkt, dat ondanks de voorgestelde gelijkstelling rail eecl en belofte de rechter bij de waardeering der getuigenissen rekening zal kunnen houden met liet feit. dat rle verklaring niet onder eecle is afgelegcl. Op de vraag of art. 5 zulks toelaat. wordt bij de behandeling van dat artikel teruggekomen.

Tegenover deze beschouwingen werd in de eerste plaats opgemerlit, dat grootere 11-aarborg voor ware verklaringen niet kan gelegen zijn in liet enkele feit van het uitspreken der eedsformule,

maar alleen in de godsdienstige overtuiging van hem. die onder eede eene verklaring aflegt. Al moge deze — wat intusschen van orthodoxe zijde betwist is — door liet afleggen van den eed Gods straf inroepen, ingel-al hij onwaarheid spreekt. het noemen van Gods naam kan voor den geloovige niet beslissend zijn. Hij zal overtuigd zijn, dat de Voorzienigheid zijne valsche getuigenis zal straffen. onafhankelijk val1 het feit. of hij die straf heeft ingeroepen. In de tweede plaats werd opgenierkt. dat de Regeering niet de *leer* verkondigt, dat in den eed een grootere waarborg zou zijn gelegen dan in de belofte, maar alleen rekening houdt met het feit, dat de eed voor menigeen het verantwoordelijkheidsgevoel verhoogt en liet daarom gevaarlijk acht voor *zulke* personen den in den eed gelegen waarborg prijs te geven. Naar men meende, ligt er geene inconsequentie in voor *andere* personen aan ile belofte gelijke rechtsgevolgen — want alleen daarvan is in het wetsontwerp sprake — te verbinden als aan den red van eerstbedoelden. Beide categorieën worden trouwens gelijkelijk gestraft, indien zij onware verklaringen afleggen. Maar al ware hier inconsequentie, deze n-ordt in het Staatsrecht gerechtvaardigd geacht, indien coniequentie tot een iiiet gewild kwaad zou leiden. En dit i< hier, naar men meende. het geval, want als de belofte ontoelaatbaar ware, zou slechts eedsdwang overblijven en deze dwang wordt slechts door enkelen gewenscht. Overigen:, is het eene dwaling te meenen, dat allen, die niet tot een kerkgenootschap behooren. tot de ongeloovigen zouden behooren. Tal van redenen leiden in toenemende mate tot afscheiding van of niet-aansluiting bij een kerkgenootschap, zonder dat daarbij met het geloof wordt gebroken; lidmaatschap van kerkgenootschap en geloof zijn niet synoniem. Ook werd bezwaar gemaakt tegen de aangevoerde algebraïsche voorstelling. Veeleer zou deze moeten zijn: a (verklaring) + b (eed) = n (verklaring) + c (belofte), waariiit volgt, dat b = c is.

Verder waren sommige leden van oordeel, dat de inhoud cn vorm van het wetsontwerp niet den indruk geven. dat de Regeering zich voldoende rekenschap heeft gegeven van hetgeen voor eene goede regeling van liet eedsvraagstuk noodig is. Men miste in het wetsontwerp eene goede methode en kon daarin geen stelsel ontdekken. In art. 1 wordt de eed als regel gesteld en wordt voor de uitzonderingen op dien regel naar de volgende artikelen verwezen. Intusschen doet het wetsontwerp eene groote schrede il1 de richting van de vrije keuze tusschen eed en belofte en zijn de uitzonderingen van l-eel grooter omvang dan de in art. 1 vervatte regel.

Zet men zich tot regeling van het eedsvraagstuk, dan dient men. zoo men den eed niet wil doen vervallen, zich verder af te vragen, of, en zoo ja in welke gevallen, het afleggen van een eed moet worden gevergd en welke waarde moet worden toegekend aan de verklaringen van hen, die den in die gevallen noodzakelijk geachten waarborg van den eed niet kunnen geven; in welke gevallen de keuze tusschen red en belofte kan worden toegelaten: in welke ge-

vallen, noch een eed noch eene belofte behoeft gevergd te worden. In de toelichting zegt de Regeering — en dit gevoelen vond algemeenen bijval — dat vermindering van het aantal eeden de beteekenis van den eed zal verhoogen in de gevallen, waarin deze gevorderd blijft en dat de eed slechts in die gevallen behoort te worden gehandhaafd, waar hij onmisbaar is te achten. Het wetsontwerp schaft den ambtseed af, maar brengt overigens in den omvang der eedsverplichting geen zakelijke vermindering. Art. 2. onder *b*. handelt niet over de *gevallen*, waarin eeii eed inoet worden afgelegd, maar betreft alleen de *personen*, die een eed hebben te doen. Om te beoordeelen, in welke gevallen de eed onmisbaar is, hadden alle bepalingen, waarin van een eed sprake is, behooren te zijn nagegaan. Dit is echter blijkbaar niet geschied. Evenmin is onderzocht, of er niet gevallen zijn, waarin de eisch van het afleggen niet enkel van eeii eed, maar ook van eene belofte kan vervallen, en toch zijn er naar men meende, zulke gevallen. Tot vermindering van het aantal eeden zou ook bepaald kunnen worden, dat hij, die in verschillende, achtereenvolgens door denzelfden rechter te behandelen zaken, verklaringen heeft af te leggen, met het afleggen van één eed voor alle die zaken kan volstaan.

Eenige leden zouden het al.: eene verbetering beschouwen, indien men den eed niet deed bestaan in het uitspreken van de sacramenteele woorden door hem, die den eed aflegt, maar in eene verklaring van hem, tegenover wien de eed nioet worden afgelegd, waarbij de getuige gewezen wordt op zijn plicht om de waarheid te zeggen, onder aanroeping van Gods naam.

Onder de leden, die bedenkingen tegen liet wetsontwerp inbrachten, waren er verscheidene, die verklaarden, dat zij, ook al mocht heb de Regeering niet gelukken aan die bedenkingen tegemoet te lromen, hunne stem niet aan het wetsontwerp zouden onthouden. Sommigen dezer leden beperkten deze verklaring tot de regeling van den getuigeneed.

Verzocht werd, dat bij de Memorie van Antwoord zou wordeii overgelegd eene opgave, vermeldende alle wettelijke bepalingen, waarin van een eed, belofte of bevestiging sprake is. De overlegging van deze opgave werd noodig geacht ten einde de werking der voorgestelde regeling te kunnen beoordeelen. Ook zouden sommigen gaarne de in de laatste jaren gewezen arresten van den Hoogen Raad omtrent de eedsquaestie nevens de Memorie van Antwoord overgedrukt zien.

Artikel 1.

De bedoeling van dit artikel is wijziging te brengen in bepalingen betreffende den eed, voorkomende ook in gemeentelijke verordeningen, besluiten van burgemeester en wethouders, besluiten van Gedeputeerde Staten, provinciale verordeningen, reglementen van waterschappen, Koninklijke besluiten, enz. Aangevoerd werd, dat

verschillende van deze bepalingen niet bij de wet kunnen worden gewijzigd. Volgens art. 190 der Grondwet worden bij voorbeeld reglementen van waterschappen gewijzigd door Provinciale Staten onder hoogere goedkeuring. Gemeentelijke verordeningen kunnen, naar men meende, evenmin bij eene wet worden gewijzigd.

Gelijk reeds bij de algemeene beschouwingen werd vermeld, werd art. 1 onjuist geacht, omdat hetgeen daarin als regel gesteld wordt, blijkens de volgende artikelen slechts uitzondering is. Van de zijde van leden, die eene vrije keuze tusschen eed en belofte wenschen ingevoerd te zien, werd betoogd, dat het artikel bij aanneming van dat stelsel geheel gewijzigd zou moeten worden.

Saai de meening van enkelen ware eene betere redactie te verkrijgen, indien in den aanhef werd gelezen: „Voor de bestaande wettelijke voorschriften enz. treedt het volgende in de plaats."

Ten aanzien van de redactie werd verder opgemerkt, dat de uitdrukking „een ieder" allen omvat en dat daarom de woorden „ook indien hij niet tot eene godsdienstige gezindheid behoort" behooren te vervallen.

Eenigen zouden liet eene verbetering achten, indien in plaats van „een eed of eene belofte of bevestiging" gelezen werd „een eed of eene belofte dan wel van een eed of eene bevestiging."

Artikel 2.

Sommige leden keurden af, dat in dit artikel zijn samengevoegd twee heterogene bestanddeelen. Het bepaalde onder a betreft zekere categorieën van wettelijke voorschriften; liet bepaalde onder b daarentegen de personen, die eene verklaring hebben af te leggen. Ook van andere zijde werd aanbevolen de bepaling omtrent de ambtseeden in een afzonderlijk artikel op te nemen.

Letter a. Hier wordt aan hen, die bij de aanvaarding van een ambt enz. een verklaring hebben af te leggen, verboden zulks onder eede te doen. Zeer vele leden achtten met de Regeering vermindering van het aantal eeden alleszins gewenscht, maar meenden, dat dit verbod toch ten zonderling middel is om tot die vermindering te komen. Als iemand behoefte gevoelt om de plechtige verzekering van trouwe en plichtmatige vervulling van liet ambt in den vorm van den eed te doen, waarom zou men hem dit beletten?

De consequentie van het verbod zou zijn, dat ook voor de in de Grondwet vermelde ambtseeden de keuze tusschen eed en belofte verviel. In zooverre wordt door deze bepaling gepraejudicieerd op eene bij eene herziening der Grondwet te nemen beslissing.

Een der leden meende, dat voor lagere politieambtenaren met liet afleggen eener belofte niet kon worden volstaan. Onder de minvermogende volksklassen wordt het „onder eede staan" van groot gewicht geacht. Het draagt bij tot het ontzag voor de politie. Hij

oppcrclc het denkbeeld den ambtseed voor deze ambtenaren te doen vervallen, maar elk proces-verbaal te doen beëedigen.

In plaats van ..openbaar ambt" ware naar sommiger meening zonder schade te lezen ..ambt". Niet duidelijk werd geacht, wat onderscheidenlijk met ..openbare betrekking, waardigheid of bediening" is bedoeld. Is eene openbare betrekkirig iets anders dan een ambt?

Gevraagd werd, waarom in de bepaling van een ..meer duurzamen werkkring" gesproken wordt. Kan de duurzaamheid van een werkkring hier wel beslissend zijn? Sommigen achtten de uitdrukking „werkkring" te laag. Enkelen wenschten in plaats van „werkkring" te lezen „werkzaamheden".

De toevoeging ,.als dien van voogden of curators" werd een voorbeeld van slechten wetsstijl genoemd. Ook werd opgemerkt, dat, wijl ..als" hier gebruikt wordt in den zin van zooals of gelijk, het volgende woord „dien" in den eersten naamval moet worden gebezigd.

Letter b. In dit en het voorgaande artikel komt de uitdrukking „godsdienstige gezindheid" voor. Die uitdrukking kwam ook voor in art. 191 der Grondwet van M15 (thans art. 168). Zij werd in 1848 door de uitdrukking „kerkgenootschappen" vervangen. Daarmede werd slechts eene verduidelijking bedoeld. Volgens de jurisprudentie van den Hoogen Raad zijn beicle uitdrukkingen synoniem Men wenschte te vernemen. welke beteekenis hij de toepassing van de voorgestelde regeling aan de uitdrukking ,.godsdienstige gezindheid" zal zijn te hechten. Uit de in artt. 1 en 2 voorkomencle woorden .,tot eene godsdienstige gezindheid behoort" en ..de godsdienstige gezindheid . . . . liet afleggen van den eecl verbiedt" blijkt dat hier gedacht is aan organisaties met hinclende voorschriften. Zal nu ellie orgaiiisatie. die zich godsdienstige gezindheid of kerkgenootschap noemt, als zoodanig zijn te beschouwen. onverschillig of die organisatie eene bepaalde kerkinrichting of eene gemeenschappelijke geloofsbelijdenis heeft. met het gei-olg. dat. indien zulk eene organisatie in hare statuten het afleggen van den eed verbiedt. hare leden zullen kunnen volstaan met het afleggen van eene belofte of bevestiging? Of zijn alleen die kerkgenootschappen bedoeld. die ingevolge art. 1 der wet van 10 September 1853 *(Staatsblad* no. 102) de bepalingen betreffende de inrichting en het bestuur aan de Regeering hebben medegedeeld?

Enkele leden wenschten, ter verduidelijking, de moorden „godsdienstige gezindheid" door „kerkgenootschap" vervangen te zien. Naar aanleiding hiervan werd door anderen opgemerkt. dat het woord „kerkgenootschap" eene aanduiding bevat van de kerkinrichting. maar dat zulk eene aanduiding in de voor sommige kerken gelden constitutieve bepalingen niet gevonden wordt. Eenigen verlangden nevens de godsdienstige gezindheid of het kerkgenootschap ook godsdienstige vereenigingen te vermelden. Hierbij werd

door anderen aangevoerd, dat godsdienstige rereenigingen gemakkelijk zijn op te richten en de vermelding daarvan eene goede gelegenheid zou geven zich aan den eedsplicht te onttrekken. Godsdienstige vereeiiigingen zijn naar de meening dezer leden niet gelijk te stellen met kerken. die een publiekrechtelijk karakter hebben.

Voorts werd gevraagd, of de bepaling, dal eene belofte of bevestiging wordt afgelegd door hen, mier godsdienstige gezindheid het afleggen van een eed verbiedt, wel ten gevolge kan hebben, dat Doopsgezinden zonder onderzoek naar de oprechtheid van hunne gewetensbezwaren tegen den eed zullen kunnen toegelaten worden tot het afleggen van eene belofte of bevestiging. Kaar men meende, zijn de Doopsgezinde sociëteiten plaatselijke organisaties, die niet vereenigd zijn tot één genoot-chrp en die geene de leden bindende geloofsbelijdenis hebben. Eene bepaling, die den eed verbiedt, bestaat voor zoover men wist, voor de Doopsgezinden niet. Men heeft hier allen te doen mtt eene overlevering, die bij deze godsdienstige gezindheid door hare leden wordt gevolgd; met een gebruik. dat in de practijk als uitvloeisel van het behooren tot eene Doopsgezinde sociëteit is aangemerkt.

Verder werd te dien aanzien door sommigen opgemerkt, dat, bestaat er geen kerkelijk verbod betreffende liet afleggen van den red, men hier alleen te doen heeft met eene bij de Doopsgezinden gangbare individueele overtuiging. Maar dan begreep men niet, waarom voor anderen dan Doopsgezinden, bijv. vrijdenkers. een toetsingsrecht zou moeten worden ingevoerd.

Tegen liet hier bedoelde toetsingsrecht hadden, gelijk bij de algemeene beschouwingen werd vermeld, vele leden groot bezwaar. Sommigen dezer leden zouden in elk geval liever bepaald zien. dat vrijstelling van den eed gegeven zal worden, behalve wanneer de rechter niet aanneemt dat de gewetensbezwaren oprecht gemeend zijn.

Eenigen hadden geen bezwaar tegen een onderzoek naar de redenen, waarom iemand bezwaar maakt een eed af te leggen, mits slechts vaststaat, dat daardoor op de vrije keuze tusschen eed en belofte geen inbreuk wordt gemaakt. Zoodanig onclerzoek kan huns inziens den rechter behulpzaam zijn bij de toepassing van art. 1945 Burgerlijk Wetboek of art. 393 Wetboek van Strafvordering. Bovendien meenden deze leden. dat het nuttig kan zijn, wanneer de rechter wees op de volkomen gelijke strafbedreiging tegen onware verklaringen, zoowel bij de belofte als hij den eed.

Enkele leden wenschten den rechter ook voor alle andere gevallen dan hier genoemd zijn het toetsingsrecht toegekend te zien.

Bezwaar werd geopperd tegen de uitdrukking „gewetensbezwaren". Sommigen keurden die uitdrukking af, omdat zij enkel op godsdienstige bezwaren schijnt te doelen. Anderen merkten op. dat de bedoeling blijkbaar is hier ook rekening te houden met de bezwaren van atheïsten. maar dat alleen hij, die aan God gelooft.

gewetensbezwaren kan hebben, hetgeen door anderen ten stelligste werd ontkend. In overweging werd gegeven in plaats van „gewetensbezwaren" te lezen „gemoedsbezwaren". Door enkelen werd aangedrongen op het vervallen van het woord „gen-ielitige", op grond dat gewetensbezwaren altijd gewichtig zijn.

Omtrent de draagwijdte van het toetsingsrecht bestond verschil van gevoelen. Sommigen meenden, dat de rechter zou hebben te onderzoeken of de geopperde bezwaren als gewetensbezwaren kunnen gelden; of deze gewichtig genoeg zijn en eindelijk of zij oprecht gemeend zijn. Anderen waren van oordeel, dat de voorgestelde bepaling den rechter geenszins het recht geeft te beoordeelen, of de bezwaren gewetensbezwaren zijn en of zij gewichtig zijn. Hij heeft alleen te oordeelen, of de te beëedigen persoon oprecht meent, dat zijne bezwaren gewichtige gewetensbezwaren zijn. Deze leden beschouwden de inlassching van de woorden „oprecht meent" als eene verbetering van art. 126 van het ontwerp-Wetboek van Strafvordering der Staatscommissie en meenden, dat de uit die inlassching voortvloeiende beperking van liet toetsingsrecht geheel overeenstemt met de toelichting der Staatscommissie. Men beriep zich hierbij op de Memorie van Toelichting, maar zon toch gaarne vernemen, dat de Regeering met de liier gegeven verklaring instemt.

Door sommigen werd aanbevolen de bepaling te splitsen en bij voorbeeld te lezen:

„*b.* indien de godsdienstige gezindheid van den te beëedigen persoon hem liet afleggen van den eed verbiedt;

c. indien de te beëedigen persoon bij de beëediging verklaart gewichtige gewetensbezwaren tegen liet afleggen van een eed te gevoelen: in dit geval is bet niet rechtspraak belast college of de rechterlijke of consulaire ambtenaar evenwel bevoegd toch den eed op te leggen, wanneer hij niet aanneemt, dat de gewetensbezwaren oprecht gemeend zijn."

Bezwaar werd geoppercl tegen de uitdrukkingen „bij de beëediging" en „den te beëedigen persoon", onidat het gevolg van de bepaling juist kan zijn, dat er geene beëediging plaats heeft.

In art. 3, derde lid, wordt gezegd, dat tegen de daar bedoelde beslissing van den kantonrechter omtrent het afleggen van eene belofte geen beroep openstaat. Hieruit ware de conclusie af te leiden, dat tegen de beslissingen, bedoeld in art. 2 onder h wèl beroep is toegelaten. Is clit de bedoeling? Zoo neen, is het dan niet wenschelijk ook hier een bepaling tot uitsluiting van beroep op te nemen? Sommigen wenschten zoodanig beroep toegelaten te zien.

In de Memorie van Toelichting zet de regeering uiteen, waarom zij ten aanzien van den decisoiren eed geene bijzondere regeling heeft voorgesteld. Verscheidene leden achtten zoodanige regeling noodig.

Tot het opleggen van den decisoiren eed gaat men alleen over, indien men over geen enkel rechtsgeldig bewijs beschikt en dus

evenmin bij machte is eene eventueele onwaarheid in de af te leggen verklaring aan te toonen. In den regel onderzoekt men dan, of de tegenpartij als waarheidlievend bekend staat en of op zijn godsdienstzin vertrouwd kan worden. Valt dit onderzoek gunstig uit, dan waagt men het zich te verlaten op de kracht van den eed. De regeering wil nu echter aan de tegeiipartij vergunnen den eed door eene belofte te vervangen, als zij zich beroept op gewetensbezwaren. die door den rechter als oprecht gemeend worden beschouwd. Sommige leden achtten het met het oog op het belang van de partij, die den eed opclraagt. niet geoorloofcl aan een beroep op gewetensbezwaren zoo groote beteekenis te hechten. Het is stellig niet ondenkbaar, dat hij. die zich op gewetensbezwaren beroept, geen bezwaar heeft tegen den eecl in liet algemeen, maar wel tegen den hem op te leggen decisoiren eecl.

Verscheidene leden vereenigden zich met de regeling, ten opzirhte van dit punt voorgestelcl in het gewijzigde wetsontwerp tot herziening van liet bewijsrecht van den Minister van Raalte.

Sommigen zagen in de bevoegdheid tot liet terugnemen van de eedsopdracht, indien de tegenpartij slechts eene belofte wil afleggen, geene voldoende oplossing, omdat de partij. die den eecl wilde opleggen. dan toch. wegens liet ontbreken van andere bewijsmiddelen, het proces zal moeten verliezen. Lij wenschten, dat de opdrachtgever over de aanvrage tot liet afleggen eener belofte zou worden gehoord. Deze zou dan misschien feiten kunnen aanvoeren, .waaruit blijkt. dat de geopperde bezwaren in liet bijzonder den eed in quaestie betreffen en dat oprecht gemeende gewetensbezwaren tegen den eed in het algemeen bij zijne tegenpartij niet bestaan. Ook werd aanbevolen aan eene partij. die een eed wil opdragen. de bevoegdheid te geven, de tegenpartij vooraf te sommeeren te verklaren, of zij bereid is den eed af te leggen. Dit zou voor hem. die de eedsopdracht wenscht te doen. eene besparing in de proceskosten met zich brengen. Tegen de bepaling. dat de rechter ook in dit geval ten slotte definitief beslist. hadden deze leden verder geen bezwaar.

Anderen vereenigden zich met het betoog der Memorie van Toelicliting.

Artikel **3.**

Sommige leden zagen niet in. waarom het toetsingsrecht aan rechterlijke en consulaire ambtenaren wèl en aan anderen, ten overstaan van wie een eed moet worden afgelegd, niet zou gegeven worden. Dit artikel leidt tot de zonderlinge consequentie dat Commissarissen der Koningin. burgemeesters, notarissen. zullen achterstaan bij consulaire ambtenaren. De voorgestelde regeling veroorzaakt ook noodeloozen omslag; zij leidt hij voorbeeld tot uitstel van boedelbeschrijvingen. Waar alle op een wettelijk voorschrift berustende niet ten overstaan van een rechter of consulairen ambtenaar af te leggen

eeden onder dit artikel vallen. is niet te voorzien. tot welke moeilijkheden de bepaling aanleiding zal geven.

Anderen merkten op, dat bij dit artikel het stuitende van eene regeling. die de belofte slechts bij wijze van uitzondering toestaat, sterk uitkomt. Hier wordt eene formeele. zij het dan ook eenvoudige. procedure voorgeschreven ter beslissing over iemands waarheidsliefde. Volgens art. 2 moet de rechter ook oordeelen over de betrouwbaarheid van een persoon. Zoolang diezelfde rechter ooli de verklaringen van dien persoon heeft te beoordeelen, kan zich echter zijn aanvankelijke indruk nog wijzigen. Het kan ook voorkomen. dat de rechter in twijfel iemand tot de belofte toelaat. juist omdat hij vrij blijft de waarde der af te leggen getuigenis te beoordeelen. Maar waar de beslissing des rechters ingevolge art. 3 wordt ingeroepen, vestigt die beslissing een volstrekten indruk omtrent iemands geloofwaardigheid. Is de rechter van oordeel. dat het af leggen van een eed een bijzonderen waarborg oplevert, dan zal hij alleen indien hij bepaald overtnigd is van de waarheidlievendheid van den aanvrager vergunning verleenen tot het afleggen van eene belofte, die tegenover nndcren zal gelden. Weigert hij die vergunning, dan is tegenover dien derde op den aanvrager voorgoed de stempel van ongeloofwaardigheid gedrukt.

Enkele leden hadden bezwaar tegen de uitdrukking ..kunnen opgeven" in het eerste lid. omdat daaruit kan afgeleid worden, dat de verzoeker niet verplicht is zijne bezwaren schriftelijk of mondeling op te geven en de rechter die bezwaren toch moet kennen om over het verzoek te kunnen beslissen.

In art. 2 wordt naast den rechterlijken of consulairen ambtenaar ook het met rechtspraak belaste college vermeld. De consequentie eischt. naar de meening van sommigen. dat van zoodanig college ooli in art. 3 melding wordt gemaakt.

Eenige leden waren van meening, dat het artikel moet worden aangevuld met de bepaling dat de eedsaflegging van rechtswege wordt uitgesteld. totdat de beslissing van den kantonrechter is afgekomen.

Artikel 4

Zeer vele leden verklaarden tegen het in dit artikel vervatte verbod van eedsafleggingn bezwaar te hebben (zie de opmerkinge bij art. 2). Het artikel heeft het zonderlinge gevolg, dat bij de aanvaarding van hun ambt de leden van de Provinciale Staten de keuze zullen hebben tusschen eed en belofte. terwijl de leden der gemeenteraden verplicht zullen zijn eene belofte af te leggen.

De uitdrukking ..behoudens de bepalingen der Grondwet" werd uit een oogpunt van wetsstijl verre van fraai geacht.

Eenige leden achtten het minder juist de regelingen van de Beroepswet en van de Octrooiwet onder dit artikel te doen vallen.

aangezien de daar bedoelde getuigenverklaringen veeleer niet den in de artilielen 1—3 geregelden getuigeneed zijn gelijk te stellen. Men vroeg, of van de bevoegdheid, bij de genoemde wetten gegeven, om eene belofte af te leggen, in de praktijk veel gebruik wordt gemaakt.

Artikel 5.

Enkele leden wenschten aan liet artikel toegevoegd te zien ,,behoudens liet bepaalde bij art. 1945 R. W. en art. 399 Wetboek van Strafvordering" opdat duidelijk zou zijn. dat ondanks de wettelijke gelijkstelling van eed en belofte de rechter bij de beoordeeling der waarde van getuigenverklaringen rekening heeft te houden rnet het feit. dat eene belofte minder waarborg voor ware verklaringen oplevert dan een eed.

Anderen achtten die bijvoeging onnoodig, aangezien de bedoelde bepalingen den rechter vrijlaten rekening te houden met alles, wat op de meerdere of mindere geloofwaardigheid van verklaringen invloed kan hebben.

Deze opmerkingen gaven eenigen aanleiding tot de vraag, of, indien een rechter in zijne uitspraak verklaart aan eene verklaring minder gewicht te hebben gehecht omdat zij onder belofte is afgelegd, die uitspraak voor cassatie vatbaar zou zijn. Gaarne zou men hieromtrent de meening der Regeering vernemen.

Door anderen werd het stellen dezer vraag overbodig geacht, omdat zulk een overweging in strijd ware met dit artikel. Deze leden kwamen ook op tegen de meening, dat eene verklaring minder betrouwbaar zou moeten worden geacht alleen omdat zij niet onder eede is afgelegd.

De bedoeling van het artikel is blijkens de toelichting, aan proces-verbalen, opgemaakt op eene ambtsbelofte, dezelfde kracht te geven als aan proces-verbalen, opgemaakt op een ambtseed. Sommige leden vroegen, of liet wel noodig is, eene ambtsbelofte te vergen. Aan een proces-verbaal kan bewijskracht worden toegekend, omdat het van een ambtenaar komt, ook wanneer deze zich niet door liet afleggen eener plechtige verzekering bij de aanvaarding van zijn ambt verbonden heeft zijn plicht te doen.

De redactie van het artikel werd gebrekkig geacht. ,,Krachtens deze wet" zullen geene eeden of beloften worden afgelegd. Gevraagd werd, waarom hier niet de redactie van het derde lid van art. 207 Wetboek van Strafrecht gevolgd is.

Voorts vroeg men, of de getuigenverklaringen van niet tot een kerkgenootschap behoorende personen onder eede afgelegd iii nog aanhangige processen, in appèl als ongeldig aangemerkt zullen kunnen worden.

Eenige leden gaven, met het oog op de bezwaren, waartoe het

artikel aanleiding geeft, in overweging het te doen vervallen en eene aanvulling voor te stellen van art. 401 Wetboek van Strafvordering.

Aldus vastgesteld den 3den December 1914.

RUTGERS.

DE VISSER.

VAN WIJNBERGEN.

RINK.

GERHARD.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 October 1913.

president: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: Verspijck, Mr. Scholten. Engelhard, Mr. Tijssens en Nolst Trenité.

Advocaat-Fisliaal: Jhr. Mr. v. Sasse van IJsselt

Diefstal door een kamerwacht ten nadeele van een medebewoner der kamer gestraft volgens art. 310 jo 44 TV. v. S. (Anders A.-F., die concludeerde tot toepassing van art. 191 G. W. L. jo art. 44 W. v. S.)

In de zaali aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

A. R., oud 19 jaar, geboren te Eibergen, milicien-soldaat bij he' 22e Regiment Infanterie. gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arronclissement. hoofdplaats Arnhem. gewezen den 24sten Juni 1913 niet aanhaling der artikelen 44, 82 en 310 van het Wetboek van Strafrecht. 13 van liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 1 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64). 74 der Militiewet en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht. is schuldig verklaard aan:

.,diefstal. terwijl beklaagde door het begaan van het strafbare feit een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden"; en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van twee maanden. met ontzegging van het reclit om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor drie jaren. alsmede verwezen in de proceskostrn:

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof. alzoo impetrant vall mandament van appèl en eischer. ter eenre. voor, wien. bij schrifture ter rolle. is te kennen gegeven dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove. zoowel wat betreft het al of niet bewezene van het te last gelegde feit en de qualificatie daaraan te geven als den aard en

duur der op te leggen straffen, en teil aanzien van den hierna te melden eisch à minima. tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiskaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en bij 's Hofs Resolutie van den 11en Juli 1913 geautoriseerd om clit appel voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien, voor antwoord in appèl en eisch à minima. bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van liet vonnis, wat de aan het gepleegde feit gegeven qnalificatir en de opgelegde vrijheidstraf betreft en dat alsnog, bij Sententie van den Hove. de eischer en verweerder. met weglating der aangehaalde artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande. 310 van liet Wetboek van Strafrecht en 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191) en aanhaling der artikelen 191 van genoemd Crimineel Wetboek. 91 van het Wetboek van Strafrecht en 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 voormeld. zal morden schuldig verklaard aan .,het bestelen van zijn kameraad in de chambree. door het begaan van welk strafbaar feit. hij. ambtenaar. tot de gewapende macht behoorend persoon — een bijzondere ambtsplicht — die van kamerwacht — heeft geschonden" en deswege veroordeeld tot zes maanden militaire gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis. als mede veroordeeling in de kosten en misen der Justitie en in die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op hetgeen appellant. bij zijn verhoor voor het Hoi, heeft in het midden gebracht:

Gelet op de verklaring, door heide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi:

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

dat hij te Ede op 1 Juni 1913. kamerwacht zijnde op kamer No. 54 van de 2e compagnie. 2e hataillon. 2e regiment Infanterie in de Infanteriekazerne No. 11 heeft weggenomen eene beurs inhoudende twee kwartguldenstukken, uier tiencentstukken en eenig kopergeld. toebehoorende aan den medebewoner zijner kamer G. H. R. met het oogmerk om zich die wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in liet vonnis ie -weergegeven. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat den beklaagde was

te last gelegd en dat iii dat bewezen verklaarde tevens is vervat het wettig en overtuigend bewijs vaii beklaagdes schuld daaraan;

dat het bewezen verklaarde feit bij het vonnis met juistheid is gequalificeerd als diefstal terwijl beklaagde door het begaan van het strafbare feit een bijzondere ainbteplicht heeft geschonden;

Overwegende dat de straf van twee maanden gevangenis aan den appellant bij liet vonnis opgelegd is te licht in verband met de omstandigheid dat hij pas in April 1913 wegens het bestelen van ziju kameraad in het slaapkwartier tot militaire gevangenisstraf van veertien dagen is veroordeeld. maar dat nog iiict gebleken is dat beklaagde ter zake van het gepleegde feit ongeschikt is om in den militairen stand te blijven;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglaten van artikel 12 der Wet \-an 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191);

Rechtdoende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Dort tr niet het vonnis door den Krijgsraad in liet Derde Militaire Arrondissement hoofdplaats Arnhem. den 24en Juni 1913 tegen beklaagde gewezen voor zooveel betreft de opgelegde gevangenisstraf en de ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van drie jaren;

Veroordeelt hrm tot gevangenisstraf van drie maanden;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep verblijven ten laste van den Staat:

Ontzegt allen anderen eisch;

Vgl. met deze Sententie de Sententie van 9 Juni 1914. M. R. S. de IX. blz. 509.

Ts in ieder geval dat een militair zijnen kameraad in het slaapkwartier. in de chambrée of in de stallingen besteelt. art. 191 Cr. Wb. toepasselijk? Neen. alleen dan. indien hij bij het plegen van den diefstal wist. althans redelijkerwijze moest aannemen. dat het voorwerp der ontvreemding toehrlioorde aan een kameraad. Dit zal veelal blijken uit de plaat. waar het voorwerp zich bevond. den aard daarvan of door andere omstandigheden. Volkomen juist is in bovenstaande Sententie van 3 October 1913 diefstal aangenomen en niet diefstal in de chambree. hoewel bewezen werd geoorcleeld. dat de ontvreemrle beurs met geld aan een medebewoner der kamer toebehoorde:

De zaal; i:. van groot praktisch belang, daar de Militaire Rechter bij veroordeeling wegens diefstal bevoegd i:. geldboete op te leggen, terwijl op den militairen diefstal slechts vrijheisdstraf staat.

In de Sententie van 9 Juni 1914 wordt de motiveering gemist. dat de beklaagde, den diefstal plegende, zich desbewust aan kameraadsgoed vergreep. Voorwerpen, die een militair op de chambree

vindt en zich toeëigent, kunnen zeer wel door een officier of ander meerdere, door een corveëer of wien ook zijn verloren. „Verplicht in „bepaalde lokalen te wonen, te midden van kameraden, wier keuze „hem niet vrijstaat, en alzoo niet op eigen vertrouwen is gegrond, „verplicht in die lokalen zijne goederen te bewaren, hangt de mili„tair noodzakelijk, wat liet behoud dier goederen betreft, af van de „eerlijkheid dier kameraden." (Pols, Het Crimineel Wetboek 2e uitg. blz. 515). Schoon gezegd. Maar dan mag o.i. de Rechter alleen dan krachtens art. 191 veroordeelen, indien vaststaat dat de militair bij den diefstal wist dat hij zich vergreep aan de trouw die, naar militaire beginselen, kameraden aan elkander verschuldigd zijn.

(Noot van den inzender).

Bovenstaande Sententie geeft aanleiding tot meerdere opmerkingen. Waar ten laste gelegd en bewezen is diefstal door een kamerwacht ten nadeele van een medebewoner der kamer in eene kazerne, schijnt ons veroordeeling wegens diefstal in de chambree, met toepassing van art. 191 C. W. L. en *niet* inroeping van liet W. v. S., de juiste opvatting. In zoover zouden we dus meenen, dat de Adv.-Fiscaal het gelijk aan zijne zijde had, maar dan zonder toepassing van art. 44 W. v. S. (Zie ons betoog in M. R. T. IX, blz. 394). Waarom het H. M. G. eene beslissing in anderen zin heeft gegeven, blijkt uit de sententie niet.

Volgens de laatste overweging was de beklaagde eenige maanden te voren ook reeds wegens diefstal veroordeeld. Had hem in verband daarmede dan niet herhaling behooren te zijn ten laste gelegd? Vreemd doet liet aan dat deze dief-recidivist door het Hof nog niet ongeschikt werd geoordeeld om in den militairen stand te blijven.

Wat betreft de noot van den geachten inzender, hiermede kunnen wij onc slechts ten cleele vereenigen. Dat de schuldige bij diefstal in de chambree bepaald zou moeten weten dat het weggenomen goed aan een kameraad toebehoort, schijnt ons een te vèr getrokken ei-cli. die dan, naar wij meenen, ook niet door het H. M. G. wordt gesteld. Van particuliere zaken, in het bijzonder ook wel van een beurs met geld, die op de chambree worden aangetroffen kan redelijkerwijze worden aangenomen, dat zij al- regel aan een bewoner dier chambree toebehooren. Voldoende zal dan zijn dat dit laatste *objectief* komt vast te staan.

Red.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 10 April 1914.

President Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst-Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. H. Th. Gerlings.

Een militair vertrekt, — met medeneming van een tuniek t«(.- behoorende aan het Rijk en in gebruik bij een kameraad — met verlof, hetwelk op 30 Juli 1913 kwam te eindigen. Hij blijft weg en meldt zich eerst in Januari 1914 weder vrijwillig aan.

Dit feit valt niet onder art. 152 C. TC'. L.. hetwelk eischt dat de desertie gepaard gaat met ontvreemding van goed enz.. nu de beklaagde met verlof, dus op geoorloofde wijze zijn garnizoen heeft verlaten — al moge hij toen reeds het oogmerk hebben gehad 's Lands dienst voor goed te verlaten — zoodat hij weggaande met medeneming van de tuniek, nóch zich schuldig maakt aan desertie, nóch kon worden beschouwd als deserteur.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal \-oor de Zee- en Landmnclit. ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 3en Maart 1911 geautoriseerd aan den Hove tc provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement. hoofdplaat> 's-Hertogenbosch, den 6den Februari 1914 gewezen in de zaak tegen H. L.. oud 22 jaar. geboren te Dodewaard, kanonnier bij het 1e Regiment Vesting-Artillerie. eerst gedetineerd, doch ingevolge 's Hofs Resolutie van den 31sten Maart 1914, dienzelfden clag bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 13. 17. 134. 152 en 159 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande. der Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad no. 35) en der artikelen 1. 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 10. 11. 27. 58. 91 en 310 van liet Wetboek van Strafrecht en 197 der Rechtspleging hij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

1e. eerste desertie in tijd van vrede. gepaard gaande met ontvreemding van goed van een zijner kameraden, gepleegd door een soldaat door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof

van zijn korps afwezig te zijn. zonder de reden van afwezigheid ten genoegen dei rechters te bewijzen, gevolgd door vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken. misdrijf teil aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede gepleegcl door een soldaat, gepaard gaande rnet ontvreemding van goed van een zijner kameraden, opgevolgd van arrestatie;

2e. diefstal,

en deswege veroordeeld voor het feit sub 1e tot eene militaire gevangenisstraf van eene maand. voor het feit sub 2e. tot gevangenisstraf van eene maand, onder bepaling dat de lijd, door den veroordeelde vóór de tenuit\-oerlegging van clit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring cloorgebracht, bij de uitvoering van den 19en Januari 1914 af in mindering zal worden gebracht. eerst bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf en daarna bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf; !

Welke Advocaat-Fiskaal. bii Resolutie van den 10en Maart 191J verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat de qualificatie en de straf betreft, en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, met weglating der aangehaalde artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191) 58 en 310 van het Wetboek van Strafrecht en aanhaling van artikel 55 dan dit Wetboek. zal morden schuldig verklaard aan:

„desertie in tijd van vrede door een militair. door langer dan acht „dagen, na het eindigen van zijn verlof. van zijn Korps afwezig te ..zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters ,.te kunnen bewijzen, gaande de desertie gepaard met ontvreemding ..van goed vaii een zijner kameraden", en deswege veroordeeld tot zes maanden militaire gevangenisstraf. met bepaling dat de tijd. door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. bij de uitvoering dier straf van den 19en Januari 1914 af, in mindering zal worden gebracht. — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve. ter eenre, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden L., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer h minima, voor wien, voor antwoord in appèl en eisch à niinima. bii schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te niet te doen voor zooveel betreft de verzwarende omstandigheid aan de desertie gegeven als zoude deze zijn gepleegd „gepaard gaande met ontvreemding van goed van een zijner kameraden" en overigens het vonnis te bevestigen, ook wat de opgelegde straffen betreft:

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi:

Gelet op hetgeen de gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft verklaard;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de gedaagde voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake dat hij, na het eindigen van een hem verleend verlof, op 30 Juli 1913, langer dan acht dagen van zijn korps, in garnizoen te Gorinchem, afwezig is gebleven totdat hij zich op 5 Januari 1914 te Nijmegen vrijwillig als deserteur heeft aangemeld bij den Commandant der wacht van de kazerne der Koloniale Reserve, den sergeant L., zulks terwijl hij bij zijn vertrek met verlof heeft weggenomen een tuniek groot tenue met schouderbedekkingen, toebehoorende aan het Rijk en in gebruik gegeven aan den milicien-kanonnier O., met het oogmerk zich dat kleedingstuk en die schouderbedekkingen wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 6 Februari 1914 gewezen vonnis deze, den gedaagde ten laste gelegde feiten en zijn schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard en op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, die feiten heeft gequalificeerd als le) eerste desertie in tijd van vrede gepaard gaande met ontvreemding van goed van een zijner kameraden, gepleegd door een soldaat door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden der afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen gevolgd door vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, gepaard gaande met ontvreemding van goed van een zijner kameraden, opgevolgd van arrestatie; 2e) diefstal, en te dier zake den gedaagde heeft veroordeeld voor het feit sub 1r. tot een militaire gevangenisstraf van eene maand, voor het feit sub 2e. tot gevangenisstraf van eene maand, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, van den 19den Januari 1914 af in mindering zal worden gebracht, eerst bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf en daarna bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf:

Overwegende dat de gedaagde bij zijn verhoor voor het Hof, in blijven volharden bij de vroeger door hem afgelegde verklaringen, zooals deze in het vonnis van den Krijgsraad zijn opgenomen;

Overwegende dat de gedaagde zelf- geen moeite heeft gedaan om de reden van zijne afwezigheid ten genoegen des Rechters te bewijzen, ook voor het Hof enkel verklarende, (lat. toen hij op 23 Juli 1913 niet verlof zijn garnizoen verliet, hij van plan was om den dienst voorgoed te verlaten;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, de feiten, den gedaagde te laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bes?-ezen heeft verklaard;

Overwegende dat echter de qualificatie, door den Krijgsraad aan de aldus ten laste van den gedaagde bewezen verklaarde feiten gegeven, onjuist is en zal moeten luiden: 1). eerste clesertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door langer dan aclit dagen na het eindigen van zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, gevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd van arrestatie; 2) diefstal;

Overwegende dat toch, zal artikel 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van toepassing zijn, de desertie gepaard moet zijn gegaan met ontvreemding van goed als in dat artikel omschreven, wat hier niet het geval is gemest;

Overwegende dat immers gedaagde, na de in de telastlegging bedoelde tuniek te hebben weggenomen, niet verlof dus op geoorloofde wijze, zijn garnizoen heeft verlaten, al moge hij toen reeds liet oogmerk hebben gehad, 's lands dienst voor goed te verlaten, zoodat hij, weggaande met medeneming van de tuniek, noch zich scliuklig maakte aan desertie, noch kon worden beschouw1 als cleserteur;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat door den Krijgsraad aan den gedaagde verkeerdelijk voor het teit onder 1e. militaire gevangenisstraf is opgelegd en het vonnis dus in zooverre niet in stand zal kunnen blijven;

Overwegende dat eene gevangenisstraf van eene maand als den gedaagde door den Krijgsraad voor het feit onder 2e. opgelegd, in goede verhouding staat tot den ernst van dit feit;

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis van den Krijgsrand genoemd, artikel 10 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191) en artikel 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, op 6 Februari 191l ten laste van den gedaagde gewezen enkel voor mat betreft de in dat vonnis aan de bewezen feiten gegeven qualificatie en de den gedaagde opgelegde straffen;

Houclt het vonnis voor al het overige in stand;

Qualificeert de bewezen feiten als:

1e. eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, gevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van

het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede. gepleegcl door een soldaat. en gevolgd van arrestatie; 2e. diefstal;

Veroordeelt den gedaagde voor het feit onder le. tot militaire detentie van zes weken. voor liet feit onder 2e. tot gevangenisstraf van ééne maand;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelcle vóór de tenuitvoerlegging van deze Sententie voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. van veertien Januari 1914 af in mindering zal worden gebracht. eerst bij de uitvoering der opgelegde militaire detentie en daarna bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 26 Juni 1914.

Presiderit Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Boog, Mr. H. J. M. Tijssens. S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. h. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. M. H. de Boer.

Opruiing. Toevoeging ia het openbaar aan eenige burgers, in woordenwisseling met een sergeant, van de woorden: „geef hem maar een klap van mij in zijn gezicht".

In íle zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tussclien

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve en als bij Resolutie van den 15den Mei 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement. Hoofdplaats Arnhem. den 3den April 1914 gewezen in de zaak tegen J. W. J.. oud 21 jaar. geboren te Apeldoorn, huzaar bij het Escadron Ordonnansen. die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 131 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad Nr. 64) en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

„.In het openbaar mondeling tot eenig strafbaar feit opruien" en

deswege veroordeeld tot eene maand gevangenisstraf, met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd, dan als bewezen is verklaard;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 29en Mei 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hoae lieeft eisch gedaan en geconcludeerd tct tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove. met aanhaling der artikelen 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191). 131 van het Wetboek van Strafrecht. 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad Sr. 64) en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig aerklaard aan: ..in het openbaar, mondeling tot eenig strafbaar feit oprnieri". en deswege veroordeeld tot eene maand gevangenisstraf, met vrijspraak van liet meerder hem te last gelegde. — alzco impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden **J. W. J.**, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan. dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan. dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding:

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd. dat hij te Apeldoorn op 16 Januari 1914 des avonds omstreeks 9 uur 1o. in het openbaar mondeling tot eenig strafbaar feit heeft opgeruid door tot burgers te zeggen: ..als ik bur-„ger was gaf ik hem een klap in zijn gezicht" en „geef hem maar ..een klap van mij in zijn gezicht". daarbij doelende op den sergeant G., die met die burgers in woordenwisseling was, en 2o. denzelfden met woorden lieeft beleedigd door hem liet woord „snotneus" toe te voegen;

Overwegende dat de Krijgsraad te reclit dit te laste gelegde, behoudens het onder 1o. te laste gelegde bezigen der woorden ..als ik burger was gaf ik hem een klap op zijn gezicht" en het onder 2o. te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met gedaagdes schuld daaraan op grond aan de bewijsmiddelen in het vonnis weergegeven, het juist heeft gequalificeerd (nemende liet Hof aan. dat de Krijgsraad met de woorden ..te kwalificeeren zoo-„als i, voormeld". bedoelt te zeggen dat het werkelijk aldus qualificeert) en dat de straf in juiste verhouding staat tot het gepleegde feit;

Overwegende dat de vrijspraak voor zoover betreft het niet als bewezen aangenomene gerechtvaardigd is:

Overwegende dat dus het vonnis kan worden bevestigd;
Gezien, behalve de in het vonnis vermelde wetsartikelen, ook de artikelen 62 en 64 van 's Hofs Provisioneele Iiistructie;
Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!
Bevestigt het vonnis den 3en April 1914 door den Krijgsraad te Arnhem ten laste van gedaagde gewezen;
Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 26 Juni 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel,

Leden: C. J. G. de Booy. Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. TT. van Sandick. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. A. van Soest.

Het zich zonder behoorlijk plaatsbewijs in den trein bevinden. (art. 30.12, van het Vereenvoudigd Locaalspoorwegreglement 1902) Verbetering in appèl van de door den Krijgsraad aan de overtreding gegeven qualificatie.

Tri de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 26sten Mei 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, den 10den Maart 1914 gewezen in de zaak tegen P. B. B., oud 20 jaar, geboren te Amsterdam. milicien-soldaat bij het 18e Regimen! Infanterie, thans met groot verlof en wonende te Sloterdijk (gemeente Sloten), die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 13 van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande. 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad Nr. 64). 74 der Militiewet. 1, 5 en 6 der Wet van 9 Juli 1900 (Staatsblad Nr. 118). 30 1 letter *b*, ven het Vereenvoudigd Locaalspoorwegreglement 1902, 23 en 91 van, het Wetboek van Strafrecht en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht is schuldig verklaard aan:

..het zich zonder behoorlijk plaatsbewijs in den trein bevinden" en deswege veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden, onder

bepaling dat, bij gehreke van betaling dier boete binnen twee maanden na den dag, waarop liet vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zij zal worden vervangen door eene hechtenis van tien dagen, met bevel, dat de abonnementskaart nr. 6950 der Electrische Spoorweg-Maatschappij, gevestigd tr Haarlem. welke kaart als stuk van overtuiging gediend heeft, na verloop van acht dagen nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuncieerd, zal morden teruggegeven aan voornoemde Maatschappij;

Welke Advocaat-Fisliaal. bij Resolutie van den 5den Juni 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van liet vonnis van den Krijgsraad, wat de qualificatie betreft. en dat gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, zal worden schuldig verklaard aan: „zich zonder be-„hoorlijk plaatsbewijs in den trein bevinden en niet. na de eerste „waarschuwing van den benmhtc of bediende van den spoorwegdienst „de plaats waar men is ingestapt en de plaats van bestemming op-„geven en den vervoerprijs daarheen betalen, tegen ontvangst van een plaatsbewijs"; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis. — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer, ambtshalve. ter eenre

en

genoemden P. B. B., gedaagde in voorschreven cas. ter andere zijde;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den eischer ambtshalve. mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Eerste Militair Arrondissement. hoofdplaats 's-Gravenhage, lieeft terechtgestaan ter zake dat hij te Amsterdam op den 23sten December 1913 omstreeks 7 uur 5 minuten namiddag zich 'heeft bevonden in een rijtuig van den trein der Electrische Spoorweg-Maatschappij gevestigd tt Haarlem. welke trein op dat tijdstip vertrok van Amsterdam in de richting van Sloterdijk, terwijl hij tijdens den rit niet was voorzien van een behoorlijk plaatsbewijs;

Overwegende dit dc Krijgsraad bij op 10 Maart 1914 gewezen vonnis dit aan gedaagde te laste gelegde en zijne schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als „het zich zonder behoorlijk plaatsbewijs in den trein bevinden" en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden onder Iiepaling. dat bij gebreke

van betaling dier boete binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zij zal worden vervangen door eene hechtenis van tien dagen en met bevel, dat de abonnementskaart no. 6950 der Electrische Spoorweg-Maatschappij, gevestigd te Haarlem, welke kaart als stuk van overtuiging gediend heeft, na verloop van acht dagen nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuncieerd, zal worden teruggegeven aan de voornoemde maatschappij;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in liet vonnis terecht is geschied maar de daar aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie i- onjuist en zal moeten luiden: zich zonder behoorlijk plaatsbewijs in den trein bevinden en niet na. de eerste waarschuwing van den beambte of bediende van den spoorwegdienst de plaats, waar men is ingestapt en de plaats van bestemming opgeven en den vervoerprijs daarheen betalen tegen ontvangst van een plaatsbewijs;

Overwegende dat de straf in het vonnis opgelegd staat in goede verhouding tot hei. feit, waaraan gedaagde is schuldig verklaard;

Gezien, behalve de wets-artikelen in het vonnis aangehaald, artikel 62 van 'i Hofs Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doei te niet liet vonnis door den Krijgsraad in het Eer-te Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 10 Maart 1914 in deze zaak gewezen, voor zool-eel betreft de daar aan hei. bewezen verklaarde gegeven qualificatie;

Houdt het vonnis voor al hrt overige in stand met dien verstande, dat de teruggave van de abonnementskaart zal plaats vinden na verloop van acht dagen na liet uitspreken van deze sentcntie;

Qualificeert het bewezen verklaarde als:

zich zonder behoorlijk plaatsbewijs il1 den trein bevinden en niet na de eerste waarschuwing van den beambte of bediende van den spoorwegdienst de plaats, waar men is ingestapt en de plaats van bestemming opgeven en den vervoerprijs daarheen betalen tegen ontvangst van een plaatsbewijs;

Wij veroorloven ons, naar aanleiding van vorenstaande sententie een korte opmerking. Het gaat hier om een norm, geredigeerd met „tenzij". Het betrekkelijke voorschrift van art. 30 van het Vereenvoudigd Locaalspoorwegreglement 1902 (Staatsblad No. 170) luidt:

1. Het is aan ieder verboden:

a. ..... enz.

h. zich zonder behoorlijk plaatsbewijs in den trein te bevinden, i nzij 1 7 eerste waarschui van den beambte of bediende van den spoorwegdienst de(plaats, waar men is ingestapt, en de plaats I an bestemming wordt opgegeven en de vervoerprijs daarheen wordt betaald tegen on(vangst van een plaatsbewijs;

Vormt de zin na „tenzij" nu hier een „fait justificatif" of is hij element der overtreding? De Hooge Raad stelt zich op het standpunt dat soms de nevenzin aanvangende met „tenzij" een rechtvaardigingsgrond oplevert en daarvan dan nòch in de dagvaarding nòch in de qualificatie melding behoeft te worden gemaakt 1), terwijl in andere gevallen, bijv. voor de toepassing van art. 27 Jachtwet 2) die bijzin als element moet worden beschouwd en derhalve in telastlegging en qualificatie niet mag ontbreken. In 't algemeen schijnt de vraag dus niet voor beantwoording vatbaar te zijn, redactie en bedoeling van het voorschrift kunnen haar invloed doen gelden.

Verbiedt nu het Spoorwegreglement als r e g e l het zich zonder behoorlijk plaatsbewijs in den trein bevinden, en vormt hetgeen na „tenzij" volgt daarop een u i t z o n d e r i n g of is het meer de bedoeling dat men zich wel in den trein mag bevinden zonder behoorlijk plaatsbewijs, mits men dan daarna maar aan de verdere gestelde voorwaarden voldoet? In het eerste geval zou er sprake zijn van een rechtvaardigingsgrond in het tweede geval van een element van het strafbaar feit.

Wij zouden geneigd zijn de vraag in laatstgemelden zin te beantwoorden en in zoover zouden we dus juist achten de verbetering door het Hof in de door den krijgsraad gegeven qualificatie aangebracht. Maar dan brengt de consequentie een tweede vraag op den voorgrond. Is er n.l. in casu sprake van een element, dan had daarvan in de telastlegging ook gewag moeten worden gemaakt en dit is hier niet geschied. Zijne opvatting van het artikel toepassende, had het Hof dus onzes inziens waar een strafbaar niet ten laste was gelegd — eene vrijspraak moet geven. Wij mogen in dit verband verwijzen naar eene opmerking van de toenmalige redactie van dit tijdschrift naar aanleiding der sententie van 8 Maart 1907. Deel IV blz. 485, met welke opmerking wij ons geheel kunnen vereenigen. Het Hof had toen in een volkomen analoog geval eene overeenkomstige beslissing gegeven als bij de hierboven opgenomen uitspraak. Het heeft nu bij die jurisprudentie volhard en — zoo het van de destijds gemaakte opmerking heeft kennis genomen — die derhalve stilzwijgend niet juist geoordeeld. Nu zij echter in onze oogen niet wel betwistbaar is, meenden wij aan deze niet geheel onbelangrijke quaestie andermaal eenige regelen te moeten wijden. Red.

---

1) Zie bijv. arrest van 27 Jan. 1908 W. 8652. Verg. ook de conclusie van den advocaat-generaal Tak in W. 9627.

2) Arrest van 20 Mei 1912 W. 9348. Anders Adv.-gen. Ledeboer. Zie verder nog het opstel van Mr. van Wijnbergen in Tijdschr. v. Strafrecht XIII 128 en de rede van mr. de Savornin Lohman bij de beraadslaging over art. 67 Wetb. v. Mil. Strafrecht. Van der Hoeven II 53.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sentewtie van 8 September- 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. A. Ph. W. Alta.

Waar bij art. 12 van het Kon. besluit van 18 November 1913 (Stbl. So. 412), ter- uitvoering o.a. van art. 33 der Vogelwet 1912 (St.bl. No. 303), is verboden zich in het veld buiten openbare wegen en voetpaden te bevinden met o.a. beugels, overtreedt hij die zich in het veld bevindt met drie beugels toch slechts één manl dat verbod. ,Inclers krijgsraad 's-Hertogenbosch.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Finliaal voor de Zre- en Landmacht. ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 16den Juni 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceercri van liet vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrodissement. hoofdplaats 's-Hertogrnbosch den 22sten blei 1914 gewezen in de zaak tegen J. T.. oud 44 jaar, gehoren te 's-Gravenhage, muzikant hij het 6e Regiment Infanterie. die bij gemeld vonnis. met aanhaling der artikelen 13 van liet Crimineel Wetboek voor het Krijg-volli te Lande. 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad No. 191), 23. 33 en 91 van het Wetboek van Strafrecht. 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad No. 64). 33. 36 en 41 der Vogelwet 1912. 12 van liet Koninklijk besluit van 18 November 1913 (Staatsblad No. 412). en 178. 179 rn 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht is schuldig verklaard aan: „zich in het veld buiten openbare wegen en voetpaden bevin-, den met een beugel, driemaal gepleegd" en deswege veroordeeld tot drie geldboeten ieder van één gulden, bij gebreke ran betaling binnen twee maanden na den dag. waarop deze uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd. te vervangen door hechtenis van één dag voor elke boete. met verbeurdverklaring van de in beslag genomen drie beugels;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 7den Juli 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van liet vonnis van den Krijgsraad, wat de yualificatie ell de opgelegde straf betreft ell dat de gedaagde alsnog, hij Sententie van den Hove. zal worden schuldig verklaard

aan: „zonder vergunning zich in het veld, buiten openbare wegen „en voetpaden, te bevinden met beugels", en deswege veroordeeld tot tene geldboete van drie gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop 's Hofs Sententie Ban worden tenuitvoergelegd, te vervangen door hechtenis van drie dagen, met instandhouding overigens van het heroepen vonnis, ook wat aangaat de verbeurdverklaring der in beslag genomen voorwerpen, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemde J. T., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rulle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi:

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Derde t i e Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 19 April 1914 des namiddags tr ongeveer 5½ uur te Prinsenhage ter plaats genaamd *Elzenberg*, zich heeft bevonden in het veld buiten openbare wegen en voetpaden, een perceel mastbosch, met drie beugels zonder eenige vergunning te hebben als bedoeld in artikel 9 of 10 van het Koninklijk Besluit van 18 November 1913 (*Staatsblad* No. 412);

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op *22* Mei 1914 gewezen vonnis het aan gedaagde te laste gelegde, alsmede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „zich in het veld buiten openbare „wegen en voetpaden bevinden met een beugel driemaal gepleegd"; en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot drie geldboeten, ieder van één gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop deze uitspraak kan worden teiluit\-oergelegd, te \-ervangen door hechtenis van één dag voor elke boete, met verbeurdverklaring van de in beslag genomen drie beugels;

Overwegende dat in liet vonis de bewezen- en schuldigverklaring te recht zijn geschied maar de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie is onjuist en dientengevolge de aan gedaagde opgelegde straffen zijn niet overeenkomstig de Wet;

Overwegende dat toch bij artikel 11 van den. bij Koninklijk Besluit van 16 November 1913 (*Staatsblad* No. 412), ter uitvoering o. a. van artikel 33 der Vogelwet 1912 vastgestelden algemee-

nen maatregel van bestuur. aan ieder. behalve aan hen. die eene vergunning, als bedoeld in artikel 9 of 10. hebben verkregen, is verboden, zich in het veld buiten openbare wegen en voetpaden te bevinden met o. a.: beugels; dat dus ook hij, die. als gedaagde, zirh in het veld bevindt met drie beugels, slechts éénmaal bedoeld verbod overtreedt en hem te dier zake slechts ééne straf kan worden opgelegd;

Gezien behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, artikel 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in liet Derde Militaire Arrondissement. hoofdplaats 's Hertogenbosch, op 22 Mei 1914 ten laste van gedaagde gewezen voor zooverre betreft de qualificatie aan het bewezen verlilaarde gegeven en de straffen. aan gedaagde opgelegd:

Houdt liet vonnis voor al het overige in stand;

Qualificeert het ten laste van gedaagde bewezen verklaarde als:

..zich in het veld buiten openbare wegen en voetpaden bevinden ..met beugels zonder eene vergunning, als bedoeld in artikel 9 of 10 van den bij Koninklijk Besluit van 18 November 1913 (*Staatsblad* No. 412) vastgestelden algemeenen maatregel van bestuur. te hebben verkregen;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene geldboete van één gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, te vervangen door hechtenis van één dag;

Verklaart verbeurd de in beslag genomen drie beugels;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 8 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette

Advocaat-Fisknal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sas-r van IJsselt.

Raadsman: Mr. R. van Woelderen.

Beklaagde staat terecht wegens: 1o. poging tot zware mishandeling op den openbaren weg met behulp van een *dolkmes en* 20. *wederspannigheid.*

De krijgsraad spreekt vrij van liet *sub 1o. en veroordeelt ter*

zake van het sub 2o tenlastegelegde met niet-ontvankelijkverklaring van den fiskaal in zijne vordering tot veroordeeling van den beklaagde wegens het bij zich hebben van een wapen op den openbaren weg en vrijspraak deswege. Het H. M. G. doet gedeeltelijk te niet de vrijspraak van het sub 2o. ten laste gelegde, doet mede te niet de niet-ontvankelijkverklaring van den fiskaal en veroordeelt wegens „het op den openbaren weg een wapen bij zich hebben.'

Het is onjuist om den fiskaal die bij de R. Z. met betrekking tot zijn schriftuur van eisch in geenerlei opzicht is beperkt en volgens de Wet mag vorderen hetgeen hem geraden voorkomt, in een deel dier vordering niet ontvankelijk te verklaren.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 5den Juni 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord den 22sten April 1914 gewezen in de zaak tegen J. H., oud 21 jaar, geboren te Miedhuizen (gemeente Delfzijl), stoker-olieman, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 23 en 180 van het Wetboek van Strafrecht, 189, 190 en 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard in: „wederspannigheid" en deswege veroordeeld tot betaling van eene geldboete van vijf gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd te vervangen door hechtenis van vijf dagen, met bevel tot vernietiging van het in beslag genomen dolkmes met scheede, na verloop van acht dagen nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd, met vrijspraak van het aan beklaagde sub 1o. te laste gelegde; terwijl de Fiskaal bij den Krijgsraad niet ontvankelijk wordt verklaard in zijne vordering tot veroordeeling van den beklaagde wegens het bij zich hebben van een wapen op den openbaren weg, waarvan beklaagde eveneens wordt vrijgesproken;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 19den Juni 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk Ter Water, 23, 62, 91 en 180 van het Wetboek van Strafrecht, 1 en 2 der Wet van 9 Mei 1890 (Staatsblad no. 81), 1 en 3 der Wet van 11 November 1879 (Staatsblad nr 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad nr. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zal worden schuldig verklaard aan 1o. op den openbaren weg een wapen bij zich hebben; 20. wederspannigheid en deswege veroordeeld: onder 1o. tot eene geldboete van drie

gulden. onder 2o.. tot eene geldboete van vijf en twintig gulden, hij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop 's Hof- Sententie kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis, onderscheidenlijk van drie en vijf en twintig dagen, met vrijspraak van het meerder hem te laste gelegde, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden J. H.. gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien bij schrifture trr rulle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen het door den Krijgsraad gewezen vonnis te vernietigen en gedaagde vrij te spreken van het hem te laste gelegde;

HET HOF

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terechtgestaan ter zake

1e. dat hij in den avond van den 2en Februari 1914 te omstreeks 9 uur in de Houtstraat te Nijmegen heeft gepoogd zijne echtgenoote opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, door, ter uitvoering van een door hem opgevat voornemen om die vrouw zwaar lichamelijk letsel tor te brengen, opzettelijk gewelddadig en met kracht naar haar te steken mrt een ontbloot dolkmes, waarvan het lemmet is lang ± 71 c.M. en de grootste breedte ± 21 m.M., de volvoering van welk voornemen alleen ten gevolge van omstandigheden van zijn wil onafhakelijk niet is voltooid, doordat namelijk de agent van politie S. is tusschenbeide getreden, die door het rastgrijpen van zijn, gedaagdes hand, waarin het mes zich bevond, deze teil deele krachteloos maakte, waardoor liet mes slechts in lichte aanraking met het lichaam dier vrouw is gekomen;

2o. dat hij ten tijde en tor plaatse als onder 1o. aangegeven zich met geweld en bedreiging met geweld heeft verzet tegen den in de Houtstraat te Nijmegen in uniform surveilleerenden agent van politie en buitengewoon veldwachter der gemeente Nijmegen K.. door in eene worsteling, welke tusschen hen ontstond ten gevolge van het tusschenbeide treden van dien agent van politie op de wijze als onder 1o. beschreven en waarbij deze het dolkmes aan hem, gedaagde, trachtte te ontfutselen, aan dien politiedienaar met geweld te rukken en naar hem rnet geweld te trappen telkens pogend ook het dolkmes naar dien politie-agent te richten en ook pogend in diens wang te bijten;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 22 April 1914 gewezen vonnis op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wet-

tig en overtuigend bewezen heeft verklaard met gedaagdes schuld daaraan, dat gedaagde ten tijde en ter plaatse als bij dagvaarding vermeld zich met geweld en bedreiging met geweld heeft verzet tegen den in de Houtstraat te Nijmegen in uniform surveillerenden agent van politie en buitengewoon veldwachter der gemeente Nijmegen N., door in eene worsteling welke tusschen hen ontstond ten gevolge van het tusschenbeiden treden van dien agent van politie toen hij den beklaagde wilde beletten met een dolkmes in de hand een vrouw te mishandelen, en waarbij deze het dolkmes aan hem, gedaagde trachtte te ontfutselen, aan dien politiedienaar met geweld te rukken en naar hem met geweld te trappen telkens pogend ook het dolkmes naar dien politie-agent te richten met dien verstande dat hij ook poogde hem in het aangezicht te bijten; dit feit heeft gequalificeerd als „wederspannigheid" en te dier zake den gedaagde heeft veroordeeld tot betaling van eene geldboete van vijf gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop dit vonnis kan worden ten uitvoergelegd te vervangen door hechtenis van vijf dagen en met bevel tot vernietiging van het in beslag genomen dolkmes met scheede na verloop van acht dagen nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd;

Overwegende dat de Krijgsraad bij dit vonnis niet wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard het feit den gedaagde sub 1o. te laste gelegd en hem daarvan heeft vrijgesproken met niet-ontvankelijkverklaring van den Fiskaal in zijne vordering: tot: veroordeeling van den gedaagde wegens het bij zich hebben van een wapen op den openbaren weg en vrijspraak van den gedaagde daarvan:

Overwegende dat blijkens den in het vonnis vermelden inhoud van het ambtseedig proces-verbaal dd. 2 Februari 1914. opgemaakt door den agent van politie en buitengewoon veldwachter der gemeente Nijmegen N., deze relatant heeft bevonden, dat gedaagde op 2 Februari 1914 des avonds ± 9 uur op den openbaren weg, de Houtstraat, te Nijmegen een voorwerp in de hand had, dat bleek een mes in scheede te zijn, van welk mes, toen de relatant trachtte het den gedaagde te ontnemen, de scheede viel, welk mes daarna door een burger,van S., den gedaagde is ontnomen en welk mes, — een dolkmes — met scheede vervolgens, door den relatant is in beslag genomen;

Overwegende dat van S. al. getuige zakelijk heeft verklaard, dat hij in den avond van 2 Februari 1914. in de Houtstraat te Nijmegen een marine-schepeling op straat zag liggen met een agent van politie boven op hem; dat deze schepeling een mes in de rechterhand had; dat hij dezen schepeling het mes, dat toen ontbloot was, heeft afgenomen, en het mes later aan de politie heeft afgegeven;

Overwegende dat gedaagde ten processe heeft opgegeven: dat hij het hem vertoonde dolkmes herkent als zijn eigendom;

dat hij dit mes 's avonds van 3 Februari 1914 bij zich had:

Overwegende dat alzoo door de aanwijzingen voortvloeiende uit den boven weergegeven inhoud van het proces-verbaal van N., de

verklaring van den getuige van S. en de eigen erkentenissen door gedaagde ten processe gedaan. wettig en overtuigend bewezen is. met gedaagdes schuld daaraan: dat hij in den avond van den 2en Februari 1914 tc omstreeks 9 uur in de Houtstraat te Nijmegen een dolkmes in de hand lieett gehad;

Overwegende dat van een dolkmes in scheede in liet algemeen niet kan worden gezegd. dat het zóódanig is ingepakt. dat het niet voor dadelijk gebruik kan worden aangewend en dit. blijkens den bovenvermelden inhoud van het proces-verbaal van N.. bijzonderlijk geldt voor het dolkmes met scheede. dat gedaagde in de hand had;

Overwegende dat dit feit behoort te worden gequalificeerd als: ..liet op den openbaren weg een wapen bij zich hebben";

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den gedaagde bij de telastlegging sub 1e. meer of anders is te laste gelegd dan hierboven bewezen is verklaard en hij mitsdien daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat het vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre daarbij gedaagde van het hem bij de telastlegging sub 1o. te laste gelegde is vrijgesproken mitsdien niet in stand kan blijven en evenmin voor zooverre daarbij de Fiskaal i- niet-ontvankelijk verklaard in zijne vordering tot veroordeeling van den gedaagde wegens het bij zich hebben van een wapen op den openbaren weg en gedaagde daarvan is vrijgesproken. zijnde het bovendien op zich zelf ook onjuist om den Fiskaal. die bij de Rechtspleging bij de Zeemacht met betrekking tot zijn schriftuur van eisch in geenerlei opzicht is beperkt en volgens de Wet mag vorderen hetgeen hem geraden voorkomt. in een deel dier vordering niet-ontvankelijk te verklaren:

Overwegende dat overigens het vonnis als te recht gewezen in stand kan blijven;

Gezien. behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, de artikelen 1. 2. 3 en 5 der Wet van 9 Mei 1890 (Staatsblad nr. 81). houdende verbodsbepalingen tegen het dragen van wapenen. 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 193). 62 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie:

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 22 April 1914 in deze zaal; gewezen voor zooverre daarbij de gedaagde is vrijgesproken van hetgeen hem bij de telastlegging sub 1o. is te laste gelegd en voor zooverre daarbij de Fiskaal is niet-ontvankelijk verklaard in zijne vordering tot veroordeeling van den gedaagde wegens het bij zich hebben van een wapen op den openbaren weg en de gedaagde daarvan is vrijgesproken;

Bevestigt liet vonnis voor al het overige met dien verstande dat de vernietiging van het in beslag genomen dolkmes met scheede nordt. bevolen na verloop van acht dagen na li-t uitspreken van deze Sententie;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen. met gedaagdes schuld daaraan. dat hij in den avond van 2 Februari 1914 te omstreeks

9 uur in de Houtstraat te Nijmegen een dolkmes in de hand heeft gehad;

Qualificeert dil feil als: „het op den openbaren weg ten wapen „bij zich hebben";

Veroordeelt den gedaagde t: dier zake tot betaling van eene geldboete van één gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uil\-oer gelegd. te vervangen door hechtenis van één dag:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen den gedaagde bij de telastlegging sub 1o. meer of anders in+ te laste gelegd dan hier boxen is bewezen verklaard en spreekt hem daarvan vrij;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C'. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. 'rij-sen„ S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

Art. 99 C. W. L. toegepast op dreiging van een in burgerkleeding gekleed meerdere die zich als zoodanig had bekend gemaakt. Het na het aannemen van PC II *dreigende houding tegen een meerdere, dezen toevoegen: „ik wenschte je wel eens onder vier oogen te spreken" is als een dreigen van dien meerdere met woorden aan te merken. Hei dreigend naar de bajonet grijpen is terecht gequalificeerd als met gebaren dreigen.*

Verbetering, in hooger beroep, van de bewijsvoering in het vonnis.

TII de zaak aanhangig voor htt Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve bij 's Hofs beschikking van 30 Juni 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te Arnhem, op 8 Mei 1914 gewezen in de zaak tegen E., oud 19 jaar, geboren te Amsterdam en T.. oud 20 jaar, geboren te Lonneker, beiden milicien soldaat bij het 22e Regiment Infanterie, die bij Krmeld vonnis, met aanhaling der artikelen 99 van het Crimineel

Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande, 23, 27, 62, 91 en 424 van het Wetboek van Strafrecht, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad nr. 64), 74 der Militiewet en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijn schuldig verklaard, E. aan ..als soldaat zijn meer-..dere in rang,, met woorden en gebaren dreigen", T'. aan „1e, „straatschenderij, 2e. als soldaat zijn meerdere in rang- met gebaren dreigen" en deswege veroordeeld, E. tot een militaire detentie van twee maanden, V., tot eene geldboete van vijf gulden voor het feit sub 10. en tot militaire detentie van drie maanden voor het feit sub 2o.. onder bepaling dat de boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag. waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen, en voorts inet bepaling dat de tijd. door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hun opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht sedert 30 Maart 1914, terwijl T'. wordt vrijgesproken van hetgeen hem meerder of anders is te laste gelegd, dan als bewezen is verklaard;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 30 Juli 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden voornoemde E. en T.. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van liet vonnis van den Krijgsraad, alleen voor wat betreft de schuldigverklaring van den beklaagde E. aan liet tegen den luitenant C. bezigen van de uitdrukking: ..ik wenschte je wel eens onder vier „oogen te spreken", en dat de gedaagde E. alsnog, bij Sententie van den Hove. van het bezigen clezer uitdrukking zal worden vrijgesproken, met instandhouding overigens van liet beroepen vonnis, alzoo eischer in hooger beroep. ter eenre

en

genoemde E. en T'., gedaagden in hooger beroep. ter andere zijde, voor wie schriftelijk ter rolle is verklaard, dat zij zich ten deze willen gedragen naar het oordeel van heb Hof;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagden voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem hebben terechtgestaan ter zake:

de eerstgenoemde (E.): dat hij te Ede op 29 Maart 1911 de.; avonds omstreeks 8½ uur op den openbaren weg Stationstraat, zich in gezelschap bevindende van T'.. die een overtreding betreffende de algemeene veiligheid van personen en goederen had gepleegd

tegen een voorbijrijdend wielrijder, toen die wielrijder, de eerste-luitenant C., die niet in uniform was gekleed maar zich als luitenant bekend maakte, hen over liet gebeurde onderhield, een dreigende houding tegen hem heeft aangenomen en hem dreigend heelt toegevoegd: „als je vechten wil, dan sta ik mijn man" en „ik „wenschte je wel eens onder vier oogen te spreken",

de laatstgenoemde, (V.): dat hij te Ede op 29 Maart 1914 des avonds omstreeks 8½ uur op den openbaren weg Stationsstraat, 1e. terwijl hij in staat van dronkenschap verkeerde in het openbaar de orde heeft verstoord en eens anders veiligheid heeft bedreigd, door met eenig voorwerp den hoed van een voorbij rijdend wielrijder af te werpen althans zich in kenlijken staat van dronkenschap heeft bevonden, 2e. toen die wielrijder, de eerste-luitenant C., die niet in uniform was gekleed, maar zich als luitenant bekend maakte, hem over liet gebeurde onderhield, de bajonet tegen hem getrokken heeft, althans dreigend naar de bajonet gegrepen en hem met getrokken bajonet achtervolgd heeft;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 8 Mei 1914 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, het aan den eer-ten gedaagde te laste gelegde, niet zijn schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard; liet aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „als soldaat zijn meerdere in „rang met woorden en met gebaren dreigen" en hem te dier zake heeft veroordeeld tot eene militaire detentie van twee maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht sedert 30 Maart 1914;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied echter met dien verstande, dat niet wettig en overtuigend bewezen is, dat gedaagde aan den eerste-luitenant C. heeft toegevoegd: „als je vechten wil dan sta ik mijn man", zoodat gedaagde van dit deel der telastlegging moet worden vrijgesproken, en dat slechts aan de opgave van gedaagde: „ik heb wel gehoord dat de „wielrijder zeide „ik ben luitenant" "; „ik nam, met dien man in driftig gesprek" en niet ook aan datgene wat hij heeft ontkend of heeft gezegd niet meer te weten of mogelijk gezegd te hebben, aanwijzingen worden ontleend;

Overwegende, dat op grond van de aangegeven bewijsmiddelen ook de wetenschap van gedaagde, dat hij niet een meerdere te doen had, vaststaat, omdat hij van geen twijfel heeft doen blijken aan de militaire betrekking, die hij den getuige C. zich hoorde toekennen:

Overwegende dat ook op liet aldus bewezen verklaarde de qualificatie past in liet vonnis aan het aldus bewezen verklaarde gegeven, omdat de toevoeging, na het aannemen van eene dreigende houding tegen den meerdere, van „ik wenschte je wel eens onder vier oogen te spreken" als een dreigen van dien meerdere niet worden aan

te merken, terwijl de opgelegde straf staat in goede verhouding tot den ernst van het feit:

Overwegende dat de Krijgsraad bij bovenbedoeld vonnis van het aan gedaagde V. in de eerste plaats te laste gelegde op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, dat gedaagde te Ede op 29 Maart 1914, des avonds omstreelis 8½ uur, op den openbaren weg, Stationstraat, terwijl hij in staat van dronkenschap verkeerde, den hoed van een voorbij rijdend wielrijder met een dennentak heeft afgeworpen; dit aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als „straatschenderij" en gedaagde te dier zake heeft veroordeeld tot eene geldboete van vijf gulden, met bepaling, dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop liet vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldig-verklaring te recht is geschied echter met dien verstande, dat op grond van de in het vannis genoemde bewijsmiddelen ook wettig en overtuigend bewezen is, dat gedaagde door het afwerpen van den hoed van den voorbij rijdenden wielrijder diens veiligheid heeft bedreigd, en dat, nu het primair te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is, een onderzoek naar het subsidiair te laste gelegde overbodig is geworden;

Overwegende dat de qualificatie van liet aldus bewezen verklaarde inoet luiden: „in staat van dronkenschap verkeerend, eens anders „veiligheid bedreigen"; dat de opgelegde straf staat iii goede verhouding tot het bewezen verklaarde feit;

Overwegende dat de Krijgsraad bij bovengenoemd vonnis het aan gedaagde V. in de tweede plaats te laste gelegde, niet zijne schuld daaraan, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met dien verstande, dat niet wettig en overtuigend bewezen is, dat gedaagde daarbij de bajonet tegen den luitenant C. getrokken heeft en evenmin, dal gedaagde daarbij dezen met getrokken bajonet achtervolgd heeft, van welk een en ander de Krijgsraad gedaagde heeft vrijgesproken; dit aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „als soldaat „zijn meerdere in rang niet gebaren dreigen" en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene militaire detentie van drie maanden, met bepaling, dat de tijd, dooi den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht sedert 30 Maart 1914;

Overwegende dat de bewezen- en schuldig-verklaring te recht is geschied echter met dien verstande, dat ceii en ander bewezen is door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen van de getuigen C., O. en C.; dat ook op grond van deze bewijsmiddelen de wetenschap van gedaagde dat hij met een meerdere te doen had, bewezen is, omdat hij, blijkens de verklaring van getuige C., dezen eerst met „sergeant"

en daarna met „luitenant" heeft aangesproken; dat de qualificatie. aan het bewezen verklaarde gegeven, is juist en de opgelegde straf staat in goede verhouding tot den ernst van het feit;

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, de artikelen 326 van het Wetboek van Strafrecht, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 191) en 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, als boven aangegeven, het feit aan gedaagde E. en dat aan gedaagde T'. in de eerste plaats primair te laste gelegd, met ieders schuld daaraan;

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 8 Mei 1914 ten laste van gedaagden gewezen: voor zooverre daarbij met betrekking tot eerstbedoeld feit meer is bewezen verklaard clan boven is aangegeven: voor zooverre daarbij gedaagde V. is vrijgesproken van het met betrekking tot laatstbedoelcl feit thans bewezen verklaarde; en voor zooverre betreft de yualificatie aan laatstbedoeld feit gegeven;

Spreekt gedaagde E. vrij van hetgeen te zijnen laste bij het vonnis meer bewezen is verklaard dan thans als bewezen is aangenomen;

Qualificeert het feit aan gedaagde T'. in de eerste plaats primair te laste gelegd. zooals het thans bewezen is verlilaard, als: „in staat ..van dronkenschap verkeerend eens anclers veiligheid bedreigen";

Houdt het vonnis voor al het overige in stand met verbetering der bewijsvoering als boven aangegeven;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. P. Nolst Trenité, Mr. FT. W. van Sandick. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Waarnemend Adv.-Fisk. Mr. J. Hamburger A.Dz.

Raadsman: Mr. X. Ph. W. Alta.

De huurder van den landweg is i.c. te beschouwen als „rechthebbende" in den zin van art. 461 1.1'. c. S.. nu hij, als huurder het genot van den landweg had en de blijkbare bedoeling van de verbodsbepaling van genoemd wetsartikel is, om ieder, aan wien genot van grond toekomt, in staat te stellen, inbreuken daarop te coorkomen of verder tegen te gaan.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den waarnemenden Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 30 Juli 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te 's Hertogenbosch, op 10 Juli 1914 gewezen in de zaak tegen W., oud 21 jaar, geboren te Axel, milicien-kanonnier bij het 3e Regiment Veld-Artillerie, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 193 en 197 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van hetgeen hem bij dit vonnis is te laste gelegd;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 18 Augustus 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgering aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden W., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot teniet-doening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog met aanhaling van de artikelen 14 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191), 23 en 461 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad nr. 64), 174, 178 en 179 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan:

„hei. zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders „grond, waarvan de toegang op eene voor den dader blijkbare wijze „door den rechthebbende was verboden" en te dier zake zal worden veroordeeld tot betaling eener geldboete van één gulden, met bepaling dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd zal worden vervangen door één dag hechtenis, alzoo impetrant van maiiclament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre,

en

genoemden W., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter iolle is verklaard zich te deze te willen gedragen naar het oordeel van het Hof;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi:

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 4 Juni 1914 des namiddags te ongeveer 9½ uur te Teteringen zonder daartoe gerechtigd te zijn heeft geloopen op een landweg toebehoorende aan een wilder dan aan hem,

beklaagde, waarvan de toegang op eene voor hem blijkbare wijze door den rechthebbenden was verboden door borden met het opschrift „Verboden Toegang";

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 10 Juli 1914 gewezen vonnis, dit aan gedaagde te laste gelegde. alsmede zijne schuld daaraan. niet wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard en gedaagde daarvan heeft vrijgesproken;

Overwegende dat de Krijgsraad meer in 'riet bijzonder niet bewezen heeft geacht. dat de toegang tot den in de telastlegging bedoelden landweg op eene voor den beklaagde blijkbare wijze *door den rechthebbende* was verboden door borden met het opschrift „verboden toegang";

Overwegende dat. blijkens het extract-stamboek, gedaagde betreffende. hij op 24 September 1912 is ingedeeld bij het 3e Regiment Veld-Artillerie; dat blijkens de akte op 25 September 1912 in het garnizoen te Bergen op Zoom opgemaalit. en door den eersteluitenant B. en den wachtmeester T., met den gedaagde, onderteekend. de krijgsartikelen voor het krijgsvolk te lande vastgesteld, op dieri dag aan den gedaagde zijn voorgelezen en hem daardoor bekend is gemaakt, dat hij onder militaire tucht staat. weshalve op hem hei Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van toepassing is;

Overwegende dat liet proces-verbaal den 5den Juni 1914 onder nr. 23 op den ambtseed opgemaakt door van I;.,gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter te Tetíringen, inhoudt: dat door den relatant is gezien en bevonden: dat de gedaagde op 4 Juni 1914 des avonds omstreeks halftien uur liep op een landweg te Teteringen, waarvan van E. te Tetcringen rechthebbende is en waarvan de toegang door den rechthebbende 1) was verboden door aan den ingang geplaatste bordjes. waarop met duidelijke letters te lezen staat: „Verboden toegang"; dat gedaagde den relatant verklaarde niet gerechtigd te zijn om op voormelden landweg te loopen;

Over egende dat de aelatant, als getuige gehoord. aan dezen inhoud van zijn proces-verbaal heeft toegevoegd: dat de bordjes duidelijk zichtbaar waren vanaf de plaats. waar gedaagde den weg betraS;

Overwegende dat door den vermelden inhoud van dit proces-verbaal en de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaring van den getuige, wettig en overtuigend bewezen is. met gedaagdes schuld daaraan. hetgeen hem is te la-ie gelegd; dal nel de relatant noq lieeft medegedeeld, dat de in zijn proces-verbaal genoemde van E. is de huurder van den landweg, maar dit niet wegneemt. dat deze van E. als rechthebbende in den zin van artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht is aan te merken; dat hij immer;. als huurder. liet genot van den landweg had en de blijkbare bedoeling van de ver-

1) Men vergelijke inet deze sententie het arrest van den Hoogen Raad van 27 Januari 1913 W. v. h. R. No. 9457[1].

bodsbepaling van genoemd wets-artikel is om ieder, aan wien genot van grond toekomt, in staat te stellen, inbreuken daarop te voorkomen of verder tegen te gaan;

Overwegende dat dus het vonnis van den Krijgsraad, waarbij gedaagde wordt vrijgesproken, niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 9 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad nr. 64), 23 en 461 van het Wetboek van Strafrecht, 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht en 192 van 's Rijks Provisioneele Instructie:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, in deze zaak op 10 Juli 1914 gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd;

Qualificeert het bewezen verklaarde als: „zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders grond, waarvan de toegang op eene voor den dader blijkbare wijze door den rechthebbende is verboden";

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene geldboete van één gulden;

Bepaalt dat die geldboete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van één dag;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booij, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

De woorden: „Maakt dat je van de kamer afkomt", zelfs wanneer zij op dreigenden toon aan een meerdere zijn toegevoegd, houden noch eene beleediging noch eene dreiging met woorden van den meerdere in. Toevoeging van die woorden valt derhalve niet onder art. 99 W. v. S.

Het slaan en het met woorden dreigen van een meerdere beschouwd als één voortgezette handeling.

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 'p Hofs Resolutie van den 16en Juni 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 22en Mei 1914 gewezen in de zaak tegen H.. oud 20 jaar, geboren te Tzum, gemeente Franekeradeel, milicien-soldaat bij de 4e compagnie wielrijders, die bij gemeld vonnis, niet aanhaling der artikelen 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 3 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 7. 10 en 19 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64) 27. 58 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht. 74 der Militiewet en 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* No. 162), is schuldig verklaard aan:

„1e. ali soldaat zijn meerdere in rang met woorden dreigen. ie. „als soldaat zijn meerdere in rang slaan, misdrijf gepleegd in tijd „van vrede en niet voor den vijand";

en deswege veroordeeld tot 1e. een militaire detentie van twee maanden. 2e. een militaire gevangenisstraf van twee maanden. onder bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht van 15—16 April 1914 en sedert 24 April 1914 allereerst op de militaire detentie;

Welke Advocaat-Fiskaal, hij Resolutie van den 30en Juni 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechteil beteekeiid. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, voor zoover beklaagde daarbij, ook wegens liet toevoegen aan de korporaals E. T. en J. T. der uitdrukking: „maakt dat je van de kamer „afkomt", is schuldig verklaard aan het als soldaat zijn meerdere in rang met u-oorclen dreigen en deswege veroordeeld en dat, vermits wegens het uiten dezer woorden geen recht tot strafvordering aanwezig is, beklaagde alsnog, bij Sententie van dezen Hove, met aanhaling tevens van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, van dit deel der aanklacht zal worden \rijpe?-prolien. met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden H.. gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan,

dat hij zich refereert aan 's Hof's dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring. door den eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstancl doet van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding:

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissemnet te Arnhem heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 15 April 1914 des namiddags omstreeks K uur in de Emma-kazerne te Assen de korporaals E. T. en J. T. dreigend heeft toegevoegd: ..maakt dat je van de kamer afkomt". en den korporaal E. T. opzettelijk een krachtigen slag tegen de borst heeft gegeven, zoodat hij achteroverviel. dreigend tegen hem zeggende: „gauw van de kamer af. anders zal ik je er af gooien of met een ..mes in je donder steken";

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 22 Mei 1914 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard. met gedaagden schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied; dat echter de ynalificatie aan de bewezen verklaarde feiten gegeven, is onjuist en dientengevolge de straffen. aan gedaagde opgelegd, zijn niet overeenkomstig de Wet;

Overwegende dat toch het feit aan gedaagde in de eerste plaats te la-ie gelegd, de toevoeging aan de in de telastlegging genoemde korporaals van: ..Maakt dat je van de kamer afkomt", niet valt onder de strafbepaling van artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, omdat deze woorden noch eene beleediging noch eene dreiging met woorden van deze meerderen in rang inhouden. zelfs niet, wanneer zij op dreigenden toon worden toegevoegd; dat. aangezien dit feit ook niet valt onder eenige andere strafbepaling, het niet. tenzij dan wellicht krijgstuchtelijk, strafbaar is en gedaagde. met betrekking tot dit deel der telastlegging, moet m-orden vrijgesproken;

Overwegende dat voorts de bewezen feiten. aan gedaagde verder te laste gelegd, moeten worde gequalificeerd als: ..als soldaat „zijnen meerderen in rang slaan. misdrijf gepleegd in tijd van vrede „en niet voor den vijand en als soldaat zijnen meerderen in rang met noorden dreigen, een en ander beschouwd als één voortge-„zette handeling:

Overwegende dat dus het vonnis van den Krijgsraad, voor zooaerre de qualificatie en de strafoplegging betreft. niet in stand kan blijven;

Gezien. behalve de \vet,-artilielen in het vonnis genoemd, de artikelen 56 van het Wetboek van Strafrecht, 1 der Wet van 14 Novem-. ber 1879 (*Staatsblad* No. 191). 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64). 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en G2 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 22 Mei 1914 ten laste van gedaagde gewezen voor zooverre betreft de qualificatie aan de bewezen verklaarde feiten gegeven en de straffen aan gedaagde opgelegd;

Verklaart niet strafbaar het feit aan gedaagde in de eer-te plaats te laste gelegd en spreekt hem daarvan vrij;

Qualificeert de feiten aan gedaagde in de tweede plaats te laste gelegd als: „als soldaat zijnen meerderen in rang slaan, misdrijf „gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand en als soldaat „zijnen meerderen in iang met woorden dreigen, een en ander be„schouwd als ééne voortgezette handeling".

Veroordeelt hem te dier zake tot eene militaire gevangenisstraf van drie maanden;

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht van vijftien tot zestien April 1914 en verder sedert vier en twintig April 1914;

Ontzegt allen anderen eisch;

---

o

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal Jhr. Mr. C. A. J. v. Sasse v. IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Hamburger A.Dzn.

Waar als plaats del- ten laste gelegde wederspannigheid is gesteld „den openbaren weg, het Spoorstraatje" te Zutfen, mag het tenlastegelegde niet worden bewezen verklaard met dien verstande dat het feit heeft plaats gehad in de Rosmolensteeg uitkomende in het Spoorstraatje, nu die Rosmolensteeg in de telastlegging niet wordt genoemd, maar moet de beklaagde worden vrijgesproken van de telastlegging dat de openbare weg waar het feit heeft plaats gevonden, is „het Spoorstraatje".

Ter zake van een feit, in de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad niet omschreven, bestaat geen recht tot strafvordering. Vrijspraak.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 19den Juni 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 8en Mei 1914 gewezen in de zaak tegen TV.., oud 20 jaar, geboren te Epe, milicien-soldaat bij het 22e Regiment Infanterie, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 57, 180, 266 en 267 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. *191*), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64) en 74 der Militiewet, is schuldig verklaard aan:

.,1o. wederspannigheid;

..2o. eenvoudige beleediging, aangedaan aan een ambtenaar, ge-..durende de rechtmatige uitoefening zijner bediening" en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf van een maand, met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan is bewezen verklaard;

Welke Xrlvocaat-Bi-kaal, bij Resolutie van den 14den Juli 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, teil eenre

en

genoemden TV.., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter iolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand dort van pleidooi;

Gezirn de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde vooi den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem heeft terechtgestaan ter zake, dat hij te Zutphen op 26 Februari 1914,

1o. met geweld een ambtenaar heeft gedwongen tot het nalaten eener rechtmatige ambtsverrichting door toen de dienstdoende en in uniform gekleede agent van politie S., tevens onbezoldigd rijks-veldwachter op den openbaren weg het Spoorstraatje een persoon, die in kennelijken staat van dronkenschap verkeerde, aanhield, dien persoon opzettelijk heeft vastgegrepen, zeggende: ..Hij gaat met mij medr" en hem met geweld door rukken en trekken uit de handen

van den agent heeft bevrijd, waardoor deze genoodzaakt was den aangehoudene los te laten, althans zich niet geweld heeft verzet tegen dien ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, door aan diens arrestant te rukken en te trekken;

2o. opzettelijk beleedigend dien ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening in het openbaar mondeling heeft toegevoegd „schijthuis";

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 8 Mei 1914 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde sub 1o. subsidiair is ten laste gelegd met dien verstande, dat dit bewezen verklaarde feit heeft plaats gehad in de Rosmolensteeg, uitkomende in het Spoorstraatje bij de telastlegging genoemd, alsmede hetgeen aan gedaagde sub 2o. is te laste gelegd een en ander met vrijspraak van hetgeen aan gedaagde sub 1o. primair is te laste gelegd; de bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als: „1o. wederspannigheid, 2o. „tenlastoudige beleediging, aangedaan aan een ambtenaar, gedurende „de rechtmatige uitoefening zijner bediening", en ter dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot gevangenisstraf van ééne maand;

Overwegende dat uit de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, niet wettig en overtuigend bewezen is, dat de openbare weg, waarop het feit, aan gedaagde sub 1o. subsidiair te laste gelegd, heeft plaats gevonden, is „het Spoorstraatje"; dat nu wel in het vonnis het sub 1o. subsidiair te laste gelegde is bewezen verklaard met dien verstande, ten aanzien van de plaats, als boven aangegeven maar die plaats „de Rosmolensteeg, uitkomende in het Spoor-straatje" in de telastlegging niet wordt genoemd; dat dus gedaagde alsnog behoort te worden vrijgesproken van hetgeen hem sub 1o. subsidiair is te laste gelegd: dat de openbare weg, waar het feit heeft plaats gevonden, is „het Spoorstraatje";

Overwegende dat het feit, aan gedaagde sub 2o. te laste gelegd, in de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad niet wordt omschreven; dat echter zoodanige beschikking, ingevolge artikel 14 der Rechtspleging bij de Landmacht, eene omschrijving van het feit, hetwelk ten laste wordt gelegd, behoort te bevatten, zal ter zake van dat feit recht tot strafvordering aanwezig zijn, zooals blijkt ook uit artikel 11 van die Rechtspleging volgens welk artikel de commandeerende officier van het Garnizoen heeft uit te maken, of eene zaak door den militairen rechter moet worden onderzocht en beoordeeld en, zoo dit naar zijn gevoelen behoort te geschieden, daarvan moet doen blijken door verwijzing van den verdachte naar den Krijgsraad; dat dus slechts met betrekking tot die feiten, in de beschikking tot verwijzing genoemd, kan blijken van het oordeel van den bedoelden Officier, dat onderzoek door den militairen rechter noodig is; dat een en ander bevestiging vindt in de bepaling van artikel 71 van de Rechtspleging, volgens welke, indien in een verhoor of in den loop van het proces aanleiding voorkomt om den be-

schuldigden ook van een ander strafbaar feit te verdenken, de Auditeur-Militair onverwijld de noodige maatregelen zal hebben te nemen, opdat omtrent de vervolging ook van dat feit worde beslist, m.a.w. opdat niet betrekking tot dat feit verwijzing naar den Krijgsraad plaats vinde:

Overwegende dat dus ter zake van het feit, aan gedaagde sub 2o. te laste gelegd, geen recht tot strafvordering aanwezig is, gedaagde daarvan behoort te worden vrijgesproken en liet vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre het eene veroordeeling van gedaagde te dier zake bevat, niet in stand kan blijven:

Overwegende dat, in verband hiermtde, de aan gedaagde opgelegde straf is te zwaar en daarom ook het deel van het vonnis, dat op de strafoplegging betrekking heeft, niet in stand kan blijven;

Gezien behalve de wetsartikelen in liet vonnis en in deze Sententie genoemd, artikel 193 van de Rechtspleging hij de Landmacht en artikel 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooge beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 8 Mei 1914 ten laste van gedaagde gewezen voor zooverre betreft de bewezen- en schuldig-verklaring alsmede de qualificatie van het aan gedaagde sub 2o. ten laste gelegde feit, en voor zooverre de opgelegde straf betreft;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand echter met verbetering als boven aangegeven van de bewezen-verklaring van lief aan gedaagde sub 1o. subsidiair te laste gelegde en vrijspraak van gedaagde van hetgeen daar meer of anders is te laste gelegd dan bewezen is verklaard;

Verklaart, dat, ter zake van het aan gedaagde sub 2o. te laste gelegde, geen recht tot strafvordering aanwezig is en spreekt gedaagde daarvan vrij:

Veroordeelt hem, ter zake van het wettig en overtuigend bewezen verklaarde, tot gevangenisstraf van drie weken:

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 15 September 1914.

Presiclerit: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. 31. Tijssens. S. F. Nol-t Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C H. A. Quack en P I'. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. rail Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Winkel Jr.

Wegneming van eenige bokkingen uit een kistje op een spoorwegstation.

De Krijgsraad veroordeelt wegens „straatschenderij", het M. M. G. wegens „diefstal". vermits het bewezen verklaarde feit alle elementen bevat — en ook het karakter draagt — van diefstal.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisli-rdl voor de Lee- en Landmacht. atribt.lial\-P. bij 's Hofs beschikking van 30 Juni 1914 gemachtigd hooger beroep ie doen instellen en vervolgen van liet vonnis door den Krijgsraad te Arnhem. op 29 Mei 1914 gewezen in de zaak tegen S., oud 20 jaar. geboren te Gorredijk gemeente Opsterland, milicien-soldaat bij het 9e Regiment Infanterie. die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artilielen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 71 der Militiewet. 23 en 424 van het Wetboek van Strafiecht. 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191) en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), is schuldig verklaard aan:

„straatschenderij"

en deswege veroordeeld tot eene geldboete van vijf gulden, met bepaling dat die boete. bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop liet vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 11 Juli 1914 verkregen hebbende 't Hofs lastgeving aan den exploiteur bij liet Hof om te dagvaarden den voornoemden S., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove. met aanhaling der artikelen 13 van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijksvolk te Lande. 74 der Militiewet. 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). *310* van het Wetboek van Strafrecht en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. *64).* zal worden schuldig verklaard aan

„diefstal"

en deswege veroordeeld tot acht dagen gevangenisstraf, alzoo eischer in hooger beroep. ter eenre

en

genoemden S.. gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde. voor wien schriftelijk tei rolle is verklaard zich ten deze te willen *g(>*-dragen naar liet oordeel \-an het Hof:

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat de gedaagde voor den Krijg-iaar1 in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 14 April 1911 des voormiddags omstreeks halfelf uui te Heerenveen (Nijehaske) gemeente Schoterland. op liet perron vin het station der Staatsspoorwegen lieeft weggenomen uit ren houten kistje, eenige bokkingen toebehoorende aan een ander dan aan hem. met het oogmerk om die zich wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 29 Mei 1914 gewezen vonnis, het feit den gedaagde te laste gelegd, op grond van de bewijsmiddelen in liet vonnis genoemd, met zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend heeft bewezen xerklaard, dit frit heeft gequalificeerd als „straatschenderij" en den gedaagde te dier zake heeft veroordeeld tot eene geldboete van vijf gulden bij gebreke van betaling binnen twee maanden nit den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, te xervangen door hechtenis vin drie dagen;

Overwegende dat de bewezenverklaring van het feit en schuld, op grond van voormelde bewijsmiddelen, te recht heeft plaats gehad en ook de behandeling in hooger beroep het Hof tot geen andere zienswijze in die opzichten heeft gebracht:

Overwegende dat de Kijgsraad echter ten onrechte heeft overwogen en beslist dat liet bewezen verklaarde feit onder de omstandigheden waaronder het gepleegd i- geen ander karakter draagt dan dat eener baldadigheid vermits het alle elementen bevat — en ook het liarakter draagt — van diefstal, zoodat de qualificatie verbetering behoeft:

Overwegende dat de opgelegde straf echter in juiste verhouding staat tot den ernst van het gepleegde misdrijf;

Gezien, behalve de in het vonnis aangehaalde wet$-artihel-n. de artikelen 310 van liet Wetboek van Strafrecht. 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). 55. 62 en 64 van 's Hofs Provisioneele Instructie:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet voormeld vonnis n-at de qualificatie betreft;

Qualificeert het bewezen verklaarde frit als „diefstal".

Houdt het vonnis roor het overige in stand.

H 0 0 6 MILITAIR GERECHTSHOF'.

Sententie van 2 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F, Nolst Trenité. Mr. H. W. van Sandick. J. C El. A Quack en P. P. C. Collette.

Waarnemend Advocaat-Fiskaal: Mr. J. Hamburger A.Dzn.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

Het als arrestant uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten om te voldoen aan de order om zijn tweede kleedingstuk af tr geven valt in de termen van art. 95 C. TI'. L.

Het niet voldoen aan d e x e l f d e order, achtereenvolgens door verschillende meerderen gegeven, beschouwd als op zich zelve staande handelingen.

Het enkel nalaten. niet vergezeld van eene uitdrukkelijke weigering, is ook strafbaar volgens art. 95 C. W. L.

Vonnis à quo verbeterd wat betreft de qualificatie en de bewijsvoering, het laatste o.a. omdat daartoe ook hadden meegewerkt bijzondere gissingen of meeningen bij redeneering opgemaakt en ontkentenissen van den beklaagde.

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

J. H.. oud 19 jaar. geboren te Amsterdam. soldaat bij het 9de Regiment Infanterie. die bij vonnis door den Krijgsraad te Arnhem. gewezen den 3en Juli 1914, met aanhaling der artikelen 95 en 99 van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande. 7, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64) en 27, 56, 58 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht, is schuldig verklaard aan:

„1o. door een minder militair niet in een affaire tegen den vijand „of in een plaats. welke dadelijk belegerd of berend is. uitdrukke„lijk weigeren en opzettelijk nalaten een order van dengene die boven „hem gesteld is. te gehoorzamen en na te komen, tweemaal gepleegd;

„2o. als soldaat zijn meerclere in rang met gebaren dreigen",

en deswege veroordeeld voor het feit sub 1o tot militaire gevangenisstraf van drie maanden en voor het feit sub 2o. tot een militaire detentie van drie maanden met bepaling dat de tijd. door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht sedert 16

Juni 1914 eerst op de militaire detentie en dan op de militaire gevangenisstraf;

Van welk vonnis door beklaagde hooger beroep is ingesteld bij het Hof. alzoo appellant van dit vonnis. ten eeare, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard. dat hij zich wenscht te gedragen naar liet oordeel van het Hof.

en

den waarnemenden Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmaclit. bij 's Hofs beschikking van 6 Augustus 1914 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsditri gedaagde, ter andere zijde. — door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd dat de appellant. bij Sententie van den Hove, zal worden verklaard bij het vonnis van den Kijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOF.

Gelet op de verklaring. door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidcoi;

Gelet op hetgeen door appellant bij zijn verhoor voor het Hof, is in het midden gebracht:

Gezien de strikken van liet geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Leeuwarden, op 21 Mei 1914. zich als arrestant in het arrestanten-lokaal in de Infanterie-kazerne bevindende,

1e. uitdrukkelijk geweigerd en opzettelijli nagelaten lzeeft de hem herhaaldelijk eerst door den Commandant der wacht. sergeant D. en vervolgens door den officier van den dag. den eerste-luitenant P.. gegeven order om zijn tweede kleedingstuk af te geven, te gehoorzamen en na te komen. zeggencle: „ik geef het niet af":

Pe. na een lat van de brits te hebben genomen, daarmede in dreigende houding vóór gerioemclen sergeant is gaan staan, dreigend tegen hem zeggende: „als je nu niet de deur sluit, dan sla ik je met „de lat op den kop";

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 3 Juli 1914 gewezen vonnis dit aan appellant te laste gelegde, alsmede zijne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, dat onder 1e. met dien verstande, dat appellant enkel tegen den Commandant der wacht. den sergeant D.. gezegd heeft: „Ik geef het niet af" en dat onder 2e. met clien verstande. dat appellant toen heeft gebezigd de woorden: „als je niet weg gaat zal ik je op je donder slaan"; de aldus bewezen verklaarde feiten lieeft gequalificeerd als het onder 1e. door een minder militair, niet in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is, uitdrukkelijk weigeren

en opzettelijk nalaten een order van dengene, die boven hem gesteld is te gehoorzamen en na te komen. tweemaal gepleegd:

en het onder 2e. als soldaat zijn ineerclere in rang met gebaren clreigen; en te clier zake appellaiit heeft veroordeeld voor liet feit oiider le. tot militaire gevangeui-straf van clrie maanden en voor het feit oiider 2e. tot militaire detentie van drie maanden, met hepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de teiiuitvoerlegging van dit vonnis roorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht. sedert 16 Juni 1914. eerst op de militaire detentie en dan op de militaire gevangenisstraf;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring wat het in den aanhef en onder le. te laste gelegde betreft te recht is geechied. echter met dien verstande. *vooreerst*. dat slechts bewiis belioorde te zijn geput, en dan thans ook enkel wordt geput, uit de volgende, in 'riet vonnis opgenomen opgaven van appellant (bevattende de daar verder nog vermelde opgaven hetzij bijzondere gissingen of meeningen, hij redeneering opgemaakt, hetzij ontkentenissen): „In den „morgen x-ai1 21 Mei j.l. kwam de sergeant D. als Commandant van „de wacht in mijn cel. en gelastte mij mijn tweede kleedingstuk „(tuniek) dat ik 's nachts had aangehad af te geren; toen de luite„nant P., officier van den dag. met sergeant D. in mijn cel kwamen „en ili den luitenant zag. stond ik op. en ging iii de cel op en neer „loopen, met de handen in den zak: de luitenant gelastte mij de „tuniek uit te trekken. ik heb daarop geen antwoord gegeven, en „heb mijn tuniek niet afgege>-en: ik heb wel een Int onder de brits „gevonden; ik wist op dat oogenblik niet wat ik deed. ili was erg „driftig. ik beken mijn tuiiiek niet te hebben willen uittrekken;" *en verder*, dat aanwijzingen zijn ontleend aan de verklaringen van den getuige Bootsma (niet Boomstra);

Overwegende dat dit aldus bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als:

door een minder militair. niet in eene affaire tegen den r-ijaizd of in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is. uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten een order van dengene, die boven hem gesteld is. te gehoorzamen en na te komen. alsmede: door een minder militair. niet in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, opzettelijk nalaten een order van dengene, die hoven hem gesteld is te gehoorzamen en na te komen: dat dus het vonnis voor zooverre betreft de qualificatie. aan deze feiten gegeven, niet in stand kan blijaen:

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring, wat het in den aanhef en onder 2e. te laste gelegde betreft. te recht is geschied echter met dien verstande *vooreerst* dat slechts bewijs behoorde te zijn geput en dan thans ook enkel wordt geput uit de bovenvermelde opgaven van appellaiit. *verder*. dat aanwijzingen zijn ontleend aan de verklaringen rail den getuige Bootsma (niet Boomstra) *en eindelijk*, dat niet wettig en overtuigend bewezen is, dat appellant

toen heeft gebezigcl de woorden: .,als je niet weg gaat, zal ili je op je donder slaan". zijnde trouwens aan appellant ook niet te laste gelegd. dat hij toen deze woorden heeft gebezigd; dat dus het deel van het vonnis inhoudende. dat het bezigen van deze woorden wetlig ell overtuigend ben-ezel1 is met appellants schuld daaraan. niet in stand kan blijven;

Overwegende dat de qualiiicatie in liet vonnis aan clit bewezen verklaarde gegeven, is juist;

01-erwegeilde dat de straffen in het vonnis aan appellant opgelegd staan in goede verhouding tot den ernst der feiten en appellant daarmede niet is bezwaard;

Gezien behalve de wetsartikelen in liet vonnis genoemd, de artikelen 209 en xolgende van de Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 55 van 's Hof- Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Duet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 3 Juli 1914 ten laste van appellant gewezen voor zooverre betreft de qualificatie aan cle bewezen verklaarde feiten in den aanhef en onder 1o. van de telastlegging gegeven en voor zoover daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard, met appellants schuld daaraan. dat hij heeft gebezigd tic woorden: ..als je niet weg gaat, zal ik je op je donder slaan";

Houdt het vonnis voor al het overige in stand met verbetering dtr bewijsvoering als boven aangegeven;

Qualificeert de bewezen verklaarde feiten in den aanhef en onder 1o. der telastlegging als:

door een minder militair, niet in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats. welke dadelijk belegerd of berend is, uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten een order van clengene, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen en na te komen. alsmede: door een minder militair, niet in eene affaire tegen den vijand of in een plaats welke dadelijk belegerd of berend is. opzettelijk nalaten een order van dengene, die boven hem gesteld is. te gehoorzamen en na te komen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan appellant meer of anders is te laste gelegd dan boven als bewezen is aangenomen: en

Spreekt hem daarvan vrij;

Onder de in liet vonnis aangehaalde en mede in de Sententie als „gezien" vermelde wetsartikelen komt ook voor art. 56 TV. v. S. Dit zou wijzen op eene voortgezette handeling en werkelijk bestaat voor die opvatting wat de sub 1o. ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten betreft, ook alle aanleiding. In de Sententie wordt daarvan echter verder met geen enkel 1%-oordgewag gemaakt. Neemt men eene voortgezette handeling niet aan dan zou art. 57 en niet art. 56 moeten zijn aangehaald. Red.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. A. Quack en P. I. *C.* Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Winkel Jr.

Een proces-verbaal van eene Commissie van voorloopig onderzoek benoemd door den Commandant van een oorlogsvaartuig (art. 4 Justitieele Zaken, Hoofdstuk XZ, Deel III, Verordeningen Kon. Marine), kan niet worden beschouwd ais een schriftelijk bescheid in den zin van de artt. 400 en 401 Wetboek van Strafvordering. Daardoor kan dus een buitengerechtelijke erkentenis van een beklaagde niet o? rechtsgeldige wijze worden gestaafd.

Bovendien blijkt uit het vonnis niet dat aan beklaagde bij of na zijne inlijving als milicien is bekend gemaakt dat hij onder de militaire tucht staat (Bit. 74 Militiewet).

Verbetering in appèl van de bewijsvoering op dexe beide punten.

In de zaal; aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 16en Juni 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord den 23en Mei 1914 gewezen in de zaak tegen S., oud 22 jaar. geboren te Dubbeldam. zeemilicien-matroos, die Lij gemeld vonnis. met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, i 4 sub 2e. C der Wet van 2 Februari 1912 (*Staatsblad* No. 21). 27 en 64 der Wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* No. 67). 4 § 1—f, van het Algemeen Reglement op het Vervoer 1901, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64) 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht. 183, 189 en 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht is schuldig verklaard aan:

„het portier van een rijtuig openen wanneer de trein nog niet „stilstaat" en deswege veroordeeld tot eene geldboete van één gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd te vervangen door hechtenis van één dag;

Welke Advocaat-Fiskaal. bij Resolutie van den 15en September 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en

geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog bij Sententie van den Hove, met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 74 der Wet van 2 Februari 1912 *(Staatsblad* No. 21), 27 en 64 der Wet van 7 April 1875 *(Staatsblad* Ko. 67) laatstelijk gewijzigd bij de Wet van 8 April 1893 (*Staatsblad* No. 62), 4 § 1 t. van liet Algemeen Reglement op het Vervoer 1901. 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* Ko. 193) en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* S[T]o. 64), zal worden schuldig verklaarcl aan:

„openen van liet portier van een rijtuig, wanneer de trein nog „niet stilstaat" en deswege veroordeeld tot eene geldboete van twee gulden vijftig cents, bij gehrelie van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop 's Hofs uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, te vervangen door vijf dagen hechtenis, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre,

en

genoemden S., gedaagde in voorschreven cas, ter aiidere zijde, voor wien hij bij schrifture ter rolle is verklaard zich ten deze te willen gedragen naar het oordeel van het Hof:

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, is in het midden gebracht en op de verklaring van den getuige N. J. H. H.:

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terechtgestaan ter zake dat hij heeft overtreden artikel 4 § 1 f. van het Algemeen Reglement voor het vervoer op de spoorwegen, door op Maandag, den 23sten Maart 1914 de;, namiddags te omstreeks 1 uur 50 minuten, terwijl hij zich in den in volle vaart zijnden trein *22.* gaande van Brussel naar Amsterdam, in het rijtuig der 3e klasse So. 737 bevond, tusschen station Den Haag en station Voorschoten het portier van gemeld rijtuig te hebben geopend;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 23 Mei 1914 gewezen vonnis, dit aan gedaagde te laste gelegde, alsmede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; dit aldus bewezen verklaarde lieeft gequalificeerd als „het portier van een rijtuig openen „wanneer de trein nog niet stilstaat" en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene geldboete van één gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan

worden tenuitvoergelegd, tc vervangen door liechtenis van één dag;

Overwegende dat tot de bewijsmiddelen op grond waarvan in liet vonnis liet te laste gelegde bewezen is verklaard. behoort de buitengerechtelijke erkentenis van gedaagde, zooals deze is te vinden in een, in het vonnis weergegeven. proces-verbaal van verhoor. opgemaakt door de Commissie op mondelingen last van den Commandeerenden Officier van Hare Majesteit* ..Jacob van Heemskerck" vereenigd ten einde een onderzoek in te stellen naar het gebeurcle met den zeemilicien-matroos S.

Overwegende dat echter, waar een proces-verbaal van eene dergelijke Commissie niet kan worden beschouwd als een schriftelijk bescheid in den zin van de artikelen 400 en 401 van het Wetboek van Strafvordering, aan het daarin vermelde kracht van bewijs niet kan worden toegekencl en dus aan den rechter niet op rechtsgeldige wijze heeft kunnen blijken, dat gedaagde de opgaven heeft gedaan, die in het proces-verbaal als door hem gedaan worden vermeld;

Overwegende dat, in verband daaimede. uit het vonnis niet blijkt. dat de gedaagde de persoon is geweest. bedoeld in het proces-verbaal van H.. waarvan de inhoud in het vonnis ia vermeld;

Overwegende dat uit het vonnis ook niet blijkt, dat aan gedaagde, bij of na zijne inlijving als milicien, is bekend gemaakt. dat hij onder de militaire tucht staat en dus, dat, ingevolge artikel 74 van de Militiewet, het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water op hem van toepassing is;

Overwegende dat derhalve de bewijsvoering in het vonnis ten ceiienmale onvoldoende is en thans dient te worden nagegaan of de behandeling van de zaak in hooger beroep voldoende bewijs voor het aan gedaagde te laste gelegde heeft opgeleverd;

Overwegende dat ter terechtzitting van het Hof is verklaard door gedaagde: Op den 23en Maart 1914 zat ik in den trein. die van den Haag naar Leiden reed. toen ik het portier van de coupé, waarin ik zat. opengemaakt heb omdat ik moest wateren. Dit gebeurde tusschen het station den Haag en het station Voorschoten. terwijl de trein in volle vaart was. Ik was dien dag in uniform gekleed, daar ik voor herhalingsoefeningen weer onder dienst moest komen. Toen ik het portier geopend had. wercl ik door een van mijne kameraden weer in de coupé getrokken en lieeft deze het portier gesloten. Ik zat met eenige matrozen. die ook in uniform gekleed waren, iri een derde klasse rijtuig. waarvan ik een portier geopend heb. Toen ik bij de marine ingelijfcl werd. zijn mij de lirijgsartilielen voorgelezen.

Overwegende dat een extract-stamboek van gedaagde o. m. inhoudt dat S., stamboeknummer 687. dient aan boord van Hare Majesteits ..Heemskerck" als zeemilicien-matroos en dat hij 23 Maart 1914 is opgeroepen voor herhalingsoefeningen;

Overwegende dat ter terechtzitting van het Hof is verklaard door den getuige H.. hoofd-conducteur bij de Hollandsche IJzeren

Spoorwegmaatschappij: Op Maandag 23 Maart 1914 deed ik dienst op trein No. 32, die van Brussel naar Amsterdam reed. Ik heb toen gezien. dat er omstreeks 1 uur 50 minuten n.m. een portier van het rijtuig dat vlak achter den bagagewagen liep. werd geopend. Dit gebeurde tusschen liet station den Haag en het station Voorschoten, terwijl de trein in volle vaart was. Toen het portier geopend was, zag ik een paar beenen op de treeplank staan, maar wie dat portier geopend heeft. weet ik niet. Daarna ben ik langs den trein over de loopplank gegaan naar de coupé. waarvan een portier geopend was. Ik heb toen door het geopende venster van dat portier in die coupé gekeken en zag daarin eenige matrozen, in uniform gekleed. zitten. Dat rijtuig droeg het nummer 737. Overigens blijf ik volharden bij het door mij op 24 Maart 1914 opgemaakte proces-verbaal;

Overwegende dat het aan htt slot van de verklaring van ílen getuige H. bedoeld, door hem op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal o.a. inhoudt, dat rijtuig No. 737 in trein 22, gaande op 23 Maart 1914 van Brussel naar Amsterdam. was een rijtuig der derde klasse;

Overwegende dat alzoo. door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit: de eigen erkentenissen van gedaagde ter terechtzitting, de verklaring van den getuige. den inhoud van het proces-verbaal en dien van het extract-stamboek een en ander boven weergegeven, wettig en overtuigend bewezen is, niet gedaagcles schuld daaraan, hetgeen liem is te laste gelegd;

Overwegende dat dus de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis te recht is geschied;

Overwegende dat de qualificatie, in het vonnis aan het bewezen verlilaarde gegeven, is juist en de straf aan gedaagde opgelegcl staat in goede verhouding tot htt door hem gepleegde feit;

Overwegende dat dus het vonnis van den Krijgsraad kan worden bevestigd met verbetering der bewijsvoering als boven aangegeven;

Gezien. behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd. artikel 74 der Militiewet aanhef, en artikel 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt, met verbetering der bewijsvoering als aangegeven, het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 23 Mei 1914 ten laste van gedaagde gewezen;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 October 1914.

Presiclent: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tij--en<,S. F. Nolst Trenité. Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. X. Quack en P. I'. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. W. de Clercq, te 's-Gravenhage.

*Het medenemen door een menagemeester uit de soldatenkeuken van levensmiddelen, toebehoorende aan het Rijk en bestemd voor uitreiking aan de deelgenooten der soldaten-menage. De Krijgsraad veroordeelt met toepassing van art. 199 C. Tl'. L., wegens het „als uitdeeler van vivres, aan het land toebehoorende, ontvreemden van de hem als zoodanig toevertrouwde goederen." De A. F. concludeert tot toepassing van art. 322 W. c. S. Het H. M. G. veroordeelt %(*e-gens diefstal jo. art. 44 Tl. v S. (schending van een bijzonderen ambtsplicht), nu toch de ontvreemde levensmiddelen niet nart appellant, doch aar? den korporal-kok toevertrouwd waren, deze laatste ook —• en niet appellant — de uitdeeler der vivres was en appellant als menagemeester, alleen het t o r z i c h t had op de handelingen van den korporaal-kok, die, ingevolge art. 121 van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Vesting-Artillerie er voor verantwoordelijk is dat geen ongeoorloofde toeëigening of ontvreemding der uicl-es in de keuken plaats hebbe.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerecht-hof

tusschen

J.., oud 31 jaar, geboren te Zutphen, sergeant-vuurwerker bij het 3e Regiment Vesting-Artillerie, die bij vonnis door den Krijgsraad te 's-Gravenhage, gewezen den 12den Augustus 1914, met aanhaling der artikelen 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

„het als uitdeeler van vivres, aan het land toebehoorende, ontvreemden van de hem als zoodanig toevertrouwde goederen"

en deswege veroordeeld tot een militaire gevangenisstraf van twee maanden, met bepaling dat de tijd, na beklaagdes arrestatie in de residentie van den Krijgsraad, zijnde 14 Juli 1914, in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, met ontzegging van het recht om bij de gewa-

pende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van drie jaren en met vrijspraak van hetgeen meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Van welk vonnis door beklaagde hooger beroep is ingesteld bij liet Hof, alzoo appellant van dit vonnis ter eenre — voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd — op de gronden en middelen nader bij pleidooi te ontwikkelen — dat liet den Hove moge behagen appellant vrij te spreken ran het hem te laste gelegde, *subsidiair:* hem ecne zoodanig lichtere straf op te leggen als liet Hof zal vermeenen te behooren.

en

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. bij 's Hofs beschikking rail 31 Augustus 1914 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde ter andere zijde — door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat alsnog, bij Sententie van den Hove, de appellant. met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 10. 27 en 322 run het Wetboek van Strafrecht. 1. 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64) en 172 der Rechtspleging bij de Landmacht. zal worden schuldig verklaard aan:

„verduistering, gepleegd door hem. die het goed uit hoofde zijner „persoonlijke dienstbetrekking onder zicli heeft" en deswege veroordeeld tot vier maanden gevangenis-traf. met bepaling dat de tijd, door den appellant. vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring. cloorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf sedert 14 Juli 1914 in mindering zal worden gebracht, en voorts aan den appellant het recht zal worden ontzegd om hij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met vrijspraak van het meerder hem te laste gelegde;

HET HOF.

Gelet op hetgeen appellant. bij zijn verhoor voor het Hof. heeft in het midden gebracht;

Gehoord de pleidooien:

Gezien de processtukken:

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad te 's-Gravenhage heeft terechtgestaan ter zake, dat hij te 's-Gravenhage op verschillende dagen in de maand Juni 1914. terwijl hij menagemeester der manschappen-menage was van het IIIe bataljon van het 3e. Regiment i'esting-Artillerie in de Alexander-kazerne. heeft weggenomen uit de soldatenkeuken van gemeld bataljon. met het oogmerk zich die goederen wederrechtelijk toe te eigenen, levensmiddelen bestaande uit vleesch, koffie en rundvet, toebehoorende aan

het Rijk, althans aan een ander dan aan hem appellant, en bestemd voor uitreiking aan de deelgenooten der soldatcri-meriage;

althans: dat hij, ten tijde en plaat-e als bovengemeld en in bovengenoemde qualiteit, opzettelijk levensmiddelen, bestaande uit vleesch, koffie en rundvet, toebehoorende aan liet Rijk, althans aan een ander dan aan hem appellant, welke levensmiddelen zich bevonden in de soldatenkeuken rail bovengemeld batalion en bestemd voor uitreiking aan de deelgenooten der soldatenmenage en welke hij in zijne bovengemelde qualiteit van menagemeester der manschappeil-menage onder zijn beheer had, en derhalve anders dan door misdrijf oncler zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

althans: dat hij ten tijde en plaatse als bovenvermeld en in bovengenoemde qualiteit, en als zoodanig uitdeeler of bewaarder van vivres en fourages, althans proviandmeester in 's lands dienst zijnde, opzettelijk levensmiddelen, bestaande uit vleesch, koffie en rundvet, toebehoorende aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem appellant, welke levensmiddelen zich bevonden in de soldaten-keilken van bovengemeld bataljon, bestemd voor uitreiking aan de deelgenooten der soldaten-menage, en hem iii ziinc bovenvermelde hoedanigheid toevertrouwd waren, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Oт-erwegencle dat de Krijgsraad bij op 12 Augustus 1914 gewezen vonnis, op grond van de in het тonnis opgenomen bewijsmiddelen, •wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld claaraan, hetgeen hem in de tweede plaats subsidiair is te laste gelegd, met dien verstande dat de Krijgsraad als bewezen heeft aangenomen, dat appellant was uitdeeler van vivres, aan het Rijk toebehoorende, en niet dat appellant was uitdeelcr ѵan fourages, noch dat hij was bewaarder van vivres en fourages, noch dat hij was proviandmeester in 's lands dienst: dit feit heeft gequalificeerd als: ..het als uitdeelrr van vivres, aan het land toebehoorende, ont-..vreemden van de hem als zoodanig toevertrouwcle goederen". en hem deswege heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden, met bepaling dat de tijd, na appellants arrestatie in de residentie van den Krijgsraad, zijnde 14 Juli 1914, in .\-oorloopige verzekerde bewaring cloorgehracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, met ontzegging aan appellant van het recht voor den tijd т-an drie jaren om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen, en met vrijspraak van liet meerder of anders te laste gelegde dan als bewezen is aangenomen;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte liet feit, aan appellant primair te laste gelegd en zijn schuld daaraan, niet wettig en overtuigend heeft bewezen verklaard, daardoor liet begane feit onjuist Eceft gequalificeerd en geene juiste straffen heeft opgelegd, zoodat het vonnis niet in stand kan blijven:

Overwegende zoo naar aanleiding van de behandeling in eersten aanleg als van die in hooger beroep, dat appellant bij zijn verhoor voor het Hof heeft opgegeven:

Iii de maand Juni 1914, en wel van 8—28 Juni, was ik menagemeester hij liet 3e bataljon, 3e Regiment Vesting-Artillerie in de kazerne te 's-Gravenhage. 's Morgens is de menagemeester bij het uitdeelen van het eten tegenwoordig, terwijl hij ook voor het inkoopen van de levensmiddelen zorg draagt. Ik was niet den geheelen dag als menagemeester werkzaam, daar ik 's middags op het bureau schrijfwerk moest verrichten. 's Morgens kocht ik de levensmiddelen in en 's middags om vijf uur ongeveer was ik bij het uitdeelen van het eten voor de verschillende compagnieën tegenwoordig. Met het in ontvangst nemen en opbergen van de leveiismiddelen had ik niets te maken. Mijne werkzaamheden waren om toe te zien, dat elke compagnie zijne portie:: kreeg. hetgeen ik kon opmaken uit de sterktebriefies. Zoodra het eten uit de keuken was. had ik er niets meer mee te maken, voor zoover n.l. betrof de verschillende compagnieën. Toen ik menagemeester was in de maand Juni. is het eenige keeren voorgekomen. n.l. twee keer in de week. dat ik vleesch heb meegenomen. Elken keer heb ik ongeveer twee ons vleesch meegenomen en bovendien nog ongeveer drie keer vet en drie & vier keer lioffie. Ik wist wel. dat ik die goederen niet mocht mrcncmcn. daar ze niet aan mij. maar aan het Rijk toebehoorden. De goederen heb ik voor mijn huishouding gebruikt. Aan den bijkok rroeg ik telkens of hij een stukje vleesch voor mij had en nam ik dat vleesch clan 's avonds mee. Door bemiddeling van den bijkok kreeg ik telkens ook een stuk vet en een weinig koffie, hetgeen ik meenam naar huis. Door mijn huishouding ben ik er toe gekomen om te vragen naar vleesch, vet en koffie. Door de misbruiken, welke er in de keuken voorvielen, ben ik er ook toe gekomen om eenige goederen uit de keuken mee te nemen;

dat door de volgende getuigen onder eede is verklaard 1o. V.. lorporaal-kok bij het 3e bataljon. 3e Regiment Vesting-Artillerie, dat appellant. in den tijd toe deze menagemeester was. van begin tot eind Juni 1914. meermalen vleesch en koffie lieeft meegenomen; dat hij. getuige. die goederen nooit aan appellant gaf. om mede te nemen: dat hij appellant wel zoowat tweemaal in de week hoorclc zeggen. na het uitbeenen van het vleesch: ..dit is een mooi stukje vleesch. leg dat maar boven op de gamel"; dat. wanneer de bijkok S. op last van appellant een mooi stukje vleesch had afgezonderd. dit stukje dan in de kast werd gelegd. waaruit het 's avonds verdwenen was; dat appellant ook meermalen zeide ,.dat stukje vleesch heeft lekker gesmaakt": dat hij éénmaal heeft gezien dat appellant koffie nam en in een puntzakje deed. welk puntzakje door appellant in zijn zak werd gestoken; dat de levensmiddelen voor den volgenden dag in de keuken komen in den loop van den dag en in een kast worden opgeborgen. waarvan de sleutel. volgen.. dr orders. van den bataljonscommandant, in het bezit moet zijn van den sergeant-menagemeester; dat het echter gebruik is geworden dat de korporaal-kok den sleutel in den zak houdt;

20. S., milirien bij gemeld bataljon, dat appellant, in de maand

Juni jl.. menagemeester zijncle. meermalen. namelijk tweemaal in de week. tegen hem bij liet uitbeenen van liet vleesch zeide: ..dit is een mooi stukje vleesch. leg dat maar boren op de gamel"; dat hij. getuige. zulks deed; dat zoodanig stukje telkens 2 A 2½ ons zwaar was; dat appellant hem ook vroeg telkens wat vet, ongeveer 1 à 1½ ons, voor hem apart te leggen: dat appellant telkens een stukje papier meebracht en het daarin pakte, ell dit pakje in de provisie-kast legde; dat dit dan den volgenden dag was verdwenen; dat hij eenmaal heeft gezien dat appellant een souslepel koffie in een zakje deed en clit in de kast legde, hetgeen dan op dezelfde wijze was verdwenen; dat hij, getuige. wel begreep dat wat hier gebeurde ongeoorloofd was cn hij het diefstal vond. maar hij meende zulks niet te kunnen weigeren; dat hij een- of tweemaal zoowel vleesch als vet en koffie heeft ingepakt voor appellant en op last van dezen; dat alles wat op die wijze door getuige werd ingepakt, in de kast voor de levensmiddelen werd gelegd. en dan 's avonds daaruit verdwenen was;

Overwegende dat door aanwijzingen. voortvloeiende uit voormelde opgaven van appellant en voormelde getuigenverklaringen, wettig tn overtuigend is bewezen. met appellants schuld er aan. hetgeen hem primair is te laste gelegd met dien verstande. dat de levensmiddelen toebehoorden aan het Rijk;

Overwegende dat toch. blijkens die bewijsmiddelen, de ontvreemde levensmiddelen niet aan *appellant*, doch aan den *korporaal-kok* toevertrouwd waren. deze *laatste* ook — en niet appellant, — de uitdeeler der vivres en appellant. als menagemeester, alleen het *toezicht* had op de handelingen van den korporaal-kok. dip. inge volge artikel 121 van het Reglement op den Inwendigen Ditil-t der Vesting-Artillerie er voor verantwoordelijk is dat geen ongeoorloofde toeëigening of ontvreemding der vivres in de keuken plaats hebbe;

Overwegende dat appellant. door als menagemeester de bewezen verklaarde feiten te plegen, een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden en het Hof hem ter zake van die feiten ongeschikt oordeelt om den graacl van oncleroificier te behouden;

Overwegende dat, nu het piimair te laste gelegde wettig en overtuigend is bewezen verlilaard. een onderzoek naar hetgeen in de eerste- of tweede plaats subsidiair is te laste gelegd, overbodig is te achten:

Gezien de artikelen 27, 44. 91 en 310 van list Wetboek van Strafrecht, 1, 4 en 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64). *13* van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk tc Lande en 209 der Rechtspleging bij de Landmacht:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 12den Augustus 1914 door den Krijgsraad te 's-Gravenhage in deze zaak gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen. met appellant? schuld

daaraan, hetgeen hem primair is te laste gelegd. met dien verstande dat de levensmiddelen toebehoorden aan liet Rijk.

Qualificeert dit als diefstal gepleegd door een ambtenaar. een tot de gem-apende macht behoorend persoon, met schending van een bijzonderen ambtsplicht;

Veroordeelt appellant te dier zake tot eene gevangenisstraf van clrie maanden;

Bepaalt dat de tijd, na veertien Juli 1914 door appellant voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van dc hem opgelegde gevangenisstraf gclieel in mindering zal worden gebracht;

Degradeert appellant en brengt heni mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Treiiite, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. h. Quack en P. P. C. Collctte.

Advocaat-Fiskaal: Jlir. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Hamburger A.Dz.

Achterzeilen van het schip lan niet worden aangemerkt als „verzwarende omstandigheid" in den zin van art. 144 van het C. TT'. W.

Recht tot strafvordering was daarom i. c. niet aanwezig. Vrijsprank.

Anders Krijgsraad te Willemsoord en advocaat-fiskaal. 1)

In de zaak aanhangig voor het Woog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve bij 's Hofs beschikking van 8 September 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen rn vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op den 1en Juli 1914 gewezen in de zaak tegen N.. oud 21 jaar, geboren te Gouda, tamboer 2e klasse, die bij gemeld vonnis, mrt aanhaling der artikelen 135, 137. 142, 145 en 1G2 van

1) Men vergelijke over het onderwerp van deze Sententie M. R. T. III 320, 402, 430; IV. 27, 161, 336, 355, 409; VIII 144, 464. Red.

het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* No. 35) en der artikelen 27 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht en 185. 189 en 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaarcl aan:

„desertie in tijd van vrede, gepleegd door een minderen schepe-„ling, door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem „waarop hij client. afwezig te zijn, zonder de reden van afwezig-„heid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen",

en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van vijf en dertig dagen, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis sedert 27 Mei 1914 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de opgelegde straf in mindering zal strekken;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 29 September 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden K.. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad, alzoo riicher in hooger beroep ter eenre

en

genoemden K.. gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove behage de reden van gedaagdes afwezigheid ten deele te billijken en hem eene lichtere straf op te leggen;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken vaii het geding;

Overwegende dat geclaagde voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terechtegstaan ter zake dat hij in tijd van vrede, dienende aan boord van Hare Majesteits „Gelderland", in den morgen van den 26en Mei 1914 te 7 uur, toen die bodem bij de Hembrug lag, aldaar van passagieren is achtergebleven en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij zich in den nacht van 26 op 27 Mei 1913 te omstreeks één uur vrijwillig in de Marinekazerne te Amsterdam heeft aangemeld;

zijnde hij gedurende hooger aangegeven tijdvak ongeoorloofd afwezig gebleven, wetende dat zijn schip op den 26en Mei 1914 ter aanvaarding van een oefeningstocht in de Noordzee en in de Noord-Atlantischen Oceaan, welke tot omstreeks 26 Juni 1914 zou duren, naar zee zou vertrekken, terwijl die boclem ook inderdaad op den 26en Mei 1914 met de aangegeven bestemming naar zee is vertrokken;

hebbende hij zich op zoodanig tijdstip (in den nacht van 26 op 27 Mei 1914) teruggemeld, dat het hem niet meer mogelijk was zich met de hem ten dienste staande middelen binnen twee dagen en evenmin binnen veertien dagen na den aanvang van zijne ongeoorloofde afwezigheid aan boord van Hare Majesteits „Gelderland" terug te melden;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 1 Juli 1914 gewezen vonnis. clit aan gedaagde te laste gelegde, alsmede zijne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen, in liet vonnis genoemd; liet aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: desertie in tijd van vrede. gepleegd door een minderen schepeling, door zonder verlof langer clan twee dagen van den bodem waarop hij dient. afwezig te zijn. zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen. en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van rijf en dertig dagen met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuit\-oerelgig van het vonnis sedert 27 Mei 1914 voorloopig in verzelier.de bewaring doorgebracht. op clc opgelegde straf in mindering zal strekken;

Overwegende dat, waar gedaagde, tamboer 2e klasse. dus minder schepeling. volgens de telastlegging na liet plegen van zijne desertie binnen veertien dagen in de Marine-kazerne te Amsterdam vrijwillig zicli heeft aangemeld en dus vrijwillig en zonder achterhaald te zijn zich in arrest heeft begeven, zijne correctie. ingevolge artikel 142 van liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water. aan de Krijgstucht had moeten zijn overgelaten, tenzij clan dat de hem te laste gelegde desertie met eenige verzwarende omstandigheden is gepaard geweest, in welk geval. ingevolge de bepaling van artikel 144 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water. zijne vrijwillige terugkomst hem niet kon baten;

Overwegende dat de eenige omstandigheid die als verzwarende zou kunnen gelden en in liet vonnis van den Krijgsraad clan ook als zoodanig is aangenomen, zoude moeten zijn de aan gedaagde te laste gelegde wetenschap, dat zijn schip op den dag, toen hij zonder vergunning van passagieren is achtergebleven, voor een rei.: van ongeveer vier weken naar de Noordzee en den Noord-Atlantischen Oceaan zou vertrekken. zulks terwijl dit schip ook inderdaad op dien dag niet de aangegeven bestemming naar zee is vertrokken en het gedaagde toen niet meer mogelijk was met de voor hem beschikbare middelen alsnog ter rechter tijd zijn schip te bereiken;

Overwegende dat deze omstandigheid — het z.g. „achterzeilen van het irhip" — niet behoort tot cle verzwarende omstandigheden bedoeld in artikel 135 van het Crimineel Wetboli voor liet Krijgsvolk te Water. immers niet na clit artikel in het derde hoofdstuk „van desertie in tijd van vrede" wordt aangewezen;

Overwegende dat de in bedoeld hoofdstuk wèl aangewezen verzwarende omstandigheden zijn: het deserteren door een onderofficier, terwijl hij de wacht heeft, hetzij al clan niet als commandant

van de wacht (artikel 138); het deserteeren door een minderen schepeling van de wacht of van zijn post als schildwacht (artikel 139); liet als onderofficier of mindere schepeling gedeserteerd zijnde zich daarna opnieuw oncler valsche voorgevens in 's lands dienst ter zee of lande begeven, hetzij dan voor de eerste. de tweede of de derde maal (artikel 140); wordende in al deze artikelen deze omstandigheden. blijkens de bijvoeging „en zonder ***meer*** verzwarende omstandigheden" of „met geene ***andere*** verzwarende omstandigheden gepaard geweest" uitdrukkelijk ala „verzwarende omstandigheden" aangewezen;

Overwegende dat in al deze gevallen de wetgever up liet feit van desertie, gepaard gaande met de aangewezen verzwarende omstandigheid, eene straf heeft gesteld anders en zwaarder dan door hem is gesteld op clesertie zonder zoodanige verzwarende omstandigheden:

Overwegende dat dus deze omstandigheden zijn verzwarend in den zin van voor den wetgever aanleiding gevend tot het stellen van eene zwaardere strafpositie dan bij de desertie zonder zoodanige verzwarende omstandigheden;

Overwegende dat — waar de omstandigheid van het „achterzeilen van het schip", als gezegd, tot de verzwarende omstandigheden in den aangegeven zin niet behoort. immers in de Wet niet als zoodanig wordt aangewezen en er clan ooli aan een deserteur, ingeval hij zijn schip heeft achterzeild. soortgelijk geene andere straf kan worden opgelegd dan ingeval bij zijne rlesertie deze omstandigheid niet aanwezig is. — de vraag rijst en moet worden beantwoord, of de wet aan het begrip „verzwarende omstandigheid", zooals het in het hoofdstuk: „van desertie in tijd van vrede" wordt gebezigd, nog een anderen. verderen zin dan den bovenbedoelden toekent:

Overwegende dat deze aiiclere. verdere zin dan zoucle moeten zijn die van omstandigheid, welke, behalve dat zij in ***sommige*** aangewezen gevallen den wetgever tot het stellen van eene zwaardere strafpositie aanleiding geeft. in alle gevallen tot verzwarend gevolg heelt. dat het voorrecht, om enkel krijgstuchtelijk te worden geco - rigeerd, hetwelk de wet toekent aan iederen minderen schepeling. die zich binnen 14 dagen na het plegen der clesertie vrijwillig in arrest begeeft. komt te vervallen;

Overwegende dat de voorstanders van deze ruime opvatting — verzwarende omstandigheid is hetzij eene door de Wet in het algemeen als zoodanig aangewezen omstandigheid, hetzij eene door den rechter voor elk bijzonder geval aan te wijzen. aan het feit een meer ernstig karakter. verleenende omstandigheid — zich plegen te beroepen op de uitdrukkingen „en zonder meer verzwarende omstandigheden" in artikel 138; „niet met eenige andere verzwarende omstandigheden gepaard gaande" in de artikelen 139 en 140; „met eenige verzwarende omstandigheden gepaard geweest" in artikel 144, welke uitdrukkingen huns inziens wijzen op een grooter aantal verzwarende omstandigheden dan op de enkele, welke in het derde

hoofdstuk als ..verzwarende ornstandigheclen" worden aangewezen, zoodat dan zou mogen worden aangenomen. dat de wetgever lieeft gedacht, behalve aan deze enkele. door hem zelven opgesomde gevallen. aan nog andere, door hem niet uitdrukkelijk genoemde, maar door den iechter telkens aan te wijzen gevallen;

Overwegende dat die voorstanders deze opvatting plegen aan te dringen met de opmerking, dat de Wetgever in 1814 het z.g.n. ..achterzeilen van het schip", een verschijnsel niet van vandaag of gisteren. reeds moet hebben gekend en liet niet aannemelijk moet worden geacht. dat hij dezen ernstigen vorm van desertie, waardoor de dienst op een schip ïolslagen in de war Iran worden gestuurd en in Iiet minst ongunstige geval slechts weer in orcle kan u-ordeli gebracht ten koste van de belangen van aridere schepelingen. ter correctie aan de krijgstucht lieeft willen overlaten;

Overwegende dat tegen clit laatste kan worden aangevoerd, dat de '\Vet op de vormen van clesertie, die zij als ernstig beschouwd en daarom uitdrukkelijk noemt. eene zwaardere straf stelt dan op de gewone desertie: dat dit niet enkel blijkt uit de artikelen 138. 139. 140. 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water. maar in veel meerdere mate nog uit het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande. waar in de artikelen 117, 118. 136. 137, 138, 140, 144, 145. 148 de meer ernstige vormen van desertie zijn omschreven en met zwaardere straffen dan de gewone vormen zijn bedreigd; dat nu ongetwijfeld liet ,.achterzeilen van het schip" is eene omstandigheid even ernstig, zoo niet meer ernstig in haar soort, dan verscheidene van de omstandigheclen in de Crimineele Wetboeken uitdrukkelijk als verzwarende omstandigheden aangewezen en het niet aannemelijk moet worden geacht. dat de Wetgever, hadde hij aan het ernstige van deze omstandigheid zijne aandacht gewijd. daarop niet zoude hebben gesteld eene zwaardere straf clan die. gesteld op gewone desertie: dat dan ook, nu clit niet is geschied, moet worden aangenomen, dat deze omstandigheid, hoe vreemd dit thans ook moge schijnen, aan de aandacht van den Wetgever is ontsnapt, tenzij dan dat men wil aannemen. dat de Wetgever destijds dit verschijnsel als niet ernstiger dan de gewone desertie heeft beschouwd of dat het letten op deze omstandigheid niet paste in het meer eenvoudig stelsel van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, met betrekking tob de desertie; dat het immers ook de aandacht moet trekken dat. terwijl het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande tweede desertie zwaarder straft dan eerste en derde dan tweede, in het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water niet herhaling van clesertie geene rekening wordt gehouden;

Overwegende dat dan in het licht van de geschiedenis de onderstelling, dat de Wetgever destijds het .,achterzeilen van het schip" als minder ernstig heeft beschouwd dan hij dit thans allicht zoude doen, het meest aannemelijk schijnt; dat immers in artikel VIII van den Articul-brief en Instructie. rakende den oorlog ter zee, van 26 Juni 1795, met de gewone deserteurs: .,zij die eed gedaan of

..geld op hand ontfangen liebbende. kwamen te verloopen zonder ..Paspoort of zig op eenig ander schip of schepen te engageeren het-..zij ten Oorlog, voor de Ooit Indische Compagnie of koopvaardij. in „de Armée te Lande of anderszins" — wat de straf betreft werden gelijk gesteld de ..achterzeilers" — zij. welke buiten noodzaak aan den mal „blijven ell hunne schepen laaten zeilen" — terwijl in hetzelfde artikel met zwaardere straf — de doodstraf — werd bedreigd „zodanige desertie geschied door een schildwacht van zijn Post, of ..met geweld of anderszins gequalificeerd";

dat verder. volgens het ontwerp 1810 van het Crimineel Wetboek voor htt Krijgsvolk te Water. hetwelk het ..achterzeilen ran het schip" niet uitdrukkelijk als verzwarende omstandigheid aanwees, tn daarvan ooli overigens geene melding maakte. een achterzeilend minder schepeling enkel had kunnen rallen onder de strafbepaling voor gewone desertie (artikel 119); dat hij clan dus had mocten worden gestraft ter zake van: desertie in tijd van vrede. zonder dat de desertie met eenige verzwarende omstandigheden gepaard gaat. en. als iedere gewone, onder dit artikel vallende deserteur. het voorrecht zoude hebben gehad van disciplinaire bestraffing zoowel wanneer hij zich binnen veertien clagen na de desertie vrijwillig en zonder achterhaald te zijn in arrest begaf als zelfs wanneer hij binnen dien termijn mocht worden geapprehendeerd: dat dus. ook volgens dit ontwerp, een achterzeilend minder schepeling geheel op denzelfden voet als iedere andere, gewone deserteur zou zijn behandeld;

Orerwegende dat daarom de thans in de praktijk als leemte gevoelde onvolledigheid \-an de Wet niet kan dienen tot staving van de bovenbedoelde ruimere opvatting, maar die opvatting. zal hare juistheid moeten worden aangenomen, met andere gronden zal moeten worden gestaafd:

Overwegende dat clan de roornaamste aangeroerde grond is deze, dat de boven aangewezen uitdrukkingen in de artikelen 138. 139. 140 cn 144 grooteie draagwijdte hebbrn dan in overeenstemming schijnt met de enkele gevallen van „verzwarende omstandigheden", in de artikelen 138, 139 en 140 genoemd en in artikel 152 vervat;

Overwegende dat deze grond zeker weinig overtuigend is. waar de in de Wet genoemde verzwarende omstandigheden, zooals zij boven, sommige in onder-gerallen. zijn opgesomd, toch altijd nog eenige in getal zijn en de uitdrukkingen: ..zonder meer verzwarende omstandigheden", .,niet met eenige verzwarende omstandigheden „gepaard geweest" niet zóó krachtig zijn. dat aan tal van verzwarende omstandigheden zoude behoeven te worden gedacht: dat daartnboren deze uitdrukkingen niet nieuw zijn maar woordelijk ontleend aan onze oude wetgeving op liet stuk van militair strafrecht. waar zij. evenals de uitdrukking „eenige verzwarende omstandigheden" in artikel 158 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, in zooverre meer op haar plaats waren als dàär in de Wet zelve. zooals thans nog in het Crimineel Wetboek voor het

Krijgsvolk te Lande, meerdere gevallen van „verzwarende omstandigheden" dun in het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water werden aangewezen;

Overwegende dat in dit verband door de voorstanders van de ruimere opvatting gewoonlijk ook de aandacht wordt gevestigd op de zóózeer verschillende wijze van uitdrukking in de artikelen 135, 136, 137 en in 144 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, n.l. *hier* „zoodanige verzwarende omstandigheden, „als hierna in dit hoofdstuk worden aangewezen" en *daar* de zoo veel ruimere, vrijwel onbeperkte uitdrukking: „eenige verzwarende om-„-taridiglieden";

dat echter ook hier weer de geschieclenis van de totstandkoming der bepalingen niet vrucht kan worden geraadpleegd; dat immers in liet ontwerp 1810 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water artikel 119 — thans artikel 137 — luidde: „andere schepelingen worden. *in dat geval* (zijnde dit: wanneer zij *„in tijd „van vrede deserteeren, ronder dat de desertie met eenige verzwa-„rende omstandigheden gepaal-d gaat),* met handdaggen gestraft. „Wanneer zij echter binnen den tijd van 14 dagen na de gepleegde „desertie worden geappreliencleerd, wordt hunne correctie aan de „militaire discipline overgelaten", terwijl de artikelen 124 en 127 — thans 142 en 144 — reeds denzelfclen inhoud hadden als nu nog; dat toen dus duidelijk was, dat de bepaling van artikel 127 — thans 144 — niet op zichzelve stoncl maar enkel heteekenis had in verband met artikel 119 — thans artikel 137 — en daarop terugsloeg; dat nu wel in den clefinitieven tekst van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, in de artikelen 135, 136 en 137, de uitdrukking „eenige verzwarende omstandigheden" is vervangen door: „zoodanige verzwarende omstandiglieden als hierna in dit hoofdstuk worden aangewezen". ttrwijl in artikel 144 de oorspronkelijke uitdrukking „eenige verzwarende omstandigheclen" ongewijzigd is gebleven, zoodat het den schijn heeft verkregen, alsof die uitdrukkingen elkander thans niet meer dekken, maar dit inderdaad is schijn en niet meer; dat immers — waar het gaat, als in artikel 137, enkel om de vraag of moet worden gestraft met de dààr bepaalde strafsoort dan wel, bij eenige verzwarende omstandigheid, met eene zwaardere strafsoort — *de rechter* die zwaardere strafsoort niet kan opleggen wanneer de Wetgever hem haar niet met de verzwarende omstandigheid heeft aangewezen; dat het clus zakelijk op hetzelfde neerkomt of de Wet in dit artikel 137 zegt: „zonder eenige verzwa-„rende omstandigheden" dan wel „zonder de verzwarende omstan-„digheden als hierna in dit hoofdstuk zullen worden aangewezen", maar de laatste wijze van uitdrukking is nauwkeuriger, als meer met de werkelijkheid in overeenstemming, omdat nu eenmaal de Wet zelve hier de aanwijzing moet doen; dat op groncl van een en ander moet worden aangenomen, dat de bepaling van artikel 144 nog steeds niet staat op zichzelve maar een terugslag geeft op artiknl 137 en dat dus de uitdrukking „eenige verzwarende omstandighe-

den" in eerstgenoemd artikel geene ruimere beteekenis kan hebben dan de uitdrukking: „zoodanige verzwarende omstandigheden, als hierna in dit hoofdstuk worclen aangewezen" in laatstbedoeld artikel;

Overwegende dat op zoo weinig overtuigende grondels als de boren besprokene te minder tot de juistheicl van bovenbedoelcle „ruimere opvatting" zal mogen worden besloten, waar van die opvatting de zonderlinge gevolgen zouden zijn: vooreerst dat het deels de Wetgever is, die verzwarende omstandigheden bij desertie aanwijst — zooals thans in de artikelen 138, 139. 140 en 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water — deels de rechter zal zijn, die zelfstandig en naar een door hem zelven gevonden kenmerk zal hebben te beoordeelen of aan een feit van clesertie eene „verzwarende omstandigheid" is verbonden; *verder* dat in het eerste geval — aanwijzing door de Wet zelve — op het feit zwaarder straf is gesteld en daarenboven liet voorrecht voor mindere schepelingen om bij vrijwillige terugkeer binnen 14 dagen krijgstuchtelijk te worclen gestraft, komt te vervallen, term-ijl in liet tweede geval — aanwijzing door den rechter — van eene zwaardere strafpositie geen sprake is en enkel bedoeld voorrecht komt te vervallen; *eindelijk,* dat de rechter vrijheid verkrijgt om zelfs omstandigheden, waarvan met zekerheid is aan te wijzen, dat de Wetgever ze niet als „verzwarende" heeft willen aanwijzen — als voorbeeld diene „herhaling". die wèl in het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande als „verzwarende omstandigheden" is geregeld — toch als „verzwarende omstandigheden" aan te merken en dus bijv. bij tweede of derde clesertie het voorrecht van krijgstuchtelijke bestraffing bij tertigkomst binnen 14 dagen te doen vervallen; dat heb nu zeker vreemd zoude mogen worden genoemd, dat de Wet, clip enkel spreekt van „verzwarende omstandigheden". onder deze ééne uitdrukking in hetzelfde hoofdstuk: „van desertie in tijd van vrede" zoude rangschikken omstandigheden, zóózeer verschillend wat de manier van aanwijzing en wat de gevolgen met betrekking tot het strafbaar feit betreft; dat de verklaring, waarom de Wet bij de door haar zelve aangewezen verzwarende omstaiidigheden tevens liet voorrecht van het enkel krijgstuchtelijk gecorrigeerd worclen. doet vervallen. voor dr hand ligt en natuurlijk daarin moet worden gezocht. dat een voorrecht. verbonden aan eene lichtere strafpositie. niet mag gelden voor eene meer zware strafpositie; dat deze voor de hand liggende verklaring echter niet kan gelden voor de door den rechter aan te wijzen verzwarende omstandigheden;

Overwegende dat men dus wel sterke gronden zal moeten kunnen aanvoeren alvorens den Wetgever een zoo wonderlijken gedachtengang toe te schrijven, maar de aangevoerde gronden, zooals gezegd, zich beperken tot de boven besprokene. die zeker niet zijn van klemmenden aard;

Overwegende dat het begrip „verzwarende omstandigheden" niet

enkel voorkomt in het hoofdstuk: „van desertie in tijd van vrede" van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water, maar ook in het gelijknamige hoofdstuk van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en blijkbaar is ontleend aan onze oude wetgeving op het stuk van militair strafrecht, — bijzonderlijk aan de bepalingen omtrent „de misdaad van desertie" iii de tweede afdeeling, vierde Capittel. van het Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat van 26 Juni 1799;

Overwegende dat. waar over de beteekenis van dit begrip in bedoeld gedeelte van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water nog verschil van meening kan bestaan, dit bezwaarlijk het geval kan zijn zoowel met het aangehaalde deel van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande als met de oude Wetgeving, bijzonderlijk de vermelde bepalingen van liet Reglement van 1799;

Overwegende dat dan ook zoowel Mr. Pols (liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Laiide ad artikel 158) als de Belgische Commentator Gérard (Code de Justice et de discipline militaire in de noot bij artikel 158) de bepaling van artikel 158 van het Crimineel Wetboek voor het Krijg-volli te Lande — zijnde dit de met artikel 144 van liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water overeenkomstige bepaling — opvatten in dezen zin. dat de Wetgever met de daar bedoelde „verzwarende omstandigheden" enkel het oog heeft gehad op de verzwarende omstaiidighedeil. in de vorige aitilielen uitdrukkelijk genoemd; dat het trouwens ook bezwaarlijk zoude gaan, die bepaling op te vatten in anderen. ruimeren zin, waar heb niet gemakkelijk moet zijn naast al de gevallen, die de Wet zelve heeft opgenoemd, er nog andere te vinden, nu van de heide gevallen, die xooi liet heel wat minder volledige Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water als daarin niet aangewezen plegen te worden genoemd. het „achterzeilen van het schip" voor de landmacht niet van toepassing is en de herhaling vall desertie in de Wet uitdrukkelijk genoemd en geregeld is;

Overwegende dat dit artikel 158 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande vrijwel letterlijk is ontleend aan artikel 20 van het vierde Capittel der tweede afdeeling van het Reglement van Krijg-tucht of Crimineel Wetboek van 1799 en liet bij raadpleging van dit artikel en de daaraan voorafgaande bepalingen in liet oog springt, dat het aan het daar gebezigde begrip „verzwarende „omstandigheden" hecht de beteekenis van door de Wet zelve aangewezen „verzwarende" omstandigheden;

Overwegende dat men ook in liet Crimineel Wetboek voor het Koningrijk Holland. welk Wetboek is tot stand gekomen in denzelfden tijd als de ontwerpen 1807 en 1808 van Crimineele Wetboeken voor het Krijgsvolk, deze zelfde beteekenis vindt van het ook daarin gebezigde begrip „bezwarende omstaiidighedeil"; dat immers in artikel 203 xan dit Wetboek voorkomt de bepaling: „Dieverijen. gepleegd zonder zoodanige bezwarende omstandigheden „als hier voren zijn opgegeven, en zonder zoodanige braak als waar-

„van in de volgende afdeeling van dit hoofdstuk zal worden ge-„handeld, zullen gestraft worden met gevangenis of bannissement, „tezamen of afzonderlijk, iiiet te bovengaande den tijd van zei „jaren". terwijl dan blijkt, rlat de bedoelde, in liet Wetboek opgesomde „bezwarende omstandigheden" den Wetgever telkenmale leidden tot het stellen van eene zwaardere strafpositie dan hij de gewone dieverijen;

Overwegende rlat in het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande dit voorbeeld is gevolgd niet enkel met betrekking tot desertie maar ook wat geweldenarijen en strooperijen betreft, immers ook daar, in de artikelen 176. 178 en 179. de meer ernstige vormen van deze misdrijven zijn omschreven en met zwaardere straffen dan de gewone vormen zijn bedreigd;

Overwegende dat, waar ter aangegeven plaatse in het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande èn in het Reglement 1799 èn in het Crimineel Wetboek voor het Koningrijk Holland de zin van het begrip „verzwarende omstandigheden" is duidelijk en bepaald; waar de gronden die er. voor zouden pleiten. rlat aan ditzelfde begrip in het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water eene ruimere, in de gevolgen tevens gansch andere beteekenis zoude moeten worden gehecht, voor het minst niet sterk zijn, terwijl die ruimere opvatting leidt tot vrij ongerijmde en daardoor moeilijk aannemelijke gevolgen, uit een en ander voortvloeit, dat ook voor liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water aan de beteekenis van „verzwarende omstandigheden" als voor den Wetgever aanleiding gevend tot het stellen van eene zwaardere strafpositie, zal moeten worden vastgehouden;

Overwegende dat ook slechts hierdoor is te ontkomen aan de gevolgtrekking, dat in bet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande in de bepalingen omtrent desertie het begrip „verzwarende omstandigheden" eene geheel andere beteekenis zoude hebben dan in die bepalingen van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water, schoon beide Wetboeken vrijwel in denzelfden tijd zijn ontworpen en tot stand gebracht en de duidelijke trekken vertoonen van hunne gemeenschappelijke afkomst;

Overwegende dat, maar „het achterzeilen van het schip", dus niet kan worden aangemerkt als „verzwarende omstandigheid" in den zin van artikel 144 van het Crimincel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water, de correctie van dezen gedaagde, ingevolge artikel 142 van het Crimineel Wetboek rooi het Krijgsvolk te Tl-aier, voor het hem te laste gelegde, aan de Krijgstucht had behooren te zijn overgelaten, zijnde te dezer zake voor den Fiskaal geen recht tot strafvordering aanwezig;

Overwegende dat gedaagde dus behoort te worden vrijgesproken en het hem veroordeelend vonnis van den Krijgsraad niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie, 142

tal 144 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en 185 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 1 Juli 1914 ten laste van gedaagde gewezen:

Verklaart dat geen recht tot strafvordering ter zake van liet aan gedaagde te la-te gelegde aanwezig is en spreekt gedaagde vrij;

Verstaat, dat de correctie van gedaagde wegens de hem te laste gelegde feiten, ter zake waarvan hij echter bereids vijf en dertig dagen in voorloopige verzekerde bewaring heeft doorgebracht, aan de Krijgstucht wordt overgelaten;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 8 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trrnitt. Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. h. Quack en P. P. C. Collette.

Waar de gepleegde feiten — slaan van een inlandsch schepeling, ook nog nadat een meerdere gelast had daal.nzc.de op te houden — het opleggen van de straf van ééne maand vermindering in klasse van stoker 1e kl. tot stoker 2e kl. niet rechtvaardigen, gaat het niet aan om zoodanige straf die vooral in hare gevolgen veel zwaarder is dan 14 dagen provoostarrest, op te leggen alleen omdat het tenuitvoerleggen van provoostarrest — tot het opleggen waarvan de strafoplegger aanvankelijk het voornemen had — moeilijkheden zou opleveren.

14 dagen provoostarrest zou echter ook i. c. nog veel te zwaar zijn, waarom het H. M. G. de straf wijzigt in drie dagen provoostarrest, overwegende dat klager gegronde reden had om te verinoeden dat de door hem mishandelde schepeling hem met een mes te lijf wilde en tengevolge van de daardoor veroorzaakte hevige gemoedsbeweging verder is gegaan dan voor zijne verdediging bepaald noodzakelijk was.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gelezen de verklaring van den stoker der 1e klasse — destijds: tijdelijk stoker der 2e klasse — G. R. (stamboeknr. 3398). dienende aan boord van Hare Majesteits torpedobootjager „Jakhals", gedagteekend „In zee 11 Mei 1914", houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over de straf van één maand vermindering in klasse. hem den 9en Mei te voren opgelegd

door den luitenant ter zee der 1e klasse T).. Commandant van voornoemden bodem, wegens: ..Een inlandschen stoker met eeii timba ..geslagen en daarmede niet opgehouden toen hem znlks door den .,Officier-machinist gelast werd";

Gelezen de op deze klacht betrekking hebbende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- eii Landmacht;

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

den 2en Februari 1914 bevonden zich in de mariclie-kamer van de stokers aan boord van de ..Jakhals". na briquettenladen, de stoker 1e Irlasse R.. de inlandsche stoker 2e klasse X. en klager; toen X. met mandiën klaar was begon hij zijn vuil pakje in een balie met water uit te wasschen. waarop klager hem toeriep. dat hij zulks niet doen mocht; bij de woordenwisseling, die toen ontstond, gaf klager A. een duw en verliet deze mopperende de mandie-kamer. alleen gekleed in een broek. even later kwam hij terug. thans ook niet een kieltje aan en wilcle R.. die in de deuropening stond. voorbijdringen, waarop R. riep: ..B.. ga weg daar heb je dien vent met een mes" en de aangeroepene een timba greep; ***h.*** tastte naar zijne zijde, doch ontving dadelijk van klager eenige klappen met de timba. ook nog nadat de Officier-machinist. die aangeloopen kwam. hem gelast had met slaan op te houden. terwijl klager uitriep: .,moet ik me dan met eeii mes laten steken"; de Officier-machinist greep A. vast. waarop klager met slaan ophield; hij onderzoek bleek dat ***h..*** die eenige kneuzingen had opgeloopen, inderdaad een scheepsmes droeg tusschen den band van zijn broek ter plaatse waarheen hij te voren met zijn hand had gegrepen:

Overwegende dat klager derhalve de feiten. waarvoor hij is gestraft. inderdaad heeft gepleegd dl de strafreden dus juist is omschreven;

Overwegende, wat de opgelegde straf betreft. dat de Commandant, blijkens zijne toelichtiiig. klager aanvankelijk had willen straffen met veertien dagen provoost-arrest met vermindering van kost, doch. op grond van de moeilijkheid om die straf ten uitvoer te leggen. daarvan heeft afgezien en de opgelegde straf heeft gekozen:

Overwegende dat deze straf echter. vooral in haar gevolgen. veel zwaarder is dan die welke oorspronkelijk was toegedacht, de gepleegde feiten liet opleggen van zoodanige straf niet rechtvaardigen en het niet aangaat orii zooclanig zware straf op te leggen alleen omdat het doen ondergaan van de aanvankelijk beoogde provooststraf eenige moeilijkheden bood. welke moeilijkheden echter. geenszins onoverkomelijk waren:

Overwegende dat het diensvolgens billijk is klager, wiens gedrag overigens goed is. provooststraf op te leggen, doch veertien dagen provooststraf met vermindering van kost veel te zwaar is;

Overwegende toch dat klager gegronde reden had om te vermoeden dat **h.** hrm niet een mes te lijf wilde en hij. zich daartegen willende verdedigen, daarin, ten gevolge van de daardoor veroor-

zaakte hevige gemoedsbeweging, verder is gegaan dan voor zijne verdediging bepaald noodzakelijk was en door diezelfde oorzaak ooli niet onmiddellijk na het bevel van den Officier-machinist met het toebrengen van slagen heeft opgehouden, terwijl die slagen ook zijn toegebracht met het eerste liet beste voorwerp dat hij bij de hand had, en hij daarvoor niet expresselijk een wapen of ander gevaarlijk voorwerp heeft gehaald;

Overwegende dat de straf derhalve wijziging behoeft;

Gezieii de artikelen 12—14 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Beschikkende op de klacht:

Verklaart cleze in zoo\-erre gegrond dat de opgelegde straf wordt veranderd in drie dagen provoostarrest;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal en een uittreksel aan klager;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 18 September 1,914.

President: Mr. Dr. C. J. M. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. R. W. van Sandick, J. C. H. h. Quack en P. P. C. Collette.

Een schepeling in 1910, ia Australië gedeserteerd van Hr. Ms. „Hertog Hendrik", welk schip nog steeds in O.-I. vertoeft, wordt in Juli 1914 tc Nieuwe-Niedorp aangehouden en gebracht op Hr. Ms. wachtschip te Willemsoord.

De -1.-F. verzoekt vervolging voor hef H. 32. G. (art. 50 P. I.)

Het Hof verstaat dat dit verzoek niet voor inwilliging vatbaar is omdat de verdachte ressorteert onder den Comm. officier van laatstgenoemden bodem, terwijl het ingevolge artt. 4 en vlgg. R. Z. de Comm. officier is, onder wien een verdachte ressorteert, die van het feit en het eventueel opgelegd arrest terstond rapport moet ontvangen en die daarop de zaak zal hebben te onderzoeken, en terwijl het vervolgens de comm. officier van de directie — i. c. Willemsoord — is, die ingevolge art. 8 R. Z. zal hebben te beslissen over de verwijzing naar den krijgsraad.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen op heden 18 September 1014 een schrijven van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- tn Landmacht d.d. 29 Augustus 1014. houdende verzoek aan het Hof om tegen K. van der 0.. stoker 2e

klasse van Harer Majesteits „Hertog Hendrik", manclament criminele te verleenen met de clausule van apprehensie;

Overwegende dat dit verzoek is gegrond op de omstandigheden: dat de genoemde op 25 October 1910, of daaromtrent, tijdens liet genoemde schip te Adelaide (Australië) lag, van passagieren achter, en wijders, zonder verlof en zonder geldige reden, van dien bodem afwezig is gebleven tot op 18 Juli 1914, toen hij door de politie te Nieuwe-Niedorp is aangehouden;

dat van dei O. bekent zich aan dit strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt;

dat derhalve, ter zake van desertie, eene strafvervolging tegen hem zal mocteii worden ingesteld en dat genoemd schip zich thans niet binnen het Rijk in Euiopa bevindt en niet tot eene der maritieme directies in dat Rijk behoort;

Overwegende dat bij dit verzoek dus wordt uitgegaan hiervan: dat de genoemde van der O.. als destijds, toen hij van Harer Majesteit~„Hertog Hendrik" afwezig is gebleven, op dien bodem dienende, zou behooren terecht te staan voor dtn Krijgsraad, waaronder de bemanning van dien bodem ressorteert, en dat, vermits hij toor dien Krijgsraad uit hoofde ran bijzondere omstandigheden niet kan worden terecht gesteld, de bepaliiig van artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, omtrent het ter eerste instantie terecht staan voor liet Hoog Militair Gerechtshof, op hem toepassing zal moeten vinden;

Overwegende dat, blijkens de stukken, de genoemde van der O. op 18 Juli 1914 aan boord is gebracht van Harer Majesteits Wacht-"chip te Willemsoord en thans aldaar is dienende aan boord van genoemden bcdern;

Overwegende dat dus de genoemde van der O. ressorteert onder den Comniandeerenden Officier van laatstgenoemden bodem, terwijl ingevolge de artikelen 4 en volgende van de Rechtspleging bij de Zeemacht, het de Commancleerende Officier is, onder wien een verdachte ressorteert, die van het gepleegde feit en liet eventueel opgelegde ariest terstond rapport moet ontvangen en die daarop de zaak zal hebben te onderzoeken en terwijl het vervolgens de Comiaandcerende Ofiicier van de Directie — in deze de Directie van de Marine te Willemsoord — is, die ingevolge artikel 8 van de Rechtspleging bij de Zeemacht zal hebben te beslissen, of verwijzing naai, den Krijgsraad — dat is in dtze de Krijgsraad binnen liet Rijk in Europa — noodig moet worden geoordeeld;

Overwegende dat derhalve het in artikel 50 van ·i Hofs Provisioneele Instructie bedoeld geval, dat uit hoofde van bijzondere omstandigheden een aan de militaire jurisdictie ter zee onderworpen zijnd persoon niet kan worden terecht gesteld, ten aanzien van genoemden van der O. zich niet voordoet, en het Hof onbevoegd is om van diens zaak ter eerster en laatster instantie kennis te nemen;

Gezien de boven aangehaalde met-artikelen alsmede artikel 142 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Verstaat, dat bovenbedoeld, door den Advocaat-Fiskaal gedaan verzoek voor inwilliging niet vatbaar is. 1)

Tweede Militaire Arrondisseinent, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 27 Februari 1914.

(Geapprobeerd door het H. M. G. bij resolutie van 30 Juli 1914).

President: Mr. Th. Evekink.

Leden: de kapiteins J. A. Snijders en A. Kaptein en de luitenants

J. J. van Santen en Mr. Dr. J. S. Barbas.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. van Meurs.

Vervalsching van het bij de compagnie aangehouden wordende Register van ziekgemelde militairen, 6e kolom, waarin de behandeld officier van gezondheid had aangeteekend „kwartierziek te bed", hetgeen door beklaagde was gewijzigd in „dienstdoen", is niet beschouwd als vervalsching van een schriftelijke geneeskundige verklaring nopens het al of wiet bestaan van eene ziekte.

In Naam der Koningin.

Vonnis vaii den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem, in zake: De Auditeur-Militair in het 2e Militaire Arrondissement te Arnhem. ambtshalve eischer

tegen

A. v. L., volgens opgaaf oud 21 jaar. op 11 Januari 1914 korporaal (20 Februari 1914 gedegradeerd) bij het 5e regiment Infanterie te Amersfoort, geboren te Utrecht den 15en September 1892. beklaagde niet gedetineerd.

De Krijgsraad in liet 2e Militaire Arrondissement te Arnhem;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Garnizoens-Commandant te Amersfoort d.d. 29 Januari 1914, waarvan afschrift aan beklaagde is gelaten;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Commandeerende-Officier van het Garnizoen der Hoofd-

1) Het H M. G. is met deze resolutie teruggekomen op eene sinds jaren bestaande jurisprudentie. Men vergelijke: Mil. jurisprudentie II, No. 60, blz. 176; M. R. T. IV, blz. 649; VII, blz. 22; Red..

plaats van bet 2e Militaire Arrondissement d.d. 13 Februari 1914. met de aan den voet daarvan gestelde telastlegging van den Auditeur-Militair voornoemd, welk stuk aan den beklaagde onder overgifte van een door den Secretaris van den Krijgsraad geteekend afschrift is beteekend den 18en Februari 1914;

Gelet op liet ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de getuigen. op last van den Auditeur-Militair voornoemd gedagvaard;

Gezien de door den Auditeur-Militair ingediende schriftuur van eisch strekkende tot vrijspraak;

Gezien het Register van ziekgemelde Militairen van het 5e regim nt Infanterie 3e bataljon 4e compagiiic. gewaarmerkt te Amersfoort 1 October 1913, de compagnies-commandant get. Ritman;

Gehoord den beklaagde;

Na overeenkomstig artikel 193 va11 de Rechtspleging bij de Land macht te hebben beraadslaagd;

Overwegende dat de beklaagde voor dezen Krijgsraad gehouden den 27en Februari 1914 heeft terechtgestaan ter zake:

dat hij te Amersfoort op 11 Januari 1913 het Register x-an ziekgemelde militairen bij de 4e compagnie 3e bataljon 5e regiment Infanterie heeft vervalscht met liet oogmerk om het openbaar gezag te misleiden. door de schriftelijke geneeskundige verklaring nopens liet bestaan van een ziekte. opgemaakt door den officier van Gezondheid 1e klasse Dr. J. J. Snel. luidende voor beklaagde ..kwartierzielr te bed" uit te wisschen en in stede daarvan valschelijk in te vullen: „Dienstdoen";

Overwegende dat beklaagde heeft erkend: dat op 11 Januari 1914 zijn naam. als zich hebbende ziek gemeld. in het ziekenregister stond; dat de officier van Gezondheid Dr. J. J. Snel zijne beslissing in liet ziekenregister heeft ingeschreven achter zijn naam met de woorden „kwartierziek te becl": dat hij de woorden ..kwartierziek te bed" achter zijn naam in het register vermeld. heeft uitgewischt. behalve de letters k. w. en clnar\-oor in de plaats gesteld het woord „dienstdoen"; dat hij die handeling gepleegd lieeft 9 u. 15 voormiddags; dat hij de handeling waarvan hij beschuldigd is gepleegd heeft omdat bij dien Zondag graag uitwilde: dat hij tegen de beschuldiging vermeld in de beschikking tot verijdering niets in te brengen lieeft;

Overwegende dat d. H. milicien-soldaat 5e regiment Infanterie te Amersfoort als getuige onder eede heeft verklaard: Zondag, 11 Januari 1913 was ik met korporaal van L. op het ziekenrapport tusschen 9 en 10 uur voormiddags. Ik hoorde dat de dokter na onderzoek van beklaagde zei: ..kwartierziek te bed" en heb later op de chambree ± 10 uur v.m. gezien dat die woorden ingevuld waren achter den naam van beklaagde. Nadat nij op die kamer samen het ziekenregister hadden ingekeken zei beklaagde tegen mij dat hij de beslissing wilde veranderen en vroeg mij toen om vlakgom; later

in den voormiddag heeft beklaagde mij gezegd, dat hij het ziekenrapport verandercl had;

Overwegende dat Dr. J. J. Snel, officier van gezondheid 1e klasse te Amersfoort als getuigt onder eede gehoord heeft verklaarcl: het thans mij vertoonde boek herken ik als het ziekenregister mij den 11den Januari 1914 des v.m. voorgelegd; daarin is de aanteekening dienst doen op blz. 23. 6e kolom. achter den naam van L. niet van mijn hand. Ik beschouw de verklaring in de 6e kolom van het register van ziekgemelde militairen niet als eene schriftelijlie geneeskundige verklaring nopens het al of niet bestaan van eene ziekte. maar als eene geneeskundige indicatie voor behandeling van den patiënt bij het korps. ook ten opzichte van den belilaag.de h. v. L. beschouw ik de door mij gedane aanteekening in kolom 6 niet als een geneeskundige verklaring;

Overwegende dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde schuldig is aan het hem ten laste gelegde feit. zoodat hij daarvan behoort te worde vrijgesproken;

Gezien artikel 193 Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtsprekende in Naam der Koningin!

Spreekt den beklaagde vrij;

De Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement heeft besloten in de zaak van A. v. L. daarin de bestraffing over te laten aan den Commandeerende-Officier.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Koninklijk besluit van 13 November 1914. No. 41.

(Recueil Militair 1914, blz. 916)

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 11 November 1914. Kabinet. La. T°. 117;

Gelet op Onze Besluiten van 4 September 1914, no. 61 en van 2 November 1914. no. 69;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat aan gewezen officieren, die worden benoemd tot tijdelijk plaatsvervangend officier-commissaris bij een Krijg-laad of in een der garnizoenen buiten de residenties van de Krijgsraden, of tot secretaris in een dier garnizoenen over de dagen, dat zij als zoodanig werkzaam zijn, eene toelage wordt toegekend van zes gulden (*f* 6.—).

Dit besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 Augustus 1914.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 13den November 1914.

WILHELMINA

De Minister van Oorlog.

BOSBOOM.

Bevoegdheid tot het opleggen van krijgstuchtelijke straffen.

's-Gravenhage, 19 December 1914.

1e Afd., no. 185.

Aan

de Autoriteiten van de Landmacht.

Het is mij gebleken dat er twijfel bestaat omtrent de vraag of onderofficieren-detachementscommandanten bevoegd zijn om straffen op te leggen aan militairen behoorende tot het detachement onder hun bevel.

Naar aanleiding daarvan doe ik U kennen, dat aan de onderofficieren-detachementscommandanten de bedoelde strafbevoegdheid *niet* kan worden toegekend en wel op grond van de duidelijke bewoordingen van art. 13 van het Reglement van Krijgstucht. Dit Reglement kent als regel slechts strafbevoegdheid toe aan den compagniescommandant als laagste strafoplegger. Als uitzondering op dien regel noemt art. 43 van liet Reglement van Krijgstucht den *officier*-detachementscommandant, daarmede uitdrukkelijk den *onderofficier*-detachementscommandant uitsluitend.

En de letter van art. 43 èn de geheele geest van het Reglement van Krijgstucht sluiten den onderofficier zonder uitzondering van de bevoegdheid tot strafoplegging uit.

In verband met liet vorenstaande wordt bij deze, de dezerzijdsche aanschrijving van 5 Juni 1880, 1e Afd., No. 21, als gevende tot gegronden twijfel te dezen opzichte aanleiding, ingetrokken.

De Minister van Oorlog,

BOSBOOM.

(Recueil militair 1914, bladz. 987.)

Benoeming leden der militair-rechterlijke macht bij de Zeemacht.

Bij beschikking van den vice-admiraal, commandant der marine te Willemsoord zijn in den krijgsraad bij de zeemacht binnen het Rijk in Europa, welke wordt gehouden in de directie der marine te Willemsoord, benoemd voor het tijdvak van 1 Januari tot en met ultimo December 1915:

1u. tot leden: (1)

1) De benoemde officieren waren reeds lid van den krijgsraad gedurende het tijdvak 20 December 1913 tot 1 Januari 1915.

de kapitein der mariniers J. C. Schraver,
de luitenant ter zee der 1ste klasse H. W. A. Brans,
de officier van administratie der 1ste klasse P. X. Snellen van Vollenhoven (1) en
de luitenant ter zee der 1ste klasse O. Bender lid;

2o. tot plaatsvervangende leden:
de kapitein der mariniers P. h. Groen,
de luitenant ter zee der 1ste klasse **h.** Quispel,
de officier van administratie der 1ste klasse C. Mathol en
de officier van administratie der 1ste klasse D. Tollenaar;

3o. tot plaatsvervangende secretarissen:
de officier van administratie der 2de klasse C. **h.** Huysman en
de officier van administratie der 2de klasse EI. P. Verschuur;

met bepaling, dat de plaatsvervangende leden en secretarissen bij naderhand ontstane ziekten of opgekomene gewichtige verhindering van de zitting hebbende leden of van den secretaris 2), respectievelijk zullen zitting nemen, c.q. fungeeren:

het plaatsvervangende lid P. S. Groen in plaats van het lid J. C. Schraver of vóór het lid H. W. X. Brans of diens vervanger;

het plaatsvervangende lid A. Quispel in plaats van het lid H. W. X. Brans of vóór het lid P. A. Snellen van Vollenhoven of diens vervanger;

het plaatsvervangende lid C. Mathol in plaats van het lid P. X. Snellen van Vollenhoven of diens vervanger;

het plaatsvervangende lid D. Tollenaar in plaats van het lid O. Bender of diens plaatsvervanger;

de plaatsvervangende secretarissen, beurtelings; allen met inachtneming van het bepaalde in art. 133, 2de en 3de lid, van de Regtspleging bij de Zeemagt.

Bij beschikking van den vice-admiraal, commandant der marine te Willemsoord zijn benoemd bij de informatiën door den officier-commissaris 3) in door dien commandant naar den krijg-raad bij de zeemacht binnen het Rijk in Europa in de directie der marine te Willemsoord verwezen en in de in het eerste gedeelte van art. 28 van de Regtspleging bij de Zeemagt bedoelde zaken, voor het jaar 1915:

tot secretaris:
de officier van administratie der 2de klasse C. **h.** Hauer (4);

1) In het bezit van het getuigschrift van meer uitgebreide kennis in rechtswetenschappen.

2) De secretaris, officier van administratie der 2de klasse C. N. van den Berg, was in 1913 benoemd voor het tijdvak 20 December 1913 tot 1 Januari 1916.

3) De officier-commissaris, officier van administratie der 1ste klasse G. H. Hamersma (in het bezit van het getuigschrift van meer uitgebreide kennis in rechtswetenschappen), was in 1913 benoemd voor het tijdvak 20 December 1913 tot 1 Januari 1916.

4) De benoeinde secretaris vervulde die functie reeds gedurende het tijdvak van 20 December 1913 tot 1 Januari 1915.

tot plaatsvervangend secretaris:
de officier van administratie der 2de klasse S. F. Dijkema.

Bij beschikking van den vice-aclniiraal. directeur en commandant der marine te Amsterdam zijn benoemd:
tot officier-comniissaris. belast met het nemen van informatiën in door clien directeur en coinmandant naar den krijgsraad bij de zeemacht binnen het Rijk in Europa verwezen zaken:
de officier van administratie der 1ste klasse J. Dolk (1):
fot secretaris bij die informatiën:
de officier van administratie der 2de klasse C. J. Wit;
beiden voor liet tijdvak van 20 December 1914 tot 20 December 1915 (2).

Bij beschikking van den vice-admiraal. commandant der marine te Hellevoetsluis zijn benoemd:
tot officier-commissaris. belast met het nemen van informatiën in door dien commandant naar den krijgsraad hij de zeemacht binnen het Rijk in Europa verwezen zaken:
de officier van administratie der Iste klasse T. Akkerman (1):
tot secretaris bij die informatiën:
de officier van administratie der 2de klasse C. L. Heyl;
tot plaastvervangend secretaris bij die informatiën:
de officier van administratie der 2de klasse W. A. Vos;
allen voor het tijdvak van 20 December 1914 tot 20 December 1915 (3).

Militaire rechtspleging tegen geïnterneerde militairen.

Voor wat de militaire rechtspleging betreft worden geacht tot een afzonderlijk garnizoen te behooren, de hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid, voor zoover zij zich onder de bewaring van de landmacht bevinden.

Indien de bedoelde geïnterneerde militairen worden verdacht zich aan een strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt worden de functiën, welke de artikelen 11 en 12 van de Regtspleging bij de Landmagt aan den garnizoenscommandant opdragen, te hunnen opzichte vervuld door den Commandant rail het Interneeringsdepot n-nartoe zij behooren.

---

1) In het bezit van het getuigschrift van meer uitgebreide kennis in rechtswetenschappen.

2) Beide officieren waren reeds resp. officier-commissaris en secretaris gedurende het tijdvak 20 December 1913 tot 20 December 1914.

3) De benoemde officier-commissaris en secretaris vervulden deze functien reeds gedurende het tijdvak 20 December 1913 tot 20 December 1914.

(Beschikking van den Minister van Oorlog van 6 Januari 1915, 1ste Afd. No. 438).

(Legerorders 1915. Deel B.. No. 5).

Staatsblad No. 611 bevat het Koninklijk besluit van 23 December 1914 tot invoering van de gewijzigde Regtspleging bij de Landmagt (Publicatieblad 1914. So. 2). in de kolonie *Curacao.*

Staatsblad So. 33 bevat het Koninklijk besluit van 30 Januari 1915, tot invoering van de gewijzigde Regtspleging hij de Landmagt (Gouvernementsblad 1013. No. 73). in de kolonie *Suriname.*

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

De organisatie der militaire justitie in den vreemde. 1)

(Vervolg)

ENGELAND.

Misdaden en wanbedrijven ter kennisneming van de militaire rechtbanken. De militaire justitie houdt zich in tijd van vrede alleen bezig met alles wat de militaire discipline betreft en met de misdaden en wanbedrijven van zuiver militairen aard. Een uitzondering is gemaakt voor doodslag: in alle gevallen van een gewelddadigen dood aan boord in de Engelsche wateren stelt de coroner etii onderzoek in en de burgerlijke justitie behandelt de zaak.

Buiten dit geval houdt de burgerlijke justitie zich bezig met de misdaden en wanbedrijven buiten de maritieme inrichtingen op Engelschen bodem *aan den wal* begaan door Engelsche schepelingen; zij zijn alsdan onderworpen aan de rechtsspraak gemeen aan alle Britsche onderdanen.

De misdaden en wanbedrijven begaan *aan boord* of in de inrichtingen der zeemacht, diefstallen enz.. worden berecht door de krijgsraden.

Het streven bestaat om zooveel mogelijk over de misdaden en overtredingen door schepelingen begaan, ti doen oordeelen door de burgerlijke rechtbanken. In geen enkel geval werken de burgerlijke en de militaire justitie gemeenschappelijk.

Straffen gesteld in het Wetboek van Militair Strafrecht. Er bestaat in Engeland geen Wetboek van Militair Strafrecht. De Naval Discipline Act geeft in enkele bladzijden de lijst der straffen en in het algemeen de gevallen waarin zij kunnen worden opgelegd. Maar nergens ziet men dat voor een misdaad of wanbedrijf een zekere straf, binnen zekere grenzen nioet worden toegepast. De krijgsraden hebben alle ruimte om de straf op te leggen die hun het aan hun oordeel onderworpen geval schijnt te verdienen; zij kunnen zich laten leiden door de bijzondere omstandigheden van de daad en door de antecedenten van dtir beschuldigde.

De straffen zijn in tijd van vrede betrekkelijk licht, zonderdat

1) Overgenomen en vertaald uit de Revue Maritime van Augustus 1914. Vervolg van blz. 21 hiervóór.

men kan zeggen of zij strenger zijn dan dit der burgerlijke rechtspraak omdat een bepaalde straffenschaal niet bestaat.

De bij de Engelsche marine gestelde straffen zijn, in volgorde der zwaarte: de doodstraf; dwangarbeid van 5 jaren tot levenslang; onteerend ontslag uit den dienst; gevangenisstraf van een dag tot 2 jaren of lichamelijke tuchtiging; 1) ontslag uit den dienst: verlies van ancienniteit voor officieren, voor een bepaalden of onbepaalden tijd; ambtshalve ontscheping; strenge berisping of berisping; degradatie voor onderofficieren; verbeurte van soldij, engagementspremie, bergloon, prijsgelden, toelagen, kostgelden, gratificatiën, medailles, eereteekenen en, ingeval van desertie, verbeurdverklaring van de door den deserteur aan boord achtergelaten goederen.

Organisatie van de militaire justitie. De militaire justitie wordt in Engeland alleen uitgeoefend door de „Court-Martial" of krijgsraad. De commandanten hebben overigens het recht om gevangenisstraf van ten hoogste 3 maanden op te leggen en aan officieren verlies van ancienniteit mede tot 3 maanden; de vlootvoogden hebben in den vreemde dezelfde rechten tot een maximum van 6 maanden en ook om de straffen van ontscheping, berisping en degradatie op te leggen; de admiraliteit kan met verlies van ancienniteit tot 12 maanden straffen.

De krijgsraden (courts-martial) zijn tijdelijk, d.w.z. zij worden telkens voor eene bepaalde zaak ingesteld. Zij moeten altijd zitting nemen aan boord van een schip en kunnen niet worden bijeengeroepen indien niet ten minste 2 oorlogsvaartuigen ter plaatse aanwezig zijn.

De bevoegdheid om krijgsraden te benoemen komt toe aan de admiraliteit en, bij delegatie, aan zekere bepaald aangewezen officieren (vlootvoogden of divisie-commandanten).

Er is geen hof van appèl. Alleen de admiraliteit kan een vonnis casseeren, heb opschorten of vernietigen wegens gebreken in den vorm of om een andere reden; zij kan de straf verminderen maar haar niet te niet doen.

Samenstelling der „Courts-martial". Een court-martial is, zoo mogelijk, samengesteld uit 9 leden en ten minste uit 5, allen minstens 21 jaren oud. Deel ervan kunnen uitmaken vlagofficieren, kapiteins ter zee, kapitein-luitenants ter zee en luitenants ter zee der 1e klasse, naar de volgende regelen:

De officier bekleed met de bevoegdheid om een „court-martial" bijeen te roepen, mag daarin geen zitting nemen. Hij wijst den president aan. Deze vormt den krijgsraad, daarbij aanwijzende de ter plaatse aanwezige officieren die in ancienniteit onmiddellijk op hem

---

1) In „The Kings Regulations and Admiralty instructions" voor de marine staat op blz. 282 van de uitgave 1913, in eene noot: „The infliction of corporal punishment is at present suspended" Vert.

volgen, zoodat de raad zoo mogelijk uit 9 maar ten minste uit 5 leden bestaat. Hij beschikt daarbij niet over kapitein-luitenants ter zee of over luitenants ter zee der 1de klasse tenzij het getal 5 zonder hen niet kan worden bereikt. In een krijgsraad van meer dan 5 leden mag dus een kapitein-luitenant of een luitenant ter zee geen zitting hebben.

Beschuldigde:	President:	Rechters:
Vlagofficier.	Vlagofficier.	Vlagofficieren of kapiteins t 's.
Kapitein t/z.	Vlagofficier of kap. t z.	Ten minste kap.-luit. t'z.
Kap.-luit. t z.		Ten minste 2 kapitein-luitenants t/z. of hoogere raag
Anderen. Geen burgerleden.	—	Geen bizondere regel.

Procesvorm.

1o. *Instructie.* De instructie, vóór de verschijning voor den krijgsraad, wordt gehouden door den commandant van het schip waarop de beschuldigde behoort. Wanneer deze officier van oordeel is dat eene krijgstuchtelijke bestraffing niet voldoende is, vraagt hij aan den vlootvoogd de bijeenroeping van een „court-martial". Deze alleen beoordeelt of er aanleiding is om tot die bijeenroeping over te gaan, dan wel om de zaak met eene disciplinaire straf te doen afloopen. De commandant heeft de bevoegdheid, maar maakt daarvan zelden gebruik, om zich door een ander officier te doen vervangen.

De krijgsraad samengesteld zooals hierboven is gezegd, moet, behalve des Zondags, alle dagen samenkomen, tot de uitspraak van het vonnis. De zittingen zijn geldig zoo er ten minste 4 leden tegenwoordig zijn. De getuigen worden opgeroepen door den „judge advocate", zijn vervanger of den officier die zijn plaats vervult. Bij het begin der zitting kan de beschuldigde de verschillende rechters wraken; de krijgsraad beslist terstond hierover zonder beroep. Elk der leden zweert vervolgens met volkomen onpartijdigheid te zullen oordeelen en niets bekend te maken aangaande de gevoelens der andere leden. De vonnissen der krijgsraden worden niet met redenen omkleed. De beklaagde verklaart zich schuldig of niet schuldig. In het eerste geval maakt zijn bekentenis de zaak zeer eenvoudig. In het tweede geval beslist de raad kortaf zonder toelichting.

Beroep, herziening. De uitspraak van de „court-martial" is onmiddellijk uitvoerbaar, behalve ingeval van eene veroordeeling ter dood. De oorspronkelijke processtukken of authentieke afschriften ervan, worden zoo spoedig mogelijk door den judge-advocate aan den vlootvoogd gezonden, die ze doet toekomen aan de admiraliteit. De Koning beslist alleen bij veroordeeling ter dood. In alle andere gevallen kan de admiraliteit elk vonnis van een „court-martial" opschorten, vernietigen, wijzigen. Zij kan eene straf van lichtere

soort opleggen of de toegemeten straf geheel of gedeeltelijk verminderen, maar zij kan haar niet verzwaren.

Eene veroordeeling ter dood is niet geldig zoo niet tenminste 4 officieren, indien de raad was samengesteld uit 5 leden, en anders zoo niet minstens twee derden van het aantal leden daarvóór hebben gestemd.

Het vonnis kan slechts éénmaal aan een herziening worden onderworpen.

VEREENIGDE STATEN

Misdaden en wanbedrijven ter kennisneming van de militaire rechtbanken. **Met doel van de militaire justitie is de handhaving van de militaire tucht.** 1) Alle militaire misslagen behooren tot hare bevoegdheid.

Indien een militair beschuldigd wordt van een misdrijf tegen den persoon of de eigendom van een particulier en strafbaar krachtens de wet van het land, moet zijn chef hem, op verzoek van de benadeelde partij, overgeven aan den burgerlijken rechter. Het is echter gebruikelijk dat, wanneer de militaire rechter de instructie der zaak begonnen is, hij die ook verder blijft behandelen.

Straffen gesteld in het Wetboek van Militair Strafrecht. De straffen voorkomende in het Wetboek van Militair Strafrecht verschillen weinig van die in het gewone Wetboek van Strafrecht. De president heeft bovendien een uitersten grens van strafmate gestelcl, welke in tijd van vrede niet mag worden overschreden.

Samenstelling der rechtbanken. De „Courts-martial", rechtbanken samengesteld uit officieren om te oordeelen over aan den dienst verbonden personen, die strafbare feiten begaan hebben tegen de voorschriften van den bijzonderen dienst waartoe zij zich hebben verbonden, zijn tijdelijk, d. w. z. zij worden bijeengeroepen om recht te spreken in eene bepaalde zaak en dadelijk daarna weder ontbonden.

De president van de Republiek, de minister van Marine en de vlootvoogd hebben alleen de bevoegdheid om een court-martial te doen samenkomen. Deze laatsten hebben, bij verblijf op de kusten der Vereenigde Staten, dat recht slechts bij delegatie van den president, waarvan uitdrukkelijk melding gemaakt moet worden op de order van bijeenroeping.

De courts-martial zijn te verdeelen in:

De algemeene courts-martial 2) of eigenlijk gezegde krijgs-

---

1) Wij hebben ons veroorloofd deze woorden nog eens te onderstreepen. Vert.

2) De „courts-iziartial" zijn bijzondere rechtbanken met een bijzondere rechtsmacht en hun vonnissen, wanneer die zijn bevestigd door de mili-

raden, kennis nemende van alle misdaden, waarop de doodstraf gesteld i<. van zekere andere misdaden en van strafbare feiten begaan door officieren.

De summiere courts-martial. 1) welke bijeengeroepen kunnen worden door den commandant van een oorlogsvaartuig of een station, voor de berechting van onderofficieren en manschappen als de te beloopen straf zijne krijgstuchtelijke beaoegdhricl te boven gaat en het feit niet behoort tot de competentie van eeii krijgsraad.

De courts of enquiry of raden van onderzoek worden benoemd door den president, den minister of de vloot\-oogden. ten einde een voorloopig onderzoek in te stellen en de hoogere autoriteiten in de gelegenheid te stellen om te oordeelen of er. aanleiding is voor het doen samenkomen van een algemeene court-martial. Zij worden ook gevormd bij verlies van eeii schip of ernstige aaerij. Zij roepen getuigen op. nemen eeii eed af. maar beperken zich tot liet vaststellen der feiten zonder advies te geven, tenzij zij daartoe opdracht mochten ontvangen hebben.

Samenstelling der militaire rechtbanken. Algemeene court-martial.

De autoriteiten die den raad samenroepen, benoemen ook de leden die allen officieren zijn; de oudste der rechters vervult de betrekking van voorzitter. zonder beslissende stem.

De raad bestaat zoo mogelijk uit 13. maar tenminste uit 5 leden en een judge advocate.

Het onderzoek begonnen met 13 of minder leden, mag worden voortgezet zoolang hun aantal niet is gedaald beneden 5; is dit laatste wel het geval dan wordt de krijgsraad ontbonden en een nieuwe samengesteld.

Twee, niet imperatieve, voorwaarden zijn vastgesteld met betrekking tot de benoeming der leden: 1o. ten minste de helft der rechter. moet zijn aan meerdere anciënniteit dan de beklaagde; 2o. indien deze is officier van administratie, officier van gezondheid of officier der mariniers, moet eeii derde der rechters tot zijn corps behooren.

Deze twee bepalingen zijn niet gebiedend, zoodat een vonnis, niet zou kunnen worden aangevallen omdat eeii officier berecht is door

---

taire overheid, zijn niet onderworpen aan herziening of aan eenig toezicht, van de zijde der burgerlijke rechtbanken. Maar de burgerlijke rechtbanken moeten waken, dat de militaire rechtbanlien zich houden binnen de grenzen van hare bijzondere rechtsmacht; zij hebben het recht onderzoek te doen naar deze vraag van bevoegdheid en indien zij ontdekken, dat de militaire rechtbank bezig is met de berechting van iemand, die niet valt onder haar bijzondere rechtsmacht of met een feit. ten aanzien waarvan zij niet bevoegd is, kunnen zij haar daarvan ontlasten; dat onderzoek is echter beperkt tot de jurisdictievraag, zij mogen geen onderzoek instellen naar de al of niet schuldplichtigheid van den beklaagde.

I) De landmacht heeft algemeene „courts-inartial", evenals de marine en garnizoens- en regiments „courts-martial", overeenkomende met de summiere raden van de marine.

een krijgsraad geheel of in meerderheid bestaande uit officieren van mindere anciënniteit dan hij of behoorende tot een ander dienstvak dan liet zijne.

Op de rangen van den president, de rechters, den beschuldigde wordt geen acht geslagen.

Er zijn geen burgerleden.

Judge-advocate. De judge-advocate, een al- zoodanig benoemd officier, is tegelijk vertegenwoordiger der regeering, deskundig adviseur van den krijgsraad en verdediger van den beklaagde, indien deze geen advocaat heeft. Bedenkende dat liet er niet om te doen is om een veroordeeling maar wel om een rechtvaardig oordeel te verkrijgen, beschermt hij, zonder zijne plichten als vertegenwoordiger der regeering uit liet oog te verliezen, den beklaagde tegen antwoorden die zijn zaak zouden kunnen benadeelen, wijst hem de beste manier om zijne verdediging te voeren, waakt ervoor dat geen onwettig getuigenis tegen hem wordt aangewend.

Vóór de bijeenkomst van den krijgsraad bestudeert de judge-advocate het dossier en maakt de hoogere autoriteit opmerkzaam op begane onwettigheden. Hij doet den beklaagde mededeeling van de punten van beschuldiging, van de getuigen die hij zal oproepen en vraagt hem opgave van de getuigen van de zijde des beklaagden. Hij kan vormgebreken in den gevolgden procesgang verbeteren, maar hij kan, zonder machtiging van den officier die den krijgsraad heeft samengeroepen, geen wijziging brengen in den aard der beschuldiging of daaraan eene nieuwe toevoegen. In den loop van het onderzoek volgt hij het proces in naam der regeering, leest het bevel tot bijeenroeping voor, neemt den leden van den Raad en den getuigen den eed af, waarschuwt tegen onregelmatigheden die begaan zouden kunnen worden en geeft zijne meening over alle opgeworpen rechtspunten.

Summiere court-martial. Omvat 3 officieren boven den rang van luitenant ter zee 2e klasse en een rapporteur. De oudste officier is voorzitter.

Raden van onderzoek. 3 officieren en 1 judge-advocate.

Proeesgang.

Algemeene court-martial.

1o. Raad van onderzoek: Wanneer eene klacht ingebracht is tegen een officier of een schepeling, benoemt de overheid (president van de Republiek, minister van Marine, vlootvoogd) eene commissie van onderzoek om zich rekenschap te kunnen geven of er aanleiding is eene verdere gerechtelijke vervolging te bevelen. De commissie moet worden samengesteld uit 3 leden en een judge-advocate. In-

dien het een officier betreft moeten de leden zooveel mogelijk van meerdere ancienniteit zijn dan hij, wien liet onderzoek geldt. De raad van onderzoek hoort ile getuigen oiicler eecle. Maar hij bepaalt er zich toe om de feiten vast te stellen zonder advies te geven, tenzij hij hiertoe opdracht mocht hebben ontvangen. Zijn verslag, geteekend door cleii voorzitter en den judge-advocate, wordt onderworpen aan het oordeel der autoriteit die de commissie heeft benoemd. Die autoriteit kan het onderzoek doen hervatten, zoo dikwijls zij dat noodig oorcleelt.

2o. Hoofdonderzoek: Indien de bevoegde autoriteit meent dat er aanleiding is tot eene vervolging, roept zij de court-martial bijeen, daarbij nauwkeurig de tegen den beschuldigde ingebrachte klacht en de feiten waarover vonnis moet worden gewezen, omschrijvende en tevens den datum en de plaats van samenkomst vaststellende.

Zooals hierboven reeds werd gezegd, bestudeert de judge-advocate liet dossier en brengt van begane onwettigheden en van nieuwe beschuldigingen verslag uit aan clr hoogere autoriteit. Hij itelt de lijst van getuigen op en geeft den beklaagde kennis van de punten van beschuldiging die op hem rusten.

Ter terechtzitting leidt de president liet onderzoek; telkens aler aanleiding is om eene beslissing te geven, wordt tot stemming overgegaan: bij staking van stemmen is de stemming nietig, de president heeft geen beslissende stem.

De judge-advocate leest liet bevel tob bijeenroeping voor; neemt den leden va11 den raad en den getuigen den eed af, licht den raad voor omtrent vragen van recht.

De rechter; beraadslagen met gesloten deuren; de judge-advocate i- daarbij niet tegenwoordig, maar hij wordt weder ontboden voor de opstelling van het vonnis, dat met redenen omkleed wordt en moet aanwijzen den graad ran schuld van den beklaagde en den juisten aard van de opgelegde straf. Alle leden van den raad en de judge-advocate onderteekenen het vonnis; zij kunnen vervolgens, zoo zij dat gewenscht achten, den veroordeelde aanbevelen in de clementie van de hoogere autoriteit.

3o. Beroep, herziening. Het vonnis is rei-l uitvoerbaar na goedkeuring van de autoriteit, die den krijgsraad heeft bijeengeroepen en iii zekere gevallen van den president zelven.

Die autoriteit kan de uitspraak al of iiiet goedkeuren, de straf opheffen of verzachten, maar nooit haar verzwaren. Indien zij last geeft om het proces te herzien, beperkt de raad zich tot die herziening zonder nieuwe getuigen te hooren; zij kan bevelen om liet proces te hervatten zoolang de krijgsraad iiiet is ontbonden.

b. Summiere courts-martial. De leden van deze raden, evenals de getuigen, leggen den eed af. De beschuldigde is gemachtigd om zijne zaak te bepleiten.

Wanneer het vonnis is gewezen, is het onderworpen aan liet oordeel van de autoriteit die de bijeenkoming van den raad heeft gelast

en die liet kan goedkeuren of wel de gegeven uitspraak geheel of gedeeltelijk Ban verwerpen, de straf opheffen of verzachten.

De straffen die de summiere courts-martial bevoegd zijn om op te leggen. zijn:

Wegzending uit den dienst, met oneervol ontslag.
Eenzame opsluiting voor ten lioog-te 30 dagen, in de boeien.
Enkel of dubbel rantsoen, op water en brood.
Eenzainc opsluiting voor ten hoogste 30 dagen.
Gevangenisstraf van ten hoogste 2 maanden.
Terugstelling in rang of klasse.
Verbod om uit te gaan.

Buitengewone korveeën en inhouding van soldij voor ten hoogste 3 maanden kunnen aan de bovengenoemde straffen toegevoegd worden.

RUSLAND.

Misdaden en wanbedrijven ter kennisneming van de militaire rechtbanken. De lirijg-iaden berechten alle misdaden en wanbedrijven begaan dooi militairen en door schepelingen; maar ten aanzien van strafbare feiten van het gemeene recht gepleegd in gemeenschap met burgerpersonen, is de burgerrechter bevoegd.

Straffen gesteld in het Wetboek van Militair Strafrecht. In tijd van vrede worden militaire straffen opgelegd wegens strafbare feiten van militairen aard en de straffen van het gewone wetboek ter zake van misdaden of wanbedrijven van het gemeene recht. Maar indien deze laatste in eenigerlei betrekking staan tot den dienst, worclt liet militaire wetboek toegepast en zijn de straffen zwaarder. Bijv. Diefstal of doodslag in de stad. De krijgsraad past het gewone netboek toe. Diefstal of doodslag in eene inrichting der zeemacht: de krijgsraad past hel maritieme wetboek toe.

Inrichting der militaire rechtbanken. De justitie hij de marine omvat: In eerste instantie, te land. 3 vaste krijgsraden, te Kroonstad. Sebastopol cri Wladiwostok.

Op reis bij een eskader worden alleen de militaire delicten berecht door temporaire krijg-raden. terwijl de verdachte voor gemeene strafbare feiten verwezen wordt naar den dichtstbijzijnden vasten krijgsraad.

Aan boord van elk oorlogsvaartuig van de eerste of tweede klasse worden de feiten waarop gevangenisstraf ge-telcl is, berecht door ten raad van onderzoek.

Tweede instantie. geen hooger beroep maar recht van beroep in cassatie voor het hooger gerechtshof te Sint-Petersburg.

Samenstelling der militaire rechtbanken. 1o. De vaste krijgsraden; zij bestaan uit:

1 president (militair):

3 of 4 vaste leden (waarvan een burgerlid dat nooit president zijn kan):

3 of 3 tijdelijke leden (benoemd voor 6 maanden)

Voor elke zaak worden aangewezen de president (bij verhindering te reivangen door een der vaste rechters) en 4 leden, gekozen uit een der beide categorieën, alsmede een plaatsvervangend rechter. De ambtenaren van liet O. M., de rechters van instructie en de plaatsvervanger ziin burgers of militairen.

2o. Krijgsraden bij een eskader in zee:

Deze ziin alleen samengesteld uit militaiie leden, die voor elke bepaalde zaak door den vlootvoogd benoemd worden.

Tot diens straf behoort een vertegenwoordiger van de maritieme justitie, officier of burger, die de functiën van rechter van instructie vervult.

a) Vaste krijgsraden.

Procesgang.

De last tot iiistructie wordt gegeven door de marine-autoriteiten: de commandanten van de depôts aan den wal voor de onderofficieren en schepelingen; de admiraals, commandanten van de oorlogshavens, voor di: officieren.

Instructie. Kan op twee verschillende wijzen worden gevoerd.

1o. Betreft het eeii militair delict, of een commun delict begaan in een inrichting der zeemacht dan wordt zij gehouden door den maritiemen rechter van instructie (burger of militair).

2o. Betreft het eeii commun delict buiten zulk eene inrichting gepleegd, dan wordt zij gevoerd door den rechter van instructie van de burgerrechtbank.

Als de instructie beëindigd is, wordt heb dossier toegezonden aan den ambtenaar rail het O.M. (burger of militair) bij de maritieme rechtbank, die er zijn advies bijvoegt (geen aanleiding tot verdere vervolging, verwijzing naar den krijgsraad, aanvulling van hei. onderzoek) en het geheel doet toekomen aan de autoriteit die den last tot iiistructie gegeven heeft.

Deze autoriteit kan een beslissing tot vei\\-ijzing naar den krijgsraad nemen, zelfs als liet O.M. van oordeel was dat daartoe geenc aanleiding bestond; maar indien liet O. M. heeft geadviseerd tot verwijzing, terwijl de marine-autoriteit van meening is, dat daartoe geen reden is, moet dit verschil worden uitgemaakt door het hooger gerechtshof te Sint-Petersburg.

Vonniswijzing.

Na sluiting van lipt onderzoek, stelt de president de vraag:

Is de beklaagde schuldig? Hierop moet eenvoudig met ja of neen worden geantwoord.

De straftoepassing wordt daarentegen steeds met redenen omkleed.

Beroep, herziening. Er bestaat geen hooger beroep van de vonnissen der krijgsraden, maar alleen beroep in cassatie.

In dat geval herstelt het hooger gerechtshof te Sint-Petersburg de verkeerde wetstoepassing of de vormfout rechtstreeks, indien zij van weinig belang is en anders wordt de zaak verwezen naar een nieuwen krijgsraad.

b) Krijgsraden bij een eskader, in zee.

De rechter van instructie (militair of burger) behoort tot den staf van den admiraal. Hij instrueert de misdaden en wanbedrijven van militairen aard, terwijl de van een commun delict verdachten verwezen worden naar de dichtstbijzijnde rechtbank. De vlootvoogd kan de door den krijgsraad opgelegde straf bevestigen of verzachten; hij heeft zelfs liet recht gratie te verleenen.

Alle processtukken van de aan boord gehouden krijgsraden worden opgezonden naar het hooger gerechtshof te Sint-Petersburg, hetwelk die onderzoekt voor wat betreft de vormen.

•

c) Vaste raden van onderzoek aan boord der schepen van de 1ste en 2de klasse.

Zij berechten de strafbare feiten waarop gevangenisstraf gesteld is.

Evenals die van krijgsraden aan boord, worden ook hunne vonnissen opgezonden aan het hooger gerechtshof te Sirit-?eter.-111x1-g. dat ze onderzoekt naar den vorm.

Opmerking. De commandanten van oorlogsvaartuigen hebben buitengewone bevoegdheden, die hun veroorloven in sommige gevallen (verraad, ongehoorzaamheid op critieke oogenblikken) tot zelfs de doodstraf toe te passen.

Zij kunnen ook de aan boord dienende officieren in scheepsraad doen bijeenkomen om advies uit te brengen, waaraan zij echter geenszins gebonden zijn.

(Wordt vervolgd).

BOEKAANKONDIGING.

Wij ontvingen ter aankondiging een in zakformaat bij den Boekhandel voorheen Gebr. Belinfante te 's-Gravenhage verschenen boekje bevattende de „Verdragen gesloten ter Tweede Vredesconferentie benevens de daar afgelegde „Verklaring" " in Nederlandsche vertaling en Franschen tekst verzameld en van aanteekeningen voorzien door Mr. J. R. de Klerk en Mr. P. H. Ritter Jr.

Benevens dezen op het titelblad aangekondigden inhoud zijn als bijlagen nog opgenomen liet als annexe aan den eersten door de Tweede Vredesconferentie uitgesproken „Voeu" gehechte ontwerp-Con\-ention relative à l'établissement d'une Cour de justice arbitrale. de twee alsnog van kracht gebleven. ter Eerste Vredesconferentie gesloten verklaringen betreffende de projectielen met vergiftige gassen en de uitzetbare kogels en eindelijk een tabellarisch overzicht van de onderteekeningen, ratificaties en toetredingen, bijgewerkt tot 1 October 1914.

Een vergelijking van de ter Tweede Vredesconferentie gesloten verdragen met de overeenkomstige van de eerste conferentie is mogelijk en gemakkelijk gemaakt doordat de verschillende aanvullingen en wijzigingen in de betreffende artikelen cursief zijn gedrukt en bovendien nog nader in het kort worden toegelicht

In het overzicht wordt tevens melding gemaakt of de onderteekening of ratificatie onder reserve plaats vond, terwijl de inhoud en omvang dier reserves als noot aan den voet van den Nederlandschen tekst der verdragen zijn medegedeeld.

Het schijnt ons toe een handig, bruikbaar uitgaafje te zijn. dat vooral in dezen tijd, nu zich dagelijks allerlei vragen op volkenrechtelijk gebied voordoen, ook door officieren op gemakkelijke wijze eens kan worden nagt-lagen. Tegelijkertijd dat liet werkje ons in handen kwam lazen wij een uit de Duitsche dagbladen overgenomen betoog ten bewijze dat de aanval dei. Duitsche vloot op de Engelsche kustplaatsen Scarborough, Hartlepool en Whitby uit internationaal rechtelijk oogpunt alleszins gewettigd was. Men had immers te doen met versterkte plaatsen of met de aanwezigheid van een station voor draadlooze telegraphie. Maar zelfs al ware hierop wat af te dingen, dan nog was formeel tegen den aanval niets in te brengen omdat liet desbetreffende verdrag niet door *alle* thans oorlogvoerende naties was bekrachtigd. Wij sloegen nu de tabel eens op en vonden sub IS de „Convention concernant le bombardement par des forces navales en temps de guerre", welk verdrag is geteekend en geratificeerd door Duitschland, Oostenrijk-Hongarije, België, Frankrijk, Groot-Bittannië, Japan en Rusland. daarentegen alleen geteekend doch nog niet geratificeerd door Montenegro, Servië en Turkije.

Volgens art. 1 van dit verdrag is het verboden „met een scheepsmacht havens, steden, dorpen, woningen of gebouwen, die niet verdedigd worden, te bombardeeren". Maar volgens art. 8 zijn de bepalingen van het verdrag „slechts toepasselijk tusschen de verdrag-

sluitende Mogendheden en alleen indien de ooi logvoerenden alle partijen zijn bij het Verdrag." Een bepaling als deze laatste treffen wij ook aan in de andere op het oorlogsrecht betrekking hebbende verdragen.

De van Duitsche zijde gemaakte opmerking is dus formeel juist. Deze verdragsbepaling laat dan echter niet buitengewoon onbevredigd. Wanneer de Europeesche grootmachten, zooals thans het geval is, met elkaar in ooi log zijn, hebben zij. volgens overeenkomst, zekere regelen in acht te nemen, maar nauwelijks doet een of ander weinig beteekenend landje, bijv. Montenegro, dat die overeenkomst niet of nog niet bekrachtigd of onderteekend heeft, mede en alle bepalingen en verdragen houden op bindend te zijn. We zijn op deze wijze veel verder van huis dan toen gecodificeerde ooilog-regalen nog niet bestonden. Langen tijd voor het bijeenkomen van Vredesconferentiën gold in het volkenrecht de regel dat liet niet geoorloofcl was open, niet verdedigd wordende steden te beschieten. Er. werd wel eens tegen gezondigd, men denke slechts aan liet bombardement van Kopenhagen in 1801 door Nelson, maar dan vond toch een dergelijk gedrag algemeene afkeuring en het evengenoemde optreden van den Engelschen admiraal wordt o.a. door Cauchy 1) gequalificeerd als een „acte odieux et perfide que rieii ne saurait excuser". Thans echter kan men liet negeeren van dien oorlogsregel door een hier wel allerongelukkigst argumentum a contrario goedpraten. Wij hebben ons wel bij conventie verbonden om open kustplaatsen niet te beschieten, maar dat verdrag houdt op mij ti binden, wanneer een staat die dat verdrag niet heeft bekrachtigd, aan onzen strijd deelneemt. Dit is thans liet geval en daardoor ben ik geheel vrij óók om te doen wat ons verdrag aanvankelijk verbood; ik heb mij nu aan God noch verbod meer te +toren! Men voelt het dat. zoo opgevat. het voordeel van een gecodificeerd oorlogsrecht in een groot nadeel verkeert. 2)

Wanneer e L weder terugkeeren tot ons uitgangspunt, het verzamelwerkje der heeren De Klerk en Ritter dan zouden we ons ten slotte nog de opmerking willen veroorloven, dat de schrijvers o.i. goed hadden gedaan, zoo zij daarin ook de Zeerechtdeclaratie van Londen 1909 hadden opgenonien. Wel is deze door geene der haar onderteekend hebbende mogendheden geratificeerd, maar zij wordt in de laatste maanden zoo dikwijls geciteerd, dat zelfs hij die slechts de dagbladen volgt, telkens behoefte heeft haar eens op te slaan.

De prij- van liet boekje is *f* 2.40. d. W.

---

1) Le droit maritime international 1862, II blz 255.

2) Het deed aangenaam aan te ontwaren dat de onlangs dooi professor Van Eijsinga zoo geprezen Engelsche prijsrechter, Sir Samuel Evans, ondubbelzinnig stelling neemt tegen de hierboven gewraakte uitlegging. Men zie W v h K No 9743

INGEKOMEN BIJDRAGE.

Eene vraag van militair bewijsrecht.

Art. 160 C. W. W. Indien een Schepeling door eenen aan hem gesubordineerden in dienstzaken gedesobedieerd tegengesproken, gescholden, gedreigt, geslagen of anderzints mishandeld mogt zijn, zal dezelve daar in op zijnen Eed geloofd. en zijne getuigenis alleen in dat opzigt voor een volledig bewijs gehouden worden; ten ware de persoon van den getuige om bijzondere redenen reprochabel iiiogt zijn, of zijn getuigenis door andere omstandigheden mogt worden verzwakt of tegengesproken,

Art. 211 C. W. L. Indien een Militair door eenen aan hem gesubordineerde~in dienstzaken gedesobedieerd, tegengesproken, gescholden, gedreigd, geslagen of anderszints mishandeld mogt zijn, zal dezelve daarin op zijnen eed geloofd, en zijn getuigenis alleen, in dat opzigt voor een volledig bewijs gehouden worden: ten mare de persoon van den getuigen, om bijzondere redenen regrochabel mogt zijn, of zijn getuigenis dooi andere omstandigheden iiiogt worden verzwakt of tegengesproken. 1)

Met betrekking tot art. 211 C. W. L. heeft het hoogste militaire rechtscollege bij Sententie van 13 October 1914, 2) met afwijking van zijne vroegere jurisprudentie, eene ook piactisch voor de militaire maatschappij buitengewoon belangrijke beslissing gegeven. De woorden „in dienstzaken" in dit artikel hebben volgens die uitspraak enkel en alleen betrekking op „gedesobedieerd".

Nu de verschillende schrijvers die het artikel hebben toegelicht, vrijwel allen eene tegenovergestelde meening huldigen, nu bovendien sommige argumenten van het Hoi' ons met alle bescheidenheid niet overtuigend voorkomen en vooral eene vergelijking met het correspondeerende artikel van de R. Z. bij ons twijfel deed rijzen aan de juistheid der beslissing, meenen wij goed te doen en ons te mogen veroorloven 's Hofs opvatting en motiveering nog eens nader aan de bedoeling van den wetgevei. en aan den door hem neergeschreven tekst te toetsen, zelfs al mocht een positief resultaat in één of anderen zin daardoor niet verkregen kunnen worden.

Voorzoover ons bekend heeft het Hof over art. 160 C. TT. W. eene beslissing van recenten datum en van overeenkomstige strek-

1) De teksten zijn, ook wat de leesteekens betreft, geheel overeenkomstig de geschreven, op het Kabinet der Koningin berustende minuten. Het woord „gedesöbedieëerd" in art. 160 is het laatste woord van eene bladzijde.

2) Zie hierna blz. 406. In gelijken zin de Sententie van 1 December 1914, in zake K. E

king iioq niet gegeven en het zou mogelijk zijn dat de daarin *niet* voorkomende komma's achter „gesubordineerden" en achter „gedesobedieerd" (vooral de eerste) aanleiding waren om voor dat Wetboek de oude jurisprudentie tr handhaven. Van die komma zou men dan met Hamlet met volle recht kunnen zeggen: „to be or not to be, that is the question", immers zelfs de oplegging der doodstraf zou daarvan afhankelijk kunnen zijn. Intusschen, wij achten liet niet waarschijnlijk dat het Hof' dien weg zou opgaan: er i- niet de minste grond waarom tic wetgever hier een zoo belangrijk verschil voor de land- en voor de zeemacht zou maken; beide Wetboeken zijn loten van denzelfden stam en hrt Hof zelf doet meermalen een beroep op het ééne ter uitlegging van het andere. 1) Daarbij is het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water van acht maanden oudere dagteekening dan dat voor liet Krijgsvolk te Lande, terwijl in de geschiedenis geen spoor i- te vinden, dat de samenstellers van het laatste hebben gemeend aan art. 211 een geheel anderen zin te moeten geven dan aan art. 160. Eindelijk blijkt reeds bij oppervlakkige lezing der Wetboeken dat de Wetgevers van 1814 en 1815 op zeer gespannen roet stonden rnet de juiste plaatsing van leesteekens en in het bijzonder de komma's zijn zeer dik. onregelmatig en ongemotiveerd gezaaid. 2) Het vertrouwen bij den oogst kan daarom niet groot zijn.

De artt. 160 en 211 zijn van soortgelijke strekking als artt. 400 en 401 Wetb. v. Strafv.; zij vormen eene uitzondering op den algemeenen regel „één getuige, geen getuige" en zijn reeds om die reden van strikte toepassing. Aanvankelijk, na de codificatie van 1838 is zelfs de vraag gerezen of zij bij de invoering van de nieuwe regelen omtrent liet bewijs in liet Wetb. t. Strafv. hunne kracht niet verloren hadden, maar die vraag is terecht ontkennend beantwoord bij Sententie van X Februari 18-13.

Reeds liet oude militaire recht tijdens de Republiek biedt voorbeelden dat de alleen-taande verklaring van een meerclere, wanneer deze althans *in officio* was, als volledig bewijs werd aanvaard. Veel hebben we daaraan intusschen voor de uitlegging der wetgeving van 1814 niet: gelijk bekend trad het militair recht een nieuw tijdperk in met het op 26 Juni 1799 gearresteerde „Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de militie van den Staat' en werkelijk vinden we dan ook daarin den voorlooper van onze artikelen (Afdeeling III, Capittel 5, art. 3). Vandaar is de bepaling allereerst overgegaan iii ontwerp-landmacht 1807 (Achtste kapittel art. 3), alwaar achter „gesubordineerden" eeii komma *niet* staat. 3)

---

1) Zie o.a. laatstelijk Sent. t-an 27 November 1914, hiervóór blz. 280, ook opgenomen in W. v. h. R. No. 9711'.

2) Als typisch voorbeeld leze rnen o.a. eens art. 290 R. L. oud.

3) Zie de uitgaven van Mr. G. W. Vreede, blz. 102. Geheel gelijkluidend, zooals Pols op blz. 582 aanteekent, met art. 211 C. W. L. is dat artikel 3 niet; het verschil heeft echter voor de vraag die ons hier bezighoudt geen beteelienis.

Het verdient daarbij nog opmerking dat na dat art. 3 een artikel volgde hetwelk voorschreef: „Onder dezelfde bepalingen, als bij het naastvoorgaande Artikel zijn gemaakt, zal insgelijks liet relaas van een Geweldigen Provoost, Exploicteur of Bode, wegens hetgeen hun in officio wedervaren is, een volledig bewijs uitleveren". Dit artikel is dus ongetwijfeld beperkt tot ambt-zaken. 1)

Met ontwerp-Zeemacht van Februari 1808 2) bevat in Kapittel XII artt. 3 en 4 ongeveer gelijkluidende bepalingen; oolr liier staat achter „gesubordineerde" geen komma. Ontwerp Landmacht van Augustus 1808 3) komt daarmede overeen met dit verschil dat hier eene komma wordt aangetroffen achter „in dienstzaken".

De ontwerpen 1810, 1814 en 1815 voor de Landmacht zijn, volgens Mr. van der Hoeven 4) gelijk aan art. 211 C. W. L. Indien zulks dus de aandacht van den schrijver niet is ontgaan, moet in al die ontwerpen achter „gesubordineerden" eene komma hebben gestaan. In ontwerp 1810 voor de Zeemacht komen geene bewijsvoorschriften voor; ontwerp 1X14 (art. 174) is echter — weder volgens Mr. van der Hoeven — gelijkluidend aan art. 160 C. *TT. TV.*. derhalve bevat dat art. 174 geene komma achter gesubordineerden. Hieruit volgt, dat in de ontwerpen 1814 voor zee- en landmacht, welke *tegelijkertijd*, op 7 Februari van dat jaar aan de Regeering werden aangeboden, reeds het verschil in leesteekens bestond dat nu nog in de Crimineele Wetboeken te constateeren valt, maar tevens dat de mogelijkheid van eene *verschillende* bedoeling van den zin der artikelen (thans 160 en 211) is uitgesloten. Als „in dienstzaken" in het C. W. L. alleen betrekking heeft op „gedesobediëerd" dan moet dat ook het geval zijii met betrekking tot art. 160 C. W. W. Nu het Hof meent dat „aandachtige lezing van het artikel" (211) moet leiden tot de door het college gegeven beslissing. zouden wij het wagen de vraag te stellen of die meening is vol te houden ook met het oog op art 160. Dit schijnt ons vooralsnog toe niet het geval te zijn.

In de wordingsgeschiedenis der Wetboeken wordt de vraag die ons bezighoudt niet bepaald behandeld, maar toch is uit die geschiedenis, eenigszins verscholen en daardoor wellicht aan de aandacht ontsnapt, wel een argument op te diepen dat zich eveneens keert tegen de uitspraak van hrt Hof. Art. 212 C. *TT.* L. kwam in de oudere ontwerpen niet vooi.. evenals een dergelijk artikel ook niet voorkomt in het C. W. *TT.* Het werd eerst voorgesteld door de herzieningscommissie van 1815 5) en ter toelichting ei van begint de Commissie met op te merken:

---

1) Het artikel is waarschijnlijk in latere ontwerpen na 1808 niet opgenomen als gevolg van het intusschen gearresteerde Crimineel Wetboek \-oor liet Koningrijk Holland (art. 364).

2) Gepubliceerd door Mr. H. van der Hoeven in Theinis 1868, blz. 449 vlgg.

3) Gepubliceerd door Mr. M. S. Pols in Theniis 1866 blz. 817 vlgg.

4) Onze Militaire Strafwetgeving, blz. 234.

5) Van der Hoeven „Onze Militaire Strafwetgeving" blz. 234.

„Als eene bijzondere dipsositie, welke van de algemeene regels afwijkt, doch die door de Commissie noodzakelijk i- geoordeeld, word bij artikel 212 1) van dit project voorgesteld, dat de militair wanneer bij door den aan hem gesubordineerden in dienstzaken is tegengesproken, gedesobedieerd, gescholden, gedreigd of geslagen, daarin *alleen* op zijnen Eed zal worden geloofd, en dat zijn getuigenis in dit opzigt een volledig bewijs zal uitmaken."

Het valt op dat hier liet woord „gedesobedieerd" eerst *volgt na* „tegengesproken", dat derhalve van eene samenkoppeling *alleen* van „gedesobedieerd" aan „in dienstzaken" geen sprake kan zijn. Er zon alzoo, bij 's Hofs opvatting, tegenspraak zijn tusschen deze toelichting en den tekst van het artikel zelf, welke strijd *niet* bestaat wanneer men aanneemt dat „in dienstzaken" betrekking heelt op alle daarna volgende deelwoorden.

Ofschoon naar onze bescheiden meening, met het bovenstaande de onjuistheid van de *veranderde* rechtsspraak vrijwel i- aangetoond, willen wij ten overvloede ook 's Hof- verdere motiveering nog wat nader onder de oogen zien. Toegegeven moet daarbij dan zeker worden dat de Fransche vertaling steun geeft aan de opvatting door het Hof voorgestaan, maar dit argument is toch weinig „schlagend", het bewijst op zijn hoogst dat de vertaler den Nederlandschen tekst meende te moeten lezen evenals thans 'riet Hof dat doet. 2) Evenwel niet de Fransche maar de Hollandsche tekst is de oorspronkelijke. De verhouding is eene andere dan, vóór 1886, die tusschen den Côde Pénal en het Wetboek van Strafrecht.

Al verder meent liet Hof ook in het stelsel van het Wetboek bevestiging te vinden voor de juistheid zijner beslissing. Het désobedieeren heeft de Wetgever beperkt tot dienstzaken, liet schelden enz. echter niet (artt. 95 en 96 versus artt. 99 100 en 101). Voor deze redeneering moet dan het woord „orders" in de eerstgenoemde artikelen vereenzelvigd worden met „dienstzaken". Hiertegen hebben wij wel eenig bezwaar. De *artt. 95 en 96* beperken de orders geenszins tot den dienst. In de oudere jurisrudentie vinden we dan ook beslissingen volgens welke naar den aard der gegeven order geen onderscheid gemaakt mag worden en ook Pol- 3) erkent implicité dat in de woorden der artikelen op zich zelve eene beperking niet ligt opgesloten. Op historische gronden en in verband met andere bepalingen hebben de schrijvers en heeft de latere rechtsspraak — ook o. i. terecht — *afgeleid* als 's Wetgevers *bedoeling* dat de gegeven orders betrekking moeten hebben tot den diril-t. Van andere, hier minder ter zake dienende vereischten kunnen we

---

1) Dat is art. 211 van het Wetboek.

2) De vertaling in het algemeen is ook soms weinig zorgvuldig, zoo is het, om maar hij dit artikel 211 te blijven, al reeds zeer twijfelachtig of „reprochabel" juist wordt weergegeven door „recusable".

3) Het Crimineel Wetboek voor het K. t. L. blz. 296. Hij noemt als voorbeeld de order om zijne gelaatstrekken naar den zin van den meerdere te regelen.

zwijgen. Het stoute decreet: ..dienstzaken" — daar ..orders" genoemd", zouden wij echter niet gaarne onderschrijven. 1) Daarbij raakt het Hof blijkbaar niet zijn eigen redeneering eenigszins verlegen: niet „het tegenspreken" weet het eigenlijk geen weg. Zou de Wetgever daarbij niet liet oog hebben gehncl op het misdrijf van art. 96 ..het zich slechts met woorden tegen de orders van zijnen superieur verzetten"? Eindelijk stort het geheele door het Hof gemaakte onderscheid, dat n.l. hij schelden, dreigen enz. ..dienstzaken" *niet* tot het wezen vair het strafbare feit behooren, inéén bij eene vergelijking rnet art. 100 C. W. W. 2) alwaar het beleedigen en dreigen juist alléén strafbaar is gesteld, zoo liet ..in de dienst" lieeft plaatsgevonden.

Hierboven werd reeds vermeld dat de schrijvers en de recht+spraak zich tot dusverre op het standpunt stelden dat de woorden ..in dienstzaken" in art. 211 betrekking hadden op alle daar volgende deelwoorden. Mr. H. van der Hoeven 3) aarzelde, althans iii 1866: de Fransche vertaling deed hem overhellen tot liet gevoelen dat evengenoemde woorden alleen tot „gedesobedieerd" beperkt moeten worden, wat hij ook *wenschelijk* zou vinden, maar anderzijds moet hij erkennen dat „tegenspreken" *buiten dienst* nergens strafbaar is, gesteld en de vermelding daarvan in art. 211 dus geen zin zou hebben. Even verder waarschuwt de schrijver ook nog: ..Daar art. 211 een exceptioneel voorschrift bevat, moet men met de toepassing daarvan zeer voorzichtig zijn, en geene interpretatie gebruiken, die niet streng iiit de woorden volgt."

Pols dort een soortgelijke waarschuwing hooren. De bepaling mag niet worden uitgebreid tot andere in het artikel niet genoemde misdrijven. En, zegt hij verder: ..Alle die misdrijven moeten bovendien tegen den superieur zijn gepleegd *in dienstzaken*. Insubordinatie buiten dienst moet alzoo op de gewone wijze worden bewezen." Ta11 eenige aarzeling is derhalve bij deze autoriteit op militair-rechtelijk gebied geen sprake. Van gelijlr gevoelen zijn ook Collette en Van Dijk. 4)

Voor de vroegere rechtsspraak rail het Hof Iran verwezen worden naar tal van Sententies, zoo van 16 Maart 1877, 22 Juni 1877, 15 October 1878, 29 Januari 1893. 5) 4 Sept. 1896. 6) 3 Decembei

---

1) Verg. ook art. 3 Reglt. v. Krijgstucht, alwaar uitdrukkelijk gesproken wordt over orders „in de dienst", welke laatste woorden in den gedachtengang van het Hof overbodig zouden zijn.

2) Verg. ook art. 94 Ontwerp Landmacht 1814; Van der Hoeren l. c. blz. 199—200.

3) Zie zijne „Opmerkingen over de Nederlandsche Strafwetgeving voor het Krijgsvolk te Lande", blz. 278.

4) Militaire rechtspleging blz. 273.

5) Alle te vinden bij Koolemans Beijnen, 1898, blz. 402—403.

6) Tijdschrift v. Strafr. XI blz. 130. Overzicht.

1901. 1) 8 Juni 1906. 2) 15 Februari 1907. 3) 4 December 1908. 4) Zie ook het vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 13 Juni 1908 5) en dat van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 27 Maart 1913. 6)

Van geheel gelijke strekking zijn mede verschillende Sententies van het Hoog Militair Gerechtshof in S. I. 7)

Cit al het hiervoren betoogde meenen wij de gevolgtrekking te mogen maken dat. op zijn zachtst uitgedrukt, de veranderde opvatting van de bedoeling van art. 211 C. W. L. door ons hoogste militair rechtscollege op onvoldoende gronden gesteund wordt. Wel licht kan het Hof daarin aanleiding vinden zijne jurisprudentie nog eens in nadere overweging te nemen.

Bij de aanstaande vervanging van de oude Crimineele Wetboeken zullen ook de artt. 211 en 160 van het tooneel verdwijnen. De vraag is. niet òf zij gereproduceerd zullen worden. — *dit* schijnt ons weinig dubieus — maar in welken vorm dat zal geschieden. En hierbij hebben wij dan in het bijzonder op het oog deze vraag of het wenschelijk is dat de beperking, thans gelegen in de woorden „in dienstzaken" gehandhaafd blijft.

De zaak werd reeds onder de oogen gezien door den ontwerper van ons nieuw Wetboek van Militair Strafrecht en ampel besproken door de met liet onderzoek daarvan belaste militaire commissie. Professor Van der Hoeven stelde in art. 13 van zijn ontwerp „regelende liet in werking treilen van liet Wetboek van Militair Strafrecht enz." o. a. dezen van het gemeene recht afwijkenden bewijsregel voor: „de afzonderlijke getuigenis van een militair betreffende een in Titel IV van het Tweede Boek van het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven misdrijf, 8) in of ter zake van dienst tegen hem gepleegd, (kan) een volledig bewijs van schuld opleveren." De bedoeling was alleen om in eenvoudiger vorm de bepalingen der Crimineele Wetboeken te reproduceeren.

De subcommissie van de Landmacht stelde de vraag of de woorden „in of ter zake van dienst" niet konden vervallen. 9) „De militaire meerdere blijft meerdere ook buiten dienst. De gehoorzaamheid betreft natuurlijk alleen dienstzaken; doch bij het beleedigen of dreigen van en het plegen van daden van geweld tegen een meerdere blijft hei karakter van het feil hetzelfde, hetzij het al of niet in of ter zake van dienst is gepleegd."

---

1) Mil. jurisprudentie No. 13.
2) M. R. T. II 207.
3) M. R. T. II 466.
4) M. R. T. VI, 167.
5) M. R. T. IV, 188.
6) M. R. T. VIII. 377
7) Bijv. 24 April 1885, 17 Maart 1833. 17 Mei 1894, aangehaald bij Koolemans Beijnen, Ned. Indië 1898, blz. 354—359.
8) Dat zijn derhalve de „Misdrijven tegen de ondergeschiktheid".
9) Zie het Verslag der Commissie, Uitgave Brill blz. 220.

In de commissie werd nog opgemerkt dat het straffen van vaak ernstige disciplinaire vergrijpen, ook buiten dienst gepleegd, meermalen geschiedt alleen op het getuigenis van den meerdere tegen wien het feit is gericht geweest 1); dat het in strijd is met de tucht, wanneer een meerdere op zijne beëedigde verklaring ten nadeele van een mindere, die zich tegen hem vergrepen heeft, niet wordt geloofd. „De mindere die, om welke reden dan ook, wrok koestert tegen een meerdere, zal de gelegenheid afwachten om met hem alleen te zijn, en hem dan aanranden.'

Een der leden vond het bedenkelijk aan de exceptioneele bepaling meerdere uitbreiding te geven, maar het slot der discussie was dat het voorstel om de woorden „in of ter zake van dienst" te doen vervallen met 5 tegen 2 stemmen werd aangenomen.

Mr. Van der Hoeven kon zich met die meerderheid niet vereenigen. Hij bestreed het voorstel nochtans alleen met eene exceptie — eene wijze van bestrijden die vooral bij hèm vreemd aandoet — door op te merken „dat deze bepaling tot het formeele recht behoort, hetwelk thans niet aan de orde is." Of hij in het algemeen ook materieele bezwaren had tegen den wensch der militaire commissie blijkt niet. Hij zou dan trouwens van inzicht veranderd moeten zijn, want vroeger — het werd hierboven reeds aangestipt — zou hij het met haar eens zijn geweest. Op blz. 278 2de druk van zijne „opmerkingen over de Nederlandsche strafwetgeving voor het krijgsvolk te lande" zegt hij: „te meer daar ik de geloofwaardigheid van den superieur ook tot zaken die niet op den dienst betrekking hebben, wil zien uitgestrekt."

Wij weten niet hoe de ambtelijke commissie thans werkzaam met het ontwerpen van de wettelijke bepalingen noodig voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht over dit punt in quaestie zal oordeelen, maar wel willen wij hier als onze besliste overtuiging neerschrijven, dat de meerderheid der militaire commissie het gelijk aan hare zijde heeft. Van misstanden als gevolg der voorschriften van de artt. 160 en 211 hebben wij nimmer gehoord; de bescheidenheid en zorgvuldigheid waarmede de militaire rechter tot dusverre van de hem daarbij gegeven bevoegdheid gebruik maakte 2), zijn een waarborg dat hij ook in de toekomst geen lichtvaardige vonnissen zal vellen, ook al wordt zijn bevoegdheid ten deze eenigszins uitgebreid. Blijft het Hof zijn gewijzigde jurisprudentie handhaven, dan zal trouwens de ondervinding wel uitwijzen dat het gevaar dat sommigen van eene verruiming van de bepalingen van evengenoemde artikelen vreezen, denkbeeldig is. En uit dit gezichtspunt hebben wij geen reden om 's Hofs nieuwe opvatting der artikelen te betreuren.

De wetgever heeft terecht de noodzakelijkheid ingezien om in het

1) Dit laatste is daarbij niet eens noodig. Zie bijv. de beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof van 31 October 1913. M. R. T. X, blz. 123.

2) Zie bijv. het vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 27 Maart 1913 M. R. T. VIII, blz. 380.

belang der algemeene rechtsorde aan den inhoud vair beëdigde vprbalen van alle opsporingsambtenaren volledige bewijskracht toe te kennen, zelfs voor relen hunner zonder eenige beperking. Meer. nog eischen orde en tucht in de militaire maatschappij dat aan een onder eede afgelegde verklaring van een superieur geloof wordt gehecht. Eene mondelinge verklaring heeft bovendien meer waarde dan een schriftelijke daar de oplettende rechter ook in de wijze waarop die wordt afgelegd gegevens kan putten voor zijne overtuiging, in verband met de geloofwaardigheid van den getuige. In het militaire leven geldt algemeen de ongeschreven regel, dat een meerdere tegenover een mindere moet worden geloofd: de noodzakelijkheid ervan houdt nauw verband met de tucht d.i. met de waarde der krijgsmacht en de wetgever zal goed doen aan dien regel ook in het militaire strafproces uitdrukking te geven. te meer nu eenerzijds de beëediging, anderzijds de rechterlijke vrijheid om hem al of niet in toepassing te brengen, waarborgen bieden tegen overigens dikwijls tt breed uitgemeten gevaren.

Gelijk bekend mag worden verondersteld heeft de Regeering, geheel in overeenstemming met de voorstellen der Staatscommissie, bij het op 7 April 1914 aan de Tweede Kamer ingediende ontwerp-Wetboek van Strafvordering geheel gebroken met het stelsel der z.g. „bewijsminima". Ook op de beëedigde verklaring aan één enkelen getuige zal een strafbaar feit als bewezen mogen worden aangenomen. Alleen moet de rechter in dat geval, op straffe van nietigheid, bij zijn vonnis daarvan in het bijzonder reden geven. (art. 353). Hieruit blijkt dat de tegenwoordige stroomingen zich, met nog veel verdere consequenties, bewegen in de door ons hierboven speciaal op militairrechtelijk gebied voorgestane richting. Worden de iii evengenoemd ontwerp voorgestelde bewijsregelen wet. dan zal de bijzondere bepaling, zakende de henijskracht van de verklaring van een meerdere in het militaire recht, van zelf komen te vervallen.

DE WIJS.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1914—1915. — **223.**

Voorzieningen rechtstoestand van hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid. 1)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het opschrift en de beweegreden van liet wetsontwerp, houdende: „Voorzieningen betreffende den rechtstoestand van hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid" geven, naar sommige leden opmerkten, den indruk dat met de totstandkoming van dit wetsvoorstel de rechtspositie dezer personen hier te lande volledig zal zijn geregeld. Deze leden wezen er echter op, dat aangaande den rechtstoestand tal van andere vragen zich voordoen, die zonder eene nadere regeling niet schijnen te kunnen worden opgelost. Zoo rees de vraag in hoeverre geïnterneerden aan tic rijks- en gemeentebelastingen zullen hebben bij te dragen. Men was vrij algemeen van oordeel, dat bij de beantwoording van die vraag behoorde te worden overwogen, dat bedoelde personen onvrijwillig op Nederlandschen bodem vertoeven. Wel kan, zoo hun gezin zich vrijwillig hierheen lieeft begeven, er reden bestaan de personeele belasting op hen toe te passen. Wat de gemeentelijke inkomstenbelastingen aangaat, was men van gevoelen, dat rooi eenparige behandeling moest worden zorg gedragen; het zou een zonderlingen indruk maken, dat de geïnterneerden in de eene gemeente wel, in de andere niet werden aangeslagen.

Men vroeg of het dei Regeering bekend is hoe onder dergelijke omstandigheden in andere landen teil aanzien van den rechtstoestand van geïnterneerden gehandeld werd. Hoe handelde men b.v. in Zwitserland, toen in 1871 eene talrijke Fransche legermacht in dat land werd geïnterneerd?

Andere leden deelden niet in de opvatting, dat de regeling van

1) Zit hiervóór blz. 187. Red. M. K. T

den rechtstoestand der geïnterneerden na de aanneming van dit wetsontwerp onvolledig zal zijn. Zij nezen hierbij op de regelen, opgenomen in de *Staatscourant* van 9/10 Augustus 1914, no. 185. Wat de toepassing van ons administratief recht betreft, zijn de geïnterneerden eenvoudig te beschouwen als personen, die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden en als andere vreemdelingen vaststaande rechten en plichten hebben. Zij voegden hieraan toe, dat de huisvesting in kampen of kazernes berust op „het verdrag nopens de rechten en verplichtingen der onzijdige Mogendheden en personen in geval van oorlog te land", waarmede o. m. het recht is erkend om hen te onderwerpen aan de interne huisorde van zoodanige gezamenlijke verblijfplaatsen. Onvolledig is de regeling derhalve niet, hetgeen intusschen niet uitsluit het maken van speciale bepalingen, als waarop hierboven werd gedoeld, zoo men deze met liet oog op den bijzonderen toestand gewenscht acht.

Sommige leden achtten eene omschrijving in de wet van de uitdrukking „hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid" gewenscht. Zij merkten op, dat de uitdrukking noch in de verdragen, noch in de wetgeving een technische duidelijke term is. Interneering is slechts een feitelijk begrip; militairen, die op eerewoord in vrijheid worden gelaten, heeten in de terminologie der verdragen niet „geïnterneerden", en art. 191 van ons Wetboek van Militair Strafrecht gebruikt de uitdrukking niet.

Het verdient derhalve aanbeveling in het wetsontwerp een artikel op te nemen, dat aanduidt welke categorieën van personen onder hier te land geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid zijn te verstaan. Deze leden zouden echter daarbij liet ontwerp alleen willen zien toegepast op buitenlandsche militairen, die het onzijdige grondgebied niet mogen verlaten en ontvluchte krijgsgevangenen, die hier worden toegelaten. Het is onnoodig de regeling uit te breiden tot krijgsgevangenen, gelijk sommigen uit de Memorie van Toelichting meenden te moeten opmaken. Rehall-e dat de vraag rijst of zulks in overeenstemming is met de terminologie van de verdragen en van onze wetgeving, waarin geïnterneerden en krijgsgevangenen als geheel afzonderlijke categorieën worden beschouwd, is de uitbreiding niet urgent, zoolang Nederland niet in den oorlog is betrokken. Mocht dit onverhoopt liet geval worden, dan kan deze uitbreiding zonder moeite aanstonds geschieden.

Dit wetsontwerp gaf voorts sommigen leden aanleiding te vragen of liet niet noodig is bijzondere voorzieningen aangaande den rechtstoestand der thans voor een groot deel in kampen verzamelde vluchtelingen ie treffen. De buitengewone omstandigheden, waarin ons land door de toestrooming dezer personen verkeert, kan liet nemen van buitengewone maatregelen wettigen.

Artikel 1. In de Memorie van Toelichting wordt medegedeeld, dat artikel 1 eene strekking heeft, „in hoofdzaak" overeenkomende met

die van de artikelen 49 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 72, tweede lid. van de Wet op de Krijgstuclit.

Gaarne zou men vernemen wat rnet cleze beperking wordt becloclcl. aangezien men den indruk had dat de strekking geheel dezelfde was.

Voorts opperde men bezwaar tegen de uitdrukking .,met toepassing van de militaire wetten". In evengemeld nrtiliel 49 komt zij niet voor. en eene technische heteelienis kan haar niet worden toegekend. Bedoeld worden, blijkens de toelichting, de bepalingen betreffende rlr militaire rechtsmacht en rechtspleging en die omtrent cle reclame tegen krijgstuchtelijke straffen. Uit de toevoeging van het woord .,enz." in de toelichting moet men echter opmaken, dat de Regeering het oog heeit op nog andere wettelijke bepalingen. Gaarne zon men vernemen. welke deze zijn.

Het schijnt gewenscht de gewraakte uitdrukking in artikel 1 te vervangen door eene omschrijving, te meer wijl de wet moet gelden hoor en zal morden ter kennis gebracht van areemdeliiigen. tegenover wie duidelijkheid in het bijzonder aereischt is.

Onder c wordt de mogelijkheid geopend als straf belooning of soldij geheel of gedeeltelijk in te houden. Sommige leden achtten deze straf te zwaar. Althans zouden zij geheele inhouding van belooning of soldij niet als straf in de bepaling willen zien opgenomen. Zij wezen er op. dat eene zoodanige strenge bepaling ten aanzien van onze eigen militairen niet bestaat en in aanmerking moet worden genomen. dat de geïnterneerden wegens den verren afstand van verwanten zooveel moeilijker uit geldelijke verlegenheid worden geholpen.

Anderen achtten op de in de Memorie van Toelichting aangevoerde gronden verslapping van de bepaling niet wenschelijk.

Artikel **3.** Eenige leden achtten een maximum van zes jaren eene te zware bestraffing voor de in dit artikel bedoelde feiten. Al is verbreking of schending van belofte moreel scherp af te keuren, toch staat eene bedreiging van eene militaire gevangenisstraf van trn hoogste zes jaren huns inziens niet in goede verhouding tot liet begane delict.

In verband met dit nrtiliel werd voorts de vraag gedaan of de geïnterneerde buitenlandsche officieren. die onlangs zijn ontvlucht. hier te lande in vrijlieicl waren gelaten nadat zij op eerewoord hadden beloofd zich niet te zullen verwijderen.

Eenige leden gaven in overweging cluitlelijkheidshalve in het tweede lid tusschen ..is" en „van toepassing" in te voegen: „ten deze".

Artikel 4. Gaarne zouden sommigen de verzekering ontvangen, dut de onderhavige regeling eerst aan de geïnterneerden zal worden medegedeeld als zij wet zal zijn geworden. De mededeeling in de Memorie van Toelichting, dat de geïnterneerden tijdig met inhoud en strekking der „ontworpen" nettelijke regeling zullen worden bekend gemaakt, wekte hieromtrent eenigen twijfel.

Beweegreden. In aansluiting aan hetgeen in den aanvang van dit verslag werd opgemerkt, gaf men in overweging in plaats van „voorzieningen" te lezen: „eenige voorzieningen".

Aldus vastgesteld den 10den December 1914.

KNOBEL.

TEENSTRA.

VAN DOORN.

BOISSEVAIN.

DE BEAUFORT.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief x-an 16 December 1914.)

De opmerkingen en beschouwingen, voorkomende in het Voorloopig Verslag betreffende het onderzoek van dit wetsontwerp in de afdeelingen, geven den ondergeteekenden aanleiding tot de volgende beantwoording.

Het opschrift en de beweegreden van liet oorspronkelijk wetsontwerp hebben blijkbaar bij sommige leden den indruk gewekt, als beoogende deze wetsvoordracht den rechtstoestand der geïnterneerde buitenlandsche militairen *in zijn geheel* te regelen. Teil onrechte. Immers het oorspronkelijk wetsontwerp lioncligde zich aan als enkel beoogende het treffen van „voorzieningen" betreffende dien rechtstoestand, waarin geenszins lag opgesloten, dat eene volledige regeling daarvan werd voorgesteld. Nu intusschen het hier bedoelde misverstand heeft geleid tot liet stellen van verschillende vragen in het Voorloopig Verslag, welke tot de strekking, die dit wetsontwerp blijkens ziin inhoud heeft — het treffen van *straf- en tuchtrechtelijke* voorzieningen betreffende geïnterneerde militairen —, slechts in zeer verwijderd verband staan, hebben de ondergeteekenden het noodig geacht om in het bij deze Memorie overgelegde gewijzigde ontwerp van wet ook het opschrift en de beweegreden aldus te verduidelijken, dat bedoeld misverstand thans zal zijn opgeheven. Mocht het gewijzigd wetsontwerp tot wet worden rerheren, dan zal de straf- en tuchtrechtelijke positie der geïnterneerde militairen, naar het oordeel der ondergeteekenden, voldoende zijn geregeld.

De leden in het Voorloopig Verslag aan het woord, zijn verdeeld ten aanzien van de beantwoording der vraag, of en ill hoever na de totstandkoming der voorgestelde regeling nog verdere mettelijkc voorzieningen betreffende den rechtstoestand der geïnterneerden

zullen worden vereischt. De ondergeteekenden zouden niet gaarne willen beweren, dat zoodanige verdere voorzieningen niet te eeniger tijd noodzakelijk zouden kunnen blijken; dit kan thans nog moeilijk worden bepaald. Van volledige nationale uitwerkingen van het volkenrechtelijk slechts in enkele hoofdlijnen aangegeven geïnterneerden-recht levert ook het buitenland geen voorbeeld op. Zij hebben zich intusschen gehaast om over de concrete vraag, in het Voorloopig Verslag gedaan betreffende het al of niet belastingplichtig zijn aan Rijk en gemeente van geïnterneerden, het oordeel van hunne ambtgenooten van Financiën en van Buitenlandsche Zaken in te winnen, aan wier aandacht overigens die vraag wel niet zal zijn ontsnapt. Eveneens hebben zij aan hun ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken overgebracht de door sommige leden gestelde vraag „of het niet noodig is bijzondere voorzieningen aangaande den rechtstoestand der thans voor een groot deel in kampen verzamelde vluchtelingen te treffen." Wellicht zullen nog vóór tte vaststelling van dit ontwerp door de Regeering omtrent deze punten mededeelingen kunnen worden gedaan.

Den ondergeteekenden heeft bij de samenstelling van dit wetsontwerp enkel voor oogen gestaan te doen wat zich reeds aanstonds als onafwijsbare eisch van de tegenwoordige buitengewone omstandigheden aan hen voordeed, te trachten het onderwerpen, voor zooverre noodig, van de in zoo grooten getale geïnterneerde militairen aan de militaire straf- en tuchtwetten.

Ook in Zwitserland, toen daar te lande in 1871 eene talrijke Fransche legermacht werd geïnterneerd, zijn de geïnterneerden aan het Zwitsersch disciplinair gezag, zoomede aan de Zwitsersche militaire strafwetten onderworpen. 1)

Wat nu het wetsontwerp zelf betreft, wordt door sommige leden eene wettelijke omschrijving gewenscht van den term „hier te lande geïnterneerde militairen van een buitenlandsche mogendheid". In het algemeen schijnt intusschen die term voldoende duidelijk. Immers naar de bestaande tractaten worden met dien term aangeduid de buitenlandsche militairen, die als zoodanig hier te lande feitelijk worden vastgehouden of ons onzijdig grondgebied zonder verlof niet mogen verlaten. Onder deze categorieën vallen derhalve niet alleen de geïnterneerden krachtens het verdrag nopens de rechten en verplichtingen der onzijdige Mogendheden en personen in geval van oorlog te land (artikelen 11, 1K. eer-te lid, tweede zin. en 14 tweede lid), doch ook bijv. krijgsgevangenen. Tegen dit laatste kan, naar het oordeel van de ondergeteekenden, geenerlei terminologisch bezwaar gelden, waar het Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land ook met betrekking tot krijgsgevangenen van „interneering" (artikelen 3. 14 en 15) spreekt. Wel is

1) Men vergelijke het „Rapport sur la garde des frontières pendant la guerre franco-allemando de 1870—1871 et notamment sur l'entrée et l'internement dans le canton de Vaud d'une portion de l'armee française de l'Est" in de *Revue Militaire Suisse* van 1872, nos. 1, 2, 4 en 6.

waar bestaat aan eene regeling voor krijgsgevangenen geen behoefte, maar anderzijds is het gebruik van den term „geïnterneerden" zoo door het spraakgebruik der verdragen aangewezen, dat de onschadelijke uitbreiding tot krijgsgevangenen, die van dat gebruik het gevolg is, beter mede in den koop genomen te nemen. Het is juist, dat artikel 49 van iirt Wetboek van Militair Strafrecht spreekt van „de in geval van een oorlog waarin Nederland niet betrokken is, hier te lande toegelaten militairen van een der oorlogvoerende mogendheden", maar die uitdrukking kan, streng genomen, geacht worden allerlei buitenlandsche militairen te omvatten, voor wie de ontworpen regeling niet bedoeld is, als bijv. vreemde officieren van gezondheid, die over Nederland naar hun land terugkeeren, uit het buitenland hierheen gevluchte krijgsgevangenen, voor zoover zij niet worden geïnterneerd, enz. Kortom, de ondergeteekenden zouden de uitdrukking „hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid" willen handhaven en achten eene wettelijke omschrijving niet noodig.

Alleen zou de vraag kunnen rijzen — en blijkens het Voorloopig Verslag is zij bij sommige leden gerezen — of militairen, op eerewoord in vrijheid gesteld, of die verlof hebben gekregen onder bepaalde belofte of voorwaarden om zich buiten het rijk in Europa te begeven, nog wel — gelijk met het oog op artikel 3 lid geval behoort te zijn — als „hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid" kunnen worden aangemerkt. Die vraag moet, naar de bedoeling van het wetsontwerp, in bevestigden zin worden beantwoord. Men neme tot deze het begrip „geïnterneerde" in juridischen zin: ook zoolang de door eerewoord, belofte of voorwaarde gevestigde band tusschen den buitenlandschen militair en den Nederlandschen Staat blijft bestaan, blijft die buitenlandsche militair een „geïnterneerde". Ten einde echter allen twijfel dienaangaande op te heffen, hebben de ondergeteekenden in het gewijzigd wetsontwerp een nieuw artikel 4 opgenomen, luidende: „Voor de toepassing van deze wet worden onder hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid begrepen de zoodanige die op eerewoord of onder belofte of voorwaarde zijn vrijgelaten."

Artikel 1. De strekking van dit artikel komt wel „in hoofdzaak", maar niet geheel overeen met die van de artikelen 49 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 72, tweede lid, van de Wet op de Krijgstucht. Zoo stelt bijv. voormeld artikel 49 de geïnterneerden met Nederlandsche militairen gelijk ook ten aanzien van de misdrijven, welke het Wetboek van Militair Strafrecht in de Titels over „schending van verschillende dienstplichten" en over „diefstal, verduistering en heling" omschrijft, terwijl de gelijkstelling in het wetsontwerp zich bepaalt tot misdrijven tegen de ondergeschiktheid. Deze afwijking hangt samen met de omstandigheid, dat het genoemde artikel 49 meer categorieën van personen met Nederlandsche militairen gelijk stelt dan enkel geïnterneerden. Artikel 72, tweede

lid. van de Wet op de Krijgstucht is enger geformuleerd dan artikel 1 onder *c.* van het wetsontwerp, dat uiteraard zich aansluit bij de thans geldende Reglementen van Krijgstucht, die de onderscheiding tusschen zuivere en oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen niet uitdrukkelijk maken.

Bezwaar is geopperd tegen de uitdrukking „met toepassing van de militaire wetten". De ondergeteekenden zouden nochtans die uitdrukking, huns inziens voldoende duidelijk, willen handhaven. Het is juist, dat zij in artikel 49 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet voorkomt, doch dat Wetboek eischt eene Invoeringswet, waarin de gevolgen van de bij dat artikel uitgesproken gelijkstelling behooren te worden geregeld, met name wat de rechtsmacht en de rechtspleging betreft. Technisch staat de omvang van het begrip „militaire wetten" voldoende vast. Bedoeld zijn hier niet alleen de bepalingen betreffende de militaire rechtsmacht en rechtspleging — die over de reclame tegen krijgstuchtelijke straffen inbegrepen —, doch ook bijv. bepalingen uit het materieel straf- en tuchtrecht, de wetten van 15 November 1879 (*Staatsblad* nos. 191 en 193), welke niet in de Crimineele Wetboeken zijn geïnsereerd, en de wet van 11 September 1870 (*Staatsblad* no. 162) tot afschaffing der doodstraf. De geïnterneerden worden ten aanzien van bepaalde feiten met Nederlandsche militairen gelijkgesteld en die gelijkstelling brengt met zich toepassing van de Nederlandsche militaire wetten. Ziedaar de eenvoudige beteekenis der gehandhaafde uitdrukking.

De onder *c.* geopende mogelijkheid om bij wege van disciplinaire straf de belooning of soldij van een geïnterneerde geheel of gedeeltelijk in te houden gedurende een tijdvak van ten hoogste twee maanden, zouden de ondergeteekenden op de gronden, in de Memorie van Toelichting aangevoerd, willen handhaven, juist ook in het belang der geïnterneerden zelf, tegenover wie anders aanstonds de in het algemeen strengere krijgstuchtelijke straffen van opsluiting in den een of anderen vorm tot toepassing zouden moeten komen. Het woord „belooning" onder *c.* is alsnog door „traktement" vervangen. Men vergelijke artikel 9 van de in *Staatscourant* no. 185 van 1914 opgenomen regelen omtrent de interneering van oorlogvoerenden en verpleegde gewonden.

Artikel 3. Het bij dit artikel gestelde maximum van zes jaren gevangenisstraf op een misdrijf, waardoor de onzijdigheid of veiligheid van den Staat in gevaar kan worden gebracht, komt den ondergeteekenden niet te hoog voor, en is in overeenstemming met artikel 64 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

In antwoord op de bij dit artikel gedane vraag kan worden medegedeeld, dat aan de bedoelde geïnterneerde buitenlandsche officieren was vergund zich binnen een zeker rayon vrijelijk te bewegen, nadat door hen eene verklaring was onderteekend, waarbij zij zich op hun woord van eer verbonden, zich van de hun aangewezen verblijfplaats niet te zullen verwijderen, zonder goedkeuring van de Neder-

landsche militaire autoriteit. Indien artikel 3 reeds kracht van wet had bezeten. zouden derhalve die officieren na hun terugkeer ter zake van overtreding van dat artikel hebben kunnen worden terecht gesteld, zelfs al hadden zij zich niet naar liet buitenland, doch enkel buiten het hun aangewezen rayon begeven. Immers onder „verwijdering" verstaat dit artikel elke verwijdering van de den geïnterneerden aangewezen verblijfplaats.

Aan het artikel is een nieuw tweede lid toegevoegd om duidelijk te doen uitkomen, dat ook op hem, die een der in het eerste lid omschreven misdrijven buiten het rijk in Europa begaat, de Nederlandsche strafwet - in casu dus artikel 3 — van toepassing zal zijn.

Aan de met betrekking tot het oorspronkelijke tweede, thans derde lid gemaakte opmerking is gevolg gegeven.

Artikel 5 (oorspronkelijk 4). Citeraarcl zal de onderhavige regeling eerst aan de geïnterneerden in order medegedeeld, nadat zij wet zal zijn geworden.

Beweegredenen. De opmerking omtrent de beweegreden, welker gegrondheid de ondergeteekenden overigens niet kunnen toegeven, zal door de daarin aangebrachte wijziging zijn 7-er\-allen.

De Minister van Justitie,
R. ORT.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

Straf- en tuchtrechtelijke voorzieningen betreffende hier te lande geïnterneerde militairen van een buitenlandsche mogendheid.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat straf- en tuchtrechterlijke voorzieningen betreffende hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid wenschelijk zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid worden, met toepassing van de militaire wetten en inachtneming van den door hen bekleeden rang, gelijkgesteld met Nederlandsche militairen:

a. ten aanzien van door hen begane feiten waartegen is voorzien bij het gemeene recht;

b. ten aanzien van door hen begane feiten waartegen is voorzien bij de artikelen 84—86, *88—91* en 97—*101* van den Vijfden Titel van het Crimineel Wetboek voor het Nederlandsche leger te water, of bij de artikelen 80—82, *83—89*, 95 en 99—103 van den Vijfden Titel van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk hier te lande;

c. ten aanzien van door hen begane feiten waartegen is voorzien bij de Reglementen van Krijgstucht, met dien verstande dat voor militairen beneden den rang van officier de straffen van kwartierarrest, stadsarrest of scheepsarrest kunnen worden vervangen door de straf van geheele of gedeeltelijke inhouding van traktement of soldij gedurende een tijdvak van ten hoogste twee maanden en dat laatstbedoelde straf ook nevens andere kan worden opgelegd;

d. ten aanzien van de feiten waartegen is voorzien bij artikel **3.**

Naar gelang van de krijgsmacht bij welke of onder welker bewaring zij zich bevinden, worden zij geacht tot de zee- of tot de landmacht te behooren.

Door Ons of van Onzentwege door Onze Ministers van Marine en van Oorlog wordt de onderlinge verhouding van Nederlandsche en vreemde militaire rangen bepaald; het militair gezag kan echter voor bepaalde gevallen, onafhankelijk van die verhouding, meerderheid van rang vestigen.

Artikel 2.

Voor de toepassing van deze wet worden de commandanten van interneerings-depots of de door hen aangewezen officieren als de commandeerende officieren van een korps of van een oorlogsvaartuig aangemerkt.

De commandant van een interneerings-depot der landmacht bepaalt, welke officieren voor de toepassing van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te lande als de commandeerende

officieren eener compagnie, welke als de hoogere officieren van het korps zullen worden aangemerkt.

Artikel 3.

De hier te lande geïnterneerde militair van eene buitenlandsche mogendheid, die opzettelijk in strijd mei eene door hem gegeven belofte zich verwijdert of eene door hem gegeven belofte of aangenomen voorwaarde waaronder hem verlof is verleend om zich tijdelijk of voorgoed te verwijderen, schendt, of die daartoe samenspant, wordt gestraft met militaire gevangenisstraf van teil hoogste zeven jaren.

De in het voorgaande lid omschreven misdrijven zijn strafbaar, ook indien zij buiten het rijk in Europa zijn begaan.

Artikel 80 van het Wetboek van Strafrecht is ttii deze van toepassing.

Artikel 4.

Voor de toepassing van deze wet worden onder hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid begrepen de zoodanige die op eerewoord of onder belofte of voorwaarde zijn vrijgelaten.

Artikel 5.

Deze met treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te . den

De Minister van Justitie.

De Minister van Marine.

De Minister van Oorlog.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp houdende straf- en tuchtrechtelijke voorzieningen betreffende hier te lande geïnterneerde militairen van een buitenlandsche mogendheid is, na

kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oorcleel. dat door deze gewisselde schriften de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 18den December 1914.

KNOBEL.

TEENSTRA.

VAN DOORN.

BOISSEVAIN.

DE BEAUFORT.

Het wetsontwerp is in de openbare vergadering der Tweede Kamer van 22 December 1914 (Handelingen blz. 481) zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Eindverslag der Commissie van Rapporteurs over de ontwerpen van wet tot:

1o. ..... enz.

4o. voorzieningen betreffende den rechtstoestand van hier te land; geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid (223).

Tegen deze wetsontwerpen bestond geen bezwaar.

's-Gravenhage, 30 December 1911.

VERHEIJEN.

CREMER.

REGOUT.

BAVINCK.

DE BOER.

In de openbare vergadering der Eerste Kamer van 30 December 1914 (Handelingen blz. 128) is het wetsontwerp zonder beraadslaging en zonder hoofdelijlie stemming aangenomen.

Het ontwerp is als Wet van 31 December 1914 opgenomen in *Staatsblad* no. 666 (uitgegeven 3 Januari 1915).

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

ZITTING 1914—1915. — 32.

Vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende de strafopschorting, de betaling van geldboete// e)/ de voorwaardelijke invrijheidstelling.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 26 October 1914.)

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder no. **304** der Zitting 1911—1912 en no. 52 der Zitting 1913—1914.) 1)

De opmerkingen en beschouwingen, voorkomende in het Voorloopig Verslag betreffende het onderzoek van dit wetsontwerp in de afdeelingen, geven den ondergeteekende aanleiding tot de volgende beantwoording. 2)

HOOFDSTUK I.

Opschorting van straf.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Het was den ondergeteekende aangenaam, dat hij door de handhaving van dit wetsontwerp van zijne sympathie voor het instituut der strafopschorting reeds aanstonds na zijn optreden daadwerkelijk heeft kunnen doen blijken. Terwijl hij van de betuigingen van voldoening over die handhaving met ingenomenheid kennis mocht nemen, sluit hij zich bij het woord van hulde, te dezer zake gebracht aan de nagedachtenis van den Minister Regout, gaarne aan. Hoe sterk hier te lande allengs de behoefte zich heeft doen gevoelen, waarin die Minister door de voorgestelde wettelijke regeling milde voorzien, blijkt wel uit de algemeene ingenomenheid.

1) Zie M. **R. T.** X, 38.

21 Zie naar aanleiding van deze Memorie van Antwoord het Hoofdartikel in het W. r. h. R. No. 9737 en de ingezonden bijdrage van Mr. J. Slingenberg in W. r. h. R. 9738. Red.

waarmede blijkens het Voorloopig Verslag de indiening van het wetsontwerp is begroet. De ondergeteekende vertrouwt dan ook. dat de aldus geopende kans op invoering van liet instituut der strafopschorting verwezenlijkt zal worden, zoodat ons land ten deze niet langer bij naburige landen zal achterstaan. Reeds te lang is zulks het geval geweest, eeiie omstandigheid, welke samenhangt met het feit. dat de arbeid, door rle Minister- Cort van der Linden en Loeff onderscheidenlijk in de zittingjaren 1900—1901 en 1904—1905 aangevangen om dien achterstand in te halen, niet is voltooid. Voor het lid der Commissie van Rapporteurs. den heer Rink, zal het eeiie voldoening zijn, dat hij aan den wetgevenden arbeid, gericht op de door hem en anderen reeds zoovele jaren geleden aanbevolen invoering van liet nieuwe instituut. een werkzaam aandeel mag nemen.

Uit het feit van de handhaving van het wetsontwerp is reeds gebleken. dat de ondergeteekende met ontwerp en toelichting zicli in hoofdzaak heeft kunnen vereenigen. In liet bijzonder komt hem de in de Memorie van Toelichting gegeven uiteenzetting van de gronden, waarop het wetsontwerp berust, allesziiis juist voor. De wenschelijkheid van beperking van liet in verband rnet het toenemend getal wetten en wettelijke voorschriften steeds stijgend aantal kortdurende vrijheidsstraffen, de mogelijkheid oin de tenuitvoerlegging van zoodanige straffen in vele gevallen door algemeene of bijzondere vrijheidsbeperkingen van minder bedenkelijken aard te vervangen, de waarschijnlijkheid, dat aldus in de richting van zelfverbetering van den veroordeelde betere resultaten zullen zijn te bereiken dan door de toepassing der opgeschorte straf zelve. ziedaar een drietal gronden, welke in onderling verband de invoering van liet instituut der strafopschorting vermogen te wettigen, vooral nu de ervaring, in liet buitenland rnet liet instituut opgedaan, in het algemeen gunstig is te achten.

Theoretisch past het in-tituut, althans in den voorgestelden vorm, zich geheel aan bij de grondslagen van het bestaande strafrecht. Voor de opgelegde straf treden, daargelaten de Traag. in hoever het leed der veroordeeling zelf reeds als eene straf kan worden beschouwd. algemeene of bijzondere vrijheidsbeperkingen — onder de sanctie van eventueele tenuitvoerlegging der opgeschorte straf — in de plaats. Dientengevolge - de ondergeteekende wenscht het der commissie, door het Hoofdbestuur van het Nederlandsch Genootschap tut zedelijke verbetering der gevangenen benoemd tot onderzoek van dit wetsontwerp, na te zeggen 1) — wordt hij, op wien de strafopschorting wordt toegepast, wel degelijk gestraft. De ondergeteekende zal gelegenheid vinden oin op dit punt iiog nader terug tr komen. Thans moge hij echter, op het voetspoor der

1) Mrn vergelijke bladzijde 4 initio van het rapport dier commissie (bladzijde 10 van de nadere uitgave van dat rapport)

leden, in het Voorloopig Verslag aan liet woord. de theoretische zijde der zaak laten voor wat zij is en aan de practische voordeelen van het voorgestelde instituut een enkel woord wijden. En dan wil het ook hem voorkomen, dat als een gevolg van rle invoering der strafopschorting de behandeling van strafzaken, vooral ook wa! den psychologischen kant betreft, vermoedelijk nog beter tot haar recht zal komen en dat de appèllen zullen verminderen. Intusschen is de maatstaf voor het al of niet toepassen der strafopschorting niet enkel in de psychische eigenschappen van den delinquent te zoeken. Volkomen juist is hetgeen door eenige leden implicite wordt gesteld, dat n.l. niet elke delinquent, te wiens aanzien de bijzonder preventieve werking der straf kan worden ontbeerd, op dien enkelen grond voor strafopschorting in aanmerking inag komen. Naast de psychische eigenschappen van den delinquent moet wegen de maatschappelijke beteekenis van het gepleegde feit. Is dat feit op zich zelf of in verband niet omstandigheden van dien aard te achten, dat de opgrlegde straf moet worden ten uitvoer gelegd. dan zal de rechter die straf niet mogen opschorten, oolr indien overigens de delinquent voor strafopschorting in aanmerking zou kunnen komen. De betrekkelijke ernst van liet feit hangt niet alleen af van het delict op zich zelf beschouwd, maar kan mede worden bepaald door de tijdelijke of plaatselijke omstandigheden, waaronder liet is gepleegd. tn deze zullen dus reeds op zich zelve aanleiding kunnen zijn, dat voor strafopschorting geen termen bestaan. De rechter zal liet in--ti-tuut naar zijn aard alleen dan mogen toepassen, wanneer èn de psychische eigenschappen van den delinquent èn de beteekenis van het gepleegde feit in onderling verband zulks gedoogen.

Doch is het nu noodzakelijk om. gelijk door eenige leden gewenscht wordt, in htt wetsontwerp voor bedoelde toepassing een algemeen richtsnoer neder te leggen, iii den gerst b.v. van de vroegere ontwerpen op dit stuk? Naar de meening van den ondergeteekende is zulks noch noodzakelijk noch zelfs gewenscht. Naar zijne meening leveren de aan de strafopschorting verknochte algemeene of bijzondere vrijheidsbeperkingen eene straf op. welke staat naast de andere straffen. In dien gedachtengang moet de vraag, in welke gevallen voor strafopschorting termen bestaan. worden heantwoord naar de gewone beginselen van straftoemeting. Die beginselen worden door den rechter dagelijks toegepast en iedereen weet, dat naar hunne strekking èn met de eigenschappen van den delinquent èn met de maatschappelijke beteekenis van het gepleegde feit rekening moet worden gehouden. Het zou dus overbodig zijn, in het wetsontwerp te bepalen. dat de rechter alleen dan strafopschorting mag bevelen, „indien hij daartoe termen vindt in den persoon van den veroordeelde in verband met den aard van liet feit en de omstandigheden waaronder het werd gepleegd." Bovendien zou zoodanige aanbeveling in den stijl van het Wetboek van Strafrecht minder passen. De beginselen der straftoemeting, d. w. z. der b—paling van straf naar soort en maat, zijn in dat wetboek nu een-

maal niet vermeld. Het zou minder logisch zijn, bedoelde formule daarin enkel op te nemen voor wat betreft de toepassing der strafopschorting. Overal waar de rechter tusschen meerdere straffen de keuze heeft — gelijk b.v. bij diefstal tusschen gevangenisstraf en geldboete — moet hij zich naar die formule gedragen en gedraagt hij zich practisch daarnaar.

Met de meening der leden, die zich in het Voorloopig Verslag tegen de opneming van eene dergelijke formule hebben verklaard, kan derhalve de ondergeteekende zich geheel vereenigen. De beginselen van straftoemeting vinden in het geldende Wetboek van Strafrecht nu eenmaal geen uitdrukking. De eenige eisch, dien men zou kunnen stellen, is deze, dat uit het vonnis blijke, door welke beginselen de rechter zich in elk gegeven geval tot de toepassing der strafopschorting heeft laten leiden. Wenschelijk, mede ter tegemoetkoming aan den wensch der leden, die omtrent de wenschelijkheid der opneming der wet van een algemeen richtsnoer voor bedoelde toepassing een ander oordeel hebben dan de ondergeteekende, is hij voornemens, artikel 352, vierde lid, van het wetsontwerp tot vaststelling van een Wetboek van Strafvordering in voormelden geest aan te vullen. 1)

Door enkele leden wordt gesteld, dat het instituut der strafopschorting bestemd zou zijn voor die gevallen, waarin de tenuitvoerlegging der opgelegde straf achterwege kan blijven, zonder dat de heiligheid des rechts daaronder lijdt. De ondergeteekende erkent gaarne, dat alleen dan, wanneer het rechtsgevoel bedoelde tenuitvoerlegging niet vordert, voor strafopschorting termen *kunnen* bestaan. Intusschen in orde in het oog gehouden, dat niet alleen overwegingen, aan de idee der gerechtigheid ontleend, ten deze mogen regen, doch dat ook gronden van meer practischen aard de toepassing der strafopschorting ontoelaatbaar kunnen doen zijn. Delicten, die op zich zelf niet van dien aard zijn, dat de tenuitvoerlegging der te dier zake opgelegde straf door het rechtsgevoel bepaald wordt gevorderd, kunnen toch onder zoodanige omstandigheden zijn gepleegd, dat door de opschorting dier straf het algemeen belang zou worden geschaad. Men denke b.v. aan gevallen als dit, dat het een of andere strafbare feit op bepaalde tijden of plaatsen eene verontrustende frequentie aanneemt. Zelfs al mocht in zoodanige gevallen het rechtsgevoel de tenuitvoerlegging der opgelegde straf op grond van het feit alleen nog niet bepaald vorderen, dan zou toch het algemeen belang zulks kunnen doen. De ondergeteekende gelooft intusschen, dat zijne meening ten deze van die der bedoelde leden in den grond niet afwijkt. Immers waar die leden eene zekere analogie meenen te vinden tusschen de strekking van het opportuniteitsbeginsel en de bestemming der strafopschorting, blijkt duidelijk, dat ook naar

---

1) Genoemd artikel 352, vierde lid, luidt thans. „Het vonnis geeft voorts de bijzondere redenen op die de strafmaat hebben bepaald of tot den maatregel hebben geleid."

hun oordeel ovtinegingen iair utiliteit tcii deze niet mogen mord n verwaarloosd. Men trekke die analogie — dit worde in liet voorbijgaan opgemerkt — echter niet te ver. Immers in gevallen, welke liet openbaar ministerie met toepassing dei strafopschorting zou wenschen te zien beëindigd, zal het c. q. de vervolging niet achterwege mogen laten, doch haar integendeel moeten instellen. In zoover is dus niet geheel juist, wat de hier bedoelde leden stellen, dat men n.l. bij heide instituten eene zelfde categorie van feiten op het *oog* zou hebben.

De door sommige leden geuite vrees, dat de algemeen-preventieve werking der straf en der strafbedreiging door de invoering der strafopschorting zou worden verzwakt, kan de ondergeteekende niet deelen. Reeds in de Memorie van Toelichting is die vrees z.i. voldoende ontzenuwd. Wat de algemeen-preventieve werking der straf betreft, worde overwogen, dat in gevallen, waarin uit algemeen-preventief oogpunt de executie der straf noodig is, geen strafopschorting zal worden uitgesproken en voorts, dat in de andere gevallen de aan de strafopschorting verknochte algemeene en bijzondere vrijheidsbeperkingen, ook op anderen dan dengene, wien zij betreffen, een voldoend afschrikkenden indruk zullen maken, vooral door den bij vergelijking met den straftijd in het algemeen zeer zeker langen duur van den proeftijd. En ten aanzien van diezelfde werking van de strafbedreiging moet niet tii-orde11 voorbijgezien, dat aan de voorgestelde waarschijnlijkheid van het intreden van de strafrechtelijke gevolgen van een gepleegd strafbaar feit door de ontworpen wettelijk regeling niet zal worden getornd. Ook de strafopschorting met de daaraan verbonden vrijheidsbeperkingen is een strafrechtelijk gevolg van de strafbare handeling i- eene straf, die in enkele gevallen voor de opgeschorte straf zelve in zwaarte geenszins behoeft onder te doen, terwijl, nog afgezien van dit laatste, de leden ten deze aan het woord zelf teiecht stellen, dat, vergeleken bij de mate van zekerheid van liet intreden van straf, zelfs de zwaarte van de straf eene betrekkelijk bijkomstige beteekenis heeft. Overigens geeft het vergelijkend overzicht van buitenlandsche wetgevingen, iii de Memorie van Toelichting opgenomen, voor eeiie vermindering der algemeen preventieve werking van straf en strafbedreiging niet de minste aanwijzing.

Met de leden, die verklaren, dat geen verzwakking van de algemeen-preventieve werking der strafwet is te duchten, is de ondergeteekende van meening, dat niet het instituut der strafopschorting op zich zelf, maar enkel eeiie onverstandige en onmatige toepassing daarvan tot zoodanige verzwakking zou kunnen leiden. Eene minder juiste toepassing in bedoelden zin is echter van onze rechterlijke macht niet te verwachten. Naar zijne kennis van onze rechterlijke macht oordeelend, is de ondergeteekende veeleer van meening, dat eene zeer voorzichtige en bezadigde toepassing van het instituut der strafopschorting c. q. zal volgen.

Excessen, als in België, althans vóór 1901, op het punt dier toe-

passing hebben plaats gevonden, behoeven voor ons land niet te worden gevreesd. De zeer liooge percentages voorwaardelijk veroordeelingen iii België zijn ten deele een gevolg van de omstandigheid, dat daar te lande *alle* veroordeelingen tot geldboeten voorwaardelijk kunnen worden uitgesproken, terwijl het gen-ijzigcl wetsontwerp ten aanzien der opschorting van geldboeten een veel beperkter stelsel huldigt. Bedoelde hooge percentages kunnen reeds om die reden hier te lande niet worden verwacht. Wellicht met uitzondering voor wat betreft België, is de ervaring, in het buitenland met het instituut der strafopschorting opgedaan, in het algemeen van dien aard. dat zij tot navolging uitlokt. De ondergeteekende acht het beroep, in de Memorie van Toelichting op de buitenlandsche statistieken gedaan, wel degelijk overtuigend.

§ 2. Terecht is, naar het oordeel van den ondergeteekende, in het wetsontwerp aan den voorgestelden vorm van het nieuwe instituut, aan de strafopschorting, de voorkeur gegeven boven het Engelsch-Amerikaansche -tol-cl. waarin de veroordeeling zelve wordt opgeschort. Het Engelsch-Amerikaansche stelsel is met de beginselen onzer strafvordering in strijd. Niet alleen de beslissing over de schuld. doch ook die omtrent soort en mate van straf moet op grond van het verhandelde ter terechtzitting worden gegeven. En dit is in het algemeen alleen mogelijk. waar de rechter, als in het systeem van het ontwerp, aais de schuldigverklaring aanstonds de veroordeeling toevoegt.

Kan de ondergeteekende derhalve ten deze de meening der leden die zich tcgtn uit-tel van de veroordeeling verklaren. deelen. niet is zulks het geval, voor zoover zij tevens pleiten voor eene aanvaarding van het Belgisch-Fransche stelsel. volgens hetwelk de veroordeeling, wanneer de veroordeelde den proeftijd goed heeft doorstaan. beschouwd wordt als niet te hebben plaat* gevonden. Met ficties zij men vooral op strafrechtelijk gebied voorzichtig. In het stelsel van liet ontwerp zal de rechter c.q. eerst de veroordeeling uitspreken. zooals hij die ook zou hebben uitgesproken. indien de strafopschorting nog niet ingevoerd ware; daarna zal hij kunnen bepalen. dat de tenuitvoerlegging der opgelepde straf zal worden opgeschort. Die last tot opschorting kan echter geenszins ongedaan maken, dat de veroordeeling tot eene bepaalde straf is uitgesproken. Waar dus in wetten of wettelijke maatregelen aan de *veroordeeling* zei\-e tot eene bepaalde straf andere rechtsgevolgen dan de c. q. opgeschorte straf zelve zijn verbonden, behooren die gevolgen, ook indien bedoelde last is gegeven, in te. treden. Bij aanvaarding van het Belgisch-Fransche stelsel zouden die gevolgen c. q. eerst intreden en — na het bevredigend einde van den proeftijd — weder met de veroordeeling worden uitgewischt. Practisch zou zulks tot groote bezwaren aanleiding geven. En nu zou wel kunnen worden bepaald, dat de hier bedoelde gevolgen der veroordeeling eerst zullen intreden nadat last tot tenuitvoerlegging der opgeschorte -tiat zou zijn gege-

ven, doch dit zou beteekenen eene incidenteele wijziging van alle wetten en wettelijke maatregelen, welke aan de veroordeeling - - niet aan het ondergaan van de straf - zoodanige gevolgen verbinden. De draagwijdte van eene dergelijke wijziging — waarin ook de hoofden der andere Departementen van Algemeen Re-tuur zouden moeten worden gekend — zou zich voorloopig aan elke beschouwing onttrekken. Beier komt het daarom voor, aan de hier bedoelde gevolgen der *veroordeeling* thans niet te tornen. Onder die gevolgen behoort c. q. ook de vermelding der veroordeeling in het strafregister, eene vermelding, die den ondergeteekende ook noodzakelijk voorkomt. Men mag der justitie immer? de kennis van een zoo belangrijk antecedent als eene veroordeeling tot een strafbaar feit, genoemd in art. 1 van het Koninklijk besluit van 19 Februari 1896 (*Staatsblad* rio. 29), niet onthouden. Zeer terecht zeggen de leden, die tegen liet stelsel van eventueele opheffing der veroordeeling bezwaren verklaren te gevoelen, dat het feit der veroordeeling niet ongedaan kan norden gemaakt en dat bedoeld feit bij de beoordeeling van een nieuw misdrijf, door denzelfden persoon gepleegd, in aanmerking moet kunnen worden gebracht.

Het voorafgaande betrof bepaalde gevolgen van de *veroordeeling*. De ondergeteekende komt nu tot een tweede punt, waaromtrent hij aan de geopperde bezwaren gevolg zou willen geven, te meten tot de gevolgen van de *ondergane straf*. Het ontwerp fingeert, dat na Ict bevredigend einde van den proeftijd, de opgeschort hoofdstraf geacht zal worden te zijn ondergaan. Tegen deze regeling bestaat ook bij den ondergeteekende bedenking. De gevolgen, die in wetten of 11-ettelijke maatregelen aan het ondergaan van een bepaalde straf zijn vastgeknoopt, behooren niet door eene zoodanige fictie t, worden uitgebreid tot een gevnl. dat bij de totstandkoming dier wetten of wettelijke maatregelen niet kon worden voorzien. En wat in het bijzonder de recidive betreft moet worden overwogen, dat voor zoover de strafverzwaring wegens herhaling haren grond vindt in het te voren hebben ondergaan van eene bepaalde straf — men zie b.v. de artikelen 421—423 van het Wetboch van Strafrecht —, die grond juist niet aanwezig is, waar de veroordeelde den proeftijd met goed gevolg heeft doorstaan. Lettend op een en ander is de ondergeteekende te iade geworden, het nieuwe instituut aldus te regelen, (lat na het bevredigend einde van den proeftijd ook de opgeschorte hoofdstraf niet meer kan worden ten uitvoer gelegd. Het stelsel van het gewijzigd ontwerp van wet, hetwelk bij deze Memorie is gevoegd, is dus ten deze in het kort dit: de veroordeeling blijft met al hare gevolgen — behoudens dan hetgeen uit den last tot strafopschorting voortvloeit — in wezen, doch de gevolgen, aan het ondergaan van straf vastgeknoopt, blijven aan het *feitelijk* ondergaan van straf verknocht. Deze regeling is de meest practische en houdt zich van elke fictie vreemd.

Wat betreft den naam, aan liet nieuwe instituut te geven, is ook de ondergeteekende na de kennisneming van het Voorloopig Ver-

slag van oordeel, dat elke voorgestelde benaming aan min of meer gegronde critiek blootstaat. Tegen de benaming „voorwaardelijke strafopschorting" bestaat het bezwaar, dat daarbij moet worden gedacht aan de *ontbindende* voorwaarde van een lateren last tot tenuitvoerlegging, hetgeen aan de woordverbinding iets ingewikkelds geeft, naar men bij het begrip „voorwaardelijk" ten deze onwillekeurig aan de voorwaarden denkt, welke de veroordeelde gedurende den proeftijd heeft na te komen. Bovendien zouden onder voormelde benaming, streng genomen, ook vallen de instituten, bedoeld in de artikelen 39*quater* en 39*octies* van het Wetboek van Strafrecht. De term „voorwaardelijke niet tenuitvoerlegging van straf" is evenmin onberispelijk. Het bij enkele leden gerezen denkbeeld om het nieuwe instituut „voorwaardelijke strafkwijting" te noemen, moet afstuiten op de bezwaren, in het Voorloopig Verslag daartegen aangevoerd. „Voorwaardelijke kwijtschelding van straf" naar eene aan de voorafgaande verwante, doch wellicht iets gelukkiger uitdrukking. „Voorwaardelijke veroordeeling" kan den ondergeteekende niettegenstaande liet scherpzinnig betoog, door vele leden ter verdediging van die uitdrukking geleverd, niet bijzonder bekoren.

Onder deze omstandigheden acht hij de meest aangewezen gedragslijn deze, dat het wetsontwerp zich van eene bijzondere benaming van het nieuwe instituut zal onthouden en dat aan de practijk en aan de spraakmakende gemeenschap zal worden overgelaten allengs in de rechtstaal vast te leggen den reeds voorgestelden of nog voor te stellen term, dien zij voor het nieuwe instituut den meest geschikten zal oordeelen. In het gewijzigd wetsontwerp is dientengevolge volstaan met voor het nieuwe instituut te gebruiken den soortnaam „strafopschorting", onder welken term verschillende verwante strafrechtelijke instituten mede zijn begrepen. Men zie de reeds genoemde artikelen 39*quater* en 39*octies* van het Wetboek van Strafrecht, welke eveneens den term „opschorting" bezigen. Bij liet nieuw voorgestelde instituut nu vindt gehcel in denzelfden zin eene opschorting van straf plaats als bij de bedoelde verwante strafrechtelijke instituten.

§ 3. Het beginsel van het wetsontwerp om de strafopschorting niet door eene administratieve macht, doch door den rechter te doen bevelen, wordt door den ondergeteekende alleszins juist geacht. De bezwaren, door sommige leden tegen dat beginsel aangevoerd, kan hij niet deelen. In aansluiting hij het betoog, door vele leden ter verdediging van het stelsel van het wetsontwerp ten deze geleverd, wenscht hij daaromtrent het volgende op te merken. Principieel is liet natuurlijk juist, dat het uitvoerend gezag aan de beslissing van een ander Overheidsorgaan, van den rechter n.l., het recht ontleent om op den overtreder der strafwet straf of strafrechtelijke behandeling feitelijk toe te passen. De taak van den rechter is eene strafzaak is met de vaststelling dier straf of strafrechtelijke behandeling in het algemeen geëindigd, hoewel hem natuurlijk ook in

zakt de wijze van uitvoering van straf of maatregel toezicht en beslissende macht kan worden gegeven. Doch een en ander sluit volstrekt niet in zich, dat de strafopschorting niet meer tot de competentie van den rechter zou behooren. Integendeel. De ondergeteekende vond gelegenheid, reeds in den aanhef dezer Memorie er op te wijzen, dat de aan de strafopschorting verknochte algemeene of bijzondere vrijheidsbeperkingen z.i. opleveren eene straf. Althans moeten zij worden beschouwd als eene strafrechtelijke behandeling. Welnu, is dit juist, dat vloeit daaruit onmiddellijk voort, dat de toepassing van het nieuwe instituut juist typisch tot de bevoegdheid van den rechter behoort.

Men denke zich een concreet geval. Iemand wordt veroordeeld met last tot strafopschorting, terwijl hem als voorwaarden worden opgelegd: vergoeding van schade en onthouding van herbergbezoek en van alcoholgebruik. Leveren nu de genoemde vrijheidsbeperkingen niet op eene straf althans eene strafrechtelijke behandeling, welke iemand treft als gevolg en ter zake van eene handeling in strijd met de strafwet? En indien het omnium consensu tot de taak des rechters behoort om iemand ter zake van zoodanige handeling b.v. gevangenisstraf of geldboete op te leggen, behoort het dan niet even goed tot zijne functiën om de strafopschorting met de daaraan te verbinden vrijheidsbeperkingen te bevelen? Juist het uitgangspunt der leden, die tegen het beginsel van het ontwerp ten deze aanvankelijk bezwaar blijken te gevoelen, moet hen de gestelde vraag, naar het oordeel van den ondergeteekende, bij nadere overweging bevestigend doen beantwoorden.

Die leden noemen nog onjuist het denkbeeld van het wetsontwerp, dat n.l. de strafopschorting mede daarom aanbeveling verdient, omdat zij in verband met de daaraan te verbinden voorwaarden den veroordeelde noopt *actief* tot zelfverbetering mede te werken, omdat zij m. a. w. in bijzonder sterke mate aan de verbetering van den veroordeelde kan worden dienstbaar gemaakt. Het nieuwe instituut zou naar hunne meening niet gericht zijn op de verbetering van den delinquent. De ondergeteekende kan hun zulks niet toegeven. De algemeene en bijzondere vrijheidsbeperkingen, als gevolg van de gedurende den proeftijd na te leven voorwaarden, zijn wel degelijk geschikt en bestemd om bij den veroordeelde goede en nuttige levensgewoonten aan te kweeken en aldus de moraliteit — en dientengevolge ook de legaliteit — van zijn handelen in gunstigen zin te beïnvloeden. De oorzaak der criminaliteit ligt ten slotte steeds in den wil, in de persoonlijkheid van den overtreder der strafwet, zij het ook, dat uitwendige factoren in criminogenen zin kunnen werken. Straf en strafrechtelijke behandeling moeten derhalve, willen zij aan haar doel beantwoorden, mede op de verbetering van den delinquent gericht zijn. En dat ook de strafopschorting met de daaraan verbonden vrijheidsbeperkingen onder het begrip straf of strafrechtelijke behandeling valt, is reeds hierboven betoogd.

Geheel los van theoretische beschouwingen moet het stelsel van

de wetsvoordracht, voor zoover dit de toepassing van het nieuwe instituut in handen legt van den rechter, ook op practische gronden als juist worden aangemerkt. Men bedenke toch, dat aldus den rechter een prikkel te meer wordt geschapen om zich van de omstandigheden van daad en delinquent een zoo juist en volledig mogelijke voorstelling te vormen. Terecht stellen bovendien de vele leden, die zich met het stelsel van het ontwerp ten deze vereenigen, dat de kans op een objectieven kijk op den delinquent bij den rechter nog het grootst is te achten. Dientengevolge zal eene regeling, waarbij het nieuwe instituut door den rechter wordt toegepast, door ons volk ook met betrekkelijk meer vertrouwen worden begroet en zal die toepassing zelve van overwegingen van politieken aard geheel onafhankelijk zijn. Natuurlijk treeft ook het openbaar ministerie zich naar om zich een zooveel mogelijk objectief oordeel omtrent daad en delinquent te vormen, doch waar zijn oordeel van dat des rechters afwijkt, zal de groote meerderheid van ons volk ten deze 's rechters meening willen doen voorgaan. Ook de leden, die het denkbeeld verdedigen om het openbaar ministerie in de eerste plaats in zake de strafopschorting te doen beslissen, willen zulks, doch enkel in negatieven zin. Immers in de beide uitwerkingen van dat denkbeeld, welke door die leden worden aangegeven, zou de rechter wel is waar nooit de strafopschorting kunnen toekennen, doch haar steeds kunnen tegenhouden. Wanneer de rechter de strafopschorting *niet* wil, zou, in beide uitwerkingen, zijn oordeel daaromtrent boven dat van het openbaar ministerie praevaleeren. De ondergeteekende houdt het nu, gelijk gezegd, niet voor twijfelachtig, dat het Nederlandsche volk ook in positieve richting aan 's rechters meening omtrent of het al of niet wenschelijke van strafopschorting in het algemeen meer waarde wenscht te kennen dan aan het oordeel dienaangaande van het openbaar ministerie.

§ 4. Wat betreft den maximum-duur der vrijheidsstraffen, welke door toepassing der opschorting in aanmerking zullen komen, is de ondergeteekende te rade geworden aan den zoo in het Voorloopig Verslag als elders zich geopenbaard hebbenden drang naar verhooging van dien duur tegemoet te komen. Dientengevolge is het wetsontwerp door hem in dien zin gewijzigd, dat de last tot opschorting door den rechter zal kunnen worden gegeven ten aanzien van elke opgelegde principale hechtenis alsmede van een opgelegde gevangenisstraf, welke den duur van een jaar niet te boven gaat. Bij de verhooging van den maximum-duur der voor opschorting vatbare gevangenisstraf van zes maanden tot een jaar hebben bij ham verschillende overwegingen gegolden. Eenerzijds moet worden erkend, dat de mogelijkheid van opschorting niet moet worden geopend ten aanzien van straffen, welke zóó zwaar zijn, dat het rechtsgevoel hare tenuitvoerlegging *absoluut* eischt. Is zulks echter met betrekking tot bedoelde gevangenisstraf van zes maanden tot een jaar reeds het geval De ondergeteekende zou die vraag ontkennend wil-

len beantwoorden. Hij kan zich zeer goed voorstellen, dat eene zoodanige straf wordt opgelegd, terwijl niettemin voor opschorting voldoende termen aanwezig zijn te achten. Men denke zich b.v. een jeugdigen kantoorbediende in eene groote stad, die in verkeerd gezelschap geraakt, zich verkeerde levensgewoonten eigen maakt, in geldelijke moeilijkheden geraakt en eindigt met eene verduistering ten nadeele van zijn patroon. In een zoodanig geval zal de opgelegde straf allicht van zes maanden tot ten jaar zijn, terwijl niettemin zoovele verzachtende omstandigheden aanwezig kunnen zijn, dat ook het beleedigd rechtsgevoel zich bij eene opschorting zal kunnen nederleggen. Mits althans, de ondergeteekende moge dit aanstonds daaraan toevoegen, de veroordeelde gedurende den proeftijd aan op bijstand gericht toezicht en aan verschillende op het aankweeken van betere levensgewoonten gerichte voorwaarden worde onderworpen. De verhooging van den maximum-duur der voor opschorting vatbare vrijheidstraffen brengt noodzakelijk mede, gelijk hieronder nog nader zal worden uitgewerkt, dat de mogelijkheid van het stellen van bijzondere voorwaarden en van het in het leven roepen van een bijzonder toezicht op de naleving dier voorwaarden in het wetsontwerp behouden blijft.

Bij de nader voorgestelde verhooging van den maximum-duur der voor opschorting vatbare vrijheidstraffen heeft bij den ondergeteekende ook gen-ogen de omstandigheid, dat blijkens het uitgemende•rapport der reeds vroeger vermelde commissie benoemd door het hoofdbestuur van het Nederlandsch Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen, die commissie eenparig van gevoelen was, dat thans bedoelde maximum-duur tot een jaar moest worden verhoogd. 1)

Verhooging van den gestelden maximum-duur tot drie jaren en, zelfs, gelijk door verscheidene leden wordt gewenscht, de opschorting van elke opgelegde gevangenisstraf, los van haren duur, mogelijk te maken, daartegen bestaat bij den ondergeteekende bezwaar. Zal, naar zijne meening, reeds de opschorting van eene zoodanige straf tusschen de zes maanden en een jaar enkel in meer buitengewone gevallen mogen geschieden, zoodra die straf een jaar te boven gaat, kan hij zich moeilijk voorstellen, dat zoowel de psychische eigenschappen van den delinquent als de maatschappelijke beteekenis van het gepleegde feit de opschorting nog zouden toelaten. Immers eene zoodanige zware straf wijst óf op een op zich zelf of in verband met de omstandigheden hoogst ernstig feit, óf op bijzondere gevaarlijkheid van de zijde van den delinquent. In elke van beide mogelijkheden moet de strafopschorting ontoelaatbaar worden geacht. Naar de meening van den ondergeteekende eischt derhalve het rechtsgevoel niet alleen het stellen ten deze van eene grens, doch

---

1) Men vergelijke bladzijde 5 van dat rapport (bladzijde 13 van de nadere uitgave van dat rapport).

behoort tevens die grens niet hooger te worden getrokken, dan in het gewijzigd wetsontwerp is geschied.

De leden, die van liet stellen van elke grens ten deze zouden willen afzien, noemen n-r1 is waar verschillende g~\-allen, waarin zeer zware straffen zouden worden opgelegd, zonder dat riiettemiii de bijzonder-preventieve werking der strafuitvoering zou behoeven te worden nagestreefd, doch de ondergeteekende vond reeds op eene vroegere plaats dezer Memorie gelegenheid er op te wijzen, dat het enliele frit. dat bedoelde werking in een gegeven geval kan morden ontbeerd, nog geenszins voldoende is om strafopschorting toelaatbaar te doen ziin. Ook de algemeen preventieve werking moet bij de beoordeeling van de vraag, of in een gegeven geval strafopschorting oirbaar is te achten, ten zeerste wegen. Verliest men zulks uit het oog, dan zou inderdaad het nieuwe instituut tot eene bedenkelijke verzwakking vall den ill straf en strafbedreiging gelegen breidel kunnen leiden. In de gevallen, door voormelde leden bedoeld, en waarin, naar hun oordeel, eene buitenlandsche jury de schuldvraag vaak ontkennend beantwoordt, zou de ondergeteekende eene strafopschorting in het algemeen ontoelaatbaar achten en hij lioiidt zich er van overtuigd, dat de Nederlandsche rechterlijke macht daarover evenzoo zou denken als hij.

Juist is wat door de hier bedoelde leden wordt beweerd, dat n.l. liet stellen van eene grens den rechter in de verleiding kan brengen lager te straffen dan naar zijne overtuiging billijk zou zijn, alleen om de opschorting van de straf te kunnen uitspreken. Hoewel bij de toepassing van liet nieuwe instituut uiteraard de rechter in beginsel eerst de straf moet bepalen, welke hij eveneens zou hebben opgelegd, ware dat instituut nog niet gegeven, zoo kan moeilijk worden voorkomen, dat de rechter, bij de bepaling der op te leggen straf, reed.: aanstonds zijne gedachten op de wettelijke grens der strafopschorting richt en met die grens onderbewust rekening houdt. Intusschen zal bedoelde verleiding zich minder vaak voordoen, naar mate de grens der strafopschorting hooger is gesteld. En waar nu in gevallen, waarin thans gevangenisstraf van meer dan een jaar wordt opgelegd, onze rechterlijke macht in liet algemeen wel geen termen voor strafopschorting aanwezig zal achten, is de kans gering, dat in zoodanige gevallen de rechter in den vervolge met liet oog op de begrenzing der strafopschorting te lichte straffen zou gaan opleggen.

De leden, die eene verhooging der grenslijn voor de strafopschorting tot drie jaren verdedigen, wijzen er nog op, dat alsdan zeker allen, voor wie het instituut bestemd is ie werken, daarvan kunnen profiteeren. Doch waar die leden tevens terecht stellen, dat het bestaan van omstandigheden, welke tot eventueele toepassing aanleiding geven, in vele gevallen ongetwijfeld ook bij de bepaling der straf gunstigen invloed zal oefenen, wil de ondergeteekende wel als zijne meening te kennen geven, dat gevallen, waarin die omstandigheden in zoo geringe mate aanwezig zijn, dat eene zwaar-

dere gevangenisstraf dan van één jaar wordt opgelegd, z. i. voor toepassing van het nieuwe instituut niet geschikt zijn.

De ondergeteekende spreekt ten slotte de hoop uit, dat die leden, welke aanvankelijk tegen eene verhooging der grenslijn van zes maanden bezwaar verklaren te gevoelen, na kennisneming van het hierboven staande zich alsnog met de regeling ten deze van het gr wijzigd wetsontwerp zullen willen vereenigen. Bij behoud der grenslijn van ze:, maanden zou inderdaad de verleiding om met het oog daarop te lirht te straffen voor den rechter niet zelden aanwezig kunnen zijn. En ten slotte zal door de nader voorgestelde verhooging der hier bedoelde grenslijn eene betere aansluiting bij het instituut van de voorwaardelijke invrijheidstelling -- welke, volgens dit wetsontwerp, bij langere gevangenisstraffen dan van negen maanden zal mogelijk zijn — worden verkregen.

Ten aanzien van de vraag, of liet nieuwe instituut ook tot geldboeten dient te worden uitgebreid, huldigt de ondergeteekende een standpunt, dat zich bevindt tusschen de beide uiterste, ten deze verdedigde standpunten in. De mogelijkheid der opschorting van elke opgelegde geldboete te openen, komt den ondergeteekende noch noodzakelijk noch zelfs gewenscht voor. De geldboete is, op zich zelve beschouwd en zoolang zij de draagkracht van den veroordeelde niet te boven gaat, een uitmuntend strafmiddel, dat door zijne groote deelbaarheid in hooge mate voor doseering, voor aanpassing zoo aan^e den schuldgraad bij den delinquent als aan de objectieve beteekenis van het gepleegde feit vatbaar is en bovendien mist de nadeelen, aan het ondergaan van vrijheidstraf verknocht. In liet algemeen bestaat er daarom zeker aan uitbreiding van de strafopschorting tot geldboeten geen behoefte. Bedoelde uitbreiding zou nog het nadeel hebben, dat, werd van de opschorting van geldboeten een eenigszins veelvuldig gebruik gemaakt, het toezicht op de naleving der voorwaarden door personen, te wier aanzien eene straf zou zijn opgeschort, te omvangrijk en daardoor gebrekkig zou worden.

Daartegenover moet echter wegen, dat het den rechter niet steeds mogelijk is eene geldboete op te leggen, die de draagkracht van den veroordeelde niet overschrijdt. In gevallen b.v. van een meer ernstig strafbaar feit of van herhaalde recidive Iran met de oplegging van objectief zeer lichte geldboeten niet steeds worden volstaan. In zoodanige gevallen is derhalve de relatief-miriverniogende gedoemd tot liet geheel of gedeeltelijk ondergaan van de vervangende hechtenis. Wel is maar kan de ambtenaar, in wiens naam de tenuitvoerlegging van de geldboete geschiedt, volgens het nieuw voorgestelde tweede lid van artikel 341 van het Wetboek van Strafvordering den betalingstermijn tot een jaar toe telkens verlengen, doch zelfs binnen dien termijn zal niet zelden eene geldboete door den veroordeelde niet kunnen worden bespaard of bijeengebracht. Het wil nu den ondergeteekende voorkomen, dat voor clergelijke gevallen de mogelijkheid van opschorting der opgelegde geldboete moet worden

geopend. Dientengevolge is het gewijzigd wetsontwerp door hem aangevuld met eene bepaling, volgens welke: de rechter, indien hem blijkt, dat de betaling der geldboete of de tevens uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert, de geldboete zal kunnen opschorten. Men zegge niet, dat aldus de veroordeelde betrekkelijk te licht zal worden gestraft. Immers de in het gewijzigd wetsontwerp aan deze strafopschorting verbonden voorwaarden — onthouding van het plegen van een strafbaar feit en c. q. vergoeding van schade — , welke gedurende den proeftijd moeten worden nagekomen, stempelen de opschorting der geldboete tot een maatregel, die wel degelijk op het gemoed van den delinquent voldoenden indruk kan maken. Overigens spreekt vanzelf, dat ook de opschorting van geldboeten alleen toelaatbaar is, indien de algemeene, zoowel objectieve als subjectieve, vereischten voor elke strafopschorting aanwezig zijn. En ook ten deze zal de rechter in zijn vonnis moeten beginnen met op te leggen de vermogensstraf die hij eveneens zou hebben opgelegd, ware het nieuwe instituut nog niet gegeven, en zich eerst daarna de vraag mogen voorleggen, of voor opschorting der geldboete termen aanwezig zijn.

De ondergeteekende vertrouwt, dat zoowel de leden, die de uitbreiding der strafopschorting tot geldboeten hebben bepleit, als de leden, die zoodanige uitbreiding aanvankelijk onnoodig oordeelden, het uiteengezette tusschenstelsel van het gewijzigd wetsontwerp zullen kunnen aanvaarden. Voor de toepassing van dat tusschenstelsel in de practijk zal het natuurlijk noodig zijn, dat zoowel de rechter als het openbaar ministerie zich meer dan tot dusver omtrent den vermogenstoestand van den veroordeelde zullen doen inlichten. Doch dit kan enkel als een voordeel van de ten deze nader ontworpen regeling worden aangemerkt. Niet zelden ook zal het den rechter moeilijk vallen, op grond van de hem verschafte inlichtingen uit te maken, of de opgelegde geldstraf de draagkraclit van den delinquent al dan niet overschrijdt. Doch de rechter wordt wel voor heeter vuren geplaatst en moge hij al eens in een bepaald geval, bij gebrek aan de noodige gegevens, den vermogenstoestand van een delinquent minder juist taxeeren, zoo wordt daardoor het nut der ontworpen regeling voor de overige en vermoedelijk veel talrijker gevallen niet aangetast.

Als een ander voordeel van het ontworpen tusschenstelsel moet nog worden aangemerkt het nieuwe belang, dat liet den delinquent verschaft om persoonlijk ter terechtzitting te verschijnen. Immers de rechter zal de opschorting van eene geldboete alleen kunnen bevelen, *indien hem blijkt*, dat de betaling der boete of de tevens uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert. Uit de gecursiveerde woorden blijkt voldoende, dat van den rechter niet in elke zaak, waarin hij geldboete denkt op te leggen, een onderzoek ter terechtzitting naar den vermogenstoestand van den delinquent wordt gevorderd. Hij moet tot zoodanig

onderzoek aanleiding vinden en kan die o. a. vinden in verklaringen, door den beklaagde ter terechtzitting afgelegd.

Te slotte een enkel woord over hrt door sommige leden geopperde denkbeeld om recidivisten van de toepassing van het nieuwe instituut uit te sluiten, eeii denkbeeld, dat nog voor zeer verschillende practische uitwerking vatbaar zou zijn. De ondergeteekende acht het zeer waarschijnlijk en ook juist, dat recidive in de practijk dikwijls een beletsel voor die toepassing zal gaan opleveren. Hij acht het intusschen ongewenscht om van dat practisch beletsel een wettelijk te maken. En wel met het oog op gevallen, waarin de recidive onder dusdanige omstandigheden heeft plaat* gevonden, dat zij aan de toepassing van strafopschorting niet in den weg behoeft te staan. Men kan de vraag, of in een gegeven geval een recidivist al dan niet voor strafopschorting in aanmerking zou kunnen komen, veilig aan de beslissing van den rechter overlaten. Onze rechterlijke macht vertoont, vooral in de latere jaren, eene geneigdheid tot zeer strenge bestraffing van recidivisten, en terecht. Voor bezorgdlieid, dat recidivisten meer daii oirbaar van het nieuwe instituut profijt zllen trekken, bestaat dan ook geen voldoende grond.

§ 5. Door vele leden zijn bezwaren geopperd tegen liet in het oorspronkelijk ontwerp opgenomen stelsel van voorwaarden, den veroordeelde voor den duur van den proeftijd met betrekking tot zijn gedrag op te leggen, en in liet bijzonder tegen de regeling van het bijzonder toezicht op de naleving dier voorwaarden in dat ontwerp. De ondergeteekende heeft aandachtig overwogen, in hoever aan die bezwaren zou dienen te worden tegemoet gekomen. En die overweging heeft hem tot de slot-om geleid, dat inderdaad voor wijziging van het ontwerp tr dien aanzien reden bestaat.

Wat het biizonder toeziclit betreft, dient z. i. in het wetsontwerp uitdrukkelijk te worden nedergelegd, dat de ondertoezichtstelling enkel mag gericht zijn *op het verleenen van hulp en steun aan den veroordeelde,* zoodat van een dezen „steeds vervolgend, misschien spionneerend, toezicht" geen sprake zal kunnen zijn. Zulks in overeenstemmiig trouwen> ook met de bedoeling vaii het oorspronkelijk ontwerp. De mogelijkheid tot het in het leven roepen van zoodanig biizonder toezicht en in liet algemeen van biizondere voorwaarden zou de ondergeteekende overigens willen behouden, zij liet dan ook onder de hierna te vermelden belangrijke beperkingen, en wel op de volgende gronden. Het is, als liet ware, een axioma van de strafrechtswetenschap, dat er inoet zijn een zeker parallelisme tusschen de groote verscheidenheid van crimineele persoonlijkheden en daden, waartegen de rechter heeft op te treden, en de hoeveelheid middelen, welke hem ter bestrijding van de criminaliteit ten dienste staan, in dien zin, dat hij op elken gegeven delinquent eene strafrechtelijke behandeling moet kunnen toepassen, die eenerzijds aan de te stellen eischen van gerechtigheid en doelmatigheid voldoet ril anderzijds in de wils- en belangensfeer van den delinquent niet meer ingrijpt

dan streng noodzakelijk is. Wanneer men nu in den geest van liet Belgisch-Fransche stelsel den rechter enkel de keuze geeft tusschen eene strafopschorting zonder bijzondere voorwaarden en de meest intensieve vormen van strafrechtelijke behandeling, de gevangenisstraf en de hechtenis — oplegging van geldboete is dikwijls niet mogelijk —, dan zou men daarmede van de toepassing van het nieuwe instituut uitsluiten allerlei gevallen, waarin tenuitvoerlegging van gevangenisstraf of hechtenis niet noodzakelijk is, doch waarin niettemin met de strafopschorting zonder bijzondere voorwaarden niet kan worden volstaan. In die gevallen zou dan gevangenisstraf of hechtenis moeten worden ten uitvoer gelegd, terwijl die straffen meer in de wils- en belangensfeer van den delinquent ingrijpen dan noodzakelijk is.

Het zij den ondergeteekende vergund, het gezegde door eenige voorbeelden te verduidelijken. Welke personen komen in aanmerking voor strafopschorting zonder bijzondere voorwaarden? Welke personen voor strafopschorting, gepaard aan het stellen van bijzondere voorwaarden en in het bijzonder aan ondertoezichtstelling? Het meergenoemde rapport der commissie, benoemd door het Hoofdbestuur van het Nederlandsch Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen, zegt terecht, dat de ondertoezichtstelling alleen moet worden bevolen, „waar reclasseering noodig is en zonder dat toezicht niet valt te bereiken". 1) Reclasseeringsmaatregelen zullen nu, met name bij de opschorting van lichtere straffen, niet zelden kunnen worden ontbeerd. Als in de termen vallend voor strafopschorting zonder bijzondere voorwaarden denke men b.v. aan den onbesproken jongen man, die in dronkenschap zich eens tegen de politie verzet en daarvoor thans wellicht een week of veertien dagen gevangenisstraf ondergaat. De schrik, aan procedure en veroordeeling verbonden, in verband met de algemeene voorwaarde van onthouding van strafbare feiten en c. q. de bijzondere voorwaarde van schadevergoeding, zijn hier allicht voldoende om verdere crimineele handelingen te voorkomen. Anders wordt het echter, waar het individuen geldt, die zich reeds bepaalde criminogene gewoonten of neigingen hebben eigen gemaakt en gevaar voor recidive opleveren, indien die gewoonten of neigingen gedurende den proeftijd niet stelselmatig worden bestreden. Reeds te voren in deze Memorie noemde de ondergeteekende het geval van een jeugdige kantoorbediende in eene groote stad, die allengs in verlieerd gezelschap raakt, verkeerde levensgewoonten aanneemt, te veel geld uitgeeft en eindigt met eene verduistering ten nadeele van zijn patroon. Zoo iemand zal allicht tot eene gevangenisstraf van zes maanden tot een jaar wordeii veroordeeld. Toch kunnen de omstandigheden van dien aard zijn, dat de tenuitvoerlegging dier straf niet absoluut noodzakelijk is te achten: intusschen zal de rechter tot de

---

1) Men zie bladz. X van dat rapport (bladz. 18 van de nadere uitgave van dat rapport).

opschorting der genoemde straf wel alleen dan durven overgaan, indien hij de zekerheid kan scheppen. dat de delinquent gedurende den p oeftijd aan op het aankweeken van betere levensgewoonten gerichte speciale voorwaarden en met name aan een bijzonder toezicht zal zijn onderworpen. M. a. n-. zoowel de strafopschorting zonder bijzondere voorwaarden als de strafopschorting in verbinding met bijzondere voorwaarden en met name ondertoezichtstelling hebben elk een eigen aanwendingsgebied; de strafopschorting zonder bijzondere voorwaarden kan voldoende zijn voor lichtere gevallen. doch Is onvoldoende voor de zwaardere. En men bedenke verder. dat in liet gewijzigd wetsontwerp de grenslijn voor de toepassing van het nieuwe instituut op vrij algemeenen aandrang zoowel in als buiten de Tweede Kamer niet onaanzienlijk en wel tot een jaar is verhoogd. Werd nu de mogelijkheid van bijzonclere voorwaarden en met name van ondertoezichtstelling uit het wetsontwerp gelicht. dan zou daarvan liet gevolg zijn, dat juist de straffen van zes maanden tot een jaar. welke vele leden binnen den kring der werking van het nieuwe instituut wilden trekken, voor opschorting practisch slechts betrekkelijk zelden in aanmerking zouden komen. Immers die zwaardere straffen treffen gewoonlijk delinquenten. wier persoonlijkheid gevaar voor recidive oplevert en die daarom geclurende den proeftijd den in de bijzondere voorwaarden gelegen krachtigen prikkel tot zelfverbetering en een stelselmatig toezicht van noode hebben. Indien de rechter te hunnen aanzien enkel strafopschorting zonder bijzondere voorwaarden zou kunnen bevelen. dan zou hij vermoedelijk veelal aan uitvoering der gevangenisstraf of hechtenis zelve de voorkeur geven, terwijl toch die uitvoering door het stellen van bijzondere voorwaarden zou kunnen worden vervangen.

Uit het bovenstaande vloeit nu aanstonds voort. welke concessie. naar htt oordeel van den ondergeteekende, aan de wenschen der hier bedoelde ledtn allereerst dient te worden gedaan. Waar toch vaststaat. dat ondertoezichtstelling en bijzondere voorwaarden bestemd zijn om te worden aangewend daar. waar de persoonlijkheicl van den delinquent zulks vereischt. m. a. w. in de meer ernstige gevallen. waarin reclasseeringshulp gewenscht i-. rchijnt er voldoende reden om bedoelde aanwending wettelijk tot de gevallen van opschorting van straffen van zekere zwaarte tt beperken. In het gewijzigd ontwerp is dientengevolge. behoudens tene hierna te vermelden uitzonclering. de mogelijkheid tot het stellen van bijzondere voorwaarden in het algemeen en van in het leven roepen van een speciaal toezicht in het bijzonder alleen geopend. waar de opschorting betreft eene gevangenisstraf of hechtenis van teil minste twee maanden. Ten aanzien tan straffen van geringeren duur ell van geldboeten mag worden aangenomen, dat zij personen betreffen, die iii het algemeen reclasseeringsbemoeiingen minder van noode hebben. Eri ook wil de ondergeteekende. mat dergelijke lichte straffen betreft. wel toegeven, dat de vrijheidsbeperkingen, in bijzon

dere voorwaarden en ondertoezichtstelling gelegen, den veroordeelde wel eens onevenredig zwaar zouden kunnen drukken.

De eene uitzondering, waarop hierboven werd gedoeld, is deze, dat volgens het gewijzigd wetsontwerp ook aan de opschorting van eene lichtere straf dan twee maanden gevangenisstraf of hechtenis als bijzondere voorwaarde kan worden verbonden de vergoeding van door het strafbare feit veroorzaakte schade. Deze uitzondering spreekt voor zich zelve. Daadwerkelijke geneigdheid om de gevolgen van het gepleegde feit zooveel mogelijk te herstellen, is wel een der voornaamste symptomen van de gezindheid, welke bij een delinquent moet bestaan, wil hij voor strafopschorting in de termen vallen. Door het stellen van deze bijzondere voorwaarde geeft de rechter hem slechts een nieuwen prikkel tot iet-, waartoe hij — is hij der strafopschorting waardig — reeds uit eigen aandrift zou zijn overgegaan. Bovendien zal ten gevolge van den indruk der vergoeding van schade naar buiten het nieuwe instituut practisch in betrekkelijk meer gevallen kunnen worden toegepa-t, indien steeds zoodanige vergoeding als bijzondere voorwaarde kan worden opgelegd.

Zijn nu hierboven de grenzen aangegeven, waarbinnen de ondergeteekende de mogelijkheid van het stellen van bijzondere voorwaarden zou willen behouden, zoo moge hij thans op de bedenkingen, dienaangaande in het Voorloopig Verslag geopperd, eenigszins dieper ingaan. In Engeland kan ongetwijfeld het „probation-system" op uitnemende resultaten bogen. De verhouding tusschen het aantal ongunstige gevallen en het getal „voorwaardelijke veroordeelingen" is, gelijk uit liet buitenlandsch overzicht in de Memorie van Toelichting blijkt, in Engeland vergelijkenderwijs buitengewoon bevredigend. Dat daar te lande het instituut der „probation" minder, zou voldoen, dan gewoonlijk wordt aangenomen, is den ondergeteekende niet gebleken. Tegen de juistheid dier bewering pleit reeds voldoende de omstandigheid, dat het aantal „probation orders", door de Engelsche rechterlijke macht uitgevaardigd, zeer sterk stijgt. Bedroeg dit aantal in 1908: 8023, zoo was het in 1912 reeds tot 11.193 geklommen. Ten onrechte verkondigen de hier bedoelde leden de meening, als zou op het vasteland van Europa het „probation-system" nergens zijn overgenomen. Immers in meerdere Zwitsersche kanton*, o.a. in Bern en Graubünden, wordt de voorwaardelijk veroordeelde wel degelijk aan toezicht („Schutzaufsicht") onderworpen en mort liii zich aan de hem rloor den rechter of door de met het toezicht belaste commissie of persoon gegeven aanwijzingen gedragen. Solothurn kent een ***verplicht*** patronaat voor voorwaardelijk veroordeelden. En wat de resultaten betreft, moge de ondergeteekende volstaan met den volgende passus aan te halen uit het I. Jahresbericht des Amtes für Schutzaufsicht des Kantons Bern 1912 (bladzijde 6): „Es ist ohne weiteres klar und zu sprechen die bisherigen Erfahrungen entschieden dafür, dass der Wert des bedingten Straferlasses durch die Verbindung mit der Schutzaufsicht bedeutend erhöht wird." De

buitenlandsche ervaringen, met het „probation system" opgedaan, zijn inderdaad niet anders dan gunstig.

Sommige leden achten het in strijd met het beginsel der strafopschorting, „den veroordeelde, dien men de gelegenheid wil geven te toonen, dat hij geen straf noodig heeft", aan strenge voorwaarden en toezicht te binden. Na het einde van den proeftijd zou hij dan niet gelijke waarborgen bieden voor voldoende zedelijke kracht, als het geval zou zijn, indien hij den proeftijd als waarlijk vrij man was doorgekomen. De ondergeteekende kan deze opvatting, zoo algemeen geformuleerd, niet deelen, waar immers juist de bijzondere voorwaarden en de ondertoezichtstelling tot verhooging van de zedelijke kracht van den veroordeelde zullen strekken. De nakoming der bijzondere voorwaarden zal goede levensgewoonten in hem kunnen vormen, het bijzondere toezicht hem ook moreel steunen. Niet ontkend mag echter worden, dat het in vele gevallen gewenscht kan zijn, de aanvankelijke gestrengheid van bijzondere voorwaarden en toezicht in den loop van den proeftijd te matigen of zelfs die voorwaarden en dat toezicht nog vóór den afloop van den proeftijd te beëindigen en aldus een tijdperk van overgang tot volkomen vrijheid, als het ware een proeftijd binnen den proeftijd, in het leven te roepen. Hoewel nu reeds artikel 14*septies* in het oorspronkelijk wetsontwerp den rechter de bevoegdheid wilde geven om *gedurende* den proeftijd in de gestelde voorwaarden wijziging te brengen, is de ondergeteekende te rade geworden ten leze nog een stap verder te gaan door in het gewijzigd wetsontwerp den rechter de bevoegdheid te verleenen om, aanstonds bij zijne uitspraak bijzondere voorwaarden (en toezicht) aan een bepaalden termijn, korter dan den proeftijd, te binden. Deze regeling beteekent niet alleen eene nieuwe tegemoetkoming aan de leden, die van het stel van bijzondere voorwaarden aanvankelijk te groote belemmeringen in bewegingsvrijheid duchten, doch past tevens geheel in den gedachtengang der in den aanhef dezer alinea bedoelde leden, waar immers ook door de toepassing der nieuwe bepaling den veroordeelde nog binnen den proeftijd de gelegenheid zal worden geboden om van vermeerderde zedelijke kracht te doen blijken. Blijkt de termijn, tot welke de bijzondere voorwaarden zijn beperkt, te kort, dan zal alsnog door toepassing van artikel 14*g* (artikel 14*septies* in het oorspronkelijk wetsontwerp) de noodige nadere voorziening kunnen worden getroffen.

Lettend op de wenschen dier leden, die zich bevreesd betoonen, dat door de voorwaarden de veroordeelde al te zeer in zijne bewegingsvrijheid zou kunnen worden belet, heeft de ondergeteekende voorts besloten, de in het oorspronkelijk ontwerp voorkomende algemeene voorwaarde van onthouding van wangedrag te schrappen. Inderdaad komt het verbod van zich niet te misdragen als *algemeene* voorwaarde te streng voor en te veel afhankelijk van subjectieve opvattingen. Overigens acht de ondergeteekende de bezwaren, door de hier bedoelde leden geopperd, niet vrij te pleiten van eenige overdrijving. De stelling, als zou de rechter er toe kunnen komen,

den veroordeelde door het stellen van bijzondere voorwaarden „tegen alle recht en reden in" in zijne bewegingsvrijheid te kortwieken, wordt reeds wederlegd door de overweging, dat de rechter immers thans ook geen misbruik maakt van zijne enorme bevoegdheid om binnen de grenzen van maximum en minimum den duur der straf te bepalen. De te stellen bijzondere voorwaarden zullen voorts in geen geval, objectief bezien, „pijnlijk, vernederend, ja onduldbaar" mogen zijn. Tenzij men als zoodanig zou willen qualificeeren het verbod aan een dief om zijn oude kornuiten weer op te zoeken of aan een alcoholist om naar de herberg te gaan. Dat de rechter het nieuwe instituut zou gaan misbruiken om veroordeelden in politiek opzicht te belemmeren, acht de ondergeteekende ie eenenmale ondenkbaar. De ervaring, in het buitenland met het „probationsystem" opgedaan, geeft niet de minste aanknoopingspunten voor vree* in die richting. Is eene dergelijke vrees op zich zelve niet even ongerijmd als zou zijn eene eventueele bezorgdheid hiervoor, dat de rechter een veroordeelde als voorwaarde zou opleggen om van godsdienst te veranderen? En zou eene geheel soortgelijke vrees ook niet kunnen worden geopperd ten aanzien van de strekking der voorwaarden bij de voorwaardelijke invrijheidstelling en bij de opschorting van tuchtschoolstraf en van de gevangenisstraf, bedoeld bij artikel 39*quater* van het Wetboek van Strafrecht? Intusschen heeft de ondergeteekende geen bezwaar om inet de bezorgdheid der hier bedoelde leden, zij het dan ook naar zijne meening ten overvloede, rekening te houden en daarom in het gewijzigd wetsontwerp d, bepaling opgenomen, volgens welke de bijzondere voorwaarden geene godsdienstige of staatkundige strekking mogen bezitten.

Naar htt oordeel van den ondergeteeliende zou het niet aangaan, den veroordeelde in elk geval de keuze te laten van de strafopschorting gebruik te maken, dan wel de straf te ondergaan. Immers de vraag, welke straf of strafrechtelijke behandeling op eeii overtreder der strafwet moet worden toegepast, dus ook of al dan niet strafopschorting behoort tr worden gelast, is eeii quaestie niet van bijzonder, maar van algemeen belang. Dat enkele overtreders der strafwet juist door hunne sterke persoonlijkheid tot het gepleegde feit zijn gekomen, kan worden toegegeven. Het betreft hier echter gevallen van hooge uitzondering, met name sommige gevallen van politieke misdrijven. En de ondergeteekende is van meening, dat juist in die gevallen het stelsel van bijzonclere voorwaarden in het algemeen wel geen toepassing zal kunnen vinden. Ten aanzien van politieke overtreders der strafwet zal in den regel òf van last tot strafopschorting moeten worden afgezien òf niet de algemeene voorwaarde (eventueel gepaard aan verplichting tot schadevergoeding) moeten worden volstaan. De vrees, dat liet stelsel van bijzondere voorwaarden juist voor de bedoelde „sterke persoonlijkheden" eene verslechtering van strafpositie zou beteekenen, acht de ondergeteekende dientengevolge ongegrond.

Door verscheidene leden wordt betwijfeld of het bijzonderen ver-

renigingen en instellingen op penitentiair gebied, van welke reeds zoowel wordt gevraagd, mogelijk zal zijn aan liet probation-werk wel dat aandeel te nemen. dat naar de bedoeling van het wetsontwerp van die vereenigingen en instellingen wordt verwacht. Bedoelde twijfel kan niet op meer afdoende wijze worden ontzenuwd. dan door te herinneren aan de besprekingen. op de jongste vergadering van htt Nederlandsch Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen gehouden, naar aanleiding van meergenoemd rapport der door het Hoofdbestuur van het Genootschap benoemde commissie omtrent het wcf-ontwerp. welke besprekingen hebben geleid tot het met algemeene stemmen aannemen eener motie, waarin onder meer wordt gesteld, ..dat uit reclasseeringsoogpunt.... aan het instituut der Voorwaardelijke Strafopschortiiig de instelling van..... toeziclit (patronaat) niet mag ontbreken." Uit die besprekingen blijkt, dat onze oudste en meest belangrijke reclasseeringsvereeniging, waarin mannen zijn gezeten, die zich jaren lang met de praktijk der reclasseering hebben bezig geliouclen. volkomen bereid is. tot de organisatie van het patronaat over personen, te wier aanzien strafopschorting heeft plaats gevonden. de gevraagde medewerking te verleenen. De ondergeteekende is dan ook overtuigd, dat de verbinding van de strafopschorting met een door reclasseeringsinstellingen uit te oeftnen bijzonder toeziclit hier te lande c.q. op ruime schaal practisch toepassing zal vinden. Voor zoover echter het bijzonder toezicht niet aan zoodanige instellingen zal kunnen worden opgedragen. zullen daarmede uiteraard bijzondere ambtenaren moeten worden belast. Het aantal clier ambtenaren zal intusschen niet zoo groot behoeven te zijn, dat tot de benoeming van niet alle-zin., geschikte personen zou moeten worden overgegaan. En wat de noodzakelijke kosten van salarissen. enz. betreft. zie, men niet voorbij, dat die van geringe beteekenis zullen zijn. vergeleken bij rle groote besparing van uitgaven, welke rle invoering van het nieuwe instituut voor den Staat zal medebrengen. Wil men de „probation" niet, dan zullen tal van overtreders der strafwet, die anders onder toezicht in de vrije maatschappij zich zouden kunnen blijven bewegen, langdurige gevangeili-straf of hechtenis moeten ondergaan; de Staat is dan duurder en slechter uit.

De ondergeteekende zou dan ook liet stelsel van bijzondere voorwaarden en ondertoezichtstelling, gelijk liet iii het gewijzigd wetsontwerp nader is beperkt en geregeld. willen behouden. Hij geeft gaarne toe, dat voor reclasseeringssteun in de gevallen van voorwaardelijke invrijheidstelling in het algemeen betrekkelijk nog meer reden bestaat dan in de gevallen van strafopschorting, waarbij op tien delinquent de smet van te hebben „gezeten" nog niet behoeft te rusten. Men ratte het begrip „reclasseering" echter niet te eng op. Verheffing heeft noodig wie gevallen is — niet alleen wie „gezeten" heeft — . steun en toezicht. wie dreigt wederom te vallen. onverschillig welke gevolgen de vroegere val voor hem heeft gehad. Zou het dan niet onbillijk zijn. aan hem. wiens val onder zoo-

danige omstandigheden heeft plaats gehad, dat hij voor eene strafopschorting in aanmerking kon komen, den in de ondertoezichtstelling gelegen steun te onthouden? Nog afgezien hiervan, dat dikwijls enkel de in de ondertoezichtstelling gelegen waarborg de toepassing van het nieuwe instituut. met alle daaraan ook voor den delinquent verbonden voordeelen. zal mogelijk maken.

Na de zeer ingrijpende verandering. welke het stelsel der bijzondere voorwaarden in liet gcm-ijzigcl wetsontwerp Ileeft ondergaan, kan dit niet geacht worden gevaren op te leveren, die zwaarder zouden moeten wegen dan de goede werking, die van de verbinding van de strafopschorting niet de „probation" met grond mogen worden verwacht. In het kort komt dat stelsel nu hierop neer. Bij opschorting van gevangenisstraf of hechtenis van minder dan twee maanden of van geldboete kan naast de algemeene voorwaarde van het zich onthouden van strafbare feiten — men zie bij artikel 14*d* — alleen worden opgelegd de verplichting tot vergoeding van door het strafbare feit veroorzaakte schade. Bij opschorting van gevangenisstraf of hechtenis van twee maanden of meer kan daarentegen de rechter aan de genoemde algemeene voorwaarde ook andere speciale voorwaarden, het gedrag van den veroordeelde betreffende, toevoegen en in het bijzonder te *zijner hulp en steun* hem aan een bijzonder toezicht onderwerpen. Die speciale voorwaarden mogen geene godsdienstige of staatkundige strekking hebben en kunnen, onverminderd de door artikel 14*g* geopende mogelijkheid tot wijziging der voorwaarden gedurende den proeftijd. door den rechter reeds aanstonds bij zijne uitspraak tot een bepaalden termijn, korter derhalve dan de proeftijd, worden beperkt. Het lijdt nu bij den ondergeteekende geen twijfel, dat het nieuwe instituut, aldus geregeld, ver de voorkeur verdient boven den Belgisch-Fransehen vorm. Ongetwijfeld kan ook die meer elementaire vorm in België en Frankrijk op goede resultaten bogen. Doch men vergete niet, dat het Belgisch-Fransche stelsel enkel deugt voor zeer weinig ernstige gevallen, waarin de rechter den delinquent aanstonds na de veroordeeling weder geheel aan zich zelven durft over te laten. Zoodra men echter erkent, wat trouwens niet te ontkennen valt, dat er andere meer ernstige gevallen zijn, waarin, ofschoon het „door muren en grendels verzekerde toezicht van den gevangenisbewaarder" niet absoluut noodzakelijk is. toch de tenuitvoerlegging der opgelegde gevangenisstraf of hechtenis enkel kan worden ontbeerd. indien de delinquent aanvankelijk aan eenig minder gestreng bijzonder toezicht, aan eenige verstandig gekozen geringere vrijheidsbeperkingen onderworpen wordt. dan zal men de voorgestelde verbinding van de strafopschorting met de „probation" moeten opvatten als de logische uitbouwing en vervolmaking van het minder gecompliceerde, doch tevens functioneel lager staande Belgisch-Fransche systeem.

Eene verstandige keuze der aan den veroordeelde op te leggen bijzondere voorwaarden zal voor eene goede werking van het „pro-

bation-system" uiteraard noodzakelijk zijn. De ondergeteekende zegt dit den leden, die de opneming in het wetsontwerp van de „probation" verdedigen, gaarne na. Eene zoodanige keuze mag echter van onze rechterlijke macht worden verwacht. Men kan zeker zonder veel moeite zich voorwaarden denken, zóó oncloelmntig gekozen, dat de goede werking daarvan gelijk nihil is en zij slechts verbittering van den veroordeelcle ten gevolge hebben. Van elke bevoegdheid, die men den rechter toekent, kan in theorie misbruik worden gemaakt. Acht men intui-scheil eeiie rechterlijke bevoegdheid tot het opleggen van bijzondere voorwaarden, gelijk die in het gewijzigd wetsontwerp is gelimiteerd, op zich zelve gewenscht, dan moet men gevaar voor misbruiken noodzakelijk mede in den koop nemen. En zoodanig gevaar acht de ondergeteekende teii deze niet aanwezig.

De ondergeteekende heeft ten slotte gaarne nota genomen van de verklaring van enkele leden, dat zij liet beginsel der „probation" willen aanvaarden, indien clit noodig is om het instituut der strafopschorting eindelijk in ons strafrecht eene plaats te verschaffen. Hij vertrouwt, dat de belangrijke wijzigingen, door hem in liet stelsel van biizondere voorwaarden aangebracht, niet alleen de daartegen in het Voorloopig Verslag aangevoerde bezwaren zullen hebben opgeheven, doch ooli de hier bedoelde leden ten opzichte van dat stelsel wat n-armer zullen hebben gestemd.

§ B. ■ De bevoegdheid om, zij liet ooh iii bijzonder lichte gevallen, geheel en al van strafoplegging af te zien, zou de ondergeteekende bij deze gelegenheid niet aan den rechter willen zien toegekend. Zoowel formeel als materieel toch zou een daartoe strekkend voorstel vallen buiten de lijn van dit wetsontwerp; immers afzien van strafoplegging is geheel iets anders en gaat veel verder dan afzien van de tenuitvoerlegging eener opgelegde straf. Bij eene principieele herziening van het Eerste Roek van het Wetboek van Strafrecht zal er intusschen gelegenheid zijn om dit punt opnieuw ter sprake te brengen. Immers, naar de aanvankelijke meening van den ondergeteelrende zou eene bevoegdheid, als hier bedoeld, bij die gelegenheid moeten worden bezien.

Artikelen.

Aan den in het Voorloopig Verslag geuiten wensch naar eenr Nederlandsche nummering der na artikel 14 in het Wetboek van Strafrecht in te voegen artikelen is door den ondergeteekende op de gronden, ter motiveering van dien wensch aangevoerd, gevolg (sf.geven.

Bepaald bezwaar kan daartegen, naar het oordeel van den oudergeteekende, niet bestaan, nu reeds bij de wet van 27 Augustus 1914 (*Staatsblad* no. 426) een ..Hollandsch" genummerd artikel — te weten artikel 473*a* - in bet Wetboek van Strafrecht is opgenomen

en dus toch te eeniger tijd naar eenvormigheid op dit stuk zal moeten worden gestreefd.

Het zij den ondergeteekende vergund, de opmerkingen en beschouwingen omtrent de ill liet Wetboek van Strafrecht in te lasschen artikelen oxer de strafopschorting niet in de volgorde van het oorspronkelijke wetsontwerp, doch, duidelijkheidshalve, aan de hand van het ten deze niet onbelangrijk omgewerkte gewijzigd ontwerp tr bespreken. De bepalingen omtrent de zekerheidstelling voor de nakoming der xoorwaarden zijn in het gewijzigd wetsontwerp gc schrapt. Waar de meening van den ondergeteekende behoort noch de veroordeelde noch ræll derde het in zijne macht te hebben, liet bevel tot strafopschortiiig *van den aanvang af* te verijdelen. Evenzeer zijn geschrapt de bepalingen, welke het openbaar ministerie de bevoegdheid wilden verleenen tot de xoorloopige aanhouding van den veroordeelde. die vermoed wordt in strijd met de hem gestelde voorwaarden te hebben gehandeld. Laat die handeling op zich zelve de toepassing van voorloopige hechtenis, welke trouwens steeds uitzondering moet blijven, niet toe. dan schijnt er geen voldoende reden. zoodanige toepassing wel toe te laten, indien de handelende is een veroordeelde met opgeschorte straf.

Art. 14a. Het *eerste lid* (vgl. art. 14*bis*, eerste lid, O.W. 1) luidt thans zóó, dat de gewraakte uitdrukking „nader mocht gelasten" daarin niet langer voorkomt. Het wil den ondergeteekende voorts voorkomen. dat het hier niet de plaats is. den term „principale hechtenis" iir het Wetboek van Strafrecht in te voeren, in verband waarmede de uitdrukking „andere dan vervangende hechtenis", welke trouwens slechts eenmaal voorkomt, dooi hem is gehandhaafd.

Het *tweede lid* (nieuw) regelt de rechters bevoegdheid tot de opschorting van geldboeten. De gemaakte uitzondering voor zaken van Rijksbelastingen vindt haren grond in meerdere overwegingen, in hoofdzaak ontleend aan de bijzondere bepalingen, welke voor de tenuitvoerlegging van boeten in zoodanige zaken bestaan (verhaal op goederen, lijfsdwang, enz.), en aan liet bijzonder liaraliter, hetwelk de fiscale boeten niet zelden bezitten.

Het *derde lid is* aldus gewijzigd, dat aan de door enkele leden bij het overeenkomstige artikel 14*bis*, laatste lid, O.W. gemaakte opmerking is gevolg gegeven.

Het *laatste* lid komt materieel geheel overeen met artikel 14*bis*, tweede lid. O. W. Het komt gewenscht voor, rlat ook de aan elke strafopschorting, als hier bedoeld, te verbinden *algemeene* voorwaarde in het vonnis zal worden opgenomen. Uit liet vonnis moet de veroordeelde alle hem opgelegde voorwaarden kunnen leeren kennen; van hern te verlangen, dat hij daartoe de wet zal naslaan, zou minder doelmatig zijn.

---

1) O W = oorspronkelijk wetsontwerp

Art. 14b. In dit artikel is overgenomen de bepaling van artikel 14*bis*, derde lid. O. \I'.. doch onder zoodanige vereenvoudiging, dat met de in liet Voorloopig Verslag tegen die bepaling door enkele leden aangevoerde bezwaren is rekening gehouden.

Art. 14c. Het artikel wijkt alleen in zijn *tweede* lid van het overeenkomstige artikel 14*quater* O. W. af. Het schijnt beter het ingaan van den proeftijd aan het onherroepelijk worden van de Ieroordeeling te verbinden en niet aan het tijdstip der bij artikel 14*b* bedoelde kennisgeving, welks vaststelling na jareri practisch tot moeilijkheden aanleiding zou kunnen geven. Dat, als een gevolg van de hier bedoelde wijziging. de veroordeelde den proeftijd zou Bunnen ingaan, onbekend met de hem gestelde voorwaarden, behoeft niet te worden gevreesd. Men vergelijke de voorgestelcle aanvulling van artikel 266, eerstr lid. van liet Wetboek van Strafvordering. Bovendien verplicht artikel 14*b* het openbaar ministerie om de daar bedoelde kennisgeving *ten spoedigste* aan den veroordeelde *in* per*soon* te doen.

De meening van eenige leden, als zouden de gestelde maxima van den proeftijd te hoog zijn. kan de ondergeteekende niet deelen; hij kan dan ook aan den wensch dier leden naar verlaging resp. tot een jaar en tot zei maanden geen gevolg geven. Men late zich ten deze niet te veel leiden door de gedachte aan liet ingrijpend karakter. hetwelk' bijzondere voorwaarden -- en bijzonder toezicht — voor den veroordeelde kunnen bezitten; imniers uitdrukkelijk geeft het gewijzigd wetsontwerp aan den rechter de bevoegdheid om de bijzondere voorn-aarden in hare werking tot een termijn binnen den proeftijd te beperken. waaruit voor hem tevens de plicht voortvloeit om in elk gegeven geval voor zich zelven na te gaan. in hoever zoodanige beperking door de omstandigheden i, geboden. In vergelijking niet de maxima in buitenlandsche wetgevingen zijn, gelijk uit het rechtsvergelijkend overzicht in de Memorie van Toelichting blijkt. de gestelde termijnen inderdaad laag. En bovendien — gelijk door andere leden terecht wordt opgemerkt — liet zijn enkel *maxima*, die den rechter de gelegenheid zullen geven. de strafopschorting, ook wat den duur van den proeftijd betreft. aan de individualiteit van den schuldige aan te passen.

Zoodanige individualiseering is gewenscht en ligt geheel in de lijn van het door het Wetboek van Strafrecht gehuldigde beginsel van groote vrijheid van rechterlijke waardeering bij de straftoemeting. Den duur van den proeftijd in de wet te fixeeren. gelijk door lxpaalde leden is voorgesteld. komt den ondergeteekende dan ook niet aanbevelenswaardig voor.

Art. 14d. Dit artikel — het omgewerkte artikel 14*quinquies* O. W. — behoeft na de algenieeiie beschouwingen dezer Memorie slechts weinig toelichting. De eisch. dat de veroordeelde zich niet zal misdragen, is als *algemeene* voorwaarde geschrapt.

Behouden daarentegen is in het *eerste lid* als algemeene voorwaarde, dat de veroordeelde geen strafbaar feit zal begaan. Eene beperking van dat verbod tot bepaalde, in de wet aan te wijzen strafbare feiten komt den ondergeteekende niet doelmatig voor. Het wetsontwerp bepaalt, dat het openbaar ministerie van overtreding van voorwaarden aan den rechter *kan* kennis geven, en dat de rechter in geval van zoodanige overtreding last tot tenuitvoerlegging *kan* geven. Het wetsontwerp wil derhalve de vraag, of in een gegeven geval liet begane feit al dan niet voldoenden grond oplevert voor de tenuitvoerlegging der opgeschorte straf geheel naar de bijzondere omstandigheden van dat geval en niet uitsluitend of mede naar eene noodzakelijk min of meer gebrekkige algemeene formule beoordeeld zien. Men zou zeker moeilijk in de wet kunnen neerschrijven, dat alleen wegens liet plegen van eeii minstens even ernstig strafbaar feit, als dat waarvoor de strafopschorting is bevolen, strwEuitvoering mag worden gelast. Immers dan zou h . ~ de wegens diefstal veroordeelde, wiens straf is opgeschort, tijden? den proeftijd de lichtere feiten rail verduistering of oplichting kunnen plegen, zonder dat daarin grond tot ccll allicht toch zeer gemotiveerden last tot tenuitvoerlegging zou kunnen worden gevonden. Ook de aanbevolen regeling, waarbij de al of niet „gelijksoortigheid" van het nieuwe feit inet het oude over de al of niet toelaatbaarheid van last tot tenuitvoerlegging zou beslissen, zou in de practijk niet voldoen. Aan enkele voorbeelden, naar willekeur voor vermenigvuldiging vatbaar, moge clit worden gedemonstreerd. Verstoring der openbare orde in staat rail dronkenschap (artikel 426 W. v. Sr.) is niet gelijksoortig mrt het zich in kenlijken staat van dronkenschap op de openbaren weg bevinden (artikel 453 W. v. Sr.). zaakbeschadiging niet met huisvredebreuk of' mishandeling. Toch spreekt liet vanzelf, dat opschorting van straf ter zake van het eene feit c. q. gevolgd moet kunnen worden door last tot tenuitvoerlegging dier straf op grond van liet plegen van het anderc. De eenige algemeene formule, die ten deze veilig zou kunnen worden gesteld, zou zijn deze, dat de rechter alleen dan last tot tenuitvoerlegging behoort te geven, indien het nieuwe feit daartoe voldoenden grond oplevert. En deze formule behoort in de wet evenmin thuis als de min of meer vanzelf sprekende waarheid, dat de rechter ook de strafopschorting zelve alleen dan dient te bevelen, indien de omstandigheden van daad en dader zulks rechtvaardigen. Waarom ten slotte den rechter, wien men de vraag, of in een gegeven geval al dan niet strafopschorting moet worden bevolen, geheel ter beslissing wil overlaten, niet evenzeer de vrije hand gelaten, waar het geldt de vraag, of eene verleende strafopschorting al dan iiict behoort te worden opgeheven? Gewenscht werd iiog de algemeene voorwaarde zóó te redigeeren, dat daarin niet vaii het begaan van, doch van het onherroepelijk veroordeeld zijn wegens een strafbaar feit gesproken zou worden. Men kan echter aan den veroordeelde niet als eisch stellen, dat hij niet opnieuw onherroepelijk veroordeeld zal worden, aangezien dat

van zijn wil onafhankelijk is. Ter tegemoetkoming echter aan de juiste gedachte, die in bedoelden wensch doorstraalt, is artikel 14*f*. eerste lid. met een nieuwen zin aangevuld, waaruit tevens voldoende blijkt. dat de rechter het bewijs van de niet-naleving der algemeene voorwaarde slechts uit eene nieuwe onherroepelijke uitspraak kan putten.

Het stelsel van bijzondere voorwaarden is iii hei gewijzigd wetsontwerp aldus geregeld en beperkt. dat het gevaar voor liet stellen van minder doelmatige voorwaarden ook naar het oordeel der leden. die dat gevaar aanwezig achtten. aanzienlijk zal zijn verminderd. De bijzondere \oor\\-aarden zullen -- niet uitzondering van die van schadevergoeding — in het algemeen alleen in geval van opschorting van gevangenisstraf of hechtenis van twee maanden of langer kunnen worden opgelegd, mogen niet eene godsdienstige of staatkundige strekking bezitten en kunnen in hare werking tot een door den rechter te bepalen termijn binnen den proeftijcl worden beperkt. Nog verder te gaan en in de wet aan te geren. welke bijzondere voorwaarden kunnen worden gesteld. komt den ondergeteekende ongewenscht voor. De groote verscheidenheid der voorwaarden, die in de practijli nooclzakelijk zouden kunnen blijken. maakt eene opsomming dier voorwaarden in de wet onmogelijk. tenzij — als in de Engelsche wet — bij wijze van uoorbeelcl. hetgeen weder onnoodig en met den stijl van liet Wetboek van Strafrecht in strijd zou zijn.

Steeds als bijzondere voorwaarde te doen stellen vergoeding van door het strafbare feit veroorzaakte schade, zou van de toepassing der strafopschorting practiscl: uitsluiten hen die tot zoodanige vergoeding feitelijk buiten machte zouden zijn. Het gewijzigd wetsontwerp heeft intusschen voor alle gevallen de bevoegdheid tot het stellen dier voorwaarde behouden en liet is te verwachten, dat de rechter c.q. van die bevoegdheid in ruime mate gebruik zal maken.

Het bezwaar, door enkele leden geopperd tegen de in het laatste lid van artikel 14*quinquies* O. W. voorkomende bepaling, dat n.l. de voorwaarden kunnen „strekken tot het in het leven roepen van een bijzonder toezicht op hare naleving", wordt door den ondergeteekende juist geacht. Niet de voorwaarden strekken c.q. daartoe, doch de rechter kan bij zijne uitspraak een bijzonder toezicht op de naleving der bijzondere voorwaarden aan eene bepaalde instelling of aan een bepaald persoon opdragen. Dientengevolge behoort bedoelde bepaling niet thuis in het artikel. dat over den inhoud der voorwaarden handelt, doch in liet tot het toezicht op de naleving der voorwaarden betrekkelijke artikel. waarheen zij is overgebracht (vgl. artikel 14*e*, tweede lid).

Art. 14e geeft, behoudens bepaalcle. ten deele reeds besproken wijzigingen. weer den inhoud van artikel 14*sexies*. O. W.

Het tweede *lid* vermeldt thans als mogelijke dragers van het bijzondere toezicht, naast instellingen en bijzondere ambtenaren, ook

houders van in het Rijk gevestigde inrichtingen. Zulks op het voetspoor van de Reclasseeringsregeling 1910 (*Staatsblad* no. 374).

Eene nadere regeling van het toeziclit — het O. W. noemde alleen het bijzondere toezicht — bij algemeenen maatregel van bestuur (*derde lid)* zal niet kunnen worden vermeden. reeds om deze reden, dat anders de bepalingen over de strafopschorting zouden moeten worden uitgedijd tot een omvang, wellicht grooter dan dien van het thans geldende Errste Boek van het Wetboek van Strafrecht. Ook het stellen van eenige meerclere hoofdlijnen omtrent het toezicht in het Strafwetboek, clan liet gewijzigd ontwerp daarin wil doen opnemen, komt den ondergeteekende niet noodzakelijk voor. Immers de algemeene richting. waarin de organisatie van het toezicht zal worden uitgewerkt, is in het wetsontwerp en de stukken z. i. vol(leende aangegeven. Men bedenke nog. dat ook de regeling van liet toezicht op voorwaardelijk in vrijheid gestelden van den aanvang af door het Wetboek van Strafrecht aan een algemeenen maatregel van bestuur is overgelaten.

De in liet Voorloopig Verslag geuite vrees. dat van de werkzaamheid van particuliere vereenigingen op het gebied van het bijzondere toezicht ongewenschte verhoudingen het gevolg zullen zijn en dat het beginsel van scheiding naar politieke en godsdienstige overtuigingen ook op die werkzaamheid van stonde af aan zijn ongewenschten invloed zal doen gevoelen, vindt in de ervaring geen bevestiging. Men bedenke. dat het hier enkel geldt de ***uitbreiding*** van reeds thans zoo vruchtdragende reclasseeringswerkzàamheid tot veroordeelden met opgeschorte straf. Welnu de practijli heeft geleerd, dat juist op het gebied der reclasseering particuliere vereenigingen niet alleen op bijzonder bevredigende wijze werken en samenwerken. doch dat bii hen mede de drang om allereerst aan de te verheffen personen aanstonds hulp en steun te verleenen, de gedachte aan politieke en godsdienstige verschillen pleegt te overheerschen. En de ondergeteekeiide zou niet weten. waaroni zulks ook in den vervolge niet zoo zou blijven.

Art. 14f (vgl. artikel 14*octies* O. W.). De uitdrukking „indien de voorwaarden niet worden nageleefd" is door den ondergeteekende gehandhaafd. Het daartegen door eenige leden geopperd bezwaar Ban hij niet deelen. Immers aan de objectieve omstandigheid der niet-naleving van de voorwaarden en niet. gelijk die leden schijnen te meenen, aan de subjectieve meening daaromtrent van rechter of openbaar ininisterie is de bevoegdheid tot liet geven of uitlokken van den last tot tenuitvoerlegging verknocht.

Het tweede lid van artikel 14*octies* O. W., welk lid ook blijkens het Voorloopig Verslag tot eenige bedenkingen aanleiding gaf, is door den ondergeteekende geschrapt. Dat lid wilde den rechter de bevoegdheid geven, de procedure tot wijziging der voorwaarden, tenuitvoerlegging, enz.. ook ambt-halve in gang te brengen. Het komt echter beter voor. het openbaar ministerie — met het toezicht

belast — ook de volle daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid te doen dragen. Het openbaar ministerie dient dus te beslissen, of bedoelde procedure al dan niet moet worden aangevangen, afgezien natuurlijk van liet geval, dat de veroordeelde een verzoek om wijziging der voorwaarden of vervanging van den patroon tot den rechter lieeft gericht (artikel 14*i*. eerste lid). Tegen mogelijk verzuim van het opeiibaar ministerie om de zaak aan te brengen, kan van hooger hand voldoende worden opgetreden. „Belanghebbenden" in den zin van de artilielen 33 W. v. Sv. en 73 R. O. zijn hier niet.

De taak. in het ontwerp-Loeff bij artikel 14*ter* aan de officieren van justitie opgedragen, ligt opgesloten in het toezicht op de naleving der voorwaarden, waarmede 14*e*. eerste lid. liet openbaar ministerie belast. In den algemeenen maatregel van bestuur, vast te stellen ingevolge het laatste lid van dat artiliel, zal ook liet hier bedoelde onderdeel van dat toezicht worden uitgewerkt.

Art. 14g (vgl. artikel 14*septies* O. W.). Naar liet oordeel van den ondergeteekende behooren de hier bedoelde beslissingen door den rechter ook „ambtshalve" te kunnen worden gegeven, niet als zou hij uit eigen initiatief ook de procedure tot het nemen van een dier beslissingen kunnen aanvangen — quod non —, doch wel in dezen zin, dat hij in zijne beslissing niet — als ten aanzien van het verzoek van den verdachte — tot af- of toewijzing der vordering van het openbaar ministerie beperkt is. Heeft dus, om maar iets te noemen, het openbaar ministerie gevorderd eene verzwaring der voorwaarden, clan zal de rechter niettemin. in stede daarvan. b.v. eeiie verlenging van den proeftijd. eene verandering van patroon of ook de tenuitvoerlegging der opgeschorte straf kunnen bevelen. Dit bevel wordt dus in zoover ambtshalve, d. w. z. „na ontvangst der vordering van het openbaar ministerie" — men vergelijke het Voorloopig Verslag, bladz. 16, derde alinea van onderen —, niet „op de vordering van het openbaar ministerie", gegeven. De gegevens, welke den rechter voor zoodanige beslissing ten grondslag strekken. worden liem door zijn onderzoek ter terechtzitting verschaft. Na dat onderzoek te hebben ingesteld, is de rechter het meest competent te achten om te beoordeelen, welke der hier bedoelde beslissingen in concreto moet worden genomen.

En juist omdat die beslissingen enkel op grond van een onderzoek worden genomen, dat den veroordeelde zeer krachtige waarborgen voor deugdelijkheid biedt. kan moeilijk worden volgehouden, dat diens rechtszekerheid door dit artikel te veel op losse schroeven wordt gezet.

Art. 14h. Het *eerste lid* van dit artikel — men vergelijke het eerste en het derde lid van artikel 14*novies* O. W. — noemt de beslissingen op. welke de rechter naast die van artikel 14*g* met betrekking tot den veroordeelde met opgeschorte straf kan geven. n.l. last tot tenuitvoerlegging of waarschuwing.

Het *tweede lid* behelst alles, wat in het gewijzigd wetsontwerp is behouden van den inhoud van artikel 14*duodecies* O. TT. Uit de redactie blijkt thans duidelijk, dat het feit, waarvoor nog na het einde van den proeftijd last tot tenuitvoerlegging kan worden gegeven, gedurende den proeftijd rnort zijn gepleegd. De bepaling in het natuurlijk uitvloeisel van artikel 14*d*, eerste lid, dat in liet gewijzigd wetsontwerp op de vroeger uiteengezette gronden gehandhaafd is. Het natuurlijk uitvloeisel: immers, het zou moeilijk aangaan, den veroordeelde op grond van de enkele omstandigheid, dat de veroordeeling ter zake van het gedurende den proeftijd gepleegde feit eerst na liet einde van den proeftijd onherroepelijk wordt, van het mogelijk gevolg van het plegen van dat feit te ontheffen, nog afgezien hiervan, dat hij die omstandigheid — door liet instellen van rechtsmiddelen — zelf in het leven zou kunnen roepen. Tiltusschen zal de last tot tenuitvoerlegging alleen dan na het einde van den proeftijd kunnen worden gegeven, indien de vervolging ter zake van het nieuwe feit nog tijdens den proeftijd is aangevangen. Anders zou deze bepaling \-oor den veroordeelde te bezwarend worden. Nog eene tweede beperking ten gunste van den veroordeelde is in het gewijzigd wetsontwerp ingelascht, n.l. door de opneming van den tweeden zin van het tweede lid van dit artikel.

Wat den invloed der veroordeeling, gepaard aan strafopschorting, op de recidive betreft, worde, in aansluiting aan de algemeene beschouwingen dezer Memorie het volgende opgemerlit. In het gewijzigd wetsontwerp heeft het succesvol doorstaan van den proeftijd ten gevolge, dat de opgeschorte straf niet kan worden teil uitvoer gelegd. Wettelijke recidive-voorschriften, welke in liet te voren hebben ondergaan van straf den strafverzwaringsgrond vinden, zulen dus alsdan in zoover niet gelden. Vinden daarentegen bedoelde \-oorschriften dien grond in andere kenmerken: als bet reeds eerder onherroepelijk veroordeeld zijn (vgl. b.v. artikel 153, tweede lid, W. v. Sr.), het nog niet verjaard zijn van het recht tot strafuitvoering (vgl. b.v. artikel 421, slotzinsnede, W. v. Sr.), enz., dan moet worden gevraagd, in hoever de vroegere veroordeeling rnet strafopschorting die kenmerken oplevert. Dit geldt ook rnet betrekking tot recidive tijdens den proeftijd. Bedoelde vraag zal, althans waar de wettelijke strafverzwaringsgrond in de vroegere onherroepelijke veroordeeling wordt gevonden, bevestigend kunen worden beantwoord. Ten onrechte zijn derhalve eenige leden de meening toegedaan, dat recidive tijdens den proeftijd niet zoodanigen grond kan opleveren.

Artt. 14i—14k. Deze artikelen regelen eenigszins meer uitvoerig dan artikel 14*novies* O. W., eerste, tweede en laatste lid, dat deed, de procedure om tot wijziging dei voorwaarden, last tot tenuitvoerlegging, enz. te geraken. Rij deze nieuwe procedure-regeling is rekening gehouden met meerdere tegen dc oorspronkelijke zoo in als buiten de Kamer geoppercle bezwaren.

Art. 14*i* betreft het aanhangig maken der zaak en andere hande-

lingen, aan het rechterlijk onderzoek voorafgaande. De vordering in de conclusie. bij het *eerste lid* berloelil. moeten zijn met redenen omkleed. zoodat zij mede den rechter het noodige feitelijke materiaal verschaffen voor het instellen van zijn onderzoek. Uitdrukkelijk bepaalt thans het *vierde lid*, dat ooli de veroordeelde zelf getuigen en deskundigen kan doen dagvaarden. De dagvaarding van tolken zal, zoo nooclig. hebben te geschieden vanwege het openbaar ministerie (artikel 14*j*, vierde lid, *juncto* artikel 183, tweede lid, W. r. Sv.). Het *vijfde lid* geeft thans eene ongetwijfeld gewenschte bevoegdheid tot kennisneming van stukken, terwijl het *zesde lid* regelt de wijze, waarop de oproepingen, dagvaardingen en beteekeningen bij dit artikel voorgeschreven, zullen moeten geschieden. De uitdrukking „advocaat of procureur binnen liet Rijk de praktijk uitoefenende" wordt door den ondergeteekende juist geacht en is dan ook door hem gehandhaafd.

Art. 14j. regelt het onderzoek der zaak. een onderzoek geheel sui generis, dat door de verschillende gerechten op dezelfde wijze — behoudens eene uitzondering voor den kantonrechter *(derde lid)* — en los van een bepaalden aanleg zal zijn in te stellen. Bevoegd is het gerecht. dat de strafopschorting heeft bevolen, m. n. w. liet gerecht. hij hetwelk liet openbaar ministerie fungeert, dat soor de eventueele tenuitvoerlegging der opgeschorte straf zou moeten zorg dragen. Volgens het *eerste lid* zal liet onderzoek in den regel niet gesloten deuren plaats vinden. Zulks met het oog op de belangen van den veroordeelde. En vandaar, dat dezen, mits hij den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt of meerderjarig is, de bevoegdheid is verleend te verzoeken, dat het oriilerzoek in liet openbaar zal plaat.: vinden, in welk geval de rechter beslist, of en in hoever aan dat verzoek zal worden volclaan.

Het verhoor van den veroordeelde en ook van den patroon, voor zoover zij aan de oproeping tot bijwoning van bet onderzoek hebben voldaan, wordt bij liet *derde lid* voorgeschreven.

Tegen de toepasselijkverklaring op het onderzoek x-an Titel IV. § 2. van het Wetboek van Strafvordering zijii buiten de Kamer bezwaren geoppercl. welker gegrondheid niet geheel kan worden ontkend. Dientengevolge geeft thans hei *vierde lid* eene meer nauwkeurige aanwijzing van de artikelen van het Wetboek van Strafvordering. welke ten deze overeenkomstige toepassing zullen vinden.

Art. 14k. Het *eerste lid* handhaaft de ooli in het O. W. voorgestelde uitsluiting van rechtsmiddelen tegen de rechterlijke beslissing. De twee quaesties, welke ttn deze vooral van belang zijn — n.l. 1o. heeft de veroordeelde eene *bijzondere* voorwaarde overtreden? (wat de *algemeene* voorwaarde betreft, zie men artikel 14*f*, eerste lid) en 2o. levert de geconstateerde overtreding eener algemeene of bijzondere voorwaarde voldoende aanleiding op voor last tot tenuitvoerlegging? — komen in het algemeen niet zoo ingewikkeld voor. dat toekenning van rechtsmiddelen in het belang der rechtszekerheid van den veroordeelde zou moeten worden verlangd.

Bovendien zou. gelijk door bepaalde leden terecht i:. opgemerkt, zoodanige toekenning eene goede werking der ontworpen regeling in gevaar kunnen brengen.

Overeeiikomstig den door sommige leden geuiten wensch is de uitspraak met open, deuren in het *tweede lid* beperkt tot het geval. dat last tot tenuitvoerlegging wordt gegeven. terwijl het ***derde lid*** thans eene onverwijlde beteekening van den inhoud der beslissing aan den veroordeelde zoomede aan zijn patroon en c.q. vroegeren patroon voorschrijft.

Hoofdstuk IT.

Bevordering der betaling van geldboeten.

Ook naar het oordeel van den ondergeteekende verdienen de bij dit hoofdstuk voorgestelde aanvullingen en wijzigingen tot wet tc worden verlieven.

De Eerste Afdeeling van dit hoofdstuk beoogt in hoofdzaak den rechter ook wat betreft de bepaling van den duur der voor eene opgelegde *geldboete* c. q. in de plaats tredende vervangende hechtenis, aan geen andere grenzen te binden dan 1o. een minimum van één dag en een maximum van zes (acht) maanden, en o . di: van artikel 23, vierde lid, Wetboek van Strafrecht (niet meer dan één dag voor elken halven gulden der *opgelegde* boete). Aldus zal ten deze in hoofdzaak hetzelfde stelsel zijn aanvaard, als voor de vervangende hechtenis bij verbeurdverklaring reeds sedert 1886 zonder bezwaar heeft gegolden (artikel 34, tweede en derde lid, Wetboek van Strafrecht). De Kinderwetten — men vergelijke de artikelen 23, zevende lid, en 33. vierde lid. Wetboek van Strafrecht — binden den rechter bij de bepaling van den duur der vervangende tuchtschoolstraf enkel aan een minimum en een maximum. De bepalingen der Eerste Afdeeling liggen zeker in de lijn van eene gezonde strafrechtspolitiek. De rechter moet den duur der vervangende hechtenis aldus kunnen vaststellen, dat de veroordeelde, die tot de voldoening aan de opgelegde vermogensstraf in staat is, er geen belangrijk geldelijk voordeel in kan zien om, in stede daarvan, de vervangende hechtenis te ondergaan. Het was den ondergeteekende aangenaam te ontwaren, dat vele leden der Kamer daarover evenzoo denken als hij.

De enkele leden, die ten deze aanvankelijk bezwaren hebben geopperd, op grond hiervan, dat de rechter in het algemeen de geldelijke draagkracht van den veroordeelde niet met juistheid zou kunnen beoordeelen, gelieven te bedenken, dat vooral het gewijzigd wetontwerp middellijk zal leiden tot vermeerdering van 's rechters gegevens omtrent die draagkracht. Het gewijzigd wetsontwerp tcch opent de mogelijkheid van opschorting van geldboeten, indien den rechter blijkt, dat de betaling daarvan of de tevens uitgesproken

verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert. Reeds hierboven werd ei op gewezen, dat dientengevolge de verdachte c. q. ren zeer reëel belang zal erlangen om ter ttrechtzitting tegenwoordig et zijn en den rechter omtrent zijn vermogens toestand inlichtingen te verschaffen. welke inlichtingen de richter uiteraard op hunne betrouwbaarheid aan van elders te verkrijgen gegevens zal hebben te toet-en. En juist ook de 1-norge-telde groote vrijheid van den rechter bij het bepalen van den duur der vervangende hechtenis en van liet openbaar ministerie bij het stellen van den termijn, waarbinnen aan de vermogensstraf moet worden voldaan. zal aan de vraag naar de geldelijke omstandigheden van den veroordeelde een nieuw actueel belang geven en onvermijdelijk eennog meer intensieve behoefte om tot de beantwoording dier vraag in staat te worden gesteld. zoowel bij den rechter ale bij het openbaar ministerie in het leven roepen. Middelen tot voorziening in die behoefte staan hun ten clienste en ook van de zijde ra11 het centraal gezag zal worden bevorderd, dat die behoefte in elk gegeven geval zooveel mogelijk bevrediging zal vinden. En bovendien moet niet worden voorbijgezien. dat de rechter bij de bepaling van ílen duur der vervangende hechtenis uiteraard enkel zal rekening houden met hetgeen hem omtrent den vermogenstoestand van den veroordeelde met voldoende zekerheid is gebleken. Moch zoodanige zekerheid in een enkel geval niet zijn te verkrijgen, dan zal ook hier groote voorzichtigheid bij bet vaststellen van bedoelden duur geboden zijn. Het komt den ondergeteekende dan ook voor, dat zonder gevaar voor misbruiken den rechter de hier bedoelde vrijheid zal kunnen worden toegekend.

Vertrouwd mag tevens worden. dat, waar de ontworpen wettelijke regeling meerdere bekendheid met de financieele draagkracht van veroordeelden zal bevorderen. de rechter bij de bepaling van het bedrag der boete met die draagkracht nog meer dan tot dusver rekening zal gaan houden. dat m.a.w. beboeting volgens een min of meer vast tarief zal worden tegengewerkt.

Heeft derhalve de ondergeteeliende gemeend de bepalingen der Eerste Afdeeling van clit hoofdstuk te moeten handhaven, zoo heeft hij daaraan nog toegevoegd een voorschrift (artikel 2) tot schrapping van het bij artikel **23.** laatste lid, der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n". 64), tot invoering va11 hit Wetboek van Strafrecht. aan artikel **1** der wet van 25 Mei 1880 (*Staatsblad* no 86). betreffende de straffen tegen overtreders van provinciale verordeningen. toegevoegde lid. Tegen die overtreders is bedreigd hechtenis van ten hoogste twaalf dagen of gelclboete van ten hoogste vijf en zeventig gulden. Er, bedoeld lid bepaalde nu, uitgaande van het reeds bij tal van latere wetten verlaten oorspronkelijk stelsel van het Wetboek van Strafrecht, volgens hetwelk de maximum-duur der bedreigde vervangende hechtenis den maxiinurn-duur der bedreigde principale niet mocht overtreffen, dat de duur der vervangende hechtenis zou zijn van ten hoogste twaalf dagen. De be-

dreigde geldboete van ten hoogste vijf en zeventig gulden zou volgens artikel 23, derde lid, Wetboek van Strafrecht, op zich zelve de oplegging eener vervangende hechtenis van vijftien dagen hebben toegelaten. Nu met bedoeld stelsel en met een der grenzen, in artikel 23, derde lid, voormeld, opgenomen — ten hoogste zooveel dagen als het maximum der *bedreigde* boete vijftallen guldens bevat —, bij dit wetsontwerp principieel zal worden gebroken, behoort ook het aan de genoemde wet van 1880 bij de z.g. Invoeringswet toegevoegde lid thans te vervallen.

Ook de bepalingen van de Tweede Afdeeling van dit hoofdstuk zou de ondergeteekende willen handhaven. Men late zich ten deze niet leiden door eene niet gegrond te achten vrees, dat het openbaar ministerie van zijne nieuwe bevoegdheid, in het ontworpen tweede lid van artikel 341 W. v. Sv. neergelegd, misbruik zal maken. Het openbaar ministerie heeft waarlijk niet getoond er op belust te zijn om de tot vermogensstraffen veroordeelden de vervangende hechtenis te doen ondergaan. Integendeel heeft het zelfs, eenigermate naast de wet, in het belang der voorkoming van vervangende hechtenis de betaling van geldboeten bij gedeelten zoomede uitstel van betaling na afloop der daarvoor gestelde twee maanden toegelaten. Het streven van het openbaar ministerie gaat dus geheel in de richting, welke door de enkele leden, die ten deze bezwaren gevoelen, wordt gewenscht. Het stellen in de wet van een minimum-termijn voor de voldoening aan de opgelegde vermogensstraf komt den ondergeteekende dan ook onnoodig voor en bovendien ongewenscht. Waar het openbaar ministerie staat tegenover een veroordeelde, die betalen kan, en die wellicht de executie der vervangende hechtenis tot een *hem* passenden tijdstip wil aanhouden, moet het bevoegd zijn, in bijzondere gevallen zelfs den korst mogelijken termijn voor zoodanige voldoening te stellen. Men zie hierbij niet voorbij, dat de invordering der geldboete, de tenuitvoerlegging der vermogensstraf, geschiedt door het fiscale bestuur (artikelen 343 en 344 W. v. Sv.), zoodat practisch de veroordeelde ook in die bijzondere gevallen steeds nog wel eenige dagen zal hebben om het benoodigd bedrag bijeen te brengen.

De voorgestelde bevoegdheid van het openbaar ministerie om den gestelden termijn te verlengen, wordt thans reeds feitelijk uitgeoefend. Zien de leden, die tegen de toekenning dier bevoegdheid bezwaren hebben geopperd, niet wat te veel voorbij, dat het hier enkel geldt de regeling en begrenzing van een reeds gevestigd gebruik, welks wenschelijkheid door de ervaring is aangetoond? Eenigermate vreemd duel dan ook aan de stelling dier leden, dat bedoelde toekenning het resultaat zou de overige in dit hoofdstuk voorgestelde bepalingen onzeker zou maken. Zeer zeker moet, waar noodig, het openbaar ministerie aan verzoeken om verlenging of verdere verlenging van den gestelden termijn weerstand weten te bieden. Doch weet het dat ook thans niet te doen? En zou het anderzijds wel humaan en niet met de geheele strekking van dit wets-

ontwerp in strijd zijn, het openbaar ministerie de gelegenheid te benemen om den veroorcleelcle. die aannemelijk maakt. dat hij bij verlenging of verdere verlenging van den termijn alsnog zal betalen, eenig (verder) uitstel van betaling te verleenen? De hier bedoelde leden bevelen aan het Engelsche stelsel, hetwelk echter geenszins medebrengt, dat steeds dadelijk na de uitspraak de boete moet worden betaald. Integendeel kan in Engeland de rechter uitstel van betaling geven. gelijk hij ook b.v. betaling in gedeelten kan toelaten (men zie 42 en 43 Vict. Chapt. 49. Sect. 7). Met de vele leden. die de gelegenheid om uitstel te krijgen verdedigen, is de ondergeteekende van oordeel, dat deze in het belang van beperking dei toepassing van vervangende hechtenis. mits wettelijk geregeld. moet worden behouden.

De uitdrukking „bedreigde geldboete" in liet gewijzigde vijfde lid van artikel 23 W. v. Sr.. liomt ook in het bestaande derde lid van dat artikel voor. terwijl artikel 58, tweede lid. spreekt van „bedreigde vervangende hechtenis". Hoewel derhalve het woord „bedreigd". met betrekking tot straffen aangewend, aan de terminologie van het Wetboek van Strafrecht niet geheen vreemd is, bestaat er bij den ondergeieeliencle geen bezwaar het te eerst aangewezener plaats te schrappen.

Hoofdstuk III.

Uitbreiding der voorwaardelijke invrijheidstelling.

De voorstellen, in dit hoofdstuk vervat, konden in beginsel ook 3ij den ondergeteekende instemming vinden. Zoodra de schuld van den veroordeelde aanvankelijk voldoende schijnt te zijn geboet en zijne verbetering genoegzaam gevorderd, behoort de noodige bevoegdheid te bestaan de zeer gestrenge vrijheidsbeperkingen, in het gevangenisrégime gelegen, vloor minder ingrijpende te vervangen, die. aan de individualiteit van den veroordeelde aangepast, dezen zoowel in bijzondere mate tot activiteit in de richting van zelfverbetering zullen prikkelen als hem de gelegenheid zullen geven van vermeerderd weerstandsvermogen tegen verleiding daadwerkelijk te doen blijken. Van eene reactie tegen de vroeger bestaande overschatting van de voordeelen van het cellulaire stelsel is ten deze, naar het oordeel van den ondergeteekende, minder sprake, doch enkel van verdere verwezenlijking eener vall den aanvang af in liet Wetboek van Strafrecht neergelegde penologische gedachte, nu de „voorzichtige proefneming", met het instituut der voorwaardelijke invrijheidstelling sedert 1886 aangevangen, als geslaagd moet worden aangemerkt. De bezwaren, bij de vaststelling van dat wetboek geopperd tegen de oorspronkelijk voorgestelde ruime wettelijke erkenning van genoemd instituut, kunnen als vervallen worden beschouwd. vooral nu een ander uit strafrechtelijk oogpunt belangrijk

instituut -- dat der reclasseering — zich sedert in dir mate heeft ontplooid, dat het thans den noodzakelijken onderbouw voor eene vruchtdragende uitbreiding van eerstgemeld vermag te leveren.

Bij het onderzoek van rlit wetsontwerp in de afdeelingen zijn blijkens het Voorloopig Verslag stemmen opgegaan om in de richting, door liet ontwerp aangegeven, nog verder te gaan. De ondergeteekende heeft aandachtig overwogen, of en in hoever hij aan dien drang zou kunnen gevolg geren.

Tegen liet door enkele leden geopperde denkbeeld om in de wet de voorwaardelijke invrijheidstelling imperatief voor te schrijven, bestaat bij hem het bezwaar, niet alleen op de gronden, door rele andere leden tegen dat denkbeeld aangevoerd, maar ook mijl de toepassing van voorwaardelijke invrijheidstelling eerst moet kunnen volgen, zoodra de daartoe bevoegde autoriteit op grond van de gegevens, welke haar daartoe ten dienste staan, van oordeel is, dat het doel der gevangenisstraf ten aanzien van ten bepaalden veroordeelde aanvankelijk is bereikt. Reeds van te voren in de wet vast te leggen het vermoeden, dat zulks na een bepaalden tijd het geval zal zijn, komt den ondergeteekende onjuist voor. Zoodanig wettelijk vermoeden zou in zoovele gevallen door de feiten worden weerlegd, dat de goede werking van het hier bedoelde instituut ernstig in gevaar zou worden gebracht. Wellicht zal bij een algemeene herziening van liet Wetboek van Strafrecht naar eene meer automatische toepassing van dat instituut kunnen worden gestreefd door bijv. de bepaling op te nemen, dat de veroordeelde voorwaardelijk in vrijheid zal worden gesteld nadat hij gedurende zijne straf een zeker aantal punten zal hebben verdiend. Zoodanige bepaling zou echter moeten samengaan, met allerlei wijzigingen van het bestaande cellulaire stelsel, welke thans niet aan de orde kunnen worden gesteld.

Ter tegemoetkoming aan de door tenige leden gewenschte verkorting van het gedeelte van de straf, dat moet zijn ondergaan, wil de veroordeelde voor voorwaardelijke invrijheidstelling in aanmerking komen, heeft ondergeteekende in het eerste lid van artikel 15 *(nieuw)* de woorden „drie vierden" door „twee derden" vervangen. Twee derden van den proeftijd wilde ook liet oorspronkelijk Regeeringsontwerp tot vaststelling van liet geldende Wetboek van Strafrecht den veroordeelde vóór zijne voorwaardelijke invrijheidstelling minstens doen ondergaan. En inderdaad zou bij behoud van „drie vierden" de toepassing der voorwaardelijke invrijheidstelling binnen te enge grenzen worden beperkt en daardoor de prikkel tot zelfverbetering van den veroordeelde in het strafgesticht — een hoofddoel van het instituut — in te geringe mate worden geschapen.

Doch de ondergeteekende gevoelt bezwaar, de gelegenheid tot toepassing van het hier bedoelde instituut nog ruimer open te stellen. In het bijzonder zou hij den eisch, dat de veroordeelde ten minste negen maanden gevangenisstraf rnuet hebben ondergaan, willen handhaven. Ten onrechte stellen de leden, die bedenkingen opperen tegen dien eisch, dat dientengevolge het instituut slechts toepassing

zal kunnen vinden bij gevangenisstraffen van ten minste één jaar. Integendeel zullen ook gevangenisstraffen tusschen negen maanden en een jaar in het stelsel van het ontwerp binnen liet bereik van hrt instituut vallen. En men bedenke, dat eeii termijn van negen maanden gevangenisstraf toch zeker niet te lang is genomen, maar het geldt de beoordeeling van de vraag. of het verbeteringsdoel der straf. in verband niet de noodzakelijke vergelding, aanvankelijk in die mate is bereikt. dat eene mitigatie in den zin der voorwaardelijke invrijheidstelling kan volgen. Ook uit het gezichtspunt van de algemeen-preventieve werking der straf moet een bepaalde. niet te korte termijn teil deze worden gesteld. Overigens zou de door de hier bedoelde leden voorgestelde schrapping der woorden: „en tevens ten minste negen maanden". op zich zelve. d. w. z. indien claarinede geene verkorting van Iiet in artikel 15. eerste lid, *(nieuw)* mede aangewezen gedeelte van de straf gepaard ging. in hoofdzaak alleen effect hebben ten aanzien van gevangenisstraffen van een jaar of korter. d. w. z. ten aanzien van gevangenisstraffen, die c. q. alle voor opschorting vatbaar zullen zijn. Bovendien is het instituut der voorn-aardelijke invrijheidstelling naar zijn aard bestemd voor de meer langdurige gevangenisstraffen, waarbij eene meer intensieve behoefte bestaat om den terugkeer van den veroordeelde in het maatschappelijk leven langs lijnen van geleidelijkheid te doen geschieden.

Dat de proeftijd voor den voorwaardelijk in vrijheid gestelde is bepaald op ten minste één jaar. komt den ondergeteekende met het oog op de strekking van het instituut juist voor en geenszins onbillijk tegenover den veroordeelde. wiens restant van de straf korter is. Immers tegenover de aanzienlijke vermindering in intensiteit van vrijheidsbeperking, welke na toepassing van het instituut volgt. is de noodzakelijke meerdere extensiteit. wat drn duur dier verminderde beperking betreft. zeker te verdedigen. Waar de toepassing van het instituut is een maatregel van openbare orde, kan aan de wenschen ten deze van den veroordeelde zelf geen overwegend gewicht worden gehecht.

De ondergeteekende heeft de reclactie ook van de bepalingen van dit hoofdstuk aan eene nauwkeurige herziening onderworpen en daarbij tevens gevolg gegeven aan de te dien aanzien in het Voorloopig Verslag geuite wenschen. Ter toelichting van de nieuw voorgestelde redactie moge nog het volgende dienen. Gemakshalve zijn thans de artikelen van Iiet Wetboek van Strafrecht in zake de voorwaardelijke invrijheidstelling, gelijk zij bij aanneming van het wetsontwerp zullen luiden. in hun geheel opgenomen. Verwijzingen naar de artikelen over de strafopschorting zijn thans vermeden.

Art. 15 (nieuw. De uitdrukking „werkelijke straftijd" iii het *eerste lid* is gekozen om uit te clrukken, dat ten deze geldt de duur der in de rechterlijke uitspraak bepaalde gevangenisstraf na *aftrek van daarbij c. y. in mindering gebrachte voorloopige hechtenis.* Men vergelijke artikel 4 der Reclasseeringsregeling 1910 (*Staatsblad*

no. 374). De tweede zin van liet eer,-te lid strekt om bij achtereenvolgende tenuitvoerlegging xan meerdere gevangenisstraffe die straffen teil deze als één straf te doen aanmerken.

Art. 15a. Materieel is dit artikel gelijk aan artikel 15. derde en vierde lid. O. TT'. Alleen is thans rechtstreeks uitgedrukt, dat den veroordeelde een verlofpas. houdende de gestelde voorwaarden. zal worden uitgereikt. en bepaald, dat bij verandering van voorwaarden of patroon, Eiem een nieuwe verlofpas zal worden ter hand gesteld.

Art. 15b. Men vergelijke artikel 15*bis* ontwerp. Het *derde* 7id is thans aldus geredigeerd, dat de onnoodige fictie van het bestaande artikel 15. laatste lid. W. x-. Sr.. is vermeden. Men vergelijke de bladzijden 5 en 6 dezer Memorie.

Artt. 16—17 *(nieuw).* Deze artikelen hebben. iii vergelijking met het ontwerp slechts enkele kleinere wijzigingen van redactioneelen aard ondergaan. Alleen is aan artikel 17 een nieuwe tweede zin toegevoegd, gelijkluidend aan den tweeden zin van liet voorgestelde artikel 14*e,* derde lid. Wetboek van Strafrecht.

Aan den in het Voorloopig Verslag geuiten wensch naar eene samenvatting der verschillende voorstellen. in het ontwerp vervat. in artikelen. voor elk hoofdstuk eene nieuwe reeks. is in he8 gewijzigd wetsontwerp voldaan.

De Minister van Justitie.

R. ORT.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen. salut! doen te meten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben. dat de vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende de strafopschorting, de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling noodzakelijk is:

Zoo is liet. dat Wij, den Raad van State gehoord. en met gemeen overleg der Staten-Generairl. hebben goedgevonden en verstaan. gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze.

HOOFDSTUK I.

Artikel 1.

Na artikel 14 van het Wetboek van Strafrecht worden de volgende artikelen ingevoegd:

„Artikel 14*a*.

De rechter die hetzij gevangenisstraf welke den duur van een jaar niet te boven gaat, hetzij andere dan vervangende hechtenis oplegt, kan daarbij tevens bevelen dat die straf zal worden opgeschort.

Eveneens kan de rechter, behalve in zaken van Rijksbelastingen, bij het opleggen van geldboete bevelen dat die straf zal worden opgeschort, doch alleen indien hem blijkt dat de betaling der boete of de tevens uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert.

De opschorting eener opgelegde hoofdstraf strekt zich, voor zoover de rechter niet anders bepaalt, ook uit tot de opgelegde bijkomende straffen.

Bij het bevel tot strafopschorting bepaalt de rechter tevens een proeftijd voor den veroordeelde en stelt hij voorwaarden waaraan deze gedurende den proeftijd zal moeten voldoen.

Artikel 14*b*.

Nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden, wordt ten spoedigste vanwege het openbaar ministerie aan den veroordeelde in persoon eene kennisgeving gedaan, houdende de straf waartoe hij is veroordeeld, en de tot de strafopschorting betrekkelijke beslissingen van den rechter in haar geheel.

Artikel 14*c*.

De proeftijd bedraagt bij misdrijven en bij de in de artikelen 432 en 433 omschreven overtredingen ten hoogste drie jaren, bij de overige overtredingen ten hoogste twee jaren.

De proeftijd gaat in zoodra de uitspraak onherroepelijk is geworden.

De proeftijd loopt niet gedurende den tijd dat den veroordeelde rechtens zijne vrijheid is ontnomen.

Artikel 14*d*.

De rechter verbindt aan de strafopschorting als algemeene voorwaarde dat de veroordeelde geen strafbaar feit zal begaan.

De rechter is bevoegd aan elke strafopschorting als bijzondere

voorwaarde te verbinden dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade, geheel of tot een door den rechter te bepalen gedeelte, binnen een door dezen te stellen termijn korter dan den proeftijd, zal vergoeden.

In geval van opschorting hetzij van gevangenisstraf of hechtenis van twee maanden of langer, hetzij van hechtenis opgelegd ter zake van een der in de artikelen 426, 432, 333 of 453 omschreven overtredingen, kan de rechter ook andere bijzondere voorwaarden inzake het gedrag van den veroordeelde betreffende, stellen, mits die voorwaarden niet eene godsdienstige of staatkundige strekking bezitten. Zij kunnen door den rechter in hare werking tot een door hem te bepalen termijn binnen den proeftijd worden beperkt.

Artikel 14*e*.

Met het toezicht op de naleving der voorwaarden is steeds het openbaar ministerie belast.

De rechter kan bovendien bij zijne uitspraak een bijzonder toezicht op de naleving der bijzondere voorwaarden opdragen aan eene in het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende instelling, aan den houder van eene aldaar gevestigde inrichting of aan een bijzonderen ambtenaar.

Voorschriften tot nadere regeling van het toezicht worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur. Daarbij wordt in acht genomen dat het bijzondere toezicht uitsluitend mag gericht zijn op het verleenen van hulp en steun aan den veroordeelde.

Artikel 14*f*.

Indien de voorwaarden niet worden nageleefd, kan het openbaar ministerie bij den rechter die de strafopschorting heeft bevolen, daarvan aan dien rechter kennis geven, met zoodanige vordering als het noodig zal oordeelen. De kennisgeving dat door den veroordeelde opnieuw een strafbaar feit is begaan, geschiedt niet vóór de nieuwe uitspraak onherroepelijk is geworden.

Het voorgaande lid is mede van toepassing, indien de veroordeelde vóór het einde van den proeftijd ter zake van een vóór het ingaan daarvan begaan strafbaar feit onherroepelijk veroordeeld wordt.

Artikel 14*g*.

De rechter die de straforschorting heeft bevolen, kan, hetzij na ontvangst eener vordering van het openbaar ministerie, hetzij op het verzoek van den veroordeelde, gedurende den proeftijd in de gestelde bijzondere voorwaarden of in den termijn waartoe deze in hare werking binnen den proeftijd zijn herperkt, wijziging brengen, het bijzondere toezicht aan een ander dan dengene die daarmede te

voren was belast. opdragen of den proeftijd éénmaal verlengen. Die verlenging geschiedt voor ten hoogste de helft van den langsten termijn waarop de proeftijd bepaald had kunnen worden.

Artikel 14*h*.

De rechter die de strafopschorting heeft bevolen, kan na ontvangst eener vordering van het openbaar ministerie, indien de voorwaarden niet worden nageleefd of de veroordeelde vóór het einde van den proeftijd ter zake van een vóór het ingaan daarvan begaan strafbaar feit onherroepelijk veroordeeld wordt, last tot tenuitvoerlegging der opgeschorte straf geven of bepalen dat den veroordeelde van zijnentwege eene waarschuwing zal worden toegediend. In het laatste geval bepaalt hij tevens de wijze waarop zulks zal moeten geschieden.

De last tot tenuitvoerlegging kan niet meer worden gegeven, wanneer de proeftijd is verstreken, tenzij de veroordeelde i-óór den afloop daarvan ter zake van een gedurende den proeftijd begaan strafbaar feit is vervolgd en de vervolging met eene onherroepelijke veroordeeling eindigt. Alsdan kan nog ter zake van het begaan vaii dat feit binnen veertien dagen nadat de veroordeeling onherroepelijk is geworden. last tot tenuitvoerlegging worden gegeven.

Artikel 14*i*.

In de gevallen bij de artikelen 14*g* en 14*h* bedoeld, brengt het openbaar ministerie de zaak aan door de indiening van eene met redenen omkleede vordering. Is door den i-eroordeelde een verzoekschrift tot toepassing van artikel 14g tot den rechter gericht, dan dient liet openbaar ministerie ten spoedigste nadat dat verzoekschrift in zijne handen is gesteld. eene met redenen omkleede conclusie in.

Onmiddellijk ria de indiening der vordering of der conclusie bepaalt de iechter een dag voor het onderzoek der zaak.

Het openbaar ministerie doet daarna ten spoedigste den veroordeelde en dengene die met het bijzondere toezicht is belast. tijdig tot bijwoning van liet onderzoek oproepen, onder beteekening van de vordering of conclusie.

Zoowel het openbaar ministerie als de veroordeelde zijn bevoegd getuigen en deskundigen te doen dagvaarden om bij liet onderzoek tegenwoordig te zijn. De rechter kan, al dan niet op verzoek van den veroordeelde. bevelen dat bepaalde personen vanwege het openbaar ministerie zullen worden gedagvaard.

De veroordeelde en degene die met het bijzondere toezicht is belast. kunnen vóór den aanvang van liet onderzoek van de stukken ter griffie kennis nemen. Hetzelfde geldt ten aanzien van eeii advocaat of p ocureur binnen het Rijk de praktijk uitoefenende, indien deze verklaart tot de kennisneming door den veroordeelde te zijn

gemachtigd, of. indien de zaak bij den kantonrechter wordt behandeld, ten aanzien van een bijzonder daartoe door den veroordeelde gemachtigde.

De oproepingen, dagvaardingen en beteekeningen bij dit artikel voorgeschreven, geschieden op den voet van artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering.

Artikel 14*j*.

Het onderzoek der zaak vindt plaats met gesloten deuren. Nochtans kan de veroordeelde die den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt of meerderjarig is, verzoeken dat het onderzoek in het openbaar zal plaats vinden. De rechter beslist, of en in hoever aan dat verzoek zal worden voldaan.

Het openbaar ministerie is bij het onderzoek tegenwoordig en wordt ter zake gehoord.

De veroordeelde en degene die met het bijzondere toezicht is belast, kunnen bij het onderzoek tegenwoordig zijn en worden aldan gehoord. De veroordeelde kan zich door een advocaat of procureur binnen het Rijk de praktijk uitoefenende, of, indien de zaak bij den kantonrechter wordt behandeld, door een bijzonder daartoe gemachtigde, als raadsman doen bijstaan.

De bepalingen van de artikelen 154—166 en 168—189 van het Wetboek van Strafvordering vinden overeenkomstige toepassing.

De ingediende vorderingen, conclusies of verzoeken kunnen gedurende het onderzoek door het openbaar ministerie of door den veroordeelde worden gewijzigd.

Artikel 14*k*.

De beslissingen bij de artikelen 14*g* en 14*h* bedoeld, alsmede die waarbij vorderingen of verzoeken tot toepassing van een dier artikelen worden afgewezen, zijn met redenen omkleed; zij zijn niet aan eenig rechtsmiddel onderworpen.

Alleen indien de beslissing inhoudt last tot tenuitvoerlegging der opgeschorte straf, wordt zij in het openbaar uitgesproken.

De inhoud der beslissing wordt vanwege het openbaar ministerie onverwijld op den voet van artikel 144 van het Wetboek van Strafvordering beteekend aan den veroordeelde, aan dengene die met het bijzondere toezicht is belast, zoomede aan dengene die bij de beslissing van dat toezicht wordt ontheven.

Artikel 2.

Aan artikel 266, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering wordt een nieuwe tweede zin toegevoegd, luidende: „Hij, te wiens aanzien artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht is toegepast, kan in denzelfden vorm verzet doen, doch niet dan uiterlijk binnen

den tijd van veertien dagen na dien, waarop het vonnis bij verstek gewezen vanwege liet openbaar ministerie aan hem in persoon zal zijn beteekend."

HOOFDSTUK II.

EERSTE AFDEELING.

Artikel 1

Het derde lid van aitikel 23 van liet Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt: ..De duur der vervangende hechtenis is ter: minste een dag en ten hoog-te zes maanden."

Artikel 2.

Het laatste lid van artikel 23 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* no. 64) en het daarbij aan artikel 1 der wet van 25 Mei 1880 (*Staatsblad* no. 86) toegevoegde lirl vervallen.

Artikel 3.

Het vijfde lid van artikel 23 van het Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt: ..De hechtenis kan voor ten hoogste acht maanden worden opgelegd in de gevallen waarin wegens samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel 14 het maximum der geldboete wordt verhoogd."

TWEEDE AFDEELING.

Artikel 4.

In het tweede lid van artikel 23 alsmede in het eerste lirl van artikel 34 van het Wetboek van Strafrecht vervallen de woorden: ..binnen twee maanden na. den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd."

Artikel 5.

Het dercle lid van artikel 24 van het Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt: .,De betaling van een gedeelte der boete bel-rijdt van de uitvoering van een evenredig gedeelte der vervangende straf."

Artikel C.

Aan artikel 341 van het Wetboek van Strafvordering wordt een nieuw tweede lirl toegevoegd. luidende:

„Voor zoover de straf bestaat in geldboete of verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen, wordt door den ambtenaar, in wiens naam de tenuitvoerlegging geschiedt, een bepaalde termijn van ten hoogste twee maanden gesteld, binnen welken de geldboete moet worden voldaan, of de verbeurdverklaarde voorwerpen moeten worden uitgeleverd, dan wel het geldelijk bedrag, waarop zij bij de uitspraak zijn geschat, moet worden betaald. Die termijn kan door dien ambtenaar telkens worden verlengd, doch mag nimmer den duur van één jaar te boven gaan."

HOOFDSTUK III.

Artikel 1.

De artikelen 15—li van het Wetboek van Strafrecht worden vervangen door de volgende:

„Artikel 15

De tot gevangenisstraf veroordeelde kan, wanneer tnee derden van zijn werkelijken straftijd en tevens ten minste negen maanden daarvan zijn verstreken, voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld. In geval de veroordeelde meerdere straffen moet ondergaan, worden zij ten deze als één straf aangemerkt.

Bij deze invrijheidstelling wordt tevens een proeftijd voor den veroorcleelde bepaald en worden voorwaarden gesteld, waaraan deze gedurende den proeftijd zal moeten voldoen.

De proeftijd is even lang als liet nog o\-erblijvende gedeelte van den werkelijken straftijd van den veroordeelde, doch duurt ten minste een jaar. De proeftijd loopt niet gedurende den tijd dat dril veroordeelde rechtens zijne vrijheid is ontnomen.

Artikel 15*a*

Aan de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt als algemeene voorwaarde verbonden dat de veroordeelde geen strafbaar feit zal begaan, noch zich op andere wijze zal misdragen.

Aan de voormaardelijke invrijheidstelling kunnen bovendien bijzondere voorwaarden het gedrag van den veroorcleelde betreffencl. worden verbonden, mits die voorwaarden niet eene godsdienstige of staatkundige strekking bezitten.

Net het toezicht op de naleving der voorwaarden is steeds het openbaar ministerie belast.

Op de naleving der voorwaarden kan bovendien een bijzonder toezicht in het leven worden geroepen.

Gedurende den proeftijcl kan in de gestelde bijzondere voorwaarde wijziging worden gebracht of het bijzondere toezicht aan een

ander dan dengene die daarmede te voren was belast, worden opgedragen.

Aan den voorwaardelijk iii vrijheid ge-telde wordt eeii verlofpas uitgereikt, waarin alle hem gestelde voorwaarden zijn uitgedrukt. In geval van toepassing van liet voorgaande lid wordt hem een nieuwe verlofpas uitgereikt.

Artikel 15*b*.

De voorwaardelijke invrijheidstelling is tc allen tijde heroepbaar in geval de veroordeelde in strijd handelt met de in zijnen verlofpas uitgedrukte voorwaarden.

De tijd verloopen tusschen de invrijheidsteling eii de hervatting van de tenuitvoerlegging der straf wordt niet in rekening gebracht op den duur der straf.

De herroeping kan alleen geschieden gedurende den proeftijd. behoudens het bepaalde bij artikel 16. laatste lid.

Artikel 1li

Alle besluiten uit de toepassing der artikelen 15—15*b* voortvloeiende, worden genomen door liet hoofd van liet Departement van Justitie, het Centraal College voor de Reclasseering gehoord, en, voor zoover de besluiten tot voorwaardelijke invrijheidstelling betreft, op voorstel of na ingewonnen bericht van het gevangenisbestuur.

De aanhouding van den voorwardelijk in vrijheid gestelde die in strijd handelt met de in zijnen verlofpas uitgedrukte voorwaarden, kan in het belang der openbare orde morden bevolen door het hoofd van de gemeentepolitie ter plaatse waar hij zich bevindt, of door den officier van justitie van het arrondissement waartoe die plaats behoort, onder verplichting om daarvan onverwijld kennis te geven aan het Departement rail Justitie.

Volgt daarna de herroeping, dan wordt zij geacht bevolen te zijn en wordt de tenuitvoerlegging der straf geacht hervat te zijn op den dag der aanhouding.

Artikel 1i

Het formulier der verlofpassen, de nadere regeling van liet toezicht op de naleving der voorwaarden en die van de taak van het Centraal College voor de Reclasseering op het gebied der voorwaardelijke invrijheidstelling zoomede de verdere voorschriften ter uitvoering van de artikelen 15—16 worden vastgesteld hij algemeenen maatregel van bestuur. Daarbij wordt in acht genomen dat hei. bijzondere toezicht uitsluitend mag gericht zijn op het verleenen van hulp en steun aan den veroordeelde."

Artikel 2.

Artikel 32, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt:

„De bepalingen der artikelen 14, 15—17, 21 en 22 vinden ten aanzien van de straf van plaatsing in eene Rijkswerkinrichting overeenkoinstige toepassing."

Slotbepaling.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijclstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Jusfitie.

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende de strafopschorting, de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voor-tel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 3den December 1911.

VAN RAALTE.

T'XN SASSE VAN YSSELT.

FOCK.

RINK.

TROELSTRA.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 26 Juni 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens. S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. X. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. F. A. van Engen.

Diefstal van een kluwen sajet. De Krijgsraad spreekt vrij. Het Hof M. G., in hooger beroep, op autorisatie, ingesteld door den A. F. veroordeelt.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 22en Mei 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweeclr Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 17den April 1914 gewezen in de zaak tegen A. K., oucl 21 jaar, geboren te Elburg, milicien-soldaat bij het 8e Regiment Infanterie, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 310, 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1870 (*Staatsblad* No. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* no. 64) en 74 der Militiewet, is schuldig verklaard aan

„diefstal"

en deswege veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden, niet bepaling dat die boete, bij qebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop liet vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zal m-orden vervanger door hechtenis van tien dagen, met vrijspraak van het meerdere hem te laste gelegde;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 5en Juni 1914 verkregen hebbende 's Hof- mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, met inhaling der artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 310 van het Wetboek van Strafrecht, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* no. 191), bij der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* no. 64), zal worden schuldig verklaard aan „diefstal, twee malen gepleegd" en deswege veroordeeld tot veertien dagen gevangenisstraf, alzoo impetrant van mandament van appèl, en eischer ambtshalve ter eenre,

en

genoemde A. K., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF,

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rulle gedaan, dat hij refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof in het midden gebracht en op de verklaringen ter terechtzitting van het Hof afgelegd door de getuigen R. en E.;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake, dat hij te Arnhem in de Menno van Coehoorn-kazerne 1o. omstreeks half Februari 1914 een kluwen sajet, toebehoorende aan den Staat, van de kleedkamer van de 1e compagnie, 2e bataljon 8e Regiment Infanterie, en 2o op 19 Februari 1914 twee busjes verduurzaamd vleesch, toebehoorende aan den Staat, — heeft weggenomen, telkens met het oogmerk om die voorwerpen zich wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 17 April 1914 gewezen vonnis het aan gedaagde in de telastlegging in den aanhef en onder 2o. te last gelegde, alsmede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als diefstal en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden met bepaling dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van tien dagen, en niet vrijspraak van gedaagde van hetgeen hem meer of anders is ter laste gelegd dan bewezen is verklaard, zijnde dit niet wettig en overtuigend bewezen;

Overwegende dat gedaagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft bekend: dat hij een paar dagen vóór 19 Februari 1914 is gegaan naar de rustkamer van de 1e compagnie, 2e bataljon, 8e Regiment Infanterie in de Menno van Coehoorn-kazerne te Arnhem en van daar lieeft weggenomen, zonder daartoe van iemand vergunning te hebben verkregen en zonder van de wegneming aan den fourier mededeeling te doen, een aan de „compagnie" toebehoorend kluwen sajet; dat hij op 19 Februari 1914 met groot verlof zoude gaan en dan de sajet wilde medenemen om thuis daarmede zijne sokken te stoppen; dat hij het kluwen sajet beeft gedaan in een stuk papier en geborgen in een doosje in zijn kast: dat de getuige E. liet daar op genoemden datum heeft aangetroffen en hij op de vraag van dien getuige, hoe hij aan de sajet kwam, heeft geantwoord, dat hij die gekocht bad:

Overwegende dat de getuige R. ter terechtzitting van het Hof eene verklaring heeft afgelegd, gelijkluidend aan de verklaring, die van hem in het vonnis van den Krijgsraad is opgenomen;

Overwegende dat de getuige E. ter terechtzitting van liet Hof heeft verklaard, dat hij op 19 Februari 1914 in de Menno van Coehoorn-kazerne te Arnhem in een doosje, staande in de kast van gedaagde, heeft gevonden een kluwen sajet; dat gedaagde, desgevraagd, hem verklaarde, dat hij deze sajet had „uit de stad" of „had gekocht" en daarna, dat hij die van de rustkamer had weggenomen;

Overwegende dat alzoo door de bekentenis van gedaagde, ter terechtzitting afgelegd, bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen der getuigen R. en E. wettig en overtuigend is bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem in de telastlegging in den aanhef en onder 1o. is te laste gelegd;

Overwegende dat club het gedeelte van het vonnis, waarbij dit deel der telestlegging niet wettig en overtuigend bewezen is verklaard en gedaagde daarvan is vrijgesproken, niet in stand kan blijven;

Overwegende dat gedaagde ter terechtzitting lieeft bekend, dat Iiij in den morgen van 19 Februari 1914 in de Menno van Coehoorn-kazerne te Arnhem uit een gamel heeft weggenomen twee busjes verduurzaamd vleesch, zonder daartoe van iemand vergunning te hebben verkregen; dat hij die aan den Staat toebehoorende busjes heeft geborgen het eene in zijn broodzak en het andere in zijn kastje; dat hij dien dag met groot verlof zoude gaan; dat hij liet vleesch in het eene busje wilde opeten en van het vleesch in liet andere zijne ouders wilde laten proeven:

Overwegende dat alzoo door de bekentenis van gedaagde, bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen van de getuigen E., R. en T., zooals die in het vonnis van den Krijgsraad zijn opgenomen, wettig en overtuigend bewezen is, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem in de telastlegging in den aanhef en onder 2o. is te la-te gelegd; dat dus in het vonnis dit terecht bewezen en gedaagde daaraan schuldig is verklaard;

Overwegende dat, in verband met het bewezen zijn van al liet aan

gedaagde te laste gelegde, de qualificatie is onvolledig en de opgelegde straf te licht;

Gezien, behalve de wetsartikelen in liet vonnis genoemd. artikel 57 van het Wetboek van Stiafrecht en artikel 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofclplaats Arnhem. in deze zaak op 17 April 1914 gewezen voor zooveel gedaagde daarbij is vrijgesproken van een deel van het hem te laste gelegde en voor zoover betreft de daar aan het wèl bewezen verklaarde gegeven qualificatie en de te dier zake opgelegde straf;

Houdt. met verbetering van gronden als boven aangegeven. het vonnis voor al het overige in stand;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen. met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen gedaagde in de telastlegging in den aanhef en onder 1o. is te laste gelegd;

Qualificeert de ten laste van gedaagde bewezen verklaarcle feiten als: diefstal. tweemaal gepleegd;

Veroordeelt hern te dier zake tot eene geldboete van vijftien gulden. niet bepaling, dat die boete bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegcl. zal worden vervangen door hechtenis van twaalf dagen;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF'.

Xententie van 30 Juni 1.914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. P. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fisliaal: Jhr. Mr. C. h. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Hamburger A.Dz.

Diefstal van een officierskoppel. Krijgsraad veroordeelt tot 7 maand gevangenisstraf. De A. F. eischt 3 maanden. Het Hof legt f 10.— Boete op, in aanmerking genomen de geringe waarde van het ontvreemde.

De krijgsraad had verzuimd eene beslissing te geven over de teruggave van het overtuigingsstuk. Aanvulling van het vonnis daarmede.

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

J. H. R.. oud 22 jaar. geboren te Utreclit. milicien-huzaar hij het 1e Regiment, die hij vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem. gewezen den 12en Mei 1914, met aanhaling der artikelen 310 van het Wetboek van Strafrecht 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 *(Staatsblad* Nr. 64) en 74 der Militiewet, is schuldig verklaard aan:

.,diefstal[n]

en deswege veroordeeld tot eene maand gevangenisstraf; van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer. ter eenre. voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd. dat het den Hove moge behagen den appellant vrij te spreken en. voor het geval het Hof hem schuldig acht hem met eene boete te straffen. met eisch van kosten als naar rechten, en ten aanzien van den hierna te melden eiscb à minima. tevens verweerder à minima,

en

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 19en Mei 1914 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur Militair in het Tweede Militaire Arrondissement. hoofdplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde. tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appèl en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat den duur der opgelegde gevangenisstraf betreft, en dat alsnog hij Sententie van den Hove de eischer en verweerder zal worden veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf, met instandhouding overigens van liet beroepen vonnis;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan. dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen appelant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft treechtgestaan, beschuldigd dat hij te Ede in liet tijdsverloop van November 1913 tot 10 Maart 1914 heeft weggenomen een officierskoppel toebehoorende aan den tweede-luitenant D.. met liet oogmerk om zich dien wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht dit te In-te gelegde, met appellants schuld daaraan, op grond van de in liet vonnis weergegeven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen heeft rel-klaard, en liet juist heeft gequalificeerd (nemende het Hol aan. dat de Krijgsraad met de woorden ..te qualificeeren zooals is voormeld" bedoelt te zeggen, dat hij het feit werkelijk aldus qualificeert);

Overwegende dat de straf. waartoe de Krijgsraad appellant veroordeelde. te weten een maand gevangenisstraf, te zwaar i-. in aanmerking genomen de geringe waarde van het ontvreemde, en het vonnis in dit opzicht behoort te worden te iiiet gedaan;

Overwegende dat de Krijgsraad heeft nagelaten oin, overeenkomstig artikel 198 der Rechtspleging bij de Landmacht. een beslissing te geven over de teruggave van liet overtuigingsstuk, den door cleii wachtmeester S. bij appellant in beslag genomen koppel met ophanghaak en liet vonnis met zoodanige beslissing moet worden aangevuld;

Gezien de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen, benevens arti-Bel 198 der Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 55 van 's Hof* Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep iri naam der Koningin!

Doet te niet liet vonnis den 1en Mei 1914 door cleii Krijgsraad te Arnhem ten laste van J. H. K. gewezen, voor. zoover hij daarbij i-seroordeeld tot een maand gevangenisstraf;

Veroordeelt hem tot een geldboete van tien gulden. met bepaling clnt deze boete. bij gebreke van betaling binnen twee maanden nadat deze uitspraak ten uitvoer kan worden gelegd, zal worden vervangen door twaalf dagen hechtenis;

Houdt overigens liet vonnis in stand;

Gelast de teruggave van den koppel en den ophanghaak, die als stukken van overtuiging gediend hebben. aan den tweede-luitenant J. D.,aan wien deze voorwerpen wederrechtelijk zijn onttrokken. na verloop van acht dagen nadat deze Sententie zal zijn uitgesproken;

Ontzegt allen anderen eisch; 1)

---

1) Het heeft ons meermalen getroffen dat in de vonnissen van de krijgsraden en in de sententies van het H. M. G. gewoonlijk zoovele wetsartikelen worden aangehaald, waarvan de verinelding als overbodig mag worden beschouwd. In deze sententie daarentegen missen wij art. 23 W. v. S., welk artikel, naar de rechtspraak van den H. R., bij veroordeeling tot geldboete steeds in de rechterlijke uitspraak geciteerd behoort te worden. (Zie arresten van 30 Dec. 1889 W. 5821 en van 28 October 1914 W. 9712).

Red.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 8 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. X. Schepel.

Leden: L. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité. Mr. N. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. F. A. van Engen.

Op grond van geen van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd kan als wettig en overtuigend bewezen worden aangenomen dat gedaagde ten tijde en ter plaatse als in de telastlegging genoemd als bestuurder van een rijwiel heeft gereden, zooals hem is te laste gelegd. Aanvulling, in hooger beroep, van de bewijsvoering, dit punt betreffende.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof- Resolutie van den 12en Juni 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van liet vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, den 12en Mei 1914 gewezen in de zaak tegen S., oud 19 jaar, geboren te Boskoop, milicien-soldaat bij liet 15e Regiment Infanterie, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13 van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* Nr. *191*), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* Nr. 64), 74 der Militiewet, 1, 20, 22, 29*d*, van het Motor- en Rijwielreglement, 1, 2, 17 van de Motor- en Rijwielwet van het Koninklijk Besluit van 11 November 1905 (*Staatsblad* Nr. 295), en der artikelen 23, 91 van het Wetboek van Strafrecht en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

„het als bestuurder van een rijwiel daarmede rijden over een „weg tusschen een half uur na zonsondergang en een half uur vóór „zonsopgang, zonder dat het rijn-iel voorzien was van minstens één „lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde".

en deswege veroordeeld tot eene geldboete van één gulden onder bepaling, dat bij gebreke van betaling dier boete binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan n-ortlil11 ten uitvoer gelegd, zij zal worden vervangen door een hechtenis van één dag;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 7en Juli 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in

rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat de bewijsvoering betreft, doch instandhouding overigens van liet beroepen vonnis, ook wat aangaat de schuldigverklaring, qualificatie en veroordeeling tot geldboete, subsidiair hechtenis, — alzoo impetrant van mandament vall appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden S., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi:

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den getuige J. L. ter terechtzitting van het Hof afgelegd;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Grauenhage, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Boskoop op 14 April 1914 des voormiddags omstreeks 12.10 uur over den openbaren weg, de Dorpstraat, als bestuurder van een rijwiel heeft gereden, zonder dat het rijwiel was voorzien van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht nitstraalcle:

Overwegende dat rle Krijgsraad hij op 12 Mei 1914 gewezen vonnis op grond van de bewijsmiddelen iii liet vonnis genoemd, het aan gedaagde te laste gelegde met zijne schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard: het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „het, als bestuurder van een rijwiel, daar„mede rijden over een weg tusschen een half uur na zonsondergang „en een half uur vóór zonsopgang, zonder dat het rijwiel voorzien „was van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht „uitstraalde", en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eens geldboete van één gulden, onder bepaling, dat bij gebreke van betaling dier boete binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zij aai worden vervangen dooi een hechtenis van één dag;

Overwegende dat echter op grond van getn van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, al;: wettig en overtuigend bewezen kan worden aangenomen, dat gedaagde ten tijde en ter plaatse als in de telastlegging genoemd als bestuurder van een rijwiel heeft gereden, zooals hem is tc laste gelegd;

Overwegende dat ter terechtzitting van het Hol daaromtrent is

verklaard door den g-etuige L.: .,Beklaagde bestuurde liet rijwiel, waarop hij reed en waarvan in mijn prclces-verbaal sprake is";

Overwegende dat alzoo door de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd en den boven weergegeven inhoud van de verklaring van den getuige L., alles beschouwd ill onderling verband en samenhang. wettig en overtuigend bewezen is. met gedaagde? schuld daaraan. hetgeen hem is te laste gelegd;

Overwegende dat in het vonnis dit bewezen verklaarde op juiste wijze is gequalificeerd en te dier zake hij de strafoplegging de juiste strafmaat is betracht:

Gezien behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, artikel 62 van 's Hofs Provisioneele-Instiuctie:

Recht doende iii hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt. met aanvulling van de bewijsvoering als boven aangegeven, het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement. standplaats 's-Gravenhage, op 12 Mei 1914 ten laste van gedaagde gewezen;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF'.

Sententie van 15 September 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. X. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. M. H. de Boer.

Desertie door een sergeant. Veroordeeling tot ééne maand militaire detenfie.

Het H. M. G., van oordeel dat de veroordeelde ter zake van het gepleegde feit ongeschikt is den graad van onderofficier te behouden, spreekt bovendien degradatie uit.

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 9en Juni 1914 geautoriseerd aan den Ho-\-e te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste militaire Arrondissement. hoofdplaats 's-Gravenhage, den 19en Mei 1914 gewezen in de zaak tegen C.. oud 31 jaar. geboren ie Zevenaar. sergeant hij liet 21e Regiment Infanterie. die bij ge-

meld vonnis, met aanhaling der artikelen 17, 134 eii 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* Nr. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* Nr. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* Nr. 35), en der artikelen d i en 91 van het Wetboek van Strafrecht eii 103 der Rechtspleging bij de Landmacht, i, schuldig verklaard aan:

„eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door eeii onderoffi-„cier, door langer clan acht dagen na het eindigen van zijn verlof af-„wezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des „rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrijwillige aanmel-„ding doch iiiet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het „misdadige de meeste overeenkomst hebbende met desertie in tijd „van vrede, gepleegd door een onderofficier, opgevolgd van arre-„tatie"

eii deswege veroordeeld tot een militaire detentie van ééne maand, onder bepaling, dat de tijd, na beklaagdes arrestatie iii de residentie van den Krijgsraad, zijnde 1 Mei 1914 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, met ontzegging van liet meer gevraagde;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 19en Juni 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad wat de qualificatie en het niet terugbrengen van beklaagde tol den stand van soldaat betreft, en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, met aanhaling tevens van artikrl 13 der Wet vnn 14 November 1879 (*Staatsblad* Nr. 191), zal worden schuldig verklaard aan

eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een onderofficier door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken; misdrijf, trn aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eer-te desertie in tijd van vrede gepleegd door eeii onderofficier, opgevolgd door arrestatie, en, ter zake van dit feit, zal worden gedegradeerd, mitsdien teruggebracht tot den stand van soldaat, met instandhouding overigens van liet beroepen vonnis, ook ten aanzien der aan den beklaagde opgelegde militaire detentie van ééne maand, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden C.. gedaagde iii voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien, voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, dat hij zich refereert aan 's Hofs Sententie doch eerbiedig verzoekt niet te worden gedegradeerd;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijne verhooren voor liet Hol' heeft in het midden gebracht:

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd, dat hij te Hoorn op den 18en r 1914 is achtergebleven van een hem op *l i* Maart te voren verleend verlof van één (lag, op het middagappèl van 18 Maart 1914 bij zijn korps aldaar heeft gemankeerd en sedert voortdurend van zijn korps aldaar afwezig is gebleven tot hij zich op 17 April 1914 heeft aangemeld bij den Commandant der wacht aan de Pieterskazerne te Maastricht;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht dit te lakte gelegde en gedaagdes schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de in het vonnis weergegeven bewijsmiddelen:

Overwegende dat in de door den Krijgsraad aan dit feit gegeven qualificatie, te weten ..eerste desertie in tijd van vrede gepleegd ..door een onderofficier dooi langer clan acht dagen na het eindigen ..van zijn verlof afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ..ten genoege des rechter,;. te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrij-„willige aanmelding, doch niet binnen vier weken. misdrijf, ten „aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met ..desertie in tijd van vrede gepleegd door een onderofficier opge-„volgd door arrestatie". tusschen de woorden ..overeenkomst hebbende met " en „desertie" ontbreekt het noord ..eerste" en dus het vonnis in dit opzicht moet worden verbeterd;

Overwegende dat het Hoi'. na liet in hooger beroep gehouden onderzoek. van oordeel is dat de veroordeelde ter zake van het gepleegde feit ongeschikt is den graad van onderofficier te behouden de Krijgsraad derhalve ten onrechte de door den Auditeur-Militair gevraagde degradatie heeft ontzegd, en de veroordeelde alsnog behoort te worden gedegradeerd;

Gezien de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen en artikel 13 van de Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191):

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis op den 19den Mei 1914 door den Krijgsraad te 's-Gravenhage ten laste van C. gewezen ten aanzien van de qualificatie, gelijk dit hierboven is overwogen;

Doet het vonnis te niet voor zoover daarbij is ontzegd de door den Auditeur-Militair gevraagde degradatie;

Veroordeelt C. tot degradatie;

Brengt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Houdt het vonnis voor het overige in stand;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 September 1914.

Presiclent: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. h. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Hamburger A.Dz.

Dc door den Krijgsraad opgelegde straf van plaatsing in eene tuchtschool kan in hooger beroep niet worden gehandhaafd, nu de beklaagde vóór de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van 18 jaren had bereikt.

Verbetering van het vonnis voor wat betreft de bewijsvoering. omdat daarbij ook eene in eene getuigenverklaring voorkomende meening tot de bewijsvorming medegewerkt had.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtsrof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 12en Juni 1914 geautoriseercl aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord, den 28en Januari 1914 gewezen in de zaak tegen J.. oud 18 jaar. geboren te Rotterdam. matroos 3e klasse. die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 27, 27bis, 39septies, 91 en 310 van het Wetboek van Strafrecht, 185, 189 cri 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht. i- schuldig verklaard aan

„diefstal"

en deswege veroordeeld tot plaatsing il1 een tuchtschool voor den tijd van vier maanden;

Welke Advocaat-Fiskaal. bij Resolutie van den 23en Juni 1914 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel. ten dage in rechten beteekend. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog bij Sententie van den Hove. met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel \\-etboeb voor het Krijgsvolk te Water. 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 193). 310 van het Wetboek van Strafrecht en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), zal worden schuldig verklaard aan „diefstal" en deswege veroorcleelcl tot drie maanden gevangenisstraf (waarbij door den eischer wordt opgemerkt, dat hij. bij het bepalen van zijn eisch. niet uit het oog verloren— doch er rekening

mede gehouclen heeft. dat de gedaagde tot 28 Februari 1914 in voorarrest is geweest). — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden J.. geilaagde in voorschreven ca.;. ter andere zijde, voor wien. bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen, den gedaagde eene geldboete op te leggen. in geen geval de door den Advocaat-Fiskaal geëischte zware straf;

HET HOF,

Gelet op de verklaring.. door beide partijen ttr rolle gedaan. dat zij afstand doen van pleidooi:

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hoi, i:, in het rnicldeu gebracht.

Gezien de stukken van liet geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad te Willesmoord heeft terechtgestaan ter zake dat hij in den nacht van 26 op 27 December 1913 aan boord van Hare Majesteits „Schorpioen" te Hellevoetsluis heeft weggenomen eene portemonnaie, inhoudende een bedrag aan geld, groot omstreeks twee gulden en zeventig cents. een en ander toebehoorende aan den korporaal-bottelier B.. althans aan een ander dan aan hem. gedaagde, en zulks met het oogmerk om zich die portemonnaie met inhoud wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 28 Januari 1914 gewezen vonnis dit aan gedaagde te laste gelegde, alsmede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als „diefstal" en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld, onder opheffing van het arrest waarin hij zich krachtens de beschikking van verwijzing naar den Krijgsraad bevindt. tot plaatsing in eeiz tuchtschool voor den tijd van vier maanden;

Overwegende dat de bewezen- en schuldig-verklaring te recht is geschied, echter met dien verstande, dat geen bewijs behoorde te zijn geput en dan ook thans niet wordt geput uit de in het vonnis vermelde verklaring van den getuige B.. dat hij meende. dat de in zijne verklaring bedoelde portemonnaie zich in zijn broek bevond. zijnde dit immers eene bijzondere meening of gissing, bij redeneering opgemaakt en dus. ingeuolge de bepaling van artikel 398 tweede lid van het Wetboek van Strafvordering geene getuigenis;

Overwegende dat de qualificatie in het vonnis aan het bewezen verklaarde gegeven, is juist, maar de aan gedaagde opgelegde straf van plaatsing in eene tuchtschool niet kan worden gehandhaafd, omdat gedaagde vóór de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren had bereikt.

Gezien behalve de wets-artikelen in het vonnis genoemd, de artikelen 1 van de Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* Si. 1Y3). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* Nr. 64). 10 van het Wetboek van Strafrecht en 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te iiiet liet vonnis door den Krijg-raad te Willemsoord op 28 Januari 1914 teil laste van gedaagde gewezen voor zooverre daarbij aan gedaagde straf is opgelegd;

Houdt liet vonnis voor al liet overige in stand echter met verbetering van de bewijsvoering als boven aangegeven. en met dier: verstande. dat uit liet geboorteextract en gedaagde's eigen opgave volgt. dat hij den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt;

Veroordeelt gedaagde tot gevangenisstraf van ééne maand onder bepaling, dat de tijd. door hem vóór de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht sedert zes Jaiiuari 1914;

Ontzegt allen anderen ei-ch:

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. X. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. A. van Soest.

Het opzettelijk nalaten om te voldoen aan de orders van een meerdere „om een overgebleven tentendoek op te rapen en bij de andere doeken te voegen" is terecht als dienstweigering beschouwd.

Hoewel dit feit in ernstige tijdsomstandigheden is gepleegd en appellants houding ongemotiveerd weerspannig is geweest, is de opgelegde straf van acht maanden militaire gevangenisstraf tr zwaar. De straf verminderd tot vijf maanden militaire gevangenisstraf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

M.., oud 25 jaar. geboren te Delft. milicien-soldaat bij het 10e Regiment Infanterie, die bij vonnis door den Krijgsraad te 's-Gravenhage gewezen den 26en Augustus 191 C. met aanhaling der artikelen 95

van liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* Kr. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* Nr. 64). 74 der Militiewet, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 193 der Rechtspleging hij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

„liet opzettelijk nalaten de orders van dengene, die boven Eiem „gesteld is na te komen, gepleegd door een minderen militair in eene andere gelegenlieicl dan in eene affaire tegen den vijand of in eene „plaat-, m-elke dadelijk belegerd of berend is" en deswege veroordeeld tot een militaire gevangenisstraf van acht maanden, met bepaling dat de tijd na beklaagdes arrestatie in de residentie van den Krijgsraad, zijncle 12 Augustus 1914, in voorloopigc verzekerde bewaring doorgebracht in mindering zal strekken van de opgelegde straf;

Van welk vonnis door beklaagde hooger beroep is iiigesteld bij liet Hof, alzoo appellant van dit vonnis, ter eenre, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard, dat hij zich wenscht te gedragen naar Eiet oordeel van het Hof.

en

den Advocaat-Fiskaal aoor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 11 September 1914 gemachtigd om dit hooger beroep aoor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te aera olgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, — door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij Sententie van den Hove, zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET BOF

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor aoor het Hof, heeft in liet midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de appellant voor den Krijgsraad te 's-Gravenhage heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Velsen op den 5en Augustus 1914 omstreeks 4 uur vóórmiddag, deel uitmakende a-nii de politiewacht van liet kantonnement aldaar, opzettelijl; heeft nagelaten te voldoen aan de herhaalde orders van zijn meerdere in rang, den Commandant der politiewacht, sergeant-majoor-instructeur T., van het 10e Regiment Infanterie, om een overgebleven tentendoek op te rapen en bij de andere doeken te voegen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 26 Augustus 1914 gewezen en op 2 September 1914 gearresteerd vonnis, op grond van de in het vonnis vermelde bewijsmiddelen, dit feit, met appellants schuld daaraan, te recht wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard en dit feit met juistheid heeft gequalificeerd als „het opzettelijk na-

„laten de orders van dengene, die boven hem gesteld is, na te komen „gepleegd door een minderen militair in een andere gelegenheid „dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke dade„lijk belegerd of berend is";

Overwegend dat de behandeling in hooger beroep, liet Hof tot geen ander inzicht heeft geleid;

Overwegende dat — hoewel het feit in ernstige tijdsomstandigheden is gepleegd en appellants houding ongemotiveerd weerspannig is geweest — de opgelegde straf van acht maanden militaire gevangenisstraf echter te zwaar is, zoodat het vonnis, wat dit punt betreft, niet in stand kan blijven;

Gezien, behalve de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen, artikel 209 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet liet vonnis den 26en Augustus 1914 door den Krijgsraad te 's-Gravenhage in deze zaak gewezen en den 2en September cl. a. v. gearresteerd, wat de opgelegde straf betreft:

Veroordeelt appellant tot eene militaire gevangenisstraf van vijf maanden;

Houdt het vonnis voor het overige in stand iri liet bijzonder de bepaling dat de tijd, sedert twaalf Augustus 1914 door appellant voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde niilituire gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. TT. W. van Sandick, J. C. H, A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. F. h. van Engen.

Een verlofganger der landweer had van den Commissaris der Koningin toestemming verkregen tot het uitoefenen van het beroep van zeevarende buitenslands voor 2 jaren (7 December 1911—6 December 1913) met vrijstelling van het jaarlijksch onderzoek. In Mei en Juni 1912 maakt hij reizen naar Amerika, blijft daar de laatste maal achter; Leert in Mei 1914 terug naar Nederland en meldt zich bij de landweer. Intusschen was hij op 12 November en 18 December 1912, ingevolge art. 34 Landweerwet opgeroepen ter inspectie en ter

na-inspectie. op 26 Mei 1913 wegens het wiet voldoen daaraan in werkelijken dienst opgeroepen en I Juli 1913 afgevoerd als deserteur.

Die oproeping en afvoering kunnen niet gezegd worden ten onrechte te zijn geschied (gelijk de krijgsraad besliste), omdat de beklaagde reeds sinds ongeveer Juli 1912 hel beroep van zeevarende niet meer uitoefende, maar als koopcaardij-desertew aan den wal werkte.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve. hij 's Hofs beschikking van 26 Juni 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 9 Juni 1914 gewezen in de zaak tegen B.. oud 32 jaar, geboren te Zwaag, landweerplichtig soldaat bij de 2e Compagnie Landweer-Hospitaalsolilatea. die bij gemeld vonnis met aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht is vrijgesproken van hetgeen hem bij dit vonnis is te laste gelegd;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 14 Juli 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden B.. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog. bij Sententie van den Hove, met aanhaling der artikelen 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Landt. 36 der Landweerwet. 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64) zal worden schuldig verklaard aan:

„eerste de-ertie in tijd van vrede. gepleegd door een soldaat. door. „als verlofganger der Landweer. iiiet te voldoen aan eene oprosping „voor den werkelijken dienst. opgevolgd door vrijwillige aanmelding, „doch niet binnen vier weken. misdrijf, ten aanzien van het mis-„dadige, de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, opgevolgd door arrestatie"

en deswege veroorcleeld tot eene maand militaire detentie, niet bepaling dat de tijd, door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering clier detentiestraf, van 2 Juni 1914 tot 9 Juni 1914. in mindering zal worden gebracht, alzoo eischer in hooger beroep ter eenre

en

genoemde R.. gedaagde in hooger beroep. ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd dat liet den Hove moge be-

hagen het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen met de gevolgen van dien:

HET HOF,

Gelet op de verklaring, dooi. beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement te 's-Gravenhage heeft tcreclitgettnan ter zake dat hij te Amsterdam op den 26sten Mei 1913 als verlofganger van de Landweer niet heeft voldaan aan de te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst. geschied krachtens artikel 33 der Landweerwet, wegens overtreding van artikel 34 dier Wet. door niet te verschijnen voor den districtscommandant om te worden onderzocht op 12 November 1912. noch voor liet nader-onderzoek op 18 December 1912. zijnde hij op den 1en Juli 1913 als deserteur afgevoerd, en voortdurend afwezig is gebleven tot hij zich op 23 Mei 1914 te Amsterdam heeft aangemeld bij den reserve-adjudant-onderofficier S. van het Landweer-district Amsterdam IV;

Overwegende dat de Krijgsraad. bij op 9 Juni 1914 gewezen sonnis, dat aan gedaagde te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in liet vonnis gericemd. maar te dier zake gedaagde heeft vrijgesproken op grond dat. blijkens overgelegde beschikking van den Commissaris der Koningin in de provincie Soord-Holland aan gedaagde met ingang van 7 December 1911 en eindigende 6 December 1913 toestemming tot het uitoefenen van het beroep van zeevarende buitenslands voor den tijd van twee achtereenvolgende jaren is verleend met vrijstelling van hei jaarlijksch onderzoek, tenzij hij op het voor hem daarvoor bepaalde tijdstip van eene door hem ondernomen zeereis mocht zijn teruggekeerd; dat niet is gebleken, dat gedaagde op 12 November 1912. zijnde de datum voor de inspectie, noch op 18 December 1912, zijnde de datum voor de na-inspectie, van eene door hem ondernomen zeereis in Holland was teruggekeerd; dat gedaagde derhalve ten onrechte tegen 26 Mei 1913 in werkelijken dienst is geroepen en ten onrechte op 1 Juli 1913 alt deserteur is afgeroerd;

Overwegende dat de bewezen-verklaring in het vonnis te recht is geschied echter met dien verstande. dat de in het vonnis onder 3 bedoelde afdruk. waarvan hij liet bewijs is gebruik gemaakt niet inhoudt. dat gedaagde tot inspectie wordt opgeroepen tegen i November 1912 maar tegen 12 November 1912. datum in de telastlegging ook genoemd;

Overwegende dat gedaagde, blijkens daarvan opgemaakt procesverbaal. bij zijn eerste verhoor voor den Officier-Commissaris op 29 Mei 1914 heeft verklaard: „.In blei 1912 heb ik niij laten aan-. monsteren bij de Holland-Amerika-lijn en ben diezelfde maand „met een schip san die lijn naar Amerika gevaren. In Juni 1912

„kwam ik van die rei- terug. Diezelfde maand ben ik weder met „hetzelfde schip uitgevaren naar Amerika. Bij het passagieren in „New-York ben ik met den trein naar Port Chester gegaan, waar „een zwager van mij woonde. Na (lees: naar) New-York terug wil„lende gaan, ben ilr in een verkeerden trein gestapt. zoodat ik te „Long-Island terecht kwam. Daar heb ik n-crlr gezocht en gevon„den. Wegens particuliere omstandigheden cri omdat ik mijne mili„tieplichten wilde vervullen, ben ik in Mei 1914 naar Holland terug„gegaan en heb ik mij op 23 Mei j.l. gemeld op het bureel van het „Landweerdistrict Amsterdam IV, ten einde tc informeeren, wan„neer ik onder de wapenen moe-t komen":

Overwegende dat blijkens de in het vonnis bedoelde beschikking van den Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Holland aan gedaagde toestemming is verleend tot het uitoefenen van het beroep van zeevarende buitenlands voor den tijd van twee achtereenvolgende jaren — 1 December 1911 tot 6 Dccemher 1913 — met vrijstelling van het jaarlijksch onderzoek. tenzij hij op het voor hem daarvoor bepaalde tijdstip van eene door hem ondernomen zeereis mocht zijn teruggekeercl;

Overwegende dat uit den inhoud van dit stuk voortvloeit. dat aan gedaagde deze vrijstelling slecht. is verleend in verband met de uitoefening door hem van het beroep van zeevarende buitenlands en voor zooverre die uitoefening hem het opkomen voor het jaarlijksch onderzoek onmogelijk zou maken;

Overwegende dat echttr uit gedaagdes eigen verklaringen, boven weergegeven. blijkt. dat hem dit opkomen voor het jaarlijksch onderzoek op 13 November 1912 en voor het nader onderzoek op 18 December 1912 niet onmogelijk werd gemaakt door de uitoefening van het beroep van zeevarende buitenslands om de eenvoudige reden, dat hij dit beroep sinds ongeveer Juli 1912 niet meer uitoefende. maar als koopvaardij-deserteur te Long Island aan den wal werkte en hij vóór de genoemde datums evengoed naar Nederland had kunnen teruggaan en zich hier te lande had kunnen aanmelden als hij dit later in Mei 1914 heeft gedaan, hadde hij er destijds niet de voorkeur aangegeven om buitenslands aan den wal te blijven;

Overwegende dat de vrijstelling van het jaarlijksch onderzoek voor gedaagde in de gegeven omstandigheden dus niet gold en in het vonnis verkeerdelijk is aangenomen. dat gedaagde ten onrechte tegen 26 Mei 1913 in werkelijken dienst is geroepen en ten onrechte op 1 Juli 1913 als deserteur is afgevoerd: zoodat liet vonnis. voor zooverre betreft de daarop gegronde vrijspraak, niet in stand kan blijven;

Overwegende dat op grond van dezelfde bewijsmiddelen als waarop in liet vonnis de te laste gelegde feiten wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard, ook gedaagdes schuld daaraan is bewezen;

Overwegende dat deze feiten behooren te worden gequalificeerd als: eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat. door. als verlofganger der Landweer. niet te voldoen aan eene op-

roeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenliomst hebbencle met eerste desertie in tijd van vrede. door een soldaat. opgevolgd door arrestatie;

Overwegende dat het Hof in de omstandigheden, dat de gedaagde. tijdens hij milicien was. nooit straf heeft gehad en dat hij te goeder trouw de beschikking van den Commissaris der Koningin in de provincie Koord-Rolland met betrekking tot de vrijstelling anders kan hebben opgevat dan behoort. aanleiding vindt aan gedaagde eene lichte straf op te leggen;

Gezien de artikelen 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande; 36 der Landweerwet. zooals dit artikel nader is vastgesteld bij de Wetten van 30 December 1909 *(Staatsblad* No. 421) en 28 April 1913 (*Staatsblad* No. 148); 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 *(Staatsblad* No. 64). *1* tweede lid. 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet Bet vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement te 's-Gravenhage in deze zaak gewezen voor zooverre gedaagde daarbij is vrijgesproken van de wettig en overtuigend bewezen verklaarde feiten hem te laste gelegd;

Houdt dit vonnis voor liet overige, dus voor wat betreft de bewezen-verklaring der feiten, in stand met verbetering der bewijsvoering als Boven aangegeven;

Verklaart gedaagde schuldig aan de wettig en overtuigend bewezen verklaarde feiten;

Qualiiiceert die feiten als: eerste desertie in tijd van vrede. gepleegd door een soldaat. door. als verlofganger der Landweer, niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken ;lien-t, opgevolgd door vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken. misdrijf, ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede. door een soldaat. opgevolgd door arrestatie;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene militaire detentie van ééne week met bepaling, dat de tijd, door gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf sedert 2 Juni 1914 geheel in rninclering zal worden gebracht:

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van **9** *October 1914.*

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. M. H. de Boer.

De navolgende verklaringen zijn „meeningen en gissingen bij redeneering opgemaakt", mitsdien geen wettige bewijsmiddelen:

„dat het niet mogelijk is duf toen beklaagde hem, getuige, dien slag gaf, hij niet kon zien dat getuige korporaal was; dat beklaagde dat wel heeft moeten zien: dat toen beklaagde tegen hem, getuige, sprak hij zoo vlak bij getuige stond dat hij het **zoel** *moest zien";*

„dat het op den hoek van de steeg zóó licht was dat de onderscheidingsteekenen duidelijk herkenbaar waren":

..dat men ter plaatse de onderscheidingsteekenen van den korporaal duidelijk kon onderscheiden".

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 19en Juni 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van liet vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord den 28en Mei 1914 gewezen in de zaak tegen K.. oud 23 jaar. geboren te 's-&a\-enhage en O., oud 25 jaar, geboren te Schagen,

heiden marinier 2e klasse,

die bij gemeld vonnis. niet aanhaling der artikelen 99 rail het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water. 2 eii i der Wet van 14 September 1870 (Staatsblad nr. 193). 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad nr. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185, 189 en 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht. zijn schuldig verklaard. ieder der gedaagden. aan

„als mindere schepeling in tijd van vrede en niet voor den „vijand zijn meerdere in rang slaan"

en deswege veroordeeld

K. tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden en O. tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden. met bepaling dat de tijd. door de veroordeelden voor de tenuitvoerlegging van het vonis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de opgelegde straf in mindering zal strekken,

voor den gedaagde K. sedert 22 April 1914 en voor den gedaagde O. van 22 tot 25 April 1914 en verder sedert 29 April 1914;

Welke Advocaat-Eiskaal, bij Resolutie van den 30en Juni 1914 verkregen liebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietcloening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagden alsnog, bij Sententie van den Hove, niet aanhaling der artikelen 99. tweede gedeelte van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* Nr. 162), 7 en 19 der Wet van 14 Novemher 1879 (*Staatsblad* Nr. 193). 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 *(Staatsblad* Nr. 64). *27.* 57. 91 en 350 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zullen worden schuldig verklaard aan:

„het als mindere schepeling in tijd van vrede en niet voor den „vijand slaan van zijn meerdere in rang"; beklaagde K. bovendien aan ..het opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed, dat geheel aan ..een ander toebehoort. vernielen" en deswege veroordeeld K. tot u. vier maanden militaire gevangenisstraf, 6. eene geldboete van vijf gulden; O. tot: vijf maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd. door de beklaagden, vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak. voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier militaire gevangenisstraffen in mindering zal worden gebracht, voor K. sedert *22* April 1914 en voor O. eerst van 22 tot 25 April 1914 en verder sedert 29 April 1914, met verdere bepaling, dat de aan K. op te leggen boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop 's Hofs uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door tien dager, hechtenis cri inet vrijspraak van R. van het meerder hem te laste gelegde, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre,

en

genoemde K. en O., gedaagden in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wie, voor aiitmoord in apèl, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen de gedaagden, met tenietdoening van liet vonnis, van het aan ieder hunner te laste gelegde vrij te spreken;

HET HOF.

Gelet op de verlílaring. door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen gedaagden. bij hun verhoor voor liet Hol', hebben in het midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat de gedaagden voor den Krijgsraad hebben terechtgestaan beschuldigd,

A. gedaagde K.:

dat hij in den avond van 10 April 1914 te omstreeks halfnegen ure te den Helder:

1e. op den Dijkweg, moedwillig en gewelddadig den korporaal der palltserfort-artillerie S. een slag tegen den schouder heeft gegeven, welke zoodanig aankwam, dat die korporaal daardoor op den grond is gevallen;

2e. kort na liet onder 1e. beschreven voorval, in de Langesteeg, toen gemelde korporaal S. hem, gedaagde, had aangehouden ter zake van zijn optreden onder 1e vermeld, dien korporaal heeft gedreigd door, onder het uiten der woorden: ..ben je daar nog niet lekker ..mee", dreigend de hand op te heffen alsof hij hem wilde slaan;

3e. kort na het onder 2e. beschreven voorval, ongeveer ter hoogte van Langesteeg hoek Dijkweg, moedwillig en gewelddadig den korporaal der pantserfort-artillerie V. een klap heeft gegeven, welke zoodanig aankwam, dat die korporaal daardoor op den grond is gevallen;

4e. opzettelijk en wederrechtelijk een ruit van de deur van den winkel van K., gelegen aan de Langesteeg Nr. 20, welke ruit toebehoorde aan den eigenaar van het huis, waarin die winkel wordt gehouden, den heer B., althans aan een ander dan aan hem, gedaagde, heeft verbrijzeld;

B. gedaagde O.:

dat hij in den avond van 17 April 1914 te omstreeks halfnegen ure te den Helder, ongeveer ter hoogte van Langesteeg hoek Dijkweg, moedwillig en gewelddadig den korporaal der pantserfort-artillerie V. een slag in den nek heeft gegeven, welke zoodanig aankwam, dat die korporaal daardoor op den grond is gevallen;

Overwegende dat de Krijgsraad liet den gedaagde K. sub 1e. te laste gelegde en het den gedaagde O. te laste gelegde, met hun schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, op grond van de bewijsmiddelen in liet vonnis weergegeven, het ten aanzien van beiden heeft gequalificeerd als „als minder schepeling ..in tijd van vrede en niet voor den vijand zijn meerdere in rang ..slaan", en hen heeft veroordeeld ieder tot eene militaire gevangenisstraf van drie maanden, met bepaling, dat de tijd, door de beide veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de opgelegde straf in mindering zal strekken, voor den gedaagde K. sedert 22 April 1914, en voor den gedaagde O. van 22 tot 25 April 1914 en verder sedert 29 April 1914, term-ijl de Krijgsraad den gedaagde R. beeft vrijgesproken van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd;

Overwegende dat deze vrijspraak te recht is, geschied en vermits het onderzoek in hooger beroep het Hof tot geen ander inzicht heeft gebracht, het vonnis te dezen aanzien kan worden gehandhaafd;

Overwegende dat in het vonnis tot het bewijs, gelijk de Krijgsraad dit geleverd achtte, is gebruik gemaakt van door de getuigen geuite meeningen en gissingen bij redeneering opgemaakt, welke,

ingevolge artikel 398 van het Wetboek van Strafvordering, geen wettige hemijsmicldelen zijn. te weten:

1e. in de verklaring vall getuige S. „dat het niet mogelijk is dat „toen beklaagde K. hem. getuige. dien slag gaf. Iiij niet kon zien „dat getuige korporaal was; dat beklaagde K. dat wel heeft moeten „zien; dat toen K. tegen hem. getuige. sprak hij zoo vlak bij „getuige stond dat hij het wel moest zien";

2e. in de verklaring van getuige V. „dat het op den hoek van de „steeg zóó licht was dat de onderscheidingsteekenen duidelijk her- „kenbaar waren";

3e. in de verklaring van getuige D.: „dat men ter plaatse de „onderscheidingsteekenen van den korporaal duidelijk kon onder- „scheiden";

Overwegende dat derlial\-e deze gedeelten der getuigen-verklaringen niet in het vonnis kunnen blijven eil het Hof bij de beoordeeling der zaak evenmin daarvan gebruik mag maken;

Overwegende dat. met inachtneming hiervan. liet Hof. noch door het onderzoek in eersten aanleg. noch door dat in hooger beroep. door wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft verkregen, dat gedaagde K., toen hij den korporaal S. een slag tegen den schouder gaf, heeft geweten of moeten weten. dat hij met een korporaal te doen had; dat intusschen. ook wanneer van de voormelde meeningen en gissingen geen gebruik wordt gemaakt. de Krijgsraad te reclit dit deel der telastlegging mrt K.'s schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard doch dat de qualificatie daaraan gegeven onjuist is en deze gedaagde moet worden schuldig verklaard aan mishandeling:

Overwegende dat dus geen militaire gevangenisstraf kan worden opgelegd;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht — ook wanneer (met uitzondering van die door S. gruit. waarvan de Krijgsraad ten aanzien van O. geen gebruik heeft gemaakt) de boven vermelde meeningen en gissingen niet tot de bewijsvoering worden gebruikt — het aan gedaagde O. te laste gelegde. met zijn schulcl daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard. liet overeenkomstig de Wet heeft gequalificeerd;

Overwegende dat de hem daarvoor opgelegde straf in goede verhouding staat tot den ernst van het feit. zoodat liet vonnis in zooverre Ban worden gehandhaafd;

Gezien de in liet vonnis aangehaalde wetsartikelen met bijvoeging van artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis den 28en Mei 1914 door den Krijgsraad te Willemsoord ten laste van de gedaagden K. en 0. gewezen, door daaruit te verwijderen de hierboven opgenomen meeningen en gissingen der getuigen:

Doet het vonnis te niet voor zool-er daarbij gedaagde K. is schuldig verklaard aan „als mindere schepeling in tijd van vrede en niet

„voor den vijand zijn meerdere in rang slaan". en hij ter zake daarvan is veroorcleeld tot een militaire gevangenisstraf van drie inaanden;

Verklaart K. schuldig aan mishandeling en veroordeelt hem te dier zake tot een gevangenisstraf van één maand;

Houdt overigens het vonnis in stand, in het bijzonder voor wat betreft de bepaling dat de tijd, door de ueroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring cloorgehraclit. bij de uitvoering der straf in mindering zal strekken voor gedaagde K. sedert 22 April 1914 en voor gedaagcle O. van 22—25 April 1914 en uerder sedert 29 April 1914;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 October 1914.

Presiclent: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité Mr. H. TT. van Sandick. J. C H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Winkel Jr.

De vel-oordeelde door den krijgsraad vrijgesproken van een deel der aanklacht (bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht), wordt in hooger beroep, ingesteld door den veroordeelde, ook deswege cel-oordeeld. zonder dat echter de straf verzwaard wordt.

Mishandeling en bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht beschouwd als één voortgezette handeling.

Verbetering der qualificatie bij recidive (art. 422 jo. art. 181 W. v. S.).

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

D., oud 26 jaar. geboren te Nieuwer-Amstel. scheerder. die bij vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord gewezen den 12en Augustus 1914, met aanhaling der artikelen 12 van liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water. 57. 300 en 422 van liet Wetboek van Strafrecht en 185. 189 en 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht. is schuldig verklaarcl aan:

„mishandeling, tweemalen gepleegd, terwijl tijdens het plegen van

..het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verloopen sedert de schuldige ..eene tegen hem wegens eenig misdrijf omschreven in een der arti-..kelen genoemd in artikel 422 van het Wetboek van Strafrecht. „uitgesproken gevangenisitraf. geheel heeft ondergaan";

en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van tien weken. met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan bewezen verklaard;

Van welk vonnis door beklaagde hooger beroep is ingesteld bij het Hof. alzoo appellant van dit vonnis. ter eenre, — voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard. dat hij zich wenscht te onderwerpen aan liet oordeel van liet Hof. zoowel wat betreft liet al of niet bewezene van de te laste gelegde feiten en de omschrijving daaraan te geven. als den aard en duur der op te leggen straf.

en

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. bij 's Hofs brschikking van 31 Augustus 1914 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Fiskaal bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen. mitsdien gedaagde, ter andere zijde. — door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat de gedeeltelijke vrijspraak en de qiialificatie betreft en dat alsnog, bij Sententie van den Hove, de appellant, met aanhaling tevens van de artikelen 56 en 285 van het Wetboek van Strafrecht. zal morden schuldig verklaard aan:

1e. mishandeling, twee malen gepleegd, beschouwd als eene voort gezette handeling, gepleegd. terwijl nog geen vijf jaren zijn verloopen. sedert de schuldige een tegen hem wegens het misdrijf omschreven in artikel 181 aanhef en 1e. van het Wetboek van Strafrecht uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan, 2e. bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht. niet instandhouding overigens van het beroepen vonnis;

HET HOF.

Gelet op de verklaring. door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen appellant bij zijn verhoor voor het Hof. heeft in het midden gebracht:

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd dat hij in den avond van 29 Juni 1914 te omstreeks halftien te den Helder. even buiten de bebouwde kom dier gemeente. hij den Vijfsprong, B. en T. heeft mishandeld, en wat dezen laatste betreft. ook heeft bedreigd met eenig misdrijf tegen het leven gericht, door:

eerstgemelde opzettelijk gewelddadig een duw te geren waardoor zij op den grintweg viel en ontvellingen aan den rechterwang en de rechterhand opliep en de linkerduim pijnlijk werd aangedaan;

laatstgemelden opzettelijk gewelddadig bij de keel te grijpen waardoor hij, T.. achterover in de langs den weg gelegen en niet modderwater gevulde sloot terecht kwam, voorts gemelden T. in die sloot andermaal opzettelijk gewelddadig bij de keel te grijpen eii onder het uiten der woorden: ..ik zal je verzuipen", althans uitende woorden van dergelijke strekking, diens hoofd naar beneden in liet water te drukken en eindelijk bij pogingen van meergemelden T.. om uit zijn benarde positie te geraken, dezen eenige malen opzettelijk gewelddadig op bet hoofd en in het aangezicht slagen toe te brengen, ten gevolge waarvan diens ileus is gaan bloeden en hij, T.. een blauwe plek op het hoofd heeft bekomen;

en zulks terwijl hij, appellant, sedert 3 September 1912 de hem bij Sententie in appèl van het Hoog Militair Gerechtshof van 15 November 1912 opgelegde gevangenisstraf wegen „wederspannig-..heid hebbende íle daarbij gepaard gaande feitelijkheden eenig „lichamelijk letsel tengevolge gehad" geheel heeft ondergaan;

Overwegende dat de Krijgsraad het te laste gelegde en appellant* schuld daaran, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met uitzondering van liet in de eerste alinea de woorden ..en wat dezen ..laatste betreft ook heeft gedreigd niet eenig misdrijf tegen het ..leven gericht" en in de derde alinea de woorden ..onder liet uiten ..der woorden ..ik zal je verzuipen", althans woorden van dergelijke ..strekking", van melk deel der telastlegging de Krijgsraad den appellant heeft vrijgesproken;

Overwegende dat ook het Hof. uit de in het vonnis weergegeven bewijsmiddelen, de overtuiging heeft verkregen dat de appellant schuldig is aan hetgeen bij het vonnis als bewezen is aangenomen en dus het vonnis in zooverre kan worden gehandhaafd;

Overwegende dat T. op 17 Juli 1914, als getuige onder eede door den Officier-Commissaris gehoord, o.m. heelt verklaard, dat appellant, toen hij, getuige, in de sloot terecht was gekomen, zeide ..ik zal je verzuipen" en dat hij bij zijn verhoor voor den Krijgsraad op 12 Augustus 1914 onder eede bij deze verklaring heeft volhard;

Overwegende dat M. als getuige oiider eede voor het Hof heeft verklaard te volharden bij hare in eersten aanleg als getuige onder eede afgelegde verklaring meer in het bijzonder dat zij op tijd en plaats hier bedoeld, heeft gehoord dat, torn appellant en getuige T. in de sloot waren, appellant de woorden uitte ..ik zal je vermoorden" of ..ik zal je doodslaan", althans woorden van dergelijke strekking;

Overwegende dat door de aanwijzingen uit deze verklaring en uit de bovenvermelde van T. voortvloeiende en de in het vonnis weeggegeven bewijsmiddelen, ook wettig en o\-ertiligencl bewezen is hetgeen de Krijgsraad als voorzegd niet bewezen heeft geoordeeld, met appellants schuld daaraan en dus het vonnis voor zoover appellant hierbij, daarvan is vrijgesproken, moet worden te niet gedaan, en appellant deswege nog moet worden schuldig verklaard aan „bedreiging met eenig misdrijf tegen het leveii gericht";

Overwegende dat — in verband met het door het Hol bewezen geoordeelde, de qualificatie door den Krijgsraad ia het ronnis gegeven niet volledig is;

Overwegende dat. ook bij schuldigverklaring aan de bovenbedoelde bedreiging, de straf door den Krijgsraad opgelegd kan worden gehandhaafd;

Overwegende dat de bewezen feiten in zoodanig verband staan. dat zij als één voortgezette handeling moeten worden beschouwd;

Gezien de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen, benevens de artikelen 56 en 285 van Iiet Wetboek van Strafrecht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vuilnis den 12en Augustus 1914 ten laste van D. gewezen voor zoover hij daarbij is vrijgesproken van hetgeen bij het vonnis niet bewezen is verklaard en voor wat betreft de qualificatie aan het bewezen verklaarde gegeven;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen al hetgeen appellant is ie laste gelegd, met dien verstande dat hij heeft geuit woorden van dergelijke strekking als „ik zal je verzuipen", met appellants schuld daaraan;

Qualificert dit:

1o. als mishandeling, twee malen gepleegcl, terwijl tijdens Iiet plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verloopen sedert de schuldige eene tegen hem. wegens wederspannigheid waarbij de daaraan gepaarde feitelijkheden eenig lichamelijk letsel ten gevolge hebben gehad, uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan en

2o. als bedreiging. met eenig misdrijf tegen het leven gericht.

alles één voorgezette handeling uitmakende;

Houdt overigens het vonnis in stand;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité. Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Waarnemend Advocaat-Fiskaal: Mr. J. Hamburger A.Dzn.

Raadsman Mr. F. A. van Engen.

Twee solatden hadden tezamen 's nachts op den openbaren weg een meerdere aangerand en een hunner had hem daarbij een ring

van den vinger ontroofd. Mededaderschap voor beiden aangenomen en de feiten gequalificeerd als: a. diefstal, voorafgegaan en vergezeld van geweld tegen personen, gepleegd door twee vereenigde personen op den openbaren weg, met het oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te maken; b. het als soldaat aangrijpen van zijnen meerderen in rang, in tijd van vrede en niet voor den vijand. Alleen de eerstgenoemde strafbepaling, als stellende een zwaardere hoofdstraf, moet nu worden toegepast.

De woorden „in dienstzaken" in art. 211 C. Tf. L. hebben alléén betrekking op „gedesobedieerd", zoodat i.c. het „mishandeld" zijn door een mindere, ook al heeft dat wiet „in dienstzaken" plaats gehad, op de enkele beëedigde verklaring van den meerdere als volkomen bewezen kan en moet worden aangenomen. 1)

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

1o. R oud 21 jaar. geboren te Uden en

2o. C. oud 20 jaar. geboren te Venlo,

beiden milicien-soldaat bij het 2e Regiment Infanterie. die bij vonnis. door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, gewezen den 10en Juli 1914, met aanhaling der artilielen 74 der Militiewet, 13 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 10. 27. 56, 58, 91 en 312-le van het Wetboek van Strafrecht. 1. 2. 7. 12 en 19 der Wet rail 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad nr. 64). 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad nr. 162) en 197. 198 en 211 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijn schuldig verklaard.

B. aaii:

1e. diefstal voorafgegaan en vergezeld van geweld tegen personen, „gepleegd op den openbaren weg, met het oogmerk om dien diefstal „gemakkelijk te maken,

„2e. het als soldaat plegen van daden van geweld tegen zijn meer„dere in rang. in tijd van vrede en niet uoor den vijand":

C. aan:

„het als soldaat plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere „in rang, in tijd van i-rede en niet voor den vijand, tweemaal ge„pleegd";

en deswege veroordeelcl.

B. tot:

1o. eene gevangenisstraf van één jaar.

2o. eene militaire gevangenisstraf van vijf maanden.

C. tot eene gevangenis-traf van zeventien maanden,

met ontzegging aan beiden van het recht om hij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, oncler bepaling dat de tijd. door de veroordeelden vóór

1) Zie naar aanleiding van deze beslissing de ingekomen bijdrage, hiervóór blz. 314. Red.

de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. van den 10en Juni 1914 af in mindering zal worden gebracht eerst op de militaire gevangenisstraf en vervolgens op de gevangenisstraf voor mat betreft den beklaagde B. en van den 8en Juli 1914 af op de militaire gevangenisstraf voor wat betreft den beklaagde C.. met bevel dat de ring. die als stuk van overtuiging heeft gediend, zal worden teruggegeven aan den getuige T., bij wien deze in beslag is genomen, na verloop van acht dagen nadat dit vonnis, na approbatie. zal zijn gepronuntieerd, — terwijl bij gemeld vonnis beklaagden worden vrijgesproken van hetgeen hun nieer of anders is te laste gelegd. dan als bewezen is aangenomen. als zijnde dit niet rechtsgeldig bewezen:

Van welk vonnis door beklaagden hooger beroep is ingesteld bij het Hof alzoo appellanten van dit vonnis ter eenre. voor wie schriftelijk ter rolle is verklaard. dat zij zich wenschen te gedragen naar het ooicleel van het Hof',

en

den waarnemenden Advocaat-Fiskaal voor de Zee en Landmacht. bij 's Hofs beschikking van 21 Juli 1914 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde ter andere zijde. door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van liet vonnis van den Krijgsraad, alleen voor zooveel de gedeeltelijke vrijspraak, de aan de geplegde feiten gegeven qualificatie en de opgelegde vrijheidsstraffen betreft en dat alsnog, bij Sententie van den Hove, de appellanten. niet tenietdoening van de gedeeltelijke vrijspraak, met aanhaling alsnog van artikel 312 sub 2o. van het Wetboek van Stralrecht. zullen worden schuldig verklaard aan:

..1o. diefstal voorafgegaan en vergezeld van geweld tegen per-...sonen. gedurende den voor den nachtrust bestemden tijd. op den ..openbaren weg, met het oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te ..maken, en

20. het als soldaat plegen van daden van geweld tegen zijn meer-..dere in rang in tijd van vrede en niet a oor den vijand",

en te dier zake zullen worden veroordeeld R. tot 1o één jaar gevangenisstraf .en 2o. negen maanden militaire gevangenisstraf en

C. tot 1o. één jaar gevangenisstraf tri 2o. zeven maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. voor wat B. betreft van den 10en Juli 1914 en voor wat C. aangaat van den 8en Juli 1914. eerst van de gevangenisstraf en daarna van de militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht. met instandhouding overigen.. van het bei oepen vonnis:

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan. dat zij afstand doen van pleidooi:

Gelet op hetgeen door appellanten, bij hun verhoor voor liet Hof, is in het midden gebracht en op de ter terechtzitting van het Hof door de getuigen S.. D., en S. afgelegde verklaringen;

Gelet op den eisch à minima san den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Gezien clt stukken van het geding;

Overwegende dat appellanten voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, hebben terechtgestaan ter zake

I. dat zij in den nacht van 5 op 6 April 1914, te omstreeks half-een ure, op den openbaren weg, nabij de in de gemeente Venlo gelegen Maasbrug, te zamen en in vereeniging, met het oogmerk zich die voorwerpen wederrechtelijk toe te eigenen, hebben weggenomen een portemonnaie, inhoudende eenig geld en ern gouden ring, toebehoorende aan den muzikant van het 2e Regiment Infanterie T.. althans aan een ander dan hen, appellanten, en door dezen bij zich gedragen, zulks terwijl zij, met bet oogmerk dien diefstal gemakkelijk te maken, meergenoemden meerdere in rang te voren te zamen en in vereeniging met geweld hebben vastgegrepen en tijdens liet plegen van het feit hebben vastgehouden, althans op tijd en plaats bovengenoemd de eerste appellant, B.. met het oogmerk zich die voorwerpen wederrechtelijk toe te eigenen, heeft weggenomen een portemonnaie, inhoudende eenig geld en een gouden ring toebehoorende aan den muzikant S.. althans aan een ander, dan aan hem appellant, en door dien meerdere in rang bij zich gedragen, terwijl. met het oogmerk dien diefstal gemakkelijk te maken, de eerste appellant bovengenoemden muzikant te voren met geweld heeft vastgegrepen en hem, tijdens hij dien diti-tal pleegde, heeft vastgehouden en de tweede appellant hem bij het plegen van diefstal opzettelijk is behulpzaam geweest door meergenoemden muzikant, ten einde liet plegen van meergenoemd misdrijf gemakkelijk te maken, eveneens tijden. het plegen daarvan met geweld vast te houden;

II. rlat zij in den nacht van 5 op 6 April 1914 te omstreeks 11¾ uur te Venlo op den openbaren weg, de Brugstraat, te zamen en in vereeniging hunnen meerclere in rang, den korporaal D., die zich langs dien weg voortbewoog, den weg hebben versperd en hem daarna gewelddadig hebben aangegrepen en vastgehouden;

Overwegende dat de Krijgsraad, hij op 10 Juni 1914 gewezen vonnis, van dit onder **I.** te laste gelegde, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, niet betrekking tot appellant B. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, niet zijn schuld daaraan, dat hij in den nacht van 5 op 6 April 1914, te omstreeks half een uur, op den openbaren weg, nabij de in de gemeente Venlo gelegen Maasbrug, niet liet oogmerk zich rlat voorwerp wederrechtelijk toe te eigenen, heeft weggenomen een gouden ring, toebehoorende aan den muzikant T. en door dien meerdere in rang bij zich gedragen, terwijl met het oogmerk dien diefstal gemakkelijk te

maken. hij. appellant, bovengenoemden muzikant te voren met geweld heeft vastgegrepen en hem tijdens hij dien diefstal pleegde Iieeft vastgehouden; en met betrekking tot appellant C wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard. met zijne schuld daaraan. dat hij in den nacht van 5 op 6 April 1914 te omstreeks half een ure, op den openbaren weg, nabij de in de gemeente Venlo gelegen Maasbrug, zijn meerdere in rang. den muzikant T.. met geweld heeft vastgegrepen en vastgehouden;

Overwegende dat de Krijgsraad bij bedoeld vonnis op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appellanten onder II te laste gelegde. met hunne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard;

Overwegende dat bii het vonnis de bewezen verklaarde feiten zijn gequalificeerd. wat den appellant H. betreft, voor het feit sub T als: diefstal voorafgegaan en vergezeld van geweld tegen personen, gepleegd op den openbaren weg met het oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te maken: voor liet ftit sub II als: het als soldaat plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang. in tijd van vrede en niet soor den vijand: en wat den appellant C. betreft: het als soldaat plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang, in tijd van vrede en niet voor den sijand, tweemaal gepleegd, en appellanten te dier zake zijn veroordeeld: B. tot: n. eene gevangenisstraf san één jaar. *b.* militaire gevangenisstraf van vijf maanden, en C. tot: eene militaire gevangenisstraf van zeventien maanden; met ontzegging voor beiden van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren; met bepaling dat de tijd. door de appellanten vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. van den 10den Juni 1914 ai in mindering zal worden gebracht. eerst op de militaire gevangenisstraf voor wat betreft den appellarit B. en van den 8en Juli 1914 af op de militaire gevangenisstraf voor wat betreft den appellant C.; met bevel. dat de meergenoemde ring. die als stuk van overtuiging heeft gediend. zal worden teruggegeven aan den getuige T.. bij wien deze is in beslag genomen na verloop van acht dagen nadat dit vonnis na approbatie zal zijn gepronuntieerd, en met vrijspraak van appellanten van hetgeen hun meer of anders is te laste gelegd. dan hierboven als bewezen is aangenomen. als zijnde dit niet rechtsgeldig bewezen:

Overwegende dat appellant B. ttr terechtzitting van htt Hoî heeft opgegeven:

dat hij een gouden ring in zijn bezit Iieeft gehad eil dien ring in den morgen van 6 April jl. heeft verkocht aan D. voor f 2.50. welk bedrag hij met zijnen kameraad C. onmiddellijk heeft verbruikt:

Overwegende dat appellant C. heeft opgegeven: dat hij in den nacht van 5 op 6 April 1914 met B. over de Maasbrug liep in de richting van Blerick. en eren voor hem uit een stafmuzikant liep;

dat zij dezen inhaalden en een hunner. hij meet niet wie. hem oni een gros vroeg en deze dit weigerde; dat zij torn iets verder over de Maasbrug dien muzikant hebben aangegrepen. waarbij hij, appellant. hem bij den linkerarm greep en B. bij den rrchtcrarm: dat hij gezien heeft dat B. de hand van den muzikant vasthield, maar verder niets heeft kunnen waarnemen; dat zij toen dien muzikant hebben losgelaten en deze daarop zeide: ..geef mij dien ring weer ..terug, want liet is een aandenken aan mijne moeder". dat B. daarop zeide: ..je zult hem wel terugkrijgen, maar nu nog niet. ik wil ..eerst eens kijken wat voor een vent je bent en of je er nog rapport ..van maakt"; dat. even nadat zij den muzikant hadden losgelaten, B. hem den ring heeft laten zien. zeggende: ..ik heb zijn ring"; dat de muzikant toen is weggegaan en zij de stad weer zijn ingegaan; dat zij den volgenden morgen samen de stad zijn ingegaan en B. toen heeft gezegd: ..ik verkoop dien ring" en hij hem ook heeft verkocht voor f 2.50 bij D.; dat zij het geld samen hebben verdronken; dat hij op 10 Mei j.l. met een kameraad liep en den muzikant ontmoette en hij toen tegen dien kameraad heeft gezegd: ..dien hebben wij zijn ring afgenomen. ik zal eens naar hem toegaan en er niet hem over spreken"; dat hij toen ook aan dien muzikant heeft verteld waar de ring was en zij daarna met z'n drieën, de muzikant C. en hij. naar D. zijn gegaan; dat hij toen aan D. heeft gevraagd om te zorgen dat de ring terugkwam; dat de hem ten processe vertoonde ring de bewuste is;

Overwegende dat is verklaard door de getuigen:

T., dat hij in den nacht van 5 op 6 April 1914, tusschen halfeen en één uur, van de stad afkwam in de richting van de Maasbrug en voor hem uit liepen twee infanteristen en een burger, die hij vlak voor de Maasbrug passeerde. dat die burger D. was; dat hij verder de brug overging en toen hij die over was. hoorde roepen: „sergeant"!; dat hij daarop halt hield en nu de appellanten voor hem stonden. links van hem C. en rechts van hem B.; dat C. hem toen vroeg: ..hebt U niet een gros. sergeant?" en hij daarop heeft geantwoord dat hij geen grossen meer had en dat het tijd was om naar huis te gaan; dat op dat oogenblik C. hem bij zijn linker- en B. hem bij zijn rechterpols vastgreep, gelijktijdig; dat B. hem toen den ring van den rechter ringvinger trok; dat de ring hem wat wijd was; dat de appellanten hem daarna los lieten en hij aan Y,. vroeg hem den ring terug te geven, daar deze ring een aanclenken van zijn moeder was; dat B. daarop antwoordde: ..neen, maar op het laatst van de week, als je hier tenminste geen melding van maakt. krijg je hem terug"; dat de appellanten toen weer terug zijn gegaan over de brug; dat hij op een Zondag C. ontmoette in gezelschap van ren burger en hij C. toen heeft gevraagd hoe het met zijn ring was; dat C. hem toen heeft gezegd spijt te hebben en hem gebracht heeft bij D.; dat C. bij D. heeft gezegd dat hij den ring terug wilde koopen, omdat die van hem. getuige, gestolen was; tat tijdens appellanten hem vast hadden geen van beiden iets heeft

gezegd. doch hij wel heeft gezien dat B.. toen zij weggingen, den ring had hangen aan den gekromden wijsvinger van zijn rechterhand en hem bekeek; dat de hem ten processe vertoonde ring de zijne is;

D.. dat in den avond van 6 April 1914 in zijn winkel twee soldaten kwamen, waarvan de een, B. genaamd, hem een ring te koop aanbood en hij dien ring heeft gekocht voor oud goud voor *f* 2.50: dat hij dien ring op 16 April heeft verkocht aan zijn vader te Bracht in Duitschland voor 7 mark: dat ongeveer drie weken daarna T., in gezelschap van C.. dezelfde die in gezelschap van B. bij hem was geweest en dien hij als Venlonaar goed kent. in zijn winkel kwam en naar den ring vroeg die B. aan hem, getuige, had verkocht: dat hij geantwoord heeft dat hij den ring reeds had verkocht, doch dat hij moeite zon doen hem weer terug te krijgen; dat T. met een brigadier later den ring, nadat hij hem had teruggekocht, hebben gehaald; dat de hem ten processe vertoonde ring de bewuste ring is;

Overwegende dat in het aan appellanten voorgehouden onder No. 169 op 21 Mei 1913 door den Brigadier der Brigade Koninklijke Marechaussée te Venlo B. opgemaakt proces-verbaal is vermeld, dat hij op 21 Mei 1914 te Venlo heeft in beslag genomen een ring; dat hij dien ring aan appellanten lieeft vertoond:

Overwegende dat alzoo door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit den inhoud van: de erkentenissen van appellanten — ieder- erkentenissen slechtgebezigd ttgen hem, die deze aflegde — de verklaringen van de getuigen T. en D. en het proces-verbaal van R.. een en ander boven weergegeven, wettig en overtuigend bewezen i-. met der appellanten schuld daaraan, dat zij in den nacht van 5 op 6 April 1914 te omstreeks halfeen ure. op den openbaren weg, nabij de in de gemeente Venlo gelegen Maasbrug, te zamen en in vereeniging, met het oogmerk zich dat voorwerp wederrechtelijk toe te eigenen, hebben weggenomen een gouden ring, toebehoorende aan den muzikant van het 2e Regiment Infanterie T. en door dezen bij zich gedragen, zulks terwijl zij. met het oogmerk dien diefstal gemakkelijk te maken, meergenoemden meerdere in rang te voren te zamen en in vereeniging met geweld hebben vastgegrepen en tijdens het plegen van het feit hebben vastgehouden;

Overwegende dat toch het eerst vragen om geld door appellant C. aan T.: het ter zelfder tijd met appellant B. vastgrijpen en later meer los laten van T.: het bij den verkoop van den ring door appellant B. aanwezig zijn; het te zamen met dien appellant verbruiken van de opbrenqst van den ring. alsmede de houding eenigen tijd later tegenover T. aangenomen en de uitlatingen toen tegenover hem gedaan, een en ander door de boven opgesomde bewijsmiddelen bewezen, voldoende aanwijzingen opleveren om appellant C. te beschouwen als den mededader van appellant en niet als diens medeplichtige of enkel als dader run hetgeen iii het vonnis van den

Krijgsraad van het onder I te laste gelegde te zijnen la-ie is bewezen aerklaard;

Overwegende dat, waar liet aan appellanten onder I in de eerste plaats te laste gelegde, niet hunne schuld daaraan. in hoofclzaak wettig en overtuigend bewezen wordt verklaard. het onderzoek naar hetgeen hun daar in de tweede plaats, subsidiair. is te laste gelegd, overbodig is geworden;

Overwegende dat clus het vonnis van den Krijgsraad, hetweìk, met betrekking tot het onder I aan appellanten te laste gelegde. eene geheel andere beslissing inhoudt, voor zooverre de bewezen en schuldigverklaring van dit onder I. te laste gelegde, de qualificatie aan het bewezen verklaarde gegeven en de strafoplegging te dier zake betreft. niet in stand kan blijven;

Overwegende dat de boren bewezen verklaarde feiten behooren te worden gequalificeerd voor ieder van appellanten als:

n. diefstal. voorafgegaan en vergezeld van geweld tegen personen. gepleegd door twee vereenigde personen op den openbaren weg, met liet oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te maken, en *b.* het als soldaat aangrijpen van zijn meerdere in rang ia tijd van vrede en niet voor den vijand;

Overwegende dat. waar op eeii feit. als gequalificeerd oncler a. eene hoofdstraf is gesteld van ten hoogste twaalf jaren gevangenisstraf en op een feit, als gequalificeerd onder *b.*, eene hoofdstraf van militaire gevangenisstraf ran ten hoogste tien jaren. in dezen de eerstbedoelde strafbepaling moet worden toegepast;

Overwegende dat de bewezen- en schuldig-verklaring ran appellanten aan het hun onder II te laste gelegde in het vonnis te recht is geschied, echter verkeerdelijk op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, aangezien uit de verklaring ran den getuige S. geene enkele aanwijzing voortvloeit met betrekking tot dit deel der telastlegging;

Overwegende dat de alsnu enkel overblijvende beëedigde verklaring van den getuige D.. zooals die in het vonnis is opgenomen, als algelegd door een militair. die door aan hem gesubordineerden is mishandeld, in deze voor volledig bewijs kan en moet worden gehouden;

Overwegende dat deze mishandeling mei niet heeft plaats gevonden ..in dienstzaken" :naar dit ook geen vereischte is voor de toepasselijkheid van de bepaling van artikel 211 van het Crimineel Wetboek voor htt Krijgsvolk te Lande: clnt immers bedoeld artikel liet ..in dienstzaken" verbindt enkel aan liet „gedesobedieerd zijn" en niet aan het „tegengesproken, gescholden, gedreigd, geslagen of anderszins mishandeld zijn"; I) dat dit blijkt bij aandachtige lezing van het artikel in den tekst. zooals die is te vinden in het

---

1) Bij Sententie van 1 December 1914 in zake K. E. werd eene gelijke beslissing gegeven, naar aanleiding van een vonnis van den krijgsraad te Arnhem van 2 October 1914. Red.

werk van Professor Mr. H. van der Hoeven: ..Onze militaire Strafwetgeving, geschiedenis harer wording en samenstelling", welke tekst. door den schrijver letterlijk gecollationneerd met de op het Kabinet der Koningin berustende Minuut. reed* voorlimam in liet Ontwerp door de Commissie tot het vervaardigen van Militaire Wetboeken op 7 Februari 1814 ingeclieizd alsmede in het Ontwerp door de Commissie tot het ontwerpen der Militaire Wetboeken op 27 Januari 1815 ingediend; dat de juistheid van deze opvatting — ..in dienstzaken" behoort slechts bij gedesobediëerd en niet bij tegengesproken, gescholden, gedreigd. geslagen of anderszins mishandeld — bevestiging vindt bij lezing van het artikel in den Franschen tekst. luidende cleze (Manuel de Justice Militaire. par P. A. F. Gérard):

„Lorsqu' un militaire aura h se plaindre qu' un de ses subor-
..donné's lui a désobéi dans des choses relatives air service, ou qu'il
..l'a contredit. injurié. menacé. frappé on autrement maltraité, il
..en sera cru sur son serment; et sa seule déposition sera tenue à
„cet égard pour une preuve complete. à moins que. pour quelque
..raison particulière, le temoin ne fut récusable, ou que soa temoig-
„nage ne fût affaibli ou contrarié par d'autres circonstanees";

dat deze opvatting ook in zooverre zich aansluit bij de overige bepalingen van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, dat wèl bij de misclrijven van de artikclen 95 en 96 (het désobediëeren) maar niet bij die van de artikelen 99. 100 en 101 (het schelden, dreigen. slaan of anderszins mishandelen) ..dienstzaken" — daar „orders" genoemd — tut het wezen van strafbare feit behooren, zijnde het overigens niet geheel duidelijk op welk misdrijf de wetgever bij ..het tegenspreken". in artikel 211 genoemd, het oog moet hebben gehad;

Overwegende dat het aldus bewezen verklaarde. voor zooverre appellant B. betreft, in het vonnis juist i- gequalificeerd; dat hem echter te dier zake eene straf is opgelegd, die niet staat in goede verhouding tot den ernst van het door hem gepleegde feit, zoodat het vonnis roor zooverre cleze strafoplegging betreft niet in stand kan blijven;

Overwegende dat de qualificatie aan het bewezen verklaarde gegeven en de opgelegde straf. voor zooverre appellant C. betreft. niet in stand kunnen blijven zulks in verband met hetgeen van het onder I te laste gelegde te zijnen laste boven is bewezen verklaard;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht heeft aangenomen, dat appellanten ter zake van de gepleegde feiten ongeschikt zijn om in den militairen stand te blijven:

Gezien behalve de Wetsartikelen in liet vonis genoemd. de artikelen 55 en 312 2e van het Wetboek van Strafrecht; 211 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande; 17 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191); 209 en volgende van de Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Pruvisioncele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet liet vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, op 10 Juli 1914 ten laste van appellanten gewezen. voor zooverre die uitspraak betreft: bewezen- en schuldig-verklaring en qualificatie ter zake van het hun onder I. te laste gelegde; qualificatie ter zake van het aan appellant C. onder TB te laste gelegde, alsmede strafoplegging aan beide appellanten;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand. met verbetering der bewijsvoering als boven aangegeven;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met der appellanten schuld daaraan. dat appellanten in den nacht van 5 op 6 April 1914, te omstreelis halfeen ure. op den openbaren weg, nabij de in de gemeente Venlo gelegen Maasbrug, te zamen en in vereeniging, inet het oogmerk zich dat voorwerp wederrechtelijk toe te eigenen, hebben weggenomen een gouden ring, toebehoorende aan den muzikant van het 2e Regiment Infanterie T. en door dezen hij zich gedragen, zulk; terwijl zij. met het oogmerk dien diefstal gemakkelijk te maken. meergenoemden meerdere in rang te voren te zamen ell in vereeniging met geweld hebben vastgegrepen en tijdens het plegen van het feit hebben vastgehouden;

Qualificeert deze aldus bewezen verklaarde feiten voor ieder hunner als: *a.* diefstal. voorafgegaan en vergezeld van geweld tegen personen, gepleegd door twee vereenigde perionen op den openbaren weg, met het oogmerk oin dien diefstal gemakkelijk te maken, en b. het als soldaat aangrijpen van zijnen meerdere in rang in tijd van vrede en niet voor den vijand;

Veroordeelt te dier zake appellant R. tot eene gevangenisstraf van één jaar ell zes maanden en appellant C'. tot eene gevangenisstraf van één jaar en drie maanden;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan appellanten onder I. in de eerste plaats meer of anders is te laste gelegd dan boren bewezen is verklaard en spreekt hem daarvan vrij;

Veroordeelt appellant B. ter zake van het hem onder II te laste gelegde, in het vonnis bewezen verklaarde en gequalificeerde feit. tot eene militaire gevangenisstraf van zes maanden;

Qualificeert het feit aan appellant C. onder II. te laste gelegd als: het als soldaat aangrijpen van zijnen meerderen in rang in tijd van vrede en niet voor den vijand;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene militaire gevangenisstraf van vier maanden;

Ontzegt aan appellanten het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Bepaalt dat de tijd. door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van ell de rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, voor den veroordeelde R. sedert tien Juni 1914 en voor den veroordeelde C. sedert acht Juli 1914, in mindering

zal worden gebracht. eerst op de militaire gevangenisstraf en vervolgens — indien noodig — op de gevangenisstraf;

Beveelt dat onmiddellijk na het uitspreken van deze Sententie, de meergenoemde ring, die als stuk van overtuiging heeft gediend. zal worden teruggegeven aan den getuige T.. bij wien deze is in beslag genomen;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 4 December 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy. Mr. H. J. M. Tijssens. S. F. Nolst Trenité. Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. A. Qnack en P. P. C. Collette.

Eene klacht over eene opgelegde straf, ingebracht binnen acht dagen na het einde der aan klager door de hoogere militaire autoriteit bij wie hij zich eerst beklaagd had, ter zake dezer klacht opgelegde straf is tijdig ingediend.

Het zingen van een spotlied op eer, meerdere is voor dezen aanstootelijk en zeker ook onbestaanbaar met de instandhouding eener goede krijgstucht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gelezen de verklaring, gedagteekend 8 November 1914. van den matroos 3e klasse leerling kok B.. stamboeknr. ..... dienende aan boord van Hare Majesteits instructieschip „van Galen", houdende dat hij zich wenscht te beklagen bij den militairen rechter over de reden van de hem op 19 October 1914. door zijn Commandant opgelegde straf van zes dagen provoostarrest, luidende: „Zeer onmilitair „gedrag door een lied te zingen aanstootelijk voor den opperschip„per, Chef der equipage";

Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden, waaruit blijkt dat klager zich eerst beklaagd heeft hij de hoogere militaire autoriteit en binnen acht dagen na het einde der hem ter zake dier klacht door die autoriteit opgelegde straf — alzoo tijdig — zijn klacht aan den militairen rechter heeft ingecliend;

Gehoord den klager en — onder eede — den getuige S.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat klager op 16 October j.l. 's avonds aan boord van bovengenoemden bodem bij de kombuis. te zamen met eenige andere schepelingen stond te zingen:

dat de zich toen in de nabijheid bevindende Opperschipper, Chef

der equipage S., bovengenoemde getuige -- in het gezongen liedje zijn naam hoorde en. nader bij. vlak achter klager komende. dezen duidelijk hoorde zingen: ..Zeven dagen in de week. schipper S. wat zie je bleek":

Overwegende dat klager — erkennende op de aangegeven plaats en tijd gezongen te hebben — ontkent daarbij den naam ..S." gebruikt te hebben. daarbij opge\-ende als de door hem gezongen woorden: „Zeven dagen in de week. Margerietje is van streek";

Overwegende dat van de omstanders en gedeeltelijk meezingenden. allen gehoord door de op last van den Commandant der Marine te Hellel-netslui.. henocmde Commissie van onderzoek, sommigen verklaren de woorden, welke door klager gezongen werden. niet gehoord te hebben. anderen. dat zij er niet op gelet hebben;

Overwegende dat — waar alzoo klagers ontkentenis staat tegenover de stellige. met eede bevestigde verklaring van den Opperschipper. dat hij duidelijk gehoord heeft dat klager — wiens schelle stem hij goed kent — een liedje zong, waarvan liet refrein was: „Schipper S. wat zie je bleek" — deze verklaring onvoorwaardelijk moet worden aangenomen;

Overwegende dat het zingen van een spotlied op een meerdere voor dezen is aanstootelijk en zeker ook onbestaanbaar met de instandhouding eener goede krijgstucht in den dienst ter zee. zoodat daarvoor te recht door den Commandant van de „van Galen" is gestraft; dat de straf wel zwaar is, doch niet te zwaar in verhouding tot de gepleegde overtreding en de strafreclen deze goed weergeeft:

Krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele-Instructie in verband met de artikelen 12 tot 15 \-an de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Beschikkende op voormelde klacht:

Verklaart deze ongegrond;

Handhaaft de strafreden waarover beklag;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager. aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal;

Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 7 Juli 1914.

(Geapprobeerd door het H. M. G. bij resolutie van 11 Aug. 1914).

President: Mr. Th. Evekink.

Leden: de kapiteins J. h. Snijders en A. Kaptein en de luitenants J. J. van Santen en Mr. Dr. J. S, Barbas.

Auditeur-Militair: Mr. Dr. G. L. v. Oosten Slingeland (pl.v.).

Een brigadier der Maréchaussee staat terecht, beschuldigd van meineed in eene strafzaak ten nadeele van den beklaagde. Vrijspraak.

In naam der Koningin!

Vonnis van den Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement te Arnhem

in zake

De Auditeur-Militair in het 2e Militaire Arrondissement te Arnhem, ambtshalve eischer

tegen

S. van der T'.. oud 51 jaar. geboren te Stad aan 't Haringvliet, 26 Mei 1863, tijdens het gebeurde brigadier te paard der Koninklijke Marechaussee, Ie Divisie. thans wonende te Groningen. Beklaagde niet gedetineerd.

De Krijgsraad in hei Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Garnizoens-Commandant ie Leeuwarden van 28 Maart 1912. waarvan afschrift is gelaten aan beklaagde;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Commandeerende officier van het Garnizoen der Hoofdplaat~van het 2e Militaire Arrondissement dd. 26 Mei 1914 met de aan den voet daarvan gestelde telastelegging van den Auditeur-Militair. welk stuk onder overgifte van een door den Secretaris bij bovengenoemden Krijgsraad geteekend afschrift. aai; beklaagde is beteekend op 28 Mei 1914;

Gelet up liet ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de getuigen op last van den Auditeur-Militair voornoemd gedagvaarcl;

Gezien de door den Auditeur-Militair ingediende schriftuur van eisch, strekkende tot veroordeeling;

Gehoord den beklaagde, mede bij monde van diens raadsman Mr. J. R. H. van Schaik Jr.;

Na overeenkomstig artikel 193 van de Rrrhtspleging bij de Landmacht te hebben beraadslaagd;

Overwegende dat beklaagde voor dezen Krijgsraad gehouden den 19en Juni 1914 heeft terechtgestaan ter zake:

dat hij te Onderdendam op 24 November 1913 op de openbare terechtzitting voor strafzaken van liet kantongerecht aldaar in de strafzaak van den ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij dat kantongerecht tegen W. H.. als getuige onder eede gehoord, mondeling persoonlijlc. opzettelijk een valsche verklaring onder eedr heeft afgelegd. namelijli dat hij op 7 Mei 1913 niet den boekbinder W. H. te Bedum, die vooropging. de trap van diens huis te Bedum is opgegaan en zich in de werkplaats heeft begeven; dat hij heeft gezien, dat een jeugdig persoon, F. X. Sh. T. bezig was arbeid te verrichten bestaande in het vouwen en op elkander leggen van vellen papier, dat in de werkplaats geen arbeidslijst hing;

Overwegende dat het aan beklaagde tertooiide en voorgehouden uittreksel uit het Stamboek van de onderofficieren en minderen van de 4de Divisie Kon. Marcchaussee inhouclt: dat beklaagde zich den 24 Augustus 1889 vrijwillig heeft verbonden voor den tijd van ze.; jaren bij de 1e Divisie Kon. Marechaussee. 1 Juni 1893 overgeplaatst bij de 3e Divisie Kon. Marechaussee. 1 Mei 1891- overgeplaatst bij de 4e Divisie Kon. Marechaussee. Brigadier-fittilair te paard 19 November 1894, Marechaussee te paard 1e klasse 24 Augustus 1895. Brigadier te paard 24 Maart 1899. Wachtmeestertitulair te paard 24 Maart 1909. Brigadier te paard op verzoek 1 April 1913;

Overwegende. dat het Proces-Terhaal van het uerhanclelde op de openbare terechtzitting van het kantongerecht te Onderdendam ter behandeling van politiezaken van Maandag den 24 November 1913 in de zaak van den heer ambtenaar van het Openbaar Ministerie hij dat kantongerecht tegen W. H.. boekbinder. wonende te Redum. inhoudt: dat beklaagde als getuige gehoord. na te hebben afgelegd den eed van in deze zaak te zullen zeggen. de geheele waarheid en niets dan de waarheid o. a. heeft verklaard: ..dat hij op 7 Mei 1913 arbeidsinspectie heeft gehouden met den marechaussee P. G. Dekema. dat hij met dezen is binnengegaan in de woning van W. H. den beklaagde voornoemd te Beílnm: dat hij toen met beklaagde, die vooropging. de trap is opgegaan en zich in de werkplaats heeft begeven, dat hij heeft gezien. dat een jeugdig persoon F. A. Th. T. bezig was arbeid te verrichten. bestaande in het vouwen en op elkander leggen van vellen papier. dat in de werkplaats geen arbeidelijst hing";

Overwegende, dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft ontkend. en heeft aangevoerd: ik verklaar volkomen te blijven volharden bij hetgeen ik heb verklaard aan den kantonrechter te Onderdendam op 24 November 1913 (deze verklaring werd aan vall der V. voorgelezen, zie verhoor 23 Maart 1914);

Overwegende, dat de navolgende getuigen, onder eede hebben verklaard:

W. H.. hoekbiiider te Bedum:

Op 7 Mei 1913 is beklaagde met een marechaussee dien ik later D. heb hooren noemen bij mij in den winkel te Bedum geweest. Beklaagde i> bij de tweede toonbank, clus ongeveer hall weg in den winkel geweest. Beklaagde heeft mij toen gevraagd, of ik jongens aan het werk had, en toen heb ik hem gezegd: ..Ja, een". en tevens heb ik hem verteld. dat ik het aanhangsel van de arbeidskaart naar de arbeidsinspectie te Groningen had opgezonden; daarop zei beklaagde: „dat is in orde" en vertrok hij met den marechaussee. Hij is clus niet verder mijn huis in geweest. dan half weg den winkel. Beklaagde is niet de trap opgegaan naar de werkplaats en aldaar ook niet geweest op 7 Mei 1'313. Op 22 Juli 1913 is beklaagde weer bij mij geweest en zeide, dat hij procesverbaal moest opmaken. omdat ik hem op 'i Mei voorgelogen had.

B. H.. hoekclrukkei te Bedum:

Ik merk geregeld in de drukkerij van mijn vader te Bedum. Ik werk op de werkplaats van 's morgens 6—8, van 8½—12, 1½—3 en 3¼—6. Ik weet zeker dal ik op 'i Mei 1913 op de werkplaats op dc werkuren ben geweest. Op 7 Mei 1913 is beklaagde op de uren dat ik op de werkplaats aanwezig was, niet aldaar geweest. ik meet zeker, dat de arbeidslijst op de werkplaats hing op de gewone plaat* Ik heb op 7 Mei op de werkplaats niet Iiooren spreken, dat er op dien dag boven op die werkplaats een marechaussee is geweest. Ik weet ook, dat F. T. in 1913 niet anders met het leggen van papier op de pers bezig kan geweest zijn. dan des Dinsdags, namiddags. omdat er dan een courant uitkomt. Men moet een trap opgaan van 3 ñ 4 meter hoog en dan nog een pas links gaan om aan de deur van de werkplaats te komen. Onder aan de trap staande, kan men van daar niet in de werkplaats zien, al staat de deur open.

h. F.. letterzetter te Bedum:

Op 7 Mei 1913 was ik in rle werkplaats van H.. bezig, ik heb schafttijd van 8—8½, 12—1½ en van 3—3½. Op de uren, dat ik op 7 Mei 1914 in de werkplaats werkte is beklaagde niet op de werkplaats geweest en op de werkplaats ia niet over een marechaussee gesproken. F. T. houdt zich alleen des Dinsdagsnamiddags bezig niet het leggen rail papier op de pers, niet op andere dagen, omdat de coiirant alleen des Dinsdags uitkomt.

F. X. Tli. T.. letterzetter te Bedum (geboren 4 Juni 1898):

Ik was op 7 Mei 1913 werkzaam op de werkplaats van H.. boekdrukker te Bedum. Begin April 1913 ben ik hij H. in dienst gekomen. In de eerste twee maanden. dat ik bij hem in dienst was, deed ik niets anders clan letterzetten. behalve Dinsdagavonds, wanneer ik medehelp ria 6½ uur de kranten opvouwen. Mijn schafttijden zijn van 8—8½, van 12—1½ en 'i middags 3½—4. Op 7 Mei 1913 hel) ik op de uren, dat ik in de werkplaats aanwezig was, beklaagde aldaar niet gezien. Ik heb ook op 7 Mei op de werkplaats niet

hooren spreken over eeii marechaussee. die daar gem-eest zon zijn. De arbeidilijst heb ik voortdurend zien hangen, op dezelfde plaats, aan den rechterkant als men de werkplaats binnenkomt bij cle werktafel.

H. K., rijksambtenaar te Wanbach:

Van Juni 1912 tot het laatst van Juli 1913 ben ik letterzetter geweest il1 de drukkerij va11 TT. H. te Bedum. met onderbreking omstreeks April 1913. Ik kwam op 2 Mei, den dag na Hemelvaartsdag terug en bleef toen werkzaam tot 15 Mei 1913. In den tijd, dat ik op de werkplaats werkzaam ben geweest, heb ik beklaagde daar niet gezien. dus ook niet op i Mei 1913 en is aldaar niet over een marechaussee gesproken. Eerst in 't laatst van Juli 1913 is gesproken over een marechaussee, die op i Mei 1913 al of niet op de werkplaats zou zijn geweest. Ik n-erkte in het lokaal, de drukkerij heeft er slechts één. voor liet werk. Ik was steeds in dat lokaal van 's morgens 6 tot 12 's middags en van half twee 's micldags tot 6 uur 's avonds. ik heb mij nooit langer uit dat lokaal verwijderd dan eens een oogenblik. naar het privaat gaande. De deur van de werkplaats inkomende. hing de arbeidslijst steeds op dezelfde plaats aan de rechterkant.

P. G. D.. marechaussee 2e klasse te Muntendam:

Ik kan niet pertinent verklaren. dat ik geweest ben in de woning van W. H. op 7 Mei 1913 en kan ook niet pertinent verklaren. dat ik niet gewee-t ben in de woning van W. H. op i Mei 1913. Ik heb liet procesverbaal, dat inhield. dat ik wel ten huize van W. H. op 7 Mei 1913 ge\\-er-t was. onderteekend, omdat brigadier van der S. dat volhield. Ik heb op de zitting van liet kantongerecht Onderdendam onder eede verklaard. dat ik in de woning van H. ben geweest, alleen omdat dat werd volgehouden door den brigadier van der TT.. niet omdat ik mij dat zelf herinnerde.

TT. K. B.. kantonrechter te Onderdendam:

Ik heb op de zitting van het kantongerecht op 24 November 1913 geen bijzonderen indruk gekregen van den toen door mij gehoorden W. H.. die terechtstond. wegens een door beklaagde opgemaakt proces-verbaal. Ik had geen vrede met de tegenstrijdigheid, die toen gebleken was. uit de verklaringen van den marechaussee en beklaagde. en hel-, toen niet den Officier van Justitie over die zaak gesprokeil. Tooral de onvolledige verklaring en de weifelachtige houding van D. heeft mij beinvloed. beklaagde vrij te -preken. De houding van Van der V. was heel gewoon en maakte een gewone indruk. Geen van de getuigen of beklaagde maakte een bijzondere indruk behalve D.

J. h. kapitein Districts-Commandant hij de 4e Divisie der Koninklijke Marechaussee:

Na ontvangen inlichtingen van de arbeidsinspectie, betreffende toezending van arbeidslijst enz. van W. H.. heb ik aan beklaagde alsnog opgedragen, zoo mogelijk proces-verbaal op te maken. Mijn oordeel over beklaagde. i-. naar aanleiding van een straf, die be-

klaagde ontvangen heeft van den Divisie-Commandant n.l. op 27 Maart 1913. niet meer onverdeeld gunstig. Beklaagde is met onbepaald verlof, maar nog niet uit zijn dienstverband ontslagen.

P. B.. wachtmeester brigade-commandant der Kon. Marechaussee te Groningen:

Bij informatie is mij gebleken. dat de familie H goedgunstig bekend staat. Na terugkomst van de arbeidsinspectie van 7 Mei 1913 heeft beklaagde mij dadelijk mondeling gerapporteerd, dat hij bij H. geen arbeidslijst had gezien. en dat er een Jeugdig persoon werkzaam n a i en dat H. hem medegedeeld had die lijst opgezonden te hebben aan den arbeidsinspecteur. Ik heb toen ook niet cladelijk noodig geoordeeld, proces-verbaal te doen opmaken. Direct daarop heeft beklaagde den inspectieataat opgemaakt. De houding van D. gaf mij geen aanleiding om te denken aan een misslag van beklaagde.

Overwegende (lat de Krijgsraad riiet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput. dat beklaagde schuldig is aan liet hem ten laste gelegd, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien artikel 193 Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht sprekende in Naam der Koningin.

Spreekt den beklaagde vrij.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Koninklijk Besluit van 30 December 1914 No. 88

(Legerorders 1913. Deel B. No. 34).

Oprichting van afzonderlijke tuchtklassen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 28 December 1914, kabinet Litt. E. 136;

Gezien het Koninklijk Besluit van 20 Februari 1912, No. 51;

Hebben goedgevonden en verstaan, in afwijking van Ons bovengemeld Besluit, te bepalen:

Gedurende den tijd. dat het leger gemobiliseerd zal zijn, worden één of meer afzonderlijke tuchtklassen ingesteld ten behoeve van manschappen. voor wie ,plaatsing in de afuonderlijke of tweede klasse. genoemd in het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande of in de klasse van militairen aan eene gestrengere krijgstucht onderworpen, genoemd in de wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), wenschelijk moet worden geacht.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit. waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Koloniën en van Marine en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 30en December 1914.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog,

BOSBOOM.

Rij beschikking van den Minister van Oorlog van 25 Januari 1915, IIe Afd.. No. 79 zijn ter uitvoering van bovenstaand Besluit verschillende voorschriften gegeven, waarbij onder meer is bepaald:

dat met ingang van 1 Februari 1915 te *Hoorn* wordt opgericht

eene afzonderlijke tuchtklasse, voor welke van toepassing wordt verklaard het *„Voorschrift Tuchtklassen"*, behoudens verschillende in de beschikking aangegeven wijzigingen; de klasse wordt administratief gerekend een gedetacheerd onderdeel uit te maken van liet Depotbataljon der IXe Infanteriebrigade eii staat onder liet toezicht van den Inspecteur der Infanterie;

dat tot Commandant van de Tuchtklasse wordt benoemd de kapitein van 16 R. I..J. W. von Henning, terwijl daarbij — zoolang liet aantal aan de gestrengere krijgstucht onderworpen manschappen het getal van 100 niet te boven gaat -- twee beroeps- of verlofsluitenants zullen worden ingedeeld;

dat de Commandant de bevoegdheid heeft van detachementscommandant (art. 43 van het Reglement van Krijgstucht);

dat als administrateur bij de tuchtklasse wordt werkzaam gesteld en sergeant-majoor-admiilistrateur aan te wijzen door den Inspecteur der Infanterie; dat ook het overige personeel door dien Inspecteur naar mate der behoefte zal worden aangewezen uit opgave van geschikten door de Divisiecommandanten en Stellingcommandanten te verstrekken;

dat zoolang de afzonderlijke tuchtklasse te Hoorn gevestigd is. aldaar een detachenient der Koninklijke Marechaussee zal verblijf houden, waarvan de sterkte door den Inspecteur der Koninklijke Marechaussee in overleg niet den Inspecteur der Infanterie zal worden bepaald.

Staatsblad No. 23.

BESLUIT *van den 22sten Januari 1915, tot nadere regeling van de waarneming der functiën van de provoostengeweldigen in de militaire auditiën en van de dienstverhouding van den provoost-geweldige tot den President van den Krijgsraad en tot den Auditeur-Militair.*

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Op de voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Oorlog van den 21sten September 1914. 4de Afdeeling, no. 500. en van 30 September 1914. Iste Afdeeling, no. 2;

Overwegende, dat het gewenscht is nader te regelen de waarneming der functiën van de provoosten-geweldigen in de militaire auditiën en de dienstverhouding van den provoost-geweldige tot den President van den Krijgsraad en tot den Auditeur-Militair;

Den Raad van State gehoord (advies van den 8sten December 1914, No. 14);

Gezien liet nader rapport van Onze Ministers van Justitie en van Oorlog van den 22sten December 1914. 4de afdeeling, No. 514. en van den 19den Januari 1915. Iste Afdeeling, No. 4;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1.

In te trekken het Koninklijk besluit van 28 Februari 1827 No. 111, houdende bepalingen omtrent de waarneming der functiën van deurwaarders en provoosten-geweldigen bij de militaire justitie. en verder alle Koninlilijke besluiten waarbij de bezoldiging der provoosten-geweldigen ,geregeld is.

Artikel 2.

Aan artikel 2 van Ons besluit van den 15den September 1913 *(Staatsblad* No. 368) wordt toegevoegd een tweede lid. luidende: ,De bode is tevens belast met de waarneming der functiën van provoost-geweldige bij de militaire auditie. behoorende bij den Krijgsraad waarbij hij aangesteld is".

Artikel 3.

Tusschen het eerste en het tweede lid van artikel 4 van Ons in liet vorig artikel vermeld besluit wordt gevoegd een nieuw lid. luidende:, .De waarneming door den bode -\-an de functiën van provoost-geweldige wordt geregeld door den President van den Krijgsraad en door den Auditeur-Militair in onderling overleg".

Onze Minister van Justitie is belast niet de uitvoering van dit besluit. dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst. en waarvan afschrift zal worden gezonclen aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage. den 22sten Januari 1915.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie.
E. ORT.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

Uitgegeven den *tweeden* Februari 1915.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

Legerorders 1915. Deel A, No. 21.

Beschikking van den Minister van Oorlog van 3 Maart 1915. 1e Afd., No. 225.

Termijn voor het indienen bij den militairen rechter van ernr klacht over eene krijgstuchtelijke straf.

Het is gebleken. dat het Hoog Militair Gerechtshof als gedragslijn heeft aangenomen, dat klachtzaken. aanhangig gemaakt na den termijn van 8 dagen na het ondergaan der straf of na het tijdstip waarop aan de straf uitvoering is gegeven, niet meer in behandeling zullen worden genomen.

Mitsdien is het gewenscht, dat eene klacht over eene krijgstuchtelijke straf bij den militairen rechter wordt ingebracht uiterlijk op den achtsten dag, volgende op dien. waarop de klager zijne straf heeft ondergaan of. — bij disciplinaire straffen van blijvenden ot langdurigen aard. als degradatie of plaatsing in eene afzonderlijke of tweede klasse. — uiterlijk op den achtsten dag, volgende op dien, waarop aan de straf uitvoering is gegeven.

Rij latere indiening eener klacht moet deze echter toch worden doorgezonden aan den betrokken militairen rechter.

Legerorders 1915. Deel B, No. 108,

Beschikking van den Minister van Oorlog van 25 Maart 1915. 1ste Afd.. No. 7.

Militaire rechtspleging bij de troepen in Noordbrabant, Limburg en Gelderland. ten zuiden van de Waal.

Voor mat betreft de Militaire rechtspleging worden voor den tijd. rlat de strijdmacht gemobiliseerd zal zijn. als afzonderlijke garnizoenen aangewezen de gebieden, waarin gelegerd zijn onderscheidenlijk de IIIde Divirie. de IVde Divisie, de Cavalerie-Brigade en de gemengde Xde Infanterie-Brigade.

Indien de tot deze Divisies of Brigades behoorende militairen worden verdacht zich aan een strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt. worden de functiën, welke di: artikelen 11 en 12 van de Regtspleging bij de Landmagt aan den garnizoenscommandant opdragen, te hunnen opzichte vervuld door den Commandant der Divisie of Brigade. waartoe zij behooren. Voor de garnizoenen *Nijmegen, Venlo, Roermond* en *Maastricht* wordt echter de bestaande justitieele toestand gehandhaafd. De justitieele aangelegenheden betreffende de troepen onder bevel van den Commandant der

2de Divisie Koninklijke Marechaussee worden behandeld door het garnizoen *Roermond*.

De Commandant van liet Veldleger bepaalt bij welke Divisie of Brigade, de buiten Divisie- of Brigadeverband staande troepenonderdeelen (Hoofdkwartier Veldleger, bewakingsdetachementen, dekkingsdetachementen, enz.) voor mat de militaire rechtspleging betreft. moeten gerekend worden te behooren.

Legerorders 1915. Deel A. No. 30.

Beschikking van den Minister van Oorlog van 27 Maart 1915. 1ste Afd., No. 3.

Toepassing van de artikelen 10 en 22 der Wet van den 23sten Mei 1899 (*Staatsblad* No. 128). houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 187 der Grondwet.

Ingevolge de artikelen 10 en 22 van de Wet van den 23sten Mei 1899 (*Staatsblad* No. 128) raat in liet gebied, hetwelk in staat van oorlog of in staat van beleg is verklaard. de bevoegdheid politieverordeningen en verordeningen en keuren van waterschappen, veenschappen en veenpolders vast te stellen en te wijzigen van het burgerlijk op het militair gezag over. Mitsdien moet. indien in het voornoemde gebied vaststelling of wijziging van een zoodanige verordening noodzakelijk is. zulk:: steeds door liet militair gezag geschieden, ook al wordt bij die vaststelling of wijziging geen militair belang betrokken geacht. Het militair gezag behoort rchter geen maatregelen van wetgevenden aard te nemen. tenzij het militair belang zulks eischt, of het orgaan van het burgerlijk gezag. dat in gewone omstandigheden tot liet nemen van den maatregel bevoegd zou ziin, zulks verzoekt. Aan zoodanige verzoeken van het burgerlijk gezag behoort zoo spoedig mogelijk gevolg te worden gegeven. voor zoover het militair belang zich daartegen niet verzet.

De Staatsbladen Nos. 74 en 178 bevatten de Koninklijke Besluiten van den 8-ten Februari 1915 en van den 9den April 1913 ttr bevordering van eene behoorlijke uitvoering respectievelijk in de kolonie Curaçao en in de kolonie Suriname van sommige bepalingen van de Regtspleging bij de Zeeniagt.

De Staatsbladen No;.. 131 en 132 bevatten de Koninklijke Besluiten van den 5den Maart 1915. tot uitvoering respectievelijk van art. 33. tweede lid. van het Koninklijk Besluit van 30 Januari 1915 *!Staatsblad* No. 33) tot invoering van de gewijzigde Regtspleging bij de Landmagt (G. B. 1913 No. 73) in de kolonie *Suriname* en van art. 33. tweede lid. van het Koninklijk Besluit van 30 December 1914 *(Staatsblad* No. 611) tot invoering van de gewijzigde Regtspleging bij de Landmagt (P. B. 1914. No. 2) in de kolonie *Curaçao.*

Het Koninklijk Besluit van 3 October 1910 *(Staatsblad* No. 297. *Gouvernementsblad* No. *82. Publicatieblad* No. 55*)* is daarbij ingetrokken.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Approbatie en appèl in reclamezaken.

Saar ons dezer dagen ter oore kwam huldigt de krijgsraad te 's-Gravenhage de leer dat zijne beschikkingen in klachtzaken noch aan approbatie. noch aan appèl onderworpen zijn. Zelfs zou de krijgsraad daarvan blijk geven door in zijn beschikkingen hiervan uitdrukkelijk melding te maken door eene speciale -- in ons oog ietwat ongewone — overweging, ongeveer van dezen inhoud:

„O. dat deze beschikking van den krijgsraad, als zijnde geen vonnis. niet aan approbatie van het Hoog Militair Gerechtshof is, onderworpen en tegen deze beschikking geen beroep openstaat. vermits dit recht van beroep niet door de wet is gegeven."

Wij noemden die overweging „ongewoon" omdat zij strijdt met hetgeen in rechterlijke uitspraken te doen gebruikelijk is,. Daarbij zou men zoo zeggen. dat niet de lagere rechter uitmaakt of appèl openstaat van zijne beschikking. maar de beslissing of eeii appèl ontvankelijk is berust bij den hoogeren rechter bij wien men in beroep wil komen.

Ook de beslissing zelve lijkt ons niet vrij van bedenking. Het reclameproces hangt vrij wel geheel in de lucht. Wettelijke regels bestaan niet en wij zullen dan ook niet beweren. dat de beslissing bepaald onjuist is. Naar wèl is eene andere opvatting van het karakter van het klachtproces. zeer goed bestaanbaar en wordt die zelfs vrij algemeen gehuldigd. Op zijn zachtst uitgedrukt is derhalve de juistheid van 's krijgsraads beslissing dubieus. En als dan onder die omstandigheden aan een disciplinair gestrafte plotseling met één slag een vrij belangrijk recht ontnomen wordt. meenen wij daartegen een woord van protest niet achterwege te moeten laten.

Wij zeggen „ontnomen" want tot dusverre werd zooxvel door de schrijvers als door rechtspraak, èn van de krijgsraden èn van liet Hoog Militair Gerechtshof. aangenomen dat de beschikkingen in klachtzaken wèl aan approbatie en appèl onderworpen zijn. Bij de herziening der Regtsplegingen is op dit punt geen wijziging gekomen. Wij verwijzen naar Koolemans Beijnen. blz. 369. Collette en Van Dijk blz. 304. de circulaire van den advocaat-fiskaal van 3 Februari 1914 1). het Hoofd-tuk „Justitieele Zaken" Ver. Kon.

1) Te vinden in RI. R. T. IX, blz. 73. Zie punt XII en XIII.

Mar. Deel III, hoofdstuk XI. art. 22. 11de lid. de (nu vervallen) Justitieele voorschriften voor de landmacht. art. 15. Pde lid. Waarschijnlijk staat dus de Haagsche krijgsraad in zijne opvatting alléén en het is daarbij zeer wel mogelijk dat diens praktijken aan het H. M. G. onbekend zijn. Dan is dus de weinig aanbevelenswaardige toestand ontstaan, dat in het ééne militaire arrondissement appèl openstaat en dit in het andere onmogelijk wordt gemaakt. Ten koste van de éénheid in de militaire rechtsspraak dus ook van de tucht bij de krijgsmacht.

Het zou intusschen nog de vraag zijn of de krijgsraad. als het Hof zijne opvatting niet deelt. zich naar de beslissing van den hoogeren rechter zou gedragen. Met het oog op de recalcitrante houding die sommige krijgsraden. blijkbaar onder den invloed hunner voorzitters, want vroeger was daarvan geen sprake — zich tegenover het H. M. G. meenen te mogen veroorloren, is dit nog zoo zeker niet: de uitdrukkelijke vermelding in de beschikkingen van een overweging als hierboven vermeld, stemt niet tot gerustheid. Wij wenschen hierop echter niet vooruit te loopen. door reeds thans de vraag onder de oogen te zien of het Hof bevoegd en bij machte is zijn eventueel van den krijgsraad afwijkende uitlegging van het klachtproces in practische toepassing te brengen, dan wel of het zich weder genoodzaakt zou zien, evenals naar aanleiding van het onverkwikkelijke notulenconflict. de tusschenkomst van den Wetgever in te roepen.

Den korpscommandanten. belast met de uitvoering van de beschikking in een klachtzaak meenen wij met gerustheid in overweging te mogen geven met het gevoelen van den krijgsraad. in zake appèl en approbatie aanvankelijk geen rekening te houden en bij voorkomende gelegenheid zich vóór de tenuitvoerlegging tot het Hof te wenden met het verzoek te mogen weten of aan des krijgsraads beslissing zonder approbatie gevolg kan worden gegeven. En zoo. hetzij de gestrafte, hetzij de strafoplegger, mocht wenschen van die beslissing in hooger beroep te komen. zou het op den weg der commandanten liggen dien wensch ter kennis te brengen van het H. M. G. en in afwachting van 's Hofs antwoord daarop. de beschikking van den krijgsraad naast zich neer te leggen. Wat betreft de Marine zou die gedragslijn reeds thans het gevolg moeten zijn van art. 22. Justitieele zaken. Voor dit deel der krijgsmacht heeft de vraag echter weinig practische beteekenis omdat zich daar het geval dat eene reclame door den *krijgsraad* wordt behandeld, slechts hoogst zelden voordoet.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Van den secretaris bij den Zeekrijgsraad te Soerabaia ontvingen wij bij een op 29 December 1914 gedagteekend schrijven eenige mededeelingen betreffende dien Zeekrijgsraad, na het in werking treden aldaar. op 1 Juli 1914. van de gewijzigde Regtspleging bij de Zeemagt.

Met veel dank voor de toezending clier mededeelingen. ontleenen wij daaraan het volgende:

Bij beschikking van den vice-admiraal. commandant der zeemacht en chef van het Departement der Marine in Ned.-Inclië. d.d. 20 Juni 1914. No. 5001. merclen voor liet tijdvak van 1 Juli 1914 tot en met 30 Juni 1915 Benoemd:

1o. a. tot officier-commissaris. belast met het nemen van informatiën in de door hem naar deri Zeekrijgsraad verwezen en in de in het eerste gedeelte van art. 28 R. Z. bedoelde zaken:

de officier van administratie der 1e klasse W. L. G. J. F. Cramer van Baumgarten; 1)

b. tot secretaris bij die informatiën;

de adjunct-administrateur D. Sanders:

2o. hij den Zeekrijgsraad in de Marinekazerne te Soerabaia:

a. tot president: de kapitein-luitenant ter zee J. S. A. Kroon;

b. tot leden:

de kapitein der mariniers C. P. van Borselen,

de luitenant ter zee der 2de klasse H. IJssel de Schepper.

de luitenant ter zee der 2de klasse C. Meijer, en

de luitenant ter zee der 2e klasse W. H. G, Palm:

c. tot fiskaal: de officier van administratie der lste klasse P. M. Schreuclers 1):

d. tot secretaris: de adjunct-administrateur D. Sanders.

De aldus samengestelde krijgsraad hield zijne eerste zitting op 31 Juli 1914.

Na afloop der zitting van 5 Augustus 1914 werd het telegram ontvangen dat het nemen van de noodige maatregelen tot handhaving van Nederlands neutraliteit ordonneerde. Daarvoor werden president en leden van den krijgsraad. fiskaal. officier-commissaris en secrtaris werkzaamheden opgedragen, die het houden van zittingen gedurende eenigen tijd practisch onmogelijk maakten. terwijl juist in dien tijd het aantal beschikkingen, waarbij rechtsingang werd verleend. met den dag toenam. Dit duurde voort totdat, bij wijze van plaatsvervanging, door den commandant der zeemacht een geheel nieuwen krijgsraad werd benoemd. Deze krijgsraad hield zitting aan boord van Hr. Ms. logementschip „Koning der Nederlanden". voor de eerste maal op 11 September 1914. terwijl de offi-

1) In het bezit van het getuigschrift van meer uitgebreide kennis in rechtswetenschappen.

cier-commissaris op 4 September 1914 reeds zijne zittingen had hervat.

In verband met genoemde stagnatie kon in enkele zaken de eerste zitting niet worden gehouden op den bij de dagvaarding bepaalden dag en werd het vonnis in een andere zaak niet op tijd (zie art. 185 R. Z.) gewezen. Niettemin werd het fiat-executie verleend.

Ten gevolge der beschikking van den commandant der zeemacht van 12 October 1914 kon de Zeekrijgsraad vanaf 15 October weder zitting houden in de Marinekazerne te Soerabaia. Voor de leden IJssel de Schepper en Palm traden als plaatsvervanger op de officier van gezondheid der lste klasse J. D. Brijan en de officier van administratie der lste klasse J. R. J. de Raadt; overigens was de krijgsraad weder samengestelcl zooals oorspronkelijk bij beschikking van 20 Juni 1914 werd bepaald.

Sedert 1 Juli 1914 zijn door dezen Zeekrijgsraacl afgedaan 6 zaken van Europeesrhe en 20 zaken van inlandsche beklaagden, onder cleze laatste 17 wegens desertie. Op 29 December 1914 stonden 5 Europeanen en 7 inlanders voor den krijgsraad terecht.

Bovenstaande mededeelingen betreffen den krijgsraad „voor de niet tot een Ploot. Eskader of minder Smal vereenigde Schepen van de Zeemagt in Oost-Indië" (zie art. 123*b* R. Z.). Tot haar leedwezen kan de Redactie geen mededeelingen doen met betrekking tot den Zeekrijgsraad hij het Ned. Eskader in O.-I.

Verdediging bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Om als raadsman op te treclen van voor den Zeekrijgsraacl te Willemsoord terechtstaande beklaagden hebben zich beschikbaar gesteld de heeren Mrs. J. Verdam, A. Prins. H. P. M. Kraakman, A. J. M. Leesberg, Th. Gouverne en D. Sluis. allen advocaat te Alkmaar, alsmede de navolgende officieren:

Luitenant ter zee der 2de klasse B. Brutel de la Rivière. 1)
Luitenant ter zee der 2de klasse K. Muller, 1)
Kapitein der Mariniers P. S. Groen,
Officier van administratie der lste klasse J. H. M. Kittel.
Officier van administratie der 1e klasse W. H. C. ten Brummeler.
Officier van administratie der 1e klasse H. B. van Dam.
Officier van administratie der 2de klasse N. F. Dijkema, en
Officier van administratie der 2de klasse K. P. Verschuur.

1) Gedurende de wintermaanden.

Uit de Parijsche correspondentie. voorkomende in de „Nieuwe Courant" van 8 Maart 1915. Avondblad, knippen wij liet volgende:

Betere rechtspraak.

Deze hebben wij thans te danken aan de krijgsraden. welke ook de zaken berechten die eertijds in de handen van jury's vielen. Onlangs kreeg de eerste krijgsraad alhier te oordeelen over een misdaad van de soort. door den volksmond aangeduid als „crimes passionnels". Alsof achter bijna alle misdaden niet in meerdere of mindere inate de bevrediging van een passie zit. Liefde-misdaden dan; of. nog beter gezegd: nexneele misdaden.

Het was dit keer weder het oude liedje. Iemand had. tiidens een vlaag van — ongerechtvaardigd gebleken — jaloezie, vier revolverschoten gelost op zijn vrouw. Ze werd niet ernstig gewond en kwam zelfs den rechters verzoeken de zaak niet te vervolgen. Een jury had zich in dit geval ontwijfelbaar zeker door een of anderen naamzoekenden advocaat laten ompraten, zou verdwaald zijn in argumenten van beperkte toerekenbaarheid. verzachtende omstandigheden, enz. De dader zou vrijgelaten zijn, met applaus van eeii verteederd en meelijdend publiek. Maar nu ging het anders. De krijgsraad veroorcleelcle hem tot tien jaren dwangarbeid en tien jaren ontzegging van verblijf.

Daar zullen er relen van geschrokken zijn, de dader niet het minst. Maar voor de volkszeden hier mag zoo een berechting een weldaad heeten. Hadden de jury's sinds jaren geoordeelcl als deze krijgsraad deed over al de jaloersche en driftige mannen en vrouwen die doodden. kwetsten. vitrioleerden of andere daden tegen het levensrecht van medemenschen begingen. hoeveel van die misdaden zouden onuitgevoerd zijn gebleven uit vree.; voor de dreigende bestraffing. Nog eenige vonnissen als dit. En dan mag worden verwacht. dat na den oorlog de jury's niet weer zoo dadelijk zullen vervallen in de tot gewoonte geworden miskenning van haar taak. Dat zal winst zijn voor de sociale orde. 1)

---

1) Misschien zal men zich nu in Frankrijk nog wel eens gaan bedenken alvorens tot de voorgenomen afschaffing van de krijgsraden over te gaan. Hunne steeds als zoo minderwaardig gekreten rechtspraak wordt nu zelfs al *boven* de gewone gesteld! Red. M. R. T.

Auditeur-militair contra militair gezag.

In de voor den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 16 April j.l. behandelde zaak van een adspirant-vaandrig concludeerde de aucliteur-militair, Mr. Palthe Wesenhagen, in overeenstemming met beklaagde's raadsman, Mr. M. Mendels, tot nietigverklaring vaii de telastelegging.

Naar aanleiding van het verslag der krijgsraadzittiiig. opgenomen in „De *Nieuwe Courant*", en vaii de door Mr. Mendels als Kamerlid omtrent die zaak gedane mededeelingen in de Tweede Kamer. der Staten-Generaal op 12 Mei j.l. (Handelingen 1914—1915, bladz. 1387). heeft de heer E. G. de Wijs zich laten verleiden in die courant zijne bezwaren kenbaar te maken tegen de oprattingen van de heeren Mr. M. en Mr. P. W., omtrent de formuleering der telastelegging in verband met de voorschriften der R. L. Op dit stoute stuk zijn de beide rechtsgeleerden het antwoord niet schuldig gebleven, maar de heer d. TV. heeft zich door hun repliek niet „van de wijs" laten brengen en gemeend in een nader door hem ingezonden artikel de beide heeren van hun ongelijk te moeten overtuigen.

Het kwam ons voor, dat de kwestie waarom het in de tusschen den heer d. W. eenerzijds en de heeren Mrs. M. en P. W. anderzijds gevoerde polemiek gaat. van voldoende belang is voor de lezers van liet M. R. T. om in de rubriek „Uit de pers" van deze aflevering (bladz. 445) de betrekkelijke stukken uit „*De Nieuwe Courant*" over te nemeii.

Naar den inhoud daarvan mogen wij clus kortheidshalve verwijzen, maar wij kunnen niet nalaten nog eenige beschouwingen ter zake in het midden te brengen.

Bij lezing van het krijgsraadverslag trof ook ons het betoog van den auditeur-militair in aansluiting en overeenstemming met ílat van den rechtsgeleerden raadsman. Immers konden wij, in verband met cle duidelijke voorschriften der X. L. op dit punt, niet inzien hoe bij mogelijkheid een auditeur-militair, een rechtsgeleerde toch van wien verwacht kan worden dat hij de met op de militaire rechtspleging kent en nakomt. hoe cleze rechterlijke ambtenaar in gemoede kan verklaren, dat in eene zaak. waarover de krijgsraad is bijeengeroepen „*de tenlastelegging niet van hem is uitgegaan, doch dat „de zaak aldus is aangebracht op aandrang van de militaire autorifeiten*" en. als 't ware om te kennen te geven dat hij — auditeur — het niet helpen kan dat die telastelegging niet deugt, zich verschuilt achter den garnizoens-commandant die „*op eigen gezag een strafbaar feit geformuleerd en de zaak voor den krijgsraad gebracht*" had.

Aanvankelijk meenden wij echter ons oordeel over deze gedragslijn van den auditeur-militair te moeten opschorten, omdat het korte verslag wellicht de toedracht niet volkomen duidelijk weergaf. Later bleek, uit de mededeelingen van Mr. Mendels in de Tweede Kamer. dat de auditeili--militair zich inderdaad in dien zin had uitgelaten en de telastelegging had doen formuleeren door den garnizoens-

commandant. Door die mededeelingen werden onze bedenkingen van nog meer ernstigen aard.

In het nader gewijzigd ontwerp van wet tot wijziging der R. L. en R. Z. (zitting 1911—1912 — **21** — No. 5), luidde het tweede lid van art. 129 (nu 114) R. L.:

„De Auditeur-Militair zal aan den voet van dit bevelschrift" (namelijk dat tot het bijeenkomen van den krijgsraad. uit te vaardigen door den garnizoens-commandant *na afloop* van de informaties) „vermelden *het feit, dat trn laste wordt* ***gelegd,"*** enz. Later heeft de Regeering in overleg met de Commissie van Rapporteurs de gecursiveerde woorden nader gewijzigd in: „het *feit, dal door hem ten laste wordt gelegd":* zulks ten einde „duidelijk te doen uitkomen". dat. „wanneer eens door de militaire autoriteit naar den krijgsraad is verwezen. de vraag. welke naar aanleiding van de genomen gerechtelijke informatiën de inhoud moet zijn der bij artikel 129 R. L. bedoelde telastelegging, uitsluitend staat ter beoordeeling van den Auditeur-Militair als openbaar aanklager". Zoo heeft de wetgever — zeer terecht — in zake de formuleering van de telastelegging elke bemoeiing van den garnizoens-commandant beslist uitgesloten. De wet eischt niet (zoo min als in art. 143 S.v.) telastelegging van een *„strafbaar feit",* maar *wèl* dat de *auditeur-militair* de telastelegging zal formuleeren, n.l. door — evenals art. 143 S. v. t en aanzien van de „dagvaarding" eischt — te „vermelden het feit, dat door hem ten laste wordt gelegd, met bijvoeging omstreeks welken tijd en maar ter plaatse het zou zijn begaan. alles op straffe van nietigheid. alsmede de omstandigheden waaronder het feit zou gepleegd zijn."

Op het betoog van den heer d. W. zullen wij hier niet verder ingaan. mij gaan daarmede geheel accoord, evenals Mr. P. W. geheel accoord gaat met de strekking van het betoog van Mr. M. Laatstgenoemde laten wij gaarne in de overtuiging dat hij gelijk heeft. Ons belieoft dan niet te treffen het tot d. TT. gerichte verwijt van als „vriendelijke leermeester" tegenover hem. jurist. op te treden. Mocht Mr. P. TT. door het leekenbetoog van d. W.. in diens dupliek, nog niet overtuigd zijn van de onjuistheid zijner opvatting. dat de auditeur-militair „niet altijd. in elke zaak, een feit — en natuurlijk een „strafbaar" feit — *kan* ten laste leggen". dan zal wellicht het arrest van den Hoogen Raad van 25 Januari 1915 (W. v. h. R. No. 9780, bladz. 4). daartoe inmidclels in staat zijn geweest. In dat arrest toch besliste het hoogste rechtscollege nog eens nadrukkelijk: „dat art. 143 S. v. niet eischt. dat hetgeen den beklaagde ten laste wordt gelegd een strafbaar feit oplevert"; clit geldt dus óók voor het overeenkomstige art. 114. 2de lid. R. L.

Onze bedenkingen tegen hetgeen Mr. P. W. blijkens liet krijgsraadverslag en de nadere mededeelingen van Mr. Mendels in de Tweede Kamer. heeft te berde gebracht op de terechtzitting, gaan nog in eene andere richting dan die van den heer d. W. Zij raken óók de taak en het standpunt van den „openbaren aanklager" (audi-

teur-militair of fiscaal) in verband met de grondslagen cri de voorschriften van de *militaire* rechtspleging. Wij kunnen niet van ons opzetten den indruk. dat Z.W.E.G. — laat het zijn alléén in de onderwerpelijke zaak — van zijn taak als adviseur van de militaire autoriteit eene minder juiste opvatting heeft. dat hij voorts niet voldoende van elkaar onderscheidt de telastelegging bij de verwijzing naar — en die bij het bijeenroepen van den krijgsraad en eindelijk op de terechtzitting zijn standpunt als auditeur-militair tegenover het militair gezag heeft uit het oog verloren.

Het ligt geenszins in onze bedoeling, tt willen optreden als „vriendelijke" of „onvriendelijke leermeester" van Mr. P. W.. die, als Jurist. natuurlijk evenmin als zijn verdediger Mr. Mendels. op het gebied van *militair recht* een leermeester behoeft. Naar aanleiding van den indruk. dien wij verkregen van zijne opvattingen. geven wij slechts de onze. steunende tevens op eene eigen. zij 't ook leekenervaring in de uitoefening van liet fiskaalsambt bij de zeemacht.

X1 was reeds vroeger liet inwinnen van list „advies" van den A. M. (of fiscaal) omtrent de verwijzing naar den krijgsraad gewoonte en het nut daarvan door de militaire autoriteit vrij algemeen erkend. hebben wij het toch toegejuicht dat in de wet van 1912 is vastgelegd de *verplichting* oin dat advies il1 te winnen. mitsgaders het recht van beroep van den h. M. op het H. M. G. ingeval van *niet*-verwijzing in strijd met zijn advies.

Die *verwijzing* naar den krijgsraad is inderdaad eene zaak van groot belang. Evenzeer als er tegen gewaakt moet worden. dat zij, door het algemeen op militair belang gevorderd, niet wordt nagelaten. moet zooveel mogelijk worden zorg gedragen haar niet *onnoodig,* reel minder *ten onrechte* te doen plaats hebben. Bij de beslissing over de al of *niet* verwijzing gaan in den regel *militaire* en *juridische* overwegingen samen. En — om te blijven bij de landmacht — een garnizoens-commandant, zelfs al is hij niet — om met Mr. Mendels te sprelíen — „volslagen leek op het gebied van ons. strafrecht". zal ale militair in zeer vele gevallen de natuurlijke neiging hebben om de *militaire* overwegingen op den voorgrond te plaatsen. De ontoelaatbaarheid. de ernst van een feit („daad": art. 10 R. L.) uit militair oogpunt zal allicht aanvankelijk zijne aandacht meer boeien dan de vraag, of dit tevens is een „strafbaar feit". Of nu die *militaire* autoriteit zal geraken tot een juist oordeel — want om haar oordeel gaat het in art. 10 R. L. — waarop dan moet berusten ***haar*** besluit om een verdacht militair al of niet naar den krijgsraad te verwijzen, hangt voornamelijk en steeds wanneer het een uit juridisch oogpunt eenigszins ingewikkelde zaak betreft. af van de wijze waarop de A. M. haar adviseert.

In elke zaak waaromtrent het advies van den A. M. gevraagd wordt, heeft reeds een voorloopig onderzoek plaats gehad en moeten deze stukken — rapporten. processen-verbaal e. d. — ter raadpleging aanwezig zijn. Geven die stukken den A. M. niet voldoende

gegevens om daarop een behoorlijk advies uit te brengen, clan ligt het op zijn weg de militaire autoriteit aanrulling van het onderzoek te verzoeken en de punten daarvoor op te geven. of zoo mogelijk zelf het noodige te verrichten tot opheldering van duistere punten.

De garnizoens-commandant is in eenigszins twijfelachtige gevallen slechts gebaat met een behoorlijk gemotiveerd advies. waarin zoowel juridische als militaire overwegingen tot haar recht komen. Verliest de h. M. nu niet uit het oog. dat zijn *advies* niet beteekent de beslissing. maar dienen moet ter voorlichting van den garnizoens-commandant tot het vestigen van diens oordeel. dan kan hij. voor zich overtuigend ziinde. dat het instellen eener strafvervolging niet voldoende gerechtvaardigd is of dat zelfs alle spoor van een ,.strafbaar feit" ontbreekt. de gronden voor die overtuiging in zijn advies uiteenzetten en de *verwijzing* ontraden. Het verwijzings*recht* van den garnizoens-commandant eerbiedigende. zal hij echter ook in dat geval goed handelen in zijn advies mede aan te geven hoe het feit ware te omschrijven. indien de garnizoens-commandant toch van oordeel mocht ziin. dat de zaak niet ..buiten den Regter kan worden afgedaan". Door omschrijving van het feit. dat ten laste gelegd zou moeten worden. kan hij bovendien wellicht nog des te beter doen uitkomen, dat eene rerwijzing naar den krijgsraad ter zake van dat feit toch op niets zal uitloopen. En er valt in elke zaak een feit te omschrijven. want zonder eenig ..feit" of eenige ..daad" (art. 10 R. L.) kan toch van het aanbrengen eener zaak bij den garnizoens-commandant niet geen onmogelijkheid sprake zijn. In het onderhavige geval moge de betrokken adspirant-vaandrig dan al niet hebben opgeruicl tot een strafbaar feit, hij zal toch ongetwijfelcl op het .,feestavondje" van de onschuldige ..mobilisatieclub" wel iets hebben gezegd. eenige uitdrukking hebben gebezigd. welke door de militaire autoriteit als opruiing tot een strafbaar feit beschouwd werd. Wij kennen die zaak niet. maar gesteld zelfs dat die militair op dat avondje uitdrukkingen had gebezigd, strekkende b.v. om de aanwezige militairen aan te sporen tot het bewiizen van eerbied en gehoorzaamheid aan hunne meerderen in rang, zich niet eigendunkelijk van hun standplaats te verwijderen of niet na eindiging van een verleend verlof afwezig te blij\-en, of hen andere uit een oogpunt van goecle krijgstucht juist in dezen mobilisatietijd nuttige wenken te geven, dan nog zou de X. M. heel gemakkellijk de omschrijving van een ten laste te leggen feit kunnen aangeven. behoudens de opmerking, dat dit niet is een strafbaar feit.

Wij geven, op grond van eigen ervaring bij de zeemacht, gaarne toe dat het uitbrengen van gemotiveerde adviezen aan de militaire autoriteit dikwijls is een zeer tijdroovend werk. dat vooral wanneer veel militaire strafzaken aanhangig zijn, den arbeid van den ..openbaren aanklager" zeer omvangrijk kan maken. Naar de rol van

„adviseur" is naar onze bescheidene meening zeker niet de minst belangrijke onder de verplichtingen hem door de wet opgelegd. Evenals op elk ander gebied. is ook in militaire straf- en tucht zaken een goed adviseur van onschatbare waarde. En voor zooveel die zaken betreft gaat het in de eerste plaats daarom, dat de adviseur er van doordrongen zij. dat hij staat, zij liet ook niet *onder*, dan toch *naast* het militair gezag en door zijne adviezen en conclusiën in zekeren zin mede veraiitwoorclelijk is voor de tucht in de militaire organisatie; derhalve heeft samen te werken met en niet zich heeft te stellen tegenover de verantwoordelijke militaire overheidspersonen.

Aan eene bloote mededeeling, dat er voldoende of niet roldoende termen aanwezig schijnen te zijn om een verdacliten militair naar den krijgsraad te verwijzen. heeft cle militaire autoriteit u. i. niets, Zulk een advies past alleen in eeri gedachtengang, waarbij de garnizoens-commandant wordt beschouwd als quantité négligeable op militair strafrechtelijk gebied, die eenvoudig heeft aan te nemen wat de auditeur-militair zegt. Die garnizoenscommandant zou dan. om de woorden van Mr. Mendels te gebruiken, zich maar moeten beschouwen als de ..ondergeschikte dienaar" of de ..kwajongen" van den auditeur-militair. als de „volslagen leek op liet gebied van ons (algemeen, militair) strafrecht". tegenover „den ter zake deskundigen jurist". Eene positie waarin de wet die autoriteit niet geplaatst heeft, noch lieeft willen plaatsen. zoomin als zij den auditeur-militair een zoo weinig beniidbare rol lieeft toebedacht.

Indien de auditeur-militair van zijn rol als adviseur en van zijne positie als militair-rechterlijk ambtenaar een juist begrip heeft. zal het hem volkomen koud laten wanneer de garnizoenscommandant in strijd met zijn advies verwijst of niet verwijst. Zelfs al denkt hij zich zelf te zijn in alle opzichten de meest volmaakte deskundige, behoeft hij zich door eene van zijn advies afwijkende beslissing volstrekt niet geraakt te gevoelen en handelt hij in strijd met zijne positie door c. q. aan die geraaktheid in het publiek uiting te geven.

Ingeval van verwijzing blijft hij volkomen vrij in het handhaven zijner meening, in zijn advies neergelegd, en iii het nemen van zijn requisitoir tot vrijspraak. Ingeval van niet-verwijzing heeft hij, zulks ter wille van liet rechtsbelang noodig oordeelende, slechts gebruik te maken van zijn recht tot beroep op het H. M. G.

Vindt de verwijzing naar den krijgsraad plaats in strijd met zijn advies, dan heeft de auditeur-militair, uit hoofde van zijn ambt. slechts het voorbeeld te geven van eerbiediging eener krachtens de wet genomen beslissing. Aan de daarna te winnen informatiën (gerechtelijke instructie) zal hij de aandacht hebben te schenken, die uit verschillende bepalingen der R. L. voortvloeit en diensvolgens plichtmatig moeten medewerken dat het onderzoek zoo iiauwkeurig en volledig mogelijk wonde gehouden en wel in de richting van het ten laste gelegde feit. Het is niet zoo zeldzaam, dat die informatiën feiten of omstandigheden aan liet licht brengen, die strekken tot

staving eener tenlastelegging aan melker bewijs aanvankelijk getwijfeld werd. En het zou in elk geval niet pleiten voor eene goede plichtsopvatting van den auditeur-militair, indien deze uitging van de gedachte: de garnizoenscommandaiit heeft mijn deskundig advies in den wirid geslagen. dus nu trek ik mij van de zaak niets meer aan.

Nu verdient het de aandacht dat i. c. de verwijzing geschiedde door den commandant van een garnizoen buiten de residentie van den krijgsraad. zoodat na afloop va11 de informaties in dat garnizoen de auditeur-militair de gelegenheid had (art. 31 R. L.) die informaties zoo noodig in de residentie van den krijgsraad te doen aanvullen. doch in elk geval toen aan den commandant van het garnizoen in de residentie va11 den krijgsraad van den afloop der informaties rapport werd gedaan, de auditeur van oordeel was dat een „genoegzaam onderzoek" had plaats gehad. Laatstgenoemde garnizoenscommaiidaiit had vervolgens (art. 114 R. L.). na overleg met den auditeur-militair, binnen drie dagen het bevelschrift tot het bijeenkomen van den krijgsraad uit te vaardigen. De auditeur kon nu bij dat overleg er al op wijzen dat z. i. de beklaagde niet naar den krijgsraad verwezen had behooren te worden. en dat hij zelfs na de ingewonnen informaties geen kans zag den heklaagde een *strafbaar feit* ten laste te leggen, doch clit zou niet. zooals Mr. M. schijnt te meenen. dien garnizoenscommandant hebben mogen weerhouden den krijgsraad bijeen te roepen. Zoo goed als wij. weet natuurlijk Mr. P. W. dat. eenmaal de verwijzing *naar* den krijgsraad geschied zijnde, de zaak *door* den krijgsraad behaiicleld *moet* worden. alsmede dat het overleg, door den garnizoenscommandant met den auditeur-militair te plegen, dan ook niet loopt over de vraag. of de krijgsraad zal bijeenkomen dan wel of de zaak niet verder zal worden vervolgd. maar over de vraag *wanneer* de krijgsraad voor de zaak zal kunnen bijeenkomen.

De commandant van het garnizoen ter standplaats van den krijgsraad heeft aan de verwijzing en aan het daarbij ten laste gelegde feit part noch deel. Aan den voet van het door hem uit te vaardigen bevelschrift heeft de auditeur-militair de tenlastelegging te fornuleeren. namelijk: *het feit* met bijvoeging omstreeks welken tijd en waar ter plaatse het zou zijn begaan. alles op straffe van nietigheid, alsmede de omstandigheden waaronder *het feit* zou *ge*pleegd zijn.

Wij willen gaarne Mr. P. W. toegeven. dat het hem i. c. niet mogelijk was een *strafbaar feit* ten laste te leggen. doch hij zal ongetwijfeld thans wel overtuigd zijn, dat eene *nietige* tenlastelegging door hem niet uitgebracht behoefde te zijn.

In verband met het voorafgaande, houde Mr. P. W. ons ten goede, dat wij in liet geheel niet kunnen deelen zijn gedragslijn op de terechtzitting van den krijgsraad.

Hoewel, althans naar onze persoonlijke waarneming bij de zeemacht gedurende langer dan 25 jareri. onder de werking der ongewijzigde rcchtepleging. bij de behandeling van zaken door de

krijgsraden niets geschiedde wat het daglicht niet zou hebben mogen zien. hebben wij het ten zeerste toegejuicht dat de wijzigingswet van 1912 ook voor het militaire strafproces invoerde de *openbaarheid* van het rechtsgeding op de terechtzittingen. Indien echter op de terechtzitting van den krijgsraad dingen worden gezegd als thans door den Haagschen auditeur-militair — en wel juist omdat zij gezegd werden door den „openbaren aaiiklager" — zouden wij geneigd zijn om de goede werking der openbaarheid in twijfel te trekken. Ons volk is nu eenmaal niet bijster militair en over het algemeen niet bijzonder gestemd tot waardeering van hen die met ..militair" gezag bekleed zijn. het is integendeel zeer vatbaar voor het denkbeeld, dat in de militaire organisatie de hooger geplaatsten niet opzien tegen willekeur en misbruik van gezag. En nu wil het ons voorkomen, dat de uitlatingen van den auditeur over ..militaire autoriteiten" op wier „aandrang" de zaak was aangebracht. en over den „garnizoens-commandant" die op „eigen gezag" een strafbaar feit formuleerde en de zaak voor den krijgsraad bracht. bij velen — ook mindere militairen — dàt denkbeeld opgewekt moeten hebben, omdat zij, niet bekend met de wettelijke bepalingen, natuurlijk op de woorden van den auditeur. een rechtsgeleerde die het clus wel weten zal. afgaan. „Men" ziet hierin weder een treffend staaltje vaii de verkeerde militaire toestanden; zóó willekeurig en onrechtmatig handelt nu maar de militaire autoriteit, zoo'n garnizoens-commandant teil opzichte van ondergeschikte militairen. Cit den mond van den auditeur-militair weten nu de tot het garnizoen Woerden behoorende militairen waaraan zij blootstaan!

Ons dunkt, dat die rechterlijli ambtenaar lieeft laten voorbijgaan eene goede gelegenheid om te zwijgen en, door te spreken als hij deed. allerminst heeft medegewerkt om — juist in *dezen* tijd zoo noodig — bij de mindere militairen het vertrouwen in het militair gezag niet te verstoren. Onwillekeurig rijst de vraag, of deze ambtenaar. zich aldus uitlatende, wel goed besefte dat feitelijk ook hij zelf deel uitmaakt van liet militair pezag, althans daaraan zeer nauw is verbonden. Hij is wel burger-rechtsgeleerde, maar staat door zijne militair-rechterlijke functie in het militair verband en is, behoudens zijne zelfstandigheid in het beoordeelen eener zaak en het nemen eener conclusie, evenmin als de ambtenaar van het O. M. in de gewone rechtspleging, onafhankelijk van de overheid. Het is niet onmogelijk, dat juist de gewoonte van de niet of niet voldoende niet juridische kennis toegeruste militaire autoriteiten om zich te voegtn naar de inzichten van den rechtsgeleerden auditeur-militair. zich neer te leggen bij diens opvattingen omtrent den aard van door militairen begane feiten en de al of niet strafrechtelijlie vervolging daarvan, soms een auditeur-militair in den waan brengt, dat op die punten hij de alm-etende is en de beslissende stem heeft. En wee dan den garnizoens-commandant, die zich verstout tegen dat oordeel in te gaan wanneer hij, de militaire tucht bedreigd achtende door eenige

handeling van een militair. welke (al gelclt het clan ook maar een doodonschuldig mobilisatie-clubje!)naar zijne meening voor krijgstuchtelijke afdoening niet vatbaar is, van het *hem* bij de *wet* toegekend *recht* tot verwijzing naar den krijgsraad durft gebruik te maken.

I. c. heeft o.i. de auditeur-militair het prestige van het militair gezag op ernstige wijze benadeeld en is dit te erger, omdat de fout, door hem naar voren gebracht, niet lag bij de militaire autoriteit maar bij hem zelf.

Evengoed als wij, weet natuurlijk de auditeur-militair, dat in de gewone rechtspleging het instellen eener strafvervolging op last van hoogerhand, niet vreemd is. Ook dasr doet zich meermalen het met het onderhavige tot zekere hoogte overeenkomende geval voor, dat een ambtenaar van het O. M. een feit niet voor strafrechtelijke vervolging vatbaar acht en toch *moet* vervolgen. Ook dat. in zoodanig geval, meermalen de strafvervolging niet leidt tot veroordeeling en het O. M. tot vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging concludeert. Het zal dan kunnen voorkomen dat de officier bij wijze van toelichting mededeelt, dat de vervolging op last van hoogerhand is geschied, indien het bevreeniding zou kunnen wekken dat hij in eene door hem vervolgde zaak tot ontslag van rechtsven-01-ging concludeert. Maar het is niet aan te nemen. dat die ambtenaar. al ware het slechts fatsoenshalve. zich verder op de terechtzitting zal uitlaten over hetgeen ter zake behandeld is tusschen hem en de autoriteit bevoegd tot het gelasten der vervolging. en wel allerminst daarbij zal zinspelen op eene ongegrond of onrechtmatig bevolen vervolging. Het hiërarchisch verband dat bij het O. M. bestaat, geeft voldoenden waarborg dat de betrokken ambtenaar zich daarvan wel zal onthouden en zeker wel niet zal komen met de mededeeling dat hij, de vervolging niet gewild hebbende, ook de dagvaarding maar heeft laten stellen door de autoriteit die den last tot vervolging gaf en deze die dagvaarding niet in den vereischten vorm stelde.

In elk geval, een auditeur-militair die *onnoodig* en bovendien *geheel ten onrechte* het militair gezag aanvalt. doet afbreuk aan den eerbied aan dat gezag verschuldigd. Het is aan twijfel onderhevig of een auditeur-militair die aldus handelt, het militair begrip bezit, noodig om, in het belang der handhaving van de militaire tucht, handelingen van militairen strijdig met den eerbied aan hunne superieuren verschuldigd, met juistheid te beoordeelen.

Is door den heer de Wijs voldoende aangetoond, dat de gedragslijn van den Haagschen auditeur-militair aan de hand der wettelijke bepalingen van de R. L. niet door den beugel kan, mij meenen die gedragslijn ook uit een militair oogpunt ten zeerste te moeten betreuren.

UIT ANDERE TIJDSCHRIF'TEN.

De „approbatie" van de vonnissen der krijgsraden bij de landmacht.

Onder bovenstaand opschrift wijdt Mr. C. W. Thöne, vroeger waarnemend auditeur-militair te Haarlem, thans kantonrechter te Lemmer, in de laatstverschenen aflevering van het Tijdschrift voor Strafrecht (Deel XXTI. blz. 199—225) eenige zeer lezenswaardige beschouwingen aan dit specifiek militaire rechtsinstituut. Van actueel belang bovendien in verband met het aanhangige wetsontwerp tot afschaffing dier approbatie.

Aan de hand der geschiedenis gaat de schrijver de ontwikkeling na van de militaire rechtspleging hij de landmacht. voor zoover die op de approbatie of op het daarmede in nauw verband staande ..fiat executie" van den commandeerenden officier, betrekking heeft. De bronnen die den S. daartoe ten dienste staan. zijn schaarsch. De militaire rechtspleging berustte tijdens de Republiek in hoofdzaak op gewoonte en voor zoover er al wettelijke voorschriften waren. werden die dikwijls nog zeer slecht nageleefd. Zoo kwam eigenlijk het oppertoezicht op de rechtspraak over het krijgsvolk te Lande tue aan den Raad van State. maar in werkelijkheid werd dat lichaam in dit opzicht door de stadhouders eenvoudig op zij gezet. Alleen in de stadhouderlooze tijdvakken wist de Raad gedeeltelijk het hem rechtens toekomende gezag ook feiteliik te herwinnen. Politieke redenen gepaard aan militaire overwegingen — de laatste zeker ten bate der krijgsmacht — waren voor de stadhouders alkapitein-generaal voldoende aanleiding om het toeziclit op de uitoefening der militaire justitie geheel aan zich te trekken en waar noodig, hetzij persoonlijk in te grijpen hetzij aan de ondergeschikte bevelhebbers of de gouverneur, der garnizoensplaatsen die macht toe te kennen. En dit toezicht en het daarmede verband houdende ..fiat executie" was allerminst een bloote vorm. Zoowel in negatieven als in positieven zin had het beteekenis. Meermalen kwam het voor dat de legerbevelhebber of garnizoenscommandant niet alleen zijne goedkeuring aan een door den krijgsraad gewezen vonnis onthield en den raad opdroeg eene andere uitspraak te geven. maar ook dat hij *zelf* eenvoudig bijv. voor de opgelegde straf eene andere. dikwijls zwaardere. in de plaats stelde. De bevelhebber was verantwoordelijk voor de tucht bij het onder zijne orders staande krijgsvolk, rle krijgsraden waren zijne medewerkers om die tucht te handhaven. Verloren

zij dien plicht uit het oog dan moesten hunne uitspraken voor verbetering vatbaar zijn. Tot zekere hoogte droegen de vonnissen derhalve meer het karakter van een advies dan van een rechterlijk dictum. Eene dergelijke opvatting is niet meer van onzen tijd maar de grond die er aanleiding toe gaf is ook nu nog precies dezelfde als één of twee eeuwen geleden. *Het* doel der militaire justitie is instandhouding der krijgstucht, hieraan en hieraan alleen ontleent zij haar geheele bestaan. De militaire rechter die dit niet steeds voor oogen houdt, is zich zijne roeping niet bewust.

In den loop der achttiende eeuw zien me liet instituut der approbatie zich geleidelijk ontwikkelen in de lijn van de thans nog geldende voorschriften, met dien verstande dat die approbatie was gelegd in handen van den stadhouder, die echter waarschijnlijk het advies inwon van den, als het leger niet te velde was. te 's-Gravenhage zetelenden, z.g. Hoogen krijgsraad. In eene order van Zijne Hoogheid van 4 Juni 1767 werd nog uitdrukkelijk bepaald. dat alle vonnissen van de garnizoenskrijgsraden ter fine van approbatie moesten worden ingezonden ..niet en beneffens de Stukken tot dezelfde specteerende".

Het Reglement van krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat van 26 Juni 1799 is ook op het stuk der approbatie de bron geweest voor de wetboeken van 1814. De Hoogr Militaire Vierschaar was belast met de herziening van de vonnissen der garnizoenskrijgsraden. Hare instructie van 25 Juni 1802 bevatte eene nadere. eenigszins gewijzigde regeling die vrijwel overeenkomt met de thans nog geldende.

Aanvankelijk eeii middel in handen van den legerbevelhebber om de militaire justitie overeenkomstig zijne inzichten te doen uitoefenen, is de approbatie thans van karakter veranderd en geworden een toezicht van den hoogeren op den lageren *rechter* in het belang eener juiste rechtsspraak, vooral noodig geoordeeld omdat die lagere rechtbank was -- en voor $^4/_5$ gedeelte iiog is samengesteld uit niet-rechtsgeleerden.

Het oordeel van Mr. Thöne over de toepassing der militaire rechtspleging *in de* praktijk — vóór de herzieningswet van 1912 — is vrij gunstig en met name wordt ook door hem de heilzame werking der approbatie in 't licht gesteld. Tot staving van zijn gevoelen mocht hij zich beroepen op de uiteenzetting der Regeering bij de behandeling van liet ontwerp, dat geleid heeft tot de bezuinigingswet van 4 Juni 1858 (Stbl. No. 45) en op de meeningen van Mr. Pols en Mr. Van der Hoeven, beiden kenners van het militair recht zooals men die tegenwoordig tevergeefs zal zoeken.

Is de toestand thans, na 20 December 1913, zoodanig veranderd, dat onverwijlde afschaffing van de oude, tot dusverre zou nuttig geoordeelde instelling, noodig is geworden? Zonder af te wachten of en hoe de krijgsraden in hunne nieuwe samenstelling in de praktijd zullen voldoen, heeft de Minister van Militie reeds na eenige

maanden. gemeend het initiatief te moeten nemen oni tot die afschaffing over te gaan. Althans in den vorrn en voor een gedeelte. Met zekere ostensatie wordt de approbatie ten voordeure uitgewezen — haar *naam* mag in het militaire rechthuis niet meer worden genoemd — maar terzelfder tijd wordt heel voorzichtig een achterdeurtje opengezet en onder anderen naam wordt zij weder binnengehaald.

Mr. Thöne is noch met die afschaffing. noch met den vorm waarin zij is gegoten, bijzonder ingenomen. Wij deelen geheel zijnr meening en ook de argumenten die hij daarvoor aanvoert. onderschrijven wij ten volle. Wij hopen, dat zij bij hen die ten slotte over het wetsontwerp te beslissen zullen hebben, nog eens in ernstige overweging genomeii zullen worden. Wij achten den tijd nog niet gekomen om thans reeds tot die afschaffing over te gaan en het gedrag van sommige presidenten der krijgsraden in hunne nieuwe samenstelling, is allerminst van dien aard om het vertrouwen in de rechtspraak dier colleges te verhoogen. Toch kunnen wij hoe langer hoe minder de overtuiging van ons afzetten. dat het Departement van Justitie juist voor die presidenten is uit den weg gegaan en enkel en alleen in het door hen ontwikkelde verzet tegen de geldende wet. aanleiding heeft gevonden. en reeds zoo spoedig, om het betrekkelijke wetsontwerp aanhangig te maken en daarbij ook nog dien presidenten in een ander opzicht hun zin te geven, door namelijk de verplichte overlegging der notulen van het niet ter openbare terechtzitting voorgevallene te doen vervallen.

Aan het slot der algemeene toelichting **1)** wordt dit trouwens — natuurlijk in voorzichtig gestelde termen — ook vrij duidelijk te kennen gegeven. Alleen wagen wij het te betwijfelen of het verzet zich heeft geopenbaard ..onder de *krijgsraden"*. Hiervoor leze men „onder de *presidenten* der krijgsraden", die contrôle van een hoogeren rechter niet konden verclragen. Immers in het honderdjarig bestaan der rechtsplegingen heeft zich een dergelijk verzet nooit voorgedaan, zonderdat door de approbatie .,het verantwoordelijkheidsgevoel, de zelfstandigheid en het gezag en aanzien" der krijgsraden hebben geleden. De motiveering der Regeering, dat dit gevaar bestaat. wordt door Mr. Th. op goede gronden weerlegd. Zij maakt op ons meer den indruk van te zijn uitgedacht pour le besoin de la cause dan de vrucht te zijn van eene wèlgevestigde, objectieve overtuiging. Vandaar ook het hinken op twee gedachten, het met de ééne hand geven en met de andere terugnemen. Wij betreuren de indiening van het wetsvoorstel maar mocht het beginsel eene meerderheid kunnen verwerven. dan hopen wij. dat liet ontwerp in dien zin gewijzigd zal worden, dat de approbatie nu ook *finaal.* in vorm en wezen, uit het militaire procesrecht zal verdwijnen.

d. W.

1) Zie hiervóór blz. 208.

VIT DE PERS.

„De *Nieuwe Courant*" van Zaterdag, 17 April 1915 (Avondblad).

Krijgsraad te 's-Gravenhage. *1)*

Vrijdag was voor den krijgsraad alhier gedagvaard de adspirant-vaandrig J. B. M. van het 3e reg. vesting-artillerie. laatstelijk gewoond hebbend te Utrecht. loteling der lichting 1915 mor de gemeente Rotterdam.

Hem was ten laste gelegd dat hij te Woerden op den 9en Maart jl. in Café Neuf. T'oorstraat aldaar. bij gelegenheid van een grooteii propaganda-feestavond der mobilisatieclub. in het openbaar mondeling tot een strafbaar feit heeft opgeruid.

De verdediger van bekl., mr. Xendels uit Amsterdam. vroeg en verkreeg vóór dat de zaak behandeld werd. liet woord en vroeg. hoewel deze kwestie in de militaire rechtspleging niet geregeld is, gelegenheid om praejudicieel nietigheid van de ten laste legging te pleiten.

Na iii raadkamer te zijn vergaderd. werd mr. Mendels daartoe in de gelegenheid gesteld.

Hij begon dan met erop te wijzen, dat hij zich genoodzaakt zag het verzoek tot nietigheid reeds van te voren te doen. omdat z.i. de zaak zoo auert en zoo duicleliik is. dat veel woorclen daarvoor zelfs niet noodig zullen zijn.

Pl. citeerde daarna art. 114 vall het Wetboek der Rechtspleging van de Landmacht, dat van gelijke strekking moet worden geacht als art. 143 van liet Wetboek van Strafvordering. dat luidt: de dagvaarding behelst een opgave van het feit dat ten laste wordt gelegd, met vermelding omstreeks welken tijd en waar ter plaatse het begaan zou zijn: alles op straffe van nietigheid.

Zij behelst tevens de vermelding van de omstandigheden, waaronder het feit zou gepleegd zijn.

Ten laste moet dus gelegd zijn. en opgenomen in de dagvaarding een feit.

Welnu. zegt pl.. wat in deze dagvaarding staat. is niets. er is geen schijn of schaduw van eenig feit ten laste gelegd.

---

1) Vergelijk hiervóór, blz. 434 onder „Mededeelingen der Redactie". Red M. R. T.

Wat er in staat is slechts de qualificatie van een misdrijf, er ontbreekt elke omschrijving aan.

Hoe ter wereld kan men zich op een dergelijke beschuldiging verdedigen? vraagt pl.

Hij concludeert dus tot nietigverklaring van de tenlastelegging.

De auditeur-militair mr. Palthe Wesenhagen wees er daarna op, dat de tenlastelegging niet van hem is uitgegaan, doch dat de zaak aldus is aangebracht op aandrang van de militaire autoriteiten. Spr. heeft er den garnizoens-commandant te Woerden op gewezen, dat de feiten volkomen vrijspraak zouden wettigen en bekl. z. i. geen strafbaar feit heeft gepleegd.

De garnizoens-commandant heeft op eigen gezag een strafbaar ieit geformuleerd en de zaak voor den krijgsraad gebracht.

Ook spr. is van meening, dat nietigheid van de dagvaarding zal moeten volgen.

Na in raadkarner te zijn vergaderd, wees de krijgsraad vonnis, en o.m. overwegende, dat de tenlastelegging niet voldoet aan den eisch der wet, verklaarde hij de dagvaarding nietig.

Garnizoens-commandant, auditeur-iiiilitair, rechtsgeleerd raadsman.

Nieuwe Courant", 18 Mei 1915.

(Ingezonden.)

Eenigen tijd geleden las ik in de ***Nieuwe Courant*** het verslag van een zitting van den krijgsraad alhier betreffende een geval van opruiing, waarbij nir. Mendels als raadsman van den beklaagde optrad. Het volgens den verslaggever op die zitting voorgevallene kwam mij toen zóó vreemd voor, dat ik aan de juistheid van het ***verslag*** twijfelde.

Dezelfde zaak is door mr. Mendels, als Kamerlicl. overgebracht in de volksvertegenwoordiging; blijkens het daar (vergadering van 12 Mei j.l., Haisclelingen blz. 1387) door dien afgevaardigde gesprokenr. was echter mijn twijfel ongegrond.

Voordat ik mij naar aanleiding van den loop van dit strafproces enkele opmerkingen veroorloof, mogen eerst sommige bepalingen van de Regtspleging bij de landmagt, voor zoover hier van belang, in herinnering worden gebracht.

De autoriteit die beslist of een militair naar den krijgsraad zal worden verwezen, is als regel de garnizoenscommandant. Deze moet echter van te voren het ***advies*** inwinnen van den auditeur-militair, doch blijft volkomen vrij — zooals ook het woord reeds aangeeft — om zich ; ~ bf niet niet de in hef advies neergelegde zienswijze van den auditeur-militair te vereenigen.

De verwijzing geschiedt bij een schriftelijke beschikking, behelzende een omschrijving van het feit hetwelk ten laste wordt gelegd. Heeft eenmaal verwijzing plaats gevonden, dan kan de zaak *niet* meer gestuit worden. de *krijgsraad* moet uitspraak doen.

Na de verwijzing begint de officier-commissaris zoo spoedig mogelijk met het inwinnen van informatiën. Als deze zijn afgeloopen, doet hij daarvan rapport aan den garnizoens-commandant. Deze gelast daarop. na overleg met den auditeur-militair. binnen drie dagen bij schriftelijk bevel op een daarbij aan te geven dag en uur het bijeenkomen van den krijgsraad. Aan den voet van dat bevelschrift moet, op straffe van nietigheid. het ten laste gelegde feit in optima forma omschreven worden. op geheel dezelfde wijze als dit in de gewone strafrechtspleging is voorgeschreven. De wetgever heeft echter ingezien dat een juiste formuleeriiig van die tenlastelegging voor de militaire autoriteit soms moeilijklieid zou gelen en daarom uitdrukkelijk den rechtsgeleerden auditeur-militair met de opstelling daarvan belast. (Art. 114 R. L.). Laten we nu rnr. Mendels eens aan het woord.

..Nu gaf — zegt hij — de auditeur-militair. die een jurist is. mr. Van Palthe Wesenhagen (lees Palthe Wesenhagen), uit Den Haag, mij niet alleen volkomen toe. dat de dagvaarding volkomen nietig was. gekheid, clriemaal nietig. maar bovendien zei hij: ik heb die dagvaarding niet gemaakt. want ik heb tegen den betrokken officier gezegd: man schei uit. mailt tegen dien X. bestaat geen schijn of schaduw van bewijs, dat hij zich aan opruiing heeft schuldig gemaakt. Toen heeft niettemin de commandeerende officier gelast. dat de krijgsraad zou worden geordonneerd en daartoe had hij het recht volgens art. 114 van de wet op de Rechtsvordering voor de landmacht, want daarin staat. dat de commandeerende officier of de garnizoenscommandant na overleg met den auditeur den krijgsraad ordonneert bijeen te komen. Dat overleg was inderdaad zoo, dat de auditeur zei: doe het niet. mant die X. heeft niets strafwaardigs gedaan. Dat i, gebleken hij de verhooren. die hij de instructie onder cede zijn afgelegd. Niettemin is de krijgsraad geordonneerd, want. zooals ik reeds zeide, had de officier daartoe het formeele recht.

Nu staat in de met. dat bij het beteekenen van het bevelschrift. waarbij de krijgsraad is bijeengeroepen, de auditeur aan den voet daarvan het feit stelt. dat door hem ten laste is gelegd. Maar de auditeur-militair had geen feit. (lat door hem ten laste werd gelegd. Toen werd door hem tot dien officier gezegd: Doet u het maar. dan zal ik liet wel overschrijven en dat is toen ook werkelijk ook gebeurd. Ik zou den minister in overweging willen geven, juist niet het oog op dit geval, waarbij de dagvaarding nietig was en indien die niet nietig ware geweest, toch vrijspraak gevraagd zou worden. omdat er geen schaduw van schuld bestond. om na te gaan of er geen termen zijn om aan de desbetreffende officieren als zijn meening te kennen te geven, dat. indien de auditeur van oordeel is. dat

er geen reden tot een vervolging is. zij dan ook niet tot vervolging zullen overgaan en zoodoende den auditeur feitelijk als een kwajongen gebruiken. Dat zou de uitspraak van den krijgsraad ten goede komen. want nu heeft men werkelijk een belachelijk figuur gemaakt. Het gevolg was, dat die X. vrij uitging, maar dat hij van Woerden overgeplaatst werd naar een koepelfort bij Pannerden. en dat alleen op grond. dat hij voor een krijgsraad gedaagd was wegens opruiing."

Ik mag aannemen dat het Kamerlid-raadsman het gebeurde met juistheid heeft weergegeven. Maar wat blijkt hieruit clan?

De aiiditeur-militair *belast met de opstelling der beschuldiging*, gaf dadelijk toe dat dit stuk ..volkomen nietig was. gekheid. driemaal .nietig". Hij zegt wel erbij. ik heb die dagvaarding niet gemaakt, maar dit maakt de zaak nog erger, want dan heeft hij een hem door de wet imperatief opgelegde verplichting niet nageleefd. Mr. M. is blijkbaar van meening ílat de garnizoenscommandant het bijeenkomen van den krijgsraad niet had behooren te gelasten. Docli clit *moest* gebeuren nadat eenmaal de verwijzing had plaats gehad, de garnizoenscommandaiit kon en mocht de zaak toen niet meer stuiten. Uit de geheele rede van Mr. M. blijkt een doorloopencle verwarring tusschen *verwijzing* naar den krijgsraad, voorafgaande aan liet onclerzoek van den officier-cominissaris en de *bijeenroeping* van den krijgsraad daarna.

Waarschijnlijk zal de auditeur-militair vóór de *verwijzing* geadviseerd hebben om de zaak niet te vervolgen. De garnizoenscommandant was het met dit advies in het onderhavige geval niet eens en verwees tóch. hetgeen volkomen zijn recht was. Daarna had de aiiditeur-militair op de gewone wijze zijn plicht te doen. Ik kon den indruk echter niet van mij afzetten, dat hij uit een soort dépit, dat de garnizoenscommandant het had durven magen tegen zijn advies in een vervolging te gelasten. de zaak — ik zal het nu maar zacht uitdrukken — op onvoldoende wijze heeft behartigd.

Nu zegt Mr. Mendels wel „de auditeur-militair had geen feit dat door hem ten laste werd gelegd", doch die bewering is weinig meer dan een rhetorisch bloempje. Er ia daar te Woerden natuurlijk door den beklaagde iets gedaan of gezegd dat naar opruiing riekte. al rnoge liet dan ten slotte blijken niet binnen de enge wettelijke omschrijving van clit begrip te a-allen. En dàt feit had de auditeixr-militair kunnen en moeten ten lnste leggen in een vorm die geen aanleiding tot nietigheid kon geven, ook al was hij absoluut zeker dat een vrijspraak (wegens niet-itrafbaarheid van het ten laste gelegde) onvermijdelijk zou volgen. Als de auditeur tot den comm. officier heeft gezegd: ..Doet u liet maar clan zal ik het wel overschrijven", dan lieeft hij alweer art. 114 R. L. geschonden. Ik vermoed echter dat Mr. M. ooli hier weder de verwijzing met de bijeenroeping van den krijgsraad dooreenhaspelt.

Hoe Mr. M. de rol van een adviseur wiens advies eens eeii enkele maal niet gevolgd wordt, met die van een kwajongen kan vereen-

zelvigen, is mij niet duidelijk mogen worden. Maar wel weet ik, dat, wanneer er hier sprake kan zijn van „een belachelijk figuur", dit te zoeken is aan de zijde van den auditeur-militair, die een gerechtelijk stuk, met de opstelling waarvan de wet *hem* belast. in zoodanigen vorm redigeert, dat hij onmiddellijk zelf de volkomen nietigheid daarvan erkent en niet minder aan de zijde van mr. Mendels. die met evenveel vrijmoedigheid als gebrek aan kennis in de Kamer zaken bespreekt. waarvan hij niet voldoende op de hoogte blijkt te zijn.

E. G. DE WIJS.

's-Gravenhage, 17 Mei.

..N. Courant", 21 Mei *1915.*

Van „de Wijs",

(Ingezonden.)

De heer E. G. de Wijs neemt den mond wèl zeer vol! De auditeur-militair bij den te 's-Gravelihage resideerenden krijgsraad verkracht uit gekrenkte ijdelheid openlijk de wet en schendt zijn ambtsplicht. — en ondergeteekende is niet veel meer dan een vrijpostige weetniet.

Ik zal nu maar op cleze fraaiigheden niet riposteeren, maar mij bepalen inet een enkel woord de bedoeling van het door mij in de Kamerzitting van 12 Mei j.l. gezegde nader te verduidelijken.

Wordt van een door een militair gepleegd strafbaar feit den commandeerenden officier onder wien de verdachte ressorteert. rapport gedaan, dan stelt deze een onderzoek in, en inclien hem gebleken is dat de verdachte vermoedelijk aan de hem ten laste gelegde *„daad"* schuldig staat. dan geeft hij van een en ander kennis aan den garnizoeiis-commandant.

Ook deze oordeelt nog niet alleen naar eigen inzicht. doch is \erplicht *advies* in te winnen bij den auditeur-militair (den jurist. die straks eventueel voor den krijgsraad de aanklacht voor zijn rekening zal hebben te nemen. en haar zal hebben te motiveeren!).

Eerst indien hij na dit advies te hebben bekomen. oordeelt dat de zaak door den militairen rechter behoort te worden berecht. verwijst hij den verdachte naar den krijgsraad.

Dit alles nu is in het door mij behandelde geval geschied. De verwijzing had echter plaats *tegen het advies* van den auditeur-militair. die van oordeel was dat van opruiing in den zin der wet. d.i. opruiing tot eenig strafbaar feit. geen sprake was.

Niettemin meende de garnizoenscommandant liet beter te weten.

Nu eischt art. 114 van liet Wetboek voor de Rechtspleging bij de Landmacht dat de op straffe van nietigheid schriftelijke beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad. o.a. behelze. *een omschrij-*

ving van liet feit, hetwelk den verdachte wordt ten laste gelegd.

En hoe had nu. het advies van den auditeur in den wind slaande de gariiizoenscommanclant het .,feit" .,omschreven"? Als volgt:.. ..dat hij te W..." op den avond van.... in het café.... bij gelegenheid van een openbare feestvergadering enz... heeft opgeruid tot een strafbaar feit"'

Niets anders en niet meer dan een simpele qualificatie, — zonder eenige vermelding van de wijze waarop, de woorden waarmee. noch ook van het strafbare feit. waartoe zou zijn opgeruid!

Op dien ,.grondslag" is toen door den officier-commissaris de nadere instructie gevoerd. getuigen gehoord enz.

Toen deze ..informatiën" waren beëindigd, is er. gelijk de wet eischt. rapport gedaan aan den garnizoens-commandant ter plaatse waar de krijgsraad zetelt. En nu luidt het door mij aaiigehaalcle artikel 114 van genoemd wetboek dat deze commandant het bijeenkomen van den krijgsraad wel ordonneert doch slechts *na overleg met den auditeur-militair.*

Ook *bij dit* overleg zal waarschijnlijk de auditeur. door het ontslagen negatief resultaat der informatiën nog versterkt in zijn overtuiging dat er geen schijn van eenige strafbare opruiing gepleegcl was, zijn meening wel niet verholen hebben.

De krijgsraad werd bijeengeroepen. De auditeur moe-t nu *het* ten *laste gelegde feit* (bij wijze van dagvaarding) vernielden aan den voet van dit bevelschrift, dat hij den beklaagde moest doen beteekenen.

Nu is de grief van den heer De Wijs dat deze toen *het ten laste gelegde feit* niet zelfstandig en naar eigen inzicht. heeft geformuleerd. Want er zal. aldus de schrijver. daar te Woerden door den beklaagde toch wel wat gezegd of gedaan zijn dat naar opruiïng ..riekte". — nu ja. al viel het dan niet onder de enge wettelijke omschrijving van het begrip. en al zou dan ook zoo goed als zeker vrijspraak volgen.

Ik moet bekennen rlat bij zulk een opvatting van de taak van den auditeur-militair. mij diens positie van ondergeschikte dienaar van den een of anderen garnizoens-commandant, volslagen leek op liet gebied van ons strafrecht. die tegen zijn stellig advies in. gelieft te verwijzen, allesbehalve benijdbaar voorkomt.

Maar bovendien was blijkbaar de auditeur-militair van meening, dat hij aan het verlangen van den heer De Wijs niet had kunnen voldoen, omdat hij naar analogie van het (burgerlijk) wetboek van strafvordering, in zijn telastelegging gebonden was aan de .,formuleering van hel feit". zooals die was neergelegd in het bevelschrift tot verwijzing. Nam men dat niet aan. dan zou de auditeur als liet ..door hem" ten laste gelegde feit. aan den voet van het bevelschrift tot bijeenroeping van den krijgsraad, hebben moeten vermelden:.... ..Nihil".

Mijn vriendelijken leermeester staat het in mijn bezit zijnde ufschrift van het volledige do-iier. *o* ~zijn verzoek. ter beschikking.

Hij kan beoordeelen op welke zwaarwichtige (!) gronden men al zoo door een commandant — tegen het advies van den ter zake deskundigen jurist — wegens „opruiïng tot een strafbaar feit" naar een krijgsraad kan verwezen worden.

Dat er in den rechtsgang in foro criminali voor militairen iets hanert. en verbetering van noode is. staat in het licht van liet behandelde geval, toch wel vast.

Art. 15 van het genoemde wetboek geeft den auditeur bevoegdheid om. mocht de commandeerende officier tegen diens advies de zaak *niet* verwijzen naar den krijgsraad. een beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof uit te lokken.

M.i. ware ook in het tegenovergestelde geval, n.l. wanneer, gelijk hier, de commandant. met verwerping van des auditeurs advies, *wel* verwijst evenzeer mogelijkheid van beroep door den auditeur op het Hoog Militair Gerechtshof gewenscht.

MENDELS.

Amsterdam. 20 Mei 1915.

RECHTSWEZEN.

N. Ct. 25 Mei 1915.

Verwijzing naar den Krijgsraad.

(Ingezonden)

In de polemiek dezer dagen in uw hlacl gevoerd tusschen de heeren E. G. de Wijs en mr. Mendels. was ik. als auditeur-militair. in de bewuste zaak gefungeerd hebbende. ten nauwste betrokken. Waar de heer Mendels. naar aanleiding x-an zijn rede in de Kamerzitting van 12 Mei j.l. werd aangevallen lag het m. i. op zijn weg den heer de Wijs van repliek te dienen. Intusschen zou ik thans gaarne. zeer in het kort, mijn opinie ten deze ten beste geven.

Vooreerst mijn dank aan mr. Mendels voor de wijze. waarop hij, zichzelf verdedigende, ook voor mij den handschoen heeft opgenomen. Met de strekking van zijn betoog ga ik geheel accoord.

De hoofdzaak ten deze is dat artikel 114. 2e lid der Rechtspleging bij de Landmacht. voorschrijft. dat aan den roet van het bevelschrift tot bijeenkomen van den krijgsraad. de auditeur-militair zal vermelden het feit dat door *hem* ten laste wordt gelegd.

De wet gaat hierbij van de m. i. zeer betwistbare veronderstelling uit. dat de A.-11. altijd, in elke zaak. een feit *kan* ten laste leggen. Natuurlijk een ..strafbaar feit". Welk vervolgend straforgaan zet een zaak op indien hem niet zoodanig feit uit de stukken blijkt? M. i. heeft de garnizoens-commandant, *vooral* indien hij *tegen* het advies van den A.-M. een zaak naar den krijgsraad verwijst. te zor-

gen voor een *behoorlijke* omschrijving van het feit, dat den beklaagde wordt ten laste gelegd (zie art. 14 R. L.). Desnoods steke hij elders zijn licht op. Die verwijzing is de basis van het proces.

Nu gaan naar schatting voor 95 pCt. der zaken garnizoens-commandant en auditeur-militair accoord in de vervolging. en bij de overige 5 pCt. is het meestal een quaestie van het al of niet bewezen zijn van het feit. Dit laatste levert in de praktijk ook geen moeilijkheden op.

Hier gold het echter een zeldzaam voorkomend geval. De garnizoens-commandant ziet in de stukken ,,opruiing tot een strafbaar feit." Hij geeft echter *niet* aan welke speciale uitlating(en) hij daarmede op het oog had. Het feit is dan niet voldoende aangeduid. Hoe kan ik nu. *zelf* in het dossier *geen* enkel strafbaar feit vindende. dit toch ten laste leggen en dit voor mijn verantwoording nemen?

Men zou met de wet in de hand in een dergelijk geval — gelijk ook mr. Mendels doet — de stelling kunnen verdedigen, dat de *auditeur-militair* alsdan *niets* ten laste legt. Althans meer te doen dan het feit, dat de garnizoens-commandant heeft omschreven, over *te nemen*, ligt m. i. dan niet op zijn weg.

Uit dit geval — en dit is m. i. de zeer nuttige zijde ervan — blijkt ook m. i. dat het zeer gewenscht is dat tegen het recht tot verwijzing naar den Krijgsraad door den garnizoens-commandant. tegen het advies van den auditeur-militair. een recht van beroep op het Hoog Militair Gerechtshof voor dezen laatste opensta.

Het moge mr. Mendels gegeven zijn dezen wensch nog eens mede te helpen verwezenlijken!

Nr. PXLTHE WESENHAGEN.

's-Gravenhage, 25 Mei 1915.

S. Ct. 28 Mei 1915.

Auditeur-militair contra garnizoens-commandant.

(Ingexonden).

Het antwoord van mr. Mendels op mijn ingezonden bijdrage in de *Nieuwe* Courant van 18 Mei j.l. is niet in staat geweest mijn verwijt — onvoldoencle kennis bij mr. M. van de militaire reclitspleging — te ontzenuwen. Wat meer zegt. ook in dat antwoord bliift hii zich. niettegenstaande mijn opmerkingen. aan dezelfde verwarring en onjuiste beweringen schuldig maken.

Er zou dus voor mij geen reden zijn om andermaal op deze zaak terug te komen en de mij toegedachte rol van vriendelijk leermeester moet ik ten aanzien van dezen weinig gewilligen leerling gracieuselijk van de harid wijzen. Evenmin zouden de van niet veel goeden

smaak getuigende woordspeling op mijn naam en de plompe paraphrase van mijn aan het adres van den auditeur-militair en van mr. M. gerichte verwijten aanleiding zijn om nogmaals de pen op te nemen.

Nu echter ook mr. Palthe Wesenhagen heeft gemeend zijn opinie ten beste te moeten geven (Avondblad van 25 Mei), zij het mij vergund naar aanleiding hiervan nog een enkele opmerking te maken. Dat mr. Wesenhagen, die natuurlijk met de militaire rechtspleging wél bekend is. na de door mr. M. verkondigde en door mij gesignaleerde onjuistheden toch nog kan schrijven. „Met de strekking van zijn betoog ga ik geheel accoord". blijve voor zijn rekening.

De Haagsche auditeur acht de onderstelling der wet dat de auditeur-militair altijd, in elke zaak, een feit kan ten laste leggen. zeer betwistbaar. Ik kan het niet inzien. Doch mr. P. W. laat op zijn bewering onmiddellijk volgen: ..Natuurlijk een „strafbaar feit". " In die laatste woorden zit nu echter juist zijn redeneerfout. De wet eischt absoluut niet, opdat een beschulcliging voor nietigheid gevrijwaard zij (en daarom gaat het hier), dat een strafbaar feit wordt ten laste gelegd. *) Een „feit" is voldoende en daarna zal de rechter dan uitmaken of dat feit een strafbaar feit oplevert. En mocht reeds de auditeur-militair van meening zijn dat het door hem ten laste gelegde feit niet strafbaar is, dan kan hij op dien grond vrijspraak requireeren. Had mr. P. W. in het onderhavige geval dien weg gevolgd. clan hadde hem wellicht geen verwijt kunnen treffen. Maar een nietige telastlegging had hij ook hier. zooals steeds, kunnen en moeten voorkomen. Daarin lag zijn tekortkoming.

Of uit het gebeurde nu volgt dat een beroep van den auditeur-militair op het Hoog Militair Gerechtshof „zeer gewenscht" is ingeval de garnizoenscomrriaridant. in afwijking van het gevoelen van den auditeur-militair. een verwijzing naar den krijgsraad noodig acht. ben ik zoo vrij te betwijfelen. Wanneer in casu de wettelijke voorschriften behoorlijk waren nageleefd, zou de beschuldigde eenvoudig. wegens niet-strafbaarheid van het hem ten laste gelegde. zijn vrijgesproken. Zoo iets komt in de gewone strafrechtspleging — daar in den vorm van een ontslag van alle rechtsvervolging — dagelijks voor. Het nadeel. dat eens een dood enkele maal een verwijzing naar den krijgsraad beter achterwege ware gebleven, weegt niet op tegen het voordeel dat in de militaire maatschappij de beslissing tot die verwijzing in handen moet liggen van de *militaire* overheid.

E. G. DE WIJS.

27 Mei 1915.

) In dien zin ook de sinds lang gerestigde rechtsspraak van den Hoogen Raad. Zie 'laatstelijk bijv. het arrest van 22 Juni 1914 W. v. h. R. No. 9673'.

BOEKAANKONDIGING.

,.Uit den strijd tegen de misdaad" is de titel van een in de serie .,Handboekjes elck 't beste" onder leiding van L. Simons. door de Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur te Amsterdam uitgegeven werkje van de hand van den Amsterdamschen rechter Mr. G. T. J. de Jongh.

Het boekje werd ons ,,ter bespreking" toegezonden en gaarne willen wij er daarom met een enkel woord de aandacht op vestigen. Met veel belangstelling hebben wij ervan kennis genomen, het is aangenaam en vlot geschreven. blijkbaar door een auteur. die als deskundige het onderwerp waarover hij de pen voert. kan beoondeelen. Als rechter-commissaris belast met de instructie van strafzaken in de hoofdstad en niet minder als lid van het Genootschap tot zedelijke verbetering van gevangenen was Mr. de Jongh dan ook wel in eene bij uitstek gunstige gelegenheid om een schat van ondervinding op te doen uit de wereld van misdaad en misdadiger. Men voelt dat hier een oordeel wordt gegeven met kennis van zaken en dit geeft meer vertrouwen in de meening van den schrijver, waar hij zijn besclioiiwingen uiteenzet. die tot verbetering van nog zoo veel voorkomende misstanden kunnen leiden. Want dat er op dit gebied nog veel te doen en te verbeteren valt. wordt wel door zeer weinigen ontkend.

Als een gulden draad. die door het geheele boekje heenloopt, trof ons telkens weer de groote belangstelling in en het ongeveinsde medegevoel met het lot van den misdadiger. waarvan de schrijver voortdurend blijk geeft. En dit is wel een eerste vereischte in hem. die het nobele doel nastreeft. dat lot minder wreed, minder beklageiiswaardig te doen zijn.

Met betrekking tot den goeden invloed van wat wij gewoon zijn ,,straf" te noemen en in het bijzonder van de tot kort geleden als alleen heil aanbrengend beschouwde celstraf is Mr. de Jongh vrij sceptisch gestemd. Het zwaartepunt om den gevallene weder op de been te brengen. zoekt hij verleer in een juist toegepaste reclasseering en mede in het instituut der voorwaardelijke veroordeeling. Het kan bij die opvatting dan ook geen verwondering wekken, dat het grootste gedeelte van zijn boekje aan de bespreking van die middelen gewijd is (blz. 11—47 en 62—87). Daarnevens worden enkele typen uit de misdadigerswereld ten tooneele gevoerd, uit de bende van Lamm'etje Zondag bijl-oorbeeld, op eene

wijze, zeer geschikt om onze belangstelling te wekken en tevens de overtuiging te vestigen, dat herediteit en milieu. maar vooral liet laatste. de oorzaken ziin van misdaad. Toor een goed deel derhalve is het toeval wie zich aan 's Lands wetten zal vergrijpen, het noodlot speelt een voorname rol en die overtuiging moet weer leiden tot zachtheid in ons oordeel. tot zachtheicl die geenszins zwakheid insluit, in de keuze der middelen om den eens veroordeelde op den goeden weg terug te brengen. Met een variant op een welbekend opschrift zou Mr. De Jongh dan ook als devies kunnen voeren .,Zacht is mijn hand en lieflijk mijn gemoed". *Wij* meenden, dat zachte middelen tot wegneming van een groot kwaad in de praktijk dikwijls tot teleurstelling zouden aanleiding geven, maar naar de schrijver ons mededeelt, is zijne ondervinding eene andere en wijzen enkele cijfers werkelijk op zeer gunstige resultaten. Takt is daarbij het wachtwoord. Reclasseering ..het wapen bij uitnemendheid in den strijcl tegen de misdaad". Het *woord* heeft een modernen klank, het begrip is geenszins van vandaag of gisteren. Reeds meer dan 90 jaren geleden werd ten onzent eene Vereeniging opgericht die zich met de zorg voor ontslageii gevangenen bezig hield; haar denkbeelden veranderden in den loop der tijden. men zou. zegt Mr. De Jongh, kunnen onderscheiden een ethische periode. een materieele periode en de combinatie van ethische en materieele hulp. zooals die thans in toepassing wordt gebracht. Toch is de reclasseeringswetenschap nog jong, er is nog zooveel wat zij niet weet en waardoor zij nog zoo dikwijls mistast. S. geeft eenige waardevolle wenken. De ex-misdadiger moet zooveel mogelijk worden gebracht in clezelfcle omgeving als waarin hij zijn toekomstleven hoopt door te brengen. ,.Het kas-plantje-systeem is uit den booze". Alleen in sommige gevallen, bij geestesabnormaliteiteii, tot het aanleeren van een zekere mate van vakkennis. tot het verschaffen van een tijclelijk onclerdak. kan gestichtsverpleging noodig zijn.

Bijzondere waarde als reclasseeringsrniddel wordt door den schrijver gehecht aan de z.g. ,.patronage". .,het schoonste juweel uit den reclasseeringsdiadeem". en hij noemt dan talrijke groepen, in de eerste plaats de drankziichtigen. waarvoor het patronaat nuttig en noodzakelijk is. Gelijk bekend is. blijkens het voorloopig verslag der Tweede Kamer over het oiitwerp der voorwaardelijke strafopschorting, ontnioette de mogelijkheid van de instelling van een bijzonder teozicht op den voorwaardelijk veroordeelde bij vele leden ernstige bezwaren. 1) Hun beveelt Mr. De J. aan zich eerst nog eens van de werkelijke praktijli in deze te vergewissen. Teel zal er natuurlijk van afhangen hoe en door wie in de praktijk dat toezicht zal worden uitgeoefend, maar dat het verkeerd zou zijn gezien om de mogelijkheid ervan eenvoudig uit de wet te schrappen, schijnt ook ons niet twijfelachtig toe. Van de 42 in 1913 te Amsterdam onder pa-

1) Zie hiervóór blz. 50.

troriaat geplaatsten, wier schepen zwaar gehavend waren, zijn er 34 een behouden haven ingezeild. Men moet toegeven. dat dit een mooi getal is.

En we zijn nu de aangewezen patroons? Niet de heeren met hooge boorrlen. ook niet ten bijzonder beambte (probation officier) nog ueel minder een politie-beambte. ..Het patronaat moet worden gelegd in handen van een werkman". Ten aanzien der voor de hand liggende vraag of voldoende goede patroons te vinden zullen zijn. is Mr. De J. zeer optimistisch gestemd.

Wat het *materieele* gedeelte van den reclasseeringsarbeid betreft. komt allereerst in aaiimerking de zorg om den ontslagene aan werk. aan eene betrekking te helpen. Het oog wordt in dit verband. zoowel door hem die werk zoekt als door hem die daarbij behulpzaam is. nog als eens gericht naar de zeevaart. Mr. De J. zegt. dat ook hij daarmede vroeger wegliep doch. om verschillende redenen. thans zijne verwachtingen te doen aanzien minder hoog gespannen zijn. Zonder dat vooralsnog geheel onthouding noodig is. raadt hij toch een matig gebruik van dit reclasseeringsmiddel aan. Naast andere oorzaken uan min gunstige resultaten in dit opzicht. noemt de S. ook de volgende:

..De toestand aan boord van de groot-te en fraaiste schepen is ook zoo. dat de reederij zich hoe langer hoe meer uitput om de eersteklasse passagiers met comfort en luxe te overladen en clit te doen ten koste van de bemanning. die zelfs op een lange reis in de tropen bij hoogst inspannenden arbeid voor tal van heete vuren geen gelegenheid hebben om een oogenblik in de frissche lucht te vertoeven. Door deze ontberingen wordt de behoefte aan prikkelende genotmiddelen bij de manschappen verergerd en aan mal gekomen, gaan zij zich te buiten. tot groote moreele schade voor zich zelf."

Deze be eringen troffen ons omdat wij meenen rlat de S. *hier* de plank misslaat. Zeker het comfort der eerste klasse passagiers — en niet alleen van de *eerste* klasse — is de laatste jaren hoog opgevoerd, maar dat is niet geschied *ten koste* der bemanning. Integendeel ook voor haar zijn de levensomstandigheden aan boord vergeleken bij vroeger. belangrijk verbeterd. En dat zij geen gelegenheid zou hebben in de tropen eens een oorenblik in de frissche lucht te vertoeven, dit moet Mr. De J. door een of anderen tot mopperen geneigd zeeman op de mouw zijn gespeld.

Van werkzoeken in Duitschland. met name in de steenkolenmijnen in het Ruhrgebied is de S. zooals de toestanden thans nog zijn, geen voorstander. evenmin van den handel. vooral van den straathandel. juist in het oog van vele ontslagen gevangenen een dorado. Fabrieksarbeid. in het bijzonder op groote inrichtingen. komt daarentegen wèl in aanmerking. maar bovenaan staat als reclasseeringsmidel ongetwijfeld de landarbeid. De toepassing van dit middel schijnt echter nog al eens af te stuiten op onwil van de betrokkenen. aangetrokken als zij zich voelen door de groote stad. Een dwingend optreden van den Staat zou dan hier uitkomst moeten geven.

Hoe hoog Mr. De J. nu ook de reclasseering moge aanslaan om van een misdadiger weder een oppassend niensch te maken, hii erkent dat er groepen zijn ten aanzien van welke alle pogingen in die richting geld- en tijdverspilling zouden zijn. Dit zijn de z.g. zwakzinnigen (psychopathen) en de onverbeterlijke misdadigers. Men hoede zich echter om iemand zonder groote mate van zekerheid bij deze groepen in te deelen.

Als een der hinderpalen die der reclasseering in den weg staan, wijst de S. nog op het Bewijs van goed zedelijk gedrag dat door de verschillende groote bedrijven gevraagd wordt, voordat zij een sollicitant in hun dienst nemen. Zonder daartoe verplicht te zijn. waar het niet geldt leger, vloot of onderwijs, worden die bewijzen door de burgemeesters afgegeven. Reeds vroeger heeft Mr. De J. op het verkeerde — hij schroomt zelfs niet te zeggen het immoreele — van deze instelling de aandacht gevestigd. Te Anisterdam bestaat thans eene commissie, die ten behoeve van de gemeentebedrijven het levensgedrag van solliciteerende werklieden onderzoekt en beoordeelt. Dit schijnt daar zeer goed te werken, zoodat de voor de hand liggende oplossing om te ontkomen aan de groote nadeelen van de tot dusver geuolgde gewoonte eenvoudig deze is. dat de Staat. op het voorbeeld der hoofdstad. deze zaak voor het geheele land ter hand neemt.

Actueel, ook in verband met liet aanhangige wetsontwerp. zijn des schrijvers beschouwingen over de voorwaardelijke veroordeeling. Reeds hierboven stipten wij aan hoe groote waarde daaraan wordt gehecht voor eene vruchtbare reclasseering mits het in het ontwerp gestelde .,toezicht" gehandhaafd blijft. Met overtuiging en kracht van argumenten toont S. de noodzakelijkheid van dit toezicht aan tegenover hen. met name de leden der Tweede Kamer. die daartegen gekant zijn. Wij hopen, dat hij er in moge slagen die heeren tot andere inzichten te brengen. Voor geldboete acht Mr. De J. de voorwaardelijke veroordeeling niet noodig.

Bij de lezing van dit gedeelte werden wij nog door enkele mededeelingen bizonder getroffen. Op blz. 63 wijst S. op het groot aantal misdaden, dat onvervolgd blijft. omdat de politie den dader niet ontdekken kan. Naar hij meent zou dit met 90 percent der aangiften het geval zijn! Het is haast ongelooflijk. maar de taxatie wint aan kracht door de bekentenis van Fikkie, blijkbaar een handige Amsterdamsche fietsendief. dat hij 78 fietsen had gestolen vóór hij in de kaars vloog. Voeg hierbij nu nog het aantal zaken waarvan geene aangifte gedaan wordt en dat hetwelk door het O. M. z.g. wordt geseponeerd. clan blijkt wel de groote wanverhouding tasscheil het aantal gepleegde en het aantal vervolgde strafbare feiten.

Ook om den rechter ijver en lust in de strafrerhtspnaak te doen terugkrijgen, om hem resultaten van zijn werk te doen zien. is voorwaardelijke veroordeeling *met* toezicht noodig. ..Aan alle kanten is er thans vrees voor het zitting nemen in een strafkamer. Voor menig

rechter is er geen harder vonnis clan wanneer hij verneemt na de vacantie voor twee jaren naar de Strafrechtspleging te worden verwezen" (blz. 73). En een paar regels verder: ..Tot voor korten tijd was er nog één magistraat. die pleizier had in de strafrechtspraak, doch met hem is de laatste der Mohikanen van het tooneel verdwenen". Wij wisten wel dat het strafrecht bij vele juristen niet bijzonder in de gunst staat. maar niet dat het zóó erg was als mr. De J. -- en hij kan het weten — ons hier den toestand schetst. De strafrechtspraak zal daaronder moeten lijden, want hoe zal het mogelijk zijn. dat de taak die zoo algemeen niet tegenzin blijkt te worden verricht. goed vervuld wordt?

S. eindigt zijn boekje met een verhaaltje van het vroolijk leventje in Groot-Scorem. van Blonde Pietje en Bollejan, van Lange Karel en Tijn de Looden Pijp. van Lampje zonder Olie. Bles den Ketelbikker, Bossche Anna. Schurftige Koos. van Broodje. Chef en Nas met 't Neusje, enz. Hij noemt het een sprookje. maar daarin ligt grootere werkelijkheid, dat die titel cloet vermoeden. Wij gelooven dat gaarne: men krijgt bij de lezing dadelijk den indruk. dat de S. hier put uit zijn arsenaal van ondervinding opgedaan in het volle menschenleven.

In den aanvang wezen wij op des schrijvers zachte oordeel over den misdadiger. Geheel anders is dit, waar het geldt de aanwijzing van in zijn oog verkeerde toestanden. aflreurenswaardige wetsvoorschriften. De toon doet dan niet altijd aangenaam aan. En in verhoogde mate is dat het geval als S. de opvattingen bestrijdt van hen die het niet met hem, eens zijn, een glimp van verdachtmaking is hem dan zelfs niet vreemd. Wijzende op het alternatief: voorwaardelijke veroordeeling *met* toezicht of opname in de gevangenis (blz. 76) en als gevolg daarvan voortdurende recidive lezen wij: ,,Dit hebben wij in Nederland nu al zooveel jaren zonder blikken en blozen aangezien. dat de heeren in de Kamer het maar voor het zeggen hebben om dezen fraaien toestand te bestendigen." En even verder: ..Als de liberale of vrijzinnige meerderheid thans den anderen kant uit wil gaan, dan weten wij meteen wat wij op strafrechterlijk gebied aan haar hebben." Op blz. 63 worden zij die in de rechtsspraak zien een uiting van Gerechtigheid en van meeiiing zijn, dat volgens de wetten der Gerechtigheid op de misdaad de straf behoort te volgen. op weinig welwillende wijze beoordeeld en op blz. 81 worclt der Volksvertegenwoordiging toegevoegd: ,.Mocht gij Kamerleden ongevoelig blijken voor de smart en het lijden van uw medemensch van minderen stand, — van zéér lagen stand. hebt dan in elk geval een open oog voor het algemeen belang en behoudt het patronaat tot elken prijs."

Ook wij gelooven, dat Mr. De Jongh in het wezen der zaak het gelijk aan zijne zijde heeft. De schrijver mag intusschen zijn meening niet als onfeilbaar beschouwen; de mogelijkheid bestaat. dat eene tegenovergestelde opinie ten slotte van juister inzicht getuigt en

iii elk geval moet worden verondersteld, dat de voorstanders daarvan volkomen te goecler trouw hunne opvatting kenbaar maken in de overtuiging, dat liet algemeen belang dáármede het best gediend is.

Meenden mij op deze enkele vlekjes te mogen wijzen. het werkje zelf verdient slechts lof. Met gerustheid bevelen wij de lezing aan. Hij die daaraan een avondje besteedt. zal zich niet beklagen.

d. W.

„De Regtspleging bij de Landmagt en bij de Zeemagt
en
de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Geregtshof

door

Mr. H. Westermann Jr."

In verband met de herziening van het formeel militair strafrecht door de wet van 31 October 1912 (St.bl. No. 337) heeft Mr. H. Westermann Jr., Advocaat, Leeraar in het algemeen strafrecht aan het Kon. Instituut voor de Marine en Plaatsv. Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te den Helder. bij den uitgever Van Dishoeck te Bussum een boekwerk het liclit doen zien niet den aan het hoofd dezes vermelden titel.

Blijkens de op 1 Juli 1914 gedateerde voorreclr. stelt de auteur zich voor dat het aangebodene „wellicht voor eene historische wetsinterpretatie waarde zou kunnen hebben en voor het onderwijs in het militaire recht nuttig zou kunnen zijn".

Het boekwerk is verdeeld in zee afdeelingen:
Geschiedenis.
Algemeene beraadslagingen.
Regtspleging bij íle Landmagt.
Regtspleging bij de Zeemagt.
Bijlagen.
Provisioneele Instructie H. M. G.

Geschiedenis.

Deze uit ongeveer tien bladzijden bestaande afdeeling vangt aan met een kort overzicht van de totstandkoming onzer militaire strafwetgeving van 1814 en 1815. Hierna volgt eene. van onderscheidene aanhalingen voorziene opsomming van de anders verwarrende hoeveelheid data en stukken. waaruit men de wordingsgeschiedenis van

voornoemde wet van 31 October 1912 (St.bl. No. 337) — het oorspronkelijk Ontwerp van wet dateerde reeds van 8 Maart 1904 — Ban leereii kennen. Bovendien vindt men hier die „Stukken" afgedrukt, welke ons de algemeene strekking en kenmerken der uiteindelijk tot stand gekomen wet doen kennen.

Algemeene beraadslagingen.

Iii eeii zestal bladzijden druks heeft de schrijver vervolgens uit de in de Tweede Kamer der Staten-Generaal gehouden algemeeiie beraadslagingen het essentiëele overgenomen, onder opmerking dat die algemeeiie beraadslagingen volledig te vinden zijn in het Militair-rechtelijli Tijdschrift. Deel VII, bladz. **449 — 552.**

Regtspleging bij de Landmagt en Regtspleging bij de Zeeriiagt.

Deze twee afdeelingen bevatten in de eerste plaats den tekst van beide herziene wetten; terwijl voorts door Mr. Westermann onder de daarvoor in aanmerking komende artikelen. zoodanige gedeelten uit de „Handelingen" en „Bijlagen" zijn opgenomen als voor eene goede wetsuitlegging gewenscht is. Het zijn deze twee afdeelingen, die het meest waardevolle gedeelte van het hoek vormen.

Bijlagen.

De verschillende ria de wijzigingswet van 31 October 1912 (St.bl. No. 337) tot stand gekomen en daarmede in verband staande etten en Koninklijke besluiten vindt men in deze afdeeling opgenomen: de wetten en sommige Koninklijke besluiten in hun volledigen tekst, de overige Koninklijke besluiten slechts onder aanduiding van datum. nummer van het Staatsblad en strekking.

Provisioneele Instructie H. M. G.

In deze laatste afdeeling is afgedrukt de tekst van de P. I.. met aanduiding der wijzigingen daarin aangebracht door de wetten van 4 Juni 1858 (St.bl. No. 45), van 31 October 1912 (St.bl. No. 337) en van 20 Juni 1913 (St.bl. No. 292).

Na de hierboven gegeven schets van den inhoud, moge thans eene korte beoordeeling van het werk volgen.

Allereerst moet ons dan een woord van dank uit de pen voor den omvangrijken arbeid. dien Mr. Westermann wel heeft willen ondernemen en waardoor hij in het bijzonder de meer wetenschappelijke beoefenaars van het militair strafrecht aan zich verplicht heeft. De auteur heeft ons namelijk een boekwerk geschonken, waaruit men de zoo verwarde wordingsgeschiedenis van de herziene Regtsple-

gingen op gemakkelijke wijze kan leeren kennen; als Nachschlagewerk, zoowel bij studie en praktijk als bij meer uitgebreid onderwijs, zal het goede diensten kunnen bewijzen. En in het schiften van de omvangrijke stof — Mr. Westermann nam slechts datgene uit de „Stali-lien" over, wat hem van belang toescheen — is de samensteller zeer wel geslaagcl.

Waar het hoofddoel van het werk gelegen is in het gemakkelijk maken der historische wetsinterpretatie van het huidige formeele militaire strafrecht, is het echter te betreuren dat achter de artikelnummers van R. L. en R. Z. niet tusscheii ( ) zijn geplaatst de nummers der overeenkomstige, oorsproiikelijke wetsartikelen, terwijl dan, waar noodig, door een bij die oorspronkelijke nummers gesteld * had kunnen zijn kenbaar gemaakt, dat het oorspronlielijke artikel niet ongewijzigd hehoudcn is. doch wijziging heeft ondergaan door de wet van 31 Octobcr 1912 (St.bl. No. 337). De nieuw door deze wijzigingswet in het leven geroepen artikelen zouden dan tevens te onderkennen zijn, namelijk aan het gemis van een tusschen ( ) daarachter geplaatst nummer. De voordeelen van een en ander zouden natuurlijk zijn: het gemaklielijker kunnen opsporen van aangebrachte wijzigingen en aanvullingen eii het doeltreffender kunnen raadplegen van de op de oorspronkelijke wetten bestaande commentaren als anderszins. Wat de teksopname der P. I. betreft ware liet, mede uit historisch oogpunt. beter geweest óók den tekst der weinige, sinds kort vervallen artikelen te hebben opgenomen.

Eene gemakkelijke raadpleging van het boek ware zeer bevorderd. indien bovenaan de bladzijden korte aanduidingen waren gesteld; deze eisch geldt hier te meer. waar o.a. verschillende wetten in het werk zijn opgenomen en de wetstekst herhaaldelijk door kleinere of grootere stukken toelichting onderbroken wordt. Ook dient nog op eene kleinigheid te worden gewezen, n.l. het niet vermelden op blz. 26 en 150. dat de gewijzigde en aangevulde tekst der R. L.. resp. der R. Z. aldus. in een doorloopend genummerde reeks van Titels, Hoofdstukken en artikelen samengevat, is bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 5 September 1913 (St.bl. No. 365).

Eenige slips of the pen ontsieren het werk. b.v. op blz. 11 en 15. waar twee keer „crimineel" en „K. L." staat. terwijl blijkbaar „militair" resp. „R. Z." bedoeld wordt. Op blz. 241 moeten de moorden „en Europa" in de aanteekening op art. 51 P. I. worden gelezen: „en de Fiscaal bij den Krijgsraad binnen het Rijk in Europa".

's-Gravenhage, 20 Maart 1915. O. G. JAMES.

INGEKOMEN BIJDRAGE.

Naar aanleiding van het inwerkingtreden in Oost-Indië van de gewijzigde Rechtspleging bij de Zeemacht.

Ingevolge art. 2 van het K. B. van 5 December 1913 (Stbl. No. 437) is de wet van 31 October 1912 (Stbl. No. 337) waarbij in de Rechtspleging bij de Zeemacht belangrijke wijzigingen werden aangebracht. voor zooveel betreft personen aan de rechtsmacht van de zeekrijgsraden in Nederlandsch-Indië onderworpen, in werking getreden met ingang ran 1 Juli 1914. De op dat tijdstip reeds aanhangige zaken werden krachtens het bepaalde in art. 27 van geaoemde wet afgehandeld volgens de ongewijzigde bepalingen van de R. Z. Deze zaken zijn nagenoeg alle afgedaan, slechts enkele desertiezaken zijn, cloordien de beschuldigden tijdens de behandeling hunner zaak ontvluchtten, nog aanhangig en zullen bij terugkeer van de beschuldigden overeenkomstig de ongewijzigde bepalingen van de R. Z. moeten worden afgedaan. Deze uitzonderingsgevallen buiten beschouwing latende kan dus gezegd worden dat de nieuwe regeling ook in deze gewesten haar beslag heeft gekregen. Reeds thans een oordeel uit te spreken over de praktische werking van de nieuwe voorschriften en daaraan beschouwingen te verbinden zoude, voor zoover die voorschriften op het proces voor den krijgsraad betrekking hebben, min of meer voorbarig genoemd kunnen worden, omdat zij nog te kort van kracht zijn om aan de praktijk. onder alle zich voordoende omstandigheden, te kunnen worden getoetst. soms zelfs nog geen enkele maal toepassing vonden. Dit geldt evenwel niet, althans in veel mindere mate. voor die voorschriften, welke betrekking hebben op de militair-recliterlijke organisatie. Immers aan de hancl van deze voorschriften moest de nieuwe regeling opgezet worden. zoodat zij dadelijk praktische toepassing vonden, waarbij met bestaande toestanden en omstandigheden rekening moest worden gehouden. Ik heb hier het oog op de bepalingen betreffende de samenstelling van den krijgsraad. de plaats waar de krijgsraad wordt gehouden, de benoeming van den Officier-commissaris en den Secretaris bij de informatiën en de daarmede verband houdende voorschriften. Aannemende dat ook buiten Nederlandsch-India belangstelling bestaat voor de vraag op welke wijze aan de hierbedoelde voorschriften uitvoering is gegeven, heb ik gemeend de gastvrijheid van de redactie van dit tijd-rhrift te mogen inroe-

pen, ten einde dienaangaande eenige mededeelingen te doen, gepaard gaande met eenige toelichtingen, terwijl ik van de gelegenheid zal gebruik maken daaraan tevens eenige beschouwingen vast te Iinoopen.

Aangezien de nieuwe regeling zich op enkele punten bij du oude heeft aangesloten en er onder de lezers van dit tijdschrift wellicht meerderen zijn, die van het aantal zeekrijgsraden die in Indië de militair-rechterlijke macht uitoefenden, van welke zaken die krijgsraden kennisnamen, waar de informatiën werden gehouden, minder goed op de hoogte zijn, komt het mij niet ondienstig voor om in eenige korte trekken daaromtrent een en ander aan een uiteenzetting van de nieuwe regeling te doen vooraf gaan.

Bij de uitoefening van de militaire rechtsmacht was de vloot in Oost-Indië verdeeld in twee deelen. Tot het eene deel behoorden alle schepen en inrichtingen van de Zeemacht, welke onder het rechtstreeksch bevel van den Commandant der Zeemacht stonden. liet andere deel omvatte de schepen behoorende tot het Nederlandsch-Eskader in Oost-Indië. Naar gelang degeen, die rerdacht werd zich aan een strafbaa feit te hebben schuldig gemaakt. behoorde tot eerstgenoemd dan wel tot laatstgenoemd deel van de vloot, verleende de Commandant der Zeemacht clan wel de Eskader-Commandant rechtsingang tegen den verdachte.

Het gedeelte van de scheepsmacht rechtstreeks onder het bevel van den Commandant der Zeemacht staande werd, behalve door de &Iarilie-kazerne en den Torpedodienst te Soerabaja. in hoofdzaak gevormd door een aantal kleinere schepen, welke overal door den archipel verspreid waren en slechts nu en dan te Soerahaja terugkeerden. Wanneer nu tegen eeii schepeling, dienende aan boord van een dier bodems. rechtsingang werd verleend en het schip op dat tijdstip niet te Soerabaja vertoefde. werden daar aai1 boord door den Commandant der Zeemacht officieren-commissarissen benevens een fiskaal tevens secretaris voor het nemen van de informatiën benoemd. De informatiën afgeloopen zijnde, werd de verdachte overgeplaatst naar de Marine-kazerne te Soerabaja almaar dan de krijgsraad werd gehouden. Was het schip inmiddels te Soerabaja gekomen dan werden ook de officieren-commissarissen tot leden van den krijgsraad benoemd, terwijl de fiskaal-secretaris, die hij de informatiëii had gefungeerd. soms tot fiskaal meestal echter tot secretaris bij den krijgsraad benoemd werd; in het tegenovergestelde geval werden zij door anderen vervangen. Deze regeling was eeii gevolg van de omstandigheid, dat aan boord van de kleinere schepen geen krijgsraad kon worden samengesteld. Aan de hand van de wet moge daartegen misschien wel iets aan te voeren geweest zijn, zij had in elk geval liet voordeel een praktische oplossing aan de moeilijkheden te geven. Behoorde de verdachte tot een der te Soerabaja verblijvende schepen of diensten, clan had het proces liet normale verloop en werd zijn

zaak eveneens berecht door een in de Marine-kazerne zitting hou-(lenden krijgsraad. Feitelijk werd dus in het rechtsgebied van den Commanclant der Zeemacht 1) als regel slechts recht gesproken door één krijgsraad. die wel is waar voor elke zaak afzonderlijli benoemd werd, maar toch een min of nieer permanent karakter had. omdat tot president, fiskaal en secretaris steeds en tot lid zooveel mogelijk dezelfde personen werden benoemd.

Bij het Xederlandsch-Eskader was de toestand anders. Dit eskader bestaat uit grootere schepen. waar aan boord een voldoende aantal officieren dienen om een krijgsraad samen te stellen. Dààr gold dan ook als regel. dat zoowel de informatiën al.; de krijgsraad werden gehouden aan boord van het schip. waarop de beklaagde diende. slechts in bijzondere gevallen werd van dien regel afgeweken. Binnen het rechtsgebied van den Eskader-Commandant werd dus recht gesproken door evenveel lirijgsraden als het eskader groote schepen telde. Waren aan het eskader tijdelijk kleinere schepen. bijv. torpedobootjagers, toegeroegd. dan werden de zaken tegen beschuldigden. dienende aan boord van een dier schepen. behandeld door een krijgsraad aan boord van een der groote schepen.

Bijzondere vermelding vereischt nog het misdrijf van desertie. Verreweg de meeste door de krijgsraden in Indië behandelde zaken betreffen clesertie 2) gepleegd door Inlanclsche schepelingen. Om nu liet Nederlandsch-eskader zooveel mogelijk van het houden van krijgsraad te ontlasten. werd bij beschikking van den Commandant der Zeeinacht ran 3 Januari 1910 No. 15 bepaald. dat schepelingen, die zich hadden schuldig gemaakt aan ongeoorloofde afwezigheid, vóór het tijdstip. waarop zij zouden behooren te worden afgevoerd als deserteur. moesten worden overgeplaatst óf in de rol van liet Wachtschip te Soerabaja òf in die van het Departement der Marine te Batavia al naar gelang van de plaats waar de schepeling achterbleef. 3) Daardoor werd de Commandant der Zeemacht bevoegd tegen bijna allen, die verdacht werden zich aan clesertie te hebben schuldig gemaakt, rechtsingang te verleenen. Immers. de vervolgingen wegens desertie geschieden als regel ex art. 145 C. W. Z. cri slechts bij uitzondering ex art. 133a C. W. Z.; waar nu de misdrijven omschreven in art. 145 beschouwd moeten worden als voortdurende misclrijren. had de overplaatsing als regel ten gevolge, dat de verdachte zijn misdrijf gedeeltelijk pleegde. terwijl hij behoorde tot het rechtsgebied van den Commandant der Zeemacht. waardoor deze bevoegd werd van de zaak kennis te nemen. Wel bleef. voor

---

1) Deze uitdrukking is wellicht minder juist, maar zal kortheidshalve verder gebruikt worden, gelijk verder ook zal worden gesproken van het rechtsgebied van den Eskader-Commandant.

2) Onder dezen naam zijn samengevat de misdrijven genoemd in art. 133a en 145 van het C. W. Z.

3) Het voorschrift is thans opgenomen in art. 120 Instr. C. O. van de Ind. voorschriften. Voor het wachtschip is sedert de Marine-kazerne in de plaats getreden.

zoo\-er het schepelingen betrof. die zich aan ongeoorloofde afwezigheid schuldig maakten, terwijl zij behoorden tot een der schepen van het Nederlandsch Eskader. ook de Commandant aan dat eskader bij eventueele terugkomst bevoegd van hunne zaak kennis te nemen, maar door zich daarvan te onthouden en den voorrang te laten aan den Commandant der Zeemacht. werkte hij mecle om het doel, waarvoor het voorschrift was gegeven. te bereiken.

Bij de nieuwe regeling is de vercleeling van de scheepsmacht in twee gedeelten. respectievelijk vormende het rechtsgebied van den Commandant der Zeemacht en dat van den Eskader-Commandant behouden. Met het doel een gelijkmatige rechstbedeeling te bevorderen is de wenschelijkheid wel eens ter sprake gebracht om het ~ e r - leenen van rechtsingang in Indië uitsluitend te doen geschieden door den Commandant der Zeemacht. Daarbij diende in de eerste plaats te worden onderzocht of de voorschriften van de R. Z. zich daar tegen niet verzetten. Het antwoord op die vraag hangt af van het antwoord op deze andere. moet het Xederlandsch-Eskader worden beschouwd als een afzonderlijke vloot eskader of minder smaldeel in den zin van de R. Z. en moet dus het verleenen van rechtsingang door den Eskader-Commandant worden geacht te zijn een hem krachtens de wet toekomend recht of wel moet dat eskader worclsn beschouwd als een samengevoegd deel van de onder de bevelen van den Commandant der Zeemacht staande vloot. waarbii het verleenen van rechtsingang door den Commandant van dat gedeelte geschiedt, niet op grond van een hem toekomend zelfstandig recht. maar op grond van de hem door den Commandant der Zeemacht, hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgeiid. als een deel zijner macht. overgedragen bevoegdheid? In het laatste geval zoucle deze overdracht van bevoegdheid, wanneer zulks om bepaalde redenen noodzakelijk geacht werd. weder kunnen worden teruggenomen. Ik zal op dit punt niet nader ingaan, 1) maar vestig er alleen de aandacht op. dat zoolang het Nederlandsch-Eskader heeft bestaan, hetzij onder den tegenwoordigen naam. hetzij onder dien van Java-clivisic. de Commandant dier scheepsmacht het recht. om tegen onder zijne bevelen dienende schepelingen. die verdacht werden zich aan een strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt. rechtsingang te verleenen. heeft uitgeoefend. Waar nu de R. Z. met betrekking tot de op dit punt van belang zijnde voorschriften geen wijziging heeft ondergaan en ook overigens in de verhouding van liet Nederlandsch-Eskader tot

---

1) Waar onomstootelijk vaststaat, dat het Nederlansch Eskader in Oost-Indië is *een Eskader*, laten o.i. de artt. 8, 25, 26 en 112 juncto art. 123b, R. Z. geen twijfel over, dat bij uitsluiting de commandant van de tot („een") dit Nederlandsch *„Eskader vereenigde schepen van de Zeemagt in Oost-Indië"* bevoegd is tot het verleenen van rechtsingang voor zooveel dat eskader betreft.

Onder de werking der ongewijzigde R. Z. Iron plaats zijn voor de tweede opratting door den geachten inzender vermeld; die opvatting wordt o.i. door art. 123b (nieuw) R. Z. uitgesloten. Red.

liet overige deel van de scheepsmacht geen wijziging heeft plaats gehad, bestond er geen aanleiding in de bestaande verdeeling vair de scheepsmacht in twee cleelen, respectievelijk vorniende het rechtsgebied van den Commandant der Zeemacht en van den Eskader Commandant. verandering te brengen.

Omtrent de voor beide rechtsgebieden getroffen maatregelen worde thans het navolgende medegedeeld.

Bij beschikking van den Commandant der Zeemacht van 9 Juni 1914 No. 5466 is bepaald, dat er voor liet gedeelte van de Zeemacht in Nederlandsch-Indië. hetwelk niet tot een afzonderliike vloot. eskader of minder smaldeel is vereenigd. slechts één krijgsraad zal zijn en dat die krijgsraad zal worden gehouden in de Marine-kazerne te Soerabaja. Het ware wel wenschelijk geweest Batavia. de standplaats van den Commandant der Zeeinacht, aan te wijzen als zetel' van den krijgsraad, doch de omstandigheid. dat aldaar niet kan worden beschikt over de noodige officieren om de verschillende functies bij den krijgsrad te vervullen, maakte zulks reeds clarlelijk onmogelijk en moest dus de keuze wel vallen op Soerabaja. Tegenover het daaraan verbonden nadeel. dat de noodzakelijke heen cn weer zending van processtukken tijdverlies medebrengt, staan echter ook voordeelen. Immers, terwijl de verschillende hier in aaiimerking komende schepen slechts zelden te Batavia (Tandjongpriok) vertoeven, keeren zij alle geregeld te Soerabaja terug, alwaar voort3 steeds aanwezig is liet personeel van den Torpedodienst en van de Marine-kazerne. Bovendien keeren de meeste deserteurs te Soerabaja terug. hetzij vrijwillig, hetzij als arrestant en behoeven zij dus niet te worden opgezonden. Met de aanwijzing van Soerabaja als standplaats van den krijgsraad was feitelijk tevens beslist. dat deze zitting zou houden in de Marine-kazerne aldaar. omdat alleen de bij die kazerne geplaatste officieren geregeld voor diensten bij den krijgsraad beschikbaar zijn en dus alleen zij voor een vaste benoeming in aanmerking konden komen. Tot president van dezen krijgsraad werd benoemd de kapitein-luitenant ter zee. commandant van de kazerne. zijnde deze de eenige bij de kazerne dienende hoofdofficier. Op deze wijze werd voldaan aan het voorschrift van art. 121 R. Z., maar werd het tevens noodzakelijk maatregelen te treften naar aanleiding \-an liet bepaalde in de laatste alinea \an art. 122 R. Z.. omdat anders de benoemde president in den regel geen zitting in den krijgsraad zou kurinen nemen. Zooals ik reeds mededeelde waren in het iaar 1910 administratieve maatregelen getroffen. die het mogelijk maakten de meeste deserteurs voor den krijgsraad te Soerabaja te doen terechtstaan. Wanneer zich nu een deserteur terugmeldde of werd teruggebracht, dan werd hij geplaatst in de Marine-kazerne. de commandant van de kazerne benoemde een commissie \an voorloopig onderzoek eii bracht daarna rapport uit aan den Commandant der Zeemacht. (art. 8 R. Z.). Het was wen-

schelijk ook onder de werking van de gewijzigde R. Z. de desertiezaken zoovcel mogelijk door den krijgsraad te Soerabaja te doen behandelen, maar dan konden de deserteurs hij hun terugkeer niet meer worden geplaatst in de kazerne. omdat dan de commandant der kazerne in de meeste zaken, op grond van art. 122 laatste lid. geen zitting in den krijgsraad zou kunrieri nemen. 1) Daarom is thans bepaald, dat deserteurs bij hun terugkeer worden geplaatst bij' den Torpedodienst te Soerabaja, almaar het voorloopig onderzoek plaats heeft. Eerst nadat rechtsingang tegen hen is verleend. worden zij overgeplaatst naar de kazerne.

Alle moeilijkheden op dit punt zijn hiermede evenwel niet opgelost. Er zullen zich natuurlijk gevallen voordoen. waarin de commandant van de kazerne het rapport bedoeld in art. 8 R. Z. moet uitbrengen. Hij zal dan als president van den krijgsraad moeten worden vervangen; de vraag is echter door wien? De eenige daarvoor te Soerahaju beschikbare hoofdofficier is in den regel de Commandant van den Torpedodienst. deze zal dus in de eerste plaats voor een benoeming in aanmerking kunnen komen. Blijft zijn optreden als plaatsvervangend president uitzondering, dan bestaat daartegen waarschijnlijk geen bezwaar. Is echter genoemde commandaiit. om welke reden dan ook, verhinderd als president op te treden, dan zal deze functie moeten worden opgedragen aan een subaltern officier. waarbij zich zeer gemakkelijk het geval zal kunnen voordoen, dat geen officier beschikhaar is van hoogere ancienniteit dan liet oudste lid van den krijgsraad. De vraag rijst nu, kan bij verhindering van den president, diens plaats worden ingenomen door het oudste lid van den krijgsraad met gelijktijdige benoeming van een plaatsvervangend lid? Ik zou deze vraag bevestigend willen beantwoorden; de wet verbiedt een dergelijke vervanging niet en zij brengt, in een geval als hier bedoeld wordt, het voordeel mede. dat in den krijgsraad slechts één plaatsvervanger behoeft op te treden. De plaatsvervanger zal alleen zitting moeten nemen in de zaak aan welker behandeling de president niet deel mag nemen; het geldt hier een geval dat gebracht kan worden onder art. 148 R. Z.. zoodat voor toepassing van het 2e en 3e lid art. 133 R. Z. geen aanleiding bestaat.

Reeds eerder deelde ik mede. dat tot liet rechtsgebied van den Commandant der Zeemacht meerdere schepen behooren. welke door den archipel verspreid zijnde, slechts nu en daii te Soerabaja vertoeven en dus als regel niet ter standplaats van den krijgsraad verblijven. De instructie aan boord dier schepen behoort dus te ge-

---

1) Ter toelichting geef ik de volgende cijfers.
In het jaar **1913** werd door den commandant der Zeemacht tegen **95** personen rechtsingang verleend, waarvan tegen 79 wegens desertie, hetzij alleen, hetzij tevens wegens eenig ander strafbaar feit. In **1912** bedroegen deze cijfers 88 en 63, in **1911** 71 en **65.**

schieden overeenkomstig de voorschriften van liet 1e hoofdstuk van den 2den titel R. Z. In de slotalinea van art. 25 wordt nu Bepaald, dat de benoeming van den officier-commissaris en de secretaris aan boord van een schip als hier bedoeld wordt, door den commandant van dat schip moet geschieden. De loop van een zaak zou dus de volgende zijn. Een schepeling wordt verdacht zich te hebben schuldig gemaakt aan een feit. waarvoor hij voor den krijgsraad moet terecht staan. De Commandant van het schip rapporteert hiervan aan den Commandant der zeemacht (art. 8 R. Z.). Deze verwijst den verdachte naar den krijgsraad. waarna de op de zaak betrekking hebbende stukken worden gezonden aan den Commandant van het schip, waarop de verdachte dient. die alsdan een officier-commissaris en secretaris benoemt. tenzij hij zulks reeds eerder voor een bepaalden termijn morht hebben gedaan. en stelt eerstgenoemde de processtukken in handen. Het eenige verschil met de oude regeling zoude dus zijn, de op andere wijze geregelde benoeming van officier-cominissaris en secretaris. een wijziging waarvoor naar mijne meening geen gegronde reden is op te geven. Het lag dus voor de hand ria te gaan of dr bedoeling van de slotalinea van art. 25 een andere kon zijn.

Gaan wij nu de geschiedenis van het wetsontwerp tot wijziging van de R. Z. na. dan blijkt, dat in het oorspronkelijk ontwerp geen bepalingen werden voorgesteld als thans in liet 1e hoofdstuk van den tweeden titel voorkomen. Deze titel werd riagenoeg in zijn tegenwoordigen vorm in het ontwerp aangehraclit bij de 2e nota van wijzigingen. De toezending van deze nota aan de 2e Kamer der Staten-Generaal had plaats bij een begeleidend gemeenschappelijk schrijven van de Ministers van Justitie, Marine en Oorlog van 20, 23. 30 Mei 1910. Uit § 4 van dat schrijven blijkt. dat men de mogelijkheid wilde openen het aantal zeekrijgsraden binnengaats te verminderen evenwel met behoud van de bevoegdheid van de Directeuren en Commandanten in alle Directiën der Marine om de onder hunne bevelen dienende militairen naar den krijgsraad te verwijzen. terwijl ook het houden van de informatiën in de Directie maar rechtsingang werd verleend mogelijk moest blijven. Naar de meening van de Ministers kon die mogelijkheid „niet beter in den geest van de ..oude wetgeving zelve worden tot stand gebracht. dan door invoe-..ging in de Regtspleging bij de Zeemacht van een hoofdstuk, over-..eenkomende rnet Titel II Hoofdstuk I. der Regtspleging bij de „Landmacht". Bij vergelijking blijkt dan ook dat het 1e hoofdstuk van ílen 2den titel R. Z., behoudens noodzakelijke tvijzingeil, gelijk is aan het 1e hoofdstuk van den 2den titel R. L.; alleen een overeenkomstige bepaling als is opgenomen in art. 25 R. Z. ontbreekt in de R. L.. wat geen verwondering baart, omdat zich bij de Landmacht, soortgelijke gevallen als in art. 25 R. Z. worden vermeld niet kunnen voordoen. Nu evenwel de mogelijkheid geopend was tot het houden van informatiën buiten de residentie van den krijgsraad,

lag het voor de hand die mogelijkheid ook uit te breiden tot schepen, waar geen krijgsraad zitting houdt. wanneer zij, behoorende tot een bepaalde scheepsmacht. zich niet in de onmiddellijke nabijheid van den vlootvoogd bevinden. Vooral in Indië waar de schepen dikwijls ver van de standplaats van den vlootvoogd verwijderd zijn en met verschillende plaatsen dikwijls slechts een 14-daagsche verbinding bestaat. kon hiermede een belangrijke bespoediging in de behandeling der zaken worden verkregen. wanneer daardoor het heen en weer zenden der stukken voor het begiii der informatiën kon vervallen. Dit laatste was alleen mogelijk door den commandant van een schip als hier bedoeld een zelfstandig recht van verwijzing naar den krijgsraad te geven. Een artikel waarin hem die bevoegdheid uitdrukkelijk wordt verleend, zal men evenwel in de R. Z. te vergeefs zoeken. Wanneer echter in het oog wordt gehouden, dat het recht tot verwijzing naar den krijgsraad en de benoeming van officier-rommissaris en secretaris zoowel in de R. Z. als in de R. L. steeds in één hand vereenigd zijn 1), dan lijkt mij de gevolgtreklcing niet gewaagd. dat met de slotalinea van art. 25 R. Z. tevens bedoeld is, den commandant van het schip het verwijzingsrecht naar den krijgsraad te geven. Zekerheid dienaangaande bestaat niet. mant het artikel is zonder eenige toelichting in de wet gebracht, terwijl het in de 2e Kamer der Staten-Generaal zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming is aangenomen. Hoewel de gevallen niet geheel gelijk staan, wijs ik er iiog op dat den commandant van een schip alleen evenmin uitdrukkelijk het recht van verwijzing naar den krijgsraad is gegeven. Ook hij wordt in art. 8 R. Z. niet genoemd en ook voor hem moet het verwijzingsrecht. dat vermoedelijk niemand hem wil ontzeggen, uit het onclerling verband van de verschillende voorschriften van de R. Z. worden afgeleid.

Voor zoover nu de Zeemacht in Oost-Indië betreft. is de vorenbedoelde uitlegging van art. 25 3e lid aanvaard en is aan de commandanten van de schepen. welke niet ter standplaats van den krijgsraad of in de onmiddellijke nabijheid daarvan vertoeven, het recht van verwijzing naar den krijgsraad toegekend in welk geval liet advies van den fiskaal, bedoeld in art. 8 R. Z.. natuurlijk achterwege blijft. 2) Gedurende den tijd dat zij ter standplaats van den

---

1) De zeer bijzondere regelingen in den 3den en 4den titel van de R. L. meen ik buiten beschouwing te mogen laten.

2) Alzoo wordt in Oost-Indie in deze gehandeld overeenkoinstig de zorgvuldig aan de geschiedenis en de bedoeling der wijzigingswet ontleende aanwijzingen nopens de toepassing der R. Z. gegeven in Hoofdstuk XI, Deel III der Verordeningen Kon Marine (Justitieele zaken), vastgesteld door den Minister van Marine bij beschikking van 12 Januari 1914 No. 44.

Art. 8, 2de lid 50. van dat Hoofdstuk geeft aan, dat tot verwijzing naar den krijgsraad ook bevoegd is ,,de commandeerende officier van een schip behoorende tot eenig commando" (bijv. tot dat van den commandant der zeemacht in Ned.-Indië) ,,indien het schip zich niet bevindt ter plaatse

krijgsraad vertoeven, oefenen zij dit recht niet uit, maar worden de zich voordoende zaken op de gewone wijze behandeld.

Art. 25 R. Z. geeft mij nog aanleiding tot de navolgende opmerking. Het tweede lid bepaalt, dat bij gebreke van een officier met den rang van luitenant ter zee 1e klasse. een officier beneden dien rang tot officier-commissaris kan worden benoemd. Dit geval zal zich aan boord van kleine schepen nagenoeg altijd voordoen. Waar het hier een uitzonderingsbepaiing geldt, zal dan naar mijne meening, zoo eenigszins mogelijk, de oudste aan boord dienende officier met den rang van luitenant ter zee 2e klasse tot officier-commissaris moeten worden benoemd. Van hem toch mag in den regel worden aangenomen, dat hij in meerdere mate dan zijn jongere collega's de eigenschappen bezit. die er toe geleid hebben als regel een officier met den rang van luitenant ter zee 1e klasse tot officier-commissaris te doen benoemen. De aan boord van deze schepen dienende officier van administratie zal evenwel niet tot officier-commissaris kunnen worden benoemd. De informatiën immers moeten worden gehouden overeenkomstig de in het 1e hoofdstuk van den 2den titel omschreven beginselen. zoodat tot secretaris bij die informatiën moet worden benoemd een officier van administratie. De bevoegdheid een ander officier tot die functie te benoemen, gelijk in het 3e lid van art. 26 R. Z. wordt gegeven, welk artikel evenwel betrekking heeft op de informatiën voor den officier-commissaris in de Directiën der Marine en elders, *waar de krijgsraad resideert,* komt in evengenoemd hoofdstuk niet voor; maar zelfs al mare dit zoo, dan nog zoude het naar mijne meening niet aangaan eerst den aan boord dienenden officier van administratie tot officier-commissaris te benoemen en dan te zeggen, dat voor de benoeming tot secretaris geen officier van administratie beschikbaar is. Slechts wanneer geen officier van administratie aan boord dient, dan wel deze door ziekte of om eenige andere reden bijv. het zijn van getuige in een zaak, verhinderd is als secretaris op te treden, zal een ander officier tot deze functie kunnen en moeten worden benoemd. omdat anders de informatiën niet gehouden kunnen worden. De benoeming van den eenigen aan boord dienenden officier van administratie tot officier-commissaris en een luitenant ter zee of adelborst 1e klasse tot secretaris komt mij dan ook voor in strijd met de wet te zijn. Wat zal evenwel moeten gebeuren. wanneer een

---

of in de onmiddellijke nabijheid van de standplaats van den krijgsraad (art. 25 jo. 17 R. Z.)".

Van den geachten inzender hadden wij gaarne vernomen of wellicht in Oost-Indië eenig gevolg gegeven wordt aan de aanwijzing vervat in artt. 3, 2de lid en 10 van voormeld hoofdstuk „Justitieele Zaken" n.l., dat wanneer in het bedoelde geval het advies van den fiskaal niet ingewonnen kan worden, de beslissing tot verwijzing door den commandant wordt genomen na zoo mogelijk den onder zijne bevelen dienenden officier van administratie te hebben gehoord. De reden en het nut van deze aanwijzing zullen voor den geachten inzender zeker niet duister zijn. Red.

dergelijke benoeming toch plaats heeft? Vernietiging van het benoemingsbesluit door den vlootvoogd zal niet mogelijk zijn; de bevoegdheid daartoe wordt hem in de R. Z. nergens toegekend. Nietigverklaring van de gehouden informatiën zal evenmin kunnen plaats vinden; ook deze bevoegdheid mist de vlootvoogd. Wel kan den betrolrkrn commandant in overweging worden gegeven dc benoeming te herroepen, maar wat moet geschieden, inclien deze, overtuigd zijde. dat de gedane benoeming niet in strijd met de wet is. haar handhaaft? De benoemden zullen bij voorkomende gelegenheid informatiën nemen, maar aangezien daaraan wordt merlrgewerkt door een onbevoegde. zullen de opgemaakte verhooren geen wettege bewijsmiddelen kunnen opleveren. Het zal in dat geval noodzakelijk zijn, dat de fiskaal op grond van art 28 1e gedeelte R. Z. verzoekt de zaak aanhangig te maken bij den officier-commissaris ter standplaats van rlen krijgsraad, ten einde den beklaagde en de getuigen op nieuw te hooren. Wanneer ook de fiskaal van meening is. dat de benoeming van den secretaris niet in strijcl met de wet is, dan zal alsnog de krijgsraad op grond van art. 168 R. Z. de verhooren op nieuw kunnen afnemen. Mocht noch liet één noch het ander geschieden dan zal vrijspraak van den beschuldigde moeten volgen. 1)

Ik kom thans tot de regeling welke hij het Nederlandsch-Eskader is getroffen. Door den eskader-commandant is bepaald. dat de krijgsraad bij het eskader zal worden gehouden aan boord van Hr. Ms. pantserschip „De Zeven Provinciën" welk schip thans vlaggeschip is. Tot president van dien krijgsraad is benoemd de commandant van dien bodem. terwijl tot leden vall den krijgsraad. fiskaal. secretaris en officier-commissari aan bonrd van dien bodem dienende officieren zijn benoemcl. Waar hij de herziening van de R. Z. o.m. de bedoeling heeft voorgezeten het aantal krijgsraden ie beperken en daardoor, zoomede door het voor langen termijn benoemen van hen die de verschillende militair-rechterlijke betrekkingen bekleeden. een meer eenvormige en constante rechtspraalr te bevorderen, kon de oude toestand. dat elk schip zijn eigen krijgsraadzaken behandelde. moeilijk gehandhaafd worden. maar verdiende het alle aanbeveling, indien zulks mogelijk was. ook bij liet eskader slechts op één schip lirijgsraad te doen houden. Cit den aard der zaak was het vlaggeschip daarvoor het aangewezen schip. Het feit toch. dat de eskader-commandant. de krijgsraad. de fiskaal en de officier-commissaris allen aan boord van hetzelfde schip dienen. kan niet anders dan bevorderlijk zijn voor een vlugge behandeling van de voorkomende zaken. daar het plegen van overleg, het uitbrengen van adviezen en dergelijke werkzaamheden daardoor worden bespoedigd. Dat tegenover dit voordeel ook bezwaren, die onder bepaalde omstandigheden zelfs nadeelen kunnen worden, aan deze regeling zijn

1) Zie M. **R. T.** deel I blz. 117.

verbonden, kan niet worden ontkend. 1) Ik kom daarop straks terug maar wil eerst den bestaanden toestand afhandelen. Met de aanwijzing van het vlaggeschip als zetel van den krijgsraad was de regeling niet voltooid. De overige schepen van het eskader wrrclen daardoor schepen van een eskader, zich bevindende buiten het Rijk in Europa, waarop geen krijgsraad zitting houdt en verkeerden dus in het geval voorzien bij art. 25 R. Z. Door de commandeerende officieren van die schepen werden dan ook aan boord van hunnen bodem een officier-commissaris en secretaris benoemd, ten einde daar aan boord de informatiën te nemen in door hen naar den zeekrijgsraad verwezen zaken, daarbij aannemende. dat art. 25 R. Z. hen stilzwijgend dat recht toekent, op dezelfde gronden als dit voor de commandanten van de schepen onder het rechtstreeksch bevel van den Commandant der zeemacht, wanneer zij niet te Soerabaja vertoeven, werd aangenomen. 2) Maar evenals dit recht voor laatstgenoemde commandanten werd beperkt en door hen alleen wordt uitgeoefend geclurende den tijd. dat zij niet te Soerbaja, dus niet ter standplaats van den krijgsraacl vertoeven. wordt dit recht door de commandanten van de schepen behoorende tot het Nederlandsch-Eskader ook alleen uitgeoefend, wanneer zij zich niet in de onmiddellijke nabijheid van het vlaggeschip, de standplaats van den krijgsraad bij het eskacler. bevinden. Vindt deze beperking steun in de wet? Vasthoudende aan de letter van art. 25 R. Z. is zij misschien niet juist, omdat het woord „afwezigheid" waarschijnlijk alleen slaat op een schip. dat tijdelijk van de standplaats van den commandeerenden officier der Directie verwijderd is. In den geest van het artikel valt de beperking echter wel. De bedoeling toch van art. 25 is geen andere. dan om in de gevallen. dat eenig schip verwijderd is van de stanclplaats \-an de autoriteit, die in gewone omstandigheden over de verwijzing naar den krijgsraad zou hebben te beslissen. het houden van informatiën zonder belangrijke vertraging mogelijk te maken. Het artikel behandelt een uitzonderingsgeval en behoort dus slechts toepassing tc vinden. wanneer zulks bepaald noodzakelijk is. Wanneer nu de schepen van het eskader in de onmiddellijke nabijheid van het vlaggeschip vertoeven, kan de instructie zonder vertraging plaats hebben en is er voor toepassing van de uitzonderingsbepaling geen reden. Slechts wanneer zij zich van liet vlaggeschip verwijderen. behoort gedurende den tijd van die verwijdering. van die afwezigheid, het artikel toepassing te vinden. Neemt men aan dat woorcl „afwezigheid" alleen slaat op schepen. die zich verwijderen van een Directie en dat de woorden „de reis duurt" terugzien op schepen van een vloot eskader enz., dan merk ik op, dat men de schepen behoorende tot het Nederlandsch-Eskader, die 3 jaren en langer in Indië vertoeven. terwijl het eskader als geheel beschouwd voortclurencl in Indië is, toch

---

1) En zij werden óók voorzien! **Red.**
2) Zie hiervoor bladz. 469.

moeilijk kan zeggen, dat zij een reis maken, zonder de gebruikelijke bettekenis van dat woord geweld aan te doen.

Bij het opstellen van art. 25 R. Z. heeft men naar mijne meening weinig of geen rekening gehouden met de omstandigheden, waaronder de in Nederlandsch-Indië vertoevende schepen verkeeren. Had men dit gedaan, dan ware. wellicht aan de aldaar vertoevencle scheepsmacht een afzonderlijk hoofdstuk gewijd. Nu dit niet is geschied, zullen wij ons met art. 25 R. Z. moeten behelpen, daarbij gedachtig zijnde aan de woorden door Mr. Hamburger gericht tot den afgetreden president en de afgetreden leden van het H. M. G.: ..Voor U was de wet er niet. om U aan de woorden vast te klampen, gij drongt door in haar kracht, in haar geest". 1)

Overgaande tot de bespreking van de bezwaren tegen liet behandelen van alle krijgsraadzaken bij het Nederlandsch-Eskader aan boord van het vlaggeschip. wordt voorop gesteld, dat die bezwaren minder betreffen de behandeling dier zaken aan boord van het vlaggeschip als zoodanig, dan wel de behandeling van *alle* zaken aan boord van *één* schip. Als eerste bezwaar 'doet zich gelden de omstanrligheid. dat de commandant van het schip niet als president van den krijgsraad kan optreden. wanneer de verdachte aan boord van zijn onderhebbenden bodem dient en deze op grond van zijn rapport aan den Eskader-Commandant naar den krijgsraad is verwezen (art. 122 R. Z.). In dat geval zal hii als president moeten worden vervangen. Als plaatsvervangend president zal dan kunnen optreden de commandant van een van de andere tot het eskader behoorende schepen. Wanneer geen dier schepen in de nabijheid van liet vlaggeschip is of wel verbinding met het vlaggeschip niet verzekerd is. welke beide gevallen zich meermalen voordoen, dan zal eeri van de andere officieren van liet schip tot president benoemd moeten worden. Daarvoor kan dan in aanmerking komen de aan boord dienende eerste officier: deze is wel niet altijd hoofdofficier. wat ook niet noodig is. maar toch volgens art. 121 R. Z. de voorkeur verdient. Levert dit artikel dus geen bezwaar op tegen zijne benoeming. een andere vraag is. of zijn werkkring toelaat daarbij de functie van president van den krijgsraad waar te nemen. Men verlieze niet uit het oog dat. nu nagenoeg geen desertiezaken, bij liet eskader worden behandeld. juist de eenvoudige zaken, die in den regel vlug konden worden behandeld. niet meer voorkomen en de meer ingewikkelde zaken. behoudens clan sommige eenvoudige gevallen va11 dienstweigering. zijn overgebleven. Voor de bestudeering van die zaken is tijd noodig, waaraan het een eersten officier aan boord van een groot schip in den regel ontbreekt. Hem tot lid van den krijgsraad te benoemen ia ten eenenmale uitgesloten.

Ook de drukke werkkring van enkele anderen van de oudere officieren brengt mede. dat liet niet gewenscht is hen tot lid van

1) Zie M. R. **T.** IX **blz.** 61.

den krijgsraad te benoemen bijv. den officier belast niet de artillerie. den chef van de machine-karner. De officier van administratie moet tot fiskaal, en een officier met den rarig van luitenant ter zee 1e klasse tot officier-commissaris worden benoemd; beiden zijn uitgesloten van het lidmaatschap van rlen krijgsraad. Het gevolg is dus, dat tot leden van den krijgsraad de jongere officiereii benoemd nioeten worden. terwijl er bij de herziening vaii de R. Z. juist eeii streven bestaan heeft de rechtspraak in handen van oudere officieren te brengen. Tot leden van den krijgsraad te Willemsoord zijn clan ook alleen officieren benoemd met den rang van luitenant ter zee 1e klasse. Ook voor den officier van administratie brengt het waarnemen van het fiskaalschap een belangrijke uitbreiding van werk mede, hetwelk meermaleii veel tijd in beslag zal nemen teil koste van den administratieven dienst, 1) waaronder de verplegingsdienst is begrepen. Dit bezwaar wordt des te grooter, omdat de ondergeschikte officier van administratie niet alleen als secretaris bij den krijgsraad, maar ook nog bij den officier-commissaris dienst moet doen en dus ook minder tijd heeft om zich met den administratieven dienst bezig te houden. Hieraan kan wel worden tegemoet gekomen door een tweede ondergeschikte officier van administratie aan boord te plaatsen. maar daarvoor is niet altijd iemand beschikbaar. Eindelijk een woorrl over den officier-commis sari^. De aan dien werkkring verbonden werkzaamheden zijn uitgebreider dan die van een lid van den krijgsraad. Zij die voor een benoeming tot laatstgenoemde betrekking niet in aanmerking komen. kunnen dus zeer zeker niet tot officier-commissarii worden benoemd. Art. 26 R. Z. eischt bovendien dat de officier-commissaris rlen rang heeft van luitenant ter zee 1e klasse. immers liet geldt hier benoeming vaii een officier-commissaris ter plaatse waar de krijgsraad resideert en de bevoegdheid om van clit voorschrift af te wijken is niet gegeven. Het gevolg is. dat de keuze voor officier-commissaris zeer beperkt is en deze betrekking, zonder dat de al of niet geschiktheid daarop eenigen invloed zal hebben, wordt opgedragen aan den officier met rang van luitenant ter zee 1e klasse. die den minst drukken werkkring heeft.

Bepalen wij thans onze aandacht een oogenblik tot den krijgsraad als geheel. Allen die daarbij werkzaam zijn. dienen aan boord van hetzelfde scliip. Dit kan niet anders. want ware dit niet het geval dan zoude alleen zitting gehouden kunnen worden. wanneer de schepen, waarop de verschillende officieren dienen bij elkander zijn, hetgeen niet steeds zoo zoude zijn. en wanneer verbinding tusschen die schepen mogelijk is. wat ook niet steeds het geval is. Allen hebben hunne gewone werkzaamheden in verband met navigatie. wachtdienst. schietoefeningen (met geschut, geweer en revolver).

---

1) Waarschijnlijk zal spoedig een officier van administratie worden aangewezen *uitsluitend* belast met de functiën van fiskaal hij den zeekrijgsraad bij het Nederlandsch eskader. Red.

divisie-oefeningen, uitbetaling enz. en zal dus nu de eeii dan de ander verhinderd zijn om op een bepaalden dag en eeii bepaald uur in den krijgsraad werkzaam te zijn. Er zal dus geschipperd moeten worden om telkens allen bij elkaar te krijgen en zonder omzetting van diensten en werkzaamheden zal clit wel niet altijd mogelijk zijn. Bovendien zal de in beproeving zijnde nieuwe regeling, waarbij de officieren bij alle diensten en oefeningen iteeds zullen samenwerken met de bij hunne divisie ingedeelde manschappen, vermoedelijk meermalen niet zijn door te voeren.

Er is echter meer. Verschillende oefeningen, bijv. gezamenlijke vaaroefeningen, schijfschieten op drijvende schijven, lanceeroefeningen, zijn in meerdere mate afhankelijk van het weer. Nadat een (lezer oefeningen tengevolge van de weersgesteldheid eeriige malen is uitgesteld komt er eindelijk een mooie dag, een dag die zich uitstekend voor de te houden oefening leent. Maar! juist zijn tegen dien dag een of meer beklaagden gedagvaard om voor den krijgsraad te verschijnen. De behandeling der zaak of zaken zal kunnen worden uitgesteld. maar een regelmatige behnndelirig brengt dan toch mede. dat de krijgsraad een korte zitting houdt. waarin kan worden besloten de zitting te verdagen. Indien dit evenwel de eerste zitting van den krijgsraad is. zal daarin dan toch de beslissing bedoeld in art. 159 R. Z. (omtrent liet arrest van den beklaagde) moeten worden genomen. De meening, dat de Krijgsraad kan volstaan met het nemen van liet besluit tot uitstel van de behandeling der zaak, is misschien wel te verdedigen, maar het belang van den beklaagde brengt mede. dat de door mij bedoelde beslissing zoo spoedig mogelijk wordt genomen. Hoe dit zij, in ieder geval bestaat hier weer een gelegenheid. waarbij de belangen van den dienst eii van de militaire justitie 1) niet elkander in botsing kunnen komen.

Als kleinere bezwaren vermeld ik thans nog liet ontbreken van een geschikte gelegenheid om het archief van den krijgsraad te bergen en van een gelegenheid om zitting te houden. Voor dit laatste wordt door den commandant dikwijls de kajuit afgestaan, terwijl ook de longroom wel voor dit doel gebruikt wordt. Ontkend kan echter iiiet worden. dat deze verblijven daarvoor eigenlijk niet zijn bestemd en gedurende de zitting aan hun eigenlijke bestemming worden onttrokken. wat in verband met de beperkte ruimte aan boord. zijn eigenaardige bezwaren medebrengt.

Eindelijk wijs ik nog op het ontbreken van de gelegenheid om, bij gebrek aan de noodige werken en tijdschriften op rechterlijk gebied, aan den wal de gewenschte voorlichting op te doen. Wel zal in den regel de fiskaal in het bezit zijn van een aantal van de hier bedoelde boeken en verzamelingen, maar in verband met de beperkte bergruimte zal ook hij niet altijd alles aan boord hebben, waarover

---

1 Zijn de belangen van de militaire justitie niet belangen van den dienst? Red.

hij kan beschikken. Dit bezwaar geldt trouw-eas voor ieder varend schip, waar krijgsraad wordt gehouden.

Men zal misschien de vraag stellen. zijn deze bezwaren van voldoende gewicht om wijziging te brengen in den bestaanden t~$-stand, dat alle krijgsraadzaken, voorkomende bij het Nederlandsch-Eskader, aan boord van het vlaggeschip worden behandeld. Het antwoord op die vraag zal naar mijne meening de praktijk moeten geven. Elk bezwaar op zich zelf beschouwd is niet zoo bijzonder groot, te zamen leggen zij reeds meer gewicht in de schaal. Beslissend zal echter in deze zijn. het aantal zaken dat voor den krijgsraad wordt behandeld. Hoe meer zaken de krijgsraad ter behandeling krijgt, hoe meer de vermelde bezwaren zich zullen doen gevoelen. In liet jaar 1911 werden door den krijgsraad bij het Nederlandsch-Eskader behandeld 25 zaken. waarvan 7 gevallen van desertie. In de jaren 1912. 1913 en het 1e halfjaar 1914 bedroegen die cijfers respectievelijk 13 en 0.10 en 0 en 3 en 1. Of cleze gunstige cijfers zich zullen handhaven is zonder nader onderzoek naar de vermoedelijke oorzaken dezer lage cijfers niet uit te maken, een onderzoek dat evenwel buiten het bestek van dit opstel valt. Wanneer het aantal te behandelen zaken, ongeveer gelijk blijft aan dat van de laatste jaren, dan bestaat er naar mijne meening geen noodzakelijkheid om in den bestaanden toestand wijziging te brengen. Een eenigszins belangrijke toename van het aantal zaken door vermeerdering van gevallen van desertie is door de reecls eerder vermelde regeling nagenoeg uitgesloten. Kan ditzelfde ook gezegd worden met betrekking tot de andere zaken? Men mag het hopen. zekerlieicl dienaangaande bestaat niet. Mocht evenwel liet getal zaken onverhoopt belangrijk stijgen. clan is de kans groot. dat de behandeling van de krijgsraadzaken belemmerend op den gewonen dienst zal gaan werken, tenzij men de belangen van de militaire justitie en van de justitiabelen aan rlien dienst zoude opofferen. Ik verincen die laatste mogelijkheid te kunnen verwerpen en te mogen aannemen, dat in dat geval een andere regeling zal worden getroffen. Het is echter de vraag of de bepalingen van de X. Z. een andere. en zoo ja. een betere regeling toelaten. en zoo neen. in welke richting dan de oplossing moet worden gezocht. Ik vestig reeds nu de aandacht op deze vraag. omdat het mij wenschelijk voorkomt met hare beantwoording niet te wachten tot de nood aan den man komt, maar daarentegen reeds nu na te gaan, welke maatregelen zullen moeten worden genomen. Moch het daarbij blijken, dat alleen van wetswijziging verbetering te wachten is, dun zouden reeds tijdig de voorbereidende maatregelen daarvoor kunnen worden genomen.

Allereerst worde dan nagegaan of de bepalingen van de R. Z. een andere en betere regeling toelaten. Volgens art. 123b moet de krijgsraad bij het eskader worden gehouden aan boord van liet schip

of de schepen door den eskadercommandant aan te wijzen. Dit voorschrift laat ruimte om aan boord van meerdere schepen, zelfs aan boord van alle schepen, behoorende tot het eskader een krijgsraacl te doen zitting houden. Wanneer tot het laatste werd overgegaan. zoude op dit punt de oude toestand weder terugkeeren, evenwel rnet dit verschil. dat terwijl vroeger de commandanten van de schepen president van den krijgsraad aan boord van hun schip waren, dit nu tengevolge van het bepaalde in art. 122 R. Z. niet meer mogelijk zoude zijn. Hieraan zoude zijn te ontkomen door een schepeling die wordt vervolgd voor een feit gepleegd aan boord rail schip A te verwijzen naar den krijgsraad aan boord van sohip B. een regeling die echter geenszins aanbeveling verdient en ook niet in de lijn van de rechtspleging ligt. Het is bovendien de vraag of men in dat geval eigenlijk wel zoude kunnen volstaan met één officier-commissiaris en of het in dat geval niet wenschelijk zoude zijn, dat door den Eskader-Commandant op alle schepen een officier-commissaris werd benoemd, een mogelijkheid die naar mijne meening evenwel is uitgesloten. Art. 26 R. Z. toch geeft aan de in dat artikel genoemde autoriteiten slechts bevoegdheid tot benoeming van één officier-commissasis.

Het komt mij echter voor dat de woorden „aan boord van het schip of de schepen" in art. 123b daarin niet zijn opgenomen met de bedoeling om de mogelijliheid te openen, om als regel aan boord van meerdere schepen van een eskader krijgsraacl te kunnen houden. Bij de herziening van de R. Z. is er immers juist naar gestreefd het aantal krijgsraden te beperken en op de voormelde wijze opgevat, zoude de bepaling van dit artikel daartoe zeker niet mede werken. De bedoeling zal dan ook wel zijn. om wanneer een schip behoorende tot het eskader afzonderlijk een reis maakt, dan wel achterblijft en opzending van den beklaagde en c.q. van de getuigen naar liet vlaggeschip zeer bezwaarlijk is. de mogelijkheicl te openen aan boord van dat schip zelf krijgsraad te houden. Moet aan boord van dat schip clan ook een officier-commissaris door den Eskader-Conimandant worden benoemd of kan de commandant van bedoeld schip zulks doen op grond van art. 25 E. Z.? 1) Ik zou meenen dat laatstgenoemde daartoe moet overgaan. In ieder geval zal echter de Eskader-Commandant den krijgsraad bijeen moeten roepen en rle overige tot zijne bevoegdheid behoorende handelingen ter zake moete verrichten. Dat hiermede \-eel tijd gemoeid kan zijn behoeft geen betoog. Men verlieze hier niet uit het oog. dat het in dit geval niet geldt „een schip alleen" en dus de voorschriften voor dat geval gegeven niet van toepassing zijn, want onder „een schip alleen" behoort te worden verstaan een schip welks commandant onder het onmiddellijk bevel van den Minister van Marine staat. Hoe het zij. de bevoegdheid om aan boord van meerdere schepen krijgsraad te doen houden is gegeven en zal dus van die bevoegdheid niet alleen

1) Men zie art 25 (J) Justitieele Zaken. Red.

gebruik kunnen, maar, wanneer de nood aan den man komt, ook gebruik moeten worden gemaakt, omdat de R. Z. een andere oplossing niet toelaat. Wel zoude nog een uitweg gevonden kunnen worden door aan het e-kacler een niet varend te Soerabaja liggend schip toe te voegen, waar aan boord de krijgsraad zoude kunnen worden gehouden, maar dan moeten daarvoor de noodige officieren beschikbaar gesteld worden. Deze zijn evenwel niet beschilrbaar. en al ware clit wel zoo. het zoude geen aanbeveling verdienen, omdat zij voldoende werk niet zouden hebben. Zouden nu de officieren werkzaam bij den krijgsraacl te Soerabaja niet voor dit doel ter beschikking van den Eskader-Commandant gesteld kunnen worden? Ook hieraan zijn bezwaren verbonden. welke misschien wel te ondervangen zijn. maar het dienen van twee heeren verdient nimmer aanbeveling en geeft licht aanleiding tot conflicten. Toch moet naar mijne meening de oplossing in deze richting gezocht worden; niet echter langs een omweg, maar door regeling in de wet. Er zoude clan voor Nederlandsch-Indië moeten zijn één krijgsraad te benoemen door den Commandant der Zeemacht, terwijl het Neder-Inndsch-Eskader tot dezen krijgsraad in dezelfde betrekking behoorde te staan, als de Directiën der Marine in Nederland waar geen krijgsraad resideert tot den krijgsraad in de Directie Willemsoord. De behandeling van sommige, misschien vele, zaken zal dan door cle opzending van den beklaagde naar Soerabaja iets langer duren, maar het kan ook zijn. dat een vluggere behandeling wordt verkregen n.l. in die gevallen dat opzending naar Soerabaja minder tijd vordert dan opzending naar het vlaggeschip, zoodat hierin naar mijne meening geen bezwaar tegen de voorgestelde oplossing kan worden gezocht. Een voordeel van die oplossing zal in ieder geval zijn bevordering van eenheid in de militaire rechtspraak, omrlat dan over de geheele Zeemaclit in Oost-Indië door slechts één krijgsraad zal worden rechtgesproken. Voor den krijgsraad te Soerabaja zal deze regeling natuurlijk meerder werk medebrengen, maar ik meen te mogen veronderstellen, dat liet den pre-iderit en leden van en den fiskaal bij dien krijgsraad niet anders dan aangenaam kan zijn. wanneer daardoor in de eentonige rij van desertiezaken eenige meerdere afwisseling wordt gebracht.

Ten slotte vermeld ik nog eenige bijzonderheden van min of meer ondergeschikt belang.

De omstandigheid dat de Commandant der Zeemacht te Batavia verblijf houdt, terwijl de krijgsraad te Soerabaja zitting houdt, maakt heen en weer zending van de processtukken noodzakelijk. Ten einde daardoor zoo min mogelijk vertraging in de behandeling van de zaak te brengen is bepaald, dat in de gevallen, waarin door den fiskaal advies moet worden uitgebracht (artt. 8. 112 R. Z.) de inzending van de stukken niet rechtstreeks aan den Commandant der Zeemacht moet geschieden, maar door tusschenkomst van den fiskaal. Deze zendt dan de stukken, na daarbij zijn advies te hebben gevoegd, aan eerstgenoemde autoriteit door.

De wensch van een beklaagde om door een raadsman te worden bijgestaan, wordt door den president van den krijgsraad telegrafisch overgebracht. De aanwijzing van den raadsman geschiedt bij schriftelijke beschiking, maar wordt bovendien telegrafisch ter kennis van den president van den lirijgsraacl gebracht.

De benoemingen tot militair-rechterlijke functiën geschieden alle voor den tijd van één jaar. Het zal echter niet altijd mogelijk zijn een benoemde gedurende een vol jaar in zijne betrekking te handhaven. Het is bijv. mogelijk. dat hij binnen dat jaar moet thuisvaren wegens langdurig verblijf in Indië. wegens ziekte of omdat hij overcompleet in zijn rang is, terp-ijl ook overplaatsingen in verband met de eischen gesteld in de Bevorderingswet voor de Zeemacht geenszins zijn uitgesloten. De benoemde zal dan met toepassing van art. 133 R. Z. kunnen worden vervangen. Evenwel dit artikel schijnt mij voor het hier bedoelde geval niet geschreven. maar heeft meer het oog op gen-allen van tijdelijke verhindering. Tn de door mij vermelde gevallen, zoo ook wanneer eeii van de benoemden komt ie o~-erlijden.moet geen plaatsverranger worden benoemd. maar moet feitelijk een nieuwe benoeming plaats hebben. immers er is geen sprake van dat de oorspronkelijk benoemde zijne functie wederom zal kunnen aanvaarden. Ik vermeen dan ook dat het de voorkeur verdient. wanneer in dergelijke gevallen een nieuwe functionaris voor den tijd van één jaar wordt benoemd: art. 133 R. Z. zal dan in het benoemingsbesluit niet behooren te worden aangehaald.

In de bevelschriften tot het bijeenkomen van den lirijgsraacl tc Soerabaja worden zooveel mogelijk twee vaste dagen van de week als dagen waarop dat bijeenkomen zal plaat. hebben aangewezen, terwijl ook de krijgsraad als regel de verdere zittingen in een zaak op dezelfde dagen houdt. Daardoor kan op de overige dagen van de week over de officieren die bij den krijgsraad werkzaam zijn voor andere diensten worden beschikt, terwijl ook de officier-commissaris zekerheid heeft. wanneer hii over de diensten van den secretaris kan beschikken. Hij kan zijne zittingen in verband daarmede regelen, hetgeen vooral van belang is in gevallen, waarin door hem tegen een bepaalden dag getuigen zijn opgeroepen.

P. A. KEMPEN.

Off. van Administr. 1e kl. K. M.

Batavia, December 1914.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1914—15. 77

Nadere regeling van het eedsvraagstuk.

MEMORIE VAN ANTWOORD. 1)

(Ingezonden bij brief van 15 Februari 1915).

Algenieene beschouwingen.

§ 1. De ondergeteekenden namen met voldoening kennis van de verklaring, dat men het algemeen hierover eens was. dat het noodzakelijk was in de volgens het arrest van den Hoogen Raacl van 29 Juni 1914 (*W*. c. *h*. R. no. 9648) bestaande leemte in de wetgeving te voorzien. Zij vertrouwen. dat de overtuiging dezer noodzakelijkheid mede er toe zal leiden, dat in gemeen overleg tusschen de Regeering en de Volksvertegenwoordiging een regeling van het eedsvraagstuk zal tot stand komen, ook al zal bij die regeling niet aan ieders wenschen ten volle worden volclaan. Dat sommige leden. die gelieele afschaffing van den eed en vervanging door een plechtige verklaring. belofte of bevestiging de eenige logische eindoplossing achten, desniettemin reeds verklaarden het ontwerp niet te zullen afwijzen. werd clan ook met dankbaarheid vernomen.

Tegenover die leden, die de voorkeur zouden gegeven hebben aan een meer beperkte regeling, uitsluitend strekkend tot het voorzien in de leemten, welke door het bovengenoemde arrest van den Hoogen Raad zijn ontstaan, moge worden opgemerkt. dat de groote verscheidenheid in uitdrukkingen het bezwaarlijk zou maken ten aanzien van iedere wettelijke bepaling vast te stellen. of het arrest van den Hoogen Raad voor. die bijzondere bepaling van beteekenis is. Daarbij vergete men niet. dat het bedoelde arrest niet slechts een leemte constateerde. maar tevens een uitlegging gaf aan den tekst der wet. zooals die geacht moet worden steeds te hebben gegolden, en dat dus elke wijziging der met in den zin van de vroegere jurisprudentie zou neerkomen op een verandering in den rechtstoestand

1) Zie hiervóór blz. 65 en 214. Red.

van hen, die overeenkomstig 's Raads arrest hebben kunnen afleiden. dat de wet huil geen eedsdwang oplegt.

Toorts zou een beperking. waarbij o.a. de ambtseeden buiten nadere regeling werden gelaten, niet dat voordeel ran bespoediging geboden hebben dat sommige leden hiervan verwachtten. Immers. juist de regeling van die eeden waarop het genoemd arrest rechtstreeks betrekking heeft. nl. van den getuigeneed en van de andere \vaar\-oor op het oogenblik gelijke wettelijke voorschriften gelden. levert de grootste moeilijkheden. Het Toorloopig Verslag is hiervan weder een nieuw bewijs.

Daartegenover staat bij de voorgestelde algemeene regeling het groote voordeel. dat eindelijk eenige eenheid wordt gebracht in de groote hoeveelheid bepalingen omtrent den eed, die veelal zonder eenige aannemelijke reden verschillend luiden. Ook liet opheffen van de reeds vóór het bedoelde arrest bestaande rechtsonzekerheid omtrent de bedoeling dier bepalingen is een niet gering te schatten voordeel dezer algemeene regeling. die. ook al zal deze niet voor alle tijden blijven gelden. toch in een mindere mate slechts als een ..voorloopige" oplossing is te beschouwen. dan sommige leden liet voorstelden.

Door de wijziging. welke bij het gewijzigd ontwerp gebracht is in de op de ambtseeden betrekking hebbende regeling. waardoor cleze regeling voor een belangrijk deel neerkomt op handhaving van den bestaanden toestand. zal. naar de ondergeteekenden vertrouwen. het bezwaar, dat liet wetsontwerp ook de ambtseeden binnen zijn gebied betrekt. wel zijn weggenomen.

§ 2. Algemeene eedsdwang, behalve \-oor de Doopsgezinden, heeft slechts bij weinige leden instemming gevonden. Men moge dan nok betreuren. dat menigeen niet aan een persoonlijken God gelooit. de wetgever zal voor dit feit niet blind mogen zijn. Alleen reeds ter voorkoming van dwang tot profanatie is het noodzakelijk voor de hier bedoelde personen een uitzondering op den eedsdwang mogelijk te maken. Bovendien is aan den eed van een zoodanigen ongeloovige geen grootere waarborg te hechten voor het spreken van de waarheid. dan uit zijn belofte voortvloeit en bestaat dus geen Staatsbelang. om van hem den eed te vorderen. Ook houde men in het oog. dat ook onder zeer godsdienstige menschen bezwaren tegen den eed gevoeld worden Voor zoover de belangen van den Staat dit toelaten. zal ook voor hen het beginsel van artikel 167 der Grondwet moeten worden in acht genomen.

Tegenover algemeenen eedsdwang werd volkomen vrijheid van keus tusschen eed en belofte verdedigd. Reeds in de Memorie van Toelichting is uiteengezet, waarom de ondergeteekenden dit stelsel niet hebben gekozen. Ofschoon zij toegeven dat een geheel vrije keuze wellicht het denkbeeld zou kunnen tegengaan, dat men liet buiten eede niet zoo nauw met de waarheid behoeft te nemen. tegenover dit

opvoedend werk staaii nadeelen vaii zoo groot gewicht, dat de ondergeteekenden een nlgrlieele facultatiefstelling van den eed slechts zouden kunnen aanvaarden, indien geen andere oplossing mogelijk zou ziin. Wat vele leden niet voorbeelden uit de aractiik staafden, dat n.l. menigeen, hetzij bepaald geloovig, hetzij een twijfelaar, niet waarheidslievend genoeg is om altijd de waarheid te spreken, doch ervoor terugschrikt eeii leugen te dekken met de aanroeping van Gods naam, is geheel overeenkomstig de meening der ondergeteekenden. Indien nu volkomeii vrije keuze gegeven werd, zouden juist zoodanige personen bij voorkomende gelegenheden vaii de bevoegdheid tot het afleggen van een belofte gebruik maken, om aldus onwaarheid te Irunnen spreken, zonder Gods naam in te roepen bii hetgeen zij zeggen gaan en aldus tegenover God zich met eeii veel ernstiger misdrijf nog-te bezwaren. Dat bovendien lichtvaardige verklaringen door de eedsverplichting worden voorkomen, behoeft geen nader betoog.

Dat ondanks den tegeiin-oordigeil vrij algemeenen eedsdwang toch meermalen een met de waarheid strijdige verklaring wordt afgelegd, kan de beteekenis van den eed als mogelijken waarborg voor de waarheid niet verzwakken. De waarde van een rechtsvoorschrift mag niet worden ontkend door de omstandigheid, dat tiietteinin nieer of miiicler talrijke overtredingen ervan voorkomen. Voor menigeen heeft nu eenmaal het getuigen onder eede geen grootere beteekenis dan het spreken na een belofte. Dat er onder hen zich personen bevinden, die in bepaalde omstandigheden onwaarheid spreken, valt voorts evenmin te ontkennen. Dat de eedsdwang derhalve niet alle met de waarheid strijdige verklaringen kan voorkomen, behoeft dus niet te verwonderen. Indien nu de wetgever speciaal den eecl met het oog op zoodanige personen zou handhaven, ware dit zeker kortzichtig. Maar naast hen, voor wie eed en belofte gelijke waarde hebben, staan rle vele anderen, geloovigen en twijfelaars, mier grmoedsleven is al- boven aangegeven en voor wie juist de eedsverplichting ertoe bijdraagt om hen tegen onwaarheid spreken of tegen een lichtvaardige opvatting omtrent de waarheid te behoeden. Wie de beteekenis van den eed in het belang rail den Staat als waarheidswaarborg wil ontkennen, moet de waarheid van de vele uit de practijk bekende voorbeelden bestrijden, moet loochenen het bestaan van personen die uit liet aanroepen van Gods naam kracht putten, althans zich daardoor laten nopen, om, wat liet hun ook kosten moge, de waarheid en niet- dan de waarheid te zeggen.

Evenmin als het aantal nog plaats vindende onware verklaringen onder eede eeii goeden grond bevat voor de leer der vrije keuze, evenmin kan hiervoor een beroep worden gedaan op den goeden gang der administratiefrechtelijke procedure, ofschoon volgen- de Beroepswet de getuigen niet verplicht zijn den eed af te leggen. Want de ervaring leert, zooals de Centrale Raad van Beroep nog in een adres ter zake van dit wetsontwerp mededeelde, dat hrt. be-

houdens bij Doopsgezinden, slecht, hij hooge uitzondering voorkwam dat een getuige aan de belofte de voorkeur geeft. Indien de procedure bij de Raden van Beroep dus niet te wenschen overlaat, dan behoeft dit niet zoo te zijn, omdat de belofte, gepaard met de strafbepaling op hrt spreken van onwaarheid, blijkt drzelfde waarheidswaarborgen in zich t~ bevatten, doch dan moet vooral ook in het oog worden gehouden dat ten aanzien van het eedsvraagstuk de practijk bij de Raden van Beroep gelijk is aan die bij de gewone rechterlijke colleges. Nu zou men hieruit kunnen afleiden, dat, gezien deze ervaring, men veilig de vrije keuze kan geven daar inen toch geen gebruik maakt van de bevoegdheid een belofte in plaats van een eed af te leggen. Maar men vergete niet, dat de tot dusverre in een uitzonderiiigsregeling als die der Beroepswet geldende practijd wellicht niet gelijk zal zijn aan die, welke zich vormen zou, indien algerneen de vrije keuze werd toegestaan en dit besef van vrijheid tot iedereen dus zou cloordringen. Maar bovendien, hoe belangrijk menige procedure bij de Raden van Beroep ook ia bij menige strafzaak en menig burgerlijk proces zal nog veel meer op het spel staan en zou een bezwijken voor de verleiding, om, zonder Gods naam te misbruiken, een niet juiste verklaring te kunnen afleggen, wellicht voor menigeen het gevolg zijn.

Uit het bovenstaande vloeit voort, dat noch een algemeen stelsel van vrije keuze, veel minder nog dat van algemeenen eeclsdwnng aanbeveling verdient.

De voorgestelde regeling daarentegen vereenigt naar de meening der ondergeteekenden het voordeel van voldoenden waarborg tegen het opzettelijk gebruik maken, met het oogmerk om onwaarheid te spreken, van de bevoegdheid tot belofte eenerzijds met het voordeel van de gewenschte gewetensvrijheid en vermijden van profanatiedwang anderzijds.

Het gekozen stelsel — de regeling der ambtseeden daargelaten — steunt op de overtuiging, dat in het algemeen het vorderen van den eed strekt tot versterking der waarachtigheid der af te leggen verklaringen. Behoud van den eed is derhalve een Staatsbelang. Slechts dan, wanneer oplegging van den eed gepaard zou gaan met gewetensdwang, mag de Staat ter wille van het grootere belang der conscientievrijheid afstand doen van den waarborg, in den eed gelegen.

Te eer kan in dit geval van het vorderen van den eed worden afgezien, omdat aangenomen mag worden, dat een belofte, door personen afgelegd die gemoedsbezwaren tegen den eed hebben, gelijke of zelfs méér waarborgen voor het spreken van de waarheid bevat, dan een door zoodanige personen afgelegde eed zou geven. Indien toch de gemoedsbezwaren voortkomen uit ongeloof aan liet bestaan van een persoonlijken God, zal het uitspreken van de eedsformule, wier bewoordingen door den te beëedigen persoon niet worden beaamd, allerminst een aansporing zijn voor een volkomen der waarheid getrouw getuigenis afleggen. Van de beloite mag in dit geval

juist méér indruk worden verwacht. En voor zoover anderzijds de gemoedsbezwaren voortkomen uit de bijzondere angstvalligheid van een godsdienstig gemoed, mag van zoodanige persoonlijkheid zeker. onverschillig of een belofte dan wel een eed wordt afgelegd. een volkomen bewustzijn van den plicht tot waarheid spreken worden aangenomen.

Het ontwerp cloet ongetwijfeld een grooten stap in de richting van wegneming van eedsdwang. Of die stap door verdere gevolgd zal worden en aldus volkomen opheffing van eedsdwang de toekomstregel zal worden. kunnen de ondergeteekenden niet beantwoorden. Dat het hun voornomen zou zijn in deze richting verder te gaan, mag uit het indienen van dit ontwerp niet worden afgeleid. Met deze verklaring is allerminst in strijd. dat de ondergeteekenden, na overweging van het Voorloopig Verslag, het gewenscht achten een wijziging in het wetsontwerp aan te brengen. waardoor theoretisch het aantal gevallen, waarin een belofte voor den eed in de plaats kan treden, nog weder wordt uitgebreid: de wijziging n.l. dat. indien iemand verklaart gemoedsbezwaren tegen het afleggen van den eed te hebben. de belofte voor den eed in plaats zal treden. niet slechts dan wanneer de rechter van de oprechtheid der verklaring omtrent bestaande gemoedsbezwaren overtuigd is, maar steeds als regel. tenzij de rechter de onoprechtheid dier verklaring aanneemt.

Deze wijziging beoogt allerminst een wezenlijke verandering ten aanzien van de practijk dezer wet in het leven te roepen. De ondergeteekenden hebben zich steeds voorgesteld. dat als regel zou gelden, dat. wie gewichtige gemoedsbezwaren tegen een eed opgeeft. tot de belofte zal worden toegelaten. Nu in het Voorloopig Verslag aangedrongen wordt op een in dit opzicht ondubbelzinnige redactiewijziging, mede trr voorkoming van een al te uitgebreide toepassing van het rechterlijk toetsingsrecht, waarbij de rechter tot positief inzicht van de oprechtheid der opgegeven gemoedsbezwaren zou moeten komen en dan wellicht eigen godsdienstige inzichten niet buiten spel zou laten. bestaat geen bezwaar aan dezen wensch tegemoet te komen.

Dat deze regeling. ook bij de gewijzigde redactie. nog niet zonder bezwaren is, de ondergeteekenden kunnen dit niet ontkennen. Masr tegenover de geuite kritiek moeten zij tot hun leedwezen opmerken, dat een ander, een beter stelsel in het Verslag niet genoemd is. Men bepleitte het stelsel van algemeenen eedsdwang en dat van volkomen vrije keuze. Maar hiertegenover zijn van vele zijden ernstige bezwaren geuit. Niet alleen kunnen de ondergeteekenden het gewicht dier bezwaren niet ontkennen, maar bovendien schijnt het wel vast te staan. dat een dergelijke regeling en zeker voor zoover den algemeenen eedsdwang betreft. bij een gedeelte van ons volk met zooveel tegenzin zou begroet worden, dat. vooral in de tegenwoordige tijden. het reeds hierom geen aanbeveling verdient één dezer beide uiterste middelen voor te stellen.

Gegeven de onvermijdelijkheid eener oplossing en dit wel juist in de hier bedoelde gevallen: getuigen-eed. successie-eed. enz., meenen de ondergeteekenden daarom met te meer vertrouwen de voorgestelde regeling als een althans voor niemand onaannemelijke oplossing te mogen aanbevelen.

Stellig zal den rechter liet toetsingsrecht vaak niet gemakkelijk vallen. Doch hoe vaak zal de rechter niet eveneens, in de gewone rechtszaken. voor dezelfde moeilijkheid worden geplaatst: te onderzoeken of er omstandigheden bestaan welke de geloofwaardigheid van personen moeten in twijfel doen trekken?

De voorgestelde regeling kan, zoo merkte het Verslag op. tot zonderlinge gevolgen leiden, tot tegerisbrijdige rechterlijke beslissingen ten aanzien van denzelfden persoon. Is dit ook bii andere rechtsgedingen niet mogelijk? Men denke b.v., om een voorbeeld te noemen dat met dit geval op volkomen gelijke lijn staat. aan de mogelijkheid. dat de rechter in eersten aanleg een bepaalden persoon als geloofwaardig getuige beschouwt. terwijl de rechter in beroep aan zijn verklaring geen waarde wenscht te hechten.

Een derde geoppercl bezwaar is. dat personen. die verklaren den eed als zinledige formaliteit te beschouwen. desniettemin verplicht zouden zijn zich aan den eed te onderwerpen. Dit is een gevolgtrekking, die. vooral bij de thans gewijzigde redactie in haar algemeenheid bezwaarlijk vol te houden is en dit te meer. omdat, gelijk hier boven reeds verklaard. in dit geval door den getuige in de belofte een voor hem sterkere wiize van uitdrukking wordt gekozen en daardoor juist krachtiger waarborg voor het spreken der waarheid wordt verschaft. Indien ernstige mannen het bezwaar opperen. om op plechtige oogenblikken tegen hun overtuiging sacramenteele woorden uit te spreken, zal ongetwijfeld de rechter het bestaan van ..gemoedsbezwaren" willen aannemen.

Leidt nu de voorgestelde regeling tot oiigerechtvaardigcle, ongelijke behandeling van geloovigen en ongeloovigeii? Ligt er iets krenkends in voor den geloovige. dat. zooals men dit uitdrukt. de Godloochenaar op zijn woord wordt geloofd, terwijl de geloovige zijn woord nog door een eed moet bevestigen?

Wie naleest, welk principieel standpunt de ondergeteekenden in dezen als uitgangspunt voor de hier voorgestelde regeling hebben aangenomen. zal moeten erkennen. dat eenige voor den geloovige krenkende opvatting omtrent diens mindere betrouwbaarheid aan dit ontwerp allerminst ten grondslag ligt. De ondergeteekenden hebben aangenomen, dat in het belang vall den Staat de eed moet blijven gevorderd worden. Slechts ter wille der conscientievrijheid zal hij, die gemoedsbezwaren heeft, geheel onverschillig of hij een geloovige dan wel een ongeloovige of — men vergete vooral ook deze categorie niet — een twijfelaar is. in plaats van den eed een belofte kunnen afleggen.

Intusschen. hoezeer thtoretisch zonder eenigen twijfel de geloovigen en de ongeloovigen in volkomen gelijke mate in de gelegen-

heid worden gesteld den eed door een belofte te vervangen, erkend dient, dat in de practijk zal kunnen voorkomen, dat vaak geloovigen tot den eed gedwongen worden en ongeloovigen een belofte afleggen.

Ook dit practische gevolg. dat vooral niet er toe leiden mag liet stelsel zelf als onrechtvaardig en krenkend te beschouwen, kan niet onbillijk worden genoemd. De Staat eischt. in gevallen als dit ontwerp regelt, het hoogste wat ieder bijzonder persoon tot versterking der waarheid zijner verklaring geven kan. zonder zijn geweten geweld aan te doen: van den één een eed, van den ander een plechtige belofte ter versterking zijner verklaring. Men verlieze dus niet uit het oog, dat ook ten aanzien van de ongeloovigen iets méér wordt geëischt dan alleen hun woord; een opzettelijke, plechtige belofte wordt hun bovendien tot plicht gesteld. Maar bovendien stellen de ondergeteelrenden de vraag. of het niet volkomen begrijpelijk is, dat iemand, die zonder gemoedsbezwaar een eed kan afleggen, verplicht blijft zijn woord door een eed te versterken en van zijn verplichting. om aldus den Staat het hoogste te geven wat hij geren kan, niet bevrijd wordt door tte omstandigheid. dat anderen clatzelfde niet kunnen geven.

Nu zullen sommigen, die het ongerechtvaardigde van de voorgestelde regeling betoogden, het billijke van dezen eisch inzien, doch wellicht daaraan cleze voorwaarde verbinden. dat dan ook een verklaring onder eede een hoogere waarde zal hebben dan een verklaring, alleen door een belofte bevestigd. Men heeft gemeend, dat ook de ondergeteekenden dit gevoelden ril zich aan een inconsequentie hadden schuldig gemaakt door in de Memorie van Toelichting aan den eed hoogere waarde toe te kennen dan aan de belofte en daarentegen in het wetsontwerp cle belofte met den eed gelijk te stellen. Ten aanzien dezer beweerde consequentie, meenen de ondergeteekenden in hoofdzaak te kunnen volstaan met een verklaring van instemming met de overtuigericle wijze. waarop door andere leden in het Voorloopig T'erslag deze inconsequentie is ontkend en uiteengezet is, hoe verdedigbaar het standpunt is. dat ten aanzien van *bepaalde* personen de eed grootere waarborgen voor de waarheid biedt dan een belofte en dus blijft gevergd. terwijl ten aanzien van andere personen de wet het afleggen van een belofte toelaat. vermits ook dezen daarmede den hoogsten waarborg hebben gegeven dien zij redelijkerwijze kunnen verschaffen.

Is in dit laatste nu iets onbillijk.: gelegen? Ligt hierin een bevoorrechting van de Godloochenaar:: en van de anderen. die in plaats van den eed de belofte afleggen? Men wachte zich hier voor overdrijving in den eenen of den anderen zin. Een rechter. die het principieele standpunt zou innemen dat aan een verklaring onder belofte steeds slechts een geringere waarde kan worden gehecht dan aan een verlilaring onder eede. zou stellig tegen den geest van dit ontwerp lijnrecht ingaan. Men zal de verklaringen van ernstige personen, wier gemoed zich tegen het afleggen van een eed verzet. niet bij voorbaat als minderwaardig mogen beschouwen. Maar aan den

anderen kant ligt liet niet in de bedoeling van dit ontwerp en allerminst is dit de strekking van artikel 5 *oud* (artikel 7 *nieuw*), dat onder .,alles wat op de meerdere of mindere geloofwaardigheid der getuigen iiivloed zoude kunnen hebben". als vermeld in artikel 1943 van liet Burgerlijk Wetboek en artikel 399 van het Wetboek van Strafvordering, voortaan nimmer zou mogen vallen de omstandigheid, of 'de getuige een eed dan wel een belofte heeft afgelegd. De beantwoording der vraag, of de eed hoogere waarde moet hebben dan de belofte, is niet in abstracto te geven; deze vraag kan slechts met inachtneming van ieders bijzondere persoonlijkheid een antwoord vinden.

Betreffende den vorm van het wetsontwerp. waarin de eed als regel wordt vooropgesteld. ofschoon de uitzonderingen. die uit de volgende voorschriften voortvloeien. van reel *grooter omvang* zouden zijn. meenen de onclergeteekenden tegen een eenvoudig tellen van de gevallen. waarin de zoogenaamde regel en die waarin de uitzonderingen zullen gelden, te moeten waarschuwen.

In de eerste plaats toch zal ook rekening moeten geliouden worden met het aantal keeren. waarin de bepaling practisch wordt toegepast. Doch voorts zal ook het wegen van de belangrijkheid der respectievelijke gevallen hierin niet verzuimd mogen worden. En wie dit doet. zal erkennen dat ten aanzien van de meest belangrijke eeden de eed nog wordt vooropgesteld als de meeat gewone wijze van bezegeling eener verklaring. Of in de practijk de meerderheid der personen van de hun in art. 3, *nieuw*, gegeven uitzonderingsbevoegdheid zullen gebruik maken, is moeilijk reeds thans te beantwoorden. maar, gezien de ervaring bij de Raden van Beroep. is eenige twijfel niet ongerechtvaardigd.

Ten aanzien van de methode. die bij de voorbereiding tot de regeling van liet eedsvraagstuk nioet worden gevolgd. had de in liet Verslag aangegevene ongetwijfeld in toepassing kunnen komen. indien de Regeering voornemens was geweest dit vraagstuk geheel opnieuw te behandelen en aan het meest grondige onderzoek te onderwerpen. Bij de zeer vele urgente hervormingen op allerlei gebied. bestond echter niet eeii gelijke mate van dringende noodzakelijkheid. om het eedsvraagstuk nieuw te regelen. Indien de Hooge Raad door zijn arresten niet een noodwet noodzakelijk had gemaakt, zonden de ondergeteekenden wellicht een ontwerp tot nadere regeling van het eedsvraagstuk niet zoo spoedig hebben ingediend. Het geven over een noodregeling was liet eerste doel van dit ontwerp. Dat bovendien de gelegenheid werd aangegrepen. om. gelijk reeds meermalen gezegd. de i~ menig geval reeds bestaande onzekerheid op te heffen en een grootere eenheid in de geheele Nederlandsche regeling van eeden tot stand te brengen. moge niet doen vergeten. dat spoed gewenscht is en al te langdurige onderzoeken dus moeten worden vermeden. Desniettemin hebben de ondergeteekenden bij de voorbereiding van dit ontwerp niet nagelaten rekening te houden met een

reeds ontworpen lijst der verschillende in het *Staatsblad* voorkomende bepalingen, waarin van een eed sprake is en zich aldus Pen oordeel gevormd over de gevolgen dezer wetsvoordracht. Een lijst dier bepalingen wordt hierbij overgelegd. Uit den aard der zaak is het mogelijk, bij alle zorg die bij het vaststellen dier lijst is betracht. dat enkele eeden verzuimd zijn hierop te vermelden.

Een raadpleging dezer lijst en een overweging. of iedere der daarop voorkomende eeden nog wel behouden moet blijven, zou wellicht tot de uitkomst hebben geleid. dat in enkele gevallen het afleggen van den eed. zoowel als van een belofte zou kunnen zijn ver\-allen. Tot eenigen beteekenenden invloed op het totaal aantal af te leggen beëedigde verklaringen zou een zooclanige vermindering echter evenmin hebben kunnen leiden. als het andere in het Verslag genoemde denkbeeld, dat hij. die in verschillende achtereenvolgens door deiizelfden rechter te behandelen zaken verklaringen heeft af te leggen. met het afleggen van één eed voor al die zaken kan volstaan.

Waar hii de wei van 17 Juli 1911 (*Staatsblad* no. 215) is vastgesteld. op welke wijze eeden en beloften moeten worden afgelegd, schijnt het ter wille van de continuïteit in de wetgeving niet gewenscht thans een algeheele radicale omverwerping dezer eerst kort geldende regeling voor te stellen, welke hierop zou neerkomen. dat niet de personen, die zijn verklaring moet versterken. maar de persoon, in wiens handen de verklaring moet worden afgelegd. eenige sacramenteele woorden zou uitspreken.

Aan het verzoek dat bij de Memorie van Antwoord de in de laatste jaren gewezen arresten van den Hoogen Raad omtrent het eedsvraagstuk worden overgedrukt. hebben de ondergeteekenden gaarne gevolg gegeven.

Artikel 1 (artikel 1, nieuw).

Inderdaad is het de bedoeling, dat rlit artikel ook zijn invloed zal doen gelden op de verordeningen van lagere wetgevende machten, in het Verslag opgesomd. Waar een streven naar eenheid van regeling bij dit wetsontwerp een der voornaamste redenen is waarom niet uitsluitend met een zoo beperkt mogelijke noodregeling wordt volstaan. is liet alleszins gewenscht, dat deze eenheid ook in de provincies. gemeenten en waterschappen zal tot stand komen. Dat bijzondere gewestelijke of plaatselijke omstandigheden in dezen de])cmoeiing lan de lagere publiekrechtelijke lichamen gewenscht zouden doen ziin, kunnen de ondergeteekenden niet aannemen. De vorm. die gekozen is om deze eenheid tot stand te brengen. is overeenkomstig die van art. 27 der Invoeringswet van liet Wetboek van Strafrecht. bij welk artikel de strafbepalingen der provinciale-, gemeente- en waterschapsverordeningen met de algemeene regelen van het Wetboek van Strafrecht in overeenstemming werden gebracht. Hrt volgen van dezen vorm scheen hier zeer wel mogelijk en daarom eenvoudigheidshalve meer gewenscht, dan een bepaling in den zin

van artikel 51 der Woningwet, waarbij een herziening der verordeningen binnen een bepaalden termijn werd geëischt.

Rij de beantwoording der algemeene beschouwingen is reeds uiting gegeven aan den twijfel, of inderdaad het in artikel 1 als regel gestelde niet liet oog op de volgende artikelen als uitzondering moet morden beschouwd. Dat bij een aanvaarding van het stelsel der vrije keuze het artikel geheel zou moeten worden gewijzigd is niet voor betwisting vatbaar.

De voorgestelde uitdrukking „Voor de bestaande wettelijke voorschriften, enz. treedt het volgende in de plaats" is reeds hierom niet bruikbaar, omdat deze wet bedoelt ook voor de toekomstige wettelijke regelingen van beteekenis te zijn. al zal uit den aard der zaak iedere volgende *wet* van de hier gestelde regelen kunnen afwijken.

Ofschoon de woorden „ook indien hij niet tot eene godsdienstige gezindheid behoort". wellicht zonder bezwaar zouden kunnen vervallen wegens liet voorafgaande „een ieder". i- zekerheidshalve vooral met het oog op het arrest van den Hoogen Raad, dat de noodzakelijkheid van een wettelijke voorziening in het leven riep. handhaving van deze woorden, die in geen geval schaden, niet ongewenscht.

Kortheidshalve zijn de woorden „een eed of eene belofte of bevestiging" gehandhaafd; zij geven geheel weder hetgeen eenige leden op een eenigszins uitvoeriger manier omschreven hadden; doordat vóór „belofte of bevestiging" slechts éénmaal liet woord „eene" is gevoegd. is duidelijk vastgesteld dat men hier niet met drie van elkander onafhankelijke alternatieven (eed. belofte. bevestiging) te doen heeft.

Artikel 2 **(artikel** 2, **nieuw, artikel 3, nieuw,** en **artikel 6, nieuw).**

Met liet oog op de wijziging in de voorgestelde regeling der ambtseeden. waarcloor voor deze een andere regeling zal gelden dan voor de overige in hetzelfde artikel veronderstelde gevallen. is. onafhankelijk van het in het Verslag genoemde bezwaar tegen de samenvoeging van twee heterogene bestanddeelen. reeds tot splitsing overgegaan. Bovendien is artikel 2*b*. oud. in twee afzonderlijke artikeler gesplitst.

Letter a, *oud* **(artikel 6, nieuw).** De volkomen vervanging bij de ambtseeden ra11 den eed door een belofte zou niet een zoo groote nieuwigheid zijn. als men uit den tegenstand tegen dit voorstel zou afleiden. Het verzet schijnt inderdaad onverklaarbaar, wanneer men bedenkt. dat bijv. in 1908 juist van de zijde der Kamer een aandrang uitging om te bepalen, dat de leden va11 den Octrooiraad bij de aanvaarding van hun ambt een *belofte* zullen moeten afleggen, en dat de Kamer, toen de Regeering het wetsontwerp. dat oorspronkelijk

de vrije keuze tusschen eed en belofte inhield, overeenkomstig dien aandrang wijzigde, zonder eenige bedenking met de verplichting tot een belofte genoegen nani. De ondergeteekenden hadden gemeend met het voorgestelde bij artikel 2, onder a, zich geheel te bewegen in de lijn, die de wetgever de laatste jaren reeds was ingeslagen. Ongetwijfeld zou de consequentie van liet voorgestelde geweest zijn, dat bij een herziening der Grondwet ooli voor de in de Grondwet vermelde ambtseeden de keuze tusschen eed en belofte zou vervallen en alléén een belofte zou worden geëischt. Dit kan echter niet een ongeoorloofd voorixitloopeii op de Grondwetsherziening worden genoemd, hetgeen dan ook reeds door de Octrooiwet en Gezondheidswet zou zijn geschied.

Komt den ondergeteekenden clerlialre de bestrijding onverwacht en weinig gegrond voor, vooral van de zijde van hen die een vermindering van eeden „alleszins gewenscht" achten, de hier voorgestelde wijziging van den bestaanden toestand is niet van zoo essentieele beteekeriis om haar tegenover den wensch van zeer vele leden der Kamer te handhaven. In de Memorie van Soelicliting was uiteengezet, hoe bij de duurzame werkkringen, als hier bedoeld, een bij den aanvang afgelegde eed, ooli ten aanzien van personen die in het algemeen aan een eed bijzondere waarde hechten, geen grootere waarborgen voor de richtige vervulling van het ambt biedt dan de belofte medebrengt, en dat derhalve de eed voor den Staat in deze gevallen niet noodig was. Het was hier dus een goede gelegenheid, in het voetspoor van de regelingen in enkele wetten uit den lateren tijd een vermindering van het aantal afgelegd wordende eeden te bevorderen. Nu blijkbaar de Tweede Kamer de bij Gezondheidswet en Octrooiwet nieuw ingeslagen richting niet gelukkig acht, bestaat bij de ondergeteekenden geen bezwaar in het belang van het gemeen overleg de eedsmogelijkheid ten aanzien van ambtseeden, enz. te handhaven.

Het wetsoiitwerp is thans in dezen geest gewijzigd, dat, behalve in de gevallen waarin het bestaande wettelijk voorschrift uitdrukkelijk alléén de belofte eischt, ten aanzien van alle te beëedigen verklaringen bij de aanvaarding van eenig ambt, enz. de vrije keuze tusschen eed of belofte (bevestiging) zal zijn gegeven.

Een bijzondere regeling voor de lagere politieambtenaren, gelijk door een der leden gewenscht, achten de ondergeteekenden niet noodig. Indien de rechter eenig wantrouwen ltoeitert tegen het op een ambtsbbelofte opgemaakt proces-verbanl, zal hij steeds bevoegd zijn den politiebeambte te gelasten mondeling te verschijnen en dan den inhoud van zijn proces-verbaal als getuige te bevestigen.

Ofschoon inderdaad het woord „ambt" in den regel slechts pleegt gebezigd te worden ten aanzien van den drager eener publiekrechtelijke functie, verdient het toch wel aanbeveling liet woord „openbaar" vóór „ambt" hier te handhaven, met het oog op de mogelijke verkeerde gevolgtrekkingen die men zou kunnen maken, indien

naast „openbare" betrekkingen, waardigheden en bedieningen alleen van „ambten" werd gesproken. Bovendien bedenke men, dat liet spraakgebruik vaak met den term ambtenaar ook personen aanduidt, die in privaatrechtelijke of semi-privaatrechtelijke verhouding staan, b.v. hen, die verbonden zijn aan groote maatschappijen, de ambtenaren voor de Kinderwetten, enz. Ook spreekt de Gemeentewet in artikel 23 van „ambtenaar aan eenige aan het gemeentebestuur ondergeschikte administratie rekenplichtig", waarmede zeker niet alleen ambtenaren bij publiekrechtelijke administraties worden bedoeld.

Wat onderscheidenlijk de jui-te beteekenis is van „openbare betrekking, waardigheid of bediening" behoeft niet bij deze wetsvoordracht te worden vastgesteld. Eeii feit is hei, dat de Grondwet nu eens spreekt van „bediening" (artikel 5) dan weder van „openbare betrekkingen" (artikel 90), terwijl in artikel 169 „waardigheden, ambten en bedieningen" naait elkander vermeld worden. In het midden latend of deze onderscheiding voldoende vol te houden is, achten de ondergeteekenden liet iii ieder geval volledigheidshalve gewenscht alle vier in de Grondwet en ooli in tal van metten gebezigde uitdrukkingen te gebruiken.

De redactie van de slotwoorden van cleze letter (thans artikel 6) is met zorg zoo gekozen, dat deze bepaling — ook in den thans *ge*wijzigden vorm blijft cleze opmerking gelden — niet toepasselijk zou zijn op de beëedigde verklaring, afgelegd bij het aanvaarden van een bijzondere zeer tijdelijke werkzaamheid, zooals b.v. het verrichten van een taak als deskundige. In tegenstelling met deze geheel tijdelijke werkzaamheden hebben de woorden „meer duurzamen werkkring-" het oog op een taak, die geruimen tijd achtereen duurt, en waarbij de af te leggen eed of belofte niet strekt tot versterking van de waarachtigheid van een bepaalde verklaring, maar is een toezegging tot plichtsvervulling voor een onbepaalden tijdsduur.

Ook de ondergeteekenden zijn geen voorstanders van het noemen van voorbeelden in de wet ter aanvulling en verduidelijking van een eenigszins gebrekkige redactie. Een enkele maal zal echter een voorbeeld wenschelijk zijn. Zoo ook hier. Indien men de laatste woorden schrapte, zou aan de uitdrukking „meer duurzamen werkkring" de beteekenis kunnen worden gehecht, als ware hier bedoeld een werkkring, die duurzamer nog is dan eenige openbare betrekking of eenig beroep. Ook is liet wenschelijk uitdrukkelijk te doen uitkomen, dat ook privaatrechtelijke werkkringen hier bedoeld worden.

De opmerking, dat „dien" na „als" in den eersten naamval moet worden geplaatst, komt den ondergeteekenden voor juist te zijn.

Letter b. oud. **(Artikel 2, nieuw,** en **artikel 3, nieuw).** In deze wet is de uitdrukking „godsdienstige gezindheid" gebruikt overeenkomstig de beteekenis, die deze woorden in de jurisprudentie van den Hoogen Rand hebben verkregen. Welke wijzigingen de Hooge

Raad in den laat-ten tijd ook in de tot dusverre geldende leer bij liet eedsvraagstuk heeft gebracht, hierin is geen verandering gekomen. dat liet woord „gezindheid" synoniem wordt geacht met „kerkgenootschap".

Welke beteekenis nu op haar beurt de uitdrukking „kerkgenootschap" heeft. i5 bij deze wet niet te beslissen. Het moord „kerkgenootschap" lionit in de Grondwet en in verschillende andere wetten voor en heeft daar een bepaalde beteekenis, waarin deze wet geen verandering kan nòch wil brengen. Integendeel. Ook in deze wet zal het woord „gezindheid" (= „kerkgenootschap") moeten worden opgevat in precies denzelfden zin. als ten aanzien van reeds bestaande wettelijke bepalingen liet geval is.

Vreest men dat het gevolg van het niet vastleggen van eeii bepaalde beteekenis aan de uitdrukking „kerkgenootschap" in deze met zijn kan, dat ..indien eeii organisatie, die zich godsdienstige gezindheid of kerkgenootschap noemt — onverschillig of die organisatie een bepaalde kerkinrichting of eene gemeenschappelijke geloofsbelijdenis heeft — in hare statuten het afleggen van den eed verbiedt, hare leden zullen kunnen volstaan met het afleggen van de belofte of bevestiging" en dat aldus de wet buiten de grenzen der wenschelijkheid het afleggen van een belofte in ulaats van een eed mogelijk maakt. dan is tegenover deze vree.: in de eerste plaats op te merken, dat dit gevaar voor niet bedoelde uitbreiding dezer bepaling in volkomen gelijke mate onder de tegeiiwoordig geldende voorschriften bestaat. De bepaling van art. 2, (nieuw) kan wel geen andere beteekenis hebben dan de uitdrukking ..naar de wijze der godsdienstige gezindheid" in tal van wetten thans heeft. De verruiming van de bevoegdheid tot het afleggen eener belofte, die deze wet geeft. ia iiiet gelegen in artikel 2, doch uitsluitend iii de artikelen 3 en 4.

Bovendien meenen de ondergeteekenden echter, dat het woord „kerkgenootschap" een voldoend duidelijke beteekenis heeft. dat het onaannemelijk is, dat de rechter er toe zou komen daaronder alle organisaties te verstaan. al.: boven aangeduid. organisaties die slechts als „godsdienstige vereenigingen" kunnen worden beschouwd. Er bestaat zeker voldoende grond om te vertrouwen, dat de rechierlijke macht zal voortgaan als definitie voor ..kerkgenootschap" aan te nemen de omschrijving iii den zin, dien ook het Departement van Justitie daaraan pleegt te geven, dat n.l. voor ..kerkgenootschap" noodzakelijk is: een vereeniging van personen, die de openbare godsvereering en het daarstellen van een kerkelijken band ten doel heeft en waarvan de leden niet behooren tot eenig ander kerkgenootschap.

De vraag. of de bepalingen betreffende de inrichting en het bestuur aan de Regeering zijn medegedeeld ingevolge art. I der Wet van 10 September 1853 (*Staatsblad* n". 102). kan te clezen niet beslissend zijn. Niet alleen toch moeten zij, die behooren tot buitenlandsche kerkgenootschappen, dit: niet onder de bepalingen der Ne-

derlandsche wet vallen, eveneens tot de belofte worden toegelaten indien dit buitenlandsche kerkgenootschap den eed verbiedt, maar bovendien kan voor een Nederlandsch kerkgenootschap het niet voldoen aan de bepalingen der wet wèl strafrechtelijke gevolgen hebben, doch verlies van het karakter van kerkgenootschap kan deze nalatigheid niet veroorzaken.

De bepaling van de aanvangswoorden van letter b van artikel 2 (oud) uit te breiden ook tot de leden van alle godsdienstige vereenigingen en deze aldus met kerkgenootschappen gelijk te stellen, achten de ondergeteekenden op de in het Verslag daartegen aangevoerde gronden niet gewenscht.

In liet Verslag is voorts twijfel geuit omtrent den rechtstoestand der Doopsgezinden na het in werking treden dezer wet. Reeds bij de behandeling der noodwet, welke door Minister Regout werd verdedigd, is de rechtsverhouding der Doopsgezinden ter sprake gebracht en uiting gegeven aan het bij sommigen bestaande gevoel van ongerustheid, of de Doopsgezinden door de nieuwe wettelijke regeling iiiet van verkregen rechten zouden worden beroofd en ten opzichte van de eedsaflegging in een ongunstiger toestand zouden geraken.

Evenmin als de toenmalige Minister van Justitie kunnen de ondergeteekenden inzien, welk gevaar voor de Doopsgezinden uit deze wettelijke regeling voortspruit. Indien toch de rechterlijke macht moclit aannemen dat de godsdienstige gezindheid der Doopsgezinden het afleggen van den eed niet verbiedt en ook zij zich derhalve aan het toetsingsrecht van den rechter zullen moeten onderwerpen, dan zou, ook zonder deze nieuwe wet, de bevoegdheid der Doopsgezinden tot het afleggen der belofte ophouden te bestaan. De veranderde opvatting van de rechterlijke macht zou zich dan ook ten aanzien van de bestaande bepalingen betreffende beëediging doen gelden.

Mocht inderdaad ook op dit punt de constante jurisprudentie van den Hoogen Raad zich wijzigen en mocht verklaard worclen, dat de Doopsgezinden niet behooren tot een kerkgenootschap dat den eed verbiedt, dan zal de bepaling van het eerste lid van dit artikel (nieuw) op hen niet van toepassing zijn.

Doch reden tot beklag over deze regeling zouden de Doopsgezinden niet hebben. Indien hier niet aanwezig mocht zijn een kerkelijk verbod, doch eenvoudig een op overlevering berustende godsdienstige individueele overtuiging, dan zou inderdaad, zooals in het Verslag werd opgemerkt, geen reden bestaan, waarom de Doopsgezinden aan andere bepalingen dan anderen, die individueele bezwaren tegen het afleggen van den red hebben, zouden onderworpen zijn. Bovendien zal practisch de rechtstoepassing tegenover hen volkomen gelijk blijven. Wie als getuige, enz. een beëedigde verklaring zou moeten afleggen en overeenkomstig de waarheid verklaren zoii tot de Doopsgezinde gemeente te behooren, zal ongetwijfeld, indien hij

de aan een ieder bekende gemoedsbezwaren tegen den eed opgeeft. van liet toetsingsrecht van den rechter geen beletsel tegen liet doen eener belofte ondervinden.

Te minder zal dit het geval zijn, nu, overeenkomstig cleii wensch van sommige leden, liet toetsingsrecht slechts hierop zal neerkomen. dat de rechter. wanneer iemand verklaart gemoedsbezwaar tegen het afleggen van den eed te hebben en dit bezwaar opnoemt, de vrijstelling van den eed slechts zal kunnen weigeren, wanneer de rechter aanneemt dat de opgave der gemoedsbezwaren niet oprecht gemeend is. Regel wordt thans dus, dat met de opgave van gemoedsbezwaar genoegen zal worden genomen. Niet het aan den rechter geleverd bewijs vaii de oprechtheid der geopperde bezwaren wordt; vereischt voor de vrijstelling vaii den eed, maar de overtuiging van den rechter in de onoprechtheid van de verklaring van den te beeedigen persoon is iioodig. om de vrijstelling te kunnen weigeren.

De ondergeteekenden vertrouwen, dat na deze wijziging, die. zooals hij de algemeene beschouwingen werd verklaard, geen wezenlijke verandering in de bedoeling van het ontwerp teweeg brengt doch slechts strekt ter wegneming van geuite theoretische bedenkingen, in dien zin dat de eenmaal geuite gemoedsbezwaren in den regel als oprecht zullen moeten worden aangenomen, menigeen zich bij de ontworpeii regeling zal kunnen neerleggen, bij wien aanvankelijk tegen de toekenning van het toetsingsrecht bezwaar bestond.

Het denkbeeld van ernige leden. dat een iedrr vrij zou moeten ziju eeii belofte af te leggen doch dat de rechter in verband met de toepassing der artikelen 1945 Burgerlijk Wetboek eii 399 Wetboek aan Strafvordering een oiiderzoek zou mogen doen naar de oprechtheid der eedsbezwaren, zonder dat dit onderzoek tot eedsdwang zou mogen leiden, heeft dit groote bezwaar, dat daardoor de mogelijkheid, om een verklaring overeenkomstig de waarheid te verkrijgen, zou worden verkleind. Door dit onderzoek zou wel kunnen voorkomen worden. dat de rechter aan een onware verklaring te veel waarde hechtte. doch clit is niet voldoende. Het is niet genoeg onware verklaringen te doen blijken, voor de handhaving van het recht zal vaak ook meer positief eeii mare verklaring noodwendig zijn. Deze nu kan wèl in sommige gevallen door den eedsdwang worden uitgelokt. doch iiiet door liet onderzoek, als hier bepleit.

De uitdrukking „gewetensbezwaren" sloeg geenszins alleen op godsdienstige bezwaren. Ook de bezwaren van atheïsten zouden naar de bedoeling der ondergeteekenden tot de gewetensbezwaren worden gerekencl. Intusschen bestaat geen bedenking het woord „gewetensbezwaren" door „gemoedsbezwaren" te vervangen.

Omtrent de draagwijdte van liet toetsingsrecht kan na al liet bovenstaande hieromtrent met ren kort moord worden volstaan. Dat de ondergeteekenden volkomen liet gevoelen deelen van hen. die de taak van den rechter aldus omschreven, dat hij „alleen heeft te oordeelen. of de te beëedigen persoon oprecht meent dat zijn be-

zwaren gewichtige gewetensbezwaren (gemoedsbezwaren) zijn". zal nu wel buiten twijfel zijn.

Vooral nu de bepaling onder letter n van dit artikel in gewijzigden vorm tot een nieuw artikel (artikel 6) wordt geredigeerd. bestaat tegen de splitsing van letter 0 in twee gedeelten geen bezwaar.

Het woord „beëediging" is in dit ontwerp gebezigd in de algemeene beteekenis van „versterking der af te leggen verklaring door een eed of een belofte". Het spraakgebruik verzet zicli naar de meening der ondergeteekenden hiertegen niet, terwijl zelfs verschillende wettelijke bepalingen reecls bestaan, waarin het woord „beëedigd" of „onbeëedigd" in den hier bedoelden zin is gebezigd (b. v. artikel 183 Wetboek van Strafrecht en liet opschrift van Titel XXI, zesde Afdeeling van hei. Wetboek van Strafvordering).

Evenmin als beroep is toegelaten tegen de beslissing van den kantonrechter, als bedoeld in artikel 3 (artikel *i, nieuw)*, was de mogelijkheid van beroep bij de toepassing van artikel 2 (artikel 3. *nieuw)* bedoelcl. Een dergelijk beroep tegen een weigering van den rechter. om den getuige tot de belofte toe te laten, zou schorsing van liet geding veroorzaken en dus te tijdroovend zijn. Veelal zal de lagere rechter den te beëedigen persoon persoonlijk kennen en zou dus het beroep de kans op juiste beoordeeling van de oprechtheid der geopperde gemoedsbezwaren niet vergrooten.

In artikel 3 (artikel 4. *nieuw)* is liet vragen van toelating tot de belofte een afzonderlijke procedure. hetgeen in artikel 2 (artikel 3. nieuw) niet het geval is. Vandaar dat in het ontwerp eeii uitdrukkelijlre bepaling tot uitsluiting van het beroep in liet eerste geval wèl. in het andere niet noodig werd geacht. Nu echter uit liet Verslag blijkt. dat bij de oorspronkelijke redactie twijfel bestaat omtrent de toelaatbaarlieicl van beroep. achten de ondergeteekenden het gewenscht in een nieuw artikel 5 uitdrukkelijk te bepalen, dat tegen géén beslissing in zake liet al dan niet verplicht zijn tot den eed beroep open staat.

Gelijk de ondergeteekenden reeds in de Memorie van Toelichting verklaarden. heeft liet een punt van ernstige overweging uitgemaakt, of ter zake van den decisoiren eed een bijzondere bepaling aanbevelenswaard was. b. v. in den geest van de regeling. voorkomende in liet gewijzigde ontwerp tot herziening van het bewijsrecht. voorgesteld door den Minister van Raalte.

Inderdaad kan niet ontkend worden, dat het ontbreken eener bijzondere regeling ten gevolge kan hebben. dat degene, aan wien een decisoire beëediging eener verklaring wordt opgedragen, door liet voorwenden van gemoedsbezwaren tot de belofte wordt toegelaten en dan een onware verklaring aflegt. terwijl hij onder liet gewicht van den eed zou zijn teruggeschrikt voor het afleggen daarvan. Ook is het mogelijk. dat een partij. in de onzekerheid verkeerend of de tegenpartij een eed of een belofte zal hebben af te leggen en geen

vertrouwen stellend in een verklaring onder belofte. daardoor van de eeílsopclracht zal afzien en dus een reclitsmidclel ongebruikt zal laten, dat hem thans als ultimum remedium nog ten dienste staat. Dit zijn zeer zeker twee schaduwzijden. Doch tegenover de eerste moge opgemerkt worden, dat ook het Staatsbelang door de in dit ontwerp voorgestelde regeling van het eedsvraagstuk in het algemeen wellicht een enkele maal door een onder belofte afgelegde valsche verklaring zal benadeeld worden. Waar de Staat ter wille van het groote belang der geweteiisvrijheid dit risico aanvaardt, vertrouwend dat het doorzicht der rechters de niet oprecht gemeende verklaringen omtrent gemoedsbezwareii vall de andere zal weten te onderscheiden, daar is het niet te onbillijk, wanneer oolr het particuliere belang ter wille van diezelfde gewetensvrijheid het gevaar moet loopen nu en dan gescliaad te worden. en mag ook hier op den rechter vertrouwd worden, die in de groote meerderheid der gevallen wel waken zal. dat iemand. die zich op gemoedsbezwaar beroept. doch die „geen bezwaar heeft tegen den eed, maar wel tegen den hem op te leggen decisoiren eecl" niet tot de belofte wordt toegelaten. Bovendien houde men in liet oog dat, wie door een valsche decisoire belofte het proces verliest. vaak zijn uiterste kracht inspant, om zijn tegenpartij ,strafrechtelijk wegens meineed te doen vervolgen, en dat dus meer clan ooit het zwaard van artikel 207 Wetboek van Strafrerlit den aflegger eener valsche verklaring onder belofte boven het hoofd hangt en in het bijzonder bij deze gevallen dus de gelijke strafbedreiging, die tegeii een valschheid onder eede als tegen een valschheid onder belofte bestaat. haar preventieve kracht niet zal missen.

Teil aanzien van het tmeecle geopperde bezwaar moge nog worden opgemerkt, dat. indien de opclrager van den eecl de eedsopdracht niet zou gedaan hebben indien hij vooruit geweten had dat de tegeiipartij met een beroep op gemoedsbezwaren de beslissende verklaring in den vorm eener belofte zoii afleggen, de eedsopdrager bij niet-opleggen vall den eed liet proces toch waarschijnlijk zou verloren hebben, zoodat hij iiiet ernstig wordt geschaad. Om gelijke reden kan ook de bevoegdheid tot terugneming der eedsopdracht, zooals in het gewijzigd ontwerp van den Minister van Raalte voorkwam, weinig baten, gelijk terecht door sommige leden reeds is opgemerkt.

De ondergeteekenden meenen derhalve zich van het voorstellen eener bijzondere regeling te moeten blijven onthouden. Een bijzondere regeling voor den decisoiren eed zou toch tot grondgedachte hebben, dat de belofte in abstracto iets minderwaardigs is bij den eed vergeleken. Zij zou dus tegen liet stelsel der wet ingaan, dat. waar het ernstige personen betreft die oprechte gemoedsbezwaren tegen het afleggen vaii een eed hebben, — en bij goede toepassing der wet worden alleen zoodanige personen tot de belofte toegelaten — aan hun verklaring onder belofte dezelfde waarde moet worden gehecht als aan de verklaring van andersdenkenden onder eede. Daarom meenen de ondergeteekenden op dit punt geen aanvullend

voorstel te moeten doen. Opgemerkt worde, dat de rechter vrij is, waar eeii te beëedigen persoon verklaart gemoedsbezwaren tegen den eed te hebbeii. door de hem ten dienste staande middelen zich een juist oordeel over de oprechtheid clier bezwaren te vormen. Ongetwijfeld zal het aanbeveling verdienen. dat in geval van een decisoiren eed van cleze bevoegdheid een niet onbescheiden gebruik zal worden geniaakt. o. a. door het hooren vaii dengene die de eedsopdracht gegeven lieeft.

Artikel 3 **(artikel** 4, **nieuw).**

Blijkeiis het Verslag heeft dit artikel tot veel misvattingen aanleiding gegeven. **Iii** de eerste plaats ten aanzien vaii den omvang van de beteekenis van dit artikel. Blijkbaar heeft men uit het oog verloren, dat alle ambtseeclen buiten dit artikel vallen, aangezien daarvoor de belofte verplicht was voorgeschreven. (Na de thans aangebrachte wijziging zal ten aanzien van de ambtseeden het stelsel van vrije keuze gelden, zoodat ooli thans nog dit artikel op ambtseeden geen betrekking heeft). De omvang van de toepasselijkheid van rlit artikel is clus veel beperkter dan in liet Verslag wordt voorgesteld.

Een ander misverstand is de vrees voor uitstel van boedelbeschrijvingen. enz. Hiertegenover houde men in liet oog. dat, wie in de gevallen bij dit artikel voorzien gebruik wil maken vaii de bevoegdheid tot liet afleggen eener belofte. *vooraf* zijn bezwaren tegeii den eed aan den kantonrechter moet opgeven. De bedoeling is, dat de kantonrechter zijn beslissing nioet genomen hebben vóórdat de te beëedigen persoon voor den ambtenaar moet verschijnen, in wiens handen de eed moet worden afgelegd.

Er bestaat geen bepaling, of ook nadeelen kunnen daartegen worden aangevoerd. Als zoodanig erkennen de ondergeteekenden die. welke door andere leden zijn geopperd dat de hier voorgeschreven „formeele procedure ter beslissing orer iemands waarheidsliefde" -- juister ware het in plaats van deze wel wat overdreven klinkende omschrijving te lezen: „procedure ter beslissing ouer de oprechtheid van het inzicht omtrent liet al of niet hebbeii van gewichtige gemoedsbezwaren" — iet* stuitends kan hebben. Waar intusschen de iii de Memorie van Toelichtiiig genoemde redenen voor de wenschelijklieicl dezer bijzondere bepaling door niemand zijn weersproken, achten de ondergeteekenden zich verplicht dit artikel. ondanks de daaraan verbonden bezwaren. te handhaven. Dat hierin opgesloten ligt een „achterstaan" vaii burgemeesters eii notarissen bij kantonrechters en consulaire abmtenaren is allerminst het geval. Men neme toch in aanmerking, dat de hierbedoelde taak speciaal behoort tot den gewonen werkkring van de leden der rechterlijke macht en voor het buitenland van de consulaire ambtenaren.

Van „liet niet rechtspraak belaste college" kan iii artikel 4 niet

worden gesproken, aangezien de eed slechts „in handen vaii" één persoon (een rechterlijk ambteiiaar. tot het met rechtspraak belaste college behoorend) wordt afgelegd.

In verband met de wijziging van artikel 3. nieuw, is nu ook de redactie van artikel 4. nieuw, gewijzigd.

Artikel 5, nieuw.

Voor de beteekenis van dit artikel worde verwezen naar bladz. 11. slot. en bladz. 12. boven. in deze Memorie van Antwoord. 1)

Artikel 4. *oud* (artikel 6, nieuw).

Gelijk reeds boven is verklaard. hebben de ondergeteekenden geen bezwaar voor de ambtseeden aan te nemen. in plaats van het ooispronkelijk voorgestelde stelsel der verplichte belofte, dat van de vrije keuze. De ondergeteekenden hadden gemeend, dat door de aanvankelijk voorgestelde wijze zonder bezwaar een stap kon worden gezet op den weg, die naar vermindering van het aantal eeden leidt. waardoor de waarde van den eed in de gevallen waarin deze behouden blijft, zou worden verhoogcl. Zij meenden tevens hierdoor te blijven in de lijn, die de wetgever der laatste jaren heeft ingeslagen, getuige de Gezondheidswet en de Octrooiwet.

Na de bedenkingen. die zeer rele leden hiertegen uitten, zichten de ondergeteekenden ter wille van liet gemeen overleg zich verplicht hieraan tegemoet te komen, omdat dit geschieden kon, zonder dat daardoor Iiet leidende beginsel van clit ontwerp. liet rekening houden niet gemoedsbezwaren, wordt gekrenkt.

De consequentie brengt mede, dat iiu ook ten aanzien van de niet op ambtseeden e. d. hetrekliing hebbende wettelijke bepalingen, welke een vrije keuze reeds inhielden en dus onder artikel 4 *(oud)* vielen, het stelsel van verplichte belofte vervalt en dat der vrije keuze gehandhaafd blijft.

Waar echter reeds uit-liiitend een belofte voorgeschreven is. kunnen de ondergeteekenden geen vrijheid vinden hierop nog opzettelijk terug te komen.

Artikel 6 (artikel 4 oud) is nu aldus geredigeerd, dat ook dit artikel eenvoudig is een uitwerking van de slotwoorden van artikel 1. Het heeft dus alléén betrekking op die „ambtseeden, enz.", die vorderen het afleggen. hetzij van een eed, hrtzij naar de wijze der godsdienstige gezindheid van eeii eed of een belofte of bevestiging. Voor de ambtseeden, waarbij gevorderd werd hetzij een eed of belofte (vrije keuze), hetzij eeii belofte. heeft dit artikel dus geen beteekenis en blijft de oude regeling gelden.

De regelingen van de Beroepswet en Octrooiwet, ook voor zover

---

1) *Zie* hiervóór *blz.* 495. *Red.*

deze niet op den ambtseed betrekking hebben, vallen thans evenmin onder den omvang van dit nieuwe artikel. Zij blijven thans. gelijk zij waren. Reeds bij de algemeene beschouwingen is verklaard. dat van de bevoegdheid tot het afleggen van een belofte krachtens vrije keuze hoogst zelden gebruik wordt gemaakt.

Artikel 5. *oud* **(artikel 7, nieuw).**

Dit artikel heeft, zooals reeds bij de Algemeene Beschouwingen is gezegd, niet de bedoeling die eenige leden blijkbaar er aan toe schrijven. dat het beslissen zou, dat een verklaring door den rechter niet minder waardevol moet worden geacht omdat deze gedaan is oncler belofte in plaats van onder eede. en dat te dezen aanzien de artikelen 1945 B. TT. en 399 W. van St. nimmer zouden mogen worden toegepast. Het artikel beoogt slechts in meer algemeene termen te herhalen, wat artikel 207, lid 3. van het Wetboek van Strafrecht ten aanzien van de toepassing van dat artikel bepaalt.

In dit artikel een toevoeging op te riemen van ..behoudens het bepaalde bij artikel 1945 B. W. en artikel 399 W. van Sv." zou. hoe waar zij nok is. derhalve in het kader van dit artikel niet passen.

Wanneer een zoodanige toevoeging echter de beteekenis zou hebben den rechter in herinnering te brengen. rlat hij bij de beoordeeling van de waarde der getuigenverklaringen rekening heeft te houden, met liet feit. ..dat eene belofte minder waarborg voor ware verklaringen oplevert dan een eed". zou ook om principieele redenen voor de gevallen bij rlit wetsontwerp bedoeld een dergelijke toevoeging niet aannemelijk zijn.

Over de vraag, of een dergelijke uitspraak van den rechter. hoe zeer in strijd met liet beginsel van dit wetsontwerp, voor cassatie vatbaar zou zijn, meenen de ondergeteekenden bezwaarlijk bij voorbaat reeds eeii meening te kunnen uiten.

Dat het stelsel van het ontwerp aan den anderen kant niet uitsluit. dat rle rechter in bijzondere gevallen het feit in aanmerking kan nemen of een getuigenverklaring onder eede clan wel onder Lelofte is afgelegcl. is cluidelijk en is eveneens onder de Algemeene Beschouwingen reeds verklaard. Ten einde allen twijfel buiten te stellen aan de zéér beperkte. zuiver juridisch-technische beteekenis van het artiliel. is echter nog een andere redactie gekozen. die aan het doel eveneens beantwoordt en tot misvattingen, zooals omtrent het verband tusschen rlit artikel en de bovengenoemde artikelen 1945 R. W. en 399 W. van Sv., zeker geen aanleiding zal lrunnen geven.

Bij de herziening van het Wetboek van Strafvordering zal de vraag ter sprake kunnen komen. of processen-verbaal van ambtenaren op den ambtseed (ambtsbelofte) moeten blijven worden afgelegd dan wel of het feit. dat de verklaring ambtelijk is. reeds voldoende moet worden geacht. Bij deze aangelegenheid is slechts noodig de ambtsbelofte met den ambtseed gelijk te stellen. een en ander

voor zoolang de totdusverre bestaande wettelijke regeling omtrent het opmaken van processen-verbaal op den ambtseed blijft gelden.

De ondergeteekenden meenen te moeten betwisten, dat niet „krachtens deze wet" reden en beloften worden afgelegd.

De redactie van artikel 207 Wetboek van Strafrecht was niet voldoende. Niet alleen moet de belofte formeel met den eed gelijk staan, zij moet ook rechtens onder den eed begrepen zijn ten aanzien van die wettelijke bepalingen, die aan een eed bepaalde rechtsgevolgen verbinden.

Wat de jurisprudentie van den Hoogen Raad omtrent een getuigeverklaring van niet tot een kerkgenootschap behoorende personen, onder eede afgelegd, zijn zal, staat aan de ondergeteekenden niet te beoordeelen. Deze vraag is trouwens niet tot getuigenverklaringen „in appèl" te beperken.

Aangezien dit artikel een verdere strekking heeft dan alleen een regeling te geven voor de toepassing van het Wetboek van Strafvordering, is het denkbeeld, om in plaats van dit artikel art. 401 van dit Wetboek te wijzigen, niet voor navolging vatbaar.

De Minister van Justitie,
R. ORT.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

De Minister van Binnenlandschr Zaken,
CORT T. D. LINDEN.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister anti Financiën,
TREUR.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Waterstaat,
C. LELY.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Koloniën,
Tri. R. PLEYTE.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het eedsvraagstuk nadere regeling behoeft:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In elk geval waarin een wettelijk voorschrift het afleggen hetzij van een eed, hetzij naar de wijze der godsdienstige gezindheid van een eed of eene belofte of bevestiging vordert of daaraan rechtsgevolgen verbindt, wordt door een ieder, ook indien hij niet tot eene godsdienstige gezindheid behoort, de eed afgelegd, behalve in de gevallen bij de volgende artikelen voorzien.

Artikel 2.

Eene belofte of bevestiging wordt afgelegd, indien de godsdienstige gezindheid van den te beëedigen persoon hem het afleggen van een eed verbiedt.

Artikel 3.

Eene belofte of bevestiging wordt mede afgelegd, indien de te beëedigen persoon bij de beëediging mee opgaaf van beweegredenen verklaart tegen het afleggen van een eed gewichtige gemoedsbezwaren te gevoelen. In geval het niet rechtspraak belaste college of de rechterlijke of consulaire ambtenaar oordeelt, dat die verklaring niet ernstig gemeend is, zal niettemin de eed worden opgelegd.

Artikel 4.

Indien de beëediging in handen van een ander dan van een rechterlijken of consulairen ambtenaar moet plaats hebben, zal de te beëedigen persoon vooraf aan den rechter van het kanton, waarbinnen de beëediging moet geschieden, mondeling of schriftelijk, met opgaaf van beweegredenen, kunnen verklaren gewichtige gemoedsbezwaren tegen het afleggen van een eed te gevoelen.

De kantonrechter zal dan, op het daartoe gedaan verzoek en na zoo noodig den verzoeker te hebben gehoord, beslissen, dat eene

belofte of bevestiging zal worden afgelegd, tenzij hij oordeelt dat die verklaring niet oprecht gemeend is.

Het verzoekschrift is vrij van zegel; de beschikking is vrij van zegel en van de Sormaliteit van registratie en wordt den te beëedigen persoon aanstonds zonder eenige kosten uitgereikt.

Artikel 5.

Tegen de krachtens deze wet genomen beslissingen van het met rechtspraak belaste college of van den rechterlijken of den consulairen ambtenaar omtrent de verplichting tot het afleggen van een eed dan wel van eene belofte of bevestiging staat geen beroep open.

Artikel 6.

Indien het wettelijk voorschrift, als in artikel 1 bedoeld, betrekking heeft op de aanvaarding van eenig openbaar ambt, van eenige openbare betrekking, waardigheid of bediening, van eenig beroep of van eenigen meer cluurzamen werkkring, als die van voogden of curators, zal de te beëedigen persoon de vrije keuze hebben tusschen den eed en de belofte of bevestiging.

Artikel 7.

In wettelijke voorschriften wordt onder eed begrepen de belofte, welke krachtens deze wet voor een eed in de plaats treedt.

Lasten en bevelen, dat deze in liet *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

De Minister van Marine,

De Minister van Financiën,

De Minister van Oorlog,

De Minister van Waterstaat,

De Minister van Landbouw,

Nijverheid en Handel,

De Minister van Koloniën,

Als Bijlage I is aan de Memorie van Antwoord toegevoegd eene „Lijst der verschillende in het Staatsblad geplaatste, van kracht zijnde wettelijke voorschriften. waarin van een eed. een belofte of een bevestiging sprake is" en als Bijlage I1 de ..Arresten van den Hoogen Raad der Nederlanden in zake het eedsvraagstuk sinds 23 Mei 1910. alsmede conclusiën van den advocaat-generaal in die strafzaken". Dit zijn de arresten van 23 Mei 1910. W. 9000, 7 November 1910. W. 9077. 18 April 1911, W. 9187. 29 December 1913. W. 9574 en 29 Juni 1914, W. 9648. Wij meenen. ook met liet oog op de plaatsruimte in ons Tijdschrift. niet cleze vermelding t(: kunnen volstaan Bijlage I bevat niet minder dan 68 nummers waarin de eed, belofte. verklaring of bevestiging. hetzij naar den iiihoud. hetzij naar den vorm of wel in verband met den tekst van het voorschrift verschillend is geregeld.

Onder 1. „Eed alléén zander verdere aanduiding van den inhoud" lroinen ook voor de artt. 107 en 108 Rechtspleging Landmacht en 105 en 106 Rechtspleging Zeemacht. In die artikelen wordt echter verwezen naar art. 94 R. L. en art. 92 R. Z. alwaar gesproken wordt over „de Eed of de verklaring". .,naar de wijze hunner godsdienstige gezindheid". Die artt. 94 en 92 missen wij geheel in de Lijst.

Onder 30 wordt. als nog van kracht. abusievelijk vermeld art. 51 der Justitieele Voorschriften voor de Landmacht. vastgesteld bij K.B. van 24 (lees 29) Juni 1907 (St.bl. No. 154). Deze zijn ingetrokken bij Kon. besluit van 23 December 1913 (St.bl. No. 448).

Red.

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot nadere regeling van het eedsvraagstuk is. na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp. van oordeel. dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 4den Maart 1913.

RUTGERS.

DE VISSER.

VAN WIJNBERGEN.

RINK.

GERHARD.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

(Ingezonden bij brief van 20 Maart 1915.)

Aan het ontwerp van wet wordt. na artikel 7, alsnog de volgende Overgangsbepaling toegevoegd:

Overgangsbepaling:

De eeden vóór het in werking tredeii dezer wet afgelegd door personen, die niet tot eene godsdienstige gezindheid behooren, worden geacht te zijn afgelegd op wettige wijze.

Toelichting.

Vóór het iii werking treden dezer wet, vooral in den tijd toen nog mrt het oog op de jurisprudentie van den Hoogen Raad werd gemeend, dat personen, die niet tot eeii kerkgenootschap behooreii, een eed hadden af te leggen in de gevallen bij dit wetsontwerp voorzien — n.l. wanneer, hetzij een eed, hetzij naar de wijze der godsdienstige gezindheid een eed of eene belofte of bevestiging moet worden afgelegd — zullen tal van eeden zijn afgelegd door personen, die niet tot een kerkgenootschap behooren. Aan het afleggen van dien eed Irunnen rechtsgevolgen zijn verbonden geweest, die thans nog niet hunne werking verloren hebben. Waar de opvatting zoude kunnen geliuldigd worden, met het oog op de laatste arresten van den Hoogen Raad en de daaruit voortvloeiende beletselen voor niet tot een kerkgenootschap hehooreiide personen tot het afleggen van een eed, dat deze eeden als onwettig afgelegd, geen rechtsgevolgen zouden hebben, komt eene overgangsbepaling alsnog wenschelijk voor.

In de openbare vergadering der Tweede Kamer van 26 Maart 1915 is het wetsontwerp, geheel ongewijzigd, na eeii tweedaagschdebat rnet 45 tegen 31 stemmen aangenomen. De afzonderlijke artikelen en de overgangsbepaling werden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Een zeer uitgebreide *algemeene* beraadslaging (Handelingen blz. 1045—1089), ging echter aan de aanneming vooraf. Dit was mede liet gevolg van een door de heeren De Savornin Lohman c.s. ingediende niotie luidende:

„De Kamer

van oordeel, dat in de tegenwoordige omstandigheden het wenschelijk is betreffende de verplichting tot het al clan niet afleggen van den eed geene definitieve beslissing te nemen en derhalve aan het thans aan de orde gesteld wetsontwerp het karakter toe te kennen van eene tijdelijke noodregeling.

gaat over tot de orde van den dag."

Met deze motie hield verband een tweetal amendementen strekkende om *op dit oogenblik* slechts eene tijdelijkr regeling tr treffen bepaald noodzakelijk geworden door de jurisprudentie van den H. R. maar dan ook hiertoe beperkt. Dit voorstel omvatte daarom alleen hen, die niet tot eenig kerkgenootschap behooren. Toen de motie verworpen was, werden deze amendementon door de voorstellers ingetrokken. De bedoeling van de motie en de amendementen was om *thans,* in het belang van het politiek bestand, den Godsvrede, eene regeling van het eedsvraagstuk in *zijn vollen omvang* niet aan de orde tv stellen. Het verdient daarbij opmerking, dat de Regeering, bij monde van den Min. van Just, mede niet het oog op de mogelijkheid dat de Eerste Kamer zich eens niet met liet Regeeringsvoorstel mocht vereenigen, zich had bereid verklaard om de meer beperkte regeling, neergelegd in de amendementen, te aanvaarden, hoewel zij aan ***haar*** ontwerp de voorkeur bleef geven. Plaatsruimte laat ons niet toe de raak interessante debatten op te nemen, zoodat wij tot ons leedwezen verplicht zijn belangstellenden te verwijzen naar de „Handelingen". Red.

ZITTING 1914—1915. — **32.**

Vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende de strafopschorting, de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.
in overleg met de Commissie van Rapporteur aangebracht.

(Ingezonden bij brief van 26 Februari 1915.)

Gewijzigd Ontwerp van Wet. 1)

I. In het intitulé en in de beweegreden wordt, in plaats van „de strafopschorting", gelezen: „veroordeelingen, waarbij de straf, tenzij de rechter later anders beveelt, niet wordt ondergaan".

II. In de bij **artikel 1** van Hoofdstuk **I** voorgestelde artikelen van het Wetboek van Strafrecht morden de volgende wijzigingen aangebracht.

d. Artikel 14*a* wordt gelezen als volgt:

„In geval van veroordeeling tot gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en in geval van veroordeeling tot hechtenis, vervangende

1) Zie M K T. **S hlz** 38 en 333. Red.

hechtenis daaronder niet begrepen, kan de rechter daarbij tevens liet bevel geven dat de straf niet zal worden ondergaan. tenzij hij later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een bij liet bevel te bepalen proeftijd aan een strafbaar ftit heeft schuldig gemaakt of gedurende dien proeftijd eene bijzondere voorwaarde welke hij liet bevel mocht zijn gesteld. niet heeft nageleefd.

Dezelfde bevoegdheid lieeft de rechter, behalve in zake van Rijksbelastingen, in geval van veroordeeling tot geldboete, doch alleen indien hem blijkt dat de betaling der boete of de teren> uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert.

Het bevel ten aanzien van de hoofdstraf strekt zich. voor zoover de rechter niet anders bepaalt. ook uit tot dc opgelegde bijkomende straffen".

R. Artikel 14*b* wordt gelezen als volgt:

„Nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden, wordt ten spoedigste vanwege het openbaar ministerie door een deurwaarder of dienaar der openbare macht aan den veroordeelde in persoon eene kennisgeving beteekend, houdende de straf waartoe hij is veroordeeld, en alle tot liet in artikel 14*a* bedoelde bevel betrekkelijke beslissingen."

Artikel 14*b* wordt vernummerd tot artikel 14*c*.

C. Artikel 14*c*. tweede lid. wordt gelezen als volgt:

„De proeftijd gaat in zoodra de in artikel 14*c* bedoeld beteekening is geschied."

Artikel 14*c* wordt vernummerd tot artikel 14*b*.

D. Artikel 14*d* wordt gelezen als volgt:

„Hij het bevel bedoeld in artikel 14*a*, kan de rechter, behalve in geval van veroordeeling tol geldboete, naast de algemeene voorwaarde dat de veroordrelde geen strafbaar feit zal begaan, al5 hijzondere voorwaarde stellen dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade, geheel of tot een daarbij te bepalen gedeelte, binnen een daarbij te stellen termijn. korter dan de proeftijd. zal vergoeden.

TII geval van veroordeeling hetzij tot gevangenisstraf van twer maanden of langer, hetzij tot hechtenis opgelegd ter zake van eene der in de artikelen 426, 432. 453 1) of 453 omschreven overtredingen. i;. de rechter bevoegd bij zijn bevel ook andere bijzondere voorwaarden het gedrag van den veroordeelde betreffende. te stellen. waaraan deze gedurende den proeftijd of een bij dat bevel te bepalen gedeelte daarvan heeft te voldoen.

Die voorwaarden mogen de godsdienstige of staatkundige vrijheid niet beperken."

---

1) Bedoeld is hier 433 **Red.**

Artikel 14*d* wordt vernummerd tot artikel 14*c*.

E. Artikel 14*e* (oud) wordt gelezen als volgt:

„Met het toezicht op de naleving der voorwaarden is het openbaar ministerie belast.

De rechter kan, indien hij daartoe termen vindt, bij zijn bevel aan eene in het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende instelling, aan den houder van eene aldaar gevestigde inrichting of aan een bijzonderen ambtenaar opdragen aan den veroordeelde ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden hulp en steun te verleenen.

Voorschriften tot nadere regeling van dien bijstand en tot nadere aanwijzing van de instellingen en houders van inrichtingen, die met het verleenen daarvan kunnen worden belast, worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur."

Artikel 14*c* (oud) wordt vernummerd tot artikel 14*d*.

F. In de artikelen 14*f*, 14*g* en 14*h* wordt telkens, in plaats van „rechter die de strafopschorting heeft bevolen", gelezen: „rechter die het in artikel 14*a* bedoelde bevel heeft gegeven".

In artikel 14*h*, eerste lid, en in artikel 14-11, tweede lid, vervallen de woorden: „der opgeschorte straf".

G. In de artikelen 14*g*, 14*i*, 14*j* en 14-11, wordt telkens, in plaats van „het bijzondere toezicht", gelezen: „het verleenen van bijstand".

In artikel 14*k*, laatste lid, wordt, in plaats van „dengene die bij de beslissing van dat toezicht wordt ontheven", gelezen: „dengene die bij de beslissing daarvan wordt ontheven".

H. Artikel 14*i*, tweede lid, wordt gelezen als volgt: „Onmiddellijk na de indiening der vordering of der conclusie bepaalt de rechter, tenzij de summiere kennisneming der stukken hem aanleiding geeft om de vordering of het verzoek buiten verdere behandeling te laten, een dag voor het onderzoek der zaak".

Artikel 14*i*, laatste lid, wordt gelezen als volgt: „De oproepingen, dagvaardingen en beteekeningen bij dit artikel voorgeschreven, vinden plaats op den voet van artikel 144 van het Wetboek van Strafvordering en kunnen, voor zoover zij van het openbaar ministerie uitgaan, ook door een dienaar der openbare macht geschieden".

Z. In artikel 14*k*, laatste lid, wordt tusschen de woorden „ministerie" en „onverwijld", ingelascht: „door een deurwaarder of dienaar der openbare macht".

III. In liet tweede lid van liet bij **artikel 1** van Hoofdstuk IIJ voorgestelde artikel 15*a* van liet Wetboek ran Strafrecht wordt, iii plaats van „mits die voorwaarden niet eene godsdienstige of staatkundige strekking bezitten", gelezen: „mits die voorn-aarden de godsdienstige of staatkundige vrijheid niet beperken".

IV. De *Slotbepaling* wordt gelezen als volgt:

„*Slofbepalingen.*

Deze wet treedt iii werking op eeii nader door Ons te bepalen dag. Sietteiniii blijven, totdat dienaangaande nader bij de wet zal zijn voorzien, de bepalingen der artikelen 14*a*—14*k* van liet Wetboek vaii Strafrecht buiten toepassing ten aanzien van straffen door den militairen rechter opgelegd."

De Minister van Justitie,

B. ORT.

TOELICHTING TOT DL: WIJZIGINGEN.

in overleg inet de Commissie van Rapporteur.; aangebracht.

Door de Commissie vaii Rapporteurs werden den ondergeteekende nog eenige veranderingen van het gewijzigd ontwerp vaii wet in beraad gegeven. Zijnerzijds was hij reeds te rade geworden, dat het ontwerp alsnog zou dienen te worden aangevuld, als in de Nota van Wijzigingen onder IV is aangegeven. Hrt overleg. hetwelk hij iii zake hccloelcle veranderingen en aanvulling met de Commissie ván Rapporteurs mocht hebben, heeft tot het indienen ilezer Nota van Wijzigingen. n-ellre thans kortelijk moge worden toegelicht. grleid.

T. Nu in de onder II nieuw roorgestelde redactie van liet ontworpen artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht cle strekking van het nieuwe instituut scherper is omschreven, komt hei gewenscht voor om ook in het intitulé en in de beweegredenen grootere precisie van uitdrukking te betrachten. De naam, aan het nieuwe instituut ie geven, kan, gelijk reeds in de Memorie van Antwoord werd betoogd, veilig aan de practijk m-urden overgelaten. De term „strafopschorting" is in verband inet een en ander in liet wetsontwerp thans vermeden.

II. *A.* Bij de nieuw voorgestelde redactie van artikel 14*a* heeft, gelijk reeds werd opgemerkt, het streven voorgezeten om liet karakter van het nieuwe instituut scherper in liet licht te doen treden. Met name komt daarin thans aanstonds uit. dat degene, op wien liet instituut wordt toegepast, de hem opgelegde straf niet zal on-

dergaan zoo slechts latere last tot tenuitvoerlegging, op eene der iii het artikel mede genoemde omstandigheden gegrond, achterwege blijft.

B. Het voorschrift van artikel **14*b*** (oud) schijnt beter op zijn plaats na artikel 14*e* (oud). Het is dienovereenkomstig met de oorspronkelijke artikelen **14*c*—14*e*** vernummerd. Men vergelijlie onder C. *D* en E.

In stede van de bepaling. dat ten spoedigste eeiie kennisgeving wordt „gedaan", is thans, in het belang van rechtszekerheid voor den veroordeelde, gelezen „beteekend", terwijl tevens eenige redactioneele verandering aangebracht is. De inlassching „deurwaarder of dienaar der opeiibare macht" scheen gewenscht, omdat anders alleen deurwaarders tot; de hier bedoelde beteekening bevoegd zouden kunnen worden geacht (men vergelijke de wijzigingen, voorgestelil onder H en *I*).

C. Nu in artikel **14*b*** (oud), thans artikel 14*e*, gesproken wordt van eene „beteekening", kan het ingaan van den proeftijd veilig aan liet immers in rechten vaststaand tijdstip daarvan worden vastgeknoopt. De mogelijkheid, dat de veroorcleelcle den proeftijd zou kunnen ingaan, onbekend rnet de hem opgelegde voorwaarden, is bij de nieuw reclactie geheel uitgesloten.

D. Het nieuwe instituut kan ten aanzien van geldboeten alleen worden toegepast, wanneer den rechter blijkt, dat de betaling der boete of de tevens uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert. Het komt daarom bij nadere overweging minder gewenscht voor. dat in zulk een geval bij wijze van bijzondere voorwaarde een schadevergoeding zou kunnen worden opgelegd. Dientengevolge is bij de toepassing van het nieuwe instituut met betrekking tot geldboeten de voorwaarde vaii vergoeding der schade thans uitgesloten.

Tevens schijnt. iri geval van veroordeeling tot *hechtenis*. de oplegging van eene aiidere bijzondere voorwaarde dan die van schadevergoeding iiiet te moeten worden toegelaten, tenzij het betreft eene veroordeeling ter zake van eeii der overtredingen, in de artikelen 426. 432. 433 en 453 van het Wetboek van Strafrecht omschreven. In liet algemeen toch draagt eene veroordeeling tot *hechtenis* niet een zoo ernstig karakter. dat de mogelijkheid tot oplegging van zoodanige andere bijzondere voorwaarden zou dienen te worden geopend. Men bederike. dat volgens het gewijzigd ontwerp zelfs bij veroordeeling tot *gevangenisstraf*, mits van minder dan twee maanden, geen andere bijzondere voorwaarden kunnen worden opgelegd.

De bepaling betreffende voorwaarden van godsdienstige of staatkundige strekking is thans scherper geformuleerd.

E. Nu blijkens het gewijzigd wetsontwerp de aan den veroordeelde te verleenen bijstand beoogt hulp en steun bij de naleving der bijzondere voorwaarden, schijnt het iiiet ongewenscht, deze ge-

dachte in Hoofdstuk I van het wetsontwerp nog duidelijker naar voren te brengen en in verband daarmede den term „bijzonder toezicht" in dat Hoofdstuk te doen vervallen. Men vergelijke de wijzigingen, voorgesteld onder G.

Het derde lid van artikel 14*e* (oud) is thans aldus aangevuld, dat in den daarin bedoelden algemeenen maatregel van bestuur ook zal moeten worden opgenomen de, in het tweede lid niet voorkomende, nadere aanwijzing van de instellingen en houders van inrichtingen, die met het verleenen van bijstand kunnen worden belast. Uiteraard zijn hier instellingen en houders van inrichtingen op reclasseeringsgebied bedoeld.

F en *G*. De onder deze letters voorgestelde wijzigingen zullen na het voorafgaande bij enkele lezing duidelijk zijn.

H. Het komt bij nadere overweging niet wenschelijk voor om in elk geval, dat het openbaar ministerie optreedt ingevolge artikel 14*g* of artikel 14*h* of wel de veroordeelde zelf ingevolge artikel 14*g*, de vrij omvangrijke procedure te volgen in de artikelen 14*i*, 14*j* en 14*k* geregeld. Reed- de summiere kennisneming der stukken kan den rechter de overtuiging schenken, dat er geen aanleiding bestaat om op de vordering of het verzoek in te gaan. Het tweede lid van artikel 14*i* is dienovereenkomstig gewijzigd. Voor zoover het verzoek betreft, is daarbij met name gedacht aan veroordeelden, querulanten b.v., die den rechtrr voortdurend met verzoekschriften tot wijziging van voorwaarden, enz. zouden overstroomen.

De voorgestelde wijziging van het laatste lid van artikel 14*i* vindt reed. in het voorafgaande hare toelichting.

I. Het laatste geldt mede ten aanzien van de wijziging, onder deze letter voorgesteld.

III. Men vergelijke de nieuw voorgestelde redactie van artikel 14d (oud)) laatste lid (I onder D).

IV. Terwijl de voorgestelde regelingen betreffende de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling aanstonds ook ten aanzien van aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen voor toepassing vatbaar zijn 1), zullen de bepalingen der voorgestelde artikelen 14*a*—14*k* van het Wetboek van Strafrecht op straffen, door den militairen rechter opgelegd, geen toepassing mogen vinden, alvorens zij door wijziging van de militaire wetten aan

1) Dat de bij deze wetsvoordracht voorgestelde regelingen, voor zoover niet anders is bepaald, ook voor militaire justitiabelen zullen gelden, vloeit voort uit de artikelen 12 C. W. Z., 13 C. W. L. en 1 der wetten van 14 November 1879 (Staatsblad no 191 en no. 193). Men zie ook het bepaalde in artikel 9 der wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64) omtrent de militaire gevangenisstraf en de militaire detentie (nl. dat daarvoor gelden de regelen, in het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht respectievelijk voor de gevangenisstraf en de hechtenis geschreven).

de bijzondere militaire rechtsverhoudingen zullen zijn aangepast. Zoo worden, om slechts enkele voorbeeldne te noemen 2), bij de nieuw voorgestelde artikelen belangrijke bevoegdheden toegekend aan den „rechter die het in artikel 14*a* bedoelde bevel heeft gegeven", terwijl bij de zeemacht sommige krijgsraden slecht.; een tijdelijk bestaan hebben, zoo rijzen vragen als deze, of de straffen van degradatie en van plaatsing in eene strafklasse al dan niet dienen te kunnen worden opgeschort. of aan den commandeerenden officier van militairen, te wier aanzien het nieuwe instituut is toegepast, niet wettelijk zekere bevoegdheden moeten worden verleend en verplichtingen opgelegd. terwijl, iri het algemeen, de militaire dienst eischen stelt, waarmede bij de nadere regeling van het nieuwe iiistituut voor militairen ten zeerste rekening zal zijn te houden.

De oiiclergeteekencle had zich nu aanvankelijk voorgestelcl. dat de hier bedoelde aanpassingsarbeid in afwachting van de inroering der bij deze wetsvoordracht voorgestelde regeling, na hare vaststelling, zou kunnen morden verricht en, als samenwerking eischend van juristen en militairen, door de Commissie voor de invoering der nieuwe militaire strafwetten zou kunnen worden voorbereid. De vraag is echter bij hem gerezen, of niet de mogelijkheid dient te worden geopend om het nieuwe instituut voor burgerlijke justitiabelen eerder in werking te doen treden dan voor militaire. Hij inceiit. na ter zake gepleegd overleg met zijn ambtgenooten van Marine en van Oorlog. die vraag bevestigend te moeten beantwoorden. Immers de totstandkoming van den hierboven hcdoelden vrij omvangrijken wetgevenden aanpassingsarbeid, waartoe ook de militaire departementen moeten medewerken, zal. inet name oncler de tegenwoordige buitengewone omstandigheden, wellicht geruimen tijd vorderen. En dit. terwijl de ontworpen regeling, waar alle uitvoeringsvoorschriften reeds zijn voorbereid. voor burger.: betrekkelijk spoedig in werking zou kunnen treden. Waarom nu aan de burgerlijke justitiabelen liet benefice van liet nieuwe instituut langer dan noodig te onthouden, omdat de voorbereiding van de toepassing daarvan op militairen onder de tegenwoordige buitengewone omstandigheden meer tijd zal vorderen dan aanvankelijk kon worden vermoecl?

Op grond van liet bovenstaande wordt thans in een nieuw tweede lid der *Slotbepalingen* van dit wetsontwerp voorgesteld om de artikelen 14*a*—14*k* van het Wetboek van Strafrecht ten aanzien van straffen, door den militairen rechter opgelegd. buiten toepassing te doen blijven, totdat dienaangaande nader bij de wet zal zijn voorzien.

De Minister van Justitie,

B. ORT.

---

1) Men vergelijke ook het artikel van den officier van administratie 1ste klasse der zeemacht P. A. KEMPEN in het *Militair-rechtelijk Tijdschrift*, Deel *IX*, bladz. 88—99.

Vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende veroordeelingen, waarbij de straf, tenzij de rechter later anders beveelt, niet wordt ondergaan, de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling.

NADER GEWIJZIGD *ONTWERP* VAN WET.

waarin de wijzigingen, in overleg niet de Commissie van Rapporteurs aangebracht, zijn opgenomen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende veroordeelingen, waarbij de straf, tenzij de rechter later anders beveelt, niet wordt ondergaan, de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling noodzakelijk is;

Zoo is liet, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

Artikel 1.

Na artikel 14 van liet Wetboek van Strafrecht worden de volgende artikelen ingevoegd:

„Artikel 14*a*.

In geval van veroordeeling tot gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en in geval van veroordeeling tot hechtenis, vervangende hechtenis daaronder niet begrepen, kan de rechter daarbij tevens het bevel geven dat de straf niet zal worden ondergaan, tenzij hij later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór liet einde van een bij het bevel te bepalen proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of gedurende dien proeftijd eene bijzondere voorwaarde welke bij het bevel moclit zijn gesteld, iiiet heeft nageleefd.

Dezelfde bevoegdheid heeft de rechter, behalve in zaken van Rijksbelastingen, in geval van veroordeeling tot geldboete, doch alleen indien hem blijkt dat de betaling der boete of de tevens uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert.

Het hevel ten aanzien van de hoofclstraf strekt zich. voor zoo\-er de rechter niet anders bepaalt. ooli uit tot de opgelegde bijkomende straffen.

Artikel 14*b*.

De proeftijd bedraagt bij misdrijven en bij de in de artikelen 432 eii **433** omschreven overtredingen ten lioogste drie jaren, hij de overige overtredingen ten hoogste twee jaren.

De proeftijd gaat in zoodra de in artikel 14*e* bedoelde beteekening is geschiecl.

De proeftijd loopt iiiet gedurende den tijd dat den veroordeelde recliteiis zijne vrijheid is ontnomen.

Artikel 14*c*.

Bij liet bevel bedoeld iri artikel 14*a*. kan de rechter, behalve in geval van veroordeeling tot geldboete, naast de algemeeiie voorwaarde dat de veroordeelcle geen strafbaar feit zal begaan. als bijzondere voorwaarde stellen dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaalite schade. geheel of tot eeii daarbij te bepalen gedeelte, binnen eeii daarbij te stellen termijn, korter daii de proeftijd. zal vergoeden.

In geval van veroordeeling hetzij tot gevangenisstraf van twee maanden of langer, hetzij tot hechtenis opgelegcl ter zake van eene der in de artikelen 426. 432. 433 of 453 omschreven overtredingen, is de rechter bevoegd bij zijn bevel ook andere bijzondere voorwaarden het gedrag van cleii veroordeelde betreffende, te stellen, waaraan deze gedurende den proeftijd of een bij dat bevel te bepalen gedeelte daarvan heeft te voldoen.

Die voorwaarden mogen de godsdienstige of staatkundige vrijheid niet beperken.

Artikel 14*d*.

Met het toezicht op de naleving der voorwaarden is het openbaar ministerie belast.

De rechter kan, indien hij daartoe termen vindt, bij zijn bevel aan ceiie in het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende instelling, aan den houder van eene aldaar gevestigde inrichting of aan een bijzonderen ambtenaar opdragen aan den veroordeelde ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden hulp en steun te verleeiieri.

Voorschriften tot nadere regeling van dien bijstand en tot nadere aanwijzing van de instellingen en houders van inrichtingen, die met liet verleenen daarvan kunnen worden belast. worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Artikel 14*e*.

Nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden, wordt ten spoe-

digste vanwege het openbaar ministerie door een deurwaarder of dienaar der openbare macht aan den veroordeelde in persoon eene kennisgeving beteekend, houclencle de straf waartoe hij is veroordeeld, en alle tot liet in artikel 14*a* bedoelde bevel betrekkelijke beslissingen.

Artikel 14*f*

Indien de voorwaarden niet worden nageleefd, kan liet openbaar ministerie bij den rechter die in het artikel 14*a* bedoelcle bevel heeft gegeven, daarvan aan clien rechter kennis geven, met zoodanige vordering als het noodig zal oordeelen. De kennisgeving dat door den veroordeelde opnieuw een strafbaar feit is begaan, geschiedt niet vóór de nieuwe uitspraak oiiherroepelijk is geworden.

Het voorgaande lid is mede van toepassing, indien de veroordeelde vóór liet einde van den proeftijd ter zake van een vóór het ingaan daarvan begaan strafbaar feit onherroepelijk veroordeel l wordt.

Artikel 14*g*.

De rechter die het in artikel *l-in* bedoelde bevel heeft gegeven, kan, hetzij na ontvangst eener vordering van het openbaar ministerie, hetzij op het verzoek van den veroordeelde, geclurenclc den proeftijd in de gestelde bijzondere voorwaarden of in den termijn waartoe deze in hare werking binnen den proeftijcl zijn beperkt, wijziging brengen, het verleenen van bijstand aan een ander dan degene die daarmede te voren was belast, opdragen of den proeftijd éénmaal verlengen. Die verlenging geschiedt voor ten hoogste de helft van den langsten termijn waarop de proeftijd bepaald had kunnen worden.

Artikel 14*h*.

De rechter die het in artikel 14*a* bedoelde bevel heeft gegeven, kan na ontvangst eener vordering van het openbaar ministerie, indien de voorwaarden niet worden nageleefd of de veroordeelde vóór het einde van den proeftijd ter zake van een vóór htt ingaan daarvan begaan strafbaar feit onherroepelijk veroordeeld wordt, last tot tenuitvoerlegging gegeven of bepalen dat den veroordeelde van zijnentwege eene waarschuwing zal worden toegediend. Tri liet laatste geval bepaalt hij tevens de wijze waarop zulks zal moeten geschieden.

De last tot tenuitvoerlegging kan niet nieer worden gegeven, wanneer de proeftijd is verstreken, tenzij de veroordeelde vóór den afloop daarvan ter zake van eeii gedurende den proeftijd begaan strafbaar. feit is vervolgd rn de vervolging met eene onherroepelijke veroordeeling eindigt. Alsdan kan nog ter zake van liet begaan van dat feit binnen veertien dagen nadat de veroordeeling onherroepelijk is geworden, last tot tenuitvoerlegging worden gegeven.

Artikel 14*i*.

In de gevallen bij de artikelen 14*g* en 14*h* bedoeld. brengt het openbaar ministerie de zaak aan door de indiening van eene met redenen omkleede vordering. Is door den veroordeelde een verzoekschrift tot toepassing van artikel 14*g* tot den rechter gericht, dan dient het openbaar ministerie ten ipoedigste nadat dat verzoekschrift in zijne handen is gesteld. eene met redenen omkleede conclusie in.

Onmiddellijk na de indiening der vordering of der conclusie bepaalt de rechter. tenzij de summiere kennisneming der stukken hem aanleiding geeft om de vordering of het verzoek buiten verdere behandeling te laten. een dag voor het onderzoek der zaak.

Het openbaar ministerie doet daarna ten spoedigste den veroordeelde en dengene die met het verleenen van bijstand is belast. tijdig tot bijwoning van het onderzoek oproepen. onder beteekening van de vordering of conslusie.

Zoowel het openbaar ministerie als de veroordeelde zijn bevoegd getuigen en deskundigen te doen dagvaarden om bij het onderzoek tegenwoordig te zijn. De rechter kan. al dan niet op verzoek van den veroordeelde. bevelen dat bepaalde personen vanwege het openbaar rninisterie zullen worden gedagvaard.

De veroordeelde en degene die met het verleenen van bijstand is belast. kunnen vóór den aanvang van het onderzoek van de stukken ter griffie kennis nemen. Hetzelfde geldt ten aanzien van een advocaat of procureur binnen het Rijk de praktijk uitoefenende. indien deze verklaart tot de kennisneming door den veroordeelde te zijn gemachtigd. of. indien de zaak bij den kantonrechter wordt behandeld. ten aanzien van een bijzonder daartoe door den verooadeelde gemachtigde.

De oproepingen. dagvaardingen en beteekeningen bij dit artikel voorgeschreven. vinden plaats op den voet van artikel 144 van liet Wetboek van Strafvordering en kunnen. voor zoover zij van het openbaar ministerie uitgaan, ook door een dienaar der openbare macht geschieden.

Artikel 14*j*.

Het onderzoek der zaak vindt plaats met gesloten deuren. Nochtans kan de veroordeelde die den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt of meerderjarig is. verzoeken dat liet onderzoek in hrt openbaar zal plaats vinden. De rechter beslist. of en in hoever aan dat verzoek zal worden voldaan.

Het openbaar ministerie is bij liet onderzoek tegenwoordig cri wordt ter zake gehoord.

De verooideelde en degene die met het verleenen van bijstand is belast. kunnen bij het onderzoek tegenwoordig zijn en worden alsdan gehoord. De veroordeelde kan zich dnor een advocaat of procureur binnen liet Rijk de praktijk uitoefenende. of. indien de zaak

bij den kantonrechter wordt behandeld, door een bijzonder daartoe gemachtigde, al;. raadsman doen bijstaan.

De bepalingen van de artikelen 154—166 en 168—189 van het Wetboek van Strafvordering vinden overeenkomstige toepassing.

De ingediende vcrderingen. conclusies of verzoeken kunnen gedurende het onderzoek door het openbaar ministerie of door den veroordeelde worden ge ijzigd.

Artikel 14*k*.

De beslissingen in de aitikelen 14*g* en 14*h* bedoeld. alsmede die waarbij vorderingen of verzoeken tot toepassing van een dier artikelen worden afgewezen. zijn met redenen omkleed; zij zijn niet aan eenig rechtsmiddel onderworpen.

Alleen indien de beslissing inhoudt laat tot tenuitvoerlegging. wordt zij in het openbaar uitgesproken.

De inhoud der beslissing wordt vanwege liet openbaar ministerie door een deurwaarcler of dienaar der openbare macht onverwijld op den voet van artikel 144 van het Wetboek van Strafvordering beteekend aan drn veroorrleelde. aan dengene die met het verleenen van bijstand is belast, zoomede aan dengene die bij de beslissing daarvan wordt ontheven."

Artikel 2.

Aan artikel 266. eerste lid. van het Wetboek van Straf\-ordering wordt een nieuwe tweede zin toegevoegd. luidende: „Hij, te wiens aanzien artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht is toegepast. Iran in denzelfden vorm verzet doen. docli niet dan uiterlijk binnen den tijd van veertien dagen na dien. waarop het vonnis bij verstek gewezen vanwege het openbaar ministerie aan hem in persoon zal zijn beteekend."

HOOFDSTUK IT.

Eerste Afdeeling.

Artikel 1.

Hei derde lid van artikel **23** van liet Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt: „De duur der vervangende hechtenis is ten minste een dag en ten hoogste zes maanden."

Artikel 2.

Het laatste lid van artikel 2'3 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* no. 64) en het daarbij aan artikel 1 der wet van 25 Mei 1880 (*Staatsblad* no. 86) toegevoegde lid vervallen.

Artikel 3.

Het vijfde lid van artikel **23** van het Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt: „De hechtenis kan voor ten hoogste acht maanden worden opgelegd in de gevallen waarin wegens samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel **44** het maximum der geldboete wordt verhoogd."

TWEEDE AFDEELING.

Artikel 4.

In het tweede lid van artikel **23** alsmede in het eerste lid van artikel **34** van het Wetboek van Strafrecht vervallen de woorden: „binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd."

Artikel 5.

Het derde lid van artikel 24 van het Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt: „De betaling van een gedeelte der boete bevrijdt van de uitvoering van een evenredig gedeelte der vervangende straf."

Artikel 6.

Aan artikel 341 van het Wetboek van Strafvordering wordt een nieuw tweede lid toegevoegd, luidende:

„Voor zoover de straf bestaat in geldboete of verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen, wordt door den ambtenaar, in wiens naam de tenuitvoerlegging geschiedt, een bepaalde termijn van ten hoogste twee maanden gesteld, binnen welken de geldboete moet worden voldaan, of de verbeurdverklaarde voorwerpen moeten worden uitgeleverd, dan wel het geldelijk bedrag, waarop zij bij de uitspraak zijn geschat, moet worden betaald. Die termijn kan door dien ambtenaar telkens worden verlengd, doch mag nimmer den duur van één jaar te boven gaan."

HOOFDSTUK III.

Artikel 1.

De artikelen **15—17** van het Wetboek van Strafrecht worden vervangen door de volgende:

„Artikel 15.

De tot gevangenisstraf veroordeelde kan, wanneer twee derden

van zijn werkelijken straftijd en tevens ten minste negen maanden daarvan zijn verstreken. voorwaardelijk in vrijheid wordeii gesteld. In geval de veroordeelde meerdere gevangenisstraffen achtereenvolgens moet ondergaan. worden zij ten deze als één straf aangemerkt.

Rij deze invrijheidstelling wordt tevens een proeftijd voor den veroordeelde bepaald en worden voorwaarden gesteld. waaraan deze gedurende den proeftijd zal moeten voldoen.

De proeftijd is even lang als het nog overblijvende gedeelte van den werkelijken straftijd van den veroordeelde. doch duurt ten minste een jaar. De proeftijd loopt niet gedurende den tijd dat den veroordeelde rechtens zijne vrijheid is ontnomen.

Artikel 15*a*.

Aan de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt als algemeene voorwaarde verbonden dat de veroordeelde geen strafbaar feit zal begaan. noch zich op andere wijze zal misdragen.

Aan de voorwaardelijlre invrijheidstelling kunnen bovendien bijzondere voorwaarden het gedrag van den veroordeelde betreffende. morden verbonden. mits die voorwaarden de godsdienstige of staatkundige vrijheid niet beperken.

Met het toezicht op de naleving der voorwaarden is steeds het openbaar ministerie belast.

Op de naleving der voorwaarden kan bovendien een bijzonder toezicht in het leven worden geroepen.

Gedurende den proeftijrl kan in rle gestelde bijzondere voorwaarden wijziging worden gebracht of het bijzondere toezicht aan een ander dan degene die daarmede te voren was belast, worden ojgedragen.

Aan den voorwaardelijk in vrijheid gestelde wordt een verlofpas uitgereikt, waarin alle hem gestelde voorwaarden zijn uitgedrukt. Tn geval van toepassing van het voorgaande lid wordt hem een nieuwe verlofpas uitgereikt.

Artikel 15*b*.

De voorwaardelijke invrijheidstelling is te allen tijde herroepbaar in geval de veroordeelde in strijd handelt met de in zijnen verlofpas uitgedrukte voorwaarden.

De tijd verloopen tusschen de invrijheidstelling en de hervatting van de tenuitvoerlegging der straf wordt niet in rekening gebracht op den duur der straf.

De herroeping kan alleen geschieden gedurende den proeftijd, behoudens liet bepaalde bij artikel 16. laat-te lid.

Artikel 16.

Alle besluiten uit de toepassing drr artikelen 15—15*b* voort-

vloeiende. worden genomen door het hoofd van het Departement van ,Justitie. het Centraal College voor de Reclasseering gehoord, en. voor zoover de besluiten tot voorwaardelijke invrijheidstelling betreft. op voorstel of na ingewonnen bericht van het gevangenisbestuur.

De aanhouding van den voorwaardelijk in vrijheicl gestelde die in strijd handelt niet de in zijnen verlofpas uitgedrukte voorwaarden, kan in liet belang der openbare orde worden bevolen door het hoofd van de gemeentepolitie ter plaatse waar hij zich bevindt. of door den officier van justitie van het arrondissement waartoe die plaats behoort. onder verplichting om daarvan onverwijld kennis te geven aan liet Departement van Justitie.

Volgt daarna de herroeping, clan wordt zij geacht bevoleii te zijn en wordt de tenuitvoerlegging der straf geacht hervat te zijn op den dag der aanhouding.

Artikel 17.

Het formulier der verlofpassen. de nadere regeling van het toezicht op de naleving der voorwaarden en die van de taak van het Centraal College voor de Reclasseering op het gebied der voorwaardelijke invrijheidstelling zoomede de verdere voorschriften ter uitvoering van de artikelen 15—16 worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur. Daarbij wordt in acht genomen dat liet bijzondere toezicht uitsluitend mag gericht zijn op het verleenen van hulp rn steun aan den veroordeelde."

Artikel 2.

Artikel 32. tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt:

„De bepalingen der artikelen 1i. 15—17, 21 en 22 vinden ten aanzien van de straf van plaatsing in cent. Rijkswerkinrichting overeenkomstige toepassing."

Slotbepalingen.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Niettemin blijven, totdat dienaangaande nader hij de wet zal zijn voorzien. de bepalingen der artikelen 14*a*—14*k* van het Wetboek van Strafrecht buiten toepassing ten aanzien van straffen door den militairen rechter opgelegd.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatshlad zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen. Autoriteiten. Colleges en

Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Justitie,

Het wetsontwerp is in de Vergadering der Tweede Kamer van 18 Maart 1915 met 54 tegen 9 stemmen aangenomen.

Bij de openbare behandeling onderging het ontwerp slechts eene kleine redactiewijziging in art. 15. 3de lid. Van een drietal amendementen van meer ingrijpenden aard. werden er twee door de voorstellers weder ingetrokken, het derde verworpen—

De beraadslagingen liepen voor een groot deel over theoriën van straf en strafrecht. De plaatsruimte in ons Tijdschrift laat niet toe ze hier over te nemen. Nu zij tot practische resultaten niet geleid hebben, hopen wij dat dit gemis door onze lezers niet te zeer zal worden gevoeld. Belangstellenden verwijzen wij naar de Handelingen 1914/15 blz. 859—940. Red.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1914—1915. — 227.

Afschaffing der approbatie van vonnissen en dispositiën door krijgsraden gewezen, en, in verband daarmede, toekenning van hooger beroep aan de auditeurs-militair en aan de fiscaals.

VOORLOOPIG VERSLAG. 1)

Algemeen verklaarde men zich ingenomen met de voorgestelde afschaffing van de approbatie van de vonnissen der krijgsraden door het Hoog Militair Gerechtshof. De bezwaren tegen dit instituut oordeelde men in de Memorie van Toelichting zoo juist uiteengezet. dat men liet onnoodig achtte daaraan iet* toe te voegen.

De wijze, waarop, in verband met deze afschaffing, het appèl in dit wetsontwerp nader is geregeld, kon echter vele leden niet bevredigen. Dat aan de auditeurs-militair en aan de fiscaals een zelfstandig recht van hooger beroep wordt verleend. juichte men. als vanzelf sprekend. eenstemmig toe. maar dat daarnaast de bevoegdheid \-an het Hoog Militair Gerechtshof. om aan het vervolgende Stnat-orgaan appèl te gelasten, gehandhaafd blijft, had bedoelde leden teleurgesteld. Sommige leden aarzelden niet te verklaren, dat zij aan het wetsontwerp hun stem niet zouden kunnen geven, indien

19 Zie hl. R. T. X, blz. 193. Red,

niet alsnog daarbij tevens liet geautoriseerd appèl wordt algeschaft.

Opgemerkt werd. dat tegen het geautoriseerd appèl voor een goed deel dezelfde bezwaren zijn aan te voeren als in de Memorie van Toelichting tegen de approbatie naar voren zijn gebracht. Het verantwoordelijksgevoel van den lageren rechter. zijn zelfstandigheid en zijn gezag en aanzien hij de justiciabelen moeten door het bestaan van dit instituut worden geschaad. Daarom was er naar de meening der hier aan het woord zijnde leden alle aanleiding thans, nu de approbatie komt te vervallen. die autorisatie ook in haar vollen omvang af te schaffen en niet slecht:: voor een deel. zooals wordt voorgesteld. Het geheele instituut dezer autorisatie lioudt trouwens met de approbatie nauw verband; zonder de laatste zou de eerste wel nimmer eeii plaats hebben gekregen in ons oude militaire strafprocesrecht; immer* een bevel tot appèl, uitgaande van liet hof van appèl zelf. dat straks in beroep onbevooroordeeld zal moeten beslissen. is met de elementaire beginselen van een juiste strafprocedure in lijnrechten strijd. In de gebreken. die tot voor korten tijd onze militaire rechtspleging aankleefden. moet de verklaring van liet bestaan der approbatie en der autorisatie worden gezocht. Mag men aannemen. dat de tegenwoordige militaire strafrechtsprocedure voldoet aan de eischen. die in het belang van den beklaagde mogen en moeten worden gesteld, dan ruime men thans ook alle, op zich zelf irrationeele, overblijfselen van den vroegeren toestand op.

Sommige leden voegden hier nog aan toe. dat — wat op bladz. 5 der Memorie van Toelichting daartegen ook moge worden aangevoerd — naar liunne meening het geautoriseerd appèl neerkomt op een verkapte approbatie. zij het dan een *min formeele* approbatie. Zoolang het bestaan blijft. zullen alle vonnissen van de krijgsraden door het Hoog Militair Gerechtshof moeten worden onderzocht ter beantwoording van de vraag, of er voor liet uitlokken van appèl aanleiding bestaat. Laat het hof binnen de acht dagen. volgende op het tijdstip. waarop voor den auditeur en den beklaagde de termijn voor zelfstandig appelleeren is verstreken. niets van zich hooren. dan beteekent dat. dat het hof geen reden ziet. waarom tegen het vonnis zou kunnen worden opgekomen; in het andere geval lokt het een nieuwe behandeling der zaak. nl. in hooger beroep. uit. Gelijkt deze bemoeiing. deze contrôle op de lageren rechter. zonder dat partijen er om vroegen. in werkelijkheid niet zeer veel op de approbatie. die liet wetsontwerp wil afschaffen? De hier aan het woord zijnde leden konden zich niet onttrekken aan den indruk. dat de wensch van liet Hoog Militair Gerechtshof' om althans voor een deel zijn gezag waarop het bij het bekende conflict zoo uitermate gesteld bleek te zijn — zich bij de Regeering. toen deze dit wetsontwerp voorbereidde, krachtig heeft doen gelden. Maar is dit inderdaad het geval. dan is Ie meer te vreezen. dat de toepassing der bevoegdheid van dien aard zal zijn, dat daaruit conflicten met de krijgsraden noodzakelijk moeten voorkomen.

Voorts werd er op gewezen. dat in de gevallen, waarin het hof aangaande zijn voornemeii betreffende het gelasten van appèl zich niet eerder uit dan na het verstrijken van den termijn voor liet gewone appèl, de enkele mogelijkheid van een geautoriseerd appèl voor den beklaagde verlenging van de preventieve hechtenis medebrengt.

Volgens dr Memorie van Toelichting is de Regeering. bij haai voorstel tot behoud van liet geautoriseerd appel, geleid door de overweging. dat de autorisatie voor een belangrijk deel bescherming van den beklaagde ten doel en ten gevolge heeft. aangezien in militaire strafzaken de kans. dat de beklaagde van het instellen van appèl zal afzien, oolr in gevallen. waarín zijn werkelijk belang zoude medebrengen te appelleeren, grooter is daii in burgerlijke strafzaken.

Aan vele leden kwam deze opmerking echter minder juist voor. Zij konden niet aannemen, dat de militaire beklaagden. door dtn voorzitter van den Krijgsraad gewezen op de gelegenheid tot appèl en voorgelicht door hun raadsman, in het algemeen hun belang zoo weinig zouden begrijpen. dat zij vaak tegen hun belang in van de openstaande gelegenheid tot appèl zouden afzien. Deze beklaagden mogen voor het meerendeel jonge lieden zijn. zij hebben toch minstens den leeftijd bereikt. waarop de burger geroepen is zijri militaire plichten ie vervullen en van personen van dien leeftijd mag men verwachten. dat zij. desnoods na ontvangen voorlichting, hun belang kunnen beoordeelen. Door aan het Hoog Militair Gerechtshof op te dragen te waken voor het belniig. dat voor den beklaagde gelegen is in de voorziening in appèl, zou zorgeloosheid van de beklaagden zelf ten aanzien van dit nunt in de hand worden gewerkt en dit kan toch waarlijk iiiet aanbevelenswaardig heeten. Veeleer moet bevorderd worden dat de beklaagden steeds zelfstandig aan deze vraag hun aandacht wijden.

De hier aan het woord zijnde leden wezen er voorts op. dat — afgezien van de verlenging van de preventieve hechtenis. waarvan hierboven sprake was en die alle beklaagden bedreigt — de toepassing door het hof van zijn bevoegdheid appèl uit te lokken voor een beklaagde kan medebrengen, dat hij langer in voorloopige bewaring wordt gehouden dan anders het geval zoude zijn. Wie zal beter dan de beklaagde zelf kunnen beoordeelen of de kans op rechtsherstel tegen het bezwaar van zulk eeii verlenging der preventieve hechtenis opweegt? Men behoeft hier trouwens niet eenmaal aan preventieve hechtenis te denken. Het eiikele feit van een nieuwe behandeling der zaak te Utrecht. waarheen beklaagde zicli dan zal hebben te begeven, kan in diens subjectieve waardeering zool-eel bezwaren hebben, dat hij een beroep, hoe goede kansen dat hem ook moge bieden, beslist niet wenscht. Moet hem dan toch. terwijl oolr liet vervolgend Staatsorgaan geen aanleiding meent te hebben beroep in te stellen, een behandeling in beroep door liet Hoog Militair Gerechtshof kunnen worden opgedrongen? Dit schijnt vooral ook ongewenscht om deze reden, dat zulk een appèl oolr zal kunnen worden

gelast op grond van vormgebreken, of van de onjuist geoordeelde juridische constructie van het vonnis, waarmede het *belang* van den beklaagde in geen enkel opzicht is gemoeicl. Zal het middel van geautoriseerd appel alleen strekken in het belang van den beklaagde. dan zou in elk geval toepassing in geval van vormgebreken moeten worden uitgesloten. Voorts ware de toepassing ook te beperlieii tot de gevallen, waarin een veroordeelend vonnis is gewezen; de tekst der wet laat haar ook toe bij vonnissen, die voor den beklaagile gunstig zijn geweest. Wel is waar kan bij een geautoriseerd appèl beklaagde tot geen zwaardere straf worden veroordeeld clan in e r-sten aanleg is opgelegd. maar deze bepaling waarborgt den betrokkene nog niet tegen de onaangename gevolgen, die, afgezien van de straf, een behandeling in appèl voor hem kan medebrengen.

Eindelijk werd er op gewezen. dat aangezien het vervolgend Staatsorgaan hij het Hoog Militair Gerechtshof staat onder de bei-elen van den Minister van Justitie, in die gevallen, waarin het belang van den beklaagde zulks duidelijk wenschelijk doet zijn, een behandeling in appèl door den Minister kan worden uitgelokt. In deze mogelijkheid, gevoegd bij de op de auditeurs rustende verplichting om ook appèl aan te teekenen tegen beslissingen, waarbij de belangen van beklaagde zijn verkort. zag men voldoenden waarborg voor een behoorlijke bescherming van die belangen.

Nog werd door enkele leden liet denkbeeld geopperd, het geautoriseerd appèl alleen te laten voortbestaan i-oor de gevallen, waarin aan het hof appèl ..in het belang der wet". d.w.z. tor correctie van een onjuiste wetsuitlegging, wenschelijk voorkomt. Andere leden merkten echter op. dat dit denkbeeld, indien bedoeld is een procedure, analoog aan die van art. 98 der wet op de Rechterlijke Organisatie. net het geautoriseerd appel in den bestaanden vorm niets gemeen heeft. Zonder in de zaak te treden, bepaalden zij zich tot de opmerking. dat een voorziening in cassatie in het belang der wet uitgaat van het openbaar ministerie. zonder dat de Hoogr Raad daartoe eenigen stap doet. Van autorisatie ia daar geen sprake.

Eenige leden. dc opmerliing makende. dat na liet vervallen der approbatie de werkzaameden van het Hoog Militair Gerechtshof van zeer geringen omvang zullen zijn, stelden de vraag, of. in het belang der schatkist. in de samenstelling van het hof geen vereenvoudiging kan worden aangebracht. Zij meenden dat met een kleinere bezetting clan de tegenwoordige alleszins zou kunnen worden volstaan.

Enkele leden stelden de vraag, of liet niet mogelijk ware de terminologie van de ontworpen nieuwe en van de te wijzigen artikelen meer in overeenstemming te brengen met het tegenwoordige spraakgebruik. Zij begrepen. dat het niet aanging uitdrukkingen uit de bestaande wet in de nieuwe artikelen stelselmatig door meer moderne te vervangen, maar meenden dat men toch niet zoover mocht gaan, dat men in die nieuwe artikelen woorden bezigde in een thans niet meer geldende beteekenis. Als voorbeeld wees men op het woord

„gewijsdens" (in zijn dubbelen meervoudsvorm), dat voorkomt iii het nieuwe art. 56 van de Provisioneele Instructie (art. 3 van liet wetsontwerp) en dat daar wordt gebezigd voor een beslissing, waartegen hooger beroep, door het hof uit te lokken, nog openstaat. In datzelfde artikel is het woord „bedenkelijk" gebruikt in een thans geheel in onbruik geraakte beteekenis en zouden de woorcleii „consteert" en ..geprovoceerd aan den hove" ook inet voordeel door andere kunnen worden vervangen. Men wee.: er hierbij op, dat het ontwerp zich in art. 1 ook niet angstvallig heeft onthouden van het veranderen van de vroeger gebruikelijke woorden.

Voorts had liet, uit een taalkundig oogpunt, de aandacht getrokken, dat in liet nieuwe art. 211 R. L. (art. 1 van het wetsontwerp) in den vierden naamval, mannelijk, enkelvoud wordt gesproken van „dengenen" en in art. 212 van „dengene". In het nieuwe artikel 57 P. 1. (art. 3 van het wetsontwerp) staat eenmaal „krijgraad".

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs, den 24sten Maart 1915.

SCHIM VAN DER LOEFF.

BEUMER.

LIMBURG.

HEERES.

EERDMANS.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy. Mr. H. J. N. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. X. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. A. Ph. W. Alta.

Be beklaagden, terechtstaande o.a. wegens: 1o. het zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden, 2o. het in openbaar de orde verstoren, zijn wel terecht schuldig verklaard aan de overtredingen van artt. 426 en 453 W. v. S., maar hun had niet voor elk dier feiten eene afzonderlijke straf opgelegd mogen worden, aangezien die feiten één geheel vormen, zoodat ingevolge art. 55, eerste lid W. v. S. alléén de straf, gesteld in urt. 426, mag worden toegepast.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

drn Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 11 Augustus 1914 geinachtigd hooger heroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, op 24 Juli 1914 gewezen in de zaak tegen D., oud 22 jaar. geboren te Terheijden, milicien-soldaat bij de 3de Mitrailleur-afdeeling, en O., oud 22 jaar. geboren te Terheijden, milicien-soldaat bij het 17e Regiment Infanterie, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 14 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 10. 23. 62. 180. 426 en 453 van het Wetboek van Strafrecht. 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April

1886 (*Staatsblad* No. 64) en 197 der Rechtspleging hij de Land macht, zijn schuldig verklaard ieder aan:

„1o. liet zich in kenlijken staat van dronkenschap op den open-..baren weg bevinden.

„2o. liet in staat van dronkenschap verkeerende, in het open-..baar de orde verstoren,

„3o. wederspannigheid",

en deswege veroordeeld ieder:

voor het feit sub 1o. tot eene geldboete van één gulden, met bepaling dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de recliterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door één dag hechtenis, voor het feit sub 2o. tot eeiie geldboete van drie gulden, met bepaling dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitgevoergelegd, zal worden vervangen door drie dagen hechtenis, voor liet feit sub 3o. tot eeiie week gevangenisstraf;

Welke Advocaat-Fisliaal, verzocht en Lij beschikking van 31 Augustus 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden de voornoemden D. en O., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, voor mat betreft de schuldigverklaring van de gedaagden aan — en hunne veroordeeling wegens:

1o. het zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden, do. heb, in staat van dronkenschap verkeerende, in het openbaar de orde verstoren, en dat de gedaagden alsnog bij Sententie van den Hove, met weglating van artikel 453 van het Wetboek van Strafrecht onder 1o. zullen worden schuldig verklaard aan: „in staat van dronkenschap verkeerende, in het „openbaar de orde verstoren" en deswege veroordeeld ieder tot een geldboete van vijf gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop 's Hofs uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, te vervangen door vijf dagen hechtenis, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, ook wat betreft de schuldigverklaring der gedaagden, nu onder 20. aan „wederspannigheid" en hunne veroordeeling deswege tot één week gevangenisstraf voor ieder. — alzoo eischer in hooger beroep, trr eenre

en

genoemde T). en O., gedaagden in hooger beroep, ter andere zijde, voor wie schriftelijk ter rolle is verklaard, dat zij zich ten deze wenschen te gedragen naar het oordeel van het Hof:

HET HOF,

Gelet op de verklaring, doos beide partijen ter rollr gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van liet geding;

Overwegende dat gedaagden voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenboscll. hebben terechtgestaan ter zake. dat zij op 9 Juni 1314 des namiddags te ongeveer 7 uur te Terheijden up den openbaren weg, in uniform gekleed,

1o. zich in kenlijken staat van dronkenschap hebben bevonden.

2o. terwijl zij in dien toestand verkeerden. door met hunne rijwielen over den weg te werpen. in het openbaar de orde hebben verstoorcl.

3o. toen de gemeente- en onbezoldig drijksveldwachter J. hen ter zake van de sub 1o. en 2o. genoemde feiten. wilde geleiden voor den liulpoí'ficier van Justitie. zich daartegen niet geweld hebben verzet, zoodat genoemde ambtenaar verplicht was hen los te laten. en op den grond kwam te vallen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 24 Juli 1914 gewezen vonnis, dit aan gedaagden te laste gelegde. inet hunne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in liet vonnis genoemd: het alclus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: dat sub lo. het zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden, dat sub 2o. het in staat van dronkenschap verkeerende. in liet openbaar de orde verstoren, dat sub 3o. wederspannigheid, en te dier zake gedaagden heeft veroordeeld ieder: voor het feit sub 1o. tot een geldboete van één gulden, met bepaling dat die boete. bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door één dag hechtenis: voor liet feit sub 2o.. tot een geldboete van drie gulden, met bepaling dat die boete. bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door drie dagen hechtenis: vuor liet feit sub 3o. tot ééne week gevangenisstraf;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied en de qualificatie in het vonnis aan de bewezen verklaarde feiten gegeven, is juist;

Overwegende dat echter in liet vonnis ten onrechte zoowel voor liet in den aanhef en onder 1o. te laste gelegde als voor het in den aanhef cn onder 20. te laste gelegde afzonderlijk straf is opgelegd. aangezien immers de feiten, in de telastlegging in den aanhef en onder 1o. en 2o. omschreven, vormen één geheel van feiteii (ten deele, zooals blijkt uit den aanhef onder 2. dezelfde). vallende in meer dan ééne strafbepaling — artikelen 426 en 453 van het Wetboek van Strafrecht -- zoodat, ingevolge artikel 55, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht, slecht:: ééne dier bepalingen, bij verschil die waarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld — in dezen. artikel 426 van het Wetboek van Strafrecht — wordt toegepast:

Overwegende dat dus het vonnis, voor zooverre daarbij aan gedaagden straf is opgelegd, niet in stand Iran blijven;

Gezien behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, artikel 55 van liet Wetboek van Strafrecht en artikel 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, op 24 Juli 1914 ten laste van gedaagden gewezen, voor zoover daarbij aan gedaagden straf is opgelegcl;

Houdt dit vonnis voor al het overige in stand;

Veroordeelt gedaagden ter zake als in het vonnis aangegeven, ieder: voor de feiten in de telastlegging in den aanhef en onder 1 en 2 omschreven tot eene geldboete van drie gulden, met bepaling, dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegcl, zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen en voor het feit in de telastlegging in den aanhef en onder 3 omschreven tot gevangenisstraf van ééne week, zijnde het Hof met den Krijgsraad van oordeel, dat deze laatste straf staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Treiiité, Mr. H. W. van Sanclick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Het met een rijwiel berijden van een verboden pad te 's-Gravenhage (Art. 77 der Algemeene Politieverordening), begaan door een officier van hoogeren (titulairen) rang dan dien van „eersten Luitenant t~ Zee" en dientengevolge in eerste instantie terechtstaande voor het H. M. G. (art. 50 P. I.) — Gedaagde niet verschenen.

In de zaak ter eerster instantie aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof tusschen den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve eischer, ter eenre

en

X.. oud 57 jaar, geboren te den Helder, thans kapitein ter zee titu-

lair, 1) wonende te 's-Gravenhage, gedaagde ter andere zijde, ingevolge artikel 50 der Provisioneele-Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, ter eerster instantie voor het Hof terechtstaande.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de conclusie door den eischer ambtshalve genomen, daartoe strekkende, dat de gedaagde, bij Sententie van den Hove, met aanhaling der artikelen 50 van 's Hofs Provisioneele-Instructie, 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 3 der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 193). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 77*g* en 77i der Algemeene Politieverordening voor 's-Gravenhage van 15 Juli 1902, laatstelijk gewijzigd bij besluit van 4 Augustus 1913, zal worden schuldig verklaard aan: ..als bestuurder „van een rijwiel claarmecle berijden het pad langs het troittoir aan „den Bezuidenhoutschen weg van de brug bij de Heerengracht af „tot aan het bebouwde gedeelte voorbij de Daendelsstraat, behoudens „den afrit van liet pad ten Zuidwesten van den Xoekamp naar den „Bezuidenhoutschenweg weg", en deswege veroordeeld tot een geldboete van twee gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop 's Hofs uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, te vervangen door twee dagen hechtenis.

Gezien een verzoekschrift van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht d.d. 7 Juli 1914 strekkende tot liet verkrijgen van 'p Hofs manclament van dagvaarding in persoon van X.., destijds kapitein-luitenant ter zee, 2) ter zake voormeld;

Gezien de beschikking van het Hof van 15 September 1914, waarbij den exploiteur is gelast om op bekwamen termijn voornoemden Kapitein-Luitenant ter zee te dagvaarden om in persoon of bij gemachtigde te verschijnen voor het Hof, opdat in deze zaak zal worden geprocedeerd zooals behoort, en is bepaald, dat in deze zaak informatiën niet zullen worden genomen;

Gezien het ingevolge deze beschikking op den 19den September 1914 aan den gedaagde beteekende exploit om ter rolle van den Hove te verschijnen op Dinsdag 29 September 1914 des voormiddag te halfelf uur:

Gezien den staat van dienst van den gedaagde, afgegeven door den Secretaris-generaal bij liet Departement van Marine den 1sten Juli 1914, waaruit blijkt, dat de gedaagde bij Koninklijk Besluit van 1 September 1876 is aangesteld tot adelborst 1ste klasse;

Gezien een door denzelfden Secretaris-generaal voor eensluidend uittreksel geteekend afschrift van een proces-verbaal betreffende liet afleggen van den eed door den gedaagde als adelborst 1ste lila-se

1) Het verdient nog opnierkirig, dat de betrokkene was „afgevoerd" uit het korps zeeofficieren. Red.

2) Ook dit was reeds een titulaire rang. Red.

op 26 October 1876 aan boord van Zijne Majesteits schroefstoomschip ..Leeuwarden". liggende te Willemsoord;

Overwegende dat de gedaagde is gedagvaard ter zake. dat hij in den voormidclag van den 25sten Maart 1914 omstreeks 8 uur als bestuurder van een rijwiel daarmede te 's-Gravenhage heeft bereden het pad langs liet trottoir aan den Bezuidenhoutschen weg van de brug bij de Heerengracht af tot aan het bebouwde gedeelte voorbij de Daendelsstraat. behoudens den afrit van het pad ten Zuidwesten van den Koekamp naar den Bezuidenhoutschen weg;

Overwegende dat de gedaagde ten dienenden dage niet is verschenen;

Overwegende dat het proces-verbaal van den agent ra11 politie der 2de klasse der gemeente 's-Gravelihage H. op den eed als veldwachter opgemaakt oncler meer inhoudt, dat relatant verklaart. dat hij den 25sten Maart 1914 des voormiddags te 8 uur heeft gezien, dat een man op een rijwiel rijdende was op liet beschelpte voetpad gelegen langs het trottoir van den Bezuidenhoutschen weg van de brug bij de Heerengracht af tot aan het bebouwde gedeelte voorbij de Daendelsstraat. behoudens den afrit van het pad ten Zuidwesten van den Koekamp naar den Bezuidenhoutschen weg te 's-Gravenhage. en dat die persoon, desgevraagd, opgaf te zijn X.. geboren 19 Februari 1857 te den Helder. van beroep Kapitein-Luitenant ter zee der Koninklijke Nederlandsche Marine. wonende te 's-Gravenhage;

Overwegende dat door dezen inhoud van dit proces-verbaal wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den gedaagde is te laste gelegd. met zijn schuld daaraan:

Overwegende dat dit feit oplevert: ..het te 's-Gral-enhage met ..een rijwiel berijden van het pad langs het trottoir aan den Bezui-..denhoutschen weg van den brug bij de Heerengracht af tot aan ..het bebouwde gedeelte voorbij de Daendelsstraat, behoudens den ..afrit van het pad ten Zuidwesten van den Koekamp naar den Be-..zuidenhoutschen weg";

Gezien de voormelde wetsartikelen met dien verstande dat de politieverordening laatstelijk gewijzigd is den 29sten Juli 1914;

Recht doende ter eerster instantie in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde is te laste gelegd met zijn schuld daaraan:

Qualificeert dit als bovengezegd;

Teroordeelt X. te dezer zake tot een geldboete van twee gulden; 1)

Bepaalt dat deze boete. bij gebreke van betaling binnen twee maanden nadat deze Sententie kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door twee dagen hechtenis:

---

1) Om tot deze uitspraak te komen zijn bijna 7 maanden (25 Maart—16 October) verloopen tusschen den datum waarop het feit gepleegd en dien waarop de Sententie gewezen is. En dan betreft het hier nog wel een feit dat om den rang van den beklaagde maar in ééne instantie berecht

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. h. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. h. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. h. van Soest.

Be krijgsraad te 's-Gravenhage spreekt een beklaagde, beschuldigd van het op 20 Juni 1914 slaan van zijnen meerdere in rang, vrij omdat niet is bewezen dat het feit op dien datum zoude zijn gepleegd.

Het H. M. G. acht ket te12 laste gelegde bewezen behoudens dat het feit niet is gepleegd den 20sten maar den 30sten Juni 1914. welke vergissing aan eene schrijffout is toe te schrijven, waardoor gedaagde niet in zijne verdediging is benadeeld. Veroordeeling wegens het slaan en kwetsen van zijnen meerdere in rang.

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 25 Augustus 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van liet vonnis door den Krijgsraad te s-Gravenhage, op 5 Augustus 1914 gewezen in de zaak tegen C., oud 20 jaar, geboren te Rotterdam, milicien-soldaat bij liet Regiment Grenadiers, die bij gemeld vonnis met aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht is vrijgesproken van hetgeen hem bij dit vonnis is te laste gelegd:

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en hij beschikking van 8 September 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploi-

---

kan worden. Wat een omslag en wat een schrijfwerk is hiervoor bovendien noodig!

Tal van klemmende redenen zijn er om dergelijke zaakjes langs disciplinairen weg af te doen. Zou het Hoog Militair Gerechtshof niet kunnen goedvinden om, in anticipatie op art. 2 der Wet op de Krijgstucht, zich hiertegen niet te verzetten? Ook thans reeds zou dit van juridisch standpunt zeer wel te verdedigen zijn en er werd door voorkomen dat, gelijk ons onlangs ter oore kwam, bij den krijgsraad te 's-Gravenhage, naar het schijnt uit gebrek aan tijd, overtredingen eenvoudig onvervolgd blijven, hoewel processen-verbaal bij dozijnen op afdoening wachten. Zoo wij den tijd kunnen vinden, hopen wij eerlang aan deze ook practisch niet onbelangrijke aangelegenheid eenige beschouwingen te wijden. Red.

teur bij liet Hof om te dagvaarden den voornoemden C., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraacl en dat gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, mrt aanhaling der artikelen 74 der Militiewet. 100 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande. 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64). 2 lid 1 en 7 lid 1 en 3 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* No. 162) en 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht. zal worden schuldig verklaard aan:

„als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand. zijnen meer-
..deren in rang slaan en daardoor, kwetsen" en deswege veroordeeld tot vier maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd. door den gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf. van 10 Juli 1914 — 5 Augustus 1914, in mindering zal worden gebracht. — alzoo eischer in hooger beroep. ter eenre

en

genoemden C., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard, dat hij zich ten deze wil gedragen naar het oordeel van liet Hof:

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door heide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de gedaagcle, bij zijn verhoor voor het Hof. heeft in het midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende. dat gedaagde voor den Krijgsraad te 's-Gravenhage heeft terechtgestaan ter zake. dat hij te 's-Gravenhage in de Oranjekazerne op den 20sten Juni 1914 na eene woordenwisseling met den korporaal *C.* van het Regiment Grenadiers aangaande den dienst van kamerwacht. dien meerdere in rarig opzettelijli met eene veldflesch in liet gezicht lieeft geslagen ten gevolge waarvan die meerdere aan den mond werd gewond;

Overwegende dat die Krijgsraad bij op 5 Augustus 1914 gewezen en op 13 Augustus 1914 gearresteerd vonnis het feit den gedaagde te laste gelegd niet wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, aangezien niet is bewezen, dat liet te laste gelegde feit op 20 Juni 1914 zoude zijn gepleegd. weshalve de Krijgsraad den gedaagde heeft vrijgesproken;

Overwegende dat die vrijspraak ten onrechte heeft plaats gehad, zoodat het vonnis des Krijgsraads niet in stand kan blijven;

Overwegende zoo naar aanleiding van de behandeling der zaak in eersten aanleg als van die in hooger beroep. dat den gedaagde bij of na zijne inlijving de mededeeling is gedaan, dat hij onder de mili-

taire tucht staat. welke mededeeling i- vervat in de voorlezing der krijgsartikelen. welke voorlezing ten aanzien van gedaagde is geschied blijkens zijne erkentenis en de desbetreffende. ten proces-e overgelegde. hem voorgehouden akte. inlioudende dat hem de krijgsartikelen voor het krijgsvolk te lande vastgesteld, duidelijk zijn voorgelezen, welk- akte is opgemaakt te 's-Gravenhage den 16den Januari 1914 en door den kapitein T. en den fourier S.. met gedaagde. onderteekend;

dat gedaagde ter terechtzitting van het Hof heeft opgegeven: Op den 30en Juni 1914 was ik als kamerwacht aangewezen en kreeg ik de opdracht om den koffieketel naar de keuken te brengen. Toen ilr in de keuken kwam. zeide de luitenant van den dag tot mij. dat ik te laat met den koffieketel in de keuken was gekomen. Later heeft de korporaal C. mij daarover ook nog aangesproken, waarop ik driftig ben geworden. Toen de korporaal C. mij over liet late brengen van den koffieketel in de keuken onderhirld. had ik mijn veldflesch in mijn hand;

Overwegende dat de navolgende getuigen in eersten aanleg onder cede hebben verklaard:

le. J.. milicien-sergeant bij de 3e compagnie. 3e bataljon van het Regiment Grenadiers: Op 29 Juni 1914 had ik als sergeant van de week een militair als kamerwacht op den volgenden dag aangewezen, die het niet zijn kon. Die vergissing heb ik eerst hersteld op 30 Juni 1914 voormiddags om halfzes uur door C. als kamerwacht op dezen dag aan te wijzen. Om 5 uur met de reveille had ik al eeii ander als kamerwacht kunnen aanwijzen, maar dat is me toen door 't hoofd gegaan. Ik deed voor het eerst de week als sergeant. De dienst was me nog wat vreemd. Ik ben sinds 16 Juni 1914 sergeant. Ik heb C. bij zijne aanwijzing dadelijk gelast den ketel in de keuken te brengen. Hij beijverde zich aan mijn last gevolg te geven. Ik merkte niet dadelijk dat hij nog naar de sleutels van de kast moest zoeken, waarin de ketel zich bevond. Dat hoorde ik later pas. Onder het koffiedrinken om 6 uur v.m. kwam ik op kamer 10 in de Oranje-kazerne en hoorde daar een woordenwisseling tusschen korporaal C. en C. over het te laat komen rail de Betel in de keuken. Wat zij precies zeiden weet ik niet. Ik hoorde C. zeggen: .,daar heb ik reeds eeii standje voor gehad". Ik ging toen verder de compagnie in niet lettende op hetgeen verder tusschen hen plaats vond. Kort daarop zag ik C. de chambrée verlaten, gevolgd door korporaal C.. die riep: „kom hier!. kom hier!" Toen zij beiden in de gang waren en ik ze niet nieer zag. hoorde ik eeii klap. Ik ging kijken en zag den korporaal C. staan met een bloedende mond en tegenover hem C.. die er bleek en ontdaan uitzag. Tb kan niet verklaren. dat C. op dit moment een veldflesch in zijn hand had. Wel had hij eeii veldflesch in de hand. toen hij de kamer. verliet. Aan de klap te hooren zou ik denken. dat die niet veroorzaakt is geworden door een slag met de hand. Er was koffie ge-

stort op den grond en er droop koffie langs den witten muur. Ik heb C. naar de kamer gezonden, zeggende ongeveer, juist weet ik liet niet meer: „hoe kun je zoo iets doen?". waarop C. ongeveer zeide: „als ilr driftig ben, ken ik mezelf niet meer. Ik heb zoo iets „wel eens meer gehad!":

2e. C., korporaal bij de 1e compagnie, 2e bataljon van het Regiment Grenadiers: Op 30 Juni 1914 was ik fungeerend-sergeant van de week van de 1e en 2e compagnie van het 2e bataljon Grenadiers en dien dag belast met liet eten halen voor het 2e bataljon. Toen ik 's morgens om 6 uur in de keuken kwam om koffie te halen. kreeg ik eene bemerking van den officier van den dag. dat de koffieketel van de 4e compagnie 2e bataljon te laat in de keuken was gebracht. De Boffielietel moet in de keuken zijn om 5¼ uur v.m. ell het was geschied om 6 uur v.m. Ik ging naar de soldatenkamer van de 4e compagnie van het 2e bataljon en riep den kamerwacht, waarop de milicien C. zich als zoodanig aanmeldde. Ik vroeg hem toen waarom hij den ketel zoo laat bezorgd had, waarop hij op brutalen toon antwoordde: „dan moet de sergeant me maar eerder comman- „deeren en niet om halfzeven". Ik zeide dat het nu zes uur was en dat het niet halfzeven kan geweest zijn en dat ik me daarmee niet verantwoorden kon. Toen zei hij tegen mij: „lul niet vent. houd je „bek en bemoei je d'er niet mede!" Ik zei, dat hij wel moest weten dat hij tegen een meerdere sprak, waarop hij de kamer afloopende zeide: „stik" of barst" of iets dergelijks en de gang inging. Terwijl hij wegliep, riep ik hem driemaal achterna: „grenadier, kom eens hier"! doch hij liep door. waarna ik hem op de gang achterna ging ell nog eens riep: „grenadier. kom hier!". Hij draaide zich onverwachts om gooide me koffie in mijn gezicht, naderde me, greep zijn veldflescli bij de hals en bracht me twee slagen daarmede op mijn mond toe. waardoor mijn lip bloedde en mij een tand uitgeslagen werd. Ik heb daardoor een paar dagen pijn gehad. Ik ben voor het kwetsuur aan mijn mond in Utrecht in 't tandeninstituut behandeld van uit het militair hospitaal aldaar. Ik heb op geenerlei wijze aanleiding gegeven tot opwinding van C. Ik heb hem op kalmen toon toegesproken. Nadat hij den slag had toegebracht heeft hij zijn rechterhand nog in zijn zak gestoken;

Overwegende dat door de aanwijzingen, voortvloeiende uit voormelde opgaven van gedaagde en voorinelde getuigenverklaringen. in onderling verband en samenhang beschouwd. wettig en overtuigend is bewezen. met gedaagdes schuld daaraan. hetgeen hem is te laste gelegd behoudens dat liet feit niet gepleegd is den 20en maar den 30en Juni 1914. welke vergissing aan een schrijffout is toe te schrijven, waardoor gedaagde niet in zijne verdediging is benadeeld:

Gezien de artikelen 74 der Militiewet. 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 7 en 19 der Wet van 14 November 18'79 (Staatsblad nr. 191). 9 der Wet van 15 April 1886

(*Staatsblad* nr. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* nr. 162), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 55, 62 en 64 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad den 5en Augustus 1914 in deze zaak tegen gedaagde gewezen en den 13en Augustus d. a. v. gearresteerd;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen. met zijn schuld er aan, hetgeen gedaagde is te laste gelegd met voormeld voorbehoud;

Qualificeert dit feit als: hst als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand zijnen meerdere in rang slaan en kwetsen;

Veroordeelt hem te clier zake tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf van tien Juli 1914 af tot vijf Augustus 1914 geheel in mindering zal worden gebracht;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF'.

Sententie van 76 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy. Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité. Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

Veroordeeling wegens desertie tot één dag militaire detentie van een verlofganger der Nationale Militie, die niet had voldaan aan eene oproeping om in werkelijken dienst te komen, nu hij te goeder trouw, naar aanleiding van eene beschikking van den Minister van Oorlog, in de meening heeft verkeerd eerst Inter te moeten opkomen.

Beteekenis van de artt. 75, 77, 85 en 98 der Militiewet.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 11 Augustus 1914 gemachtigd hooger be-

roep te doen instellen en vervolgen van liet vonnis door den Krijgsraad te Arnhem op 3 Juli 1914 gewezen in de zaak tegen D. oud 21 jaar. geboren te Groningen, milicien-soldaat bij het 1e Regiment Infanterie. die bij gemeld vonnis. niet aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht is vrijgesproken van hetgeen hem bij dit vonnis is te laste gelegd;

Welke Advocaat-Fiskaal. verzocht en bij beschikking van 31 Augustus 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den esploiteur bij het Hof oni te dagvaarden den voornoemden D., ter rolle van den Hove heeft eiscli gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog bij Sententie van den Hove. niet aanhaling der artikelen 74 en 98 der Militiewet. 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 *(Staatsblad* No. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* No. 35) en artikel 91 van het Wetboek van Strafrecht. zal worden schuldig verklaard aan:

..eerste desertie in tijd van vrede. gepleegd door een soldaat, door ..als verlofganger der militie, niet te voldoen aan een, te zijnen aan-„zien gedane, oproeping voor werkelijken dienst, gevolgd door vrij-„willige aangifte, zonder achterhaald te zijn. doch niet binnen lier „weken, misdrijf, ten aanzien van het misdadige, de meeste overeen-,komst hebbende met eerste desertie. in tijd van vrede. gepleegd door „.een soldaat, gevolgd door arrestatie":

en deswege veroordeeld tot veertien dagen militaire detentie. — alzoo eischer in hooger beroep. ter eenrc

en

genoemden D., gedaagde in hooger beroep ter andere zijde. voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot hevr-tiging van liet vonnis van den Krijgsraad;

HES HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door gedaagde. bij diens verhoor voor het Hof. is in het midden gebracht:

Gezien de stukken van het geding;

Oveiwegeride dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweedr Militaire Arrondissement te Arnhem heeft terechtgestaan ter zake dat hij verlofganger zijiide der Nationale Militie niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping van den Burgemeester van Oude-Pekela van 20 December 1913 om op 16 Januari 1914 bij zijn korps. het 1e Regimeiii Iiifaiiterie te Assen in werkelijken dienst te komen. voortdurend afwezig is gebleven en zich op 27 Mei 1914 te Assen bij zijn korps heeft aangegeven:

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 3 Juli 1914 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, dit aan gedaagde te laste gelegde. met zijne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard; gedaagde echter te dier zake niet strafbaar lieeft geoordeeld en hem heeft vrijgesproken;

Overwegende dat tot de bewezen- en schuldig-verklaring gebruik is gemaakt van de verklaring van den getuige van O., waarin echter het een en ander voorkomt. dat deze getuige niet zelf heeit gezien. gehoord of ondervonden, maar van anderen heeft vernomen of waarvan hij de kennis heeft geput uit door hem gelezen bescheiden;

Overwegende dat van deze verklaring, zooals zij in het vonnis is opgenomen, slechts het volgende als getuigenis in den zin der wet kan worden aangemerkt: „op 16 Januari 1914 is beklaagde niet ..bij de 1e Compagnie. 1e bataljon van het 1e Regiment Infanterie .,te Assen onder de wapenen verschenen en ook na dien datum tot „op heden (9 Juni 1914) lieeft hij daarbij geen dienst als militair ,.gedaan. Op 27 Mei 1914 is beklaagde aan mij overgegeven."

Overwegende dat een aan gedaagde vertoond behoorlijk gewaarmerkt afschrift van een schrijven van den Minister van Oorlog dd.: 8 April 1914. Afd. Dienstplicht. nr. 152 M., gericht aan den Commandeerenden Officier van hei 1e Regiment Infanterie. inhoudt machtiging ingevolge artikel 98 van de Militiewet. aan dien Commandeerenden Officier om den militie-plichtige D. als deserteur af te voeren;

Overwegende dat. wordt voor het bewijs van de verklaring van den getuige van O. slechts van bovenstaand gedeelte gebruik gemaakt en bij de bescheiden, in het vonnis voor het bewijs gebezigd. nog gevoegd bovenbedoeld schrijven van den Minister van Oorlog van den inhoud als boven aangegeven. alsdan de bewezen- en schuldig-verklaring in het vonnis te recht is gesclii‌ed, zoodat het vonnis, met verbetering der bewijsvoering, voor zooverre in stand kan blijven;

Overwegende dat de Krijgsraad tot zijn oordeel. dat gedaagde ter zake van het bewezen verklaarde niet strafbaar is en behoort te worden vrijgesproken, is gekomen op deze gronden, dat uit een ten processe overgelegd schrijven van den Minister van Oorlog van 26 Februari 1914. houdende beschikking op een verzoekschrift van gedaagde, blijkt. dat Zijne Excellentie aan gedaagde heeft bericht. dat hij zich zoo spoedig mogelijk na terugkomst hier te lande bij zijn korps moet aanmelden en dat hem na die aanmelding weder groot verlof zal worden verleend tot 16 Januari 1915; dat gedaagde mede door liet ten processe overgelegd uittreksel zakboekje Rotterdamsche Lloyd, aannemelijk lieeft gemaakt. dat hij van 20 Januari 1914 tot 25 Mei 1914 een reis heeft gemaakt vaii Rotterdam naar Java en terug; dat dus blijkt, dat gedaagde aan het eerste punt van de beschikking van den Minister van Oorlog lieeft voldaan; dat. de Minister van Oorlog. nu hij, blijkens de overgelegde stukken aan

gedaagde heeft te kennen gegeven, dat hij zich onmiddellijk na aankomst hier te lande bij zijn korps moest melden, en dat hem dan groot verlof zou worden verleend. — niet bevoegd moet worden geacht, als zijnde na zijne beslissing van 26 Februari 1914 tegenover gedaagde gehouden, 1) om op 8 April 1914 niettemin zijne afvoering als deserteur te gelasten. ook niet, omdat vóór dien niet gebleken was, dat gedaagde aan het eerste punt der aanschrijving niet had voldaan; dat toch artikel 'i5 alinea **3** wel bepaalt. dat een ingelijfde met groot verlof kan worden gezonden, maar zulk een verlofganger niet is één als bedoeld in Hoofdsuk IX der Militiewet, daar artikel 83 >preekt van blijven in merkelijken dienst, terwijl in geval van artikel 73 alinea **3** nog geen oefening of dienst heeft plaats gehad. gelijk dan ook artikel 'i7 alinea 4 uitdrukkelijk. artikel 98 toepasselijk verklaart. hetgeen in artikel 75 niet geschied is; dat gedaagde dus ten onrechte als deserteur is afgevoerd:

Overwegende met betrekking hiertoe: dat. ingevolge artikel 98 van de Militiewet. de verlofganger. die niet voldoet aan eene oproeping voor den werkelijken dienst. als deserteur wordt behandeld. zoodra hij. ingevolge den last van den Minister van Oorlog. als desertur is afgevoerd;

Overwegende dat gedaagde. zooals boven wettig en overtuigend bewezen is verklaard, niet heeft voldaan aan eene oproeping voor den werkelijken dienst en daarop, ingevolge den last van den Minister van oorlog, als deserteur is afgevoerd; dat nu wel in het vonnis van den Krijgsraad wordt betoogd, dat de Minister tot het geven van dien last niet bevoegd was, als zijnde hij na zijne hij na zijne beslissing van 26 Februari 1914 tegenover gedaagde gebonden, maar van zooclanige gebondenheid in de Wet niets te lezen staat:

Overwegende dat ten processe ook vaststaat, dat aan gedaagde. die op 17 April 1913. krachtens artikel 75 der Militiewet, is ingelijfd als loteling der lichting van 1913. groot-verlof is verleend tot aan liet tijdvak, waarin in 1914 de eerste-oefening zou worden aangevangen van manschappen der categorie. waartoe hij behoort; dat echter in het vonnis, met een beroep ook op artikel 77, derde en vierde lid. der Militiewet. wordt betoogd. dat op zoodanigen verlofganger, als niet verkeerende in de omstandigheden. omschreven in artikel 85. eerste lid, de bepaling van artikel 98 dier wet, omtrent het oproepen voor den werkelijken dienst. niet van toepassing is;

Overwegende dat de gevallen, bedoeld in artikel 77, derde lid. en in artikel 75. derde lid. der Militiewtt geheel gelijk staan. immers in elk van beide aan een ingelijfde milicien lot aan éénzelfde tijdvak groot-verlol wordt verleend: dat dus de wetgever geen denkbare reden kan hebben gehad om eene bepaling. die hij deed gelden voor het ééne geval, buiten toepassing te houden voor het andere; dat daarom moet worden aangenomen, hetzij dat in de Wet de be-

---

1) Gebonden? **Red.**

paling van artikel 77. vierde lid. omtrent het toepasselijk zijn van artikel 98 op hen, aan wie het in het derde lid bedoeld uitstel is verleend. ten overvloede is opgenomen, omdat immers de rechtstoestand van liet zenden met groot-verlof in de Wet uitdrukkelijk in al zijne gevolgen wordt geregeld, hetzij dat die bepaling geenszins is overbodig maar de wetgever verzuimd heeft haar ook te doen gelden voor het geheel gelijke geval van artikel 75. derde lid. welk verzuim dan echter als onwillekeurig en daarom voor den uitlegger van geene beteekenis mag worden beschouwd;

Overwegende dat in het eene en in liet andere geval artikel 98 op de verlofgangers van artikel 75. derde lid. van toepassing ij. zoodat ten onrechte in liet vonnis is aangenomen, dat gedaagde ter zake van het bewezen verklaarde niet strafbaar is en het vonnis in zooverre niet in stand kan blijven;

Overwegende dat het hewezeii verklaarde feit behoort te worden gequalificeerd als: .,eerste desertie in tijd van vrede. gepleegd door .,een soldaat. door, als verlofganger der militie. niet te voldoen aan ..eene oproeping voor den werkelijken dienst. gevolgd door vrijwillige .,aangifte doch niet binnen vier weken, misdrijf. ten aanzien van het .,misdadige, de meeste overeenkomst hebbende niet eerste desertie in .,tijd van vrede. gepleegd door een soldaat. opgevolgd door arrestatie;

Overwegende met betrelikiiig tot de op te leggen straf; dat gedaagde het aan zich zel\-e te wijten heeft. dat hij aan de oproeping voor den werkelijken dienst niet heeft voldaan. omdat hij zonder het daarvoor noodige verlof de buitenlandsche zeevaart is gaan beoefenen en na liet verliezen van zijn zakboekje, niet hier te lande, waar hij nog in Augustus 1913 en in Januari 1914 is geweest. zich is gaan vergewissen van het tijdstip van opkomst; dat hij echter aannemelijk heeft gemaakt, dat hij te goeder trouw meende in Maart of April 1914 te moeten opkomen en bij die opvatting tot clcn Minister van Oorlog het verzoekschrift heeft gericht. waarop is gevolgd de beschikking van dien Minister van *26* Januari 1914; dat die beschikking nu is verrat in zoodanige termen. dat gedaagde niocht aannemen. dat zijn verzuim om op 16 Januari 1914 onder de wapenen te komen. hem niet zoude worden aangerekend, indien hij slechts zoo spoedig mogelijk na terugkomst hier te lande bij zijn korps zich aanmeldde. mat hij inderdaad beeft gedaan; dat daarom de billijkheid medebrengt, dat hij, nu hem, zij het wellicht niet hedoelcl. door den Minister vaii Oorlog straffeloosheid was voorgespiegeld, worde gestraft met eene zoo licht mogelijke straf;

Gezien de artikelen 74. 53. en 98 der Militiewet. 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 10 en 19 der Wet van 14 November 18'79 *(Staatsblad* No 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64); het eenig artikel der Wet van 14 Februari 1887 *(Staatsblad* No. 35). 91 van het Wetboek van Strafrecht. 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 3 Juli 1914 gewezen voor zoovere gedaagde ter zake van liet. niet zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen verklaarde niet strafbaar is geoordeeld en is vrijgesproken:

Houdt dit vonnis voor al het overige in stand, met verbetering der bewijsvoering als boven aangegeven;

Qualificeert het ten laste van gedaagde bewezen verklaarde als: eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, als verlofganger der militie, niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, gevolgd door vrijwillige aangifte doch niet binnen vier weken, misdrijf, ten aanzien van liet misdadige, de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd rail vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd door arrestatie;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot militaire detentie van één dag:

Ontzegt allen anderen eisch:

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. M. H. de Boer.

Mishandeling van eert rijksontvanger van in- en uitvoerrechten, op surveillance op den rijksweg, is niet mishandeling van een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, nu de beklaagde, hoewel wetende met reg ontvanger te doen te hebben, niet wist dat deze op surveillance was en het surveilleeren van een rijksontvanger op den openharen weg niet zoozeer behoort tot diens gewone ambtsbezigheden, dat ieder die op den openbaren weg hoort met een rijksontvanger te doen te hebben, nu ook mag worden geacht met diens surveilleeren aldaar bekend te zijn, terwijl ook niet is gebleken van uiterlijk waarneembare omstandigheden, waaruit beklaagde heeft moeten opmaken, dat hij een ambtenaar voor zich had, die was in de rechtmatige uitoefening van zijne bediening.

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

K.. oud 22 jaar. geboren te Zevenaar. milicien-kanonnier bij liet Korps Rijdende Artillerie, die bij vonnis door den Krijgsraad te Arnhem. gewezen den 12den Juni 1914. niet aanhaling der artikelen 300 en 304, aanhef en sub 2o. van het Wetboek van Strafrecht. 13 van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 18179 *(Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad No. 64) en 74 der Militiewet, is schuldig verklaard aan:

„mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de recht-
„matige uitoefening zijner bediening"

en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie maanden:

Van welk vonnis door beklaagde hooger beroep is ingesteld bij liet Hof alzoo appellant van dit vonnis ter eenre. — voor wien schriftelijk ter rolle is geroncludeerd. dat liet den Hol-e moge behagen appellant vrij te spreken. subsidiair: hem wegens mishandeling te veroordeelen tot eene geldboete,

en

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. hij 's Hofs beschikking van 7 Juli 1914 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te \(>rvolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, — door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant. met inachtneming van het aangegevene, zal worden verklaard, bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOP.

Gelet op de verklaring. door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door appellant. bij zijn verhoor voor liet Hof, is in het midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 4 Mei 1914 te Babberik, gemeente Zevenaar. opzettelijk den rijksontvanger van in- en uitvoerrechten **S.,** die zich op den rijlisweg op surveillance bevond, in de rechtmatige uitoefening zijner bediening. met de vuist een krachtigen slag tegen liet aangezicht heeft toegebracht ten gevolge waarvan zijn oog is opgezwollen en hij achterover tegen den grond is gevallen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 12 Juni 1914 gewezen vonnis, dit aan appellant te laste gelegde. met zijne schuld daar

aan. op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met dien verstande, dat het te laste gelegde feit niet is gepleegd op 4 Mei 1914 maar op Zondag 3 Mei 1911, zijnde hier blijkbaar een schrijffout aanwezig, waardoor appellant, blijkens zijne opgaven, echter niet in zijne verdediging is benadeeld; het bewezen verklaarde heeft' gequalificeerd al;.: mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening en te dier zake appellant heeft teroorcleeld tot eenc gevangenisstraf van drie maanclen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldig-verklaring in het vonnis te recht is geschied echter met den verderen verstande, dat niet wettig en overtuigend bewezen is, dat appellants opzet is gericht geweest op het slaan van den rijksontvanger N.. terwijl deze zich op den rijksweg op surveillance bevond; dat immers volgens de verklaring van dezen getuige. deze aan appellant wel heeft medegedeeld. dat hij ontvanger was van het grenskantoor te Babberik, maar niet. dat hij toen op den rijksweg surveilleerende was, terwijl liet surveilleeren van een rijksontvanger op den openbaren weg niet zoozeer behoort tot diens gewone ambtsbezigheden, dat ieder die op den openbaren weg hoort met een rijksontvanger te doen te hebben, nu ook mag worden geacht met diens surveilleeren aldaar bekend te zijn en ten processe overigens ook niet is gebleken van uiterlijk waarneembare omstandigheden, waaruit appellant heeft moeten opmaken. dat hij destijds een ambtenaar voor zich had, die was in de rechtmatige uitoefening van zijne bediening;

Overwegende dat, in verband hiermede. de qualificatie, als niet passend op hetgeen wettig en overtuigend bewezen blijkt te zijn. is onjuist en de opgelegde straf te zwaar. zoodat in zooverre appellant met het vonnis is bezwaard en dit niet in stand kan blijven;

Gezien behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, artikelen 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht; artikel 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191); artikelen 209 en volgende van de rechtspleging bij de Landmacht; artikel 55 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met den verstande als in het vonnis reeds vermeld en den verderen verstande als boven aangegeven, hetgeen aan appellant is te laste gelegd;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in liet Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 12 Juni 1914 ten laste van appellant gewezen voor zooverre betreft de qualificatie aan het bewezen verklaarde gegeven en de straf hem opgelegd:

Houdt het vonnis voor al het overige in stand;

Qualificeert het ten laste van appellant bewezen verklaarde als: „mishandeling";

Veroordeelt hem te dier zake tot een geldboete van vijftien gulden;

Bepaalt, dat deze geldboete bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag. waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van dertig dagen;

Spreekt hem vrij van hetgeen hern meer of anders is te laste gelegd dan boven als -\vettig en overtuigend bewezen is verklaard;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 October 1914.

President: Mr. Dr. C J. H. Schepel

Leden: C. J. G. de Booy. Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. A. Quack en P. J. C. Collettc.

Advocaat-Fisliaal: Jlir. Mr. C. X. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. R. van Woelderen.

Beteekenis der uitdrukking „uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg" in art. 39 septies W. v. 8. in verband met de militaire rechtspleging.

Als zoodanig geldt niet het resumeeren en arresteeren — gelijk de verdediging betoogde — maar liet pronuntiëeren van het vonnis „omdat de duidelijke strekking van eene bepaling als die van art. **39** *septies* TT. *v. S. is, om met betrekking tot den leeftijd van den minderjarige het beslissend moment te leggen in liet oogenblik waarin alle bemoeiingen van den eersten rechter met de strafzaak zijn afgeloopen."*

Iii de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve. bij 's Hofs beschikking van 26 Juni 1914 gemachtigd hooger beroep tc doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 5 Februari 1914 gewezen in de zaak tegen P.. oud 18 jaar. geboren te Bergen op Zoom, lichtmatroos. die bij gemeld vonnis. met aanhaling der artikeleii 135. 137. 142. 144. 145 en 162 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water. ï en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No 193). bet eenig artikel van de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* No. 35) en der artikelen 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 9. 27bis. 39 septies en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 183.

189 en 219 der Rechtspleging hij de Zeemacht. is schuldig verklaard aan:

..desertie in tijd van vrede. gepleegd door een minderen schepe-
„ling, door zoricler verlof langer dan twee dagen van den boclem.
..waarop hij dient. afwezig te zijn. zonder de reden van afwezigheid
„ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen",

en deswege veroordeeld onder opheffing van liet arrest. waarin hij zich krachtens de beschikking van verwijzing bevindt. tot plaatsing in een tuchtschool roor den tijd van één maand;

Welke Advocaat-Fiskaal. verzocht en bij beschikking van 1 September 1914 verkregen hebbende 's Hofe lastgeving aan den cxploiteur bij liet Hof om te dagvaarden den voornoemden P., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, alléén voor wat de opgelegde straf betreft, en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, met weglating van de artikelen 9, 27bis en 39septies van het Wetboek van Strafrecht .zal worden veroordeeld tot eene maand militaire gerangeiti—traf. met instandhouding overigens vaii het beroepen vonnis, — alzoo eischer in hooger beroep. ter eenre

en

genoemden P.. gedaagde in hooger beroep. ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat liet den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad, ten deze gewezen, te bevestigen;

HET HOF.

Gelet op de verklaring. door beide partijen ter rolle gedaan. dat zij afstand doen aan pleidooi;

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof'. is in liet midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijg-raad te Willemsoord heeft terechtgestaan ter zake dat hij zich aan desertie in tijd van vrede heeft schuldig gemaakt. door. dienende aan boord van Hare Majesteits ..Gelderland". opzettelijk op den 7den December 1913 des avonds te 8 uur. terwijl die boclem te Algiers vertoefde. te zijn achtergebleven van passagieren, wetende dat hij zich daardoor in de onmogelijkheid ging stellen om met gemelden bodem. dien hij wist op den 8en December 1913 van Algiers naar Nederland te zullen vertrekken, de reis derwaarts mede te maken en voort, zonder vergunning langer dan twee dagen van dien bodem afwezig te zijn gebleven; immers zijnde hij. gedaagde. nadat gemelde boclem op den 8sten December 1913 ter aanvaarding van de terugreis naar Nederland zonder hem. gedaagde, van Algiers was vertrokken. te laatstgemelder plaatse in den avond van den 9den daaraanvolgende door de politie aangehouden en vervolgens gevankelijk per particuliere schepen opgezonden naar Rotterdam, alwaar hij, ge-

daagde. op den 21en December 1913 is aangekomen en gerankelijk is overgebracht naar de marinierskazerne aldaar.:

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 3 Februari 1914 gewezen vonnis. dit aan gedaagde te laste gelegde. met zijne schulíl daaraan. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard. op grond vnn de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd; het bewezen verklaarde heeft geyualificeerd als: desertie in tijd van vrede. gepleegd door een minderen schepeling. door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem. waarop hij dient. afwezig te zijn. zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen; en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld. onder opheffing van het arrest. waarin hij zich krachtens de beschikking tot verwijzing bevindt, tot plaatsing in een tuchtschool voor den tijd van één maand;

Overwegende dat de bewezen- en schuldig-verklaring te recht is geschied; de qualificatie is juist maar de straf, aan gedaagde bij liet vonnis opgelegd. is niet overeenkomstig de Wet, zoodat het vonnis. voor zooverre de strafoplegging betreft. niet in stand kan blijven;

Overwegende dat toch bij het Wetboek van Strafrecht liet toepassen van de voor minclerjarige personen bestemde straffen en maatregelen is gebonden aan den eisch, dat de minderjarige schuldige tijden.. de uitspraak van het eind-vonnis in eersten aanleg den leeftijcl van achttien jaren nog niet hebbe bereikt. terwijl in dit geval aan dien eisch niet is voldaan. doordien gedaagde op 20 Juni 1914 den 18-jarigen leeftijd heeft bereikt en het vonnis van den Krijgsraad, blijken.: de daarop gestelde aanteekeningen, buiten tegenwoordigheid van den veroordeelde is uitgesproken up 6 Juli 1914 en. op verzoek van den Advocaat-Fiskaal, ter presentie van den veroordeelde opnieuw op 26 Augustus 1914;

Overwegende dat van de zijde van gedaagde is betoogd, dat tene dergelijke redeneering. door rlen Advocaat-Fiskaal in diens conclusie gevoerd. niet juist is. omdat men bij de toepassing van voorschriften van het Wetboek van Strafrecht in de militaire justitie nimmer uit het oog mag verliezen. dat deze voorschriften zijn geschreven voor commune en niet voor militaire delicten; dat, terwijl in gewone strafzaken het wijzen en uitspreken van het vonnis geacht wordt terzelfder tijd te geschieden. althans in ieder geval de rechters, die het vonnis wijzen. te voren ook weten. op welken datum clit vonnis zal worden uitgesproken. dit in de militaire rechtspraak geheel anders is daar daarbij tusschen wijzen en uitspreken van het vonnis eenige tijd verloopt en soms zelfs vrij geruime tijd zooals blijkt in dit geval; dat daarom. aangezien het nimmer de bedoeling des wetgevers geweest kan zijn, in dergelijke gevallen een volkomen iuist gewezen vonnis door uitstellen van de uitspraak onjuist en in strijd met rle Wet te doen worden. artikel 39 septies van liet Wetboek van Strafrecht in militaire zaken moet worden opgevat in dien zin. dat de kinderwetten van toepas-

sing zijn, indien de beklaagde den leeftijcl van 18 jaren nog niet heeft berrikt op liet oogenblik, dat het vonnis van den Krijgsraad wordt geresumeerd en gearresteerd. dat is in dit geval op 10 Februari 1914, op welken datum het vonnis aan dezen beklaagde ook is aangezegd. hetgeen misschien niet juridisch. maar dan toch feitelijli met een uitspraak van het vonnis gelijk staat en van welken ílatum af ílc termijn van acht clagen voor appèl begon te loopen;

Overwegende dat dit betoog niet opgaat. omdat de duidelijke strekking van eene bepaling. als die van artikel 39 septies van liet Wetboek van Strafrecht is. om met betrekking tot den leeftijd van den minderjarige het beslissend moment te leggen in het oogenblik, waarin alle bemoeiingen van den eersten rechter met de strafzaak zijn afgeloopen; dat dus bij toepassing van clit artikel op militaire strafzaken eveneens, in den geest des wetgevers, naar clit moment behoort te worden gezocht en het clan blijkt te liggen niet iii het resumeeren en arresteeren van het vonnis of in het communiceeren daarvan aan den veroordeelcle. maar in liet pronuntieeren van het voniiis. hetgeen in den vollen Krijgsraad moet geschieden, hetzij nadat de veroordeelde heeft verklaard, dat hij voornemens is van & vonnis in hooger beroep t~ man. hetzij nadat het vonnis door het Hoog Militair Gerechtshof is geapprobeerd, hetzij nadat liet vonnis vanwege den Advocaat-Fiskaal. door het Hof daartoe gemachtigd. hooger beroep is ingesteld; dat dit in de praktijk bij normale verhoudingen tusschen het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden. zooals er echter ten tijde van liet wijzen van dit vonnis tusschen het Hof en den Krijgsraad te Willemsoord niet hebben bestaan. tot geene bezwaren behoeft te leiden. omdat steeds kan worden zorg gedragen, *dat* de uitspraak van het vonnis niet zóó lang zich laat machten. dat inmiddels een minderjarige veroordeelde den leeftijd van 18 jaren heeft bereikt;

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 62 van 's Hofs Pro-\-isioiieele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam drr Koningin!

Doet te niet liet vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 5 Februari 1914 ten laste van gedaagde gewezen, voor wat ílc hem daarbij opgelegde straf betreft;

Houdt dit vonnis voor al het overige in stand;

Veroordeelt gedaagde ter zake als in het vonnis vermeld tot eene militaire gevangenisstraf van ééne maand;

Bepaalt. dat de tijd. door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspaak voorloopig in verzekerde bemaling doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde militaire gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht sedeit een cn twintig December 1913;

Ontzet allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 October 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en T. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. H. Th. Gerlings.

Het in donker, als bestuurder van een wiel-?,erlicht rijwiel niet op de vordering van een in uniform gekleed veldwachter het rijwiel doen stilhouden.

Beklaagdes verweer te hebben gemeend met ren burger te doen te hebben, verworpen en schuld aangenomen, „omdat hij, die bij avond als bestuurder van een onverlicht rijwiel over een weg reed en dus in overtreding was, aangeroepen om af te stappen, het geval heeft kunnen en moeten voorzien, dat dit aanroepen geschiedde, zooals i)/ dit geval geschied is, door een ambtenaar, belast met de opsporing van de door hem begane overtreding, zoodat hij, door aan de vordering geen gehoor te geven, willens en wetens de kans heeft geloopen, dat hij eene nieuwe overtreding zoude begaan."

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, en als bij 's Hofs Resolutie van den 19den Juni 1914 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van liet vonnis door den Krijgsraad in liet Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, den 26sten Mei 1914 gewezen in de zaak tegen B., oud 20 jaar, geboren te Zijpe, milicien-torpedist bij het Korps Torpedisten, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 1, 20, 22 en *29d* van het Motor- en Rijwielreglement, 1, 2 en 17 van de Motor- en Rijwielwet, het Koninklijk Besluit van 6 November 1905 (*Staatsblad* No. 295) en der artikelen 13 van hrt Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886, (*Staatsblad* No. 64), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 14 der Militiewet en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

„het als bestuurder van een rijwiel daarmede rijden over een weg „tusschen een half uur na zonsondergang en ren half uur vóór zons- „opgang, zonder dat liet rijwiel was voorzien van minstens één lan- „taarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde"

en deswege veroordeeld tot een geldboete van één gulden, onder bepaling dat zij, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd. zal worden vervangen door eene hechtenis van één dag. met vrijspraak van het onder 20. te laste gelegde hetwelk niet wettig en overtuigend bewezen wordt verklaard;

Welke Advocaat-Biskaal bii Resolutie van den 30sten Juli 1914 verkregen hebbencle s Hofs mandament van appel. ten dage in rechtrn beteekend. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconrludeerd tot verbetering van liet vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de vrijspraak van beklaagde van het hem sub 2o. te laste gelegde feit en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van den Hove, met aanhaling der artikelen 16 en 18 der Motor- en Rijwielwet. sub 20. zal worden schuldig verklaard aan: ..als bestuurder ..van een rijwiel niet op de eerste vordering van een der in artikel ..21 van de Motor- en Rijwielwet genoemde ambtenaren en beambten ..liet rijwiel doen stilhouden" en deswege veroordeeld tot eene geldboete van één gulden, met bepaling dat die boet? bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop 'r Hofs uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van een dag;

met instandhouding overigen.; van het beroepen vonnis. — alzoo impetrant van mandament van appêl en eischer ambtshalve. ter eenre

en

genoemden B.. gedaagde in voorschreven cas. ter andere zijde. voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, op de gronden en middelen nader bij pleidooi aan te voeren. dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen en den Advocaat-Fiskaal diens in hooger beroep gedanen eisch te ontzeggen;

HET HOF.

Gehoord de pleirlooien;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad In liet Eerste Militaire Arrondissement. standplaats 's-Gravenhage, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Den Helder op den 10den April 1914 des namiddags te ongeveer 9 uur, als bestuurder van een rijwiel daarop gezeten:

1o. claarmede heeft gereden op den openbaren kunst- en rij veg, zonder naam. loopende langs het Groot Noord-Hollandsche Kanaal in liet Koegras, zonder dat het rijwiel was voorzien van minstens één lantaarn. die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde:

2o. ter plaatse als sub 1o. hierboven genoemd, en onder de omstandigheden als sub 1o. vermeld. op de eerste vordering van den

daartoe bevoegden ambtenaar, het rijwiel niet heeft doen stilstaan:

Overwegende dat de Krijgsraad. bij op 26 Mei 1914 gewezen vonnis. het aan gedaagde in den aanhef en onder 1o. te laste gelegde. met zijne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmidelen in liet vonnis genoemd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: het als bestuurder van een rijwiel daarmede rijden over een weg tusschen een half uur na zonsondergang en een half uur vóór zon-opgang. zonder dat liet rijwiel voorzien was van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde; en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot een geldboete van één gulden. onder bepaling. dat bij gebreke van betaling dier boete binnen twee maanden na den 'lag, waarop het vonnis kan worden tenuit\-oergelegcl. zij zal worden verrangen door eene hechtenis van één dag;

Overwegende dat bij bedoeld vonnis de Krijgsraad het aan gedaagde in den aanhef en onder 2o. te laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van gedaagdes opgaaf in verband met de verklaring van den getuige T.. en hem daarvan heeft vrijgesproken;

Overwegende dat gedaagde met betrelrking tot het hem in den aanhef en onder 2o. te laste gelegde heeft opgegeven: ..Een persoon. „gezeten op een van een brandende lantaarn voorzien rijwiel. kwam ..mij — rijdende als bestuurder op een van een niet-brandende of „-lichtgevende lantaarn voorzien rijwiel op tijd en plaats als in de te-„lastlegging aangegeven — te gemoet en riep mij toe halt te hou-..den en af te stappen. Door het licht van zijn lantaarn kon ik niet ..zien wat voor persoon het was en of hij in uniform gekleed was. „Ik heb aan dit bevel niet voldaan, omdat ik meende dat het een „burger was. die mij met minder goede bedoelingen opwachtte; dit ..in verband met het feit, dat ze mij reeds enkele malen voor een „burger gewaarschuwd hadden";

Overwegende dat getuige T'.. rijksveldwachter, heeft verklaard. dat door hem aan gedaagde. die destijds als bestuurder reed op een rijwiel zonder licht, op tijd en plaats als in de telastlegging vermeld. met luider stemme is toegeroepen: „Hou eens halt, stap er eens af, want ik ken je wel"; dat hij destijds in uniform gekleed was maar dat het donker was;

Overwegende dat het in liet vonnis omschreven ambtseedig proces-verbaal van T. inhoudt. dat op zijne vordering aan den daarin bedoelden persoon. die hem later bleek B. te zijn. om halt te houden en af te stappen, deze daaraan niet voldeed en in snellen gang wegreed:

Overwegende dat. ingevolge artikel 21 van de Motor- en Rijwielwet, in verband met artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering. o.a. de rijksveldwachters zijn belast met de opsporing van de overtredingen van die wet;

Overwegendo dat alzoo door de in onderling verband en samen-

hang beschouwde aanwijzingen. voortvloeiende uit de eigen erkentenissen van gedaagde, de verklaring van den getuige en den inhoud van het proces-veilbaal, een en ander boven weergegeven, wettig en overtuigend bewezen is, niet gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem in den aanhef en onder 2o. is te laste gelegd, zoodat het vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre rlit te dezer zake eene vrijspraak inhoudt. niet in stand kan bliiven;

Overwegende dat wel de raadsman van gedaagde bij diens pleidooi heeft betoogd. dat de vrijspraak in het vonnis te recht is gegeven, omdat van schuld (culpa) — zooals met betrekking tot overtredingen bij den darler steeds aanwezig moet zijn — bij gedaagde met betrekking tot liet feit geen sprake is geweest. zooals zou blijken uit zijne opgave en uit de verklaring van den getuige. maar dit betoog niet opgaat;

Overwegende dat hier immers bij gedaagde wel degelijk schuld (culpa) was. omdat hij. die bij avond als bestuurder van een onverlicht rijwiel over een weg reed en dus in overtreding was. aangeroepen om af te stappen, het geval heeft kunnen en moeten voorzien. dat dit aanroepen geschiedde, zooals het in dit geval geschied is. door een ambtenaar. belast met de opsporing van de door hem begane overtreding. zoodat hij, door aan de vordering geen gehoor te geven, willens en wetens de kans heeft geloopen. dat hij eene nieuwe overtreding zoude begaan;

Overwegende dat het bewezen verklaarde feit moet worden gequalificeerd: als bestuurcler van een rijwiel niet op de eerste vordering van een der in artikel 21 van de Motor- en Rijwielwet genoemde ambtenaren en beambten het rijwiel doen stilhouden;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht het aan gedaagde in den aanhef en onder 1o. ie laste gelegde, mei zijne schuld daaraan, m-rttig en overtuigend bewezen heeft verklaard; aan het bewezen verklaarde de juiste qualificatie heeft gegeven en te dier zake straf heeft opgelegd in goede verhouding tot het gepleegde feit. zoodat het vonnis in zooverre in stand kan blijven;

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis aangehaald. artikel 16, 18 en 21 der Motor- en Rijwielwet. 62 van het Wetboek van Strafrecht; 62 van 's Hofs Provisioneele-Instriictie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage. in deze zaak op 26 Mei 1914 gewezen voor zooverre gedaagde daarbij is vrijgesproken van het hem in den aanhef' en onder 2o. te laste gelegde;

Houdt dit vonnis voor al het overige in stand:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem in den aanhef en onder 2o. is te laste gelegd;

Qualificeert het aldus bewezen verklaarde als:

als bestuurder van een rijwiel niet op de eerste vordering van een der in artikel 21 van de Motor- cn Rijwielwet genoemde ambtenaren en beambten het rijwiel doen stilhouden;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene geldboete van drie gulden met bepaling, dat die boete bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van drie clagen;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

*Sententie van **30** October **1914.***

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booij, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. H. Th. Gerlings.

*Het op **den** openbaren weg aan een ander toeroepen van de woorden: „**Martin**, trek je **sabel** en slaat dien **agent** er mee op **zijn** kop" **valt** niet onder art. **131** TV. v. S., omdat de woorden „in **het** openbaar" in dat artikel niet beteekenen „op den openbaren weg of eenige openbare plaats", maar moeten worden verstaan, ook blijkens **het** in artikel genoemde „opruïen bij geschrifte", als: „zich richtend tot publiek" **of** „ten aanhoore van publiek", waarvan uit **de** telastlegging niet blijkt.*

***Ook** van strafbare uitloklcing **kan** i. c. geen spralce zijn, **nu niet** is ten laste gelegd **gebruikmaking** van **één** der middelen in **art.** 47 W. u. S. **genoemd** en evenmin dat de **mishandeling** is gevolgd.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Biilitair Gerechtshof

tusschen

D., oud 20 jaar, geboren te Bottrop in Duitschland, en M.. oud 22 jaar, geboren te Velp (gemeente Rheden), beiden kanonnier 2de lrlasse bij het Korps Rijdende Artillerie ,die bij vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 29sten Mei 1914 gewezen, met aanhaling der artilielen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 1 en *8* der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64) en 23, 56. 57. 62, 131, 180. 182 en 426 van het Wetboek van Strafrecht, zijn schuldig verklaard, ieder:

„a. in staat van dronkenschap verkeerende in het openbaar het „verkeer belemmeren;

„b. wederspannigheid, door twee personen met vereenigde krach- „ten gepleegd"

en 31. daarenboven:

c. in het openbaar mondeling tot eenig strafbaar feit opruien";

en deswege veroordeeld. \-oor het feit sub a. ieder der appellanten tot eene geldboete van tien gulden. mot bepaling dat deze boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop liet vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen. en voor de feiten sub b en c den appellant D. tot eene gevangenisstraf van vijf maanden en den appellant M. tot eene gevangenisstraf van zes maanden. met vrijspraak van appellanten van hetgeen meer of anders is te laste gelegd, dan als bewezen is aangenomen;

van welk vonnis beklaagden zich hebben bereopen op het Hof, alzoo impetranten van mandament van appèl en eischers ter eenre, voor wie bij schrifture ter rolle is geconcludeerd — op de gronden en middelen nader bij pleidooi aan te voeren — dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen, den appellant V.. wat het sub c te laste gelegde betreft. te ontslaan van rechtsvervolging en den appellant D. te ontheffen van zijne veroordeeling voor zoover betreft het sub c. te laste gelegde. rnet vermindering van dc hen opgelegde straffen.

en

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 19en Juni 1914 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Arnhem te vervolgen. mitsdien gedaagde in voorschreven cas. ter m- dere zijde, door wien, voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd. dat de appellanten. bij Sententie van den Hove -- met inachtneming van de aangegeven verbeteringen van liet vonnis — zullen worden verklaard hij dat vonnis niet te zijn bezwaard:

HET HOF.

Gelet op hetgeen door appellanten, bij hun verhoor voor het Hof. is in liet midden gebracht en op de verklaring van den ter terechtzitting van het Hof gehoorden getuige;

Gehoord de pleidooien:

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellanten voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem hebben terechtgestaan ter zake. dat zij te Velp, gemeente Rheden. op 5 April 1914 des na middags te omstreeks 6 uur, op den openbaren weg, de Zutphensche straat.

1o. terwijl zij in staat van dronkenschap verkeerden. in het openbaar het vtrkeer hebben belemmerd en eens anders veiligheid hebben bedreigd, door. de eene rnet een getrokken sabel en de andere met een scheede te zwaaien, zoodat de menschen angstig wegvluchtten. althans zich in kenlijken staat van dronkenschap hebben bevonden.

2o. zich met vereenigde krachten hebben verzet tegen den dienst doenden en in uniform gekleeden agent van politie K., tevens onbezoldigd rijksveldwachter, door. toen die ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening D. aanhield, bij de ontdekking van het onder 1o. omschreven strafbare feit op heeterdaad. te rukken. te trapptn en te slaan. D. bovendien door hem opzettelijk met de scheede ren paar pijnlijke klappen op het achterhoofd toe te brengen, M. bovendien door hem opzettelijk met de sabel slagen op de rechterliand te geven, waardoor de pink ernstig wercl verwond, en

3o. M. daarenboven, dat hij op tijd en plaats voormeld in het openbaar mondeling tut eenig strafbaar feit heeft opgeruid. door, doelende op den politie-agent, zijn medebeklaagde toe te roepen: „Martin, trek je sabel en slaat dien agent er mee op zijn kop";

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 29 Mei 1914 gewezen vonnis. op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard. met der appellanten schuld daaraan. a. hetgeen hun sub 1 primair, is te laste gelegd met dien verstande. dat appellanten toen enkel het verkeer hebben belemmerd; b. het aan appellanten sub 2e te laste gelegde, behoudtns dat niet wettig en overtuigend bewezen is het aan appellant M. ten la-te gelegde, luidende: ..bovendien door hem opzettelijk met „de sabel slagen op de rechterhand te geven, waardoor de pink .,ernstig werd verwond"; c. het aan appellant M. sub 3o. ten laste gelegde, alsmede diens schuld claaraan: alles met dien verstande, dat de bewezen verklaarde feiten op den. op de Zutphensche straat; uitkomende Hooge weg te Velp zijn geschied;

Overwegende dat de Krijgsraad bij bedoeld vonnis het feit sub x. heeft gequalificeerd als: In staat van dronkenschap verkeerende in het openbaar het verkeer belemmeren; dat sub b als: wederspannigheid, door twee personen met vereenigde krachten gepleegd; dat sub c. als: in het openbaar mondeling tot eenig strafbaar feit opruien. en te dier zake appellanten heeft veroordeeld voor het feit sub a. ieder tot een geldboete van tien gulden en ter zake van de feiten sub b. en c. appellant D. tot eene gevangenisstraf van vijf maanden. en appellant M. tot eene gevangenisstraf van zes maanden. met bepaling dat de boete, hij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop liet vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen, en met vrijspraak van appellanten van hetgeen meer of ander is te laste gelegd dan als bewezen is verklaard;

Overwegende dat het vonnis moet worden te niet gedaan. voor zooverre daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard. dat de feiten op den. op de Zutphensche straat uitkomenden Hooge weg te Velp zijn geschied. zijnde dit immers niet te laste gelegd en voor zooverre daarbij aan appellant D. ter zake van de feiten sub b. en c. eene gevangenisstraf van vijf maanden is opgelegd, betreffende het hier ten deele feiten. die niet aan dezen appellant maar enkel aan appellant M. zijn te laste gelegd;

Overwegende, met betrekking tot de feiten aan appellanten in den aanhef en onder 1o. te laste gelegd; dat de bewezen- en schuldigverklaring van appellanten ter zake van het hier primair te laste gelegde te recht is geschied; de qualificatie in het vonnis aan dit feit — aldaar ..het sub A" genoemd — gegeven is juist en de ter zake daarvan opgelegde straf staat in goede verhouding tot het gepleegde feit, zoodat ítppellanten met dit deel van het vonnis niet zijn bezwaard en het ill stand kan blijven;

Overwegende dat een onderzoelr. naar hetgeen aan appellanten Iiier subsidiair is te laste gelegd, alsnu overbodig is geworden;

Overwegende, met betrekking tot hetgeen aan appellanten in den aanhef en onder 2o. is te laste gelegd. dat de behandeling zoo voor den Krijgsraad als voor het Hof aan het Hof niet de overtuiging heeft geschonken, dat appellant M. liet hem hier te laste gelegde heeft gepleegd, zoodat hij daarvan zal behooren te worden vrijgesproken en het vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre het eene bewezen- en schuldigverklaring. eene qualificatie en straf-oplegping te dezer zake inhoudt, niet in stand kan blijven. zijnde appellant M. daarmede bezwaard; dat de behandeling, zoo voor den Krijgsraad als voor het Hof. aan het Hof niet de overtuiging heeft geschonken, dat appellant D. van het hern hier te laste gelegde meer of anders heeft gepleegd dan het volgende: dat hij te Velp, gemeente Rlieden, op 5 April 1914 des namidclags omstreeks 6 uur op den openbaren weg zich heeft verzet tegen den dienstdoenden en in uniform gekleeden agent van politie R.. tevens onbezoldigd rijksveldwachter. door. toen die ambtenaar. werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening. hem aanhield bij de ontdekking op heeterdaad van het onder 1o. in dr eerste plaats omschreven strafbaar feit. te rukken en te slaan en dien ambtenaar bovendien opzettelijk met de scheede een paar pijnlijke klappen op het achterhoofd toe te brengen; dat dus liet vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre dit meer of anders van het aan appellant hier te laste gelegde bewezen heeft verklaard. niet in stand kan blijven; dat dit ook geldt voor zooverre betreft de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie, die niet past op hetgeen boven als bewezen ia aangenomen;

Overwegende, met betrekking tob hetgeen aan appellant M. in den aanhef en onder 30. is te laste gelegd; dat in het vonnis de bewezen- en schuldig-verklaring terecht is geschied; dat echter dit

feit ten oprechte is gequalificeerd als: in liet openbaar mondeling tot eenig strafbaar feit opruien en te dier zake aan appellant M. straf is opgelegd; dat immers liet toeroepen aan één persoon van woorden als in de telastlegging aangegeven niet oplevert het strafbaar feit van artikel 131 \-an liet Wetboek van Strafrecht. zelfs niet wanneer liet. als in dit geval. geschiedt op den openbaren weg, oindat de woorden „in liet openbaar" in dat artikel niet beteekenen „op den openbaren weg of eenige openbare plaat-" maar moeten worden verstaan. ook blijkens liet in het artikel genoemde „opruien bij geschrifte" als: „zich richtend tot publiek" of „ten aanhoore van publiek" van welk een of ander uit de telastlegging niet blijkt; dat liet te laste gelegde feit nu wèl valt onder het opzettelijk uitlokken van het misdrijf van mishandeling, maar appellant te dier zake eerst strafbaar zoude zijn. wanneer zijne uitlolilliing ware geschied niet één van de middelen, in artikel *11* van liet Wetboek vaii Strafrecht genoemd en de mishandeling bovendien ware gevolgd, hetgeen geen van beide is te laste gelegd; dat, waar liet tv laste gelegde ook niet valt onder eenige andere strafbepaling, het niet strafbaar is en appellant zal moeten worden vrijgesproken met tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre daarbij liet feit is gequalificeerd en te dier zake aan appellant straf is opgelegd;

Gezien behalve de wets-artikelen in het vonnis genoemd, de artikelen 209 en volgende van de Rechtspleging hij de Landmacht en artikel 55 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 29 Mei 1914 ten laste van appellant gewezen a. voor zooverre daarbij wettig en overtuigend is bewezen verklaard. dat de feiten op den, op de Zutphensche straat uitli-omenden Hooge weg te Velp zijn geschied; b. voor zooverre daarbij aan appellant D. ter zake van de feiten sub b. en c. eene gevangenisstraf van vijf maanden is opgelegd; c. voor zooverre daarbij een deel vaii liet aan appellant M. in den aanhef en onder 2o. te laste gelegde, met zijne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen is verklaard, en liet aldus bewezen verklaarde is gequalificeerd; d. voor zooverre daarbij ten laste van appellant D. van het hem in den aanhef en onder 2o. te laste gelegde meer of anders is bewezen verklaard dan boven als bewezen is aangenomen en het bewezen verlilaarde is gequalificeerd; c. voor zooverre het feit aan appellant M. in den aanhef en oncler 3o. te laste is gequalificeerd en hem te dier zake. alsmede ter zake van het hem in den aanhef en oiider 2o. te laste gelegde. eene gevangenisstraf van zes maanden is opgelegd;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand. bijzonderlijk wat de strafoplegging aan appellanten ter zake van het hun in len aanhef en onder 1o. te laste gelegde betreft;

Qualificeert hetgeen wettig en overtuigend bewezen is verklaard van het aan appellant D. in den aanhef en onder 20. te laste gelegde als: wederspannigheid, en veroordeelt appellant te dier zake tot eene gevangenisstraf van vijf maanden;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem bij dit onderdeel der telastlegging meer of anclers is te laste gelegd dan boven als bewezen is aangenomen, als zijnde dit niet wettig en overtuigencl bewezen;

Verklaart niet wettig en overtuigencl bewezen hetgeen aan appellant M. in den aanhef en onder 2o. is te laste gelegd en

Spreekt hem daarvan vrij;

Verklaart niet strafbaar het feit aan appellant M. in den aanhef en onder 30. te laste gelegcle en spreekt hem daarvan vrij;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOE'.

Sententie van 30 October 1914.

President: Mr. Dr. C'. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. h. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. A. Ph. W. Alta.

Mishandeling met doodelijk gevolg door een ambtenaar met gebruikmaking van een middel hem door zijn ambt geschonken. De Krijgsraad veroordeelt tot 4 jaren gevangenisstraf. De advocaatfiskaal eischt 6 jaren gevangenisstraf. Het H. M. G. in hooger beroep op autorisatie ingesteld door den advocaat-fiskaal acht het feit niet wettig en overtuigend bewezen en spreekt vrij.

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 18 Augustus 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te 's-Hertogenboscli up 17 Juli 1914 gewezen in de zaak tegen C'.. oud 20 jaar, geboren te Hoensbroek, milicien-soldaat bij het 13e Regiment Infanterie, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het

Krijgsvolk te Lande. 1. 2 en 11 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64). 10. 11. 27. 44. 84 en 300 van het Wetboek van Strafrecht en 193'. 197 en 198 der Rechtspleging bij de Landmacht. is schuldig verklaard aan:

„mishandeling den dood ten gevolge hebbende. gepleegd door een „ambtenaar tot de gewapende maclit behoorend persoon. die bij het „begaan van het strafbaar feit heeft gebruik gemaakt van een mid„del hem door zijn ambt geschonken" en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van vier jaren, onder bepaling (lat de tijd. door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 23en Mei 1914 af in mindering zal worden gebracht. met vervallen-verlilaring van den militairen stand en met bevel tot de teruggave van de in beslag genomen bajonet aan den Staat der Nederlanden. hebbende dat voorwerp als stuk van overtuiging gediend. ria verloop van acht dagen nadat dit vonnis ria approbatie zal zijn gepronuntieerd, — terwijl bij gemeld vonnis beklaagde wordt vrijgesproken van hetgeen hen meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen als zijnde zulks niet rechtsgeldig bewezen;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 9 October 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden C.. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad. alléén voor wat de qualificatie en den duur der opgelegde gevangenisstraf betreft. en dat alsnog, bij Sententie van den Hove, met weglating van artikel 300 van liet Wetboek van Strafrecht en aanhaling van artikel 302 van dat Wetboek, de beklaagde zal worden schuldig verklaard aan:

„zware mishandeling, die den dood ten gevolge heeft gehad. ge„pleegd door een ambtenaar. die daarbij gebruik heeft gemaakt van „een middel hem door zijn ambt geschonken", en deswege veroordeeld tot zes jaren gevangenisstraf, niet instandhouding overigens van het beroepen vonnis, — alzoo eischer in hooger beroep. ter eenre

en

genoemden C.. gedaagde in hooger beroep. ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd. op de gronden en middelen. nader bij pleidooi aan te voeren. dat liet dtn Hove moge behagen den gedaagde vrij te spreken van de hem te laste gelegde beschuldiging als zijnde noch wettig noch overtuigend bewezen;

HET HOF.

Gelet op hetgeen door gedaagde bij zijn verhoor voor liet Hof. is in liet midden gebracht en op de verklaringen van de ter terechtzitting van het Hof gehoorde getuigen:

Gehoord de pleidooien;

Gezien de stukken van liet geding;

Overwegende dat de gedaagde voor den Krijgsraad in liet Derde Militaire Arrondissement standplaats 's Hertogenbosch,heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 13 April 1914 des namiddagste ongeveer halfelf uur te Hoensbroek zijn broeder K. C. opzettelijk niet het doel hem te dooden, althans hem zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, althans hem te mishandelen. niet geweld een steek rnet zijn bajonet, althans met een langwerpig, spits, snijdend voorwerp. heeft toegebracht in de linkerborst ten gevolge waarvan genoemde K. C. kort daarna is overleden;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 17 Juli 1914 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in liet vonnis genoemd, wettig en overtuigencl bewezen lieeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, dat gedaagde op 13 April 1914 des namiddags te ongeveer halfelf uur te Hoensbroek zijn broeder K. C. opzettelijk, met het oogmerk hem te mishandelen, met geweld een steek met zijn bajonet heeft toegebracht iri de linkerborst, tengevolge waarvan genoemde K. C. kort daarna is overleden;het aldus bewezen verklaarde feit gequalificeerd als: mishandeling den dood tengevolge liebbende, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, die bij het begaan van liet strafbaar feit heeft gebruik gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eenc gevangenisstraf van vier jaren met vervallen-verklaring van den militairen stand, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór den tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 23en Mei 1914 al in mindering zal worden gebracht, bevel tot teruggaaf van de iri beslag genomen bajonet aan den Staat der Nederlanden, hebbende dat voorwerp als stuk van overtuiging gediend, na verloop van acht dagen nadat dit vonnis na approbatie zal zijn gepronuntieerd en vrijspraak van gedaagde van hetgeen liern meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, als zijnde zulks niet rechtsgeldig bewezen;

Overwegende dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat liet ten laste gelegde feit is gepleegd rloor gedaagde;

Overwegende dat toch gedaagde heeft ontkend zijn broeder ter plaatse en ten tijde als in de telastlegging genoemd niet zijn bajonet of eenig ander langwerpig, spits, snijdend voorwerp een steek in de linkerborst te hebben toegebracht; dat niet is gebleken, dat gedaagde destijds in liet bezit is gewee-t van eenig ander langwerpig, spits, snijdend voorwerp dan zijne bajonet; dat door twee scheikundigen is onderzocht of op beklaagdes bajonet niet scheede, welke voorwerperi destijds kort na het vinden van het lijk van den broede) -- dat is: kort na diens dood — reeds zijn in beslag geno-

men. bloedvlekken voorkwamen en of op de kleedingstukken, door den broeder destijds gedragen, op de plaats waar zij doorstoken waren, eene soortgelijke vetachtige stof kon aangetoond worden al:: op beklaagde.; bajonet aanwezig was; dat het resultaat van deze onderzoekingen is geweest, dat op de bajonet ell in de scheede geene bloedvlekken aanwezig bleken en op de doorstoken plaatsen van de kleeclingstukkeii geen vetachtige stof als op de bajonet kon worden aangetoond; dat dit te opmerkelijker is. waar liet voorwerp. waarmede de verwonding i- toegebracht. de linkerlong en het hartezakje heeft doorboord en de borst-+lagacler dwars heeft aangestoken; dat het. in verband met het voorkomen vaii vet op gedaagde5 bajoiiet, ook opmerking verclient. dat aan de wond, bij deskundig onderzoek, geenerlei vuil of vet is bevonden:

Overwegende dat dus liet vonnis van den Krijgsraad, dat eene veroordeeling van gedaagde ter zake van het hem ten laste gelegde inhoudt, niet in stand kan blijven:

Gezien artikel 193 vaii de Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 62 vaii 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin;

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, op 17 Juli 1914 ten laste van gedaagde gewezen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd. en

Spreekt hem daarvan vrij:

Gelast zijn onmiddellijk ontslag uit het arrest, waarin hij zicli ingevolge de beslissing vaii den Krijgsraad bevindt;

Beveelt de teruggaaf van de in beslag genomen bajonet aan gedaagde dadelijk nadat deze Sententie zal zijn uitgesproken;

Ontzegt allen anderen eisch; 1)

---

1) Uit juridisch oogpunt is deze Sententie weinig belangrijk. Zij betreft echter een zeer ernstig delict, waarvoor in eersten aanleg aan een 20-jarige zelfs 4 jaren gevangenisstraf was opgelegd. Wij wenschen er daarbij nog op te wijzen, dat de beklaagde in het vonnis van den krijgsraad had berust. Hoe dit mogelijk is wekt in hooge mate verwondering. Heeft deze jonge man geen verdediger gehad? Heeft deze hem niet op zijn belang om in hooger beroep te gaan, gewezen?

De Sententie is zeker een krachtig argument voor het in het wetsontwerp tot afschaffing der approbatie, door de Regeering voorgestelde behoud, in sonimige gevallen, van de bevoegdheid van het H. M. G. om den advocaat-fiskaal te gelasten appèl aan te teekenen. Wij kunnen voor die regeling geen bewondering gevoelen, zij is halfslachtig, neemt de ééne hand terug wat zij niet de andere greft, maar met voorbeelden als het bovenstaande voor oogen, zouden wij haast geneigd zijn onzen bezwaren het zwijgen op te leggen. Red.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. h. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Hamburger A.Dz.

Beklaagde beschuldigd van diefstal **22** *Februari 1913 te Soerabaia gepleegd, is aldaar. na het verleenen van rechtsingang maar voordat het vonnis was gewezen, op* **20** *Maart 1913 uit voorarrest ontvlucht en heeft zich* op *6 Augustus 1914, weder vrijwillig Ir Hellevoetsluis aangemeld. Hij moet nu in eerste instantie voor liet H. M. G. terechtstaan (art. 50 P. I.).*

Aan beklaagde wordt slechts een geringe straf opgelegd met het oog op de verzoeking waarin hij werd gebracht toen hij het bankbiljet (van f 25.—) in den open trommel zal liggen en met het oog op het door hem ondergane voorarrest, **(22** *Februari-20 Maart), terwijl het niet wenschelijk is hem, nu sedert het plegen van het feit reeds zulk een geruime tijd is verloopen, nog gevangenisstraf op te leggen.*

Straf: twaalf gulden boete, subsidiair 12 dagen hechtenis met geheele inminderingbrenging van de preventieve hechtenis.

In de zaak aanhangig ter eerster instantie voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve eischer

en

H.. oud 20 jaar. geboren te Rotterdam. laatst gediend hebbende als matroos 3e klasse aan boord van Hare Majesteit.: pantserschip „Tromp". gerequireerrle in persoon tegen wien bij beschikking van den kapitein ter zee G., Commandant van het Nederlandsch-Eskader in Oost-Tnclië vall den 3den Maart 1913 rechtsingang werd verleend ter zake van diefstal. doch wiens zaak niet door den door voormelden Commandant benoemden Krijgsraad is kunnen worden beeindigd. omdat de verdachte. nadat de door den Commandant benoemde officieren-commissarissen informatiën hadden gehouden, op den 20sten Maart 1913. nog vóór liet wijzen van hrt vonnis. uit het voorarrest op het meergemelde pantserschip is ontvlucht. den 3den

April 1913 als deserteur is afgevoerd, en zich eerst den 6en Augustus 1914 vrijwillig aan boord van Hare Majesteits „van Galen" te Hellevoetsluis heeft aangemeld, — ingevolge artikel 50 van 's Hofs Provisioneele-Instructie ter eerster instantie voor het Hof terechtstaande:

HET HOF

Gezien de conclusiën door den eischer ambtshalve en namens den gedaagde genomen;

Gezien de stukken van liet proces, voor zoover daarvan wordt gebruik gemaakt, aan geclaagde voorgehouden en meegedeeld;

Overwegende dat uit het ten processe overgelegd extract-stamboek, afgegeven door den officier van administratie 1e klasse aan boord van Hare Majesteits „Tromp", S. is gebleken, dat de gedaagde H., geboren den 26sten Mei 1894 te Rotterdam, den 10en Septeinber 1908 is in dienst getreden als jongen voor de rol van Hare Majesteits „van Galen" voor den tijd van elf jaren ingaande 26 Mei 1910:

Overwegende dat de kapitein ter zee Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië den 3den Maart 1913 tegen H., destijds dienende als matroos 3de klasse aan boorrl van Hare Majesteit, „Tromp", rechtiingang heeft verleend, ter zake, dat hij, dienende aan boord van Hare Majesteits „Tromp", liggende te Soerabaia en gedebarkeerd in de gebouwen, in den voormiddag van 22 Februari 1913 uit een geldkist, geborgen in een kast op een kanier, bewoond door den machinist R. heeft weggenomen een bankbiljet van 25 gulden, toebehoorende aan genoemden machinist, en zulks met het oogmerk zich dat geld wederrechtelijk tor te eigenen;

Overwegende dat vervolgens de door den Commandant benoemde Officieren-Commissarissen voorloopige informaties hebben ingewonnen door het hooren van verdachte en getuigen:

Orerwegende dat door den Commandant, bij beschikking van 26 Maart 1913, een Krijgsraad is benoemd, doch dat het recollement van den verdachte en de verdere behandeling der zaak voor en door den Krijgsraad niet hebben kunnen plaats hebben, omdat de verdachte op 20 Maart 1913 uit het voorarrest, waarin hij geplaatst was, is ontvlucht;

Overwegende dat de verdachte zich den 6den Augustus 1914 vrijwillig heeft aangemeld aan boord van Hare Majesteits „van Galen" te Hellevoetsluis:

Overwegende dat hij daarom, op grond van artikel 50 van 's Hofs Provisioneele-Instructie, ter eer-ter instantie voor het Hof moet terechtstaan:

Overwegende dat door liet Hof een Commissaris i- benoemd door wien het onderzoek is voortgezet en ten einde gebracht, waarna de gedaagde voor liet Hof heeft terechtgestaan;

Overwegende dat de beschuldiging, waarvoor oorspronkelijk

rechtsingang was veilecnd. volgens op 10 Maart 1913 door Officieren-Commissarissen aan den verdachte gedane mededeeling is gewijzigd en hij is beschuldigd ..dat hij dienende aan boord van Hare ,,Majesteits ..Tromp" liggende te Soerabaia en gedebarkeerd in de ,,gebouwen, in den voormiddag van 22 Februari 1913 uit een gamelle-trommel geborgen in een kast op een kamer bewoond door den . machinist R. heeft weggenomen een bankbiljet vaii 25 gulden toe-..behoorende aan de gamelle der machinisten van Hare Majesteit.: ..Tromp" en zulks met het oogmerk zich dit geld weclerrechtelijli toe te eigenen":

Overwegende dat gedaagde, zoo voor Officieren-Commissarissen als voor het Hof, heeft bekend het hem als voorzegd te laste gelegde te hebben gepleegd. daarbij opgevende. dat hij op Zaterdag 22 Februari 1913 te Soerabaia. toen de bemanning van Hare Majesteits ..Tromp" in de gebouwen was gedebarkeerd, oppasser werd bij den machinist R.; dat hij. de door dezen bewoonde kamer dien ochtend schoonmakende. de deur van een staankast opendeed en daarin op een plank een klein kistje zag staan; dat dit kistje niet gesloten was en hij er een bankbiljet in zag liggen; dat hij. zonder er bij na te denken. achtervolgcl door het idee geld schuldig te zijn aan zijn kameraden, het biljet wegnam; dat hij toen de kamer uitging naar zijn kastje en het bankbiljet borg tusschen de voering van zijn besten hoed; dat hij hoed en biljet legde in het bovenste vaii de twee kastjes bij hem in gebruik; dat hij daarna zijn beziglieden als oppasser ging hervatten, een poosje later bij den machinist R. werd geroepen, deze hem vroeg of hij niets van ren bankbiljet van 25 gulden mist. hij — gedaagde — ten antwoord gaf van niets te meten en naar de gamelle-hut terug ging; dat ruim een uur later. te ongeveer twee uur. de sergeant vaii politie B. met den machinist R. bij hem kwam. hij aan den lijve werd onderzocht en. nadat dit onderzoek niet.: had opgeleverd. de sergeant naar de kastje.. die hij — gedaagde — in gebruik had. ging el1 iii het bovenste kastje. in de voering van zijn hoed. liet door hem ontvreemde bankbiljet vond; dat hij toen pas bemerkte. dat het een bankbiljet van 25 gulden was en er te voren niet naar gekeken had; dat hij aan verschillende kameraden en waschbazen geld schuldig was en een van hen hem reeds eenige keeren was lastig gevallen; dat hij erkent dat deze omstandigheid hem geen aanleiding mocht geven om geld weg te nemen; dat hij, toen de sergeant van politie het barikbiljet vond, eerst goed bemerkte wat hij mi-claan had. er veel berouw over heeft en zich over zichzelven schaamt; dat hij uit louter nieuwsgierigheid de kast heeft opengedaan en toen heelemaal niet het idee had om iets weg te nemen; dat hij ook bet kistje uit louter nieuwsgierigheid heeft opengedaan en eerst bij het zien van liet biljet het idee in hem opkwam om het zich toe te eigenen in verband met de schuld, die hij aan zijne kameraden had: dat het de eerste keer il1 zijn leven is dat hem zoo iets overkomen is en hij het werkelijk niet uit hebzucht heeft gedaan:

Overwegende dat de navolgende personen als getuigen onder eede. voor Officieren-Comissarissen aan boorrl van Hare Majesteits ,.Tromp". hebben verklaard;

1o. R., machinist, dienende aan boord van Hare Majesteits „Tromp":

dat hij in den morgen van 22 Februari 1913 tegen 8 uur kwam in zijn kamer en keek in de gamelle-trommel. waarin het geld was opgeborgen toehehoorende aan de gamelle van de machinisten, en daarin zag een bankbiljet van 23 gulden en wat los klein geld ter waarde van 80 cent: dat die trommel stond in een staankast die niet gesloten was; dat hij zich niet herinnert of hij de gamelle-trommel gesloten heeft; dat hij 's middags, ongeveer 12 uur. wederom in de trommel kijkende. bemerkte dat het bankbiljet verdwenen was en de trommel ongesloten; dat het bankbiljet toebehoorde aan de gamelle der machinisten. waarvan hij, als chef der gamelle. het geld onder zich had; dat hij toen den matroos 3de klasse H.. die juist dien morgen zijn oppasser was geworden. bij zich liet komen en hem vroeg of hij iets van een bankbiljet wist: dat de oppasser zeide van niets te weten: dat hij het voorgevallene toen gerapporteerd heeft aan den officier van de wacht;

2o. R.. sergeant der mariniers aan boorrl van Hare Majesteits ..Tromp":

dat hij, op Zaterdag 22 Februari 1913 — den dag na dien waarop de bemanning van Hare Majesteits „Tromp" in de debarkementsgebouwen te Soerabaia gedebarkeerd was — des middag* ongeveer 2 uur. op orcler van den officier van de wacht. den matroos 3dc klasse H. heeft gefouilleerd. doch aan den lijve niets heeft gevonden; dat hij toen in een kastje. links boven dat van H., heeft gekeken en daarin tusschen de roering van een hoed vond een bankbiljet van 25 gulden. dat hij in beslag nam: dat H. dien hoed als zijn eigendom erkende;

Overwegende dat X.. matroos 1e klasse. als getuige onder eede voor den Commissaris uit het Hof heeft verlilaard, dat hij den hem vertoond wordende gedaagde herkent als de persoon van H., met wien hij in 1909 heeft gediend bij de opleiding aan boord van Hare Majesteits ..van Galen" te Hellevoetsluis.

Overwegende dat door de aanwijzingen voortvloeiende uit de voormelde opgaven van gedaagde en de verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen gedaagde als voormeld is te laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende dat dit oplevert: ,.diefstal":

Overwegende, ten aanzien van de op te leggen straf. dat er alleszins termen zijn om den gedaagde slechts een geringe straf op te leggen, met het oog op de verzoelring. waarin hij werd gebracht toen hij het bankbiljet in de open trommel zag liggen. gedaagde reeds van 22 Februari 1913 tot 20 Maart 1913 in voorarrest heeft doorgebracht. en het niet wenschelijk is hem. nu sedert liet plegen van het

feit reeds zulk een geruimen tijd verloopen is. nog met gevangenisstraf te straffen:

Gezien de artikelen 50 van 's Hofs Provisioneele-Initructie: 12 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water: 1 en 3 der Wet van 14 Kovember 1879 (*Staatsblad* No. 193). 23. 27 en 310 van het Wetboek van Strafreoht. en de Wet van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* No. 376);

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde is te laste gelegd met zijn schuld daaraan:

Qualificeert dit als diefstal;

Veroordeelt H. te dier zake tot een geldboete van twaalf gulden;

Bepaalt dat deze boete. bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd. zal worden vervangen door hechtenis van twaalf dagen:

Bepaalt dat de tijd. door gedaagde van twee en twintig Februari 1913 tot twintig Maart 1913 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der opgelegde geldboete geheel in mindering zal worden gebracht:

Ontzegt allen nncleren eisch:

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. M. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité. Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. h. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. R. van Woelderen.

Diefstal door ren korporaal ten nadeele van een soldaat, met wien de korporaal in hetzelfde vertrek in dr kazerne gelogeerd was.

Bit feit bevat al de elementen van bef speciale delict van art. 191 C. W. L. daar toch de diefstal heeft plaats gehad in het slaapkwartirr en de bestolene in dezen als de knmrraad van den gedaagde is te beschouwen. (De krijgsraad had art. 310 j». art. 44 W. v. S. toegepast).

Aanvulling der bewijsgronden in hooger beroep.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmaclit, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 25 Augustus 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijg%-raad te '<-Hertogenbosch op 7 Augustus 1914 gewezen in de zaak tegen B., oud 21 jaar, geboren te Boxtel. korporaal bij het 2e Regiment Infanterie, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsraad te Lande, 1 der Wet van 14 Noveniber 1879 *(Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), *10,* 27. 44. 84 en 310 van het Wetboek van Strafrecht en 197 en 198 der Rechtspleging bij de Landmacht. is schuldig verklaard aan:

„diefstal, gepleegd door ren ambtenaar. tot de gewapende macht ..behoorend persoon. die bij het begaan van het strafbaar feit heeft ,.gebruik gemaakt van een gelegenheid hem door zijn ambt grschonken".

en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van zeven en twintig dagen. onder bepaling. dat de tijd. door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegcle gevangenisstraf van den 11den Juli 1914 af in mindering zal worden gebracht, met bevel tot de terugave: van de in beslag genomen drie sleuteltjes aan den beklaagde bij wien zij zijn in beslag genomen: van het slot met bijbehoorende sleutel aan den getuige T'. bij wien deze voorwerpen zijn in beslag genomen. en van het horloge eveneens aan getuige V., aan wien het wederrechtelijk is onttrokken. hebbende deze voorwerpen als stukken van overtuiging gediend. een en ander na verloop van acht dagen nadat dit vonnis n,~ iipprobatie zal zijn gepronuntieerd;

Welke Advocaat-Fiskaal. verzocht en bij beschikking van 15 September 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden voornoemden B.. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van liet vonnis van den Krijgsraad. wat de qualificatie. de soort- en de hoegrootheid der straf betreft en dat de gedaagde alsnog bij Sententie van den Hove. met weglating der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgs olk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 191). 44. 84 en 310 van liet Wetboek van Strafrecht en aanhaling der artilielen 2 en 191 van genoemd Crimineel Wetboek, 7. 13 en 19 der vermelde Wet van 14 November 1879 en 55 en 91 van het Wetboek van Strafrecht. zal worden schuldig verklaard aan:

..het als militair, zijnen kameraad in de chambréé bestelen"

en deswege veroordeeld tot drie maanden militaire gevangenisstraf. met bepaling dat de tijd. door den beklaagde. vóór de tenuitvoer-

legging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf van 11 Juli 1914 tot 7 Augustus 1914, in mindering zal worden gebracht, voorts den gedaagde te degradeeren, mitsdien terug te brengen tot den stand van soldaat. met instandhouding overigens van het beroepen vonnis — alzoo ei-chrr in hooger beroep. ter eenre

en

genoemden R.. gedaagde in hooger beroep. ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove behage, het vonnis van den Krijgsraad te verbeteren ten aanzien van rle motiveering en de qualificatie der straf, dit laatste overeenkomstig de conclusie van den Advocaat-Fiskaal, met handhaving echter van soort en hoegrootheid der straf;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi:

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij zijn verhoor voor liet Hof, is in het midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat de gedaagde voor den Krijgsraad in liet Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 6 Juli 1914 te Venlo in een der vertrekken der Infanterie-kazerne, in welk vertrek hij destijds gelogeerd was met den milicien-soldaat V.. dezen heeft bestolen door üit diens aldaar aanwezige kist weg ie nemen twee geldstukken en een zilveren horloge, met het oogmerk zich die geldstukken en dat horloge toebehoorende aan genoemden V.. althans aan een ander dan aan hem, gedaagde, wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad hij op 1 Augustus 1914 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard dat hij op 6 Juli 1914 te Venlo in een der vertrekken der Infanterie-kazerne, in melk vertrek hij destijds gelogeerd was met den milicien-soldaat V.. dezen heeft bestolen door uit diens aldaar aanwezige kist weg te nemen twee guldenstukken en een zilveren horloge met het oogmerk zich die geldstukken en dat horloge, toebehoorende aan genoemden V.. wederrechtelijk toe te eigenen, alsmede zijne schuld daaraan: dit feit heeft gequalificeerd als diefstal gepleegd door een ambtenaar tot de gewapende macht behoorend persoon, die bij het begaan van het strafbare feit heeft gebruik gemaakt van eene gelegenheid liem door zijn ambt geschonken, en hem de-wege heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf van zeven en twintig dagen, met bepaling dat de tijd, door de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uit-

voering van de opgelegde gevangenisstraf sedert 11 Juli 1914 in mindering zal worden gebracht, en met bevel tot teruggave van de in beslag genomen drie sleuteltjes aan gedaagde bij wien zij zijn in beslag genomen; van het slot met hijbehoorenden sleutel aan getuige V. bij wieii cleze voorwerpen zijn in beslag genomen en van het horloge eveneens aan getuige V. aan wieii het wederrechtelijk is onttrokken, hebbende al deze voorwerpen als stukken van overtuiging gediend, een en ander na verloop van acht dagen nadat dit vonnis na approbatie zal zijn gepronuntieerd;

Overwegende dat de bewezen- en schuldig-verklaring te recht hebben plaats gehad, doch door de aangevoerde bewijsmiddelen niet voldoende is aangetoond dat gedaagde destijds gelogeerd was in lietzelfde vertrek als de milicien-soldaat V. en dáár dien diefstal heeft gepleegd, zoodat het bewijs van deze telastgelegde feiten eenige aanvulling behoeft;

Overwegende dat gedaagde dienaangaande voor het Hof heeft verklaard: Ik beken mij aan hetgeen mij is te laste gelegd te hebben schuldig gemaakt. Destijds logeerde ik met den milicien-soldaat V. op dezelfde kamer in de Infanterie-kazerne te Tenlo. Den 6den Juli 1914 heb ik inet mijn sleutel de kist van den milicien-soldaat V. geopend en uit die kist weggenomen twee guldenstukken en een zilveren horloge. Dat zilveren horloge heb ik ingewisseld tegen een gouden ring. Later heb ik het horloge teruggehaald en den gouden ring teruggegeven. Dat horloge en die twee guldenstukken behoorden mij niet toe. terwijl mij ook geen vergunning was gegeven om die voorwerpen weg te nemen. De kist van V. stond op dezelfde kamer. waar ik destijds met V. logeerde en daar heb ik de voorwerpen uit die kist genomen;

Overwegende rlat de qualificatie aan het bewezen verklaarde gegeven echter onjuist is. vermits dit al de elementen bevat van liet speciale delict van artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. daar toch de diefstal heeft plaats gehad in het slaapkwartier en de bestolene in dezen als de liameraad van den gedaagde is te beschouwen, zoodat de strafsoort dienvolgens mede wijziging behoeft;

Overwegende voorts dat gedaagde ter zake van het door hem gepleegde feit ongeschikt is om den graad van korporaal (onderofficier) te behouden en de termijn tot teruggaaf der overtuigingsstukken moet gewijzigd worden;

Gezien, behalve de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen (met weglating der artikelen 13 van het Crimineel Wetboelr voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 191) 44. 84 en 310 van het Wetboek van Strafrecht). artikelen 2 en 191 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande; 7, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* No. 191); 55 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis wat de qualificatie, de straf en den termijn tot teruggaaf der overtuigingsstukken betreft;

Qualificeert liet bewezen verklaarde feit: Als militair zijnen kameraad in het slaapkwartier bestelen;1)

Veroordeelt gedaagde tot eene militaire gevangenisstraf van zeven en twintig dagen, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze Sententie voorloopig in verzekerde bewaring van elf Juli tot zeven Augustus 1914 doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde militaire gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht:

Degradeert den gedaagde en brengt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Bepaalt den termijn tot teruggaaf der in het vonnis genoemde overtuigingsstukken aan den daarin vermelden persoon op onmiddellijk na de uitspraak dezer Sententie;

Houdt liet vonnis, niet aanvulling der bewijsvoering als boven weergegeven, voor liet overige in stand;

Ontzegt allen anderen eisch:

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 Novemher 1.914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. E. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. IT. W. van Sandick, J. C. H. X. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jlir. Mr. C. X. J. van Sasse van IJsselt.

Waar gedaagde behoort en destijds behoorde tol het reserve-personeel der landmacht, had uit het vonnis moeten blijken, dat hij ten tijde in de telastlegging bedoeld, wegens een feit uls daar omschreven, aan het C. IT. L. *was onderworpen, m.a.w. dat hij destijds verkeerde in een van de gevallen, omschreven in de artt. 7 en 8 der wet van 6 Juni 1905 (Staatsblad No. 177), lot regeling o.a. van den rechtstoestand van het reserve-personeel der landmacht.*

Aanvulling der bewijsvoering op *dit punt.*

---

1) In een Sententie, e v e n e e n s van 3 Noveniher 1014 wordt het misdrijf van art. 191 C. W. L. gequalificeerd als: „het zijnen kameraad in liet slaapkwartier bestelen".

Ook bij die Sententie was de diefstal gepleegd door een korporaal ten nadeele van een soldaat, medebewoner der kazerne. De krijgsraad te Arnhem had ontzegging uitgesprolren, welke echter door het Hof niet genoegzaam gegrond werd geacht en werd veranderd in degradatie. Red.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve. bij 's Hofs beschikking vall 11 September 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van liet vonnis door den Krijgsraad te Arnhem op 7 Augustus 1914 gewezen in de zaak tegen H.. oud 21 jaar. geboren te Utrecht. reserve-wachtmeester bij liet 1e regiment huzaren. die bij gemeld vonnis. met aanhaling der artikelen 7 en 8 der Wet van 6 Juni 1905 (*Staatsblad* No. 177). 16 en 18 der Motor- en Rijwielwet. 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64) en 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, is schuldig verklaard aan:

„als bestuurder van een motorrijtuig niet op de eerste vordering „van één der in artikel 21 der Motor- en Rijwielwet genoemde ambtenaren en beambten. de in artikel 9. eerste lid. sub 2o. en 30. dier „Wet bedoelde nummer en rijbewijzen vertoonen".

en deswege veroordeeld tot eene geldhoete van vijftig cents. onder bepaling dat die boete. bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag. waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd. zal worden vervangen door hechtenis van één dag;

Welke Advocaat-Fiskaal. verzocht en bij beschikking van 6 October 1914 verkregen liebbendc 's Hofs lastgeving aan den exploiteur om te dagvaarden den voornoemden H.. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad wat betreft de hoegrootheid der opgelegde boete. den duur der vervangende hechtenis en het aanhalen van de artikelen houdende verbods- en strafbepalingen. en dat alsnog bij Sententie van den Hove. als zoodanig, de artikelen 7 en 8 der Wet vall 6 Juni 1905 (*Staatsblad* So. 177) niet zullen worden gehandhaafd en dat het bedrag der boete op drie gulden subsidiair drie dagen hechtenis zal worden gesteld; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, — alzoo eischer in hooger beroep ter eenre

en

genoemden H.. gedaagde in hooger beroep. ter andere zijde. voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard zich ten deze te willen gedragen naar het oordeel van het Hof:

HET HOF

Gelet op de verklaring. door beide partijen ter rolle gedaan. dat zij afstand doen van pleidooi:

Gelet op hetgeen door gedaagde bij diens verhoor voor liet Hof. is in het midden gebracht:

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem lieeft terechtgestaan ter zake dat bij te Hilversum op 3 Juli 1914 als bestuurder van een motorrijtuig L. 1247. rijdende over den voor het openbaar verkeer openstaanden rijweg, Emmastraat. niet op de eerste vordering van den agent van politie K., te Hilversum. tevens buitengewoon gemeenteveldwachter. de in artikel 9. eerste lid. sub 2 en 3. der Motor- en Rijwielwet bedoelde nummer en rijbewijzen vertoond heeft:

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 1 Augustus 1914 gewezen vonnis. op grond van de bewijsmiddelen in liet vonnis genoemd, ettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem is te laste gelegd; het feit heeeft gequalificeerd als: als bestuurder van een motorrijtuig niet op de eerste vordering van een der in artikel 21 der Motor- en Rijwielwet genoemde ambtenaren en beambten, de in artikel 9. eerste lid. sub 2 en 3. dier Wet bedoelde nummer en rijbewijzen vertoonen. en te dier zake gedaagde lieeft veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cents, met bepaling dat die boete bij gebreke van betaling binnen twee maantien na den dag waarop het vonnis Iran worden ten uitvoer gelegd. zal morden vervangen door hechtenis van één dag:

Overwegende dat. waar gedaagde behoort en destijds behoorde tot het reserve-personeel der landmacht. uit het vonnis had moeten blijken. dat hij ten tijde in de telastlegging bedoeld, wegens een feit als daar omschreven. aan het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande was onderworpen, m.a.w. dat hij destijds verkeerde in een van de gevallen, omschreven in de nrtikclen 1 en 8 van de Wet van 6 Juni 1905 (*Staatsblad* No. 177). tot regeling o.a. van den rechtstoestand van het [illegible]we-personeel der landmacht;

Overwegende dat gedaagde ter terechtzitting van het Hof heeft verklaard: ..Op den 3den Juli 1914 was ik in uniform gekleed. toen ..ik te Hilversum al.; bestuurder op mijn motorrijwiel L. 1247 reed ..en door de politie staande ben gehouden: ik had toen de nummer .en rijbewijzen niet bij mij. omdat ik ze vergeten had";

Overwegende dat uit deze verklaring blijkt, dat gedaagde. ingevolge de Wet. werd geacht destijds in werkelijken dienst te zijn en daarom, wegens ieder gepleegd strafhaar feit. aan het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande was onderworpen;

Overwegende dat, wordt de bewijsvoering in het vonnis in den aangegeven zin aangevuld en worden de artikelen 1 en 8 vaii de Wet van 6 Juni 1905 (*Staatsblad* No. 177) in het vonnis niet genoemd als verbiedend en strafstellend op het bewezen feit. zooals hut hier is gequalificeerd, maar aangehaald als gezien. alsdan het te laste gelegde. met gedaagdes schuld daaraan te recht wettig en overtuigend bewezen is verklaard en op juiste wijze en met aanhaling van de juiste artikelen is gequalificeerd, zoodat het vonnis voor zooverre. met aanvulling en verbetering der bewijsvoering als aangegeven, in stand kan blijven;

Overwegende dat de aan gedaagde opgelegde straf niet staat in goede verhouding tut liet gepleegde feit- maar mort worden verzwaard. zoodat het vonnis voor zooverre moet worden te niet gedaan;

Gezien. behalve de wets-artikelen in het vonnis genoemd. artikel 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie:

Recht doende in hooger beruep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 1 Augustus 1914 ten laste van gedaagde gewezen voor zooverre de hem opgelegde straf betreft;

Houdt dit vonnis voor al liet overige in stand met aanvulling en verbetering der bewijsvoering als aangegeven;

T'eruordeelt gedaagde ter zake als in het vonnis aangegeven tot eene geldboete van drie gulden met bepaling dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na rltii dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden teil uitvoer gelegd. zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

Art. 461 W. v. S. is niet toepasselijk nu niet bewezen is dat (/c-daagde een dei- horden met het opschrift „Verboden toegang artikel 461 Wetboek van Strafrecht", heeft gezien of heeft moeten zien.

Desniettegenstaande blijft het opgeven van een valschen naam bij gelegenheid der bekeuring wegens het ten laste gelegde, hoewel dan ten slotte niet bewezen verklaarde feit, toch strafbaar, omdat de opsporingsambtenaar gegronde reden had om te meenen, dat door gedaagde een strafbaar feit werd gepleegd, terwijl voor ontdekking op heeterdaad niet meer wordt vereischt dan het aanwezig zijn van feiten, welke duidelijk wijzen op het gepleegd worden of juist gepleegd zijn van eene handeling die, tot klaarheid gebracht, naar allen schijn zal blijken een strafbaar feit te zijn.

Iri de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor rle Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 4 September 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van liet vonnis door den Krijgsraad te Arnhem op 29 Mei 1914 gewezen in de zaak tegen K.., oud 21 jaar, geboren te Gorredijk (gemeente Opsterland), milicien-soldaat bij liet 16de Regiment Infanterie, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 435, aanhef en sub Se, en 461 van liet Wetboek van Strafreclit, 13 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet vaii 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 7 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 23, 57, 62 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 74 der Militiewet, ischuldig verklaard aan:

„1o. zonder daartoe gerechtigd te zijn, loopen over eens anders „grond, waarvan de toegang op een voor hem blijkbare wijze door „den rechthebbende is verboden;

„2o. door liet bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd, een val„schen naam opgeven", en de-wege veroordeeld voor het feit sub 1o. tot eene geldboete van twee gulden, voor het feit sub 2o. tot eeiie geldboete van vijftien gulden, onder bepaling dat die boeten, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zullen worden vervangen, voor het feit sub 1o. door hechtenis van twee dagen en voor liet feit sub 2o. door hechtenis vaii vijftien dagen;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht cri bij beschikking van 22 September 1914 verkregen hebbende 's Hofs la-tgeving aan den exploiteur bij htt Hof om te dagvaarden den voornoemden K., ter iolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd bot bevestiging van liet vonnis van den Krijgsraad, met weglating der aanhaling van artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht, alzoo eischer iii hooger beroep, ter eenre,

en

genoemde K., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat liet den Hove behage het vonnis vaii den Krijg,-raad te vernietigen en beklaagde van de hem te laste gelegde feiten vrij te spreken;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door gedaagde bij zijn verhoor voor het Hof iin het midden gebracht en op de verklaringen van de trr terechtzitting van het Hof' gehoorde getuigen;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Amersfoort op 5 April 1914 des voormiddags omstreeks 10 uur:

1o. zonder daartoe gerechtigd te zijn heeft geloopen over grond toebehoorende aan een ander dan aan hem. waarvan de toegang op een voor hem blijkbare wijze door den rechthebbende was verboden. door middel van aan de ingangen geplaatste borden met liet opschrift „Verboden toegang artikel 461 Wetboek van Strafrecht":

2o. door het bevoegd gezag H.. rijksveldwachter brigadier titulair. naar zijn naam gevraagd. den valschen naam R. heeft opgegeven:

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 29 Mei 1914 gewezen vonnis. op groncl van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard. met gedaagdes schuld daaraan. hetgeen hem is te laste gelegd: de aldus bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als 1o. zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders grond. waarvan de toegang op een voor hem blijkbare wijze door den rechthebbende is verboden: 2o. door liet bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd een valschen naam opgeven, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld voor het feit sub 1o. tol een geldboete van twee gulden. voor het feit sub 2o. tot eene geldboete van vijftien gulden. met bepaling dat die boeten, hij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, zullen worden vervangen, voor het feit sub 1o. door hechtenis van twee dagen en voor liet feit sub 2o. door hechtenis van vijftien dagen;

Overwegende wat betreft het feit aan gedaagde iri den aanhef en onder 1o te laste gelegd. dat het Hoi' niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput. dat door gedaagde dit feit is V-pleegd: dat liet Hof meer bijzonderlijk niet wettig eil overtuigend bewezen acht. dat gedaagde een van de borden met het opschrift „Verboden toegang artikel 461 Wetboek van Strafrecht". geplaat-t aan de ingangen van den in de telastlegging bedoelden grond heeft gezien of heeft moeten zien en dus dat hij destijds heeft geloopen over groncl. waarvan de toegang op de in de telastlegging aangegeven voor hem blijkbare wijze was verboden: dal daarom het vonnis van den Krijgsraad voor zooverre het op bewezen-verklaring, qualificatie en veroordeeling van gedaagde te dezer zake betrekking heeft. niet in stand kan blijven;

Overwegende met betrekking tot hetgeen aan gedaagde in den aanhef en onder 20. is te laste gelegd; dat van de zijde van gedaagde is betoogd. dat. wijl door gedaagde liet hem in den aanhef en onder 1o. te laste gelegd strafbaar feit niet is gepleegd. de verbaliseerende veldwachter, ook niet konden belast zijn met de opsporing van dit niet gepleegde feit: zij dus niet bevoegd waren gedaagde naar zijn naam te vragen, zoodat niet ter zake doet of hij al of niet een valschen naam heeft opgegeven zijnde op deze gronden

geconcludeerd tot vrijspraak van gedaagde ook te dezer zake inet tenietdoening van liet desbetreffend deel van liet vonnis van den Krijgsraad;

Overwegende dat echter deze gedachtengang is onjuist, omdat een rijksveldwachter, als in de telastlegging bedoeld, in liet algemeen belast is — artikelen 8 en 20 van liet Wetboek van Strafvordering — met liet opsporen van strafbare feiten en hij, bij ontdekking op heeterdaad van een strafbaar feit, verplicht en gehouden is — artikel 39 van het Wetboek van Strafvordering — onmiddellijk alles aan te wenden wat dienstig kan zijn om het feit tot klaarheid te brengen, waaronder zeker wel in de eerste plaats behoort het vragen van den naam van den betrokken persoon; dat voor ontdekking op heeterdaad niet meer wordt vereischt dan het aanwezig zijn van feiten, welke duidelijk wijzen op het gepleegd worden of juist gepleegd zijn van eene handeling, die, tot klaarheid gebracht, naar allen schijn zal blijken een strafbaar feit te zijn: dat dus, indien de betrokken rijksveldwachter zoodanige gegronde reden had om te meenen, dat door gedaagde een strafbaar Seit gepleegd werd, het zijn plicht was gedaagde naar diens naam te vragen en hij dus was het bevoegd gezag in den zin van artikel 433 aaiilief en onder 3o. van het Wetboek van Strafrecht:

Overwegende dat het proces-verbaal van B. en H. daaromtrent inhoudt: dat zij op 5 April 1914 des voormiddags omstreek5 10 uur te Amersfoort hebben gezien een onbekend manspersoon, die op een perceel met sparren bepoten grond liep, welke grond toebehoort aan den heer Mr. B., te Leusden, en waarvan de toegang op blijkhare wijze door den eigenaar is verboden door middel van aan den ingang geplaatste horden met het opschrift: „Verboden toegang, artikel 461 Wetboek van Strafrecht": (lat bedoelde persoon desgevraagd verklaarde niet gerechtigd te zijn op bedoelden grond te loopen;

Overwegende dat op grond van een en ander het inderdaad zeer waarschijnlijk mocht heeten, dat hier overtreding plaats vond van liet verbod van artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat waar overigens in liet vonnis liet feit aan gedaagde in den aanhef en onder 2o. te laste gelegd te ircht bewezen is verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, tri op de juiste wijze is gequalificeerd, liet vonnis in zooverre, met aanvulling t cr bewijsvoering als boven aangegeven, in stand kan blijven, maar moet worden t) niet gedaan voor zooverre de te dezer zake aan gedaagde opgelegde straf betreft, zijnde deze te zwaar;

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, artikel 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie:

Recht doende in hooger beroep iii naam der Koningin!

Doet te niet liet vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement tr Arnhem op 29 Mei 1914 ten laste van gedaagde gewezen voor zooverre daarbij het aan gedaagde in den aanhef en onder 1o. te laste gelegde wettig en overtuigend is bewezen verklaard, liet bewezen verklaarde is gequalificeerd en te dier zake

aan gedaagde straf i- opgelegd en voor zooverre de daarbij aan gedaagde ie zake van het hem iii den aanhef eii onder 2o. te laste gelegde opgelegde straf betreft;

Houdt dit vonnis voor al het overige iii stand met aanvulling der bewijsvoering als boven aangegeven;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan gedaagde ill den aanhef en onder 1o. is te laste gelegd en spreekt hem daarvan vrij;

Veroordeelt gedaagde ter zake van het hem in den aanhef eri onder 2o. te laste gelegde tot eene geldboete van tien gulden, met bepaling dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis van tien dagen;

Ontzegt allen aiicleren eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 November 191i.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Cullette.

Advocaat-Fisliaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. X. l'h. W. Alta.

Art. 193 C. W. L. Niet bewezen is dat gedaagde, toen hij een attila, hem van gouvernementswege ten gebruike gegeven, verkocht, dit deed met de wetenschap, dat hij een kleedingstuk verkocht, dat niet aan hem behoorde maar door hem van het gouvernement in bruikleen was ontvangen; zoodanig opzet ligt in de telastlegging opgesloten, *zijnde immers art. 193 C. W. L. eene bijzondere strafbepaling voor een feit, dat valt in de algemeene strafbepaling van art. 321 W. v. S. omtrent verduistering.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 4 September 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te Arnhem, op 29 Mei 1914 gewezen in de zaak tegen T . oud 21 jaar, geboren te Enschede, milicien-huzaar bij liet 4de Regiment,

die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 193 vaii het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 74 der Militiewet en 405 van liet Wetboek vaii Strafvordering, is schuldig verklaard aan:

„het als soldaat zijne kleederen, hem van gouvernementswege ten „gebruike gegeven, verkoopen" en deswege veroordeeld tot eene militaire detentie van zeventien dagen, onder bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig iii verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering van dc hem opgelegde straf geheel in miiiclering zal worden gebracht van 25 Maart 1914 tot 11 April 1914, met bevel tot de teruggave van de als overtuigingsstuk gediend hebbende attila, gemerkt 4 H. C. A. 824. 122 aan N., milicien-huzaar te Ecle, na verloop vaii acht dagen, nadat liet geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 22 September 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij liet Hof den voornoemden T'.. te dagvaarden, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis vaii den Krijgsraad. — alzoo eischer in hooger beroep, ter eeiire

en

genoemden Y.. gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard, dat hij zich ten deze nil gedragen naar het oordeel vaii het Hof;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij diens verhoor voor liet Hol'. i- in het midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding;

Or-erwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in liet Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem Iieeft terechtgestaan tri. zake dat hij te Deventer op 24 Maart 1914 een attila, hem van gouvernementswege ten gebruike gegeven, Iieeft verkocht aan den milicienhuzaar N.;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 29 Mei 1914 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem is te laste gelegd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: het als soldaat zijne kleederen, hem van gouvernementswege ten gebruike gegeven, verkoopen, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene militaire detentie van zeventien dagen, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór

de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. bij de uit\-oering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht van 25 Maart 1914 tot 11 April 1914, en met bevel van teruggave van de als overtuigingsstuk gediend hebbende attila. gemerkt 4 H. C. X. 824. 122 aan S.. milicien-huzaar te Ede, na verloop van acht dagen nadat liet geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd;

Overwegende dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging hreft geput. dat het te laste gelegde feit door gedaagde is gepleegd. meer bijzonderlijk niet bewezen acht. dat gedaagde toeii hij een attila. hem van gouvernementswege teil gebruike gegeven, aan den milicien-huzaar S. verkocht, dit deed met de wetenschap, dat hij een lrleedingstuk verkocht. dat niet aan hem behoorde maar door hem van het gouvernement in bruikleen was ontvangen; dat zoodanig opzet in de telastlegging ligt opgesloten. zijnde immers artikel 193 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande eene bijzonclere strafbepaling voor een feit. dat valt in de algemeene strafbepaling van artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht omtrent verduistering;

Overwegende dat dus liet vonnis van den Krijgsraad, waarbij liet aan gedaagde te laste gelegde. met zijne schuld daaraan. wettig en overtuigend bewezen is verklaard. is gequalificeerd en te dier zake aan gedaagde straf is opgelegd. iiiet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 193 en 198 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet liet vonnis door den Krijgsraad ill het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem op 29 Mei 1914 ten latte van gedaagde gewezen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde is te laste gelegd en spreekt hem daarvan vrij:

Beveelt de teruggal-e van de als overtuigingsstuk gediende hebbende attila. gemerkt 4 H. C. A.824. 122 aan N., milicien-huzaar Ie Ede. dadelijk nadat deze Sententie zal zijn uitgesproken;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. Bl. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J C. H. *h.* Quuck en I. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jlir. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Winkel Jr.

Bij terechtstelling van een zeemilicien-matroos behoort uit eenig bewijsmiddel in het vonnis te blijken, dat op hem, ten tijde als in de telastlegging genoemd, het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water van toepassing was.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtsrof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve bij -■Hofs beschikking van 11 Augustus 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgs raad te Willemsoord op 1 Juli 1914 gewezen in de zaak tegen K., oud 20 jaar. geboren te 's-Gravenhage, zeeinilirieii-matroos, die bij gemeld vonnis, niet aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 23 en 453 van liet Wetboek van Strafrecht en 183, 184. 185. 189 en 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht. is schuldig verklaarcl aan:

„zich in kenlijken staat van dronkenschap bevinden op den open-„baren weg": en deswege veroordeeld tot eene geldboete van twee gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uit\-oer gelegd. te vervangen door twee dagen hechtenis;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 2 Oct. 1914 verkregen hebbende ■i Hof* lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden voornoemden K.. ter rollc van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering en aanvulling van het vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de gronden waarop het steunt en dat alsnog, bij Sententie van den Hove. die gronden zulleii worden verbeterd rn aangevuld; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, — alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre

en

genoemden K., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard, zich ten deze te willen gedragen naar het oordeel van het Hof;

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van uiterlijk;

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij diens verhoor voor het Hof, is in het midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terechtgestaan ter zake dat hij zich in den namiddag van 2 Juni 1914 te 3 uur 15 minuten in kennelijken staat van dronkenschap heeft bevonden op den openbaren weg, de Duinstraat te Scheveningen, gemeente 's-Gravenhage;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 1 Juli 1914 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd; het feit heeft gequalificeerd als: zich in kennelijken staat van dronkenschap bevinden op den openbaren weg, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene geldboete van twee gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door twee dagen hechtenis;

Overwegende dat, waar het hier geldt een zeemilicien-matroos, uit eenig bewijsmiddel in het vonnis had behooren te blijken, dat op hem, ten tijde als in de telastlegging genoemd, het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water van toepassing was;

Overwegende, dat gedaagde ter terechtzitting van het Hof heeft verklaard: „Op 18 Maart ben ik ingelijfd als milicien-matroos te „'s-Gravenhage in een gebouw aan het Korte Voorhout. Mij is toen „door een officier met luider stem bekend gemaakt, dat ik onder „de militaire tucht stond. Daarvan is toen een stuk opgemaakt, maar „dat stuk heb ik niet geteekend. Later zijn mij nog, toen ik in„gedeeld was, de krijgsartikelen voorgelezen en is daarvan een stuk „opgemaakt, hetgeen door mij geteekend is";

Overwegende dat een gewaarmerkt, ter terechtzitting van het Hof voorgelezen, afschrift van het proces-verbaal d.d. 18 Maart 1914 van den Luitenant-Kolonel, Provinciaal-Adjudant in Zuid-Holland, K., zakelijk inhoudt, dat door hem op 18 Maart 1914, in tegenwoordigheid van twee met name genoemde getuigen, aan al de manschappen, die ter inlijving bij de militie aanwezig waren te 's-Gravenhage in het benedengedeelte van het gebouw der Provinciale Griffie, Korte Voorhout No. 9, met luider stemme, is bekend gemaakt, dat zij onder de militaire tucht staan;

Overwegende dut alzoo door de bekentenis van gedaagde. bevestigd door den inhoud van het proces-verbaal bovenbedoeld. wettig en overtuigend bewezen is. rlat aan gedaagde op 18 Maart 1914 is bekend gemaakt. rlat hij onder de militaire tucht staat. zoodat. ingevolge de bepaling van artikel 74 van de Milikiemet, van toen af, het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water op hem van toepassing was. zoolang hij niet met groot verlof huiswaarts was gezonden, hetgeen op het tijdstip, in de telastlegging genoemd. nog niet het geval was:

Overwegende dat. wordt de be ijsvoering in het vonnis op de aangegeven wijze en met de aangegeven bewijsmiddelen aangevuld, alsdan de bewezen- en schuldig-verklaring te recht is geschied. terwijl de qualificatie, aan het bewezen verklaarde gegeven, is juist en de aan gedaagde opgelegde straf staat in goede verhouding tot liet gepleegde feit. zoodat het vonnis. met verbetering der bewijsvoering, kan worden bevestigd;

Gezien. behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd. artikel 74 van de Militiewet en artikel 62 rail 's Hofs Provisioneele-Instructie:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt. met verbetering der bewijsvoering als boven aangegeven. het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 1 Juli 1914 ten laste van gedaagde gewezen; w

---

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 November 1915.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens. S. F. Nolst Trenité. Nr. H. W. van Sandick. J. C. H. A. Quack en T P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

Art. 229 W. v. S. Het valschelijk opmaken van eene schriftelijke geneeskundige verklaring nopens het bestaan van ziekte.

Verbetering der qualificatie.

Verzwaring der straf in appèl, door den veroordeelde aangeteekend.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

V.. oud 17 jaar. geboren te 's-Grarenliage. leerling-stolier. die bij

vonnis door den Krijgsraad tr Willemsoord, gewezen den 9den September 1914, niet aanhaling der artikelen 12 van liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water. 27bis, 39 septies, 56 en 229 van het Wetboek van Strafrecht en 185. 189 en 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan:

1o. eene schriftelijke geneeskundige verklaring nopens het al of niet bestaan of bestaan hebben van ziekten, zwakheden of gebreken valschelijk opmaken met het oogmerk om het openbaar gezag te misleiden;

2o. met gelijk oognierk van de valsche verklaring gebruik maken als ware zij echt,

en deswege veroordeelcl tot plaatsing in eene tuchtschool voor den tijd van drie maanden;

Van welk vonnis de veroordeelde hooger beroep heeft ingesteld bij het Hof, alzoo appellant van dit vonnis, ter eenre, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd dat het den hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen

en

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van ti October 1914 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Fiskaal bij genoemden Krijgsraad te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijli ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat de qualificatie onder 1o en den duur der plaatsing in eene tuchtschool betreft en dat alsnog bij Sententie van den Hove de appellant sub 1o, zal worden schuldig verklaard aan:

„eene schriftelijke geneeskundige verklaring, nopens het bestaan „van ziekte, valschelijk opmalien, met het oogmerk om het open„baar gezag te misleiden"; en den duur der plaatsing in eene tuchtschool zal worden bepaald op één jaar, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis;

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op den ei-ch a minima van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht:

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de appellant voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terechtgestaan ter zake a. dat hij, verpleegd in het Marinehospitaal te Willemsoord, van den dirigeerend officier van gezondheid der 1e klasse, Chef van voormeld hospitaal verlof naar Amsterdam bekomen hebbend op grond van een door hem, appellant, besveerde ziekte van zijn vader, welke ziekte zijne onverwijlde overkomst noodzakelijk zoude maken en van dien hoofd-officier, na be-

komen verlofsverlenging, opdraclit bekomen hebbende de juistheid van de bewering dier ziekte door een bewijs van een dokter tt staven, op den 25sten Juni 1914 te den Helder, althans in Nederland, opzettelijk valschelijk heeft geschreven op een blanco recept-fomulier met gedrukt hoofd. luidende: ..Dr. L.. Linnaeusstraat 55", de navolgende geneeskundige verklaring:

25—6—1914.

..Gestrenge Heer.

„Met deeze deel ik u mede als dat de Vader van L. L. ..stoker V. van dien aard is dat hij thuis moet blijven. Het ..kan elk ogenblik afloopen. de Vader ligt al sins Maan- „dag buiten kennis

..Zoo verblijf ik hoogachtend".

en heeft onderteekend niet den naam van „L", zulks mrt het oogmerk den Chef van voormeld hospitaal te misleiden, immers dezen door overlegging dier verklaring in den waan te brengen, dat de ziekte zijns vader*. die in werkelijkheid niet ziek was, de reden van zijn verlofsaanvrage was geweest en dat inderdaad een bevoegd geneeskundige die verklaring had af gelegd;

b. dat hij met voormeld oogmerk op den 25sten Juni 1914 te Willemsoord heeft gebruik gemaakt van die aldus door hem valschelijk opgemaakte geneeskundige verklaring als ware zij echt, door dezelve bii terugkomst van verlof aan den administrateur van gerncld hospitaal over te leggen. althans te doen overleggen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 9 September 1914 gewezen — en op 16 September d a v gearresteerd vonnis, deze feiten met appellants schuld er aan, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd. wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met dien verstande, wat het feit onder a. betreft. dat het valsche stuk is geschreven te den Helder en wat liet feit onder b. betreft. rnet dien verstande. dat de appellant de geneeskundige verklaring zelf aan den administrateur rail liet hospitaal heeft overgelegd; deze feiten heeft gequalificeerd als: 1o. een schriftelijke geneeskundige verklaring nopens het al of niet bestaan of bestaan hebben van ziekten, zwakheden of gebreken valschelijk opmaken met het oogmerk om het openbaar gezag te misleiden: 2o. met gelijk oogrnerk van de valsche verklaring gebruik maken als ware zij echt: en den appellant te dier zake heeft veroordeeld tot plaatsing in eene tuchtschool voor den tijd van drie maanden;

Overwegende dat de bewezen- en schuldig-verklaringen te recht hebben plaats gehad. doch de qualificatie onder 1o. als te ruim en niet aanpassend aan hetgeen in rechte is bewezen. eenige wijziging behoeft. terwijl de door den Krijgsraad opgelegde tuchtschoolstraf van drie maanden door het Hof van te korten duur wordt geoordeeld om het gewenscht doel. de verbetering van den appellant. te

bereiken, zoodat het vonnis, mat de qualificatie en de straf aangaat, niet in stand kan blijven;

Gezien. behalve de in het vonnis genoemde wetsartikelen, artikel 209 van de Rechtspleging hij de Zeemacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet het vonnis te niet wat de qualificatie onder 1o. en de straf betreft.

Qualificeert het onder 1o. bewezen verklaarde feit als: eene schriftelijke geneeskundige verklaring nopens het bestaan van ziekte valschelijk opmaken, met het oogmerk om liet openbaar gezag te misleiden:

Veroordeelt appellant tot plaatsing in eene tiichtschool voor den tijd van één jaar;

Houdt het vonnis voor het overige in stand;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. J. Hamburger A.Dz.

De woorden: „aap" en „mispunt", geuit op de wijze en onder de omstandigheden, in de sententie vei-meld, door een mindere tegenover meerderen, zijn van beleedigenden aard, volgende het opzet om te beleedigen uit het gebruik dier woorden onder die omstandigheden.

Lichte straf omdat de feiten reeds 4 jaren geleden gepleegd zijn.

In de zaak in eersten aanleg aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. ambtshalve eischer

en

W., oud 27 jaar, geboren te Derenter. gediend hebbende als marinier 2e klasse aan boord van Hare Majesteits pantserschip ,.Hertog Hendrik", gereqiiireerde in persoon. — ingevolge artikel 50 van

'a Hofs Provisioneele Instructie in eersten aanleg voor liet Hof terechtstaande;

HET HOF.

Gezien de ei-eh en conclusie door den eischer ambtshalve genomen. daartoe strekkende dat de gedaagde zal worden schuldig verklaard aan;

als minder schepeling zijn meerderen iri rang met moorden beleedigen, en deswege zal worden veroordeeld tot twee maanden militaire gevangenisstraf;

Gezien de stukken van het geding, door den eischer onder inventaris overgelegd en. voor zooveel daarvan gebruik wordt gemaakt, aan den gedaagde voorgehouden en medegedeeld;

Overwegende dat uit het extract-stamboek, voor eensluitend afgegeven door den officier van administratie der 2de klasse aan boord van Hare Majesteits ..Hertog Hendrik" T'. den 15den October 1910. blijkt dat de gedaagde. geboren te Deventer 21 Mei 1887, den 4den December 1905 is aangenomen als marinier 3de klasse voor onbepaalden tijd. den 4den Juni 1906 is aangenomen als marinier 3de klasse voor den tijd van zei jaren en door reëngagement zijn diensttijd heeft verlengd tot 4 Juni 1914 en destijds als marinier 2de klasse diende aan boord van Hare Majesteits pantserschip ..Hertog Hendrik":

Overwegende dat de gedaagde terechtstaat ter zake dat hij, dienende aan boord van Hare Majesteits pantserschip ..Hertog Hendrik", in den namiddag van den 14en October 1910 aan den wal te Hobart. uit misnoegen over van den kwartiermeester B. tn den korporaal-konstabel M. ontvangen aanmerkingen over zijn onbehoorlijk optreden aan den wal, dezen, onder meer, uitdrukkingen die geringschatting te kennen geven voor een meerdere in rang. heeft toegevoegcl: ..aap. mispunt" en zulks wetende met meerderen in rarig te doen te hebben:

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1o. kwartiermeester B.:

dat hij in den namiddag van den 14den October 1910 te Hobart uit een eethuis kwam en een oploop van menschen zag met marinier W. en marinier C. in liet midden en naar die mariniers toeging en W. vertelde dat hij zich wat ordelijker moest gedragen en eens rond zich kijken wat hij om hem heen had: dat hij niet alleen voor schandaal liep. maar getuige ell den korporaal M. ook voor schandaal zette: dat marinier TT'. hierop antwoordde. inet eenige vloeken: „godverdomme. ziektelijder". en zoo meer. wou je hier ook al dienst ver„koopen, dan kan je wel een- opkomen, dan Ban je je jasje wel uit„trekken als je daar idee in hebt. dan zal ili je eens laten zien wie „marinier W. is". getuige tegelijkertijd uitscheldend voor: „aap, mispunt, schijthuis"; dat W. toen tegen liorporaal M. begon en zeide: ..ja. je moet niet denken dat ik jou niet ken want je broer ia bij mij

„aan boord op de ..Hendrik", die is stoker-olieman" en den korpo-„raal ook uitschold voor ..aap. mispunt"," enz.; dat beklaagde korporaal M. heeit aangesproken als „korporaal"; dat de broer van M. werkelijk stoker-olieman op de ..Hendrik" is; dat de marinier C. heeft gezegd: ..ga mee. laten we doen wat die kwartiermeeiter zegt". waarop LI. antwoordde: ..pas op want anders zal ik je ook eens .,laten zien wie marinier W. is"; dat getuige in uniform was gekleed, doch zich niet als meerdere heeft bekend gemaakt daar beklaagde hem reeds aansprak met ..korporaaln: dat getuige het voorgevallene op de ..Hendrik" ie gaan rapporteeren; dat marinier W. dronken was en marinier C. ook onder den invloed van drank was;

2o. korporaal-konstabel M.:

dat hij den 14den October 1910 te Hobart een oploop van menschen zag en daar naar is gaan kijken met kwartiermeester B., dat zij twee mariniers — één er van was W. — daarbij zagen, die op aanraden van de politie niet kalm wilden zijn: dat getuige de marinier? aanmaande om zich behoorlijk te gedragen; dat de marinier W. daarop zeide: ..dat gaat je geen sodomieter aan. je moet hier ..geen dienst verkoopen. jullie zijn ook nog maar apen, al had je „streepen tot aan je schouders toe"; dat W. toen verder schold: .,mispunt. ploert. aap" en nog meer liederlijke woorden en verder ..zeide: ..daar kan je gerust rapport van maken. ik ben marinier W.. ..je broer, die olieman. kent mij wel en weet wel dat ik een degelijke „orang ben en jij bent een mispunt. je kan gerust dat jasje uittrek-„ken"; dat hij kwartiermeester B. nog een paar malen extra uitnoodigde om zijn jas uit te trekken en, gebaren makende zeide: ..dan zal ik je rot slaan"; dat C. tegen W. zeide: ..hou je kop dicht. je lult je bek meer voorbij"; dat getuige naar de ..Hendrik" is gegaan en het voorgevallene heeft gerapporteerd; dat getuige marinier W. dien avoncl voor het eerst gezien heeft; dat getuiges broer werkelijk stol\-er-olieman aan boord van de ..Hendrikn is: dat marinier W. onder den invloed van drank was. wel waggelde. maar steeds op zijn beenen Bleef; dat getuige in uniform was gekleed rn, evenals de kwartiermeester B. door \.T. i:, aangesproken met ..korporaal": dat marinier C. W. nog aanraadde kalm te zijn:

3o. marinier 3de klasse C.:

dat hij op 14 Octobcr 1910 met W. heeft gepassagierd; dat zij om halftwaalf aan boord zijn gekomen en om halftwee weer naar den wal gegaan zijn en W. toen niet, dronken was;

40. marinier 2de klasse E.:

ik herken den ter terechtzitting van liet Hof aanwezigen gedaagcle marinier 2de klasse als te zijn de persoon van W.. met wien ik aan boord van Hare Majesteit, ..Hertog Hendrik" heb gediend;

Overwegende dat de gedaagde heeft opgegeven, dat hij den 14den October 1910 's middags om halftwee te Hobart met marinier C. naar den wal is gegaan en veel heeft gedronken;

Overwegende dat een kwartiermeester en een korporaal-konstabel de meerderen in rang zijn van een marinier 2de klasse;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit voormelde getuigen-verklaringen en voormelde opgaven van gedaagde, wettig en overtuigend is bewezen, met zijne schuld er aan, hetgeen gedaagde is te laste gelegd, zijnde de woorden „aap" en „mispunt", geuit op de wijze en onder de omstandigheden als boven vermeld, door een mindere tegenover meerderen, van beleedigenden aard en volgende liet opzet om te beleedigen uit het gebruik dier woorden onder die omstandigheden:

Overwegende dat hoewel gedaagdes optreden, nog wel in een vreemde haven, hoogst laakbaar is, geweest, het Hof in aanmerking wil nemen dat de gepleegde feiten reeds in 1910 hebben plaats gehad en daarom minder zwaar zal straffen dan liet anders zou hebben gedaan;

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 99 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water, 1, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64), 57 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht, 185 der Recht*-pleging bij de Zeemacht en 50 van 's-Hol'. Provisioneele-Instructie;

Recht doende in eersten aanleg in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde is te laste gelegd, alsmede zijne schuld er aan;

Qualificeert die feiten: Als minder schepeling zijnen meerdere in rang met woorden beleedigen tweemaal gepleegd;

Veroordeelt hem te dier zake tol eene militaire gevangenisstraf van veertien dagen;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 November 1914

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. X. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

De Krijgsraad te 's-Gravenhage veroordeelt wegens de derde desertie tot 10 dagen mil. gevangenisstraf welke „betrekkelijk lichte" straf wordt gemotiveerd o.a. met een beroep op den geest der amnestiewet van 6 Augustus 1914.

Het **W.** *M. C. licht deze overweging uit het vonnis omdat,* ***ook al*** *mocht men aannemen, dat de geest* ***(lier*** *wet meebracht haar ook in aanmerking te nemen voor den tijd,* ***dat*** *de krijgsmacht* ***n i r t*** *gemobiliseerd* ***is.*** *deze uitbreiding nooit zóó ver kan gaan, dat men* ***de*** *wet ook in aanmerking neemt bij* ***a*** r- *r e* s t ***a*** t *i* **e.**

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tuscchen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve. bij 's Hofs beschikking van 8 September 1913 gemachtigd hooger beroep in-tellen en vervolgen van liet vonnis door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 19 Augustus 1914 gewezen in de zaak tegen V., oud 28 jaar. geboren te Etten en Leur. milicien-kanonnier bij het 1e Regiment Vesting-Artillerie, die bij gemeld vonnis. met aanhaling der artikelen 138 van liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 4. 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* So. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64). der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* No. *35)* en der artikelen 6. 74. 80. 98 en 114 der Militiewet. 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht. is schuldig verklaard aan:

..derde desertie in tijd van vrede. gepleegd door een soldaat. door. ..na wegens tweede desertie in tijd van vrede te zijn gestraft. als ..verlofganger der militie niet te voldoen aan eene te zijnen aanzien ..gedane oproeping in werkelijken dienst. opgevolgd door arrestatie'. en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van negentien dagen. met bepaling dat de tijd. na beklaagdes arrestatie in de residentie van den Krijgsraad. zijnde 31 Juli 1914 tot 19 Augustus 1914. in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf;

Welke Advocaat-Fiskaal. verzocht en hij beschikking van 22 September 1914 verkregen liebbende 's Hof- lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden V. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad. wat den duur der opgelegde militaire gevangenisstraf betreft. en dat de gedaagde alsnog. bij Sententie van den Hove. zal worden veroordeelcl tot drie maanden militaire gevangenisstraf. rnet bepaling. dat de tijd. door herri vóór de ten uitvoerlegging van 's Hofs uitspraak. van 31 Juli 1913—19 Augustus 1914. voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht. bij de uitvoering dier gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis. — alzoo eischer in hooger beroep. ter eenre

en

genoemden TT.. gedaagde in hooger beroep. ter andere zijde. voor

wien schriftelijk ter rolle is verklaard zich ten deze te willen gedragen naar het oordeel van het Hof;

HET HOF

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi:

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, is in het midden gebracht;

Gezien de stukken van het geding:

Overwegende, dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd, dat hij te Naarden op 16 Juni 1913 als verlofganger der militie niet heeft voldaan aan de te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, geschied krachtens artikel 80 in verband met artikel 114 der Militiewet, voor herhalingsoefeningen, zijnde hij deswege 1ï September 1913 als deserteur afgevoerd, en sedert voortdurend afwezig is gebleven tot hij in den nacht van 26 op 27 Juli 1914 door de politie te Rotterdam is gearresteerd, een en ander na reecls bij vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement te Haarlem van 23 April 1912, wegens tweede desertie in tijd van vrede te zijn gestraft rnet drie weken militaire gevangenisstraf, welke straf door hem geheel is ondergaan;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht, op grond van de in het vonnis weergegeven bewijsmiddelen, dit te laste gelegde, met gedaagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, en het juist heeft gequalificeerd:

Overwegende dat echter de straf, waartoe de Krijgsraad gedaagde te dezer zake veroordeeld heeft, te weten militaire gevangenisstraf van negentien dagen te gering is met het oog op de ernst van het feit, terwijl liet Hof zich niet vereenigt inet de overweging van den Krijgsraad betreffende de op te leggen straf, luidende: „dat bij de „Wet van li Augustus 1914 (*Staatsblad* Sn. 376) amnestie wordt „verleend aan al degenen, die bij de Nederlandsche krijgsmacht zich „vóór 1 Augustus 1914 hebben schuldig gemaakt aan desertie, in„dien zij zich bij de gemobiliseerde Nederlandsche strijdmacht heb„ben aangemeld of zich alsnog voor 1 November 1914 daarbij aan„melden; dat beklaagde, ten gevolge van het arrest, waarin hij zich „bevindt, niet in staat is van clr gunstige bepaling dezer wet gebruik „te maken; dat beklaagde tot straf zal moeten worden veroordeeld, „doch de Krijgsraad meent te handelen in den geest der vorenbe„doelde amnestie-wet ell iii overeenstemming rnet de billijkheid, wan„neer eenc betrekkelijk lichte straf wordt toegepast op beklaagde, „die in verband daarmede onmiddellijk uit het arrest kan worden „ontslagen";

Overwegende dat immers de voormelde amnestie-bepalingen alleen het oog hebben op vrijwillige aanmelding en zulks bij de gemobiliseerde Nederlandsche strijdmacht en dus zelfs wanneer mocht worden aangenomen dat dt~geest der wet meebracht haar ook in aan-

merking te nemen voor den tijd dat die strijdmacht niet gemobiliseerd is, deze uitbreiding nooit zóó ver kan gaan. dat men de wet ook in aanmerking neemt bij arrestatie. nu gedaagde het aan zich zelven te wijten heeft. dat hij zich niet vrijwillig heeft aangemeld rn hij juist daarom is aangehouden en in arrest gesteld;

Overwegende dat derhal\-e deze overweging uit het vonnis mort worden gelicht en de duur der opgelegde militaire gevangenisstraf moet worden gewijzigd:

Gezien de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen cl1 artikel 55 xan 'a Hofs Provisioneele Instructie:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 19den Augustus 1914 door den Krijgsraad te 's-Gravenhage ten laste van V. gewezen, voor zoover betreft den duur der militaire gevangenisstraf;

Bepaalt den duur dier straf op twee maanden;

Houdt overigens niet verbetering der gronden als voormeld, het vonnis in stand. in het bijzonder voor zoover daarbij. al is het in eenigszins andere bewoordingen dan de wet daarvoor heeft aangewezen, is bepaald. dat de tijd door gedaagde van een en dertig Juli tot negentien Augustus 1914 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 16 October 1914

President: Mr. Di. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens. S. F. Nolst Trenité. Mr. H. W. van Sanclick. J. C. H. A. Quack en T. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. X. J. van Sasse van IJsselt.

Gebrek aan ijver bij de behandeling van een ziek paard door een luitenant-paardenarts.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de klacht d.d. 17 Juni 1914 van den Luitenant-Paardenarts der 2de klasse bij het 1e Regiment Veld-Artillerie h.. over de straf van vier dagen kamerarrest. zonder accès hem ilen 23sten December 1913 opgelegd door zijn toemaligen chef. den kolonel B.. Commandant van liet 4de Regiment Huzaren. met de strafreden, „Wederom zeer onvoldoende zorg voor een ernstig ziek paard";

Gelezen de toelichtingen van klager. het bericht van den bestraffer en de verschillende bescheiden ter zake dienende;

Gehoord klager en bestraffer en. onrler eede, Dr. W. C. Schimmel. directeur van 's Rijks Veeartsenijschool, als deskundige;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal;

Overwegende dat de klacht tijdig werd ingezonden. omdat klager, zich bezwaard gevoelende over de hem opgelegde straf en over de beweegredenen, die tot het opleggen dier straf aanleiding gaven. zich eerst gewend heeft tol den Commandant der 2e divisie;

dat deze autoriteit op 13 Juni 1914 klager in zijne klacht niet ontvankelijk heeft verklaard en de straf met de strafreden heeft gehandhaafd;

Overwegende dat door den bestraffer «.m. is opgegeven schriftelijk en mondeling:

op 12 Decrmber 1913 komt het paard no. 160 van het 3de eskadron. 4e Regiment Huzaren op liet ziekenrapport voor. Klager ziet het en constateert — volgens eigen verklaring aan mij — dat het paard zóó erg kreupel i- en daarbij zóó lastig in de behandeling, dat het niet mogelijk is eene diagnose te stellen. Het paard blijft op drn troepenstal, geenerlei behandeling heeft plaats. Dit duurt tot 15 December. In al dien tijd wordt niets beproefd om eene diagnose– te stellen. Op 15 December stelt klager eene waarschijnlijkheidsdiagnose (diens eigen woorden) en gela-t dientengevolge den korporaal van rlen ziekenstal liet paard later te gaan zwachtelen.

Blijkbaar vindt klager niet noodig dit — bij zulk een ernstig en questieus geval — zelf te doen. of er ten minste zelf bij tegenwoordg te zijn.

Des middags te plm. 2½ uur ziet de eskadronscommandant. de ritmeester M., dat het been na het zwachtelen abnormaal is gezwollen en bijna dubbele dikte lieeft en dat het paard bijzonder pijnlijk is. De ritmeester M. doet klager roepen. Deze is echter niet te vinden, wordt daarna weder gezocht doch verschijnt eerst 's avonds te plm. 8 uur. (De reden. dat de klager zoo laat kwam. was. dat hij eerst te 5½ uur thuis kwam van zijn burger-praktijk).

Blijkbaar was klager dus in liet geheel niet van plan om zich na het zwachtelen te gaan overtuigen of dit goed was gebeurd en neemt verder van dit hoogst zieke dier niet de minste notitie.

Klager schrijft geen enkele bijzoriclere maatregel van toezicht voor en doet verder niets.

Het paard wordt 's morgens 16 December. door den wachtmeesterplanton gevonden liggende in den middengang van den stal. In rlen morgen wordt het paard eindelijk per veewagen naar den ziekenstal gebracht.

Dit is nu de derde maal, dat positief wordt geconstateerd, dat klager zijn burger-praktijk stelt boven de belangen van den dienst.

Ten slotte zij nog vermeld, dat klager, hij het aanzeggen zijner straf, zoowel door zijne houding en zijne antwoorden, schuld erkende en zijn spijt en berouw te kennen gaf.

Overwegende dat door klager o.m. schriftelijli en mondeling is verklaard:

Bij het zoogenaamde ..verband zieke paarden", dat te Deventer. door den grooten afstand tussehen ziekenstal en troepenstallen, hij laatstgenoemde wordt gehouden. kwam op Vrijdag 12 December 1913. 's morgens te 8 uur. op het ziekenrapport van liet 3de eskadron liet paard No. 160 voor wegens kreupelheid aan het linkerachterbeen. Ik heb mij naar de standplaats van dit paard begeven en patiënt voor het onderzoek voorzichtig naar buiten laten brengen. aangezien liet in den stal voor dit doel nog te donker was. Door den korporaal van de week werd medegedeeld, dat de kreupelheid 's nachts op de stal moest zijn ontstaan. Rij het oiiderzoek, waarbij het temperamentvolle dier vrij lastig was, werd geen uitwendige blessuur geconstateerd, waardoor uitwendig geweld kon worden buitengesloten. De diagnose werd gesteld op inwendige beleediging van het linker spronggewricht, vermoedelijk ontstaaii door het te kort keert maken in de standplaats. Het paard werd onder mijn toezicht weder voorzichtig naar zijne standplaats geleid. waarna ik aan den korporaal van de week de opdracht gaf. dat het paard op stal gedrenkt moest worden. absolute rust moest houden, en moest blijven staan zooals liet thans stond. Des Maandagsmorgens constateerde ilr bij mijn bezoek eeii geringe zwelling van het sprong-gewricht. Om mogelijke zwelling van het been onder den sprong te voorkomen. droeg ik aan den korporaal van den ziekenstal M. op. een bandage van tricot te 'eggen om kogel en pijp van liet linker achterbeen.

Na opontbod, heb ik mij 's avonds naar den stal begeven en b(,-voiideii. dat men het paard. niettegenstaande mijn uitdrukkelijk voorschrift, in eene dubbele standplaats, door het los te maken. vrijheid van beweging had gegeven, zoodat het nu omgekeerd in de standplaats stond. hetgeen mijns inziens eeii zeer nadeeligen invloed op het reeds gelaedeerde gewricht moet hebben uitgeoefend. Aan het been merkte ik op, dat de bandage zeer goed was aangelegd. doch de sprong was sterk gezwollen en zeer pijnlijk.

Patiënt is Dinsdagmorgen, op liet uur van verband, onder mijn toezicht op een transportwagen geplaatst en naar den ziekenstal vervoerd.

Dinsdagmorgen 16 December deelde de ritmeester M. mij mede, dat hem was medegedeeld, dat de bandage den vorigen dag niet door den korporaal van den ziekenstal. doch door een huzaar was aangelegd.

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt:

a. dat klager gedurende den tijd, dat hij nog enkel eeiie waarschijnlijkheidsdiagnose omtrent de ziekte van het rijkspaard No. 160 vermocht tc stellen. clit dier niet nauwkeurig en slechts eens per dag is blijven observeeren;

h. dat klager, toen hij zijne waarschijnlijkheids-diagnose had gesteld en voorschreef, dat het paard absolute rust in de troepen-

stallen moest houden, in verband daarmede, geen afdoende maatregelen heeft getroffen:

c. dat klager, toen hij zwachtelen van het linker achterbeen van meergenoemd paard noodzakelijk achtte, het aanleggen dezer zwachtels niet zelf heeft gedaan, of ze onder zijn persoonlijk toezicht en naar zijne aanwijzing heeft doen aanleggen, en

d. dat klager zich zelfs niet overtuigd lieeft. dat de korporaal van den ziekenstal, door hem met het aanleggen der zwachtels be-Jast, cleze dienstverrichting naar behooren had volbracht;

Overwegende dat voor deze nalatiglieden, welke moeten worden toegeschreven aan te weinig ijver in zijnen dienst, klager te recht is gestraft;

Overwegende dat de opgelegde straf niet te zwaar is in verband niet klagers strafregister en dien te worden gehandhaafd;

Overwegende dat klager door den waarnemenden regimentscommandant reeds vroeger voor groote nalatigheid in zijn dienst wercl gestraft;

Overwegencle verder dat, in verband met een en ander. de strafreden eeiiige wijziging behoeft;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele-Instructie in verband met de artikelen 17—21 der Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande;

Beschikkende op de ingediende klacht;

Wijzigt de strafreden. zoodat zij zal luiden:

„Wederom te weinig ijver betoont bij de behandeling van een ziek paard";

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan den Advocaat-Fiskaal, aan bestrafffer en aan klager;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 20 *October 1.914.*

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. P. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Tekortkomingen in dienst uit onnadenkendheid en wel in het tijdperk, dat de dienstplichtigen buitengewoon onder de wapenen zijn.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de klacht van 8 September 1914 van B., eerste luitenant bij de 3de compagnie. Ie bataljon van het 15de Regiment Infanterie.

over de hem door zijnen Regimentscommandanf, den Luitenant-kolonel P.. opgelegde straf van twee dagen kamerarrest. met accès. met de strafreden: ..Kleine tekortkomingen in den dienst door niet vol-..ledig toe te zien, dat alle gegeven orders in den drukken tijd, dat ..de militie geheel onder de wapenen was, door de sterke sectie naar ..behooren werden opgevolgd";

Gelezen de bij de klacht behoorende bescheiden. waaruit o.m. gebleken is:

dat de luitenant H. op den 5den September 1914 door zijnen Compagniescommandant. kapitein J.. gestraft werd met zei dagen kamerarrest met accès, met de strafreden: ..Gedurende den tijd, dat wegens „oorlogsgevaar de gelieele militie onder de wapenen was. ongevoe-..lig gebleken voor herhaalde ernstige aanmaningen van zijn compagniescommandant. door als sectie-commandant niet voldoende toe-..zicht te houden en door zijn gedrag en uitlatingen van ontevreden-„heid in tegenwoordigheid van ondergeschikten. eeii hoogst verder-„felijk voorbeeld. vooral voor de verlofs-officieren. te geven";

dat de betrokken bataljonscommandant aanleiding vond bij den Luitenant-Kololie1 P.. Commandant van het 15de Regiment Infanterie. voor den gestraften luitenant op te komen. waar hij, bataljonscommandant. oordeelde dat de kapitein J. weliswaar te recht ,overtredingen constateerde", doch z.i. desniettemin. met wijziging van de strafreden. de straf tot twee rlagen kamerarrest. met accès, terug te brengen ware. daarbij ook overwegende dat over liet algemeen de wijze van dienst doen van den luitenant alleszins redenen tot tevredenheid gaf;

dat de Regimentscommandant. alzoo de zaak van den luitenant in onderzoek nemende. straf en strafreden. even vermeld. te niet deed. en daarvoor in de plaats stelde straf en strafreden als in den aanhef aangegeven;

Gehoord strafoplegger, klager en. onder eede. den kapitein J.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat strafoplegger ter toelichting van straf en strafreden. zoowel schriftelijk als mondeling. voor het Hof heeft verklaard;

dat klager tot zijnen Compagniescommandant, kapitein J., ongeveer gezegd heelt: ..dat hij 't niet zou kunnen volhouden. zoo op al ..die kleinigheden te letten: de goede geest zou er door uit den troep ..gehaald worden" en zulks onmiddellijk na dat die meerdere. alvorens den troep te doen inrukken. enkele opmerkingen betreffende dienstaangelegenheden maakte:

dat klager geen voldoend toezicht uitgeoefend heeft op en tijdens den afmarsch van onderofficieren en minderen zijner sectie, die zich telken dage door liet kantonnement moesten begeven naar het gebouw alwaar het middageten gebruikt wordt. welke afmarsch herhaalde malen op wanordelijke wijze plaats vond:

dat klager zonder voorkennis van clrn compagnies-commandant, wijziging gebracht heeft. in de regeling van den dagdienst der sectie-commandanten. althans der officieren. geschiedende dit evenwel ..niet de beste bedoelingen":

dat klager, als wachtcommandant, zich gedurende korten tijd van de wacht tc R. verwijderd heeft. en middelerwijl teil huize van den Burgemeester een kop thee gebruikte;

Overwegende dat klager. niet betrekking tot de toelichtingen van den Regimentscommandant. mondeling voor het Hof verklaard iieeft:

Ik heb eene uitdrukking, als door den Regimentscommandant bedoeld. tegen d n compagniescommandant gebezigd; ik deed dat echter in het belang van den goeden gang van zaken en geenszins met eenige onkrijgstuchtelijke bedoeling;

Ik heb toenmaals om den anderen dag persoonlijk toezicht uitgeoefend op den afmarsch mijner sectie naar het gebouw, alwaar liet middageten gebruikt wordt; ik hell geene enkele opmerking of rapport ontvangen omtrent wanordelijkheid bij of tijdens den afmarsch naar evenbedoeld gebouw: het zou m.i. kunnen zijn dat de wanordelijkheid waargenomen is hij de andere sectie. welke denzelfden weg, als voor mijne sectie vastgesteld, volgen moeit;

Ik heb, in overeenstemming met de andere sectie-commandanten. den reserve-tweede-luitenant der compagnie A. voorgesteld telken dage den dagdienst in de keuken waar te nemen. zulks omdat het kwartier van dien officier in de nabijheid van de keuken gelegen is en hij daarenboven aan de soldaten-menage deelneemt; het was m.i. niet verder gekomen dan tot eene voorloopige afspraak, en ik had liet voornemen omtrent een en ander mededeeling te doen aan den Compagniescommandant en ter zake diens beslissing tr vragen; uitdrukkelijk verklaar ik dat de reserve-tweede-luitenant A. voor niij geen dagdiensten waargenomen heeft;

Ik heb rnij als wacht-commanrlant van rle wacht verwijderd ten einde gebruik te kunnen maken van de W. C. in de woning van den Burgemeester; ik kwam daartoe doordat voor liet wacht-personeel maar één W. C. beschikbaar gesteld —, en de woning van clrn Burgemeester in de onmiddellijke nabijheid van het wacht-lokaal gelegen i-: ik heb eene korte poos in de woning van den Burgemeester vertoefd en aldaar. ingevolge dringend verzoek. een kop thee gebruikt; ik erken mij aan eene tegemoetkoming te hebben schuldig gemaakt. doch vermeen dat deze mij niet zoo zwaar aan te rekenen zou zijn;

Overwegende dat de kapitein J. met betrekking tot het verweer van klager verklaard lieeft:

Op 19 Augustus 1914. na afloop van eene marsch-oefening en vóór de troep inrukte. hel) ik de sectie-commandanten voorgeroepen en hen aanbevolen meer aandacht te schenken óók aan kleinigheden. zulk, in verband met opmerkingen vanwege de hoogere chefs; de luitenant R. heeft mij torii op een toon. welke mij griefde. de gewraakte uitdrukking toegevoegd, en wel iri tegenwoordigheid van

den reserve-eerste-lilitenant S. en van den reserve-tweede-luitenant A., respectievelijk jonger in ancienniteit en lager in rang dan klager;

ik kan niet met zekerheid verklaren dat wanordelijkheid bij of tijdens den afmarsch naar het gebouw. waar door den troep gegeten wordt, óók waargenomen werd bij de sectie van klager;

eerst dri of vier dagen na het tot stand komen van de afspraak betreffende liet verrichten van den dagdienst, werd ik daaromtrent ingelicht door den reserve-tweede-luitenant h., die mij mededeelde reeds voor andere officieren dagdiensten te hebben verricht; ik neem echter thans wel aan. dat A. niet voor klager ingevallen is;

toen ik op zekeren dag de wacht te R. inspecteerde, deelde mij een der op wacht zijnde onderofficiereri mede, dat de luitenant E. vertoefde in het huis van den Burgemeester; ik was daarover zeer verstoord en ben onmiddellijk doorgegaan; het kan zeer goed zijn. dat klager maar kort van de wacht afwezig is gebleven;

Overwegende dat klager, daarnaar gevraagd, niet wenschte lot verweer nog iets anders in het midderi te brengen dan dat hij naar zijne overtuiging niet ijver en toewijding er naar gestreefcl heeft zijne plichten alleszins goed te vervullen; de straf heeft hem zwaar getroffen;

Overwegende dat klager met betrekking tot liet toezicht houden op den afmarsch zijner sectie naar het gebouw, alwaar het middageten gebruikt wordt, geen verwijt kan treffen, waar hij om den anderen dag persoonlijk bij den afmarsch tegenwoordig was, en wijders niet bepaaldelijk gebleken is van wanordelijkheid bij of tijdens den afmarsch van klagers sectie;

Overwegende dat klager zich echter wèl aan tekortkoming heeft schuldig gemaakt;

maar hij. in tegenwoordigheid van reserve-officieren, jonger in ancienniteit ot lager in rang dan hijzelf, in dienst, naar aanleiding van opmerkingen van den Compagniescommmandant, zij het nopens kleinigheden, zich veroorloofde dien meerdere de gewraakte uitdrukking toe te voegen .ook al wordt aanvaard dat hier uitsluitend gedacht zou moeten orden aan losheid of onnadenkendheid:

waar hij verzuimde omtrent de gewenschte wijziging, met betrekking tot de vervulling van den dagdienst, het welmeenen van den Compagniescommandant te vragen vóór en aleer ter zake eene afspraak, zij het Pene voorloopige, tusschen de sectie-commandanten onderling gemaakt werd; althans verzuimde, na dat eene al dan niet voorloopige afspraak tot stand was gekomen, daarmede zoo spoedig doenlijk den Compagniescommandant in kennis te stellen en diens beslissing te vragen:

waar hij, als commnadant eener wacht, niet voor eenige clieli-taangelegenheid en zonder gebiedende noodzakelijkheid zich van de wacht verwijderde, al moge hij op zeer korten afstand van het wachtfokaal vertoefd hebben en zeer spoedig teruggekeerd zijn:

Overwegende dat, al moge het hier gelden „kleine" tekortkomingen, desniettemin — mede gelei op de omstandigheid dat zij begaan

zijn iii liet tijdvak, dat de dienstplichtigen buitengewoon oníler de wapenen zijn — de atraf van twee dagen kamerarrest, rnct acces, voorzeker te licht zoude wezen, ware het niet dat de Regimentscommandant, evenals de Bataljonscommandant, gunstig oordeelt over de wijze waarop klager in het algemeen als officier bij den dienst optreedt, terwijl tevens in aanmerking komt dat klager eeiie blanke straflijst heeft;

Overwegende dat, waar de tekortkomingen iiiet betreffen den eigenlijken sectie-dienst, de strafreden eenige wijziging dient te ondergaan, terwijl liet daarenboven wel aanbeveling verdient scherp naar voren te brengen, dat de tekortkomingen het gevolg zijn van onnadenkendheid, en niet anders; eene onnadenkendheid evenwel, die bij den officier, van leeftijd en rang al- klager, niet geduld kan worden;

Gezien de artikelen 17— 20 der Wet op de Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 51 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Beschikkende op voormelde klacht;

Handhaaft de opgelegde straf;

Bepaalt dat de strafreden moet luiden:

„Uit onnadenkendheid zich schuldig gemaakt aan enkele kleine „tekortkomingen in dienst en wel in het tijdvak dat de dienstplich„tigen buitengewoon onder de wapenen zijn":

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, aan strafoplegger en aan den Advocaat-Fiskaal;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van **3** *November 1917.*

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Het tijdens een marsch zonder vergunning het gelid verlaten en het niet voldoen aan den last van den Compagniescommandant om zich weder bij den troep te voegen.

Ofschoon klagers gebrek aan goeden wil, vooral in deze buitengewone tijden, ernstig te laken is en al moge óók klagers gedrag en ijver over het algemeen veel fe wenschen laten, wordt de oorspronkelijk opgelegde straf van zes dagen provoost verminderd tot drie dagen, omdat lief H. M. G. als verzachtende omstandigheid aanneemt, dat de verpleging ten dage waarop het feit begaan werd, voor zoover betrof de broodvoorziening, onvoldoende was en dit euvel de naaste aanleiding was tot klagers slap, onkrijgstuchtelijk gedrag.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de klacht van 26 Augustus 1914 van den milicien-soldaat B.. toenmaals behoorende tot de 2de Compagnie, IIe Bataljon, 18e Regiment Infanterie, over de hem op 16 Augustus t.v., met autorisatie van den Commandeerenden Officier van het Korps, door zijn Bataljonscommandant, den Majoor J.. opgelegde straf van zes dagen provoost te mater en te brood om den anderen dag, met de strafreden: „Tijdens een marsch zonder vergunning het gelid ver-„laten hebbende, aan den last van den Compagniescommandant om „zich weder bij den troep te voegen niet voldaan, verklarende hier-„toe niet in staat te zijn, terwijl hij door zirh naar zijn kwartier „te begeven blijk gaf wel te kunnen marcheeren";

Gelet op de schriftelijke toelichting van den klager en zijn verhoor voor het Hof;

Gelet op de schriftelijke toelichting van den strafoplegger, zoomede op de beëedigde verklaringen voor officieren-commissarissen bij het korps afgelegd door de getuigen kapitein-compagnies-commandant R., reserve-eerste-luitenant X.. sergeant-majoor-administrateur K.. sergeant-fourier R.. de miliciens D.. F.. H.. E. en W.. allen behoorende tot bovengenoemde compagnie;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit liet onderzoek gebleken is, dat klager op Woensdag 12 Augustus 1914 (en niet, zooals deze opgeeft op „Vrijdag 14 Augustus") zich te ongeveer 6 uur voormiddag bevond ter plaatse, waar de broodverstrekking voor de compagnie geschiedde; dat hij echter weigerde een ration brood in ontvangst te nemen, daar het brood, naar zijn inzicht, niet wel eetbaar was; dat hij rleeliiam aan den morgen-oefening in het terrein van het Bataljon, welke aanving te 7 uur voormidclag, terwijl de troep tegen 12 u. 30 m. namiddag wederom in het kwartier terug was; dat hij na thuiskomst den sergeant-majoor-administrateur zijner compagnie brood vroeg, doch die onderofficier hem geen brood verstrekte of deed verstreliken, aangezien klager op minder gepaste wijze optrad, en er 's morgens vóór het uitrukken gelegenheid was gewee-t brood te ontvangen; dat hij tegen 2 uur namiddag wederom uitrukken moest, doch ongeveer 10 minuten na den afmarsch zonder vergunning het gelid verliet rn uitviel; dat hij zich tegenover zijn Compagniescommandant trachtte te verantwoorden met ongeveer te zeggen: „dat „hij pijn had aan zijn voeten en in de maag", het laatste ten gevolge van de omstandigheid, dat hij onvoldoende gevoed was, hebbende hij geen brood ontvangen; dat hij van den Compagniescommandant den last ontving zich wederom bij zijne compagnie te voegen; dat hij aan dien last niet voldeed, doch daarentegen, na ongeveer een uur te hebben gerust, naar het kwartier terugkeerde;

Overwegende dat wijders gebleken is, dat op den 12den Augustus 1914 inderdaad het brood van slechte hoedanigheid was, zoodat vele

manschappen het brood dan ook niet nuttigden, en zij, die over eenig geld beschikten, brood kochten;

Overwegende dat klager, bewering, dat hij, na ongeveer een uur rust te hebben genomen, aan den last van den Compagniescommandant zich wederom bij de compagnie te voegen, niet kon voldoen aangezien het hem onbekend was waar de compagnie oefening hield, geenszins als afdoende verontschuldiging in aanmerking kan komen, aangezien klager met eenigen goeden wil zich gemakkelijk omtrent de marschrichting van de compagnie had kunnen vergewissen, en de compagnie oefening hield op slechts ongeveer een half uur afstand van de plaats, waar klager het gelid verliet en vervolgens rust nam;

Overwegende dat het gebrek aan goeden mil. ernstig te laken is, vooral in deze buitengewone tijden, en klager mitsdien te recht gestraft is; dat de opgelegde straf echter te zwaar is, al moge óók blijkens de straflijst, klagers gedrag en ijver over het algemeen veel te wenschen laten, waar daarentegen als verzachtende omstandigheid zeer zeker in aanmerking gebracht moet worden, dat de verpleging op den 12den Augustus 1914, voor zoover betrof de broodvoorziening, onvoldoende was, en dit euvel de naaste aanleiding was tot klagers slap, onkrijgstuchtelijk gedrag;

Overwegende dat de strafreden mede niet ongewijzigd gehandhaafd kan worden, en zulks niet alleen omdat het gewenscht is daarin te vermelden de aanneming eener verzachtende omstandigheid, maar ook wijl de slotzinsnede dient te vervallen, aangezien klager eerst na ongeveer een uur gerust te hebben zich naar liet kwartier begaf, en dus *eerst toen* blijk gaf wèl te kunnen marcheeren;

Gezien de artikelen 17—20 der Wet op de Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 51 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Beschikkende op voormelde klacht;

Bepaalt dat de strafreden moet luiden:

„Tijdens een marsch zonder vergunning liet gelid verlaten hebben-
„de, aan den last van den Compagniescommandant om zich weder
„bij den troep te voegen, niet voldaan: met aanneming van eene ver-
„zachtende omstandigheid";

Bepaalt dat de straf zal zijn: drie dagen provoost te water en te brood om den anderen dag;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan strafoplegger en aan den Advocaat-Fiskaal en een uittreksel aan klager;

Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 30 October 1914.

(Geapprobeerd rloor het Hoog Militair Gerechtshof bij resolutie van 27 November 1914).

President: Mr. Th. Evekink.

Leden: L. A. H. Lamie, G. N. de Wendt, A. Gelderman en B. W. Kraake.

D. P. Brondgeest. loco-secretaris.

Aiirliteur-Militair: Mr. Dr. G. L. v. Oosten Slingelandt (pl.v.).

De vraag of de garnizoenscommandant eene zaak naar den krijgsraad zal verwijzen hangt niet af van een gunstig of ongunstig advies van den auditeur-militair en evenmin van het ontbreken van een nader advies van dezen, wanneer eenmaal door den auditeur-militair advies is uitgebracht. (Anders A. M.)

(I. c. was de verdachte aanvankelijk overeenkomstig het advies van den A.-Jl., niet strafrechtelijk vervolgd, maar door zijn regimentscommandant krijgstuchtelijk gestraft. Later heeft de garnizoenscommandant, in strijd met zijn eerste beslissing en zonder opnieuw advies van den A.-M. te vragen, den verdachte alsnog naar den krijgsraad verwezen).

De krijgsraad heeft niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging geput, dat de beklaagde schuldig is aan het hem tenlastegelegde: het buiten echt hebben van vleeschelijke gemeenschap met een vijftienjarig meisje.

In naam der Koningin.

Vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement tt Arnhem

in zake

De Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem, ambtshalve eischer

tegen

B.. oud 21 jaar. geboren te Groningen. milicien-soldaat bij het 12de Regiment Infanterie. niet gedetineerd. beklaagde.

Raadsman: Mr. J. E. Hesse. advocaat te Groningen.

De Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Garnizoens-Commandant te Groningen. d.d. 30 Juni 1914. waarvan afschrift is gelaten aan beklaagde;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad

van den Commandeerenden Officier van liet garnizoen rler Hoofdplaats rail het 2de Militaire Arrondissement, d.d. 13 October 1914. met de aan den voet daarvan gestelde te laste legging van den Auditeur Militair. welk stuk onder overgifte van een door den Secretaris bij bovengenoemden Krijgsraad geteekend afschrift, aan beklaagde i. beteekend op den 21sten Octobcr 1914;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gezien het voorgelezen proces-verbaal op ambtseed tegen beklaagde opgemaakt door H. T. van R.. Commissaris van Politie te Groningen;

Gehoord de getuige op last van den Auditeilr.-Militair voornoemd gedagvaard;

Gezien de door den Auditeur-Militair ingediende schriftuur van eisch strekkende tot niet ontvankelijkheid van den Auditeur-Militair m' t vrijspraak van beklaagde. althans onbevoegdheid van rlen Krijgsraad subsidiair tot veroordeeling van beklaagde:

Gehoord den beklaagde, mede bij monde van diens raadsman:

Na overeenkomstig artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht te hebben beraadslaagd;

Overwegende dat beklaagde voor dezen Krijgsraad, gehouden den 30sten October 1914. heeft terecht gestaan ter zake:

„dat hij ie Groningen op 13 April 1914 buiten echt vleeschelijke „gemeenschap heeft gehad met de vijftienjarige C. X."

Overwegende dat het aan beklaagde vertoonde en voorgehouden uittreksel uit het Stamboek van de Onderofficieren en minderen van liet 12de Regiment Infanterie inhoudt. dat beklaagde den 3den Oct. 1913 bij genoemd korps is ingelijfd als loteling van de lichting 1913 uit de gemeente.... onder No. 14:

Overwegende dat het aan beklaagde vertoonde en voorgehouden uittreksel Krijgswettenblad, No. 4202 geteekend in liet garnizoen Groningen. den 3den October 1913, door den kapitein J. E. S. van V.. der sergeant-majoor-instructeur J. G. O. en rlen recruut R.. inhoudt. dat op gemelden datum in tegenwoordigheid van eerstgenoemden door den tweeden genoemde aan den recruut R., de Krijgsartikelen, voor het Krijgsvolk te Lande vastgesteld, duidelijk zijn voorgelezen.

Overwegende dat uit een en ander blijkt, dat aan beklaagde is bekend gemaakt dat hij onder de militaire tucht staat:

Wat betreft de in deze voorgestelde niet-ontvankelijkheid;

Overwegende. dat de Garnizoens-Commandant te Groningen bij schrijven. d.d. 28 April 1914 No. 102 de bescheiden betreffende den beklaagde om advies heeft toegezonden aan den Auditeur-Militair te Arnhem;

Overwegende. dat genoemde Auditeur-Militair bij schrijven d.d. 30 April 1914 No. 1040. met terugzending dier bescheiden. den Garnizoens-Commandant voornoemd heeft gediend van advies:

Overwegende, dat genoemde Garnizoens-Commandant, in vervolg op het schrijven van 28 April 1914 No. 102. bij missive d.d. 30 Juni

1914 No. 148 aan genoemden Auditeur-Militair heeft medegedeeld. dat hij den beklaagde alsnog naar den Krijgsraad heeft verwezen. in afwijking van diens advies d.d. 30 April 1914 Ko. 1040;

Overwegende, dat uit een en ander blijkt. dat in deze voldaan is aan de voorschriften van artikel 11 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Overwegende, dat. daargelaten de Praag. welke redenen den Garnizoens-Commandant ten slotte gemoveerd hebben de zaak van beklaagde naar den Krijgsraad te verwijzen, die verwijzing niet is ge-chied. dan nadat door hem advies van den Auditeur-Militair was belcomen;

Overwegende, dat de vraag of de Garnizoens-Commandant eene zaak naar den Krijgsraad zal verwijzen niet afhangt van een gunstig of ongunstig advies van den Auditeur-Militair en evenmin van het ontbreken van een nader advies van dezen, wanneer eenmaal door den Auditeur-Militair advies is uitgebracht;

Overwegende, dat mitsdien, nu de Garnizoens-Commandant. zij het ook tegen liet advies van den Auditeur-Militair in de zaak van beklaagde naar den Krijgsraad verwezen heeft. laatstgenoemde gehouden is van de zaak kennis te nemen en de Auditeur-Militair derhalve ontvankelijk moet worden verklaard in de ingestelde vordering;

Wat de zaak zelf betreft:

Overwegende, dat blijkens liet proces-verbaal van den Commissaris van Politie te Groningen door X. X., als vader-voogd en wettige vertegenwoordiger van de vijftienjarige C. X. bij de ten laste legging bedoeld, op 25 April 1914 bij genoemden Commissaris klachte is gedaan tegen den beklaagde, met verzoek. dat dezen moge worden vervolgd ter zake van het in die klacht vermelde;

Overwegende, dat iiit het uittreksel uit het register van geborenen der gemeente H.. afgegeven 27 April 1914. blijkt, dat aldaar op 18 Augustus 1898 is geboren C.. dochter van A. X. en van G. P.. echtelieden;

Overwegende, dat de aanwijzingen, voortvloeiende uit gemeld geboorte-uittreksel. in verband met de opgave van na te noemen getuige C. X.. blijkt, dat deze op 13 April 1914 15 jaar oud was;

Overwegende, dat de beklaagde heeft opgegeven:

..Ik ben op 13 April 1914 's avonds met C. X.. van Paterswolde naar Groningen teruggewandeld. Wij zijn toen op een bank gaan zitten vrijen, daarna zijn wij toen gaan liggen in het gras. ik heb de handen van haar broek opengemaakt, heb mijn geslachtsdeel uit mijn broek gehaald en ben op haar blooten buik gaan liggen.

Ik ben niet gehuwd met C. X.

Toen ik boven op haar ging liggen, ben ik met mijn manlijkbeil tusschen haar beenen ter hoogte van hare geslachtsdeelen geweest, of ik daarin ben doorgedrongen, weet ik niet. Ik kan niet zeker zeggen, dat ik toen niet met mijn manlijkheid in haar geslachtsdeel ben ingedrongen, maar ik geloof niet. dat dat gebeurd is. Mijne verklaring wijkt thans af van die. afgelegd voor den Commissaris

van Politie, doordat ik mij voor dien Commissaris zoo zenuwachtig maakte over de gestelde vragen en mij niet behoorlijli rekenschap gaf van de daarop gegeven antwoorden;"

Overwegende. dat C. X. zonder beroep. te Groningen als getuige onder eede heeft verklaard:

„Op 13 April 1914 was ik 15 jaar oud. ik ben op 18 Augustus jarig. Ik ben op den Tweeden Paaschdag j.l. 's avonds ruim acht uui van de kermis te Paterswolde met den colclaat B. naar huis gegaan. Onderweg hebben wij een beetje staan vrijen en zijn toen aan den kant van den weg gaan liggen. Dadelijk toen wij van Patersnolde gingen, had beklaagde mij wel gevraagd, hoe oud ik was en heb ik toen bij vergissing opgegeven zeventien jaar te zijn. Ik was dien avond gekleed met hoed op, opgestoken haar en lange rokken. Ik heb aan beklnagcle gezegd: „Laten wij op het weiland gaan en niet op den openbaren weg blijven." Toen wij nu aan rlen kant van den weg lagen, heeft beklaagde de banden van mijn broek losgemaakt; ik heb hemzelf nog gezegd. hoe de broek vastzat. Ik heb toen gezien, dat hij ook zijn broek losmaakte en gevoeld, dat hij op mijn bloote lijf ging liggen. Ik heb duidelijk het indringen van zijn manlijkheid in mijn vrouwelijkheid gevoeld. Nadat wij een poosje zoo gelegen hadden. zeide ik tegen hem: „Nu moeten we weer naar huis toe" en voelde ik toen. dat hij zijn manlijkheid uit mijne vrouwelijkheid trok. Hij heeft mij volstrekt geen pijn gedaan; alles geschiedde met mijne volkomen toestemming. Hij stond op en wij brachten ons goed in orde. Ik ben niet gehuwd met beklaagde;

Overwegende. dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput. dat beklaagde schuldig is aan het hem ten laste gelegde feit. zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtsprekende in Naam der Koningin.

Verklaart den Auditeur-Militair ontvankelijk in de ingestelde vordering;

Spreekt den beklaagde vrij;

De conclusie van eirch van den Auditeur-Militair luidde o.a.:

Overwegende, dat door de verklaring der gehoorde getuige, de aanwijzing voortvloeiende uit beklaagdes buitengerechtelijke brlientenis en de overgelegde bescheiden in onderling verband en samenhang genomen wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan beklaagde is te last gelegd. zoomede zijn schuld daaraan, zijnde toch de herroeping van beklaagdes erkentenis alleen op grond van zijn zenuwachtigheid bij de politie 14 dagen na het plegen van het feit geheel onaannemelijk.

Overwegende dat ten processe vaststaat, dat de heer Garnizoens-

Commandant te Groningen de stukken betreffende beklaagde d.d. 28 April 1913 aan den Auditeur-Militair om advies heeft gezonden waarop deze op 30 April 1914 Z.H.E.G. adviseerde, de strafrechtelijke vervolging te staken, dat de Garnizoens-Commandant dienovereenkomstig heeft beslist en de zaak ter afdoening aan den Regiments-Commandant heeft overgelaten, waarop deze beklaagde ter zake van het te last gelegde feit heeft gestraft met een provoststraf van 14 dagen; dat daarop de Grnizoens-Commandnt zonder nader het advies van den Auditeur-Militair te hebben ingewonnen beklaagde op 30 Juni 1914 naar de Krijgsraad heeft verwezen;

Overwegende, dat de Garnizoens-Commandant op die wijze handelende niet in allen deele de wet juist heeft gevolgd en aldus zijn bevoegdheid is te buiten gegaan; dat toch volgens de art. 11, 12 en 13 der R. L. de Garnizoens-Commandant moet beslissen tot verwijzing of tot krijgstuchtelijke afdoening der zaak, maar hem niet de bevoegdheid gegeven is beide beslissingen te nemen, ook al verhindert de krijgstuchtelijke straf de crimineele niet; dat hem in die artikelen, noch in eenig ander artikel bevoegdheid is gegeven op zijn eens genomen beslissing terug te komen, zelfs niet wanneer ten laste van beklaagde nieuwe bezwaren zouden zijn bekend geworden; dat bovendien art. 11 verlangt dat de Garnizoens-Commandant voor de verwijzing naar den Krijgsraad het advies van den Auditeur-Militair inwint, hetgeen hier niet geschied is, daar het advies gegeven is van de beslissing dat de zaak niet verwezen zou worden, niet van de nieuwe beslissing dat wel verwezen zou worden;

Overwegende dat aldus de zaak onbevoegdelijk door den Garnizoens-Commandant voor den Krijgsraad is gebracht en de Auditeur-Militair daaraan geen recht kan ontleenen een straf tegen den beklaagde te vorderen, althans de Krijgsraad niet bevoegd is daarover een oordeel uit te spreken, omdat de procedure bij den Krijgsraad ook na de wijziging van de R. L. niet aanvangt met het bevelschrift van den Commandeerende Officier van het Garnizoen der Hoofdplaats in het Militaire Arrondissement, maar met de verwijzing naar den Krijgsraad en dus de bevoegdheid van den Krijgsraad staat of valt met de beschikking tot verwijzing;

Overwegende, dat in geval de Krijg-raad het met clezr laatste beschouwingen niet eens mocht zijn, het als bewezen aangenomene een ernstig strafbaar feit oplevert, dat zwaar zon moeten worden gestraft, ware het niet dat beklaagde voor dit feit reeds de ernstige straf van provoost gedurende 14 dagen had ondergaan;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* No. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* No. 64); 10, 91 en 245 Wetboek van Strafrecht; 73 Militiewet;

heeft de eer te requireeren en te concludeeren primair, dat de Krijgsraad verstaa, dat in deze voor den Auditeur-Militair geen recht tot strafvordering aanwezig is, en beklaagde vrij-prelie, althans zich onbevoegd te verklaren van deze zaak kennis te nemen, subsidiair

het aan beklaagde te laste gelegde. wettig en overtuigend bewezen verklare. het kwalificeere als:

het buiten echt vleeschelijke gemeenschap hebben met een vrouw die den leeftijd van twaalf maar nog niet die van zestien jaren heeft bereikt;

hem hieraan schuldig verklare en veroordeele tot een gevangenisstraf van zeven dagen.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Koninklijk besluit vaii 13 April 1915, No. 50.
Zie ook R. M. 1914, blz. 591.

Bevoegdheid tot liet opleggen vaii straffen aan vrijwilligers bij den landstorm.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 9 April 1915. IIe Afdeeling h-o. 512;

Gezien het Koninklijk besluit van 1 Augustus 1914. No 49;

Hebben goedgevonden en rerstaaii te bepalen:

De bevoegdheid van den kapitein of commandeerenden officier der compagnie, bedoeld in het Reglement vaii Krijgstucht rooi liet Krijgsvolk te Lande, wordt teil aanzien van liet personeel eener gewapende landstormafdeeling, gevormd uit vrijwilligers bij den landstorm, toegekend aan den Commandant dier afdeeling; die vaii den commandeerenden officier vall het korps aan den linie- of stellingcommandant of territorialen bevelhebber, onder wiens bevelen de commandant der gewapende landstormafdeeling is gesteld.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Kekenkanier.

's-Gravenhage, den 13 April 1915.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog.
BOSBOOM.

(I.egerorders 1915, Deel A No. 36).

KONINKLIJK HESLUIT van den 10den Juni 1915 (St.bl. Su. 239), houdende regeling der toelagen aan advocaten-raadslieden van beklaagden, wier zaak voor het Hoog Militair Gerechtshof moet dienen of die naar een krijgsraad bij de landmacht zijn verwezen

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 8sten Juni 1913. 9de Afdeeling A, No. 603;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de navolgende regeling te treffen met betrekking tot toelagen aan advocaten-raadslieden vaii beklaagden, mier zaak voor het Hoog Militair Gerechtsliof moet dienen of die naar een krijgsraad bij de landmacht zijn verwezen.

Artikel I.

Aan de advocaten, die door het Hoog Militair Gerechtshof op of na 1 Januari 1915 zijn toegevoegd aan beklaagden, wier zaak voor het Hof moet dienen, wordt ter zake van hunne verrichtingen als zoodaiiig eene toelage toegekend rooi. elke zaak, waarin zij de verdediging hebben geroerd.

Aan de advocaten, die door den president van een krijgsraad bij de lanclniacht op of na 1 Januari 1915 zijn toegevoegd aan beklaagden, die naar dien krijgsraad zijn verwezen, wordt ter zake van liunrie verrichtingen als zoodanig eene toelage toegekend voor elke zaak, waarin zij ter terechtzitting de verdediging hebben geroeid.

Artikel II.

Aan advocaten in liet arrondissement *Utrecht* zijn de in artikel I. eerste lid. bedoelde toelagen enkel verschuldigd, rooi zoover zij ook als procureur bij het Hoog Militair Gerechtshof zijn geadmitteerd. Deze bepaling geldt niet ten aanzien van zaken, waarin de toevoeging vóór 1 Juli 1915 plaats vond.

Artikel III.

De toelage bedraagt voor elke zaak vijftien gulden (*f* 15).

Nochtans wordt, onder de tegenwoordige buitengewone omstandigheden, voor elke zaak, waarin de toevoeging plaats vond vóór een door onzen Minister van Justitie nader te bepalen toekomstig tijdstip, slechts eene toelage van tien gulden (*f* 10) toegekend.

Artikel IV

Ter zake van de ingevolge dit besluit aan hen verschuldigde toelagen kunnen de advocaten op of na 1 Juli 1915 en vervolgens telkens op of na 1 October, 1 Januari, 1 April en 1 Juli over het aan elk dier data voorafgegane kwartaal declaratiën indienen aan het Departement van Justitie en wel door tusschenkomst van den president van het college. waarvoor de zaak heeft gediend.

Het model dier declaratiën eii de verklaring, daarop door dien president te stellen, wordt door Onzen Minister van Justitie bepaald.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 10den Juni 1913.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie.

B. ORT.

Uitgegeven den twee en twintigsten Juni 1915.

De Minister van Justitie,,

B. ORT.

De Staatsbladen Nos. 160 en 161 bevatten de Koninklijke besluiten van *22* Maart 1915 tot uitvoering respectievelijk voor de kolonie Suriname en voor de kolonie Curaçao van de Wet van 18 April 1585 (Staatsblad So. 98. Gouvernementsblad Wo. 21, Publicatieblad 1886. No. *2)* betreffende toepassing van de Crimineele Wetgeving voor liet Krijgsvolk te Water in de Koloniën en Overzeesche bezittingen van liet Rijk.

Eerstgenoemd besluit treedt in werking tegelijk met liet Wetboek van Strafrecht voor de kolonie Suriname, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 14 October 1910, No. 44 (Gouvernementsblad 1911. No. 1), liet laatstgenoemde tegelijk met het Wetboek van Strafrecht voor de kolonie Curaçao, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 4 December 1913, No. 61 (Publicatieblad No. 67).

Gelijktijdig worden ingetrokken de Koninklijke besluiten van 1P Februari 1887 (Stbl. No. *3i* en 38, Gouvernementsblad No. 12. Publicatieblad No. 12), zooals die thans luiden.

Departement van Justitie.
2de Afdeeling A.
No. 519. 's-GRAVENHAGE, den 29 April 1915.

betreffende krijgstuchtelijke afdoening van overtredingen.

Als een gevolg van de mobilisatie zijn de werkzaamheden van sommige krijgsraden in die mate vermeerderd, dat gevaar voor stagnatie in de afdoening van zaken dreigt. Dat gevaar zou kunnen worden verminderd. indien werd bevorderd, dat de afdoening van minder ernstige overtredingen, tijdens den mobilisatietijd gepleegd of nog te plegen, zooveel mogelijk langs disciplinairen weg zal geschieden. Uiteraard heb ik hier niet het oog op die overtredingen, welke *uitsluitend* strafbaar zijn volgens het gemeene strafrecht — immers de krijgstuchtelijke bestraffing daarvan is naar de bestaande militaire wetten niet geoorloofd — doch op die, welke naar de ieglementeii van krijgstucht, tevens opleveren een (oneigenlijk) krijgstuchtelijk vergrijp, hetgeen mij voorkomt bij verreweg de meeste overtredingen liet geval te zijn.

In verband met het bovenstaande en in liet belang van eeiie spoedige en uniforme behandeling van de minder ernstige overtredingen, hierboven bedoeld, noodig ik Uweledelgestrenge uit. voorzoover van U afhangt, te bevorderen, dat die overtredingen zooveel mogelijk ais oneigenlijke krijgstuchtelijke veigi ijpen zullen worden afgedaan en dan strafrechterlijk buiten vervolging zulleii worden gelaten.

Mocht de uitvoering dezer aanschrijving in bepaalde gevallen practisch op bezwaren stuiten, dan gelieve Uweledelgestrenge mij daaromtrent de noodige mededeelingen te doen.

De Minister van Justitie

B. ORT.

Aan
heeren Auditeurs-niilitaii bij de krijgsraden voor de Landmacht en den Fiskaal bij den Krijgsraad voor de Zeemacht te Willemsoord [1]).

---

[1]) Zie in verband met deze circulaire de ingezonden bijdragen van Mr. M. H. de Boer in W. v. h. R Nos. 9776[4] en 9781[4]. Red.

Departement van Justitie
2e Afdeeling A.
No. 524.
Bericht op schrijven van 6 Mei 1915,
No. 2238. 's-GRAVENHAGE, den 8 Mei 1915.

betreffende krijgstuchtelijke afdoening van overtredingen.

In antwoord op nevensvermeld schrijven heb ik de eer UWelEdelGestrenge mede te deelen, dat de door U bedoelde overtreding (wielrijden zonder voorgeschreven licht) ook m.i. vatbaar is voor krijgstuchtelijke afdoening.

M.i. is bij de overtrediiig door een militair van wetten, reglementen verordeningen, enz. de tucht in het algemeen wel degelijk betrokken. De militaire tucht eischt ongetwijfeld „het nalaten van elk min voegzaam en inet de waardigheid van den militairen stand strijdig gedrag ook *buiten dienst*" (van der Hoeven, Militair Straf- en Suchtreclit, III, bl. 31), het Reglenrent op den Inwendigen dienst aan boord Hr. Ms. Oorlogsscliepen verplicht den schepeling „mede te werken tot handhaving van de orde *ook in de maatschappij*" (art. 437), *ja* zelfs de overtreding in den vreemde van huitenlandsche wetten kan (verg. v. d. Hoeven, II, bl. 32) als krijgstuchtelijk vergrijp worden gestraft. h fortiori geldt derhalve m i. hetzelfde voor de overtrediiig van Nederlandsche wettelijke voorschriften en kan deze in het algemeen geacht worden met de militaire tucht en orde onbestaanbaar te zijn.

Wat ten slotte betreft de strafreden, schijnt liet mij eenigszins gewrongen, de in den aanhef dezes bedoelde overtreding te qualificeereii als „.het plegen van geringe excessen op straat". M.i. is het juister oni de mutatie enkel te doen luiden: „gehandeld tegen de bestaaride voorschriften op liet wielrijden."

Bij het bovenstaande moet uiteraard niet uit liet oog worden verloren de mogelijkheid, dat de militaire rechter ter gelegenheid ra11 eeiie reclame eene andere opvatting dan de hier verdedigde mocht blijken te zijn toegedaan. Dit zal eclrter moeten worderi afgewacht.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

Den Heer Auditeur-Militair
te
's-Gravenhage.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Art. 216 Regtspleging Landmacht in verband met de verdediging.

De Redactie ontving van een officier die als raadsman een voor den krijgsraad terechtstaanclen militair had ter zijde gestaan, afschrift van eene correspondente door dien raadsman gevoerd tot het verkrijgen van een afschrift van liet door den krijgsraad tegen zijn client gewezen, veroordeelend, vonnis, nadat de veroordeelde verklaard had van dat vonnis in appèl te willen gaan.

Aan die correspondeiitie is het volgende ontleend:

Nadat de veroordeelde aan den secretaris van den krijgsraad verzocht had aan zijn raadsman afschrift te willen geven van het vonnis, berichtte de secretaris aan den raadsman tot het afgeven van zulk een afschrift rechtstreeks aan den verdediger niet bevoegd te zijn. Hij deelde hem verder mede dat een afschrift-vonnis met de processtukken aan het H. M. G. wordt gezonden en gaf den raad om zich te wenden tot den advocaat-fiskaal, dezen de kwestie toe te lichten en machtiging te verzoeken, dat liet afschrift reclitstreeks dooi. hem, secretaris, kon worden uitgereikt.

De raadsman richtte zich hierop schriftelijk tot den secretaris, n res hem erop dat al moge liet gebruikelijk zijn een afschrift-vonnis te zenden aan het H. M. G.. art. 216 It. L. voorschrijft afgifte daarvan aan den gecondemneerden en wel zoo spoedig mogelijk, terwijl volgens art. 231 (oud) R. L. dit zelfs ‚ten zelven dage", moest geschieden. Art. 217 noemt trouwens onder de. bij appèl, aan het Hof in te zenden stukken een afschrift-vonnis *niet*.

De secretaris bleef zich, niettegenstaande deze terechtwijzing, onbevoegd achten, maar bracht het verzoek over aan den president van den krijgsraad, die hem opdroeg den verdediger mede tc deelen dat deze zich tot het bekomen van liet gewenschte afschrift te gelegener tijd moest wenden tot de griffier van het H. M. G.

De raadsman riclitte hierop een schrijven tot liet W. M. G. van den volgenden inhoud:

. . . . . 25 April 1915.

Onder aanbieding der afschriften van de ter zake door den secretaris bij den krijgsraad te . . . . . met mij gevoerde correspon-

dentie heb ik — als raadsman van den milicien K. — de eer bij Uw Hof bezwaren in te brengen tegen de herhaalde verklaring van genoemden secretaris dat hij niet zal voldoen aan het verzoek van den veroordeelde tot afgifte eener copie authentiek van het vonnis, welk verzoek steunt op R. L. art. 216.

In dit wetsartikel wordt o. m bepaald: „Na het interjecteren van het appel zal zoo spoedig mogelijk eene copie authentiek van het vonnis aan den gecondemneerden worden afgegeven".

terwijl in liet daarmede overeenstemmende R. L. art. 231 *oud* o. m. staat geschreven: „Na het interjecteren van liet appel. zal *ten zelven dage* eene copie authentiek, van lief vonnis aan den gecondemneerden, ... worden afgegeven".

Zoowel art. 216 als art. 231 *oud* vervolgt dan: *en zal wijders* ..... door den gecondemneerden worden gepasseerd eene volmacht in blanco enz.

Ook dit vervolg in één adem wijst er op, dat en liet afgeven der copie en het passeeren der volmacht handelingen zijn, die in den regel nog behooren te geschieden in de residentie van den krijgsraad.

Van de uit de overgelegde aan mij gerichte brieven blijkende meening, dat, om de copie authentiek te verkrijgen, hetzij machtiging van deu Advocaat-Fiscaal, hetzij aanvrage ter Griffie van Uw Hof noodzaal\-elijk is. kan geen spoor *in de wet* ontdekt worden.

Toch verklaart de secretaris bij den krijgsraad te.... dat hij liet afschrift-vonnis zal aanbieden aan Uw Hof en dat niettegenstaande R. L. art. 217 wel de volmacht, doch *niet* de copie noemt onder de door den secretaris aan het Hoog Militair Gerechtshof te zenden bescheiden.

Daar Z. W. E. G. zich van elke motiveering onthoudt, kan ik geen andere verklaring voor zijne opvatting vinden, dan dat wellicht nog invloed uitgaat van art. 116 der *ingetrokken* Justitieele voorschrifteii voor de Landmacht, hetwelk bepaalde: „Rij appèl van de zijde des veroordeelden ..... wordt door den auditeur-militair *eene authentieke copie* van liet vonnis en eene procuratie in blanco ..... met het, origineele vonnis .... aan het Hoog Militair Gerechtshof toegezoiitien."

Bij de duidelijke bewoordingen der wet sluit zich aan *Koolemans Beijnen* 1898 blz. 410: „Na het interjecteren van het appel *ontvangt de veroordeelde* een afschrift van liet vonnis en passeert hij ..... eene volmacht".

Zonder eenigen twijfel is m. i. de weigering der afgifte van eene copie authentiek *onwettig*.

Bovendien kan zij in niet geringe niate den veroordeelde nadeel berokkenen.

Kaar aanleiding der in het vonnis aangevoerde gronden zal hij in hooger beroep meermalen *zelf* eene nadere verdediging willen voeren.

Maar ook zou liet kunnen voorkomen, dat de veroordeelde na van de motiveering van liet vonnis kennis tr hebben genomen, liet appel zou willen intrekken:

in het onderhavige geval L. v. is den veroordeelde in strijd niet R. L. artt. 196 en 211 slechts het dictum van liet vonnis medegedeeld, terwijl — zooals blijkt uit schrijven No. . . . . dd. 21 April 1915 — het vonnis eerst gereed zal zijn *over een paar weken. Hij* is dus gedwongen geweest, teneinde den termijn niet te laten voorbijgaan. in hooger beroep te komen alvorens kennis te hebben kunnen nemen van de motieven welke tot zijne veroordeeling hebben geleid.

Dit is m. i. in vele gevallen een misstand en de eene onwettigheid volgt m. i. op de andere, wanneer men *tegen den zin van den veroordeelde* het afschrift-vonnis hem onthoudt. Zijne verdediging, zijne belangen kunnen daardoor ernstig worden geschaad.

Al moge liet eene goede regeling zijn — met instemming van den veroordeelde — de copie op te zeilden aan het H. M. G. ter uitreiking aan den practizijn, dit wettigt niet alzoo te handelen. indien die gecondemneerde uitdrukkelijk anders verzoekt.

Bovendien zou tle practizijn hetzii wellicht een tweede afschrift kunnen ontvangen, hetzij melliclit inzage kunnen nemen van het origineele vonnis tegelijk met de processtukken, hetzij van den veroordeelde liet afschrift ter inzage kunnen nemen.

Dat dit laatste vroeger regel was, blijkt duidelijk uit een besluit van erfstadhouder Willem Friso d. d. 28 Aug. 1750 (M. H. T. VI. blz. 132), waarop waarschijnlijk nog het tegenwoordige wetsartikel is gegrondvest, .,dat aanstonds naa het pronuncieeren van het vonnis, een copie authenticq daarvan *aan den gecondemneerde* ter zijnen koste zal worden gegeeven, ell wijders de gecondemneerde voor commissarissen van den krijgsraad en den auditeur-militair . . . . . sal passeeren een procuratie op soodanigen procureur . . . . als hij tot liet vervolgen van zijn appèl zal willen employeeren, aan wien *de gecondemneerde* gehouden sal zijn de voorschr. procuratie met *de copie authenticq van het vonnis* en de noodige instructie ten spoedigste over te senden, enz."

Ingevolge het bovenstaande roep ik eerbiedig de tusschenkomst van Uw Hof in, opdat te zijner tijd voldaan worde aan de uitdrukkelijke bepaling der wet en gehoor worde gegeven aan het verzoek van den veroordeelde K.

De officier-raadsman,

. . . . . .

Op dit schrijven werd in dato 1 Mei 1915 van het Hof bericht ontvangen dat liet den secretaris vaii den krijgsraad had te kennen gegeven „dat. ingevolge de bepaling van artikel 216 der Rechtspleging bij de Landmacht, een afschrift van liet vonnis in zake K. rechtstreeks aan hem. als raadsman vaii K. behoort *te* worden afgegeven".

Onderwijl had de uitspraak van het vonnis op 30 April plaats gehad. De raadsman ontving echter niets en richtte zich daarop

bij schrijven van 11 Mei weder tot den secretaris van den krijgsraad, verwijzende naar 's Hofs beschikking, met verzoek om bericht of hij tijdig liet bedoelde afschrift zou ontvangen. En op dit schrijven ontving hij, in dato 14 Mei 1915 ten antwoord dat het vonnis met het afschrift in zake K. reeds op 3 Mei aan het H. M. G. was opgezonden en de secretaris hem liet afschrift van dit vonnis dus niet kon ter hand stellen.

Kog denzelfden dag richtte de raadsman zich toen andermaal tot liet H. M. G. en mocht daarop eindelijk per ommegaande liet afschrift ontvangen.

De geachte inzender maakt de opmerking dat liet hierboven vermelde als bewijs kan strekken welke moeilijkheden soms den beklaagde in den weg worden gelegd. Wij deelen die opmerking volkomen. De raadsman had het gelijk o. i. aan zijne zijde. Hij had zich ten overvloede ook nog kunnen beroepen op art. 838 Wetb. v. Burgerlijke Regtsvordering De bij deze zaak betrokken secretaris van den krijgsraad lioesterde blijkbaar een buitengewone vrees voor koud water, maar niet begrijpelijk is dat ooli de *president* de toch geen twijfel latende wetsbepaling zoo absoluut miskende. Zeker is het dat de raadsman hier al zeer weinig medewerking mocht vinden bij de vervulling van zijne taak. Als meii clan zoo star vasthield — in strijd met de wet -- aan de gewoonte van *het* afschrift aan liet Hof te zenden, had men zeer wel den verdediger een ander afschrift kunnen uitreiken.

Het bovenstaande was reeds geschreven toen n-ij. in dato 21 Juni 1915. alsnog van den geacliten inzender ontvingen liet hierondervolgende

NASCHRIFT.

Zeer merkwaardig is m, i. liet vervolg van liet conflict in zake R. L. art. 216.

In het belang der militaire justiciabelen neid van de weigerende houding van den betrokken secretaris bij schrijven d.d. 16 Mei 1915 kennis gegeven aan Z. E. den Minister van Justitie, onder mededeeling, dat de correspondentie in afschrift berustte bij liet H. M. G.

Op 19 Juni 1915 deelde de president van den krijgsraad mede, dat, blijkens brief van liet D. v. J. ie Afd. A No. 304 d. d. 14 Juni 1915, de grief van den officier-raadsman *ongegrond* nas bevonden, naar aanleiding van de voorstelling omtrent het gebeurde door den president aan den Minister op diens verzoek gegeven. Tevens werd dell raadsman medegedeeld:

1. dat de weigeringen van den secretaris gegrond waren op een vroeger (na het inwerkingtreden dei. gewijzigde R. L.) door het H. M. G. te kennen gegeven verlangen, dat liet afschrift bedoeld bij art. 216 steeds zou opgezonden worden aan het Hof. De toenmalige secretaris had zich nl. daartegen verzet.

II. dat art. 216 niet *expressis verbis* den *secretaris* tot het geven van afschrift verplichtte. Ware dit wel het geval, dan eerst zou de raadsman gelijk hebben gehad. De secretaris voegde daar nog bij, dat hij zich hield aan de *letter* van de wet en de bij den krijgsraad geldende *usances*.

III. dat het H. M. G. naar aanleiding dezer zaak bepaald heeft, dat voortaan, in plaats van toezending van liet afschrift-vonnis aan het Hof, volstaan kan worden met eene mededeeling, dat de copie aan den veroordeelde ia afgegeven.

IV. dat de pronunciatie van liet vonnis heeft plaats gehad op 30 April 1915 en de opzending van liet afschrift aan liet El. Bl. G. op 3 Mei, terwijl eeist 4 Mei de Secretaris bericht van het Hof ontving tot rechtstreeksche afgifte der copie aan den raadsman. Hierbij zij aangeteekend, dat laatstgenoemde 29 April 1915 het H. M. G. telegrafisch in kennis stelde met het plotseling bericht omtrent de uitlezing van het vonnis op *30* April.

Teii slotte mag geconstateerd worden, dat de door den raadsman verdedigde uitlegging van art. 216 blijkbaar gedeeld wordt door het Hof (zie ad III hierboven en brief H. M. G. d.d. 1 Mei 1815), maar dat de secretaris, zich beroepende op de (onvolledige) letter der wet en de usances, de geest der wet miskent, met welke opvatting zoowel de president van den krijgsraad als liet Departement van Justitie instemmen.

Wij vinden daarin geen aanleiding om in onze hierboven weergegeven zienswijze wijziging te brengen.

Openbare behandeling van klachtzaken.

Gelijk bekend mag worden verondersteld hebben de krijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof steeds den regel gehuldigd dat het onderzoek in te stellen, naar aanleiding van een beklag ingebracht door eeii militair orer eene aan hem opgelegde disciplinaire straf, niet in liet openbaar behoort te geschieden en dat evenmin de te dier zake genomen beslissing openlijk behoort te worden uitgesproken Van de genomen beschikking wordt een afschrift uitgereikt aan den straffer en aan den advocaat-fiskaal; naar gelang der omstandigheden ontvangt de klager soms óók een afschrift. doch meermalen ook slechts eeii uittreksel.

De herzieningswet van 31 October 1918 (Stbl. no. *334)* heeft in de artikelen der rechtsplegingen waaruit de reclameprocedure wordt afgeleid. wijziging op dit punt niet gebracht en de zoo evengenoemde praktijk is dan ook na het in werking treden dier wet, op *20* December 1913, gehandhaafd gebleven. De betrekkelijke artikelen zijn echter

bestemd om te verdwijnen bij de invoering van de nieuwe? Wet op de krijgstucht. Bij § VI (artt. 61—68) van deze wet is eeiie nieuwe regeling getroffen betreffende het „Beklag over opgelegde krijgstuchtelijke straf" en is dit geschoeid op eeiie leest die op belangrijke punten sterk afwijkt van de thans gevolgde praktijk. Zoo zal o.a. liet onderzoek in een klachtzaak nooit meer geschieden door een krijgsraad. Is eeii gestrafte die eerst zijn beklag bij den meerdere van den strafoplegger gedaan heeft met diens beslissing niet tevreden, dan is hij bevoegd de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof, of. indien hij zich bevindt op weg naar Oost-Indië of aan boord van eeii oorlogsvaartuig aldaar. die van liet Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, in te roepen.

Met betrekking tot het door liet Hoog Militair Gerechtshof in te stellen onderzoek zijn enkele voorschriften gegeven maar een eigenlijke procesgang is in de Wet op de krijgstucht evenmin te vinden als in de nu nog geldende rechtsplegingen. Wel wordt bepaald dat de door het Hof te geven beslissing, bij met redenen omkleede beschikking, in het openbaar wordt *uitgesproken.* (Aaii eeiie veel verder gaande *behandeling* óók in liet openbaar dacht toen niemand).

Het verdient opmerking dat iii het Regeerings-ontwerp die bepaling niet voorkwam: zij is later ingelascht als gevolg van eeii amendement voorgesteld door de Commissie van Voorbereiding (1).

Die Commissie had tevens gewenscht, dat aan den gestrafte een afschrift van 's Hofs beschikking zou worden uitgereikt. *Dit* voorstel heeft de Regeering echter *niet* overgenomen en. toeii bij de openbare beraadslagingen in de Tweede Kamer de heer Verheij op de zaali terugkwam, bepaaldelijk afgewezen.

Op welke gronden?

De Regeering, die blijkbaar die *uitspraak* in liet openbaar al met weinig welwillende oogeii iil de wet zag voorgeschreven, verklaarde bij monde van haar commissaris. prof. Van der Hoeven. dat zij meende daarmede reeds vei. genoeg te zijn gegaan en „dat men niet dan hoog noodig is, ertoe behoeft mede te werken oiii de beschikkingen hier bedoeld. te brengen in handen van de mindere militairen (b). die er vaak misbruik van zullen maken. die daarmede iii de kazerne, om zoo te zeggen, zullen te koop loopen. Wanneer dergelijke verbreiding in alle gevallen plaats heeft zal liet gevolg zijn dat liet Hof zijne beschikkingen veel minder zal motiveeren dan tegenwoordig en dat wij zullen krijgen een bloot feitelijke motiveering. Wat er tot nog toe in stond ten aanzien van de wijze waarop de strafoplegger zijn tank heeft vervuld. zal wegblijven".

---

(1) Van der Hoeven. Militair Straf- en tuchtrecht III blz. 531 vlgg. Zie ook blz. 526

(2) Ook niet van officieren. Men denke aan het een paar jaar geleden zoo gerucht makende geval van den kapitein S. Zie Mil. Hecht. Tijdschrift VI. in het bijzonder blz. 99.

Hierdoor, betoogde de Regeerings-Commissaris verder, zal de Regeering een middel worden onthouden om te weten welk gebruik, misbruik of onverstandig gebruik sommige strafopleggers maken van hun bevoegdheid daar liet Hof wel zal inzien, (1) dat dergelijke aanmerkingen op den superieur iiiet mogen komen onder de oogen van den inferieur eii iiiet in de kazerne behooren tc circuleeren. Hij zegt dat eindelijk nog: „Mijns inziens is men hier al zeer ver gegaan door de uitspraak in liet openbaar toe te laten".

Gelijk gezegd, over eene openbare *behandeling* werd geen woord gerept. Men vond het blijkbaar van zelf sprekend dat daarvan in tuchtzaken geen sprake moest zijn. En deze opvatting is. naar onze meening, thans nog even juist als in 1902: voor wetswijziging op clit punt is er niet de minste aanleiding. Wij zouden er dan ook niet aan gedacht hebben die openbare behandeling liier ter sprake te brengen, ware liet ons niet gebleken dat sommigen in den laatsten tijd de wenschelijkheid ja de noodzakelijkheid hebben uitgesproken om, evenals in het strafproces, ook het onderzoek in militaire beklagzaken in het openbaar te doen geschieden. Redenen welke daarvoor zouden pleiten, zijn ons echter onbekend gebleven. Wel zijn er daarentegen o.i. meerdere argumenten waarom eeiie dergelijke nieuwigheid weinig aanbevelenswaardig schijnt.

Talrijk zijn in onze wetgeving de bepalingen die betrekking hebben op het opleggen van disciplinaire straffen, maar nimmer wordt een aan die oplegging voorafgaand *in het openbaar* gehouden onderzoek ooorgeschreveii. Integendeel, waar in die gevallen op dit punt regelen zijn gegeven. bij dat onderzoek in acht te iienieu, is juist ineerrnalen, in het bijzonder n-aar het onderzoek is opgedragen aan een rechterlijk college, bepaald dat dit c.q. in te stellen onderzoek *niet* in het openbaar zal plaats vinden. Zoo bijv. bij de regelen geldende voor de reeliterlijli-e tucht, art. 11 der wet op de Regterlijke Organisatie (‚Het onderzoeli heeft plaats iii raadkamer"), bij het Reglement van orde en discipline voor de advocaten en procureurs (artt. 11 en 28), bij de wet op het Notarisambt (art. 56).

Waarom zou men nu speciaal voor het militair-disciplinaire recht van de algemeen op dit stuk in de Nederlandsche wetgeving gehuldigde beginselen, gaan afwijken?

Het lioofdhezn aar hiervoren genoemd, hetwelk der Regeering in 1902 aanleiding gaf oin zich bepaald *te verzetten* tegen liet steeds en verplicht uitreiken van een afschrift van de beschikking van liet Hoog Militair Gerechtsliof in klachtzaken aan den gestrafte. geldt nog in veel sterkere mate tegen eeiie *behandeling* van die zaken in het *openbaar*.

Eene vergelijking met liet *straf*proces gaat ten dezen volkomen mank, zelfs voor hen die zooals wij, niet gelooven aan een principieel, qualitatief verschil tusschen rechtstraf en tuchtstraf en die

(1) In de zaak X heeft liet Hof, nog in zijn oude samenstelling, aan deze verwachting niet beantwoord.

overigens als regel de heilzame strekking van de grondwettelijk geeischte openbaarheid der terechtzittingen gaarne onderschrijven.

Voor den militairen *straf*rechter verschijnen slechts enkelen, gewoonlijk mindere militairen: *disiplinaire* straffen worden dagelijks in vrij grooten getale opgelegd, ook wel aan onderofficieren en officieren. Bij strafzaken komen handelingen vnn superieuren slechts *bij uitzondering* ter sprake en blijft in elk geval de wijze waarop de eerste rechter de zaak behandeld en beslist heeft als aanmerking op zijn persoon, buiten bespreking.

Geheel anders bij vele disciplinaire zaken. Daarbij speelt herhaaldelijk het oordeel over de wijze van optreden van officieren en onderofficieren eene belangrijke rol en wordt *bijna altijd* de wijze waarop de commandant strafoplegger de zaak behandeld, onderzocht of Geslist heeft min of meel direct ter sprake gebracht.

Wat heeft daarmede iiu liet groote publiek te maken? Welk belang is er mede gebaat dat de dagbladpers — in het bijzonder die, welke, in geval het optreden van een meerdere of een strafoplegger minder juist is geweest, daarvan dadelijk gretig gebruik zal maken om daaraan tuchtondermijnende beschouwingen vast te knoopen — de behandeling van die zaken den volke kond doet? *Niet* het belang van den gestraften militair, want deze heeft alléén belang bij de beslissing en, bij die beslissing liet gelijk aan zijne zijde vallende, bij herstel, voor zoover noodig en mogelijk, van het hem aangedane onrecht. I-let is onnoodig en hij zal, redelijk mensch zijnde, ook niet verlangen dat bovendien nog de fout van zijn superieur wordt gepubliceerd. Niet redelijk mensch zijnde, kan zoodanige publicatie alléén zijn wensch tot aan de kaak stellen van zijn superieur bevredigen, niet zijn *rechts*gevoel. Een *goede* reden voor publicatie ontbreekt, liet *eenige gevolg* zal meermalen zijn nadeel voor de krijgstucht.

Terecht wijst Mi. M. de Pinto (1), naast de voordeelen, op de nadeelen die reeds aan de publiciteit der behandeling van *straf*zaken zijn verbonden en even terecht betoogt hij dat in elk geval openbare behandeling van *tucht*zaken niet den booze is. Eene openbaarheid, voor *straf*zaken tot *bevordering* en in naam *van het algemeen belang* voorgeschreven, zou doorgevoerd tot tuchtzaken, veeleer juist het tegendeel uitrichten. Het geheel in eigen boezem besloten houden vaii deze domestica castigatio — zegt liij — vloeit uit den aard der zaak voort en is tot bereiking van het daarmede beoogde doel ten zeerste bevorderlijk. Het voordeel dat eene openbare behandeling vaii strafzaken aanbiedt in zoover het anderen vaii het plegen van strafbare feiten zal kunnen terughouden (2) geldt voor tuchtzaken, tegenover het publiek niet, terwijl *zij*, ten aanzien vaii wie dat wèl geldt, 111. de militaire omgeving, toch wel met de disciplinaire bestraffing bekend

(1) „Bijdrage tot de leer der disciplinaire bestraffingen van Staatswege bedreigd", blz. 63 vlgg.

(2) Zij kan op zeker soort van auditorium een tegengestelden invloed uitoefenen, meer overeenkomstig den somtijds heilloozen invloed van prikkellectuur.

worden. De gelegenheid oin zich zaclit aan anderen te spiegelen blijft in voldoende mate bestaan.

Voor zoover ons bekend is, komt openbare behandeling van tuchtzaken in iiiet ééne vreemde militaire wetgeving roor.

In vele gevallen zal ook eeiie openbare behandeling eener klacht aan den klager *zelven* weinig welgevallig zijn. Eene behandeling à la barbe du public heeft toch voor velen en juist roor de besten iets pijnlijks en onaangenaams (1). De zaken zijn meestal wel vaii niet zoo ernstigen, maar toch dikwijls van vrij persoonlijken, soms van intiemen aard. Bovendien. het publiek zal geen onderscheid maken tusschen tucht- en strafzaken, te meer niet waar die door hetzelfde college behandeld worden.

Een discipliiiair gestrafte die werkelijk te goeder trouw meent ten onrechte of te zwaar te zijn gestraft, zal wellicht *om* die *publieke* behandeling van een beklag maar liever afzien en met liet zijns inziens geleden onrecht blijven rondloopen. Alweer ten nadeele van het recht en van de tucht.

Van een juist militair beginsel gaan uit de voorschriften vaii artt. 145 en 146 van de Instructie voor de commandeerende officieren van Hr. Ms. oorlogsschepen, bepalende dat het onderzoek van overtredingen of tekortkomingen waaraan machinisten of onderofficieren schuldig worden geacht, geschieden zal zooveel mogelijk buiten tegenwoordigheid van hunne riiinderen. Betreft liet officieren dan nioet dit onderzoek zelfs in de kajuit plaats vinden. In flagranten strijd met dit beginsel zou liet zijn om nu bij beklag openbare behandeling te gaan voorschrijven.

Tucht dieiit in het algemeen tot bevordering van plichtsbetrachting, eensgezindheid en eendrachtige samenwerking, regelmaat en orde in een bepaalden kring van personen, zoomede tot vorming of opleiding voor een bepaald doel. Evenals in andere kringen of groepen van bijzondere personen en ambtenaren, beheerscht sok in de *militaire* organisatie het voor die organisatie speciaal geldende tuchtrecht, zooals dit iii verschillende krijgstuchtelijke bepalingen is neergelegd, uitsluitend die organisatie. Het werkt daarbuiten niet eri. al eischt het algemeen belang eeiie goede uitoefening vaii het krijgstuchtelijk recht, zoo is toch openbare behandeling van militaire tuchtzaken. waar het de toepassing van tuchtmiddelen betreft, iiiet in overeenstemming met vorenstaand tuchtbeginsel.

Een gelijkstelling met de behandeling van *straf*zaken zou consequent moeten leiden tot eeiie openbare behandeling van beklagzaken ook ingeval de hoogere militaire autoriteit is aangewezen om over liet beklag eeiie beslissing te geven en, nog een stap verder gaande, ook reeds bij het eerste onderzoek door of van wege den commandant iii te stellen. Toevoeging van een raadsman zou dan ook nog als

---

(1) Men denke hier ook aan de behandeling van liet wetsontwerp op de voorwaardelijke veroordeeling, waarbij van verschillende zijden reeds het in het openbaar terechtstaan als eene „straf" werd beschouwd.

noodzakelijk voorgesteld moeten worden. Wij betwijfelen het of er velen zullen zijn die deze consequenties willen aanvaarden, maar dan blijkt tevens voldoende dat de premisse mede om die reden ook *practisch onjuist* moet zijn en *onaannemelijk* is.

Kaar onze meening is de rechtspositie van den Nederlandschen militair in tuchtzaken zoowel thans als in de toekomst met voldoende waarborgen omgeven. Voor de geringste hem opgelegde straf staat lieni een tweevoudig recht van beklag open, eerst bij eene hooge militaire autoriteit. daarna bij een volkomen onafhankelijk rechterlijk college Nóch in vergelijking met andere groepen van ambtenaren of iiiet personen in dienst van particuliere instellingen, noch in vergelijking niet militairen vaii andere naties lieeft hij in dit opzicht reden tot klagen. De vraag is zelfs gewettigd of van die ruime bevoegdheden niet meermalen gebruik. om iiiet te zeggen misbruik wordt gemaakt ten nadeele der krijgstucht. En ook om die reden mogen zeker andere factoren die in dezelfde niet gewenschte richting zouden leiden, o.i. niet ingevoerd worden.

Straftoemeting en dienstweigering.

Meermalen troffen ons, bij de kennisneming der Sententies vaii liet H. M. G., den laatsten tijd de in onze oogen buitengewoon lichte straffen die het Hof oplegde ter zake van toch ernstige militaire misdrijven, gepleegd iiog wel in een tijd dat de geheele krijgsmacht op voet van oorlog is gebraclit. Wij meenden dat de tucht daarvan een ongunstigen terugslag moet ondervinden maar lieten desniettemin na hierop de aandacht te vestigen. overtuigd als wij zijn dat het voor een buitenstaander, niet bekend iiiet den persoon des daders en weinig bekend met de omstandigheden waaronder hij zijn misdrijf beging. steeds zeer moeilijk is een juist oordeel te hebben over de meer of mindere zwaarte van de toegemeten straf. In liet geval, bij sententie van 1 December 1914 berecht (1). schijnt echter eene opmerking niet misplaatst nu de rechter in eerste instantie, die op zijn minst even goed was ingelicht als het Hof. eene straf oplegde van drie maanden mil. gevangenisstraf, welke straf echter in appel, tegen de conclusie van den adv.-fiskaal die bevestiging van liet vonnis vroeg, werd teruggebracht tot slechts 14 dagen. En dat wegens liet uit militair oogpunt zeer zware misdrijf van dienstweigering, waarbij liet daii nog de bijzondere aandacht trekt dat de veroordeelde *zelf* in de hem door den krijgsraad opgelegde straf had berust.

Verband met het bovenstaande houdt de laatste overweging in de sententie waarbij het Hof als motief voor zijne beslissing dat de

---

(1) Zie hierna blz. 724.

eerst opgelegde straf te zwaar is. o.a. opmerkt dat de schuldige niet door den meerdere op den ernst van zijn vergrijp is gewezen. In alle bescheidenheid meenen wij dat in deze overweging eeii minder juist inzicht in goede militaire tuchtbegrippen doorstraalt. Deze eischen eeii onmiddellijke opvolging van gegeven bevelen *zonder redeneeren.* Alleen bij zéér jeugdige militairen zou misschien eene waarschuwing te verdedigen zijn, al zal zij ook dan in verreweg de meeste gevallen vruchteloos blijken te zijn. In casu gold het echter een 21 jarig soldaat, de kinderschoenen derhalve ontwassen, en ten aanzien van wien de overweging dat „gedaagde den ernst van zijn vergrijp blijkbaar niet voldoende heeft begrepen" eenigszins vreemd aandoet.

De praktijk toont, bij dienstweigering, gewoonlijk eene buitengewone lankmoedigheid. Bij het gerechtelijk onderzoek dier zaken blijkt als regel dat liet gegeven bevel minstens twee of driemalen is herhaald. dikwijls bevendien nog door verschillende meerderen. Daarnevens is de weigeraar dan nog eeii paar keer uitdrukkelijk gewezen op zijne strafbaarheid, hem gevraagd of hij wel weet mat hij doet, hem meegedeeld dat hij voor den krijgsraad, in de gevangenis zal komen, enz. Ja zelfs wordt hem wel eens een uurtje bedenktijd gegeven om zich te bezinnen of hij wellicht nog te rade zal worden om aan liet bevel gevolg te geven (men vergelijke o.a. de gevallen vermeld in M. R. T. IV, 158, 345. 612). Deze praktijk is ons steeds zeer bedenkelijk voorgekomen, zij kan in een oudemannenhuis op hare plaats zijn, met een behoorlijke militaire discipline schijnt zij ons vierkant in strijd. Daarbij komt dat wij er nog nimmer een gunstig resultaat van hebben gezien. Wèl eens een enkele maal eeii resultaat dat de geheele zaak inderdaad belachelijk maakt. 111. dat de betrokkene na herhaalde aanmaning en ruimen bedenktijd op zijne weigering terugkomt op een tijdstip dat de reden der order vervallen is, de hem bevolen dienstverrichting inmiddels reeds door een ander is uitgevoerd of het eene verrichting betrof die inmiddels onnoodig is geworden. Het is dan toch zeker absurd te zeggen dat (opzettelijke) dienstweigering door het zich later bereid verklaren de order uit te voeren, is uitgesloten. Die voortdurende waarschuwingen en herhalingen blijken bovendien veelal eerder te prikkelen en het verzet te stijven. In dit verband meenen wij te mogen verwijzen naar eene o.i. alleszins juiste overweging, voorkomende in liet arrest van het West-Indische Militair Gerechtshof van 3 October 1910 (M. R. T. VI, 224), volgens welke een herhaalde aanmaning „minstens noodeloos was en aanleiding heeft gegeven tot de herhaalde weigering van Impetrant en Eisclier en dat dit alles bij de strafoplegging van grooten invloed moet zijn".

Hierbij bedenke men nog dat liet misdrijf, als er sprake is ra11 eene waarschuwing, reeds gepleegd is en voorts dat indien die waarschuwing telkens gepaard gaat met herhaling van de order, hiervan herhaling va11 liet misdrijf het gevolg is.

Het is nog niet zoo lang geleden dat bij de marine de meening

bestond dat er van dienstweigering eerst sprake kon zijn wanneer 'iet door een meerdere gegeven bevel successievelijk door de verschillende hoogergeplaatste meerderen tot den commandant toe. ril steeds zonder succes, was herhaald. Is dit standpunt overwonnen, een ander dwaalbegrip leeft nog steeds voort. n.l. dat een bevel, wil eene weigering in de termen van het C. W. vallen, driemaal herhaald moet zijn. Men zie bijv. het vonnis opgenomen in M. ti. T. TI, 211, ell nog geen maand geleden hadden wij opnieuw gelegenheid te constateeren dat die misvatting onuitroeibaar schijnt te zijn. Het bekende „driemaal is scheepsrecht" vindt in dezen beslist ten onrechte toepassing.

Met al liet bovenstaande voor oogen wagen wij het te betwijfelen of het van het hoogste militaire rechtscollege wel goed was gezien om als 't ware een wenk te geven in dezelfde lijn, door nl.: verzachtende omstandigheid in aanmerking te nemen liet geval dat de mindere. bij dienstweigering, niet door den meerdere op den ernst van het feit is gewezen.

Temporaire Krijgsraden.

Bij Koninklijk Besluit van 16 Septeniber 1914, No. 55, werden, inet terugzicht op art. 40 der Wet van 23 Mei 1899 (St.bl. Ka. 128) en op de Koninklijke Besluiten van 29 Augustus 1913 (St.bl. So. 435) en van 8 September 1914 (St.bl. No. 448), de Commandanten der verschillende Stellingen, ieder voor zooveel betreft de stelling onder zijn bevel. en de Territoriale Bevelhebbers, ieder voor zooveel betreft het gedeelte des Rijks onder zijne bevelen, aangewezen als de militaire autoriteiten. aan wie, in gedeelten des Rijks, welke in staat van beleg worden verklaard, de bevoegdhedeii worden opgedragen bij den 4den titel van de Regtspleging bij de Landmagt aan den commandeerenden generaal of officier toegekend.

Aldus werd de mogelijkheid voorzien dat voor verschillende in staat vall beleg verklaarde gedeelten des Rijks meerdere temporaire krijgsraden in liet leven zouden worden geroepen. Op dezen grond werd ook niet de commandant van het veldleger aangewezen als de autoriteit aan welke de gemelde bevoegdheden zijn opgedragen, doch de militaire autoriteiten. onder welker bevelen de in staat van beleg verlilaarde gedeelten des Rijk.; blijvend zijn gesteld. Daartegen leverde geen bezwaar op de omstandigheid, dat de commandant van liet veldleger in eeii gedeelte van het in staat van beleg verklaarde gebied met liet militair gezag is bekleed De autoriteiten in de artikelen 7 en 40 van de Wet van 23 Mei 1899 (St.bl. No. 128) behoeven niet dezelfde te zijn, daar art. 40 alleen ziet op de uitoefening van eene justitieele bevoegdheid, die eventueel kan n-orden uitgeoefend dooi een autoriteit, welke lager staat dan hij in wiens handen het militair gezag berust.

In de in staat van beleg verklaarde gedeelten des Rijks hebben — vóór het iii werking treden der Wet van 16 October 1914 (Stbl. No. 490) — de navolgende temporaire krijgsraden bestaan:

In liet rechtsgebied van den	Samenstelling. (p. = president, l. = lid, a m. = auditeur-militair).	Werkzaamheden. (1911).
I. Territorialen Bevelhebber in *Zeeland* enz.	Op 3 Septeniber 1914 te *Axel*: Jhr. C J. v. Adrichem Bogaert, Iíapiteiii d. Infanterie, p. K. J. Adams, Eerste Luitenant-adjudant d. Infanterie, 1. J. de Roos, Tweede luitenant d. Infanterie, 1. Mr. A. H. Lijdsman, notaris te Hulst, a m. Op 25 September 1914 te *Vlissingen*: H. Bakker, Majoor der Infanterie O I. L. p. A. Hackstroh, Kapitein d. Infanterie. l. M. A. van der Lyke. Eerste Luitenant der landw.-infanterie, l. Mr. J. F. van Deinse, adv. en proc. te Middelburg, a. m.	Van 1 -25 October. In behandeling genomen 7 zaken in het stadium van voorbereiding.
II. Commandant van de kustbatterij bij *Neuzen* (voor de gemeenten Neuzen, Hoek en Zaamslag).	W. H. A. Vogel, kapitein d. Infanterie, p. P. A. Gallé, Reserve Eerste Luitenant der Landweer, l. J. K de Visser, Eerste Luitenant d. Inf. l. J. M. Mulder, waarnemend kantonrechter te Neuzen, a.m.	
III. Territoïinleii Bevelhebber in *Noordbrabant* enz. te *'s-Hertogenbosch*.	Onbekend.	Van 7--20 October. Op 9 September, toen de staat van beleg was afgekondigd, werden

In het rechtsgebied van den	Samenstelling. (p. = president, l. = lid, a.m. = auditeur-militair).	Werkzaamheden. (1914).
		alle bij den gewonen krijgsraad aanhangige zaken ter zijde gelegd. Op 7 October werden die zaken overgenomen door den temporairen krijgsraad. Ook nieuwe zaken werden daarbij aanhangig gemaakt. Op 20 October werd de normale toestand hersteld.
IV. Territorialen bevelhebber in *Overijssel* enz.	A. L. Stntius Muller, Reserve-Luiteiiant-kolonel der Landmeer, p. J.E. Snellen van Vollenhoven, Kapitein der Landweer-inf.. l. D. Toekamp Lammers, Reserve-kapitein der Landweer-Inf, l. Mr. J. A. Willinge, Reserve-Eerste-luitenant der Landweer-Infanterie, a. m. H.C. Stenriekes, Tweede Luitenant der Landweer-Inf., Secretaris.	Geene.
V. Commandant van de *Stelling van Amsterdam* te *Velsen*.	J. J. G. Jas. Officier v. administratie 2e kl. d. Kon. Marine, a.m.	
VI. Commandant r. d. *Stelling v. den Helder* te *den Helder*.	G. Snellen, Luitenant-kolonel der Landw.-Infanterie, p. J. C. J. Kempers, Reserve-kapitein der Artillerie, l. F. H. Ebbink, Eerste-Luitenant-adjudant d. Infanteiie, l.	10 Sept. — 15 Dec. De krijgsraad behandelde vier zaken.

In het rechtsgebied van den	Samenstelling. (p. = president, l. = lid, a. m. = auditeur-militair).	Werkzaamheden (1914).
	Mr. J. Sickinga, kantonrechter te den Helder, a. in. H. G. Gerdes, Officier v. Administratie 2e kl. d. Kon. Marine, Secr.	
VII. Commandant r. d. *Stelling van de Monden d n Maas en van hef Haringvliet,* te *Brielle.*	Dr. J. J. Rinkel, Dirigeeiend Officier van Gezondheid 2e kl., p. J. Menningh, Kapitein d. Grenadiers, 1. H. W. Tilanus. Eerste-Luit. d. Artillerie. 1. Mr. H. P. Heimans, Advocaat ell Wethouder te Brielle n. m. C. H. Rinsma, Eerste-Luitrilarit-Plaatselijk Adjudant, Secretaris.	October, November, December. De krijgsraad behandelde één zaak
VIII. Territorialen Bevelhebber in *Holland* enz.	Geen.	
IS. Commandant der *Nieuwe Hollandsehe Waterlinie*	Geen.	
X. Commandant der *Stelling van 'f Hollandsch Diep en het Volkerak*	Geen.	

Meer schijnt aan hoogerhand omtrent deze temporaire krijgsraden niet bekend te zijn.

Nakoming van de wet door den rechter.

„Overwegende dat voor den ernstigen rechter op den voorgrond behooren te staan de verplichtingen, hem door de wet opgelegd." (Resolutie Hoog Militair Gerechtshof van 17 Maart 1914: M. R. T. IX, bladz 331).

De boven geciteerde overweging van liet Hoog Militair Gerechtshof kwam ons in de gedachte, toen wij onlangs toevallig in handen kregen een formulier, in gebruik bij den krijgsraad te 's-Gravenhage, luideiide:

Krijgsraad te 's-Gravenhage. 's-Gravenhage, 1914.

De Secretaris van den Krijgsraad te 's-Graverilinge geeft bij deze kennis aan U

dat het door den Krijgsraad tegen U op gewezen vonnis is geapprobeerd door liet Hoog Militair Gerechtshof en zal worden gepronuntieerd ter terechtzitting van den Krijgsraad van des voormiddags te uren in liet Paleis van Justitie aan den Korten Voorhout te 's-Gravenhage (zittingzaal voor strafzaken der rechtbank).

Gij wordt bij deze opgeroepen daarbij tegenwoordig te zijn, *onder opmerking, dat op niet-verschijning geen straf is gesteld.*

De Secretaris van den Krijgsraad,

Het maren de laatste, door *ons* gecursiveerde woorden van deze kennisgeving, die in hooge mate onze verbazing opwekten. Art. 205 der Regtspleging bij de Landmagt toch bepaalt: „Alle vonnissen moeten openlijk uitgesproken of uitgelezen n-orden door den President in den vollen Krijgsraad, ter presentie van den Auditeur-Militair en *van den gecondemneerden* (1), en voorts, indien zulks door den Krijgsraad noodzakelijk of wenschelijk geoordeeld wordt. nog bovendien door den Secretaris op zoodanige andere plaats, als de Krijsraad bepalen zal.

Indien de zaak overeenkomstig het Zesde Hoofdstuk is behandeld en de gecondemneerde zich niet in verzekerde bewaring bevindt, wordt diens presentie bij de uitspraak of uitlezing vaii het vonnis niet vereisclit. De artikelen 157 en 212 zijn alsdan niet van toepassing." (2)

---

(1) Wij cursiveeren. Red. M. K. T.

(2) Aldus vastgesteld bij artt. 9 XIII en 10 XXVII der Wet van 31 October 1912 St.bl.337.

Zoo duidelijk mogelijk heeft dus de wetgever als zijn mil te kennen gegeven, dat ill het iiiilitaire strafproces de wegens misdrijf (of negens overtreding, waarop liet Zesde Hoofdstuk niet is toegepast), te veroordeelen beklaagden tegenwoordig zullen zijn bij de uitspraak van hun vonnis. Maar niettegenstaande dit peremptoire wetsvoorscliiift doet de Haagsche krijgsraad eenvoudig alsof liet niet bestond: de bovenvermelde kennisgeving wordt ook aan *die* beklaagden gezonden Die krijgsraad – de secretaris uit zijn naam -- roept den beklaagde wel op om bij de uitspraak tegenwoordig te zijn, maar *eischt* dit niet, noodigt eerder den beklaagde uit tot medeplichtigheid aan het bedrijf van *niet*-nakoming van het voorschrift der wet, door hem de wenk te geven: blijf echter gerust weg, want wanneer gij aan deze oproeping niet voldoet, kunt gij toch niet gestraft worden.

Terloops zij opgemerkt, dat liet nog de groote vraag is of inderdaad bij niet-verschijning, wanneer het betreft eene iiiet overeenkomstig het Zesde Hoofdstuk R. L. behandelde zaak betreft, straf is uitgesloten. Immers, de niilitaire chef vaii den beklaagde, lettende op liet imperatief voorschrift van art. 205 cii op art. 2 K. L., is aan die „opmerking" dat straf niet word bedreigd, geenszins gebonden. En wij zouden ons zeer wel kunnen voorstellen dat die militare chef, tenzij ook hij liet inet de voorschriften der wet zoo nauw niet neemt, déze redeneering zal volgen: gij, beklaagde, zijt militair. gij zijt „op bevel* van een daartoe bevoegde magt opgeroepen" en ingevolge art. 2 R. L. „verpligt (daaraan) te gehoorzamen"; gij zijt die verplichting niet nagekomen en daaroni is het mijn plicht u, niet toepassing vaii art. 27 Reglement vaii Krijgstugt, voor uwe ongelioorzaainlieid disciplinair te straffen. Alzoo kan de beklaagde van de zéér willekeurige „opmerking" in de hem vaii wege den krijgsraad toegezonden kennis-- geving dupe worden.

Wij moeten hier nog eens herhalen — thans aan het adres vaii den rechter zelven, speciaal van de militairen, leden van den krijgsraad – wat wij in eene vorige aflevering **(3,** bladz. 179) van dit tijdschrift in een ander verband neerschreven: vroeger. toen de krijgsraden nog uitsluitend uit militairen bestonden, zou eene dergelijke opvatting van hunnen plicht niet zijn voorgekomen. (1)

Het is ons volkomen onbegrijpelijk hoe thans de leden van den krijgsraad die opvattingen kunnen huldigen. Gaat de vaststelling van een formulier vaii een van den krijgsraad uitgaande kennisgeving geheel buiten de leden van dien raad om? Of zou hun invloed op de toepassing der met of hunne wetskennis wellicht gelijk nul zijn, en deze wijze van doen. in aperten strijd met de wet. op rekening moeten worden gesteld van den president? Wordt hun meening niet gevraagd, af geven zij zich niet de moeite de meening van den president aan de wet te toetsen? Maar den zouden wij hun wel willen toeroepen: maak studie van de niilitaire wetten, beschouw u zelf

---

(1) Zie ook blz. 430 hiervóór.

toch niet als figuranten, als non-valeurs in het college en leg u niet gemakshalve neer bij de opvattingen vaii uw president, ook waar die zich bewegen op militair-juridisch terrein: *ondervinding* heeft toch al wel aangetoond, dat die opvattingen somtijds nog al sujet à caution zijn.

Wij mogen ons i. c. met onze ernstige bedenking wenden tot den rechter (president én leden van deii krijgsraad) omdat liet gewraakte formulier -*gedrukt*, dus blijkbaar na overweging vair den inhoud voor vast gebruik bestemd- wel wordt onderteekend door den secretaris doch vaii wege den krijgsraad. Indien dan al de secretaris het voorschrift van art. 205 1ste lid. R. L. niet mocht kennen of uit onoplettendheid dit niet „getrouwelijk" zou „in acht nemen en naarkomen" (art. 371 R. L.). behoeven wij niet aan te duiden op wien de plicht rust te zorgen, dat *niet* in strijd met de wet gehandeld wordt (art. 369 R. L.).

Het is ons iiiet bekend of het Hoog Militair Gerechtshof van de boven gesignaleerde praktijk van den Haagschen krijgsraad kennis draagt. Wij vernioedeii van niet, daar anders zeker het Bof dien krijgsraad wel zou hebben aangeschreven, zich overeenkomstig de met te gedragen. Het verzuiin zou dan bij de lezing der notulen aan de aandacht van liet Hof ontsnapt moeten zijn, of wel zouden die notulen in zoodanigen vorm moeten zijn ingekleed, dat daaruit niet kon blijken dat de „gecondemneerde" bij de voorlezing van liet vonnis *niet* aanwezig is geweest.

Een bewijs dat toezicht op de handelingen vall de krijgsraden nog niet overbodig is geworden door de wijziging in hunne samenstelling, schijnt door bovenomschreven negatie van een wettelijk voorschrift weder geleverd. En als de wetgever eerlang zal behben te beslissen of het iiistituut der approbatie al of niet behoort gehandhaafd te worden, mag hij zich niet dit nu toevallig bekend geworden voorbeeld voor oogen, toch wel ter dege afvragen of de tijd daarvoor rijp is.

Mr. van Sandick oordeelde (1). dat het Departement vaii Justitie tot liet voorstel tot gedeeltelijke (2) afschaffing der approbatie gekomen is ten pleiziere der presidenten van de krijgsraden. Wat daarvan zij, van vertrouwen wekkenden eerbied voor de wet — men denke ook aan het betreurenswaardige notulenconflict — hebben verschillende krijgsraden met hun rechtsgeleerde presidenten intusschen tot lieden niet steeds blijk gegeven. En dit mocht toch, vooral ook in de militaire maatschappij, wel in de eerste plaats verwacht worden.

Wat moeten de militaire iusticiabelen, nanneer zij art. 205 van hun wetboek betreffende de rechtspleging inzien, wel denken van hun rechter die liet wettelijk gebod eenvoudig met voeten treedt door, waar de wet zegt dat zij moeten verschijnen, tot hen te zeggen gij kunt echter gerust wegblijven. Wij vreezen het ergste voor het

---

(1) R'. v. h. R. No. 9686.

(2) „Gedeeltelijke", want de bestaande approbatie nordt nel de voordeur uitgewezen, maar in anderen vorm door een achterdeurtje weder binnengehaald.

rechterlijk prestige en, indirect, ook roor de militaire tucht. die van zoo'n voorbeeld ongetwijfeld den nadeeligen terugslag zal ondervinden.

Het wil ons voorkomen dat ook de Haagsche krijgsraad tot dusver niet fortuinlijk is geweest in het bctoorien van eerbied voor de wet, en iii liet bijzonder de president van dien krijgsraad zich heeft doen kennen door gemis aan deferentie voor den hoogeren rechter. Nauwelijks toch bestond het Hoop Militair Gerechtsliof liet stout bedrijf om een vonnis van dien krijgsraad te vernietigen, of die president greep naar de pen om 's Hofs uitspraak voor het oog der rechtsgeleerde wereld aan critiek te onderwerpen. Wij zullen er ons wel van onthouden om, wat betreft de inérites der zaken die daartoe aanleiding gaven, als supei arbiter op te treden: voor beide meeningen naren goede gronden aan te voeren. Maar over het feit *zelf* behoeven wij onze afkeuring niet te verbergen. Het optreden in deze van Mr. Zaayer achten wij weinig oorbaar, in liet dagelijksch leven zouden wij zeggen, blijk gerend van gemis aan savoir-vivre, in het militaire milieu — waarin Mr. Z zijne functie uitoefent — zouden wij zeggen blijk gevend van gemis aan militaire begrippen. Uitingen van gepikeerdheid als door Mr. Z. gepubliceerd, zijn dan ook naar wij iiieeneii hij de gewone rechterlijke macht niet gebruikelijk. Het was echter bovenal de *vorm* waarin Mr. Z. meende zijne protesten te moeten inkleeden, waaraan wij ons hebben geërgerd. Zoo b.v. maar wij lazen in W. v. li. R. 9631: „De luitenant, die wist, dat hij de verordening overtreden en in zijne veroordeeling berust had, zal waarschijnlijk rol bewondering hebben gestaan voor zoo groote, juridische wijsheid van het Hof, dat hij toch vrijgesproken werd (1): Misschien werd die bewondering met wat verwondering vermengd, als hij" . . . . . enz. „En wellicht is die verwondering nog eesteeen, toen hij las, dat d, Utrechtsche appèl-rechter geen rekening houdt met de terminologie der Haagscbe verordening noch met het taaleigen dei. Haagsche bevolking ell van willekeur spreekt. waar terecht het feit onder eene der verbodsbepalingen gerangschikt werd". En iets verder, iii verband met eene andere zaak die eindigde met vrijspraak door liet Hof van een door den krijgsraad veroordeelden rijwielovertreder: ..Ook deze veroordeelde oiidervond de genade van het H. M G., . . . ".” Zal in dit geval ook niet de milicien K. vol bewondering en misschien verwondering hebben gestaan over dit initiatief van het H M. G. ?".

Hoe zoo men in de kringen der gewone rechterlijke macht oordeelen over den president van een rechtbank, die zich in publielie geschriften in dier voege uitlaat over het hoogere rechtscollege dat eeii door zijn colleqe gewezen vonnis te niet deed? Bovendien niag de vraag morden gesteld, waarom maakte de president van den Haagschen krijgsraad zich persoonlijk zoo boos over de niet goedkeuring door het H. M. G. van de iii eersten aanleg gewezen vonnissen? Uit zijn critiek zou men

---

(1i Het gold i.c een gebrek in de telastlegging.

haast afleiden dat het vonnissen betrof door Mr. Z. als kantonrechter alléén rechtsprekend gewezen. En zóó ver zal men hij den Haagschen krijgsraad met het terzijdestellen van de wet toch nog wel iiiet gaan, dat de leden van liet college van alle medezeggenschap uitgesloten zijn.

De militairen die van liet door Mr. Z. aangevangen „gekrakeel" tegenover een hooger geplaatsten rechter hebben kennis genomen, zullen daaruit eene goede leering iii het betoonen van eerbied niet hebben kunnen trekken. Zij die zich rooi. den Haagschen krijgsraad hebben te verantwoorden wegens oneerbiedige gedragingen, wegens ongepaste beoordeeling in publieke geschriften der handelingen van in den dienst boven hen gestelden, zullen ongetwijfeld rekenen op de mildheid van des krijgsraads presiclent, die zoo goed een voorbeeld gaf.

Wij zullen liet hierbij laten. Wellicht doet zich nog wel eens de gelegenheid voor om andere voorbeelden aan te halen tot staving onzer meening, dat de rechtsoefening der krijgsraden onder de werking der wet van 1912 nog niet zooveel beter is geworden dan zij daarvoor was.

Wij betreuren het voor de militaire 'justitie -– en ook voor de tucht bij leger en vloot — dat feiten als het thans in dit artikel door ons gereleveerde, zich bij een, door een burgerrechtsgeleerde voorgezeten krijgsraad kunnen voordoeii.

BOEKAANKONDIGING.

Volkenrecht door Mr. J. A. Levy.

Wij ontvingen vaii den uitgever, den boekhandel v 11 Gebr. Belinfante te 's-Gravenhage, een brochure, getiteld „Volkenrecht", bevattende de rede op 9 December 1914 door Mr. J. A. Levy, advocaat te Amsterdam, aldaar gehouden iii de Vergadering der Broederschap van candidaat-notarissen.

Als bijlagen zijn daaraan toegevoegd de zeerechtdeclaratie van Londen 1909. in Engelschen en ill Franschen tekst en de motie der Nederlandsche Reedersvereeniging vaii 10 November 1913, daartoe betrekkelijk.

Gaarne vestigen wij met een enkel woord de aandacht op dit boekje. Wat Mr. Levy zegt is steeds liet aanhooren waard, over wat hij schrijft zal geen lezer zich spoedig beklagen. Inhoud en stijl staan daarvoor borg.

De zeeman verhaalt vaii zijn stormen, de ploeger van zijn stieren. Die regel — zegt Mr. L. — geldt ook maar niet beroepskeus maar psychologische dwang hem doet inroepen. Dit ter verklaring van de schijnbaar vreemde keuze: een rede orer volkenrecht in eene vergadering vaii aanstaande notarissen, wier werkkring of toekomstig ambt met dit onderwerp al zeer weinig verband houden.

Wekte de rede dáár belangstelling, in niet mindere mate verdient zij die in den kring der lezers van dit Tijdschrift, die ook uit kracht van hun ambt meermalen het volkenrechtelijk terrein hebben te betreden.

Als een bemoedigend verschijnsel treedt bij Mr. Levy steecls weer naar voren zijn onverwoestbaar geloof iii de zegepraal van liet recht, in de overwinning van de rede over het geweld.

Het verleveridigt ooli bij hen die daaraan in onzen tijd. werkelijk niet zonder grond, zijn gaan twijfelen, de hoop op 's menschen beter inzicht. Met klem bestrijdt Mr. L. de bewering dat liet recht tusschen de volkeren lieeft afgedaan en de brutale stelling dat van lies gansche volkenrecht slechts is overgebleven: „Recht is mat ik mij straffeloos veroorloren mag". Ware dat zoo dan zou ooli alle privaatrecht zijn ondergang nabij zijn, want langzamerhand zouden ook de individuen, ontwarende hoe men, in de verhouding der staten onderling, om recht te hebben, slechts sterk behoeft te zijn, dit voorbeeld navolgen. Daarmede zou de anarchie ten troon verheven zijn.

De toeliomst is echter minder somber. Zeker, de theorie vaii het volkenrecht doorstaat een zware proef wanneer de oorlog is ontbrand. Schending vaii zijn regelen is niet van de lucht. maar zien we de schuldigen niet teren? dagelijks zich haasten oni — oprecht of

geveinsd -- een beroep te doen op datzelfde volkenrecht om hunne praktijken goed te praten, te vergoelijken, te rechtvaardigen. „Dat is de krooii vaii. de hulde aan liet Recht, dan men, het verbrekend, in wapengekletter liet smorend, zijn majesteit te eerbiedigen zich genoopt voelt".

Na enkele greepen te hebben gedaan uit liet oorlogsrecht te land. wijdde Mr. L. een groot deel van zijne rede aan de zeerecht-declaratie vaii Londen van 1909. De groote onzekerheid met betrekking tot het prijzenrecht, in liet bijzonder de belangrijke verschillen in de Engelsche en de vastelandsche opvattingen, nas reeds in 1856 aanleiding tot de verklaring van Parijs. In verband ook met liet ter Tweede Vredesconferentie in liet leven geroepen Internationaal prijzenhof was de vaststelling van gelijkvormige, meer uitgebreide gecodificeerde rechtsregelen noodzakelijk. Dit is in 1909 te Londen geschied. De declaratie is echter door geene enkele mogendheid geratificeerd. Zij lokte levendige critiek uit eii vond vooral in Engeland van jingoistische zijde strenge afkeuring. Hierbij kwam nog liet bezwaar van de Vereenigde Staten om de arresten van hun opper-gerechtsliof aan de revisie van eeii internationaal prijzenhof te onderwerpen. (1) En naar 't schijnt is vooralsnog ratificatie niet te verwachten. Naar de opvatting van vele Engelschen heeft hun land, met liet oog op den tegenwoordigen oorlog eeii narrow escape gehad door iiog bijtijds eene bekrachtiging der declaratie te weigeren.

Duidelijk stelt Mr Levy enkele hoofdpunten der declaratie in liet licht. En nu denke men niet. omdat ratificatie is achterwege gebleven, dat die uiteenzetting daardoor slechts theoretische waarde heeft. Integendeel. De declaratie geeft weer nat als bestaand gewoonterecht kon worden aangenomen. zij had niet de bedoeling om *nieuw* recht te scheppen. Als leiddraad heeft zij alzoo hare beteekenis en hoe dikwijls er van wordt afgeweken, toch wordt anderzijks steeds weer een beroep op haar gedaan.

Blijkens de aan de rede toegevoegde Motie van de Nederlandsche Reedersvereeniging zou deze door de Londensche declaratie nog alles behalve bevredigd zijn. Hare wenschen gaan veel verder: onschendbaarheid van privaat bezit ter zee met uitzondering slechts van oorlogscontrabande en beperking van deze laatste uitsluitend tot wapenen en oorlogsmaterieel, zie daar haar verlangen. Maar hoe overtuigend de motie ook moge toegelicht zijn, de teekenen zijn er niet naar dat de daarin uitgedrukte wensch iii afzienbaren tijd kans lieeft om in vervulling te gaan. We mogen al blij zijn als de Vereeniging nog eens zal kunnen geuieteii van de voordeelen eener ratificatie van de zoo reel minder ver gaande declaratie van Londen. Maar zelf.; daarvan schijnt helaas! voorloopig althans, geen sprake te zullen zijn.

d. W.

---

(1) Zie de Louter. Het Stellig Volkenrecht II, 382.

Documenten economische crisis.

In aflevering 6, Tweede Serie, van de door de Koninklijke bibliotheek uitgegeven Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar zijn opgenomen de „Maatregelen, in verband met de economische crisis genomen door het Militair Gezag", voortvloeiende uit de wet van ?:] Mei 1899 (% b]. No. 128) op den staat van oorlog en den staat van beleg. „Men moet — aldus de bibliothecaris Dr. W. G. C. Bijvanck in een kort voorwoord — honderd jaren teruggaan om dergelijke besluiten geldig hetzij voor algemeen, hetzij voor locaal belang in de jaarboeken onzer Nederlandsche Geschiedenis terug te vinden". De voorschriften bedoelen voornamelijk een controle op het verroer, ook den ongeoorloofden uitvoer van levensmiddelen en dieren te verhinderen.

Een staat van de in staat van beleg verklaarde gemeenten en een schetskaartje, aangevende de grenzen van de deelen van het grondgebied onder militair gezag geplaatst, vergemakkelijken het overzicht.

Het bemiddelend vonnis.

Onder bovenstaande titel heeft Mr C. A. J. Hartzfeld, Advocaat en Rechter-plaatsvervanger te Amsterdam, bij Scheltema en Holkema's boekhandel een geschrift het licht doen zien. Als voorstander van eene vrijere rechtshanteering, van eene rechtspraak waarbij aan de beslissing van den rechter bij wijze van compromis tusschen de strijdende partijen eene grootere plaats wordt ingeruimd, licht de schrijver zijne opvattingen uitvoerig toe. Het onderwerp is geheel van civielrechtelijken aard en valt alzoo buiten het terrein waarop ons Tijdschrift zich bij voorkeur beweegt. Wij meenen derhalve met deze korte aankondiging te moeten volstaan.

Langs wegen van eeuwige kracht.

Wij ontvingen van den Boekhandel. Gebr. Belinfante te 's Gravenhage ter recensie eene brochure getiteld „Langs negen van eeuwige kracht". (Eene bijdrage tot den vrede) door C. de Jonge geb. Van Vladeracken Het onderwerp valt buiteri het kader van ons Tijdschrift, zoodat wij ons bepalen om de aandacht van de vredesvrienden op de verschijning van deze hooggestemde „bijdrage" te vestigen.

VRAGENBUS.

Beklagrecht.

22 April 1915.

Aan de Redactie van het Militair Rechterlijk Tijdschrift.

Hoogedelgestrenge Heer.

Sedert de intrekking van de Justitieele Voorschriften zijn verschillende zaken niet meer zoo nauwkeurig geregeld. als dit tijdens het bestaan dier voorschriften het geval was. Volgens art. 15 (1) R. L. kan een krijgstuchtelijk gestrafte zich over het arrest. opgelegde straf of strafreden bezwaard vindend, zijn klachten inbrengen en mogen verzoeken, dat de zaak door een krijgsraad morde onderzocht. Stel het geval:

Een onderofficier wordt gestraft door zijn compagniescommandant.

De Bataljons-Commandant en de Regiments-commandant zien deze straf op liet dagelijksch rapport en maken daarop geen aanmerking.

De gestrafte mil zich evenwel belilagen over de straf.

Hij vraagt den Compagnies-Commandant te spreken en doet zijn beklag niet hetzelfde resultaat.

Daarna gaat hij naar den Commandeerenden Officier (Regiments-Commandant). Ook daar vaart hij niet beter.

Achtereenvolgens zou hij nu kunnen te spreken vragen den Brigade-Commandant, den Divisie-Commandant, den Commandant van het Veldleger en thans ia deze omstandigheden zelfs den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht. alvorens eindelijk te belanden bij den krijgsraad.

Mij dunkt, dat het toch niet in de bedoeling kan liggen al deze autoriteiten lastig te vallen.

Evenzeer is: de termijn, binnen welke de klacht moet zijn ingediend, vervallen, tenminste de wet spreekt daarvan niet.

De vraag die ik gaarne wilde doen is nu:

(1) Lees 17. Red.

Bestaat er een uitspraak van het H. M. G. dan wel eeii wettelïke bepaling of' ministerieele aanschrijving welke ill dezen eeii gedragslijn en liefst een beperking van het achtereenvolgens klagen hij de opvolgende autoriteiten aangeeft i

Is de tijd onbeperkt, waarin alsnog geklaagd kan worden?

U bij voorbaat dankzeggend voor Uwe bemoeiingen enz.

Gaarne voldoende aan dit verzoek meende de Redactie liet volgende te kunnen antwoorden:

Een uitspraak van het Hoog Militair Gerechtsliof betreffende liet achtereenvolgens bij *verschillende* meerderen doen van beklag over eeiie opgelegde disciplinaire straf is mij niet bekend. Toch schijnt op clit punt door liet Hof wel eens eene beslissing te zijn gegeven, immers in art. 13 (8) van de thans vervallen Justitiëele Voorschriften voor de Landmacht wordt gezegd:

„Door het Hoog Militair Gereclitshof wordt aangenomen, dat eeii klager van eeiie door den meerdere genomen beslissing niet meer bij een der meerderen vaii hem, tot wien de laatste reclame gericht was, in beroep komen kan".

Soortgelijk voorschrift komt voor de zeemacht ook voor in het na liet in werking treden der gewijzigde militaire rechtspleging vastgestelde hoofdstuk „Justitiëele Zaken" (Verordeningen Koii. Marine, Deel **3,** Hoofdstuk XI, Uitgave Mouton & Co. te 's-Gravenhage, prijs **f** 0.90). Art. 21 (9) bepaalt namelijk:

„Na eene door de hoogere militaire autoriteit genomen beslissing kan de klager niet weer bij een meerdere van die autoriteit in beroep komen".

Er is dus m.i. alle aanleiding voor de militaire chefs om slechts *éénmaal* beklag bij eeiie hoogere militaire autoriteit toe te laten. Is de klager met diens beslissing niet tevreden, dan moet hij verder zijn beklag doen bij den Krijgsraad (of bij liet Hoog Mil. Qereclitshof').

Deze opvatting wordt blijkbaar in Oost-Indië eveneens gehuldigd (zie A. V. L. Barré, Het Militair Strafrecht in Ned.-Indië, 3e druk. 1898. 1ste gedeelte, Rechtspleging, blz. 329/330).

Wel zegt daarentegen Mr. Millard (zie Mil. Recht. Tijdschrift, Deel II, blz. 341) dat een gestrafte bij de verschillende chefs vaii den strafoplegger achtereenvolgens zijn beklag kan doen. maar die bewering, daar zonder eenige nadere motiveering neergeschreven. is m. i. niet juist: zij vindt nergens steun.

In verband met het vorenstaande vestig ik nog Uwe aandacht op art. 1 van het Kon. besluit van 3 Juni 1908 (St.bl. No. 194) waarbij evengenoemd art. 13 (8) Just. Voorschr. Landmacht werd aangevuld met de bepaling:

„Wanneer de straf is opgelegd door eene lagere autoriteit dan de korpscommandant. behoort de klager zich tc wenden tot dien commandant. Bevindt hij zich echter bij een gedetacheerd onderdeel van

het corps, en is de straf opgelegd door eeiie lagere autoriteit dan de commandeerende officier van dat onderdeel. dan behoort hij zich te wenden tot dezen laatste of tot den korpscommandant".

Niettegenstaande de formeele intrekking dier Voorschriften kan ooli deze bepaling thans nog als leidraad gevolgd worden: de inhoud van die voorschriften was toch gebasseerd, hetzij op beslissingen van liet Hoop Militair Gerechtshof. hetzij op adviezen van den advocaat-fiscaal en zoolang dáárin geen wijziging komt, behouden die voorschriften innerlijk hunne waarde.

Aangaande den termijn van beklag bij den *rechter* heeft het *El.* M. G. herhaaldelijk beslissingen gegeven. Die jurisprudentie komt hierop neer, dat de klacht mag worden ingebracht vóór. gedurende, of binnen drie dagen na het ondergaan der straf, zonderdat de tenuitvoerlegging der disciplinaire straf dooi de ingediende klacht wordt geschorst. De dag volgende op dien waarop de klager zijne straf heeft ondergaan, moet worden beschouwd als de eerste dag van dien termijn van drie dagen

Onder dcii dag waarop de straf is ondergaan, moet ten aanzien van disciplinaire straffen *van* blijvenden aard, als: degradatie of plaatsing bij liet depôt vaii discipline, worden verstaan de dag waarop aan die straf uitvoering is gegeven.

Die termijn van *drie* dagen berustte op eene analogische toepassing van art. 224 (oud) Regtspleging Landmagt, (art. 203, oud. Regtspleging Zeemagt). Ka de herziening dier rechtsplegingen is die termijn van drie dagen echter verlengd tot acht dagen (zie thans art. 211 R. L.. art. 210 R. Z.) en zal nu moeten worden aangenomen dat óók bij *beklag* de termijn van drie dagen is uitgebreid tot acht dagen. (Zie in dien zin de beschikking *van* het H. M. G. *van 4* December 1914, te vinden in Mil. Recht. Tijdschrift, Deel X, blz. 419).

Dezelfde beginselen kunnen óók worden gevolgd ingeval van beklag bij de *hoogere militaire autoriteit.* (Zie art. 12 (S) Just. Voorschr. Landm., gelijk dit artikel werd gewijzigd bij Kon. besluit van 17 December 1908 (Stbl. No. 416), en art. 19, 7de, 8ste en 9de lid Just. Zaken Zeem.).

In Uw schrijven wordt bij herhaling gesproken over „te spreken vragen", een vorm van beklag doen die m. i. minder juist en uit een oogpunt van discipline ook bedenkelijk is.

Het „te spreken vragen" vaii den strafoplegger *zelven* door een gestrafte naar aanleiding van eene opgelegde straf bcliioort al dadelijk niet te morden toegelaten. (Zie ook Collette en Van Dijk, Militaire Rechtspleging, blz. 312). Is de straf eenmaal opgelegd, dan is de zaak uit en gaat het niet aan dat de gestrafte daarover nog eens konit „praten" niet den strafoplegger. Deze is *verplicht* alrorens te straffen. de zaak (het rapport betreffende den betrokken militair) te onderzoeken. Uit militair oogpunt is er dus ernstig bezwaar tegen, dat

wanneer eenmaal straf is opgelegd, de strafoplegger den gestrafte nog eens bij zich toelaat om over de straf te spreken, mant hij verzwakt daardoor de waarde van zijn onderzoek en daarmede tevens zijn prestige. Van een eventueel niet of niet naar behooren ingesteld onderzoek moet eerst blijken bij het onderzoek der klacht door de hoogere autoriteit en blijkt zulks, dan kan er gereede aanleiding zijn voor die autoriteit om den strafoplegger daarvoor op eenigerlei wijze te corrigeeren.

Is de gestrafte niet tevreden, dan is de weg die hem openstaat, niet een beklag bij den strafoplegger, maar beklag bij de hoogere militaire autoriteit of bij den rechter (Krijgsraad of H. M. G.). En dit beklag doet de gestrafte in den vorm van eene schriftelijke verklaring dat hij zich, bijv. bij de hoogere militaire autoriteit, wenscht te beklagen. Daarvoor behoeft en behoort hij die hoogere autoriteit volstrekt niet „te spreken" te vragen. Hij kan zijne verklaring aan zijn onmiddellijken chef inleveren en deze zorgt voor de toezending aan de autoriteit die over het beklag heeft te beslissen. Deze autoriteit onderzoekt de zaak, liefst door bemiddeling. van een commissie en geeft vervolgens bij een schriftelijke beschikking, hare beslissing. Is klager ook daarmede niet tevreden, dan kan hij zich nog wenden tot den rechter (Krijgsraad of H. M. G.), maar niet meer tot eene nog hoogere militaire autoriteit.

INGEKOMEN BIJDRAGE.

Het Nederlandsch militair strafrecht voornamelijk in oorlogstijd.

Lezing gehouden op 24 Februari 1913 op uitnoodiging van de Juridische Faculteit van liet Amsterdamsch Studentenkorps

door

Mr. L. M. Rollin Couquerque.

Dames en Heeren!

Na een vrij lange periode van vrede in West Europa is in den afgeloopen zomer in onze onmiddellijke nabijheid een oorlog uitgebroken van zoo grooten omvang als de geschiedboeken ons nog niet hebben doen zien. De gevolgen, welke deze oorlog voor de belligirenten reeds heeft doen ontstaan, zijn velerlei en troffen oiis te nieer, omdat de korte afstand ons die beter doet overzien dan die, welke uit vroegere oorlogen zijn ontstaan.

Niet alleen voor de strijdende Mogendheden zijn de gevolgen van zeer groote heteekenis, doch ook voor de neutraal gebleven Staten. voor ons land in de eerste plaats. Wij mogen het als een voorrecht beschouwen niet rechtstreeks in den Europeeschen strijd te zijn betrokken, doch het is van genoegzame bekendheid, dat ook dc onzijdigheid bijzondere plichten oplegt. niet het minst aan ons, die te niidden der strijdende volken wonen. Ook voor de neutrale wetenschap bestaan zoodanige plichten, waartoe ik zou willen brengen de noodzakelijkheid om, zonder eenige vooringenomenheid, zooveel mogelijk van een objectief standpunt, den oorlog te observeeren en uit liet waargenomene gevolgtrekkingen te maken. welke tot heil van land en volk kunnen worden benut.

Uwe belangstelling in deze taak, die ook reeds in andere richting tot uiting kwam. was aanleiding tot liet verzoek, aan mij gericht, om eenige beschouwingen voor te dragen over militair strafrecht iii verband niet den oorlog. Hoewel ik gaarne aan die vereerende uitnoodiging voldoe, mag ik mij niet ontveinzen, dat mijne taak niet gemakkelijk is. Betrof het een economisch of sociaal onderwerp, er zou stof te over zijn. Elken dag brengen ons de nieuwsbladen zooveel gegevens, dat alleen reeds voor hetgeen van Overheidswege

geschied is een afzonderlijke in druk uitgegeven registratuur noodig is gebleken.

Doch over militair-rechtelijke gevolgen, zelfs in ons eigen land, zwijgt de pers in den regel. Zelden kan de buitenstaander betrouwbaar studiematerieel aantreffen, zoodat het mij niet mogelijk is op dit gebied vele aan de werkelijkheid oiitleencle bijzonderheden mede te deelen.

Ik moet U dus vragen. genoegen te willen nemen met eenige in hoofdzaak theoretische bijzonderheden over liet Nederlandsch militair strafrecht en meer in liet bijzonder met de gevolgen, welke in dat recht aan het intreden van den oorlogstoestand zijn verbonden.

Het militair strafreclit is een onderdeel zoowel van de krijgs- als van de rechtswetenschappen. Het bestaat overal waar ter verdediging van liet Vaderland een weermacht is of kan worden samengebracht en vult bij die weermacht het ook voor haar geldende strafrecht van de gewone samenleving aan. Het is daarbij echter van nog grooter beteekenis. De reclitsorde, tegen overtreding waarvan de Staat door middel van zijn strafreclit maakt, is bij de weermacht veel sterker en hare handhaving is, wil die weermacht aan haar doel beantwoorden, van overwegend belang.

Welk dit doel is, wij zien liet thans dagelijks voor ons: de weermacht vormt de sterke Staatsarm, eenerzijds bestemd tot afwering van geweld, het Staatsgezag binnen of buiten zijne grenzen aangedaan, anderzijds tot het met geweld doorzetten vaii eischeii van den eenen Staat tegenover den anderen, welker vervulling de diplomatie langs vreedzamen weg niet lieeft kunnen verkrijgen. De weermacht behoort dus de hoogst mogelijke kracht te kunnen ontwikkelen, aangewend volgens den wil van één persoon, van den opperbevelhebber, aan wien de leiding der krijgsbedrijven is toevertrouwd. Van hem iiemeii alle belangrijke opdrachten hun oorsprong: tot hem moeten alle berichten omtrent de uitvoering van die opdrachten en omtrent andere voor den strijd van belang zijnde voorvallen komen, opdat hij de gelegenheid hebbe volgende krijgsbedrijven ineen te zetten en tot uitvoering te doen brengen.

Naar die leiding moeten allen. die tot de weermacht behooren, zicli richten. Daar het hier gaat om de vernietiging van de macht van den tegenstander en niet om de vraag, aan wiens zijde liet recht is, is onderwerping van den wil, van de vrijheid vaii handelen van elken militair aan den wil van den eenigen leider noodwendige plicht. Zelfs mag de zucht tot zelfbehoud. welke in andere omstandigheden begrijpelijk zou zijn, hier niet geduld worden.

De verschrikkingen uit den modernen oorlog zijn ons van alle kanten in den nieest realistischen vorm onder de aandacht gebracht en nog stemmen alle beschrijvingen hierin overeen. dat zij sleclits zijn eene flauwe afspiegeling van de werkelijkheid. Aan alle zijden nemen de weermachten met groote uiting van vaderlandsliefde en met hooggestemd élan aan den strijd deel en is ieder militair bereid zicli

tot het uiterste in te spannen en zelfs zijn leven te geven om de overwinning van de eigen weermacht mogelijk te maken. Zoo geve men zich b.v. rekenschap van het geduld en de taaie volharding, welke het leven en de ontberingen in de loopgraven als eerste vereischte stellen; van den inoed en de zelfopoffering, welke noodig zijn voor kleine ruiterpatrouilles, die, ter verkenning in een vijandelijk land vooruitgezonden, elk oogenblik aan vernietiging bloot staan.

Maar geestdrift en goede wil zijn niet voldoende als basis van de vorming tot den krijgsdienst. Zijn de berichten daaromtrent Juist. dan hebben de Engelsche legerautoriteiten dit in den laatsten tijd herhaaldelijk kunnen waarnemen. Vrijwilligers voor de slagvelden melden zich voldoende aan, doch hun ontbreekt de gewoonte om zich in het militaire handwerk naar den mil van één centrale leiding te gedragen; bij alle waardeering voor hun met sportieve neigingen vermengd enthousiasme moest worden vastgesteld, dat behalve de technische opleiding ook militaire tucht hun deel nog niet was. Er moest worden aangevangen hun eene in alle opzichten militaire opvoeding te geven.

Onder de oorlogsnoodzaak is deze opvoeding tot militaire tucht geen al te moeilijke taak. Bij ieder is de wil goed en de drang om zijn bestemming te volgen groot. Doch de oorlogsiioodzaak is — gelukkig — uitzondering en de moeilijkheden bij die opvoeding nemen toe met den duur van de loopende vredesperiode. Het gevaar is dan verre; de kans, dat de werkelijkheid zal komen, gering en men is ten slotte mensch met al zijn eigenaardigheden, die in het vrije maatschappelijk leven tot uiting mogen komen, doch die in liet niilitaire leven, dat toch altijd bedoelt te zijn een voorbereiding voor den oorlog, *moeten* worden ondergeschikt gemaakt aan het ééne doel, waarvoor de weermacht bestaat.

Dat velen zich niet aanstonds aan die tucht kunnen onderwerpen spreekt van zelf, evenals dat niet alles met tact en goede woorden van de zijde der militaire opvoeders bereikt kan worden. De straffende hand kan niet worden ontbeerd en de noodzakelijkheid van een militair strafrecht is aanwezig.

De militaire opvoeding geschiedt in den regel in vredestijd en is er in de eerste plaats op gericht het beginsel van de ondergeschilrtheid aan den meerdere te verwerkelijken. Daartoe is noodig de onderwerping van de militairen aan een streng régime onder toezicht vaii hunne meerderen, die zelf- weder schakels zijn in den keten, welke de groote niassa van de weermacht niet den opperbevelhebber verbindt. In de omgeving waarin de militair voor deze opvoeding wordt overgeplaatst is de levenswijze streng geregeld, heerschen stipte orde, netheid en nauwgezetheid, die ook buiten den eigenlijken dienst worden doorgevoerd.

„On est citoyen avant d'être soldat" luidt een bekend gezegde. Men moet een *goed* burger zijn oni soldaat te wezen, dat wil zeggen, zich in de eerste plaats gedragen als een goed burger, zich onderwerpen aan de algemeene en bijzondere wetten, welke in den Staat

gelden, zooals van elk goed burger verlangd wordt. Terecht is dan ook van oudsher aangenomen, dat het algemeen strafrecht eveneens voor den militair geldt. Docli naast dat algemeene strafieclit zijn nog bijzondere bepalingen noodig gebleken die ontstaan zijn door liet eigenaardig karakter van de militaire samenleving, waarin de landsverdediger is overgeplaatst.

Evenals het gewone strafreclit omvat ook het militaire strafrecht twee deelen, het materieele en het formeele. Docli er is eeii kenmerkend verschil, dat in elk van deze deelen tot uiting komt. In het maatschappelijk leven houdt liet strafreclit geen rekening met en bestaat iiaast en onafhankelijk van het tuchtrecht. dat in allerlei groepen vaii die samenleving wordt aangetroffeii doch nog bijna nergens wettelijke omschrijving heeft gevonden. In de militaire maatschappij daarentegen hangen straf- en tuclitrecht ten nauwste samen. Zij staan dan ook beide in de inil. strafwetten omschreven.

Principieel onderscheid tusscheii straf- en tuchtrecht wordt door de moderne wetenschap niet meer erkend; men neemt slechts een gradueel verschil aan. Tuchtmiddelen worden dan aangewend in lichtere gevallen, terwijl in zwaardere gevallen, wanneer niet alleen de sociale tucht maar ook de maatschappelijke orde is aangetast, de strafwetgeving te liulp wordt geroepen. In de gewone samenleving nu is de beslissing ointrent toepassing van straf- en tuclitreclit in verschillende, van elkander onafhankelijke handen. Elk van deze stelsels leidt een zelfstandig bestaan en het is in grensgevallen zeer goed delili-baar. dat een of ander vergrijp zoowel disciplinair als strafrechtelijk wordt afgedaan, waarbij liet dan van het toeval afhangt of de oplegging van een disciplinaire straf ter kennis komt van den strafrechter en of het met diens opvattingen strookt om bij de bepaling van de strafmaat met de opgelegde disciplinaire straf rekening te houden.

Er valt in een enkel opzicht eenige toenadering te bespeuren van de zijde van dat tuchtrecht. Zoo staat er in de dienstvoorwaarden vaii liet spoorwegpersoneel te lezen, dat, wanneer een ambtenaar, beambte of werkman in beroep is gekomen bij liet scheidsgerecht van een disciplinaire straf wegens een feit, ter zake waarvan hij ter openbare terechtzitting van eenig rechtscollege zal moeten verschijnen, niet het onderzoek van en de beslissing in die zaak op vertoon van de dagvaarding wordt gewacht totdat bij rechterlijk gewijsde in de strafzaak zal zijn uitspraak gedaan. Na de hervatting van liet onderzoek moet het scheidsgerecht bij de beoordeeling van de billijkheid van de disciplinaire straf rekening houden met de reeds bij rechterlijk gewijsde wegens hetzelfde feit opgelegde straf.

Deze symptomen zijn echter zeldzaam en treffen niet altijd doel. Disciplinaire maatregelen worden in den regel aanstonds na liet plegen van eenig feit toegepast, terwijl op het instellen van een strafvervolging wegens datzelfde feit slechts zelden van de zijde van den strafoplegger invloed wordt uitgeoefend. In den regel beslist liet

openbaar ministerie daarin zelfstandig. later en onafhankelijk van hetgeen er vroeger mocht zijn geschied.

In de militaire maatschappij is dit altijd anders geweest. In de beroepslegers onder de Republiek der Vereenigde Nederlanden werden tot 1687 alle straffen, ook die wegens geringere vergrijpen en excessen, opgelegd door den militairen rechter. Eerst in 1687 is daarop uitzondering gemaakt voor de geringere vergrijpen, om den rechter niet meer lastig te vallen niet allerlei kleinigheden. Toen ontstond voor het eerst de bevoegdheid van de militaire meerderen om tuchtstraffen toe te passen, doch niet dan nadat de autoriteit die over de instelling van een strafproces te beslissen had, zich met de disciplinaire afdoening had vereenigd. Dit beginsel is in liet militair strafrecht steeds blijven bestaan en zal niet liclit meer morden prijsgegeven.

Ook hierin komt de eenheid van beginsel en de noodwendige centralisatie in de militaire opvoeding tot zijn recht. De meerdere, die voor die opvoeding verantwoordelijk is, beslist bij het voorkomen van strafhare, met eene goede militaire tucht onbestaanbare handelingen zijner ondergeschikten, op welke wijze die zaken behooren te worden afgedaan. Zijne beslissing is in den regel voor den rechter bindend, in dien zin dat een disciplinair afgedane zaak niet voor strafvervolging in aanmerking mag komen, terwijl een naar den rechter verwezen zaak bij vonnis *moet* worden beëindigd.

Zoowel in het militair tuclitreclit als in liet militair strafrecht kunnen de twee bekende deelen : niaterieel en formeel recht worden onderscheiden. In het militair tuclitreclit zijn deze beide onderdeelen iiiet zoo uitvoerig geregeld als in liet militalr strafrecht. Doch zij loopen aan elkander evenwijdig en houden ooli in zooverre onderling voeling, dat de rechter die uitspraak doet ill militaire strafzaken tevens is degeen voor wien beroep in tuchtzaken wordt behandeld. De waarborgen voor eene goede, met de beginselen van het strafprocesrecht strookende behandeling van tuchtzaken zijn daardoor vanzelf aanwezig.

Het materieel militair strafrecht wijst de grondslagen aan en bevat de omschrijvingen, volgens welke aan in de militaire maatschappij voorkomende bijzondere misdrijven straf verbonden is. Daarbij zijn krachtens art 91 van liet Wetboek van Strafrecht toepasselijk de algemeene beginselen. vervat in de eerste acht titels van liet eerste boek van dit wetboek. Hetgeen dus omschrijving erlangt, zijn de straf bare feiten, welke. in het militair strafreclit bekend onder den naam van militaire en gemengde delicten, niet voorkomen in het algemeen niaterieel strafreclit, dat immers ook voor den militair geldt en dat bij wijze van tegenstelling, zoogenaamde commune delicten omvat. Onder militaire delicteii verstaat men de misdrijven, welke den grond hunner straf baarheid ontleenen aan de bijzondere positie en aan de bijzondere verplichtingen van den militair Gemengd militaire *misdrijven* zijn dezulke, welke, hoewel reeds strafbaar volgens liet algemeene straf-recht, n-egei:.; eene of andere omstandig-

heid van militair belang met eene zwaardere of andere straf moeten worden geboet. Tot nu toe zijn deze twee groepen van strafbare feiten omschreven in de in 1814 en 1815 tot stand gekomen Crimineele Wetboeken voor liet Krijgsvolk te Water en te Lande. Die wetboeken zullen vervangen worden door het in 1903 tot stand gekomen Wetboek van Militair Strafrecht; aan de samenstelling van eene invoeringswet wordt nog steeds gewerkt.

Voor het tegenwoordige zijn dus de heide oude en verouderde wetboeken van 1814 en 1815 in hoofdzaak van belang. Zij zijn ontstaan uit het Reglement van Krijgstucht voor de Militie van den Staat van 1799 en uit latere ontwerpen uit de jaren 1807, 1808 en 1810, dus uit eene periode, waarin de oorlogstoestand bijna voortdurend aanwezig of in de herinnering nog zeer levendig was. Geen wonder dan ook, dat in die wetboeken het verschil tusschen tijd van oorlog en tijd van vrede zijn meerslag heeft gevonden.

Een leemte in die wetgeving is dat niet blijkt wat men onder oorlog en tijd van oorlog heeft te verstaan. Die leemte is te zonderlinger omdat het zooeven reeds vermelde art. 91 van het Wetboek van Strafrecht oorzaak is dat de uitlegging, hiervoor in het gewone strafrecht gegeven door art. 87 van dat Wetboek, voor het militaire strafrecht niet geldt. En toch zou het in het belang van de handhaving van de krijgstucht zeer wenschelijk zijn geweest dat vaststontt, wanneer oorlogstoestand aanwezig werd geacht en wanneer dus de voor dien toestand geschreven bepalingen van toepassing zouden zijn. Juist voor de weermacht is dat zeer noodzakelijk, vooral wanneer het in tijdsomstandigheden als die wij thans beleven en waarin onze weermacht zijn optreden beperkt tot het aannemen van eene afwachtende houding, dikwijls zeer bezwaarlijk valt een goeden geest en een goede tucht onder de militairen te bewaren. Het nieuwe Militaire Strafwetboek voorziet hierin op afdoende wijze, al zouden wellicht nog enkele opmerkingen van minder belang kunnen worden gemaakt. Inmiddels zou dit punt zeer wel beschouwcl kunnen zijn als een onderwerp, waarin ter gelegenheid van de mobilisatie onzer weermacht en in afwachting van de invoering van het nieuwe metboek, hij een noodwetje behoorde te worden voorzien. Waar in een groot deel van ons land met het oog op den oorlog bijzondere rechtstoestanden in het leven zijn geroepen en aan het militair gezag bijzondere bevoegdheden zijn in handen gegeven, ware het zeer wel te verdedigen geweest om, ter mille van de handhaving van een strenge krijgstucht bij de weermacht, te bepalen dat voor leger en vloot op militair-strafrechtelijk gebied tijd van oorlog aanwezig zou worden geacht.

Het intreden van den oorlogstoestand heeft volgens de geldende militaire strafwetgeving in de eerste plaats tengevolge, dat andere personen clan de eigenlijke militairen aan die wetgeving worden onderworpen. Daartoe behooren rooreerst ,allen die tot de dienst van het Leger worden gebruikt, of die het Leger volgen, als: vrouwen, marketenters, ambagts- en werklieden, de knegts en andere

domestieken van officieren." Met deze bepaling uit het C. TT. v. h. K. t. L. voor oogen geven wij er ons aanstonds rekenschap van, hoezeer dit wetboek verouderd is. Uit de courantenberichten over de krijgsverrichtingen in België en Noord-Frankrijk blijkt genoegzaam, dat de opmarsch vaii moderne troepenmachten niet meer overeenkomt met het beeld, dat in die bepaling wordt gegeven. Al die zoogenaamde legervolgelingen, die, naar het schijnt, vroeger niet konden worden gemist bij een leger op het oorlogspad, worden thans geweerd. Was het niet eren merkwaardig als onbegrijpelijk, dat Nederlandsche oorlogscorrespondenten op allerlei wijzen berichten en foto's van den oorlog aan hunne bladen konden doen toekomen, terwijl de bladen uit het land zelf niet dan hoogst zelden rechtstreeksche inlichtingen van eigen berichtgevers konden machtig worden? En aan goeden wil om de eigen legers te velde te volgen zal liet wel niet hebben ontbroken.

De gemoedelijke wijze van oorlogvoeren, behoort tot de geschiedenis. De vrouwen en marketenters. die mede ten striide trokken en nieestal gestoken waren in eene voor hare sekse toepasselijk gemaakte uniform van den troep. welken zij volgden, roepen de schilderachtige tafereeltjes uit vervlogen tijden voor den geest, waarop zij, den soldaten een hartversterking toedienende uit omgehangen vaatjes met sterken drank. staan afgebeeld. En sedert de dienstplicht allerlei ambachts- en werklieden in het Leger heeft gebracht en ook de officieren gebruik mogen maken van een oppasser uit den troep, behooren de ouderwetsche „domestieken" eveneens tot de geschiedenis.

De tegenwoordige wijze van oorlogvoeren heeft eclitcr een andere groep van legervolgelingeii in het leren geroepen, voor welke nog eens uitdrukkelijli de toepasselijliheid der militaire strafwetgeving is vastgesteld: te weten het personeel van liet Roode Kruis en wel voor zooverre toepassing van die wetgeving op dat persorieel, als zijnde niet-militairen mogelijk is. De onderworpenheid van dit personeel aan de militaire strafwetgeving duurt van af het oogenblik, waarop zij bij eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht zijn ingedeeld totdat dit dienstverband eindigt. Men mag uit deze omschrijving afleiden, dat er nog geen oorlog behoeft te zijn om indeeling van dit personeel bij eene gemobiliseerde krijgsmacht te doen plaats hebben. Vanaf dat oogenblik behooren zij dan tot de legervolgelingen, waarvan hier sprake is.

Behalve de legervolgelingen vallen onder het bereik van de militaire strafwetgeving de lieden, die, hoewel tot de meermaclit in geen betrekking staande, daarvoor uit hoofde van sommige misdrijven een gevaar opleveren. In de eerste plaats spionnen, die in of nabij een deel van de landmacht, op eenig vaartuig van oorlog dan wel in een zeehaven hun werk uitoefenen.

Voorts zij die ten behoeve van den vijand peilingen verrichten of wel teekeningen of kaarten maken van zeehavens, zeegaten, rivieren, stranden, batterijen, kampementen, versterkingen of van iets anders dat tot verdediging dient. Dan nog zij die zich in tijd van oorlog

uit of in een versterkte plaats begeven langs een anderen dan den gewonen weg, poorten, bruggen of barrières. Verder zij, die zicli schuldig maken aan het „debaucheeren" der militie of vaii zeeliedeii, dan wel aan eenige andere misdaad ten iiadeele van den Lande, van liet Leper en hetgeen daartoe behoort, of wel van een schip of vaartuig van oorlog.

Onder „debaucheeren" of ronselen van militie en vaii zeelieden moet worden verstaan het aanwerven van militairen van land- en zeemacht voor den vijand. De niet militaire schuldigen moeten zich tijdens liet plegen van het strafbaar feit bevonden hebben bij een legermacht, op een oorlogsschip of in een zeehaven.

Eindelijk zijn aan den militairen rechter justiciabel zij, die in de nabijheid van den vijand valsch alarm maken of trachten schrik en verwarming onder den troep aan te brengen, of dien troep te ontmoedigen door valsche geruchten te verspreiden; die. bij een legermacht aanwezig zijnde, ongeoorloofde correspondentie met den vijand houden. en die, als leverancier vaii legerbenoodigheden, opzettelijk of door schuld niet zorgen voor tijdige levering indien daardoor „het geluk der wapenen of der militaire operatien in gevaar is gebracht."

Doch ook hier zijn tijdsinvloeden te bespeuren.

In de eerste plaat.; zou, dit leert onze hedendaagsche positie, overweging verdienen de vraag of de militaire reclitsmaclit uitbreiding behoeft met het oog op de belangen, bij eene behoorlijke handhaving van onze onzijdigheid betrokken. Moet bijv. de Nederlandsche arbeider, die in een oorlogvoerend land gaat werken voor militaire doeleinden, hetzij aan vestingwerken, hetzij aan een fabriek van legerbenoodigheden, daardoor onze neutraliteit in gevaar brengt en wellicht tevens de positie van ons leger, indien dat iii den strijd betrokken mocht worden. moeiliiker maakt. niet even goed voor een militairen rechter morden gebracht als een spion in oorlogstijd?

Voorts is, naast deze met de vroegere wijze van oorlogvoeren nauw samenhangende bepalingen, de wet op den staat van oorlog en beleg van 1899 met een ruimere lezing voor den dag gekomen, geldende voor elk deel van ons grondgebied, dat in staat van beleg is verklaard: alle niet militairen die zich schuldig maken aan feiten. strafbaar krachtens niilitair strafrecht.

Eveneens is bij deze met voorzien in liet geval, dat in een in staat van beleg verklaard deel van ons grondgebied na het uitbreken van den oorlog de burgerlijke strafrechter, die iii eersten aanleg over een strafbaar feit belioort te oordeelen, niet te bereiken is: de ill dat gedeelte bestaande temporaire krijgsraad velt dan over dit feit in hoogste ressort vonnis.

De regeling van de wet van 1899 zal, naar liet schijnt, de oude bepalingen verdringen. Toch is op die regeling nog wel wat aan te merken. Zij geeft bijv. geen antwoord op de vraag of het militair strafrecht van de zeemacht of wel dat van de landmacht vaii toepassing zal zijn, een vraag, die in een Marine-centrum als Nieuwediep, waar ook de Marine-commandant het bevel over de stelling van

den Helder voert, niet zonder belang is. Vóór alles is toch in ecii stelling eenheid van wetgeving gewenscht ten aanzien van de daar aanwezige militairen, onverschillig of die tot de zee- of tot de landmacht behooren.

Na deze vluchtige opsomming van de personen, die hoewel geeii militair zijnde in oorlogstijd aan de militaire wetgeving zijn onderworpen, en na volledigheidshalve nog te hebben herinnerd aan de oiilangs tot stand gekomen wet, krachtens welke ook de geïnterneerde vreemde militairen onder die wetgeving zijn gebiaclit. moge een en ander volgen over den invloed. welken de oorlog op ons materieel militair strafrecht uitoefent.

Dit materieel militair strafrecht vindt zijne omschrijving in de beide Crimineele Wetboeken voor het krijgsvolk te lande en voor dat te mater.

De Koning is echter bevoegd den Commandeerenden Generaal van de landmacht in oorlogstijd „of wanneer ter zake van dien een veldleger verzameld is" en de commandeerende officieren van de zeeinacht zoowel op de reede en in de havens als in zee in oorlogstijd te machtigen oni zoodanige orders en bevelen te geven, als zij ter voorkoming van ongeregelheden eil ter stipter waarneming van den dienst zullen noodig oordeelen, mits die orders en bevelen „met den zin eil cle bedoeling" van elk der Crimineele Wetboeken overeenkomen. Hoewel omtrent de afkondiging of bekendmaking van die voorschriften niets is bepaald. moet toch in voorkomende gevallen dienovereenkomstig recht worden gedaan.

Deze bevoegdheid herinnert in sterke mate aan die, welke bij de wet op den staat van oorlog en beleg aan liet militair gezag is toegekend tot vaststelling van nieuwe gemeentelijke politieverordeningen en keuren van waterscliappeii. veenschappen en veenpolders. Deze verordeningen kunnen toch ook voor militairen van toepassing zijn evenals andere maatregelen, welke door dit militair gezag ingevolge die wet genomen kunnen worden en op welker overtreding straf is gesteld.

De omvang van het materieel strafrecht is dus in deze omstandigheden zoowel voor burgers als voor militairen aan verandering onderhevig, zooals reeds hier en daar in ons land gebleken is. Ik herinner bijv. aan een verbod om binnen zekeren afstand van onze grenzen vee te laten weiden.

Van deze bepalingen is geen overzicht te geven. hetgeen ook niet noodig is. omdat zij niet behooren tot het eigenlijk militair strafrecht. En aan de bepaling, welke in tijd van oorlog aan de militaire autoriteiten vrijheid toekent tot bet iii bet leven roepen van voorschriften ter voorkoming van ongeregeldheden in den dienst is, zoover mij bekend is. nog geeii uitvoering gegeven.

Er is dan ook nog geen tijd van oorlog voor ons aanwezig, termijl evenmin ter zake van dien ons veldleger verzameld is. Het zou echter de vraag zijn iii hoeverre daaraan behoefte kon bestaan. Men mag toch wel aannemen dat al het voor de landmacht geldend

strafrecht ten doel heeft ongeregeldheden in den dienst te voorliomen, terwijl hetgeen niet bepaaldelijk onder liet bereik van eene bijzondere strafbepaling uit liet Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande valt, allicht strafbaar is te achten niet toepassing van het beruchte art. 17 van dat wetboek: „Indien er eenige misdaden mogten voor-„komen, welke bij dit Wetboek niet zijn omschreven, zal men zich „in liet straffen en beoordeeleii van dezelven zoo veel doenlijk moeten „schikken naar de Artikelen van dit Wetboek, die inet de voorge-„komene misdrijven, ten aanzien van liet misdadige, de meeste „overeenkomst hebben". Waarschijnlijk zal de opperbevelhebber er de voorkeur aan geven, de uitwerking van deze — zij het ook niet een der grondbeginselen van strafreclit strijdige — bepaling af te wachten: hij kan zijn tijd in geval van oorlog nuttiger besteden dan inet liet doen ontwerpen en vaststellen van voorschriften voor leger-politie. Het 2. TT. v. h. K. t. W. kent ecliter niet eene bepaling als het zooeven aangehaalde art. 17 C. W. L. – van een juridisch standpunt, gelukkig. Wellicht is er hier dus een grootere kans op vaststelling van bijzondere politie-voorschriften.

De in de beide Crimineele Wetboeken omschreven strafbare feiten zijn, gelijk ik vroeger reeds zeide, zuiver militaire en gemengd militaire misdrijven. Enkele van de zuiver militaire misdrijven hebben dan nog de eigenaardigheid dat zij ook door niet-militairen kunnen worden begaan.

Zij zijn verdeeld onder verschillende titels, handelende achtereenvolgens over verraad, ronselen en spionneeren, misdaden tegen deu dienst en de subordinatie, desertie. geweldenarijen en stroperijen, diefstal en roof en ontrouw en kwade administratie. Geheel iuist is deze verdeeling niet; veel wat bv. in den titel over verraad voorkomt ware beier ondergebracht onder den titel betreffende misdaden tegen den dienst en de subordinatie, terwijl het niet duidelijk is, waarom ronselen en spioneeren in een afzonderlijken titel omschrijving heeft gevonden en niet. evenals in het ontwerp 1807 van het C. W. v. h. K. t. L. onder verraad werden gerekend.

De misdriiven van verraad en ronselen en spionneeren zijn zuiver militaire misdrijven, welke alleen in tijd van oorlog kunnen voorkomen. Men heeft de doodstraf gesteld op de zwaarste vergrijpen, waaraan vooral een militair staatsburger zich kan schuldig maken: deze verzaakt niet alleen zijn trouw als staatsburger, maar tevens dien als militair. Meer in het bijzonder den inhoud nagaande blijkt weder dat de bepalingen van het C. W. L. den stempel dragen van den tijd waarin zij zijn geschreven, dien van den vestingoorlog, en dus voor een inodernen oorlog, die veel meer in liet open veld en over groote uitgestrektheden wordt gevoerd, verouderd zijn. Strafbaar gesteld wordt bijvoorbeeld de commandant van een belegerde plaats, die zonder advies of tegen het advies van een raad van defensie, die plaats overgeeft of verlaat; die een belegerde plaats overgeeft of verlaat zonder dat de vijand daarin één bruikbare bres heeft gemaakt of zonder ten minste één stormloop te hebben uit-

gestaan. Intusschen is ook het optreden van het leger in het open veld niet vergeten: strafbaar gesteld is bijv. liet beschadigen van verdedigingsmiddelen en geschut of ammunitie, het aftappen van inundatiën. het doorsnijden van de strengen van trekpaarden in liet gevecht of bij een terugtocht, het overgeven van valsche of verkeerde orders of consignes, het verzwijgen van hetgeen omtrent de nabijheid van den vijand bekend geworden is door patrouilles e. d. het niet uitvoeren van een bevolen patrouilledienst of het niet behoorlijk doen uitvoeren van den intendance- en treindienst.

Voor de zeemacht zijn de sporen van veroudering veel minder duidelijk. Immers in 1814 was, evenals thans, de gevechtseenheid het oorlogsschip. Het zonder voldoenden grond overgeven of verlaten van een oorlogsschip kan dus thans nog even strafwaardig als vroeger worden geacht. Daarentegen zou thans minder goed voldoen de bepaling, welke een scheepscommandant, die voor den vijand vlucht of afdeinst om voor eigen veiligheid te zorgen, voor toepassing van de doodstraf behoedt, nl. dat zijn schip door eenige schoten onder water, door groote schade aan masten of zeilen of door andere zware rampen daartoe genoodzaakt was. De andere zware rampen zullen hier moeten dienen om schade aan machines, schade dooi torpedo's en ander meer modern oorlogsmolest een onderlromen te verschaffen. Voorts is in deze reeks van bepalingen weinig aandacht geschonken aan de volkenrechtelijke zijde van den zeeoorlog: strafbaar is alleen de officier die een van den vijand genomen schip onbevoegdelijk rantsoeneert. Ook is de taktiek van den zeeoorlog bijna vergeten: strafbaar is slechts de commandant die verzuimt een verslagen vijand of vijandelijke koopvaardijschepen te vervolgen.

Onder verraad heeft de wetgever ook gebracht het in de nabijheid van den vijand door geroep of geschreeuw verwarring veroorzaken onder de troepen of schepelingen alsmede het verspreiden van geruchten om het krijgsvolk te misleiden, te verleiden of te ontmoedigen. Deze strafbepalingen verouderen niet licht, al zal de nabijheid van den vijand thans wel in vele gevallen morden aangenomen, waarin het veroorzaken van verwarring door geroep of geschreeuw niet meer die nadeelige gevolgen kan hebben: welke er vroeger aan verbonden waren.

Ten aanzien van het verspreiden van geruchten in de gelederen der troepen te velde is het merkwaardig dat liet voor de strafbaarheid onverschillig is of de geruchten waar of valsch zijn. Wie zich de zorg herrinnert, welke, volgens de oorlogsberichten, besteed wordt aan liet niet-toelaten van vijandelijke gezinde en zelfs van neutrale couranten in de strijdende legers en aan het weren van niet-militairen uit de liniën, zal tevens erkennen. dat de strafwaardigheid van het verspreiden van gerucliten er niet op verminderd zal zijn.

Evenzoo is begrijpelijk liet stellen van de doodstraf op het aan den vijand verraden van het orderwoord. dat in den modernen veldoorlog nog steeds onmisbaar moet worden geacht oni zich te vrijwaren tegen

geheime overvallen. Hetzelfde geldt voor het aan den vijand verraden van andere geheimen, zoonls het geheim van een bepaalden post of onderneming, van afgesproken seinen, van een seinboek of van andere papieren, welke den vijand van nut kunnen zijn.

Het ronselen en spionneeren zijn militaire misdrijven, die eigenlijk als verraad zijn te beschouwen. Ronselen noemt men het aanwerven van manschappen ten behoeve van den vijand,iets waarop voor militairen en legervolgelingen de doodstraf is gesteld. Worden militairen voor 's vijands dienst aangeworven, dan zou tevens grond aanwezig zijn voor toepassing van de qualificatie: verleiding tot desertie. Ook hier denkt men weder terug aan den ouden tijd der beroeps- of liever der huurlegers: de troepen vocliteii voor hunne toevallige betaalsheeren, doch liet bleef mogelijk om minder gunstige typen onder deze soldaten te onderhuren voor den vijand, indien deze wat meer geliefde te betalen. De phychologische zijde van den modernen volkeren-oorlog maakt echter het ronselen vrijwel ondenkbaar eil zoover mij bekend is het bij de oorlogvoerende mogendheden nog niet voorgekomen.

Daarentegen is spionnage iii allerlei vormen en op elke wijze nog altijd aan de orde van de dag geweest, zoodanig zelfs, dat men bij de landsbevolking, die wel eens al te veel spionnen zag, van spionitis als van œil ziekteverschijnsel ging spreken. Naar het schijnt is echter de spionnage, voor zoowel zij voorkomt, in den tegenwoordigen tijd geen bepaald oorlogsverschijnsel meer, doch bereikt zij in vredestijd haar hoogtepunt. De bewegingen des vijands, voor welker kennis vroeger in de eerste plaats spionnen aan liet merk gezet moesten worden, worden thans op gansch andere wijze nagespeurd, waartoe de oorlogvoering over uitgestrekte gevechtsfronten en met enorme troepenmassa's aanleiding guf. Het onderhouden van gemeenschap met den vijand, voor zoover dii niei geschiedt door optische seinen, is voor der spion, door liet uitgestrekte front van den bespieden vijand heen. vrijwel onmogelijk: het is van algemeene bekendheid. dat het maar in hoogst eiikele gevallen gelukt is van uit België door te dringen tot de Fransche liniën. En dat waren meestal onderdanen van neutrale Staten. omtrent wier neutrale bedoelingen geen twijfel behoefde te bestaan. Wel blijft spionnage via een der neutrale territoiren mogelijk. Tusschenpersonen re-expedieeren dan de ontvangen berichten, die echter door dien omweg een vrij langen looptijd hebben en dus waarschijnlijk controle zullen behoeven.

De bepaling welke de doodstraf voor spionnen ten behoeve van den vijand in uitzicht stelt, is echter ruim genoeg geredigeerd om niet geheel zonder toepassing te blijven. Er moet, mil men strafschuldig zijn, worden aangetoond dat men den vijand „als spioii dient of gediend lieeft". Een bepaald feit van verspieding behoeft dus niet bewezen tc worden: slechts moet de directe of de indirecte verstandhouding met den vijand vaststaan. Een open vraag is nog of iemand die den vijand vóór liet uitbreken van den oorlog als spioii gediend heeft onder de strafbepaling zou vallen. In de tegenwoordige volksoorlogen wijst de algemeene opvating van de werkzaamheden van

dergelijlre lieden wel in die richtingen, al moge dan verspieding niet zoo vaak voorkomen als sommigen onderstellen, de kans bestaat dan toch, dat militairen en aiidereii, die „in de armee of eenig gedeelte daarvan" dan wel op een oorlogschip of in een zeehaven gevonden worden, bij latere aanhouding hun gerechte straf voor hetgeen zij vóór den oorlog reeds misdeden, niet zullen ontgaan.

Naast de algemeene bepaling staan in de militaire strafwet een paar bijzondere gevallen strafbaar gesteld als spionnage, waarvan er twee door slechte redactie en overbodigheid uitmunten. Eén geval is der vermelding waard nl. het in of uit een leger, kampement, beleg of eenige versterkte plaats in de nabijheid van den vijand komen langs een anderen clan den gewonen weg. Men meende hier een rechtsvermoeden te mogen aannemen dat liet zoo iemand te doen was om zwakke punten in de verdediging te ontdekken ten einde deze aan den vijand te openbaren. Echter is tegenbewijs toegelaten: men mag aantoonen dat men liet geïncrimineerde feit zonder kwade bedoelingen heeft begaan. Toepassing zal aan deze bepaling in den modernen oorlog niet licht te geven zijn.

De volgende groep strafbare feiten is samengebracht onder den titel van misdaden tegen den dienst en de subordinatie. In het C. TV. L. vangt deze titel aan met een min of meer leerstellige bepaling luidende: „De subordinatie is het wezen en de ziel van deii militairen dienst: „Elk militair derhalven is verpligt, in den dienst de orders liem ge„geven door den geenen die boven hem gesteld is. terstond en zonder „daartegen te redeneeren, te gelioorzaiiien en getrouwelijk te vol,brengen, behoudens liet regt om, wanneer hij zich door die orders ,bezwaard vind, daarna zijn klagten intebrengen."

De in de volgende artikelen omschreven strafbare feiten zijn in zes rubrieken te verdeclen: 1°. gecombineerde insubordinatie of oproer. opstand en muiterij; Y". individueele insubordinatie; 3°. plichtsverzuim in oorlogstijd; 4°. plichtsverzuim in vredestijd: 5°. valschheid in verlofpassen en 6°. frauduleuze aanwerving.

De gecombineerde insubordinatie wordt bijna altijd met den dood gestraft. onverschillig of zij in tijd rau oorlog dan wel in tijd van vrede voorvalt. Voor geïnterneerden als die te Zeist opstootjes verwekten en die thans onder liet bereik van het militair strafrecht vallen, is dit een flinke waarschuwing om zich ordelijk te gedragen. De iridividueele insubordinatie. het uitdrukkelijk weigeren of opzettelijk nalaten gegeven orders na te komen of te gehoorzamen, eischt oplegging van de doodstraf wanneer zij voorvalt in een affaire tegen den vijand of in eene plaats welke „dadelijk belegerd of berend" is. De zwaardere vormen van cleze insubordinatie, het zich niet de daad verzetten tegen zijn meerdere of liet gewelddadig aanranden van een schildwacht op zijn post vorderen tevens toepassing van de doodstraf, onverschillig of het misdrijf in tijd van oorlog of in tijd van vrede roorralt, behoudens dat bij gewelddadig verzet verzachtende omstandigheden oplegging van een mindere straf kunnen rechtvaardigen. Deze

strafbaarstelling met de doodstraf is geschied in het oorspronkelijk wetboeli: het is toch bekend dat de wet van 17 Sept. 1870 tot afschaffing van de doodstraf deze straf in de militaire wetboeken heeft afgeschaft en door andere straffen heeft vervangen bij misdrijven in tijd van vrede en bij die in tijd van oorlog doch *niet* voor den vijand gepleegd.

Bijzondere oorlogsmisdrijven zijn de navolgende gevallen van plichtverzuim: liet zonder order verlaten van een post in de nabijheid des vijands, het door een schildwacht in de nabijheid des vijands niet nakomen van ontvangen orders of ongeoorloofd verlaten van zijn post: het zich slapend of dronken op schildwacht bevinden in de nabijheid des vijands; het veranderen van een ontvangen order door den commandant van een post voor den vijand of van een belegerde plaats, en het lafhartig wegwerpen van zijn wapenen in een actie tegen de vijand. Op al deze vergrijpen staat de doodstraf; in sommige gevallen kan ook een mindere straf opgelegd worden wanneer de omstandigheden daartoe grond geven.

Tot bijzondere opmerkingen geven deze misdrijven geen aanleiding. Het behoeft geen betoog dat juist deze vormen van stremming van den dienst tot de nieest ernstige vergrijpen behooren en dat, al nioge de omschrijving hier en daar te wenschen laten — een algemeene kwaal van de wetgeving uit den aanvang van de negentiende eeuw — de zwaarste straf hier terecht gesteld is.

Wel merkwaardig is dat in vroegere ontwerpen van het C. W. L., zelfs nog in dat van liet jaar 1814, twee artikelen voorkwamen om strafbaar te stellen, „elk inwoner van een buitenlandsch territoir door de wapenen van dezen Staat bemagtigd" die oproer onder onze militairen bemerkt of aanstookt of die gewelddadigen tegenstand tegen onze militairen pleegt, hen mishandelt, bedreigt of openlijk hoont. Ook hiervoor was de doodstraf of *een mindere* straf gesteld. Doch de Raad van State achtte het beter en veiliger deze artikelen weg te laten. De bepalingen behoorden, naar de meening van dit college, niet tot „de gewone materien van dit wetboek". .,Het schijnt zelfs" — zoo oordeelde de Raad van State verder — „om veel andere redenen niet aan te prijzen, deze misdaad nu voor als „dan te waardeeren. Komen zulke gevallen onverhooptelijk voor, dan ,,zal het jus belli daarin werken, en meent nien eenige bepaling, „casu quo, noodig, is het beter ook deze te lasschen in het Algemeen „Reglement, hetwelk de Vorst. krachtens vroegere autorisatie. in ,tijden van Oorlog maken kan". Op deze voorschriften van materieelstrafrechterlijken aard heb ik reeds de aandacht gevestigd. De praktijk van den oorlog, die wij thans bijwonen, heeft echter doen zien mat wii hier onder het ius belli hebben te verstaan: kort recht zonder een met behoorlijke waarborgen omgeven onderzoek en zonder van te voren vastgestelde strafbepalingen, welke op de schuldigen kunnen worden toegepast

In het C. W. v. h. K. t. TV. zijn de misdrijven tegen den dienst en de subordinatie in eenigszins andere rubrieken verdeeld. Het

algemeene artikel, waarin de definitie van de subordinatie wordt gegeven, komt hier ook voor, doch niet aan liet begin van den titel. Daaraan gaan vooraf eenige bepalingen betreffende: 1°. liet verbergen of helpen ontvluchten van krijgsgevangenen, 2°. het tot eigen voordeel gebruiken van oorlogsschepen als vrachtschepen, Y'. het invoeren van contrabande in een vreemd land, 4°. het niet onbruikbaar maken van een te verlaten schip in oorlogstijd, en 5°. het weigeren van hulp en bescherming aan andere schepen. Daarna volgen de ook bij de landniacht voorkomende misdrijven van gecombineerde en individueele insubordinatie, plichtsverzuim in oorlogstijd en in vredestijd en frauduleuze aanwerving. Daarentegen ontbreekt de valschlieid in een verlofpas, terwijl opgenomen zijn loodsniicdrijven.

Het is wel opmerkenswaard dat voor de Zeemacht in het bijzonder straf is gesteld op het verbergen of helpen nritvluchten van krijgsgevangenen. De gelegenheid oni met krijgsgevangenen in aanraking te komen is toch bij de Landmacht veel grooter dan bij de Zeemacht. Ook is het merkwaardig dat aan geinterneerde militairen niet is gedacht: de behoorlijke omschrijving van de rechten en plichten van neutrale mogendheden ten aanzien van oorlogvoerende krijgsmachten dateert van later tijd. Toch is reeds in dit wetboek strafbaar gesteld liet aan den wal brengen in een haven van een Mogendheid waarmede Nederland in vrede leeft, van goederen, welke daar als contrabande worden beschouwd. Er bestaat een sententie van het H. M. G. dd. 23 Sept. 1898 waarbij dit artikel toegepast is op een schepeling die in vredestijd nl. op 18 Januari te voren sigaren in eene Engelsche haven binnengesmokkeld had. Het Hof beschouwde deze sigaren al contrabande omdat daarvan inroeirecht moest worden betaald. Kaar liet mij voorkomt heeft deze beslissing het artikel misverstaan. De beteekenis van contrabande is nooit een andere geweest dan die. welke er in het oorlogsrecht nog aan wordt toegekend. Men schijnt zich dan ook de zaak zoo te moeten voorstellen dat de Mogendheid, in welker haven de goederen geland morden, in oorlog is met eene andere Mogendheid en dat Xederland in dien oorlog *niet* betrokken is. Het strafwaardige is dan hierin gelegen, dat iemand, die deel uitinaakt van de Nederlandsche krijgsmacht. door contrabande in handen te spelen van een der oorlogvoerende partijen, gevaar doet ontstaan dat Nederland in den oorlog betrokken wordt. Moet men tiet artikel aldus opvatten, dan is de daarbij gestelde straf van ten hoogste I ½ jaar mil. gev. straf of mil. cletentie niet zwaar te noemen.

Een ander oorlogsmisdrijf is aanwezig, wanneer de commandant van een oorlogsschip, door 's vijands overmacht genoodzaakt oni tot belioud van de bemanning zijn schip te verlaten, van boord gaat voordat hij alles heeft gedaan om te beletten dat het schip in bruikbaren staat in 's vijands handen raakt. Wie herinnert zich niet bij het hooren van deze strafbepaling het gebeurde met een Duitschen onderzeeër, welke, door vijandelijke overmacht bedreigd, tot zinken nioest worden gebracht door een der officieren. dien het lot had aangewezen en die zich zelf daarbij riioest opofferen? Het is te

hopen dat ook bij onze zeemacht toepassing van deze strafbepaling nog lang moge uitblijven.

Daarop volgt een strafbepaling voor den commandant van een oorlogsschip die bescherming weigert aan koopvaardijschepen, toebehoorende aan onderdanen van Nederland of van zijn bondgenooten, wanneer zijn orders hem dit niet beletten. Ook deze bepaling geldt, gelet op het gebruik van den term „bondgenooten" voor tijd van oorlog: er stond nl. in het ontwerp-1810 „Mogendheden met liet Rijk in vrede levende". De verandering is niet toegelicht, doch de bedoeling schijnt duidelijk genoeg.

De laatste twee bepalingen van deze groep stellen strafbaar den officier en den minderen schepeling, die aan schepen of zeelieden, mie zij oolr zijn mogen en die zich in gevaar op zee bevinden, hulp weigeren wanneer zij die hulp veilig konden verleenen. Hier is de menschlievendheid aan het woord teil aanzien van vriend en vijand, die zich in zeegevaar bevinden.

Deze aan de eigenlijke strafbepalingen omtrent insubordinatie voorafgaande groep artikelen behoorden in de ontwerpen 1808 en 1810 van het C. TV. r. h. R. t. TT. thuis in een titel van misdaden ran verschillenden aard. Iii liet ontwerp 1814 werden zij naar hunne tegeiiwoordige plaats in het wetboek overgebracht, waardoor zij tot misdrijven tegen den dienst worden gestempeld. Naar eenige beweegreden hiervoor zoekt men vergeefs.

De eigenlijke insubordinatie-artikelen wijken niet noemenswaard af van die van de landmacht. De titel eindigt met een tweetal bepalingen tegen misdrijven vall loodsen ten aanzien van oorlogsvaartuigen. Deze bepalingen houden verband niet de omstandigheid dat loodsen te dezer zake justiciabel zijn voor liet H. M. G.

De laatste groep der zuiver militaire misdrijven is de desertie in hare verschillende vormen. Onze Crimineele Wetboeken hebben het beeld dat de desertie onwillekeurig voor den geest roept niet zuiver bewaard. Eigenlijk is desertie het opzettelijk op ongeoorloofde wijze verlaten van 's lands militairen dienst, Deze definitie, die nog in liet militaire wetboek van 1799 gold, kwam in de Crim. Wetboeken niet meer voor. Doordien allerlei verwante misdrijven bij de desertie waren ondergebracht. morst uit de verschillende strafbepalingen een ander begrip omtrent desertie worden afgeleid. Daaraan waren vroeger moeilijkheden verbonden vooral voor de groote verscheidenheid van strafbare feiten, samengebracht onder het hoofdstuk „van desertie in tijd van vrede". Tooi. deze gevallen zijn die moeilijkheden bij de herziening, welke de Crim. Wetboeken in 1887 ondergingen, opgeheven. Doch die herziening betrof. zooals de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp uitdrukkelijk deed uitkomen, niet het misdrijf van desertie in tijd van oorlog. omdat te dien opzichte vooralsnog geen urgentie bestond en omdat men het beter achtte het voorstellen van wijzigingen omtrent liet begrip van desertie in tijd van oorlog,

wanneer die nooclig werden, over te laten aan hen, die geroepen zouden zijn tot de samenstelling van nieuwe militaire strafwetten.

Een omschrijving van het misdrijf van desertie is dus wel gegeven voor den tijd van vrede. Wegens desertie in tijd van vrede — zoo luidt het in 1887 ingevoegde artikel — wordt gestraft de militair, die zich schuldig inaalit aan ongeloofde verwijdering inet liet oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten.

Deze leiddraad wordt gemist voor desertie in tijd van oorlog. Bij liet ontwerp-1808 van het C. W. L. werd nl. de titel „van desertie" uit het ontwerp-1807 gesplitst in drie hoofdstukken, welke sedert in de beide wetboeken zijn overgegaan: „van desertie naar den vijand"; „van andere desertie in tijd van oorlog" en „van desertie in tijd van vrede". Een omschrijving van het misdrijf van desertie, welke in liet ontwerp-1807 van liet C. TV. L. aan het hoofd van den titel voorkwam, was in het ontwerp-1808 als eerste artikel van het kapittel over de misdaad van desertie naar den vijand behouden, doch werd in het ontwerp-1814 weggelaten.

Voor het oogenblik zijn de verschillende vormen van clesertie in tijd van oorlog van belang. De desertie naar den vijand omvat de zwaarste vorinen van het misdrijf, in den regel op de straffe des doods. Bij de andere desertien in tijd van oorlog kan men twee groepen onderscheiden: desertie in de nabijheid des vijands en desertie niet in de nabijheid des vijands. Komen dus bij de desertie naar den vijand ween gevallen voor waarin met omstandigheden die tot strafverzwaring aanleiding kunnen geven, rekening wordt gehouden, zulks is wel het geval bij de andere desertiëii in oorlogstijd.

Elk militair die naar den vijand deserteert of zonder schriftelijken last van zijn chef naar den vijand overgaat, maakt zich des doods schuldig. Ook de poging daartoe kan niet den dood worden gestraft. doch oplegging van een mindere straf is eveneens mogelijk.

Dit is de eenvoudigste vorm van desertie naar den vijand. De dubbele omschrijving ‚desertie naar den vijand" of „zonder schriftelijke last van zijn chef naar den vijand overgaan" is waarschijnlijk een gevolg van de omstandigheid dat niet alleen militairen maar ook andere personen „tot de armee of derzelver gevolg beliooreiide" zich aan dit misdrijf schuldig kunnen maken. Deze laatste personen deserteeren eigenlijk niet; dat kunnen alleen militairen doen. Intusschen, men hecht in de praktijk niet aan dit fijn onderscheid en spreekt van desertie naar den vijand bij elken overgang naar den vijand, gepleegd door een militair of door een legervolgeling. zonder schriftelijken last van zijn chef. Met liet overgaan naar den vijand moet in het algemeen bedoeld zijn liet zich in verbinding stellen met vijandelijke autoriteiten, militaire of burgerlijke, en het zich tijdelijk of blijvend onder hunne bescherming stellen, Wel mat zonderling is de eisch dat alleen een *schriftelijke* last de strafbaarheid opheft. Zeker, er zijn gevallen. waarin zulks geschiedt: men denke aan een uitgezonden parlementair Doch is die eisch wel vol te houden? Wordt de daaraan verbonden omslag niet te groot? Vermoedelijk

wel. als men met wijlen Prof. Pols aanneemt dat elk militair, die op patrouille gezonden wordt in de richting van den vijand, van zoodanig schriftelijk stuk voorzien moet zijn en zelfs weigeren moet te gaan, zoolang hij dat papier niet bezit. Stelt men zich op dit standpunt. dan zou een uitval uit een belegei.de plaats evenmin mogen geschieden zonder dat ieder van de daarbij betrokken militairen een dito schriftelijken last lieeft bekomen. Men mag wel aannemen, dat in dergelijke gevallen de praktijk zich zal weten te redden en dat men het met de ouderwetsche, al te bureaucratische bepaling niet te nauw nemen zal.

Behalve deze twee gevallen, waarin het opzet om tot den vijand over te loopen niet bewezen behoeft te worden maar enkele feiten voldoende zij11 om ten aanzien van de kwade bedoeling een rechtsvermoeden, waartegen geen tegenbewijs toegelaten is, te doen ontstaan, is er nog een derde geval van dien aard: officieren en onderofficieren de wacht hebbende op een voorpost, of de schildwacht, aldaar op post staande, die van zijne wacht of post deserteert. Ook deze militairen worden beschouwd als deserteurs naar den vijand en ais zoodanig gestraft, al hebben zij zich ook *niet* naar den vijand begeven De wacht of de post moet echter op den voorpost gelegen zijn, dat is in de nabijheid van den vijand.

Hiermede is weergegeven hetgeen de beide Crim. Wetb. als desertie naar den vijand hebben beschouwd en strafbaar gesteld. Het hoofdstuk bevat verder nog enkele bepalingen waarbij strafbaarstelling plaats lieeft van verleiding van andere militairen tot desertie naar den vijand, en zulks onverschillig of de desertie al dan niet is gevolgd; voorts van hen, die een sfrafschuldige als in dit hoofdstuk bedoeld opzettelijk verbergt, hem behulpzaam is of hem aan een strafvervolging onttrekt, en eindelijk van hen die deelnemen aan een komplot tot desertie naar den vijand. Wat dit laatste misdrijf betreft, er wordt oridersclieid gemaakt tusschen het hoofd van het komplot en de overige deelnemers. Eerstgrnoemde is, evenals elk officier, die aan liet liornplot deelneemt, des doods schuldig; de overige deelnemers kunnen ook tot minder zware straf veroordeeld worden. Dit laatste is een gunstige kans. die alleen gegeven is wanneer de desertie *niet* is gevolgd Dergelijke deelnemers kunnen dan minder zwaar gestraft worden dan hij, die gepoogd lieeft naar den vijand te deserteeren. Een laatste artikel geeft aan, wie als hoofd van het komplot is te beschouwen, wanneer de eigenlijke hoofílaaiilegger niet beliend is. De hoogste of oudste in rang geldt dan als zoodanig, met dien verstande dat wanneer bij het komplot niet enkel militairen of niet enkel legervolgelingen zijn betrokken, tegenbewijs toegelaten is.

Wel zonderling is ook dat de beide Crim. Wbn. niet strafbaar hebben gesteld hen die een voorgenomen of volbrachte desertie in oorlogstijd of wel de plaats naar zich de misdadigers ophouden. verzwijgen. Bij desertie in vredestijd is zulks strafbaar: men zou dus verwachten dat ditzelfde delict in oorlogstijd nog veel eer en

zwaarder strafwaardig zou worden geacht. Zoolang bij de politievoorschriften voor leger of vloot hierin niet is voorzien, zou men zich bij de landmacht nog kunnen redden met het beruchte artikel 17 uit den eersten titel: dit delict is voor oorlogstijd niet in het C. W. L. oinschreven, men mag zich dan bij het beoordeelrn eil straf-fen schikken naar de strafbaarstelling voor tijd van vrede, omdat dit misdrijf ten aanzien van het misdadige daarmede de meeste overeenkomst vertoont. Doch voor de zeemacht ontbreekt deze looper, die op alle sloten past.

Wij komen thans tot de andere desertiën in tijd van oorlog?, die, zooals gezegd, in twee groepen zijn te onderscheiden: in de nabijheid van den vijancl en *niet* in de nabijheid van den vijand. Dit onderscheid vindt zijne verklaring in de noodzakelijkheid om desertie in de nabijheid des vijands strenger te straffen dan die welke gepleegd wordt van het oorlogstooneel verwijderd. Daarvoor was gelegenheid ontstaan doordien men de zwaardere straffen, welke vroeger op alle andere desertiën in oorlogstijd gesteld waren, in het ontwerp 1808 van liet *C.* W. L. had losgelaten en, in navolging van de destijds bestaande Fransche wetgeving, verschillende graden van straf baarlieicl had aangenonien.

De redactie van de bepalingen in dit hoofdstuk is echter niet vrij van bedenking. Zoo wordt de grondgedachte van de eerste groep der onder dit hoofdstuk begrepen straf bare feiten omschreven als deserteeren „uit de armee of uit eene vesting in de nabijheid van den vijand." Daartegenover wordt de andere groep strafbare handelingen aangeduid door: desertie „uit een garnizoen of kantonnement binnen 'slands en van het tooneel des oorlogs verwijderd". De tegenstelling is niet goed Weergegeven.

Zoo kan de vraag worden gedaan, of desertie „uit de armee", dat is uit het veldleger, ook moet zijn geschied in de nabijheid des vijands, of dat desertie „uit de armee" steecls onder de zwaarst strafbaar gestelde feiten moet worden gerekend, ook al bevindt zich die armee niet in de nabijheid des vijands. Men neemt het laatste aan: de verulaatsbaarheid van het veldleger zou trouwens onzekerheid in wetstoepassing en straftoemeting doen ontstaan, die niet bevorderlijk zou zijn aan de handhaving van een goede tucht in het leger.

Voor officieren is de straf weder de doodstraf, voor mindere militairen mil. gevangenisstraf.

Als grond voor strafverzwaring wordt voorts aangenomen het deserteeren tijdens de militair met eenige dienstverrichting was belast of wel op schildwacht stond. Wat dit laatste betreft, is het zonderling dat in liet stelsel der wet een schildwacht, die zijn post verlaat, zich zelfs in vredestijd des doocls schuldig maakt zonder dat van desertie, dat is van eenig voornemen om 's lands militairen dienst voor goed te verlaten, behoeft te zijn gebleken. Ingevolge de ook in liet militair strafrecht toepasselijke beginselen in zake samenloop van straf bare feiten, zal dus deze strafverzwaring niet voor toepassing in aanmerking kunnen komen: de bepaling omtrent liet

verlaten van zijn post door een schildwacht zal, als bevattende de zwaarste hoofdstraf moeten worden toegepast.

Daarentegen is weder de doodstraf in uitzicht gesteld voor een dienstdoend millitair of schildwacht. die uit de armee of uit een vesting in de nabijheid des vijands deserteert met medeneming van zijn „schietgeweer" of van een „compagniespaard" als hij cavalerist is. Neemt hij eeii „zijdgeweer of bajonet" mede, dan is de straf militaire gevangenisstraf of wel, wanneer deze wapenen aan een ander toehelioореii, eveneens de doodstraf. Allerlei vragen liggen weer voor de hand. Is de bepaling toepasselijk wanneer een militair eens anders schietgeweer meeneemt, of ook marineer een infanterist of artillerist een conipagiiiespaard meeneemt? En, wanneer men mag aannemen dat de tegenmoordige wijze van remonteering van het leger geen compagniespaarden meer kent, wat zal dan het lot zijn van een milicien, dienende bij de liuzareii, die een der Rijkspaarden, ingedeeld bij het eskadron, meeneemt? Al die gevallen zouden niet behulp van liet meermalen aangehaalde artikel 17 uit hrt C. W. L. dat toepassing van strafbepaliiigeii op verwante gevallen mogelijk maakt, onder deze strafbepaling behooren te worden gebracht.

Evenals bij desertie naar den vijand, volgen ook hier eenige gevallen, waarin vaii desertie eigenlijk geen sprake is, doch waarin de strafbaar gestelde feiten met desertie worden gelijk gesteld. In de° eerste plaats liet langer dan 24 uren wegblijven van appèls zonder schriftelijlie toestemming van zijn chef. Voorts liet zonder zoodanige toestemming een kampement of kantonnement verlaten en zich begeven over de door den commandant bepaalde grens aan de tegenovergestelde zijde van den vijand. De bezwaren, aan een *schriftelijke* toesteinrning verbonden heb ik zooveii reeds aangeduid. De tweede bepaling bepaling herinnert aan dö vroeger reeds besprokene van gelijken aard in het hoofdstuk over desertie naar den vijand. Toen ging het over het overschrijden van een grenslijn aan de zijde van den vijand, nu over een grenslijn aan de tegenovergestelde zijde. Doch toen betrof het een deel van liet veldleger, nu een kampement of kantonnement. hetgeen ook wel op liet veldleger betrekking kan hebben doch dat b.v. niet van een stellingenoorlog gelijk die thans gevoerd wordt, gezegd kan worden. Het zou trouwens wel te verwonderen zijn indien niet de tegenwoordige wijze van oorlogvoering alle commandanten van gedeelten van liet veldleger onder alle omstandigheden de gelegenheid zouden hebben om grenslijnen als hier bedoeld behoorlijk vast te stellen en aan hunne oiiderliebbenden bekend te maken, gezwegen nog van de moeilijkheden aan het onder alle omstandigheden uitoefenen van een behoorlijk toezicht op de naleving verbonden.

Ook zijn nog niet desertie gelijk gesteld: het niet binnen twee etinaleii na liet eindigen van zijn verlof bij de armee of in de vesting in de nabijheid van den vijand terug zijn alsmede het zich zonder behoorlijk bewijs van ontslag uit den militairen dienst bij een ander korps of bij de zeemacht doen aanwerven. Wat dit laatste misdrijf betreft, uit de strafbepaling blijkt niet of liet al dan niet in 's vijands

nabijheid moet zijn gepleegd: slechts tijd van oorlog mordt vereischt. De bepaling zelve schijnt geheel verouderd. zij werd reeds een kleine veertig jaren geleden een antiquiteit genoemd omdat de militaire administratie zich sinds geruimen tijd niet meer zoo gemakkelijk laat beetnemen.

Het lioofdstuk eindigt evenals liet vorige met eenige bepalingen betreffende het verleiden van militairen tot desertie uit de armee of uit een vesting in de nabijheid van den vijand; liet willens en weten verbergen van deserteur, diens misdrijf begunstigen of hem aan de nasporingen en vervolgingen onttrekken; en liet maken van complot of afspraak tot desertie, terwijl een slotbepaling, de strafbaarstelling vastlegt van clesertie in oorlogstijd *niet* in de nabijheid des vijands gepleegd.

De redactie van deze bepalingen lijdt aan groote slordigheid, die ruimte laat voor allerlei vragen. Ik zal ze niet alle vernielden doch slechts de aandacht vestigen op liet feit, dat afspraak tot desertie in oorlogstijd uit de armee of uit een vesting in de nabijheid van den vijand, waarbij legervolgelingen betrokken zijn, wel strafbaar is terwijl die legervolgelingen, deze desertie induvidueel plegende, vrijuit gaan. De eenige desertie voor deze lieden, welke strafbaar is gesteld, is desertie naar den vijand.

De desertie in oorlogstijd *niet* in de nabijheid des vijands is strafbaar als desertie in vrede. Op deze wijze moeten beoordeeld en gestraft worden alle gevallen van desertie in oorlogstijd die niet direct of indirect onder een der voorafgaande bepalingen mogen worden gebracht. De afzonderlijke vermelding hiervan mordt gerechtvaardigd doordat bij deze gevallen van desertie in oorlogstijd toepasselijk wordt verklaard het voordeel verbonden aan vrijwilligen terugkeer zonder achterhaald te zijn binnen vier weken bij desertie in vredestijd. Dit voordeel bestaat voornanielijk hierin, dat eerste desertie in vredestijd bij zoodanigen vrijwilligen terugkeer krijgstuchtelijk wordt afgedaan. In enkele andere gevallen brengt het verlichting van het strafniaximum en van de strafsoort mede.

Als merkwaardigheid verdient nog afzonderlijke vermelding de bepaling welke vermindering of vrijstelling van straf toezegt aan den deelnemer in een komplot tot desertie, die de afspraak uitbrengt vóór dat zij werd ontdekt. Orer de vraag of dergelijke bepaling als oirbaar is te beschouwen bestaat verschil van meening. Er mag aan herinnerd morden dat soortgelijke bepaling — zij het ook niet ten aanzien van afspraak tot desertie — ook voorkomt in het nieuwe, nog niet ingevoerde Wetboek van Militair Strafreclit.

Van misdrijven als die, waarover ik tot nu toe eenige bijzonderheden vermeldde, verneemt men iii den tegenwoordigen oorlog over het algemeen zeer weinig. De geestdrift der strijdmachten mogen niet altijd op het hoogste punt staan. van liet verzaken van militatre plichten verneemt men niets. Wel wordt herhaaldelijk beweerd, dat tal van gewone misdrijven door oorlogvoerenden worden gepleegd. Geen wonder. Oorlogvoering heeft toch ten doel vernietiging van den

vijand en van hetgeen hij bezit. Liet men de strijdmachten begaan, dan zouden eigen en vreenide onderdanen weldra aan bandeloos krijgsvolk zijn overgeleverd. Er heeft dus steeds een streven bestaan om de gevolgen vaii den oorlog binnen redelijke grenzen te houden, een streven dat ook bij de formuleering van de regelen omtrent oorlogvoering, in de laatste jaren voorbereid en tot stand gekomen waardeering en uitwerking heeft gevonden. In onze Crim. Wetboeken is ook hieraan aandacht geschonken in den titel handelende over geweldenarijen en strooperijen.

Geweldenarijen zijn gewelddadige aanrandingen van personen en eigendommen van vreedzame ingezetenen, claaronder begrepen plundering of opeiibare gewelddadige roof van eigendommen, gepaard niet vernieling van liet onbruikbare. Zij zijn niet zoozeer gericht op een bepaald voorwerp als op hetgeen men vindt. Strooperij omvat meer in liet bijzonder plundering, gericht op eetmareii, ter voorziening in eigen behoeften. En al deze bepalingen gelden, zooals te allen overvloede nog eens liier en daar in enkele artikelen wordt herhaald, oolï in vijandelijk land, met dien verstande echter dat de Legercommandant aldaar ze naar helioefte mag wijzigen.

Met de doodstraf wordt gestraft de militair of legervolgelng, die vreedzame ingezetenen, hunne vrouwen en kinderen moedwillig en zwaar verwondt, verminkt, lichamelijk letsel toebrengt of mishandelt, die *zonder* bevel *van zijn meerdere* gebouwen, bosschen of te velde staanden oogst (eigendom van opeiibare lichamen of van bijzondere personen) in braud steekt: de militair die gewapenderhand woningen plundert of *zonder bevel van zijn meerdere* goederen van inwoners verwoest.

Laatstbedoelde bepaling laat ooli weder ruimte voor allerlei vragen.

Het plunderen moet plaats hebben gehad gewapenderhand. Wat is nu als: wapenen te beschouwen? Daar het hier een alleen voor militairen geldende strafbepaling betreft. iiioet wel worden aangenomen dat alleen militaire wapenen worden bedoeld. Een ruimere opvatting vindt echter ooli aanhangers.

Gewapenderhand plunderen is ook strafbaar al geschiedt zulks ook op last van een meerdere. Ook niag een meerdere een huis niet ter plundering overlaten aan zijn minderen, terwijl de Legerbevelhebber hiertoe ook geen vrijheid mag geven. Daarentegen spreekt liet artikel van plunderen van inwoners in hunne woningen of bezittingen, zoodnt niet volgens deze bepaling strafbaar is: plundering vaii opeiibare gebouwen of plundering elders dan in woningen of op de bezittingen, b.v. op het slagveld.

Voor dit laatste, het berooven of verder verwonden van gevallen vijanden op liet slagveld, bestonden in de vroegere ontwerpen bijzondere strafbepalingen, die echter in het C. W. L. vervallen zijn. De reden waarom tot hunne weglating besloten is, treft men aan in het advies dat de Raad van State over liet ontwerp-1814 uitbracht. Dit hooge college was nl. van oordeel dat „een militair, welke aan een gewonde vijand deszelfs horlogie of beurs ontneemt, ofte oolï in sommige

omstandigheden dien vijand verder wondt, niet zoo schuldig kan worden geacht." Daarin behoorden „de maatregelen tot handhaving van goede orde en discipline" van den Legercommandant te voorzien. Zonderling advies, dat militaire slagveldhyena's niet zwaarder strafbaar doet zijn dan burgers-soortgenooten, terwijl toch juist de militaire samenleving vereischt, dat men in de eerlijkheid van militairen, met wie men verplicht is te verkeeren, een zeer groot vertrouwen moet kunnen stellen en dat schending van dat vertrouwen dus reel strafwaardiger is clan het in de gewone samenleving zou wezen.

De eerbiediging van den bijzonderen eigendom — eeii onderwerp dat in verband met de tegenwoordige oorlogen menigmaal aan de orde is geweest — spreekt ook bijzonder duidelijk uit de bepalingen waarbij strooperijen strafbaar zijn gesteld. Als zoodanig wordt in de eerste plaats genoemd het in huizen, hoven, tuinen of andere beslotene plaatsen der ingezetenen ontvreemden van ree, gevogelte, vleesch, vruchten, groenten of andere eetwaren. In dezelfde mate is strafbaar gesteld het ontvreemden van vee uit open velden der landbewoners. Gaan deze misdrijven gepaard met braak — zooveel het eerste betreft, — of met geweld aan personen of zware bedreigingen, dan staat daarop de doodstraf. Eveneens is de straf verzwaard wanneer die misdrijven troepsgewijs en gewapenderhand gepleegd worden.

De strooperijen, ontvreemdingen van eetwaren in den oorlog, zouden door toepassing van deze strafbepalingen op vrij voldoende wijze kunnen worden tegengegaan. Doch het trekt aanstonds de aandacht dat de bepalingen niet spreken van ontvreemding van drinkwaren: zoo zou dus plundering van wijnkelders niet strafbaar zijn. Doch ook hier geeft liet beruchte artikel voor analoge toepassing van strafbepalingen uitkomst: daartegen bestaat te dezen opzichte te minder bezwaar omdat in liet C. TV. v. h. K. t. TT. als strooperij strafbaar is gesteld liet ontvreemden op een veroverd vijandelijk schip van den inhoud van opengebroken kisten, kasten pakken of vaten, of in het algemeen van wat zicli in dat schip bevindt. Daaronder vallen zeer zeker ook dranken.

Soortgelijke opmerking is ook te maken niet betrekking tot de bepaling over liet rooven van vee uit open velden van landbewoners. Niet besloten plaatsen behoeven nog niet altijd open velden te zijn, terwijl ze ook niet altijd aan landbewoners toebehooren. Doch ook hier kan men zich redden, ook als bv. geen vee doch te velde staande oogst ontvreemd wordt.

Eindelijk is ook de vraag mat als „braak" te beschouwen is in den oorlog niet zoo eenvoudig te beantwoorden als in gewone omstaiidigheden. De middelen van vernieling welke gebezigd n orden, sparen omheiningen niet. En is nu bv. een afgesloten plaats, welker omheining stukgeschoten is. als dooi. braak toegankelijk gemaakt te beschouwen?

De zware straffen op strooperij gesteld. zijn rcliter niet altijd toepasselijk. Er is een artikel opgenomen, bepalende dat lichte gevallen van strooperij krijgstuchtelijk kunnen worden afgedaan. Daarmede stemt

overeen een bepaling van dezelfde strekking in het R. v. Ei. v. h. K. t. L. Doch iiien heeft medcr een afzonderlijk misdrijf gemaakt van het ondanks aanmaningen van zijn meerderen voortgaan met dergerlijke lichte strooperijen, waartegenover officieren en onderofficieren, die zich niet tegen deze strooperijen en geweldenarijen met alle voorhanden middelen verzetten en daartoe des noodig geweld gebruiken, zelfs met de doodstraf gestraft kunnen worden. Evenzoo is strenge straf bedreigd tegen den officier, die inet militairen van lageren rang of met burgers strooperijen pleegt of die dit misdrijf pleegde terwijl hij zich aan het hoofd van den stroopenden troep bevond. En opdat de bedrijvers van strooperijen geen wil vaii hun werk zouden hebben is bepaald dat de militaire of legervolgelingen, die als helers zouden willen optreden, zich blootstellen aan dezelfde straf als de daders, behalve dat de dooclstraf op hen iiiet toegepast mag worden. Andrre helers worden zooals vanzelf spreekt volgens het gemeene strafrecht gestraft.

Naast deze misdrijven, welke uitsluitend in oorlogstijd kunnen voorkomen, staan aanverwante misdrijven welke ook in vredestijd zich kunnen voordoen: bijzondere vormen van diefstal. Voor de zeemacht is hieromtrent niet anders bepaald dan dat kleine dieverijen, aan boord gepleegd. krijgstuchtelijk mogen worden afgedaan wanneer de geringe waarde vaii het ontvreemde goed of verzachtende omstandigheden daartoe aanleiding geven. Dit mag tot tweemaal toe geschieden, doch ten derde male betrapt zijnde, moet de rechter van de zaak kennis nemen.

Bij de landmacht zijn verschillende bijzondere misdrijven van diefstal en roof in één titel ondergebracht. Zoo bv. diefstal door een schildwacht van aan zijn bewaking toevertrouwde goederen; diefstal door een ingekwartierd militair ten nadeele van zijn gastheer: diefstal van ammunitie of andere goederen tot de artillerie behoorende; diefstal in de chambree of in de stallingen ten nadeele van een kameraad; diefstal van kazerneerings-, equipements- of kampementsgoederen. De op deze feiten gestelde straffen zijn, behalve in twee gevallen waarin de doodstraf in uitzicht gesteld is, niet zeer zwaar. De doodstraf staat op diefstal door een schildwacht en op diefstal vaii ammunitie eil artillerie-goederen ten dienste vaii den vijand.

Daarna volgen nog twee misdrijven van verduistering van ten gebruike ontvangen paarden, wapenen. kleederen of equipementstukken.

De bijzondere misdrijven worden besloten met een titel over ontrouw en kwade administratie, waarin allerlei fraude niet betalingen of leverantiën dan wel in eenig gevoerd militair beheer strafbaar wordt gesteld.

In het bijzonder wordt ook strafbaar gesteld het ontvreemden van graan, brandstoffen of gereedschappen door veldbakkers of proviandmeesters, het vervalschen van meel, het fraudeeren niet het

gewicht van brood, fourage of andere levensmiddelen in het veldleger of in eeii belegerde plaats. Ook is strafbaar gesteld het uitdeelen van vleesch, waarvan de verkoop verboden is of van vee, dat lijdende was aan besmettelijke ziekte, alsmede het laten bederven van graan, meel en andere levensmiddelen en fourage.

Ik ga ook hier met stilzwijgen voorbij tal van vragen, die zich bij verschillende van deze bepalingen voordoen. Ik hoop dat ik er in geslaagd ben U een beeld te geven van de verschillende in liet militair strafrecht voorkomende misdrijven, meer in het bijzonder van die, welke in oorlogstijd kunnen worden gepleegd. Die tijd is intusschen voor onze strijdmacht nog niet aangebroken, al kan men wel zeggen dat onze weermacht op voet van oorlog is gebracht. Uit een militair-strafrechtelijk oogpunt beschouwd is de vredestoestand nog steeds aanwezig.

Dit heeft vooral ook beteekenis op het gebied van het *formeel* militair strafreclit. Volgens de wetgeving, is hier nog een tusschentoestand erkend: de staat van beleg, welke. zooals C natuurlijk bekend is. in sommige gedeelten van ons land is afgekondigd. Deze tussclientoestand, die, behalve eene vergrooting van de bevoegdheden der militaire autoriteiten, moest medebrengen eene wijziging in de militair-rechterlijke orgaiiisatie, is echter bij de met van 16 Octoher 1914 (Stbl. no. 490) in zooverre buiten werking gesteld. zoolang Nederland nog niet in dezen oorlog betrokken is.

Ook op formeel-rechterlijk gebied heerscht dus nog de volledige vredestoestand. De militair-rechterlijke organisatie in deze periode is, sedert de militaire rechtspraak meer onder het oog van het publiek plaats heeft. beter dan vroeger bekend. Er zijn twee instantiën bij deze rechtspraak: de eerste, gevormd door de krijgsraden van de landmacht en van de zeemacht en de tweede door liet Hoog Mil. Gerechtshof. Cassatie van de uitspraken van dit hof door den Hoogen Raad der Nederlanden is, hoewel bij de laatste grondwetsherziening wel gewenscht verklaard, nog steeds niet geregeld.

Voor de krijgsraden komen in eersten aanleg alle strafzaken, behalve een minderheid, welke in eerste en hoogste ressort tot de bevoegdheid van het H. M. G. behooren. Bovendien is van de vonnissen der krijgsraden, uitzonderingen daargelaten, beroep mogelijk op dit hof.

De krijgsraden voor de landmacht en die voor de zeemacht binnen het rijk in Europa, bestaan in vredestijd uit eeii rechtsgeleerden voorzitter en vier officieren-leden. Bij elken krijgsraad is werkzaam een rechtsgeleerde auditeur-militair of — bij de zeemacht — fiscaal en een officier-secretaris. Voorts is er in elk garnizoen of in elke marine-directie een officier-commissaris, bijgestaan door een officier-secretaris. belast niet de instructie van strafzaken. welke door den commandant van het garnizoen of van de marine-directie naar den militairen rechter zijn verwezen. Alle officieren, die met eene militair-rechterlijke functie zijn belast, worden voor één jaar aangewezen;

herbenoeming is niet uitgesloten. De benoeming van den president — voor het leven doch uiterlijk tot eii met het jaar waarin hij zijn 70ste lerensjaar heeft bereikt — en die vaii den auditeur-militair of fiscaal — tot wederopzeggens toe - komt toe aan de Kroon. Van deze krijgsraden zijn er drie voor de landmacht — te 's-Gravenhage, 's-Hertogenbosch en Arnhem — en één voor de zeemacht — te Nieuwediep.

Het Hoog Militair Gerechtshof, zetelend te Utrecht, is samengesteld uit drie rechtsgeleerde leden, waaronder steeds de Voorzitter, twee officiereii der zeemacht en twee officiereii der landmacht. Bij het college zijn werkzaam een Advocaat-fiscaal voor de Zee- en Landmacht en een Griffier. Voor het onderzoeken vaii aanhangig gemaakte strafzaken benoemt het hof een of meer — gewoonlijk drie — commissarissen uit zijn midden, welke eveiieeris door den griffier worden geassisteerd. De Kroon benoemt ook al deze rechterlijke ambtenaren, de rechtsgeleerde leden, den advocaat-fisliaal en den grifffer voor liet leven, doch uiterlijk tot en met jaar waarin zij hun 70ste lerensiaar hebben bereikt, de militaire leden. doorgaans opper-, vlag- of hoofdofficieren, tot wederopzeggens toe.

Bij de zeemacht behooren nog te worden vermeld de zeekrijgsraden buitengaats, dat is buiten liet Rijk in Europa. Men onderscheidt hierbij twee soorten, krijgsraden bij een vloot, eskader of minder smaldeel en krijgsraden aan boord vaii een schip dat zich alleen bevindt buiten liet Rijk in Europa. Deze krijgsraden zijn tevens geschikt voor de behandeling van zaken in oorlogstijd, omdat de schepen op zee. in groepen of alleen, te allen tijde de gebruikelijke eenheden zullen zijn en blijven. Deze krijgsraden worden in den regel samengesteld voor den duur vaii de reis en bestaan uit een militairen president en (bij een vloot, eskader of minder smaldeel) vier en (op een scliiu alleen) twee militaire leden, allen officieren. Elke krijgsraad wordt bijgestaan door een fiscaal, door den Commandant aan te wijzen uit de officieren van administratie, en een officier-secretaris, welke laatste tevens den officier-commissaris ter zijde staat. Deze varende Nederlandsche reclitscolleges doen ook in onze Kolo iën recht volgens de *Nederlandsche* strafwetten, zoodat feiten, uitsluitend strafbaar volgens de *koloniale* strafwetgeving, door de zeekrijgsraden buitengaats niet kuniien worden berecht. Intusschen is bij de wet van 15 Mei 1914 (Stbl. No. 206) eene nog niet in werking getreden regeling gemaakt tot openstelling van hooger beroep van vonnissen van zeekrijgsraden in Nederlandsch-Indië op liet H. M. G. te Batavia. Andere zeekrijgsraden buitengaats wijzen vonnissen in hoogste ressort: in liet algemeen is liet moeilijk en in sommige gevallen, vooral in oorlogstijd, onmogelijk om zonder schade voor de handhaving van een goede krijgstucht aan boord behandeling van buitengaats voorgevallen strafzaken in twee instantien te doen geschieden, wanneer de tweede instantie moet worden voldongen op grooten afstand van de plaats waar het feit voorviel en in eerste ressort berecht werd.

Bij deze in hoofdtrekken weergegeven organisatie van de militaire

rechtspraak ter zee buitengaats sluit zich de overeenkomstige oorlogsorganisatie van dezen tak van dienst bij de landmacht aan. In liet begin van de negentiende eeuw bezat men in vredestijd een over onderscheiden garnizoenen verdeeld leger. In oorlogstijd werd dit leger voor een deel — het veldleger — mobiel gemaakt. Een ander deel bleef — als vestingtroepen — in de vestingen en forten als bezetting achter. Dientengevolge kent de R. L. twee soorten van krijgsraden in oorlogstijd: de niet liet veldleger medetrekkende krijgsraden te velde en de krijgsraden in een belegerde of berende stad of plaats. Beide soorten van krijgsraden hebben een militairen president en twee militaire leden, allen officieren. Zij worden bijgestaan door een auditeur-militair als openbaren aanklager, te velde een rechtsgeleerde, door de Kroon benoemd, en in een belegerde of berende stad of plaats zoo mogelijk ook een jurist. daartoe door den commandant ter plaatse aangewezen. Ook hier worden een of meer officieren-commissarissen voor elken krijgsraad aangewezen en zijn een of meer secretarissen belast met de griffiersverrichtingen.

Volgens deze organisatie zou de landmacht dus in oorlogstijd drie soorten krijgsraden bezitten: de gewone krijgsraden in oorlogstijd, aan melker bevoegdheid gederogeerd wordt door die der krijgsraden te velde en der krijgsraden in belegerde of berende plaatsen.

Daartusschenin heeft zich de staat van beleg geplaatst. In de gedeelten van het grondgebied, die in staat van beleg zijn verklaard, zouden eveneens een of meer temporaire krijgsraden moeten bestaan. waarvoor de bepalingen voor krijgsraden in belegerde of berende plaatsen gelden. Dergelijke temporaire krijgsraden — welke ook in vredestijd kunnen voorkomen — hebben in het afgeloopen jaar inderdaad bestaan doch zijn, na kortstondige merkzaamheicl. ingevolge de reeds vernielde wet van 16 October 1911 (Stb. No. 490) weder ontbonden.

Van de vonnissen der krijgsraden te velde *is* geen hooger beroep toegelaten op het H.M.G.: evenmin van de vonnissen van krijgsraden in belegei.de of berende plaatsen. Daarentegen is wel appèl toegelaten van de vonnissen der krijgsraden in plaatsen, welke nog niet belegercl zijn.

Zijn dus door de ontbinding van de teiiiporaire krijgsraden in de in staat van beleg verklaarde gedeelten van ons land de militair-strafrechtelijke gevolgen van de abnormale omstandigheden, waarin wij verkeeren, weder te niet gedaan, een ander gevolg behoort nog te worden vermeld n.l. het Kon. besluit van 12 Augustus 1914 No. 50 waarbij aan den Opperbevelhebber van de Land- en Zeemacht is opgedragen om, telkens wanneer het noodig mocht zijn en de dienst het toelaat. een of meer krijgsraden te velde te benoemen benevens een of meer officieren-commissarissen tot liet hooren der beschuldigden en het inwinnen der noodige informatiën. eveneens wanneer dit noodig mocht zijn en de dienst zulks gedoogt. Deze opdracht is verleend krachtens de daartoe bij art. 243 R. L. verleende bevoegdheid om „wanneer troupen van den Staat zich te velde bevinden „vóór of bij het openen van den veldtogt" krijgsraden te velde te

benoemen of te doen benoemen „hetzij gedurende den geheelen veld-„togt, hetzij voor een zekeren tijd, of wel telkens, naarmate de dienst „zulks vorderen of gedogen zal". Het komt mij voor dat dit K. R. wel wat vroeg genomen is, tenzij de Regeering bij het doen van de voordracht op 8 en 11 Augustus gegevens bezat welke er op wezen, dat voor ons Leger een „veldtogt" aanstaande was. Die veldtocht toclì is in het stelsel van de K. L. niet anders op te vatten dan de na liet aanvangen van den oorlogstoestand verleende opdraclit aan het veldleger om eene bepaalde taak te gaan vervullen tegenover den vijand. Voordat er dus een vijand aanwezig is. mogen geen krijgs-raden te velde morden benoemd. Evenmin heeft de Kroon tot nu toe auditeurs-militair te velde aangewezen.

Wij hebben gezien dat in tijd van oorlog een deel van de werkzaam-heden van het H. M. G. wordt stop gezet: liet hooger beroep van vonnissen van krijgsraden te velde en in belegerde of berende plaatsen. Wat blijft er dan nog voor dit hoogste reclitscollege te doen over?

Wat liet hooger beroer, betreft: de behandeling in tweede instantie van de zaken, afgedaan door de niet in belegerde of berende plaatsen zetelende krijgraden van de landmacht en van die van de zeemacht binnen liet Rijk in Europa.

Voorts in eersten aanleg, de strafzaken die ook in vredestijd in eersten aanleg voor dit college moeten dienen: voornamelijk die, waarin opper-, vlag- of lioofdofficieren als beklaagde zijn betrokken en van marine-personeel waarvoor geen andere militaire rechter is aangewezen, alsmede de commandanten van posteii of versterkte plaatsen en van schepen. die zich over het besturen of het verlaten daarvan moeteii reclitvaardigen.

Vooral deze rechtspleging in eersten aanleg isin oorlogstijd reeds van ouds een steen des aanstoots geweest: de gemeenschap met Utrecht, waar het Hof zetelt, is, van liet oorlogsterrein of van over zee, moeilijk te onderhouden, zoodat een behoorlijke berechting, daaronder begrepen het herhaaldelijk, in de instructie en op de terechtzitting hooren van getuigen veelal onmogelijk zal zijn. Dit deed de praktijk reeds in 1815 erkennen: hoe zou het thans, nu de oorlog zooveel intensiever wordt gevoerd, anders kunnen zijn?

Hiermede zijn wij aangeland op het gebied der praktijk van de militaire rechtspleging in oorlogstijd, waarover nog een enkel woord moge volgen. Wie met leger en vloot heeft kennis gemaakt. weet dat daar de stelregel wordt gehuldigd dat alles gericht moet zijn op den oorlogstoestand. Deze regel wordt in allerlei aangelegenheden, ook administratieve, gevolgd, zoodat b.v. de overbrenging van het Denartement van Oorlog naar de stelling Amsterdam — het laatste reduit onzer verdedigiiig — als een te verwachten mogelijkheid in vredestijd voorbereid is.

Wat heeft men voor de militaire rechtspleging gedaan? Eigenlijk niet veel. Zou liet niet noodig zijn te achten eeii voorziening te treffen, dat het H. M. G. mobiel werd gemaakt en standplaats verkreeg

waar de zetel der Regeering gevestigd is? De tegenwoordige zetel is aangewezen door Koning Willem 1, voornamelijk omdat te Utrecht een geschikte localiteit was gevonden en die plaats in liet midden des lands gelegen is. Op eenig wettelijk voorschrift berust die aanwijzing niet; zij zou dus op overeenkomstige wijze kunnen worden verlegcl, hetgeen aan te bevelen zou zijn, omdat in vele gevallen liet Hof en in nog meer gevallen de Advocaat-FisBaal de adviseurs der Regeering zijn op militair-rechtelijk gebied.

Welke voorbereidingen zijn getroffen om de auditeurs-militair te velde behoorlijk in staat te stellen hunne taak te vervullen? Heeft men voor hen reisbibliotheken ingericht, voorzien met de meest noodzakelijke rechtsgeleerde werken en verzamelingen van militaire reglementen, welke zij ambtshalve behooren te bezitten mede ten behoeve van de krijgsraden, welke zij ter zijde moeten staan? Hoe morden deze benoodigdheden medegevoerd en hoe zullen de heeren zich zelven verplaatsen? Zijn zij al dan niet bereden? Beliooren zij evenals de veldpredikers en aalnioezenieis, een militairen rang te bezitten en uniform te dragen, opdat zij door een eventueelen vijand aanstonds als tot liet leger belioorende zijn te onderkennen? Wellicht is een en nnder van deze desiderata reeds overwogen en beslist. Doch naar buiten is daarvan nog niet gebleken, zelfs niet in de tijdens den oorlog verschenen afleveringen van het van overheidswege uitgegeven Militair-rechtelijk tijdschrift.

Wat voorts de aandacht heeft getrokken is de omstandigheid, dat vrij kort na de mobilisatie van onze krijgsmacht vele officieren die een militair-rechterlijk ambt vervulden, vervangen zijn door gepensionneerde officieren, die zich weder voor militaire diensten beschikbaar hadden gesteld.

Bij de groote getalsterkte van de gemobiliseerde weermacht zijn alle actief dienende officieren natuurlijk in de eerste plaats noodig voor hare aanvoering. Onder deze gepensionneerden kunnen zich, zeker, geschikte krachten bevinden voor de garnizoenskrijgsraden en misschien ook wel voor krijgsraden te velde, doch de mogelijkheid bestaat ook, dat zij. reecls' geruimen tijd liet leger verlaten hebbende, voor de uitoefening van eeue rechterlijke functie niet meer als voldoende onderlegd zijn te beschouweii, noch wat de kennis van het militair strafrecht betreft, noch wat de vertrouwdheid met tegenwoordig bestaande militaire toestanden en verhoudingen aangaat. En toch is de handhaving van een goede krijgstucht – waartoe ook de militaire rechter moet medewerken — in omstandigheden als die welke wij thans beleven van zeer groot belang.

Hieruit vloeit nog een laatste vraag voort: is het te verwachten, dat er in een oorlog, waarin ons land betrokken is, voor de militaire rechtspraak veel te doen zou zijn? Zou dus de invloed, welke de militaire rechtspraak op de krijgstucht vermag uit te oefenen. in oorlogstijd van groote beteekenis mezen? Uit de oorlogsberichten blijkt maar zeer sporadisch van berechting voor krijgsraden der belli-gerenten van militaire strafzaken. Enkele sprekende gevallen

herinneren aan liet bestaan van den militairen rechter, zoo aan deze als aan gene zijde van liet gevechtsfront. Doch van krijgsraden te velde wordt zeer weinig vernomen. Men schijnt zich in de strijdende Legers veelal zelf recht te verschaffen en niet zelden liorte metten te maken, zonder dat van een met de gebruikelijke waarborgen oingeren gerechtelijk onderzoek sprake was. Hetgeen trouwens verklaarbaar is.

Naar liet schijnt zou ook ten onzent niet anders worden gehandeld. Stel b.v. dat er gegrond vermoeden gerezen was, dat een militair „in een actie tegen den vijand of in de nabijheid van denzelven zijne „wapenen lafhartig nederwerpt of verlaat". Al aangenomen dat de vrees voor de doodstraf, welke op dit vergrijp gesteld is, den lafhartige niet weerhoudt om het misdrijf te plegen, zou voor den rechter het bewijs moeten worden geleverd dat het nederwerpen zijner wapenen uit lafhartigheid is geschied. Dat dit niet gemakkelijk kan zijn. behoeft niet gezegd. Doch als liet feit voor den meerdere, die den lafhartige betrapte. vast staat. is het begrijpelijk dat hij de straf aanstonds en zoiider gerechtelijk onderzoek in vonnis ten uitvoer legt, uit rrees dat liet gegeven sleclit voorbeeld aanstonds navolging zou kunnen uitlokken, tot groot nadeel van de belangen der verdediging. En zou de handhaving van de krijgstucht in oorlogstijd gebaat zïn met een rechterlïik onderzoek. waarvan liet einde is een vrijspraak van den beklaagde op grond van de omstaiidigheid, dat hij niet *al* zijn wapenen bleek te hebben nedergeworpen?

In de tijden der meerjarige oorlogen was er tijd en gelegenheid genoeg om min of meer zorgvuldig gevoerde instructiën te volbrengen omtrent gepleegde strafbare handelingen. Op zich zelf staande gevechten rari betrekkelijk korten duur wisselden af niet vrij lange tijdvakken van rust. Ook bleven de troepenmachten. bii de veel geringere verliezen aan buiten gevecht gestelden, veel meer dan thans het geval is, bijeen, zoodat liet bewijsmateriaal niet zelden saam te brengen zal zijn geweest. Bovendien is door de aanwezigheid van veelvermogende middelen van vervoer de beweeglijkheid der troepenmassa's zeer vergroot, tengevolge waarvan liet aan het front, waar de slagen vallen, ondoenlijk zal wezen. behoorlijli-e strafprocesseii te voeren

Het gevolg zal wel moeten zijn, dat van eene eenigszins voldoende rechtspleging in militaire strafzaken slechts sprake kan wezen bij de zeemacht en voorts bij de landmacht in de gedeelten van het door de eigen troepen bezette gebied achter het gevechtsfront, waar troepenafdeelingen voor bewakings-étappe- en andere militaire diensten worden gebezigd.

Daarentegen zal wegens militaire vergrijpen aan liet front begaan, de afrekening veel meer het liarakter vertoonen van eene discinlinaire bestraffing door den nieerdere. op volgens de met ongeoorloofde wijze uitgebreid zoowel wat de op te leggen straffen betreft als wat aangaat de meerderen, die tot strafoplegging bevoegd zijn verklaard. Dat ook de doodstraf daarbij een rol zal vervullen, heeft de oorlog geleerd en behoeft niemand te bevreemden: er hangt van liet aanstonds en op de meest afdoende wijze tegengaan van zmaardere vergrijpen

te veel af. Zie ik hierin juist, dan zal het gevolg zijn, dat vele van de militaire misdrijven, welke volgens de gegeven omschrijving, alleen in de nabijheid van den vijand kunnen worden gepleegd, niet zullen leiden tot een rechterlijke uitspraak. Hetgeen niet liet oog op de verouderde en slecht geredigeerde bepalingen van onze C.W^n. niet zeer te betreuren zou zijn.

Doch laten wij ons ten slotte los maken van verouderde teksten waarin de bepalingen van militair strafrecht tot nu toe zijn ingekleed. Straks zullen die oude teksten vervangen worden door nieuwe. betere, die reeds bijna twaalf jaar op invoering wachten. En dan dringt de vraag zich op: zal deze oorlog ons eenig licht geven over de vraag of er voor liet voortbestaan van het militair strafreclit reden blijft?

Voor de bepalingen van materieel strafrechtelijken aard zeer zeker. Deze zullen iioodig zijn zoolang er een weermacht bestaat. De organisatie van die weermacht, gelijk ik die in den aanvang verklaarde. en de noodzakelijkheid om hen die daarvan deel uitmaken. tot hun plicht te brengen en te houden. maken het noodig om voor niet-volgzame of wederstrevende karakters de roede achter de deur gereed te houden. Daarbij is het onverschillig, waar aan die strafbepalingen een onderkomen \\-ordt verschaft: in een afzonderlijk wetboek of in een of meer afzonderlijke hoofdstukken of titels van het algemeen wetboek van strafrecht. Dit is een vraag van nuttigheid, geenszins van beginsel, welke in 1903 opnieuw ten gunste van een afzonderlijke wetgeving is beslist.

Minder eenstemmigheid zal nog bestaan over de vraag of ook een afzonderlijk formeel militair strafreclit moet gehandhaafd blijven: een eigen rechtspraak met eigen procesregeling. De lessen. welke de oorlog onzer naburen te dezen opzichte zal kunnen geren, zijn, voor zoover mij bekend. nog niet onder woorden gebracht. Niettemin mag verwacht norden dat die lessen ten gunste van het behoud zullen pleiten, in de eerste en voornaamste plaats tot behoud van het beginsel dat de beslissing over disciplinaire of strafrechtelijke afdoening van een vergrijp in handen van den daartoe bevoegden militairen meerdere moet berusten. In dit beginsel vindt de noodwendige centralisatie in de weermacht krachtige uiting: de van het centraal militair gezag onafhankelijke bevoegdheid tot ingrijpen van een openbaar ministerie zou bij de handhaving van een goede krijgstucht in de weermacht werken in een gansch verkeerde richting. Dientengevolge is het niet te verdedigen, dat de grondslag ten deze van het gewone strafprocesrecht: vervolging ambtshalve naar het opportuniteitsbeginsel door een van het militair gezag onafhankelijk openbaar ministerie, voor de weermacht zou worden aanvaard. Heeds uit dezen hoofde moet dus deze belangrijke afwijking van den voor burgerlijke strafzaken normalen gang van zaken behouden blijven.

Eu dan de eigenlijke afzonderlijke rechtspraak. In een langdurige vredesperiode geraakt liet doel, dat niet de afzonderlijke rechtspraak wordt beoogd, wel eens uit liet gezicht en een oorlog. zij liet er ook een waarin wijzelf niet betrokken zijn, zal, naar het mij voor-

komt, ook voor ons aanleiding zijn om ons van dat doel beter rekenschap te geven. Met name zal heter waarneembaar worden de invloed, dien de eigen rechtspraak op de handhaving vaii de tucht bezit, niet het minst door de waardeering, welke bij elke straftoemating ten aanzien van het gepleegde vergrijp moet geschieden. Die straftoemeting is een van de moeilijkste punten in elk militair strafproces; zij behoort niet anders te geschieden dan door rechters die met de waarde van een goede tucht uit ervaring bekend zijn en die dus begrooten kunnen, in welke mate een of ander vergrijp daarop inbreuk heeft gemaakt. Dat daarbij rechtsgeleerde kennis niet alleen zeer gewenscht doch ook noodig is, heeft reeds lang erkenning gevonden: onze beroepsofficieren werden sedert lang daarin onderricht, zij het ook dat die opleiding en vooral de verdere studie niet meer staat in eene goede verhouding tot liet belang dat een goede militaire rechtspraak meer eil meer is gaan verkrijgen.

De daarbij in acht te riemen procesvormen zijn, men gevoelt het, van oiidergeschilite beteekenis. Men kan zrer goed volstaan — gelijk bij de jongste herziening van de niilitaire rechtspleging is geschied bij de berechting van overtredingen — met sommige voorsclirifteii uit het Wetboek van Strafvordering van toepassing te verklaren voor den militairen rechter Eenvoudiger en ooli gemakkelijker is het oni de algenieene strafprocesregeling zooveel mogelijk in het afzonderlijk wetboek over te nemen: men behoudt dan alles bijeen en behoeft niet twee wetboeken te raadplegen om den weg te vinden. Op laatstbedoelde wijze heeft dan ook de herziening van de geldende militaire rechtspleging plaats gehad: daarin zijn voor de gewone gevallen bepalingen uit het wetboek van strafvordering overgebracht, welker beginselen men in liet militaire strafproces wilde overplanten.

Maar wat de oorlog in het bijzonder zal kunnen aantoonen, is, dat de weermacht niet beseliouwd moet worden als een bepaalde kaste in, of liever naast onze samenleving, dat er voor de bijzondere saamhoorigheid en ondergeschiktheid goede grond bestaat, die in vredestijd ontaarden kan doch niet behoeft in militairisme. en dat juist in vredeitijd. als voorbereiding voor den oorlog, het materieel en formeel militair strafrecht moet medewerken om de militaire opvoeding van den soldaat te helpen voltooien. Aan den anderen kant zal de deelneming van de militaire meerderen aan de militaire rechtspraak hen gewennen aan nauwkeurig en onpartijdig onderzoek van tucht- en strafzaken en daardoor ten goede komen, ook in oorlogstijd, aan een rechtvaardige behandeling van hunne ondergeschikten, die uitsluitend van hen afhankelijk zijn en wier eer en leven dikwijls uitsluitend in hunne handen berusten.

Ontslag uit den militairen dienst wegens veroordeeling tot langdurige gevangenisstraf.

Tengevolge van de mobilisatie maakte ik kennis met de militaire strafrechtspleging, welke kennismaking aan een jurist, die gewoon is slechts het burgerlijk strafrecht te hanteeren, menige verrassing brengt. Misschien zal de gelegenheid nog wel eens bestaan om daarvan te getuigen.

Thans wilde ik de aandacht vestigen op het feit, dat in deze dagen als militair voor den krijgsraad terecht komt te staan menigeen, die reeds sedert geruimen tijd de uniform niet meer had moeten dragen. Ik heb hierbij het oog op de gebrekkige toepassing van het voorschrift van artikel 36 der Militiewet — overgenomen in artikel 37 der Landweerwet — dat bepaalt, dat van den dienst bij de militie (landweer) voor goed uitgesloten worden zij, die onherroepelijk zijn veroordeeld tot de doodstraf, tot eene onteerende straf of hetzij bij één vonnis, hetzij bij verschillende vonnissen gezamenlijk, tot eene zwaardere gevangenisstraf of militaire gevangenisstraf dan van zes maanden. Is deze reden tot uitsluiting reeds bekend vóór de inlijving, dan wordt de uitsluiting uitgesproken door den militieraad. Blijkt of komt iemand die reeds ingelijfd is in zoodanig geval te verkeeren, dan wordt hij op last van den Minister van Marine of van Oorlog uit den dienst ontslagen.

De wet geeft een dwingend voorschrift: „zoodanige personen *worden* ontslagen", Aan de betrokken autoriteiten wordt geene vrijheid van handelen gelaten. Toch komt in de practijk van de uitvoering van dit voorschrift weinig of niets terecht. Het moge blijken uit het volgende:

Door den Krijgsraad te Arnhem — met welks werkzaamheden ik meer in het bijzonder in aanraking kwam — werden in het eerste kwartaal van het jaar 1915 gepronuntieerd 66 vonnissen, inhoudende veroordeeling wegens misdrijf. Niet minder dan acht daarvan betroffen personen, die reeds vóór 1 Augustus 1914 veroordeelingen tot meer dan 6 maanden gevangenisstraf achter den rug hadden, die dus volgens bovenvermelde bepalingen uit den dienst hadden moeten zijn ontslagen. Onder de zaken in het tweede kwartaal bij dien krijgsraad in behandeling, trof ik tot heden wederom vijf dergelijke gevallen aan. Enkele bijzonderheden omtrent deze — totaal dertien — gevallen volgen hier.

No.	Jaar van geboorte.	Verschillende straffen waartoe veroordeeld. j = jaar, in. = maand, w. = week.	Totaal.	Jaar waarin het vonnis valt waarna ontslag had moeten volgen.
1	1892	1 in. + 3 m. + 5 m.	9 m.	Derde vonnis: 1914.
2	1885	6 n?. + 4 in.	10 in.	Tweede vonnis: 1907.
3	1877	5 m. + 9 m. + 2 m. + 3 w. + 1 m.	17 m. 3 w.	Tweede vonnis: 1905.
4	1880	6 m. + 3 w. + 3 w. + 6 w.	9 m.	Tweede vonnis: 1902.
5	1889	3 m. + 6 w. + S w. − 4 m.	9 m. 1 w.	Vierde vonnis: 1909.
6	1885	4 m. + 6 m. + 6 m. + 9 in. + 3 m. + 1 j. + 1 j.	4 j. 4 m.	Tweede vonnis: 1906.
	1880	6 w. + 6 w. + 6 w. + 6 m.	10 m. 2 w.	Vierde vonnis: 1912.
	1888	10 m. + 3 EI. + 3 m. + 2 m. - 3 m. + 2 in. f 4 m. + 6 m.	33 m.	Eerste vonnis: 1904.
	1887	1 m. + 3 m, + 6 m. + 1 in. + 2 m. + 4 m. + 6 w. + 1 m.	19 m. 2 m.,	Derde vonnis: 1906.
10	1883	2 w. + 2 m. + 6 m.	8 m. 2 w.	Derde vonnis: 1908.
11	1887	3 m. + 1 m. + 2 w. + 6 m. + 6 m.	18 m. 2 w.	Vierde vonnis: 1910.
12	1887	10 m. + 3 m.	13 in.	Eerste vonnis: 1907.
13	1883	3 w. f 2 m. + 2 w. + 1 w. + 1 m. + 1111. + 6 w. + G w + 1 m. + 6 111.	14 m. 3 w.	Zevende vonnis: 1902.

Uit het feit dat hij één Krijgsraad in ongeveer vijf maanden tijd zoovele gevallen aan liet licht kwamen laat zich verinoeden, dat zeker eenige honderden thans onder de wapenen vertoeven, die in de termen vallen uit den dienst ontslagen te worden. Trouwens menig officier van Justitie. die in de afgeloopen maanden zijne werkzaamheden in belangrijke mate zag verminderen, zoekt de oorzaak daarvan, naast

andere. in de omstandigheid dat een groot aantal zijner .goede bekenden" tijdelijk onder de militaire jurisdictie vallen.

In het aldus gebleken niet handhaven van de aangehaalde artikelen van Militie- en Landweerwet ligt eert niet onbeteekenend kwaad. Daargelaten dat aan den wil van den wetgever niet wordt voldaan, berokkent het verblijf in het leger van een zoo groot aantal van de boven geschetste (meest beroeps-) delinquenten in elk opzicht nadeel. Nadeel, dat van geringer beteekenis is gedurende enkele neken van herhalingsoefeningen, doch in mobilisatiedagen in volle zwaarte weegt. De straflgsten der mij bekende dertien toonen aan, dat zij als regel om disciplinaire tucht en tuchtmaatregelen even weinig geven als om de bepalingen van het strafwetboek. Zoolang de vrede bewaard blijft, een voortdurende last en zorg voor hunne meerderen. eeii bedreiging van den goeden geest in de troep. dikwijls van liet onderling vertroun en hunner kameraden, zullen het deze elenienteri zijn, die in oorlog vóór zullen gaan in rauwheid en plunderzucht.

Ook elders is de zaak aldus beschouwd. Met name in Frankrijk zijn niet lang voor het uitbreken van den oorlog naar aanleiding van eeiiige door militaire gepleegde geruchtmakende misdrijven niaatregeleii genomen om de in uniforin gestoken „Apaches" uit het leger te verwijderen.

Is het dan ook naar mijne meening zonder voorbehoud te betreureii, dat in de practijk van de uitvoering van het wetsvoorschrift niet komt, te verklaren is liet wel.

Bij nader bezien van de boren gegeven voorbeeldeii. in het bijzonder bij vergelijking van de geboortejaren met de in de laatste rubriek van de tabel geplaatste jaarcijfers, blijkt dat op drie uitzonderingen na (Nos. 8, 9 en 13) de vonnissen, welke beslisseiid zijn voor de toepassing van de wetsbepaling zijn geveld *nà* de inlijving. In die drie gevallen had reeds de militieraad de uitsluiting kunnen en moeten uitspreken. Doch in alle dertien is het ontslag door den Minister van Oorlog, dat had moeten volgen, uitgebleven. Waarom?

Eenvoudig. omdat bij het onder de wapenen komen, hetzij voor de eerste maal, hetzij bij terugkeer na groot verlof, de betrokken corpscommandanten, door wie eeii voorkomend geval aan den Minister moet worden gesignaleerd, niet op de hoogte zijn van het crimineel verleden hunner ondergescliiliteri. Uittreksels uit de ter Griffie vall de Rechtbanken berustende strafregisters ontvangen zij niet. Op andere wijze geïnformeerd wordt er niet.

Acht men dezen toestand onbevredigend, dan moet naar een weg gezocht worden om daaraan een einde te maken. In aanmerking zou komen om aan de Griffiers der Rechtbanken op te dragen om, telkenmale dat op liet strafregister liet maximum van zes maanden bij één of meerdere straffen tezamen is bereikt, daarvan een uittreksel te zenden aan den Burgemeester van de woonplaats van den delinquent. Door tusschenkomst van dien Burgeineester zou het uittreksel vervolgens moeten gezonden orden aan den hem — burgemeester — bekeiiden corpscommandant. De invoering rail eene dergelijke regeling

evenwel zou, vrees ik, uithoofde van de noodzakelijkheid van wijziging der betroffen administratieve voorschriften, verschillende Departementen rakend, geruimen tijd vorderen, dus eerst in de toekomst van beteelienis kunnen zijn. Bovendien zou daarmee thans te reel administratieve beslommering ineens gemoeid zijn.

Om voor het oogenblik te komen tot een algemeene schoonmaak van liet leger mat misdadigers betreft, zie ik dan ook geen anderen weg open daii dien van de persoonlijke ondervraging. Niet aldus dat voor het front vuil de troep man voor man worde afgevraagd naar zijn verleclen. Terecht zou dan gesproken kunnen worden van eene kwetsende inquisitie en nog wel eene waarvan de betrokkene in staat zou zijn door een eenvoudig „neen" op de gestelde vragen het doel te verijdelen. Zeer goed laat zich evenwel een wijze van ondervraging denken, waarbij openbare opspraak en onnoodige kwetsing van persoonlijke gevoelens worden vermeden. Indien aan commandanten van onderdeelen de verplichting wordt opgelegd om bij elke disciplinaire overtreding — en ook alleen dan -– de vraag te stellen of soms de overtreder tot een langere gevangenisstraf dan van zes maanden is veroordeeld geweest, dan behoeft deze vraag geen aanstoot te geven, mits niet behandeld ill het publiek, waaronder mede te verstaan is op bureau's in tegenwoordigheid van liet gewoonlijk overtalrijk en gretig luisterend personeel daar aanwezig. Geheimhouding moet worden gelast,.

Luidt het antwoord op de gestelde vragen bevestigend, dan wende de Corps- of Garnizoenscommandant zich met liet verzoek een uittreksel uit liet strafregister te ontvangen tot den Griffier van de Rechtbank waar delinquents strafregister is te vinden. Aldus geraakt de Corpscommandant op eenvoudige wijze in het bezit van het noodige materiaal om tot ontslag aan den Minister van Oorlog te kunnen voordragen. Mocht men meenen dat de Griffiers tot heden niet verplicht zijn deze uittreksels ook aan de Corpscommandanten af te geven, dan breide de Minister van Justitie, overeenkomstig artikel 16 vaii liet K. H. van 19 Februari 1896 iio. 29 tot instelling van strafregisters, hunne verplichting tot afgifte daartoe uit.

Is een eenvoudiger weg denkbaar, des te beter. Als het maar kome tot de gewenschte schoonmaak!

In verband met het voorgaande verdient vermelding, dat de Militaire Rechter in het algemeen een zeer spaarzaam gebruik maakt van de bevoegdheid hem gegeven bij artikel 2 van de met van 14 November 1879 (Stbl. no. 191), gewijzigd bij de wet van 15 April 1886 (Stbl. No. 64), om bij het vonnis de ontzegging van het recht om bij de gewapende macht te dienen voor ten hoogste vijf jaar uit te spreken. Tooizoorer ik mij herinner geschiedde het in de aangehaalde dertien getallen slechts eenmaal. De reden daarvan is, dat de ontzegging slechts kan geschieden, indien de Rechter van oordeel is, dat de schuldigverklaarde „ter zake van liet gepleegde feit" ongeschikt is om in den militairen stand te blijven. Met liet crimi-

neel verleden mag door hem niet clirect rekening worden gehouden.

In het feit dat de Militaire Recliter de oiitzeggiiig niet uitsprak, kan dan ook de administratie geene vingerwijzing putten, dat het ontslag niet gewenscht is. Bovendien zal bij den Rechter menigmaal de gedaclite voorzitten, dat. waar toch ontslag moet volgen. het overbodig mare den veel minder doeltreffenden maatregel van tgdelijke ontzegging uit te spieken

ARNHEM, Mei 1915. Mr. L. A. NIJPELS.

Vrijwillige terugkeer bij desertie en bij afwezigheid zonder verlof.

Bij Sententie van 27 November 1911 (M. R. S. S, 280) werd eindelijk door liet H. M. G gelegenheid gevonden om eene beslissing te geven over de oude strijdvraag of het z.g. „achterzeilen" vaii het schip mocht worden aangemerkt als eene „verzwarende omstandigheid" ill den zin van art. 144 C. TT. TV. Het Hof heeft die vraag in ontkennenden zin beantwoord, met liet gevolg dat de acliterzeileï die zich ook na het vertrek van zijn schip. binnen 14 dagen na den aanvang zijner ongeoorloofde afwezigheid bij eenig bevoegd openbaar gezag aanmeldt. slechts krijgstuchtelijk strafbaar zal zijn.

Twee andere Sententie van gelijke dagteekening en op hetzelfde onderwerp betrekking hebbende zijn in deze aflevering (hierna blz. 716 en 720) opgenomen. Ook deze beslissingen liggen in dezelfde lijn, consequent heeft liet Hof zijne opvatting van de artt. 144—146 C. W. W. in toepassing gebracht. Ze zijn voor de zeemacht vaii groote practische beteekenis en brengen een zekere ommekeer te weeg nu zij afwijken van de tot dusverre vrij algemeen aan de genoemde wetsartikelen door de zeekrijgsraden gegeven uitlegging Wat het achterzeilen betreft zijn de argumenten pro en contra reeds vroeger in dit Tijdsclirift (1) en nu meer in de breed gemotiveerde Sententie van het Hof zóó uitvoerig uiteengezet dat liet onderwerp vrij wel uitgeput is. Wij denken er dan ook niet aan dien strijd weer te heropenen, te meer niet iiu wij steeds liet gevoelen hebben gedeeld van hen die in achterzeilen geen verzwarende omstandigheid meenden te mogen zien en wij dus de door het Hof in *dit* opzicht gegeven beslissing volkomen juist achten. Allerminst eeliter kunnen wij ons vereenigen niet de daaruit door liet Hof afgeleide *eindconclusie* die tot eene vrijspraak voerde. Wij komen hierop straks terug.

Wat de motiveering der Sententie betreft komt ons minder juist voor de 7de overweging waarin gezegd nordt dat de wetgever ill

(1) Zie de noot op blz. 280.

alle gevallen op het feit van desertie gepaard gaande met de (in de artt. 138, 139 en 140) aangewezen verzwarende omstandigheden, eene straf heeft gesteld anders en zwaarder dan door hem is gesteld op desertie zonder zoodanige verzwarende omstandigheden, immers de eerste straf in art. 140 gesteld is zelfs belangrijk lichter dan die op eenvoudige desertie ill artt. 135 en 136 gesteld. Het lijkt ons trouwens ook in het algemeen gewaagd om uit eene vergelijking der strafposities in de Crim. Wetboeken coiiclusies te trekken: een systeem is daarbij gewoonlijk ver te zoeken en men komt soms tot de meest verrassende resultaten, bijv. eenvoudige clesertie door een met acte varend onderofficier was strafbaar met kielhalen en laarsen en degradatie. (art. 135) maar als diezelfde desertie was voorafgegaan door complot kon de schuldige — mits niet zijnde hoofd — slechts worden getroffen niet de veel minder zware straf van ravallen en laarsen (art. 132, 1e lid). Alzoo een zwaarder feit en een lichtere straf.

De twee in deze aflevering opgenomen sententies betreffen beide een acliterzeiler die van *verlof* was achtergebleven, (in het ééne geval wetende dat zijn schip naar West-Indië zou vertreklreii. in het andere geval terwijl hij mist dat hij bestemd was om per particulier stoomschip met een transport naar Oost-Indië te worden overgevoerd) en die wel binnen acht dagen na het eindigen van zijn verlof was „terug-gekomen" (artt. 145, jo. 146) maar te laat om binnen dien tijd zijn schip te bereiken.

In eerste instantie was de rechter van oordeel dat dit ‚terugkomen" had moeten geschieden aan boord van den bodem waar het verleend verlof eeii einde nam. Het Hof echter verwerpt deze opvatting als vindende geen steun in de bepaling van 146, „welke algemeen en zonder eenige beperking spreekt van „terugkomen" en daaronder — ook eene vergelijking van den op artikel 142 terugslaanden aanhef van art. 144 met art. 142 leert dit — rerstaat mat in art. 142 van het C. W. W. wordt genoemd: „vrijwillig en zonder achterhaald te zijn in arrest begeven", *hetgeen kan geschieden overal waar zich een openbaar gezag bevindt bevoegd en in staat om een schepeling in arrest te stellen en aan de marine-autoriteiten over te leveren".*

Bet is waar, art. 146 spreekt algemeen van „terugkomen", maar art 145 noemt uitdrukkelijk anderzijds afwezigheid „van den bodem waarop hij dient". Ligt hierin iiu niet eene beperking van dit zoo algemeene terugkomen (1)? Wij stelleii slechts de vraag, zij vormt riiet ons hoofdbezwaar tegen 's Hofs motiveering. Ook willen wij ons nog neerleggen bij de identificeering van „terugkomen" en „zich vrijwillig en zonder achterhaald te zijll in arrest begeven". Maar ernstige bedenking hebben wij tegen de daarna volgende. door ons gecursiveerde woorden in de overweging.

Met allen eerbied voor 's Hofs uitlegging zouden wij willen vragen

---

(1) Men vergelijke ook Pols, blz. 456 en **457**

waaruit blijkt dat? Maakt liet Hof zich met deze ietwat apodictisch neergeschreven uitspraak niet schuldig aan eene petitio principii? Veel liever zouden wij ons dan ook scharen aan de zijde van den krijgsraad en zelfs nog een stap verder willen gaan. Reeds lang voordat de vraag die ons hier bezighoudt. nat de zeemacht betreft aan het oordeel van ons hoogste militair rechtscollege werd onderworpen, had nauwgezette bestudeering ran de betrekkelijke wetsvoorschriften, in verband ook met hunne geschiedenis, bij ons als 's wetgevers hedoeling de overtuiging gevestigd dat zoowèl het „terugkomen" als het „vrijwillig en zonder achterhaald te zijn zich in arrest begeven" moet plaats hebben op den bodem, in het algemeen dáár ter plaatse waar de deserteur of achterblijver zich behoorde te bevinden. Huldigt men die opvatting dan heldert zich alles op.

De geschiedenis is vrij sober, eene vergelijking niet de landmacht moet met omzichtigheid geschieden juist omdat het hier iets specifiek maritiems betreft.

Ofschoon niet in *direct* verband staande met de wordingsgeschiedenis van onze Crimineele Wetboeken, meenen wij toch, in navolging van het Hof dat zelfs een beroep doet op den Artikelbrief van 1795, als historisch argument *eenige* waarde hebbend voor de opvattingen van den toenmaligen wetgever en dan tevens voor de juistheid onzer meening, vooreerst te mogen wijzen op de Publicatie van de Nationale Vergadering van 29 April 1797, alwaar in art. 4 is bepaald dat „met de koorde" zal worden gestraft ieder. „die zich in 's Lands zeedienst geëngageerd hebbende en geplaatst zijnde op een Schip of Vaartuig, dat tot den effectieveil dienst ter zee geschikt is, van 'daar deserteerd, of voor een bepaalden tijd verlof bekomen hebbende, na verloop van dien tijd achter blijft: en binnen drie weken. nadat hij zich van boord begeven heeft, of na dat zijn verlof geëindigd is. zich niet weder aan boord begeeft; wanneer hij achterhaald wordt, en geen wettige redenen van verschooning zal kunnen opgeven. zal worden gebragt aan boord van zijn Schip, of van zoodanig Schiu als de Commandant der Rheede zal goedvinden."

Hier wordt dus duidelijk geëischt dat de deserteur. om vrij te blijven van „de koorde" zich binnen **3** weken *aan boord* moet hebben begeven, terwijl de redactie van het voorschrift er op wijst dat daarmede is bedoeld *aan boord van het schip waar hij thuishoort.* Dit volgt uit de tegenstelling: ‚van boord . . . . . aan boord" en mede uit het bepaalde ten aanzien van hen die acliterliaald worden. De publicatie hield er n.l. rekening mede dat een *achterhaalde* niet altijd op *zijn* schip zou *kunnen* worden teruggebracht (het schip kon immers vertrokken zijn) en daarom kon *die* deserteur ook op eeii *ander*, door den commandant der reede aan te wijzen schip gebracht morden. Voor den vrijwillig teruggekomene vinden we echter eene zoodanige bepaling niet: een *ander* schip kan hèm niet redden.

In ontwerp Zeemacht 1808, kapittel III. art. 3 wordt bepaald dat aan overtredingen der militaire discipline zich o.a. schuldig maken zij, die boven hun verlof uitblijven, ook dan, ‚wanneer zij

uit eigene beweging *aan boord* terug keeren." Verder ontmoeten we ook ill dat ontwerp reeds in Kapittel V de uitdrukking „vrijwillig terugkomen" (artt 18 en 19). Met evengenoemd art. **3** is in overeenstemming art 5 Ontwerp-Reglement van Krijgstucht voor het volk van oorlog te water 1810. Art. 9 van dat Reglement bezigt het woord „terugkeeren."

Ontwerp C. W. TT. 1810 is in hoofdzaak, ontwerp 1814 geheel gelijkluidend met de artt. 142—146 van het Wetboek. We vinden reeds daar de wisselende terminologie „vrijwillig ell zonder achterhaald te zijn in arrest begeven", „vrijwillige terugkomst" en „terugkomen".

Opmerking verdient nog art *22* van het Reglement van krijgstucht van het krijgsvolk te water dat spreekt over ,weder *aan boord* terugkomen." Het houdt onmiddellijk verband met art. 146 C.W.W. ell dit rerband wijst er zeer duidelijk op dat het „terugkomen" in laatstgenoemd artikel óók moet geschieden „aan boord".

Richten me den blik, ter vergelijking, nog even naar het C.W.L. dan treft liet dat me daar in artt. 135 en 137 naast ,terug-komen" de ongewone uitdrukking lezen „of zich aangeven". Dit is eveneens het geval in art. 18 R.K.L. Van waar die nieuwe uitdrukking die in geen der andere ontwerpen voorkomt, doch eerst in 1815, nadat dus liet C.W.W. reeds wet was, is ingelascht?

Dit is geschied naar aniileiding van eeiie opmerking van den Raad van State. (1) In aansluiting aan art. 135 C. W. L. vond de Raad opname van een nieuw artikel (18) in liet R. K. wenschelijk en paf daarvan tevens de redactie aan, waarin die moorden ,zich aangeven" zijn opgenomen. Dienovereenkomstig werd toen ook art. 135 gewijzigd.

Wel is waar missen me een motiveering van die nieuwe redactie maar liet schijnt ons eene niet al te gewaagde veronderstelling dat tie Raad van oordeel was dat het „*terug*komen" moest plaats hebben bij liet korps of in het garnizoen van den deserteur maar deze eene mildere behandeling ook wel verdiende zoo hij zich ergens ,aangaf." Bij de uitlegging echter die het IT. M. O. geeft aan het moord „terugkomen", zoude daarnevens de uitdrukking „zich aangeven" overbodig en misplaatst zijn.

Voor zoover de geschiedenis waarde heeft, meenen wij te hebben aangetoond dat zij pleit tegen 's Hofs opvatting. En naar het ons niet bescheidenheid mil voorkomen is dat eveneens het geval met de *woorden* der wet. Wat wil *terug*komen anders zeggen dan zich weer begeven naar de plaats van waar men is weggegaan, waar men thuishoort? Stel het geval van een schepeliiig uit Willemsoord die zich met verlof te Schiedam bevindt, daar boven zijn verlof uitblijft maar zich ten slotte naar Rotterdam begeeft en zich in de marinierskazerne aanmeldt. Is die man *terug*gekomen? Integendeel, hij heeft zich zelfs nog verder verwijderd.

---

(1) Van der Hoeven. Onze Militaire Strafwetgeving, bez. 210 en 259.

En wat betreft de uitdrukking „zich in arrest begeven", het is een typisch *militaire* rechtsterm. Zij komt o.a. ook voor in art. 10 (oud) R.Z. en kan daar zeker niet betrekking hebben op een plaats buiten het gezag der marine-autoriteiten. En zou een meerdere die een mindere „arrest" aanzegt (art. 2 R.Z.) er ooit aan denken hem daartoe te verwijzen naar een of ander burgerlijk overheidspersoon?

Neemt men als 's Wetgevers bedoeling aan de door ons verdedigde uitlegging van de desertiebepalingen dan verdwijnen plotseling alle bezwaren en tegenstrijdigheden, dan is er geen aanleiding meer voor verwijten aan zijn adres, er zit dan logica in zijn stelsel. De vraag of „achterzeilen" al of niet eene „verzwarende omstandigheid" is, heeft geen beteekenis meer. Een werkelijk zeer strafwaardig feit, waardoor de dienst op een oorlogsvaartuig volkomen in de nar gestuurd kan worden, kan op daaraan geëvenredigde wijze bestraft worden.

Dat de wetgever dat „achterzeilen" uit het oog zou hebben verloren is weinig aannemelijk, maar hij *behoefde* er in zijn systeem niet afzonderlijk gewag van te maken. Het wordt *gestraft* als gewone desertie, alleen is de achterzeiler in veel ongunstiger conditie omdat hij niet vrijwillig *kan* terugkomen en dáárdoor de bij andere desertie hieraan verbondene voordeelen niist. En van dat standpunt beschouwd oordeelde de wetgever derhalve achterzeilen wèl een erlistiger feit dan gewone desertie. Het mil ons dan ook toeschijnen dat 's Hofs uitvoerig betoog in anderen zin de quaestie hier niet in liet hart treft.

d. W.

WETGEVING.

EERSTE KAMER DER STATEN-GEKERAAL.

ZITTING 1914—1915.

N°. 124.

Voorloopig verslag der Commissie van Rapporteurs over het ontwerp van wet tot vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende de voorwaardelijke straf-opschorting, de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling. (1)

Het afdeelingsonderzoek van dit wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Algemeen kon men zich vereenigen met de voorgestelde bepalingen betreffende de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling.

Vele leden konden zich ook met de strekking van dit ontwerp wel vereenigen voor zoover betreft de voorwaardelijke strafopschorting en brachten hulde aan de opvolgende Ministers, die deze materie hebben bewerkt, om alzoo eindelijk eene leemte, alsnog in onze wetboeken van strafrecht en strafvordering bestaande, aan te vullen, zooals reeds in andere landen voor lang was geschied. Zij zagen in de hierbij in het leven geroepen strafrechtelijke voorzieningen geene afwijking van de klassieke strafrecht-theorie, daar huns inziens voorwaardelijke veroordeeling zich aansluit bij de vergeldingsleer, al valt niet te ontkennen, dat zij evenzeer past in de moderne leerstellingen, die in de eerste plaats uitzien naar de verbetering van den wetsovertreder. In liet oog dezer leden, hier aan het woord, is eene veroordeeling iii het openbaar uitgesproken, zij liet ook met voorwaardelijke strafopschorting, wel degelijk eene straf, immers de geheele vervolging met hetgeen er aan vast zit, veroorzaakt een ernstig leed, dat sleclits gedeeltelijk kan worden te niet gedaan door een vrij uitgaan. Zij wezen er daarenboven op, dat bij het nu bestaande

[1]) Zie hiervóór blz 38, 333 en 505. Red.

stelsel aan het openbaar ministerie eene zekere vrijheid wordt gelaten. om al dan niet tot vervolging over te gaan.

Kaar liet hun voorkwam. heeft liet nieuwe instituut veel weg van de „berisping", welke straf in het bestaande strafrecht sedert de invoering der Kinderwetteii reeds bekend is. al erkenden zij, dat er formeel tegen viel op te merken, dat terwijl de berisping in de wet onder de straffen met name is genoemd, zulks iii casu niet het geval is; dit nam ecliter naar hunne meening niet weg, dat in de werking toch dezelfde groiidgedaclite ligt.

Zij wezen er ook op dat niet vergeten behoort te worden, dat de voorwaarden door den rechter gesteld, zwaar kunnen drukken en erne ware straf zijn. Alles hangt af van de toepassing. die een exceptioneel karakter moet dragen, en nu valt het niet te ontkennen, dat er een zeker gevaar schuilt in de vrijheid, die den rechter wordt gelaten en daarom werd door de leden hier aan liet woord, hun leedwezen uitgesproken, dat in de Tweede Kamer voor de toepassing der vrijgevige bepaling de maximum-straf van een half jaai, zooals liet oorspronkelijk ontwerp inhield. verlengd is tot een jaar, zoodat de mogelijkheid ontstaat, dat ook zij, die zich aan zeer ernstige misdrijven schuldig maken, van de in uitzicht gestelde lankmoedigheid zullen profijt trekken.

Tegen deze bedenking werd van andere zijde echter aangeroerd. dat zoolang de rechtelijke macht hier te lande liet hooge standpunt blijft innemen waarop zij heden ten dage staat. de toepassing der met rnet gerustheid aan haar kon worden overgelaten.

Daarentegen hadden eenige leden onoverkomelijke bezwaren tegen de wijze, waarop de Minister thans de voorwaardelijke strafopscliorting in ons recht eene plaats wenscht te geven, al kon men uit een practisch oogpunt de bedoeling beamen om liet aantal korte vrijheidsstraffen, die worden ondergaan, tot een lager cijfer terug te brengen. Zij wilden niet ontkennen dat het wetsontwerp hij eerstc kennisneming een aangenamen indruk maakt. maar meenden dat liet juist daarom te meer noodig is, de grondslagen, de uitvoering en de gevolgen te overwegen, vóór zulk een belangrijke wijziging in liet strafrecht gebracht wordt.

De leden, hier aan liet woord, waren van oordeel. dat de straf op het delict moet volgen tot herstel van de geschonden gerechtigheid. De tegeiimoordig door maar al te velen omhelsde nieuwe begrippen van strafrecht. welke niet het begane feit als schennis der rechtsorde. maar den persooii van den delinquent tot hoofdvoorwerp van het strafrecht verheffen, achtten zij in strijd met de Christelijke beginselen, zelfs met de beginselen der niet-Christelijke godsdiensten, die eene gerechtigheid van hoogere orde dan de menschelijke voorop stellen. Dat men de straffen tevens dieiistbaar maakt aan de verbetering van den misdadiger, aan de bescherming der maatschappij of aan andere ethische doeleinden, li-au niet deze opvatting van het karakter der straf samengaan, maar de rechtsgrond der straf is een andere d.w.z. een hoogere. Ook al stellen zij dus voorop, dat zij. die de vergeldings-

idee iiiet wenschen prijs te geven, allerminst uitsluiten de verplichting van de Overheid om den veroordeelde ook zoo mogelijk te verbeteren, konden deze leden niet anders daii constateeren, dat hier de vergeldingsidee, en zeer tot hun leedwezen, inderdaad werd prijs gegeven. Zij achtten het eene contradictie om wel te veroordeelen doch de straf iiiet te doen ondergaan.

Thans wordt voorgesteld, de mogelijkheid te openen, dat de rechter wel eeii straf uitspreekt. maar dat die iiiet zal worden uitgevoerd, wanneer de delinquent zich gedurende een proeftijd overeenkomstig zekere hem gestelde voorwaarden goed gedraagt, met andere woorden het zal van den delinquent afhangen of eeiie door den rechter als verdiend gequalificeerde straf al clan niet door hem zal worden ondergaan. Meent men nu met sommigen, dat het feit der veroordeeling en het opleggen van voorwaarden op zich zelf reeds eene straf is. dan had zulks uitdrukkelijk in de wet moeten zijn verklaard, en had in de liist van straffen in art. 9 van het Wetboek de berisping en het stellen onder toezicht moeten zijn opgenomen. In hetzelfde artikel wordt de berisping reeds voor minderjarigen tot eeiie straf verheven en ooli in buitenlandsche wetgevingen vindt men de berisping, gelijk mede het stellen onder toezicnt, als straffen vermeld. Zoo ook had als straf knnnen zijn opgenomen „schadevergoeding des noods door gedwongen arbeid". In elk geval wilden deze leden het begrip van straf gehandhaafd hebben en wenschten zij duidelijk vastgelegd te zien, dat veroordeeling op zich zelve nog geen straf is. De thans voorgestelde constructie heeft volgens de hier bedoelde leden een te diepgaande beteelrenis om daarover heen te stappen.

De vraag of voorwaardelijke veroordeeling inderdaad een straf is, uassende in het svsteem van liet strafwetboek werd daii ook door hen, in tegenstelling met de meening van eerstgenoemde leden, ontkennend beantwoord. Zij waren van meening dat een straf die niet voltrokken maar uitgesteld en ook afgesteld kan worden, geen straf *is,* wel *worden* kan. Tegenover de meening dat reeds de veroordeeling eeiie straf is merkten zij op. dat er dan eigenlijk *twee* straffen zijn, of rekent men ook het oiider toezicht staan als eeiie straf, daii *drie.*

De leden. hier aan liet woord, achtten het bovendien zeer bedendelijk, dat 'in het wetsvoorstel geen enkele bepaling voorkomt omtrent de gevallen, waarin de voorwaardelijke strafopschorting zal kunnen worden uitgesproken. Deze gunst zal dus geheel afhangen van het subjectieve gevoel van den rechter eïï tot de meest verschillende uitspraken aanleiding geven. Groote rechtsongelijkheid is derhalve te vreezen.

Daardoor zal de toepassing maar al te vaak ongelijkmatig zijn. Wordt de voorwaardelijke veroordeeling te dikwijls toegepast, dan zal het rechtsgevoel van het publiek niet bevredigend worden.

De uitkomst van de toepassing van deze instelling in verschillende landen pleit, meenden deze leden, niet voor de invoering bij ons. De hoogleeraar Fabius komt iii zijn degelijk en wel gedocumenteerd werk over de voorwaardelijke veroordeeling tot deze slotsom: .,Ik vlei mij,

op grond van het vorenstaande, dat schier uitsluitend aan voorstanders van de voorwaardelijke veroordeeling ontleeiid is, te mogen zeggen, dat de ervaring in het buitenland met dit instituut, in dezen en genen vorm opgedaan, allerminst kan worden ingeroepen tot steun voor het nemen van eene proef; veeleer dit met klem ontraadt" (bladz. 345).

Ook werd de vraag gedaan of de voorwaardelijke vcroordeeling zal worden toegepast op recidivisten: er waren er. die deze vraag bevestigd beantwoordden, waartegen werd opgemerkt, dat iemand daii verscheidene misdrijven achtereenvolgens plegen kan, zonder in eigenlijken zin straf te ondergaan. De uitbreiding van het instituut niet alleen over jeugdige personen en lichte misdrijven, maar ook tot volwassenen en misdrijven waardoor de rechter eeii jaar gevangenisstraf heeft opgelegd, werd zeer bedenkelijk gevonden.

Meerdere leden, waaronder er waren, die evenmin de zoogenaanide moderne begrippen van strafrecht aanhingen, konden zich met deze beschouwingen niet vereeningen. De laatstgenoemden wezen o.a. op de redevoering van den heer Van Wijnbergen over dit onderwerp in de andere Kamer (*Handelingen* bladz. 901 en vv.). en achtten door dien afgevaardigde voldoende aangetoond, dat het thans voorgestelde instituut met de zoogenaamde moderne begrippen van strafrecht geen verband houdt.

Andere leden konden zich echter met de leidende gedachte van liet wetsontwerp geheel vereenigeii. Zij vonden liet hoofdbegrip zeer sympathiek en een belangrijken stap in de goede richting. Velen zullen er door gespaard worden voor gevangenisstraf, die niet alleen op zich zelf, maar ook in hare gevolgen zooveel onheil veroorzaakt. Toch wilden ook zij erkennen, dat verkeerde toepassing van liet beginsel zeer ernstige gevolgen zonde hebben.

Door eeii der leden werd opgemerkt dat indien met dit oiitwerp verbetering van misdadigers werd beoogd liet feitelijk niet bij den strafrechter thuis behoort; wordt met de voorgestelde maatregelen een tuchtmiddel bedoeld dan is dit te zwak. Eerst bij een vrij ernstig vergrijp waarbij veroordeeling tot ten minste twee maanden gevangenisstraf gevolgd is, kunnen bijzondere voorwaarden worden gesteld en hoe zal het gaan met liet toezicht op de naleving dier voorwaarden?

Van andere zijde werd opgemerkt dat de bedoeling vaii deze wet is preventief te werken in dien zin, dat de schuldige wordt behoed tegen het deprimeerende vaii de straf, die hem vaak slechter maakt dan hij voorheen was; tevens werd echter hierbij de meening uitgesproken dat tegenwoordig ten aanzien van misdadigers wel wat al te veel clementie werd betoond

De leden, die het instituut verdedigden, beriepen er zich op, dat toch ook tegenwoordig het Openbaar Ministerie tal van strafbare feiten niet vervolgt, iets dat niemand tot dusverre als onvereenigbaar had beschouwd met de Christelijke beginselen, waarop de hestijders zich beroepen. Hierttgen werd echter aangevoerd, dat de niet-vervolging en de voorwaardelijke strafopschorting zaken van

absoluut heterogenen aard zijn, aangezien bij de niet-vervolging nog niet door den rechter is uitgemaakt, dat er een straf baai feit gepleegd werd. en bij de voorn aardelijke strafopschorting zulks wel het geval ss.

Door eenige leden werd in twijfel getrokken, of de verschijning voor den rechter. vooral voor den kantonrechter, wel tot een practisch resultaat zou kunnen leiden, immers iii de meeste gevallen, zullen die ambtenaren niet in staat zijn een juist oordeel op te doen. Deze leden opperden ook bezwaar tegen de bepaling van art. 14*e* voorkomende onder art. i van het nader gewijzigd ontwerp van met betrekkelijk de beteekening aan den veroordeelde in *persoon* Immers wat moet er gebeuren. aldus vroegen zij, als zulks om bijzondere redenen niet kan geschieden? In zulk een geval zou de termijn, waar binnen een bij verstek veroordeelde in verzet behoort te komen, zooals is voorgeschreven bij art. 2 van bedoeld ontwerp, niet kunnen loopen.

Zij vroegen waarom hier niet de gewone wijze van beteekening gevolgd is roor het geval de veroordeele sliet te vinden is. Bij de hestaande redactie kan de veroordeelde door zich schuil te houden de beteekening onmogelijk maken, en aldus beletten dat zijn proeftijd ingaat.

Gevraagd werd of het de bedoeling was reeds bij het begaan van „elk" strafbaar feit (dus ook var: het minst beteekenende), -- men leze in art. 14*c* 1ste lid de woorden „*geen strafbaar feit*," —. de mogelijkheid te openen om de vroeger uitgesproken straf te doen ondergaan? Zoo ja dan zou het plegen eener onnoozele overtreding voor den veroordeelde dusdanig ernstig gevolg kunnen hebben

Aldus vastgesteld dooi de Commissie van Rapporteurs den 29sten April 1915.

VAN SWAAY.
VAN DER HOEVEN,
VAN DEN BERG.
VERHEIJEN.
WOLTJER.

No. 124*a*.

Eindverslag der Commissie van Rapporteurs over het ontwerp van wet tot vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende de voorwaardelijke strafopschorting, de betaling van geldboeten en de voorwaardelijke invrijheidstelling.

Nadat het Voorloopig Verslag der Coniiiiissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD

De beschouwingen en opmerkingen, voorkomende in liet Voorloopig Verslap betreffende liet oiiderzoek van dit wetsontwerp in de afdeelingen, geven den ondergeteekende aanleiding tot de volgende beant~voordiiig.

De algemeeiie instemming, welke de voorgestelde bepalingen betreffende de betaling van geldboeten en de voorwaardelijko invrijheidstelling bij deze Kamer hebben mogen vinden, was den ondergeteekende uiteraard aangenaam.

Niet minder het feit, dat vele leden zich ook met de ontworpen regeling in zake tie voorwaardelijke veroordeeling wel konden vereenigingen. De hulde, door die leden gebracht aan de opvolgende Ministers van Justitie. die de invoering van het nieuwe instituut hebben bevorderd, wordt, voor zoover die den ondergeteekende zelven geldt, door hem dankbaar aanvaard en, voor zoover zij zijne ambtsvoorgangers betreft, door hem uit volle overtuiging onderschreven. Inderdaad acht de ondergeteekende het nieuwe instituut geheel passend in de theorie, welke aan het Wetboek van Strafrecht ten gronde ligt. terwijl de omstandigheid, dat de voorwaardelijke veroordeeling mede van de zijde der aanhangers van andere theorieën verdedigirig vindt, enkel bewijst. dat men, uitgaande van theoretisch verschillende standpunten, niettemin practisch tot op zekere hoogte kan samengaan. Dat bij de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeliiig aan den schuldige een, soms zeer gevoelig. leed wordt opgelegd als gevolg van het overtreden van eeii reclitsgebod en dat dit leed in zich draagt een vergeldend karakter. staat bij den ondergeteekende vast. Hij voor zich denkt daarbij intusschen niet zoozeer aan het leed van vervolging en veroordeeling, als wel aan de vergelding, in algemeene en bijzondere voorwaarden belichaamd. De noodzakelijkheid oin grooter leed — dat der opgeschorte straf zelve — op tc leggen. inoet ten aanzien van die overtreders, voor wie het nieuwe instituut bestemd is te werken. geacht worden te ontbreken. Dat grootere leed blijft derhalve te hunnen aanzien aanvankelijk achterwege. Eene zekere analogie met het opportuniteitsbeginsel is op liet standpunt der noodzakelijkheidstheorie, beter gezegd der theorie vaii het Staatsbelang, ongetwijfeld aanwezig.

Ter nadere vercluidelijking van het strafkarakter der voorwaardelijke veroordeeling wijzen de leden, ter overeenkomstiger plaatse van het Voorloopig Verslag aan het woord, op de straf van berisping. En ongetwijfeld is eene „vermanende toespraak tot den veroordeelde. in verband met het gepleegde feit", evenals de voorwaarden bij de voorwaardelijke veroordeeling, mede bestemd om den veroordeelde den rechten weg te wijzen en hem een prikkel te geven om dien weg te houden. Er is dus overeenstemming in strekking en ook in aard, in zoover bij beide straffen de vergelding een vorm aanneemt, waarin zij onmiddelijk aan de verbetering van den delinquent wordt dienstbaar gemaakt. Het strafkarakter der voorwaardelijke veroordeeliiig kan ecliter ook nader morden betoogd aan de hand van hetgeen plaats heeft bij de voorwaardelijke invrijheidstelling. Ook de onder bepaalde voorwaarden in vrijheid gestelde veroordeelde blijft straf ondergaan, wel is waar niet naar het régime van de strafinrichting, maar straf in den vorni van de hem bij wege van voorwaarden opgelegde vrijheidsbeperkingen. Welnu, de voorwaardelijk veroorcleelde ondergaat straf in denzelfden zin.

En wel eeiie straf, die — de leden ten deze aan het woord wijzen hierop terecht — hem zwaar zal kunnen drukken. Doch mede daarom kan de ondergeteekende niet gegrond achten liet door die leden uitgesproken leedwezen met betrekking tot de verhooging der grens voor de toepasselijkheid van het nieuwe instituut tot een jaar gevangenisstraf. Bet aan liet Wetboek van Strafrecht ten gronde liggende beginsel va11 het „minimum leed" gedoogt z. i. die verhooging zeer zeker, ja eischt haar zelfs. Natuurlijk is elke grens ten deze min of meer willekeurig, maar, waar de ondergeteekende zich kan voorstellen, dat in trouwens zeer zeldzame gevallen gevangenisstraffen van een jaar worden opgelegd. welker tenuitvoerlegging — bij eene goede keuze van geringere vrijheidsbeperkingen in den vorrn van voorwaarden — door het Staatsbelang niet wordt gevorderd, daar acht hij voor zich bedoelde verhooging terecht aangebracht. Tegen eene verdere verhooging, gelijk die door sommige leden van de andere Kamer is bepleit, heeft hii zicb echter verzet. omdat z. i. eene opgelegde gevangenisstraf van meer dan een Jaar wijst òf op eene ernstige gevaarlijkheid van den dader òf op eene hoogst ernstige beteekenis van het feit, fnctoren, die onvereenigbaar zijn met de toepassing van het nieuwe instituut.

Voor zoover die factoren reeds aanwezig mochten zijn in gevallen, welke *binnen* liet toepassingsgebied van het nieuwe instituut vallen, moet en mag worden vertrouwd, dat de rechter liet dan niet zal toepnsseii. Eene nieuwe groote bevoegdheid za1 dezen als een uitvloeisel van dit wetsontwerp c. q. worden toegekend Echter naast niet minder groote bevoegdheden, welke hij thans reeds bezit. En waarom zou de bezadigheid, welke den Nederlandschen rechter bij liet gebruik van zijne bevoegdheden steeds heeft gekenmerkt, hem bij de toepassing van liet nieuwe instituut plotseling verlaten?

Met leedwezen heeft de ondergeteekende uit liet Voorloopig Verslag

ontwaard. dat eenige leden tegen de wijze, waarop hij aan liet nieuwe instituut in ons recht eene plaats wenscht te geven, aanvankelijk onoverkomelijke bezwaren verklaren te gevoelen. Se meer. waar hij in de opvattingen dier leden veel vindt, wat hem sympathiek is. Hoewel hij zich niet durft vleien niet de hoop, dat bedoelde leden daarcloor hun aanvankelijk oordeel zullen willen wijzigen, verzoekt hij hun nochtans wel het volgende te willen overwegen.

Waar zij stellen, dat de straf op liet delict moet volgen tot herstel van de geschonden gerechtigheid, oordeelt de ondergeteekende, dat de voorgestelde regeling van het nieuwe instituut niet dien eisch niet strijdt. Immers de aan de voorwaardelijke veroordeeliiig verknochte algemeene en bijzondere vrijheidsbeperkingen leveren z. i. op een ernstig Ieed, vergeldend ell afschrikkend tevens. Men onderschatte dat leed niet. Meii trachte zich voor een oogenblik geheel in te denken in ile positie van een roorwaardelijk veioordeelde, die b.v. in dronkenschap eene ernstige zaadbeschadiging heeft gepleegd en wien iiu is opgelegd om gedurende een proeftijti van twee jaren geen strafbaar feit te begaan, de toegebrachte scliade in wekelijksche termijnen te vergoeden en zich van herbergbezoek en alcoholgebruik te onthouden. De vraag of men hier niet voor zich heeft een leed, door den rechter opgelegd als gevolg en ter zake van eene overtreding der rechtsorde, tot herstel en tot handhaving der rechtsorde beide, kan toch inderdaad nauwelijks eene vraag heeten. Wordt dan hier iets voorgesteld, dat niet de vergeldingsidee strijdt? Is niet de schijn, alsof die idee hier zou worden prijsgegeven, enkel en alleen te wijten aan de omstandigheid, dat de vergelding zich hier hult in een vorm, waarin zij aanstonds mede het belang van verbetering des veroordeelden en ook hierdoor weder dat van bescherming der maatschappij dient? Men zie iiiet voorbij, dat de *vorm* der van Staatswege geoefende vergelding zich in den loop der tijden aanmerkelijk Iieeft gewijzigd. Oudtijds geoefend in eeii vorm, waarin zij de werkelijke belangen van den schuldige miskende — men denke slechts aan de lijfstraffen —, lieeft zij allengs meer doelmatige vormen aangenomen, vormen, waarbij zonder dat de straf haar eigenlijk vergeldingskarakter verliest, de werkelijke belangen van den veroordeelde worden ontzien en zelfs, gelijk bij dr voorwaardelijke veroordeeliiig, onmiddellijk bevorderd. De ondergeteekende haast zich echter hieraan toe te voegen, dat, al is z. i. het nieuwe instituut, zooals het wordt voorgesteld, met de vergeldingsleer geenszins in strijd, hij voor zich ook de vraag. of en in welke inate van Staatswege vergolden moet worden. door de noodzakelijkheid, door de theorie van het „minimum leed", dat liet Staatsbelang vordert, zou wenschen beheerscht te zien. In zoover staat hij niet geheel op hetzelfde standpunt als de hier bedoelde leden, doch dat verschil kan z. i. bij de waardeering van liet thans aangeboden wetsvoorstel iiict van invloed zijn. Immers de voorwaardelijke veroordeeliiig. zelfs waar alleen de *algemeene* voorwaarde — m. a. w. de door den rechter opgelegde verplichting om gedurende den proeftijd de voorschriften der Overheid in dubbele

mate in acht te nemen eii te ontzien — is opgelegd, is z. i. n-el degelijk eene straf, zij het dan ook niet in den bepaald technischen zin vaii artikel 9 van het Wetboek van Strafrecht. De door de hier bedoelde leden gestelde contradictie „om te veroordeelen doch de straf niet te doen ondergaan" is dus, naar de meening van den ondergeteekende, ten deze iiiet aanwezig.

Die leden leggen er voorts nadruk op, dat bij de voorwaardelijke veroordeeling c. q. de door den recliter als „verdiend" opgelegde doch opgeschorte straf niet zal worden ondergaan. Doch zien zij daarbij niet voorbij. dat de beide bestanddeelen der voorwaardelijke veroordeeliiig — de strafoplegging en de strafopschorting onder voorwaarde~ - een onverbrekelijk d e e l vormen. dat m. a. w. eene *voorwaardelijke* veroordeeling tot zes maanden gevangenisstraf eene andere straf medebrengt dan eene onvoorwaardelijke? Welnu, in geval vaii eene voorwaardelijke veroordeeling is alleen die andere straf „verdiend". Men denke hierbij weder aan de voorwaardelijke invrijheidstelling; ook de veroordeelde tot gevangenisstraf, die voorn-aardelijk in vrijheid is gesteld en c. q. de rest van zijne gevangenisstraf iiiet zal behoeven te ondergaan. ondergaat rtraf. doch eene andere straf dan de gevangenisstraf zelve. Deze analogie met de voorwaardelijke invrijheidstelling is ook daarom vaii belang, omdat zij dort zien, dat de lijst van straffen in engeren zin in art. 9 van het Wetboek van Strafrecht geenszins volledig is. Immers noch de straf, oudergaan door een voorwaardelijk in vrijheid gestelde, noch ook die, ondergaan door een voorwaardelijk tot plaatsing in eene tuchtschool veroordeelde, zijn daarin vermeld. Het ligt dus geheel in de lijn om ooli de bijzondere straf, welke de voorwaardelijke veroordeeling medebrengt, in artikel 9 niet op te nemen.

Uit de analogie tusschen de voorwaardelijke veroordeeling eii de voorwaardelijke invrijheidstelling blijkt tevens, dat de voorwaardelijke veroordeeliiig als straf geheel past in het stelsel van het Wetboek van Strafrecht. Immers ook de voorwaardelijke invrijheidstelling is eeiie bijzondere wijze van het ondergaan van een deel der uitgesproken veroordeeling, is straf. Dat de veroordeeling alleen geen straf is, zou overigens de ondergeteekende geneigd zijn, met de leden ten deze aan liet woord aan te nemen.

Eeiie bepaling, eeiie vingerwijzing aan den rechter. nopens de gevallen. waarin de voorwaardelike veroordeeling zal kunnen worden uitgesproken, acht de ondergeteekende onnoodig en in het stelsel van het Wethoeli. waarin voorschriften omtrent de straftoemeting ontbreken, minder aangewezen. In zake de toepassing van het nieuwe iiistituut zullen derhalve de algemeene beginselen van straftoemeting — geenszins .,het subjectieve gevoel van den rechter" -- beslissen. De mogelijkheid van ongelijke toepassing, welke dientengevolge wordt geopend, blijft dan ook geheel binnen de grenzen van de reeds bestaande mogelijkheid. dat verschillende rechters gelijkwaardige feiten ongelijk zullen bestraffen. En liet geldende beginsel

van groote rechterlijke vrijheid bij de straftoemeting verdient toch ongetwijfeld te worden gehandhaafd.

Ter bevordering ra11 eene gelijkmatige toepassing vaii het nieuwe iiistituut zal o. a. bevorderlijk kunnen zijn de opneming in het nieuwe Wetboek van Strafvordering van eene bepaling, welke den rechter zal verplichten in het vonnis te doen blijken van de redenen, welke hem in liet gegeven geval tot die toepassiiig hebben geleid. De ondergeteekende stelt zich voor, artikel 352, vierde lid, van het ontwerp vaii wet tot vaststelling van een Wetboek van Strafvordering, voorschrijvende, dat in liet vonnis moet worden vermeld, welke bijzondere redenen tot de strafmaat hebben geleid, in dien geest aan te vullen. Overigens is de ondergeteekende overtuigd, dat de recliterlijke macht van de nieuwe belangrijke bevoegdheid, haar toe te kennen, een verstandig gebruik zal weten te maken. Voor excessen, gelijk die in den aanvang in België hebbeii plaats gevonden en waardoor het rechtsgevoel vaii het publiek zou worden geschokt, zij men geenszins bevreesd.

Wat nu betreft de ervaring in het buitenland, moet, tegenover de aangehaalde slotsom dienaangaande van den hoogleersar Fabius. de nadruk worden gelegd hierop, dat in de landen, waar het instituut is ingevoerd, de criminaliteit geenszins een ongunstig verloop heeft genomen. Dit feit, hetwelk bewijst, dat het totaal quantum leed. tlians bij de strafrechtelijke repressie aangewend, reel grooter is dan in het Staatsbelang noodzakelijk is te achten. laat zich ook bij de critiek van principieele tegenstanders niet uitwisschen.

In de voorgestelde regeling zijn recidivisten niet vaii te voren aan de toepassing vaii het nieuwe instituut onttrokken. Teraclit. Immers recidive sluit niet per se de factoren in zich, welke die toepassing ontoelaatbaar doen zijn. De rechter — vooral in de laatste jaren tegenover recidivisten tot groote gestrengheid geneigd — zal hier weten te onderscheiden. De wetgever kan dat niet. De leden teil deze aan het moord hadderi blijkbaar het nieuwe instituut beperkt willen zien tot ‚jeugdige personen en liclite misdrijven". Het wetsontwerp wil daartegenover dat instituut toepasselijk doen zijn in alle gevallen. waarin met liet mindere leed der voorwaardelijke veroordeeling kan worden volstaan. Is alleen dat mindere leed verdiend, dan late men ook ten aanzien van niet-jeugdigen en van plegers van op zich zelf niet zeer lichte misdrijven de toepassing van het nieuwe instituut toe, al zal ten aanzien van deze laatste die toepassiiig uiteraard uitzondering moeten blijven.

Uit het voorafgaande zal wel zijn gebleken, in hoever de ondergeteekende niet de bestrijding, welke de opvattingen der hierbedoelde leden door andere leden hebben gevonden, zich kan vereenigen. Van liet standpunt der theorie, dat als strafrechtelijke repressie slechts toelaatbaar kan zijn datgene wat het Staatsbelang als noodzakelijk vordert (1). eene theorie derhalve, niet identiek met die der zuivere

(1) Men vergelijke de ook in het Voorloopig Verslag genoemde rede van den heer van Wijnbergen in de andere Kamer (Handelingen, blz. 901 en v.).

vergelding, maar evenmin met die, welke uitsluitend in de verbetering van den misdadiger lianr rechtsgrond vindt, is inderdaad de aanvaarding van liet nieuwe instituut een eisch de:: rechts inits, gelijk de ondergeteekende meent, dat liet geval is, reeds thans is gebleken. dat in vele gevallen met liet betrekkelijk geringere leed der voorwaardelijke veroordeeling kan norden volstaan.

Vermindering van liet *onnoodig* groote quantum leed, door den Staat thans bij de strafrechtelijke repressie, hoofdzakelijk in den vorm van tenuitvoerlegging van vrijheidstraffen aangewend, ziedaar de grondgedachte vaii de voorgestelde regeling, welke in liet verloop der jaren velen die tenuitvoerlegging, ook in hare gevolgen zoo zwaar, zal besparen. Ongetwijfeld zon eene verkeerde toepassing zeer ernstige gevolgen hebben, doch, zou de ondergeteekende weder willen vragen, vertoont onze rechterlijke macht in liet algemeen de neiging tot te lichte strafrechtelijlie repressie? Zoo neen, dan is er tocli, gegeven de nationale trek van bedachtzaamheid, welke ook aan onze rechterlijke macht niet vreemd is, geen reden oiii excessen te verwachten.

De door eeii der leden gemaakte opmerking vindt in hoofdzaak reeds in het voorafgaande hare wederlegging. Zeker wordt niet liet nieuwe instituut verbetering vaii misdadigers beoogd, doch daarnevens afschrikking en vergelding: de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling — geen louter tuchtmiddel clerhalve — behoort reeds daarom wel degelijk bij den strafrechter thuis. Eerst bij veroordeeling tot eene wat zwaardere straf — in het algemeen tot gevangenisstraf van twee maanden of langer — bestaat voor de oplegging van bijzondere voorwaarden, voor de onderstelling m. a. m., dat de veroordeelde reclasseering noodig heeft, voldoende grond. Het toezicht op de naleving dier voorwaarden zal bij algemeenen maatregel van bestuur zóó worden geregeld, dat het iiiet gevolg zal kunnen worden uitgeoefend.

Geenszins is de strekking van dit wetsontwerp oiii tegenover misdadigers „clementie" te bevorderen, docli wel om hen niet strenger te behandelen dan noodzakelijk is en zii ook hebben verdiend. Overigens is die strekking niet uitsluitend eene negatieve – liet doen wegvallen van tenuitvoerlegging met name van vrijheidstraffen eii van de gevolgen daarvan —, doch mede eeiie positieve, te weten bevordering van de reclasseering van misdadigers langs den weg der, onder sanctie van eventueele tenuitvoerlegging, opgelegde voorwaarden.

Reeds hierboven gaf de ondergeteekende als zijne meening te kennen, dat liet opportuniteitsbeginsel met de voorwaardelijke veroordeeling eene zekere verwantschap vertoont. Reide passen zij uitnemend in de aan onze strafwetgeving ten gronde liggende, reeds meermalen genoemde theorie. De ondergeteekende kan dan ook niet toegeven, „dat de niet-vervolging en de voorwaardelijke strafopschorting zaken van absoluut heterogenen aard" zouden zijn: immers, al is bij de voorwaardelijke veroordeeling ieeds door den rechter uitgemaakt, dat er een strafbaar feit is gepleegd, bij de niet-vervolging daarentegen iiiet. zoo blijft toch hij beide de gewone straf achter-

wege omdat zij in het gegeven geval iiiet noodzakelijk is te achten. Dat de in de voorwaardelijke veroordeeling gelegen bijzondere straf, welke de veroordeelde ook verdiend heeft, iiiet achterwege blijft, is reeds hierboven betoogd.

De twijfel, door eenige leden geopperd ten aanzien vaii de vraag, of de rechter. vooral de kantonrechter, zich voor de toepassing van het nieuwe instituut in elk gegeven geval nel de noodige gegevens zal kunnen verschaffen, wordt door den ondergeteekende niet gedeeld. Immers tal van hulpmiddelen staan, zelfs in verstekzaken, den rechter tot het bekomen vaii zoodanige gegevens ten dieiiste; de verhooren ter zitting, de inlichtingsstaten, de mededeelingen van de politie, de inlichtingen vooral ook van de bijzondere ambtenaren voor de reclasseering, in artikel 14*d* (nieuw voorgesteld) Wetboek van Strafrecht bedoeld, welke ambtenaren immers door liet openbaar ministerie ook moeten kunnen worden belast niet liet te voren verzamelen van gegevens nopens personen, omtrent mie het openbaar ministerie het vorderen van *voorwaardelijke* veroordeeling overweegt. De algemeene maatregel van bestuur, in liet laatste lid van artikel 14*d* bedoeld, zal ook daaromtrent de noodige voorzieningen treffen. De beteekening aan den veroordeelde in *persoon* (artikel 14*e*) is voorgeschreven om te voorkomen, dat deze den proeftijd zou kunnen ingaan, onbekend met de hem opgelegde voorwaarden, gelijk bij eene gewone beteekening het geval zou kunnen zijn. Zoolang de beteekening nog niet is gerchied, gaat de proeftijd niet in. Het eigenbelang van den veroordeelde zal hem clus wel nopen oni zich iiiet schuil te houden.

De beteekening aan een bij verstek voorwaardelijk veroordeelde *in persoon* van het vonnis — arkikel 2 van hoofdstuk I van het ets-ontwerp — is noodig, omdat bij de bestaande regeling anders de proeftijd voor zoodanigen veroordeelde niet zou kunnen ingaan. Immers de beteekening van de kennisgeving, bedoeld bij art. 14*e*, geschiedt eerst, nadat de rechterlijke uitspraak onherroepelijk is geworden, terwijl die onherroepelijkheid volgens het geldende art. 266 Wetboek van Strafvordering niet de aanhouding van den bij verstek veroordeelde — van eene aanhouding kan bij een *voorwaardelijk* veroordeelde aanvankelijk geen sprake zijn - samenhangt. Bezwaren zal de hij art. 2 voormeld voorgestelde regeling, bij de geldende vergeleken, echter wel iiiet medebrengen. Immers onder de geldende regeling moet men hem aanhouden, onder de voorgestelde zal men hem moeten beteekenen in persoon: in heide heeft men lieni derhalve in persoon noodig oni den termijn van verzet tegen zijn wil te doen aanvangen.

Ongetwijfeld zal de rechter ter zake van het begaan gedurende den proeftijd van zelfs liet geringste strafbare feit last tot tenuitvoerlegging *kunnen* geven. Eene zoodanige regeling is getroffen, omdat de voorwaardelijke veroordeeling eveneeiis ter zake van liet meest onbeteekenende vergrijp tegen de strafwet zal kunnen worden uitgesproken. En nu moet het toch mogelijk zijn. om, wanneer de veroordeelde ter zake van een gering strafbaar feit zich tijdens den proeftijd weder aan datzelfde vergrijp). waartegen hij zich uiteraard

meer in het bijzonder heeft te hoeden, mocht schuldig n aken, last tot tenuitvoerlegging te geven. Doch het betreft hier enkel eene *bevoegdheid* van den recliter, met meer. Het is weder het beleid van den recliter, dat hier zal hebben te onderscheiden, dat zal hebben te beslissen, of liet nieuwe feit is van dien aard. dat last tot tenuitvoerlegging noodzakelijk is. De wetgever zou ten deze door bet stellen van criteria, bijv. van gelijksoortigheid, vermoedelijk meer kwaad dan goed doen.

De Minister van Justitie,

B. ORT.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 18 Mei 1913.

VAN SWAAY.
VAN DER HOEVEN.
VAN DEN BERG.
VERHEIJEN.
WOLTJER.

Na een tweedaagsch debat, op 10 en 11 Juni 1915, is het wetsontwerp in de openbare vergadering der Eerste Kamer van 11 Juni 1915 niet 32 tegen 9 stemmen aangenomen. (Handelingen Eerste Kamer 1914/15 blz. 319 tot 341).

Het ontwerp is als wet van 18 Juni 1915 opgenomen in Staatsblad no. 247.

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL

ZITTING 1914—1915.

No. 125.

Voorloopig verslag der Commissie van Rapporteurs over het ontwerp van wet tot nadere regeling van het eedsvraagstuk. (1)

Het afdeelingsonderzoek van dit wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

(1) Zie hiervóór blz. 65, 214 en 480. Red.

Vrij algemeen erkende men, dat na het vonnis van den Hoogen Raad eene regeling van het eedsvraagstuk niet uit kon blijven. Vele leden maren echter van oordeel. dat eeiie tijdelijke regeling, die in den eersten nood kon voorzien. beter geweest ware dan de thans voorgestelde. die tot velerlei moeilijkheden nioet leiden, omdat zij niet genoeg is doorgedacht. Deze leden betreurden de afstemming in de andere Kamer van de motie der heeren de Savornin Lohman c.s., ten doel hebbende aan het onderwerpelijke netsvoorstel liet karakter toe te keniieii van eene tijdelijke noodregeling (*Handelingen* blad. 1088). Zij brachten hulde aan den Minister van .Justitie, die in de Tweede Kamer zich bereid verklaarde om aan de regeling een tijdelijk karakter te geven door zich te beperken tot opheffing der moeielijkheid oiitstaan door de rechtspraak vaii den Hoogen Raad. Het was daarom te meer te betreuren dat in die Kamer geen meerderheid gevonden werd, die des Ministers tegemoetkomende houding deelde. Aldus zoude immers het politieke element aan het voorstel zijn ontnomen en bovendien het voordeel zij11 bereikt, dat. alvorens de regeling definitief werd. de ondervinding uitspraak zoude doen over de practische bezwaren. welke, naar velen vreesden, de nieuwe regeling zal medebrengen. De leden, hier aan het woord, achtten zich nu verplicht beide categoriën van bezwaren te onderzoeken. ofschoon zij onder de tegenwoordige omstandigheden zich liever niet zouden begeven op een terrein, waarop hunne politielie overtuiging afwijkt van die der Regeering.

In de eerste plaats werd dan opgemerkt, dat, door den eed zoo goed als facultatief te maken, het Christelijk of liever liet godsdienstig karakter onzer natie op den achtergrond nordt geschoven. Behoudens de leden van een enkel niet talrijk kerkgenootschap, hetwelk den eed verbiedt, maar aan de verklaring of belofte toch dezelfde beteekenis hecht, ziet de overgroote meerderheid der Nederlanders in den eed eene handeling van meer beteekenis dan eene verklaring of belofte buiten eede. Zelf.; zij, die niet tot eenig kerkgenootschap behooren, behoeven daarom nog geene atlieïsten te zijn en voor zoover zij dit niet zijn, geldt voor hen dezelfde opmerking. Nu wordt, om aan liet kleine aantal atheïsten te gemoet te komen, feitelijk door hun afkeer van het aanroepen van Gods naam het afleggen van den eed facultatief gesteld voor nen, die in zoodanig aanroepen wel degelijk eene handeling zien met meer waarborgen voor de waarheid van hunne woorden dan zonder die aanroeping

Opgemerkt werd voorts in dit verband. dat, wanneer een atheïst zonder eed op zijn woord nioet geloofd worden, het tocli zeker niet aangaat iemand, die wel aan God gelooft, te dwingen zijn woord met een eed te bevestigen Aldus wordt een atheïst feitelijk bevoorrecht boven een geloovige, iets hetwelk inderdaad als eene beleediging van het geloof is aan te merken. Van verscheidene zijden beschouwde men het dan ook als eeiie onbillijkheid, dat, „zij die tegen het afleggen van een eed gewichtige gemoedsbezwaren gevoelen" kunnen volstaan met het afleggen eener belofte, terwijl in het tegenover-

gestelde geval van hen, die zoodanige bezwaren niet gevoelen, ook nog het afleggen vall een eecl verlangd zoucle worden, waardoor de vertrouwbaarheid van hen, die bezwaren tegen den eed hebben, a priori hooger wordt aangeslagen dan die van hen, die geen bezwaren hebben. Verwezen werd naar liet woord van Minister Modderman gesproken in de vergadering van de Tweede Kamer van 6 October 1881, luidende:

„En waarop komt dan dat stelsel neer, dat tusschenstelsel — behoud van den eed, maar tegelijk vrijheid voor ieder en een iegelijk om hem niet af te leggen? Hieron, dat men den eed afschaft, behalve alleen voor diegenen, die gelooven in God en hechten aan den eed, en tevens te eerlijk zijn om het een of ander te ontveinzen. Het komt hierop neer, dat men bijv. tot den ongeloovige zal zeggen: u geloof ik op uw woord, èn in zooverre gij verlrlaart iiiet in God te gelooven, èn teil aanzien van al wat gij mij dan verder verklaren zult. Daarentegen tot den geloovige zal men zeggen: u geloof ik op uw woord in zoover gij verklaart. dat gij nog heclit aan God en aan den eed; maar zoodra gij mij uitdrukkelijk of stilzwijgend *dat* hebt te kennen gegeven, van dat oogenblik af aan en *omdat* gij *dat* te kennen gegeven hebt. geloof ik u niet meer op uw woord, en eisch ik, dat *gij* uwe verdere verklaringen en beloften door een eed bevestigen zult . . . dat tusschensysteem, waardoor gij behoudt den eed. maar hem afschaft voor ieder, die eenvoudig zegt er iiiet van te willen weten, dat stelsel is noch logisch, noch liberaal, maar precies het omgekeerde".

Verder werd door enkele leden aangevoerd, dat liet inconsequent is, indien de Overheid, die blijkens haar onderwijs- en andere opvattingen geen prijs stelt op het van barentwege aankweeken bij de natie van godsdienstige gevoelens, nu in deze materie wel zoodanige gevoelens wil doen gelden.

Dit wetsvoorstel, wordt het wet, zal de afschaffing van den eed ten gevolge hebben.

Immers, iii het wetsvoorstel wordt bepaald dat een ieder, 't zij hij tot een kerkgenootschap behoort of niet, den eed moet afleggen, uitgezonderd, wanneer „de goclsdienstige gezindheid van den te beeedigen persoon hem het afleggen van een eed verbiedt. of ook, wanneer hij tegen het afleggen van den eed gewichtige gemoedsbezwaren gevoelt".

Mogen nu personen, welke tot eene godsdienstige gezindheid behooren, die den eed niet verbiedt, zich onttrekken aan het afleggen van den eed op grond van gemoedsbezwaren? Er waren leden, die op deze vraag bevestigend antwoordden. De kerkgenootschappen *gebieden* niet te zweren, wanneer de overheid het vraagt of de nood liet vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen, maar zij *veroorloven* liet. Heeft iemand dus tegen liet afleggen van den eed gewichtige gemoedsbezwaren, dan behoeft hij, niettegenstaande zijne kerk het hem niet verbiedt, den eecl niet af te leggen.

Dringt deze opvatting door, dan ligt het voor de hand, dat er hoe

langer hoe meer personen zullen gevonden worden, die voor den rechter geen eed afleggen. Velen zouden dit met de Regeering, die den eed in burgerlijke en strafgedingen onmisbaar acht, betreuren.

Eén lid sprak de gedachte uit, dat liet misschien in het belang van eene goede rechtspraak zou zijn, dat aan de kerkgenootschappen, die daarvoor termen hebben, gelegenheid werd gegeven om voor hunne leden het recht op te vorderen, dat hunne eventueele gemoedsbezwaren door den rechter a priori zullen worden geëerbiedigd.

Hetzelfde lid was van oordeel dat een kerkgenootschappelijk verbod tot aflegging van den eed geen aannemelijke grond is voor vrijstelling van den eed, daar er immers kerkgenootschappen zijn, met name dat van de Remonstrantsche Broederschap, maar een der eerste artikelen van het Algemeen Reglement liet opnemen van voorschriften, zaken van gemeten en godsdienstleer en leven betreffende, verbiedt.

Enkele leden, die het gevoelen voorstonden, dat dit wetsontwerp een onbillijke regeling bevat, zouden zelfs, wanneer men den thans ingeslagen weg op wil, de voorkeur geven aan eene algeheele afschaffing van den eed of altlians aan eene onvoorwaardelijke facultatiefstelling in stede van de beperkte facultatiefstelling van liet onderhavige wetsvoorstel.

Vele leden meenden echter, dat eene algelieele afschaffing van den eed in een Christelijk land als het onze ondenkbaar is. Zij achtten liet onderwerpelijke wetsvoorstel onaannemelijk, al wilden soniniigen van hen gaarne erkennen, dat de beperking van liet aantal eeden, door het wetsvoorstel beoogd, op zich zelf hunne sympathie heeft, en dat zij daartoe in een ander verband gaarne hadden medegewerkt. Vooral de ambtseeden zouden zij in de meeste gevallen, waarin die tegenwoordig gevorderd worden, liefst geheel zien vervallen. Ook om het heilige karakter van den eed te handhaven, meenden zij, zou liet noodig zijn, dat de eed zeer beperkt werd; thans wordt veel te dikwijls, ook bij minder gewichtige handelingen, liet afleggen van eenen eed gevorderd, wat de hooge beteekenis er van zeer verzwakt. Van verschillende zijden werd echter sterk aangedrongen op liet behoud van den eed zoo algemeen mogelijk èn bij liet aanvaarden van ambten èn in strafzaken. Men achtte het van die zijden hoogelijk voor tegenspraak vatbaar, dat er nu eenmaal velen zijn, mier waarheidsliefde zonder meer onvoldoende is, doch die vrees gevoelen voor straf van den Hemelschen Rechter, maar geen vrees voor den aardschen rechter. Het bewijs in foro criminali voor liet afleggen eener valsche verklaring is dikwijls uiterst bezwaarlijk te leveren. Men vreesde van die zijden, dat deze regeling in de praktijk strekken zoude tot loswoelen van liet instituut van den eed.

Andere leden konden zich met deze bestrijding van liet wetsvoorstel niet vereenigen. Na liet bekende arrest van den Hoogen Raad dd. 29 Juni 1914 hoogst iets gedaan worden, en dan scheen de weg door de Regeering ingeslagen hun nog de beste oplossing der quaestie toe. Zij ontkenden, dat liet wetsvoorstel eene anti-godsdienstige strekking heeft. Het zelfde stelsel bestaat in Engeland, waar toch minstens

eeii evengroot deel der bevolking aan godsdienst gehecht is als ten onzent. Men vergete niet, dat ook onder de geloovigen hier te lande, velen zijn, die gemoedsbezwaren hebben tegen den eetl. en. wanneer zij niet op grond van zoodanige bezwaren van den eed kunnen worden vrijgesteld, staan zij werkelijk achter bij een ongeloovige, dien men toch niet als getuige kan weren, en dien men, dit aannemende, zonder eed zal moeten gelooveri. Ook deze leden meenden dat er veel te veel eeden worden afgelegd en dat men juist er op bedacht behoort te zijn oni liet aantal dier eeden zooveel mogelijk te beperken. Naar hunne meening moet men de eeden slechts verlangen in bijzondere gevallen. terwijl zij de bestaande regeling waarbij ongeloovigen tot den eed gedwongen worden ten sterkste afkeurden.

Ook onder de leden hier aan het woord. waren er die liefst den eed geheel afgeschaft wilden zien. maar erkenden dat hiertegen voor-alsnog overwegende bezwaren bestaan. Allen zouden ecliter hunne stem geven aan het wetsvoorstel, waarin zij eene groote verbetering zagen.

Dat er iets gedaan iiioet worden tot oplossing der moeilijkheden werd ook door de tegenstanders van dit wetsontwerp erkend. al ware het alleen omdat iiien algemeen gevoelt, dat aan het geweten geen geweld mag worden aangedaan; „*wat*" ecliter gedaan moet worden achtten zij een kwestie vaii latere zorg, als dit ontwerp als geheel onaannemelijk eenmaal verworpen zal zijn, onaannemelijk vooral ook, omdat bijna niemand zich verhoovaardigt Godloochenaar te zijn en omdat het niet oorbaar is ter wille van die weinigen een deel van de burgers eene verplichting op te leggen, waarvan eerstgenoemden worden vrijgesteld. Waar de Minister zelf in de Tweede Kamer zich bereid verklaarde met eene noodregeling mede te gaan, welke van uit de Kamer werd aangeboden, zal verwerping van dit wetsontwerp den Minister de gelegenheid geven zelf eene dergelijke regeling voor te stellen.

Eenige leden waren van gevoelen, dat eene aan elk bevredigende oplossing niet wel denkbaar is, maar gelijkheid iiioet op den voorgrond staan en zij zagen clan nog liever vrije keuze van belofte of eed dan de regeling bij dit ontwerp verdedig-?. De meerderheid dezer leden wraakte iedere *tijdelijke* regeling, waarbij gelijkheid niet betracht wordt, want men behoeft geen profeet te zijn om te voorspelleii, dat dit tijdelijke ook in het vervolg bestendigd zal worden.

Als practische bezwaren tegen het wetsvoorstel werden door de leden, die zich daarmede niet konden vereenigen, gewezen op den verminderden waarborg voor het spreken van de waarheid. welke daarvan liet gevolg zal zijn. Zij wilden niet ontkennen, dat er personen zijn, zonder eeniqe godsdienstige gevoelens, die door hun hooge intellectueele ontwikkeling, door familie-tradities, door beroepseergevoel, enz. even goede waarborgen geven voor het spreken van de waarheid als zij, die aan eene absolute gerechtigheid hiernamaals gelooven. De overgroote meerderheid vall hen, die thans eeden iiiet rechtsgevolgen moeten afleggen, belioort evenwel niet tot deze categoriën

en staat in betrouwbaarheid, de goeden niet te na gesprolien, achter bij gelijksoortige personen met eene godsdienstige overtuiging. De leden, hier aan liet woord, konden zich onmogelijk vereenigen niet eene regeling, welke, wel is waar niet in beginsel, maar toch feitelijk aan iedereen de vrijheid zal geven, ook al behoort hij tot een kerkgenootschap, dat den eed toelaat, zonder eed op zijn woord geloofd te worden.

In het bijzonder bij den decisoiren eed achtten bedoelde leden liet hier ontwikkelde bezwaar zeer ernstig.

Practisch is de zaak ook van groot belang. Men moet niet uit het oog verliezen, dat van de waarheid der getuigenverklaringen vaak het wel en wee vaii medeburgers afhangt. Daarom behoort naar de meening van deze leden in de materie de grootste waarborg te worden geëischt, die maar eenigszins erlangd kan worden.

Daarenboven werd de geheele ben eging ten deze als zeer overdreven beschouwd: behalve in Amsterdam, alwaar eene eenigzins kunstmatige agitatie wordt aangekweekt, ondervindt men geen last: niet een weinig takt kan de president den getuige gemakkelijk tot inzicht brengen, dat het algemeen justicieel belang het afleggen van eed of belofte volgens de godsdienstige gezindheid noodzakelijk maakt. Vele getuigen trouwens, zooals de praktijk leert. hechten groote waarde aan eene verklaring aldus op plechtige wijze en in solemneele woorden afgelegd, hetgeen o.a. blijkt uit het feit, dat een geroepen getuige zich soms tracht te onttrekli-en aan de juiste formule en formaliteiten.

Maar zelfs in liet systeem van dit ontwerp blijft het bezwaar, dat het zoekt te ondervangen, toch bestaan; immers als de rechter uitmaakt, dat het door een getuige geopperde bezwaar onoprecht is, dan moet die getuige zich onderwerpen. De moeielijkheid wordt slechts verulaatst.

Daarenboven volgt uit dit ontwerp een meten niet twee maten en ieder moet gelijk zijn roor de wet.

Om practische redenen moet het bestaande instituut derhalve behouden worden, al wordt erkend, dat er gebreken aan kleven. nu een zeker aantal menschen liet bestaan vaii een persoonlijk Opperwezen ontkennen. Hun aantal is echter betrekkelijk gering en wie weet, hoe weinigen opgeroepen worden. om als getuigen eene verklaring af te leggen. De minimis non curat Prætor! Eu daarom is het beter deze personen uit te schakelen, hetgeen minder verderfelijke gevolgen na zicli zal sleepen dan eene verschillende behandeling van getuigen of afschaffen van den plechtigen eed of belofte.

Van andere zijde werd er op gewezen, dat als men den eed of de belofte als eene loutere plechtige handeling of formule beschouwde, los van ieder godsdienstig begrip of overtuiging, er ook bij een atheïst geen theoretisch bezwaar behoeft te bestaan. Van deze zijde werd ook beweerd, dat de bezwaren meest gemaakt werden door personen uit de heffe des volks. zulks uit een zekere cranerie of om zich te onttrekken aan den plicht om de waarheid te zeggen, want strafbaar blijft zoo'n getuige als hij onwaarheid onder eede spreekt,

onverschillig, of hij anti eene plechtige verklaring hecht of niet.

Eindelijk werd er op gewezen, dat de beoordeeling van de gemoedsbezwaren door den recliter. in art. **3** voorgeschreven, òf tot eene zuivere formaliteit zal afdalen, òf, wat iiog erger schijnt, aanleiding zal geven tot de meest uiteeiiloopeiide beslissingen. Het gaat niet aan van den rechter te vergen, dat hij een theologisch debat zal voereii met iemand, die gemoedsbezwaren aanroert, welke den recliter niet afdoende voorkomen, al ware liet slechts, omdat de overgroote meerderheid der te beëedigen personen daartoe niet in staat is, om van den rechter zelf niet eens te spreken Het zal voor den rechter onmogelijk zijn mrt zekerheid te weten of de opgegeven gemoedsbezwaren oprecht gemeend zijn. Immers de recliter kan over de binnenste roerselen van het gemoed niet oordeelen en het zou eene beslissing zijn, louter steuneiide op eeue subjectieve meening, zoodat al zeer weinig waarborgen zouden bestaan, dat die meening ook de juiste zou zijn. Dit practische bezwaar werd ook door de voorstanders van het wetsontwerp gedeeld, en deze hadden dan ook liever eene zuivere facultatieve regeling gezien dan de thans aangegevene. Dit zoude hen intusschen niet beletten hunne stem aan liet wetsvoorstel te geven.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 29sten April 1915.

VAN SWAAY.
VAN DER HOEVEN
VAN DEN BERG.
VERHEIJEN.
WOLTJER.

No. 125*a*.

Eindverslag der Commissie van rapporteurs over het ontwerp van wet tot nadere regeling van het eedsvraagstuk.

Nadat liet Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De ondergeteekenden zijn dankbaar, dat de Eerste Kamer der Staten-Beiieraal met zooveel spoed het wetsontwerp tot nadere regeling van liet eedsvraagstuk in onderzoek heeft willen nemen.

Inderdaad, liet onderwerp eischt dringend voorziening. Sinds het arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden van 29 Juni 1914 is toch deze onhoudbare toestand ingetreden, dat personen, die niet tot een kerkgenootschap behooren, noch eeii eed noch een belofte mogen afleggen in al die gevallen, waarin een wettelijk voorschrift naar de wijze der godsdienstige gezindheid eeii eed of een belofte eischt, hetzij dat deze formule uitdrukkelijk in liet wettelijk voorschrift is opgenomen, hetzij dat zij stilzwijgend uit het enkele woord „eed" moet worden afgeleid.

In al deze gevallen, dus zoowel daar waar liet geldt liet afleggeii van getuigenis in burgerlijke of in strafzalieii. als waar het geldt liet afleggen van een plechtige verklaring buiten een rechtsgeding — bijv. een verklaring overeenkomstig de wet op de successiebelasting — bestaat een leemte ten aanzien van hen, die niet tot een kerkgenootschap behooren. Te hunnen aanzien is het wettelijk voorschrift als niet bestaande. Het moge aan personen, die wèl tot een kerkgenootschap behooren, verplichtingen opleggen of wel aar; huu verklaring rechtsgevolgen verbinden, noch het een noch liet ander is hij de thans geldende jurisprudentie toepasselijk op den niet tot een kerkgenootschap behoorende. Hij staat te dezen aanzien zoowel wat rechten als plichten betreft, buiten de wet.

Dat een dergelijke toestand dringend voorziening eischt, is niet voor tegenspraak vatbaar. Reeds nu heeft liet zicli geopenbaard in liet feit, dat iiiet tot eeii kerkgenootschap behoorende personen, die getuigenis moeten afleggen in rechtsgedingen, moeten worden weggezonden, dat aan de voorschriften der successiebelasting riiet kon worden voldaan en zelf's een enkele ambtsbediening niet kon worden aanvaard. Tot welken omvang deze noodtoestand zicli reeds heeft uitgebreid, is den ondergeteekenden nog niet bekend. De tegenwoordige toestand is in dezen trouweiis van iiiet zoo groote beteekenis, vergeleken met de niet te ontkennen mogelijkheid, dat iederen dag zicli omstandigheden kunnen voordoen, die liet ontbreken van eeii nadere regeling betreffende het eedsvraagstuk allerbedenkelijkst zouden maken. Iederen dag kan eeii strafbaar feit van den ergsten graad gepleegd worden onder zoodanige omstandigheden, dat Eiet bewijs tegen den dader slechts zou kunnen verkregen worden door eeii getuigenverhoor van een niet tot eeii kerkgenootschap brhoorend persoon, hetwelk onmogelijk is zoolang de net in de door het arrest ontstane leemte niet zal hebben voorzien. En iederen dag ook kan het zich voordoen, dat voor een gen ichtige landsbediening eeii niet tot een kerkgenootschap behoorend persoon de aangewezen man zou zijn, doch deze de noodzakelijke plechtige verklaring bij de aanvaarding zijner bediening niet zou kunnen afleggen. Naast de reeds thans gebleken gevallen, waarin de noodzakelijkeid eener onmiddellijke voorziening is aan den dag getreden, telle nien vooral niet te licht de groote nioeilijkliedeii, welke door de door vrijwel allen erkende leemte, iederen dag meer zich kunnen openbaren,

Het scheen gewenscht de noodzakelijkheid, de urgentie eener

wettelijke regeling nog in liet kort aan te dringen, omdat in het Voorloopig Verslag een enkele zinsnede voorkomt, die er op schijnt te wijzen, dat deze noodzakelijkheid niet door allen gelijkelijk wordt gevoeld. Tegenover hen, die meenden dat de vraag „*wat* gedaan moet worden" is „een kwestie van latere zorg als dit ontwerp als geheel onaannemelijk eenmaal verworpen zal zijn", meenen de ondergeteekenden de waarschuwing te moeten stellen, dat inderdaad de verantwoordelijkheid voor ieder verder uitstel een zeer ernstige zijn zal, zoowel met liet oog op de thans reeds aanwezige concrete gevallen die een onmiddellijke voorziening eischen, als ook met het oog op de onbekende moeilijkheden die de naaste toekomst zou kunnen veroorzaken.

Hoe ernstig de ondergeteekenden de urgeritie eener voorziening gevoelen, is wel het duidelijkst gebleken uit de houding van den Minister van Justitie tegenover het ingediende amendement van de heeren Rutgers, De Visser en Van Wijnbergen. Ondanks de niet geringe bezwaren, die tegen dit amendement ook bij dezen Minister bestonden — bezwaren welke hieronder nader zullen worden uiteengezet — meende deze zich tegen de aanneming van dit amendement, dan uiteraard als tijdelijke voorziening, niet te moeten verzetten, ja zelfs als gevoelen der Regeering de Tweede Kamer te moeten adviseeren de regeling van dat amendement te verkiezen boven een beslissing, die tot verder voortduren van den thans ontwrichten toestand zou kunnen leiden. Deze zelfde overtuiging van de noodzakelijkheid eener onmiddellijke voorziening leidt de ondergeteekenden er thans toe met meer dan gewonen nadruk de verdediging van liet wetsontwerp, zooals het de Eerste Kamer heeft bereikt, te voeren.

Te gereeder is deze verdediging aanvaard, omdat ook na ernstige overweging van de in het Voorloopig Verslag vervatte beschouwingen de ondergeteekenden de onverzwakte overtuiging hebben, dat de hier voorgestelde regeling tal van voorcleeleii in zich vereenigt, die men bij andere gedachte oplossingen te vergeefs zal zoeken.

Toen ria het genoemde arrest van den Hoogen Raad het eedsvraagstuk een nieuwe wettelijke regeling eischte, scheen tweeërlei oplossing mogelijk: liet stelsel van vrijheid van keuze tusschen eed of belofte, òf het thans aanhangige van vooropstelling van den eedsplicht, doch met vrijheid tot het afleggen van een belofte voor de Doopsgezinden en voor hen, die, niet inachtneming van het toetsingsrecht van den rechter, gemoedsbezwaren tegen eedsaflegging blijken te hebben.

Een andere oplossing n.l. alleen voorziening te treffen voor hen die niet tot een kerkgenootschap behooren, stuitte op niet geringe bezwaren. Hen dwingen tot den eed, gelijk volgens de vorige jurisprudentie van den Hoogen Raad als door de wet geboden was aangenomen doch later werd verklaard niet op de wet gegrond te zijn, zou een reactie geveest zijn, waartoe de oiidergeteekeiiden iii geen

geval konden medewerken. En aan den anderen kant, om hen, al dan niet met toepassing van liet toetsingsrecht, vrij te stellen van den eed doch voor alle anderen (uitgezonderd de Doopsgezinden) den eedsdmang onbeperkt te handhaven, en zonder eenige eerbiediging van conscientiebezwaar, scheen wel weinig billijk tegen cleze laatsten.

Tusschen de fmee stelsels, die naar de meening der ondergeteekenden liet meest in aanmerking kwamen, leidde ten slotte de keuze tot het thans voorgestelde. Het stelsel van volledige vrijheid van lteus. geheel los van het al dan niet bestaan van gemoedsbezwaren, hoezeer in beroepszaken voor de Ongevallenverzekering tot geen kritiek aanleiding gevend, had toch onmiskenbare gevaren in zich. Terecht wordt in het Voorloopig Verslag gezegd, „dat er nu eenmaal velen zijn, wier waarheidsliefde zonder meer onvoldoende is, doch die vrees gevoelen voor straf van den Hemelschen Rechter, maar geen vrees voor den aardschen rechter". Met liet oog op deze personen kan de Staat bezwaarlijk onvoorwaardelijk den burger toestaan geheel naar willekeur den eed dan wel de belofte als waarborg voor de waarheid te geven

Geen der hierboven aangeduide nadeelen, aan de andere stelsels verbonden, zijn aan te voeren tegen het systeem van het aanhangig wetsontwerp.

De grondgedachte daarvan is: in liet belang van de waarheid wordt vooropgesteld, dat men verplicht is den eed (belofte der Doopsgezinden) af te leggen, vermits het overgroote deel der natie als niet ongeloovig daardoor den grootsten waarborg voor waarheid spreken biedt. Bij wijze van uitzondering wordt echter — uiteraard niet op grond van vooronderstelde grootere betrouwbaarheid, doch uitsluitend ter eerbiediging der conscientievrijheid — in plaats van den eed de belofte gevorderd van hen, die, al dan niet tot een kerkgenootschap behoorend, tegen liet afleggen van den eed gewichtige gemoedsbezwaren gevoelen, en zulks in verband met liet den rechter toekomend toetsingsrecht.

Bij deze voorgestelde regeling wordt zorg gedragen voor liet belang, dat Staat en particulieren hebben bij het spreken van de waarheid. Regel is en blijft (niet uitzondering voor de Doopsgezinden) de eed. Slechts hij, die gewichtige gemoedsbezwaren heeft en cleze niet opgaaf van beweegredenen mededeelt, wordt van het afleggen van den eed ontslagen. Indien de recliter oordeelt dat de betrokken persoon niet naar waarheid heeft verklaard gemoedsbezwaren te hebben en dus slechts zich van de eedsverplichting tracht te bevrijden ten einde de waarheid minder nauwgezet te behoeven te spreken, zal de recliter den plicht hebben tot den eed te dwingen.

Worden aldus de belangen van den Staat gediend, aan den anderen kant wordt met liet niet minder groote belang dei gewetensvrijheid, eisch van art. 167 der Grondwet, rekening gehouden. Wie oprecht meent gemoedsbezwaren tegen eedsaflegging in het algemeen te hebben, hetzij omdat hij niet aan God gelooft, hetzij juist uit gods-

dienstige gevoelens, hij zal door den rechter tot de belofte moeten worden toegelaten. En de recliter zal daarbij niet hebben te treden in eeii theologisch debat, waartoe — naar in liet Verslag wordt opgemerkt — noch de betrokken persoon noch de rechter moeten worden geroepen, doch de rechter zal eenvoudig zich hebben af te vragen, zooals hij immers bij ieder getuigenverhoor lieeft te doen, of de persoon daar vóór hem naar zijn oprechte overtuiging spreekt dan niet. De gemoedsbezwaren mogen van zuiver persoonlijken aard zijn, dan wel het uitvloeisel ra11 eeii diepgaande studie over eed en godsdieiist. voor den rechter kan dit niet van invloed zijn voor zijn beslissing tot de al of niet toelating tot de belofte: sleclits de oprechtheid der verklaring van liet bestaan van gemoedsbezwaren mag voor hem de eenige toetssteen zijn.

Dat dit stelsel feitelijk zou neerkomen op eeii facultatiefstelling, waardoor steeds meer personen die „in liet aanroepen van Gods naam wel degelijk een handeling zien met meer waarborg voor de waarheid van hunne woorden, dan zonder die aanroeping" niet eeii belofte zoutleri volstaan, moet worden ontkend. Ongetwijfeld toch bestaat bij de groote meerderheid van ons volk geen gemoedsbezwaar tegen eedsaflegging, zoodat de eed regel zal blijven. Behalve op den godsdienstigen ernst onzer bevolking, die in het algemeen geen gemoedsbezwaren zal voorwenden waar die niet bestaan, mag men ook vertrouwen op den rechter, die zijn ervaring om oprechte eii oiiaprechte verklaringen van elkander te onderscheiden, zeker bij de toetsing der bezwaren ten volle in deze aangelegenheid zal aanwenden. Op dezen grond bestaat er dan ook geen reden, — zulks is uitvoerig in de Memorie rail Antwoord op liet Voorloopig Verslag der Tweede Kamer uiteengezet — om voor den decisoiren eed een andere regeling noodig te achten en schijnt evenmin het denkbeeld aanbevelenswaard vaii één lid, die in liet belang der goede rechtspraak gelegenheid zou willen geven aan de kerkgenootschappen, die daarvoor termen hebben, om voor hunne leden liet recht op te vorderen. dat hun eventueele gemoedsbezwaren (looi. den rechter n priori zullen worden geëerbiedigd. Een dergelijk stelsel zou minder waarborgen tegen onnoodig belofteafleggen bieden dan het stelsel van dit ontwerp, volgens hetwelk de rechter telkens naar den indruk, dien hij van ieder persoon ontvangt, zal beslissen.

Het gekozen stelsel steunt verder op het groote beginsel van gegelijkheid voor de wet. Personen, die tot een kerkgenootschap behooren, zoowel als zij die daartoe niet behooren, besliste atheisten zoowel als twijfelaars en oprecht geloovigen, zij allen zijn voor de wet gelijk. Voor hen allen geldt dezelfde mogelijkheid, om in plaats van den eed de belofte af te leggen. Voor alleii zonder onderscheid is beslissend uitsluitend eii alleen hun eigen persoonlijke overtuiging over de geoorloofdheid van den eed.

In het Voorloopig Verslag komt de uitspraak voor, dat „een atheïst feitelijk bevoorrecht nordt boven een geloovige", eeii bevoorrechting die dan hierin zou gelegen zijn, dat „de vertrouwbaarheid

van hen, die bezwaren tegen den eed hebben, a priori hooger wordt aangeslagen dan die van hen, die geen bezwaren hebben".

Met den meesten nadruk willen de ondergeteekenden dit ontkennen. In de eerste plaats zij opgemerkt, dat, zelfs indien voor de atheïsten expressis verbis zou worden bepaald dat zij zonder eenige opgave van gemoedsbezwaar in plaats van een eed een belofte zouden afleggen, dit allerminst zou beteekenen, dat zij naar het oordeel van den wetgever zooveel vertrouwen verdienen, dat voor hen een plechtige versterking hunner verklaring niet noodig wordt geacht. Het motief is een geheel ander. Voor de atheïsten is nu eenmaal de eed een formulier zonder eenige binding. Het niet afleggen van den eed beteekent voor hen niet het wegvallen van een drijfveer tot liet spreken der waarheid. Integendeel, het daardoor vrijgesteld zijn van de belofte zal eerder den waarborg van de waarachtigheid hunner verklaring verminderen. Geenszins is het dan ook een bijzonder bewijs van vertrouwen, dat men den atheïsten geeft, wanneer een reqeling wordt voorgesteld welke in de practijk zal neerkomen op een niet den eed afleggen door de atheïsten. Het is een zuiver praktische overweging, dat het voor de reclitsbedeeling geen voordeel, eerder nadeel, kan hebben, dat atheïsten gedwongen worden den eed af te leggen, aangezien zii nu eenmaal door het aanroepen van Gods naam aan hun verklaring geen bijzondere beteekenis kunnen bijzetten. Evenmin als men het een bevoorrechting kan noemen, wanneer de Staat van hem die niet lieeft niet vraagt, of een lichamelijk ongeschikte niet tot den krijgsdienst roept. evenmin kan men van een bevoorrechting spreken, wanneer personen, die onmachtig zijn hun verklaring door een eed waarlijk te versterken. dien eed niet behoeven af te leggen.

Maar een tweede, niet minder gewichtige bedenking is tegen de leer van de „bevoorrechting" der atlieïsteii aan te voeren. Want er is geen sprake van, dat de wetgever bij de totstandkoming van dit wetsontwerp tot den niet-geloovige zou zeggen: „U geloof ik op Uw woord", zooals Minister Modderman het uitdrukte en in het Verslag wordt herhaald. Of iemand geloofd-of niet geloofd zal wordeii. zal in ieder bijzonder geval van den rechter afhangen in verband niet den persoonlijken indruk dien de gehoorde persoon zal hebben gemaakt. Dat daarbij de rechter, die op alle omstandigheden heeft te letten, bij de waardeering der getuigenis ook kan doen wegen. dat een bepaald persoon een eed dan wel een belofte heeft afgelegd, spreekt wel van zelf.

De voorgestelde regeling bepaalt dus geenszins, dat een ongeloovige op zijn woord, de geloovige eerst na een verklaring onder eede zal worden geloofd. Het is mogelijk, dat in een bijzonder geval noch de een noch de niider zal worden geloofd. Eerst nadat onder eede of belofte een verklaring is afgelegd. volgt liet onderzoek van de zijde van den rechter, of de aldus afgelegde verklaring wel geloof verdient. Van een grootere of kleinere betrouwbaarheid a priori is dus bij dit wetsontwerp geen sprake.

Het stelsel van dit ontwerp is dan ook in Tweede Kamer door

allen aanvaard — het blijkt uit de behandeling der daar ingediende motie en amendementen — als eeii aannemelijke voorziening met betrekking tot hen die niet tot een kerkgenootschap behooren, zij het dan ook door sommige leden slechts bij wijze van tijdelijken maatregel. En ook uit liet Voorloopig Verslag. dat thans beantwoord wordt. schijnt te mogen worden afgeleid, dat ook de tegenstanders in deze Kamer geen bezwaar zouden hebben tegen een noodregeling in den geest van het in de Tweede Kamer behandelde amendement, dat hierop neerkwam. dat voor hen, die tot een kerkgenootschap behooren, de toestand geheel ongewijzigd zou blijven. terwijl voor hen, die niet tot een kerkgenootschap behooren, voorshands de regeliiig zou worden ingevoerd, die het aanhangige wetsontwerp als algemeene regel voor *allen* voorstelt. De ondergeteekenden kunnen echter niet nalaten op te merken. hoe inconsequent liet is, de regeling van dit wetsontwerp als eeii „beleediging voor liet geloof" aan te merken, doch tegelijkertijd tegen de bedoelde noodregeling zich niet te verzetten.

Indien ooit. zou juist bij een dergelijke beperkte regeling, die door de Regeering alleen ter wille der urgentie PIT als van tijdelijken aard niet onaannemelijk werd geaclit, kunnen worden gesproken van eeii bevoorrechting der atheisten, die voor liet meerendeel zeker niet tot een kerkgenootschap behooren. Bij zoodanige wetsbepaling zou niet hun gemoedsbezwaren tegen liet afleggen van den eed nel worden rekening gehouden. doch op de gemoedsbezwaren van de tot een kerkgenootschap behoorende personen zou geen acht worden geslagen. Het komt den ondergeteekenden voor, dat de gemoedsbezwaren van deze laatsten evenveel reclit op eerbiediging hebben als die der atheisten, en dat juist uit eerbied voor het geloof een beperkte regeliiig. als door de drie leden der Tweede Kamer voorgesteld, achterstaat bij de in dit ontwerp van wet neergelegde. Volkomen juist is, wat het hoofdartikel van De Nederlander van 9 April l. 1. over dit amendement opnierkt: ‚De aanneming van liet amendement zou eeii speciaal ‚voorrecht" – zooals liet wordt genoemd — in het leven hebben geroepen ten bate juist van eeii groep. die in christelijke bladen als menschen „sans Dieu ni maitre" worden aangeduid: n-elke groep dan in werkelijkheid een triomf zoude hebben behaald".

Tegen de voorgestelde regeliiig is voorts nog dit bezmaar gruit dat door deze regeliiig, die, naar liet Verslag ten onrechte beweert, ‚den eed zoo goed als facultatief" zon maken, ‚liet Christelijk of liever het godsdienstig karakter onzer natie wordt op de achtergrond geschoven". De ondergeteekenden ontkennen dat dit karakter in gevaar wordt gebracht door eeii wetsontwerp dat juist uitdrukkelijk de eedsverplichting op den voorgrond stelt en aldus zal blijk geven van het bewustzijn van den wetgever, dat over het algemeen liet aanroepen van Gods naam een bijzonderen waarborg geeft voor het spreken van de waarheid. En even onverdedigbaar is het te spreken van een facultatiefstelling bij een ontwerp, dat een bijzondere toetsing eischt, om tot een belofte tr kunnen geraken.

Bij de verschillende beschouwingen over het eedsvraagstuk is deze moeilijkheid steeds overheerschend geweest: hoe te vereenigen liet door allen erkende Staatsbelang, om den eed als waarborg voor het spreken van waarheid te behouden, niet dat andere groote belang, de gewetensvrijheid, waarmede in strijd is dat sommigen, tot den eed gedwongen, genoodzaakt worden hetzij tot een schijn van Godsgeloof hetzij tot een godsdienstige handeling die hun conscientie hun verbiedt

De moeilijkheid deze twee groote belangen niet elkander te kunnen vereenigen, was de quintessence van ieder eedsdebat. Telkens weer bleek, dat liet behoud der geldende regeling uit een oogpunt der gewetensvrijheid niet te verdedigen was. Maar anderzijds zou een stelsel van vrije keuze hierop neergekomen zijn, dat juist zij, voor wie liet behoud van den eed noodzakelijk was, bij voorkomende gelegenheden van de vrijheid, om in plaats van een eed een belofte af te leggen, zouden misbruik maken.

Bij de uitvoerige beraadslagingen over de interpellatie van liet lid der Tweede Kamer mr. HEYDENRIJCK in 1881 werd voor deze moeilijkheid geen gorde oplossing gevonden. En aldus moest Minister MODDERMAN, op wien de tegenstanders van dit wetsontwerp zich thans beroepen, zich wel bepalen tot een bestrijding van hen, die een meer tegemoetkomende houding tegenover gemoedsbezwaren bepleitten.

Wie echter de Handelingen naleest, zal bemerken, dat Minister MODDERMAN niet daarom bezwaar had tegen een billijker regeling der eedsverplichting, omdat hij hieruit vreesde een nadeel voor het geloof, doch voornamelijk om de zuiver practische reden, dat het hem niet doenlijk scheen een voldoenden waarborg te verkrijgen, dat zij, die den eed om gemoedsbezwaren zouden weigeren, deze gemoedsbezwaren niet zouden hebben „uitgedacht, om zich aan de vervulling van een staatsplicht te onttrekken". Dezelfde Minister MODDERMAN gaf tevens te kennen dat eerbiediging van ondubbelzinnig blijkende gemoedsbezwaren op zich zelf zou zijn „geheel overeenkomstig de ratio van den eed". De moeilijkheid was slechts, hoe de oprechte gemoedsbezwaren van de voorgewende te onderscheiden.

Sinds dien is de leer van het „toetsingsrecht" van den rechter meer op den voorgrond getreden als proeve van oplossing. In Noorwegen in 1893 bij de wet ingevoerd, is dit stelsel gaandeweg ook in Nederland meer en meer bekend geworden en vond het aanhangers onder de verschillende partijen.

De Staatscommissie voor de herziening van liet Wetboek van Strafvordering aanvaardde liet stelsel als wenschelijk voor de getuigenverklaringen in strafzaken. Zij kwam tot liet volgende ontwerp artikel: „In alle gevallen, waarin een beëediging ingevolge de bepalingen van dit wetboek is voorgeschreven, legt de te beëedigen persoon af den red of, indien zijn godsdienstige gezindheid hem het afleggen van een eed verbiedt, de belofte of verklaring. Indien de rechter bij wien de beëediging moet plaats vinden, op de opgave van den persoon oordeelt dat bij deze geen ichtige gewetensbezwaren tegen het afleggen

van een eed bestaan, treedt eveneens voor den eed de belofte of de verklaring in de plaats". (art. 126).

Niet alleen deze Staatscommissie aanvaardde dezelfde gedachte, die aan dit wetsontwerp ten grondslag ligt. Ook de Miiiister REGOUT, die de vorige tot de vormvraag beperkte wettelijke regeling ten aanzien van het eedsvraagstuk heeft verdedigd, heeft zoowel in de schriftelijke als in de mondelinge beraadslagingen over dat wetsontwerp juist de hier voorgestelde regeling als een toekonistige oplossing van liet eedsvraagstuk bepleit. In de Memorie van Antwoord schreef deze Minister: „Den ondergeteeke~idestaat een regeling in de toekomst voor den geest volgens welke de belofte zal mogen worden afgelegd door een ieder. die verklaart gemoedsbezwaren te hebben tegen de eedsaflegging, tenzij de recliter de waarachtigheid van deze verklaring in twijfel trekt." (Bijlagen Handelingen Tweede Kamer, Zitting 1910'1911 n°. 128, Memorie van Antwoord, blaclz. 6). En bij de mondelinge beraadslagingen gaf Minister REGOUT meermalen een beschouwing in denzelfden geest, beschouwingen, welke kort en duidelijk in dezen éénen zin werden lierhaald: „Ik wensch vrijheid een belofte af te leggen, niet den waarborg van het toetsingsrecht van den rechter."

Dat dit niet slechts was de individueele opvatting van Miiiister REGOUT, maar die van liet vorige Kabinet in zijn geheel, bleek bij de behandeling dei Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1910 in de Eerste Kamer. Op 2 Februari 1910 heeft Minister HEEMSKERK als woordvoerder der Regeering in deze Kamer een uitvoerige beschouwing over het eedsvraagstuk gegeven, waarbij de regeling, die in dit wetsontwerp is neergelegd, op niet te verbeteren wijze werd verdedigd (*Handelingen* Eerste Kamer 1909—1910, bladz. 283 en 284). En ook te voren was in de Memorie van Antwoord op de Algemeene beschouwingen der Xtaatsbegrooting in gelijken zin verklaard „dat aan den rechter de bevoegdlieid belioort te worden gelaten om hen, die geroepen worden den eed af te leggen, op grond van ernstige gemoedsbezwaren van het afleggen van den eed te ontheffen." In de uiteenzetting vaii dit stelsel kwamen deze woorden voor, die tharis wel in herrinnering mogen n orden gebracht: „Dat het onrechtvaardig zou zijn, den een tot den eed te dwingen, den ander op grond van gemoedsbezwaren van den eed te ontheffen. kan niet worden ingezien. Vaar de Overheid alle waarborgen kan eischen voor een deugdelijke rechtsbedeeling noodzakelijk, heeft zij het recht verklaring onder eede te eischen. Dat zoodanige verklaring iiiet geëischt wordt van hem. die daartegen gegronde gemoedsbezwaren lieeft, is geen begunstiging noch bevoorrechting, doch is gevolg van de verplichting der Overheid om redelijke gemoedsbezwaren te eerbiedigen"

Behoeft liet thans nog nader betoog, hoe verwonderd en teleurgesteld de ondergeteekenden waren, toen hun bleek van den zoo hevigen tegenstand, die tegen dit wetsontwerp is ontstaan?

Door tie gewijzigde jurisprudentie van den Hoogen Raad is een

noodtoestand geboren, die, hierop kan niet genoeg worden gewezen, dringend voorziening eischt. Deze voorziening nu is door de Regeering gezocht in eeii richting, welke geheel overeenstemt met die, welke is aanbevolen door eeii wetenschappelijke Commissie. aanbevolen óók door den Minister van Justitie en diens ambtgenooten zelf uit het vorig Kabinet. De voorgestelde voorziening vereenigt in zich èn de eerbiediging van oprechte gemoedsbezwaren van eeii ieder. zoowel van hen die wèl als van hen die niet tot een kerkgenootschap behooren en tevens waarborgen, dat geen voorgewende gemoedsbezwaren tot eedsvrijstelling zullen leiden.

Tegen een dergelijke voorziening is nu een ongedacht zwaar verzet ontstaan. Een verzet echter, dat niet opbouwend is. doch dat zich zelf schetst in deze bewoordingengen: „*wat* echter gedaan moet worden, achtten zij een kwestie van latere zorg, als dit ontwerp als geheel onaannemelijk eenmaal verworpen zal zijn".

Maar die ‚latere zorg" zou dan zijn een zorg van liet onmiddellijk heden. Dit wetsontwerp is geen voorstel, dat uit vrijen wil der Regeering aan de Staten-Generaal is aangeboden. Wet wetsontwerp is een uitvloeisel van *nood* en, indien deze regeling niet tot wet zal worden verheven, zal een andere noodzakelijkerwijze nioeten en wel dadelijk moeten komen.

Het is maar, dat in het Voorloopig Verslag door eenige leden met eeii beroep op liet „De minimis non curat Praetor" betoogd is. dat men liet kleine aantal menschen, die liet bestaan van een persoonlijk Opperwezen ontkennen, maar moest „uitschakelen". Daartegeriover schijnt gelukkig de „vrij algemeene" erkenning, dat een regeling van liet eedsvraagstuk niet uit kon blijven, er op te wijzen, dat de groote meerderheid met de ondergeteekenden van oordeel is, dat eenerzijds een reeks van medeburgers niet buiten de met mag worden gesteld, anderzijds de Staatsmachine, die vaak hun medewerking niet Ban missen, niet in haar gang mag worden belemmerd.

Maar als men dergelijke noodzakelijkheid eener regeling erkent en het voorgedragen stelsel niet wenscht, moet tocli een betere en aannemelijker oplossing voor oogen staan!

Vrije keuze? Maar het schijnt niet aannemelijk, dat hij die vreest dat door het aanhangige voorstel liet godsdienstig karakter onzer natie op den achtergrond zal worden geschoven, aan een zuivere facultatiefstelling de voorkeur zou geven.

Onbeperkt3 eedsdwang? Maar kunnen zij. die den eed naarlijk hoog willen houden, wenschen, dat ongeloovigen Gods naam zullen moeten aanroepen en aldus tot profanatie worden gedwongen?

Zullen dan de tegenstanders van dit ontwerp moeten terugkomen tot het in de Tweede Kamer behandelde amendement? Voorziening dus alleen voor hen, die niet tot een kerkgenootschap behooren? Blaar dan vergete men niet, dat dit amendement, destijds als dadelijke oplossing van een noodtoestand verdedigbaar, nu als argument tot verwerping juist zou leiden tot een uitstel. dat wellicht fataal zat blijken te zijn. En dat juist ter mille van de eerbiediging van uit

diepe godsdienstige overtuiging voortkomende gemoedsbezwaren een dergelijke regeling in waarde achterstaat bij de thans voorgestelde, schijnt overtuigend aangetoond.

De Minister van Justitie.
B. ORT.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
COXT V. *D.* LINDEN.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën,
TREUB.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Waterstaat.
C. LELY.

De Minister van Landbouw,

Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Koloniën,
TH. B. PLEYTE.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 15 Mei 1910.

VAN SWAAY.
VAN DER HOEVEN
VAN DES BERG.
VERHEIJEN.
WOLTJER.

Na een driedaagsch debat, op 15, 16 en 17 Jurii 1915, is het wetsontwerp in de openbare vergadering der Eeiste Kamer van 17 Juni 1915 niet 23 tegen 17 stemmen *verworpen.* (Handelingen Eerste Kamer 1915|14 blz. 360 — 398). De rechterzijde achtte onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden, tijdens den godsvrede, een *algemeene* regeling van liet eedsvraagstuk, gelijk deze wetsvoordracht inhield, niet gewenscht. Niet om zijn inhoud, maar als gevolg van den politieken partijstrijd is liet ontwerp ten onder gegaan.

Eén enkel punt uit de beraadslagingen wenschen wij even aan te stippeii. Van meer dan ééne zijde werd het voor den rechter zulk eene moeilijke, om niet te zeggen onmogelijke, taak geoordeeld om te heslisseii of bij een te beëedigen persoiieu werkelijk oprecht gemeende gemoedsbezwaren tegen liet afleggen van den eed bestaan en of hij dus tot den eed gedwongen nioet worden dan wel tot liet afleggen eener belofte (bevestiging) kan worden toegelaten. Mr. Bosch vaii Oud-Amelisweerd merkte in dit verband o. a. op: „Dit bezwaar zou minder zwaar wegen, indien, zooals bij de militaire rechtspraak het gebruik is, de getuige ná liet afleggen der verklaring zich zou moeten uiten over het bestaan vaii gemoedsbezwaren tegen eedsaflegging, omdat de rechter dan een beteren kijk op den getuige zou kunnen hebben". (Handelingen blz. 372). Ook hierin zou dus gelegen zijn een argument voor den eed in *assertorischen* vorm.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 10 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Srenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. A. van Soest.

Aan een militieplichtige, in dienst als vrijwilliger maar als zoodanig afgevoerd en teruggebracht tot de positie van milicien, moet vóórdat hij met groot verlof vertrekt, worden bekendgemaakt dat hij onder de militaire tucht staat. Hiervan is i. c. niet gebleken, zoodat wanneer hij daarna niet voldoet aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, het C. W. L. in verband met artt. 98 j°. 74 der militiewet niet van toepassing is, zijnde er in dit geval geen recht van strafvordering aanwezig. Vrijspraak.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 31 Juli 1914 gemachtigd hooger beroep te doeii instellen en vervolgen van liet vonnis door den Krijgsraad te 's Gravenhage op 21 April 1914 gewezen iii de zaak tegen S., oud 39 jaar, geboren te Delfshaven (thans gemeente Rotterdam), milicien-stukrijder bij het 1e Regiment Veld-Artillerie, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 17 en 134 van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande, 4, 10 en 19 der Wet rail 14 November 1879 (Staatsblad n° 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad n°. 35) en der

artikeleri 6, 74, 92, 93, 94, 97 eii 98 der Militiewet, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

„eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, ,door als verlofganger der iiiilitie niet te voldoen aan eene te zijnen ,aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, opgevolgd door „vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten „aanzien vuil liet misdadige de meeste overeenkomst hebbende met ,eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een solclaat. opgevolgd ,door arrestatie", en deswege veroordeeld tot eene militaire detentie van veertien dagen, onder bepaling dat de tijd, na beklaagdes arrestatie in de residentie van den Krijgsraad zijnde 9 April 1914, in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf:

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 2 Octolser 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan deri exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden S., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestigiiig van het vonnis van den Krijgsraad wanneer wordt uiteengezet waarom het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Landt. op den beklaagde toepasselijk is, alzoo eischer iii hooger beroep, ten eenre

en

genoemden S., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde. voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard. zich ten deze te willen gedragen naar liet oordeel van het Hof:

HET HOF.

Belet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij zijn verhoor voor liet Hof, is in liet midden gebracht en op de verklaring van den ter terechtzitting vaii liet Mof gehoorden getuige:

Gezien de stukken van liet geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in liet Eerste Miiitaire Arrondissement te 's-Gravelilinge heeft terechtgestaan ter zake dat hij te 's Gravenhage op den 29en Juli 1913 als verlofganger der iiiilitie niet lieeft voldaan aan de te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst bij het 2e Regiment Veld-Artillerie aldaar, waartoe hij was aangewezen op grond van de eerste zinsnede 1e van artikel 94 der Militiewet tot liet ondergaan rail kwartier-arrest hem door den Militie-Commissaris te Rotterdam opgelegd, zijnde hij den 8en September 1913 als deserteur afgevoerd en voortdurend afwezig gebleven tot hij zich op 1 April 1914 lieeft aangemeld bij het 1e Regiment Veldartillerie te Utrecht:

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 21 April 1914 gewezen vonnis, dit aan gedaagde te laste gelegde, met zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; het aldus bewezen verlilaaide lieeft gequalificeerd als: eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat door als verlofganger der militie niet te voldoen aan eeiie te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige aanmelding, doch iiiet binnen vier weken, misdrijf teil aanzien van liet misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd vaii vrede, gepleegd door een solclaat, opgevolgd door arrestatie. ell te dier zake gedaagde heeft reroordeeld tot eene militaire detentie van veertien dagen, iiiet bepaling, dat de tijd, na beklaagdes arrestatie in de residentie van den Krijgsraad, zijnde 9 April 1914, iii voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht,in mindering zal strekken van de opgelegde straf;

Overwegende dat uit het aan gedaagde voorgehouden uittreksel uit het stamhoeli van de onderofficieren en minderen van liet 1e Regiment Veld-Artillerie blijlit, dat gedaagde op 13 Augustus 1904 zich vrijwillig lieeft verbonden als huzaar voor zes jaren; dat hij op 30 Mei 1906 ter inlijving bij de Militie is bestemd ell als zoodanig toegewezen aan het 1e Regiment Huzaren; dat hij op 12 Augustus 1910 als vrijwilliger is afgevoerd, tot de positie van milicien is teruggebracht, op dien datum met groot verlof is gegaan en op 13 Augustus 1910 is overgeplaatst als stukrijder bij liet 1e Regiment Veld-Artillerie.

Overwegende dat uit een schrijven van 13 Juli 1914 van den Kolonel-Commandant van liet 1e Regiment Veld-Artillerie aan den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht blijkt, dat gedaagde. nadat hij hij het 1e Regiment Huzaren ver 12 Augustus 1910 als milicien iiiet groot verlof is gezonden, en op 13 Augustus 1910 hij het 1e Regiment Veld-Artillerie is overgeplaatst. bij laatstbedoeld Regiment niet onder de wapenen is geweest;

Overwegende dat ingevolge artikel 74 vaii de Militiewet liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande op de manschappen der militie te lande van toepassing is voor de gevallen, in liet artikel omschreven, vaii het oogenblik af, waarop hun bij of na hunne inlijving is bekend gemaakt, dat zij onder de militaire tuclzt staan; dat een rail deze gevallen voor de manschappen, die met groot verlof huiswaarts zijn gezonden, desertie betreft en de toepasselijkheid van genoemd Wetboek dan aanvangt zoodra zij, ingevolge het bepaalde in artikel 98 der Militiewet. als deserteur zijn afgevoerd:

Overwegende dat hieruit dus volgt, dat een niet groot verlof huiswaarts gezonden milicien, als deze gedaagde. ter zake van bij liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande in verband iiiet artikel 98 vaii de Militiewet strafbaar gestelde desertie, als aan dezen gedaagde is ten laste gelegd. slechts dan zal kunnen worden gestraft, nanneer hem bij of na zijne inlijving als milicien is bekend gemaakt, dat hij staat onder de militaire tuclit;

Overwegende dat van zoodanige bekendmaking niet betrekking tot dezen gedaagde in het vonnis van den Krijgsraad niets blijkt; dat daarin wel wordt overwogen, dat hem de krijgswetten zijn voorgelezen, maar eenig bewijs daarvoor in liet vonnis niet is te vinden:

Overmegende dat bij eeii dooi liet Hof bijzonderlijk naar dit punt ingesteld onderzoek, van eeiie bekendmaking met betrekking tot gedaagde als bovenbedoeld, welke dan zoude moeten hebben plaats gevonden op 12 Augustus 1910, nadat gedaagde als vrijwilliger was afgevoerd en vóór dat hij dien dag niet groot-verlof ging, niets is aan den dag gekomen; dat gedaagcle in zijne verklaringen hieromtrent zeer onzeker n as; de getuige S., opper-wachtmeester-administrateur het 1e Regiment Huzaren, verklaarde, dat het bij liet regiment niet de gewoonte was, dat in soortgelijke gevallen de krijgsartikelen werden voorgelezen of eene bekendmaking op andere wijze van het staan onder de militaire tucht geschiedde, terwijl van het aanwezig zijn van eenig proces-verbaal of geschrift omtrent hetgeen destijds niet betrekking tot gedaagde is geschied, niets is gebleken;

Overwegende dat dus ter zake van liet aan gedaagde te laste gelegde feit geen recht tot strafvordering aanwezig nas, hij behoort te worden vrijgesproken en liet hem veroordeelend voniiis van den krijgsraad niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie en 193 der Rechtspleging hij de Landmacht;

Recht doende iii hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het voniiis door den krijgsraad in liet eerste militaire arrondissement, op 21 April 1914 teil laste van gedaagde gewezen:

Verklaart dat ter zake van het aan gedaagde te laste gelegde feit geen recht tot strafvordering aanwezig was en spreekt gedaagde vrij;

Ontzegt allen anderen eisch (1)

---

(1) Th verband met de ii aag bij bovenstaande Sententie beslist, zie men ook de opmerking van Mr. van Lanschot in de vergadering dei Eerste Kamei van 10 Juni 1915 (Handelingen blz 312)

„Voorts — zegt Mr v L. — wensch ik de aandacht van den heei Minister nog te vestigen op de omstandigheid, dat in sommige gevallen niet voldoende rekening wordt gehouden inet art. 74 dei Militiewet

Herhaaldelijk komt hrt vooi dat aan vrijwilligers die bij de militie worden ingelijfd, bij of na die inlijving de krijgsartikelen niet meei worden voorgelezen, zoodat op hen liet Crimineel Wetboek vooi de Landmacht en het Reglement op de Krijgstucht niet van toepassing zijn. Hierin nare ten spoedigste te voorzien."

De Minister van Oorlog antwoordde hierop (Handelingen blz 316 .

„Wat betreft het voorlezen van de krijgsartikelen aan vrijwilligers, die in de positie van milicien n orden teruggebracht, wil ik zeer gaarne overwegen daaromtrent een voorschrift te geven. Het verwondert mij dat hierdoor moeilijkheden zijn ontstaan al moet ik dit op de mededeeling van den voorzitter van den krijgsraad van 's Hertogenbosch wel aannemen maar liet verwondert my, omdat, wanneer men aan zulk een milicien vraagt of hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen, hij met gerust geweten die vraag bevestigend kan beantwoorden, naardien die voorlezing toch heeft plaats gehad; zij het dan toen hij nog vrijwilligei was Ik begrijp dus niet dat ei moeilijkheden in rechten kunnen zijn, maar ik zeg gaarne overweging van deze aangelegenheid toe"

Red.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. vaii Sandick, J. C. H. A. Quack en L. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse vaii Ysselt.

Raadsman: Mi-. F. A. van Engen.

Verduistering door een militairen oppasser van geld hem ter hand gesteld door een officier voor het koopen van haver tot bijvoering van diens paard. Toegepast is art. 321 j°. 44 W. u. S., niet art. 359 W. v. S. waartoe de A. E: had geconcludeerd.

De krijgsraad heeft ten onrechte beslist dat niet bewezen zou zijn dat de beklaagde zich het hem ter hand gestelde g e l heeft toegeeigend.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal vooï de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 25 September 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van liet vonnis door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 9 September 1914 gewezen in de zaak tegen V. oud 25 jaar, geboren te Weesperkarspel, inilicien stukrijder bij liet 2de Regiment Veld-Artillerie, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van hetgeen hem bij dit vonnis is te laste gelegd:

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking vaii 6 October 1914 verlirepen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden V. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis vaii den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog, bij Sententie vaii den Hove, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191), 27, 84 en 359 van liet Wetboek van Strafrecht en 9 der Wet vaii 15 April 1886 (Staatsblad iîr. 64), zal worden scliuldig verhlaard aan:

.,als ambtenaar geld. dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren", en deswege veroordeeld tot dertig dagen gevangenisstraf met bepaling dat de tijd, door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf van 27 Augustus 1914 tot 9 September 1914 in mindering zal worden gebracht, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre

genoemden V. gedaagde in hooger beroep, ter anclere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat liet den hove behage gemeld vonnis te bevestigen en mitsdien den gedaagde vrij te spreken van liet hem te laste gelegde;

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door heide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door gedaagde, bij zijn verhoor voor liet Hof is in het midden gebracht en op de verlilaring van den ter terechtzitting van het Hof gehoorden getuige B.

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat de gedaagde voor den krijgsraad in liet Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Haarlem in den loop der maand Augustus 1914, als paardenoppasser in dienst bij den eerste-luiteriant regiments-adjudant B. van liet 10e Regiment Infanterie, opzettelijk geldstukken tot een totaal bedrag van f 1,76, welke gelden hem door genoemden officier waren ter hand gesteld om haver te koopen voor diens rijpaard, met de verzorging waarvan hij, gedaagde, was belast en welke gelden toebehoorden aan genoemden officier, althans aan een ander dan hem, gedaagde, en welke hij anders dan door misdrijf ouder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeeigend;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 9 September 1914 gewezen vonnis, dit aan gedaagde te laste gelegde niet n ettig en overtuigend bewezen lieeft verklaard en hem daarvan heeft vrijgesproken.

Overwegende dat aan gedaagde na zijne inlijving de mededeeling is gedaan, dat hij onder de militaire tucht staat. welke mededeeling is vervat in de voorlezing dei krijgsartikelen, welke voorlezing ten aanzien van gedaagde is geschied blijkens zijne erkentenis en de desbetreffende, ten processe overgelegde, hem voorgehouden akte, inhoudende dat hem de krijgsartikelen voor liet krijgsvolk te lande vastgesteld, duidelijk zijn voorgelezen, welke akte is opgemaakt te 's Gravenhage den 28en September 1909 en door den eerste-luitenant S. en den wachtmeester R. niet gedaagde onderteekend:

Overwegende dat gedaagde, blijkens ten processe overgelegd hem voorgehouden uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het 2e Regiment Velcl-Artillerie, daarbij werd ingelijfd als loteling van de lichting van 1909 uit de gemeente Weesperkarspel op 27 September 1909:

Overwegende dat gedaagde ter terechtzitting van het Hof heeft verklaard: In de maand Augustus 1914 Tras ik gedetacheerd bij het 10e Regiment Infanterie te Haarlem en was ik oppasser van den luitenant R Het paard van dien luitenant moest ik verzorgen. De luitenant had mij opdracht gegeven om dat paard bij

te voeren en wel twee Kg. haver meer te geven dan de haver, welke van Rijkswege verstrekt werd. De luitenant had mij één gulden gegeven om haver te koopen en ik heb één keer voor 14 cent haver gekocht. Later heb ik nog één gulden rail den luitenant B. ontvangen. Het is waar dat ik bij den luitenant heil gekomen en gezegd heb, dat het geld voor de haver op was en ik nieuw geld moest hebben en ik toen van den luitenant weder één gulden gekregen heb:

Overwegende dat gedaagde ter terechtzitting van liet Hof op de vragen, waarom hij op zoo vreemde wijze heeft gehandeld en of het niet zijne bedoeling was het geld te houden, wanneer de luitenant het bedrog niet znude hebben ontdekt, heeft geantwoord: Ik had liet misschien wel aan de armen gegeven en er is nu niets meer aan te doen;

Overwegende dat ter terechtzitting van liet Hof is verklaard door den getuige B., eerste-luitenant-adjudant bij liet 10e Regiment infanterie: Ik had in de maand Augustus 1914 beklaagde als paardenoppasser terwijl hij van hoogerhand als paardenoppasser was aangewezen. Ik heb beklaagde de last verstrekt, dat hij mijn paard moest bijvoeren en elken dag twee Kg. haver extra moest geven. Dit had ik met beklaagde besproken, tern ijl ik aan hem gelaten had oni de haver te koopen, bij wien hij wilde. Eerst heb ik beklaagde één gulden gegeven om haver te koopen. Na eenige dagen is beklaagde bij mij gekomen eii zeide, dat liet geld op was en hij reeds twee keer geld had voorgeschoten. Ik heb toen aan beklaagde weer één gulden gegeven oin daarvoor haver te koopen. Op zekeren dag kwam er een brief van den paardenarts van de divisie, waarin verzocht werd te letten op de rooi de paai-den bestemde haver. Daarom hen ik naar den stal gegaan, waar ik beklaagde aantrof. Aan beklaagde heb ik toen gevraagd om mij mat haver te geven die van Rijkswege verstrekt werd en een hoeveelheid haver, die hij voor mijn paard gekocht had. Beklaagde zeide dat de haver, die hij voor mij particulier gekocht had, juist op was en hij daarvan niets meer kon verstrekken. Hij zeide, dat liet paard het dien morgen bij het voeren gehad had. Beklaagde deelde mij dit mede onder een hoog roode kleur. Ik ben toen naar de leverancier van de haver gegaan - beklaagde had mij diens adres opgegeven -- en heb gevraagd hoe dikwijls hij haver aan beklaagde verkocht had. Ik had beklaagde gelast om liet paard bij te voeren en hem extra harer te geven, die ili zelf van mijn eigen geld betaalde. Het door mij gebruikte paard was een Rijkspaard:

Overwegende dat is verklaard door den getuige P., fourage-handelaar te Hanrlein: Beklaagde is éénmaal 's morgens geweest om twee kilogram haver te koopen en na dien tijd niet meer teruggekomen. Wel is hij meermalen voorbij gekomen en ik had aan mijne knechts opgedragen, hem, indien hij kwam, twee kilogram haver te geven à *f* 0.24;

Overwegende dat alzoo door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit den boven

weergegeven inhoud van: de eigen erkentenissen van gedaagde, ter terechtzitting gedaan, en de verklaringen der getuigen H. eii P., wettig en overtuigend bewezen is, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem is te laste gelegd met dien verstande, dat de gelden toebehoorden aan den eerst-luitenant regiments-adjudant B.

Overwegende dat wel in het vonnis vaii den Krijgsraad is overwogen, zulks om reden te geven waarom niet wettig en overtuigend bewezen zoude zijn hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd en hij daarvan dus zou behooren te worden vrijgesproken, dat liet bewijs ontbreekt, dat gedaagde zich de bewuste gelden (waarvan liet bedrag ten beloopr vaii *f* 1.76 aan den eerste-luitenant B. is teruggegeven uit gedaagdes portemonnaie) heeft toegeeigend, maar deze overweging niet juist is: dat immers gedaagde, iloor aan den genoemden luitenant in strijd niet de waarheid mede te deelen, dat de hem, gedaagde, eerst verstrekte gulden op was en hij reeds tweemaal liet geld voor de haver had voorgeschoten, en door vaii dien luitenant opnieuw geld voor het koopen van haver te vragen, duidelijk heeft getoond, dat hij niet van zins was hetgeen er vaii den eersten gulden nog over was voor den aankoop vaii harer te besteden maar dit zelf wilde behouden, terwijl hij met betrekking tot deu tweeden gulden dit eveneens lieeft doen zien, zoowel dooi. den luitenant diets te maken, dat hij reeds in voorschot was als dooi. aan den luitenant op diens vraag om eene hoeveelheid van de bijgekochte liaver, in strijd met de waarheid, te antwoorden: dat die haver juist op was en het, paard dien morgen de haver bij het voeren géhad had: dat onder deze omstandigheden, waar de toeeigening had plaats gevonden, het rechteiis dan ook niet ter zake dort of gedaagde, nadat zijne verkeerde handelwijze door den getuige R was aan liet licht gebracht, in liet bezit bleek van meei geld dan het door hem achtergehouden bedrag:

Overwegende dat dus liet vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad niet in stand kan blijven;

Overwegende dat het ten laste van gedaagde bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als: „verduistering gepleegd door een „ambtenaar — tot de gewapende macht behoorend persoon — die „bij het begaan van het strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van „gelegenheid hem door zijn ambt gr-;clionlien":

Gezien de artikelen 74 der Militiewèt: 13 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te lande: 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad No. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad No. 64); 27. 44, 84. 321 van liet Wetboek vair Strafrecht; 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet liet vonnis door den Krijgsraad in liet Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, op 9 September 1914 in deze zaak gewezen:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd met dien verstande,

dat de gelden toebehoorden aan den eerste-luitenant regiments-adjudant B.;

Qualificeert het bewezen verklaarde als: verduistering gepleegd door een ambtenaar – tot de gewapende macht behoorend persoon — die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene gevangenisstraf van ééne maand met bepaling, dat de tijd, door gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring iloorgebraclit, bij de uitvoering vaii de hem opgelegde gevangenisstraf van twintig Augustus tot negen September 1914 in mindering zal worden gebracht;

Ontzegt allen anderen eisch; (1)

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. 11. J. M. Tijssens, S. P. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Een schepeling die, wetende dat zijn schip op 13 Juni van Willemsoord naar West-Indië zal vertrekken, op 11 Juni achterblijft van verlof en zich op 14 Juni weder vrijwillig aanmeldt in tie Marinekazerne te Amsterdam, terwijl zijn schip onderwijl is vertrokken, is slechts krijgstuchtelijk strafbaar. Art. 146 C. W. W. spreekt algemeen en zonder eenige beperking van „terugkomen", hetgeen evenals hef zich „in arrest begeven" van art. 142, kan geschieden overal waar zich een openbaar gezag bevindt, bevoegd en in staat om een schepeling in arrest te stellen en aan de marineautoriteiten over te leveren.

Tn de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 18 September 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 12 Augustus 1914 gewezen in de zaak tegen E..

(1) Deze Sententie is ook opgenomen in W. 9706. Zij gaf aan Mr. C. E. Zaaijer aanleiding tot enkele opmerkingen, opgenomen als Ingezonden bijdrage in datzelfde Weekblad. Keil.

oud 20 jaar, geboren te Utrecht, tamboer 2e klasse, die hij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 135, 137, 145 en 162 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water, 7 en 20 der Wet ra11 14 November 1879 (Staatshlad No. 193). 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad No. 64), der. Wet 11 Februari 1887 (Staatsblad No. 35) en der artikelen 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185, 189 el1 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan:

„desertie in tijd van vrede, gepleegd door een minderen schepeling, ,,door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof van „den bodem waarop hij dient afwezig te blijven, zonder de reden „van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen" en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde sedert 13 Juli 1914 vóór de tenuitvoerlegging van liet vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de opgelegde straf in mindering zal strekken;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzoclit en bij beschikking van 29 September 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij liet Hof om te dagvaarden den voornoemden E., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad, -- alzoo eischer iii hooger beroep, ter eenre

en

genoemden E. gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard. zich ten deze te willen gedragen naar het oordeel van liet Hof;

HET HOF,

Gelet op de verklaring. door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terechtgestaan ter zake dat hij in tijd van vrede, dienende aan boord van Hare Majesteits „Heemskerck", van een hem verleend verlof hetwelk op den 11en Juni 1914 aan boord van dien bodem te Willemsoord een einde nam, niet is teruggekeerd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning langer dan acht dagen na het eindigen van het verlof van dien bodem afwezig is gebleven, immers hebbende hij, beklaagde, zich wel in den avond van 14 Juni 1914 te omstreeks halfelf vrijwillig in de Marine-Kazerne te Amsterdam teruggemeld, doch zijnde het voor hem, beklaagde, toen niet meer mogelijk binnen acht dagen na liet eindigen van zijn verlof aan boord van Hare Majesteits „Heemskerck" terug te zijn, vermits dat schip inmiddels op 13 Juni 1914 met bestemming West-Indië naar zee was vertrokken,

zijnde liet aanstaand vertrelï van zijn schip met gemelde bestemming heni, beklaagde, bij zijn origeoorloofcl achterblijven bekend;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 12 Augustus 1914 gewezen voiinis, dit aan gedaagde te laste gelegde, alsiiiede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis geiioenid; het aldus bewezene lieeft gequalificeerd als: desertie in tgd van vrede, gepleegd door een minderen schepeling, door langer dan acht dagen na liet eindigen van zijn verlof vaii den bodem waarop hij dient afwezig te blijven, zonder de reden vaii afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene niilitaire gevangenisstraf voor den tijd vaii zes weken, niet bepaliiig dat de tijd, door den veroordeelde sedert 13 Juni 1914 voor de tenuitvoerlegging vaii het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de opgelegde straf in mindering zal strekken;

Overwegende dat de telastelegging o.a. inhoudt, dat het aan gedaagde verleend verlof op 11 Juni 1$)14 aan boord vaii Hare Majesteits „Heemskerck" te Willemsoord een einde nam en dat hij in den avond van 14 Juni 1914 te omstreeks half elf vrijwillig in de Marinekazerne te Amsterdam zich heeft teruggemeld:

Overwegende dat hieruit volgt, dat de correctie van dezen schepeling, ingevolge de bepaling van artikel 146 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water, aan de krijgstucht had behooren te zijn overgelnteii, zijnde hij immers binnen acht dagen na het eindigen van zijn verlof teruggekomen:

Overwegende dat wel, blijkens den verderen iiilioud vaii de telastelegging, de steller van oordeel was, dat dit terugkomen had moeten geschieden aan boord vaii Hare Majesteits „Heemskerck", aan hoord dus van den bodem, waar het verleend verlof een einde nam, maar deze opvatting geen steun vindt in de bepaling vaii gemeld artikel 146, welke algemeen en zonder eenige beperking spreekt van „terugkomen" en daaronder — ook eene vergelijking vaii den op artikel 142 terugslaanden aanhef vaii artikel 144 met artikel 142 leert dit — verstaat wat iii artikel 142 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water wordt genoemd: „vrijwillig en zonder achterhaald te zijn zich in arrest begeven", hetgeen kan geschieden overal naar zich eeii openbaar gezag bevindt bevoegd en in staat om een schepeling in arrest te stellen en aan de marine-autoriteiten over te leveren: dat blijkbaar de Wetgever, toen hij zijne bepalingen omtrent vrijwillige terugkomst stelde en daaraan liet voorrecht vaii disciplinaire bestraffing verbond, zich heeft laten leiden door deze allesziiis iuiste gedachte, dat eeii schepeling, die aan zijne ongeoorloofde afwezigheid reeds spoedig vrijwillig eeii einde maakt en zich zelven komt aanbieden oni de straf te ondergaan voor zijne verkeerde handelwijze, die dus reeds spoedig daadwerkelijk blijk geeft niet te willen volharden in het bedreven kwaad, aanspraak mag maken op eene minder strenge behandeling daii hem anders ten deel zoii moeten vallen:

Overwegende dat eene opvatting als in de telastelegging doorstraalt,

immers ook aanleiding zoude geven tot grove onbillijkheden, omdat de schepeling, die binnen den in de Wet genoemden termijn vrijwillig wenschte terug te komen, van liet voorrecht van disciplinaire bestraffing verstoken zoude moeten blijven, wanneer zijn schip inmiddels naar elders was vertrokken ook wanneer van dit wellicht plotselinge vertrek bij den aanvang van zijne oiigeoorloofde afwezigheid hem niets bekend was:

Overwegende dat voorzelier die onbillijkheid niet bestaat in een geval als in de telastelegging omschreven, aangezien immers volgens de telastelegging aan dezen geclaapde bij zijn ongeoorloofd achterblijven liet aanstaand veïtrek van zijn schip inet bestemming —'est-Indië bekend is geweest: dat het dan ook alleszins begrijpelijk zoude zijn gen-eest, wanneer de TTetgever dit z.g.n. „achterzeilen van liet schip" hadde onttrokken aan de werking der bepaling van meergemeld artikel 146, maar hij zulks, om welke redenen dan ook, heeft nagelaten en aan deze in de practijk gevoelde onvolledigheid der Wet niet mag worden te gemoet gekoinen door aan bedoelde bepaling eene meer beperkte strekking toe te kennen, clan zij naar woord en bedoeling heeft en zulks te minder nog, maar alsdan de minder slechten liet met de kwaden zouden hebben te ontgelden;

Overwegende dat, waar dus voor den Fiskaal ter zake rail liet aan gedaagde te laste gelegde feit geen reclit tot strafvordering aanwezig was, het veroordeelend vonnis van den Krijgsraad niet iii stand kan blijven en gedaagde behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie. 146 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water en 185 van de Rechtspleging bij de Zeemacht:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet liet vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 12 Augustus 1914 teil laste van gedaagde gewezen;

Verklaart dat ter zake van het aan gedaagde te laste gelegde geen recht tot strafvordering aanwezig is en spreekt hem vrij;

Verstaat dat de correctie van gedaagde wegens liet hem te laste gelegde feit. ter zake waarvan hij echter bereids voorloopige hechteriic van zes weken heeft ondergaan, aan de krijgstucht wordt overgelaten;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF'

Sentenlie van 27 November 1914

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. vaii Sandick. J. C. H. A. Quaclr en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse ran Ysselt.

Een schepeling die, *wetende dat hij op 23 November per particulier stoomschip met een transport naar* O. *I. moet vertrekken*, op d1 *November achterblijft ran verlof en* zich *op* d3 *November weder vrijwillig terugmeldt*, is *slechts krijgstuchtelijk strafbaar. Art. 146 C.W.W. spreekt algemeen en zonder eenige beperking van „terugkomen" hetgeen evenals het zich „in arrest begeven" van art. 142, kan geschieden overal waar zich een openbaar gezag bevindt, bevoegd en* 91 *staat om een schepeling in arrest* te *stellen en aan de marineautoriteiten over* ie *leveren.*

Iii de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking vaii 2 October 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van liet vonnis door den krijgsraad te Willemsoord op 5 Augustus 1914 gewezen in de zaak tegen R. oud 21 jaar, geboren te Amsterdam, matroos 2e klasse, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 135, 137, 142, 144. 145, en 162 van liet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water, 7 e11 20 der Wet vaii 14 November 1879 (Staatsblad no. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad iio. 35) en de artikelen 27. 57 en 91 vaii het Wetboek van Strafrecht e11 185, 189 en 219 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan:

„1o. desertie in tijd van vrede. gepleegd door een minderen sche-
„schepeling, door langer dan acht dagen na het eindigeti van verlof
„van den bodem waarop hij dient afwezig te blijven:

„2o. cleseitie iii tijd van vrede, gepleegd rloor een minderen sche-
„peling, door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem
„waarop hij dient afwezig te zijn;

„in beide gevallen zonder de reden van afwezigheid ten genoegen
„des rechters te kunnen bewijzen"

en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde sedert 6 Juli 1914 voor de tenuitvoerlegging van het

vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, up de opgelegde straf in mindering zal strekken;

Welke Advocaat-Fiskaal, verzocht en bij beschikking van 13 October 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den esploiteur bij liet Hof om te dagvaarden den voornoemden B. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van liet vonnis van den Krijgsraad, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre

en

genoemden B. gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage liet vonnis van den krijgsraad te vernietigen en, opnieuw recht doende, gedaagde van liet hem sub 1e. te laste gelegde vrij te spreken en, bij veroordeeling voor liet sub 2e. te laste gelegde, de mate der op te leggen straf in overeenstemming te brengen met liet gewicht van het gepleegde feit, door deze straf belangrijk te verlichten;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi:

Gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terechtgestaan ter zake dat hij in tijd van vrede, dienende aan boord van Hare Majesteits „Bellona";

1e. wetende dat hij was aangewezen om deel uit te maken van een transport marine-schepelingen, hetwelk op den 23en November 1912 per particulier stoomschip „Prinses Juliana" van de stoomvaartmaatschappij „Nederland" naar Oost-Indië zou vertrekken, van een hem verleend verlof, hetwelk op den 9len November 1912 aan boord van Hare Majesteits „Bellona" te Willemsoord een einde nam, niet is teruggekeerd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven totdat hij zich op den 25en November 1912 vrijwillig aan boord van laatstgemelden bodem heeft teruggemeld, op welk tijdstip voor hem echter de mogelijkheid niet meer bestond om met hem ten dienste staande middelen vóór liet einde van acht dagen na het eindigen van zijn verlof, zich bij hoogergemeld transport te voegen, zijnde dit transport inmiddels op den 23en November 1912 naar Oost-Indië vertrokken:

2e. op den 28en November 1912 van dien bodem, liggende te Willemsoord, is weggeloopen en sindsdien voortdurend en zonder vergunning van dien bodem afwezig is gebleven totdat hij zich op den 6en Juli 1914 vrijwillig heeft teruggemeld aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Willemsoord;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 5 Augustus 1914 gewezen vonnis, deze aan gedaagde te laste gelegde feiten, niet zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond vaii de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; de aldus bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als: 1e. desertie in tijd van vrecle. gepleegd door een minderen schepeling, door langer dan acht dagen na het eindigen van verlof van den bodem waarop hij dient afwezig te blijven; 2e. desertie in tijd van vrede, gepleegd door een minderen schepeliiig, door zonder verlof langer dart twee dagen van van den bodem waarop hij dient afwezig te zijn; — in beide gevallen zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen; en te dier zake gedaagde lieeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde sedert 6 Juli 1914 vóór de tenuitvoerlegging van liet vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de opgelegde straf in niiridering zal strekken;

Overwegende met betrekking tot hetgeen aan gedaagde in den aanhef en onder 1e is ten laste gelegd: dat dit deel der telastelegging o. a. inhoudt, dat liet aan gedaagde verleend verlof op 21 November 1912 aan boord van Hare Majesteits „Bellona" te Willenisoord een einde nani en dat hij op 25 November 1912 vrijwillig aan boord van dezen bodem zich heeft teruggemeld;

Overwegende dat hieruit volgt dat de correctie van dezen schepeling voor liet hem hier ten laste gelegde feit, ingevolge de bepaling van artikel 146 van bet Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te water aan de krijgstucht had behooren te zijn overgelaten, zijnde hij immers binnen aclit dagen na het eindigen van zijn verlof teruggekomen;

Overwegende dat wel, blijkens den verderen inhoud vaii dit deel der telastelegging, de steller van oordeel was, dat dit terugkomen had nioeteii geschieden bij het transport marine-schepelingen, hetwelk op 23 November 1912 per particulier stoomschip „Prinses Juliana" van de Stoomvaartmaatschappij „Nederland" naar Oost-Indië zou vertrekken, van welk transport gedaagde, zooals hij mist, ingevolge aanwijzing deel inoest uitmaken, maar deze opvatting geen steun vindt in de bepaling van gemeld artikel 146, welke algemeen en zonder eenige beperking spreekt van „terugkomen" en daaronder — ook eene vergelijking van den op artikel 142 terugslaanden aanhef van artikel 144 niet artikel 142 leert dit — verstaat wat in artikel 142 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water wordt genoemd: „vrijwillig en zonder achterhaald te zijn zich in arrest begeven", hetgeen kan geschieden overal, waar zich een openbaar gezag bevindt, bevoegd en in staat om een schepeling in arrest te stellen en aan de marine-autoriteiten over te leveren en zeker wel in liet bijzonder, als in dit geval, aan boord van het schip, waar het verleend verlof een einde heeft genomen; dat blijkbaar de wetgever, toen hij zijne bepalingen omtrent vrijwillige terugkomst stelde er daaraan het voorrecht van disciplinaire betraffing verbond, zich lieeft laten leiden door deze alleszins juiste gedachte,

dat een schepeling, die aan zijne ongeoorloofde afwezigheid reeds spoedig een einde maakt en zich zelven komt aanbieden om de straf te ondergaan voor zijne verkeerde handelwijze, die dus reeds spoedig daadwerkelijk blijk geeft iiiet te willen rolliarden in het bedreven kwaad, aaiispraak mag maken op eene minder strenge behandeling daii hem anders ten deel zoude moeten vallen:

Overwegende dat eene opvatting als in de telastelegging doorstraalt — welke opvatting in het vonnis van den krijgsraad is belichaamd in deze woorden, dat de schepeling zal moeten terugkomen ter plaatse, waar hij zich heeft te bevinden ter voldoening aan de verplichtingen uit ziin dienstverband voortvloeiende — immers oolr aanleiding zoude geven tot grove onbillijkheden, omdat de schepeling die binnen den iii de Wet genoemden termijn vrijwillig wenschte terug te komen, van liet voorrecht van disciplinaire bestraffing verstoken zoude moeten blijven, wanneer de plaats bovenbedoeld voor hem iiiet meer bereikbaar was, ook wanneer hii dit bii den aanvang van zijne ongeoorloofde afwezigheid iiiet had kunnen voorzien:

Overwegende dat voorzeker die onbilliikheid niet bestaat in een geval als in de telastelegging omschreven, aangezien immers volgens de telastelegging aan dezen gedaagde bij zijn ongeoorloofd achterblijven bekend was zoowel dat hij was aangewezen om deel uit te maken van een transport naar Oost-Indië als dat dit transport op 23 November 1912 daarheen zoude vertrekken: dat het dan ook alleszins begrijpelijk zoude geweest zijn, wanneer de wetgever dit z.g. „achterzeilen van het schip" hadde onttrokken aan de werking der bepaling van meergemeld artikel 146, maar hij zulks, om welke redenen dan ook, heeft nagelaten en aan deze in de practijk gevoelde onvolledigheid der wet niet mag worden te gemoet gekomen door aan bedoelde bepaling eene meer beperkte strekking toe te kennen, dan zij naar noord en bedoeling heeft en zulks te minder nog, waar alsdan de minder slechten liet niet de kwaden zouden hebben te ontgelden;

Overwegende dat, waar dus voor den fiskaal ter zake van het feit, aan gedaagde in den aanhef en onder 1e. te laste gelegd! geen reclit tot strafvordering aanwezig was, liet veroordeelend vonnis van den krijgsraad in zooverre het dit deel der telastelegging betreft, niet in stand kan blijven en gedaagde daarvan behoort te worden vrijgesproken:

Overwegende dat betrekking tot hetgeen aan gedaagde in den aanhef en onder 2e. is te laste gelegd: dat de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis terecht is geschied; de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie is juist, maar de aan gedaagde opgelegde straf is te zwaar, nu die straf werd opgelegd voor beide feiten aan gedaagde te laste gelegd, terwijl, hij, als boven overwogen, van het eene moet worden vrijgesproken;

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, de artikelen 62 van 's Hofs Provisioneele-Instructie; 146 van het Crimineel

Wetboek voor liet krijgsvolk te water en 185 van de Rechtspleging bij de Zeernacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 5 Augustus 1914 ten laste van gedaagde genezen voorzooverre betreft:

a. bewezen- en schuldig-verklaring en qualiflcatie ter zake van het aan gedaagde in den aanhef en onder le. te laste gelegde feit:

b. straf-oplegging;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand:

Verklaart dat ter zake van het aan gedaagde in den aanhef en onder le. te laste gelegde feit geen recht tot strafvordering aanwezig is en spreekt hem daarvan vrij;

Verstaat dat zijne correctie wegens dit hem te laste gelegde feit aan de krijgstucht wordt overgelaten;

Verstaat dat de qualificatie ter zake van het aan gedaagde in den aanhef en onder 2e. te laste gelegde feit zal luiden: desertie in tijd van vrecle, gepleegd dooi. een minderen schepeling, door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem waarop hij dient, afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen dei rechters te kunnen bewijzen;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene militaire gevangenisstraf van vier maanden, niet bepaling dat de tijd door den veroordeelde sedert 6 Juli 1914 vóór de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring cloorgehraclit, op de opgelegde straf geheel in mindering zal strekken;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 December 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. P. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. h. Ph. W. Alta.

Waar volgens art. 14 R. L.. de verwijzing den grondslag uitmaakt van de in te winnen informatiën en zij eene omschrijving moet behelzen van **het feit.** *hetwelk den beklaagde wordt ten laste geleyd, waarmede corresponcleert de bepaling van art. 114 R. L., dat de auditeur-militair aan den voet van het bevelschrift of het bijeenkomen van den krijgsraad =(i/ vermelden* het **feit,** *dat (looi.heul te laste wordt gelegd,*

colgt uit deze voorschriften in onderling verband, dat niet mag worden te laste gelegd, een feit waarvoor verwijzing niet heeft plaats gehad. Is dit toch geschied dan bestaat er in zoover geen recht tot strafvordering. (1)

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisliaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 20 October 1914 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen vall liet vonnis door den krijgsraad te 's-Graveliliage op 16 September 1914 gewezen in de zaak tegen TV.. oud 21 jaar, geboren te Grootebroek, milicien-soldaat bij liet 21e Regiment Infanterie, die bij gemeld vonnis. met aanhaling der artikelen 95 en 211 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4, 7 en 19 der Wet vaii 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191), 9 der Wet vaii 15 April 1886 (Staatsblad nr. 64), 74 der Militiewet, 27 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig oerklaarcl aan:

„het opzettelijk nalaten de order van dengeen, die boven hem „gesteld is, na te komen, gepleegd door een minderen niilitair, in „eene andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of iii „eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is",

en deswege veroordeeld tot drie maanden militaire gerangenisstraf, met bepaling dat de tijd, na beklaagdes arrestatie in de residentie vaii den Krijgsraad, zijnde 2 September 1914, in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf;

Welke Advocaat-Fisliaal, verzocht en bij beschikking van 6 November 1914 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploiteur bij liet Hof oni te dagvaarden den voornoemden TT.. ter rolle vaii den Hove heeft eisch gedaan ell geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis vaii den Krijgsraad, -- alzoo eischer in hooger beroep, ten eenre

en

geiioeniden W., gedaagde in hooger beroep. ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen en beklaagde alsnog vrij te spreken, als zijnde het feit nòch wettig nòch overtuigend bewezen, subsidiair: beklaagde als schuldig te veroordeelen doch met oplegging van eene vrijheidsstraf, gelijkstaande met den duur van beklaagdes voorarrest en dit voorarrest geheel in mindering te brengen op de op te leggen straf;

---

(1) Verg. M. R. S. **S,** blz 261. *Red.*

Gelrt op de verklaring, dooi beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi. alsmede op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor liet Hof. heeft in het midden gebracht:

Gezien de stukken van liet geding:

Overwegende dat de gedaagde voor den Krijgsraad ill liet Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te den Helder op den 19en Augustus 1914 omstreeks 7 uur 's avonds in de kazerne „Helder" tijdens het aardappelen schillen, opzettelijk heeft nagelaten te voldoen aan de orders van zijn meerdere in rang, den milicien-sergeant J. van het 21r Regiment Infanterie die als sergeant van den dag belast n as met het toezicht op het schillen van de aardappelen, om bij dat aardappelschillen tegenwoordig te zijn rll om de geschilde aardappelen iii de kuip te doen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 16 September 1914 gewezen en op 23 September d.a.v. geresumeerd en gearresteerd vonnis, op grond van het bewijsmiddel in het vonnis genoemd, liet feit aan gedaagde te Instc gelegd en diens schuld daaraan, wettig en overtuigend heeft bewezen verklaard, dat feit heeft, gequalificerd als: het opzettelijk nalaten de order van clengeen, die boven hem gesteld is, na te komen, gepleegd door een minderen miltair iii eeiie andere gelegenheid dan in eeiie affaire tegen den vijand of iii eeiie plaats, welke dadelijk belegerd of berend is, en hem deswege heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf vaii drie maanden met bepaling dat de tijd, na gedaagdes arrestatie in de residentie van den Krijgsraad, zijnde 2 September 1914, in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf;

Overwegende dat de verwijzing vaii den gedaagde naar den Krijgsraad dd: 29 Augustus 1914 is geschied ter zake dut hij te den Helder op den 19en Augustus 1914 omstreeks 6¼ uur 's avonds bij liet schillen der aardappelen opzettelijk heeft nagelaten te voldoen aan *de(n) order* van zijn meerdere in rang, den milicien-sergeant J. van het 21e Regiment Infanterie om geschilde aardappelen, die op den grond lagen, in de kuipen te doen; terwijl den gedaagde, aan den roet van het bevelsclirift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad, is te laste gelegd, liet opzettelijk nalaten om te voldoen aan de *beide voornoemde orders;*

Overwegende dat. volgens artikel 14 der Rechtspleging bij de Landmacht, de verwijzing den grondslag uitmaakt van de in te winnen informatiën en zij eene omschrijving moet behelzen van *het feit*, hetwelk den beklaagde wordt te laste gelegd, waarmede correspondeert de bepaling vaii artikel 114 der Rechtspleging bij de Landmacht, dat de Auditeur-Militair aan den voet vaii het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad zal vermelden ***het feit***, dat door hem te laste wordt gelegd, uit welke voorschriften in onderling verband volgt,. dat geen feit mag worden te laste gelegd, waarvoor geene verwijzing heeft plaats gehad;

Overwegende dat dus aan gedaagde niet had mogen zijn te laste gelegd liet nalaten om te voldoen aan de ééne order, niet in de verwijzing genoemd: ter zake van dat feit dus geen recht tot strafvordering bestaat en gedaagde van dit deel ter telastlegging moet worden vrijgesproken:

Overwegende dat het andere feit en gedaagdes schuld daaraan te recht, op grond van het bewijsmiddel in het vonnis vermeld, en, met toepassing van artikel 211 van het Crimineel Wetboek rooi. het Krijgsvolk te Lande, netttg en ordentelijk bevonden is verklaard, het onderzoek der zaak in hooger beroep het Hof ten deze ook niet tot een ander inzicht lieeft geleid, en dit feit met juistheid is gequalificeerd;

Overwegende dat echter, waar gedaagde den ernst van zijn vergrijp blijkbaar niet voldoende lieeft begrepen en hij daarop door den meerdere ook niet is gewezen, de opgelegde straf te zwaar is, dit te meer nu gedaagde van een deel der telastlegging wordt vrijgesproken;

Gezien, behalve de in liet vonnis aangehaalde wetsartikelen, artikelen 55, 62 en 64 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet bet vonnis den 16en September 1914 door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, ten laste van gedaagde gewezen en op 23 September d.a.v. geresumeerd en gearresteerd voor zoover:

1o. de gedaagde is veroordeeld ter zake dat hij te den Helder op den 19en Augustus 1914 omstreeks 7 uur 's avonds in de kazerne „Helder" tijdens het aardappelenschillen opzettelijk lieeft nagelaten te voldoen aan de order van zijn meerdere in rang. den milicien-sergeant J.. van liet 21e Regiment Infanterie, die als sergeant van den dag belast was niet liet toezicht op het schillen van de aardappelen, om bij dat aardappelschillen tegenwoordig te zijn:

2o. de opgelegde straf betreft;

Verstaat dat ter zake van het sub 1o. genoemde feit geen recht tot strafvordering aanwezig is:

Spreekt den gedaagde daarvan vrij;

Veroordeelt den gedaagde, ter zake van het wettig te laste gelegde en bewezen verklaarde feit, tot eene militaire gevangenisstraf van veertien dagen. (1)

Houdt het vonnis voor het overige in stand, in liet bijzonder de bepaling, eenigszins anders geformuleerd, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde militaire gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht van 2 September 1914 af:

Ontzegt allen anderen eisch.

---

(1) Zie naar aanleiding van deze Sententie onre opmerking hiervóór blz. 619. *Red.*

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 December 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. TV. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fisliaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsitian: Mr. F. A. C. Schröder.

De taak der politie, met betrekking tof in staat van dronkenschap verkeerende en in het openbaar de orde verstorende personen bepaalt zich fot het geleiden voor een officier of hulpofficier van justitie of anders tot liet verwijderen van den openbaren weg.

Een politieambtenaar die een de openbare orde verstorend militair overbrengt naar de kazerne, behoort fc volstaan met hem bij den ingang der kazerne over te leveren aan den commandant der kazernewacht. Verder gaande en den arrestant binnen de kazerne door de gang naar het arrestantenlokaal geleidende, nadat de commandant der wacht met de sleutels daarheen was vóórgegaan, doet de politieambtenaar wat niet tot zijne bediening maar tot die van de manschappen der kazernewacht behoort. Hij is dan dus ook niet meer in de rechtmatige uitoefening zijner bediening.

Iii de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

P., oud 30 jaar. geboren te Roermond, landweerplichtig soldaat bij liet 46e bataljon Landweer-Infanterie, die bij vonnis door den Krijgsraad te 's Hertogenbosch, gewezen den 25en September 1914, met aanhaling der artilrelen 21 der Landmeer-wet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet ra11 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 10, 57, 266, 267, 300 en 304 2e, – van het Wetboek van Strafrecht, 9 der wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64) en 197 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

1e. mishandeling, gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening.

2e. eenvoudige beleediging aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening en deswege veroordeelcl tot eene gevangenisstraf van twee maanden, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van rijf jaren;

Van welk vonnis de veroordeelde hooger beroep lieeft ingesteld bij het Hof, alzoo appellaiit van dit vonnis, ter eenre, — roor wien schriftelijk te rolle is geconcludeerd, dat het den Hove behage, op de gronden ell middelen nader bij pleidooi te ontwikkelen, en uiteen te zetten, het vonnis te vernietigen en appellaiit alsnog vrij te spreken,

en

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 14 October 1914 gemachtigd om dit hooger beroep voor. den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd dat de appellant, bij Sententie van den Hove, zal worden verklaard bij liet vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOF.

Gelet op hetgeen door appellaiit, bij zijn verhoor voor het Hof, is iii het midden gebracht;

Gehoord de pleidooien en gezien de stukken van liet geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Airondissement, standplaats 's Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake, dat hij op 9 Augustus 1914 des namiddags te ongeveer 9 uur te Roermond den agent van politie tevens onbezoldigd rijksveldwachter L. opzettelijk lieeft mishandeld door hem een klap in het aangezicht te geven en opzettelijk lieeft beleedigd door hem toe te voegen: „vuile gemeene ploert die je bent" zulks terwijl die ambtenaar behulpzaam was bij liet overbrengen van beklaagde in een arrest-lokaal. waarheen hij door de politie werd overgebracht wegens verstoring der openbare orde:

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 25 September 1914 gewezen vonnis, dit aaii appellaiit te laste gelegde, niet zijne scliuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd; de aldus bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als le. mishandeling, gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, 2e. eenvoudige beleediging aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening; en te dier zake appellaiit heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf van twee maanden met ontzegging aan hem van liet recht om bij de gewapende macht of als militair geëniploijeerde te dienen voor den tijd vijf jaar:

Overwegende dat de Krijgsraad de vraag, of de in de telastlegging genoemde politie-ambtenaar op tijd en plaats en onder de omstandigheden, als daar omschreven, was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, heeft beantwoord in bevestigenden zin op grond, dat de aan appellant te laste gelegde en wettig en overtuigend bewezen verklaarde feiten hebben plaats gevonden in de gang, die leidde

naar liet arrest-loliaal binnen de kazerne Hamstraat te Roermond. terwijl de overbrenging vaii appellant naar dat arrest-lokaal geschiedde door de politie met toestemming vaii den Commandant der wacht, die den appellant en de vier agenten-geleiders naar dat lokaal vóórging, vindende deze overbrenging door de politie plaats, omdat appellant, in staat van dronkenschap verkeerende, iii het herberg-lokaal van S. de orde had verstoord:

Overwegende dat bij de behandeling in eersten aanleg nog is komen vast te staan, dat de politie appellant, na hem uit het herberg-lokaal van S. te liehben verwijderd, heeft overgebracht iiaar liet politiebureau te Roermond en vervolgens van daar naar de kazerne Hamstraat: dat, toeii de vier agenten-geleiders met appellaiit vóór die kazerne waren gekomen. de commandant vaii de kazerne-wacht in het wacht-lokaal de sleutels is gaan halen van het arrestanten-lokaal en de vier agenten die appellaiit bleven geleiden, binnen de kazeriie door de gang iiaar liet arrestanten-lokaal is vóórgegaan:

Overwegende dat onder deze omstandigheden de agenten van politie, oiider wie de in de telastlegging genoemde agent, binnen de kazerne iiiet meer waren in de rechtmatige uitoefening van hunne bediening, zooals door den raadsman van appellaiit bij diens pleidooi te recht is betoogd; dat immers de taak der politie, niet betrekking tot in staat van dronkenschap verkeerende en in het openbaar de orde verstorende personen zicli bepaalt tot liet geleiden voor een officier of hulp-officier vaii justitie of anders tot liet verwijderen van den openbaren weg; dat dus in dit geval de politie-agenten hadden behooren te volstaan niet den appellaiit bij den ingang der kazerne over te leveren aan den Commandant der kazernewacht, hem aldus verwijderend van den openbaren weg en stellend ter beschikking van iemand. die het recht had hum het arrest aan te zeggen; dat zij, verder gaande, en den appellant binnen de kazerne door de gang iiaar het arrestanten-loliaal geleidende, zulks nadat de Commandant vaii de wacht hun met de sleutels daarheen was vóórgegaan, ongetwijfeld van hunne gedienstigheid hebben doen blijken, maar, dus doende. hebben gedaan wat behoorde niet tot hunne bediening maar tot die van de manschappen der kazerne-wacht en zij dan ook geen aanspraak kunnen maken op de bijzondere bescherming, die de wetgever door liet stellen van bijzondere strafbepalingen lieeft willen verleenen aan ambtenaren. die datgene verrichten, wat rechtens tot hunne bediening behoort;

Overwegende dat uit het bovenstaande volgt, dat, inet betrekking tot de te laste gelegde beleediging, het geval van artikel 267 van het Wetboek van Strafrecht zich iiiet voordoet en dus, waar ter zake van die beleediging geene klachte in den door de Wet voorgeschreven vorm is gedaan door hem, tegen wien dit misdrijf is gepleegd, dat ter zake van dit feit, ingevolge artikel 269 van het Wetboek van Strafrecht, geen recht tot strafvordering aanwezig is. appellant te dier zake moet morden vrijgesproken en liet vonnis van den Krijgs-

raad, voor zooverre liet dit deel dei. telastlegging betreft. niet in stand kan blijven:

Overwegende met betrekking tot de aan appellant te laste gelegde mishandeling; dat, worden de aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkentenissen vaii appellant, ter zijde gelaten als betreffende niet dit deel der telastlegging, alsdan de bewezen -- en schuldig — verklaring te dezer zake in het vonnis te recht is geschied; dat echter de qualificatie in liet vonnis. aan dit ben ezen verklaarde feit gegeven, is onjuist nu is gebleken, zooals boven is overwogen, dat de in de telastlegging genoemde aiiibteiiaar. toen hem door appellant een klap in het aangezicht werd gegeven, iiiet was in de rechtmatige uitoefening van zijne bediening:

Overwegende dat dus het vonnis, ook voor mat deze qualificatie en voor wat de aan appellant ter zake van de beide hem te laste gelegde en in liet vonnis wettig en overtuigend bewezen verklaarde feiten opgelegde straffen betreft, niet in stand kan blijven:

Overwegende dat liet Hof appellant, ter zake vaii het te zijnen laste bewezen verklaarde feit niet ongeschikt oordeelt om langer iii den militairen stand te blijven;

Gezien, behalve de wets-artikelen in Liet vonnis genoemd, de artikelen 269 van liet Wetboek van Strafrecht; 193 en 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele-Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet liet vonnis door den Krijgsraad in liet Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogeiibosch, op 25 September 1914 ten laste vaii appellaiit gewezen voor zooverre betreft: 1e. de ben-ezrii eri schuldig-verklaring alsmede de qualificatie van liet deel der telastlegging, dat op opzettelijke beleediging betrekking heeft; 2e de qualificatie rail het, met appellants schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen verklaarde deel der telastlegging dat op mishandeling betrekking heeft; 3e. de straffen aan appellant opgelegd:

Houdt het vonnis voor al liet overige, inet verbetering der bewijsvoering als boven aangegeven, iii stand en neemt dus met het vonnis als bewezen aan, met appellants schuld daaraan, dat appellant op 9 Augustus 1914 des namiddags te ongeveer 9 uur, te Roermond den agent van politie tevens onbezoldigd rijksveldwachter A. C. L. in de telastlegging ten gevolge van een schrijffout als C. L. aangeduid — opzettelijk heeft mishandeld door hem een klap in liet aangezicht te geren, zulks terwijl die ambtenaar behulpzaam was bij het overbrengen van appellant in een arrest-lolraal, waarheen hij door de politie werd overgebracht wegens verstoring der openbare orde;

Qualificeert liet aldus bewezen verklaarde als: mishandeling:

Veroordeelt appellant te dier zake tot eene gevangenisstraf vaii veertien dagen:

Verklaart dat ter zake van hetgeen appellaiit meer is te laste ge-

legd dan boven als bewezen is aangenomen, geen recht tot strafvordering aanwezig is en spreekt appellant daarvan vrij;

Ontzegt allen anderen eisch;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 26 *Januari* 1915.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Ledeii: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mi. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. H. Th. Gerlings.

Vervalsching van een postwisselregister door een militair facteur. In het midden kan worden gelaten of het register, model no. XX, voorgeschreven bij art. 178 van het Reglement op den Inwendigen dienst der Infanterie, bestemd is om tot bewijs van eenig feit te dienen dan wel uitsluitend tot contrôle van de administratie, omdat het door beklaagde vervalschte register volstrekt niet is ingericht naar bovenbedoeld model XX (minder en andere rubrieken, niet genummerde en geparapheerde bladzijden) en dus, al was de bedoeling lief nu vervalschte register te doen doorgaan voor het register van art. 178, het als zoodanig niet kan gelden, als niet beantwoordend aan de voorschriften door het bevoegd administratief gedrag omtrent de inrichting van het register van den facteur gegeven, terwijl art. 178 afwijking van de voorschriften omtrent die inrichting niet toelaat. Het i. c. vervalschte register valt alzoo nòch onder de geschriften bedoeld in art. 225 nòch onder de registers bedoeld in art. 360 W. v. S. Vrijspraak.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

V., oud 23 jaar. geboren te Gouda, sergeant bij het 21e Regiment Infanterie, die bij vonnis door den Temporairen Krijgsraad te Helder gewezen den 2011 November 1914, niet aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 9, 27. 44. 56, F4 en 225 van het Wetboek van Strafrecht en 193 en 197 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

1o. valschheid in geschrift;

2o. liet opzettelijk gebruikmaken van liet vervalschte geschrift als ware het echt en onvervalscht. kunnende uit dat gebruik eenig nadeel ontstaan;

beide feiten gepleegd door een ambtenaar. die door liet begaan van die strafbare feiten een bijzonderen ambtsplicht schendt,

en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging vaii dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht sedert 30 September 1914, niet ontzegging aan hem van liet recht om bij de gewapende macht of als inilitair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is te last gelegd dan als bewezen i5 aangenomen en bevel tot teruggave van de navolgende voorwerpen, die als stukken vaii overtuiging hebbeii gediend, na verloop van acht dagen nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuncieerd aan de daarbij vermelde personen, nl. 1e den postwissel aan den directeur der Veldpost te den Helder: 2e liet register aan den kapitein der Infanterie H. W. van K. te den Helder;

Van welk vonnis de veroordeelde hooger beroep heeft ingesteld bij het Hof alzoo appellant van dit vonnis ten eenre,- voor wien schrifteliik ten rolle is geconcludeerd dat liet den Hove moge behagen den appellaiit vrij te sprelieii

en

den Advocaat-Fislraal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 8 December 1914 gemachtigd oin dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ten andere zijde. — door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat alsnog, bij Sententie van den Hove, de appellant, met aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken; voorts den Commandeerende Officier vaii het Korps waartoe appellant behoort, het recht zal worden gelateti, om appellaiit krijgstuchtelijk te straffen. wegens, als facteur. niet onverwijld uitbetalen van een postwissel aan den belanghebbenden militair;

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van liet geding;

Overwegende dat appellant voor den Temporairen Krijgsraad te den Helder heeft terechtgestaan ter zake dat hij op een tijdstip.

liggende tusschen 25 Augustus en 14 September 1914 in de gemeente Helder, gedurende welken tijd hij was facteur der 3e Compagnie van liet 3e Bataljon van het 21e Regiment Infanterie en als zoodaiiig was verplicht de aan hem door de manschappen dier Compagnie voor overdracht aai! hem. facteur, geteekende en aan hem ter hand gestelde postwissels ten postkantore te innen, opzettelijk valschelijk in het register hetwelk bestenid was om tot bewijs van eenig feit te dienen en waarin de door hem ter inning in voege voorschreven afgedragen postwissels behoorden te worden geboekt in de daarvoor bestemde kolom: „handteekening ontvanger". achter den onder 25 Augustus ten name van C. de H. milicien, ingeschreven postwissel groot tien gulden, heeft gesteld „C. de H." met het oogmerk het aldus ingeschreven register als echt en onvervalscht te gebruiken, immers het bij contrôle van zijnen dienst als facteur te doen voorkomen, alsof hij, die inderdaad een postwissel van tien gulden ter verzilvering van dien iiiilicien had ontvangen liet geïnde bedrag aan den rechthebbende C. de H. had afgedragen, hetgeen in werkelijkheid niet het geval is geweest, kunnende uit dit gebruik nadeel ontstaan:

en alstoen aldaar opzettelijk gebruik heeft gemaakt van het valsche of vervalschte geschrift als mare het echt en onvervalscht, door dat register aan den iriet de contrôle daarop belasten kapitein van K. af te geven als bewijs, dat voormeld bedrag van tien gulden werkelijk aan den milicien de H. was afgedragen. hetgeen in werkelijkheid niet liet geval was, kunneiide uit dit gebruik nadeel ontstaan;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 20 November 1914 gewezen vonnis. op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, de feiten aan appellant te last gelegd, zoomede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen lieeft verklaard met dien verstande, dat het in de telastlegging vermelde geschrift is vervalscht; de aldus bewezen verklaarde feiten lieeft gekwalificeerd als: 1o. valschheid in geschrift: dn. het opzettelijk gebruik maken van het vervalschte geschrift als ware het echt en onvervalscht, kunnende uit dat gebruik eeiiig nadeel ontstaan; beide feiten gepleegd door een ambtenaar, die door het begaan van die strafbare feiten een bijzonderen ambtsplicht schendt; en te dier zake appellant lieeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloogig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering ra11 de hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht sedert 30 September 1914: met ontzegging aan liem van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor ilen tijd van vijf jaren; vrijspraak van hetgeen hem meer of anders te last is gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, en bevel tot teruggave van de navolgende voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen, nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuncieerd aan de daarbij \eimelde personen, nl. 1o. den postwissel aan den Directeur der Veldpost te den Helder, 20. liet

register aan den Kapitein dei Infanterie vaii K. te den Helder:

Overwegende dat in dit vonnis, op grond vaii de daar genoemde bewijsmiddelen, te recht als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, niet appellants schuld daaraan, al hetgeen aan appellant is te last gelegd niet dien verstande als in liet vonnis genoemd echter met deze uitzondering, dat ook bewezen is verklaard, dat het register bestemd was om tot bewijs te dienen van eenig feit. zijnde hiervan het bewijs niet geleverd en deze bewezen-verklaring dus ten onrechte geschiedt:

Overwegende dat daarom het vonnis, voor zoover betreft de bewezenverklaring ten laste van den appelant ook ran dit deel ter telastlegging niet in stand kan blijven:

Overwegende wat betreft de strafbaarheid van het aldus ten laste vaii appellaiit als bewezen-aangenome: dat, waar appellant. als tot de gewapende macht behoorend persoon, ingevolge artikel 84 van het Wetboek van Strafrecht als ambtenaar wordt beschouwd en waar het vervalscht geschrift is eeii register de bewezen verklaarde feiten, zullen zij strafbaar zijn, zullen moeten vallen hetzij onder de bepaling vaii artikel 225. hetzii het eerste feit onder die van artikel 360 van het Wetboek van Stratrecht, m.a.w. het door appellant vervalschte register zal moeten zijn hetzij een geschrift als bedoeld in eerstgenoemdhetzij eeii register als bedoeld in laatsgemeld artikel:

Overwegende dat het register, dat tot opschrift draagt „Postpaklietteil-Postwissels. Kustvak-Oost-Batterij" en onder liet hoofd „Postwissels" op elke bladzijde bevat eeii zestal rubrieken: Datum: Namen: Rangen; Bedrag; Handteekening facteur: Handteekening Ontvanger", welke rubrieken over $2^1/_2$ bladzijde zijn ingevuld, te onvolledig en gebrekkig van inrichting is dan dat daaruit. gezwegen nu van het ontstaan van eenig recht of eenige verbintenis, voor den facteur eenige bevrijding van schuld zoiide kunnen ontstaan, blijkende immers uit de kolom „Handteekening ontvanger" alvast niet of hier is geteekend voor de ontvangst van eeii postwissel dan wel voor het bedrag. na inning van dien postwissel door den facteur aan den rechthebbende af te dragen:

Overwegende dat dit register. zal liet behooren tot de in artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde geschriften, dus zal moeten kunnen worden aangemerkt als een gesclirift dat bestemd is oni tot bewiis vaii eenig feit te dienen:

Overwegeiide dat, waar appellant was facteur vaii de 3de compagnie van liet 3de bataljon van het 21ste Regiment Infanterie op hem van toepassing maren de bepalingen omtrent den dienst van facteur bij een Regiment of gedetacheerd gedeelte daarvan in artikel 178 van het Reglement op den Inwendigen dienst der Infanterie gegeven, blijkende niet, dat deze bepalingen bij het voorschrift tot regeling van den Veldpostdienst, vastgesteld bij Aanschrijving van den Minister van Oorlog van 16 September 1912. 2de Afdeeling, nr. 147. voor den duur der Mobilisatie zijn ter zijde gesteld en zijnde zij met de bepalingen van dit voorschrift in het algemeen ook wel vereenigbaar;

Overwegende dat tot deze voorschriften van artikel 178 voornoemd behoort, dat de facteur een register (model nr. S S) aanhoudt, waarin alle door hem ontvangen aaiigeteekeiide brieven, pakketten en postwissels, benevens de door hem ingevorderde quitantiën worden ingeschreven; welk register door den Commandeerenden Officier wordt verstrekt en maandelijks wordt vergeleken niet dat ran de aangeteekende brieven, pakketten, postwissels en ingeleverde yuitaiitiën van liet postkantoor door het lid van den Raad van Administratie of, bij gedetaclieerde onderdeelen, door den detachements-Commandant, onder wiens toezicht dc facteur staat, waarna het door den facteur wordt onderteekeiid;

Overwegende dat nu in het midden kan worden gelaten of volgens deze voorscliiiften van het administratief gezag, gegeven binnen de grenzen zijner beroegdlieid, dit register bestemd is ook om tot bewijs bewijs van eenig feit te dienen dan wel uitsluitend tot contrôle van de administratie – wijzende de bedoelde voorschriften meer op enkel de laatstgenoemde bestemming, maar de inrichting van het register overeenkomstig model SS, meer op eene bestemming tevens tot bewijs o.a. van het feit, dat eeii postwissel door den facteur aan den geadresseerde is uitbetaald:

Overwegende dat immers het door appellant vervalschte register volstrekt niet is ingericht naar bovenbedoeld model XX eii niet alleen een veel geringer aantal niaar bovendien geheel andere rubrieken bevat dan liet iiiodel-register, terwijl de bladzijden ook niet, zooals met betrekking tot liet model-register is voorgeschreven, door eenige autoriteit tot een bepaald getal zijn genummerd en geparafeerd;

Overwegende dat nu zelter bij den detachements-commandant de bedoeling zal hebben voorgezeten oni liet thans vervalschte register te doen doorgaan voor het register van artikel 178 voormeld en om daaraan dus de bestemming te geven in de bepalingen van dat artikel opgesloten, maar dit niet wegneemt, dat het als zoodanig niet kan gelden als niet beantwoordend aan de voorschriften door het bevoegd administratief gezag omtrent de inrichting van liet register van den facteur gegeven:

Overwegende dat trouwens uit artikel 178 van het Reglement op den Inwendigen dienst der Infanterie, hetwelk daaromtrent zelf voorschriften geeft, voortvloeit, dat een detachements-commandant niet bevoegd is van de gegeven voorschriften omtrent de inrichting van het register van den facteur af te wijken of afwijkingen daarvan toe te laten:

Overwegende dat dus, al aangenomen dat cleze detachementscommandant aan dit door appellant vervalschte register eene bestemming heeft willen geven als in artikel 178 voor het daar bedoelde register ligt opgesloten, die bestemming dan niet voortvloeit uit en steunt op eenig voorschrift van het bevoegd administratief gezag, maar enkel is gegrond op de bedoeling van hem, die aan den facteur het register heeft verstrekt, hetgeen onvoldoende is oin dit te doen

vallen onder de geschriften. bedoeld in artikel 225 of de registers, bedoeld in artikrl 360 van liet Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat dus de ten laste van appellant voor bewezen aangenomen feiten niet strafbaar zijn en mitsdien liet vonnis van den Krijgsraad, voor zoover die feiten daarbij als strafbare feiten zijn gekwalificeerd en aan appellant te dier zake straffen zijn opgelegd, niet in stand kan blijven, zijnde hij daarmede heuwaard:

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, de artikelen 193, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 vaii 's Hof's Provisioneele Instructie:

Reclit doende il1 hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Temporairen Krijgsraad te den Helder op 20 November 1914 ten laste van appellant gewezen, voor zoover daarbij wettig en orertuigerid bewezen is verklaard, met appellants schuld daaraan. dat het in de telastlegging bedoelde register bestemd was om tot bewijs van eenig feit te dienen; de bewezen verklaarde feiten zijn gekwalificeerd en te dier zake aan appellant straffen zijn opgelegd;

Houdt het vonnis voor al liet overige in stand. met dien verstande, dat de teruggave van de in het vonnis genoemde overtuigingstukken aan de daar genoemde personen zal plaats vinden dadelijk nadat deze Sententie zal zijn uitgesproken:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen. dat liet in de telastlegging bedoelde register bestemd was om tot bewijs van eenig feit te dienen en spreekt appellant vrij van dit deel der telastlegging;

Veililaart niet strafbaar de ten laste van appellant bewezen verBlaarde feiten en spreekt hem vrij;

Laat aan den Commandeerenden Officier ter beoordeeling of feiten van vervalsching zooals door appellant zijn erkend, aanleiding kunnen geven tot het toepassen op appellaiit. die ter zake bereids van 30 September tot 15 December 1914 voorloopig in verzekerde bewaring lieeft doorgebracht, van eenigen maatregel van Krijgstuchtelijken aard.

De Raadsman voerde als grond voor zijne conclusie aan:

dat appellant van oordeel is dat nu liet bedoelde register niet steunt op een dieiistvoorschrift, geene veroordeeling kan volgen;

terwijl door

den Advocaat-Fisknal werd betoogd:

dat het zoogenaamde postmiwel-register, in het blauwe cahier, niet volgens model No. XX, behoorende tot artikel 178 van liet reglement op den Inwendigen dienst der Infanterie. is opgemaakt:

dat dàt register dan ook. samengesteld als liet is. niet aan een dieiistvoorschrift rechtsgeldige bewijskracht ontleent en daarom niet hesteind is om tot bewijs te dienen:

dat als. in de eerste plaats, telast gelegd ware, dat een geschrift, waaruit bevrijding van schuld kan ontstaan. vervalscht is. — dán de rechtsvervolging kans van slagen zou hebben gehad;

dat aan deze voorwaarde intusschen niet is voldaan, waarom, ter zake van het telastgelegde, geen recht tot strafvordering aanwezig is. (1)

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 6 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy. Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. TV. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Ongepast gedrag tegen den eersten officier van een oorlogsvaartuig. Ten aanzien van een rapport ingebracht door den eersten officier, is niemand anders dan deze officier zelf aangewezen om het voor-onderzoek te leiden (art. 70 Reglt. Inw. Dienst a/b van Hr. Ms. oorlogschepen).

Wat er moge zijn van klagers bewering dat de eerste officier op krenkende wijze tot hem gesproken heeft, geeft dit toch aan klager nimmer het recht de tegenover zijn meerdere verplichte gepastheid uit het oog te verliezen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring geteekend Curaçao 27 Augustus 1914 van den sergeant-timmerman A, stamboeknr. . . . . dienende aan boord van Hare Majesteits pantserschip „Kortenaer", houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de straf van „berisping", hem door zijn Commandant den kapitein-luitenant ter zee W. op 24 Augustus t. v. opgelegd wegens: „zijn meerdere oneerbiedig behandeld, door ongepast te zijn tegen den Eersten officier", en over deze strafreden:

Gelezen de bij deze klaclit behoorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- eii Landmacht:

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat op Zaterdag 22 Augustus 1914 klager bij den eersten officier werd ontboden om zich te verantwoorden over het niet uitvoeren van een reeds bij herhaling ontvangen order om steunlatjes te doen aanbrengen bij een trapleuning:

dat klager toen ontkende zoodanige order te hebben ontvangen,

---

(1) Dat hier „geen recht tot strafvordering aanwezig was", schijnt ons minder juist toe; het teil laste gelegde feit was niet strafbaar of een deel der telastlegging, n.l dat het register bestemd was om tot bewijs van eenig feit te dienen. was niet bewezen. zoodat iri het gewone strafproces nooit niet-ontvankelijkverklaring van het O. M., maar hetzij ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij vrijspraak zou moeten zijn gevolgd. Welke van die beide uitspraken i.c. de juiste zou zijn, is nog niet zoo eenvoudig te zeggen. Red.

althans dat de order in stelligen vorm was gegeven; waarop zich eeii twistgesprek ontspon, dat van klagers kant eindigde met de woorden: „als U dau wilt hebben, dat ik een leugen vertel, dan Eieeft U mij die order wel gegeven";

dat klager op Maandag 24 Augustus d a.v., op voorparade bij den eersten-officier ontboden, om zich te verantwoorden orer zijn achtelooslieid in het uitvoeren van het opgedragen werk en over zijn optreden op den Zaterdag t.v. dadelijk het onderzoek afsneed met de woorden: „nu mijnheer als het gaat over liet gebeurde van Zaterdag, dan wensch ik verder met G daarover niet in discussie te treden, mant U bent mijn rapporteur en kunt dus nooit mijn verdediger zijn";

Overwegende dat — wat er zij van liet al of niet ontvangen hebben van een stellige order en van de al of niet behoorlijke uitroering daarvan — dit verder buiten beschouwing kan blijven, zijnde klager voor dit laatste niet gestraft en voorts dat — al hadde klager gelijk in zijn voorstelling der zaken -- hij geenszins gerechtigd was om zijn meerdere woorden toe te voegen als de boven aangehaalde, zijnde deze te recht door zijn Commandant gekenschetst als oneerbiedig en ongepast;

Overwegende — met betrekking tot de stelling door klager bij liet onderzoek op 24 Augustus te berde gebracht — dat artikel 70 van liet Reglement op den inwendigen dienst aan boord van Hare Majesteits oorlogsschepen, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 17 November 1909 No. 96, zooals dit artikel luidt na de wijziging daarin gebracht bij Koninklijk Besluit van 18 April 1914 No. 4. wel voorschrijft dat de rapporten moeten worden onderzocht door de Chefs der divisiën, maai dat daarop rolgt: „rapporten ingebracht door een ineerdere in rang of in ouderdom van rang van den divisiechef wordèn door den eersten officier onderzocht". waaruit volgt dat — nu het rapport waarvan hier de reden is, door den eersten officier zelf was ingebracht — niemand anders dan deze aangewezen was liet voor-onderzoek te leiden, zoodat klagers opmerking dienaangaande, behalve ongepast in den vorm als boven beslist. ook was onjuist:

Overwegende dat klager nog te zijner ontlasting heeft aangevoerd dat de eerste officier op dien Zaterdag op krenkende wijze tot hem gesproken heeft:

Overwegende dat — wat hiervan zij -- dit klager toch nimmer het recht geeft de tegenover zijn meerdere verplichte gepastheid uit het oog te verliezen, zoodat hij dan ook te recht door zijn Commandant is gestraft:

Overwegende dat de straf — alle gebleken omstandigheden in aanmerking genomen — in goede verhouding staat tot de gepleegde overtreding, welke door de strafreden voldoende wordt weergegeven:

Krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele-Instructie, in verband met de artikelen 12-15 der Rechtspleging bij de Zeemacht, beschikkend op voormelde klacht;

Verklaart deze ongegrond;
Handhaaft de straf en de strafreden waarover beklag;
Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden gezonden een afschrift aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-fiskaal:

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 17 November 1914.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. W. TV. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Ook al bestond er voor klager grond zich gegriefd te voelen naar aanleiding van eene van den strafoplegger ontvangen nota, en al mocht daarenboven klagers bewering dat strafoplegger het verzoek tot terugzending dier nota op zeer driftige wijze gedaan zou hebben, juist zijn, dan blijft desniettemin het antwoord: „die geheele zaak is niet eerlijk, het is een schande", onbetamelijk en alzoo onvereenigbaar met eene goede opvatting omtrent krijgstucht, als te verlangen van iemand die den rang van kapitein bekleedt.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Belezen de klacht van 23 September 1914 van den kapitein A.. van de 2e Compagnie, 1e Bataljon, ... Regiment Infanterie, over de hem op 12 September t.v. door zijn Bataljonscommandant, majoor B., opgelegde straf van vier dagen kamerarrest met acces, niet de strafreden: „Onbehoorlijk gedrag tegen den Bataljonscommandant door deze toe te voegen de woorden: „die geheele zaak is niet eerlijk, het is een schande" en zulks op een opmerking van dezen Commandant, dat laatstgenoemden een nota terug moest worden gezonden".

Gelezen de bij de klacht behoorende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat Majoor B. strafoplegger, op den 12en September 1914, in het bijzijn van klager, bezichtigde het kantonnement van klagers compagnie, zijnde de R. C. school, en omgeving te O.; dat hij torn in afkeurenden zin enkele opmerkingen maakte omtrent maatregelen door klager getroffen met betrekking tot de inwendige huishouding der compagnie, en dat hij vervolgens klager verzocht hem, majoor B. wederom te doen geworden de Nota van 7 September 1914 (met

twee vervolg-onderschrifteii, het tweede van 9 September 1914 behelzende eene ontevredenheidsbetuiging naar aanleiding van het op marsch (7 September 1914) rookeii door klager en den eerste-luitenant zijner compagnie H., vóór en aleer hij strafoplegger, colonne-commandant, daartoe verlof verleende, welke Nota klager toegezonden was ter kennisneming en ter onderteekening;

dat klager evenbedoeld verzoek beantwoordde niet: „de geheele zaak is niet eerlijk. het is eene schande", daarbij doelende op den inhoud der Nota;

Overwegende dat klager tot zijn verweer heeft aangevoerd:

Ik was het niet eens met de opmerkingen van den Majoor B. betreffende dc inwendige huishouding mijner compagnie: voorts gevoel ik mij zeer gegriefd door den inhoud van de bewuste Sota:

Ik had tijdens den marsch op 7 September jl. na liet Commando „in 't gelid vrij" mijne compagnie toestemming tut rooken gegeven; ik was m.i. daartoe bevoegd. Het was den Majoor B. bekend, dat ik die toestemming verleend had, en hij lieeft dan ook, blijkens de Nota, waargenomen dat ill de compagnie gerookt werd; desniettemin wekte de Nota, zeer ten onrechte, den schijn alsof alléén ik èii de eerste-luitenant H. rookteii, zulks ondanks dat in de compagnie liet rooken nog niet vergund was, ell zoo doende door compagnies-officieren, in de eerste plaats door mij als commandant, een slecht voorbeeld gegeven werd op het stuk van marsch-discipline;

Ik heb de ontevredenheidsbetuiging, in de Nota vervat. niet verdiend, en toen nu de Majoor mij op zeer driftige wijze de terugzending der Nota verzocht. heb ik het in de strafreden vermelde antwoord gegeven. Ik ben mij niet bewust daarmede iets onbehoorlijks te hebben gezegd;

Daarbij komt nog dat de Majoor mij ook hij andere gelegenheden onheusch en onrechtvaardig bejegend heeft. waarover ik een beklag, dat nog aanhangig is, bij den Regimentscommandant ingediend heb;

Overwegende dat de strafoplegger heeft aangevoerd:

Ik heb op 12 September jl. — bij ondervinding wetende dat de kapitein A. zich spoedig boos maakt en dan tegenspreekt — de opmerkingen betreffende de inwendige huishouding der compagnie op kalme wijze gemaakt; ik blijf van meening dat de opmerkingen gegrond waren.

Ik ontken bepaaldelijk dat ik den kapitein A. het verzoek betreffende de terugzending der Nota op zeer driftige wijze gedaan heb.

De kapitein had zich zóódanig opgewonden, dat hij, kort na het geven van het gewraakte antwoord. genoopt was zich ziek te melden.

Ik zie thans in en erken dat de Rota niet goed gesteld is: ik heb echter geenszins opzettelijk eeiie oiijuiste voorstelling van het gebeurde willen geven. Ik volhard bij de opvatting dat er op den 7eii September jl. in de colonne iiiet gerookt had mogen worden vóór en aleer ik, als colonne-commandant, daartoe toestemming verleende:

Overwegende dat al bestond er toenmaals, blijkens liet voren-

staande, inderdaad voor klager grond zich gegriefd te voelen naar aanleiding van den inhoud der Nota,

en al mocht daarenboven klagers beweren, dat strafoplegger het verzoek betreffende de terugzending der Nota op zeer driftige wijze gedaan zou hebben, juist zijn, dan blijft desniettemin liet antwoord „de geheele zaak is niet eerlijk, het is eene scliaiide" onbetamelijk en alzoo onvereenigbaar niet eene goede opvatting omtrent krijgstucht, als te verlangen van iemand die den rang van kapitein bekleedt;

Overwegende (lat de strafreden liet krijgstuchtelijk vergrijp, waaraan klager zich schuldig heeft gemaakt, goed kenschetst en de opgelegde straf, in verhouding tot de zwaarte van het vergrijp, zeker niet te zwaar is;

Gezien de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 51 vall 's Hofs Provisioneele Instructie:

Beschikkende op voormelde klucht:

Verklaart deze ongegrond:

Handhaaft de strafreden en de opgelegde straf:

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt erii afschrift aan klager, aan strafoplegger en aan den Advocaat-Fiskaal:

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 11 *Juni* 1915.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. C;, de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en 1'. P. C. Collette.

Het rechtstreeks, door een groot aantal schepelingen aan de bevoegd$^{P}_{s}$ *macht, i.c. den Stellingcommandant van de Monden van de Maas en van het Haringvliet, indienen van een verzoekschrift is niet een onmilitair gedrag, nu er voor hen geene voorschriften bestaan om verzoekschriften aan den Stellingcommandant gericht, niet rechtstreeks maar langs den hierarchieken weg bij dezen in te dienen.*

Dergelijke voorschriften, zoo zij bestonden, zouden overigens met de bepaling van art. 8 G. W. omtrent het recht van petitie zeer goed vereenigbaar zijn.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen een schrijven van 13 April 1915 van den matroos der 1e klasse G (Stamboeknummer .....) dienende aan boord van H. Ms. „Schorpioen" en een schrijven van 20 April 1915 van den matroos der 1e klasse Marine-Reserve V., (Stamboeknummer ..), dienende aan boord vaii genoemden bodem. waarin deze schepelingen te kennen

geven, dat zij zich wenschen te beklagen bij het Hof over de strafreden vaii de straf van 24 uren provoost-arrest aan ieder hunner op 29 Maart 1915 opgelegd door den Kapitein-Luitenant der Zee P., Commandant van genoemden bodem, luidende deze: „Onmilitair ..gedrag, door tijdens mobilisatie gezamenlijk met eeii groot aantal „schepelingen vaii verschillende bodems, rechtstreeks eeii verzoek be-„betreffende eeiie door hen gewenschte wijziging van de passagiers-„regeling, schriftelijk aan den Stelling-commandant van de Monden „van de Maas en van het Haringvliet iri te dienen";

Gelet op liet advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

Overwegende dat uit de stukken, aan liet Hof overgelegd en uit inlichtingen, door liet Hof ingewonnen, is gebleken, dat aan klagers de straf (door hen ondergaan op 10 respectievelijk op 13 April 1915) met de strafreden, waarover zij zich bezwaard gevoelen, is opgelegd, omdat zij behooren tot de onderteekenaars vall eeii onder dagteekening van 25 Maart 1915 rechtstreeks aan den Commandant der stelling van de Monden van de Maas en van liet Haringvliet ingediend verzoekschrift van den volgenden inhoud:

„Geven met verschuldigden eerbied te keiiiieii. ondergeteekenden, „schepelingen behoorende tot de Directie van Marine te Hellevoet-„sluis; dat op een heel enkele uitzondering na liet passagieren in ,deze Directie sleclits is toegestaan tot des avonds 10 ure: dat „beperking van passagieren in het algemeen minder goeden invloed ,heeft op den goeden geest aan boord zooals in de praktijk reeds „meermalen is gebleken; dat in andere Directien liet passagieren op „de gewone voet is geregeld, en daardoor de groute massa der „schepelingen, niet kan inzien de noodzakelijkheid der regeling, in ..deze Directie van kracht: dat dit dan ook beslist van invloed is „op den goeden geest aan boord die juist in dezen tijd, meer dan „ooit op de proef wordt gesteld: redenen, waarom adressanten Uwe „Excellentie eerbiedig verzoeken, te milleii overwegen, of wellicht „eenige uitbreiding van liet passagieren kan worden toegestaan, .,resp. de regeling van andere Directien hier kan worden ingevoerd, ,iets mat zeer zeker van goeden invloed op de geest van het per-„soneel zou ziin":

Overwegende dat. blijkens de strafreden, het rechtstreeks indienen vaii dit verzoekschrift aan den Stelling-Commandant van de Monden van de Maas en van het Haringvliet door klagers gezamenlijk met een groot aantal schepelingen vaii verschillende bodems, als „onmilitair gedrag" is aangemerkt en daarom strafbaar is geoordeeld:

Overwegende dat in artikel 8 van de Grondwet is erkend het recht van ieder om verzoeken, mits schriftelijk, aan de bevoegde macht in te dienen, terwijl daarbij is voorzien en geregeld het geval, dat eeii verzoek wordt gedaan door nieerdereii gezamenlijk, in welk geval de verzoekers allen liet verzoek zullen hebben te onderteekenen

of, bij onderteekening uit naam van anderen, daartoe strekkende schriftelijke volmachten bij liet verzoek zullen hebben over te leggen;

Overwegende dat de Stelling-Commandant van de Monden van de Maas en van liet Haringvliet is „de bevoegde macht" om wijziging te brengen in de passagiers-regeling, geldende voor de schepelingen, behooreiidr tot de Directie der Marine te Hellevoetsluis: dat dus lilagers, met een groot aantal schepelingen vaii verschillende bodems, ressorteerende onder die Directie. zich rechtstreeks bij door hen allen onderteekend verzoekschrift wendende tot genoemden Commandant ten einde eene door hen gewenschte wijziging in de in die Directie bestaande passagiers-regeling te verkrijgen, daarmede niet anders hebben gedaan dan gebruik maken van het hun, zoowel in als buiten tijd vaii mobilisatie, grondwettig verzekerd en toekomend recht van petitie ;

Overwegende dat zij, aldus handelende, dan ook niet zullen kunnen worden gezegd aan onmilitair gedrag zich te hebben schuldig gemaakt, tenzij dan, dat voor schepelingen als zij zijn, voorschriften bestonden om verzoekschriften, aan den Stelling Commandant gericht, niet rechtstreeks maar langs den hiërarchieken weg bij dezen in te dienen, voorschriften, die niet de bepaling der Grondwet omtrent het recht vaii petitie zeer goed vereenigbaar zijn, omdat zij dit reclit in het minst niet verkorten. integendeel kunnen strekken om eeiie goede toepassing er van te verzekeren en in de hand te werken en om tevens bij de uitoefening van liet recht van petitie de bestaande militaire verhoudingen niet uit liet oog te doen verliezen;

Overwegende dat echter zoodanige voorschriften iiiet bestonden; dat wèl in de Verordeningen voor de Koninkliike Marine, deel 3. hoofdstuk IS, artikel i en volgendc, voorschriften zijn gegeven betreffende de wijze van indiening van verzoekschriften door de tot de zeemacht behoorende officieren, machinisten, onderofficieren en minderen aan den Minister van Marine (artikel 1), de Koningin (artikel *2),* autoriteiten buiten de Koninklijke Marine (artikel **3)** maar de wijze vaii indiening vaii verzoekschriften aan maritieme autoriteiten daarin geene regeling heeft gevonden en omtrent zoodanige verzoekschriften daar (artilrel 7) niets anders is bepaald, dan dat zij voor behandeling slechts in aanmerking komen, indien daarbij zijn in acht genomen de voorschriften vaii artikel 8 der Grondwet omtrent onderteekening, hetgeen, zooals boven is betoogd, niet het onderwerpelijk verzoekschrift is geschied:

Overwegende dat eene redeneering: in die artikelen is aan ieder, tot de Zeemacht behoorend, uitdrukkeliik het recht toegekend oin zich bij gezegeld verzoekschrift *rechtstreeks* te richten tot de Koningin en tot den Minister van Marine maar van erkenning van lietzelfde recht ten opzichte van andere maritieme of militaire autoriteiten wordt niet gesproken, dus bestaat dit recht niet — reeds daarom niet kan opgaan, omdat bedoeld recht. tenzij dan dat het uitdrukkelijk ontnomen mocht zijn, met betrekking tot *elke* bevoegde macht voortspruit uit de Grondwet (zijnde van eene toekenning iiiet betrekking

tot de Koningin en den Minister van Marine in de artikelen van bovenbedoelde verordeningen dan ook geen sprake, enkel van eene herinnering aan de toekenning elders van dit reclit):

Overwegende dat verder in artikel 447 van liet Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van H. Ms. Oorlogsschepen is bepaald. dat *als regel* alle verzoeken van de schepelingen tot de militaire chefs moeten worden gericht, maar dit voorschrift, zooals uit de daaraan voorafgaande artikeleii van liet Reglement blijkt, enkel betreft liet persoonlijk voordragen van belangen, m. a. w. mondelinge verzoeken en dus niet ter zake dienende is in een geval als dit. waarin schepelingen schriftelijk tot eene maritieme autoriteit zicli hebben gewend, geldende juist daarvoor liet meervermelde vooisclirift der Grondwet:

Overwegende dat, naai. dus, zooals uit liet voorgaande voortvloeit, klagers, handelende zooals zij gedaan hebben. zicli niet kunnen hebben schuldig gemaakt aan „onmilitair gedrag" zij ten onrechte daarvoor zijn gestraft:

Overwegende dat bij het voorgaande de inhoud van het verzoeksclirift buiten beschouwing is gelaten; dat ongetwijfeld de verzekering in de Grondwet aan ieder van het recht van petitie niet bestemd is om den verzoeker. die van zijn recht lieeft gebruik gemaakt. een vrijbrief te verleenen voor hetgeen hij in zijn verzoeksclirift ter kennis lieeft gebracht van de macht, tot wie hij zich heeft gericht; dat m. a. n. ook voor liet recht van petitie geldt het voorbehoud. met betrekking tot de drukpers-vrijheid in art. 7 der Grondwet uitdrukkelijk gemaakt: „behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet"; dat echter, nu de strafoplegger enkel de wijze van indiening van het verzoekschrift onkrijgstuchtelijk lieeft geoordeeld en omtrent den iiihoud in de strafreden niet in afkeurenden zin zich heeft uitgelaten, terwijl over de strafreden de klagers zich bezwaard gevoelen, het niet ligt op den weg van liet Hof, ook omtrent den inhoud van liet verzoeksclirift een oordeel uit te spreken;

Krachtens de artikelen 12—14 der Rechtspleging bij de Zeemacht in verband met artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op de ingediende klachten:

Verklaart die wettig;

Doet te niet de straffen, waarover beklag;

Bepaalt, dat uit het strafregister aan boord van H Ms. „Schorpioen" eii uit het conduite-hoekje van ieder der klagers de straf met de strafreden, waarover beklag, zal worden verwijderd;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal en een uittreksel aan ieder der klagers;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 31 Mei 1914.

Sn het in werking treden der wet van 31 October 1912 (Stbl. No. 337) is het O. M. niet meer bevoegd in strafzaken, waarvan hooger beroep bij het U. M. G. aanhangig is, *eene nadere telastlegging* te *doen.*

Parket van den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmaclit.

Utrecht, den 28en Maart 1014.

—

La H. No. 9.

Bijlage.

In verband niet de zaak tegen J. B., milicien-kanonnier bij het Korps Pantserfort Artillerie. welke om Consideratiën en advies, in mijne handen is gesteld. komt de vraag aan de orde, of het Openbaar Ministerie nog bevoegd is in appèl eeiir nadere telastlegging te doen?

dat in eersten aanleg aan de telastlegging niets meer veranderd kan worden, is thans wel baiten kijf;

maar ill appèl staat de zaak anders:

Krachtens artikel 75 der Provisioneele Instructie voor liet Hoog Militair Gerechtshof, wordt voor het Hof, met inachtneming van enkele bijzondere bepalingen, nog geprocedeerd volgens den stijl van praktijk bij den Hove van Holland tot in den jare 1810 in gebruik geweest zijnde:

Die stijl liet toe om in appèl zelfs geheel nieuwe feiten aan te voeren en te bewijzen;

Vermeld aitikel 75 nu is ongewijzigd gebleven;

het gevolg hiervan is dat ook de bevoegdheid tot aanvulling en wijziging der telastlegging in appèl heeft stand gehouden;

Het moge vreemd aandoen, dat wat in de burgerlijke strafrechtspleging volstrekt uitgesloten is, in de militaire strafrechtspleging wél kan, maar dat verzwakt de bepaling van artikel 75 meergemeld nog niet.

Met een beroep op art. 14 der Rechtspleging bij de Landmacht is die bepaling ook niet af te maken, omdat dit artikel slechts de strafrechtspleging voor den Krijgsraad betreft en zich niet verder uitstrekt.

Mogelijk is het dat als men zich de zaak heter ingedacht had, men in hooger beroep niet meer toegelaten zou hebben wat in eersten aanleg niet mag, maar in hetgeen mogelijk had kunnen, misschien dienen te gebeuren, heeft men zich thans niet te verdiepen;

enkel op wat feitelijk is komt liet aan.

Op grond van liet een en ander zou de aan den hoofde dezes gestelde vraag bevestigd te beantwoorden zijn;

Op bijzonderen prijs zal ik liet stellen, te mogen vernemen, welke opvatting liet Hof in deze is toegedaan?

Een uitgewerkt betoog verlang ik niet:

om het gevoelen zelve is liet mij te doen;

Voor de praktijk is de kwestie van bijzonder gewicht;

Als liet in appèl niet meer mogelijk is verzuimen, in eersten aanleg bij de telastlegging, begaan, te herstellen, dan zullen er herhaaldelijk vrijspraken moeten plaats hebben, maar veroordeelingen hadden dienen te volgen.

Als bijlage sluit ik hierbij in een brief van mijn ambtsvoorganger Mr. Pols, van IS December 1878, aan den Procureur-Generaal en Advocaat-Fiskaal in Suriname:

daarin wordt uiteengezet wat bij den Ouden Hove van Holland geadmitteerd was.

De Advocaat-Fiskaal voor
Hr. Ms. Zee- en Landmacht,

Get: C. T. SASSE v. IJSSELT.

Aan
het Hoog Militair Gerechtshof

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen een schrijven dd.: 28 Maait 1914 van den Advocaat Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, waarin deze verzoekt 's Hofs gevoelen tc mogen kennen over de vraag, of het Openbaar Ministerie tlians nog bevoegd mag worden geacht in strafzaken, waarvan hooger beroep bij liet Hof aanhangig is, eene nadere belastlegging te doen.

Is besloten

den Advocaat-Fisltaal, in antwoord op dit schrijven, te berichten, dat het Hof van oordeel is, dnt die bevoegdheid na liet in werking treden van de Wet ra11 31 Octoher 1912 (Staatsblad no. 387) niet meer bestaat:

dat liet Hof hierbij uitgaat van de opvatting, ook in bovenbedoeld schrijven gehuldigd, dat, na liet in werking treden van die Wet, in eersten aanleg aan de telastlegging niets meer veranderd kan worden;

dat dit stelsel van eene vaste telastlegging door den Wetgever is ingevoerd in verband met de invoering van verdediging van de beklaagden voor de Krijgsraden door raadslieden;

dat, neemt men thans niet aan, dat de telastlegging de behandeling van eene strafzaak *ook in hooger beroep* beheerscht, men dan tot de conclusie moet komen, dat de Wetgever in 1912 niet eens half werk lieeft verriclit:

dat dan immer dr mogelijkheid wordt geopend, dat de verdediging in eersten aanleg ten nadeele van den beklaagde zal strekken iii

hooger beroep en daar als het ware tegen hem zal worden uitgespeeld door hem nader te laste te leggen de op zich zelf strafbare maar niet ten laste gelegde feiten zooals deze door zijnen raadsman zijn tot klaarheid gebracht.

dat het nu zeker te betreuren is, dat in de Rechtsplegingen bij de Land- en Zeemacht niet is opgenomen eeiie bepaling als voorkoint in artikel 306 van het Ontwerp van een nieuw Wetboek van strafvordering, maar zoodanige bepaling toch is van een geheel ander karakter dan een aanvulling van de telastlegging, gaande zelfs tot telastlegging van geheel nieuwe feiten, terwijl eene bevoegdheid als in bedoeld artikel ook zal gelden enkel voor den eersten aanleg en iiiet voor de hoogere instantie;

dat nu wel artikel 75 van de Provisioneele-Instructie ook na 1912 ongewijzigd is blijven voortbestaan, terwijl de stijl van praktijk bij den Hove van Holland zoo niet uitdrukkelijk dan toch volgens de usantie het doen van eene nieuwe telastlegging toeliet, maar hier zal moeten gelden de bepaling vaii artikel 5 der Wet houdende Algemeene Bepalingen, volgens welke eeiie Wet door eene latere met, voor liet geheel of gedeeltelijk hare kracht verliest;

dat te eerder op dit artikel 5 hier eeii beroep kan worden gedaan, omdat volgens bedoeld artikel 75 bij provisie, *en tot hierin nader zal uezen voorzien*, zal worden gevolgd de stijl van praktijk van den Hove van Holland;

dat, blijkt iiu uit latere Wetsbepalingen, dat in eenig opzicht die stijl niet kan worden gevolgd, zonder dat aan die latere Wetsbepalingen wordt te kort gedaan, dan daaruit mag morden afgeleid de mil des Wetgevers om aan dien stijl ill zooverre afbreuk te doen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 1 *Juni* 1915.

Een marinedetachement op een eiland kan niet beschouwd worden als uit bemanning van een bodem en de commandant van zoodanig detachement niet als commandeerende officier van een bodem, wijkende eene andere opvatting te verre af van den gewonen zin van het begrip „bodem" ot „schip of' vaartuig van oorlog", zooals het in art. 50 P. I. wordt gebezigd.

Beklag over een door dien detachementscommandant (subaltern officier) opgelegde disciplinaire straf behoort ter eerster instantie fot de kennisneming van den krijgsraad.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen op heden 1 Juni 1915 een schrijven dd. 17 Mei '15 No. 36/979 van den Vice-admiraal, Commandant der Marine te

Willemsoord, houdende toezending aan het hof van de stukken betrekking hebbende op de klacht vaii den marinier 2e kl. P. over eeii straf; met de strafreden, hem opgelegd door den eerste Luitenant L. Commandant van het Marinedetachement op Ameland.

Gelezen eeii nader schriiven dº. 26 Mei 1915 nº. 48 1046 van den Vice-Admiraal, Commandant der Marine voornoemd.

Overwegende, dat de in laatstbedoeld schrijven voorgestane opvatting, dat een Marinedetachement op een eiland is te beschouwen als de bemanning van een bodem en de Commandant van zoodanig detachement als Commandeerende officier van een bodem. door het Hof niet wordt gedeeld, wijkende die opvatting te verre af van den gewonen zin van liet beqrip „bodem" of „schip of vaartuig van oorlog", zooals het in artikel 50 vaii 's Nofs Provisioneele Instructie wordt gebezigd;

Overwegende dat. waar verder de strafoplegger is eerste luitenant der Mariniers, hij dus ook niet uit dien hoofde behoort tot de Officieren der Zeemacht, die ingevolge art. 50 voornoemd ter eerste instantie voor liet Hoog Militaii Gerechtsliof terechtstaan;

Overwegende dat, waar, naar de van ouds gehuldigde opvatting in clit artikel de vraag beantwoording moet vinden of eeiie klachtzaak ter eerster instantie door liet kof dan nel door een krijgsraad moet worden behandeld, uit het voorgaande volgt, dat hier tri eerster iiistaiitie de Krijgsraad bevoegd is en niet het Hof:

Gezien artikel 50 voornoemd.

Doet de Itlxcht bovenbedoeld met alle daarbij behoorende stukken toekomen aan den Krijgsraad te Willemsoord en bepaalt. dat afschrift vaii deze beschikking zal worden gezonden aan den Vice-admiraal, Commandant der Mariiie te Willemsoord.

Het bovenstaande stemt overeen met de beschikking in het Register der Notulen van het Boog Militair Gerechtshof.

De Griffier bij liet Hof,

ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD.

Vonnis van 21 *April* 1915.

(Geapprobeerd door liet H. M. CV. bij beschikking van 4 Mei 1915).

President: Mr. W. de Sitter

Leden: kapitein der mariniers J, C. Schraver: luitenant ter zee der lste klasse H. TV. A. Brans: officier vaii administratie der lste klasse P. A. Snellen van Vollenhoven en luitenant ter zee der lste klasse O. Bender.

Fisliaal: officier van administratie der lste klasse Mr. G. J. Jutte.

De artikelen 133a en 145 C. W. W. hebben alleen betrekking op in dienst zijnde schepelingen.

Eene bepaling als art. 98 Militiewet en art. 36 Landweerwet bevatten ten aanzien van del~milicien-verlofganger en den verlofganger der landweer, komt in geen wet of wettelijk voorschrift voor ten opzichte van den verlofganger der Marine-Reserve.

Als zoodanig kan toch niet gelden de bij Koninklijk besluit vastgestelde Regeling van het personeel der Koninklijke Marine-Reserve omdat, waar het geldt bepalingen door straffen te handhaven, deze, volgens art. 56 Grondwet, alleen bij algemeenen maatregel van bestuur gemaakt mogen worden krachtens de wet, regelende de op Ic leggen straffen, zoodat alléén bij de **wet** *en niet bij Koninklijk besluit kan worden bepaald dat* in *bepaalde gevallen de straffen voor den deserteur vastgesteld, toepasselijk zullen zijn.*

Up verlofganger der Marine-Reserve die niet voldoet aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, is dus niet strafbaar.

IN NAAM DER KOKINGIN!

De krijgsraad te Willemsoord in de zaak van den fiscaal

tegen:

J. stoker 1e lilasse der Marine-Reserve, oud 37 jaar. geboren te Rotterdani. gerequireerde in persoon;

Gezien de beschikking van verwijzing naar den Krijgsraad ddo. 16 Maart 1915;

Gezieii het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad ddo. 7 April 1915 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde: „dat hij als zoogenaamd verlofganger der Marine-reserve. thuis behoorend te Rotterdam. toen door den burgemeester dier gemeente bij openbare kennisgeving op 31 Juli 1914 alle miliciens met spoed op 1 Augustus 1914 onder de wapenen werden geroepen, waarop hij, beklaagde, zich ingevolge bekomen last op laatsgemelden datum had aan te melden op het Wachtschip iii de directie der Marine te Hellevoetsluis, aan dien oproep geen gevolg heeft gegeven en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven totdat hij zich vrijwillig op 22 Februari 1915 aan boord van Hr. Ms. van Galen te Hellevoetsluis heeft aangemeld";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding, ddo. 8 April 1915, waarbij bovengemeld bevel tot bijeenkoming en de daarop gestelde telastlegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag den 21en April 1915, des namiddags ten $1^1/_2$ uur;

Gelet op beklaagde's verdediging, voorgedragen door Mi.. Leesberg, advocaat te Alkmaar:

Gehoord de voorlezing van na te noemen stukken:

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord

de voorlezing vaii de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot bewezen- maar niet-strafbaar-verklaring van het ten laste gelrg?.de en tot vrijspraak vaii beklaagde:

Overwegende dat het extract-stamboek van beklaagde onder meer inhoudt:

dat hij zich op den 19en October 1913 rooi. den tijd van zes jaren als stoker 2e klasse Marine-Reserve in tien Zeedienst heeft verbonden en dat zijn diensttijd door reengagement den 19 October 1918 komt te eindigen:

Overwegende dat het estract-staat van dienst van den beklaagde onder meer inhoudt:

dat hij den 15en April 1914 voor 21 dagen in oefening is gekomen en daaruit is gegaan op 6 Mei 1914; dat hij op 13 Februari 1915 is opgenomen in de rol vaii Hr. Ms. „van Galen" en afgeroerd als deserteur:

Overwegende dat een lastgeving, opgenomen in het dienstboekje vaii den beklaagde, inhoudt:

„woonplaats Rotterdam. stamboekno. . . .

Lastgeving.

De stoker 1e klasse van de Koninklijke-Marine-Reserve J. is verplicht op den dag, die voor opkomst met spoed in eeiie in de gemeente zijiier inwoning bekend te maken Openbare kennisgeving zal worden aangegeven, op het Wachtschip in de clirectie der marine te Hellevoetsluis onder de wapenen te komen en moet zich aldaar aanmelden zoodra mogelijk na het afleggen van de verder in die lastgeving aangegeven reisroute";

welke lastgeving is geteekend op 20 Juni 1911 te Willemsoord door den Commandant ran het Instructieschip der Marine-Reserve;

Overwegende dat eene verklaring van den Burgemeester van Rotterdam inhoudt dat openbare kennisgeving, als boven die verklaring vermeld. is gedaan, bij aanplakking als daartoe in de gemeente gebruikelijk is, welke kennisgeving luidt:

„Openbare kennisgeving. Nationale Militie. Oproepingstelegram. De Burgemeester der gemeente Rotterdam, ontvangen hebbende van den Minister van Oorlog onderstaand telegrafisch bericht: Alle miliciens met spoed opkomen. Datum van opkomst 1 Augustus 1914. Roept dientengevolge de Miliciens-Verlofgangers van de Zee- en vaii de Landmacht van alle lichtingen, in deze gemeente verblijf houdende, op, om zich op bovengenoemden datum, op de wijze als voor opkomst onder de wapenen met spoed is vastgesteld, naar de voorgeschreven plaats van opkomst te begeven. Rotterdam, den 31 Juli 1914. De Burgemeester voornoemd. Havelaar, l.b.", welke kennisgeving voor gelijkluidend afdruk door den secretaris der Gemeente is geteekend;

Overwegende dat het extract-scheepsjournaal van Hr. Ms. „van Galen", ddo 24 Februari 1915, inhoudt:

onder „Maandag 22 Februari 1915": Heeft zich ten 7 uur 30 N. M. gemeld de stoker 1ste klasse Marine Reserve J.

Overwegende dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is J.. oud 37 jaren, geboren te Rotterdam, laatst gewoond te Rotterdam, laatst gediend als stoker 1e klasse der Marine Reserve aan boord van Hr. Ms. van Galen te Hellevoetsluis: dat hij zich den 19en October 1903 als vrijwilliger bij de Marine Reserve voor den tijd van zes jaren als stoker 2e klasse lieeft verbonden en dat door reengagement zijn diensttijd thans komt te eindigen den 19en October 1918; dat hem bij zijn opkomst voor de eerste oefening in November 1903 de krijgsartikelen zijn voorgelezen en dat hem op 29 November 1903, toen zijn eerste oefening eindigde, zijn dienstboekje, waarin verschillende dienstvoorschriften voorkomen waaraan hij zich door liet aangaan rail zijn dienstverband vrijwillig heeft onderworpen, werd uitgereikt; dat hij nadat zijn laatste oefeningstijd op 6 Mei 1914 kwam te eindigen, tri wijl zijn volgende oefeningstijd bepaald was voor het tijlvak van 6 Mei tot 11 October 1916, op den 7en Mei 1914 heeft aangemonsterd voor een reis naai. liet buitenland op het S.S. Veenbergen en met dat schip op 8 Mei 1911 van Rotterdnni naar zee vertrok en na daarmede verschillende havens in het buitenland te hebben aangedaan op den 15en Juli 1914 is overgegaan op liet Duitsche S.S. Mecklenburg, liggende te Mobile: dat hij den 10en Augustus 1914 met dat stoomschip te Cartagena in Columbia aankwam waar de Mecklenburg wegens den uitgebroken oorlog bleef liggen; dat hij nog in Augustus vernemende dat ook in Holland Land- en Zeemacht waren gemobiliseerd, zich naar den Nederlandschen Consul ter plaatse begaf en dien verzocht te worden opgezonden naar Nederland of naar Curaçao ten einde vandaar verder te kunnen reizen, aangezien hij wilde voldoen aan de op hem rustende verplichting om in Nederland onder de wapenen te komen; dat de Consul echter weigerde hem voort te helpen, zeggende desbetreffende geen orders uit Curaçao te hebben ontvangen; dat hij, beklaagde, na dadelijk aan zijn familie te Rotterdam om inlichtingen te hebbeii geschreven, begin December 1914 van zijne moeder een brief kreeg waarin deze hem sclireef dat hij trachten moest zoo gauw mogelijk naar Nederland terug te keeren; dat hij ongeveer veertien dagen later een brief van zijne moeder ontving waarin zij hem een exemplaar van de openbare kennisgeving dat alle miliciens met spoed moesten opkomen, afgegeven door den Burgemeester van Rotterdam d.d. 31 Juli 1914, toezond: dat hij met dit stuk zich toen onmiddellijk meer lieeft vervoegd bij den Vice-Coiisul der Nederlanden te Cartagena, welke consul hem, na de openbare kennisgeving gezien te hebben, echter mededeelde omtrent beklaagde geene nadere orders te hebben ontvangen en hem niet te kunnen voorthelpen: dat de Consul hem wel een in het Engelsch gesteltien brief d.d. 19 December 1914 gaf, evenals hij had gedaan toen beklaagde hem na ontvangst van den eersten brief zijner moeder in begin December reeds om opzending naar Holland had verzocht: dat de Consul hem bii dien eerste gelegenheid beloofde hem, beklaagde, niet het eerste Hollandsche schip (lat van Cartagena naar Curaçao zou vertrekken, te

zulleii opzenden: dat toen den 12en Januari 1915 het S.S. Prins Frederik Hendrik vaii de West-Indische Mail bestemd voor New-York te Cartagena kwam en er zich nog geen Hollandsche gelegenheid naar Curaçao had voorgedaan, hij zicli met vergunning van den gezaghebber van dat stoomschip daarop heeft geembarkeerd, op conditie aan boord als stoker zonder betaling dienst te zullen doen en niet dat schip op 3 Februari 1915 te New-York is aangekomen; dat hij zich aldaar terstoiid naar het Consulaat-Generaal der Nederlanden begaf en daar verzocht naar Nederland te worden opgezonden: dat nadat het Consulaat tevergeefs aan verschillende te New-York liggende Hollandsche schepen had gevraagd of men daar aan boord een stoker kon gebruiken, voor hem plaats heeft besproken als pasagier op het Amerikaansche stoomschip „New-York", waarmee hij, na vaii den Consul-Generaal een verklaring d.d. 4 Februari 1915 eri een legitimatiebewijs d.d. 5 Februari 1915 te hebben ontvangen, den 6en Februari 1915 naar Liverpool is vertrokken; dat hij, na van Liverpool naar Londen te zijn gespoord, met liet S.S ,Batavier IV" den 16en Februari naar Rotterdam is vertrokken en daar den 17en daaraanvolgend is aangekomen: dat hij zich den 18en Februari naar het Bureau-Militaire zaken aldaar heeft begeven, waar zijn verzoek tot 22 Februari thuis te mogen blijven, werd toegestaan; dat hij op Maandag 22 Februari 1915 zicli vrijwillig aan boord van Hr. Ms. van Galen te Hellevoetsluis, des avonds om half acht heeft aangemeld;

Overwegende dat door de erkentenissen van den beklaagde en den inhoud van opgemelde bescheiden, voorzoover niet rechtstreeks dan door de aanwijzigen daaruit voortvloeiende in onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend is bewezen het feit den beklaagde aan den voet vaii liet bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad ten laste gelegd en zijn schuld er aan;

Overwegende omtrent de strafbaarheid van dit feit, dat de bepalingen vervat in de artikelen 133*a* en 145 Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Water, alléén betrekking hebben op den schepeling, die, iri dienst zijnde, zich schuldig maakt aan liet misdrijf vermeld in eerstgenoemd artikel of aan liet in laatstgemeld daarmede gelijk gesteld inisdrijf;

Overwegende dat artikel 98 der Militiewet en 36 der Landweerwet ten opzichte van den milicien-verlofganger en den verlofganger van de Landweer bepalen dat zij als deserteur zullen worden beschouwd in geval zij niet voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, maar dat in geen met of wettelijk voorschrift zoodanige bepaling ten opzichte van den verlofganger der Marine-Reserve voorkomt;

Overwegende dat wel in een Regeling van het personeel der Koninklijke-Marine-Reserve, vastgesteld bij Koninklijk besluit vaii 1 Juli 1905 No. 58, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit vaii 9 Januari 1915 No. 64, bepalingen voorkomen dat als verlofganger wordt beschouwd ieder van het personeel der Marine-Reserve beneden den rang van officier en niet in oefening, dat de openbare kennisgeviug van opkonist met spoed voor de niilitie alléén of roor militie en landweer, tevens

gelclt voor het personeel der reserve vaii de Marine-Stoomvaardienst, dat de openbare kennisgevingen waarbij afkondiging vaii deze oproeping door de burgemeesters plaats heeft, als uitsluitend rechtsgeldig bewijs geldt dat de oproeping behoorlijli is geschied en de verlofganger in verzuim is, wanneer hij niet opkomt, dat zelfs indien in die oproeping alléén sprake is van miliciens of miliciens en landweermannen, zoodanige oproeping tevens I-letrekking heeft op den verlofganger van liet personeel der Marine-Reserve. dat de Minister vaii Marine beslist of naar bewind van zaken o. a. de stoker wegens niet voldoen aan de oproeping voor den werkelijken dienst als deserteur nioet worden beschouwd niaar dat artikel 56 vaii de Grondwet. den Koning liet recht gevende algemeene maatregelen vaii bestuur vast te stellen, daarbij tegelijk bepaalt dat bepalingen door straffen te handhaven in die maatregelen niet worden gemaakt dan krachtens de wet, regelende de wet de op te leggen straffen.

Overwegende dat hieruit volgt dat bij Koninklijk Besluit niet kan worden bepaald dat op den overtreder zijner voorschriften de straffen voor den deserteur vastgesteld zullen toepasselijk zijn, maar dat zoodanig voorschrift alléén in eene met opgenomen, bindende kracht zoude hebben en de beklaagde alzoo door overtreding dezer bepalingen iiiet als deserteur mag worden behandeld;

Overwegende dat liet den beklaagde ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit, zijnde zulks noch bij artikel 133a of 145 noch bij eenige andere wet of wettelijke verordening strafbaar gesteld, niet strafbaar is en de beklaagde dient te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen:

185, 189 en 219 Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen het feit den beklaagde ten laste gelegd gelijk boven omschreven niet zijn schuld er aan;

Verklaart het bewezen verklaarde niet strafbaar eii spreekt den beklaagde vrij:

KRIJGSRAAD IN HET TWEEDE: MILITAIRE AHRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM.

Vonnis van 20 *November* 1914.

(Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof bij resolutie van 15 December 1914).

President: Nr. Th. Evekink.

Leden: L. A. H. Lamie. G. N. de Wendt, A. Gelderman en B. W. Kraake.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. van Menrs.

Het met gebaarden dreigen van zijnen meerdere in rang.

De krijgsraad vereenigt zich met de conclusie van het deskundigenverslag „dat de beklaagde lijdende is aan eene functioneele ziekte van het zenuwstelsel (waarschijnlijk hysterie); dat de krachtens die ziekte bestaande zeer hooge emotiviteit stellig voor een goed deel de oorzaak is van zijne vreemde handelingen en speciaal van liet strafbare feit, waarvoor hij thans terechtstaat; dat het echter niet is uitgesloten dat bij anders gerichten wil van den beklaagde eenige remmende invloed op de geïncrimineerde daad was tot stand gekomen, zoodat zij niet gerechtigd zijn hrt bestaan van ontoerekenbaarheid hier als bewezen aan te nemen." Veroordeeling.

IN NAAM DER KONINGIN!

Vonnis van den Krijgsraad in liet 2de Militaire Arrondissement te Arnhem,

in zake:

de Auditeur-Militair in het 2e Militaire Arrondissement te Arnhem, ambtshalve eischer

tegen:

C. W. P., oud 23 jaar, geboren te Bleskensgraaf (Z.-H.) den 12den November 1591, milicien-soldaat bij het 13de Reg. Infanterie te Roermond, niet gedetineerd, beklaagde;

De Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem:

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Garnizoens-Commandant te Amersfoort d.d. 91 Juli 1914, waarvan afschrift is gelaten aan beklaagde;

Gezien liet bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den commandeerenden officier van het garnizoen der hooidplaats vaii het 2de Militaire Arrondissement d.d. 4 Augustus 1914,

met de aan den voet daarvan gestelde telastelegging vaii den Auditeur-Militair. welk stuk onder overgifte van een door den Secretaris bij bovengenoemden Krijgsraad geteekend afschrift, aan beklaagde is beteekend op 14 September 1914.

Gelet op liet ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de getuigen op last van den auditeur-militair voornoemd gedagvaard:

Gezien de door den auditeur-militair ingediende schriftuur van eisch strekkende tot veroordeeling:

Gehoord den beklaagde,

Na overeenkomstig art. 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht te hebben beraadslaagd;

Overwegende dat beklaagde voor dezen Krijgsraad gehouden den 25sten September 1914 en 20sten November 1914 heeft terecht gestaan ter zake:

„dat hij op 11 Juli 1914 op kamer B 4 in kazerne No. 3 te Amersfoort, toeii de sergeant C. F. hem gelastte zijn werkkiel aan te doen, dreigend met opgeheven armen en gebalde vuisten op hem is afgekomen, hem dreigend toevoegende: „Ik zal jullie leereii;"

Overwegende dat liet aan beklaagde vertooiide en voorgehouden uittreksel uit liet Stamboek van de onderofficieren en minderen van het 13e Regiment Infanterie iiihoudt, dat beklaagde deii 12en November 1912 ter volledige oefening is ingedeeld bij het 2e Regiment Infanterie als achtergebleven loteling van de lichting 1911 uit de gemeente Roosendaal en Nispen (N.-Br.) onder No 6: den 3en November 1913 is overgeplaatst bij het 13e Regiment Infanterie:

Overwegende dat het aan beklaagde vertoonde en voorgeliouden uittreksel Krijgswettenblad No. 7613 geteekend in liet garnizoen 's-Hertogenbosch den 12en November 1915, door den kapitein A. A. van der P., den sergeant-majoor B. van K, en den recruut C. W. P. inhoudt, dut op gemelden datum in tegenwoordigheid van eerstgenoemden dooi deii tweeden genoemde aan den reciuut C. W. P. de Krijgsartikelen, voor het Krijgsvolk te Lande vastgesteld, duidelijk zijn voorgelezen,

Overwegende dat uit een en ander blijkt, dat aan beklaagde is bekend gemaakt dat hij onder de militaire tucht staat;

Overwegende, dat de beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft ontkend en heeft opgegeven:

„Mijn sectiecommandant, sergeant F. lieeft mij op 11 Juli 1914 op Banier B. 4 in kazerne No. 3 te Amersfoort gelast mijn werkkiel uit te trekken, toen ik in mijn tweede kleedingstuk gekleed was aangetreden. Ik heb tegen dezen last gevloekt en gemord. Na het uittrekken van liet tweede kleedingstuk, zei de sergeant F. tegen mij: „P. laten wij nu eens goed praten; je wist niet goed, wat je deed, je kent je eigen iiiet meer", waarop ik antwoordde: „sergeant, ga weg breng mij iiiet tot uitersten; als ze mij zoeken, kennen ze me niet;"

Overwegende, dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

Ch. F. sergeant bij het 16e Regiment Infanterie te Amersfoort:

Op 11 Juli 1914 's morgens tegen 7 uur kwam ik als sectie-commandant van beklaagde op kamer B. 4 van de Infanterie-Kazerne te Amersfoort: de tenue was uitgegeven, niet in het tweede kleedingstuk, maar in werkkiel. Beklaagde was echter iiiet in werkkiel en zeide, dat zijn werkkiel stuk was; dit bleek echter niet het geval te zijn: ik zei hem toen zijn werkkiel aan te trekken; hij trok zijn jas uit en vloekte en mopperde en haalde zijn werkkiel en kwam toen dreigende met gebalde vuisten en opgeheven armen op mij toe en zei: „Ik zal jullie leeren: ze moeten altijd mij hebben," waarbij hij vloekte en zei: „Ga weg sergeant". Beklaagde stond toen eerst ongeveer twee passen van mij af: hij is toen naar mij toegekomen, zijne houding was daarbij bepaald dreigend tegen mij; ik kreeg niet den indruk, dat de noorden „Ik zal jullie leeren", speciaal tegen mij waren gericht. Ongeveer 10 minuten later sprak ik lieni nog weer aan en vroeg

hem of bij er geen spijt van had: hierop antwoordde hij „Neen. Eiet kan mij niet schelen, ik kan er niet tegen;"

G. C. C., milicien-korporaal bij liet 16e Regiment Infanterie te Amersfoort:

„Op 11 Juli 1914 kwam sergeaiit F. als sectie-commandant van beklaagde op kamer B. 4. van de Infanterie-kazerne te Amersfoort en maakte beklaagde P. aanmerking, dat deze iiiet in liet n it gekleed was. Toen de sergeant hem zei de kiel aan te doen, gooide hij onverschillig zijn ransel af en trok zijne kleeding uit, daarbij vloekende en scheldende en daarbij zeggende: „Als je me zoeken wilt, zal je nog eens leeren kennen, wie of P. is." I-lierna kwam hij met opgeheven handen en gebalde vuisten eeii pas naderbij, den sergeant dreigend toevoegend; „Ga weg, sergeant". Mijn indruk was, dat de sergeant bedreigd werd:

H. d. V. milicien-korporaal bij liet 16e Regiment-Infanterie te Amersfoort:

Op 11 Juli L914 ± ï uur v.m. was ik op kamer H 4 van de 2de compagnie 1ste bataljon van liet 16de Regiment Infanterie te Amersfoort. Het tenue was in het wit gelast. De milicien P., die in het blauw gekleed was, moest voor den sergeant F. zicli verkleeden. Ik hoorde P. lievig uitvallen en vloeken, o. n. zeide hij: „Jullie zoeken me" of zoo iets dergelijks. Daarna liep hij heen en weer, zeggende: „Ik zal jullie wel krijgen", daarbij iiiet opgeheven armen en gebalde vuisten dreigend voor den sergeant gaande staan;

Overwegende dat de Krijgsraad op 25 September 1914 als deskundigen, ten einde eeii onderzoek naar beklaagdes verstandelijke vermogens in te stellen, heeft benoemd Dr M. J. van Erp Taalman Kip en T. J. Jaski, dat deze deskundigen, na alvorens beëedigd te zijn, een verslag hebben uitgebraclit, gedateerd Ariilieni 9 November 1914, waarbij żij, ter terechtzitting als deskundigen onder eede gehoord, zijn blijven volharden; dat zij hunne conclusie als volgt hebben geformuleerd: „dat de beklaagde lijdende is aan eene functioneele ziekte van het zenuwstelsel (waarschijnlijk hysterie): dat de krachtens die ziekte bestaande zeer liooge emotiviteit stellig voor eeii goed deel de oorzaak is vaii zijne vreemde handelingen en speciaal van het strafbare feit, waarvoor hij thans terechtstaat; dat liet echter niet is uitgesloten, dat bij anders gerichten wil van den beklaagde eenige remmende invloed op de geïncrimineerde daad was tot stand gekomen, zoodat zij iiiet gerechtigd zijn liet bestaan vall ontoerekenbaarheid hier als bewezen aan te nemen:

Overwegende, dat door de verklaringen der gelioorde getuigen, in verband iiiet bovenstaand oordeel der deskundigen, hetwelk de krijgsraad overneemt en tot het zijne maakt, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, alsmede diens schuld daaraan, behoudens dat de krijgsraad iiiet wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde aan den sergeant ook dreigend de moorden heeft toegevoegd: „Ik zal jullie leeren":

Overwegende dat het aldus bewezen verklaarde feit behoort te worden gekwalificeerd als:

„Als soldaat zijnen meerdere in rang met gebaren dreigen";

Verboden en strafbaai bij art. 99 Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande:

Gezien de artikelen 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (St.bl. No. 191), 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (St.bl. So. 64). 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 74 Militiewet.

Recht sprekende in naam der Koningin.

Verklaart den beklaagde schuldig aan het hem te laste gelegde feit, bewezen, gekwalificeerd en strafbaar zooals opgemeld;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene militaire detentie van drie en zeventig dagen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht van 11 Juli 1914 tot 7 Augustus 1914 en van 25 September 1914 tot 10 November 1914 bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht.

Spreekt hem vrij van hetgeen lieni nieer is ten laste gelegd.

Door den Krijgsraad te Arnhem benoemd als deskundigen om een onderzoek in te stellen naar de verstandelijke vermogens van C. W. P., gedetineerd alhier. beklaagd van insubordinatie, hebben mij. ondergeteekenden:

Dr. Van Erp Taalman Kip, Marcus Jacobus, Jaski, Tjeerd. Jan

na in handen van den Krijgsraad den bij de wet gevorderden eed te hebben afgelegd, ten einde aan die opdracht te voldoen:

1o. kennis genomen van de op de zaak betrekking liebberide stukken,

2o. zoo volledig mogelijk inlichtingen ingewonnen omtrent de voorgeschiedenis van beklaagde,

3o. den beklaagde, zoowel ieder afzonderlijk als gezamenlijk geestelijk en voor zooverre als dit voor dr zaak in kwestie van belang scheen, ook lichamelijk onderzocht.

Als resultaat vaii dit onderzoek deelen wij het volgende mede:

Anamnese (volgens stukken en eigen opgaven van beklaagde.)

C. W. P., geboren 12 November 1891 te Bleskensgraaf (Zuid-Holland) heeft zijn rader en moeder niet gekend, zoodat omtrent zijn prilste jeugd en geboorte geen inlichtingen te verli-rijgen zijn.

In 1893 zijn zijne ouders kort na elkander gestorven, volgens zijn zeggen aan cholera ?: het kan echter ook influenza geweest zijn.

Van de elf kinderen der familie zijn op heden nog maar vijf in leven, waarvan de oudste, een broeder, 32 jaren oud, successievelijk gevolgd door een zuster van 28 jaren. een broeder van 27 jaren, een zuster van 24 jaren en hemzelf, *22* jaren. Van de overleden broeders en zusters weet hij alleen mede te deelen, dat de oudste van liet elftal, en de jongste, die achter hem komt gestorven zijn

aan hem onbekende ziekte en eeii zuster op 19 jarigen leeftijd vermoedelijk aan eeiie longaandoening.

Voor zooverre hem bekend komt in de familie geen zenuwziekte of krankzinnigheid voor. Op ongeveer 2 jarigen leeftijd ouderloos, is hij groot gebracht bij eeii oom J. F., landbouwer, die zelf een gezin had bestaande uit vijf kinderen. Net eigen broers en zusters is hij niet opgevoed, aangezien zij ieder afzonderlijk in een gezin werden verpleegd. Met hen kwam hij dus weinig in aanraking, ging niet met hen op éénzelfde school en zag of sprak broeders of zusters zelden.

Vanaf ongeveer zesjarigen leeftijd is door hem de lagere school doorloopen, hij kon volgens zijn zeggen liet onderwijs goed volgen en beeft daarna geen inrichting van onderwijs meer bezocht. Behalve aan „mazelen" op jeugdigen leeftijd, heeft hij nimmer een ernstige ziekte doorstaan.

Na het verlaten der school was P. tot op 14 jarigen leeftijd bij zijn oom als hulp bij den landbouw werkzaam, doch omdat hij het minder goed niet zijn oom kon vinden. verwisselde hij het landbouwwerk met dat van knecht bij de binnenvaart o.a op een tweemast aak. varende van Zeeland naar Ruhrort om steenkool te halen en diende iii den tijd van twee jaren, tot zijn 15e jaar bij drie bazen en verder van 16 tot 18 jaar te Schiedam op een glasfabriek, daarna in Duitschland op steenfabrieken achtereeiirolgens in Loberich, Kempen, Kaldekirche gedurende drie jaren, verminderd met ruim 10 maanden, die hij wegens drie delicten in gevangenschap doorbracht. Zijn gaan naar Duitschland hield niet alleen verband met zijn veroordeeling tot opzending naar de tuchtschool — waarover straks — doch geschiedde mede op aanraden van vrienden, die eveneens aldaar gingen werken om meer te verdienen.

Met justitie en politie zou hij meermalen in aanraking zijn geveest: n.l. te Schiedam eenige malen wegens straatschandaal en verzet tegen de politie in gemeenschap met andere lieden rail de glasfabriek, steeds onder invloed van sterken drank, volgens zijn opgave iiieer dan vier malen en is hij de laatste maal veroordeeld tot opzending naar de tuchtschool, welk vonnis niet voltrokken is. omdat hij zich door uit te wijken naar Duitschland, daaraan onttrokken heeft: iii Duitschland veroordeelcl door de strafkamer te Cleve 29 Sept. 1910 tot 5 maanden gevang: wegens bedreiging en mishandeling, id. door de strafkamer ambtsger. Crefeld 22 April 1912 tot 4 maanden en 1 week gevang: wegens zware mishandeling, twee malen gepleegd, id. door liet Schöffengericht te Herdingen 26 Sept 1912 tot 1 maand gevang: wegens wederspannigheid.

P. verklaart, dat de delicten steeds begaan zijn onder den invloed van alcohol, op de vraag of hij veel of weinig dronk, zegt hij, dat liet vaii twee borrels niet kan komen en dat hij wel eens zei borrels of meer gebruikt heeft.

Na liet verstrijken van de laatste straf over de grenzen gezet en in Holland teruggekeerd, merd hij 12 November 1912 ter volledige

oefening ingedeeld als achtergebleven loteling van de lichting 1911 te 's Hertogenbosch, – vandaar op 3 November 1913 overgeplaatst naar Roermond – van af 17 November 1913 tot 14 Juni 1914 militaire detentie en op dien datum terug hij zijn korps te Roermond en op 4 Juli 1914 gedetacheerd bij liet 5e Reg. Inf. te Amersfoort en ingedeeld hij de tuchtklasse: — in Augustus 1914 verbandhoudende met de mobilisatie van het leger opgezonden naar liet depôt te 's Gravenhage om op den 28sten van denzelfden maand weder te Roermond te worden geplaatst.

In den militairen dienst zou hij het aanvankelijk goed hebben kunnen schililieii. — toonde ambitie eii leerde goed. Mede op aansporen van zijn compagniescommandant en deels uit eigen aandrang heeft hij zich voor de opleiding tot korporaal c.q. sergeant opgegeven, van welke goede voornemens einde 1912 en begin 1013, door opname in 't militair hospitaal, gedurende ongeveer zes weken, niets is gekomen en later ook niets, vermoedelijk om andere redenen den dienst betreffende.

Volgens 's mans beweren is zijn lust in den dienst gedaald door de vele straffen door hem ondergaan, doch deelt hij bij eene andere gelegenheid tot geneeskundig onderzoek mede na het verstrijken van zijn straf wel weer in dienst te willen blijven, echter niet geplaatst te willen worden in Roermond, almaar hij meent zijn ongeluk te gemoet te gaan. Overal elders zal liet met hem goed gaan, doch te Roermond niet, alwaar hij zal moeten dienen oiider denzelfden sergeant, die hem — volgens zijn beweren — op 3 November 1913 bij liet overbrengen in de provoost, waartegen hij verzet pleegde, in liet gezicht had geslagen en welken sergeant hij haat. Zijn strafregister geeft de navolgende straffen aan:

3-12-1912 Zes dagen kwartier-arrest wegens onordelijk gedrag en onbehoorlijke houding tegen een Iiorporaal.

9-4-1913 Tien dagen politiekamer wegens liet bezigen van een ongepaste uitdrukking tegen een korporaal,

26-4-1313 Vier dagen politiekamer wegens in 't openbaar zonder toezicht zwemmen,

3-6-1913 Acht dagen provoost, gemankeerd en den volgenden dag binnengekomen,

84-6-1913 Twee dagen politiekamer wegens onordelijk gedrag na liet avondappel,

9-7-1913 Acht dagen provoost te water en te brood wegens eerste desertie.

16-1-1914 Geldboete. – vier weken gevangenisstraf, — drie maanden milit. gevangenisstraf — drie maanden militaire detentie enz. wegens dronkenschap, insubordinatie en wederrechtelijk vernielen van goed aan een ander toebehoorend.

15-6-1914 Twee dagen provoost wegens wanordelijkheid,

24-6-1011 Acht dagen provoost, wegens dronkenschap,

3-7-1914 Tuchtklasse wegens voortdurend zich schuldig maken aan ernstige overtredingen tegen de krijgstucht en dronkenschap,

21-7-1914 Vier dagen provoost, wegens als arrestant geplaatst in de arrestkamer met groote letters op tie muur gekrast: „Onschuldig in voorarrest, ook de dag der vergelding komt".

Volgens eigen mededeeling heeft hij ook vrienden en omgang met kameraden die zich beter gedragen dan hij zelf. Behoudens de ziekte in December 1912 doorgemaakt, die gepaard ging met buikklachten, behandeling mrt dieet, zou hij nimmer ecii ernstige ziekte hebben doorgemaakt. Er bestaan bij hem geen duizelingen — nu en dan heeft hij hoofdpijn. — een schedelverwonding heeft nimmer plaats gehad; geen krampen. Overigens heeft hij geene klachten. Syphilis of gonorhoea worden ontkend, op geslachtelijk gebied zou eene normale helioefte en bevrediging bestaan.

Status praesens:

Deze jonge man van 22 jaren met eenigszins bleek uiterlijk wekt den indruk licht melancholisch te zijn en in hooge niate onverschillig. Zijn antwoorden zijn kort, op eenigszins afgebeten toon. De onverschilligheid strekt zich niet uit tot zijn uiterlijk aangezien hij de met haar dunbegroeide plekken op zijn schedel door liet lang laten groeien der overige hoofdharen bedekt en met een gebogen lijn laag op zijn voorhoofd zijn voor een soldaat te weelderigen haardos laat hangen. Zijn linker gezichtshelft is iets kleiner daii rechts. de nasolabiaalplooi rechts iets duidelijker clan links, — de tong wordt eenigszins naar rechts uitgestoken. Het onderzoek van cor en pulsmonen levert geen afwijkingen op, De poli is 60 slagen per minuut, vulling en spanning is normaal. De pupillen zijn gelijk, wijd, zij reageeren op licht. Er bestaat een liclite fijne tremor van de zacht gesloten oogleden, liclite mystagmusachtige trekkingen bij zijdelingsche bewegingen, overigens zijn de bewegingen normaal. Handen en onderarmen halverwege en ook de voeten zijn licht livide cyanotisch van kleur en voelen koud aan: er bestaat lichte zweetsecretie aan de voeten.

Oppervlakkige reflexen.
- Cornea reflex aanwezig.
- Epigastrium reflex aanwezig.
- Cremaster reflex hoog, beiderzijds gelijk.
- Pharynx reflex aanwezig.
- Voetzoolkittelreflex afwezig.

Diepe reflexen
- Reflex v d onderarm eenigszins hoog.
- Kniepeesreflex hoog geen duidelijk verschil.
- Achillisreflex hoog — beiderzijds gelijk.

Tastzin ongestoord.

Fijn gevoel aan de extremiteiten in hoofdzaak opgeheven: over de thorax bestaat eene onregelmatige verdeeling van gevoellooze plekken en van ongestoord pijngevoel. Er bestaat geen duidelijk verschil tusschen links en rechts. Geen pijnlijke drukpunten; — geen clavus, — geen globus.

Spierstelsel goed ontwikkeld. De dynamometer geeft aan rechterhand 129, 132, 125, 129, linkerhand 103, 101, 92, 110.

Er bestaat geen dermographie.

De urine bevat geen suiker of eiwit.

Phychisch onderzoek:

P. is een verstandelijk goed ontwikkeld individu, is in tijd en plaats goed georirnteeid en geeft blijk iets meer te weten dan nieii gewoonlijk van dergelijke menschen kan verwachten.

Een en ander blijkt uit eert onderzoek naar zijn 1e schoolkennis.

Vraag: Waar komt ge Oostelijk ons land uitgaande?

Antw.: In Duitschland.

Vraag: En dan verder Oostelijk?

Antw.: In Rusland en in Japan doch door de zee en over Siberië.

Vraag: En verder Oostelijk van Japan?

Antw.: (Geen antwoord).

Vraag: Waar komt ge van ons land uit in Westelijke richting?

Antw.: In de Noordzee -- Eugeland - - Noord Amerika - - Indische Oceaan.

Vraag: Hoe lang bestaat ons land als Koninkrijk?

Antw.: Van af 1813.

Vraag: Wat was het voor dien tijd?

Antm.: Een republiek.

Vraag: Wat gaf tot die wijziging aanleiding?

Antw.: De afscheiding van België.

Hij herstelt zijne vergissing, deelt mede dat de afscheiding in 1830 plaats had en dat wij ons hebben vrijgevochten van Frankrijk dooi hulp van Duitschland en Engeland.

2e Rekenen: Uit het hoofd gerekend en vlug geantwoord het navolgende: 9 8 = 72; 11 × 12 = 132, 14 × 16 = 224, 16 × 24 = 384.

112
39 af
73

Het schrijven van eenvoudig schrift gaat goed.

3e Inprentingsvermogen: Het nazeggen van getallen van zes en meer cijfers gaat de meeste keeren zonder fouten:

o.a. 913274: geen antwoord.
381749 1e keer fout: 2e keer goed.
218472 1e keer goed.
6297574 1e keer fout, 2e keer goed.

4e Associatie: Een associatieproef daarin bestaande, dat den beklaagde achtereenvolgens een reeks gewone Hollandsche woorden worden opgenoemd, telkens met verzoek naar aanleiding van het hem opgegeven woord het eerste hem in de gedachte komende woord op te schrijven, geeft de eerste maal (14 October) het resultaat, dat hij op 48 van de 50 hem qenocmde woorden antwoordt op zeer normale wijze en blijkbaar zonder dat hem dit eenige moeite kost.

Als voorbeeld noemen we slechts de eerste 10 associaties: vinger-

hand; weegschaal-gewichten: bus-deksel: geraamte-lichaam: peer-appel; knecht-baas; karpet-kleed; onkruid-groente: Iznoop-jas. Op twee woorden kon hij echter geen associatie geven, nl. op mosterd en op strik. Hoewel het uitblijven van een of twee associaties op zichi zelf niets bijzonders is, viel liet ons hierop. dat het twee op elkaar volgende moorden waren, zoodat er eenige reden was te denken aan de mogelijkheid, dat het uitblijven der associaties op die beide moorden niet berustte op de moeilijkheid dier woorden, doch op een bijzonderen bewustzijnstoestand, waarin de onderzochte verkeerde op bet oogenblik, dat hem die twee woorden werden voorgelezen.

Ten einde hieromtrent zekerheid te krijgen, werd op 16 October nog eens een dergelijke proef genomen en nu niet een reeks van 100 woorden waarin naast zeer gemakkelijke ook enkele moeilijke waren gevoegd; om te zien of het speciaal de moeilijke woorden waren. waarop eene reactie zou uitblijven.

Het resultaat was nu mat den aard der geleverde associatie's betrof weder hetzelfde.

Het zij11 gewone, zeer voor de hand liggende gedachtenverbindingen, zooals die door een normaal, speciaal iiitellectueel normaal mensch, plegen te worden geleverd. De tien eerste kunnen dit weêr aantoonen: stof-kleed: wond- hand: haas- jager; uur-horloge, kersbooin: brood-bakker, poes-huis: bank-tuin: dorst-water: bes-boom: Maar opvallend is nu, dat hij bij dezen proef 36 maal van de 100 geen reactie weet te geven en na eenig wachten moet worden overgegaan tot het vol–ende woord. Dit aantal is buitengewoon groot, zooals eigenlijk nooit voorkomt. Het is van belang, dat zeer dikwijls eeii reeks woorden achtereen niet beantwoord worden. eens 7. eens 5. meerdere malen 3 of 2: sleclzts driemaal komt het voor dat één enkele reactie uitblijft voorafgegaan en gevolgd door normale associaties. De woorden waarop de reactie uitbleef waren: hak, muts, gracht. *tijd*, *huur*, streep, wesp, *drift*, vest, prins, *gas*, *roem*, dijk, reis, zand. borstel, onweer, kwartje, mantel, *dokter*, winkel, *servies*, *ondeugd*, koord, servet, schilderij, *sprinkhaan*, meubel, ijzer, baker, bijbel, berg, spuit, bok, *gom*, *guit*. De elf onderstreepte woorden zijn die, welke om de een of andere reden eenigszins moeilijk kunnen zijn. Zoo b.v. zegt bij bij navraag niet te weten wat sprinkhaan en guit beteekenen. Vervolgens is voor iemand. die blijkens de door hem geleverde associaties een sterk gezichtsmensch blijkt te zijn, (wat hier liet geval is) het gewoonlijk nog al lastig op abstracte begrippen te associeeren. Hierniede wordt dus liet uitblijven van associaties op de n oorden tijd, huur, drift, r o e i ~ondeugd, begrijpelijk. De woorden gas, servies en gom kunnen als voor hem zoo al niet onbekend maar dan tocli ongewoon worden beschouwd; terwijl eindelijk het uitblijven van een associatie op dokter, terwijl iemand door twee dokters wordt onderzocht, verklaart zou kunnen worden door het moeilijke eener keuze tusschen verschillende woorden, die min of meer tegelijk opduiken. Maar met al deze verklaringen

blijven dan nog 25 uitlatingen over, nog steeds, een ongehoord groot getal en daaronder op enkele der meeste eenvoudige woorden zooals: gracht, streep, n-esp, vest, prins, dijk, zand, kwartje, spuit. enz. die, nooit aan iemand moeite geven. Ook blijkt uit het feit dat hij op enkele veel moeilijker woorden ook een associatie gaf, dat liet niet de aard van liet moord is dat den doorslag geeft. Associaties als stof-kleed, park-wandelplaats, en vooral figuur-teekenen. illustreeren dit.

Het hier besproken verschijnsel der vele uitlatingen nijst zonder twijfel op eene afwijking. Welke afwijking hier iiioet worden aangenomen zal in de samenvatting vau liet onderzochte ter sprake komen.

Samenvatting en Conclusie.

Voor de beoordeeling vaii den geestestoestand van beklaagde en speciaal voor liet antwoord op de vraag naai. de toerekenbaarheid voor liet hem ten laste gelegde zijn liet vooral twee feiten, die naar voren moeten worden gebracht;

1°. de goede ontwikkeling van het verstand, zoowel blijkende uit de kennis. die hij op school en op andere wijze heeft verkregen, als uit de resultatateii vau liet psychologisch onderzoek.

2". tie zeer eigenaardige stemmingsafwijking die tijdens het onderzoek bleek.

Ad. 1. Het is van belang liet ontbreken van intellectuecle afwijkingen met zekerheid vast te stellen, omdat hiermede de mogelijkheid van twee ziekelijke toestanden. tlie de reeks zijner strafbare en vreemde daden gemakkelijk zouden verklaren zoo goed als geheel vervalt. n.l.:

Imbecillitas, en Dementia praecos.

Zijn eigen zeggen, dat hij op school goed heeft kunnen meekomen wordt volkomen bevestigd door de kennis. die hij nu nog bezit. door zijn rekenvermogen, liet nazeggen van cijfers en eindelijk ook door de positieve resultateiz van het associatie onderzoek.

Eii evenzeer als deze feiten imbecillitas uitsluiten. evenzoo maken zij eene beginnende dementia praecox zoo onwaarschijnlijk, dat er van practisch standpunt niet verder over behoeft te worden gedacht.

Ad 2. Zijn stemming is vreemd. De afwijking is nogal gecompliceerd. In de eerste plaats kan een melancholisch element worden vastgesteld. Hij is gedrukt, weinig bewegelijk, langzaam in zijn reacties. geremd. De man ziet er uit als iemand. die iiiet lachen kan. En dat melancholische gaat gepaard met een zekere apathie, onverschilligheid, maar toch ook iiiet zuiver iets baloorigs; iets verbitterends, vijandigs is iiiet te miskennen. Komt dit tijdens liet onderzoek. gedeeltelijk door zijn houding gedeeltélijk door zijn woorden uit, het baloorige vijandige is ook in zijn daden, speciaal zijn strafbare daden duidelijk aan te toonen.

Het weigeren, als hij iii de provoost moet. zijn stroozak daarheen te brengen is eeii typische uiting van baloorigheid van iemand, die nieent onrechtvaardig behandeld te worden en claardoor nu reageert op een wijze, die alleen in zijn eigen nadeel uitloopt. En het gevoel van slecht behandeld te zijn knoopt zich vooral vast aan den slag

in 't gezicht die hij bij diezelfde gelegenheid van een sergeant zou hebben gekregen, welk feit of voorstelling hem zoozeer is blijven vervullen, dat hij daarop alleen de overtuiging grondt, dat hij in Roermond nooit zal kunnen dieiieii zonder voortdurend gestraft te worden. Ieder der hier genoemde elementen, zoowel het melancholische als liet vijandige wijst op eene ziekelijk prikkelbare stemming en dus ligt het voor de hand ook de straf bare daad, waarvoor hij thans terecht staat, aan die ziekelijke prikkelbaarheid toe te schrijven. De aard van de daad in quaestie stemt volkomen met die oorzaak overeen; zoowel het geheel ongemotiveerde van zijn optreden, het blijkbaar volkomen over liet hoofd zien der gevolgen, als ook zijn uiting, volgens verklaring van den sergeant F: „Ik zal jullie leeren, dat gedonder altijd en jullie moeten mij g.v.d. altijd maar hebben." zijn bij iemand met ongestoorde verstandelijke vermogens slechts door een zeer abnormalen gemoedstoestand verklaarbaar en aangezien er geen feiteii hadden plaats gehad. die als voldoende reden voor eene zeer heftige reactie kunnen gelden, moet hier eene zeer groote eniotiviteit worden aangenomen. En 12 dagen later. 23 Juli 1914 vertoont hij nog steeds dezelfde groote prikkelbaarheid dezelfde vijandige gevoelens als hij zegt: „ik zweer, dat ik wraak zal nemen, als ik gestraft word", om daarna met zijn vuist dreigend te zeggen: „ik haat alles wat den dienst betreft en wat daarin is". Waarop hij in snikken uitbarst en iri vrij duidelijke woorden te kennen geeft van plan te zijn zich van kant te maken, waarna dan ook eenige oogenblikken later een ernstig gemeend tentamen suicidië door ophanging volgt.

Het is dus duidelijk, dat de tijdens het onderzoek waargenomene afwijkingen der stemming, de melancholische, apathische en agressieve neiging ook vóór den tijd vaii ons onderzoek al bestaan hebben en in oogenblikkelijke afwisseling om den voorrang streden.

Het reelit om deze stemmingsafwijkingen ziekelijk te noemen en ze niet alleen voor normaal-psychologisch verklaarbaar aan te zien. ontleenen we ten eerste aan den graad der afwijking. Een gezond mensch ondergaat onder invloed vaii uitwendige invloeden ook oogenblikken vaii emotie, doch niet in die mate.

En ten tweede is er bij hem geen harnionie tusschen zijn verschillende stemmingen.

Hij heeft tal van straffen ondergaan lieeft nooit eenig bewijs gegeven, dat hij zich van die straffen als zoodanig iets aantrekt: hij heeft nooit getoond dat eenige straf remmend werkte voor de toekomst. Een overdreven opzien tegen de hem wachtende straf uit eenig normaal psychologisch inzicht, zooals schaamte, is geheel ondenkbaar. Men kan in zijn gemoedstoestand op 23 Juli onmogelijk zien de reactie op werkelijke feiteii, daardoor is zijn tentamen suicidië niet verli-laarbaar. Men moet aannemen eeiie ziekelijke verwerking dier feiteii. eene abnorniale roorstelliiig van de nerkelijkheid door hem gemaakt.

De vraag nu, welke is de aard dier ziekelijke afwijking.

Drie ziekten kunnen in aanmerking komen n.l. hysterie, epilepsie en paranoia (vervolgingswaanzin)

De eerste kan vrijwel alles wat ons op dit oogenblik van den beklaagde bekend is, verklaren. Het aannemen eeiier hysterie wordt nog gesteund door enkele lichamelijke symptomen, als liet vleksgewijze ontbreken van het pijngevoel, liet, opgeheven zijn van de voetzoolreflex, de koude cyanotische handen en de nystagmusachtige oogbewegingen. Het eenige wat twijfelen doet is het sterk op den voorgrond treden der vijandige opvatting van de buitenwereld. Zeker kan ook dit bij hysterie voorkomen, docli dat dit verschijnsel bij deze ziekte in zoo' hooge mate optreeclt. is niet gewoon. Wanneer wij cle reeks strafbare daden door beklaagde begaan overzien en vooral als men liet geheel onbegrijpelijke, het zoo weinig niet uitwendige oorzaken in verband staande dier daden overweegt dan zou epilepsie de meest aannemelijke verklaring zijn, Maar, het is ons niet gelukt eenig ander verschijnsel te vinden, dat de diagnose epilepsie kan steunen. Noch van toevallen, noch van duizelingen, is ons iets bekend geworden. En ook wijst niets er op, dat beklaagde van een zijner strafbare daden een slechts gedeeltelijke herinnering zou hebben. De enkele punten van verschil tusschen ziin verklaring en die van anderen zijn niet grooter dan in het algemeen tusschen verklaringen van verschillende getuigen plegen te bestaan; zelfs de direct aan beklaagde gestelde vraag of hij zich altijd goed herinnert wat hij had gedaan eii of liet iiiet voorgekomen is, dat door anderen dingen van hem werden verteld, waarvan hij niets meer wist, wordt door hem ontkennend beantwoord. En daarmede vervalt het groote argument voor liet aannemen eeiier epilepsica.

Blijft over de paranoia. Zijn herhaalde uitingen, waaruit blijkt, dat hij meent gezocht te worden, zouden hieraan kunnen doen deuken. Echter begint de paranoia gewoonlijk toch anders. Van een waansysteem is ons niets gebleken, zoodat eene positieve diagnose ook iii deze richting niet mogelijk is

Beklaagde is een bijzonder sprekend ai-gument voor de wenschelijkheid eene betere gelegenheid tot observatie te hebben bij forensisch onderzoek. dan ceii huis van bewaring aanbiedt. Wellicht zou observatie in een psychiatrische kliniek de mogelijkheid voor het stellen eener zekere diagnose geven. Onder deze omstandigheden iiioeteii n ij ons daartoe onbevoegd verklaren, waarbij we overigens de opmerking niet willen achterhouden, dat er overgangen tusschen verschillende functioneele zenuwziekten, zooals hysterie en paranoia voorkomen, waarbij ook langdurige observatie verschil van opvatting toelaat.

Echter kunnen we wel verklaren, dat alles bijeengenomen, de diagnose hysterie hier ons de meest waarschijnlijke dunkt.

De vraag naar de toerekenbaarheid wordt in verband met de onzekerheid der diagnose ook moeilijk zeker te beantwoorden. Moest de diagnose paranoia luiden, dan zouden we iiiet kunnen twijfelen aan ontoerekenbaarheid. Met de diagnose hysterie zou de zaak anders gelegen zijn.

Dat men ook daar met een ziekte te doen lieeft is zeker. Dat ook deze zieke als zoodanig een abnormale emotiviteit bezit, die hij inderdaad iiiet willekeurig zich heeft toegeëigend, doch die voor hem een groot ongeluk is. staat vast. En daarmede is aangetoond een der belangrijkste oorzaken voor zijn vreemde handelingen in casu ook voor de daad hier in quaestie. Maar niet aangetoond is. dat nog niet eenig ander moment meespeelt, een gebrek aan wil of heter nog een positieve onwil om zich eenigszins te beheerschen. Zonder eenige restrictie aannemend, dat deze man krachtens den ziekelijken toestand niet ill staat is zich zoodanig te beheerschen als een gemiddeld mensch dat gewoon is, moeten we de vraag openlaten, of bij dat onvermogen tot zelfbeheersching nog iiiet zich heeft gevoegd een onvoldoende inspanning, een zich laten gaan, een element dus, dat iiiet buiten het bewustzijn omgaat en iiiet ongevoelig is voor invloeden van buiten, niet onverbeterbaar.

En hier nu is het de reeds genoemde associatieproef. die een indruk in bepaalde richting geeft. Er was een groot verschil in de resultaten der beide proeven op 14 October en 16 October. Dat dei laatste was veel slechter. Zijn stemming was dien dag ook veel minder goed. Hij was norscher, trager. Wij twijfelen niet dat hij dien dag buiten zijn wil om grootere moeite had met den proef dan de vorige keer, dat de associaties moeilijker gingen. Maar ook toonde hij minder lust. Nu is het mogelijk, dat die twee zaken naast elkaar stonden als effecten van één oorzaak. Maar ook is het mogelijk, dat door de grootere moeite bij hem groeide een gevoel van onwil en zich daarbij kwam voegen en aldus het resultaat nog slechter maakte dan het anders zou gren-eest ziin. Dat iemand erns vijf en eens zeven woorden achtereen zonder associatie laat is iets eenigs en past iiiet bij den normalen inhoud der wel geleverde associatie. En deze grootste uitlatingen waren bijna alleii vrij gewone antwoorden: n.l. servies, borstel, onweer, kwartje, mantel en dokter, winkel, meubel, ijzer, baker, bijbel, berg.

Tegenover een dergelijk feit kan men de gedachte niet van zicli afzetten, dat een eenmaal opduikende onwil door hem zonder eenig bezwaar, zonder eenig verzet norclt toegelaten te groeien eii dat ook een dergelijk element van ben ust iiiet willen doen, zooals liet hoorde, bij de geincrimineerde daden eenigen invloed zou hebben kunnen uitoefenen.

Zoo kunnen we dan de conclusie formuleeren dat de beklaagde lijdende is aan eeiie functioneele ziekte van liet zenuwstelsel (waarschijnlijk hysterie)

dat de krachtens die ziekte bestaande zeer hooge emotiviteit stellig voor een goed deel de oorzaak is van zijn vreemde handelingen en speciaal van liet strafbare feit, waarvoor hij thans terecht staat: dat liet echter niet is uitgesloten, dat bij anders gerichten wil van den beklaagde eenige remmende invloed op de geincrimineerde daad

was tot stand gekomen, zoodat wij niet gerechtigd zijn liet bestaan van ontoerekenbaarheid hier als bewezen aau te nemen.

Arnhem, 9 November 1914.

T. J. JASKI.
DR. M. J. VAN ERP TAALMAN KIP.

TWEEDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM.

Vonnis van 8 *Januari* 1915.

(Geapprobeerd door liet Hoog Militair Gerechtshof bij resolutie van 5 Februari 1915).

President: Mr. Th. Evekink.

Leden: L. A. H. Lamie, G. X. de Wendt, A. Gelderman en B, W. Kraake

Auditeur-Militair: Mr. TT. P. van Meurs.

Valschheid in geschrifte. Vervalsching van een militair vrijbiljet voor vervoer per spoor.

Waar in de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad een ander feit, (voltooid misdrijf) wordt ten laste gelegd dan in het bevelschrift tot bijeenkomen van den krijgsraad (poging) is er geen recht tot straf/vordering aanwezig. Het H. M. G. acht deze beslissing onjuist, omdat de beschikking tot verwijzing, volgens art. 14 R. L. enkel eene omschrijving van het ten laste gelegde feit behoeft te bevatten, terwijl dan uit de in te winnen informatien later zal kunnen blijken, welk het rechtskundig karakter van dit feit is en in welken rechtskundigen vorm het dus zal moeten worden te laste gelegd.

Het Hof neemt nochtans met de uitspraak van den krijgsraad genoegen omdat het i.c. practisch weinig verschil maakt en bovendien de door den krijgsraad gegeven vrijspraak, zij het op andere gronden, toch in stand zou moeten blijven.

IN NAAM DER KONINGIN.

Vonnis van den Krijgsraad in liet Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem

in zake:

De Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnlieni, ambtshalve eischer:

tegen:

M. W., oud 23 jaar, geboren 11 Februari 1891 te Beuningen (G),

milicien-tamboer, 11e Regiment Infanterie te Ede, niet gedetineerd, beklaagde,

De Krijgsraad in liet Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem;

Gezien de beschikking tot verwijzing iiaar den Krijgsraad van den Garnizoens-Commandant te Ede, dd. 3 December 1914,

waarvan afschrift is gelaten aan beklaagde:

Gezien het bevelschrift tot liet bijeenkomen van den Krijgsraad van den Commandeerenden Officier van liet Gariiizoeii der Hoofdplaats rail het 9e Militaire Arrondissement d.d. 19 December 1914;

niet de aan den voet daarvan gestelde te laste legging van den Auditeur-Militair, welk stuk onder overgifte van een door den Secretaris bij bovengenoemden Krijgsraad geteeliend afschrift aan beklaagde is beteekeiid op 24 December 1914:

Gelet op liet ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gezien de door den Auditeur-Militair ingediende schriftuur van eisch strekkende tot veroordeeling;

Gehoord den beklaagde;

Na overeenkomstig art. 193 van de Reclitsplegiiig bij de Landmacht te hebben beraadslaagd:

Overwegende dat beklaagde voor dezen krijgsraad, gehouden den 8 Januari 1915, heeft terecht gestaan, ter zake:

dat hij te 's Gravenhage, 1e omstreeks 22 November 1914 heeft vervalscht het navolgende geschrift dat bestemd was om tot bewijs van eenig feit te dienen, niet het oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken:

Serie E No. 34145 Nederlandsche Spoorwegen, Militair vrijbiljet 3de klasse. Geldig voor eene reis heen en terug van Ede naar 's Gravenhage en terug voor den milicien W. van 2-I 11de Regiment Infanterie. De commandant van de compagnie J. C. Donker. Datum heenreis 20—11—14. Datum terugreis 22- 11 — 14.

door den datum terugreis 22 November te vervalschen in 23 November vóórdat hij op 23 November 1911 liet onder 2° onisclireven feit pleegde; 2o. op 23 November 1914 opzettelijk gepoogd heeft daarvan gebruik te maken als ware het echt en onvervalscht, door liet aan het station Staatsspoor te vertoonen ten einde tot den treiii te worden toegelaten en als reiziger te worden vervoerd naar Ede, terwijl de uitvoering van liet misdrijf niet is voltooid alleen tengevolge van de van zijnen mil onafhankelijke omstandigheid dat de vervalsching is ontdekt hij de vertooiiiiig van het biljet terwijl uit liet gebruik in beide gevallen nadeel kan ontstaaan.

Overwegende dat liet aan beklaagde vertoonde en voorgeliouden uittreksel uit het Stamboek van de onderofficieren en minderen van het 11e Regiment Infanterie inhoudt, dat beklaagde den 20 September 1911 ter volleclipe oefening is ingedeeld als loteling van de lichting 1911 uit de gemeente Beuningen (Geld.) onder No. 8.

Overwegende dat het aan beklaagde vertoonde en voorgehouden uittreksel Krijgswettenblad No 18034 geteekend in het garnizoen te Nijmegen den 20 September 1911, door den Eersten Luitenant J. J. Q.

den Sergeant-Majoor-administrateur A. M. en den recruut M. TT., inhoudt. dat, op gemelden datum in tegenwoordigheid van eerstgenoemde door den tweeden genoemde aan den recruut M. W. de Krijgsartikelen, voor het Krijgsvolk te Lande vastgesteld, duidelijk zijn coorgelezeii.

Overwegende dat uit een en ander blijkt, dat aan beklaagde bekend is gemaakt dat hij onder de militaire tucht staat:

Overwegende, dat wat liet in aanhef en sub 2⁰ ten laste gelegde feit betreft de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad liet feit hetwelk ten laste wordt gelegd, omschrijft als voltooid misdrijf terwijl het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad ten laste legt poging tot datzelfde misdrijf.

Overwegende dat derhalve blijkt, dat de Commandeerende officier van oordeel was. dat hier voltooid misdriif aanwezig was. waaruit volgt, dat mocht uit de in te winnen informatiën zijn gebleken, dat er slechts van poging tot datzelfde misdrijf sprake was. de Auditeur-militair den Commandeerenden officier had moeten adviseeren diens beschikking te wijzigen opdat overeenstemming werd verkregen tusschen hetgeen aan beklaagde bij de beschikking tot verwijzing naar en hij het bevelschrift tot het bijeenkomen van deii Krijgsraad werd ten laste gelegd.

Overwegende, dut die overeenstemming niet is verkregen en in ieder geval in de beschikking tot verwijzing een ander feit ten laste wordt gelegd, als in liet bevelschrift tot bijeenkomen vaii den Krijgsraad, zoodat terzake van hetgeen bij dit laatste anders wordt ten laste gelegd als hij de verwijzing is opgenomen geen recht tot strafvordering aanwezig is.

Overwegende, dat beklaagde derhalve ter zake van het iii aanhef en sub 2° vermelde behoort te worden vrijgesproken.

Wat het iii aanhef en sub 1° ten laste gelegde betreft:

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven, liet aan mij vertoonde militair vrijbiljet 3e klasse, tcii name vaii milicien TT. Serie I No. 34145 is het biljet op welk biljet ik zelf in den datum vaii terug reis de 22 heb veranderd in 23. Ik verklaar verder, dat ik op 20 November 1914, iiiet verlof ben gegaan naar 's-Braveliliagr, nadat ik van den Sergeant van de week liet mij vertoonde militair vrijbiljet Serie L No. 34145 had ontvangen

Op dit biljet was toen ingevuld als datum terugreis 22-11-14. Ik heb te 's Gravenhage de 22 veranderd in 23. Ik had namelijk in den avond 22 November 1914 den treiri gemist te 's-Gravenhage en had geen geld om op 23 Novembsr d.a v. terug tr reizen naar Ede. Ik heb aldus 23 Movember 1914 gereisd op een vervoerbewijs met strook hetwelk ik te 's-Gravenhage van den Stations-Commandant heb gekregen, wijl mijn vervalscht militair vrijbiljet 3e klasse Serie E No. 34145 was afgenomen door eenen Sergeant, die ter controle diende op hét perron, 't was toen zoowat half drie.

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1e. H. F. J. L. fourier bij tie 2e Compagnie, 1e Bataljon, 11e

Regiment Infanterie te Ede. Ik verklaar dat ik het militair vrijbiljet 3e klasse Serie E. No. 34145. hetwelk mij hier heden wordt vertoond en hetwelk bestemd was voor den milicien W. van de 2e Compagnie 1e Bataljon 11e Regiment-Infanterie met de data, heenreis 20-11-14 en terugreis 22-11-14 zelf heb ingevuld en dat ik dit biljet met alle andere biljetten aan den Sergeant der week heb gegeven. Ditzelfde vrijbiljet heb ik latei teruggezien op het compagniesbureel met gewijzigde datum voor terugreis. De datum van terugreis (was) veranderd in 23-11-14. De 3 van het getal 23 is niet door mij geschreven, en

G. J. Baron van Slingelandt, Stations-Commandant te 's-Gravenhage.

Op Maandag middag 23 November 1914. deed ik dienst als stationscommandant aan het statioii Staatspoor te 's Gravenhage, toen omstreeks $2^3/_4$ uur door een der militairen die ten behoeve dei contrôle te mijner beschikking waren gesteld een soldaat der Infanterie voor mij werd gebracht, die met een vrijbiljet, hetzelfde dat mij hier vertoond wordt, de terugreis naar zijn garnizoen Ede wilde aanvaarden. Bedoelde soldaat bleek te zijn de milicien W. 2e Compagnie 1e Bataljon, 11e Regiment Infanterie. Het vrijbiljet heb ik ingenomen en aan den compagniescommandant verzonden te zamen met mijn desbetreffend rapport.

Overwegende dat liet ten processe overgelegde vrijbiljet is van den navolgenden inhoud Serie E no. 34145 Nederlandsche Spoorwegen militair vrijbiljet 3e klasse. Geldig voor eene reis heen eri terug van Ede naar 's Gravenhage en terug voor den milicien W. rail 2—I—11e H. 1 De commandant van de Compagnie J. C. Donker. Datum heenreis 20—11—14. Datum terugreis 23—11—14.

Overwegende dat dooi bezichtiging ter terechtzitting door den Krijgsraad van het voormelde vrijbiljet is gebleken dat daarop in het cijfer van den datum van terugreis kennelijk verandering is gebracht.

Overwegende dat bedoeld vrijbiljet bestemd was om tot bewijs te dienen dat beklaagde daarop vrij reizen had op de oorspronkelijke daarop voorkomende data.

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit liet overgelegde schriftelijk hescheid, de bezichtiging daarvan door den Krijgsraad gedaan en uit de verklaringen der gehoorde getuigen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde in aanhef en sul) 1o. is ten laste gelegd alsmede diens schuld daaraan, blijkende lipt oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken uit diezelfde middelen.

Overwegende dat liet nadeel dat uit het gebruik maken van bovenbedoeld vervalscht geschrift kan ontstaan daarin was gelegen dat de betrokken spoorwegmaatschappij op 23 November 1914 kosteloos had te vervoeren een reiziger, die anders niet dan tegen betaling door haar zoude zijn vervoerd geworden.

Overwegende dat het aldus bewezen verklaarde feit behoort te worden gekwalificeerd:

als valschheid in geschrifte, verboden en strafbaar bij art. 225 al. 1 Wetboek van Strafrecht;

Gezien dat artikel, benevens de artikelen 13 Crimiueel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (St.bl. No. 191), 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (St.bl. No. 64), 10 van het Wetboek van Strafrecht, 74 der Militiewet, 193 Rechtspleging Landmacht;

Recht sprekende in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde schuldig aan het hem te laste gelegde bewezen, gekwalificeerd en strafbaar zooals opgemeld;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene gevangenisstraf van drie weken:

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer is ten laste gelegd.

Bovenstaand vonnis is door het Hoog Militair Gerechtshof goedgekeurd onder opmerking dat liet betoog van liet vonnis, omtrent de beschikking tot verwijzing met betrekking tot het feit in den aanhef en onder 2o. te laste gelegd aan den voet van het bevelschrift tot bijeenroeping van den Krijgsraad, op welk betoog de vrijspraak ter salie van dit feit is gegrond, onjuist is: dat immers, ingevolge artikel 14 der Rechtspleging bij de Landmacht, de beschikking tot verwijzing enkel eene omschrijving van het feit, hetwelk wordt te laste gelegd, belioeft te bevatten, terwijl dan uit de ill te winnen informatiën later zal kunnen blijken welk het rechtskundig karakter van dit feit is en in welken rechtskundigen vorm liet clus zal moeten worden te laste gelegd; dat in deze beschikking tot verwijzing eene omschrijving ordt gevonden voldoende voor den vernezene om te kunnen beoordeelen welk feit hem wordt te laste gelegd, terwijl in de definitieve telastlegging ditzelfde feit in juridischen zin is omschreven: dat echter het Hof, waar het practisch van betrekkelijk weinig belang is (artikel 56 2e lid Wetboek vari Strafrecht) of beklaagde ook voor het tweede feit wordt veroordeeld, terwijl liet daarenboven waarschijnlijk is dat toch vrijspraak zoude moeten volgen, omdat hier niet is poging maar voltooide daad. termen heeft gevonden om met de uitspraak vaii den krijgsraad genoegen te nemen.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN. (1)

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 4den Januari 1915.

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raadsheeren: Mrs. A. Fentener van Vlissingen, C. O. Segers, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

***De** door den rechter, die over de feiten oordeelt, gegeven uitlegging van Reglementen omtrent aanneming en reëngagement van personeel der zeemacht behoort in cassatie te worden geëerbiedigd, daar die reglementen niet zijn zoodanige strafrechtelijke voorschriften, als waarvan schending of verkeerde toepassing in cassatie kan worden onderzocht.*

De Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage, is requirant van cassatie tegen een arrest van dat Hof van 23 Sept. 1914, waarbij in hooger beroep is herstigd een vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Rotterdam van 17 Juli 1914, bij welk vonnis C. V., oud 18 jaren, geboren te Amersfoort, thans marinier 3de klasse aan boord van het marinevaartuig „Van Galen" te Hellevoetsluis, is ontslagen van alle rechtsvervolging.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer Savelberg, heeft de adv.-gen. Besier de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Bij inleidende dagvaarding was overeenkomstig het bevelschrift van verwijzing aan den beklaagde te laste gelegd dat hij te Rotterdam op, althans omstreeks 15 Febr. 1914, terwijl hij dienst zocht bij het korps Mariniers, een geschrift, dat wel eene schriftelijke verklaring als bedoeld in het vierde lid van art. 20 van het reglement A. van de toen geldende „bepalingen betreffende aanneming en reëngagement

(1) Overgenomen uit het W. r. h. R. No. 9761. Red.

van personeel der. zeemacht", vastgesteld bij Koninklijk Besluit vaii 3 Aug. 1910 No. 21 eii gewijzigd bij K. R van 6 Mei 1911 No. 107, 4 Nov. 1911 No 32 en 9 Febr. 1912 No. 72 (zijnde bedoeld art. 20 blijkens art. 1 van het reglement C. van bedoelde „Bepalingen" ook van toepassing bij aanneming van liet Korps Mariniers), uit welk geschrift blijkens die „Bepalingen" eeiiig recht kon ontstaan en welk geschrift blijkens die „Bepalingen" hesteiiid was om tot bewijs van eeiiig feit te dienen, valschelijk zoude hebben opgemaakt door eene verklaring volgens het model bedoeld in bovengemeld vierde lid van art. 20 van reglement A. van tle bedoelde „Bepalingen", welke verklaring luidde: „Ondergeteekende verklaart geen vonnis te zijnen laste te hebben, noch voor eeiiig feit terecht te staan of terecht te moeten staan. Rotterdam den 15 Febr. 1913 (handteekening van dienstzoekende)", valschelijk met zijne handteekening (C. V.) te onderteekenen, hoewel hij wist. dat hij wel een vonnis te zijnen laste had en wel ter zake van diefstal, bij welk vonnis hij tei beschikking van de regeering was gesteld, terwijl de voorziening in zijn opvoeding van regeeringswege nog rooi.tduut.de. en zulks met het oogmerk om bedoeld valsch geschrift als echt en onvervalscht te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, uit welk gebruik eenig nadeel kon oiitstaan "

Bij het vonnis in eersten aanleg was dit te laste gelegde feit. alsmede beklaagdes schuld daaraan bewezen verklaard iiiet dien verstande, dat hij de verklaring onderteekende op 15 Febi-. 1913 en wel iiiet oogmerk om die als echt en onvervalscht te gebruiken en door anderen te doen gebruiken. In dit bewezen verklaarde *feit* was ecliter blijkbaar iiiet begrepen de omstandigheid. dat iiit het schrift eenig recht kon ontstaan en dat liet bestemd was om tot bewijs vaii eeiiig feit te dienen, in de vermelding van welke omstandigheid de Rechtbank slechts de rechtskundige waardeering van het geschrift gezien moet hebben. Immers op tie bewezenverklaring laat zij volgen de overweging: „dat echter uit een dergelijke verklaring geen recht kon ontstaan — immers de onderteekenaar door liet stuk te onderteekenen geeii enkel recht verkreeg — en tlie verklaring evenmin volgens art. 225 Strafr. bestemd was om tot bewijs van eenig feit te dienen, aangezien geeii enkele bepaling dier wet of van voorschriften van administratieven aard liet bewuste stuk noemt als eeii *bewijs*stuk vaii hetgen daarin (looi. den onderteekenaar wordt verklaard, zij 'i ook dat op grond van voorschriften, betrekking hebbende op de administratie der marine, zij die zich voor eeiie aanstelling aanmelden, zulk eeiie verklaring moeten onderteekenen". Op dien grond was dan ook de beklaagde vaii alle rechtsvervolging ontslagen.

En hiertegen dan richt zich, nadat bedoeld vonnis bij het bestreden arrest was bevestigd, liet eenige bij tijdig ingediende memorie aangevoerde middel van cassatie, luidende als volgt:

„Schending door niet- of verkeerde toepassing vau art. 225 Strafr. en 216 Strafv. Immers is de bedoelde verklaring voorgeschreven in liet 4e lid van art. 20 van het reglement A. van de bepalingen

betreffende aanneming en reëngagement van personeel der Zeemacht, vastgesteld bij K. B. van 3 Aug. 1910 No. 21, gewijzigd enz., welk bedoeld art. 20 blijkens art 1 van reglement C. van die bepalingen ook van toepassing is bij aanneming van personeel der mariniers Die verklaring geeft als zoodanig o. a. de bevoegdheid om in zeedienst (als marinier) te worden aangenomen, welke bevoegdheid voortvloeit uit een wettelijk voorschrift, en (lus behoort tot de rechten, aan welke eene regeling door de overheid ten grondslag lipt. Er bestaat alzoo eeii reclit in den engeren zin der wet als bedoeld in art. 225 Strafr. en door het tegendeel aan te nemen hebben Rechtbank en Hof een onjuiste beslissing gegeven".

Het komt mij voor, dat dit middel niet tot cassatie kan leiden.

Immers de bedoelde bepalingen betreffende de aanneming mogen een wettelijk voorschrift zijn, zij zijn niet een voorschrift van de wetgevende, doch van de administratieve macht. Om op grond van zoodanig voorschrift te beweren, dat uit het valschelijk opgemaakte stuk eenig reclit kan ontstaan, n.l. de bevoegdheid om in zeedienst te worden aangenomen, moet men zich begeven in eene beoordeeling van strekking en werking van dat voorschrift en daarmede treedt men op het terrein van den feitelijken rechter, (Verg. arrest H. K. 3 Oct. 1904 W. 8122), die in het onderhavige geval juist beslist had, dat meergenoemde bepalingen niet den grondslag voor zoodanig reclit opleverden, immers dat uit de in overeenstemming daarmede opgemaakte verklaring geen enkel reclit voortvloeide.

En overigens schijnt mij deze beslissing ook volkomen juist. Indien al iu art. 225 Strafr onder „recht" kan worden begrepen eene bevoegdheid als de onderwerpelijke, die niet de mogelijkheid opent om iets te vorderen, doch alleen om tot zekere dienstbetrekking te worden geroepen, dus om iets te ontvangen — in welken zin het woord „recht" ook wordt gebezigd in art. d9 van het Wetboek — dan nog *ontstond* dit recht iiiet uit een stuk als het valschlijk opgemaakte, kon dit iiiet de bron van zulk recht zijn, als zoodanig kan alleen aangemerkt worden de in het stuk slechts vermelde omstandigheid zelve, dat de betrokken persoon geen vonnis tot zijn last had, in verband niet andere in de „Bepalingen" genoemde omstandigheden.

Mijn conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.:

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: zie conclusie adr.-pen.:

Overwegende, dat bij het bevestigde vonnis ten laste van den gerequireerde is bewezen verklaard, met diens schuld daaraan:

dat hij te Rotterdam op 15 Febr. 1913 terwijl hij dienst zocht bij liet korps Mariniers, een geschrift en wel eene schriftelijke verklaring als bedoeld iii liet vierde lid van art. 20 van het Reglement A. van de toen geldende „Bepalingen betreffende aanneming en reëngagement van personeel der Zeemacht", vastgesteld bij Koninklijk Besluit van

3 Aug. 1910 No. 21 en gewijzigd bij Koninklijke Besluiten vaii 6 Mei 1911 No. 7. 4 Nor. 1911 No. 32 en 9 Febr. 1912 No. 72 (zijnde bedoeld art. 90 blijkens art. 1 vaii liet Reglement C. vnii bedoelde „bepalingen" ook van toepassing bij aanneming van personeel van liet Korps Marinieis) valschelijk lieeft opgemaakt, door een verklaring volgens het model bedoeld in bovengemeld vierde lid van art. 20 van Reglement h. van de bedoelde „Bepalingen" welke verklaring luidde:

„Ondergeteekende verklaart geen vonnis tc zijnen laste te hebben noch rooï eenig feit terecht te staan of terecht te moeten staan. Rotterdam den 15 Febr. 1913 ' (handteekening van den dienstzoekende) valschelijk niet zijne handteekening (C. V.) te onderteekenen, hoewel hij wist, dat hij wel eeii vonnis te zijnen laste had, en wel ter zake van diefstal, bij welk vonnis hij ter beschikking van de Regeering was gesteld, terwijl de voorziening in zijne opvoeding vaii Regeeringswege nog voortduurde, en zulks met liet oogmerk om bedoeld valsch geschrift als echt en onvervalscht te gebruiken, en dooi anderen te doen gebruiken, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan:

dat de Rechtbank bij het bevestigde vonnis die bewezen feiten niet strafbaar heeft verklaard en den gerequireerde te dier zake van alle rechtsvervolging heeft ontslagen, onder andere uit overweging, dat uit eene verklaring, als waarvan hier de rede, ,geen recht kon ontstaan, immers de onderteekenaar, door het stuli te onderteekenen, geen enkel recht verkreeg":

dat bij het voorgestelde middel van cassatie tegen dezen grond der bestreden beslissing wordt opgekomen, immers bij de toelichting daarvan in de ingediende memorie wordt betoogd, dat de bedoelde verklaring is voorgeschreven in liet vierde lid van art. 20 van liet hiervoren aanghaald reglement A. in verband niet art. 1 van voormeld reglement C.;

dat die verklaring als zoodanig onder andere de bevoegdheid geeft om in zeedienst (als marinier) tc worden aangenomen, welke bevoegdheid voortvloeit uit een wettelijk voorschrift, en dus behoort tot de rechten, aan wellie een regeling door de overheid ten grondslag ligt: dat er alzoo eeii reclit in den engeren zin der wet alr bedoeld iri art. 225 Strafr. bestaat. en dat, door het tegendeel aan te nemen, Rechtbank en Hof eeii onjuiste beslissing hebben gegeven;

dat blijkens deze toelichting het middel steunt op eene opvatting van aard en strekking van eene bepaling der voorinelde Reglementen, welke afwijkt van die van Rechtbank en Hof;

dat echter die uitlegging in cassatie behoort te worden geëerbiedigd, vermits toch die Reglementen niet zijn zoodanig wettelijke voorschriften, als waarvan schending of verkeerde toepassing in cassatie kan worden oiiderzocht:

dat liet aangevoerde middel derhalve niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep.

INHOUD,

Blz.

Aanvaring van een prauw door een oorlogsvaartuig, waardoor eerstgenoemd vaartuig onbruikbaar gemaakt en levensgevaar voor de bemanning ontstaan is. I. c. is niet gebleken van zoodanig gebrek aan overleg en zeemanschap dat het in den zin der strafwet kan worden aangenomen als schuld aan de zijde van beklaagde aan liet veroorzaken der aanvaring 152

Achterzeilen vaii het schip kan niet worden aangemerkt als „verzwarende omstandigheid" in den zin van art. 144 C. W. W. 280

— Zie bij clesertie 673. 716, 720

Advocaten-raadslieden. Regeling der toelagen aan advocaten-raadslieden bij liet Hoog Militair Gerechtshof of bij een krijgsraad bij de landmacht. 606

Ambtenaar. Mishandeling met rijksgeweren, op de soldatenkamer in de li-azeriie op het geweerrek geplaatst, is gebruikmaking van *gelegenheid*, niet van *middel*, door liet ambt geschonken. 91

—. Mishandeling van een rijksontvanger van in- en uit\-oer-rechten is, nu de beklaagde niet wist dat die ambtenaar op surveillance was, i. c. iiiet beschouwd als mishandeling van een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening . 540

—. Mishandeling en beleediging. Een politieambtenaar die een de openbare orde verstorend militair overbrengt naar de kazerne, behoort te volstaan met hem bij den ingang dei. kazerne over te leveren aan den commandant dei. wacht. Binnen dr kazerne is die anibtenaar dan verder niet langer in de rechtmatige uitoefening zijner bediening. 728

Amnestie. Desertie. Zie onder Wetgeving . 76

— voor Ned.-Indië, Suriname en Curaçao 79

Amnestiewet. Ook al mocht men aannemen dat de qeest dier wet meebracht haar ook in aanmerking te nemen voor den tijd dat de krijgsmacht *niet* gemobiliseerd is. kan deze uitbreiding nooit z66 ver gaan dat men de wet ook in aanmerking neemt hij *arrestatie* 587

Appèl. Zie Hooger beroep 193, 520, 746

Approbatie. Zie onder Wetgeving 193, 520

— en appèl in reclamezaken 429

—. De „approbatie" van de vonnissen der krijgsraden bij de landmacht 442

Auditeur-Militair contra militair gezag 434

Beleediging. Zie insubordinatie 583
Bewijs. Een getuigenverklaring bevattende eene gissing of meening mag niet tot het bewijs medewerken . 100. 390. 399
—. Opgaven van beklaagde bevattende bijzondere gissingen of meeningen of bevattende ontkentenissen mogen iiiet tot liet bewijs medewerken. 267
-- Aanvulling der bewijsvoering, nu op grond van geen der in het vonnis genoemde bewijsmiddelen als bewezen kan worden aangenomen dat de beklaagde als *bestuurder* van een rijwiel heeft gereden, gelijk hem is telastgelegd *383*
—. De woorden „in dienstzaken" in art. 211 C. W. L. hebben *alléén* betrekking op „gedesobedieerd", zoodat bijv. liet „mishandeld" zijn, ook al beeft dat iiiet „in dienstzaken" plaats gehad. op de enkele beëedigde verklaring van den meerdere als volkomen bewezen kan en moet worden aangenomen . . 406
Bewijsrecht. Eene vraag van militair bewijsrecht door E. G. de Wijs 314
Bodem Zie bij Klacht 748
Breda. Bet per rijwiel berijden van het voetpad aan den Academiesingel te Breda, ook aan den waterkant buiten de daar aanwezige rij boomen, is verboden X6

Commandeerende officier. Zie bij Klacht 748
Competentie. Een schepeling, in 1910 in Australië gedeserteerd van een nog steeds in O. I. vertoevend schip, wordt in 1914 in Nederland aangehoudon en gebracht op Hr. Ms. wachtschip te Willemsoord. Hij moet niet in eerste instantie terechtstaan voor het H. M. G. De commandant in de Directie Willemsoord heeft i. c. te beslissen over de verwijzing naar den krijgsraad 292
—. Zie ook bij Militaire rechtspleging . . 300, 426
—. Zie titulaire rang 529
-. Beklaagde beschuldigd van diefstal op 22 Februari 1913 te Soerabaia gepleegd, is op 20 Maart 1913, na het verleenen van rechtsingang maar vóór liet wijzen van het vonnis ontvlucht en heeft zich op 6 Augustus 1911 te Hellevoetsluis teruggemeld. Hij moet nu in eerste instantie verder voor het H. M. G. terechtstaan 360
—. Zie Landstorm. 605
Costuum van militair-rechtelijke ambtenaren, enz. Kon. besluit van 21 Augustus 1914 (St.bl. No. 418) . 1
Crimineele Wetgeving voor het Krijgsvolk te Water. Toepassing in de koloniën Suriname en Curaçao *607*
Curaçao. Amnestie aan deserteurs. 79
—. Invoering der gewijzigde Regtspleging bij de Landmagt. 301, 428
-. Uitvoering van sommige bepalingen der Regtspleging bij de Zeemagt 427
—. Zie Crimineele Wetgeving 607

Blz.

Desertie. Amnestie. Zie onder Wetgeving 76
Voor Ned.-Indië, Suriname en Curaçao . . . *19*
—. Desertie door een milicien-huzaar, die vroeger tijdens eeiie vrijwillige verbintenis, m-egelis eerste desertie was gestraft, is weder *eerste* desertie. Elke dienstverbintenis moet op zich zelf worden beschouwd 107
—. Veroordeeling wegens *tweede* desertie, hoewel het vonnis wegens eerste desertie nog niet door liet B. M. G. geapprobeerd was. 148
—. Art. 152 C W. L. is niet toepasselijk als een beklaagde met verlof zijn garnizoen heeft verlaten, al mocht hij toen reeds liet oogmerk hebben gehad 's Lands dienst voor goed te verlaten. 234
—. Zie Achterzeilen 280
— . Zie Competentie 292
— door een sergeant. Degradatie 387
— . Zie Landweerwet. 394
—. Zie Amnestiewet 586
—. Vrijwillige terugkeer bij desertie en bij afwezigheid zonder verlof door d. W. 673
—. Achterblijven van verlof. Het „terugkomen" vermeld in art. 146 C W. W. kan geschieden overal waar zich een openbaar gezag bevindt, bevoegd en in staat om een schepeling in arrest te stellen en aan de marine-autoriteiteil orrr te leveren. (Achterzeilen van een oorlogsvaartuig) 716
— In gelijken zin ten aanzien van een achterzeiler van eeii transport 720
—. De artt. 133*a* en 145 C. W. W. hebben alleen betrekking op in dienst zijnde schepelingen. Nu er te dien aanzien geen wet of wettelijk voorschrift bestaat, is de verlofganger der marinereserve die niet voldoet aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, niet straf baar 750
Deskundigen. Zie Toerekenbaarheid 132, 755
Detachements-commandanten. Zie Krijgstuchtelijke straffen . 298
—. Zie bij Klacht 748
Diefstal. Diefstal door een kamerwacht ten nadeele van een medebewoner der kamer gestraft volgens art. 310 jo. 44 W. v. S. 230
- . Zie ook bij Desertie. 234
—. Wegneming van eenige bokkingen uit een kistje op een spoorwegstation is diefstal. (Krijgsraad had veroordeeld wegens straatschenderij). 265
—. Het medenemen door eeii menagemeester uit de soldatenkeuken van levensmiddelen toebehoorende aan het Rijk en bestemd voor uitreiking aan de deelgenooten der soldatenmenage, is diefstal jo. art. 44 R*. r. X. en valt niet onder art. 199 C. IT. L. 275
- van een kluwen sajet, ... 379
— van een officierskoppel 382
— met geweld door twee vereenigde personen 406

Blz.

Diefstal v. een hankbiljet van f 25. Verzachtende omstandigheden. 560
— door een korporaal ten nadeele van een soldaat in het slaapkwartier. Hierop is van toepassing de speciale bepaling van art. 191 C. W. L., niet art. 310 jo. 44 W. v. S. . 564
Dienstweigering. Het als arrestant uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten om te voldoen aan de order om een kleedingstuk af te geven 267
—. Het niet voldoen aan *dezelfde* order, achtereenvolgens door verschillende meerderen gegeven, beschouwd als op zich zelve staande handelingen. Het enkel nalaten niet vergezeld van eene uitdrukkelijke weigering, is ook strafbaar volgens art. 95 C.W.L. 267
—. Het opzettelijk nalaten om te voldoen aan de order „om een overgebleven tentendoek op te rapen en bij de aiidere doeken te voegen" 392
—. Straftoemeting en dienstweigering 619
—. Het opzettelijk nalaten om te voldoen aan de order „om geschilde aardappelen, die op den grond lagen, in de kuipen te doen". 724
Dienstzaken. Art. 211 C. W. L. Zie Bewijs 406
Documenten economische crisis . . . Aangekondigd 632
Dreigen. Zie Insubordinatie 251, 258, 755

Economische crisis. Documenten . . . Aangekondigd . . . 632
Eed. Nadere regeling van liet eedsvraagstuk. Zie onder Wetgeving. 65, 214, 480, 691, 697
—. Onbeëdigde verklaringen kunnen niet gerangschikt worden oncler liet bewijsmiddel ‚bewijs door getuigen" en hebben geene wettige bewijskracht. Daarin wordt geene wijziging gebracht doordat art. 161 Strafv alleen eene regeling geeft passende voor ais getuigen te hooren personen, die tot een kerkgenootschap behooren, uit welk verklaarbaar verzuim alleen volgt. dat verklaringen van personen, die niet tot een kerkgenootschap behooren, niet als verklaringen van getuigen kunnen gelden. De bij de wet van *l i* Juni 1911 voorgeschreven voriii kan alleen in aanmerking komen, wanneer ter uitvoering van art. 161 Strafv. een eed of belofte moest worden afgelegd . . 164
Element of fait justificatif? 242
Engeland. Zie militaire justitie . . 302

Fait justitificatif of element? 242
Fiskaal. Zie ontvankelijkverklaring 246

Garnizoenscommandant. Verplichting en bevoegdheid van den garnizoenscommandant in verband inet art. 12 PL. L. . 175
auditeur-militair, rechtsgeleerd raadsman. 446
Geïnterneerden. Zie oiider Wetgeving 187, 322
— morden geacht tot een afzonderlijk garnizoen te behooren . 300
Geldboeten. Zie onder Wetgeving . . . 61, 364, 516, 678, 683

Blz.

Geneeskundige verklaring. Zie valschheid 294, 580
Gepensionneerde officieren. Zie Toelagen 1
Getuigenverklaringen. Zie Bewijs 100
Gouvernementskleeding. Zie Verkoopen 575

Hartzfeld, Mr. C A. J. Het bemiddelend vonnis. Aangekondigd. 632
Hooger beroep. Zie onder Wetgeving 193. 520
—. Na liet in werking treden der wet van 31 October 1912 (St.bl. No. 337) is het O. M. niet meer bevoegd in strafzaken, waarvan hooger beroep bij het H. M. G aanhangig is, eene nadere telastlegging te doen 746

Insubordinatie. Art. 99 C. TT. L. toegepast op dreiging van een in burgerkleeding gekleed meerdere die zich als zoodanig had bekend gemaakt. Het na het aannemen van eeii dreigende houding, aan een meerdere toevoegen: „ik wenschte je wel eens onder vier oogen te spreken" is dreigen met woorden. Het dreigend naar de bajonet grijpen is dreigen met gebaren. 251
—. De woorden: „maakt dat je van de kamer afkomt". zelfs als zij op dreigenden toon aan een meerdere zijn toegevoegd, bevatten noch eene beleediging, nòch eene dreiging niet woorden. 258
—. De woorden „aap" en „mispunt" geuit op de wijze en oncler de omstandigheden in de sententie vermeld zijn beleedigend, volgende het opzet om te beleedigen uit het gebruik dier woorden onder die omstandigheden. 583
—. Het dreigend met opgeheven armen en gebalde ruisten op een meerdere afkomen 755
Italië. Zie Militaire justitie 4

James, O. B. Zie Regtspleging bij de Landmagt enz. . 459
Japan. Zie Militaire justitie 15
Jonge, C. **de,** geb. van Vladeracken. Zie Vrede 632
Jongh, Mr. G. **T.** J. **de.** Zie Misdaad 454
Jury. Betere rechtspraak door de krijgsraden in Frankrijk . . 433

Kempen, P. A. Zie Oost-Indië 462
Kinderwetten. De straf van plaatsing in een tuchtschool kan in hooger beroep niet worden gehandhaafd, nu de beklaagde vóór de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van 18 jaren had bereikt . . 390
—. Als voren. Als „uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg" (art. 39*septies* W. v. S.) gelclt in de militaire rechtspleging liet pronuntieeren van liet vonnis 543
Klacht. Klager is als chef van de 11-acht in de kombuis ten onrechte aansprakelijk gesteld voor alles wat daar tijdens een korte afwezigheid zijnerzijds voorviel, nu hij aan een ander ter zake kundig schepeling van die afwezigheid had kennis gegeven eii dus de verantwoordelijkheid op dezen overging . 113

Blz.

Klacht. Klacht, hoenel later dan 3 dagen na het ondergaan der straf ingediend, ontvankelijk verklaard, nu klager omtrent de juiste wijze van liet doen van beklag in dwaling verkeerde. 115
—. Het bij herhaling indienen van eeii verzoek, terwijl aan klager de meening van zijn commandant bekend was, is ongepast . 115
Een mindere heeft te berusten in de hem medegedeelde toepassing die zijn commandant oordeelt te moeten geven aan de voorschriften van liet marinebestuur 115
—. Het inbrengen van eeii onmaai gebleken beschuldiging tegen zijn commandant is onbestaanbaar met eene goede krijgstucht. 118
—. Terecht gestraft op de verklaring van een meerdere, welke verklaring door klagers ontkentenis iiiet ontzenuwd werd. . 123
In gelijken zin 417
—. Het zonder de noodige toestemming publiceeren van een verslag over eeii door den Minister van Oorlog bevolen proef door eeii officier die bij liet nemen van die proef n as werkzaam gesteld, is i. c. tereclit gestraft. 126
—. Zie straftoemeting 290
. Eene klacht over eene opgelegde straf, ingebracht binnen *acht* dagen na het einde der aan klager door de hoogere militaire autoriteit, bij wie hij zich eerst beklaagd had, ter sake dezer klacht opgelegde straf is tijdig ingediend 416
— Het zingen van een spotlied op een meerdere is voor dezen aanstootelijk en zeker ook onbestaanbaar met de instandhouding eener goede krijgstucht 416
—. Termijn voor het indienen bij den militairen rechter van eene klacht over een krijgstuchtelijke straf 426
—. Approbatie en appèl in reclamezaken 429
—. Gebrek aan ijver bij de behandeling van een ziek paard door een luitenant-paardenarts. Straf gehandhaafd 589
—. Tekortkomingen in dienst uit onnadenkendheid en wel iii het tijdperk dat de dienstplichtigen buitengewoon onder de wapenen zijn Straf gehandhaafd 592
—. Het tijdens een marsch zonder vergunning liet gelid verlaten en niet voldoen aan den last om zich weder bij den troep te voegen. Verzachtende omstandigheden 596
. Het vóóronderzoek betreffende een rapport ingebracht dooi den eersten officier van eeii oorlogsvaartuig, moet door dezen officier zelf geleid worden 738
—. Het antwoord aan een meerdere „de geheele zaak is niet eerlijli, het is een schande" naar aanleiding van een ontvangen nota, is onbetamelijk en alzoo onvereenigbaar met eene goede opvatting omtrent krijgstucht 740
—. Het rechtstreeks door eeii groot aantal schepelingen indienen van eeii verzoekschrift is iiiet onmilitair, nu i. c. bepaalde voorschriften hieromtrent niet bestaan. Beteekenis van art 8 der G.W. 142
—. Beklag over eene disciplinaire straf, opgelegd door eeii subaltern

Blz.

officier, commandant van een marinedetachement op eeii eiland, behoort in eerste instantie tot de kennisneming van den krijgsraad, kunnende die commandant niet worden beschouwd als commandeerende officier ran een bodem 748
Klachtzaken. Openbare behandeling van klachtzaken . . . 610
. Beklageecht. (Wijze van indiening, vorm, termijn) . . 633
Klerk, Mr. **J. B.** de. Zie Vredesconferentie 312
Krijgsraden te velde. Machtiging aan den opperbevelhebber van de land- en zeemacht tot liet benoemen van krijgsraden te velde en van *officieren-commissarissen* 1
- temporaire. Zie onder Wetgeving 80
id. 621
Krijgstuchtelijke afdoening van overtredingen . 608. 609
Krijgstuchtelijke straffen. Onderofficieren-detachementscommandanten hebben niet de bevoegdheid tot oplegging van krijgstuchtelijke straffen 298
Krijgsvolk te Water. Zie Crimineele wetgeving 607

Landstorm. Rei-oegdlieid tot het opleggen van straffen aan vrijwilligers bij den landstorm 605
Landweerwet. De verlofganger der landweer, wien toestemming is verleend tot het uitoefenen van het beroep van zeevarende buitenslands, kan hierop geen beroep doen wanneer hij het beroep van zeevarende niet meer uitoefent maar als koopvaardijdeserteur aan den wal werkte 394
Levy, Mr. **J. A.** Volkenrecht. Aangekondigd 630
Lijfstraffen. Geschiedenis der lijfstraffen bij liet Nederlandsche leger 180

Marinereserve. Zie bij Desertie 750
Mededaderschap aangenomen aan diefstal niet geweld door twee vereenigde personen. ofschoon sleclits één hunner den eigenlijken diefstal heeft gepleegd 406
Meineed dooi eeii brigadier der Maréchaussée in een strafzaak ten nadeele van den beklaagde. Vrijspraak . 418
Militaire justitie in den vreemde. Italië, Japan, Engeland, Ver. Staten, Rusland. Vertaald uit de Revue maritime van Juli en Augustus 191-1 . . . . . **2.** 302
Militair-rechtelijke macht. Zie Costuum . 1
-. Benoeming leden der militair-rechterlijke macbt bij de Zeemacht (191D) in Nederland 298
. Als voren bij den Zeekrijgsraad te Soerabaia 431
Militaire rechtsmacht. Zie onder Wetgeving 80 85
Militaire rechtspleging tegen geïnterneerde militairen . . . 300
— bij de troepen in Noord-Brabant, Limburg en Gelderland, ten zuiden van de Waal 426
Militair strafrecht Tijd van oorlog en militair strafrecht . . 22
. Opwekking tot belangstelling in het militair strafrecht . . 176

Blz.

Militair strafrecht. Het Nederlandsch militair strafrecht, voornamelijk in oorlogstijd. door Mr. L. M. Rollin Couquerque . **637**
Militiewet. Uit eeii vonnis, betreffende een zeemilicien-matroos moet blijken dat hem bij of na zijne inlijving als milicien is bekend gemaakt dat hij onder de militaire tucht staat (art. **74).** 271. 578
—. Het bij vergissing, te goeder trouw niet voldoen aan eene oproeping om in 11-erlielijlien dienst te komen. Veroordeeling tot één dag mil. cleteiitie. Beteelcenis van de artt. 75, **77.** 83 en **98.** 535
--. Aan een militieplichtige, in dienst als vrijwilliger. maar als zoodanig afgevoerd en teruggebracht tot de positie van milicien, inoet vóórdat hij inet groot verlof vertrekt, worden bekend gemaakt dat hij onder de militaire tucht staat 708
Misdaad. Uit den strijd tegen de misdaad, door Mr. G. S. J. de Jongh. Aangekondigd. **454**
Mishandeling. Zie bij ambtenaar **91,** 540
met doodelijk gevolg. Vrijspraak in hooger beroep . . . 556
Motor- en rijwielreglement. Het omstreeks 9.30 n.m. rijden zonder licht is één feit, al wordt het ook door twee politiebeambten. kort na elkander. geconstateerd . . 100
Motor- en rijwielwet. Plaatsing vnn waarschuwingsborden geen vereischte voor het verbod om met een rijwiel te rijden op voetpaden tot de rijwegen behoorende. daarvan deel uitmakende . 86
--. Het niet vertoonen van de in art. 9, sub 2o. en 3o. bedoelde nummer- en rijbewijzen, levert op *twee* overtredingen . . . 95
Het niet vertoonen van evengenoemde nummer- en rijbewijzen vormt slechts *één* strafbaar feit (H.M. G. contra Krr. Arnhem). 97
Art. **24.** De Motor- en Rijwielwet is op in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard grondgebied, oolr wat betreft motorrijtuigen en rijwielen *met militair bestuurders*, alléén dàn niet van toepassing, wanneer bedoelde rijtuigen of rijwielen worden gebezigd teil behoeve van 's Rijks dienst. 130
Het, *in donker*, als bestuurder van eeii niet verlicht rijwiel niet op de vordering vaii eeii in uniform gekleed veldwachler liet rijwiel doen stilhouden. Schuld aangenomen 547

Ned.-Indië. Amnestie aan deserteurs **79**
Nijpels, Mr. L. A. Zie oiitslag **673**

Officieren-Commissaris. Zie krijgsraden te velde . **1**
—. Zie toelage. **297**
Onderofficieren-detachementscommandanten. Zie krijgstuchtelijke straffen 298
Ontslag uit den militairen dieiist wegens veroordeeling tot langdurige gevangenisstraf door Mr. L. A. Nijpels **669**
Ontvankelijkverklaring. Het is onjuist om den fiskaal die bij de R. Z. met betrekking tot zijn schriftuur van eisch iii geenerlei opzicht is beperkt en volgens de Wet mag vorderen wat hem

Blz.

geraden voorkomt. in een deel dier vordering niet ontvankelijk te verklaren 246
Oorlog. Tijd ran oorlog en militair strafrecht 22
--. Het Ned. Mil. Strafrecht voornamelijk in oorlogstijd door Mr. L. N. Rollin Couquerque 637
Oorlogswet. Bevoegdheid tot liet vaststellen van politieverordeningen enz. in liet gebied hetwelk in staat van oorlog of in staat van beleg is verklaard 427
Oost-Indië. Naai aanleiding van het inwerkingtreden in Oost-Indië van de gewijzigde Rechtspleging bij de Zeemacht door P. d. Kempen 462
Openbare behandeling van klachtzaken 614
Opruiïng. Toevoeging in liet openbaar aan eenige burgers. in woordenwisseling niet een sergeant, van de woorden: ..geef hem maar een klap van mij in zijn gezicht" 238
. De woorden „in het openbaar" in art. 131 W. r S. heteekenen niet „op den openbaren weg of eenige openbare plaats". maar „zich richtend tot publiek" of „ten aanhoore van publiek". 551
Opzet. Zie ambtenaar 510
—. Zie verkoopen 575
Overtredingen. Krijgstuchtelijke afdoening van overtredingen. 608.609
Overtuigingsstukken. In liet vonnis moet eene beslissing worden gegeven over de teruggave van overtuigingsstukken. . 382

Petitie. Reclit van petitie. Zie bij klacht . 74%
Plaatsbewijs. Zie spoorwegreglement 240
Proces-verhaal. Een proces-verbaal ran „eene Commissie van voorloopig onderzoek. benoemd door den commandant van een oorlogsvaartuig (art. 4. Justitieele Zaken), is geen schriftelijk bescheid als bedoeld in artt. 400 en 401 W. v. Sv. . 271
Provisioneele Instructie voor het **H. M. G.** Zie Regtspleging bij de Landmagt enz. 459
Proroosteil-gewelflige. Nadere regeling van de functiën van de provoosten-geweldige . . . . . ,424

Qualificatie. Zie bij ambtenaar 91
—. Zie bij recidive 403

Rechter. Nakoming van de wet door den rechter 623
Rechthebbende. Art. 461 TT. v. S. De huurder van eeii landweg is i. c. te beschouwen als rechthebbende, nu hij als huurder het genot van dien weg had en de blijkbare bedoeling van het artikel is, om ieder, aan wien genot van grond toekoint, in staat te stellen. inbreuken daarop te voorkomen of tegen te gaan 255
Rechtspleging bij de landmacht Invoering der gewijzigde R. L. in Curaçao en Suriname 301

Blz.

Rechtspleging bij de zeemacht. Uitvoering in Curaçao en Suriname van sommige bepalingen der R. Z. . 427
. Zie Oost-Indië **462**
De Regtspleging bij de Landmagt en bij de Zeemagt en de Prov. Instructie voor liet Hoog Militair Geregtshof door Mr. TI. Westermann Jr. Aangekondigd door O. G. James 459
Recidive Zie bij desertie **107. 148**
. Qualificatie bij recidive (art. 422 jo. art. 181 W. v. S). . 403
Reclame Zie klacht.
Reservepersoneel. Waar het geldt een gedaagde behoorende tot liet reservepersoneel der landmacht, moet uit liet vonnis blijken dat hij onderworpen was aan het C. W L. 568
Kitter Jr. Mr. **P.** H. Zie Vredesconferentie 312
Rollin Couquerque, Mr. **L.** M. Zie Militair Strafrecht . . . 637
Rusland. Zie militaire juititie 309

Samenloop. Zie bij Motor- en rijwielreglement, ... 100
. i bij Vogelwet 244
. Bij ééndaadschen samenloop van diefsfal met geweld door twee vereenigde personen (art 312 W. v. **S.**: 12 jaren gev. straf en liet als soldaat aangrijpen van zijn meerdere in rang (art. 100 C. W. L.: 10 jaren mil. gev. straf) moet de eerstbedoelde strafbepaling worden toegepast . . 406
Bij schuldigverklaring aan openbare dronkenschap en aan het tegelijkertijd in het openbaar de orde verstoren, mag slechts ééne straf, die van art. 426 W. v. S.. worden opgelegd, ingevolge art. 55. eerste lid W. v. S. 525
Schriftelijke bescheiden. Zie Proces-verbaal 271
Schuld. Zie Aanvaring 152
—. Zie Motor- en rijwielwet **547**
Secretaris Zie toelage 175
Soerabaia. Zeekrijgsraad te Soerabaia 431
Spoorwegreglementen. Het zich zonder belioorlijli plaatsbewijs i e t bevinden 240
--. Het portier van een rijtuig openen wanneer de trein nog niet stilstaat 271
Spotlied. Zingen van een spotlied op een meerdere. Zie bij li-laclit. 416
Straatschenderij. Zie Diefstal **265**
Straftoemeting. Oplegging eener zwaardere disciplinaire straf alleen omdat een lichtere straf practische moeilijkheden zou oplex-eren, is niet geoorloofd **290**
— en dienstweigering 619
Strafvordering. Ter zake van een feit, in de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad niet omschreven, bestaat geen recht tot strafvordering 261
Suriname. Amnestie aan deserteurs 79
—. Invoering der gewijzigde Regtspleging bij de Landmagt. 301, 428

Blz.

Suriname. Uitvoering van sommige bepalingen der Regtspleging bij de Zeemagt 427
—. Zie Crimineele Wetgeving 607

Telastlegging. Waar de plaats der overtreding (de Groest te Hilversum) in de telastlegging wai aangewezen, was het onnoodig daarnevens nog te vermelden dat die plaats gelegen was „binnen de kom der gemeente" 104
, Uit de telastlegging dat beklaagde „op een rijwiel gezeten heeft bereden" zekeren weg, blijkt niet dat hij dit heeft gedaan als *bestuurder* van dat rijwiel gelijk de Amsterdamsche politieverordening i. c. eischt. Vrijspraak 110
, Foutieve datum iii de telastlegging (20 in plaats van 30 Juni) beschouwd als eene schrijffout, waardoor de gedaagde niet iii zijne verdediging is benadeeld 531
—. Zie ook onder Verwijzing 724, 768
—. Zie Hooger beroep 746
Temporaire krijgsraden. Zie onder Wetgeving 8 0
—. 621
Titulaire rang. Een kapitein ter zee titulair moet in eerste instaritie terechtstaan voor liet H. M. C*. 528
Toegang. Art. 461 W. v. S. is niet toepasselijk nu niet is bewezen dat de beklaagde een der borden „verboden toegang" heeft gezien of heeft moeten zien 471
Toelage. Gepensionneerde officieren, benoemd tot lid van een krijgsraad bij de Landmacht, genieten f 6.— toelage per dag. 1
Evenzoo gewezen officieren die tot plaatsvervangend secretaris bij een krijgsraad bij de Landmacht benoemd worden . . 175
Evenzoo gewezen officieren die worden benoemd tot tijdelijk plaatsvervangend officier-commissaris of tot secretaris buiten de residenties van de krijgsraden 297
—. Zie advocaten-raadslieden 606
Toerekenbaarheid. Deskundigenrapport, concludeerende dat niets is aan het licht gekomen nat aanleiding geeft om aan te nemen dat beklaagde lijdende zou zijn geweest aan ziekelijke storing of gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens 133
—. Deskundigenrapport concludeerende dat de beklaagde wel lijdende is aan eene functioneele ziekte van het zenuwgestel (waarschijnlijk hysterie), doch niet in die mate dat het bestaan van ontoerekenbaarheid hier als bewezen is aan te nemen. Veroordeeling. 755
Tuchtklassen. Oprichting van afzonderlijke tuchtklassen tijdens mobilisatie 423
Tuchtschool. Zie Kinderwetten 390, 543

Vaartuig. Zie aanvaring 152

Blz.

Valsche naam. Het opgeven van een valschen naam bij bekeuring ingeval van ontdekking op heeterdaad blijft strafbaar ook al wordt het feit waarvoor de bekeuring plaats vond niet bewezen verklaard 541

Valschheid in een schriftelijke geneeskundige verklaring. Als zoodanig is niet te beschouwen vervalsching van liet bij de compagnie aangehouden wordende Register vaii ziekgemelde militairen, door verandering van de door den officier van gezondlieicl gestelde woorden „kwartierziek te bed" in „dienstdoen". 294

—. Het valschelijk opmaken van eene schriftelijke geneeskundige verklaring nopens het bestaan van ziekte. Qualificatie . 580

. Vervalsching van een postwisselregister, voorgeschreven bij art. 178 Reglt Inw. dienst Infanterie is i.c. niet strafbaar omdat dit vervalschte register niet was ingericht overeenkomstig het vastgestelde model 732

-. Valschheid iii geschrifte. Vervalsching van een militair vrijbiljet voor vervoer per spoor 768

—. Valschheid in een geschrift hij aanneming in den zeedienst. De door den feitelijken rechter gegeven uitlegging van Reglementen omtrent aanneming en reëngagement vaii personeel der zeemacht behoort in cassatie te worden geëerbiedigd . . 773

Verdediging in liet militaire strafproces 178

bij den zeekrijgsraad te Willemsoord 432

— Art. 216 R. L. in verband met de verdediging. ti10

Verdragen. Zie Vredesconferentie 312

Verduistering door een militairen oppasser van hem ter hand gesteld geld 713

Vereenigde Staten. Zie militaire justitie. 305

Verkoopen vaii kleederen van gouvernementswege ten gebruike gegeven. Hiervoor is noodig de wetenschap dat liet kleedingstuk van het gouvernement in bruikleen was ontvangen . . . 575

Verlof. Zie bij cleiertie. . 643, 716, 720. 750

Verwijzing. Zie strafvordering 261

— naar den krijgsraad 451

—. De vraag of de garnizoenscommandant eeiie zaak naar den krijgsraad zal verwijzen hangt niet af van een gunstig of ongunstig advies van den auditeur-militair en evenmin van liet ontbreken van een nader advies van dezen, wanneer eenmaal door den auditeur-militair advies is uitgebracht 599

—. Hij de bijeenroeping vaii den krijgsraad mag niet worden ten laste gelegd een feit waarvoor verwijzing naar den krijgsraad niet lieeft plaats gehad 721

—. De verwijzing naar den krijgsraad behoeft enkel eene omschrijving van liet ten laste gelegde feit te bevatten: na de ingewonnen informatien kan dan blijken in welken rechtskundigen vorm liet feit zal moeten worden ten laste gelegd . . 768

Verzoekschrift. Zie bij klacht 742

Rlz.

Vivres. Zie diefstal 275
Vogelwet. Hij die zich in het veld bevindt met *drie* beugels overtreedt toch slechts *éénmaal* het verbod van art. 12 Kon. besluit van 1S November 1913 (Stbl no. 412) 244
Volkenrecht dooi Mr. J. A. Levy. Aangekondigd. 630
Vonnis. Inhoud betreffende miliciens. Zie Militiewet (art. T4). 271, 578
- zie overtuigingsstukken 382
, Inhoud betreffende reservepersoneel. Zie reservepersoneel . 568
. Het bemiddelend vonnis door Mr. C. d. J. Hartzfeld. Aangekondigd. 632
Voortgezette handeling. Het slaan en het niet woorden dreigen van een meerdere beschouwd als eene voortgezette handeling. 258
. Mishandeling en bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht beschouwd als eene voortgezette handeling 403
Voorwaardelijke invrijheidstelling. Zie onder Wetgeving. 63. 367. 508, 517. 678. 683
Voorwaardelijke strafopschorting. Zie onder Wetgeving. 38, 333. 505. 678. 683
Vrede. Langs negen van eeuwige krucht. (Eene bijdrage tot den vrede) door C. de Jolige-vali Vladeracken. Aangekondigd . . 632
Vredesconferentie. Verdragen gesloten ter Tweede Vredesconferentie door Mr. J. B. de Klerk en Mr. P. H. Ritter Jr. Aangekondigd. 312
Vrijwillige terugkeer. Zie bij Desertie 673
Vrijwilligers. Zie Landstorm. 605

Wapen. Het op eene voor het publiek toegankelijke plaats een wapen bij zich hebben 132, 246
Westermann Jr. Mr. H. Zie Regtspleging bij de Landmagt enz. 459
Wet. Nakoming van de wet door den rechter 625
Wetgeving. Vaststelling van nadere strafrechtelijke voorzieningen betreffende de voorwaardelijke strafopschorting, de betaling van geldboeten en de voorn aardelijke invrijheidstelling.
Voorloopig verslag der Tweede Kamer . . 38
Memorie van Antwoord 333
Gewijzigd ontwerp van net 371
Nota van wijzigingen. 505
Toelichting tot de wijzigingen 508
Nader gewijzigd ontwerp ran wet 512
Openbare behandeling in de Tweede Kamer 520
Voorloopig Verslag der Eerste Kamer 678
Eindverslag der Eerste Kamer (Memorie van Antwoord) . . 683
Openbare behandeling in de Eerste Kamer 690
—. Nadere regeling van liet eedsvraagstuk.
Ontwerp van Wet 65
Memorie van Toelichting 67
Voorloopig Verslag der Tweede Kamer. 214

Blz.

Memorie van Antwoord 430
Gewijzigd Ontwerp van Wet , ... 501
Verslag der Tweede Kamer 503
Nota van Wijzigingen 50-1
Openbare behandeling in de Tweede Kamer 504
Voorloopig Verslag (lei. Eerste Kamer 690
Eindverslag der Eerste Kamer (Memorie van Antwoord) . . 696
—. Amnestie aan deserteurs Parlementaire behandeling . . 76—78
—. Voor Ned.-Indië, Suriname en Curaçao . 79
—. Nadere regeling van de militaire rechtsmacht in gedeelten van liet grondgebied des Rijks, welke in staat van beleg zijn verklaard. Parlementaire behandeling. 80, 85
—. Voorzieningen betreffende den rechtstoestand van hier te lande geinterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid . . . . . .
Ontwerp van wet 187
Memorie van toelicliting 189
Voorloopig verslag der Tweede Kamer 3 2 2
Memorie van Antwoord 325
Gewijzigd ontwerp van wet 329
Verslag der Tweede Kamer. 331
Openbare beraadslagingen in de Tweede Kamer 332
Behandeling in de Eerste Kamer **332**
—. Afschaffing der approbatie van vonnissen en dispositiën door krijgsraden gewezen, en, in verband daarmede, toekenning van hooger beroep aan de auditeurs-militair en aan de fiscaals . 193
Ontwerp van wet 193
Memorie van Toelichting. 202
Voorloopig verslag der Tweede Kamer 520
Wijs, E. G. de. Zie bewijsrecht 314

Zeemacht. Zie militair-rechtelijke macht 298, 431

WETSBEPALINGEN

behandeld in Deel X Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Artikelen.	Bladzijden.
Grondwet.	
8	742
56	750
C. W. L.	
6	30
17	28
95	267, 392, 619, 724.
99	251, 258, 267, 755.
100	258, 406, 531
134	107, 394.
136	107, 148.
152	234
159	148, 234, 387
191	230, 564
193	575
199	275
211	314, 406
C. W. W.	
99	399, 583.
133a	750
142	716, 720.
144	280, 673
145	280, 464, 543, 673, 716, 720, 750.
146	673, 716, 720
160	314
R. L.	
11	300, 426, 436, 446, 599
12	175, 300, 426
14	261, 452, 724, 768
15	451
17	426, 429, 633
71	263

Artikelen. Bladzijden.

131	1
114	435, 452, 724, 768
193	261
198	382
203	442
205	625
216	610
243	1

R. Z.

4	292
5	271
8	292, 466
12 (9 oud)	115
12	416, 429
25	468, 472, 477
122	466, 473
123	465, 477
133	467, 479
148	467
159	475
175	246
184	246
185	432
189	271

W. v. Strafr.

9, (2de lid)	390, 543
37	132, 755
39 septies	390, 543
44	91, 230, 275, 712
47	406, 551
55	406, 525
56	258, 270, 403
58	267
87	27
131	238, 551
169	152
180	246, 261, 525, 551
181	403
207	418
225	732, 768, 773
229	294, 580

Artikelen.	Bladzijden.
245	599
266	261, 728
267	261, 728
285	403
300	399, 403, 540, 556, 728
304	540, 728
310	230, 234, 265, 275, 379, 382, 390, 560
312	406
321	575, 712
322	275
360	732
422	403
424	265
426	251, 525, 551
435	571
453	525, 578
461	255, 571

W. v. Strafv.

39	574
161	164
398	100, 390, 399
400	271
401	271
403	267
409	164

Wet van 17 September 1870 (Staatsblad n°. 162).

2	31

Prov. Instr. H. M. G.

50	292. 528. 560. 748
56	442
75	746

Reglement v. Krijgstucht K. t. L.

27	740
43	298, 424

Reglement v. Krijgstucht K. t. W.

28	115. 118. 416
30	290

Artikelen. Bladzijden.

Wet op den staat van oorlog en op den staat van beleg.

10 427
22 427
36 35
40 . . . . . 80, 621

Militiewet 1912.

36 669
74 . . . . . 271, 578, 708
75 535
77 535
85 535
98 . . . . . 107, 535, 586, 708, 750

Landweerwet.

34 394
35 394
36 . . . . . 394, 750
37 669

Wet van 6 Juni 1905 (St.bl. n°. 177) (Reserve-personeel der Landmacht).

7 568
8 568

Motor- en Rijwielwet.

8 86
9 . . . . . 95, 97
16 . . . . . 97, 100, 547, 568
24 130

Motor- en Rijwielreglement.

20 . . . . . 100, 385, 547

Wapenwet van 9 Mei 1890 (St.bl. n". 81).

1 . . . . . 132, 246

Wet van 17 Juli 1911 (St.bl. n°. 215) (Eedsformulier).

1—3 164

Artikelen. Bladzijden.

Amnestiewet van 6 Augustus 1914 (St.bl. n". 376).

1 586

Algemeen Reglement op het Vervoer 1901.

4 § 1 f 271

Vereenvoudigd Locaalspoorwegreglement 1902.

30 1b 240

Kon. besluit van 18 November 1913 (St.bl. n". 412) [ter uitvoering der Vogelwet 1912 (St.bl. n". 303) j.

12 244

Algemeene Politieverordening van:

Amsterdam: 153 . . . 110
Breda: 36 . . . 86
's-Gravenhage: 77 . . . 528
Hilversum: 73 . . . 104

Wetboek van Militair Strafrecht.

56 35